

جوغرافیای تاریخی کوردستان

جلال الدین شافعی کورد

کاسه‌واری «ده‌روازه و دیواری به‌ردینی چهار گز پانی» شاری «شیز» ته‌فتی سوله‌یمان که «ماده‌گان» به‌ردی
بناغریان داناوه، له سهر کاسه‌واری گه‌وان - هه‌فامه‌لشیپه‌گان - نه‌شکانیه‌گان - ساسانیه‌گان. فوئیان راناوه.

کتابفروشی امیر کبیر
سنہ ۲۲۵۶۷۷
۲۲۶۶۷۸۷

جوغرافیائی تاریخی کوردستان

جلال الدین شافعی کورد

ناسنامه‌ی کتیب

نیوی کتیب:	جوغرافیای تاریخی کوردستان
نووسەر:	جلال‌الدین شافعی کورد
ناشر:	ئینتشاراتی، ن والقلم - تاران
سەرپه‌رسی چاپ:	ناصره‌ی افخم‌زاده
نوگه‌ی چاپ:	چاپی به‌کهم
سالی چاپ:	۱۳۷۸ ی هه‌تاوی
تیراژ:	۳۰۰۰ دانه
چاپخانه:	بهرام ۳۹۰۳۰۰۱
لیتوگرافی:	زرین‌گرافیک ۳۱۱۵۶۱۲
مافی چاپ دانه‌وی بوو نووسه‌ره	شابک: ۹۶۴-۹۱۳۲۴-۰-۶
قیمت ۴۰۰۰۰ ریال	ISBN : 964 - 91324 - 0 - 6
مراکز پخش کتاب:	

سنلندج: خیابان شهدا، انتشارات امیرکبیر، تلفن ۵۶۷۷۰

تبریز: جای کنار - جنب مخابرات، انتشارات افخم‌زاده، تلفن ۲۷۶۷۶

سقز: خیابان شهدا، کتاب‌فروشی امام شافعی (رض)، تلفن ۳۱۶۳۸

- ۱ سوپاس بۆ خودای سوبهانی
- ۲ درود بۆ پینغه مبهبر و یاران
- ۶ خوتندنهوی میژوله ده سهروه به قازانجه
- ۷ سهرزهمینی ماد، مادی ناتورویانن (ناتورویانگان)
- ۷ ۱- له چۆمی ئه ره سهوه تا کتیه کانی ناورین داغ و قهره داغ
- ۷ ۲- ناوه برۆی چۆمی قهره سو (لقی باشوری ئه رهس)
- ۷ ۳- ناوچهی گۆلی ورمی و چۆمانی که ده برۆیته ناوی
- ۸ ۴- ناوه برۆی چۆمی قزل وهزان و لق و پۆیه کانی
- ۹ ۵- به شی لای ژوروی چۆمی (زنی چکوله)
- ۱۰ ۶- به شی لای ژوروی چۆمی ده یاله (سیروان)
- ۱۰ ۷- به شی ناوه راستی ناوه برۆی (ده یاله)
- ۱۰ ۸- ناوه برۆی لای ژوروی چۆمی (که ره)
- ۱۲ مادی خوارهوه
- ۱۲ ۹- ناوچهی همه دان
- ۱۳ ۱۰- کهوشه نی چهوزی (سلطان). ده ریای خوی، چۆمه کانی: ئه بهر چای، قهره سو، قوم رود
- ۱۴ ۱۱- ناوچهی باکوری ده شی کهویر
- ۱۴ ۱۲- ناوچهی پارتا کتا

- ۱۵ کوردستان کوئی به
- ۱۶ له قورئانی پیرۆزدا ئاماژه به گهلی کورد کراوه
- ۱۷ پینغه مبهبر و فریشته و چه زره نی فاطمه به کوردی دواون
- ۱۷ زهرده شت پینغه مبهبر له لای خوداوه، به کوردی ئهویستای هیناوه
- ۱۸ وشه ی (یس) ئاماژه به (یسنه) ی ئهویستایه
- ۱۹ ئه یاله نی جیبال
- ۲۰ کوردستان چواره مین به هه شتی سهرزهوی به
- ۲۱ وشه ی کوردستان له روانگای میژومهوه
- ۲۱ شازده ناوچهی کوردستان له دهورانی کوندا
- ۲۱ ۱- ئالانی
- ۲۲ ۲- ئه لیشتهر

۲۲	۳- به هار
۲۲	۴- خوفیان
۲۲	۵- دهر به ندی تاج خاتون
۲۲	۶- دهر به ندی زهنگی
۲۳	۷- دهر بیل (دزیل)
۲۳	۸- دینه وهر
۲۴	۹- سولتاناوای چه مچه مال
۲۵	۱۰- شارمزور
۲۶	۱۱- کرماشان
۲۹	۱۲- که رند و خوشان
۲۹	۱۳- که نگاوهر
۳۱	۱۴- ماهیده شت
۳۱	۱۵- تاق و سان
۳۲	۱۶- بیستون

۳۲	سنوری کوردستان
۳۹	کوردستانی ئیران
۴۰	به سهرهاتی زهرده شت. له گولی ورمی وه تا دینه وهر
۴۱	روسته می کورد زابانی. به هه له کراوه به زابلی سیستانی
۴۴	نه فراسیایی کوردی توراو، به هه له کراوه به (تورکی) تاراو
۴۶	وشه ی ئیران و توران
۴۷	به شی ئیرج
۴۷	به شی سه لم
۴۸	وشه ی نه ندیا
۴۸	وشه ی زابان و زابانی
۴۹	وشه ی سه گزی
۴۹	قه لای سام
۴۹	قه لای زال

- ۵۰ (زواره) برای رۆسته‌م. (رودابه) دایکی رۆسته‌م
- ۵۰ ضحاک. کاوه
- ***
- ۵۱ سوپای کوردان و نه‌یموری جیهان‌گوشا
- ۵۲ روبه‌ری هه‌ریمی کوردستان
- ۵۲ روبه‌ری پارێزگای کوردستان
- ۵۵ گه‌رینگترین زنجیره‌ کێوه‌کانی پارێزگای کوردستان
- ۶۰ چۆمه‌کانی پارێزگای کوردستان
- ۶۳ ناو و هه‌وای کوردستان
- ۶۳ کۆمه‌له‌ هه‌وای سارد و وشکی سیریا
- ۶۳ کۆمه‌له‌ هه‌وای مه‌دیته‌رانه
- ۶۴ کۆمه‌له‌ هه‌وای گه‌رم و وشکی باشور
- ***
- ۶۵ گۆل (ده‌ریاچه)
- ۶۷ لێزه‌وار و گیا و گه‌ون و گولان. بژیوی گیان‌له‌به‌ران
- ۶۹ با و گێژه‌لۆکه و توفان
- ۶۹ بای شه‌مال
- ۶۹ بای زریان
- ۷۰ پێشه‌کی زه‌وی ناسین
- ۷۱ ناوچه‌ی باشور و باشوری خۆراوای کوردستان
- ۷۲ روداوه‌کانی سورشتی
- ۷۲ ۱- بوومه‌له‌رزه
- ۷۵ ۲- گه‌رکان
- ۷۵ ۳- سێلاو
- ۷۶ ۴- کلێله (زینو)
- ۷۷ نابوری
- ۷۸ کشت و کال
- ۷۹ به‌پیتی خاکی کوردستان
- ۸۰ ناوه‌کانی سه‌رزهی

- ٨١ ناوه کانی ژیرزهوی
- ٨٣ شپوهی که لک وه رگرتن له زهوی
- ٨٣ بهرهمی کشتوکال
- ٨٤ کرپنی گهنم له فه لاکان
- ٨٩ ناژه ل داری

- ٩١ زمانی کوردی پینج زاراهه
- ٩١ ١- کرمانجی باکور
- ٩١ ٢- گزوانی
- ٩١ ٣- کرمانجی باشور: یا سوران
- ٩٢ ٤- له کی و که لهویری
- ٩٢ ٥- لور: ١- زاراهوی لوری
- ٩٢ ٢- زاراهوی فه یلی
- ٩٢ دین و مه زهه ب
- ٩٣ ئیماسی شافیمی (د.خ)
- ٩٩ ئیماسی نه عزم (د.خ)
- ١٠١ ئیماسی مالک (د.خ)
- ١٠٣ ئیمام نه حمده

- ١٠٤ شاره خشپیلانه جوانه کی بانه
- ١٠٦ (ناوچه) ی بانه: پارزگای کوردستان
- ١٠٨ کتیوه کانی ناوچه ی بانه
- ١١٠ چۆمه کانی ناوچه ی بانه
- ١١١ چۆمی ناژه بان، چۆمی شوی
- ١١٢ چۆمی زهروا، چۆمی سهید سارم
- ١١٣ چۆمی نهمه شیر
- ١١٤ مزگهونه کانی شاری بانه
- ١١٧ ١- دیکوی ئالوت
- ١٢١ ٢- دیکوی بویه ن

- ۱۲۹ ۳- دیکوی پشتی ناربه با
 ۱۳۸ ۴- دیکوی (شوی)
 ۱۴۷ ۵- دیکوی (کاهی سور)
 ۱۵۷ ۶- دیکوی (نه نور)
 ۱۶۱ ۷- دیکوی (نه مه شیر)

- ۱۶۷ مه لهندي بیجار (گه روس) پاریزگای کوردستان
 ۱۶۹ چومه کانی مه لهندي بیجار
 ۱۷۶ نایبه ته جوغرافیایی به کانی بیجار
 ۱۷۸ ناسه واری باستانی ناوچه ی بیجار
 ۱۷۹ کارخانه و کانه کانی بیجار
 ۱۸۰ مزگه ونه کانی شاری بیجار
 ۱۸۱ قه لای (قمه چوخه)
 ۱۸۵ فه رمانه واکانی (سیامه نسور)
 ۱۸۶ دهوله تیار خان کوری خلیل خان
 ۱۹۱ مه لهندي بیجار له ۱۱ دیکو پیکهاتوه
 ۱۹۲ ۱- دیکوی باوهره شانی
 ۲۰۰ ۲- دیکوی پیر تاج
 ۲۰۶ ۳- دیکوی ته غامین
 ۲۱۱ ۴- دیکوی دهوروبه ر (حومه)
 ۲۲۱ ۵- دیکوی خه سراوا
 ۲۲۷ ۶- دیکوی خوورخوره
 ۲۳۵ ۷- دیکوی سیامه نسور
 ۲۴۰ ناسه واری کونی قه لای زهرین که مهر
 ۲۴۲ ۸- دیکوی (سیتان) ی ناوچه ی بیجار
 ۲۴۸ ۹- دیکوی (کورانی) ی ناوچه ی بیجار
 ۲۵۵ ۱۰- دیکوی (گورگین) ی ناوچه ی بیجار
 ۲۶۰ ۱۱- دیکوی (نه جه فاوا) ی بیجار

- ٢٦٨ ناو چهی دیواندهره: پاریزگای کوردستان
- ٢٦٩ شاری دیواندهره
- ٢٧٠ کتیوه کانی ناو چهی دیواندهره
- ٢٧٣ چۆمی قزل وهزان و لقه کانی
- ٢٧٥ قه لای که رهفتو
- ٢٨٢ دیکۆی (چل چه مه) ی ناو چهی دیواندهره
- ٢٨٧ دیکۆی (حوسیتاوا)
- ٢٩٢ دیکۆی دهو روبه ر
- ٢٩٦ دیکۆی زه پینه
- ٣٠١ دیکۆی سارال
- ٣٠٧ دیکۆی قه ره ته وهره
- ٣١٢ دیکۆی کانی شیرین
- ٣١٦ دیکۆی که وله
- ٣٢٠ دیکۆی هه وه نو
- * * * هه و اننامه ی کتیب
- ٣٢٤ شاری سه قز
- ٣٢٢ ناو چهی سه قز
- ٣٣٥ گه ره که کانی سه قز
- ٣٤٣ شه قامه کانی سه قز
- ٣٤٦ خاکی سه قز
- ٣٤٧ چۆنه تی گیا و گژ و لیره وار
- ٣٥٢ چۆم و ناو کانیوان، ننۆکن له به زه یی خوان.
- ٣٥٣ زنجیره کتیوی میژوی (زاگرس)
- ٣٥٨ زنجیره کتیوه کانی ناو چهی سه قز
- ٣٧٧ چۆمه کانی ناو چهی سه قز
- ٣٩٧ کوردان له دهورانی (ناشور) دا
- ٤٠٠ کوردان له دهورانی (ساسانیه) بنه چه کورده کاندای
- ٤٠٢ هیرشی هرقل (هراکلیوس) شای روم به کوردستان
- ٤١١ کوردان له (جهنگی جیهانی هه وه ل) دا

- ٤١٢ سه قز له شهري هه وهلی جیهانیدا
- ٤١٤ هانی مبعوث و ارکان بو سه قز
- ٤١٦ هانی متصرف پاشای کهرکوک بو سابلان
- ٤٢٥ گرانی و روزه پهبشی ناکامی ری دان به بیگانه
- ٤٢٨ شهري دوهمی جیهانی و شوتنه واری له کوردستاندا
- ٤٤٠ ناسه واری کون (له قیمت نه هانی) ی زیویه ی سه قز
- ***
- ٤٥٥ زانکوی گه و ره و به ناوبانگی نورجان
- ٤٥٥ زانای به ناوبانگ مه لا علی قزلجی
- ٤٦٠ ماموستا کانی قزلجی
- ٤٦٧ فه قن به ناوبانگه کانی قزلجی (پیره باب)
- ٤٦٨ فه قیکانی مه لا عبداللہی پیره باب
- ٤٧٠ «مه لا عبدالرحمن» ی پینجوتی
- ٤٧٢ سید حسن - ی چوری
- ٤٧٣ مه لا عبداللہی داغستانی
- ٤٧٤ مه لا محمد حسن - ی قزلجی - کوری ماموستا مه لا عدلی قزلجی
- ٤٧٥ مه لا محمد - ی کوری مه لا محمد حوسینی قزلجی
- ٤٧٦ مه لا محمد سعیدی حافی
- ٤٧٩ مه لا محمد سعیدی حافی
- ٤٨٠ شیخ ذکریای مهاجری بستی
- ٤٨١ شیخ نعمت الله - ی وهلی
- ٤٨٢ شیخ حسن - ی (مه لانا)
- ٤٨٥ قرآنی شیخ حسن
- ٤٨٦ شیخه کانی شیخ حسن
- ٤٨٩ سید شوکروولای پارسانی (کهول زهره)
- ٤٩٢ مه جدی (ملك الکلام)
- ٤٩٤ زانای به ناوبانگ ماموستا مه لا عبدالهادی نه فخم زاده
- ٥٠١ مه لا محمدی گلولانی
- ٥٠٢ مه لا محمد حسن - ی دهره زیارنی
- ٥٠٣ ماموستا مه لا شیخ حسن - ی شیخه لهر

- ۵۰۴ ماموستا مہ لا کامیل نہ قشبہندی
- ۵۰۶ مہ لا عبدالعزیز (صدرالعلما)
- ۵۰۷ مہ لا عبدالقادر سعیدی
- ۵۱۰ مہ لا عبدالکریم - ی زاری
- ۵۱۱ زانای خوش ناو مہ لا احمد - ی لاسور
- ۵۱۲ زانای خواناس مہ لا علی رہیبانی
- ۵۱۳ مہ لا صالحی حدریق
- ۵۱۶ مہ لا محمود - ی باکی
- ۵۱۷ کاک نافع - ی مظهر
- ۵۱۹ مہ لا محمد نعمت زادہ - وەرگیزی فتح المعین بہ فارسی
- ۵۲۰ مہ لا محمد بالہ قولوی (حاجی خلیفہ)
- ۵۲۲ مہ لا صالحی فاروقی
- ۵۲۲ حاجی مہ لا سیف الدین - ی غفاری
- ۵۲۲ عبداللہ نامید
- ۵۲۳ حاجی بابا شیخی تورجان
- ۵۲۵ بنہ مالہ ی شیخہ کانی کہ سنہ زان (شیخ شمس الدین)
- ۵۳۱ شیخری مہ لا غفوری حافظ لہ تاریفی حہ یای کچانی سہ قزی دا
- ۵۳۲ مہ لا صالحی شافیعی (باوکی نوسر)
- ۵۳۵ مہ لا جہ لاکی شافیعی (نوسر)
- ۵۴۵ بہ سہ رھانی فقہی احمدی دارہ شمانہ
- ۵۵۰ خیلہ گیورہ ی (فیض اللہ بہ گی)
- ۵۵۴ حسن (صلاح سوران)
- ۵۶۱ مزگہوتہ کانی سہ قز
- ۵۷۲ خوالی خوشبو حاجی شیخ مصطفی
- ۵۷۳ حاجی شیخ محمد عارف
- ۵۷۳ شیخ جہ لال الدین نہ قشبہندی
- ۵۷۶ قونابخانہ و فیرگہ کانی سہ قز

۵۸۷	دیکوی نه مؤغه
۵۹۳	دیکوی تورجان
۶۰۱	دیکوی نیله کو
۶۱۱	دیکوی خورخوزه
۶۲۰	دیکوی صاحب
۶۲۹	دیکوی سهره
۶۳۹	دیکوی سهرشیو
۶۵۵	دیکوی کولته به
۶۶۲	دیکوی میره دی

۶۶۷	ناوچه ی سنه
۶۶۸	زنجیره کیوه کانی ناوچه ی سنه
۶۷۰	چومه کانی ناوچه ی سنه
۶۷۴	چونیه تی سه ددی قشلاخ
۶۷۵	شاری سنه
۶۷۷	(کعبه الله) هوهلین مالی خواپه رستی له سره عرزا
۶۷۹	کوچی جه زره تی ئیبراهیم (د.خ)
۶۸۵	هوهلین مزگهوتی که له ئیسلام دا به دی هاتوه
۶۸۷	زوگه (قبیله) ی موسلمانان
۶۸۸	مزگهوته کانی شاری سنه
۷۰۰	حوسه بینه و ته کایا و خانه قا
۷۰۱	خوالی خوشبو مه لا عبدالعظیم مجتهدی
۷۰۴	خوالی خوشبو آیت الله محمد مهردوخ
۷۰۶	خوالی خوشبو شیخ عبدالقادر مهاجر
۷۰۷	خوالی خوشبو مه لا احمدی نودشه بی
۷۰۸	خوالی خوشبو شیخ حبیب الله ی کاشته ری
۷۱۰	ناوچه ی سنه خواوه نی ۶ دیکویه: ۱- نارینان
۷۱۷	۲- دیکوی ئاویدره
۷۲۳	۳- دیکوی حوسه بناوای باشوری
۷۲۸	۴- دیکوی دهوروبه ری شاری سنه

- ۷۳۴ ۵- دینکۆی ژاوه رۆی خۆر مه لات
- ۷۳۹ ۶- دینکۆی نه ران
- ۷۴۵ حاکمه کانی ئارده لان
- ۷۴۶ ۱- حکومه تی کولۆل به گی ئارده لان
- ۷۴۷ ۲- حکومه تی خدر به گ
- ۷۴۷ ۳- حکومه تی نه لیا س به گ
- ۷۴۷ ۴- حکومه تی خدر به گی دوهم
- ۷۴۸ ۵- حکومه تی نه میر حسن
- ۷۴۸ ۶- حکومه تی بالول به گ
- ۷۴۸ ۷- حکومه تی مندر به گ
- ۷۴۸ ۸- حکومه تی مه نمون به گ
- ۷۴۹ ۹- حکومه تی بیگه به گ
- ۷۴۹ ۱۰- حکومه تی مه نمون به گی دوهم
- ۷۵۰ ۱۱- حکومه تی سورخاب به گ
- ۷۵۱ ۱۲- حکومه تی بساط به گی کوری سورخاب به گ
- ۷۵۲ ۱۳- حکومه تی نه یمورخانی ئارده لان
- ۷۵۳ ۱۴- حکومه تی هه لوخانی ئارده لان
- ۷۵۶ ۱۵- حکومه تی احمدخانی کوری هه لوخان
- ۷۵۸ ۱۶- حکومه تی سلیمان خان
- ۷۵۸ ۱۷- کلجلی خانی ئارده لان
- ۷۵۹ ۱۸- حکومه تی خان احمد خانی دوهم
- ۷۵۹ ۱۹- حکومه تی خه سه روخان
- ۷۶۰ ۲۰- حکومه تی محمد خانی ئارده لان
- ۷۶۲ ۲۱- حکومه تی عباس قلیخان
- ۷۶۲ ۲۲- حکومه تی علی قلیخان
- ۷۶۴ ۲۳- حکومه تی سبحان ویردی خان
- ۷۶۵ ۲۴- حکومه تی مصطفی خانی ئارده لان
- ۷۶۶ ۲۵- حکومه تی احمد خانی سن هم کوری سبحان ویردی خان
- ۷۶۷ ۲۶- حکومه تی حسن علیخان کوری عباس قلیخان

- ۷۷۰ ۲۷- ھۆكۈمەتى كرىم خانى ئاردهلان
- ۷۷۱ ۲۸- ھۆكۈمەتى خەسرەوخانى گەورە كورى خان احمد خانى سى ھەم
- ۷۸۱ ۲۹- ھۆكۈمەتى لطفعلی خانى ئاردهلان
- ۷۸۱ ۳۰- ھۆكۈمەتى حسن علیخان
- ۷۸۳ ۳۱- ھۆكۈمەتى ئامان اللە خانى ھەوول (والى)
- ۷۸۹ ۳۲- ھۆكۈمەتى خەسرەوخانى ناکام
- ۷۹۰ ۳۳- ھۆكۈمەتى رضا قليخان ئاردهلان
- ۷۹۶ ۳۴- ھۆكۈمەتى ئامان اللە خانى دوھەمى ئاردهلان
- ۸۰۰ ۳۵- ھۆكۈمەتى نجف قليخان ئاردهلان
- ۸۰۲ ۳۶- ھۆكۈمەتى سەردار رەشىدى ئاردهلان

- ۸۰۵ ناوچەى قوروه
- ۸۰۶ كىنوه كانى قوروه
- ۸۰۷ ۱- دىكتوى بەور
- ۸۱۱ ۲- دىكتوى پەنجە عەلى
- ۸۲۱ ۳- دىكتوى چواردۆلى خۆرھەلات
- ۸۲۶ ۴- دىكتوى چواردۆلى خوراوا
- ۸۳۴ ۵- دىكتوى دلېران
- ۸۳۹ ۶- دىكتوى دى گولان
- ۸۴۵ ۷- دىكتوى قوروچا
- ۸۵۳ ۸- دىكتوى قەسلان
- ۸۵۷ ۹- دىكتوى لەك
- ۸۶۳ ۱۰- دىكتوى لە يلاخى باكورى
- ۸۷۰ ۱۱- دىكتوى لە يلاخى باشورى

- ۸۷۸ ناوچەى كامياران
- ۸۷۹ كىنوه كانى ناوچەى كامياران
- ۸۸۰ چۆمە كانى ناوچەى كامياران
- ۸۸۱ ۱- دىكتوى ئەمىراواى كامياران

- ۸۸۵ ۲- دینکوی پینله واری خوره لآت
 ۸۹۱ ۳- دینکوی زاوه روی کامیاران
 ۸۹۸ ۴- دینکوی سورسوری کامیاران
 ۹۰۸ ۵- دینکوی شاهو
 ۹۱۵ ۶- دینکوی گاوه رو

- ۹۲۱ ناوچه ی مریوان
 ۹۲۱ شاخ و که ژه کانی مریوان
 ۹۲۳ چۆمه کانی ناوچه ی مریوان
 ۹۲۶ گولی زریواری مریوان
 ۹۲۷ شاری مریوان
 ۹۲۹ مزگه و ته کانی مریوان
 ۹۳۰ ریگاوبان
 ۹۳۱ پیاوانی به ناویانگی مریوان. مه لا ابوبکر مصنف و کوره کانی
 ۹۳۵ شیخ عثمان سراج الدین - ی نه قشبه ندی
 ۹۳۷ شیخ محمد بهاء الدین
 ۹۳۷ شیخ عمر ضیاء الدین (فوزی)
 ۹۴۰ شیخ علا الدین - ی نه قشبه ندی
 ۹۴۱ ناری (کاکه جه مه ی بیلو)
 ۹۴۶ ماموستا مه لا باقری بالك
 ۹۴۸ بینسارانی
 ۹۵۰ فرج الله - ی زه کی
 ۹۵۱ دینکوی بینساران
 ۹۵۲ دینکوی پایگه لان
 ۹۵۷ دینکوی خاومیراوا
 ۹۶۴ دینکوی ره زاو
 ۹۶۷ دینکوی زریوار
 ۹۶۸ ناکامی سته مکار
 ۹۷۳ دینکوی زاوه روی خوراوا

۹۷۶	دینکوی سه رشیو
۹۸۲	دینکوی سه رکه ل
۹۹۱	دینکوی سه لاولاوا
۹۹۶	دینکوی که لانه رزان
۱۰۰۲	دینکوی کوماسی
۱۰۱۰	دینکوی گولچیده ر
۱۰۱۵	دینکوی هه ورامانی ته خت

هه و النامه ی کتیب

سوپاس و شوکرانه

مَلْ جَزَاءِ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ^(۱)

پاداشی خهلات و پیاوهتی باشان، جهزای چاکه و مرونایه‌تی پیاوان، له سهر گشت مرونیکی خاوهن
عهقل و ویزدان؛ پیویسته، ره‌وایه، نهرکی سهرشانه. نه‌ویش کرنوش و شوکر و سوپاسی یه‌زدانه. توله‌ی
پیاوه‌تی و چاکه‌ی خاوهن ئیجسانه. چون ئینسانی پالاوته‌ی هوشیار و کاری، ناگا به رازی به‌نده‌گی و
نهرکی ریواری. چاو هه‌ل دینی و گوی ده‌گری. جارینی راستان ده‌گریته بهر. هیزی هوش و زانست له
پله‌ی ژبان ده‌چپته سهر. به نهردیوانی که‌مالا سهرده‌که‌وی. له بهرز و نرمی ژبانی هه‌ل‌ناکه‌وی. به تالی و
سویری روزگار هیممه‌تی به‌رزی نانه‌وی. کاتی تهلش و کاران تیده‌کوشی و ناخه‌وی. به‌م شینوه له
گوره‌پانی نازمونی وَاشْكُرُوا لِعَدْتِهِمُ اللَّهُ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ^(۲) له سهر به‌لین و په‌یمانی آلت بَرَبِّكُمْ راده‌ویستی،
ته‌نیا خودای تاکی بی‌وینه ده‌پهرستی. شوکر و سوپاسی نیعمه‌تی بی‌زوماری ده‌بژی‌ری. کاری زور باش
و کرده‌وی چاک هه‌ل ده‌بژی‌ری. له چه‌ونی و لاری خرابی و لاساری لاده‌دا و خوزه‌بوی‌ری. چاوی دل
و دینی پر له‌ئوین و نه‌سری، به تیشکی بروا هه‌ل ده‌بری. به‌بالی شوکر و سوپاس و خواناسین،
به‌ره و شاری مبه‌ست هه‌ل ده‌فری. بیر له خوزه‌کاته‌وه و ده‌پروانی. تا په‌ی به رازی نه‌یتی ژبان ده‌با و
ده‌یزانی. که ره‌مزی به‌دی هاتنی هم ژبان بهر بلاوه، بون و گهرانی هم جیهانه پر له‌نازاوه، هه‌ل خولانی
بی‌وچانی مانگ و روژ و نه‌ستیران، گهرانی به‌ده‌ورانی به‌هار و هاوین، پایز و زستان هاتن و تینک
هه‌ل‌چوونی هور و مز و با و باران، هه‌له‌دایی روژ و شه‌و، به‌ک له دوی به‌ک بی‌وچان. به‌نده‌گی و
فرمانبه‌ری، نه‌خشپنده‌ری تاکی په‌روه‌ردگاره. شوکری نیعمه‌ت و خه‌لاتی، که‌رم و به‌راتی
بی‌زوماره. ناوه‌دان کرده‌وی جیهانه. هه‌ل‌کردنی شه‌می دلانه. په‌یره‌وی له پیغه‌مبه‌ری ناخری زه‌مانه.
به‌رنوه بردنی به‌رنامه‌ی قورئانه. په‌ره‌دان به‌داد و خویندن و خیر و ئیجسانه. پاراستنی دین و شه‌ره‌فه.
حویبی زید و نیشتمانه. خزمه‌ت به‌گه‌له. به‌رز کرده‌وی وره‌ی یارانه. دیاره‌ئاده‌می‌زادی به‌بیر و

تینگه‌یشتو، زانای به‌را و پین‌گه‌یشتو، کاتنی نیعمه‌تی بیزوماری (وَإِنْ تَفَدُوا نِعْمَةَ اللَّهِ الَّتِي كُفِّرْتُمْ) (۱) و به‌را
چاوده‌که‌وی، زمانی ده‌جیته به‌س، پینوسی ده‌شکین و قه‌له‌می له ده‌س داده‌که‌وی، نه‌مجا به‌ تاو، به
ده‌ست و پا، به‌ چاو، به‌ زمانی به‌سراو و به‌ قه‌له‌می شکاوی، به‌ هم‌مو زه‌پرانی و جودی ناته‌واوی، له
پینشگای پاکى، په‌روه‌ردگاری تاکى، عوزری قسور دینیتته‌وه نایه‌تی پیروزی (وَقَلِيلٌ مِنَ عِبَادِ الشَّكُورِ) (۲)
ده‌خوینیتته‌وه. هه‌رچند نه‌وه‌ی شیاوی خودایه، ده‌ست و زمانی که‌س له عوده‌ی ده‌رنایه. به‌لام
خوداوه‌ندی به‌رزی دل‌وفان، وه‌رده‌گری یه‌ک له باتی هه‌زاران. کاتنی که‌ خودا ره‌حیم و ره‌حمانه،
به‌خشنده‌ی میهره‌بانه (مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ) (۳) چ‌کاری به‌ لیدان و سزاتانه. نه‌گه‌ر شوکر و
سوپاسی بی‌زیرن، به‌ خودا و به‌ نه‌ینیه‌کان ئیمان بی‌زیرن، به‌لکو هه‌ر نیعمه‌ت و خه‌لاتی، که‌ خوداوه‌ند
ده‌دداتی. نه‌گه‌ر شوکر و سوپاسی له سه‌ر بی‌زیری، خو له‌وه‌له و هه‌لدیران بی‌زیری. وه‌یشومه و
نه‌گه‌تی له‌گه‌ل و کومه‌لان ده‌تاری. خیر و هه‌رزانی و هات، خوشی و نیعمه‌ت و خه‌لات به
خورده‌باری. شوکر و سوپاس مایه‌ی زوربونی خه‌لات و نیعمه‌ته. (لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ) (۴) هوی نه‌مانی
ژیر چه‌پوکی و دهد. مه‌ینه‌ته خویبه شوکر و سوپاست چون ده‌که‌ین ته‌واو. که‌ پینت به‌خشیوین
هه‌زاران نیعمه‌ت. خه‌لاتت کردوین ده‌ست و پین، زمان و چاو، ژنه‌واپی و هوش، دل و هه‌ناو. ده‌ستت
پین‌داوین، تا پینوسی پین‌بگرین. کول نه‌ده‌ین له سوپاست ته‌ده‌مرین. نه‌مامی عیلم و زانینی پین‌بیزیرن.
نه‌خشه‌ی هاتی گه‌ل و داهاتوی خوشی کومه‌لی پی‌بیزیرن. په‌راوی پی‌بنوسین و قورناتی پی
برازینینه‌وه. چ‌رای دلکی پی‌هه‌ل که‌ین و دل شکاویکی پی‌بلاوینیتته‌وه. خه‌لاتی زمان بو نه‌وه دراوه، تا
به‌ زمانی شیرین و به‌یانی رازاوه به‌نامه‌ی دین و مافی ژین بو خه‌لک روشن بکه‌ینه‌وه. کومه‌ل
به‌روه‌یه‌کیه‌تی و شوینی یاران به‌رینه‌وه. نیعمه‌تی پا نه‌وه‌نده جوانه، نه‌رکی شوکری له سه‌ر شانه. تا روژ
و شه‌وگش کات و تاو، به‌ دواى پینغه‌مه‌را برۆین هه‌نگاو به‌ هه‌نگاو. خه‌لاتی چاوان تیشکی خویبه. بو
دین و ژیمان سه‌فایه. تا له رینی راست لانه‌که‌وین، له کوسپ و به‌ره‌لست هه‌ل نه‌که‌وین. بیستن
خه‌لاتی په‌زدانه. شوکرای پی له ری لانه‌دانه. مه‌رجی ریواری پیستنه. ماف و وته‌ی جوان گرتنه. عه‌قل و

۱- سوره‌ی النحل، نایه‌تی ۱۸

۲- سوره‌ی الباء، نایه‌تی ۱۳

۳- سوره‌ی النساء، نایه‌تی ۱۴۷

۴- سوره‌ی ابراهیم، نایه‌تی ۷

سه‌رۆک و سولتانه. دلی پاک عه‌رشێ ره‌حمانه...

خوایه! به زمان و هه‌ستم، به به‌لێنی نه‌له‌ستم، به دل و بیرم، به هوشی ژیرم، به قه‌لم و پینوسم، به هه‌رچی ده‌پینوسم، به هه‌رچی به دلما راده‌بری. به هه‌ر کێنۆش و نزیایی وا ده‌کری. شوکر و سوپاست ده‌بژیرم. که بۆ ته‌واو کردنی ئەم په‌راوه‌م «جوغرافیای تاریخی کوردستان» به زمانی کوردی یارمه‌تیت داوم. چرای نه‌وینت له دلا هه‌ل کردوم. به‌ره‌و زانین و کرده‌وه‌ی جینی ره‌زای خۆت بردوم. خوایه پینغه‌به‌ری مه‌زنی ئیسلام، هه‌زرتی محمد (عليه‌الصلاة و السلام) ده‌فه‌رمی: (مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ) ⁽¹⁾ که‌سی شوکری نهمه‌تی خه‌لکی نه‌بژیری، خۆله چاکه و جوامیری پیاوان بیویری. شه‌وه شوکری په‌زدانیشی نه‌بژاردوه (هل جزاء الا‌حسان الا‌ احسان) ی وه پشت گویی خستوه. دیاره گشت نهمه‌ت و خه‌لاتی له حه‌قیقه‌تا هی په‌زدانه. به‌لام خۆ خه‌لک وه‌سیله‌ی نهمه‌ت و خه‌لات پیندانه. جاکاتی که خه‌لات له لایه‌ن خه‌یرخوازیکه‌وه پیندرا. شوکر و سوپاسی پینوسته. نه‌رکی سه‌رشانه برا. به‌کی له‌و نهمه‌ته‌گه‌وره‌انه، که هه‌وینی مان و ژیانه، سه‌رۆکی به‌هیزی ولاته. گه‌وره‌ی به شوکو و ده‌سه‌لاته. به تایه‌ت نه‌گه‌ر شه‌ سه‌رۆکه په‌یره‌وی دین پین. بۆ گه‌ل و ولات مایه‌ی بو‌زانه‌وه و چرای یانه‌ی ژین پین. چون بلاو کردنه‌وه‌ی و په‌ره‌دان به فه‌ره‌نگ و نه‌ده‌یی گه‌لان، به تایه‌ت نه‌ده‌ب و فه‌ره‌نگی جوانی کوردان، که له‌گه‌ل فه‌ره‌نگ و نه‌ده‌یی دیندا وه‌ک لقه‌وه‌وانه وان، شیاوی نه‌وینداران و به‌ریوه به‌رانی به‌رنامه‌ی ئیسلام و قورئانه. په‌سه‌ندی نازادی خوازانه: به‌م شینوه نه‌رکی واجب و پینوستی سه‌رشانه ده‌برینی سوپاس و شوکرانه، سه‌باره‌ت به گشت شه‌و به‌ریزانه که له‌م بو‌اره‌دا هه‌نگاویان بۆم هه‌لیناوه، هه‌رکام به‌ جو‌ری یارمه‌تیمان داوه. دیاره، زه‌حمه‌ت و چاکه‌ی مامۆستازاده‌ی خۆشه‌ویستم، دۆستی له‌ میژینه‌ی نه‌له‌ستم، به‌ریزی پایه‌به‌رز (مه‌لا ناصح) ی نه‌فخه‌م‌زاده‌م هه‌ر له‌ به‌ر چاوه، که بۆ پینکهاتنی ئەم په‌راوه‌ ده‌یان جار، ئەم سه‌ره‌وسه‌ری شاری «ته‌بریزه‌ی داوه له پاوه، به‌ دریزی میژوو سوپاسی ده‌بژیرم. پاداشی نه‌براو‌هی هه‌ر به‌ خودای پاک‌ی پین‌وینته‌ی ده‌سپیرم.

دیسان به‌ ده‌م و ده‌س و پینووسان له‌ خوای گه‌وره‌ی دلۆفان ده‌خوازم که بارانی به‌زه و ره‌حمه‌تی

خزی، به سهر گلکزی شاعیر و نووسهری گه‌وره‌ی کورد (هه‌زار) دا بیارینی، دیو و درنج و تاریکی له یانه‌ی نه‌ولای بتارینی. که هینمن و هه‌زارانه‌ی دواندم. رچه‌ی نووسهری بۆ شکاندم. هه‌روا دوعای خیزی ته‌من درینزی و حه‌سانه‌وه، سوپاسی پیاوه‌تی و چاکه‌ی نه‌برانه‌وه، بۆ لای دلسوز و برای به سوزم، کاک «عبدالرحمن مصباح قاضی» ده‌نیرم که سه‌رچاوه‌ی پنیوستی بۆ هیناوم. هه‌نگاو به هه‌نگاو یارمه‌تی داوم. جواتر له جاران، به زمانی باران، سوپاس و شوکری گشت لێ پرسراوانسی به‌شی فه‌ره‌نگی و به‌شه‌کانی تری پاریزگای کوردستان ده‌بیزیم: له دوور و له نزیک دوعای خیر و خوشی هه‌ر دوو لایان بۆ ده‌نیرم. که سه‌رچاوه‌ی پنیوستیان له به‌ر ده‌ست داناوم. وه‌ک برای بره‌په‌شتی خومان یارمه‌تیاو داوم. به‌ تایبیت هه‌م مرفو‌نایه‌تی و چاکه‌م هه‌ر به‌ر چاوه، که به یارمه‌تی میری مه‌زنی به‌ریز و خاوه‌ن شکزی هه‌م ناوه، پایه‌ به‌رز دکتور «عبدالله رمضان‌زاده» پاریزگاری کوردستان، هه‌م په‌راوه‌م بۆ له جاپ دراوه. به‌ هه‌موو هه‌ست و سوز و نیازم، له خودای گه‌وره‌ ده‌خوازم، که رۆژ به رۆژ ته‌ستیره‌ی به‌ختی به‌ خوشه‌ختی پرشنگ بداته‌وه، ناوی به‌رزی له میژووی کوردستانی دین و فه‌ره‌نگ په‌روه‌دا ده‌نگ بداته‌وه. هه‌ر به‌و جو‌ره سوپاسی خۆم پیشکەش ده‌که‌م به‌ برای پایه‌به‌رز و نووسهری به‌ پیزم «کاک بارامی وه‌له‌دبه‌گی» به‌ رینزم، که له پیناوم دا رۆزی زه‌حمه‌ت کینشاوه. بێ‌وچان تینکۆشاوه. له په‌روه‌دگاری به‌دی هینهر ده‌پارینه‌وه پاداشی بداته‌وه. به‌ره و ره‌زای خزی و کرده‌وه‌ی باشتری بیاته‌وه. ته‌ستیره‌ی ورشه‌دار بێ، خودای هه‌میشه یار بێ.

سه‌قز - ره‌مه‌زانی ۷۶.

جلال شافعی کورد

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

حه مدوسه نابوته و خودایه که له زات و سیفته و کرده وه داتا که، زیندوه، زانایه، بی
وتنه و بی باکه، بی نیازه، بینایه، بیسایه، توانایه، هه رچی بیه وی وایه، گویایه، به زه حم و
به زه بی و دلاوایه، شوکروسویاسی بی وچان، هه مووکات وسات به هه زاران،
بو به روه ردگاری به زتوه به ری بوونه وه ران، به دی هینه ری بوون بی ده ری بی گیان و گیان
له به ران، که به فه رمانی، اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَاتَةَ عَلٰی السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ الْجِبَالِ فَاَیْنِ اَنْ یَّحْمِلْنَهَا وَ
اَشْفَقْنَ مِنْهَا وَ حَمَلَهَا الْاِنْسَانُ وَ كَانَ الْاِنْسَانُ ظَلُوْمًا جَهْلًا^۱ نئسانی به نه مینداری لی پرسراوی
جیهان داناوه، وه به خه لانی، لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِیْ اَحْسَنِ تَقْوِیْمٍ^۲ به خشل و خاوی عه قل و
فام و زانیاری، نیستیعداد و بیرو ده سه لات و پاریز گاری، به خیری هیناوه، وه به مورده ی،
لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَ حَمَلْنَاهُ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ^۳ پله و پایه ی ناده می زادی نه وونده به رزو به زتویه
پایه خ زاگرتووه، که بیروزانستی په ی به زازی نهینی سورشت بردوه، نه رزو ناسمان، باو
باران، مانگ و رۆژ و کۆزی نه ستیرانی بوژام و ده سته مو کردووه، ناسن و یولای بوته رم و
زماندارفه ر مووه، ده سکردی ناده می زادی وه سه رتاسمان و ژرده ریاختووه، وه به به یانی،
وَ قَضَلْنَاهُمْ عَلٰی کَثِیْرٍ مِّنْ خَلْقِنَا تَفْضِیْلًا^۴ پایه و مه قام و ریزی ناده می زادی له فریشتان وه سه ر
خستووه، سفره ی زه نگاوره نگگی و شکگی و ده ریای به پیت و به ره که تی بوژاختووه،
خپوه تی ناسمانی به رزوبه رینی به قودره ت بوئه لداوه، هه زاران چرای پرشنگذاری بوژین
و دینی تیدا داناوه، وه له قوتابخانه ی، وَ عَلَّمَ آدَمَ الْاَسْمَاءَ كُلَّهَا^۵ قانونی برایه تی و یه کسان،
زی و شوینی زورجوانی به زتوه بردنی نه م جیهانه به ربلاوه ی فیر کردووه، تابه هوش و
زانباری، بلیمه تی و هوشیاری بیر بکاته وه، کاروباری ژبانی خوی به وردی و له سه ره
خولیکبداته وه، سه رنج بداهه ستی زاگری که چه نده خوش، نه م سروشه به رحه قه ی
خودا له گویدا ده نگ نه داته وه، که نه فه رمی: يَا اٰیُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَّکَرٍ وَاُنْثٰی وَ جَعَلْنَاكُمْ
شُعُوْبًا وَ قَبٰیِلَ لِتَعَارَفُوْا اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰیكُمْ^۶ نه ی ناده می زاد به یه قین گشتانم له باوک و
ودایکیک و نه وانیشم له نه بوون دورست کردووه، سه رزه وینی گه ش و زه نویری خویشم

۱) سوره تی - الاحزاب نایه تی ۷۲

۲) سوره تی التین

۳) سوره تی الاسراء نایه تی ۷۰

۴) سوره تی الاسراء نایه تی ۷۰

۵) سوره تی البقرة نایه تی - ۳۱

۶) سوره تی الحجرات نایه تی ۱۳

بئی فه رق وجوداله ناوتانا به ش کردووه که هه رخیل و عیل و هوژونه ته وه ونه ژادوره گه زوبینه چه و گهل و کومه لیکم له که ژوکیو وده شت و ده رووه وار گه وشوینه وار یکی بتاییه تانیشته جی کردووه، تامافی یه کتریه حه ق بناسن وزه وزه وه ی ژیانی که سان و گه لانی ترله ریگه لانه دن، ده سستی بی ده سان بانه دن، له ژین و دین و مان و نیشتمانیان نه که ن، منه ت له و خودایه که به فه رمانی، اِنِّی جَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ خَلِیْفَةٌ^۱ ناده می زادی به زبوانی به تانو پوی خاوه ن ده سه لات و شکوی ناوبردووه، قانونی زور به رزجویانی، هه ر دووژبانی، تاکان و کومه لانی، سورشت و قورثانی بودامه زرانددووه، به لام به رتوه بردنی کاروباری ولات وزه وزه وه ی ژیان و سه رنویستی هه رکومه لیکمی هه ربه خویمان نه سپاردووه، وه به دروشمی، نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِیْشَتَهُمْ فِی الْحَیَاةِ الدُّنْیَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ کَرَجَاتٍ لِّیَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سَخِرَیًّا اَبِیْ فَه رِق وجوداده سمایه ی ژیانی به هه مووبه خشویه، وه هه موانی به خزمه تکاری هه موناسیوه، وه به فه رمانی، وَاَنْ مِنْ اُمَّةٍ اِلَّا خَلَا فِیْهَا نَذِیْرٌ^۲ بولای هه رکومه ل و نه ته وه بی زانومایه کی له نه زادی خویمان به زئی کردووه، وه به تیشکی: وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُوْلِ اِلَّا لِبَلٰسٰنٍ قَوْمِیْهِ^۳ فه رهه نگ و زمانی هه مووگه لانی جیهانی به ریزگرتووه، نیترخودا به هیچ فه ردوکومه لیکمی نه و مافه نه دا، که ده سست له سه رنویشت و مافی کومه لیکمی دی وه ربد، چون فه رمایستی خودایه و له قورژانداو تراوه، اِنَّ اللّٰهَ لَا یُغَیِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰی یُغَیِّرُوْا مَا بِاَنْفُسِهِمْ^۴ که ماف و سه رنویستی هه رکومه لی به ده سستی خوئی سوسراوه،

درود و سلامی بی پسانه وه، خیروخوشی بی برانه وه، به لیزمه و به خورزوبه تاو، به شه ووژوژ و به هه وروساو، له کوردستانه وه هه تامه دینه، چون گه شوو به ره نگ و بویه و شیرینه، برژی به سه ر گلکوی چاکان پروینه ری گیانی پاکان، (محمد) پیغه مبه ری ناخری زه مان، که ناوی پیروزی کله ی چاوانه، هیزی دل وهه ناوانه، دلسوزی نومه ته، دل نه رم و به هه بیه ته، میهربانه، ره حیمه، اِنَّكَ لَعَلٰی خُلِقْتَ عَظِیْمٌ^۵ - ه پیغه مبه ریکی نه مینه، وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِیْنَ^۶ - ه، پله ی به رزوبه زیزی، سُبْحٰنَ الَّذِیْ اَسْرٰ^۷ - ه، قَاذَاغَ الْبَصْرِ^۸ - ه

۱) سوره تی البقرة نایه تی ۳۰

۲) سوره زخرف آیه ۳۲

۳) فاطر آیه ۲۴

۴) سوره تی ابراهیم نایه تی ۴

۵) سوره تی الرعد نایه تی ۱۱

۶) سوره تی القلم نایه تی (۴)

۷) سوره الانبیاء نایه تی ۱۰۷

۸) سوره تی الاسراء نایه تی ۱

۹) سوره النجم نایه تی ۱۷

تاریخی محمد له گوتن نایه، وه له سه رنال و (اصحاب) و په یزه وانی، که به چاوی برابره تی و
 په کیه تی و په کسانی، به کورد و عه زه ب و عه جه میاندا ده روانی، چاپانی کوردی،
 سلمانی فارسی، ضهیب - ی رومی، بلالی حه به شیان، وه ک خوین ده زانی، اما بعد: به
 یارمه تی نه و خودایه که نه فه رمی: *وَ مَنْ آخِيَاهَا فَكَاتَمَا أَخِيَا النَّاسَ جَمِيعًا* 'هه ر که سی
 که فه ردی یا گه لیکی مردوی سه رکوت کراو زیندو بکاته وه، و ایزانی که ته واوی ناده می
 زادی زیندو کردوه ته وه، نه منی هه ژاری تاوانبار، چاوه ژوانی زه حم و به زه بی
 په رورده گار، جلال الدین شافعی کوزی خوالی خوشبوومه لا «صالح شافعی» کوزی
 (عبدالله) زیویه بی کوزی مام (یوسف) کوزی «حاجی خواکره» کوزی خالو (جمشید)
 خاوه نی "گوله" و "گلینه" ناوچه ی شلیزی کوردستانی عیراق، نه مه وی که میژوی
 به سه رهاتی گه لی کورد و سه رزه وینی کوردستان هه رله به ره به یانی ماده کانه وه تائه وژو
 به کوردی بنوسم، هیوام وایه که گشت گه لان به تاییه ت گه لی به زیزی کورد به ره م و
 که لکی لی وه ر بگرن، دیاره که زی و شوینی زیندو بوونه وه و به رزی ژبانی
 هه مووکومه لانی جیهان، دیتنه وه و پیدا ژویشتی ریگه ی ژبان، تیگه یشتن له قانون و
 یاسای دامه زراوی سروشتی جیهانه، خوئه وه پیش به جی نایی مه گه ر به خونندن و عه قل و
 ته جربه کردن، به نه زم و په کیه تی خوئه ژبوه بردن، له هه له و چه وتی زابوردوان
 خوپاراستن، چاوله شوینه وارو چاکه ی پیشینیان کرن، جا بوئه و کاره زور جوانه که
 هه وینی مان و ژبان، پیوسته سه ر گوزشت و میژوی زابوردوان ده وربکه بینه وه، وه ک
 ده رس له ژبردا پیدا بچینه وه و لیکبیده بینه وه، به رزونومی ژبانیان هه لسه نگیین و سه رنج
 بده یین و تی فکرین، که کام به رهه لست و هوئی ریگه ی به کاروانی زابوردوسی گه له که
 مانف گرت و نه ی هیشت، که وه ک هه نده ران له سه ره و ژووره ی که لی ژبان سه رکه وی و
 بگاته سه رمه نزلی حه سانه وه، کام به لاووه یشوومه نه وه نده قورس و گران
 بووپکه زه وژه وه ی ژبانی سه دان سالی له ته کان خست و رای گرت و به ره و دواگیرابه وه
 ناخوئه و گه له نازاوکول نه ده ره که له حان مردن سه ری پیوه نی یه، بوله حاست تالانی بی
 نه مانی دین و زمان و فه رهه نگ و په کیه تی گه له ی مات و بی ده نگ بوو؟ بو سه باره ت
 به چاره سه ر کردنی ته نگ و چه له مه ی ژبانی بی سه رو سامانی به چوکاهات و ده سته و
 نه ژنودانیش و هیچ بیریکی له دوا زوژی داها توان نه کرده وه، جاپووه لآمی نه وگشت "بو"
 یانه، بو دیتنه وه ی نه ومه رج و هوپانه، نه م په راوهم نویسوه، وه تائه وجیگه ی له ده ستم
 هاتبی و په یم پی بردی، گشت مه رج و سه به ب و هوئی پیش که وتن و دواکه و تنیکم

لینکدا وه ته وه، شوینی سه رکه وتن و زتگی خوشبه ختیم به ده لیل و به لگی پته وی باوه ز پی کراونیشان داوه، وه تانه و جیگی قه له م نه نوسی و چاوهانانه کاودل نارام نه گری و میشک زاخاونه درئی ۴ بیرو بزویه ک نه گریته وه و عه قل و هوش ناموزگاری هه ل نه گری، سه رنجم داوه و ورد بومه ته وه و سه دان کتیو و په زاوو روژنامه، گوئاری نایینی، میژویی، نابوری، کومه لایه تی، سیاسی، فولکلور، فه رهه نگی و نه ده بی، عه ره بی و فارسی و کوردیم خویندوه ته وه و گشت سوچ و قه راخ و زویه زه و ناودیتری کتیبان گه زام و سه دان جاریش و شه به کم نه م باره و بارکردوه ولیکم داوه ته وه وه له م سه نگانده، په لکو ده وای ده ردی بی ده رمان و مه رهه می نیسی بی نه مانی دوو به ره کی و ناکوکی - گه لی نازاوکول نه ده ری کوردی پیوه بی، هومیدم وایه سره وی به یانی به زه ی خوداوه لکات و له شسی مردوی ساردوسری بی هه ستان زیندوبکانه وه، هه ستان بیوزتینته وه ودلان په ک خاو، په کیه تیه کی وه هاپته وو بی زه خنه به دی بیتی که به ری به خته وه ری بگری، له لای گشت نه وانه ی که زور زرنگ و زاناوبه زوایرن، وردو دوربین عاقل و ژیرن، زورزون و ناشکرایه که هه مونوسه رتکی به زه بروبزوز، هه موزانایه کی ده م راستی دلسوز و ناگاله به سه رهاتی زابردوان، پی وایه که: میژو ناسین له لای سه روی هه موو هونه رتکه وه په، چون میژوویره له په ندو و ناموزگاری، زئی پیشاندانی بکه لک و په کجاری میژووناوتنه په که به سه رهاتی زابردوانمان بیرده خاته وه، زابردوی دورمانی لی نزیک ده کاته وه هه زاران تالمان بوده کابه تالی سه دان سالیشمان بوده کابه سالی، به تایبته نه گه ر نه و سه رگوزشت و زووداوانه دل و چاویاکانی ده م و زاویژ خوشان بیان گیرنه وه، نه مجار نوسه رانی ده سو قه له م زه نگین بیان نوسنه وه، هه روه ک خوالی خوش بوو، شه رفخانی بدلیسی، له تاریخی (روضه الصفا) میرخواند نه گیرته وه خویندنه وه ی میژوله ده سه ره وه قارانج به نیشان ده گه ینی،

۱ - میژو زانسته و زانستیش خشل و خاوی مرویه.

۲ - خویندنه وه ی میژووهناوده می ته نیایی په ۴ دلان ده پشکویتی و بزیه خاته سه رلیوان.

۳ - زانستی میژو مرویه رزنه کاته وه، زتگی دوری بوئزیک نه کاته وه، کوئسپ و به رهه لستیشی له زئی دورنه خاته وه.

۴ - میژوزان راست و درو لیک نه کاته وه، نازه واوباتل له ناوحه ق و زه واداهه ل ده بزیری و جیانه کاته وه.

- ۵ - میژوترزوی تا قی کرده وه و هه لسه نگاندن و کیشانه، وه ک زانایان و توبانه، هوئی به رزبونه وه ی پله ی زانستی ئینسانه، دیسان تا قی کرده وه یان به لقی له ده لقی زانست داناو، دیاره پیاو به خوننده وه ی میژوفیری تا قی کرده وه وه راوردی زور نه بی.
- ۶ - زانایی که میژوی زابدوانی له به ره، داری پرسینه ر و به ره، کاتی ناخوشی و ته نگانه، هانانا با بوئیگانه، چونکه نازایه و به که لکه، چ نیازی به ته گیری خه لکه .
- ۷ - گه وره پیاوان کاتی که له گه ل زوداوی دل ته زین و به لای کیوبزوتندا زووبه زونه بن، به موتالا و لیکدانه وه ی میژوو، کولی دلایان دانه مرکئی و نارامی رویان تی نه کا، *الابذکر الله تطمئن القلوب* 'یادی ایامو (الله) یادی خودایه،
- ۸ - خوننده وه ی میژوو زیزی ووریایی و هونه ری پیاوان فره ترده کا، راسته و راست نازاسته ی ته گبیر و زاویژی دورست و راستی ده کا -
- ۹ - ناگادار له میژوی زابدوان، تیگه یشتو له به رژه وه نی زیان هه میشه به سه بره و پشوی له سه ره خویه، زایه، خوژاگره، به زه نگ و بویه .
- ۱۰ - سه رداران، میران، زورداران، له به سه رهانی زابدوان، ده سه لات و هیزی خودای خاوه ن شکویان دینه وه بیر، ئیتر به هیژو گوزی بی فه زی خووان له خوده رناچن، به ملهوزی و لاری، لاپره سه نی و لاساری له زبی حقی لا ناچن، تیش نه گن که نه خوشی تا سه ره و نه ناخوشی جیی به قایه زنه وه ی . به ده سه لات و ناگوزی هه ر خودایه،
- جاهه ر به م مه به سه یشته که خودای گه وره له قورنانی پیروزدافه ر مویه تی / لقد *كان في قصصهم عبرة لاولي الالباب* ۲ به راستی له داستانی زابدوان، په ندو ناموزگاری زوری بوخواوه ن دلانی به فام و هوشس تیدایه، هه وه ل وستم که له پیش نویسی نه م میژوه دا پیشه کی بوینوسم، ده ستم پی کرد و زورشم لی نویسی، به لام ویستی خودا و ابووک له وکات و ساته دا زانای به ناوبانگ و هونه ری گه لی کورد، (عبدالرحمن شرفکندی) هه ژار و کاک زه حمانی مصباح بینه میوانم، کاره ساتم بوگیرانه وه، زوریان کاره که به گرنگ و چاک زانی و نه ونده ی تریشیان شیلگیرتر و دلخوشر کردم، به لام وایان پی چاک بوو که پیشه کیه که بخه مه دوای ته و اوپوونی کتیوه که منیش وام کرد، له خودای به زه حم و به زه بی نه پاریمه وه نه و خودایه که دلان نه لاوتنی و گولان نه پشکویتی

(۱) سوره تی رعد نایه تی ۲۸

(۲) سوره تی یوسف نایه تی ۱۱۱

که بوته واو کردنی ئەم پەراوێ یارمە تیم بداوگشت کۆسپ و بەرە ئاستیکمان لەسەر زۆی
 لابدا، لەگشت براو خوشکیکی دلسۆز بەئاین و دینی، نیشتمان و ژینی، داوا ئەکەم،
 هەرکاتێ ئەم نوسراوەتان بە دەست گەشت و خۆنیتانەو و دیتان کەسە بارەت بە
 کورد و کوردستان باسیکی بە کەلک هەبە و من دام خستوه و ئەم نوسراوە بۆمی بنێرن،
 هومیدەوارم بە هاوکاری ئێوەی خۆشە و یست بتوانین بۆهەوێن جار پەراویکی
 وەها بنوسرێ کە لە تەواوی سوچ و قوربەتانی کوردستان بەزمانی کوردی بدوێ و
 زۆرتەری زۆ داوێ ئە نوسراوەکانی کوردستان بێ پەردە بخاتە سەر قاقەز، جالە گشت زاناند
 پاکە پیاوچاکەکان تکام وایە . زۆر بەوردی لەم نوسراوە بکۆلنەو . ئەگەرکەم و
 کۆزێ کتان بەرچاو کەوت بە شێوەیەکی مەردانە هەلی سەنگین و لیکبێدە نەو، خۆتە
 گەر هەلە و پەلە یەکتان لەسەر دۆزێ وە، تیزوتیتالیم بێ مەکن، تەوس و توانجیشم
 بۆمەخەن، پیاوێتی ئەو یە کە قۆلی خۆمالیانە ی لێ هەل مالن و هەلە کەم بۆزاست
 بکە نەو و پەلە کە ییشم بۆهەل بگرنەو، هۆنەری نە مرو پیری بە گۆزی کوردستان،
 هەژاری کورد ئەلی: هەلەم پێوشە، نەچی گیف بیی لەسەر کۆنەم

بترسە زۆزێ ئەتۆش تەزبی مەلی سۆنەم
 پەلە ی هەلە مولادە گری، کێ یە بێ پەلە یە
 بلاوێ پیری مرو، هەرخودایە بێ هەلە یە .

سه رزه وینی ماد

ناوه رۆی چۆمه کان، سه رزه وینی میژویی ماد به دوازده ناوچه دا به ش نه کا
الف: ماد ناتروپاتن (ناتروپاتگان، نازده ربایجان).

۱ - چۆمی نه ره س^۱ (=ناراکس = الرّس) تاکوی نورین داغ و قره داغ،^۲
ناوچه ی نیستاکی قه تور، خوئی، مرند، ماکو، که ناشوریه کان نه م ناوچه یان ناو نابوو
(سان گی بوتو) له قه رنی نوهه م تاناخری قه رنی هه شته می پیشی زاینی تیکرا به شی
بووه له خاکی (اورارتو)^۳ به لام دواي نه وده وره سه رنوشتی نه م ناوچه تا نه مانی ناشورو
له به ین چونی (اورارتو) زۆشن نی یه،^۴ ده شتی (سان گی بوتو) ناوچه یه کی به پیت و
به ره که ت و کشت و کالی بووه، گه رده نه ی (قه تور) و کیوه که وانیه به رزه کانی
ده وره به ر، نه م ناوچه یان له ده شتاییه کانی نه زمه نستان جیا کردوه ته وه، نه م ناوچه له ده
ورانی کونداجه نگه لیکي پرۆچر بووه،

۲ - ناهه رۆی چۆمی قره سو^۵ (لقی باشوری نه ره س)

سه باره ت به م ناوچه له سه ر چاوه کوته کانه وه هیچمان به ده ست نه گه یشتوو به لام
ماوه یی خیللی (کادوسیان) له وی نیشته جی بوون،

۳ - ناوچه ی گۆلی و رمی و چۆمانی که نه زۆینه ناویه وه، نه م ناوچه به سی لق به ش

ده کزی،

الف: قه راخی رۆژ ناوای گۆلی و رمی یانی (گیلزانلی^۶) کۆن (?) که له قه رنی -

(۱) چۆمی نه ره س به دریزانی ۱۰۷۲ کیلومتر پرتاوترین چۆمی نازده ربایجانه که له کیوه کانی (هه زاریه که) نزیکه سه رچاوه ی
چۆمی فورات له باشوری ناوچه ی - نه رزرومی - کوردستانی تورکیه سه رچاوه نه گری و باش - ۲۴۰ کیلومتر سنوری ها و
به شی نیستاکی ایران و شوره وی نه رزته ده ربای خزره وه،

(۲) زنجیره کیویه که به شی با - کوری نازده ربایجانلی ئیزان که به شکلی نیودایره (جه غز) له قه راخی راستی چۆمی نه ره سه وه
کشاوه، له باکوری رۆژ ناواوه پالی داوه به کیوه کانی ئارارته وه، له رۆژ هه لاتییه وه به کیوه کانی تالیشه وه نوساوه که ناهه رۆی
شیوی چۆمی نه ره س، نه م زنجیر کیوانه، له کورستانه کانی (قره باخی) قه ققارای جۆی نه کاته وه،

(۳) ده وله تی بووه له رۆژ ناوای ده وله تی مادا که پایته خته که ی له نزیکه گۆلی (وان) ی کوردستانی نیستاکی تورکیه دابوو
(دایرة المعارف فارسی بتصصحیح دکتر حسین مصاحب، فرهنگ معین.)

(۴) دیاکونوف تاریخ ماد -

(۵) نه م چۆمه له کیوه کانی نه ره سبارانی باکوری شاری (نه هره) وه سه رچاوه نه گری و به ناو ناوچه ی شاره کانی (اهر - اردبیل -
مشکین شهر) دارانه بوری که چۆمی - اهر چای - له ناوچه ی نه ره سباران (قه راجه داغ) له لای رۆژ ناوایه وه نه زۆینه ناوی،
چۆمی قره سوسیش له رۆژ ناوای دیهستان - مغان - له خاکی دینی - اصلاندوز - نه زۆینه ناوچه ی نه ره سه وه (فرهنگ معین)

(۶) وای نه چتی که - گیلزان - ناوچه ی شاره کانی نیستاکی - سلماس و زمی له کوردستانی ئیزان و ناوچه ی نوستانی
حکاری و بزنی له نوستانی - وان - له کوردستانی تورکیه بگریه وه، که کانی مسیان له م ناوچه ده ره یناوه (نوسه ر)

نۆه می پیش زاینی ئەم ناوچه سەر بە خۆ بوو، بەلام وا دەر ئەکەوی که پاشان بوەتە بەشی له (اورارتو) یا (ماننا) یا هەر دووکیان.

ب: قەراخی باشوری (جنوبی) گولی ورمی و ناوهرۆکانی چۆمی جەخەتوو چۆمانی که بەرەبەر بەو جاری ئەبن، (وەک چۆمه کانی خۆرخۆره، سەقز، تەتەهو (بوکان) ساروخ، (مهاباد) ئەم ناوچه له قەرنی نۆه می پیش زاینی بە ناوی (زاموای داخلی)^(۱) ناوېراوه بە چەند بەشی سەر بە خۆی سیاسی بەم ناوانە دا بەش کراوه، حاران، ماننا، مەسی و هەدی. له پاشان ئەم ناوچه ناوهرۆکی (هەستە) دەولەتی مانناپان بەدی هینا، که له قەرنی حەوتەمی پیش زاینی بە ناوهندی ئابوری دەولەتی ماد ئەزمیردرا، یانی له پێشان ناوهندی ئابوری سەراسەری مادبوو، جا ئەو جار ناوهندی ئابوری مادی ئاتروپانتن (ئاتر و پانتگان ئازەربایجان) ژمیردراوه.

ج - قەراخی رۆژ هەلاتی گولی ورمی

که بە دەولەتی مانناو بەبوەندی بوە (ناوچهی مەراغە ئیستاکه؟) وە قەراخی باکوری (شمالی) گولی ورمی (یانی ناوهرۆی چۆمی - ناجی چای و ناوچهی تەوریزی ئیستاکه) وا دەر ئەکەوی که ئەم ناوچه سەر بە خۆ بووبی، و خینی (دالیان؟) لێرەدا ژیاين.

۴- ناوهرۆی چۆمی - قزل وەزان ئەم چۆمه دواي برینی رینگایەکی مارپینچی پێچەلاو پسلووج بە دریزایی شەش سەد کیلومتر له نزیکي حەسن کياده، ئەرژیتە ناو دەریای خزرهوه، ئەم چۆمه پرناترین و دریزترین چۆمی کوردستانی ناوهندی ئیرانە و له سی بەش پیک هاتو.

الف: ئەگەر له پونگاوی ئەم چۆمه له نزیکي دورگەي «حەسن کياده» وە بە پێچەوانەي جاری بونی ناوهرۆی کهوین هەوێ راستە و راست بەرەو باشور ئەرژین، بەو جۆره چۆمه که، ولاتی گیلان بە جی دین و، له رینی شیونکی تەنگەلانەو کێو بەرزه کانی - البرز - لەت دەکا، ئەم ناوچه لێرە واریکی پری گەرمینتی یە، له حەسن کياده وە تا - منجیل - سەد کیلومتره، قزل وەزان لەم ناوچه بەرەو زوور له باکور (شمالی) رۆژناووه بەرەو

۱- ناوچهی شارە کانی سولهیمانی، قەلادزی، مەهاباد، پیرانشەر، میانداو، ساین قەلا، تیکایی هەوشار، سەقز، بانە، بیجار، مەریوان، سەنە، سەرپلی زەهاب، گولی ورمی ئالای ژووژی چۆمی دیالە - (کەله کبوی «اسدآبادی» هەنگمادانە وە سەر چاوه ئەگری وە ناوچهی شارە کانی - سەقز - سەنە - مەریوان - هەورامانی تەخت کەرەند، جەلهولا - وەرەت دەین وە باشور - جنوبی - رۆژئاوای شاری - بەغدا - ئەرژیتە ناو دەجلەو) بیان وتو زاموا (= لولو - لولویی) ئەم چۆمه له بەشی کوردستانی ئێراندا ناوی سیروانەو له بەشی کوردستانی عێراقدا ناوی دیالە یە، وائەبی بە گشتی ئەلین دیالە هەروا سیروانیشی پی ئەلین (مادها - دائرة المعارف فارسی -)

باشور (جنوبی) رۆژژه لآت به ناوکیو کانی ناق داغ - و - ناق گندوک - داجاری نه بی
 وده ره بی له م شوینه پیک دینی که له ده ورائی کونداییان وتوه (ناندیا)
 ب: له به شی باکوری (شمالی) رۆژژه لآتی ئەم دهره (ناندیای کۆن) چومیلکه ی
 فرانقوچای - له کویستانی - سهند - هوه سه رچاوه نه گری و به قه راخی شاری میانه دا -
 دیته خواره وه ونه رژیته ناوقزل وه زانه وه، دهره وئاوه رۆی ئەم چۆمه - قرانقوچای -
 ناوه رۆی جوگه و بارانای که دیته ناونه م چۆمه وه له ده ورائی کۆن داییسان وتوه -
 (زیکرتو).

ج - قزل وه زان 'بری ژورتر له شوینی تیکه ل بونی چۆمی میانه به قزل وه زان، له باشور
 (جنوبه) - وه به ره و باکور - شمال - جاری نه بی، زنجیره کئی - قافلانکو -
 (که له ده ورائی کونداییان وتوه - گیزیل بوندا -) به شی لای ژور ووی ئەم ناوچه ی
 له ناوچه ژوماره سی، ناوچه ی خوراوی گۆلی ورمی جیانه کاته وه، ناشوریکان ژورتر، به
 ناوچه ی قزل وه زان یان وتوه ماد (مادی)، لیره دا - لقی راستی «قزل وه زان» = چۆمی
 زه نجان - دهره یه کی جیاوازی پیک هیناوه که ئیستاکه له ده و روبه ری شاری زه نجان دا
 قه راری گرتوه وپی - نه لین - خه مسه - ۱

۵ - به شی سه ره وه ی چۆمی زبی چکۆله: ناوچه ی (زاموآ) یا (لولو) له باره ی
 چه غرافیاوه به ناشوره وه په یوه ندیان بووه، هه موئه وزه و یانه ی له ده ریاچه ی ورمی زه نجان
 به شی لای ژوروی چۆمی (دیاله) دریزه یان هه یه (ناوچه ی ئیستاکه ی شاره ئانی -
 میانداو، بوکان، سه قز - بانه - سلیمانی - سه ریل زه هاو - سنه - یاوه - مریوان، تیکاب،
 بوکان - مه هاباد،) به گشتی (زاموئا - لولو) یان پی وتوه، جاروباریش به (زاموئا) ناوبراوه،
 (زاموآ) به شی لای ژوروی - زبی - چکۆله ۲ بووه، که بوخۆی یه کیکه نه لقه کانی «دجله»

۱) قزل وه زان له کویستانه به رزه کانی چل چه مه - کئی گیزیل و سوفی بله - وه سه رچاوه نه گری و به درزایی شه شه سد
 کیلومتر ته رژیته گۆلی گه وره ی خزه وه (نانی کونه ماسی نه خواوایی جرتاوانه کا) وه تا - منجیل به سی به ش دابه ش نه بی -
 ۱ به شی لای سه روو ۲ - به شی نیوه راست ۳ - به شی لای خواروو، ۱ - به شی لای ژوروی له سه ر، چاوانه وه تا چومی تلوار له
 ناوچه ی «قیداری» زه نجان به درزایی سه دوچه فتا کیلومتر، ۲ - به شی نیوه راستی له چومی تلواره وه تا چومی زه نجان به
 درزایی سه دوو په نجا کیلومتر، ۳ - له چومی زه نجان وه تا - منجیل - به درزایی سه دووه شتاد کیلومتر، له نزیک منجیل
 چومی شاهرودی تیکه ل نه بی ولده وه به وئاوه پی نه لین - سفیدرود چون ناوی کوردستان پالاوته په بووه ته هوی رووسی بوته
 وه ی گه ل و خه لکه که ی که چ ناویکی ساردوسووک و بی خخته یان، بوهاوسی ها و خوینه کانیان نارودوه

۲) تاریخ ماد (دیاکونوف)

۳) (زاب صفیر، زاب اصغر - اب له سن، زاب کوچک - ناوی یونانیسی - کاپروس بووه) به درزایی ۴۰۱ کیلومتر له به رزایه
 کانی به بینی ناوچه ی لاجان و مریوان سه رچاوه نه گری و به ره و ناویری روژووژ ژاوا له نزیکه قه لای - جغیر - ته رژیته ناو
 ده جله وه (دایرة المعارف فارسی - فرهنگ معین)

که له شوینی خواره وه ی خویانداخاکی ئاشوریان داده بری.

۶ - به شی لای ژوری چۆمی دیاله - سیروان -

به شی سه ره وه ی چۆمی دیاله و لقه چکۆله کانی نه وچۆمه (له ناوچه ی سی گۆشه ی
شاره کانی ئیستا که ی سلیمانی - زه هاو - سنه -) له ناوه راستی قه زنی نۆه می پیش
زاینی، پیمان وتوه (پارسوا)، له م ناوچه داده ره ی شاره زوری نزیک ی سلیمانی له ناوچه
کانی تر پرکۆمه لئرو به ده خل و دان تر بوه،

دووناوچه ی چۆمه کانی، زنی چکۆله و دیاله («زموا» و «پارسوا») له روانگه ی
سیاسی و نابوریه وه شوینیکی تایبه تیان بووه (وه ک ئیستا که یش هه روان) چون دو چۆمی
زنی چکۆله و دیاله (سیروان) ریگه یه کی ماریچی دورود ریژیان له ناو زنجیره کیوه به
سامه کانی زاگروس دا دا بریوه که تازاده یی ها تووچۆی کاروانه کانی رۆژه لات و رۆژ
ئاوای هاسان کردبوو، وه له لای رۆژ ئاواوه ریگای بۆسه رزه وینی ماد (شه قامی ئیستا که ی
سلیمانی-بانه - سقر - سنه، زه هاو - کرماشان - همدان ی) نه کرده وه به تایبه ت شیوودۆلی
چۆمی دیاله (سیروان) شه قامی نه سللی ها تووچۆی ده وله تی - بابل - و ماد و ده وله ته
وردیله کانی رۆژه لات ی تیران پیکه وه بووه، نه م ریگایه له گه ردنه ی پاتاقی کرماشانه وه که
به ده روزه ی مادشۆره تی سه ندبوو، رت نه بو، به ده ره ی ماهیده شتاتاشاری هه نگمادانه
(همدانی) ئیستا که درژیه ی بووه

۷ - به شی ناوه راستی ناوه رۆی چۆمی دیاله (سیروان)

نه م ناوچه که له نزیک ی شاری ئیستا که ی - خانقین - دابووه وولاتی - نمر - یان پی
وتوه ، له ناوه راستی هه زاره ی دوهه می پیش زاینی له ژرده سه لات ی سیاسی ده وله تی -
(بابل دا) - بووه، که له باشور - (جنوب) - ی ده ره ی چۆمی دیاله و لقه کانی ناوچه ی
«بیت همبان» (یا کامبادین وه ک جغرافیا دانانی کۆن و توپانه) قه راری گرتووه،

۸ - شیووده ره ی به شی لای ژووری چۆمی - کرخه - ۱

(۱) چۆمی کهرخه به درزایی شه ش سه د کیلومتر له دوولقی گهوره - چۆمی گاماسب (گامیش ناو) لقی لای ژووروی، و
چۆمی - صیمره (= سیمره) لقی لای خواروی، ییکها تروه که ۱ - چۆمی گاماسب له روزه لات و باشوری نه هاوه ندی
کوردستانه وه، سه رچاوه نه گری و به - به رابه ری شاری گه نگاهه ردادا نه بوری و به پی ده شته کانی شاری، کوردستانی -
اسدآباد و نه هاوه ندا، رت نه بی، کیوی دهلاقان نه بری و چه ندین ده ر و دولی قول و ته نگه لان به دی دینی، پاش نه وه یکه
چومه کانی - مه لایه رودینه وه ری - کوردنیشی هاته سه ر، به داوینی کیوی میژوی نه هادی کوکینی خیره خونه دیوی کورد،
کیوی بیستوندا دینه خواره وه، نه مجاز چۆمی - قره سو - که له کیوه کانی شاهوی ره وانسه ره وه سه ر چاوه نه گری و له زه وه

(۱) قه رسو - قه ره چای - له سئی لقی یتکهاتوه ۱ - لقی باشور (- وناو) ۲ - لقی روژناووا (سیمینه رود) ۳ - لقی باکوری (مزدقاپخای) پرتاوترینیان چۆمی (دوناو) ه که له باکوری کیوه کانی به ختیارلی له باشوری شارستانی - اراک - سه رچاوه نه گرتی، به پردی دو ناووبه ناودیهبستانی - شرا - دانه ژواونه گاته شارستانی - هه نگمادانه - له چل کیلومتری باشوری رزن (سیمینه رود) نه رزته ناوی ه پاشان به ره ورژوه لات به دیهبستانی رودباری شارستانی - تفرش - داجاری نه بی و نه گاته شارستانی - ساوه - که له ۲۰ کیلومتری باشور - روژناووا شاری ساوه، له به ندی (شاعباس) رت ده بی و له شارستانی (ساوه) چۆمی - مزدقاپخای - له دیهبستانی مزدقاپخای نه رزته ناوی، دوابی له باکوری شاری (قوم) له دیهبستانی (قوم رود) له (پل دلاک) دا قوم رودی تیکلاونه بی، پاشان - نه م

کانی دبی دووناو، چۆمی رازاورد - ی دینه سه و روژ هه لاتی کرمانشان و بردی شه قامی کرمانشان - همدان به جئی دبی که له ناوچه ی ماهیده شه «دیهبستانی دروغرمان» له قه راخی دبی - جامه شوران - ۳۲ کیلومتری باشوری روژوه لاتی شاری کرمانشان، نه رزته ناو «گاماسب» له مه به ولا گاماسب له ته نگه لاته کانی - (کله) نه گوزه ری، نه م دهره قولانه له روانگی سورشته وه دلرفین ترین و تماشاترین و سه ریخ ژاکیشترین ژوانگی سورشتی شیران نه زمیزدرین، گاماسب کانی له به رزیه کانی سیردان «شیردان» زه ت نه بی، پیش نه لئین چۆمی - سیمره - وه نه چینه ناوزه وه کانی لورستانه وه، له مه ولا له روژ هه لاته وه به ره و روژ ناواییچ نه خوابه به ناو کیوه به روژه دیمه نه قنجه کانی نه م ناوچه دادانه بورئی و به ناو شیوه لایکی بان و قول داتی په زنه کاه به جوژئی که - (کبیر کو) له باشوری روژناووا و - (مله کیوش) - له باکوری روژوه لاتی به وه قه اریان گرتووه، که له شانی چه په وه چۆمی «رودباری» دینه سه ر، پاشان له شارستانی - «خوژره م ناباده» نزیکی «ملای» چۆمی که شکان که له کیوی «هزردالو» - ی کوستانی ناوچه خیلی «سه گوند» وه سه ر چاوه نه گرتی، چۆمه کانی (نه له شه ر) تانتاب - مادبان رود - (غزال رود) پیش له گه گ خویدا دینی و چه ندین کیوی تر دانه بوئی و ده میان دهره و شیوو چیمه نی به دیمه ن و ژاوزه به دی دینی، تاله پردی «گامیشان» تیکلاوی - سیمره - نه بی، پاشان به ناو گاتسه به ردی به ربوه وی رزلنی به سام و تماشاچی دادانه بورئی، دیسان له شانی چه په وه چۆمیلکه ی تریشی دینه سه ر تانه گاته «پلی ته نگ» که لیزه دا «سیمزه» هه راوسیمزه که نه ستینی، نه وه زه لی نوسوروانه پزینی، که «قه لیه ز» و - ناپشارنکی دلرفینی هه ست بزوشی به بلندی چل مترو به بانی سی مترو به دی دینی، که له دینتی نه و دیمه نه بی وینه، باشکو و دلرفینه جوانه، که خه لاتی خودا بو کوردستانه، هه ر بینه ریکی به هه ست و رانا، برواته کاکه خودا به به زه و دلاواو میهره بانه، بوینه نه خشی به هه شتی کیشاله کوردستانا قولایی چۆمی سیمزه کانی و شکی نزیکی بارده مترو به لام کاتی که به فرته بینه ناو، دوول و دهره ی - پل ته نگ - له ناو موخ نه خوانته وه، سیمزه دیمه نیکی ژاراوه و تماشاچی هه به پاشان به ناو دوول و دهره به کی فره قول دابه هاشه هاش دینه خوار، لیزه دا چۆمانی رال و - تلازود - پیشی تیکلاونه بی، که له به رابه ری قلای - قاسم دا - نه رزته ده شتی بان و برینی خورستانه وه، نینر له خاکی به ناواینگی - پای پل - به ولاده، چۆمی سیمزه ناوته نری - که رخه - نه مجار که رخه ده شتی لمای خورستان به جئی دبی و نه رزته (شط) ی - گامیش - وه، نه م چۆمه له ده ورانی کوندا به - او کئی - ناوبراوه و کرخه خاوه نی (۵۵۰) سه نگ ناو بووه، چۆمی «شاوور» پیش نه چینه سه ر که رخه، که بارگای حه زره تی دانیال - سه لاتی خودای له سه ر - له قه راخی چۆمی شاوور دابه، که له زه مانی حه زره تی - عمر - خودای لی بی ژاوی - نه رمی ساخ و نه ژاوی دهره که وی، حه زره تی عمر - پیش زه رای خودای له سه ری - قه رمان نه داکه ته رمه که ی بگوزرتیه وه، نه وانیش نه ی گوزرنه وه بو قه راخی چۆمی شاوور که نینساکه زیارتنگی نه وینداری ماف و ژانستی به ناو ره زوی کوستانه کانی چۆمی (صیمزه) له رازاگروس دا (۴۲۰۰۰) کیلومتری چوار گوشه به، «صیمره» شاری کونه ی ولاتی «مه رجان قذق» نزیکی چۆمی (صیمره) بووه، ناسه واره ویران بوه کانی له زه وی دینی - دهره شهر - له ناوچه ی پشتکو دا قه راری گرتووه، به کوردی دهرگان نه لی: ویرانه ی شاری - ماداکو - دوهه مین پایته ختی عیلام له سه ر زه وی دینی (دهر شهره) داهه لکه دتووه، شاری صیمره له سالی (۲۵۸ ک م) به زه لزه له ویران بووه و بیست هه راز که سیتشی تیدا مردووه، له زه مانی حمد الله مستوفی دا (قه رنی هه شتی ک م) شاریکی چکوله ی ویرانه بووه، (فرهنگ معین - دایرة المعارف)

ناوچه له زۆژه لاتی شوینی دابه ش بوونی ئاوکاچۆمی دیاله و کرخ دا - قه راریان گرتووه، لای سه ره وه ی چۆمی که رخه - شیوو دهره کانی گاماسب و سه یمره و ماهیده شت - له نه زه ر جه غرافیایی یه وه به عیلامه وه نزیکتر بووه به لام له باره ی میژویی یه وه به ماده وه یه یوه ندی بووه، شه قامه گرنکه - مامه له بیه کان به ره و زۆژه لات و شاری هه نگمادانه - همدان - له م ناوچه وه ژانه بوردن،

ئه م ناوچه له زه و یه ئاوژۆرو به ده نخل و دانه کانی، به پیت و به ره که تی کوردستانه واده ر نه که وی که ده وله تی کۆنی «الی پی» له به شی لای ژووره وه ی که رخه دا بووه که پاشان بیان و تووه «الی ماییدا» له م ناوچه داله نزیکی شاری کرماشانی نیستاکه، به ردی به ناویانگی بیستون نوسراوه ی گرنگی سه ربازانی داریوشی هه وه لی شای نیران قه راری گرتوه،

له باشوری «بیت همبان» ه وه له ده وروبه ری «الی پی» له کیوه کانی لورستانی نیستاکه دا که لی کۆستان «کاسی» که ره نگبی له که ل عیلام داخز مایه تیان بویی، وه له میژویشدانه رکی گرنگی خویان به جی هیناوه و شوینه واریکی تایبه تیان له خۆبه جی هیشتووه، ژیاون،

ب: مادی خواره وه -

۹ - ناوچه ی هه نگمادانه - همدان - ی نیستاکه له سنورومه رزی - (مادی

ئاتروپاتن) - له که ل مادی خواره وه دا، هه لکه وتوه، ئه م ناوچه له ده وروبه ری کیوی - الوندی - کوردستان (۳۲۷۰ گه ز) داقه راری گرتوه، وه له جوگه و کانیوانی که له م کیوه سه رسپی به فرینه دینه خواره وه، بوکشت و کال به هره ی لی وه رنه گیری که زۆرتری ئه م ناوانه یش ئه چنه وه سه ر چۆمی (قره سو) که ئه ویش ئه چینه سه ر - حوض سلطان - به لام زنجیره ی کیوی (کوه رود) که مه رزی (مادی) خواره وه یه بری له باشوری روژه لات به ولاتره وه دامه زراوه، ئه کری ئه م ناوچه به سه رسنوری مادی ئاتروپاتن و مادی خواره وه بزمیردری، شه قامه کاروان ره وه کانی ئه م ناوچه به ره و باکور - شمال - تامادی ئاتروپاتن (ناذه ربایجان)، به ره و زۆژئاوا تا کرماشان (الی پی) و بابل، به ره و زۆژه لات تا (ناوچه ی تاران، ره ی کۆنه) به ره و باشور - (جنوب) - تا عیلام و «پارتاکنا» (ناوچه ی اصفهان، جی) کیشرابوو، شاری - همدانی - نیستاکه به زمانی یونانی - اکباتانا - به زمانی مادی - هه نگمادانه - بووه، یانی شوینی کۆبونه وه ی ماده کان، چون پایته ختی

ده وله تی ماد بووه، ا هه ننگ به کوردی یانی کومه ل - ماد - ناوی گه لی میژیوی زه گه زی کورده - ئانه - له کوردی دا دواوشه ی نیسبه ته: یانی ئەم شاره تایبه تی ماده کان بوه که هه ر ئە وناوه میژیوی به پیشیان لی ناوه و کردوو یانه به پایته ختی خویان،

۱۰ - که وشه نی گۆلی - حوض سلطان

و «ده ریای خوی» و چۆمی - ابهرچای - و - (قه ره سو ۲ و قوم رود) -

ئەم ناوچه له ناوه ندی مادی خواره وه داقه راری گرتووه، ئەم سێ چۆمیلکانه به ره و گۆلی - حوض سلطان - و - ده ریای خوی - جاری نه بن، له باکوری رۆژئاواوه چۆمی (ئه بهه ر چای به ره و ده ره یی که شاری ئیستا که ی - قه زوینی - تیدایه) له رۆژاواوه چۆمی (قه ره سو که له هه نگمادانه وه رزی نه که وی) له باشوری روژا واوه چۆمی (قوم که شاری قومی ئیستا که له قه راخی ئە ودا به دی هاتووه) نا شوره کان به م ناوچه یان و توه - سه رزوینی چۆمیلکان، له م ناوچه دا چاکترین شوین بوکشت و کال و نیشه جی بوون زه ویه کانی داوینی کتوی (ئه لبورزه) که له لای باکوره وه ئەم ناچه ی به ر بژداوه ته وه و گرتویه ته باوه ش، هه ره ک - کیهو رود - له لای باشوره وه که تازاده یی به گۆله کان نزیکه، له نامیزی گرتووه، که ئیستا که - تاران - له داوینی باشوری - ئە لبورزدا - به دی ها تووه، شاری - ره ی - «زه غه» به کئی بووه له شاره گن گه کانی ده ورائی ماد که ئیستا که تیکلاوی تاران بوه ته وه، هه ر به وجۆره شاری «کاشانیس» - له داوینی باکوری - کیهو رودا - به دی هاتووه، له رۆژ هه لاتنی شاری - زه یه وه - نزیککی نوچکه ی به فرینی - ده ماوه ند - گه رده نه یی له سه رزی مازنده راندا هه یه (سه رزه وی کۆنی - کاسپیان و گلان و امردان) که بیان وتوه (ده روازه ی کاسپیان) ۳

۱) تاریخ ماد (دیاکونوف)

۲) قه ره سو = قه ره چای - له سی لق پیکهاتوه ۱ - لقی باشور (دوناو) ۲ - لقی رۆژئاوا (سیمینه رود) ۳ - لقی باکور (مزد قانچای) پر ناوترینیان چۆمی (دوناوه) ه که له باکوری کیهو کانی به ختیار له باشوری شارستانی = اراک - سه رچاوه ته گری، به پردی دوناو و به ناودهستانی - شرا - دانه رواونه گاته شارستانی - هه نگمادانه - له چل کیلومتری باشودی رزن (سیمینه رود) ئە رزیه ناوی له پاشان به ره و رۆژ هه لات به دیهستانی رودباری شارستانی - نفرش - دا جاری شه بی و نه گه یه ته شارستانی ساوه که له ۲۰ کیلومتری باشوری رۆژئاوی شاری ساوه داله به ندی (شاعباس) ره ت ده بی و له شارستانی (ساوه) چۆمی - مزد قانچای - له دی دیهستان مزد قانچای ئە رزیه ناوی، دوابی له باکوری شاری (قوم) له دیهستانی (قوم رود) له (پل دلاک) دا قوم رودی تیکلاو ئە بی پاشان - قره سوئه رزیه - که ویری - مسیله = ده ریای خویوه - (دایرة المعارف فارس مادی - قره چای)

۳) دیاکونوف - تاریخ ماد

۱۱ - ناوچه ی باکوری ده شتی که ویر،

نه م ناوچه یش له داوینی باشوری زنجیره ی - نه لیورزا - هه لکه و تووه، به لام له «ده روزه ی کاسپیان» - رۆژه لاتی تره، وه له لای باشوره وه «بیابانی شوهر زار» به ری پی گرتووه، له ده ورائی کۆندا به م ناوچه یان وتوه (خوار) یا (خوارنا)، شه قامه کاروان ره وه کانی ولاتی - ناسیای نیوه ر است له م ناوچه (شاره کانی نیستاکی - سه منان و دامغان) - هه وه دانه بورده، به شی رۆژه لاتی «خوارنا» به بیابانی خوراسان - یانی به شی باشوری پارتی کۆن - په یوه ست ده بی -

۱۲ - ناوچه ی پارتاکننا: پارتاکننا

ده ره یه کی پان و به رینی و شککه که له باشوری ناوچه ی ژماره ۱۱ (سه منان و دامغان) داقه راری گرتووه و له باکوری رۆژ ناواوه به ره و باشوری رۆژه لات کشاوه، له لای باکوری رۆژ ناواوه به ناوچه ی ژماره ۹ (هه نگمادانه) وه په یوه سته، له لای باشوری رۆژ ناوایشه وه زنجیره کیوه کانی زاگروس، له عیلام (خوزستان، لورستان «پشتکوه» و کیوه کانی به ختیاری) جوی نه کاته وه، وه له باشوری رۆژه لاته وه به هوی بیابانه وه له ده شتی فارس (برسید) ی نه یچرینه وه، له به شی باکوری رۆژ ناوای نه م ده ره دا چومیلکه ی «زاینده رود» جاری ده بی که شاری - اصفهان - (جی = اسپدانا).

له قه راخیدا دورست کراوه، نه م چۆمه نه چینه «باتلاخی گاو خونی» یه وه، له زنجیره کیوه کانی - کوه رود - به ولاوه هه رله به رابه ریه م چۆمه بری به لای رۆژه لاته وه ده ره بی هه یه (مه لیه ندی شاری نیستاکی یه زد) که له ده ورائی کۆندا زیاتر به به شی له ناوچه ی پارس ژمیر دراوه.

۱) زاینده رود = زنده رود - له زه رده کیوی به ختیاری، ۱۶۰ کیلومتری رۆژ ناوای - اصفهان - هه وه سه رچاوه نه گری و له فریدن و چوار محالی به ختیاریشه و چه ند لقبکی دینه سه ر، پاشان له ناوچه ی به ختاری و چوار محال و ناوه راستی شاری - اصفهانه وه - ره ت نه بی، نه مجاردوای برینی ۱۳۰ کیلومتر به ره و رۆژه هه لات و باشوری رۆژه لات له دیهستانی روده شتا نه رزینه بانلاخی گاوخونی یه وه، که به هوی تونیلی - کوهه نگ - هه ناوه کی زوربوه و ده شته و شککه کانی اصفهانی - پاراووتیراو کرده و کشت و کال و باخ و باخانی نه م مه لیه نده ی گه ش و زه نوپرراگرتووه - کوهه نگ - نوچ که ی به ناوگی کویستانی زه رده کیوی به ختیار یه که چومی - کارون له رۆژ ناواوه - زاینده رود - له رۆژه لاتی زه رده کیوی به ختیار یه وه سه رچاوه نه گری، تونیلی کوهه نگ - ناوی سه رچاوه ی کارون نه کیشی و نه ی خاتنه سه رچومی زاینده رود، (فرهنگ معین، دایرةالمعارف فارسی)

کوردستان - کوردستان کویه؟

کوردستان نه وه سه رزه و یه یه که هه زاران سال له مه و پیش گه ل و نه ته وه ی کوردی تیدا ژیاوه هه زاران ژوداوی تال و شیرینی به سه ردهاتوه و سه دان هیرشی دوژمنانی قین له دلّی تورکانی غه زومه غول و ته یموری تیک شکاندوه و به سه ربه رزی و شه زه فوه ک کیوزاوه ستاوه، نه م خاکه به پیت و به رکه ته که سه ری له که نداوی فارس هه ل ژندوه و هه ردووپاکانی به ره و شمالی خوراوا زاکیشاوه، پای زاستی له لای «ته رابوزانه وه» له ده ریای زه ش هه ل ژندوه و پای چه پیشی له لای نه سکه نده رونه وه له دریای سپی (مه دیته رانه) هاویشتوه - نه م سه رزه ویه به پیت و به ره که ته که شان به شاننی خاکی فرانسه دیته وه، له و شوینه واره کونانه یه که هه وه لین کومه لانی ناده می زادی تیدا به دی هاتوه، دیاره نیوانی دووچومی - ده جله و فوارت - (بین النهرین) شان به شاننی خوزستان و شیوی نیل هاتوه ته وه، که لانکه ی ژیانی کونترین ناده می زادی روی زه وی بووه، که شتی چه رزه تی - نوح - پیغه مبه ره، درودی خوی له سه ر - له سه ر کیوی جودی وه ک قورنان نه فه رمی - و آستوی علی الجودی^۱ - که شتی نوح - د - دوا ی توقان له سه ر کیوی (۴۰۰۰ گه ز به رزی) جودی که له ناوچه ی بوتانی کوردستانی تورکیه وه، له چل کیلومتری شمالی خوره لاتی چه زیره ی نیینی عومه ردا هه لکه و توه ژاوه ستاوه، نه مه ش به لگه یه کی زورپته وه بوئه وه ی که نه م سه رزه ویه نه زه رگای به زه ی خوا و شوینه واری چاکان و سه نگه ری شه زه فی کوردانه - چه رزه تی پیغه مبه ری دلسوزی نیسلام - دورودی خوی له سه ر - نه فه رمی - سیحان و جیحان و الفرات و النيل کل من انهار الجنة^۲ نه فه رمی نه م چومانه گشتیان له به هه شته وه سه ر چاوه نه گرن - خودیاره چومی سیحان به دریزایی پیسه د (۵۰۰) کیلومتر و جیحان - به دریزایی چوارسه دو چه فتاد و پنج (۴۷۵) کیلومتر - هه ردوکیان له کیوهکانی - نه نتی تورسی - کوردستانی تورکیه سه رچاوه نه گرن وه له خوره لات و خوراوی که نداوی - نه سکه نده رونه وه نه زژپته ده ریای مه دیته رانه وه: چومی میژیوی و به ناویانگی فورات - گه وره ترین چومی ناسیای خوراوا که سپی هه زار و شه ش سه د (۳۶۰۰) کیلومتر دریزه ی هه یه دیسان له کویستانه به رزه به بایه خه کانی کوردستانی تورکیه، له کیوه به رزه کانی «هه زار برکه» نزیکی سه رچاوه ی

۱) سوره تی هود نایه تی ۴۴

۲) رواه مسلم

چۆمی نه ره س - له جنوبی ئوستانی «نه رزۆمه وه» سه رچاوه نه گرتی، دواى بَرینی هه زاران کیلومیتەر و ئاودیتیری به شیککی زۆر له کوردستانی تورکیه و سوریه و عیراق له خۆره لاتی گۆلی - خورالحمار - تیکلا و چۆمی ده جله نه بی و شه تولعه ره ب پێک دیتن که سه ره نجام نه رزیتته که نداوی فارسه وه -

گه لی کوردله قورئاندا به ئازا و کۆل نه ده ر ئاوبراون وه ك نه فه رمی: قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّ عُنُقِ الْقَوْمِ الْأُولَى بِأَسِيٍّ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ ۖ (الفتح)

نه ی پێغه مبه ر - د - بلی به وعه ره بانه ی که له به رترس و بی ئیمانی خویان له شه زی ئازادی به خشی ئیسلام د زیوه ته وه: نه گه رزاست نه که ن و ئایانه وی بیته وه مه یدان نه چهه پچی، له مه ولا بانگ نه کرین بوبه ربه ره کانی له گه ل گه لیککی به هیزی ئازاو کۆل نه ده را، که له گه لیان به شه زین، تاوئه و کاته ی که به ویستی خویان ئیمان دیتن و به دل و به گیان ئاینی به خیر و بیتری ئیسلام له باوش نه گرن:

دو قورئان زانی به ئاوبانگ که هه ر دوکیان جیتی بیروبروای زانایانی راسته قینه ن یه کیان عه ره به وئه وی دیان کورده:

موفه سیری به زیزو به رزی قورئان، جیتی بیرو بروای زانایان، خوالی خوشبو الحافظ عمادالدین، ابی الفداء اسماعیل بن کثیر القرشی الدمشقی - له ته فسیری به ئاوبانگی خۆیدا که به ته فسیری - ابن کثیر - ناوی ده رکردووه - وه له ئاوزانایانی قورئانابه باوه رترین ته فسیره له لایه ن هیئانی حه دیس و زیویه ته وه، که له سالی ۷۷۴ ه ق - کۆچی دواپی کردووه - هه روا خوالی خوشبو، عارفی خواناس زانای به ده نگ و باس، نه ستیره ی ئاسمانی کوردستان، ناوه ندی جه غزی - خوشه وستان، ابی الفضل، شهاب الدین، السید محمودالوسی الکوردی که له سالی ۱۲۷۰ ه ق کۆچی دواپی کردووه - له ته فسیری به بایه خی خۆیدا به ناوی - روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم و السبع المثانی، له ته فسیر و لیکدانه وه ی نه م ئایه ته پیروزه دا ئاویان فه رموووه: که مه به ست له و گه ل و نه ته وه ی که قورئانی پیروژ به - اولی باس شدید (خواه نی هیزی فره و بازوی پۆلایینی) ئاوبردوه، گه لی موسلمانی به هیزو و کاری و ئازا و کۆل نه ده ری کورده -، ابن ابی حاتم (ر) حه دیس زانی گه وره له یاری باوه فای خوشه ویستی خودا - د - یانی (ابوهریره - ر - نه گیزیتته وه که فه ر مویه تی مه به ست له - «قَوْمِ أُولَى بِأَسِيٍّ شَدِيدٍ» هم البارزون یعنی الاکراد، دیسان به زیویه تی -

بوخاری - موسلم - ابی داود - نسائی - ترمذی - پیغه مبه ر - د - فه رمویه تی - لَاتَقُومُ
 السَّاعَةَ حَتَّى تَقَاتِلُونَ قَوْمًا نِفَالَهُمُ الشَّعْرُ، يَلْبَسُونَ الشَّعْرَ وَ يَمْشُونَ فِي الشَّعْرِ رَوْزَى دَوایی نایب تاده
 سه و به خه ی گه لی نه بن که پیلاوه کانیان موبنه و کاله له پین هه رواجل و به رگیان له
 مه ره ز و خوری یه و زانکو چۆخه یان له به ردایه و له ناوبوزلوخ و گوره وی و کاله ی
 موینداده زون: قال - ابوهریره - ض - هم البارزون یعنی الاکراد - ابوهریره (خ) نه لی
 مه به سستی پیغه مبه ر (د) گه لی مه یدان داری خوژاگری، شه ز که ری کورده، خودیاره
 که زانک و چۆخه تاییه تی گه لی کورده، هه ربه و جوړه هه لکیشانی پوزلوخ و به سستی
 کاله یش هه رله کوردان نه وه شیتته وه، کستیبی - (بدایع اللغه) که فه رهه نگیکی کوردی به
 فارسی یه و عه لی نه کبه ری وه تابع نیگار نویسیویه تی: ده نویسی - رۆزئی حه زره تی
 فاطمه له پیغه مبه ری مه زن، باوکی خوښه وستی پرسیارده کا، نایا زمانئی غه یری زمانی
 عه زه بی هه یه؟ ده فه رمی زوره، به تاییه ت زمانی کوردی، حه زره تی فاطمه سه ری سور
 ده مینی که ناخو کوردی چ زمانیکه؟ له م کاته دا یه کی له درگاده دا، فاطمه یش ده زو ابزانی
 کی یه، تماشای کرد پیاوئکه وستاوه و ده لی - میمکه: مه مه د له ماله - حه زره تی فاطمه
 گه زاوه ووتی قوربان کا براه که وستاوه وده لی - میمکه مه مه دله ماله - حه زره ت فه رموی
 نه وه زمانی کوردی یه، نه وه یش جو بوئیل بوو که به زمانی کوردی قسه ی کرد، بر ووبلی:
 به لی مه مه دله ماله (ص ۱۸۰ فصل دال مهمله) چون سورشتی تاده می زاد به تیکرایی و
 گه لی کوربه تاییه ت له سه ر پاکی و خواناسی به دی هاتوه، جگه له وه گه لی کورد له
 چپاسه ر به رزه پرله خیرو بیره کانی کوردستاندا ژیاوه، وه تانه و جیگه ی زانیومه و بوم
 ده رکه و توه گه لی به شه زه فی خواناسی کورد سه ری به هیچ بتخانه یه کدانه کردووه و
 کرنووشی بو هیچ بتی نه بردووه و سه ری له حاست هیچ شاومیرو زوردار و چه وسینه ری
 دانه نه واندووه، نزیککی پازده هه زارسال له مه و پیش له خاکی پاکی موکریان له جنوبی گولی
 و رمی - زه رده شت پیغه مبه ر (د) له لایه ن خواوه، بۆلای گه لی کورد روانه کرا (وَمِنْ أُمَّةٍ
 الْإِخْلَا فِيهَا نَذِيرٌ) 'اوه په رتوکی نه وستیای به زمانی کوردی وینه ی لاجه (زاراوه ی)
 هه ورامی و کرماشانی - بوگه له که ی خو ی به دیاری هینا (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا يَلْسَنُ

قَوْمِ^۱) که وشه ی پرشنگذاری «- یس -» له سوره تی یس - ی قورنانی پیروزدا ناماژه به - کستیبی - یه سنا - یه، یه سنا، به و به شه له نه و یستاده کوتری که له لایه ن خودی زه رده شته وه به نیمه گه یشتووه، به لام نه و به شانیه تی نه ویستا که له لایه ن جی نشینه کان و موبیده کانیه و ونوسراوه به سروشی خودایی ناژمیردری^۲ اوشه ی - یه سنه - کورت کراوه ی - یس تانا - یه - یانی یه زدان، که به بیرو برّوای ئیرانیانی نه و کاته ناوی خودای تاکی بی وینه یه، که به دی هینه ری خیر و خوشبو، لابه ری ناژاوه وشه زه، هه روه ک وشه ی نه ودانا - له زمانی نه لمانیه کانی کوندا به مانای خودای تیشک و نورها توه، نه کری نادینه ی زمانی فارسی و - (هه یینی زمانی کوردی) - که مانای رّوژی جومعه = رّوژی خودایه، له نه ودانای ئالمانی بی، چون زمانی کوردی و فارسی و ئالمانی، سی داری به لق و پوپ و به رن که له سه ر کولکی گه وره ی زمانی ئاریایی (= هیندو ئورویایی) سه وزیون و ریشه یان داکوتاه و سییه روبه ری هه رکامیان، گوشه یه کی له م جیهانه به ر پانه دا گرتووه، له قه دیما ئاریاکان باوه زیان و ابو که له جیهاندا هه ر خودا فه رمانزویایی ده کا، وه به ناوی یه س دانا - یا - نه ودانا - خودای یه کنای تیشک و خیر و خوشی، که پاکدینان هه رنه ویان ده په رست، به لام باوه ریشیان به - ئیو - یا - دیو - بو که هو ی فه سادوشه ر و به دبه ختی یه، که پاکدینان به خرایبان ده زانی و دوریان لی نه کرد، که یه زدان یانی خودا و نه هریمه ن یادبو یانی شه یتان، به م جوّره ده رکه وت که گه لی کورد هه زاران ساله ، له کوردستاندا نیشته جی بووه و هه رله به ره به یانی میژوه وه خاوه نی تاین و فه رهه نگ و قانون و یاسا بووه خودای ناسیوه و په یوه ندی له گه ل جیهاندا به جوانترین شیوه به ستووه، جاکاتی که خو ری ئاینی پاکی ئیسلام له شاری مه که ی پیروزه وه هه لات و لاتی کوردستانیسی به تیشکی خو ی زون کرده وه و تیشکی به تین و نه وژی دای له سه ران و نوچکه ی به رزی کیوه به پیت و با یه خه کانی کوردستانی، هه رله نه نتاکیه و نه سکه نده رونه وه تاجه زیر و بوتان، شاره زور و موکریان، نارده لان و کرماشان، شاری کوردولورستان، بیهبه هان و شونکاره ی - گه رم و زون کرده وه، کوردان پۆل پۆل خو یان ناماده نه کرد، که به ره و ناوندی خو ری رو فاکا کی ئیسلام ری که ون - برّیکی سه رنج راکیشه ریشیان هه رله هه وه له وه به خزمه ت پیغه مبه رو - صحابه - کانیش گه یشتن و ئیمانیان هینا، به پیچه وانیه ی

(۱) سوره تی ابراهیم نایه تی ۴

(۲) سالنامه ایران ۱۳۳۷ سالی سیزده هه م به پینوسی حیب الله نوبه خت کوردستانی

برآواگومانی برّی له نوسه ره نه زانه قین له دلّه کان^۱ که کوردیان به شکلی دیوود رنج ده ره هیناوه به درووه به ده م پیغه مبه ره وه هه لیان به ستوه که گویا پیغه مبه ر - د - دوعای له کوردان کردوه، به لام درووه چون پیغه مبه ر - د - د - بو خوی - رحمه ته ن للعاله مینه - قه ت دوعای شه ری له که س نه کردوه. به لام دوعای خیری بو کوردان کردوه و سه رزه وی کوردستانی به به هه شت ناوپردوه، به لام به داخه وه نوسه رانی نه وسه رده مه به هه لکه وت نه بی ناویکیان له نه ته وه کانی غه یره عه زه ب نه بردوه، که هه ر چه نده مه به ستی نه وان - اِنْمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ - بووه، وه له هه ر کومه ل و توژوره گه زی بهاتایه و نیمانی بهینایه و ناینی پاکی نیسلامی وه ر گرتایه، فه رقیان نه ده خست ته نیا پاریز کاری و زانین و خواناسین و خزمت، به لگه ی پله و پایه ی مرو قایه تی بو، به لام خوبه یانی حه قیقه ت جگه له حه ق کوزان زیان وه زه نیکی بو که س نی یه، به لکو بریکیش به قازانجی کومه ل ته واوده بی، چون هه رنه وینسانه هه لکه وتوه، نه بیته جیی چاولیکه ری و سه رمه شه قی به رزی بو گه له که ی و رچه ی خوشناوی و مرو قایه تی و خواناسییان بو نه شکینی، جازه نگیی هه رله به رنه و هوپه بی، که تانیستاکه، گه لی کوردنه ی توانیوه وه ک گه له کانی ترله سه ر پای خوی زاوه ستی و له هه زاران بلیمه ت و پسپوز و زانای ده و رانی پیغه مبه ر (د) ته نیاباب و کوزیکمان له ناو - (صحابه و تابعین) دابه ناوی - ابوبصیر میمون = (به بیون) کوزی جابان = (چاپان) له په رتوکه میژیوی و حه دیسه کاندای بو دوزرا وه ته وه

نه یاله تی جیبال

ناوچه یه کی پان و به رینی کوردستانی^۲ که خوراوی ده گه یشته نیوان دووچومانی ده جله و فورات (بین النهرین) و سنوری خوره لاتیسی له بیابانی که ویری لوت نه گه راهه یونانیه کان بیان نه وت (مدیا) جه غرافیا نوسانی عه زه ب ناویان نابوو - نه یاله تی جیبال - ده ستی به هیزی سورشتی خودایی - ده شتی پان و به رینی به برشت و ده غل و دانی - بین النهرین - ی به دووبه شی شمال و جنوب دابه ش کردوه - په که م به شی لای شمالی نه ویش بریه تی یه له سه رزه وی کونی ناشور، که زوزتری میرگ و چیمه نه و، پی ده شته کانی، نه نیاتوژنیکی ته نکمی خاکه نه رمه، ژوی توژه توژوره قه به ر داویه کانی

(۱) وه ک په رتوکی - بستان السیاحه - که به فارسی نوسراوه کوردی به دیوود رنج و چه ته دزی گرویداو کوژ داناوه - یاوه ک خاوه نی ته فسیری - رُوح البیان که له ته فسیر که بدا نه لی عه بدو لگی کوزی حه رزه تی عومه ر دوعای له کوردان کردوه، به لام گشتیان درویان کردوه چون کوردان زیر باری زورنه چون نه م قسه نه یان بو هه ل به ستون (نوسه ر)

دایوشیوه، دوهه م به شی لای جنوبی، که بریه تی یه له سه رزه وی (بابل) - ی کون، خاکی
 نه م به شه لماوی و به برشته، بده غل و دان و خورما به پیت و به ره مه، چومه کانی
 ده جله و فورات وه هاله م خاکه نه رمه خوشاوه نازین بیون که خوراویه کان (ئورویا)، نه م
 به شه یان به چوارمین به هه شتی سه ردنیا دانابوو، میژونوسانی عه ره ب به شی شیمالی
 نیوان ده جله و فوراتیان به (جه زیره) و به شی جنوبیشیان به (عیراق) ناو ناوه، عیراق به سی
 مانا هاتووه، ۱ - قه راخی ده ریا ۲ - به ردی قه راخی ده ریا، ۳ - شینایی و سه وزه لانی
 قه راخی شارودی، کشت و کالی گه ش و سه وزی دل زقینی ده شت و ده ر، نه کری بویه -
 عیراق یان پی و تی چون به به ره که تی چومه کانی ده جله و فورات و لقه کانی تریه وه که
 تیکراله کوردستانه وه سه ر چاوه نه گرن، هه میشه سه وزایی یه و به هاری قه ت لی نابرتی،
 عه زه ب به شاره کانی کوفه و بصره یان - ده گوت (عیراقین) یانی دوویاته ختی عیراق،
 به لام دواوی نه وهی که پایته خت له واندا گویز راوه به - عیراقی عه زه ب و عیراقی
 عه جه میان ده گوت عیراقین، هه ربویه به سه لجوقیه کانیان ده گوت (سلطان العراقرین) چون
 فه زمانزه وای عیراق عه زه ب (بین النهرین) و عیراقی عه جه م (ایاله تی جبال) بوون -
 خاکی لماوی و زه ش له زمانی عه زه بدایی ده لنین (سه واد) به وجوره ورده ورده وشه ی
 (سه واد) شان به شانی و شه ی (عیراق) بوسه رزه وی (بابل) به کارده برا، یانی ته واوی نه و
 سه رزه ویانه ی که بیان نه وت (عیراق پیشیان نه وت (سواد)، تا سه ده ی شه شمی - کوچی
 و شه ی (ایالت جبال) بوسه رزه وی (میدیا) به کارده برا، به لام له قه رنی شه شه م له زه مانی
 ده وله تی سه لجوقیه کاندا (ایالت جبال) یان ناونا (عیراقی عه جه م) تاله گه ل عیراقی
 عه ره ب که مه به ست به شی لای خواروی (بین النهرین) ه، جوی بیته وه، یاقوتی حموی،
 له م باره وه نه لی تیرانیه کان ائه و رۆکه له جیبی ناوچه ی (جبال) وشه ی - عیراقی عه جه م
 - به کاردینن، به لام خودی یاقوت له کتیبه که ی خویدا وشه ی (جبال) ی به کار هیناوه
 «قه زوینی» ها و زه مانی یاقوت قوهستانی - به مانا کویستانی له باتی - جبال - ی بو
 عیراقی عه جه م به کار هیناوه، وادایاره که دواوی هیرشی مه غول ناوی جبال بوئه م ناوچه به
 کارنه برابنی، حمدالله - ی مستوفی - که له قه رنی هه شته ماژیاوه - له هیچ کوی یه کدانای
 - جبال - به کار ناهینی، به لام ناوچه ی کونی - جبال - به دووبه ش دانه نی، به شی
 که متری کوردستان له خوراویاوه، به شی گه وره تری - عیراق عه جه م له لای

خۆره لاتیه وه، ۱۱ - (وشه ی کوردستان)

له روانگای میژوه وه وشه ی پیروزی کوردستان به شیوه ییکی ره سمی، له نیوه ی قهرنی شه شی کوچی به دواوه، به به شی خوراوای «ئه یاله تی جیبال» و تراوه، یانی سولتان سه نه چه ری سه لجوی (۵۵۲.ک) ته واوی ئه و شار و ناوچانه ی که سه ره به (کرماشان) بوون، جیای کرده وه و ناوی نا (کوردستان) و برازای

خۆی به ناوی - سلیمان شا، ئیوه - ی کرد به فرمان ره وای کوردستان، به وته ی چه مدوللای موسته وفی - له ده وره ی - سلیمان شادا زۆر ئاوه دان بووه و ماللیاتی گه یشتوه ته دو ملیوین دینار - (به رابه ره دوازه میلیارد تمه نی ئه مرۆکه) - سلیمان شا - شاری - به هاری، که له ده کیلومتری هه مه داندایه و به کورد و تورکه وه هه رسه ر به رز زاوئستاه ۳ کرد به جیبی ده سه لانداری خۆی و قه لایه کنی قایمی لئی دورست کرد - تا زه مانی مه غوله کان به هار پایته ختی کوردستان بوو، پاشان سولتان ئولجایتو - ی مه غول - شاری سولتانای وای چه مچه مالی له نزیکی داوئنی کئوی به ناوبانگی بیستون (له چوارفرسه خنی سه حنه و ۶ فرسه خنی کرماشانی) کردبه دوهه مین پایته ختی کوردستان ۲ چه مدو للای موسته فی له په رتووکی به بایه خنی (نزهدت القلوب دا) ناوی سازده ناوچه ی کوردستان ئه با، به م جوړه ۱ - ئالانی ۲ - ئه له شته ر ۳ - به هار ۴ - خوفتیان ۵ - ده ره ندی تاج خاتون ۶ - ده ره ندی زه نگی ۷ - ده ربیل یا وزبیل ۸ - دینه وه ر ۹ - سولتانای چه م چه مال ۱۰ - شاره زور ۱۱ - کرماشان ۱۲ - که ره ندو خوشان ۱۳ - گه نگاوه ر ۱۴ - ماهیده شت ۱۵ - تاق وستام - ۱۶ - بیستون -:

۱- ئالانی وه ک «موسته فی» ئه لئی شاریکی خۆش و دلگیر بووه، خاوه نی کانیا وومیرگ و چیمه نی به دیمه ن وجیبی زاووسه بران و تماشایه، ده غل و دانی زۆره و خاکی به بیت و به رکه ته، له مه واده ر ده که وی که به شاریک له شاره ده ر چه یه که کانی کوردستان ژمیر دراوه -

(۱) شه رزه مینهای خه لاقه تی شه رفی

(۲) له سال ۵۵۲ کوچی دوا ی کرده

(۳) شه رزه مینهای خه لاقه تی شه رفی

۳- **ئه لیشته ر** - له م شاره دا ناور دایکی کۆن بووه به ناوی ئه ردخیش (ئه روخش یا ئه ره خش) به لآم به داخه وه هیچکام له جه غرافیا نوسه کان جیی ئه م شارانه یان دیاری نه کردوو، به لآم - ئیستا که - ئالان ناوی ناوچه یه که له نیوان سه رده شت و بانه دا - هه رواده شتی ئه لیشته ریش به ناوبانگه، ئه کرئی شاری ئه لیشته ری ئیستا که، که له ۵۴ ك شمالی خوژه ما بادایه له سه ر ویرانه ی ئه لیشته ری کۆن دورست کرای ی یا ویرانه که ی له و ناوچه دای^۱ - خوازاناتره

۴- **به هار له ده ك شمالی** هه مه دانداسه ربلندبه کوردو و تورکه وه ماوه ته وه -

ج- **خوفتیان**، یاقوتی حه مه وی - له په رتووکی به نرخی خویدانه لئی - خوفتیان، دوقه لآی زۆر گه وره و قایم و به ناوبانگ بوون له نزیکي شاری (ئه ربیلی کوردستانی عیراق دا) له سه رشه قامی ئه ربیل «هه ولیر» بۆمه راغه ، له سه ر ته پۆلکه یه کی به سام که به سه ر چۆمی گه وره ی زئی دا ده زوانی - که پتی دلئین - خوفتیان زه رزاری، ئه وی دیکه یشیان پتی ده لئین خوفتیانی سور خابی بن بدر - له سه رشه قامی ئه ربیل «هه ولیر» بوشاره زۆردا هه لکه وتوه که ئه م قه لایشیان له وی دیکه یان گه وره تر و قایم تره که پتی ده لین خوفتین کان -

۵- **ده ربه ندی تاج خاتون** - موسته وفی سه باره ت به م شاره وادواوه که شاریکی خوڤ و دلگیر و خاوین بووه که ئیستا که ویرانه -

۶- **ده ربه ندی زه نگی** که دیسان ناوبراوده لئی شاریکی چکۆله و خشپیلانه و هه وا خوڤ و ئاران و ناوژۆر و به به رهه م و میرگ و میر غوزار بووه، به لآم به داخه وه دیسان جیی ئه م شاره یشمان به جوانی بۆ روژن نه بوه ته وه، به لآم چون ده ربه ند: یانی دۆل و زنگایی که به نیوان کوردستاندا برۆا، وه (شرف الدین علی یزدی) له لیکدانه وه ی شه زه کانی ئه میر ته یمورله کوردستان دا، شاری هه وه لئی به ناوی (ده ربه ندی تاشی خاتون) ناوبردوه واده ر ده که وئی که ئه م دووشاره له سه ر سنوری خوړاوی کوردستان - له نیوان شاره زۆر و حلوان (سه رپولی زه هاو) ، له نیوان ئه و کیوانه ی وابه سه رده شته کانی

(۱) یاقوت ده نوسی: لاشتر. ناوچه یه که له ده فرسخی باشوری خوړاوی ئه هاوه ند، و ۱۲ فرسخی باکوری شاپور خواست (خوره ماباد) ئه ئیستا که ویرانه و بوه ته هه وارگی خپله کانی - حه سه ن وه ندوسه گوه ند - موعجه مولبولدان ج ۵ - میر ئاتوالیلدان.

(بین النهرین) دانه زوانن، هه لکه وتیبتن. (۱)

۷ دینیل یا (دزیل) وه ک خوالی خوشبو موسته وفی نه لی شاریکی ئاووهه واخوش و میانه بووه، به لام زور به داخه وه دیسان جیی نه م شاره یشمان بوژون نه بوه ته وه، -

۸- دینه وهر شاریکی کون و له ناوشاره کانی نه یاله تی جیبال (ماد) دا به ناویانگ بووه، ناسه واره کانی به (علی ۳۵ درجه و ۳۴ دقیقه - طش ۲۶ درجه و ۲۷ دقیقه) له قه راخی شمالی - خوره لاتیه وشتیکی به خیره به ره که ت (له به رزایی - ۱۶۰۰ گز) داهه لکه وتوه که چومی دینه وهر ئاودیژی نه کا، بناغه ی شاری دینه وه ره پیش ده ورائی سلوکیاندا دائراوه، له شوینه واره کوته کانی دینه وه رداحه و زیکی چکوله ی به ردینه دوزراوه ته وه، که به نه خشی ته رمی (موجه سسه مه) ^۲ سیلنوس و ساتیره کان - ژازاوه ته وه، له مه واده رنه که وی که په رستی - دیونوس ^۳ به هوئی یونانیه کانه وه سه ری له م ولاته ده ره هیناوه.

دینه وهر، دوی نه وه ی سویای نیسلام له سالی (۲۱ ه ق) شاری نه هاوه ند یان گرت و نوردوی زوردار انیان ته فروتونا کرد، بی درنگ ده خاله تی کرد و سه ری ته سلیمی بو نیسلام دانه واند، له زه مانی فه رمانره وایی چه زره تی (معاویه دا) - د - دینه وهر ناوی گوزدرا به (ماه الکوفه) له ده ورائی فه نزه وایی زنجیره ی نه مه وی و عه بیاسیه کاندادینه وهر، زور ئاوه دان بووه به لام له شیواوی وکی به کی بی ساله کانی دوی فه رمانره وایی - مقتدر بالله - (فت ۳۲۰ ه ق) زه وزه وه ی پیشکه وتی دینه وهر بوماوه بی وستاو بریکیش به ره ویرانی زوشت، له سالی (۳۱۹ ق) دامه رداویجی زیاری دینه وهری گرت، که به داخه وه له زووداوی دوی دا (۷۰۰۰) تا ۲۵۰۰۰ که س له خه لکی کوردی هه ژاری نه م شاره کوژران، حسنویه (فت ۳۶۹ ه ق) ده وله تیکی سه ره خوئی کوردی پیکهیناوشاری دینه وری کرده پایته ختی خوئی، دیاره له م ده وره داور ئاوه دان بووه، به لام نه م شاره خوشه له هیرشی ته یموری له نگدا چون کورده کان مه ردانه له به رابه ری هیرشه

(۱) سرزمینهای خه لاقه تی شهرقی - یاقوت

(۲) سیلنوس: له نه فسانه ی یونانیه کاندا به گیاندارا نیکیان وتوه که نیوه ی له ناده می زاد و نیوه ی له داعبا بووه و له کویستان و لیره واردا ژیاوه و په یزه ی (دیونوس) بووه، وه به شکلی ساتیری پیری، مه سستی - فه له وی، سه رتاسی ریش پرموویان ده رهیناوه (دائرة المعارف فارسی ماده سیلنوس)

(۳) دیونوس ناو خودای کونی یونانی نه فسانه یه که به خوی - به ره هینه ر، به زم - به راب، هه لپه رکی، گورانی و خوشگورانی یان ده زانی =

که یددا فیداکارانه وستان شاره که ی له که ل خاکا یه کسان کرد^۱ به خواستی خودا چونیه تی ده و له تی حسنویه کان له جیبی خویدا به دزیزی باسی لی^۲ نه که ین،

۹ - سولتانوای چه مچه مال: چه مچه مال، ناوی دپهستانیکه له به شی -

صحنه ی کرماشان دا که خاوه نی ۹۷ دئی بووه، ده شتیکی به برشت و به رهه می هه یه (چومی دینه وه رته نگی دینه وه ر، دانه برئی و له نزیکی بیستون نه رزیتنه ناوچومی گاما سبه وه) جائه م ده شته له ناوی نه م دووچومه پاراووتیرا و نه بی، شوینه واره به ناویانگه که ی فه رهادی کوردی کوکه ن له بیستون داله م دپهستانه دایه، کاتی که نادر شاله به رابه ر سویای تورکانی عوسمانیدا شکا و پاشه کشینی کرد - له دئی نادراوا - ی دپهستانی چه مچه مال که له (۲۲ ک خوراوی صحنه) دایه مه ته ریزو سه نگه ریکی قایمی به دی هینا که تازه مانی خاوه نی په رتووی (مرات البلدان) هه رزاوه ستاوبووه.

سه مه نگان، ناوی دودی یه له ده وروبه ری چومه کانی دینه وه روگاسب و له ۱۳ ک خوراوی صحنه و له دپهستانی چه مچه مال داهه لکه و تون، ناسه واری قه لایه کی کوک له سه منگاندا هه یه که خه لکی کوردپیی ده لین قه لای هه جیر، (هه جیر) یه کئی بووه له پاله وانه کورده کانی روسته م، به زیویه تی شانامه، (سه مه نگان) شاری بووه له سه ر سنوری ئیران و (توران) (یانی توراوه کان یا توره کان) کاتی که روسته م له کوستانه کانی کوردستان دا خه ریکی زاوئه بی، دوا ی زاوله ره خشی دا نه به زئی و له غاوی له سه ر داده مالی، تاله ناومیر گه زه نویرو پرله گول و گیاکانی داده می بدا، روسته م پال نه داته وه خه وی لی نه که وی، تورانیه کان ده رفه ت له روسته م دینن و ره خشی لی ده زقینن، روسته م به دوا ی ره خشانه گه زئی و زئی نه که وینه شاری (سه مه نگان) رتکه وت وانه بی چاوی به - ته همینه - کچی پاشای نه م شاره نه که وی و ماره ی نه برئی له مه واده ر نه که وی که ده و له تی که یانیه کان له کوردستانی جنوبی و ده و له تی تورانیه کان - (یانی کورد توراوه کان یا کورده توره کان) که نه فراسیاب شایان بووه له کوردستانی باکوری دا بوون نه ک له تورکستان دا، چون به شاهیدی ته واری نه و ناوانه ی که له شانامه داها تون و په رتووی نه ویستایش موریان پیداده نی - نه و ناوونیشانانان گشتیان له کوردستان داده س نه

(۱) دائرة المعارف فارسی - دکتر مصاحب ماده دینور - ساتیر کان له نه فسانه ی یونانیه کاندا به گیاندارا نیکیان وتوه که له جه ننگه ل و نه شکه وت و کپودا زیاون و په بیره وی (دیونوس) و نالی خوشگوره رانی و شه یتان بوون - ساتیر به شکلی پیاریکی پیری چکوله ی کولکن که ریش و کلکی وه ک بزنی بو کیشرابوو ده رهاتوه.

(۲) دائرة المعارف فارسی دکتر مصاحب ماده سنگان -

خوردده ماونه ته وه که نه مه بوخوی به لگه به کی ژۆشن و باوه زبی کراوه.

۱۰- **شاره زوور** - (شاریکی کۆنی کوردستانه له ناوچه ی شاره زوور، که نیستاکه به شیکه له ئوستانی (سوله یمانی) کوردستانی عیراق، ناوچه ی شاره زوور به مانای تایبه ت بریه تی به له ده شتیکی پان و به رینی به برشت و ناووهه وا خووشی به پیت و به رکه ت که چل کیلومتر پان و ۵۸ کیلومتر دریژه و ژووبه ره که ی نه بیته دووهه زارو سبسه دو بیست کیلومتر، که له خورواوی کیوه کانی هه و راماندا هه لکه و توه، له جنوبی خوره لاتی به هه ورامانی لهۆن و له جنوبه وه به چۆمی سیروان (دیاله) وه نووساوه، نه م ده شته به هۆی چۆماوو چۆمه کانی (زه لم) و (تانجه رۆ) که تانجه رۆله به زارییه کانی سوله یمانییه وه سه ر چاوه نه گرتی)، پاراو وتیراو نه بی، شاره زوورنیشتمان و جینی هۆزی جافه،

نه هلی حه ق پینان وایه که رۆژی دواپی قیامه ت له ده شتی شاره زووردا به دی دی، ده شتی شاره زوور له ده ورائی نا شوریه کاندا ئاوه دان بووه، ته پۆلکه زۆره توره زیژه کانی نه م ده شته به لگه ی نه وه یه که ئاوه دانی و ئاواپی زۆری له م ده شته دا بووه، گرنگترین شاری نه م ده شته شاری - نیوه زۆی - (نیمراه) بووه، چون له نیوه راستی شاره کانی ته یسفون و شیز (ته ختی سوله یمانی هه وشار) داهه لکه وتوه.

نه لئین نه م شاره به فه رمانی - قوبادی کۆزی پیروزی ساسانی - دورست کراوه، برۆی له رۆژژه لاتنه نا سه کان پینان وایه شاری (نیوه زۆی) له گه ل دینی - گۆل عومبه ری نیستاکه دا دیته وه، شاری شاره زووریش له گه ل ئاواپی - یاسین ته په - یا له گه ل - ته پۆلکه ی - به کراوا - دادیته وه،

هه راکلیوس (هرقل) له سی هه مین شه زی خووی له گه ل ئیراندا له (فوریه ی) سالی ۶۲۸ - ز به ناوچه ی شاره زووردا رابورد و نه ونده یشی که له ده س هات دیکانی ئاوردا، شاره زوور له ده ورائی ئیسلام دا به هۆی دووری له ناونده ی ده وله تی ئیسلامه وه بیوه هیلانه ی یاخیان و لاده ران «وه ك خه وراج و خورزه م دینان» له سالی چوار سه د (۴۰۰ ه ق) له ژێرده سه لاتی ده وله تی کوردی حسنویه دا بووه،

له فه زنی شه شه می ه ق له ژێرده سه لاتی تورکمانان و نه تابوکانی زه نگی دا بووه، له سالی (۶۲۳ ه ق) بوومه له رزه یه کی ویرانکه ر شاری شاره زووری یه کسه ره ویران کردوه نه میر ته یمور له زینگای به غداتا ته و ریز به ناوچه ی شاره زووردا رابوردوه (۸۰۳ ه ق)، له شه زه کانی ئیران و عوسمانی دا شاره زوور نه خشیکی گرنگی گێژاوه.

له هه وه لئی قه زنی (۱۸ ز) تورکانی عوسمانی - نه یاله تی شاره زووریان پیک هیناکه ناوچه کانی که رکوک و هه ولیر و بری تریشی نه گرته وه، له سالی ۱۸۶۷ ز) پاش زیک کردنی نه زمی ئیداری و به دی هینانی ولایه ت (مه لیه ند) ی - موصل، ناوچه شاره زووریان به سه ر ناوچه ی موصل دابری و ده شتی شاره زووریان خسته سه ر ناوچه ی سوله یمانی، له ناوچه ی شاره زوردا ته پۆلکاتیکی میژیوی فره له چاونه دا، گرنگرینی نه وانه، ته پۆلکه ی - به کراوه، و یاسین ته په یه، له گۆل عومبه ر () شوینه واری میژیوی گرنگی لئی ده بیندری^۱

۱۱ - کرماشان، قه ره میسین - ی کوڤ و - باخته رانی - بی تامی ئیستاکه - ناوی شاریکی گه وره و به ناوبانگی کوردستانی ئیران و ناوه ندی ئوستانی کرماشانه، که له دریزیایی ۴۷ پله و ۵ دقیقه و پانی ۳۴ پله و ۱۹ ده قیقه و به رزی ۱۴۱۰ گه ز داهه لکه وتوه و له ناو زنجیره کتوه کانی - پائیروین و داوینی کیوی میژیوی - تاقه وسان - داسه ری هه لێناوه،

چونکه نه م شاره له نیوان شه قامی تاران - به غدا - داقه راری گرتووه و ئوستانه کانی کوردستان و ئاذه ربایجانی خوراوا، به لورستان و ئیلام و خوزستان و ئیسفه هانه وه په یوه ند نه دا، شوین و زنی یه کی تایبه تی زور گرنگی نیزامی، ئابوری، سیاسی بوخوی وه ده س هیناوه،

سه روکی هۆزه به زاوته گبیره کورده کانی نه م ناوچه، له پیک هینانی بناغه ی یه کیه تی له ناوخیله به ر بلاوه کانی مادو دامه زراندنی ده و له تی به شکوو گه وره ی - ماده نه خشیکی گه وه ریان بووه -

نه یاله تی - کامبادنه ی (Kambadene) پارتیان که، ئیسیدووس خاراکی - له نیوه ی هه وه لئی قه زنی هه وه لئی زاینی، ناوی لئی بردووه، لیره دا بووه، له ده و رانی ساسانیان، هه روادوای ده سه لاتداری ئیسلام، به مه لیه ندی کرماشانیان و تووه، نه یاله تی ماد،

بری له میژونوسان پیمان وایه - بارام «به هرام» ی هه وه ل، بری ترنه لێن قوباد، به ردی بناغه ی نه م شاره ی داناوه، پاشاکانی ساسانی به هوی نه خش و نیگاری دلرفین و به سامی کتوه به رزه، به دیمه نه کانی نه م ناوچه، هه روا روانگای تماشایی خودایی داوی ده شته زه نویره، به خبیر و بیره کانی، له م شاره دا کۆشک و باله خانه ی گه وره و خووش و

باشکویان زازاندوه ته وه،

جوغرافیا نوسه ئیسلامیه کان ئەم شارە یان بە - قەرە میسین - ناو بردووه، ئەم ناوە ییش
 تا قەرە رنی دە ی زاینی (ق ۱۰ ز) بە سە رابراوه، لە مە و لا - ناوی - کرماشانی - لە جی دا دانرواوه

(کرماشان)

دوای ئە وه که سوپای ئیسلام شاری - حلوان - لە جنووبی سە ر پولی زە هاو - یان
 گرت، شاری قەرە میسین بی خوین زیزی که وتە دەس سوپای ئیسلام - (۱۹ - یا ۱۶ -
 ه ق) چون مالیاتی ئەم ناوچە لە - مە لێ ندی جیبال - که پێیان ئە وت ماہ (یانی کێووه
 لێ تۆزە دو ماہ) بە خە لکی شارە کانی - کوفە و بصرە - ئە گە یشت ناوچە ی لای سە روی
 بە - ماہ الکونە - ناوچە ی لای خوارویشی بە - ماہ البصرە ناوی دە رچوو، ناوہ ندی ماہ
 البصرە - شاری کرماشان و ناو ندی ماہ الکوفە، شاری - دینە وە ر - بووه،

لە دە و رانی خولە فای - عە بیاسیە کاند، کرماشان بێه کی لە چوار شارە گە ورە کانی
 مە لێ ندی (جیبال) ئە ژمێردرا، یانی لە زیزی - ئیسفە هان - هە مە دان و زە ی دابوو،
 لە قەرە رنی (۴ ه ق) لە ژێردە سە لاتی دە ولە تی حسنوبە - دابوو، لە هیرشی مە غول زۆرتری
 ئەم شارە قارە مانە روخیندرا لە زە مانی - صفویە کان دا بیوہ جیتی مە یدان داری سوپای ئێران
 و عوسمانیە کان، چە ندجار دە س دە سی پێکرا بە لām لە ناکامدا عوسمانیە کان دە سە لاتیان
 بە سە ردا سە پاند و گرتیانە ژێردە ست خوین، لە سالی (۱۱۴۲ ه ق) نادرشا بە حوسە یین
 قولیخانی زە نگنە ی ئە سپارد، که لە بە رابەر سوپای عوسمانیە کانه و زاوہ ستی، بە لām
 سوپای حوسە یین قولیخانی شکا، نادر ناچار ما که بوخوی بە رە و پیری برۆا له هە وه له وه
 قەرە لای کۆن و پورتکاو ی ئەم شارە ی تە خت کرد، ئە مجار قەرە لایە کی قایم و دژواری
 دورست کرد، پاشان سوپای داگیر که ری تورکانی عوسمانی لە کوردوستاندا زاونا،

لە دە و رانی شا کانی قارجاردا - کرماشان - پیشکە و تینکی زوژی وه دە س هینا، وه ک
 ئە بینین لە سالی - (۱۸۱۰) - زاینی تە نیازومارە ی خانوہ کانی گە یشتبوہ - ۱۲۰۰۰ بە لām
 لە سالی (۱۷۹۰ زاینی) یانی ۲۰ سالی پیش ژومارە ی دانیشتوانی لە شە ش هە زار که س
 زە ت نە ببوو، لە دە ورە ی - فە رمانزە وایی - محمد علی میرزا (دولتشاہ) کوزی (فتحعلی شا)
 لە سالی کانی (۱۲۲۱ تا ۱۲۳۷ ه ق) دا - ئەم شارە بیوہ مە تە ریزو و سە نگە ری نیزامی، لە

به‌رابه‌ر هیزشی عوسمانیه‌کانه‌وه، له ماوه‌ی شه‌ری هه‌وه‌لی جیهانی (له سالی - ۱۳۱۵ زاینی) سوپای عوسمانی ئەم شاره‌یان گه‌مارودا و گرتیان، به‌لام دوای له دەس دانسی به‌غدا سوپای داگیرکەری عوسمانی ناچار به‌پاشه‌کشی‌کرا (۱۹۱۷) - له شه‌ری دوه‌می جیهانی له لایهن سوپای ئینگلیسه‌وه ئەم شاره‌ داگیرکرا.

به‌کورتی بزمان ده‌رکوت که شار و مه‌لبه‌ندی کرمانشا وه‌ک زۆرتری مه‌لبه‌نده‌کانی کوردستان به‌هوی. ئه‌وه که چاکترین مه‌ته‌ریز و قایمترین سه‌نگه‌ری مرۆفایه‌تی و سورشتی تێدایه و وه‌ک قه‌لای داربزرایوی پۆلاین، سینگی سپه‌ر کردووه و به‌ری هیزشی دوزمنی قین له دلی ئه‌وه‌گه‌له‌ی به‌ره و ناوه‌ندی ئیران و عیراقی سه‌د کردووه، دیاره هه‌رکەس ئەم به‌هه‌شته به‌رینه به‌رزهی به‌ده‌سته‌وه بیت، زۆر به‌هاسانی ئه‌توانی به‌ره و به‌غدا یا تاران هیزش به‌ری، هه‌ر بویه له دریزایی میژوودا خه‌لکی به‌ش خوراوی ئەم مه‌لبه‌نده‌ره پیلکه‌ی دوزمنانی تاین و نیشتمان ناوو و خاکی ئەم میللته ته‌سه‌ر به‌رزه، به‌شه‌ره‌فه، بوون جه‌غرافیا‌زانان. دوو کۆشکیان ناو به‌ردووه که به‌فه‌رمانی (هارون الرشید) و - عضدالدوله - دروست کراون - له ناسه‌واری ئیسلامیش ئه‌کری مزگه‌وتی جامعه - ی کرماشان - که له‌وه ئه‌چن له ده‌ورانی فه‌رمانه‌ره‌وایی کوردانی زندی‌دا به‌دی هاتین - هه‌روا مزگه‌وتی - عمادالدوله - که له سالی (۱۲۸۵ ه ق) دانراوه، ناویبه‌رین.

له سالی - (۱۳۱۴ ه ش) له ۶ ک شیمالی خۆزه‌هلانی ئەم شاره و له قه‌راخی چۆمی قه‌ره‌سودا، پالوته‌خانه‌یه‌کی ئه‌وتی به‌دی هیترا، تا ئه‌وتی پالوته‌نه‌کراوی (ئه‌وتی شا) که به‌لوله‌ی سنی ئینج دینه ئەم پالوته‌خانه - بیالئیوی^(۱)

۱۲ - که ره ندو خوشان - ناوی شارستانیکی ناووه واخو شه که له شیمالی خوراوی شارستانی - شه هاباددایه، نه م دیهستانانه سه ر به که رندن: ۱ - بیونج ۲ - زیزاو ۳ - که ره ند. کیوی بلندی (نه وا) که له شیمالی خوراواوه به ره و جنوبی خوره لات دریزه ی هه به له جنوبی نه م شماره داهه لکه وتوه، به رزترین نوچکه ی نه م کیوه (۲۸۸، ۳ که زبه رزه) چومه کانی «زمکان وکه ره ند» سه رزه وی که ره ند پاراونه که ن، چومی حلوان له به رزاییه کانی که ره ند سه ر چاوه نه گری، زورتری خه لکی که ره ند په بیره وانی - نه هه لی حه قن پشاری که ره ند ناوه ندی نه م شارستانه یه که له جنوبی کیوی (نسارو) «۳۵ ک» شیمالی خوراواوی - شاری - شه هابادا هه لکه وتوه، به هوئی زوانگی ی خوداپئی داووزور خوشی که ره ند، نه م شماره بوه ته جیی سیاحه تگای خه لکی (قه سری شیرین) که به داخه وه نیستاکه ته نیاته پولکه خو له سوتاوه کانی له جیی خوی ماوه، نه م شماره دلرفینه به شه زی مال ویرانکه ر و بومبای زورداران و خون زیزانی به عسی عیراق له که ل خا کایه کسان بووه ا هه ر واجیی سیاحه تگای شه هاباد و کرماشانه، چه قو و قوفل سازی که ره ند به ناو بانگه - گلکوی (بیرموسا) و (به نیامین) له پیرانی نه هلی حه ق له که ره ندا به ر چاونه که وی -

۱۳ - که نگاوه ر - Kangavar - به دریزی ۲۷ پله و ۵۷ ده قیقه و پانی ۳۴ پله و ۳۰ ده قیقه ی جه غرافیایی له قه راخی شه قامی نیسفالتی کرماشان هه مه دان له ۹۶ ک کرماشان و ۹۰ ک هه مه دان دا، له سه ر ته پولکه یی که ۱۴۶۷ گه زله روی ده ریا وه به رزه، هه لکه و توه،

شوره ت و ناوبانگی که نگاوه ر له ده ورائی هه وه لی نیسلامه وه تانیستاکه به هوئی - شوینه واری خانوونکی زور گرنگه، که، له پیش نیسلام داله سه ر ته پولکه یه ک له ناوه ندی شاری که نگاوردا، له به ردی تاشراوی تاییه تی کیوی - شیل مه ران نه هزولیه - دورست کراوه، میژونوسان و جه غرافیا نوسانی عه زب و تیرانی وه ک - ابن فقیه، ابن رسته - اصطخری - ابن حوقل - مقدسی ابودلف - یاقوت - قزوینی - مستوفی به وردی و به

پاراوی پیوست باسی هم کوشکه بان کردوه،^(۱) میژوونوسانی نیسلامی هم خانوه یان به ناوی کوشکی خسروی پەرویز ناوبردوه. به لام نیمه همروکه به ناوی پەرستشگای - «ناهید» - یا «ئاناھیتا» نهی ناسین - «ئاناھیتا» یانی فرشتهی چاو دیری ناو، هەرزانی - جوانی - زئی و زوو - خیر و بەرە کەت که به شکلی جورای جوربان کیشاوه. میژوونوسانی یونانی به ئاناھیتایان وتوه «ئانانی تیس» یا «ئارتیمیس ئانانی تیس» میژوونوسانی رۆم بیان وتوه «دیانا» یا «دیانا» نیسیدروس خاراکسی - (له نیوهی ههوهلی قەرنی ههوهلی زاینی دا) - به ناوی کونکوبار - ناوی یردوه و نهلی، پەرستشگای - ناهید - لهویندایه.

«ویلیامز جه کسن» و «دیولاقوا» و گەرالان و ریوارانی تری دەرەوهی ئێران هم پەرستشگایان دیوه و زوریان تاریف لێ کردوه، له روانگای زانایانی خانووناسانهوه فۆرمی (میعماری) هم پەرستشگایه له فۆرمی ئێرانی و یونانی نیکلابوه، وایش دەرته کهوی که هم پەرستشگایه هەر نهو خانوه پان و بەرز و بەرینه بیت که عەرەب به - قصر اللصوص - یانی کوشکی ذران - یان ناوبردوه «ابودلف» سهبارەت بهم پەرستشگایه ناوا نهوسی: هم کوشکه زورعه جایه یو و سەر سورپه نهره، له سەر سه کۆبه کی بەر دینه که بیست گەز، له زهوی بەرز به دی هینراوه، له ناو هم کوشکه دا خهزینه شوینی تایه تی هدی، سه کز و به ره یوان و دیوه خان و وه تاقی نهوه نده به نهخش و نیگاری جوان و دلرفین رازاوه تهوه، نه چاو تیری لێ ده خواوه نه زمان له تاریفی تهواو ده بن، نچیری زور و ناوی سارد و ههوا ی خوش و میزگی زه نویر و چیمه نی سه رسهوز و کیتیانی بهرز و تهرزی کهوشه نی هم کوشکه، خوسرهوی پەرویزی بۆلای خۆی راکیشا، نهویش هم «پەرستشگایه» ی کرد به قه لایه کی قایم و جینی راو و حه سانهوی خۆی، له نزیکه هم کوشکه شارینکی گه و ره هدی، که ته نیا مرگه وتینکی تیندایه^(۲) میژوونوسان و جه جوغرافیا زانانی عەرەب و ئێرانی له قەرنی (سێ هه می ه ق) بهم لاهو بهم ناوانه ناویان بردوه -

۱- کینکیور ۲- کەن کیور ۳- کینکیور ۴- کینه وەر ۵- قصر اللصوص - (کوشکی دزان). خواوه نی پەرتووکی (الفتوح) ده لێ: پاش نهو بیکه سوپای نیسلام له - نه هاوهند - دا پیرۆزی وه دهس هینا، دهسته نی له سوپای جیا کردهوه و به ره و هه مه دان به رینی کردن، له ریندا له «کهنگا وەر» لانه دن به لام له م شاره چهند سەر ولاغیان لێ نه دزری،

۲- سه فرنامه ی ابودلف (سالی ۳۴۱ ه ق) له ئیراندا

۱- کرمانشاهان - کردستان ص ۱۴۲ - ۱۴۳ ج ۱

به م هوپه وه، که نگاوه ره به - قصر اللصوص ناوی ده رنه چپی،^۱
 شه قامی که له ده ورائی کوندا، له - بین النهرین - ه وه بوئیران ده هات له م
 شاره وه زه ت نه بوو - (ناتیوخوس)، کاتی له شکرکیشی خوئی بوسه ر (ماده کان) نه م -
 شاره ی تالان کرد، پرستشگای - ناهید - به فه رمانی نه رده شیری دوهه می هه خامه نشی
 «که له سالی ۴۰۴ تا ۳۶۰ پیش له زاینی پاشایه تی کرده دانهراوه، بری ترنه لین - ناشکانیه
 کان دا یانناوه، چون شوئی مبعاری یونانی تیدا ده بینری^۲

۱۴ - ماهیده شت: ناوی ده شتیکی پان و به رینه که نزیکي ۶ تا ۱۲ ک پان و ۸۰
 ک (له سامله وه تاقه لای داراب خان) دریزه، لای سه روی نه م ده شته له دئی (قه یماس)
 به ره ژور به ماهیده شتی سه ری و له دئی «قه یماس» به ره و خوار به (ماهیده شتی خواری)
 به ناوبانگه، سنووری نیستاکه ی به م جویره،

۱ - له لای شماله وه به کیوه سپی (هه مجا) که له نیوان ديهستانی - دروفه رامن و
 ديهستانی ده ور و به ری کرماشان و ماهیده شاهه لکه وتوه،

۲ - له لای جنوبه وه به زنجیره کیوه کانی جنوبی ماهیده شته وه که هه ر شوئیکی به
 ناوی ناوبراوه و له نیوان ماهیده شت و ديهستانه کانی - شیان - هه رسم - عوسمان
 وه نداقه راری گرتوه،

۳ - له لای خووره لانه وه به ديهستانه کانی بالا وه ندی زه رده لان -

۴ - له لای خوراواوه به ناوچه ی سه نجابه وه نوساوه و پالی داوه، چومی - مه ره ک -
 که له دئی - سه راب - فه یروزاواوه - سه رچاوه نه گری به ناوه راستی نه م ده شته به
 هه شته دادانه بورئی، به ویستی خودا له کاتی باسی کرماشاندا به دریزه له سه ری نه دوین،

۱۵ - تاق وسان (تاق بستان) ناوی گدیه کی میژویی یه له ۹ ک شمالی خو ره لانی
 کرماشان له سی زبانه ی کرماشان هه مه دان - کوردستان - دایه، له نزیکي نه م دئی له
 داویتی زنجیره کیوی پرتاوه، له دلی کیوی به ناوبانگی بیستون کانیوئکی تماشایی خودایی
 هه ل نه قولی، که هه رنه بی له هاویناندا سی ناشگیری ناوه یه، ناوچ ناو، وه ک چاوی قرزال
 زون، وه ک دلی موسلمان پاک، وه ک بارانی به زه ی خودا به خپرو به ره که ت، وه ک غیره تی

(۱) کرماشان - کوردستان

(۲) دائرةالمعارف فارسی -

کردان به تین و هه ره که ت، به م کانی یه ده لَین «سه راوی تاقه و سان»، دیاره - وسان - یانی به رد، ئیستا که یش ئیمه به به ردیکه چه قووداس و ته شوی و شتی تری پی تیزده که ن ده له یین «هه سان» که وایه دورست تاق وسان - ه نه وه ک - تاق بستان -

۱۶ - بیستون: ناوی دَیبه که له دَیبهستانی چه مچه مالی به شی (صحنه) ی کرماشان له ۲۵ ک جنوبی خوراوی صحنه و ۳۹ ک کرماشان له قه راخی ئیسفالتی کرماشان تاران و له داوینی کیوی مه شهوری بیستون دایه، ناوی کانیاوی به ناویانگی بیستون پده سی که می له ناوی تاقه وسان، نی یه، شوینه واری به رده نوسراوه کانی بیستون به ره ره کانی و قاره مانیه تی و کول نه ده ری - به ردیای - حه ق به ده سستی مادی، له به رابه ر به رزور وتری و ملهوزی - داریوشی فارسی - مان به جوانی بوهر ده خاه که به یاری خودا له باسی جه غه رافیای کرماشان دایه دریزی باسی لی نه کین،^۱

(سنوری کردستان)

۱ - کردستان له ناسیای خورا واکه وتوه ته به شی رۆژه لاتی ناوه راست و تائیتا که ده وله تیکی سه ربه خوی لی پیک نه هاتوه، چونکه خاکی کردستان له نیوان تیران و عیراق و تورکیا و سوریا و شوره ویدا به ش کراوه، آوشه ی کردستان به ره سمی و به شیوه یه کی ناونه ته وایه تی ددانی پیدانه نرواه و له نه خشه و کتیبه جوغرافیایه کاندا به ر چاوناکه وی، وشه ی کردستان بیجگه له تیران که ته نیا بوئاوچه ی سنه ی به کاردینن، له هیچ شوئیکی تردابه ره سمی به کار نابری، که واپوو دیاری کردنی سنوری هه مو کردستان که میک عاسته م و گرانه، به لام به لیکدانه وه ی نه و مه لبه ندانه ی که کوردیان تیدانیشته جی یه وله باره ی میژویی و هه لکه وتویییه وه به یه ک ولات ده ژمیردرین ده توانین سنوری کردستان به م جوهره دیاری بکه یین:

۱ - له شیمالی خوره لاتی لوتکه ی نازارته وه خه تیکی راست ده س پی ده کا به ره و جنوب بو به شی جنوبی زاگروس و پشتکو دَیته خواری، له وپوه خه تیکی راست بولای رۆژاواده کیشین هه تاده گاته شاری موسل له عیراق، له وپوه خه تیکی راست بولای خوراوا که له موسله وه دگاته به شی تورک نشینی ناوچه ی نه سکه ندورن، له و نوخته وه خه تیک

(۱) فدره ننگ جه غرافیایی تیران ج ۵ ص ۶۶

(۲) خوشبه ختانه شوره وی نه ما و ئیستا که بری له خاکی کردستان که وتوه ته به ره ره مه نه ستان (نوسه ر)،

بۆلای شیمالی خۆرّه لآت راده کشی تاده گاته نه رزه رۆم له تورکیا، پاشان له نه رزه رۆمه وه خه تیک به ره و خۆرّه لات دئی تاده گاته وه به لوتکه ی تارارات.

به م جوړه پیوانه ی کوردستان به تیکزایی ده گاته چوارسه دو نۆه زار و شه ش سه دوپه نجا (۴۰۹۶۵۰) کیلومتری چوار گوشه، یانی به ته نیاله خاکی بریتانیا و هولنده و بلژیک و سویس و دانمارک به رین تره،

به م جوړه خاکی کوردستان - (۱۹۴/۴۰۰) کی که وتوه ته به ر تورکیا - (۱۲۴/۹۵۰) کی به ر ئیران - (۷۲/۰۰۰) کی به ر عیراق و - (۱۸/۳۰۰) کیلومتری له سوریه دایه، دزیژی کوردستان له شیماله وه بو جنوب ده گاته - ۱/۰۰۰ کیلومتر و زاده ی ناوه نجی پانایی کوردستان له به شی جنوبی دووسه د (۲۰۰) کیلومتریه - پاشان هه تابه ره و شیمال برۆی زیاده کاتاده گاته - (۷۵۰) کیلومتری،^۱

۲ - خوالی خوش بوو حاجی قادری کۆی زانای دلسوز و هۆنه ری به ناوبانگی کورد له م باره وه بیروبروای خۆی له سه ر بناغه ی راستی دانه نی و نه لی:

کوردده زانی له کۆساکنه خزمانی توو

گوئی گره بو تو بیلیم مه سکه نی قه ومانی توو

کیوی توروس و عومقی چه وزه ی نه سکه ندرن

غه ربیه تابه حری زه ش سه رحه ی مه یدانی توو

به حری زه ش و نه رده هان ناوی ئاراسه بزنان

حه ددی شیماله نه مه که چوو بی جه ولانی توو

نه لوه ندو گۆلی و رمی تاسه ری ناوی نه راس

سه رحه ددی روزه لاته جوگه و کیوان توو

نه هوازو کیوی چه مزه یین زه نگاروژی نه سیبین

بوسه رحه ددی جنوبه - روضه ی رضوان - توو

داختلی نه م حودوده دوازه ولایه ت هه یه

ده لاین دوازه ملوین نفوسی کوردان توو

حاجی درویه نه سلنه نفوسیان نه نوسرا

ده کاته بیست ملوین بنوسری قه ومانی توو

له م باسه جوانه ی حاجی قادر واده رده که وی که هه رگه ل و نه ته وه یی تاخوی ده س به کار نه یی نه خاکی بۆده کینلدری و نه بۆی ده پئوردری و نه سه ر ژوماریشی بۆده کری، به وهه موو دلسۆزیه ی که حاجی بۆسه ر که وتنی میلله تی خوی بویه تی، سنوری خۆرّه لات و جنوبی خۆرّه لاتی کوردستانی له کیوی ئه لوه ندی هه مه دان و ئه هوازدا بریوه ته وه، چون شاره زایی پیوستی به مه لّبه ندی چوارمحال و به ختیار و بۆیرنه همه د و کوهکیلویه، تابه ندی ریک و خاکی شوانکاره ی نه بوه یابوویه تی و پیی وانه بوه کوردن، به لام خۆشبه ختانه میژوی هه موولا و زمان و خاک و سورشت و تاریخ و جه غرافیای دوست و دژمن هاوارده کا، که ئه وانه تیکرا کوردن۔

۳۔ واسیلی نیکتین۔ له په رتوکی به بایه خی کورد و کوردستان وه ر گئراوی۔ محمد قاضی۔ له لاپه ره ی ۶۲۴ داده لی؛ کوردستان سه رزه ویه کی به کپارچه ی پیکه وه نوساوه که له ده ریای سیاوه ته رابوزان۔ تاکه نداوی فارس و به نده ری ریک۔ کیشراوه و نیشمتانی گه ل و نه ته وه یه کی هاو خۆین و هاونه ژاده که به م۔ شیوه ی خواره وه لیک پچراون و دابه ش کراون

ده ولت	په وانه ی گشتی به کیلومیتیر	په وانه ی نه و زه و یانه ی که کوردیان تیدایشته جی به به کیلومیتیری چوار گوشه و ده رسه د	ژوماره ی گشت دانیشته وان	ژوماره ی وچه نده رسه دی نه وان
تورکیا	۷۶،۰۰۰ ک	۲۲۰/۰۰۰ (٪۲۹)	۱۶/۲۰۰/۰۰۰	۴۰۰۰/۰۰۰ (٪۲۵)
ایران	۱/۶۰۰/۰۰۰ ک	۱۹۰/۰۰۰ (٪۱۲)	۱۵۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰ (٪۲۳)
عیراق	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۵۰ (٪۲۹)	۳/۵۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰ (٪۲۸)

به وجۆره به ته وری ناوه راست ۱۹٪ له گشت رۆبویه ری سه رزه ویه کان و ۲۴٪ له گشت دانیشته وانی سی ده ولت له گه و ره ترینی ده ولت ته کانی رۆژه لاتی ناوه راست کوردنشین و کوردن،

سوریه و شوزه ویش هه رکام له لایه که وه له ناوچه سنوره کانی خویاندا له گه ل کوردستانی۔ تورکیادا به ریز۔ ۲۵۰/۰۰۰ و۔ ۱۶۰/۰۰۰۔ کوردیان له خاکی کوردستانی به شی خویاندا هه یه۔ ئه مه بوخوی رۆبویه ری ته واوی کوردستان نه گه یی نیته۔ پنیسه دو سی هه زار ۵۳۰/۰۰۰ کیلومیتیری چوار گوشه و ژوماره ی دانیشته وانی

نه گاته نزیکی نو ملوتین که س:، نه م و ته ی واسیلی نیکیتین - زورترله حه ق نه چئی و باشتر له دل نه نیشئی به م ده لیبلانه ی خواره وه ۱ - تاریخی - ته مه ددونی نیسلامی له باسی جه غرافیای سمرزه وی نیسلامی له ده ورائی - مه نمونی عه بباسی دا که له سالی (۱۹۸) تا ۲۱۸ هـ ق) خه لاقه تی کردوه سه باره ت.

به مبه لیه ندی فارس (مه به ست نوستانی فارسی نیرانه که نه وکاته چه ندبه رابه ری نیستاکه و تاقه راخه کانی که نداوی فارس دریزه ی بووه) ناوانه نوسی: له مه لیه ندی فارس چه ندشوتنه وار و هه وارگای خوئی تیدایه که بییان ده لئین (زه موم) (زه موم جه معی - زه م - ه که به مانانیشتمان وجیتی ده سه لاتنداری و هه وار گه یه، نه ویش پینج - زه م - بوون گه ورتترین و خوشترین - زه م - یان زه م - ی جیلویه - که به زه م - ی زه میجان به ناویانگ بووه، له پیش سالی (۲۲۶ هـ ق) زه می زه میجان (= نیشتمانی خیلئی زه میجان) که یه کیکه له پینج خیلئی گه وره ی کوردی مه لیه ندی فارس ده که ویته ژرده سه لاتی کوردیکی نازا که له ناوچه ی (اصطخره وه) هابتوو، به ناوی - جیلویه - دوی نه مه به م - زه مه، یان وت - زه می جیلویه - چون جیلویه ودار و ده سته ی جیلویه فه رمانزه وایی خویمان لیره وه دامه زراند، دیسان (له قه رنی سیی هـ ق) به ولاره هه ربه و هویه وه برئی له ناوچه ی نیستاکه ی - کوه کیلویه که جیلویه ی تیداده ژیا، ناویان نا کو جیلویه - که ورده ورده بووه (کوه کیلویه)، له و شوینانه داخیله مه ژداره کانی کورد و هوژه جوتیاره کانی له ک و کوردنیشته جین، که گه رمین و کوبستان نه که ن، به هاویناندا ده چنه کوبستان و به زستاناندا دینه وه ئاران، ته نیا خیتوت و زه ش مالی خیله کورده هه وارچیه کانی مه لیه ندی فارس، ژوماره یان ده چیته پینسه دهه زار - (۵۰۰/۰۰۰) چادرو زه ش مال، که ژوماره ی دانیشتوانی پیاو له زورتری مالاندا به خاون مال و شوان و گاوانه وه ده چوه ده پیاو که پله ی ناوه راست بگرین به تیکرایی بووه ر چادر و مالی پینج پیاو دابنئین ژوماره ی پیاو کانیان ده گاته دوو ملوتین و نیو، (۲۵۰۰/۰۰۰)، که هه رنه بی بووه ر پیاوی ژنیک و دومندال دابنئین ژوماره ی کوردی نه م سه رزه ویه ده چیته ده ملوتین که س اجاکاتی که ژوماره ی کوردان له هه زار و دووسه د سال له مه پیشداته نیاله مه لیه ندی (فارس) و قه راخی که نداوی فارسا زیاترله ده ملوتین بویی ده بی نیستاکه چه ند ملوتین بیت؟ هه روا به م جوزه ده ر که وت که خاکی کوردان تاکه نداوی فارس دریزه ی هه یه.

۴ - خوالی خویش بوو، زانای گه وره، نایه توللا - محمدمه ردۆخی کوردستانی له په زوای کورد و کوردستانی خویدا سنوری کوردستانی به م شیوه لیکداوه ته وه.

- کوردستان له لای باکوره وه به نه رمه نستان، له لای خوهره لاته وه به ناذره بایجان و عیراقی عه جه م و خوزستان که زنجیره کیوی زاگروس له م به شه دایه، له باشوره وه به عیراقی عه زه ب، له لای خوراواوه به سه رزه وی (ناسیای صغیره) وه نوساوه،

دیستان به نه قل له بری میژونوسانه وه نه نووسی که سنوری کوردستان، له باکورره وه زنجیره کیوه کانی ناراراته، له خوهره لاته وه سه رحه دی خوزستان و فارس و زه نجان ورمی و ماکوینه، له باشوره وه مه رزی باکوری - به غدا «عیراقی عه ره ب» له خوراواوه چومی فوارت تا سنوری به غدایه، به م جوژه بری له نه رزروم و بری له ناوچه کانی خوهره لاتی - ناسیای صغیر - و ناذره بایجانیش به به شی له کوردستانی پان و به رین نه ژمیردری^۱ له گه ل نه وه یشدا تاریخی مه ردۆخ - پیوانه ی روبه ری کوردستانی به - یه کسه دوسی هه زار کیلومتری چوار گوشه داناوه، که ته نانه ت ته نیا زوویه ری کوردستانی تیرانیش ناگریته وه -

۵ - نه دموندز له په زوای خویدا به ناوی - (کوردها - تورکها - عه رهبا -) نه نووسی - شیمالی کوردستان به هوئی هیلی که له تیره وانه وه تائه رزه زۆم و نه رزه نجان کشاوه دریزه ی هه یه، پاشان نه وهیله که وانی له (مالاتیبا) و قاره مان مه رعه شه وه باده خواتاده گاته شاری خووشی - حه له ب - نه مجارله باشوری خوراواوه به ته پولکه و داوینی کیوه کانداده روا تاله ده جله ده په ریتته وه، له وتوه به خوهره لاتی چومی ده جله داشان به شانی ناوی به پیت و به رکه تی ده جله نه زوا تاده گاته باکوری - جبل حمیرین - له سنوری تیران و عیراق له نزیککی مه نده لی له خوهره لاته وه خه تی راسته و راست له مه نده لیه وه ده زواتاده گاته شه قامی کرماشان - که ره نده، نه مجارته واوی مه لیه نده کانی سنه و سه قز و مه هاباد و ئورومیه و خوئی، سه لماس و ماکوده گریته وه تاده چیتته تیره وان.

به لآم مه رزی مه نده لی به کرماشان سنووری نیوان سه رزه وی هوژه کانی لوز و له که، له گه ل سه رزه وی برا کورده کانی خوینا که به راستی نه وانیش ته واوله بنه ماله ی

گورهی کوردان نه ژمیردرین^(۱) بهم جزوه نه دموندز ددان دهنی - بهو راستیه دا که سنوری باشوری خورهه لاتی کوردستان سه دان کیلومیتر بهولاتره وه دهروا.

راستیه که ی نه وه به چهنده دشته وهی حقه و ددان نان به ماف و حقیقه تدا گرانه، سه د نه وهنده وتنی حقه و نویسی حقیقهت گراتره، جا هه ر بویه تا ئیستا که سه بارت بهم سه سه له نه وهی حقه و راستی به یا به ته وای نه زانراوه، یا زانراوه و نه نو سراوه. یا نه گه ر نوو سرا بیتیش به خه لکن رانه گه به تراوه و له به ین براوه، دیاره گشت نه وانه ی که له م باره وه په راویان نویسه وه، وتاریان داوه. و گوئاریان بلاو کردوه ته وه ته نیا ویستویانه نه و حقیقه ته راسته قینه بو جیهانیان روشن که نه وه که: میلیله تی کوردیش وه ک گشت میلیله ته زیندوه کانی تری نه م جیهانه خاوه نی میژو و نیشتمانیکی به بایه خ و ناون. که پاکانی به ره و باشور راکیشاوه و له کاندای فارسی گیراندووه، دو ده سه کانی شی به ره و باکوری خوراوا دریز کردووه، دهستی چه پی له ده ریای سیا و دهستی راستیشی له حاست دورگی نه سه که نه دهره ون له ده ریای «مدینه رانه ی» هه ل ژه ندووه.

۶- بری له کۆل و کۆمه لانی کورد ده لین پیوانه ی کوردستان له - پینه د هه زارک - ۵۰۰۰۰۰ ک، تنی ده په ری و له لوتکه ی - ناراراته وه - تا ده گاته خه لیجی فارس و ده ریای مه دینه رانه ده گریته وه، پروانه نه و نه خسه به که ناوه ندی لیکۆلینه وه ی کورد له پاریس له ۱۹۴۹ - دا بلاوی کردوه ته وه - به لام - ل - رامبو، پیوانه ی کوردستان - (وه ک نیکیکتین) به - ۵۳۰/۱۰۰۰ ک داده نی^(۲) - م - که ندالیش ده لی: هه زده ملوین کورد له ده وه لتیکا که نه وجودی هه به و نه به ره سه ی ناسراوه و له گه ل خاکی (فرانسه) دا (که ۹۹۶، ۵۴۳ کیلومیتره) به رابه ره: ژبانی خویان به ریوه هیتاوه.^(۳)

۷- نه نسیکلوپیدیای بریتانیا ده لی: - دریزایی کوردستان - ۶۰۰ میله - و پانایشی ۱۵۰ میله، به لام دائره المعارف قرن عشرین - و - قاموس الاعلام - ده لین دریزاییه که ی - ۹۰۰ ک و پاناییه که ی له نیوان - ۱۰۰ تا ۲۰۰ کیلومیتراوه، نه و لیاچه له بی گهرالی تورک له سالی - ۱۰۶۵ ه ق - به ناوچه کانی کوردستاندا له نه رزه رومه وه تا ناوچه ی به سه ره گه راوه تا واده نویسی - کوردستان له مه له بنده کانی - نه رزه روم - وان - هه کاری -

۲- کوردستان و کورد - ع - ق، ص ۱۲

۱- کوردها - تورکها - هه ریها ص ۷

۳- کوردستان - م - که ندال ص ۷ ترجمه شریف عظیمی

دیار به کر - جهزیره - نامیندو - مووسل - شاره زور - ئارده لان - پینکھاتوو و درینزاییه که ی ری ی حه فده روزه، «زیاتر له: ۱۶۳۲ ک».

۸- کوردستان^(۱) که وتوه ته نیوان - ۳۰ - ۴۰ پانانی روزهه لانی و ۳۷ - ۴۸ درینزایی باکوری (د - ع - ق) به لام مەردوخ نهنوسی له نیوان - ۳۲ - ۳۹ - پانایی روزهه لانی و ۳۹ - ۵۰ درینزایی شیمالی، نه نسیکلو پیدای گه وری سوته تی نهنوسی - له نیوان ۳۰ - ۴۰ پانایی روزهه لانی - ۳۴ - ۳۹ درینزایی باکوری.

قاموس الاعلام - دهنوسی - ۳۰ - ۴۰ پانایی روزهه لانی - ۳۷ - ۴۶ درینزایی باکوری - نوسه ریش دهلی: کوردستان که وتوه ته نیوان - ۳۰ - ۴۲ - پانایی روزهه لانی و - ۳۷ - ۵۱ - درینزایی باکوری - بینا بهم بروایه که به لگه ی پته و باوهر پینکراوی له سه ره، باکوری فارس و نه رزه رۆم و نه رزه نجان تا ته رابوزان و ده ریای رهش له کوردستانی تورکیه که ئیستا که کوردی تیدا نیشته جی به، ده گریته وه هه ر به و جو ره خاکی به پیت و بهر که تی خینه کانی له ک و به ختیار ی و مه مه سه نی و هوزه بهر بلا وه کانی تری کورد له ده ور و بهری شیراز و ئیسفه هاندا ده گریته وه، (خوا زاناره).

کوردستانی ئیران:

وه ك په زاوه كانی میژویی و ئاینی وئنه ی ئه وئستای زه رده شت و شانامه و دین كورد و ده یان به لگه ی مژوناسی و ئه نئیکه ناسی و شوئنه واره كوئنه كانی كوردستان شاهیدی ده دن و به زمانی بی زمانی هاوارده كه ن ۶ زه گه زونه ته وه ی كوردزیا ترله ده هه زار تا پازده هه زار سال له مه پیش له سه رزه وه كانی كوردستان هه رله قه راخی گه رمی كه نداوی فارس و خاکی شوانكاره به دریزی زنجیره كیوه كانی به خیرو بیری «زاگروس» تانه گاته لوتكه ی كیوه به رزوبه فراویه كانی نارارات و مه لبه نده كانی ته فلیس و قارس و ده ربای زه ش - ژیاون، وه له گه ل خیله كانی فارس و بلوچ و ئه رمه نی و پشتوو نوردوو ئالمانی و ئیتالیا و ... له بنه ماله یه ك به دی هاتون، له و كاته وه له هه زاران رۆوداوو ئازاوه و قره و شه ژو مشت مژوتیک هه لکه وتن له گه ل خزم و دراوسی و خوئی، وه ك خیله كانی - لولو - كوت - میتانی - هیت - كاسی - عیلام و ئاشوروهی تر، كه هه رله وسه رده مه دا ده وئه تی سه ربه خووبه هیزیان به دی هیئا، وه ك زه نجیره فه رمانزواکانی كه یانیان و پیشدادیه كان، كه مژوی زاناوبلیمه تی به ناوبانگ - عه ماده ددینی ده ولتشاهی - كوردی كرماشانی له په زاوی به بایه خی جه جغرافیای خوراوی ئیران دابه جوانی لئیکیدا وه ته وه وسه ره تالیکی له م راستی یه ده ر خستوووه كه به خواستی خوداله جیی خویدا به ته واوی ئه م په زاوه به نرخه ئیشاره ده كه م.

له هه زاوه ی چواره می پیش له زاینی هه وه لئین شه پۆلی كوچه ربه كان به ناوی «نازیانیک» له باشوری ده شته سارد و سره كانی سیبیریاوه به ره و زنجیره كیوه كانی «زاگروس» وه جموجول كه وتن.

ديسان له هه زاوه ی سی هه می پیش له زاینی دا تا قمی تر مه شهوور به ئاریایی یا هیئندو ئوروپایی هه رله دشته سارده كانی روسیه وه به ره و خوراوی ئیران (زنجیره كیوه كانی زاگروسی كوردستان) وه زئی كه وتن، ئه م دووشه پۆله كه له كوستانه كانی زاگروس دا به یه ك گه یشتن، پئكه وه نه سازان وتیک هه لکه وتن، كه له میژودا به هیرشی - گوتی -

کاسی - ناوی ده رچووه^۱.

له نزیککی هه زاری دووهه می پیش له زاینی داده سته بی تر به ناوی «ئاریان ها» هه رله و سه رزه ویه سارده بی بژیوه ی زوسیه وه به ره و خوراوی ئیران (کردستان) زئی که وتن. نه وهه وارچی به کۆچه ریانه، کاتی که سه رزه وی، سه رسه وزوگه ش و زه نویری ناووهه وا خووشی کوردستانیان دی، پایان چوه به س وعه به سران و نه یان توانی ته نیا به هه راو هاوا رووه زه شه ی کورده نیشته جیکان بگه زینه وه، یالاتر اسکه بیه ستن و به ره و ده شته خیزاویه گه رمه قاقره بی خیره کانی نه م لا و لابارگه وبنه تیک نین، نه وه بوو که له گه ل کورده نیشته جی کانی کوستانه کانی زاگروس به شه زهاتن، له م بگره و به رده دا ئالوگوریککی گه وره له فه ره ننگ و زمان و خوورزه وش و یاسادا به دی هات، واده ر ده که وتی که له م سه رده مه دا قانون و په زاوی زه رده شت پیغه مبه ر، د - له ناو کورداندا جیتی زیز و بزوا بووه، هه رواخه لکی تریش په یره ویان لی کردووه - به م جوژه بوومان ده رکه وت که نه وه ی کورد هه زاران سال له مه پیش له سه رنه م خاکه پاکه له دایک بووه و پای گرتووه و ژیاوه و به زمانی کوردیش دواوه، هه زاران ساله له سه ر پای خووی زاوه ستاوه و ناینی بوه و خودای ناسیوه، به وته ی میژوو نوسان نزیککی چوار تاشه ش هه زار سال له مه، پیش، به لام وه که جه غرافیا خوراوی ئیران (کردستان) نوسراوه ی زانای پایه به رز - عه ماده دینی ده و له تشاهی کوردی کرمانشاهی^۲ نزیککی ده تاپازده هه زار سال له مه^۳ پیش «که به بزوا ی منیش نه م لیکدانه وه چون به لگه ی باوه ز پی کراوی زمانی کوردی نه ویستایی له گه آدایه دورست تره»: له فه راخی گولی و رمی پیغه مبه ریککی گه وره و مه زن با ناوی پیروزی - زه رده شت^۳ - له لای خودای ته نیای به رزی بی وینه وه، به پیغه مبه ری هه ل بزیردرا، هه وه لین سروشی خودای پی گه یندرا، بوشاره زایی و زا به ری گه لی کورد روانه کرا، له باتی نه وه یکه له م ده رفه ته چاکترین که لک وه رگرن، له زیز ئالای نه و زا به ره که له خویمان هه لکه وتووه په ک بگرن، لاسیایی یان کرده وه و دووده سته له دزی زاوه ستان، تا قمی به ناوی - «خویمان» - و ده سته بی تر به ناوی - دیوان ده روئه - دوژمنایه تیان کرد و به درویمان خسته وه، چون زه رده شت وه ک گشت پیغه مبه ران پشتیوانی گه لی هه زاران و دوژمنی زورداران بوو، به م جوژه زه رده شت، به فه رمانی خودا بو دارشتنی

(۱) مادها - تالیف جلیل ضیاپور

(۲) که هیشتاله م ده ورانه دامس نه دوز زاوه ته وه -

(۳) یانی ده شت و که زو کوی نیشتمانی کوردستان وه ک زیره به هره و وینه ی ئالتون جوان و به بهر هه م و به ره وه

به نامه ی ناینی پیروزی، به ره و کوردستانی ناوه ندی کوچی کرد و هات سه رکیوی - ناوشی ده رینه - «ناویده ر» له خوراوای شاری سنه ی ئیستا که دا، خوای گه وره لیره دا دووه مین سروشی خوئی خه لات فه رموو، به لام زه زده شت لیره دا زورنه ماوه و به ره و کوردستانی کرماشانی ئیستا که - کوچی کردناچوه سه رکیوی - هوگر - له قه راخی - جه یحون شار - که له خووره لاتی کوردستانی سنه و باکوری خووره لاتی کرماشاندا هه لکه وتوو، له سه ریه کئی له زنجیره کتوه کانی - هوگر - که = ئیستا که به کیوی - هه جیر - به ناویانگه، خوای گه وره سئی هه مین سروشی نهینتی خوئی بوئارد و ناینی به بایه خی تاک په رستی و براهه تی و به کیه تی بوکوردان دا مه زراند، که به م هویه وه تا ئیستا که یش نه و ناوچه به - دینه وه ر - و - جه یحون شاریش به - جه یحوناوا - ناودیر کراوه، که هه م په زاوی میژونوسان و هه م سینگی بنه چه ی کوردان له خودا زایان گرتوو،

نه م پیغه مبه ره به ریزه که له شاری - جه یحوناوای - دینه وه ر - دانیشته جی بوو ناینی په کتاپه رستی دژی زوردارانی به خه لکی زاگه یاند، پادشاهسه روکی نه م مه لبه نده به ناوی - (گوشتاسیب) - که وه ک هه لو، قه لای عاسته م و به رزی - که نگشه ی کردبوه پایته ختی خوئی، که ئیسا - که نگه رشه - ی پی ده لئین و له چه ند کیلومتری شاری - دینه وه ر - دایه، ئیمانی به زه زده شت پیغه مبه ر هیناو به گشت هیزوهه ستی خویه وه پشتیوانی لی کرد، زه زده شتیش - ناورخانه ی خوئی (وینه ی مزگه وت به مانای جیتی روشنایی و تیشکی خواپه رستی و زئی نومایی هاتوو) له ناوقه لایه کدابه ناوی - (باکته ریا - باخته ره - باخته ره -) که له چه ند کیلومتری که نگه شه دایه، دورست کردو ده ستی کرد به زاگه یاندنی ناینه جوانه که ی خوئی ناوردانی باکته ریا - به جوژی، له و لاتاناوی - زویشت که نه ته وسان و دوژمنانی زه زده شت ناوری حه ساده تیان هه لایساو خویمان پی نه گیرا و هیرشیان برده سه ری، روسته م پاله وانی (کوردی - سوغدی - سگری - سه قزی) ^۱ که به هه له به زابلی ناویانگی ده رچوو، به کی بووه له پشتیوانه نازاکانی زه زده شت و له گه ل دوژمنه کانی نه م پیغه مبه ره کول نه ده ره به ربه ر کانتی کردو به شه زهات، که سه باره ت به م دزایه تیه بوو که روسته م ته نانه ت له گه ل - سورابی - کوری خوئی به شه زهات، سوراب - له شاری - سه منگان - له چه ندفرسه خی جه یحون شار - دانیشته جی بوو،

۱) زابی گه زده زابلی چکوله - (به کورد ئیستا که زئی گه زده و زئی چکومه) که به هه ر دوکیان وتوه - زابان چون روسته م خه لکی سه قزبووه و له ده زده ری دوجومی زئی گه زده زئی چکوله زیاده به روسته میان وتوه سه گزی - زابانی - به لام به هه له زابان - کراوه به زابلی و سه قز - کراوه به سوغدی

له گه ل باوکی خوئی به شه زهات به لام رۆسته م سوژی کۆزی خوئی له شه زدا کوشته -
له فره رۆدین به شتا - سوراب لاوتراره ته وه، پاشان دۆژمانی زه زده شت هیرش
ئه که نه سه رشاری - باخته ره - که له په زای ئه وستا - دا - باخی - نوسراوه،
زه زده شت شه هیده که ن و ئوردانه که ی ئه زووخین و په یره وه کانیسی ئه کوزن و تیکرا
ته فرو تونایان ئه که ن.

ده سته بی له په یره وه کانی هه ل دین و تاخۆره لاتی ئیران ناگرسینه وه، ناقمیکیان
که خه لکی - پارسینه «صحنه» ی کرماشان بوون کاتی ده گه نه خۆره لاتی ئیران -
(خوراسانی گه وره) به - پارتیه کان - ناویان ده ر چوو، جابه یاد و بیره وه ری نیشتمانی
خویان (کردستان) که به گیان و دل خۆشیان ده ووست، وه بوئه وه که خۆشه وستی
نیشتمانی خویان - کردستان - هیچ کات له دل ده رنه که ن و به ناو برد نی ئه و ناوانه
کردستانی خۆشه وستیان وه بیر بیته وه، ته واوی شاروو کیووته لان و چۆم وده روده شت و
شارودیی خۆره لاتی ئیرانیان به وناوانه ی که له ولاتی خویان کردستان ده یان ناسی ناو
دیر کرد، تاکوو هیچکات کردستانیان له بیرنه چپته وه، به لام به داخه وه ورده ورده نه ته وه
داهاتوه کانیان مه یلی خاکی کردستانیان ناو، گشت ناوونیشان و میژوی باوو باپیریان له
بیرچوه وه، دیسان به هوئی نه بونی په یوه ند و دووری زیگاووتی په زبوونی ماوه به کی
دوورود ریژ له کۆچی په یره وانی زه ردشت له خوراوا (کردستان) بو خۆزه لات (سیستان
و خوراسان) سه باره ت به زمانی کوردی سورانی تاییه تی خوراوا ئیران بیگانه ببونه وه،
دوای چه ند هه زار سال، که ئاینی زه زده شت له خۆره لاتی ئیران دا په ره ی سه ند و دنیای
ته نیه وه، پارتیه کان که په یره وی ئاینی «زه زده شت» بوون و له بنه ماله ی کورده کانی -
پارسینه «صحنه» ی کرماشان که و تبونه وه، وستیان په زای بلاوی ده س لی دراوی -
ئه وستا پیغه مبه ر له یه کجیدا کۆبکه نه وه،

له کاتی زیک و پیک کردنی میژوی مه زه به بی ئه و ستادا، چون ماوه به کی فره له کۆچی
زه زده شت زا بردبوو، له بیران نه مابوو که زه زده شت خه لکی کردستانه و ئه و ستایشی
به کوردی بو ئیردراوه و ته واوی ناوونیشان و وشه کانی به زمانی کوردیه ه ره ها ته نیابه
نیشتمانی وه که به هه شتی کردستانی خوراوا ئیرانشیدا هه لداوه، ده قی
ئه و ناوونیشانان یان له ئه و ستای ده س نوسی ده و رانی - ئه شکانه کورده کاندای نوسیه وه
وه گومانیشیان وابو که دوای ئه وه زه زده شت له خوراوا (کردستانه) وه هاتوه ته خۆر

هه لات، بوه به پیغه مبه ر و له شاری (به لَخ) له قه راخی چۆمی - جه یحون - سروشی خودای بوهاتووه و هه رله ویش کوژراوه،^۱ به لَام بۆمان ده رکه وت که ئه م گومانه دورست نی یه، چون به رابه ری به لَگه ی زمان که پته وتین و باوه زبێ کرأوترین به لَگه و ده لیلی میژووناسراوه، گشت ئه و ناوانه ی که له ئه و یستاداها توه بی که م و زیادله کوردستاندا ماوه و هه یه و پا به رجا زاوه ستاوه، به تایهت له داوینی کوستانه گه وره به سامه کانی ده ورو به ری کرماشان داهه ربه و ناوونیشانانه ی که له ئاوستاداها توه ده س لی نه دراو ماوه، خه لکی خودی ئه م مه لبه ندانه یش بی ئه وه یکه ناگیان له به سه رهاتی دل ته زینی میژووی سه رزه ویه کانی خویان بی تانیستابه چاکی ئه و ناوانه یان له دل و میشکی خویاندا را گرتووه، خوش به ختانه نه یان هیشتوووه ده ستی تالانچینی بی به زه ی زۆردارا، ئه و ناوه پیروژانه یان «وهك هه زاران ئه نتيكه ی له قیمةت نه هاتوو سه دان ناوی میژوویی به کارهاتووی تریان به تالان برد»، به تالان به رن،

زمانی که تیکه کانی «ئاوستای» بی هۆ نراوه ته وه به گومانی زانایانی ئه نتيكه ناسی کوردی نه زانی بیگانه، زمانیکی کۆنی نه زانراوی له بیر چوه وه یه که له به یین چووه و شوینه واری نه ماوه،^۲

به لَام به پیچه وانه ی ئه و گومانه زۆرتری وشه کانی - ئاوستا - له ناوچه کانی - کوردستان به تایهت له مه لبه ندی کرماشان به چاکی وژوونی ده زاندردی و له گه ل وشه ی کوردی ئیستا که دایهك ده گرته وه. من - نوسه ر - که کوردیکی سۆرانیم به جوانی له زۆرتری وشه کانی (ئاوستا) تی ئه گه م - به م جوّره گومان له وه دانی یه که زمانی کوردی «ئاوستایی» دایکی گشت زمان و له هجه به ر بلاوه جوّربه جوّره کانی کوردی گشت کوردستانی ئیران، تورکیه، عیراق - سوریه، شوژه وی یه، هه روا بۆمان ده رکه وت که زیاترله ده هه زار سال له مه پیش نه ته وه ی کوردخواه نی ئاین، زمان، فه رهه نگ، خه ت و نوسین و کتیوبوه،

له شوینه واره باستانی یه کۆنه کان و په زاوی به پایه خی «ئاوستا» واده ر ئه که وئی که نزیککی پازده هه زار سال له مه و پیش، ته واوی ناوچه کانی خوهره لاتی ئیران تاکه نداوی فارس، وه له لای باشوره وه له شیراز و کپوه کانی به ختیار و قه راخی به رزاییه کانی

(۱) جه غرافیای خه زاوی ئیران -

(۲) جه غرافیای خورواوی ئیران - ده ول تشاهی

لورستان و نیسفه هان تانزیککی و سنوری قوم و ساوه، وه له باکوره وه ته واوی مه لبه نده کانی باکوری، له خوراسانه وه تاداوتنه کانی کیوی نه لبورز و سه رحه دی زه نگان و نازه ربایجان، له ژیر ناوابوه و به ده ریای ناوه ندی تیران ناوبراوه، له م ده ریای گه وره وه که «ناوتستا پیی ده لئی - ناوروکه ش - به لام - نوستاد پورداودبه «ده ریای فه راخ که رت» ی ته رجه مه کردووه، زیگایی بوگه یشتن به گولی و رمی بووه، نه کری چومیککی واله نیوانیاندای بوویی که پاپور و لوتکه ی تیدا گه زابی. ژاگ دومرگان فه رانسه وی و کونت دوگوینو - له جه غرافیای خوراوی تیران و میزوی تیرانیاندای نوسیویانه، واده رنه که وی له و کاته دا ده ریای ناوه ندی - (ناورو که ش) یه گجاری و شک نه بوویی و، ته نیازنگای په یوه ندو هاتووچوی نیوان خوراواو خوره لاتی تیران له قه راخه کانی - نه لبورزه وه کرابی.^۱

ده ریایچه ی گه وره ی ساوه که شه وی له دایک بوونی پیغه مبه ری خوشه ویست (د) وشک بو، نیشان نه دا که پاشماوه ی ده ریای گه وره ی - ناوروکه ش - بوویی که زوزگارانئ ماسی گه وره ی (والی) تیدا زبایی و نزیککی دوازه هه زار سال له مه و پیش له ساوه وه تاکه نداوی فارس شه پولی دابی، زوربه ی شاعیران و زانایانی گه وره ی ئیسلام نه م سئ زووداوه گرنگانه ی خواره وه بان.

۱ - کوژانه وه و هه ل نه بوونی ناوری فارس دوا ی هه زار سال ئیسان له شه وی له دایک

بوونی پیغه مبه ردا (د)

۲ - شکانی چوارده کونگره ی هه یوانی کوشکی «کیسری» له مه داین پایته ختی تیران.

۳ - وشک بوونی ده ریایچه ی ساوه به نیشانه هاته دنیای پیغه مبه ریکی بت شکین و نالوو گوزیککی گرنگ له جیهان وه پیروزی نوره سه ر تاریکی و هه ق به سه رناحه قدا داناوه، دیاره هه روه ک به لگه یه کی پته ومان له سه ر شوینه واری میزوی زاووردوو له ده ستانی یه، نایش توانین زه تی بکه ینه وه و وه ری نه گرین، به لکووته توانین به ناوی شوینه واریکی گرنگ ده سستی پیدا بگرین و به مه به سستی لی کولینه وه و گه یشتن به تیوه زوک و هه قیقه ت که لکی لی وه ربگرین، شانامه ی فیرده وسی بریککی ترمان له مه به ست نزیک نه کاته وه، کاتی که سه باره ت به پاشایه تی - گورشاسیب دواوه ده لئی: نه فراسیاب که سه زوکی تاومی کورده «توراوه کان» بووه له کاتی پاشایه تی - زوو - ی

(۱) جه غرافیا خوراوی تیران

(۲) جه غرافیای خوراوی تیران نوسراوی ده وله تشاهی

کوزی - ته هماسوب شادا - په یمانی ناشتی و نیوان خوښی خوئی له گه ل ټیرانیه کاندا ده به سټی، به لام پاش نه وه یکه، گورشاسیب شا، کوچی دوايي کردو ولاتی ټیران بی سه روک ماوه، هه لی به ده رفه ت زانی و چاوی له په یمان قوچاندو به زاوته گبیری - په شه نگی - باوکی که پی ده لئی: که بگذرز جیحون و برکش سپاه - ممان تاکسی برنشیند پگاه - هیرش ده باته سه ر ټیران، نه و کاته مه لبه ندی فه رمانروایی نه فراسیاب له قه راخه کانی چومی نه ره سه وه ده سټی پی کرده و گشت ناوچه کانی نازه ربایجانی خوړه لات و خوړاواو کوردستان و کرماشانی ئیستا که ی گرتوه ته به ر، به م هویه وه په شه نگی باوکی له قه راخی - جه یحون - یا باشوری خوړاواي فه رمانزه وایی خویدا نه کاته لئی پرسراووسه روکی نه م ناوچه، جائه م - جه یحونه - که بوه ته جیتی هه له و سه رلی شیواوی میژوونوسانی خزم و بیگانه، له باکوری کرماشان دایه که زه رده شت ماوه پی دواي نه م قره و مشت و مره، ثابینی پاکي خودای به خه لکی را گه یاندو و به جوانی په ره ی پیدا،

سویای نه فراسیاب له ناو کورده دانیشته کانی نه م ناوچانه به تابه ت له ناوچه ی کوردی - سه نجابی - که له ژیرده سه لاتی نه فراسیابدا بوه، هه ل بژیردراون،

فیرده و سی ده لئی: یکی لشکری ساخت افراسیاب - زدشت سپینجاب تا رودآب^۱ که له به ریکی شیعه که ی یابه هه له پیتی - پ - پی زیاد کرده و سه نجاب - ی کرده ته سپینجاب، نه ینا نه م سه نجابه هه رنه و ناوچه خوښه - سه نجابی یه یه که له خوړاواي کرماشادا هه لکه وتوه و، خاوه نی بیوانی کول نه ده روبه نه مه ک و نازایه، نه م ناوچه - که وتوه ته سنوری باشوری جه یحوناوا، که له - پشتخوارگه ر^۲ - که له چه ند کیلومتری که نگاوه ر دایه تا - دو که هیکوه کان - (کاکه وه نده کان) که له هه وه لی خاکی که نگاوه ر تاده و روبه ری هه رسینی کرماشانی داگرتووه، به رابه ری په یمانی ناشتی نیوان مه نوچهر و نه فراسیابو، نه م ناوچانه له ژیرده سه لاتی نه فراسیاب دابووه، «وه به ندی هس» - ده لی نه م مه لبه ندانه - له نریکی جه یحوناواي صحنه ی کرماشاندا هه لکه و توون، هه ربویه نه فراسیابو - باوکی خوئی کردبوه فه رمانزه وای نه م ناوچانه، چون له ناوه ندی ده سه لاتنداری خویه وه زورته ریک بوو، جاخوئی له رتی ده ریای نازه ربایجانه وه که له قه راخی

۱) بانی له کورده کانی سه نجابی و ده روبه ری چومه پر ناوه کان نه فراسیاب سویابه کی پیک هینا -

۲) به لام میژوونوسان به هه له بیان وابوه که به شی مازنده رانه

نازه ربایجانی خۆرّه لات و خوزاواوه ده ریا بوه تائه و په ری ده ریا ری - (فه راخ که رت) (ناوروکەش) به گه میه - نه په ژیتته وه و خۆی نه گه یه نیتته ده و روبه ری تاران و خواروورامین، که له به ری نه و په ری ده ریا بوون، دیسان فیرده سی په رده له زوی نه نیتته کی ترلا ده باوده لئی: خروشیدو بفگند کشتی برآب. بیامد بخواروژی افراسیاب^۱

وشه ی ئیران و توران

توراوه کان یاتووژه یه کان، ناوی تا قمی له خه لکی ئیرانه که به هه له به - تورانی یان ناو بردوه و له نه ژادی - تورکیشیان - ژوماردوه، چون - یه کی له سی کورّه کانی فه ره یدون - به ناوی (تور) به هوئی نه زانکاری باوکی له دابه ش کردنی خاکی ئیران به سه ریاندا، له باوکی تورا و خه لکیش ناویان نا (توراو) به ره به ره بوبه ناوی ده سته یی له م نه ته وه، جامیژوونوسان به هه له به هوئی هاوشکلی وشه ی - توراوه کان - له گه ل وشه ی - تورکه کان، نه ژادی کورده توراوه کان - له گه ل وشه ی - تورکه کان، نه ژادی کورده توراوه کان یان به نه ژادی تورک، نه ژوماردوه، چون کوردییان نه زانیوه کوردی توراویان لئی بوه به تورکی خو مالی،

زانای به زیزی کورد - عه ماده ددینی ده وله تشایی له کتیوه که ی خویداله لا په زه ی ۹۳ و ۹۴ داده نویسی: من واته زانم که خیلی (هه ورامی) ناهورایی - بووه که به ره به ره گوراوه و بوه ته - هه ورامی - نه م تا قمه هه رنه و ده سته بوون که هه زاران سال له مه و به ر، له سه ر دابه ش کردنی زه وی و له وه زگاوسامان، له براکانی خو یان توژه بوون و لیان - توراو، چون ناوی راسته قینه یان - ناورا (= ناهورا) بووه، وه شه ی مان له کوردی دابه مانای خیل (و بوئیسبه تیش دیت) ناهورایی گورابه ناهورامان، یانی خیل یا خیزانی ناهورا، وه له به رنه وه یکه ناوی راسته قینه یان (ناورا) بوه و، تا قمی کیش بوون له خیلی توراوه کان پێیان وتون - (ناورا توراو) - که ورده ورده بوو به ناوی ده سته یی له خه لکی خوراوای ئیران، دوا ی نه وه یکه په ره یان سه ندوژوماره یان چوه بان له قه راخی گولی ورمی به ره و کیوه کانی - نارال و قه ققاز - وه زئی که وتن و نه و ولاته یان خسته ژیرده سه لاتی خو یان و حکومه تی - ناوراتور - یان پیک هینا، پاشان به ره به ره، به ره و خاکی ئیران ده س در ژیران

۱) یانی نه فراسیاب به که شتی له ده ریا په ژنه وه و هاته شاری زه ی و ناوچه ی خواو - (نوسەر)

کردو بونه هوئی میژوی پالّه وانیه تی و نه فسانه بی ئیران،^۱

له لایه کی تره وه وشه ی - ئیره - له کوردیدا به مانای - ئیره یه - یانی هه رجیی که
 ویزه ری لی بی به کوردی سورانی پی ده لئین - ئیره - له به رابه ری نه م وشه دا وشه ی
 نه وره - یانی له وی - هه یه - کاتی دابه ش کردنی گیاروله وه رگا، ده سته پی که له به شی
 باکورو و خوره لات و باکوری خوره لات و باشوری خوراوادا نیشته جی بوون به -
 ئیره پی - وه نه وانیه ی که له باکوری خوراوادا نیشته جی بوون به - نه وره پی - ناوانان، چون
 چاکترین هه وارگه ی مه رومالیات و باشترین ئالف جاروله وه رگا به تا قمی هه وه ل برابوو،
 ده سته ی دوه م له م دا به ش کردنه نابه رابه ریه تووژه بوون و - توران - جاناویان نان -
 (ناوراتوراوه کان) کاتی پاشایه تی کورانی - فه ره یدون - یه کیکیان به ناوی - سه لم - له
 ده وره ی هه رسینی کرماشان، نیشته جی بووه که به و شوینه ده لئین - سه رماج - یا
 سه لماج، ئیرای نه و روژه سه زحه دوسنوری به م جوژه بووه: ۱ - سنوری قه فقاز
 تا قه راخه کانی نه لبورز ۲ - خوره لاتی له ساوه که له قه راخی ده ریای فه راخی که رتا بوو
 تا چوته کیوه کانی لورستان، ۳ - سنوری باشوری له قه راخی خوراوای - که بیرکو - و بری
 له خوزستان که به ناوستاندابه - خوزه هه - ناوبراوه - تاده گاته به رزاییه کانی زنجیره کیوی
 زاگروس ۴ - به شی خوراوی له قه فقازه وه تا قه سری شیرین، گشت نه م مه لبه ندانه به
 ناوی ئیران، له ژیر ده سه لاتی - فه ره یدون - دابووه.

(به شی ئیرج) فه ره یدون. چاکترین مه لبه ندی ملکی خوی که مه رزی باکوری له
 قه راخه کانی کیوی نه لبورز و ساوه تاسنوری، قه سری شیرین، وه سنوری باشوریشی له
 کوردستانه وه له رنگای سه قز بیجار، تا هه مه دان دریزه ی بووه، به به شی ئیرجی داناوه
 که له شه ره کانی دواپی دا له قه راخی نه لبورزه وه تاهه وه لی بیستون که له ژیرده سه لاتی
 کاکه وه نده کاندای بوو، که وته ژیرده سه لاتی نه فراسیابه وه -

به شی سه لم

گشت ناوچه کانی خوراوای گولی ورمی و مه لبه ندی کانی کوردستانی تورکیه و عیراق
 تاپشتی قه سری شیرین ی داوه به سه لم، پاشان سه لم و تور - بیکه وه - په یمانی یه کیه تیان

به ست و تاسنوری - شه هابادی خوراوا - یان خسته ژیر ده سه لاتی خویمان و له شوینیکدا به ناوی - سه رابی ئیسلامابادی غه رب - له قه راخی گولیککی چکوله - سه لم و تور - ئیرجی برای بریره پشتی خویمان نه کوژن، که ئیستا که نه و جینگه یه له چه ئید کیلومتری ئیسلامابادی غه رب دابه ناوی - سه رابی سه رم و شور - ناونه بری، دیاره بو بیره وه ری و په ندی زۆژگارنه و ناوه - دواي هه زاران سال که ده م به ده م بومان گیردرا وه ته و به ده ستمان گه یشته و زووپه زی کتیوی بیر و میشکی نه ته وه که مان، له خویدا نوسیویه تی، بوخوی به لگه ی راستی و حه قانیه تی نه م رووداوه یه له کوردستاندا، که له دریزایی زۆژگادا سه لم و تور - گوردراون و بوونه ته - سه رم و شور، و شه ی تور - له توراوه، وشه ی - نه وره - یانی نه وی - که به سه ریه که وه نه بیته - نه وره توراو - یانی توراوه کان له وین یا له وی توراون - نه م ره گه زه نه چنه وه سه ر - توری - کوزی - فه ریدون که له بلاوکی تورا، وشه ی - توراوه له کوردیدایانی تورا ئیککی تاییه ت، وه وشه ی - توراوه که - ئیشاره به توراو ئیککی ناسراوه، خیلێ توراوه کان له هوزی گه وره ی - ناهورایی یه کان بوون، پاشان زه رده شت پیغه مبه ریان لی هه لکه وت، که تا قمی له مانه توران و به ره و نه و لاتری باکوری قه وقاز رویشتن، نه فراسیاویش هه رله م ده سته توراوانه بووه که له سه رحه د و سنوری ئاستارا هاتوه ته ناوخاکی ئیرانه وه،^۱

میژوونوسان به هوی نه وه یکه زمانی کوردیان نه زانیوه و ناوی هه ریم و کیورشارو شوینه واره کوئه کانی کوردستانیان نه ناسیوه، هاو شکلی و هاوده نگی ناوه کان بوه ته هوی سه رلی شیواندنیان، وینه ی نه م و شان:

۱ - وشه ی - نه ندیا - که به دانیشتوانی کوردی ده و روبه ری چۆمی قرل و ه زانیان وتوه، چون له گه ل وشه ی - هیندیا - داها وده نگ بووه به دانیشتوانی هیندوستانیان داناوه -

۲ - وشه ی - زابان و زابانی - که به مانای خه لکی نیوان چۆمه کانی - زنی گه وره و زنی چکوله له کوردستانی عیراقدایه ئیستا که پاریزگای هه ولیرده گرتیه وه چون له گه ل وشه ی - زابل و زابلی - سیستاندا لیک نریکن، روسته می زابانیان - به زابلی خوینده وه ته وه،

۳ - وشه ی سه گزی (= سه کزی = سه قزی) که چون روسته می کۆری - زال - له بنه ماله ی خیلّی سه کا - کانی دانیشتوی قه راخی گۆلی و رمی هاتوه ته دنیاوه وشه ی سه گزی بوه ته نابوژۆسته م، که پاشان سه گزی گوژاو بویه سه قزی، دوا ی ماوه یی سه قزیه کان له قه راخی گۆلی و رمی کوچیان کردووهاتنه قه لای ناوندی و لاتی - زامونا - که نه و کاته پیمان وتوه - ئیزرتا - به م هوّیه وه قه لای ئیزرتا - به سه قز - ناوی ده رچوو، دیسان ده سه یی ترهه ر له م خیلّی «سه کا» یانه کوچیان کردو له که وشه نی شاره کانی - خوژمه باد و هه رسین - گرسانه وه، که ئیستاکه به هوژی سه گاو نه ند - ناوئه برین و یه کیکن له تیره به ریلاره کانی - لوز - جامیژونوسان به هه له روسته می سه قزیان به روسته می سیستانی یاسه گستانی - ناسیوه، هه ر چه ند پاشان به هوّی کوچی برّی له خیلّی سه گزیه کان بوولاتی - سیستان به م و لاته یشیان وتوه - سه گستان - هه ربه وجوره به هه له رۆسته می زابانی - یان به روسته می - زابلی خوژندوه ته وه و له زوی نه زانینه وه به دنیا یان ناساندوه که رۆسته می یاله وان ی نازاکول نه ده رونه به زی کوردی سه قزی زابانی خه لکی زابلی سیستانه وله نه ته وه ی کوردنی یه، هه رچه ند رۆسته م نه زابلی بوه ونه سیستانی دیوه،^۱

گه وره ترین به لگه ی نه م باسه نه وه یه که دوا ی چه ندین هه زارسال له زووداوی شه زی تیران و توران هیشتاناوی قاره مانه کانی ناوستاناوشانمه، به ته واوی له مه لپه ندی کوردستان به تایبته له ناوچه کانی کرماشان داماوه و خه لکی به چاکی نیه کانیا ن زاگرتووه و له بیریا ن ماوه، ۱ - وه ک قه لای سه مه نگان له نزیک ی بیستونی کرماشان که دایکی سورابی کۆری روسته م کچی سه روکی نه م شاره بووه،

۲ - قه لاسی سام ۳ - قه لای - زال - باوکی رۆسته م له که وشه نی شاری هه رسین و کیوی هه زارخانی کرماشان - دا به ناویانگن، نه گه ز روسته م خه لکی زابل و سیستان بووایه چون ده یتوانی وجیبی باوه زبووکه له خوژه لاته وه بوژن هیان بیته خوژاوا؟ له کاتی کدا قه لای سه مه نگان له نزیک ی کیوی بیستون داهه رزاوستاوه و له چه ند فرسه خی نه وه لادا کوستانی به ناوی - کانی سوراب - قه راری گرتووه

۴ - قه لای "هه جیر" خالوی سوراب له قه راخی جه یحون شار، له ناوچه ی

دینه وه ری کرماشان له سه رکیتی به ناوی - هه جیر - هه لکه وتوه،

۵ - زواره - برای رۆسته م، ۶ - روودابه - دایکی رۆسته م له ناوچه ی تویسرکان دا. گشت نه م ناوانه به س نی یه بوئه وه یکه سفت و بی په رده بله یین تائستاکه زۆرله میژونوسان به هه له چون و گه وره ترین کاکله ی حه قیقه تیان شاردوه ته وه و به سه رهاتی هه زاران ساله ی گه لیکی خواهن شکۆومیزو و فه رهه نگ و ئاین و نه ده بیان وه ژیرلیج داوه وه ره شله ی ئاوله ئاوته کانی نه خواردوه

۷ - ضحاک: پاشایه کی قین له دلّی چه په لی خوین خواری کورد کوژی غه یره کورد بوو، به ملهوزی شاری - که ره ندی - ئیستاکه ی کرده پایته ختی فه رمانزه وایی خوئی، چه ندین سالّ خوینی نه ته وه ی گه لی هه ژاری کوردی به ناحه ق مژی، تامه نجه لی میردان هاته کوّل و یه کی له کورده نازاکانی نه وسه رده مه، به ناوی، کاوه ی ، ناسنگه ر که چه ندین کوزی لاوچاکی به ده سستی پیاوکوزه کانی - ضحاک - له گیان بیوون، شورش نه که ن و ضحاک - نه کوژن و «فه ریدونی کورد» نه که ن به سه روکی خویان. خیلی - کاوه بی - یه کان له چه ند فرسه خی کرماشان دا ئیستاکه یش به - کاوه - به ناویانگن و خه لکی پییان ده لّین «کاوه پشته کی» - به لام ئیستا - کاوه - کراوه به - که وو - وه چون له زمانی کوردیا - که وو - به مانا - کبود - ی فارسی یه - ده فته روقه باله و بن چاخ نوس به هه له وله روئی نه زانین یا به فیل و بوّشوینه گومکی - کاوه بی - یان به - کبوده ای نویسه

وشه ی کاوه و - که یان - برّی له یه ک نریکن، شایه د که یانیا - له ناوه ندی ئیرانی نه ورۆژه دا که - نه هاوه ندی - گرتوه ته وه نیشه جی بویتن، چون وشه ی نه هاوه ند - به مانای - ناوه ن - ه که خه لکی - نه هاوه ند - به زمانی کوردی لوزی خویان به - ناوه نی - نه خویننه وه،

ناوه ن یانی - ئیوه راست، چون نه م ناوچه له ئیوه راستی ئیرانی نه وه زۆژه دابووه پییان وتوه - ولاتی ئیوه راست -

- سوپای کوردان و ته یموری جیهانگوشا -

ته یموری له ننگ له په رتوکی - منم تیموری جیهان گشا - کاتی که سه باره ت به سه رزه وی رۆم و شه زله گه ل - ئیلدرۆم بایه زید - ئومپراتوری رۆم داده دوی، ئاواده نوی: کاتی که به شیکی زۆرم له ولاتی رۆم خستبوه ژێرده سه لاتی خۆم و ئومپراتوریکی گه وره ی وهك - ئیلدرۆم با یزید یشم به دیل گرتبوه یده یشم و یشم که شاری میژویی - بیزان توم «ئه سته مبول» به زویی بگرم: کوتری نامه به رنه م هه واله ی بوهینام که - توگول - فه زمانزه وای ده وله تی مغنسیسته - یه کی له پاشاومیره ژێرده سه کانی - ئیلدرۆم با یزید - یاخی بوه و ده یه وی به هیز و قوشه نیکی به هیز که له خپله کانی - ساروخان - ساری قمیش - اکراد - تاتاری رۆم - یتیکه له، هیرشت بوینی وریگات لی بگری، ته یمور لیره داده لی من دوا ی نه م هه واله له - ئیلدرۆم با یزید - دلهم گوژی ووام زه ین بو چووکه - توگول - به نه خشه ی - ئیلدرۆم با یزید - سوپای زاکیشاوه و ده یه وی زیگام لی بگری، به لام پاش ماوه یی پرس و جو بۆم ده رکه وت که - ئیلدرۆم با یزید - ناگای له م کاره ساته نی یه و (توگول) بو خوی سه ربه خو ده یه وی زیگام لی بگری و به گومانی خوی بم شکینی و پاشان بو خوی - ئیلدرۆم با یزید - لا به ری و له جیدا دانیشی، منیش ترسم لی په یدا بوو که نه گه ر زووده س به کارنه بم - توگول - ده وله ته ناوه ندیه کانی - رۆم و - شام ده گری و بیجگه له وه یکه ده بی به میری رۆم، زیگای گه رانه وه م بو ده وله ته کانی - جبال (کوردستان) و عیراق ده بری و ده باته به ست، ئیترمن (تیمور) چاره م نه ما بیجگه له وه ی که گه ماروی شاری - بیزان توم - (ئه سته مبول) - ی رۆم به جی بیلم و له گرتنی نه م شاره خو بویرم و برۆم و شوژی - توگول - سه رکوت که م وه قوشه نه که ی بکه مه توی ناو هه ریز و پاشان بگه ریمه وه و شاری - بیزان توم - بگرم، جامنیش به گشت سوپاکه ی خۆمه وه قه راخی ده ریام به جی هیشت، هه رله و زیگایه ی که لیوه ی هاتبوم گه رانه وه، نه وه نده ی له وزه مدا بوو خۆم و سوپاکه م ره تان، تاهه رچی زوتر خۆم «توگول» بگه یه نم، له م گه رانه وه دا - ئیلدرۆم با یزید یشم - له گه ل خۆم هه ل گرت. تانه وه کوو داروده سته که ی دوا ی من له به ندیخانه ی زرگار بکه ن و ده ردی سه ریم بو دورست بیته وه، له ناکاو بۆم ده رکه وت که - توگول - ده یه وی به دوا ی خویدا بو - نازه ربایجانم - زابکیشی، چون له گه ل میری نه ویدا په یمانی یه کیه تی و پشتیوانی له یه کیان به ستبوو، جاویستم هه رجوری بوه نابی بیلم - توگول - خوی بگه یی بیته - نازه ربایجان - جا بوئه و

کاره له نازترین و کاری ترین سه ربازه کانی خۆم - سیدی هه زار که سم جیا کرده وه و - توقات - که یه کئی بوله نازترین و کۆل نه ده رترین نه فسه ره کانم کرده سه ره لی نه وسیدی هه زار که سه وه وتم هه رچی زوتر پیش به قۆشه نی - توگول - بگره و منیش به گورجی به دوواتادیم تا پاش و پیش له م کتکه نه وتینه بگرین و نه یه لین خه لکیش به خو به وه بسوتینی،

قۆشه نی - سیدی هه زار که سی (توقات) هه رکام نه سپیکی یه ده کیان به دوا ی خویندازاده کیشا - توقات رتگایه کی که وانی دوورودزیری به زوترین کات به دواتنی زنجیره کتیه کانی - کوردستانی تورکیه به ناوی - طور (تورس) بری تا گه یشته شوینی به ناوی - ته نگه ی پتک - له ویوه (توقات) هه والی نارد، بروام وایه که - توگول - له م ته نگه وه داده بوری و ده چیتته شاری - «دیار به کر» - ته نگه به ری - پتک - له نیوان دوو مه لیه ندی - قازان ته په - و - دیار به کر - داهه لکه و توه و چومی به ناوبانگی فوراتیش له م ته نگه به ریوه داده بوری، منیش به زویی خۆم گه یانده ته نگه به ری «پتک» توگول بوته وه زوتر خو ی به نازه ربایجان بگه ینیی نه وه نده به گورجی ده روشت که ته نانه ت دواداری بو سویاکه ی دانه نابوو، تا بزانی که سوپای منی به دواوه یه، به جووری ماوه تی به بینی من و (توگول) نه ونده کورت ببوه وه که له شه وی دوایدا ناوری سوپای (توگولم) ده دی، خوته گه ر له وته نگه به ریوه دانه بوایه تم ده م توانی هه ر له وشه وه دا به سه ریدا بده م و قۆشه نه که ی ته فرو تونا بکه م. «توقات» له خو ره لانی - «ته نگه ی پتک» له که مینی - توگول - دازاوه ستاوو ناماده بوو، به لام من - ته یمور - ویستام تا قۆشه نی - توگول - له «ته نگه ی پتک» ه وه ره تبوو منیش به دوایدا له ویوه ره ت بووم، کانی «توگول» وه خه به رها ت و دیتی قۆشه نی له پیشیه وه خو ی لی داگرتوو، قۆشه نه که ی به په له سان داوخوی بو هیرش ناماده کرد،

به لام چون (توگول) له فوتوفه نووچه می شه رسه رده ر چوونه بوو، نه ی ده زانی که هه ره ک قۆشه نی له پیشیه وه خو ی لی مات داوه، سوپایه کیش له دوایه وه دوا ی که وتوه له م کاته دامن «ته یمور» له دواوه هیرشم کرده سه ری و له ولایشه وه - توقات - هیرشی بو هینا و ناوری شه ر به توندی هه ل گرسا، قۆشه نی «توگول» زور نازاو کاری و کۆل نه ده ر و شه رکه ر بوو، به لام سه ره که که یان «توگول» تا زاده یی له چه می شه ریبی خه به ر بوو که نه ی ده زانی هه رکاتی که سوپایی له دوولواوه هیرشی بو بیرنی نه گه ر خو ی و قۆشه نه که ی نازادنه کاو بلاونه بنه وه، گه ماروده درین و له نیوان دووسوپادا گیرده خون، جابه م

هویه و پاش دووساعت شه ز قوشه نی کۆل نه ده ری - «توگۆل» مان گه مارۆدا و چوارده ورمان لی گرتن، «توگۆل» کاتی که تیگه یشت سویاکه ی گه مارۆدراوه و چوارده وری گیراوه، فه رمانی دا که حه لقه ی گه مارۆیشکینن، به لآم چون سویای نیمه زۆرتتر بوو، نه یان توانی ده ربازکه ن و حه لقه ی گه مارۆیشکینن له پیشه وه وتم که سه ربازه کانی - توگۆل - له - ساروخان - ساووقامیش - کورد - تاتاره کانی زۆم تیکه ل بوون هه رکام له و تاکمه سه ربازانه که گشتیان به تاییه ت - کورده کان - نه به زو کۆل نه ده ربوون، به شیوه ی تاییه تی خویان شه زیان ده کرد -

سه ربازه کانی - ساروخان - به چۆماخ شه زیان ده کرد که چۆماخه کانیا ن زۆر بقه و ترساوهر بوو سه ربازه کانی - ساری قمیش - به «ساتۆر» شه زیان ده کرد که ساتۆره کانیا ن زۆر کاری بوو،

کاتی وابوو به «ساتۆزی» سواری کیا ن به نه سپه کیه وه دوکه رت ده کرد.

لآم سه ربازه کورده نه به زه کان به دوو - نه سه له حه - شه زیان ده کرد به شیرو به گۆرز، تاده یان توانی به گۆزی گران مه ردانه شه زیان ده کرد، کاتی که له گۆرزوه شاندن تیریان ده خوارد، شیریا ن له کیلان ده ردیناو وه ها کاریکیان به سه ربازه کانم ده کرد که بابه ده واری شه زی نه ده کرد.

سه ربازه کانی - تاتاره کانی زۆم - به تیروکه وان شه زیان ده کرد.

«ته بمر» ده نوی نه گه رمن وه هاسه ر بازا ئیکی نه به زو کۆل نه ده رم ببوایه، سویایه کی نه وه نده زیک و پیک و کاری و کارزانم پیکدینا که هیچ هیزی نه یه توانیا یی شه زیان پی بفروشی و بیان شکینی، به لآم توگۆل - له روی نه زانینه وه په و قوشه نه کۆل نه ده ره ی تاسان و خسته ی گه مارۆوه. من - ته بمر - به هوی نه فسه ره کانم به سویای - توگۆل - م زاگه یانده که ده غاله ت که ن، ته سلیم بن و چه ک دانین تا به خو زایی نه کو زرتن و له به ی ن نه چن، تا قمی تاتاره کانی زۆم ده سیا ن به رداوه و ته سلیم بوون، به لآم سه ربازه کانی ساروخان و ساری قمیش - به تاییه ت سه ربازه نه به زو کۆل نه ده رو گۆرزوه شین و شمشیر کورۆزه کانی - کورد - تا ناخرین هه ناسه یان شه زیان کرد و ته سلیم نه بوون، ته نانه ت تا قیکیشیا به (دیل) نه گیران، (ته بمر) ده لی کاتی که زانیم ده س به رناده نه وه و مه ردانه شه ز ده که ن، تائیواره بو تیکشاندن قوشه نی - توگۆل - به ته واوی هیزو قوشه نه وه هیرشمان بو بردن و، باران تیروزم و شیرو گۆرز و گو یالمان به سه ردا باراندن

که به داخهوه کاتی که شهر ته‌واو یوو، گشتیان مه‌ردانه له مه‌یدانی شه‌ردا کورزان و تاقه‌واریان لی دهرنه چوو، تهنانت سه‌ربازیکیشیان به دیل نه‌گیرا، به‌لام له‌م شهر و لیکدانه نابهرابه‌ریه‌دا - چوار هزار له سه‌ربازه‌کانی من (تیمور) کورزان.^(۱)

کوردستان

۱- رووبه‌ری ههریمی کوردستان پانسه‌د و سی‌هزار ک ۵۳۰/۰۰۰ - ی چوار گوشه‌یه.

۲- رووبه‌ری ئوستانی کوردستان - ۲۹۳۸۵ ک - ی چوار گوشه‌یه

ئوستانی کوردستان له خوزراوای نیران و له نینوان ۳۴ پله و ۴۴ ده‌قیقه تا ۳۶ پله و ۳۰ ده‌قیقه پانی باکووری و ۴۵ پله و ۳۱ ده‌قیقه تا ۴۸ پله و ۱۶ ده‌قیقه دریزی خوزه‌لاتی له نیوه‌روی (نصف‌النهار) گرینوچ‌دا قهراری گر تووه.

له لای خوزراووه به کوردستانی عیراقه‌وه، له لای خوزه‌لانه‌وه به ئوستانه‌کانی زه‌نجان و هه‌مه‌دانه‌وه، له لای باشوره‌وه به ئوستانی کرماشانه‌وه، له لای باکووره‌وه به ئوستانی نازه‌ربایجانی خوزراوا و به‌شی له ئوستانی زه‌نجانوه نو‌ساوه.

۱- منم تیمور جهانگشا - ترجمه ذبیح‌الله منصورى ص ۴۰۳ به‌بد.

رووبه‌ری نوستانی کوردستان به‌رابه‌ری به‌راوردی که له ده‌ستایه - ۲۴/۹۹۸ کیلومتری چوار گوشه‌یه، به‌لام به‌رابه‌ری پیوانه‌یه کی تازه که له لایه ن سه‌رجه‌نگه‌ل داریه وه کراوه، رووبه‌ره که ی نریکی ۴۵۰۰ کیلومتری چوار گوشه‌ی له رووبه‌ره که ی پیشوفره تره یانی رووبه‌ری ئیستا که ی ۲۹۳۸۵ کیلومتری چوار گوشه‌یه، چه دووه‌لی ژوماره ۱ رووبه‌ری هه‌رشارستانی به‌رابه‌ری پیوانه‌ی سه‌رجه‌نگه‌ل داری ته‌واوی نوستان، به‌پیشنیاری ده‌فته‌ری دابه‌ش کردن (تقسیمات) ی ئیران پیوراوه، و دیاری کراوه،^۱

چه دووه‌لی ژوماره ۱ - رووبه‌ری ته‌واوی نوستان، هه‌ر شارستانی به‌جۆی به کیلومتری چوار گوشه

لیکدانه‌وه شارستان	پیوانه‌ی کون به‌ک چوار گوشه	به‌رابه‌ری پیوانه‌ی ده‌فته‌ری دابه‌شی ولات بوبه‌ریوه بردنی پله‌ی هه‌وه‌لی یاسای ناسین و به‌رره‌سی دابه‌ش کردنی ولات وه‌ده‌س هاتوه - ک چوار گوشه
سنه	۵۰۳۳	۸۰۴۳
بیجار	۶۰۴۸	۶۲۰۰
سه‌قز	۴۹۹۱	۵۱۳۱
قوروه	۴۲۶۸	۴۴۴۳
مه‌ریوان	۳۸۲۸	۴۳۳۱
بانه	۷۹۴	۱۳۴۷
نوستان	۲۴۹۹۸	۲۹۳۸۵

۲ - به‌رزایی - نوستانی کوردستان مه‌لّه‌نیدیکی چروکوستانی به‌گرنگترین زنجیره کیوه‌کانی به‌م جۆره‌ی خواره‌وه‌یه
الف - کیوه‌کانی ناوچه‌ی سه‌قزو بانه،

ئه‌م زنجیره‌کیوانه به‌شیتکن له زنجیره‌کیوه‌کانی زاگروس که‌ریشه‌ی باکوری له داوینی زنجیره‌کیوه‌کانی - نازازات - هه‌لکشاهه‌ و له باکوره‌وه به‌ره و باشور کیشراوه، ئه‌م زنجیره‌کیوه به‌دیمه‌نانه که به‌نه‌خش و نیگارو هه‌بیه‌ت و سام و نه‌رم و نیانی خو‌یان

(۱) به‌رابه‌ری ناخرین دابه‌ش کردنی ده‌ولت پارێزگای کوردستان خاوه‌نی شه‌ش ناوچه (سه‌قز - بانه مه‌ریوان - بیجار - سنه - قروه - ده‌شار - نوزده‌به‌ش - ۷۸ دیکو - ۱۸۵۲ دی به‌لام به‌تازه‌یی ژربار دراوه ناوچه‌کانی - دیوانده‌ره و کامیارانیش به‌شکلی ناوچه‌ی زه‌سمی ده‌ریین به‌م جۆره‌ پارێزگای کوردستان ده‌بیشه‌ خاوه‌نی ۸ ناوچه (نوسه‌ر)

سه رنجی هه ربینه زۆ بۆلای به دی هیینه ری نه خش پیده ری زانه کیشی، به ناوچه ی شارستانه کانی: ماکو، خوئی، سلماس، ورمی، سنو، پیرانشار، مه هاباد، بوکان و سه رده شتاداپه زیون و گه یشتونه ته ناوچه ی سه قز و بانه که گرنگترین زنجیره کیوی نه م ناوچه بریه تی به له: ۱ - ئالمه لو، له خوړاوای دئی مه لقه رنی که نیستاکه زاداری سه قزی له سه ره و ۲۰۸۵ گه زله زوی ده ریاوه به رزه ۲ - وه نه وشه له خوړاوای دئی نایچی ۲۳۷۰ گه زبه زره

۳ - زنجیره کیوه کانی - وه ستامه سته فاله نیوان دیکانی، تورجان و سونج و هه رمیله دایه و له شیماله وه به ره و باشور تائه گاته وه به کوئیستانه کانی نیوان باوسه ین و ساوانی بانه درێزه ی هه یه نه م کوئیستانه ناوداره پرگول و گیایه بو ئازهل و بزویوی مرو مالیات لنگه ی که مه.

۴ - زنجیره کیوی - مه لا محمد له خوړهه لاتی تاوه قران و کانی نیازدا

۵ - زنجیره کیوی عه بدورزاق -

۶ - زنجیره کیوی نه که روزه که بلندترین لوتکه ی / ۲۶۳۰ گه زبه زره و ئاودا روله وه ر

خوشه -

۷ - زنجیره کیوی - شاخه زه ش -

۸ - زنجیره کیوی - شمشیرزه زرین

۹ - زنجیره کیوی به ناویانگی - که لی خان که سنوری شارستانی سه قز و بانه یه که له

زستاندا به فرگرتین کوستان و گه رده نه ی نه م ناوچه یه

۱۰ - زنجیره کیوی گاکرله باشوری خوړاوای شارکیانه دایه و - ۲۰۵۲ گه زبه زره،

۱۱ - زنجیره کیوی کوته زه ش له باشوری خوړهه لاتی شاری بانه دایه و ۲۸۴۲

گه زبه زره -

۱۲ - حه وته وانان له باشوری شاری بانه دایه و - ۱۷۳۵ گه زبه زره،

۱۳ - زنجیره کیوی سورکیو

۱۴ - زنجیره کیوی دووسه ر

نه م کوئیستانانه گشتیان پرتاو، له وه زخوش و به پیت و به رکه ت و تماشاین و له به رابه ری ته کانی بومه له رزه و هیرشی باو توفان ووه یشومه دا قایمترین له نگه رو باشترین سپه رود لئیاترین سه نگه رن، له فه رعانه داسه راسه رته لان، له ته نگانه دا باشترین قه لان.

- کیوه کانی کوردستانی ناوه ندی -

ده رهی شلیر که ده شتیکی به برشت و به رهه مه وله باشوری شارستانی سه قز و باکوری شارستانی مه ریوان و باشوری خوراوای شارستانی دیوانده و له نیوان خاکی کوردستانی تیراندا هه لکه وتوه، لایه کی زنجیره کیوه کانی سه قزو بانه ی له زنجیره کیوه کانی ناوه ندی کوردستان جیا کرده ته وه و به ره و باکوربالی تیوه ناوان و له - چل چه مه دا - دیسان تیک هه لکشاون و ده ستیان لیک به رنه داوه و نه پچراونه ته وه - به ره و باشورو باشوری خوره لاتی نوستان کیشراون به رزاییه گرنکه کانی نه م زنجیره - به م جوړه یه:

۱ - زنجیره کیوه به خیر و پیړه کانی - چل چه مه - که له دیهستانی خورخوزه دا سه ره رز زاوه ستاوه، به رزترین نوچکه ی - ۳۶۶۰ - که زبه رزه که دوا ی کیوی شاهو به رزترین کیوی کوردستانه، له م کیوه به سام و زور به دیمه ن و سه رنج زاکیشه ره ی چل چه مه دوو زنجیره ی گرنگی لی جیا ده بیته وه به م جوړه که زنجیره ی نه سلی له باکوری خوراواوه به ره و باشوری خوره لات تاچل (۴۰) کیلومتری باکوری سنه دریزه ی هه یه، دیهستانی سازال له باکوری خوره لات و که لانه رزان، له باشوری خوراوایدا هه لکه و توون، لیره داچل چه مه دولقی که وره ی لی ده بیته وه، لقیکیان له نزیک ی بیست کیلومتری خوراوای شاری سنه به ره و باشور کیشراوه که یال و لقه زوره کانی له نزیک ی چل و پینج - ۴۵ - کیلومتری باشوری خوراوای شاری سنه له سه رچومی - زاوه رو - نه برینه وه،

مله ی ئاریز - له نیوان سنه و مه ریوان داکه شه قامی مه ریوان سنه له وپوه داته بوری نزمترین خالی نه م زنجیره کیوه یه و ۲۲۲۶ که زله روی ده ریاوه به رزه - لقی دوه می چل چه مه، به ره و خوره لات ده زواو خوره لاتی شاری سنه و چومی قشلاخ و باشوری به شی قروه و باکوری به شی سه نقوری کولیایی و شارستانه کانی - نه سه داباد و هه مه دان به جی دیلی و به کیوی - نه لوه نده - وه ده نوسی و یه که ده گرنه وه (ته واوی کیوه کانی کوردستان تیران و لقه زوره کانیشیان ته قریبه ن شان به شانی یه کترله ناوه ندی تیرانه وه تا ئاخیرین نوخته ی باشوری خوره لات کیشراون که رده نه ی - سه له واتاوا - له ۲۳ کیلومتری خوره لاتی سنه دا - نه ویتترین به شی لقی دوه می

نه ژمیردری که بلندیه که ی له روی ده ریاوه - ۲۲۷۰ گه زه،

له دوولقی گرنگی زنجیره کیوی به ناوانگی چل چه مه سه دان یال و لق و زنجیره ی چکوله ی به م لاوالدالی بلا و بوه ته وه که به ره به ره په رزایه کانیا، تا برون و دریزتر بینه وه که م ده بیته وه، که له ناخردا کاتی ده گه نه سه رچومه کان کزنوش ده به نه به ره دی هیته ری خویان و ده برینه وه،

۱ - یه کئی له زنجیره گرنکه کانی لقی هه وه ل، کیوی ناویده ره که له باشوری خوراوی شاری سنه داهه لکه وتوو و لوتکه ی سه ری ۲۵۳۸ گه زبه رزه (شاری سنه خوی ۱۴۹۵ گه به رزه)

گشت دیکانی نه م ناوچانه له شیوولایال و داوتنی نه م زنجیره کیوه ناودار و له وه ز خوشانه دا به دی هاتون، به پشتیوانی خودا له جیی خویدا، له هه رشارستان و دیهستان و دیکدا به جوانی کیوه کان یه ک به یه ک باسی له سه رده کری،

۲- زنجیره کیوی هه زار میترگه - که بلندترین کیوی شارستانی مه ریوانه، له باکوری خوره لاتی مه ریوان دایه و ۲۷۰۷ گه زبه رزه -

له م کیوه سه ره رزه به ته رزه که بوخوی یه کیکه له زنجیره کیوه کانی چل چه مه، سی شاخه ی نه سلی و ده یان زنجیره وپالی به م جووره لی نه بیته وه:

۱- زنجیره ی کیوی پشتی شه هیدان، که به ره و خورا و اکیشراوه و شارستانی مه ریوان که وتوه ته باشوری و ده شت و شیولانی شلیری کردستانی عیراق که وتوه ته باکوری تیره شانی نه م کیوه به سنوری کردستانی تیران و عیراق دانراوه،

به لندترین لوتکه ی نه م زنجیره بریه تی یه له، ۱- شاخه به رانه ۲- به رده شیره ۳- مارو ۴- هه زارماله که بلندترین لوتکه ی به رده شیره یه که ۲۴۹۱ گه زبه رزه -

۲- زنجیره کیوی که به ره و باکوری خوراواکشاه و ته قریبه ن شان به شانی زنجیره ی پشتی شه هیدان، له باکوری ده شت و شیوی شلیره و ه کیشراو و تیره شانه کانی به سنوری تیوان کردستانی تیران و عیراق دانراوه و ناخوراوی شارستانی بانه یش ده ریزه ی هه به ناوچه ی بانه که توه ته داوین و تیوان شیوودوه لی نه م زنجیره کیوانه، به زرترین لوتکه ی نه م زنجیره کیوانه، کوته ره شه که ۲۸۴۲ گه زبه رزه

۳- زنجیره کیوی که به ره و باشوری خوره لات کشاه، له تیوان شارستانی مه ریوان و دیوانده ره داهه لکه وتوه که بری له دیکانی سه رشیوی مه ریوان له شیوه باشوریه کانی نه م

زنجیره کیوه داقه راریان گرتوه، برّی له م زنجیره کیوانه به ره و شارستانی قوروه زۆیشتون، باشوری شارستانی قوروه یان داگرتووه و به زنجیره کیوه کانی نه لوه نده وه نوساون،

۴- له زنجیره کیوه کانی ژوماره یه ک و سّی که له سه ره وه باسیان کراالق و یالائیکی چکوله و گه وره ی زوریان لی بوه ته وه و به ره و باشور و خوراوا تا به شی زه زاو دریزه یان هه یه که له ناکاماله سه رچومی سیروان ۵۵ برّ پینه ۵۵

نوچکه به رزه به دیمه نه دلرفینه کانی نه م زنجیره کیوانه له شارستانی مه ریوان دا بریه تین له ۱- قوتکه ی کیوی - سولتان نه حمه د - له باکوری خوراوای دئی قه ته وه ندا و ۲۶۵۲ گه زبه رزه - ۲- نوچکه ی باکوری گه رده ی - گازان ۲۴۶۳ گه زبه رزه نوچکه ی پیر الیاس له باشوری گه رده ی گازان دا - ۲۵۹۷ گه زبه رزه - ۱

۳- زنجیره کیوی به ناوبانگی شاهۆ که له باشوری خوراوای سنه و باکوری خوراوای کامیاران دایه و به ره و باشور و باشوری خوره لات دریزه ی هه یه، له باشوره وه به کیوه کانی ئوستانی کوردستانی کرماشان، زنجیره کیوه کانی «شاکبو - بیستون، پراوه» وه نوساوه، به رزترین لوتکه ی شاهۆله خوره لات ی پاوه دا - ۳۳۷۰ گه زبه رزه.

کیوه کانی شارستانی بیجار

شارستانی بیجار مه لبه ندیکی کوستانی، نه رمان و خاکی یه که سّی زنجیره کیوی به م جوړه ی خواره وه ی تیدایه:

- ۱- له باکوری شارستانی بیجار زنجیره کیویکی خاکی له باکوری خوارواوه به ره و باشوری خوره لات کیشراوه، که تیره شانه کانیان سنوری سورشتی تیوان شارستانی بیجار و شارستانی تیکابی هه و شارو ماه نیشانی زه نگانه، به رزترین لوتکه ی نه م کیوانه به زیزله خوراوا به ره خوره لات بریه تی یه له ۱- لوتکه نیمام زاده نه بیوبی - انصار - ۲۵۱۲ گه ز به رزه، ۲- لوتکه کیوی له شمالی دئی چیچکلو ۳۰۳۰ گه زبه رزه
- ۳- لوتکه ی شانشین له باکوری ئاوابی شانشین ۳۲۰۰ گه زبه رزه،

۲- زنجیره کیوه کانی ناوه ندی ته قریبه ن شان به شانی زنجیر کیوه کانی باکوری له

دیهستانی قه‌ره ته‌وره وه کینشراوه و به شاری بیجار و دیهستانی پیر تاج‌دا تن به‌ربووه و پالی به کینوی - خه‌رقانه‌وه داوه، ئەم زنجیره کینوانه له چهند شویندا به هوی چۆمی - قزل‌وه‌زان - تلوار - میهره‌بان و چومیلکه‌ی تره‌وه ده‌ستیان لیک براوه و پچراون، بلندترین لوتکه‌ی زنجیره‌ی ناوه‌ندی له باکوری خوراواوه به‌ره و باشووری خوره‌لالت بریه‌تی به له:

۱- کینوی سه‌رقه‌به ۲۳۴۶ گه‌ز به‌رزه، ۲- کینوی نه‌قاره کوت له باکوری خوراوا‌ی شاری بیجاردا ۲۲۳۴ گه‌ز به‌رزه، ۳- کینوی په‌نجه‌علی له خوراوا‌ی بیجاردا ۲۵۵۵ گه‌ز به‌رزه، ۴- کینوی تماشا له ۲۰ کیلومتری باشوری خوره‌لالتی بیجاردا که ۲۲۵۸ گه‌ز به‌رزه، ۵- کینوی چه‌نگ نه‌لماس له نیوان دیه‌ستانه‌کانی پیر تاج و گاوبازه‌دا ۲۵۲۵ گه‌ز به‌رزه.

۳- زنجیره‌ کینوه‌کانی باشوری بیجار که تیره‌شانه‌کانی سنوری به سورشتی نیوان شارستانه‌کانی بیجار و قوروه‌دانراوه، به‌رزترین لوتکه‌ی ئەم زنجیره کینوانه بریتی به له:

لوتکه‌ی کینوی پیر مه‌حمود که له باشوری خوراوا‌ی نه‌جه‌فاوا دایه ۲۶۴۲ گه‌ز به‌رزه، قولترین شوینی شارستانی بیجار - ناوایی گول قشلاخ - ه که له قه‌راخی چۆمی قزل‌وه‌زان و ناخترین سنوری خوره‌لالتی بیجاردا هه‌لکه‌وتوه ۱۳۷۲ گه‌ز له روی ده‌ریاوه^(۱) به‌رزه، به‌رزترین لوتکه‌ی ئەم شاخانه لوتکه‌ی زینوه‌به که ۲۶۴۲ گه‌ز به‌رزه، هه‌روا کینوی شه‌یدا له شارستانی قوروه‌دا ۲۲۲۳ گه‌ز به‌رزه.

۳- چۆمه‌کانی کوردستان

۱- چۆمه‌کانی شارستانی سنه

الف: چۆمی قشلاخ له به‌رزاییه‌کانی باکووری شاری سنه و باشووری به‌رزاییه‌کانی کانی نیمه‌روژه - سه‌رچاوه نه‌گری و به شیووده‌ره‌ی به ناویانگی قه‌ساوخانه‌دا به‌ره و باشور دینه‌ خواری و له باشوری شاری سنه و باکووری دینی - بزلا‌نه - داله‌گه‌ل چۆمی - گاوه‌رو - که‌له‌ناوچه‌ی سه‌نقوری کولیا‌یی ئوستانی کرماشانه‌وه سه‌رچاوه ده‌گری به‌ک ده‌گرن، له‌مه‌ولا به‌ ناوی چۆمی - زاوه‌رۆ، به‌ره و باشور تی‌ده‌به‌ری تاده‌گاته‌به‌شی مهربوان، له‌مه‌ولا ورده‌ چۆم و شیواوه‌کانی ناوچه‌ی مهربوانی دینه‌سه‌رو به‌ره به‌ره

۱- فه‌رمه‌نگی جوغرافیای ئیران ۵ ماده‌ بیجار

زۆرتەر دەبی و تی دەپەری تا دەگاتە دبی ئەحمەداوای نزیککی سەولاوا،
 لێرەدا بە ناوی چۆمی - سیروان - ناو دەبری و دەروا تا لە سنوری کوردستانی ئێران دەپەڕیتەووە و
 دەچیتە ناو خاکی کوردستانی عێراق - سەددی قشلاخ - کە لە ۱۵ ک ی باکوری شاری سنە دایە و ناوی
 خواردەنەوی خەلکی شاری سنە دابین دەکالە سەر چۆمی قشلاخ بەستراوە.
 ب: چۆمی گاوەرۆ - لە بەرزاییەکانی کرماشان سەرچاوە نەگری و بەرەو خواروا دانەپەری و
 چۆمەکانی ناوچەی باکوری بەشی کامیاران، دێهستانەکانی - ئەمیراوا سۆرسور - گاوەرۆ - دیتە سەر ئەم
 چۆمە و لە باکوری دینی بۆلانە تینکلاو چۆمی قشلاخ نەبن.

۲- چۆمەکانی شارستانی قوروە

۱- چۆمی - تەلوار - ۱- لە باکوری کینویی ۲۱۶۵ گەزی بی خەبەر لە باشوری دینی سریشاوا ی قوروە
 سەرچاوە دەگری و خاکی ئەم شارستانە بەجی دیلی، پاشان چۆمەکانی - سراو - شەرەک - درژینە
 ناوچۆمی - تەلوار - ەووە و دوا ی ماوینی ئیوان دنیەکانی (چەغلو ی سەری) و (وەرمانلو) ئەرژینتە ناو
 قزل وەزانەووە -

۲- چۆمە گرنگەکانی بەشی ناوچەی - لەیلخ - (- دینگولان -) بریەتین لە چۆمەکانی دینگولان -
 تەھماسوبقولی - قوروچاو - بلفوزاغاچ - وە لە بەشی ناوەندیدا چۆمی - شور (شوراو) ھەبە.

۳- چۆمەکانی شارستانی بیجار

چۆمی - قزل وەزان - لە خۆر دەلاتی کینووەکانی چل چەمە و کویستانەکانی ناوچەی سارال سەرچاوە
 نەگری، پاش نەووی دیتە ناو خاکی شارستانی بیجارەووە چۆماو و شیواوەکانی بیجار ئەرژینتە ناو چۆمی
 قزل وەزانەووە کە دوا یی بەرە و شارستانی زەنگان ری ئەکەووی و دەستی ئاخەر ئەرژینتە دەریای -
 مازندەراندەووە.

چۆمەکانی تری بیجار بریەتین لە ۱- وزن دەرە، ۲- سەراب، ۳- خەسراوا، ۴- شەرەک، قەم چقای -
 کە تینکرا نەچنە (ناو قزل وەزان)

۴- چومه کانی ناوچهی شارستانی سه قز

- ۱- چومی سه قز له کویستانه کانی کالی خان و کیلهشین و شیخ چوپانهوه سه قزده سه گری و له باشورهوه بهره باکوری دینه خواری و به نیوه راستی نیسناکهی شاری سه قزدا تی ده پیری و له دیسی داشالوجه نه رژینه ناو چومی (ساحیهوه)
- ۲- چومی ساحیب «جهغه توو»، ۳- چومی خوږخوره
- ۴- چومی بوزکان (ته ته هوو)، ۳- نهم چومانه له ناوچهی سه قزدا به ناوی خوا به دریزه باسیان له سه ده کری.

۵- چومه کانی شارستانی بانه

- چومه کانی شارستانی بانه گشتیا بهره و خوراوا جاری نه بن و نه چنه خاکی کوردستانی عیراقهوه، چومه گرنگه کانی بانه نه مانه ن: ۱- چومان، ۲- که لوی «گلاس»
- الف: چومان له باشور و خوره لانی بانهوه سه قزده سه گری و چومیلکه کانی: ۱- شوی، ۲- نیروان، ۳- نازه بان، ۴- تازان تیکرا ده چنهوه سه قزده چومی چومان.
- ب: چومی که لوی «گلاس» له باکور و خوراوا شارستانی بانهوه سه قزده سه گری.

۶- چومه کانی شارستانی مهربوان

- ۱- سیروان - بینجگه له چومی - قزلجه - که بهره و باکوری خوراوا جاری نه بی گشت چومه کانی مهربوان بهره و باشوری خوراوا ده رۆن که پاش نهوهی چومیلکه و ردیلانه کانی مهربوان تینکلای چومی - زاوه رۆ - بوون، چومی (سیروان) به دی دینن، چومی سیروان ده چیتته خاکی کوردستانی عیراقهوه.
- چومه گرنگه کانی مهربوان بریتین له مانه: ۱- چومی گاران، ۲- چومی زریوار، ۳- چومی ره زاو، (نیگل - شامیان - دووروه - نازادروود) نه عسرتاوا، (چومی چاویلکان، که لاتهرزان - گولچیده ر) چومه کانی مهربوان گشتیان بهره و کوردستانی عیراق ده رۆن.

ناو و هه‌وای کوردستان

ناو و هه‌وای ئوسستانی کوردستان به دریزانی سال جه‌ریانی هه‌وا «هاتوو چۆی نه‌پساوه‌ی هه‌وا» به توندی هیزشی بو دینی و شوینی گرنگی له سه‌ردا ده‌نی، که به ته‌وری یه‌قین له گۆرانی ناو و هه‌وای ته‌واوی ئیرانیش شوینه‌وارینکی تایه‌تی هه‌یه، به‌م جۆره پینویسته بو ناگایی زۆرتر له مه‌رحه‌کانی ناوچه‌یی و تایه‌تی ئوسستانی کوردستان ناو و هه‌وای تینکرای ئیران به وردی لیک بدرینه‌وه و شی بکرنه‌وه.

الف: کومه‌له هه‌وای سارد و وشکی مه‌لبه‌ندی - سیریا -

نهم کومه‌له هه‌وا که له مه‌لبه‌ندی سیریا، له یه‌کیه‌تی شۆره‌ویدا به^(۱)، به‌رابه‌ری یاسای سورشی خودایی، له هه‌وه‌لی مانگی خه‌زه‌له‌ور تا نیوه راستی مانگی ره‌شه‌مه به نۆره له باکووری خۆره‌ه‌لات و باکوروه‌وه ناو و هه‌وای ئیران نه‌خاته ژیر تین و ته‌وزمی خۆینه‌وه، ره‌خته و دزه‌ی نهم نالو و گۆره له ناوچه‌کانی خۆره‌ه‌لاتی ئوسستانی کوردستان له نیوه راستی پایز (نیوه‌ی خه‌زه‌له‌ور) به‌و لاهه دیت و ده‌س پین ده‌کا، دیاره که چون له ناوه‌ندی سه‌رمای سه‌خت و چه‌تونی - سیریا - وه دیت، دیاری ده‌ستی له سه‌رمای فره و به‌فری قورس و گران به ده‌رشتی تر نی‌یه، جا به‌فری زۆر و سه‌رمای تا چل پله‌ی ئوسستانی کوردستان، له‌م نالو و گۆری جه‌ریانی هه‌وا به‌وه و له هاتنی هه‌وای سارد و نماوی ئوروپای خۆره‌ه‌لاته‌وه سه‌رچاوه ده‌گری، شوینه‌واری نهم جه‌ریان و هاتوچویه له سه‌ر ناو و هه‌وای (ئوسستانی کوردستان) له لای خۆره‌ه‌لات و باوکوره‌وه به‌دی دیت.

ب: جه‌ریان و هاتوچوی هه‌وای سارد و نماوی ئوروپای خۆره‌ه‌لات

نهم جه‌ریان و هاتوچویه که سه‌رچاوه‌که‌ی له ئوروپای خۆره‌ه‌لاته‌وه‌یه، له لای باکووری خۆراواوه له خاکی ئیراندا ره‌خنه ده‌کا و به‌ره و ئیران هیزش دینی، به‌فری قورس و ئاوداری ئوسستانی کوردستان و نازه‌ربایجان له‌م هاتوچۆ و تینک هه‌لکه‌وتنه‌وه سه‌رچاوه ده‌گری، نهم جه‌ریان و هاتوچویه هاوکات له‌گه‌ل جه‌ریان و هاتوچۆی ساردی سیریا دا به‌دی دیت:

ج: کومه‌له هه‌وای ده‌ریای مه‌دینه‌رانه

نهم جه‌ریان و هاتوچۆی هه‌وا به‌وه که له «نه‌قیانوسی نه‌تلس و ده‌ریای مه‌دینه‌رانه» وه سه‌رچاوه ده‌گری، دوا‌ی نه‌وه‌ی که له ناوچه‌ی خۆره‌ه‌لاتی ده‌ریای مه‌دینه‌رانه‌وه هات و ره‌ت بوو، له خۆراوای کوردستانه‌وه دینه سه‌ر خاکی ئیران، نهم کومه‌له هه‌وا نماوی و باران هینه‌ره کاتی، سه‌ری له شاخه

۱- یه‌کیه‌تی شوهره‌وی له سال ۱۹۹۰ زاینی لیک په‌چرا ئیستا سیریا کو توتته (روسیه).

به‌رزه به تهرزه‌کانی کوردستان نه‌که‌وی، سه‌ری کِر‌نوشی بؤ‌به‌دی هینه‌ری نه‌خشه پینده‌ری دانه‌نه‌وینی و له شوکرانه‌دا بارانی به‌زه‌ی خودا به‌سه‌ر کوردستانی پر له‌گولو نزلدا ده‌بارینی. *

جهره‌یان و هاتوو چۆی ئەم کۆمه‌له هه‌و: (که له زمانی ناوچه‌یی ئیراندا به‌کۆمه‌له هه‌وای گه‌رم و سماه‌کان و به‌زرایه به‌خیز و بیره‌کانی خوراوای ئوستانی کوردستان به‌دی دی، ئەم کۆمه‌له هه‌وا به‌ ناتوانی له‌مه‌لبه‌نده‌کانی خۆره‌لاتی ئیراندا ره‌خه‌ن بکاو شوینه‌واریکی زۆریان له‌سه‌ردانی، ئەم کۆمه‌له هه‌وا به‌ له‌مانگی ره‌شه‌مه به‌و لاوه تا نیوه راستی پایز نۆزه به‌نۆزه و جار له‌گه‌ل جار، له‌سه‌ر ئاو و هه‌وای ئوستانی کوردستان شوینه‌واری خۆی داده‌نی، له‌کاتی پایز و زستانیشدا له‌گه‌ل کۆمه‌له هه‌وای سارد و گه‌رمدا، تیک هه‌ل ده‌که‌وی و ده‌بیته هۆی نماوی بونی هه‌وا.

د: کۆمه‌له هه‌وای گه‌رم و وشکی باشور

ئەم کۆمه‌ل هه‌وا به‌له‌باشور (که‌نداوی فارس) هه‌و دینه‌ ناو ئاو و هه‌وای ئیران و له‌وه‌رزی هاویندا به‌هۆی پاشه‌کشی، کۆمه‌له هه‌وای ته‌وه‌ره (قوتب) ی زه‌وی ته‌وزمی ئەم کۆمه‌له هه‌وا به‌زۆتر تین ده‌ستینی و له‌لای باکوری - خۆره‌لاتوه ده‌چینه‌پیشه‌وه و له‌باشوره‌وه ئاو و هه‌وای ئوستانی کوردستان ده‌خاته زۆر تین و هه‌ناسه‌ی گه‌رمی خۆی و شوینی له‌سه‌ردا ده‌نی.

پنویسته‌ بلین که‌ بوونی زنجیره‌ کینو به‌زرایه‌کان، هه‌روا به‌رزی و نزمی خاکی ناوچه‌ی کوردستان بوته‌هۆی نه‌وه که‌ شوین دانانی که‌م و زۆری جهره‌یانی کۆمه‌له هه‌وای ناویراو له‌ئوستانی کوردستاندا، مه‌رج و شه‌رایتی جیا‌جیای ناوچه‌یی به‌دی هیناوه، بؤ‌نمونه: ئاو و هه‌وای شارستانی مه‌ریوان له‌گه‌ل ئاو و هه‌وای - قوروه و سه‌قزدا - جیا‌وازیه‌کی به‌رچاو و تاییه‌تی هه‌یه، ورزی سه‌رما، به‌ر له‌به‌رچاوگرتنی گشت مه‌رجه‌کان له‌نیوه‌راستی پایز (خه‌زه‌ل‌وه‌ر) ده‌س پێ‌ده‌کا و تا ناخری مانگی (ره‌شه‌مه) به‌رده‌وامه، ساردترین مانگی سال له‌شارستانه‌کانی - سه‌قز، بیجار، قوروه، دیوانده‌ره (به‌فرانبار)، (ری‌به‌ندان) و (ره‌شه‌مه‌یه)، به‌لام له‌شارستانه‌کانی تری ئوستاندا - سه‌رماوه‌زه - به‌فرانبار - ری‌به‌ندان، گه‌رمترین مانگی سال، مانگی - پۆش‌په‌ره، میزانی نیوراستی بارینی سالانه له‌ئوستاندا ۵۰۰ میلی‌میتره، پر بارانترین شارستانی ئوستانی کوردستان شارستانی مه‌ریوانه که‌ بارینی سالانه‌ی نزیک‌ی ۷۰۰ میلی‌میتره.

۵- گول (دهریاچه)

تهنیا گولی ئوستانی کوردستان بریه تی به له «گولی زریوار» که له خوراوای ئوستانی کوردستان و له فهراخی خوراوای شاری مهربواندا فهرازی گرتووه، ئاوی گولی زریوار له حاسته و خووله کاتیوانی بن گوله که وه هه ل ده قولی و به پینچه وانیه گوله کانی تری ئیزان، ئاوه که ی شیرینه و هیچ چومی نارژینه ئاوی به لکو دوو چوم له، زریواره وه سه رچاوه ده گرن: قوولایی ده ریایچه ی زریوار له بری جیندا ده گاته هه ژده گه ز به لام کانی بن ئاویدا ده سنی که م فولایه که ی ده گاته پینچ گه ز، رۆبه ره که ی نو «۹» کیلومیتری چوار گوشه یه، که دریزاییه که ی ده گاته چوار کیلومیتر و نیو و پانیه که ی شی ده گاته دوو کیلومیتر، ۱۲۸۵ گه ز له رۆی ده ریاهه به رزه.

له زستاندا کانی سه رما و سوله ی سه خت - ده ریایچه ی زریوار ده به ستن و یه کچی ده بیته سه خته سه هۆل، کانی وابوو، وه های به ستووه که خه لکی به هاسانی هاتوو چۆیان پیندا کردوو و لیبی په ریونه ته وه، ته نانه ت بارگیر و که ری پیندا په ریوه ته وه.

ده گیزنه وه له زه مانی کوندا جوله که نی به سه ر گولی زریواردا ده په ریته وه به لام نازانی که به سه ر زریواردا په ریوه ته وه، پنی ده لین جووه، نه و ریگای که به سه رییدا پرینته وه، سه هولی سه ر زریوار بووه، جووه به بیستنی نه م هه واله دلی ده توقی و ده مری، له و کاته وه به پیاوی تر سه نوکی بی دل ده لین: (ده له ی جووه که ی زریواره)،

نه گه ر ده ولت بیهوی، ئاوی شیرین و به پیتی نه م گۆله ده توانی گشت ناوچه کشت و کالیه کانی مهربوان و ده شته زه نویره به برشت و به ره مه کانی ده ور و به ری خۆی به چاکسی ئاودیزی بکا و ناوچه ی لیره واری مهربوان وینه ی به هه شت برازینیتته وه و چهند به راهه ری ئیستا که به ره مه ی به ریته سه رو، کاربو هه زاران بیکاری کورد بدوزیتته وه، نه م گۆله پره له ماسی که له م داویه دا ئیداره ی - (موحیتی زیست) «شونیه واری زیان» ی ئوستانی کوردستان راوه ماسی نه م گۆله ی داوه به نیچاره که هه ر سال چهندین تون ماسی لی نه گیری و ده یان که س له م گۆله دا خه ریکی راوه ماسین و هه ر سال چهندین مانگ خه ریکی ماسی گرتن، به ره مه ی هه ر کام له ماسی گرانه هه ر جار پتر له ده هه زار سه نه، کانی باسی مهربوان سه باره ت به م گۆله به دریزی باسی له سه ر نه که م خویاریین.

۶- لیژه وارو گیاو گه ون و گولان، بژیوی گیان له به ران

ئوستانی کوردستان مه لئه ندیکی کویستانی یه که به هوی شوین دانانی هه وای گه ره م و نماوی و باران هینه ری مه دینه زانه له ناوچه کانی خوراوی کوردستانی تیران دا زورتری ناوچه کانی خوراوی ئوستانی کوردستان و نازه ربایجانی خوراوا به تاییه ت شارستانه کانی سه رده شت - بانه - مه ریوان - به داروده ون و لیژه واری به خیرو بیرو به ردا پوشراره، له ناوچه کانی تریشالیزه و له وی هه رله وجوره دارانه به ر چاوده که وی، به لام هه رچی له خوراواوه به ره و خوره لاتی ئوستان برۆتیه پیشه وه له میزانی لیژه وار که م ده بیته وه به جوژی که، ناوچه کانی قوروه و بیچار - زووت و قوت و بی داروده وه نن، زووبه ری لیژه واری ئوستانی کوردستان به سیسه د و بیست هه راز «۳۲۰/۰۰۰» هیکتار به راورد کراوه، به به رهه مترین داری لیژه وار بریه تین له - ۱ - داری به زو ۲ - دارمازوو، ۳ - دارقه زوان یاداری نبیشت - ۴ - گوژ «بلج» ۵ - هه رمی کیوبله، ۶ - بادامی کیوی، ۷ - ته نگر - ۸ - تری ۹ - گزی چار - ۱۰ - بلالوکه کیوبله -

ئوستانی کوردستان به هوی ناووه وای تاییه تی خوئی گشت جوژه گیایه کی خوارده مه نی و ده رمانی بوخ خوش و به کارها تووی تیدایه، هه ربه وجوره گشت جوژه گیایی که بو نالفی نازه ل و پاتال به که لکه، مالیات شیری پی زیادده بی و گوشتی پی ده گری تیدا ده زوی، که نه گه ربه جوانی پی بچارین و ده ولت لایه کی لی بکاته وه و یارمه تی خه لکی ناوچه که بدا، بی گومان ئوستانی کوردستان که نزیک سی به رابه ری خاکی (لوبنانه) به ته نیایی ده توانی گوشتی شاری تاران - بدا، گرنگرین گیای بژیوی مالیات که له ئوستان داده زوی بریه تین له مانه: ۱ - هه لژ ۲ - که ما - ۳ - لوزه ش ۴ - قه یاخ ۵ - میزوه رد ۶ - شاپانه سه ره ۷ - هه ریز (فریزو) ۸ - کونجره ۹ - که ته ول ۱۰ - که تیره ۱۲ - مه ندی ۱۳ - گوینی ۱۴ - سه دان و رده گیای نه ناسراو ۱۵ - یونجه خاسه و کیوبله ۱۶ - ترشوکه ۱۷ - کارووش، به لام به ته ری مانگاده درتیی ۱۸ - قامیش ۱۹ - قه فقه فه - ۲۰ -

گیای خاوه ن دزک وه ک: ۱ - پورایشی ۲ - کیفار ۳ - توسی به خاسه و که برانه ۴ - که رکول ۵ - قاسیده به زوزه - ۶ - دروه زرده ۷ - وشر خوار ۸ - که رته شی ۹ - پیکول ۱۰ - گنگر

گیای تال و تفت وه ک: ۱ - که کره - ۲ - کاله که ماران ۳ - تالوو - ۴ - باندز - ۵ -

- ژارماسی - ۶ - گزالك ۷ - لوگه نه ۸ - گورگه (مرور) ۹ - چه قه لو ۱۰ - قارچكه گولانه -
 ۱۱ - گوگه م (گاومه) ۱۲ - ززه لاهو -
- گیای خوارده مه نی تیکراییی وه ك: ۱ - ریواس ۲ - پیچك ۳ - کنیوال (کوراده) ۴ -
 گوندوز - ۵ - لووشه ۶ - شنگ خاسه و ماینانه - ۷ - کنگر - ۸ - کاشمه که له سه ر شیوو
 خور خورداهه به ۹ - گوئی بز نه ۱۰ - گوئی به رخوله ۱۱ - قزل په نجه ره (نه سپه ناخ) ۱۲ -
 ناغچه باش ۱۳ - که ریم کاشول ۱۴ - سه رتیکه (سه یدوکه) ۱۵ - چه وروکه ۱۶ - دان
 دانوکه ۱۷ - نوکه کیویله ۱۸ - به لبه له شوانه ۱۹ - قازیاخه ۲۰ - گیلاخه ۲۱ -
 پونگه به هه مووجوریه وه - ۳۰ - کوزه له ۳۱ - خوژه خوئی ده خوری و بنه که بشی بو
 سریش ده بی - ۳۲ - ناله کوک خاسه و شوانه ۳۳ - پیفوک ۳۴ - گوانه مانگا - ۳۵ - زیزه له
 ۳۶ - نانی حاجی له ك له ك ۳۷ - پوئکه - ۳۸ - پریره - ۳۹ - سیفه لوکه - ۴۰ - که پله -
 ۴۱ - توترک ۴۲ - بیزا -
- گول و گیای بوخ خوش وه ك ۱ - وه نه وشه ۲ - سوئسنه ۳ - هه لاله ۴ - چاتره خاسه
 ۵ - جاتره کیویله ۶ - ریحانه کیویله ۷ - گیا پلاو ۸ - خه شخاش - ۹ - که نیره ۱۰ - هیرو -
 ۱۱ - چاو کوتکه (بومادران) ۱۲ - بیژان ۱۳ - گه زیزه ۱۴ - نه ورززه ۱۵ - میلاق ۱۶ -
 هه لاله برایمه ۱۷ - شه ش په ر -
- گیای ره نگی وه ك ۱ - زونباس ۲ - زه ردك ۳ - گینو ۴ - خه نه تیلکه ۵ -
- گیای سه نعه تی وه ك ۱ - گه ونی که نیره ۲ - گیاسالمه ۳ - نه سپون ۴ - سریش ۵ -
 چه گه ن، گیای ده واو ده رمان وه ك ۱ - پونگه ۲ - وینجه کیویله و خاسه - ۳ - گوزروان ۴ -
 دانی کنگر (بادآور) ۵ - ناله ته کیویله - ۶ - خه شخاش ۷ - گیاچایی ۸ - جاتره کیویله
 (آویشن) ۹ - به له ك (میکووک) ۱۰ - شه روال به کوئل - ۱۱ - گه زگه زه - ۱۲ -
 گه لآز کیشه ۱۳ - شانه ره ۱۴ - گه لاهه واداره - ۱۵ - خاکشیر ۱۶ - غه ربه نگ ۱۷ -
 بیژان، ۱۸ - په لپینه ۱۹ - پالمه ۲۰ - شنگ ۲۱ - قازیاخه ۲۲ - شه له م - ۲۳ - توور ۲۴ -
 سیره خاسه و بوگه نه - ۲۵ - پیتکول ۲۶ - پیازه خوگانه - ۲۷ - میله گورگانه ۲۸ - ترشوکه
 خاسه - ۲۹ - گیای هاز - زور توندو تیژه - ۳۰ - گیای ده رمانه سپیه که بنکی وه ك پیازه
 خوگانه وایه بوچاك بونی برین زور به که لکه - ۳۱ - موسلی - ۳۲ - بیزا به لام نیستا که نه م
 دوگیا به که لکه له کورستانه کانی ناوچه ی مه هه باددا وه ده س دین ۴۳ -
 په پکه مه لیچکانه - (بنیرک)

- رووبه‌ری لیژه وارو له وه زگه‌ی ئوستان و هه رشارستان به جیا به هیکنار که سه ر چه نگه ئداری ئوستانی کوردستان له سالی ۱۳۶۶ دابه راوودی کردووه.

لیکدانه وه	روبه‌ری لیژه واره	له وه ر	گه به	هیکنار
شارستان	هیکنار	چاک	نه چاک نه خراب	خراب
سندج - کامیاران - دیوانده‌ره	۷۸۰۰۰	۱۹۸۰۰	۱۰۷۸۰۰	۹۲۴۰۰
سه‌قز	۷۰۰۰	۲۹۷۰۰	۱۶۱۷۰۰	۱۳۸۶۰۰
پانه	۵۰۰۰۰	۵۰۴۰	۲۷۴۴۰	۲۳۵۲۰
بیجار	-	۲۱۹۶۰	۱۱۹۵۶۰	۱۰۲۴۸۰
مه‌ریوان	۱۸۵۰۰۰	۱۲۶۰۰	۶۸۶۰۰	۵۸۸۰۰
کوردستان	۳۲۰۰۰۰	۱۰۸۰۰۰	۵۸۸۰۰۰	۵۰۴۰۰۰

- مه‌ل و په له وه رودا عبا و جانه وه‌ری ده روده شت و کیوی -

به هوئی نه وه بیکه به شیتکی گرنگی ئوستانی کوردستان جه ننگؤل و لیژه‌واره و به شکه‌ی تریشی گیاو و گژو و گه‌ون دای پۆشیوه و له گشت کیو و که ژو ته لان و به نندن و زه‌وزه به رده کانیدا نه شکه‌وت و کون و کونج‌روبین به‌رد و که لئین و شیووده‌زه‌وبناری زور و ئاوووه‌وای گیان په روه‌ر و خووشی فره و فراوانه، گیان له به‌ری کیوی هه مه‌زه‌نگه‌ی تیدا ده‌ژی، ته‌نیا له ناوچه‌ی بیجاردا به شیتکی قه‌ده‌غه‌کرا و وپاریزراوی تیدایه که جانه وه‌ری کیوی زوری تیداده‌ژی، بزئی له ودا عبا کیویانه‌ی که له ئوستانی کوردستاندا هه‌ن نه‌مانه‌ن -

- ۱ - ورچ ۲ - به‌راز ۳ - گورگ ۴ - پلنگ ۵ - ول (مشکه‌کویره) ۶ - زبوی ۷ -
- که‌رویشک ۸ - مه‌زه‌کیوی ۹ - بزنه‌کیوی (که‌له‌کیوی) ۱۰ - به‌رانه‌کیوی ۱۱ - ده‌له‌ک
- ۱۲ - چاله‌که ۱۳ - ژیشک ۱۴ - سموره ۱۵ - سه‌گای ۱۶ - مش که‌رویشک ۱۷ - مار -
- ۱۸ - دوویشک (ده‌ماره‌کۆل) ۱۹ - زه‌رده‌قوزی ۱۰! - کیسه‌ل ۲۱ - زه‌قه ۲۲ - بزین مژن
- ۲۳ - گۆرکه‌ن - ۲۴ -

بزئی له‌ومه‌ل و بالئدانه‌ی و له ئوستاندا هه‌په‌وه‌ک:

- ۱ - هه‌لۆ ۲ - باز ۳ - شاهین ۴ - سیسارکه‌که‌چه‌له ۵ - چیرک (میشه‌سی) ۶ -

که شکه خوړه - ۷ - که و - خاسه که و ۸ - زړه که و ۹ - مریشکه کتوی ۱۰ - قومری ۱۱ -
 - قالاو ۱۲ - کوتره گایانه ۱۳ - کوتره باریکه ۱۴ - کونده بوو ۱۵ - تاق تاق که ره - ۱۶ -
 قه له سابونی ۱۷ - قه له بازه له (قشقه زه) ۱۸ - قازوو ۱۹ - زیشولی (= سیرو = گاوانی)
 ۲۰ - جوړه ۲۱ - چوله که - ۲۲ - دارکون که ره - ۲۳ - په پوو سلیمانکه ۲۴ - خه زایی
 (عه پنه مه له) ۲۵ - په زه سلیرکه ۲۶ - که زه واله - ۲۷ - شوان هه ل خله تینه - ۲۸ - قون
 هه ل ته کینه - ۲۹ - حاجی له ک له ک - ۳۰ - قازی قوله نگ ۳۱ - شیلاقه ۳۲ -

۷ - باو کیزه لُوکه و توفان -

به رابه ری قانون و یاسای دامه زراوی خودا زوژتری ئالو گۆرّوجی به جی بوونی هه وا
 له ناووهه وای تیراندا له گه ل - با - دا به دی دیت،
 له نوستانی کردستان داناوی - با - به ناوی نه ولایه وه که بای لیوه دیت ناوده بری
 (نه ک به ناوی سه ر چاوه که په وه) به ناو بانگترین - با له نوستانی کردستان دا بریه تین له
 مانه:

۱ - بای شه مال -

ئه م بایه له هاتووچو و ئالوگورزی کومه له هه وای گه رم و نماوی - مه دیته زانه وه - به
 دی دیت، پاش نه ویکه له کتوه به رزه کانی کردستان درابه ره و باکور نه گه ریته وه، ئه م
 بایه وه ک قورئان ده فه رمی - *وَأَرْسَلْنَا الرِّیَاحَ لَوَاقِحًا* ئه بیته هوئی به رهینانی دارو باخ و
 گژوگیا و بو کشت و کال زور به که لک و قازانجه، زووتری ده گه بی نی و چاکتریشی به ر
 پی دیتی - له ئه ده بیات و فولکلوری کورد یدا به چاکی ناوی رویشته، وه ک: شه مال بی
 شه نی په خه ی که تانی ، ئه مسال بو مان دی خوشی و هه رزانی.

۲ - بای زریان (زه لان) -

ئه م بایه به هوئی زه خنه و هانتی کومه له هه وای ساردی سنیریا وه به دی دی مه
 عموله ن زریان له باکورو خوړه لاتی کردستانه وه دیت، ئه م باسارده ، ئه گه ر له کانی

خویدانه یی، وه زه ن به باخ و کشت و کالّ نه گه یتیی، میسوله و ده وه ک و نافه ت به ته ره کاری و باخ و توتنه وه ده نوسسینی و ده بیته هوئی نه وه که یانه گه یی، یادرنگ و ناته واو بگه یه ت - (بای تروه ک ره شه با ولابا) -

بیجگه له م دوو کومه له هه وایه که ده بنه هوئی هه لّ کردنی - شه مال و زریان - بای ناوچه یی تریش له کوردستاندا هه یه، وه ک (زه شه باولابا) هه رچه ند له بریی له ناوچه کانی نوستانی کوردستاندا وه ک ده شتی - قوروه - دیگولان بانی له یلاخ - هه وه توو - به هوئی نه بوونی به رهه لستی سورشتی و به رگی گیاوگه ون و ده ون، کاتی واهه یه - د با، توند و توفانی دیت، به لام به هوئی ره حم و به زه یی بخوی، خودای گه وره نه وه نده ی کیوتته پولکه و لاپال و شیوی به رز ونزمی به که لک و بایه خی به دی هیئا وه، که توفانی مال ه ویرانکه رو داغان ده رله نوستانی کوردستاندا تا ئیستا که زوی نه دا وه

۸ - پیشه کی زه وی ناسین -

له بارگه زه وی ناسین ونه و هوپانه ی که له دروست بوونی زه وی بو ژبان یسونیان داناوه، ده توانین کوردستان به سی به ش و ناوچه ی دیاری دابه ش که ین، نه م هوپانه له په یدا بوونی ناریکی و چال و چولی نوستاندانه خشیکی گرنگیان بووه، نه و شکل و نه خشه تایبه تیانه ی که نه و هوپانه یان له زوی زه ویدا به دی هیئاوه بخوی بوه ته هوئی دیاری کردن و سنوردانان و لیک هه لاوردنی نه م سی ناوچه جیاوازانه، شان به شانی به کتر و شان به شانی خوکیشانه وه ی زنجیره کیوی «زاگروس» (به دریزایی سی هه زار کیلومیترا) په ره ی سه ندوه،

نه گه ر بری هه له و په له قبول که ین ده توانین . نه م سی ناوچه به م جووره دابه ش که ین

الف - ناوچه ی خوهره لات و باشوری خوهره لاتی نوستانی کوردستان که ته واوی ناوچه کانی - قوروه، بیجار و بری له ناوچه ی تیکاب (هه و شار) ده گریتته به ر نه کری سنوری خوړاواشی به شه قامی نیسفالتی دیوانده ره سنه و بانی هوپه توو دابننن، ناسینولی کولینه وه ی زه وی نه م هه ریمه به شیوه ی لی کولینه وه و ناسینی ته واوی زه ویه کانی ناوه ندی ئیرانه،

نه م به شه له و به رزاییانه یه که به هوئی - گرکان (= ناورپژین) و نالوو گوژی زه وی به

شیوه ی - باکوری، باشوری - به دی هاتوو، که له گه ل بلندییه کانی تراله - به ردی (- رسوبی - دگرگونی - نازه رین -) به دی هاتوون و، وینه ی دیواریکی قایمی پولایینی داریژراو به ده وری ده شته به رزو سه ر سه و زه کانی هو به تو - بیجار، قوروه و له یلاخ و ناوچه ته پولکاو به کانداهاتوه ته وه، نیشانه گرنگه تاییه ته کانی زه وی نه م ناوچانه نه وه، که خاکی نه رم و ملی تیکلا و به لم و زینخ وورده به ردو به ردی قسلاوی (مارنی - دگرگونی)، که له بری شویندا نه م به ردانه به شکلی به ردی (مه زمه ر) به ردی قسلی ده رهاتون،
ب: ناوچه ی ناوه ندی باکوری ئوستانی کردستان -

له حه قیقه تا، دریزی باشوری کیوه کانی خوراوی ئوستانی کردستان، سنوری باشوری نه م ناوچه به تاشه قامی سنه و مه ریوان دریزی ده یه
له باکوریشه وه پالی داوه به نازه ربایجانی خوراواوه، که به راستی لیکدانه وه و ناسینی زه وی نه م هه ریمه وینه و دریزی زه وی ناسینی کردستانی تورکیه و نازه ربایجانی خوراوا و باکوری کردستانی عیراقه، جابه هو ی ها و شکلی و رووخه کی و سستی و تو تویی زه وی، شکلی هاوینه و ویک چونی لی به دی هاتوو، گرنگترین تاییه تیه کانی نه م ناوچه نه وه به، که کیوه کانیاں گومه زی شکله و داوینیشیاں ساف و چون به کن و زورسینه کیش نین، شیوو دوله کانیاں ناواله ن، که له بنه ماله ی کیوه کانی خوراوی کردستانی ئیران نه ژمیردین، کیوه کانی «چل چه مه» باناوانگترینی نه م شیوه کیوانه ن،

ج - ناوچه ی باشور و باشوری خوراوی ئوستانی کردستان -

نه م ناوچه که به شه کانی شارستانی مه ریوانی شان به شانی به دی هاتنی «کیوه کانی زاگروس» به دی هاتوه، ته قریبه ن شان به شانی شه قامی کامیاران مه ریوان دریزی هه به تاده گاته وه به کیوه کانی بیستون و شاکیبوی ئوستانی کرماشان، نه توانین نه م ناوچه به به شی باشوری کیوه کانی ناوه ندی کردستان و زاگروسی باکوری، ناوینین، سه باره ت به زه وی ناسینی شی عه ینه ن وه ک ناوچه ی باکوری زاگروسی وایه، له تاییه تیه گرنگه کانی نه م ناوچه نه وه به که به رزایی و کیوه کانی وینه هه ژدیهای پاسه وانی سه ر خه زینه گینگله یان له خوداوه و چینی زوریان خواردوه و له خوراواوه به ره و باشورو خوره لاتی ئوستان پیچ پیچ و چین چین بوی کشاون، یانی له باکوری ئوستانی کرماشانه وه به ره و هه نگمادانه رویشتون و سه ریان له - نه لوه نده وه - ده رهیناوه،

۹ - رووداوه کانی سورشتی (بومه له رزه، گزگان، سیلاووشتی تر)

الف: بومه له رزه: نزکی بیست ساله که له ئیراندا موتالای بوومه له رزه به هیمه تی کارناسانی هه نده ران که له لایه ن سازمانی (نه ته وه یه ک گرتوه کانه وه) بوئیران نیردرا بوون ده سستی پی کراوه، که له ناکامی فیر کردن وبارهینانیان، کارناسه ئیرانیه کان وه دووی موتالای بوومه له رزه که وتن و به رهه می موتالای نه م کارناسانه له ساله کانی - ۵۴ و ۵۵ دا له لایه ن سازمانه زه وی ناسه کانی ئیرانه وه بلاو کرایه وه،

بناغه ی موتالو لیکدانه وه ی بوومه له رزه له سه رموتالا و به زرسی دوویایه ی گرنگی زه وی ناسی و زه وی ساخت (تک تونیک^۱) دامه زراوه، جاچون هیشتانه م دوو مه سه له به دورستی له ئیراندا روشن نه بوه ته وه و کامل نه بووه، موتالای بومه له رزه یی که نیستاکه کراوه جووری موتالای میژویی بووه، ئیتر سه باره ت به عیله ت و هوئی زووترله زوداوه کان، ددان پیدانان و قه تعیه تی له گه لانه بووه،

هه رچه ند له زور شویتی و لاتدا نه خشه ی زه وی ناسی و راپورتی و ردو به کارهاتوی سه ره تایی به جی هاتووه، به لام به داخه وه هیشتانه م که م وکورتیه یش له ئوستانی کوردستاندا به جی نه هاتووه، فه لاتی ئیران به شیکه له زه ویه بوومه له زره خیزه گرنگه کانی جیهان و بی وچان له ژیرته کان وله رزانی بی نه مان داقه راری گرتووه، که بوونه ته هوئی زه ره ری زوری گیانی و مالی «چون ئیران له سه رجه غزو پشتینه ی بوومه له رزه ی به ناوبانگی (نه قیانوسی نه تله س) و (ده ریای مه دیته زانه) به ره و باشوری خوهره لاتی تاسیاو (نه قیانوسی نارام) دا هه لکه و تووه»

به تیکرا بوومه له رزه له ئوستانی کوردستان داله بوومه له رزه ی ئوستانی کوردنشینی نازاه ربایجانی خوواواو باکوری ئوستانی کوردنشین کرماشان، که متره، شوپته واری بوومه له رزه له ئوستانی کوردستاندا شوپتیکی دیاری کراوی هه یه، نه توانین بوومه له رزه ی به دی هاتوله ئوستانی کوردستاندا به دوویله ی زه وی ساختی تیکرایه یه یوه ند بده یین،

یه که م زه وی له رزه یی که له باکوری ئوستانه وه به ره و باشور کشاوه، له م به شه دا -

۱) زه وی ساخت یا - تک تونیک - بریه تی به له و هیزانه ی که بوونه ته هوئی گوزان و نه م باره و باری نه خشه و زواله تی سورشتی زه وی،

گسل^۱ - ی زوری تیدابه ر چاوده که وی وینه ی - گسل - ی پیران (پیرانشار) که تانزیکه شاری کامیاران دریزه ی هه یه و به - گسل - ی مروری، له باکوری شاری کامیاران و - گسل - ی صحنه - له ئوسستانی کرماشان دا، ده گه یه ته وه،

دوووه م - به دی هاتن و دورست بوونی غه یره تاییه ته کان، که له - زونی^۲ ساختمانی سنه سیرجان - داهه یه - هه رواته کان و جموجوئل و بزوتنه وه له جووری بی هیز تاکه می به هیز که له خووره لاتی - خط رانده گی^۳ - زاگروس دابه دی دین،

بوومه له زره له ده شته کانی قوروه و بیجار که بری توندو به ته کانتن، هه روه ها نه و (مه لزرانه ی) که له نزیك چاوانه ی (گرکانه) کویره وه بوه که م ته مه نه کانی، کوارترنر (= ده ورنانی چواره می زه وی ناسی) په یدا بووه، ره نگبی له ناکامی جولانه وه و بزوتنه وی - گسل - ی تازه په یدابوی شاردراوه له ژیر تویره کانی - کوارترنر دا به دی هاتی، سه باره ت به بوومه له زره ی ناوچه کانی سه قز تا ئیستا که ناگایه کی ورد نیشان نه دراوه، به هوئی له بهر چاوگرتی لی کۆلینه وه ی زه وه ناسی له ئوستاندا، نه و - زونانه ی - که له به دی هاتی بوومه له زره و ته کان و جموو جوئی زه وی دا، نه خشیکی گرنگیان به نه ستووه هه یه، نه کری به م جووره ی خواره وه دابه ش بکری

۱- زونی - زورویرانکه ر که به شی خوړاوی شارستانی بانه و به شیکی گرنگ له شارستانی مه ریوان و ناوچه کانی نیوان شاری سنه و کامیاران و ناوچه یه کی چکوله له باکوری خووره لاتی شارستانی بیجارده گرته وه،

۲ - زونی ویرانکه ری که م هیز، به شیکی گرنگ له شارستانی سه قز و بانه و باکوری شارستانی مه ریوان به ره و باشوری ناوچه ی دیگولان و باکوری خووره لاتی شارستانی بیجاری دا پوشیوه،

۳ - زونی ویرانکه ری بی هیز، که ناچه کانی باکورو به شیک له خووره لاتی شاری سه قز که به ره و باکوری شاری سنه برآواوه و توه به ره و خووره لات بگه رینه وه، به شیکی زور له شارستانی - قوروه تادیکانی - سیلاب - به قزلجه که ند - هه و ناوچه کانی باکوری

(۱) گسل - یانی له ت بون و پچران و ترازانی زه وی به جووری که نزمی و به زری و چال و چۆلی تیدا په یدایی،

(۲) زون - یانی به ش، ناوچه، زونی ساختمانی سنه سیرجان - ئیستیلاییکی زه وی ناسیه که بریه تی به له مه لیه ندی پان و به رینی سنه تا سیرجان که زه وی نه و مه لیه نده له باره ی زه وی ساختیه وه فالو و گوریکی گرنگی تیدابه دی هاتوه که بووه ته هوئی به دی هاتی به ردی مه رمه ر و کانه باشه کانی دیکه

(۳) خه تی رانده گی - بریه تی به له بزوتن و زویشنی شان به شانی تویره کانی زه وی که به پیچه وانه ی به کتر هه ر کام به لایه کدا بزوتن -

شارستانی بیجار ده گریته وه

۴ - زونی که ویرانکه رنی به، ناوچه کانی باکوری شارستانی سنه تاسه رحه دوسنوری باشوری ده شته به رزو به رحه وه نده خوْشه که ی (کانی نیمه زۆزه) و به شیککی گرنگ له ناوچه کانی باکوری شارستانی بیجار که له باکوری شاری بیجاره وه ده س پی ده کاوله ئوستانه کانی هه مه دان و زه نگانداوه بریته وه،

بیناله سه ر زانیاری زابوردوه ناوچه بوومه له رزه خیزه کانی ئوستانی کوردستان به ته رتیبی شیدده تی له رزین و له ره، به م جوْره ی خوْاره وه ی دابه ش ده که ی،

۱ - زۆروترانکه ر: ناوچه کانی باشوری شاری قوروه «دیهستانه کانی (به در) و چواردۆلی خوْراوا» و به شی له ناوچه کانی خوْره لاتی دیهستانی، به نجه عه لی،

۲ - به هیز تا ویرانکه ر: ناوچه کانی باکوری ناوه ندو باشوری خوْراوای شارستانی مه ریوان و دیهستانه کانی په نجه عه لی، قه سلان، چوار دۆلی، خوْره لاتی شارستانی قوروه،

۳ - بی هیز، ناوچه کانی باشوری شارستانی بانه، باکوری خوْراواو خوْره لاتی شارستانی مه ریوان و ناوچه کانی خوْراوای شاری سنه و ناوچه کانی تیوان شاری سنه و کامیاران به ره و دینگولان و باکوری شارستانی قوروه،

۴ - به چاکی هه ست نه کری به لام ویرانکه رنی به: ناوچه کانی خوْراوا، باشور، خوْره لات و باکوری شاری کامیاران و باکوری شاری سه قز به ره و بوکان، شارستانی بانه، باکوری شاری سنه تا شیوو دۆلی چه می قزل و زه ان و باشورو خوْره لاتی سه قز (دیهستانه کانی خوْرحوْره و سه رشووو صاحب و سونته ته و ئیمام و تیله کو) باکوری به شی دی گولان و شارستانی قوروه و باشوری شارستانی بیجار و ناوچه کانی باکوری شاری دیوانده ره ده گریته وه،

۵ - زۆربیی هیزی غه یره ویرانکه ر: ناوچه کانی خوْراوا، ناوه ندو خوْره لاتی شارستانی سه قز و باکوری شارستانی سنه (ناوچه ی دیوانده ره) و باکوری خوْره لات و خوْراواو به شی له باشوری شارستانی بیجار ده گریته وه.

ب - گرکان -

له ئوستانی کوردستاندا - گرکان -

چ، هه لچو، چ دامر کاو، وجودی نی یه،

ج - سیلا (لافاو) و کلیله (زنوو)

ئه و ئاوانه ی که له به فری قورس و بارانی به لیزمه و خورّی ئوستانی کوردستان به دی دیت، چون به داخه وه (بیجگه له سه ددی قشلاخی سنه) له هیچ شیووده ره و دۆل و لاپال و سه رچه میکی ئه م ئوستانه دا سه دد یابه ند یابه رنه بی سیلاو گیری نه به ستراوه تائه و گشت خه لات و ده زمايه له بن نه هاتوو نه پساوه ی خودا به خورایی نه زواوله ده س ده رنه چی،

له زۆر شوینی رۆتمانداکه، که ون و گزوگیاووه وه ن و بنجک و درکی لی نی یه یا هه یه تی به لام نازه ل له بیخی ده رهیناوه، هه روه هاله و شوینانه ی که زه وی له زگ ویستاوه ته وه و (فه رسایشی) په بیدا کردوووه و چنگی لیک به رداوه و به هوی زورکیلان و کووت پی نه دان و پشووونه دان له به روپوو که وتو ئه وه، زه وی به ته نیا توانایی مژینی گشت ئاوه کانی نی یه ، له ئاکامدا ئاوه کان یه ک ده گرن و لافاوی به سامی بی ئه مان - ئه که وینه زی و هه رچی له سه ر زیندا بیت ئه ی مائی و له به ینی ئه با، به م جووره لافاوه زه نی له قازانجی زۆرتره، بیجگه له وه، لافاو خاکه نه رمه و سویرای زوی زه وی ده مائی، له ئاکامدا خاکێ که بو گزوگیا به که لک و قازانج بی ده روا - جائه و شوینانه یا گزوگیا سه و زناکایا کزولاوازده زوی هه ربویه ناوچه ی کوردستان (عونسوری) به کارهاتوی (ید) ی که مه ئه گه ر خه لکی خویی (ید) دار نه خوون یاله خوار ده مه نی تی - که (ید) ی هه یه که لک وه رنه گرن وه ک - شه له م، ماسی - توشی نه خووشی (گواتر) ده بن، بزّی له ناوچه کانی ناوه ند و باکوری

شارستانی بیجار، به هۆی بی گژ و گیایی و رۆتمانی هه روا قه راخی برّی له چۆمه کان، کاتی بارانی به خوزولیزمه، له گرنگترین شوته لاهاو گره کانی ئوستانی کوردستان نه ژمیردرین،

د - کلپله (= ژنوو)

چون کوردستان مه لبه ندیککی کویستانی یه و گشت سالی به فری به خپرو بیتری زوری لی ده باری، له مانگه کانی به فرانبار و زی به ندان و زه شه مه داباده وه، به فری به رزایه کان هه ل ده گری و له لا پال و چالایی و بناری کیوه کان دا، ده یان گه زبه فر له سه ریه ک که له ک ده کاو کلپله ده رازنیته وه، جاکاتی که به فرناو ده گری زور ترله مانگی خاکه لیوه و برّی جاریش له مانگی زه شه مه یازی به ندان دا، به هۆی نه رم بوونی زه وی و قورسایی به فریا ده نگ و ناله ی ئینسان یا هه رشتی تر، کلپله ده یجری و زندو و به گورجی و هیزیکی سه رسام ناوه ره وه به ره و نز مایی دیت، جادی، یادا روبه رد و گیاندار، هه رشتیکی وه به ربیع وه ژیر خوی نه داوده بیته هۆی زه ره ری مالی و گیانی،

بو به رگری له ژووداوی دل ته زینی هه ره سی کلپله به فری کویستانان چاکترین زیگانه وه یه که چون ژنوله به رابه ری ده نگ و ناله ی گه وره دا خوی ناگری و زوو ده روخی وبه ر ده بیته وه، له پیش دا به هۆی گرمه ی توپ یا ناله ی نارنجه ک یا هه ر نه بی شریخه ی تفه نگ کلپله به فره که برّو خیندری تا ژووداوی ناخوش ژوونه دا،

نمونه ی ژووداوی دل ته زین، وه کله زی به ندانی سالی ۱۳۶۸ داله کویستانی «زه ردکه»، نزیککی دبی - ده رماناوی شارستانی سه رده شت، ژنوه به فری به ر ده بیته وه و ۲۷ که س وه به رده دا، ۲۱ که سیان له ژیر به فردا ده مرن و ۶ که سیشان نه جات ده درین که کوژراوه کان خه لکی دیکانی - ده رماناوی، دۆله بی - سیوه تال پوره توی سه رده شت و چه ند که سیشیان خه لکی به شیرری عیراق بوون

ئابووری

حه ول و ته قالا، کارو ته لاشی فه لای کوردستان به م جوړه دابه ش ده کری، کشت و کال ۲ - نازه ل داری ۳ - باخه وانې، خاوه ن ملک، (ناغا): زه ژیمی دژی خه لکی و چه وسینه ری شا، کاتی وه خوّهاته وه و رآچه نی، تیگه یشت که نریکه سیلاوی له بن نه هاتوی خه لکی تالان کراو و به ش خوراوای ئیران هخوی و دارو ده سته گوپال به ده سته ناحه زه که ی بخه نکینی، به مه به سستی دامرکاندن و نیشاننده وه ی رق و توره یی خه لکی و رتک و پیکی و سامان دان به نابوری شرّو شیرزه ی ئیران، ده ستوری دا تازه وی به سه ر فه لاکاندا به ش بکری، تابه لکوزه ژیمی له رزوکی شایه تی چه ند رزوکی ترخوی رآبگری، به لام به پیچه وانه ی پروپاگه نده ی دارو ده سته که ی و دامه رزانداتی یاسای چاک کردن و دابه ش کردنی زه وی، هیشتا چاکترین زه وی کشت و کالی به ناوی، میکانیزه، هه لاوآرده، تاییه تی (= مستشیات و خالصه) له ژیرده سته لات و کیلانی خاوه ن ملکه کان و زه وی خوړه کاندا مابوه وه، ته نیائه وزه و یه که س نه کیل و به رده زه قانه ی که سه دان و ده یان سال بووفه لاهه ژاره چه و سیتراوه کان له ژتر چه پوکی دیوه زمه کاندا عارقیان له سه ر رشتبوو، به خوئینی جگه روپشتی کوم وده سستی قلّه شاویان لاپال و بوره به رداویه کابیان ده رهینابوو، به ده ستوری شائه م زه ویانه که مافی خویان بوو به پولیکی زوربه فه لا هه ژاره کابیان فروشت، که نه م جوړه زه وی دابه ش کردنه بیجگه له ویرانی نابوری دیکان به تاییه ت دیکانی کوردستان که نابوری به شی زوری ئیرانی له سه رشان بوو، بووه هوئی نه وه که لاهه که م ته مه نه کانی کوردستان له باتی خویندن و کار کردن له سه رزه ویه کانی خویان بو کارگری و ژبانی مه مره و مه ژی روو بکه نه شاره که وره کانی غه یره کورده کان، چون هه م زه ویه به کارهاتوه کابیان له ده ست ده رهینابوون، هه م کار گاو، زانکو و کارخانه ی دانا بوو، تالاهه بیلمه ته کانی کوردستان ناواړه ی ولاتی هه نده ران نه بن، به م جوړه له جتی نه وه که فه لا کانی کوردستان، به رهه می کشت و کال و نازه ل و باخ و میوه ی نیو خو بو ده ره وه ی کوردستان بنیرن، به هوئی نامویی و بی به رنامه یی و که م ته رخه می ده ولّه ت،

دیکان چۆل بون و تازاده یی به رهه می دیکان هاته خواره وه و ناواییه کان بوونه بازاری به رهه می مه ندالّ خله تینه ی ده ولّه ته چه و سینه ره بیگانه کان،

۱- کشت و کال-

به داخه وه ژوماره و ناگایه کی وردی به کارها تووسه باره ت به دیاری کردنی زوویه رو جیاکردنه وه ی نه نواعی زه و یه کانی ئوستانی کوردستانمان به ده سته وه نی یه، به راستی هیچکام له و ژوماره کراوانه که تانیستاکه به کاربراون ناگایه کی وردو تیکزایی مان له م باره وه یی نادن، به لام به رابه ری سه رزوماری و ناگایی (نیداره ی گشتی کشت و کالی ئوستانی کورستان و سازمانی به رنامه و بووجه، سه رجه می زوو به ری زه وه کان به ۲۴۹۹۸۰۰ هیکتار به راورد کراوه

که له گشتا، ۹۱۶۹۲/۲ هیکتار زه وی به راوو ۴۶۶۶۹۵ هیکتار دیمی و ۴۵۶۰۰۰ هیکتار بوره به راورد کراوه که سه رجه م ۱۰۱۴۳۸۷/۲ هیکتار دیاری کراوه،

ئوستانی کوردستان یه کیکه له و مه لیه ندانه ی که بو باخ و کشت و کال و ناژه ل داری خاوه نی چاکترین و به برشت ترین زه وی کیتلگه و میترگ و گیاجازوله وه زگای خوش و به کارهاتووه، به لام تانیستا له م ناماده یی و قابیلیه ته خوداداره، به رهه م و که لکی بیوستی لی وه رنه گیراوه، خوئه گه ر کاربه ده ستان و ده سه لانداری کوردستان دلسوزی بکه ن ده کزی له زیی به کار هینانی به رنامه ی ریک و پیک و مونسیب و به له به ر چاوگرتنی مه رجه سورشتیه کان و ناووه وای ناوچه ی کوردستان له م هیزه گه وره به هره و به رهه می چه ندین به رابه ری لی هه ل بگیری،

۲ - به پیتی خاکی ئوستانی کوردستان،

سه بارهت به پیت و بهرکات و برشتی خاکه کانی ئوستانی کوردستان تائیسالی کولینه وهی جوړا و جوړ له لایه ن - مؤسسه (دانراوه) ی خاکشناسی و به برشتی ئوستانی کوردستانه وه کراوه به م جوړه یه، له بابته جوړی زه وی و تایبه ته کانی خاکه وه ئوستانی کوردستان به دووناوچه دا به ش ده کری، - الف: به شی خوړه لات که شارستانه کانی بیجارو قوروه و دیوانده رو، ناوچه ی لیلخ و دیگولان، ده گریته وه،

ئه م ناوچه خاوه نی گوژی و دشتانیکی پان و به رین و راست و خوشا ووبه برشت و به خیر و به ره که تن، که سه رته ل و گوئی چاکترین خاکی کشت و کالی ئوستانی کوردستان،

ب: به شی خوړاوی ئوستان : شارستانه کانی سه قز - بانه - مه ریوان و به شیکی شارستانی سنه ده گریته وه، که گه ورتین و له وه ز خوشترین و ناو زوړترین و به به ره مترینی کویستانه کانی ئوستانی کوردستان - وینه ی چل چه مه - له م به شه دا هه لکه وتوو. که بوئاژه ل داری، باخه وانی، به ره می گیای سه نه تی - (وینه ی که تیره و سالمه و نه سپون -) و ده رمانی (وینه ی خاکشیر جاتره، چاو کوتکه (بومادران) دانی کنگر (باداور) گوزروان، زیواس، خوژه و هه زاران گیای خواریده مه نی تر له دنیا دا بیجگه له ناوچه کانی تری کوردستان که م وینه یه، به لام برشتی زه ویه کانی ئه م به شه وه ک زه ویه کانی به شی خوړه لات نایه نه وه، چون زوړتری خاکی ئه م به شه ی ئوستانی کوردستان لیژودژاون و فه رسایش (له به روبوو که وتن) یان زوره،

به رابه ری لی کولینه وه پیتی که له م باره وه کراوه، زه ره روخه ساره تی نه خوشی و وه یشوومه ی کشت و کالی (- وینه ی - کوپروو، هه وه ربردویی، ده رخستن، ژه نگ بو گه نم و جو، هازیه، ده وه ک، شه خته، میشله، که له، کرم و ده یان ده ردی ده رمان نه کراوی تر بوپاخ و ته زه کاری وتوتن و بیستان و به ره م، که هه رسال ۳۰ تا ۵۰ له سه دابه راورد کراوه

به رابه ری لی کولینه وه پیتی که له لایه ن نه ندازیارانی، پرس پیکراوا (مشاور) ی وه زاره تی نه یر و، موئه سیسه ی خاکشناسی و پیتی خاک، به دی هاتوو، ئه وزه ویانه ی ناوده یان گریته وه بریه تین له بری له خاکه ده رجه یه ک دووسیکان، جه دوه لی خواره وه ناکامی لی کولینه وه ی ئه و دانراوه یه

جه دوه لی ژوماره ۴

ردیف	ناوی ده شت	رووبەر	ناماده ی ناودیری
۱	ده شتی خاوو میراوای مه ریوان	۱۳۰۰۰	۱۰/۵۰۰
۲	ده شتی نه میراوای کامیاران - موژژ	۶/۲۲۰	۵/۶۰۰
۳	ده شتی قوروه - دی گولان	۴۵۰۰۰	۳۴۰۰۰
۴	ده شتی قشلاخ - سنه -	۶۰۰۰	۴۰۰۰
۵	ده شتی کامیاران	۱۱۰۰۰	۸۰۰۰
۶	ده شتی له یلاخ	۳۰۰۰۰	۲۰۰۰۰
۷	ده شته تال و شویی (شارستانی بانه)	۳۰۰۰	۲۰۰۰
۸	ده شتی خامسان - له باشوری شارستانی سنه -	۲۰۰۰	۱۰۰۰
۹	ده شتی دارغه یاث و گوجه که ندی - دیواندره	۲۰۰۰	۱۵۰۰

به لام گشت نه وزه و یانه ی که ناماده ی ناودیرین و ناوده یان گرتته وه چه ند به رابه ری نه ونه ندازه یه - که مؤسسه که به راه ردی کردوه

» ناو «

۱- ناوه کانی سه رزه وی،

نوستانی کوردستان به هوی نه وه که ناوچه یه کی کوستانی یه و ناووه وای تاییه ت به خوی هه یه، خاوه نی چوم و زووباری دایمی و کانی فره و فراوانه که نه زژتته که نداوی فارس و ده ریای خزر و گولی و رمی وه، نه م نوستانه به هوی نه وه یکه به رزه وله به رابه ری ناووه وای ساردی سبیریا و گهرم و نماوی مه دیتته زانه دا قه راری گرتووه، خاوه نی ناووه وای وشه رایت و مه رچی ژبانیکی چون یه کویه کسان نی یه، چون له ناوچه کانی خوراوادا (شارستانه کانی مه ریوان و بانه) به هوی ره خنه و دزه ی کومه له هه وای گهرم و نماوی (مه دیتته رانه بی) - له چاو ناوچه کانی خوهره لات (شارستانه کانی قوروه و بیجار) باران زورتر ده باری ره روا ناوچه کانی باکوری نوستان به هوی نه وه که له روی ده رباوه له (۲۲۲۰ گه ز) به رزتره (وه ک ده شتی هویه تووبه شی له شارستانه کانی سه قز و بیجار) هه واوشک و ساردتره له به رته وه نه م مه لبه نده به رزه کوستانی یه سارده، به فرو بارانی زورلی ده باری، کانیاوو شیوا وزنه و چومیلکانی نه وه نده زوره که، چومه گه وره ناووزوره به پیت و خیرو بیره کانی رناو خو و هه نده رانیان حه وانوه ته وه، به لام چون

نه م چۆمانه له شیووده ره قوڵ و لێژو، خوژو، ماریچه کانه وه داده بورن پزورعاسته م ئاوی نه م چۆمانه بۆزه و یه کانی ده ورو به رهه ل ده به سترئ، تائستاکه یش نه وجۆره ی پیویست بی بو کشت و کال و باخه وانی، به رق و ئاوه دانی ولات که لکی لی وه رنه گیراوه،

ئاوی چۆمی

سیروان و لقه پرتاوه کانی تریشی بی نه وه یکه به هره ی لی بیری له کوردستان پیران ده تاری و ده چینه کوردستانی عمیراقه وه، هه ربه و جۆره چۆمه کانی، خوژخۆره، صاحب سه قزله شارستانی سه قز قوڵ وه زان و چۆمی وتل کوشتی له ناوچه ی هۆبه تووی دیوانده ره، لقه کانی قز ل وه زان له ناوچه کانی قوروه و بیچاردا، له گه ل نه وه ی که سه ر تاپا خیزو به ره که ت و زه حم و به زه ی خودان و به سه ر گه لی به ش خوراوی کوردا باریون، هه رچه ند ساردی به فراوان و، قه لپه زه ی هه لدیران و، تافگه ی سه ر به ردان و، نه خش و نیگاری دلزینی ده شتایه کانی، گوی دۆژمنانی کوردستانیان که ز کردووه و، چاویانی نوساندووه، به لام چون وه ک پیویسته و نه شی پئی ناچارین و زیزی لی ناگرن، نه وانیش له داخان هه رکام به لایه کدا تاربیون، که چۆمه کان ناوچه ی سه قز به ره و باکور، داده په زن و ده ززینه گۆلی و رمی وه، چۆمه کانی دیوانده ره و قوروه و بیچاریش ده چنه ده ریای خزر، چۆمه کانی سنه به ره و که نداوی فارس و چۆمه کانی بانه و مه ریوان به ره و کوردستانی عیراق، زئی ده که ون

۲ - ئاوه کانی ژیرزه وی

گرنگترین هۆی که لک وه رگرتن له ئاوه ژیرزه وه کانی شیووده شتایه کانی ئوستانی کوردستان به ربه تی یه له کانیواوه سورشتیه هه ل قولاوه کان و کارریشه لی دراوه کان و چالاوه قوڵه کان، که له به رخه لاته ناسمانیه زوره کانی ته رزه، به فروباران، چۆنه تی ئاوه ژیرزه وه کانی نه م مه لبه نده زور به که لک و چاکه، له به رته وه که سفره ی پان و به رینی ئاوه ژیرزه و یه کانی ناوچه ی قوروه ودی گولان و ناوچه کانی باشوری شارستانی سنه و ده شته کانی مه ریوان له سه ره وه قه راریان گرتوه، چاکترایه که به شکلی چالاوی قوڵ

که لکی لئی وه ربگیری،^۱

خوشبه ختانه دواى روخاندنی رژیمی شایه تی و جی گیر بوونی نیزامی جو مهوری نیسلامی، که لک وه رگرتن له چالای قوّل و قول و قوّل ناوچه کانی، دئی گولان، قوروه، - رۆزبه رۆژ زورترده بن، به جوژی که میستا، زیاترله ۲۰۵ چاوانه ی چالای قوّل قول و ۱۴۱۵ چاوانه بیرى قوّل له م ناوچانه دا، به په روانه ی سازمانی ئاوی ئوستانی - لئی دراون و که لکیان لئی وه رگراوه،

هه روه ک کارناسان و نه ندازیارانی ئاودیتری ده لئین: ئاوه ژیرزه و یه کانی ده شتی کامیاران زورله قولایی دایه، به لام ده شته کانی قوروه و دئی گولان ناسان و زووترده گه ن به ئاووچاکترده کرى که لکیان لئی وه ر بگیری، ژوماره ی چالاه قول و قول قول و کارزو به نده کانی ئوستانی کوردستان به رابه ری، سه رژوماری - کاروباری ئاوی ئوستان، به م جوژی ی خواره وه یه جه دوه لی ژوماره ۵ -

ئاوی شارستانی	ژوماره ی قول قوّل کان	ژوماره ی بیره قوّل کان	کارزو کانیو به نده کانی کشت و کال
شارستانی سنه	۶۳	۱۴۶	۲۵۲
به شی ناوه ندی	-	-	-
به شی کامیاران	۶۰	۱۴۶	۲۵۲
به شی دیوانده ره	۳	-	-
شارستانی قوروه	۲۰۵	۱۴۱۵	۱۱۳۶
به شی ناوه ندی	۱۰۵	۷۳۸	۳۷۱
به شی دئی گولان	۱۰۰	۶۶۲	۷۶۵
شارستانی بیجار	۲۳	۳۶۵	۵
شارستانی سه قز	۴	۵۵۸	۱۵۴
شارستانی مه ریوان	۸۲	۶۸	۷
شارستانی بانه	-	۸۸	۱۲۰
ئوستان	۳۷۷	۳۱۷۱	۱۷۳۲

(۱) وامان پئی چاکبو که وشه ی چالای قول له ما نا (چاه نیمه عمیق) و (چالای قول قوّل) له مانای چاه عمیق دا به کابه رین - (نوسه ر)

شیوه‌ی که لک و هر گرتن له زه وی،

به داخه وه تائستا له ئوستانی کوردستاندا، لی کۆلینه وه وژوماره کردن و (نامارگیری) تیکرابی به هوی ناوه نندی نامار - و سازمانه کانی تره وه، له شیوه‌ی که لک و هر گرتن له زه ویه به پیت و به رهه می دیکانی ئوستانی کوردستان به جوژی که به رهه میان خاستر و برشتیان زیانزبئی و نافت و به لاووه یشومه یان له سه رنه مینی، ئانجام نه دراوه، له گه ل نه وه یشدا ناگایی وه دهس هاتوو، سه باره ت به کومه لی فه لادی نشینه - (جووت به نده و زه شاییه) کانی ئوستانی کوردستان به م جوژه یه . خوشبه ختانه شیوه‌ی ناحه زی، ئاغاوزایه تی، له مه لبه نندی کوردستاندا باری کرد و نه ما، دی نشینه کان بونه خاوه نی نه وپشک وجی جوتانه ی که له ده ورائی تاریکی زابوردودا، عارقیان له سه رده رشت و بیگاریان له سه رده کرد و به بایی گیانیان ناوه دانیان کردبوه وه، زورتری زه شایی و قه ره و خوش نشینی دیکانی ئوستانی کوردستانیش دوا ی شورش ی ئیسلامی بوونه خاوه نی زه وی، به لام ئیستا که یش کیلان و بارهینانی زه وی وزار زورتر به شیوه‌ی کۆن به زیوه ده بری، نه نیاجیاوازی و فه رقی که هه به نه وه یه که ته راکتور و کومیاین و خه رمان کوت وداسی ماکینه یی، جیی گاو وشه ن و گیره و داس و ماله غانی گرتووه، جاروباریش کوتی شیمیایی جیی کوتی خو له میتش و په ینی گرتوه ته وه، له بری له ناچه کاندای شیوه‌ی کۆن و تازه نیکلاوه و له بری شوینی تریشدا به تاییه ت ناوچه کانی قورووه، دی گولان، بیجار، باکور و باشوری شارستانی سنه، کشت و کال له په ی میکانیزه بوندایه،

- به رهه مه کانی کشت و کال -

داچه ندن ووه شانندی ده غل و دانه وبله، به تاییه ت گه نم و جوونوک گرنگترین ته لاش و حه ول و ته قالای کشت و کالی ئوستان کوردستان به دی دینی، راده ی فروشی گه نم و جوونوکی زیادله نیازی ناوخو، شاهیدی نه م راستی به یه، ئوستانی کوردستان زورله میژه که یه کیکه له مه لبه نده ده غل و دانه وبله خیزه کانی ئیران،

هه رئیستا بیونه ی روو به ری کشت و کالی و هینانه بازاری به رهه می خوئی له لایه ن فه لاجوتیاره گه نم کیله کانه وه له نیوان ئوستانه کانی ئیراندا وه ک مانگ دیاره و تریفه ده داته وه، گه نم گرنگترین به رهه می زوربه ی فه لاکانی کوردستانه، به شیکی گرنگ و

به رچاوله زه ویه کانی نه م ئوستانه بۆبه رهه می گه نم ته رخان کراوه، له سالی ۱۳۶۴ ئوستانی کور دستان له باره ی گه نمه وه، پله ی دووهه می له نیوان ئوستانه کاندای گرتوه ته وه، به رابه ری سه رزوماری گشتی سالی ۱۳۶۵ - ژوماره ی دانیشتونانی ئوستانی کوردستان، ۱۶۹۱،۶۴ که س زاگه یه ندراره، که نه گه ربهوه ره که سی ۱۴۵ کیلو له سالدای پیوست بی، نه تیجه ده گرین که له م ئوستانه داهه ره سال میزانیکی زۆرتله نیازی ناوخۆ ره نیودتیزی، زور به ی فه لاکان نان و توو له گه نمی خویمان داده نین و که مترله گه نمی چاک کراوی ده وله تی که لک وه رده گرن،

کرینی گه نم له فه لاکان -

فه لاکو وجوتیاره کانی کوردستان له مانگه کانی خه رمانان وره زبه ره، ناخری وه رزی هه رسالداله به رهه می گه نمی خویمان زمهاری پیوستی پایزوزستانی خویمان داده نین وده تی هارن و ده ی که نه که ندووه زمهاری به هاروهاوینیش ده که نه چال، به نه ندازه ی زه ویه به راوودیمه کانی خویمان توو داده نین، پاشان نه گه ره شتیکیان ماوه نه بیه نه شارو ده یفرۆشن، چون گه وره ترین کریری گه نم ده وله ته، مافی به خوئی داوه که هه ره و قیمه ت له سه ره گه نم دابنی، به رابه ری لی کولینه وه ی ئوستانداری کوردستان له ماوه ی ساله کانی - ۶۵ و ۶۶ - داگه نمی ناوی ۸۳۶۰۰ تۆن، گه نمی دیمی - ۳۶۹۶۰۰ تۆن، تیکرا - ۴۵۲،۲۰۰ تۆن گه نم له ئوستانی کوردستاندا هاتوه ته به رهه م، سیلو و هه ماره کانی ئوستانی کوردستان تیکرا جینی ۳۸،۰۰۰ تۆن گه نیان هه یه، سیلوی سنه ۱۶،۰۰۰ تۆن، سیلوی سه قز / ۱۲،۰۰۰ تۆن، هه ماری بیجار / ۵،۰۰۰ تۆن هه ماری قوروه / ۵،۰۰۰ تونیان جی هه یه، گه نمی که له ئوستاندا هه یه ۱ - سه رداریه ۲ - ئومیده، ۳ - سمه وه ژه ۴

جوسی هه مین - دوای نوک - به رهه می گرنگی فه لاکانی ئوستانی کوردستانه به رابه ری ناماری ئیداره ی که شاهه رزی (کشت و کالی) ۴۲۰۰ هیکتار ناوی ۴۰،۰۰۰ هیکتارزه وی دیمی، به تایبه تی "جۆی" تیدا داده چینه دری، میزانی به رهه می ورزی ناوی / ۷۳۷۰ تۆن و دیمی ۳۰۲۰۰ تۆنه،

چون مه رجی داچه ندنی جۆله چاندنی گه نم هاساتره و له زه ویه که م هیز و بی برشته کانیشدا به رهه می جۆله گه نم زیاترده بی، کاتی داچاندنی، جۆله ئوستانی کوردستاندا زۆرتله به هاردایه، له بری جیدا له پایزیشدا جوداده وه شینه دری، چه ند جۆره جۆهه یه ۱ -

هه ژدان ۲ - جۆشین ۳ - جۆزه ش ۴ - گه وهه رجوه ۱ - ۵ - والفجر - ئائیستاگه بوچاک کردنی (اصلاحی) نه م تووانه کاری نه کراوه.

رووبه ری نه وزه و یانه ی گه نمایان تیدا داده چیندری و به رهه می سالیانه ی گه نمی هه ر شارستان به جیاواز، جه دوه لی ژوماره ۶ - ناوی و دیمی (۱۳۶۵)

به رهه می سالیانه ی گه نم به تون			روبه ری ژیر کیلان به هیکتار			لیکدانه وه
تیکرا	دیمی	ناوی	تیکرا	دیمی	ناوی	شارستان
۹۶۰۰۰	۶۴۰۰۰	۳۲۰۰۰	۹۰۰۰۰	۷۴۰۰۰	۱۶۰۰۰	شارستانی سنه
۶۹۰۰۰	۴۶۰۰۰	۲۳۰۰۰	۶۹۳۰۰	۵۷۰۰۰	۱۲۳۰۰	سه قز
۱۲۰۷۰۰	۱۱۵۰۰۰	۵۷۰۰	۹۹۸۰۰	۹۶۰۰۰	۳۸۰۰	قوروه
۱۳۶۷۰۰	۱۳۰۰۰۰	۶۷۰۰	۱۵۳۷۰۰	۱۵۰۰۰۰	۳۷۰۰	بیجار
۸۷۰۰	۳۶۰۰	۵۱۰۰	۶۸۰۰	۴۵۰۰	۲۳۰۰	بانه
۲۰۳۰۰	۱۱۰۰۰	۹۳۰۰	۱۷۴۰۰	۱۳۵۰۰	۳۹۰۰	مه ریوان
۴۵۳۲۰۰	۳۶۹۶۰۰	۸۳۶۰۰	۴۳۷۰۰۰	۳۹۵۰۰۰	۴۲۰۰۰	نوستان

رووبه ری ژیر کیلانی جۆله سالد، هه ر شارستانی به جیاناوی و دیم جه دوه لی ژوماره ی ۷ (۱۳۶۵)

به رمی سالیانه «به تون»			روبه ری کیلان «به هیکتار»			لیکدانه وه
تیکرا	دیمی	ناوی	تیکرا	دیمی	ناوی	شارستان
۱۰۸۰۰	۹۶۰۰	۱۲۰۰	۱۲۶۷۰	۱۲۰۰۰	۶۷۰	شارستانی سنه
۱۴۰۴۰	۹۸۴۰	۴۲۰۰	۱۴۶۵۰	۱۲۳۰۰	۲۳۵۰	سه قز
۳۸۷۰	۳۰۲۰	۸۵۰	۴۸۱۰	۴۳۰۰	۵۱۰	قوروه
۳۵۸۰	۳۳۸۰	۲۰۰	۵۳۲۰	۵۲۰۰	۱۲۰	بیجار
۱۳۶۰	۱۰۴۰	۳۲۰	۱۸۰۰	۱۶۰۰	۲۰۰	بانه
۳۹۲۰	۳۳۲۰	۶۰۰	۴۹۵۰	۴۶۰۰	۳۵۰	مه ریوان
۳۷۵۷۰	۳۰۲۰۰	۷۳۷۰	۴۴۲۰۰	۴۰۰۰۰	۴۲۰۰	نوستان

برنج. برنج یه کیکه له گرنگترین به رهه م و دانه ویتله ی خوارده مه نی جیهانی که

چاکترین نه وعی له باکوری ئیراندا ره عه مه ل دئی و به شیکئی گرنگی خوارده مه نی ناوخودابین ده کا، به لام نه م به ره مه له ئوستانی کوردستاندا به میزانیکی که م دیته ناو، نه ویش برنجی گرده، وه ک نه زانین له میژه که ناوایی - حه سه ناوا له قوییه کانی قه راحی چومی قشلاخی نزیکئی شاری سنه دا برنجکاری تیدا ده کزی هه رواله ده شته کانی مه ریواندا (میزانی به ره مه می برنج ئوستانی کوردستان له سالدا ۲۸ تونه که ۶ تونی له شارستانی سنه (دیئی حه سه ناوا) و ۲۲ تونیشی له شارستانی مه ریواندا دیته ناو، رووبه ری ژیر شه تلی برنج ۱۶ هیکتاره که ۲ هیکتاری له دئی حه سه ناوای سنه دا و ۱۳ هیکتاری تریشی له مه ریواندایه،

له ده ورانی داسه پاندی شه زی مال ویرانکه ری عیراق به سه ر ئیراندا که له ۳۱ خه رمانانی ۵۹ هه ناوی تا ۲۷/۴/۸۱۳۶۷ سالی خایاند.

به هوئی ده ربه ده ری خه لکی و بومبارانی ناوچه ی مه ریوان برنج نه هاته ناو،

۶ - گیای نازه ل و پاتال - مه رومالیات، دانه وتله وگژ

و گیایی که بوشیرو گوشتی پاتال و بژیوی نازه ل به که لکه وه ک - ۱ - وینجه و خه شه وینجه ۲ - شه وه ر ۳ - پولکه ۴ - گوله پیغه مبه ره (گه رمه شامی) ۵ - چه وه نده ر ۶ - گلینه (کزن) ۷ - شه میله (شملی) ۸ - ماش سبی و ره ش ۹ - شه له م

له ئوستانی کوردستاندا به ره مه م هینانی نه م دانه وتله و شیناوردانه باوه، رووبه ری نه وزه ویانه ی واگیا و سه وزه نالفی تیدادیته ناوله ئوستانی کوردستاندا ۴۷۸۳۰ هیکتاره که ۳۷۹۳۰ هیکتاری ناوی و ۹۹۰۰ هیکتاری دیمی یه میزانی به ره مه می سه وزه نالفی ئوستانی کوردستان له سالدا - ۱۴۳۵۰۷ تونه، شیوه ی نیوهینانی وینجه وداچه ندی گیای نالاف وینه ی کاری که شاهه رزی له ئوستانی کوردستاندا، زورتر به شیوه ی کونی فله لابه تی دیته ناو، وه چون نه وزه ویانه ی بوئه م کاره ته رخان کراوه، بره بره وکه من، به شیوه ی نیوه میکانیزه به ره مه می لی هه ل نه گیری،

۷ - دانه وتله: (نوک - نيسک - پاقله - کزن - کونجی - پولکه وشتی تر)

- دانه وتله خاوه نی ۱۷ تا ۳۰ له سه دا - مه وادی پروتینی یه - له پله ی سه ره وه ی

خوارده مه نی دان، دیاره دانه وتله پروتین داره کان له باره که به دی هینانی خوارده مه نی خه لکی له ریزی سیئه مین دا، دوا ی گه نم و برنج، قه راریان گرتوه

نه م دانه وتلا نه بیجگه له وه ی که خاوه نی، پروتینی فره و فراوانن به هوئی نه وه ی

که ریشه و ره گه کانیاں باکتیری زور و زاوه ستاوی - نه زووتیان - تیدایه بوزه وی و زار،
 یه گجار به که لکن و نه بنه هوئی به هیزبوونی خاک و برشتی کشت و کال،
 نه ودانه و یلانہ ی که له نوستانی کوردستاندا ره عه مه ل دین وداده چیندرین -
 بریه تین له مانه، ۱ - نوک (نوکه سپی و سوره وزه شه) ۲ - پاقله (چیتین، سور، سپی،
 چاوبولبولی) ۳ - ماش (سپی و زه ش) ۴ - نيسك، ۵ - کونجی - ۶ - په رشه (بروش)
 رو به ری ژیر و به ره می سالیانه ی دانه و تله ی هه رشارستان به جیاتیکراله دیم به راو

به ره می سالیانه به نو			رو به ری ژیر کیلان به هیکنار			لیکنده وه
تیکرا	دیم	به راو	تیکرا	دیم	ناوی	شارستان
۳۶۰۴/۲	۳۳۱۶۴	۲۸۷/۸	۷۵۲۶	۶۶۶۴	۳۶۲	سندج
۱۷۲/۸	۹۵	۷۷/۸	۳۲۷	۲۱۵	۱۱۲	قوروه
۴۵۹۱/۲	۳۷۳۴/۲	۸۵۷	۹۳۳۳	۸۳۱۸	۱۰۱۵	سه قز
۱۸۵/۸	۱۳۹/۸	۴۶	۳۷۷	۳۱۲	۶۵	بیجار
۲۰۴۱/۸	۱۷۵۰	۲۹۱/۸	۳۸۴۵/۵	۳۵۰۰	۳۴۵/۵	
۱۴۶۲	۷۹۸	۶۶۴	۲۲۹۶	۱۴۵۰	۸۴۶	بانہ
۱۲۰۵۷/۸	۹۸۳۳/۴	۲۲۲۴/۴	۲۳۲۰۴/۵	۲۰۴۵۹	۲۷۴۵۵	نوستان

چه دوه لی ژوماره ۸

گیاسه نه تیه کانی نوستانی کوردستان بریه تین له: ۱ - تووگوله به زوزه ۲ - توتن و نه ماکو.

زووبه ری ژیر کیلان و به ره می سالانه ی گیاسه نه تیه کانی نوستان هه رشارستانی به جیاواز سالی (۱۳۶۶)

لیکدانه وه	روبه ری ژیر کیلانی	به رهه می سالانه	توتن و ته ماکو	به رهه می
	توو گوله به روزه به	به تون	روووبه ری ژیر کیلان	سالانه به
	هیکتار			
شارستان	به راو	دیم	به هیکتار	تون
سنه	۱۰۱۰	-	۷۵۰	۶۰۰
سه قز	۱۲۱	۱۳۰۰	۲۷/۷	۲۸
بیجار	۴	۶	-	-
قوروه	۸	۳۰	-	-
مریوان	۲	-	۶۰۰	۴۲۰
بانه	۱۲	-	۱۶۴	۱۶۲
نوستان	۱۵۷	۱۳۳۶	۱۵۴۱/۷	۲۱۰

جه دوه لی ژوماره ۹

سه وزی و ته زه کاری: قزل به نجه ره (ئه سپه ناخ) - گه لآچه وه نده ر، ته رخون نه عنا، سلق

سه وزی خوارده مه نی نوستان کوردستان بریه تیه له پیاز، که وه ر - جافری، که ره وز گه له م، توو، شه له م، مه زره، زریحانه، شیوت، یه زه ل ماسی وشتی تر، تیکراله سه وزی گه لآدار، بنک دار، هه لپیچراو،

ته زه کاری نوستانیش بریه تیه له: شوتی (هه نی - شامی) کالک، گرکه،

تروزی - هاروی (خه یار) توه سوره - روبه ری ژیر کیلان و به رهه می سالانه ی هه ر

شارستان به جیاواز - زستانی ۱۳۶۶ جه دوه لی ژوماره ۱۰

باخه واتنی: له به رنه وه که هه واو خاکی به پیت و به ره که تی ئوستانی کوردستان شیواوی باخ و باخاته خه لکی نه م مه لیه نده نه همیه تیکی زۆر به م کاره ده ده ن، هه روه ک له پیشه وه، و ترا زیاترله - ۳۲۰،۰۰۰ هیکتارله گشت رۆبه ری ئوستانی کوردستان لیره وارو و جه نگه ل دایگرتوه که زوربه ی داره کانی خاوه نی به روه به می به خیره بیرن وه ک: ۱ - هه رمی ۲ - گوئز - بلج - گوئز، بادام، تووی شیرین سپی و سور، بلا لۆکه کیویه - به زوو - مازووشتی تر،

له بری له ناوچه کانی ئوستانی کوردستان، مه ریوان و بانه و سه قز و سنه، تری دیمیش دینه ناو، به ناوبانگرتن داره به ره ده س نیاکان بریه تین له مانه: سیوی سوروسی، ۲ - تری به هه ر ۱۶ - جوژه که یه وه ۳ - هه رمی به هه مووچوری ۴ - شیلانه (قه یسی) گیلان (هه ردوچوری) ۵ - هه لۆچه ی سپی وره ش ۶ - بلا لۆک، ۷ - کوخ (هه شتالوو) ۸ - گوئز ۹ - بادام ۱۰ - هه نجیر ۱۱ - تووی سپی و سور، ۱۲ - گوگجه ۱۳ - شه فتالو، دیاره که شیوه ی په روه رشی باخ و باخه واتنی له ئوستانی کوردستاندا هه رشیوه ی سونته تی - کۆنی زا بودوه،

نه گه ر برشت، به پیتی خاک و چاکی هه واو ئاوی نه م ناوچه له به رچاوبگیرین و به شیوه ی زانیاری و عیلمی باخ و باخداری تیدا نه نجام بدری نه م کاره ده توانی له که شان وه و په ره پی دانی ئابووری ناوچه دا، شوینه وارێکی گرنگ دابنی و چه ند به رابه ری ئیستا که میوه و ته زه بارووشکه بار - بوده ره وه ی ئوستانی بنیری.

ناژه ل داری -

به له به رچاو گرتنی مه رجه سورشتیه کانی ناوچه، ناژه ل داری له ده ورائی کۆنه وه له ئوستانی کوردستاندا بابووه، میرگه زه نویره دیمه نه کان، گیاجاره له وه ر خوشه زۆر و فراوانه کان و، هه زاران چه شنه گیا و گۆلی کوستانه کانی کوردستان، که هه م هیزپیده ره و، هه م بوقه له وی و شیکزۆری مالیات و ناژه ل داری زۆر به قازانجه، نه م ئوستانه ی به یه کی له مه لیه نده فره به پیت و به رکه ته کانی ناژه ل داری کوردستانی ده رهیناوه،

ئوستانی کوردستان مه لیه ندیکی کوستانی یه به تاییه ت ناوچه کانی - سه قز - بانه، دیوانده ره، مه ریوان، گیاجارو له وه ر گای زۆری پان و به رین و به که لک و به هره ی تیدایه،

ژوماره ی پاتالی ئوستانی کوردستانی هه رشارستانی به جیابه رابه ری سه ر ژوماری سالی ۱۳۶۵ - جه دوه لی ژوماره ۱۱

لیكدانه وه	مه روکاور	بزن و کارزیه	گاو گوئک
شارستان	سه ر	سه ر	سه ر
سنه	۵۰۷۷۰۹	۱۵۶۲۵	۱۰۴۵۴۳
سه قز	۲۴۶۲۴۳	۹۱۰۱۵	۵۷۰۵۷
بانه	۳۸۷۹۵	۷۴۰۱۳	۲۱۲۲۶
مه ربوان	۱۳۰۱۸۳	۸۹۵۳۹	۴۹۰۵۰
بیجار	۲۷۶۸۳۰	۷۷۰۷۹	۷۰۷۳۳
قوروه	۲۴۱۰۷۶	۷۹۱۹۳	۳۳۹۶۰
ئوستان	۱۴۴۰۸۳۶	۴۰۶۴۶۴	۴۸۷۵۶۹

ژرماره و میزانی به ره می سالانه ی گشت چه شنه ئالفی له ئوستانی کوردستاندا هه ر شارستانی به جیا - جه دوه لی ژوماره ۱۲

شارستان	ناوی	دیم	سه رجه م
سنه	۴۲۹۹۰	۳۲۱۱	۴۶۲۰۱
بیجار	۲۴۴۲۰	۸۰۳	۲۵۲۲۳
سه قز	۲۱۹۳۸	۹۹۰	۲۲۹۲۸
بانه	۷۴۴۰	۸۷۱	۸۳۱۱
مه ربوان	۶۳۹۷	۸۲۵	۷۲۲۲
قوروه	۳۲۶۱۵	۱۰۰۷	۳۳۶۲۲
ئوستان	۱۳۵۸۰۰	۷۷۰۷	۱۴۳۵۰۷

خه لکی ئوستانی کوردستان تیکرا کوردن و به کوردیش پیکه زه ده دوتین، به رابه ری پرس و جو و لیکدانه وه به کی به ربلا ووپته و، که له لایه ن زانایانی بی لایه ن و میژو نوسان و کار ناسانی دلسۆزه وه، سه باره ت به میژووی زابردوی نه ته وه و گه لی کورد کراوه، بویمان ده ر ده که وی که - کوردان - هه زاران سال له مه و پیش، ناوچه ی زه نویری پان و به رینی کوردستان، له که نداوی فارس، تا ده ریای زه ش و که نداوی نه سکه نده رون، به زنجیر کیوه کانی زاگروس، نارارات و توروس و نه ننی تورسه وه، بوژیانی خویمان هه لبرژارده و هه واریان لی هه لداوه و پاشان تیدانیشته جی بون، که له گه ل خیله کوچه ریه کانی تری تیراندا به برای و هاویه شی، به خویشی پیکه وه زیاون و له زیی شه زه ف و ناموس و نیشتمان ثابینی خویمان ندا سه ریان داناوه و، بویه ره پی دان به فه رهه نگ و زمانی تیرانی و پیروزی ئیسلام پیاوانه تی کوشیون و ته لاشیان داوه،

زمانی کوردی: به رابه ری لیکدانه وه ی کومه لی زمان ناسی - زانکوی - نه دییات و عولومی ئینسانی - دانشگاه تاران - زمانی کوردی به پینج زاراو (=شاخه و له هجه) به م جوړه ی خواره وه دابه ش ده بی:

۱ - **کرمانجی باکور:** له م مه لیه ندانه داقسه ی پی دکری - شارستانی ماکو - شارستانه کانی ورمی - خوی - سه لماس (= شكاك - هه ر کی - جه لالی له مه لیه نده کانی باکورو خوراوی نازه ربایجانی خوراوی تیران) قوچان (= کوردانی خوراسان) ناوچه کانی کوردستانی تورکیه (هه ریست ئوستانی کوردستانی تورکیه زیاتر له ۱۵ ملوین که س، مه لیه نده کانی باکورو خوراوی کوردستانی عیراق پاریز گای دهوک و موسل مه لیه نده کوردنشینه کانی سوریه، کورده کانی لوینان - نه رده ن، شوژه وی،

۲ - **گورانی** (هه ورامی که هه ورامانی کوردستان و کرمانشان ده گریته وه (دیه زه ر زه نگه نه - سیامه نسور - شیخان کوردستانی تیران و عیراق، کوردان نه فغانستان،

۳ - **کرمانجی باشور - یاسورانی:** نه م ناوچانه ده گریته وه ناوچه ی - مه هاباد - موکریان، مه نگور - مامش - شنو - سه رده شت - پیرانشار - نه غده - بانه - بوکان - سه قز ساین قه لا - تیکاب - دیوانده ره - مه ریوان - سنه - کامیاران - جوانرو - پاریزگانی هه ولیر - که رکوک - سلیمانی له کوردستانی عیراق

۴ - له کی و که لهوژی - نه م چچانه ده گزیته وه - ئوستانی کرماشان - ناوچه کانی خانقین - مه نده لی - به دره - کوت له کوردستانی عیراق، شارستانه کانی قورووه و نه سه داباد بزئی له شارستانی بیجار له کوردستانی تیران

۵ - لوژ - زاراوی لوژی بوخوی له دوزارو پیکهاتووه - هه ول زاراوی به ختباری که ناوچه کانی - پشتکو - شاری کورد و چوارمجال و ناوچه کانی تری به ختباری ده گزیته وه -

دوهه م زاراوی فه یلی که مه لبه نده کانی ئیلام - خوژه ماباد، ئوستانی لوژستان و نه و مه لبه ندانه ی په یوندنیان به مانه وه هه په ده گزیته وه -

(دین و مه زهه ب)

خه لکی کوردستان پیجگه له بزیککی زور که م گشتیان موسلمانن - دیاره غه یره موسلمانن کانی کوردستان به خوشه په وه هیچکامیان کوردنن چون گشت کورده کانی دانیشتوی مه لبه ندی کوردستان موسلمانن، زیاتر له نه وه د له سه دی ۹۰٪ دانیشتوانی کوردی کوردستان سوننی مه زهه ب و شافیعین، بریکیشان وه ک بزئی له دانیشتوانی «ناوچه» کانی قورووه و بیجار - شیعه مه زهه بن:

سوننی بیرو براویان وایه که ده بی له یاساو قانون و به ر نامه ی قورئان که پیغه مبه ری خوشه و بست له لای خوداوه به خه لات بوگشت خه لکی جیهانی هیتاوه، لانه ده ن، هه ر به زئی و شوینی راست و دورستی نه وسه روکه مه زنه دا (د) بزۆن، له قانونی ئابینی و گومه لایه تی وشه رعی دایه کی له م چوارمه زهه به شیرینه بی خه ل و خه وشه هه ل بزیزن و په یره وی لی بکه ن، چون هه رکام له م چوارمه زهه بانه، وه ک کانیوکی سارد و ساف و گه واراوایه که له سه رچاوه ی ده ریای خاوین و نه براوه ی که زه م و به زه و قانونی خوشبه ختی هیتنه روزیان پی ده ری قورئان و، شوینه واروفه رمایشته زه بانه کانی پیغه مبه ری مه زنه وه (د) هه لگیروان که هه ر که س لیان لانه دا، نه وزیگیاه به ری ناداتانه بیاته به هه شت، جاله به رنه وه به نه رکی سه رشانی خومم زانی که هه رنه بی کورته باسی له چوینه تی ژبانی نه م چوار زانابه ناویانگه، نه م چوار سه رمه زهه به، نه م چوار وه لیه له نه ولیای خودا، بنوسم - هومیده وارم که خودا به به زه ی نه براوه ی خوی لیمی قبول و گیرا بفه رمی

۱ - ئیمانی شافیعی (خوای لئی زازی بی) میرات به ری پیغه مبه ران - تاجی سه ری گشت سه روه ران - سروه ی به یانی و تاری، گول ده پشکوئینی له زاری، زانای به رزی هوزی قوره یش، بوژه زای خواده رویشته پیش، له ریزی دوستانی خوابه، بو دینی موسته فا پایه، نه شه کیشی شه قامی دین، له نگه ری دین، هه وینی ژین، قورئانی خویند به مندالی، له بهری کرد به حه وسالی، نه راست نه درو ناوی باری، به عه زمی سوئید نه چوه زاری، ناوی پیروزی چه ندجوانه، موحه مه د گولئی کوستانه، گه میه وانی شه ریعه ته، زیبوا ری زئی حه قیقه ته، ناوه ندی جه غزی دوستانه - خو شه ویستی موسلمانان، تکاکاره دل پرنوره، به شافیعی وامه شهوره، -

ئیمانی شافیعی: ناوی موحه ممه ده - کوری - ئیدریس - کووری - عه بباس - کووری - عوسمان - کووری - شافع - کووری - سائب که شافع و سائب هه ردوو پایره گه وره ی له خه زای به دردا به خزمه ت پیغه مبه ر (د) گه یشتون و ئیمانان هیناوه و هاتونه ته ریزی - صحابه ۱ - به وهویه ئیمام شوره تی خوئی کردوه به شافیعی که له باپیره ی هه شته م (عبد مناف) داده گاته وه به بنه ماله ی پیغه مبه ری خو شه ویست (د)، ئیمام له مانگی ره جه بی سالی ۱۵۰ کوچی له شاری عه ززه ی - فلسطین - له دایک بووه، ئیمام نه بوحه نیفه له م ساله دابرتیک ده لئین هه ر له و شه وه داله دیناده ر چوه - خاقانی ده لئی (شب اول بو حنیفه در گذشت شافیعی آخر شب زمادر بزاد) دایکی، ناوی فاتمه - کچی - عبدالله ی - کووری - حسینی - کووری حه ززه تی - علی - به (د) دایکی به ریزی کاتی دوو گیانی خه و ده بینی که له خه ویدا، نه ستیره ی - موشته ری له زیگه وه هه لات و به ره و ئاسمان به رز بوه وه، له ئاسمانه وه ورشه ی ده داو پزوسکه ی لئی ده بوه وه، جاهه ریزوسکه به کی به سه ر شاریکدا ده که وت تاریکی نه ده هیشت و زووناکی ده کرده وه، دایکی خه وه که ی بو، خه وزان گئیرا وه، وتیان: کوزیکت ده بی که ولات پرده کاله زانین و به تیشکی علیم دنیا زوناک ده کاته وه، له ته مه نی دوو سالییدا دایکی ده بیا بوشاری - مه که وله شوئینی به ناوی (شعب الخیف) نیشته جی ده بن،

له حه وت سالییدا سینی جزمه ی قورئان له به رده کا،

له نو سالییدا له خزمه ت - سفیانی - کووری - عئینه - و - مسلمی - کووری - خالدی

زه نجی، حه دیس و علیمی قورئان ده خوئینی،

له پازده سالییدا به ئیجازه ی - مسلمی - کوری - خالدی - زه نجی - له مزگه وتی مالی خودا «به یتوللا» له سه ر کورسی ماموستایی داده نیشی و فتوا بوخه لکی ده دا وده رس ده لیته وه - له م عه دوسه ده دا - خه و به پیغه ری مه زنه وه - درودی خوی له سه ربی - ده بیینی، حه زره ت (د) ده فه رمی، ئه ی جوان توکی؟ - شافیعی ده لی: باوکودایکم به قوربانت بی له بنه ماله ی توم، حه زره ت ده فه رمی لیم نریک به وه، شافیعی له خووشه وستی خودا (د) نریک ده بیته وه، پیغه مبه ری خوایش (د) تفی به خیرو بیری به سه ر لیوو زمان و زاریدا دینی و ده فه رمی ئه ی - محمّد - ده برّو به خیرو بیربه،

جاتیشک و ته وژمی ئه م خه وه به جورّی میشک و هوشی شافیعی زوشن ده کاته که گشت ئه ندای وه ک خووروشه ئه ستینی وه ره جی ده بیینی له زه ینیدا نه خش ده به ستی وزاده وه ستی، حافیزه ی ئه ونده به هیزده بی که: کاتی له به ر کردنی کتیو، به قولی کراسه که ی لاپه زه ی چه پی کتیبه که داده پووشی که نه وه ک هه ر به چاوپیدا خشاندن به رله لاپه زه ی راست بیکاته به رو کتیبه که ی ناوژوو بچپتیه به ر،^۱

شافیعی هه رله مندالیه وه ئه م تاییه تیانه ی بووه - ۱ - گشت زوژی سی جزمه ی قورنانی له نوژدا خویندوه، به لام له زه مه زاندا گشت زوژی دووخه تمی قورنانی له نوژدا خویندوه -

۲ - شه وی کردوه به سی به شه وه ۱ - به شیکی بوژانین و فیربون ۲ - به شیکی بو نوژو پارانه وه و سکالا - ۳ - به شیکی بوخه ووچه سانه وه،

شافیعی (ز) له ده نگ خوشیشدا هه لکه و توو بووه، کاتی که پیاوچاکان و زاناخواناسه کانی مه که بیان وستیایه که دلی پرله کولی خویمان به ناوی ژبان پیده ری (قورنان)، ناو پریژین و نارام که نه وه، ده هاتنه لای - شافیعی ۱۳ ساله و شافیعیش قورنانی بووه خویندن، ده نگ و هه ناسه ی ئه وه نده گه رم و گیرا بوو، که تیکرا یه ک له دوی یه ک پرمه ی گریان زوژی بووه هیتان و له په وژوو، ده دران به عه رزدا، کاتی که شافیعی (ر) ئه زانا گه ورنای به و حاله ده دی، به ره به ره ده نگی داده نه واندو قورنانه که ی ده بریه وه، خواله گشت زانای خزمگوزاری رازی بی،

له ته مه نی ۲۱ سالییدا ناوبانگی خواناسی گه وره ی زه مان و زانای پایه به رزی ده وران - نیمام مالیک (ر) دبسی کیتی - الموطاء - ی نیمام مالیک له ماوه ی ۳ - روژداله به رده کاو

به ره و شارئیی به ره که تی - مه دینه - زی ده که وی و به ۸ شه و ژۆژ ده گاته «مه دینه» که له م سه فه ره دا گشت شه و ژۆژی دووخه تمی قورئانی خوتندوه، دواى زیاره تی گلکۆی فه خزی به شه ر (د) و دووخه لېفه ی به رحه قی حه زره تی ابوبکرو عمر، زه زای خوویان له سه ربی، ده چیته خزمه تی ئیمامی مالیک و، هه شت مانگ له خزمه تیدا ده مینینه وه، له م ماوه دا - میوانی ماموستای به زیزی ده بی - (الموطأی) له خزمندا ده خوینی و نه وه نده ی لی فیرده بی که وه ک درباشه پۆل ده دا - پاشان به ئیجازه ی ئیمام مالیک ده چی بو عیراق، بو دیتی زانا و پسیورزی به ناوبانگ - ابویوسف و محمد شیبانی دووفه فی و جیداری ئیمام ابوحنیفه (ر) له م سه فه ره دا ئیمامی مالیک له سه دیناری که ده ی بی په نجادیناری ده دابه محمّدی شافعی و تاقه برستانی (بقیعی) مه دینه یشی به زیی ده کاو ده فه رمی ده بی عالم ئاوا روانه بکری، دواى ۲۴ ژۆژ کاروان له مه دینه وه ده گاته - کوفه - ئیمامی شافعی ده چیته زیاره تی گلکۆی حه زوه تی علی (ر) پاشان دواى نوژی عه صربه خزمه ت ابویوسف و محمّد شیبانی ده گه یی - محمّدی شیبانی - باسی ئیمامی مالیکی لی ده پرسى - شافعی ده لی له خزمه ت ویرادیم، محمد شیبانی ده لی، الموطأت دیوه؟ شافعی ده لی گشتم له به ره - نه مجار محمد شیبانی - شافعی زۆربه گه وره دیته به ر چاووچه ندیر سپاریکی لی ده کا شافعی وه ها وه رامیکی ده داته وه که محمد شیبانی عاشقی گفت و زانیاری و پارێزکاری ده بی و دیبانه وه بومالی خوئی و هه رچی نوسراوه ی ده بی ده یخاته به رده ستی - شافعی - تاهه رجوری پی خوش بیت که لکی لی وه ربگری و له به ری بنوسینه وه - محمّدی شافعی نه و ماوه که له (کوفه) دا ماوه میوانی - محمد شیبانی بوه زۆریشی له کتیب و نوسراوه کانی نه وانی نوسیه وه. پاشان به مه شوره تی محمّد شیبانی وستى. باکوری عیراق و خورّه لاتى تورکیه و خورواوی ئیران بگه زى، محمد شیبانی بوته و مه به سه - سی هه زار دیناری ده داتی تاگه رانه که ی پی به رینه سه ر - محمّدی شافعی دووسال له سالی ۱۷۲ تا ۱۷۴ ک م - به م ولاتاندا گه زاوه ۱ به شی له کوردستانی ئیران - ۲ - به شی له کوردستانی تورکیه (دیار ربیعه و مضر (دیار بکر و آمد) ۳ - شیمالی عیراق (کوردستانی عیراق) تا با شوری ولاتی زۆم (اناضول) له ویه ده چیته حران - فلسطین - و زه مله له باشوری

بیت المقدس دا - له زه مله وه، بیرری ئیمام مالکی ده که وئته سه ر، دوباره به ره و ۱ مه دینه
 زئی ده که وی و دوی ۲۷ رۆژان کاتی نوژی عه سرله سالی^{۱۷۵۵} ک ده گاته شاری پیروزی - مه
 دینه وده چینه زیاره تی خوشه ویستی خودا و مه رجی نه ده ب به جی دینی و نوژی
 عه سرده خوینی و له حه لقه ی ده رسی ئیمامی مالیکدا داده نیسی، کاتی که ئیمام پی
 ده زانی به خیری دینی و به سنگی خوئه وه ده نویستی و له جی خو ی دای ده نی و ده فه
 رمی ده بی ماوه ی ده رسی فه قینکان بلئیتته وه، ده رس ته واوده کاوله خزمه تی ئیمام داده چنه
 وه بو مالی ماموستای به زیزی، شافعی (ر) چوارسال و چه ند مانگ له مه دینه ی پیروزده
 مینیتته وه تاله مه لودی سالی ۱۷۹ ک م: ئیمامی مالیک کوچی دوی ده کاوله قه برستانی -
 بقیع - دا ده تیرزی، خواله ووله گشت باشان خوش بی - دوی نه م رۆدواوه دل ته زینه
 شافعی ده چی بو (یه مه ن) ه له وی ده بیته حاکمی شه رعی نه وی و له و بیش له خزمه ت
 - یحی - کوری حسان - فه قبی - لیث ی کوری سعد - ده خوینی و ده رسی ده لیتته وه،
 له م ماوه دا = (حمیده) نه وه ی حه زره تی عوسمان (ض) ده خوازی و خودا کوزیکی - با
 ناوی - محمد - و دوو کچی به ناوی (فاطمه و زینب) پیده دا، که محمدی کوزی پاشان ده
 بیته قاضی شاری (حه له بی) سوریه، پاشان هه رله یه مه ن، هونه ری سواری و تیره هاویشن
 فیرده بی، به جو ری که بی هه له له سه ریه ک ده تیرده داله نیشانه - له م عه دو سه ده دا -
 کومه لیک شورشگیر و حه ق خواز به زا به ری مزوی زاناو کول نه ده ره محمد، کوری
 عبدالله - کوری ئیمام - حسن - که له نیوان خه لکدا جی کردبوه وه، رۆژ به رۆژه ره یان ده
 سه ندودام و ده زگای له رزوک ی عه بیاسیه کانیا ن خستبوه مه ترسیه وه، له - حجازویه مه ن و
 عمیراق دا به دژی سه روکه سته مکاره خوین مزه کان ده سیان دابوه چه ک، ده یان ویست زولم
 و زوری زورداران بیرن ه حکومتی وه ک ده ورائی - چوار یاری - پیغه مبه ر - د - له
 جیدا دانین، به م هوئه وه گشت - سه رمه زهه به کانی سونتی - له م زا په رینه پشتیوانیان
 کردوه، هه ربوئه په ک به یه ک که و تونه ته به ررق و قینی عه بیاسیه کان، به م جوژه، کاربه
 ده سته چلکاو خو ره کانی هارون الرشید - له یه مه نه وه - بوهارون ده نوسن، که تا قمی - (عه
 له ویه کان) - یانی په یره وانی محمد و ئیبراهیمی برای یاخی بوون، نه گه ر ده ته وی ولاتی
 - حجازت - له ده س ده رنه چی - زا به ره کانیا ن به ره بوئه غذا و شورت و گومیا ن که وسه
 ریان تیدا به ره، به تاییه ت جوانی به ناوی - محمدی شافعی، که به زمان کاری سه دان شیر

و تیرده کا، به م جوزّه - هارون الرشید - ناردی و شافعی و چه ند (ده) که سی تریان برد
 بویه غدا و، هه رله نیوه ی شه ودا بران بولای - هارون الرشید - نه ویش ئیشاره ی ده کردو،
 یه که یه که ده برانه به رده سستی یباوکوژ و، سه رده برداران، له م ماوه دا شافعی نه م دوغای
 ده خویند - اللَّهُمَّ يَا لَطِيفُ اسْأَلُكَ اللَّطْفَ فِيمَا جَرَّتْ بِهِ الْمَقَادِيرُ - کاتئی که نوره ی شافعی
 هات به کوّ و زنجیره وه برابه رده می و، شافعی و تی - السّلام علیکم یا امیر المؤمنین و
 برکاته، و رحمة الله - ی به جئی هیشت، هارون الرشید له وه لاموتی - عليك السلام و
 رحمة الله و برکاته، نه ی شافعی سوننه تیکت به جئی هینا که فه رمانت پی نه درابوو، به لام
 ئیمه به واجبیک وه لامان دایته وه - به لام سه رم سورما که بی ئیجازه هاتیّه و تار، شافعی و
 تی خوی گه وره له قورنانی پیروزدا ده فه رمی = وَعَدَاللهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
 لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ كَمَا اَسْتَخْلَفَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِيْنَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ
 وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اٰمِنًا ۗ

خوابه لئیتی راسته و ملک و ده سه لاتی خوی ده داته ده س باشانی که دینی خودا به
 زبوه ده به ن، ترس له دلان لاده به ن ، هیمنی بوخه لک داده مه زرین، توش - نه ی نه میر
 - که له وه لامدا به زه ی خوات بوناردم، حه سامه وه چون که سی به زه و ره حمه تی خودای
 له سه ربی په رشه ی نه میری بوده بیته موژده ی نازادی، هارون وتی - دوا ی نه وه که خووشه
 ویسته کانت (یانی محمد کوری عبدالله کوری نیمام حس و برایمی برای) له ئیمه یاخی بون
 و خه لکیان لیمان هاندا ولات و لوتیان خسته دوا ی خویان، توش سه رده سته ی نه خشه
 کیشی نه وان بویت، چ بیانوی کت هه یه؟ شافعی ده لی - چاک وایه ده ستور بده ی
 زنجیری قورس و سارد و سزی دلیم له پی ده ریبن، هارون به - سیراجی - غولامی
 ده ستور ده داو زنجیری له پی داده مالدری - نه مجار - شافعی نه م ناله ته پیروزه ی به
 سه رداوه خوینی - يَا أَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا اِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنِيَاٍ فَبَيِّنُوْا اَنَّهُ تَه ويسان هه رهه
 والئیکان به توداوه درویه و بوختانیان بوم هه ل به ستوه، بیجگه له وه دووما فم به سه رته وه هه
 یه - ۱ - مافی نیسلام ۲ - مافی نه ته وایه تی - هارون وتی، دلنیا به - مافی خزمایه تی و
 زانیاریت له نه زه رمایه، پاشان هارون، چه ندپر سیاریکی قورنانی له شافعی ده پریسته وه،
 شافعی به جوریکی نه وه نده جوان وه لامی ده داته وه هارون الرشیدی که تا چه نده ده قیقه

له وه پیش ده یوست سه ری له به دن بکاته وه، ئیستا که سه ری ده خاته به ر پئی و به شافیعی ده لی په ندم پئی بده و موعیزه به که م بو بکه، شافیعی به گفت و لفتی نه رم و نیان و به هه ناسه ی که رم و به تینی خوئی، هارون به موعیزه و په ند، دادگری و ده یکاته گریان، کاتی که دیته وه حال ده ستور ده دارکه دوهه زاردینار (= به رابه ری سیمی ملوین تمه نی ئیستا که) بمبه نه خزمه تی شافیعی، به لام شافیعی - خه لانه که ی وه رناگری وده لی،
وَلَا تَسْتَرُوا بآيَاتِي تَمَنَّا قَلِيلًا أَمِنْكُمْ مَوْعِزَةٌ بِه دُنْيَا نَا كُورْمَه وَه،^۲

ئیمام له شاری به غدا ده مینتته وه وده چیتته کوژی زانابه ناوبانگه کانی نه وی وه ک و ه کیعی کوژی - جراح - و - ابی أسامة، له م ماوه دا - په رتوکی - (الزرعفران) «حجته» له چل به رگ داده نوسی، که مه زه هه بی (قه دیمی) لیره وه دا ده مه زری، ئیمام (احمد بن حنبل) به و گه وره یی به، له به زابه ری عیلمی ئیمامی شافیعی دابه چو کدا دیتی و به فه قتی یی نه و خوئی زاده نی، پاشان له نزیککی سالی (۱۸۱ ه ق) ده گه ریتته وه بوشاری پیروزی مه ککه - حه فده سالی زه به ق له وی ده می نیتته وه و خزمه ت به دین خودا ده کا و مه زه هه بی خوئی به خه لکی زاده گه به نی،

له ماوه ی نه م حه فده سالی دا، ئیمام ابویوسف کوچی دوایی ده کا (۱۸۲ ک م) شه ش سالک دوای نه و، ئیمام محمدی شیبانی سالی (۱۸۸ ک م) کوچی دوای ده کا، آخوایان لی زازی بی پاشان له سالی (۱۹۳ ک م) هارونه رزه شید ده مری، ۵ سال دوای نه و، نه مینی کوژی (۱۹۸ - ک م) ده کورژی، هه رله م سالی مه ثمون ده بیتته خه لیفه، پاش نه م زووداوانه شافیعی ده گه ریتته وه بو به غدا - ۱۹۸ ک م نه مجاره ته نیا مانگیگ له به غدا ده می نیتته وه، له م ماوه که مه دا له مزگه وتی خو راوای به غدا، که ۲۰ هه لقه ی ده رسی تیدا ده بی، بیجگه له سی هه لقه، هه رحه فده هه لقه که ی تر، له ده وری درسی ئیمامی شافیعی کوچه بونه وه ره حمه تی خوداله پاشان،

پاشان ئیمانی شافیعی ده به وی بو به ره دان به بیرو بروای خوئی بچی بوشاری (فسطاط) بایته ختی نه ورژه ی (میسر) کاتی خواحافیزی ده ستی ئیمام احمد بن حنبل ده گری و نه م دوشیعه ی بو ده خو نیتته وه -

أَخِي أَرَى نَفْسِي تَتَوَقُّ إِلَى مِصْرٍ وَمِنْ دُونِهَا أَرْضُ الْمَهَامِهِ وَالْقَفْرِ -

(۱) البقره - ئایه تی: ۴۱

(۲) احسن القصص ج ۱ (۳) ضحی الاسلام ج ۲ ص ۲۲۰

(۳) احسن القصص ص جلد ۴

فَوَاللَّهِ مَا أَدْرَى أَلِفُوزٍ وَالغِنَى أَسَاقُ إِلَيْهَا مَ أَسَاقُ إِلَى قَبْرِى - ۱

له ۲۸ مانگی شه شه کانی سالی (۱۹۸ ک م) ده گانه شاری فسطاط - له م سه فره دا ربیع - کوری سلیمانی مرادی و چه ندغه قبی ترو حاکمی تازه ی مسیر - عه بیاسی کوری موسای له خزمه تاده بی،

نیمامی شافعی تا ناخری ته مه نی پیروزی له مسیردا ده می نینه وه، شه وی جومعه ی ناخری مانگی ره جه بی سالی (۲۰۴ ک م) دواى نوژی (عیشا) خه وتنان کوچی دواى ده کاپیانی پاکى به ره و به هه شتی خودا ده فری و ته رمی پیروزی له قه برستانی (قه رافه) ده نیروژی، ره حمه ت و به ره که ت و بزه یی خودای له سه ربی، نیمانی شافعی له ماوه ی نه م چه ند ساله که مه ی ناخری ته مه نی پیروزی دا: نه م په رتووکانه ده نوسی - ۱ - الام - که له چواربه رکى گه وره داله چاب دراوه نه م په رتوکه، ده ربایه کی گه وره ی پرله گه و هه ومه ر جانه و له قانون و یاسای شه رعى نیسلام ده دوی، رنگای شه رع و زانین و تیگه یشتن له قورئان و حه دیس و دینی، بوخه لکی ته خت و بی کولو کرده، تا زانایان بیرکه نه وه وتی بگه یه ن و کویر کویرانه وه شیوین نه م و نه ونه که ون

۲- نیمامی نه عزه م نیمام ابوجه نیفه (خوای لی رازی بی). ناوی - نعمان - کوری ثابت - کوری - زهوتی له شاری «کابولی» نه فغانستان که نه وکاته به شی بوه له تیران، له دایک بوه، نیمام سالی ۸۰ - ی کوچی له شاری کوفه له دایک بوه و، له سالی ۱۵۰ کوچی له به ندیخانه ی - مه نسوری عه باسی - داکوچی دواى کرده، نیمام ابوجه نیفه که به نیمامی - اعزه م «نیمامی گه وره» به ناویانگه له ته مه نی ۱۶ سالیله گه ل باوکیدا چوه بوخه ج، له وی به خزمه تی - عبدالله - کوری حارس - دو صحابه ی به زیزی پیغه مبه ر (د) گه یشتوه، که وایی نیمام له زیزی - تابعین - ده ژمیردری بیجگه له م دوانه چه ند - صحابه ی - تریشی زیارت کرده،

نیمام (ر) له ده سستی خوئی نانی خوارده - کوتال فروشی کرده - له مه درسه ی کوفه - ده رسی خویندوه و: له خزمه تی نه م پیاوه گه وره خواناساناه - عه تای کوری - نه بی ره یاح ۲ - هیشامی کوری - عروه - ۳ - نافعی مه ولای کوری حه زره تی عومه ر - حه دیس و

(۱) برای خوشه و دست ده بینم دلم بو مسیری ده دا - نامسیر سه رزه وینی و شک و بیابانی له ری دایه، سویند به خودانازانم نایا بو پیروزی و ده وگه مه ندی، به ره و مسیر زاده کیشریم یا به ره و گلکوم ره عه راتی فه قبی ده لئی بو هه ردوکیان - خواله گشتیان لاری بی .

وشه رعی وه رگروتوه به لام زورتری زانست و علمیی خوئی له - حه مادی - کوری نه بی - سلیمانی نه شعه ری وه رگرتوه -

ئیمام نه بوحه نیفه (ر) له سه ر حه ق وئیزی و له به ر نه ویکه به فه رمانزه واسته مکاره کانیدا هه ل نه ده دا وسه ری بوډانه ده نه واندن، دوو جارتوشی به ندیخانه ولی دان بوه، ۱ - جاری به که م له ده وره ی فه رمانزوی (مه زوان الحمار) ناخرین حاکمی به نی نومیه، به ده سستی (ئینوهوبیره کاربه ده سستی (مه زوان) له به ر نه وه که - ئیمام - ددانی به حکومه ته له رزو که کانی نه واندانه ده ناونه ده پوه به جه للاد و پیاکوژیان - زوری نه زیه ت کراولیشی درا - ۲ - جاری دوهه م له زه مانی حکومه تی - عه بیاسیه کاند - به ده ستوری - مه نسوری دوایقی - له کوفه وه هیترا بویه غذا، (مه نسور) پئی ده لی پله ی - قازی لقوزاتی م بوتوداناوه ئیمام چون حکومه ته که یانی به حه ق نه ده ناسی قسه که ی زه ت ده کاته وه وقبولی ناکا جابه ده ستوری (مه نسور) نه وخواناسه گه وره و نه و ئیمامه به ریزه ده خریته به ندیخانه وه تا ده رزو هه رزوژی ده شه لاق له ئیمامی حه ق وئیزی، بی تاوان ده درزی، پاشان نه خوش ده که وی، دوای ۵ رزو گییانی به ره و به هه شت ده فری و کوچی دوا ده کا، دوای ماوه یی (وه که ده لئین دوای ۱۵ رزو) هه رله وزنیدانه داکوچی دوایی ده کاوشه هید ده بی^۱ - بری ترله میژو و نوسه کانی ده لئین به ده ستور - مه نسور ده رمان خوارد کراوه خوازاناتره:^۲

دیاره قین نه م زور دارانه له به ر نه وه بوه که له دووبه ره کی و زووداوه ناحه زودل ته زینه کانی نیوان ۱ - عه له ویه کان «بنه ماله ی حه زره تی عه لی» به زا به ری - محمدی کوری - عبدالله مه شهوریه - نفس الزکیه - و - ئیبراهیمی برای ۲ - عه بیاسیه کان «وجه ی حه زره تی عه بیاس» - مه شهور به - سفاح یانی خوینرئیزه ئیمام ابوحه نیفه (خ) به ناشکرا لایه نی - محمدی کوری - عه بدوللای - عه له وی و ئیبراهیمی برای ده گرت، پئی واپوو که به زاستی - عه له ویه کان - شیایوی جی نشینی پیغه مبه رن (درودی خوی له سه ر) نه وه که - عه بیاسیه کان، جابه م هویه، ئیمام ده که وئته به زره هیتله ی قین و دل زه قی مه نسوری عه بیاسی و ده که وئته زیندان و زور به په له هه ر له وی ده رمان خواردده کزی و به سه ر به رزی له زئی خولدا به ده سستی مه نسوری ده وایقی شه هیدده کزی، تیشکی زه حمه تی خودای به سه رداباری - خه لکی سیستان و بلوچستان، به شیکی زور له

۱) ضحی الاسلام ج ۲. ئینوخه له کان - احسن التخص
۲) ضحی الاسلام ج ۲ ص ۸۲ و ۸۳. ئینوخه له کان -

خوراسان - تورکمان سه حرا بَرّی له تورکه کانی ده وروبه ری ورمی و بَرّی له بنه ماله ی کورده کانیش حه نه فی مه زهه بن - له گشت جیهانیشدا زیاترله ۲۵۰ ملوین که س په بَرّه وی بیروبروای جوانوو خواپه سه ندی نه م زانا گه وره و پایه به رزه ن - گلکوی پیروزی له گه ره کی نه عزمیه ی - به غداده،

۳ - نیمامی مالک - نازناوی - مالک - کوری انس - له هوژی به ناویانگی عه ره بی به مه نی ذی اصبح - ه، له سالی ۹۳ کوچی مانگی له دا یک بووه و له سالی ۱۷۹ ک م کوچی دوایی کردوه - ته واوی ژبانی به خیر و بیری له شاری - مه دینه و له هاوسیه تی حه زره تی پیغه مبه ری خوشه وستی خوادا (د) به سه ربردوه، بیجگه له مه ککه بوشاریکی تر سه فه ری نه کردوه، له خزمه ت زانابه به ناویانگه کانی (مه دینه) دا خویندویه و به پایه گه یشتوه و له لای نه م پیاوه گه وره و به ریزانه - ۱ - ابن الشهابی (زوهری) ۲ - نافع - ۳ - هشامی کوری - عروه - کوری زبیر - حه دیسی وه رگرتوه، نه م کتیبانه یشی نویسه ۱ - الموطأ - له م کتیبه دا هه زارو چه ند حه دیسی سه حیجی هیناوه که له ۹۴۵ که س له زانابه ناویانگه کانی ناینی گیرا وه ته وه که نه وانیش ده م به دم له پیغه مبه ریان وه رگرتوه - ۲ - (المدونه) نیمام له م کتیبه بی وینه ی خویدا نزیککی ۳۶ هه زار مه سه له ی تیدا به یان فه رموه که به هوئی فه قبی خواناس و به وه فایه وه - اسدی - کوری - فوراتی - نیشابوری که دانیشتوی تونس بووه - ۳۶ هه زار مه سه له ی له ده م نیمام بیستوه و له په رتوکیکی ۶ به رگی گه وره داکوی کردوه ته وه و ناوی ناوه (المدونه) اسد - المدونه، له گه ل خویداده با بو شاری (قیروان) له وی (سحنون)، زانای مه غربی (المدونه) له (اسد) وه رده گری و له سالی (۱۸۸ ک م) ده بیابومیسره له وی پیشان (علی) کوزی قاسمی ده دا: نه ویش په له کانی هه ل ده گریته وه و هه له کانی زاس ده کاته وه وه باب بابی ده کاو دیسان ده بیاته وه بو «قیروان» که له ویوه ده روا «بواندلس» ورله وی په ره ده ستینی (صحی الاسلام ج ۱ ص ۲/۵ به و و لاوه)، نیمامی مالک وه ک گشت زاناخواناسه پایه به رزو پاریز کارو نه ولیاکانی خودا، هه میشه حه قیان وتوه و هه هه به دواوی پیغه مبه ر دا (د)، زویشتون و له شه قامی قورئان و پشتیوانی هه زاران لایان نه داوه، جاله م روّه وه - کاتی که (محمد) کوزی - عبدالله

- کوری - نیمام چه سه ن (ر) که به - نفس الزکیه - به ناوبانگ بوه، له گه ل براکول نه ده ره که یدا - ئیبراهیم له به رایه ری - سه ره زوی و سته م و خوئیریزی - مه نسوری عه بیاسی - زاپه زین و دنیا یان لی کردبوو نه چه رمی «چوله که» - نیمامی مالک وه ک نیمامی - ابوچه نیفه - به قسه و به فتوا، له م زاپه رتنه، که به دژی عه بیاسیه کان به رتوه ده چوو، پشتیوانی ده کرد،

بۆنمونه: نیمام: به ده لیلی نه م چه دیسه که ده فه رمی (لئیس علی مُسْتَكْرِهٍ طَلَاقُ) ته لاق، هه روا په یمانی زورلی کراودا نامه رزی، یانی نه ته لاقی زور لی کراوده که وی ونه په یمانی زورلی کراوداده به سزی، به م جوژه نه و خه لکه ی که په یمانیان له گه ل عه بیاسیه کاندایه ستوه نه گه ر هه لکه وت و په یمانه که یان شکاند، چون په یمانه که یان له زوی زوروه به نابه دلیه وه به ستوه و حکومه ته کافیان به زالم و ناحه ق ده زانن - په یمانه که یان نه شکاندوه و گوناحیان نه گه یشتوه، نه گه ر پال بدهن به - محمّدی - نه وه ی نیمام چه سه نه وه، که به دژی - عه بیاسیه کان زاپه زیوه، (مه نسور) که نه م هه واله ی به گوی ده گه بی - به نیمام ده لی نابی توئه م چه دیسه بوخه لک به گیریتیه وه، چون نه م چه دیسه خه لکمان لی هان ده داوه، کومه لمان لی ده نالوزینی و خه و تومان لی وه خه به ردینی، به لام مه گه ر نیمامی حه ق به ده سستی حه ق ویز به م جوژه بایانه ده له رزی، دوا ی نه م باسه - مه نسور - به فیل کابرایی فیژده کاکه نه و چه دیسه ی لی بیرسیتیه وه، نیمامیش له ناو کومه لیکدامانای چه دیسه که یان وه هابوشی ده کاته وه، که ته نانه ت گیلی نوستوویش وه خه به ر بیتنی، به م به هانه - مه نسوری له خوابی خه به ری قین له دل نیمامی مالک به شه لاق داده گری، نه یه ک نه دوو، نزیکی ۷۰ شه لاقی لی ده داوسه باره ت به م دوسته ی خودا، له سنوری شه زه ف ودین و مرو فایه بتی ده په زی، به لام ده ت وت دانه دانه ی نه وشه لاقانه ی که ده سستی چه په لی مه نسور، دای هیناوه بوله شی بی گوناح و پرخیری نیمامی مالیک، خشل و خاوی گه وره بی و خوشناوی بووو، له به ده نی هه لکیشرا، یا فریشته ی خوشبه ختی بوون که بونی خوشه وستی و شکون خسته ناو دلان، ناوی خوش و به زروویه بایه خیشیان خسته سه ر زمانان، کوردان ده لئین: نه وه ی لای به نده خه یاله - له لای خودا به تاله،

دیشان پرسیاری لی ده کری، نایا کوشتن و برینی نه وانه ی که له دژی حکومه ت زاده په زن و شه زده که ن دورسته؟ ده فه رمی نه گه ر له به رایه ری حکومه تیکی وه ک - عومه ری کوزی عه بدو له زیزدایی، به لی نه گه روه ک نه و نه بوو؟ ده فه رمی لی گه زی

باخودا به زالم توله له زالم بستینی، پاشان خودا هه ردوکان به سزا بیگه تیی، نه و و تاره حه ق خوازانه ی بونه هوئی ده ردی سه ری، به لام هه رنه و ده ردی سه ریانه بونه هوئی نه وه که نه و زوکه له گشت جیهانازیاترله ۲۵۰ ملوین که س په یژوویی له بیرو برۆای ئیمامی مالیک ده که ن^۱

ئیمام احمد - ی کوری محمه دی کوری حه نبهل (د.خ)

۴ - ئیمام نه حمه دی - حه نبهل - له مانگی مه ولودی سالی ۱۶۴ ک م له شاری به غداله دایک بووه، دواي خویندنی قورنان و نه و علیمانه ی که له وزه مانه داباو بووه، به دواي فیرون و کوکردنه وه ی حه دیس (فه رمایشته به بایه خه کانی حه رزه تی پیغه مبه ر (د) شاره کانی - کوفه - بصره - مه ککه - و مدینه - شام (دیمشق) یه مه ن، جه زیره - (جه زیرو بوئانی کوردستان) گه زاوه و زوری زه حمه ت کیشاوه، ته نانه ت و تراوه که ملوینی حه دیسی له به ربوه، له خزمه ت ئیمامی - محمّد - ی شافیعی دا زوری به هره بردوه و ماویه کی فره له ریزی فه قیکانیدا ماوه ته وه، چوو بومیسر له سالی (۲۲۰ ک م)، له ده ورائی حوکه تی - معتصم عه بیاسی - له سه رمه سه له ی - (خلق قرآن) لئی دراوخرابه ندیخانه به لام نه م زانا گه وره شورشیه له سه رقه سی حه قی خوئی زاوه ستاوه گه ردنی بو و زینه ی کوته ک به ده ستان شل نه کرد، که هه ر نه م حه ق ویزیه ی بو به هوئی نه وه که خه لکی خویمان به ده ورداده گبیرا، به جووری پله و مه قامی چوه سه ره وه و له دلئی خه لکدا جیی کرده وه کاتی که له سالی (۲۴۱ ک.م) له زوژ جومعه له دنیاده رچوو، زیاترله هه شسه دهه زار (۸۰۰/۰۰۰) پیاو و شه ست هه زارژن، ته رمی پیروزیان تا سه ر گلکوکه ی به زئی کرد، هه وایست هه زار که س جوله که ونه رمه نی و زه زده شتی له دیتنی نه و روئنگا پرشکوویه و له تیشکی گیان به خشی هه لگرا قورنان و حه دیت هه رله و زوژه دا موسلمان بون و ئیمانیان هینا، زیاترله دوسه د ملوین په یزه وی هه یه^۲ زه زاوژه حمه تی خودا له سه رنه و وگشت زیبوارانی زینگای حق و یه قین...

(۱) ضحی الاسلام - ابن خلکان -

(۲) قینوخه له کان ص ۲۷ ج ۱ و ضحی الاسلام ج ۱ ص ۲۲۵

شاره خشپیلانه جوانه به دیمه نه که ی بانه

بانه: ناوی شاری ناوه ندی مه لبه ندی بانه یه که له ۵۵ ک باشوری خۆراوای شاری سه قزو ۲ ک سنو، کوردستانی عیراق و ۱ ک شاری سه رده شتاهه لکه وتوه ، تایبه ته جه غرافیا کانی به م جوّره یه:

۱ - درێژی جه غرافیا یی له نیوه زۆی گرینویچ - ه وه، ۴۵ پله و ۵۳ ده قیقه یه

۲ - پانی جه غرافیا یی له خه تی نیستواوه، ۲۵ پله و ۵۹ ده قیقه یه،

بلندی له زوی ده ریاوه ۱۵۲۵ گه زه ، شاری بانه وه ک سه کۆبه کی به رجه وه ن خوش له نیوان نه م کیوه به رزوسه وز و به دیمه نانه دا هه لکه وتوه ، ۱ - له لای باشوره وه به کیوی میژویی (ناربه با)، ۲ - له لای خوّره لاته وه به کیوی «بابووس».

۳ - له لای باکوره وه به کیوی «دووژین» ۴ - له لای خۆرا واوه به ری ناچخه و تاچاوه ته رده کا دیاره و به قه برستان و گلکۆی «سلیمان به گ» و دیتی «بن ره زانه وه نوساوه، که سه با ره ت به خۆراوای بانه و خوّره لاتی سه رده شت. کوردان و توپانه = سوپهی سه رده شت و شامی بانه. هه ردوو هه روه ک به هه شت وانه

چون خوّره لاتی سه رده شت و خۆراوای بانه، تا چاوکارده کاوچه زینی خوشه، لیره واروسه وزه لانی یه، شیوو ده شت و ته په و کانی یه، روانگای هه ست بزویی گیانه، دلزقین و جوانه، که هوش و بیرى مرو. له ووله منوله تو. له دیتی نه و گشت نه خش و نیگاره، له زازاوه یی نه و هه موئاسه واره دلای دانا که وئی، تا خودای وه به رچاونه که وئی، جازه نگیی کانی که نه م شاره دورست کرابی، خاوه نه که ی وتبیتی له خودا به زیادبی - له م شوینه م زیاتر «بانه بی» که ورده ورده بی، که ی تواوه «بانه به خوشی ماوه، وشه ی «بانه» له کوردیدا به م مانایانه ها توه

۱ - ده شتایی بلندتر له ده وروبه ری خوئی «بانی هۆبه توو» سه ریان ۲ - هاوینه هه وار

«بانه مه ز» ۳ - له وه رگه ی به هارانه به رله چونی هه وار چیان بو هه وارگای کوستانان به م جوّره چون ، شاری بانه، له شویتیکی بلندتر له ده وروبه ری خوئی، پیکهاتوه یا چون له پیشدا به هاوینه هه وارو شویتی کۆبونه وه ی سه رخپله کانی نه م مه لبه نده بوه، یا چون شویتی له وه رگای به هارانی خپله مه زداره کان بوه، یا چون جوانترین و به دیمه نترین

روانگای سورشتی بوه، یا له به رگشت ئەم هۆبانه به «بانە» ناوی ده رچره .
 ئەم شارە تانیووەی قەزنی سێزدهی کۆچی به ناز ناوی «به رۆژه» به ناوبانگ بوه -
 ههروهك له بن چاخ و قه باله كۆنه كانی بانە دا ناوه ندی مه لیه ندی بانە یان به ناوی
 قه سه به ی « به رۆژه» نویسه، دیتی «به رۆژه کون» که له ۲ کهه . باکوری خۆر هه لاتی
 بانە و داوینی کیوی «دوزین» دایه، به لگه ی ئەوه یه که ئەم شاره به هۆی شه زونا کۆکی
 یاوه یشومه ی گرانی روخواوه و دیسان دورستکراوه ته وه
 له نیوه ی قەزنی سێزده به م لاوه ناوه ندی مه لیه ندی بانە به «شاری بانە» ناو نرا
 که ئە ویش به هۆی دووبه رکی و گوی دان به بیگانه دیسان روخواووێران بووقه برستانی
 باکوری خۆر هه لاتی بانە که به «بانە کۆن» مه شهوره دلیلی ئەوه یه که هه رله قه دیمه وه ئەم
 شاره چه ن جار شوینی خۆی گۆزراوه ته وه - که له خوائه خوازم ئیتر دامزروناواییت، 1

شارستانی بانه سه ربه پارێزگا (ئوستانی) کوردستان

شارستان «ناوچه» ی بانه یه کێکه له ناوچه ناوووه واخوشه کانی، پارێزگای کوردستان که له خۆرا وای ئێران و باکوری خۆراوای پارێزگای کوردستان داقه راری گرتوه، نه م ناوچه لیژه وارو کوستان و سارده سیڤه.

رووبه ری نه م مه لیه نده وه که ته واوی ناوچه کانی پارێزگای کوردستان له زه مانی شاقین له دلّه کاندازۆر که متر له وه ی که بوه نو سراوه، ته نانه ت به جوغرافیایش خه یانه ت کراوه، به لام خوڤشه ختانه له ده ورائی ئنیقیلابی ئیسلامیدا به ره به ره شوینه واری قین له دلّه کان لاده چی، که یه کئی له وانه نه مه یه ، زوبه ری ناوچه ی بانه به رابه ری به رگی ۲۲ ناوه ندی سه رژوماری ئێران له مانگی بانه مه زی ۱۳۴۷ هه تاوی دا ۷۹۴ کیلومیتربه راوه رد کراوه. به لام به رابه ری زاپورتی پارێزگای کوردستان زوبه ره که ی ده گاته ۱۳۴۷ کیلومیتری چوار گوڤه سنوری ناوچه ی بانه به م جوڤه یه.

۱ - له لای باکوره وه به تیره شانی کێوو به رزایه کانی نیوان ناوچه ی بانه و گه ورکی سه قزومه هاباد.

۲ - له لای باشوره وه به تیره شانه کانی نیوان بانه و ده ره ی شلیڤ - له کوردستانی عیراقد

- شلیڤ - کلکه خاکێکی کوردستانه که، به لای که مه وه به درێژایی ۴۵ کیلومیترو به پانی نیو تا ۳۵ ک، که «به رابه ری سنوربه ندی زه مانی که عیراق به شی له حکومه تی عوسمانی بوه» له سه ربه شی کوردستانی عیراق دانراوه ، چون له نیوان مه لیه نده کانی بانه و مه ریوانی کوردستانی ئێران هه لکشاهه. ریگای هاتوو چۆی نیوان شارو >یکانی نه م دوومه لیه نده ی لیک پچراندوه، به جوڤی نه گه رکه سی بیه وی له بانه وه بڕوا بومه ریوان. چون ناگری زاسته و خوڤسنوری شلیڤبیری و رزور زووناسان بگاته مه به ست. ناچارده بی چوار پینج به رابه ره ریگابیری و ده شتی شلیڤده وربدانه وه تا بگاته مه ریوان. نه ی هه زارنه فره ت له بیگانه که: «ده ستی خو ی نی یه و ماری پی ده گری»

۳ - له لای خوڤره لاته وه تیره شانه کانی نیوان دیکۆکانی سه رشپوومیره دپی سه قز،

۴ - له لای خوڤراواوه به دیکۆ «سیوه یل» و «ئالان» ی کوردستانی عیراق (چه می «چۆمان» ، ناوچه کانی ئالان و بانه لیک جیاده کاته وه) و ناوچه ی سه رده شته وه

- نوساوه (بری له چۆمی «که لوی») «زینی چکۆله» به مهرزی سورشتی نمان بانه و سه‌ده‌شت ده‌ژمیردری.

خه‌لکی ناوچه‌ی بانه تیکرا کوردن و سونین و له سه‌ر مه‌زه‌بی نیمامی محمدی شافیعی. ئەم ناوچه ناوچه‌یه‌کی جەنگه‌لی و لیره‌ واری‌یه‌که زۆربه‌ی داره‌کانی داری برۆه، که ئەم داره‌ پر به‌ر و به‌ره‌مه، په‌کێکه له خه‌لاته‌ جوانه‌کانی خودای گه‌وره، نه‌گه‌ر به‌ وردی له به‌رو به‌ره‌می بیر بکه‌ینه‌وه و وردینه‌وه، ریشه و لکو‌گه‌لا و به‌رو توکل و شیله و هه‌موو زه‌رراتی ئەم داره، شاهیدی ده‌دا که به‌دی هینته‌که‌ی خودایه‌کی، بێ‌وینه و تاکو به‌خشنده و میهره‌بانه. چون نه‌گه‌ر هیزی نه‌براه و زانستی بێ پایانی خودا نه‌بێ له وه‌رزی کێ دایه ئەم هه‌موو به‌راتوخه لانه له ته‌نیا داریکدا به‌دی بیتی؟ - داری به‌رو «داری مازو» ئەم به‌رانه ده‌گری:

۱- مازو، ۲- خرنوک، ۳- که له ج «مازوه چکۆله»، ۴- به‌رو، ۵- قجو «قاپوری به‌رو»، ۶- گزگل «تال»، ۷- سیچکه ۸- قشکه سوره «بۆ مه‌شکه ده‌بێ»، ۹- قشکه شینه، ۱۰- گه‌زۆ ته‌ویش سی‌جوره «۱- پوله‌که، ۲- گه‌ل گه‌زۆ، ۳- گه‌زۆ ورده»، ۱۱- به‌ره‌گه‌لا، ۱۲- ده‌موکه، ۱۳- تسکل «تسله»، ۱۴- ریشاله ته‌مزی و شیرینه. دوا‌ی مانگن ده‌وره‌ری و پنه‌وی نامینی»، ۱۵- ددانه‌ برازه «جیوه‌ی دار مازو»، ۱۶- پوشو «کانی پنیوست به‌ به‌ردو نه‌ستی ناوری بێ ده‌کرینه‌وه».

داری قه‌زوانیش ئەم به‌رانه‌ی هه‌یه:

۱- قه‌زوان «وه‌نه‌ته‌ق» که به‌ کالی و شینی له ناو دۆ و ماست ده‌خری. نه‌گه‌ر به‌شینی وشک بکری و به‌باردینه‌وه و بکرینه‌ ناو ماست و دزه‌م بونی خوش ده‌کا هه‌م بۆ به‌ده‌ن که‌لکی زۆری هه‌یه: به‌ وشکیش ته‌زیبھی لێ دروست ده‌کری.

۲- بئیشه‌ تال: که برینی ده‌ست و پێ و به‌ده‌ن ساریژ ده‌کا. خواردنی بۆ زه‌خمی مه‌عه‌ده زۆر به‌ که‌لکه. دیسان دوو که‌لی داری قه‌زوان بۆژنی زاوونه خوش زۆر باشه.

۳- جاچکه «بئیشتی کوردی: که هه‌ر نه‌و بئیشه‌ تاله خوش ده‌کری و ده‌بێ به‌ جاچکه «بئیشته» خوشه.

ناوچه‌ی بانه به‌ تایبەت «ده‌شته تال» ئەم داره به‌رانه‌ی هه‌یه: ۱- تری «ره‌ش، سپی، سور» به‌ تایبەت تری ره‌ش‌ه‌ی بانه ته‌گه‌ری پینی بچارین بۆ نه‌وه ده‌بێ بۆ ده‌ره‌وه، بئیردری.

چون له به‌ر سه‌رمادا خۆی ده‌گری تازستانیش ده‌مینی. ۲- مازو، ۳- قه‌زوان، ۴- قه‌یسی

«شیلانه» ۵ - هه نار ۶ - هه رمی ۷ - گوێز ۸ - بادام - تالّه و خوڤه. ۹ - گوێز «گیوژ»
 «زبرد و سور» ۱۰ - بلالوکە کیویله.

۱۱ - چواله خوڤه و تالّه ۱۲ - چه قاله (به ری چالوک) «ته نگز» ۱۳ - به زونه م
 جوړانه (به زوه خوڤه «شه کی» و یول. به زوه تالّه. توپه) ده گری.

هه ربه و جوړه نه م ناوچه به رهه می گه نم، جو، نوک، توتن، ته زه کاری و به رهه می
 نازه لی هه یه به تایبه ت مه ره زی بانه به ناویا نگه، که زانکوچوڤه ی لی دورست ده کری.
 خه لکی بانه به هوئی نه وه که له مه رزی کوردستان داده ژین شوغلی زورترین مامه له و
 هاتووچوی نه م دیوه و دیوه. به م هوپه خه لکی بانه له لایه ن نابوری یه وه ژانیکی باشیان
 هه یه. نه وانیش وه که هه موو کوردیکی پاک، نان خوڤ و میوان زاگرن. بوغه ریه زور به
 قه دروزین.

۱ - کیوه کانی ناوچه ی بانه ی مه لبه ندی کوردستان

۱ - زنجیره کیوی به ناویانگ و به رزوبه ته رزی «سورکیو» له سنوری نیوان
 کوردستانی ئیران و عیراق و له خوړاوا ی شاری بانه دایه، له دئی «چه مپاراو» وه تادیی
 «دونیز» نزیککی چل کیلومیتر دریزه ی هه یه، به رزترین خالی نه م کیوه له پشستی دئی
 بله کیوه ۲۲۲۹ گه زونزترینی له دئی «دونیز» دا ۱۲۲۰ گه زله روی ده ریاهه به رزه، نه م
 کوستانه که هه م گول و گیاوگری فره و فراوانه بو نازه له هه م که وومه له و بزنه کیوی زوره
 بوژاوجیان، نیشانه ی به رزی هیمه تی کوردانه، مه ته ریژی شه ره ف و ویژدانه.

۲ - کیوی ناوبریتان (به رزی ۱۶۳۲ گه ز) له نیوان نالوت - زه لی دایه

۳ - زنجیره کیوی - گاکر - که ۲۰۵۵، «۲۷۶۳» گه زبه زره، له نیوان دیکانی -
 هویره سیت - نالوت - مه زره لان، سارتکیی سه ری - بله سه ن - نه نجینه ی سه رو -
 سارتکیی خواری دایه.

۳ - زنجیره کیوی - حه وته وانان - له نیوان دیکانی نوژگه - مامال - سیاومه - دارینه ی
 سه ری و کانی پیزمکی دایه - خه لکی ده لئین چون حه وت «صحابه ی» تیداشه هید
 کراوه پئی ده لئین - حه وته وانان - که قسنی هه رحه وت - صحابه - کان له سه ره م کیوه یه،
 ئیستا که - راداری - لی دامه زراوه - خوڤکه که یان به ناوی - خاتون - له داوینی کیوه که
 به ره وزوی دئی «سیاومه» نیژراوه (خوازانتره)، به زرترین نوچکه ی ناوچه ی ده شته تال -

- حه و ته وانانه - که ۱۷۳۵ گه زله روی ده ریاوه به رزه، نزمترین خالیشی دئی «ویسکه» -
 له قه راخی چۆمی - که لوی که ۱۱۰۰ گه زبه رزه -
- ۴ - زنجیره کئیوی «گه وره قه لا (۲۰۴۵ گه زبه رزه) له نیوان دیکانی - سیوچ
 میراوی سه رو - نژۆ، سه رقۆل، شه زگه و سه دباردایه .
- ۵ - زنجیره کئیوی - ئاربه با (که ۲۲۲۰ گه زبه رزه) له نیوان شاری بانه (باشوری).
 کانی گوئزء کانی به ن، بویه ن، که ریماوا و درگاشیخان دایه .
- ۶ - کئیوی «بابوس» (۲۳۸۰ گه زبه رزه) له نیوان نه نجیله - چی چۆران، ده مامه، کانی
 ناووته رخاناوادایه .
- ۷ - کئیوی «دوزین» له نیوان زه شه قه لات، شوی، هومه ره شال، به زۆزه کۆن دایه و
 زوبه زوی - نه شکه و تینگی به ناویانگی تیدایه .
- ۷ - زنجیره کئیوی - که لی خان که له باشور و خوۆره لاته وه به ره باکورو خوۆراواکشاه
 به ریز نوچکه به رزه کانی به م جوۆره یه - ۱ - نهینی
- ۲ - قه وره ج دابان ۳ - «بابوس» - ۴ - «که لی خان» ۲۱۲۶ گه ز ۵ - نوچکه ی -
 «زه شه قه لات» ۲۳۶۸ گه ز ۶ - نوچکه ی کئیوی پشتی «سه به تلو» ۲۷۰۰ گه ز - ۷ -
 «کانی تال» - پشتی سه دبار ۸ - کوستانی «مه یدانان» له پشت دئی - مه نیجه لان ۹ -
 کوستانی «گولی به رکان» پشتی «مه نیجه لان» ۱۰ - هه وارخیزۆک (۱)
- ۱۱ - «به رده جه ماد» له پشت دیکانی سماقان و پیاوین
- ۱۲ - زه رده گل - له دئی به رده زه ش - ۱۳ - کوستانی - به رده که ل له پشت دئی -
 کونه ورچ .
- ۱۴ - کوستانی «سیوه سوره» له پشت دئی گوئه .
- ۱۵ - کوستانی - «مه یدان چوخه» له دئی نیستان
- ۱۶ - کوستانی «چواربه رخه»
- ۱۷ - «کورتەك» له پشتی دئی - قوله سمۆر
- ۱۸ - زنجیره کئیوی «دوسه ره» له نیوان دیکانی مه نیجه لان - شه هیتان - که شینه -

میرگه نه خشینه موسی و زاواکیودایه^۱

۱۹ - کیوی «به رده سور» له نیوان - زبویه - سپی داری، بیلوی و نجنی ژورودایه

۶

۲۰ - زنجیره کوستانی «مه رده کان» له نیوان دیکانی گوئزلی - که نده ل -

زه روای خواری داهه لکه وتوه و داوتنشی باخ و باخاته.

۲۱ - کیوی - سولتان مراد «بیدان» له نیوان کانیوی «گونجان» دئی «بیلو» و «نجنی

سه ری دایه.

۲۲ - کوستانی «جاتراوی» له نیوان دیکانی بیکه ش، دۆل هه رزن - هه ورازه،

دارساوین پشندزه و شه مؤله دایه

۲۳ - کوستانی «که لوزه». له نیوان دیکانی شوی، نارمه رده - نیزه رۆه کانی ناو

کوچه ردایه،

۲۴ - کیوی «کانی کزکز» له نزیک دئی نیوان دایه

۲۴ - کیوی «کانی گه رچه ک» له نیوان دیکانی، نیوان و سوره بان دایه -

۲۵ - کوستانی «نزاره ره ش» له نزیک «دونیز» دایه

۲۶ - کیوی «که لئه که گروئی» و «کوستانی کانی مازوار» له نیوان، زه روای

خواروسه ری و سه یدسارم و کانی سوردایه.

۲۷ - زنجیره کیوی - داگران» له نیوان دیکانی کانی به رده به نه ژاژ، کانی هه لوزه

سیاومه، دارینه ی خواریدایه، نه م کیوه ۱۵۸۸ گه زله روی ده ریاوه به رزه -

۲۸ - زنجیره کیوی « » له نیوان هه ردو سالوک، گه وئله ته وه که لئه تابه ک و

تازان دایه، چۆمی بانه که لیره دا نه چۆمی گوئله ناوده بری به داوتنی نه م کیوه دا ده رۆا -

لوتکه ی نه م کیوه ۱۶۲۲ گه زله روی ده ریاوه به رزه^۲

چۆمه کانی بانه به م جووره یه

۱ - چۆمی نیوان که له م دووچۆمه ی خواره وه پیک دئی، چۆمی بواری سلیمان به گ

«چۆمی دۆله ره ش» له کوستانه کانی دۆله ره ش و حوجره ی فه قی سه رچاوه ده گری و

۱) پرس و جۆله زانایانی ناخۆ (نوسه ر) و تاریخ و جغرافیای یانه

۲) پرس و جۆی نوسه رنه خشه ی پاریز کای کردستان

له خاکی دیکانی، نه ده ره، برۆش کانی، نه نور، شیلمان، سه رته زین هه ننگه ژال، قولیاواوه، دانه بورئی وله شوئی به ناوی «بوارى سلیمان به گ» چۆمیلکه ی خوریاوا که له کوستانه کانی «قول نه ستیر و قه لپه زوبه رده سورویه رده ره ش» سه رچاوه ده گری له خواردی «خوریاوا» له گه ل خوی ده باو ده روا، تاله باشوری خوره لاتی دئی «کارۆسته م» ده رژته ناو «چۆمی بۆیه نه وه»

۲ - «چۆمی بۆیه ن» له کوستانه کانی پشتی - کویره گویره و ده روازه و که لی « قه ره ج دامان» ه وه سه رچاوه ده گری و له خاکی دیکانی سورین، هه واره خۆل، مه رقه د، گزله، سهی که مه ره، پیرغه نی، بۆیه نی خوارئی، ولیاوا، ناوه و و شترمل - ه وه، دانه بورئی وله نریکی دئی - «کارۆسته م». چۆمی «بوارى سلیمان به گ» له گه ل خوی ده باو ده روا، که له پشت دئی «بانوان» چۆمیلکه ی دیکانی - کانی دزان، سوراوساردا و وشترملی دیته سه ری وده روا، تاله دیکانی - بله کئی، کانی مامه، سیسارک، کۆخی مام سلیم، ساتیار سوره بان رت بی و ده گاته دئی «نیروان» له مه ولا پئی ده لئین - چۆمی نیروان نه م دووچۆمه له خوره لاتی بانه وه به ره و خوراواده رۆن.

چۆمی تازه بان که له م دوچۆمه پیکهاتوه

۱ - چۆمی بانه - له لای باشوری زنجیره کیوی به ناوبانگی که لی خانه وه سه رچاوه ده گری و چۆمیلکه ی دیکانی قوروچاو، بنه خوی - سونج، سه رسونج، به لووه کانی ناو، مه جیسه وره شه قه لاتی دیته سه ر، پاشان به ناوشاره جوانه که ی - بانه دا - تی ده په ری، که له مه ولا به هوی نه وه که به داوینی قه برستانی سلیمان به گ - داده روا - پئی ده لئین، چۆمی سلیمان به گ - دیسان به خاکی دیکانی، کۆخی شیخ الاسلام، قای به رد سیچان، نینه رۆکۆنه، کۆخی چاویان، کۆخی گوئی، دئی شیوله، مانسیده ره تاژان، تازه بان دا، تی ده په ری، له خواردی «تازه بانه» وه نریکی دئی (موجه) له نیوان تازه بان و موجه داتیکه ل به چۆمی - (بۆیه ن) ده بی و له مه ولا پئی ده وتری - چۆمی تازه بان

۲ - چۆمی شوئی له کوستانه رازاوه جوانه که ی «سه رتوون و پشتی دئی «ساوان» سه رچاوه ده گری و خاکی ساوان به جی دئی و به باشوری دئی «شوئی» دادانه بورئی و

خاکی دیکانی «خواجه میر» «سوئرو» سآلووکی سه روخوار، به جی دپلی و له دئی «زه رینه» ده زژیته ناوچومی بانه وه. کاتی نه م چومه ده گاته خاکی دئی «تازه بان» به ناوی چومی تازه بان، ناوده بری. پاش ماوه بی له نریکی دئی «موچه» چومی نیروان (که له چومی بوین و بواری سلیمان پیکهاتوه) ده زژیته ناوچومی «تازه بانه وه» (که له چومی بانه و شوی پیکهاتوه) له مه ولایتی ده وترتی «چومی چومان». نه م چومه که برتی له سنوری هه ردووبه شه که ی کوردستان پیک دینی، له خاکی دیکانی موچه ۷ کانی برام، خه جه ک، هه ردوونه نجینه، کیوه رو، داوینی کیوی «دوزه» تی ده په زئی و ده گاته دئی «چومان» دیسان له خاکی دیکانی به رده ره ش، نآلوت، تی ده په زئی و له ناخرین به شی خاکی دئی نآلوت، له داوینی کیوه به سام و دیمه نه کانی زه لی، ناوبریتانی نیوان نآلوت و نالانی کوردستانی عیراق نریکی دیکانی. گرگاشه، شانوخسه، تیکه ل چومی که لوی ده بی و چومی که وره ی «که لومی» ده روا و له ناکامدا ده زژیته ناو «ده جله وه» ۱

۳ - چومی زه رواو - نه م چومه له کوستانه کانی کوزو کچ ۲ و سی کوچکه، له پشتی دئی «سیوچ» سه رچاوه ده گرتی و به به ردئی - زه رواوی سه رو خواردا تی ده په زئی وله دئی «یاکوباوا» ره ت ده بی و به ناو دیکانی شه یدیله و مامله. داده رواو ده چینه دئی نالی ماکان. له ویوه ده چینه شوینی به ناوی، ناشی گاقوله، له ویوه ده چینه موچه ی نه جمه ددین ی دئی هه مزه لان، له ویوه به سارکی ی سه ری دا ده روا (که لیره دایپی ده وترتی، چومی سارکی) ، له کوخی که نده شین ره ت ده بی و سارکی ی خواری ناودیری ده کا و ده چینه کوخی - ره شکئی ، ده زواتاله به رمالی دئی، ورچه ک، داتیکه ل چومی «که لومی» ده بی

۴ - چومی سه یدسارم - نه م چومه له کوستانه کانی «عاشقه زئی» «چنگن» «چه وه نده ران» و «به رده زه رد» له باکوری دئی - بیلوی، سه رچاوه ده گرتی و به نیودیی بیلوی دادیته خواری، تاده گانه ناودیی سه یدسارم، له ویوه به نیوان لیره واری گاهرودا دیته خواری و به ناودیی سه ر ته زین داداده په زئی و له شوینی به ناوی ناشه سوتاو ده زژیته ناوچومی نه مه شیره وه

۱) برسی و جوی نوسه ر - برتوکی جوغرافیا و تاریخ بانه ی برای به ریز تو کلی

۲) وه ک ده به ده م خه لکی ده گیزنه وه کوزو کچیککی خوشک و براده چنه کوستان بوزیواس کردن، به نه مری خوداسه رما هه ل ده کاونه م براو خوشک بی گوناچه زه قیان هه ل دئی که به م هویه وه نه م کوستانه بان ناوانوه - کوستان کوزو کچ (نوسه ر)

۵ - چۆمی نه مه شیر - نه م چۆمه له دولق پینکها توه، لقی راستی له کوستانه کانی،

گۆلی به رکان له خۆره لاتی دئی - مه نیجه لان ه وه سه رچاوه ده گری و له نجنی ی خوارئ رت ده بی، لقی چه پیشی له کوستانه کانی - «کانی زئی» و به رزابه کانی - «بیدانه وه» له خۆره لاتی نجنی ی سه ری - سه رچاوه ده گری و له خواردیی - نجنیی خوارئ هه ردولقه کان دینه به ک، نه مجاربه به ردیکانی - سپی داری - پیاوین - نه مه شیر و کوخان داتی ده په زئی، له وئوه به موچه ی - نه مه شیره کۆن دادیته خوارئ و له پشت ناودیی - سه رته زین، چۆمی سه یدسارم له گه ل خۆی ده باو - داده په زئی و له ناودیی «په زشه» رت ده بی و به به ر - «دارینه ی خوارئ» «هه لو» کوخی ئالیار - دا ده زوا لیره دا چۆمی لا دۆل هه رزن» که له کوستانه کانی «زه رده گل» ی پشتی «به رده زه ش» و «داوده لوک» ی پشتی دئی - سوتو - سه رچاوه ده گری و به رده زه ش و «دۆل هه رزن» به جی دئی، که لیره داپیی ده لاین «چۆمی ته وراسه» به چۆمی «نه حمه دخه ندانا» دیته خوارئ و له دئی ئالیار - داتیکه ل چۆمی «نه مه شیر» ده بی وده زوا تا ده گاته حاست - گۆمه شینی چۆمی که لوی که لیره داده زژیته ناوچۆمی که لوی وه.

مزگهوتہ کانی شاری بانہ

مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ^(۱)

مزگهوت تیگدھری نزمی تہہ قات بہدی ہینہری یاسای موساوات
لہ غہیری توڈانہم دیوہ بہ کجار سہری دہولہ مہند لہ جی پی ہزار
چون مزگهوت یانہی خودایہ بی فرق و جودا جیتی شاو گہدایہ

کہسی بو خودا، لہ بہر ئوہ یادی خودای تیدا بکری، نوژی تیدا بخویندری، تیشکی زانین و نوری
قورناتی تیدا بگہ شیتہوہ، دلی لی دامرکی و ماندوی تیدا بحہ سیتہوہ، خموپہ زارہی تیدا برہوی،
نازاوہی شہیتانی تیدا بخوہی، خودای گہورہ لہ بہ ہشتا مالیکی بو بہدی دینی، فریشتہ سلاو و
خیر و خوشی بو دینی، لہ بہ لا و ویشوومہی ژبانی دہ پاریزی، پەرورہدی دہکا، پاداشی چاکہی
دہداتہوہ، تاوان و سوچی مہ جو دہکاتہوہ، بہ زیوہی دہبا، یارمہتی دہدا بہ ہمو ہیزی۔ جا کہسی کہ
خودا یاری بی، خزمہت بہ گہل و نیشتمان، خوشہویستی مزگهوت و قورنات کاری بی، چ خہمیکی
لہ بہرہ، کاتی مزگهوتی سہنگہرہ، ئوہ دیارہ ئو کہ سہ ئیماندارہ، لہ ہر دو جیہان دا ززگارہ۔

ہرورہ کورناتی پیروز دہفہرمی: «إِنَّمَا يَغْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وِ أَقَامَ الصَّلَاةَ وِ
آتَى الزَّكَاةَ وِ لَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ» ^(۲): ناوہدان کردنہوہ
بہدی ہینانی مزگهوت نیشانہی ئیمان بہ خودایہ۔ خویندنی نوژ و دانی زہکات، زہمزی بیرو بروایہ۔
خاوہنی بیرو بزوا، خزمہتکاری خہلکہ و ترسی ہر لہ خودایہ، ئہوانہی کہ ہر بہندہی خودان،
لہ سہرزئی زاستن۔ زوژی دوایی لہ ژیر سیبہری عہزشی خودا زادہوہستن۔

شمارہی مزگهوتہ کانی بانہ بہم جوہریہ:

- ۱- مزگهوتی سید: (زوبہ زوی سینہمای کون). پایہ بہرز مہ لا احمد داعی دہرس ویژ و پیش نوژیہتی.
- ۲- مزگهوتی خدری: لہ قہراخ پارکی شارداہیہ. بہزیز مہ لا سید محمد حسینی دہرس ویژ و

۱- حہدیی رواہ الشیخان

۲- سورہتی التوبہ، نایہتی ۲۰.

پیش نویژ یہ تی.

۳- مزگوتی ٹیبراہیم خلیل اللہ (ص) (نہویدی): له گہزہ کی شیرکہ تی نہوت. بہزیز مہلا صدیق محمد

پیش نویژ یہ تی.

۴- مزگوتی حہزرتی عومہر (رضی اللہ عنہ): له شہ قامی بانہ - سہردہشت. بہزیز مہلا سعید عبداللہی

پیش نویژ یہ تی.

۵- مزگوتی محمدی: بہزیز مہلا عبداللہ سعیدی پیش نویژ یہ تی.

۶- مزگوتی محمد المصطفی (ص) (تہوانا): بہزیز حاجی مہلا محمد امینی عثمانی پیش نویژ یہ تی.

۷- مزگوتی حاجی کہریمی ٹیبراہیمی: له کوئی فہرہہ نگیانداہیہ، بہزیز مہلا کریم نارام

پیش نویژ یہ تی.

۸- مزگوتی صالحاوا: له گہزہ کی صالحاواداہیہ، بہزیز مہلا طاہر سوری پیش نویژ یہ تی.

۹- مزگوتی ہہ مزواوا: له گہزہ کی ہہ مزواواداہیہ، بہزیز مہلا لطیف پیش نویژ یہ تی.

۱۰- مزگوتی سادات: له گہزہ کی ہہ مزواواداہیہ، بہزیز مہلا مصطفی مرادی پیش نویژ یہ تی.

۱۱- مزگوتی جامعیا: بہزیز مہلا محمد مدرسہ و پیش نویژ یہ تی، بہلام بہزیز مہلا

عبدالرحمن خدای نیمام جومعہ یہ.

۱۲- مزگوتی قاضی: بہزیز مہلا سید جلال عزیز پیش نویژ و دہرس ویز یہ تی.

۱۳- مزگوتی بہختیار: له گہزہ کی سلیمان بہگدایہ، بہزیز سید محمد صالحی سیمی دہرس ویز و

پیش نویژ یہ تی.

۱۴- مزگوتی یوسف ناغا: له گہزہ کی شیخ جلالی حسینی دایہ، بہزیز مہلا امیری محمدی

پیش نویژ یہ تی.

۱۵- مزگوتی بیمارستان (حافظان): له قہراخی بیمارستاندایہ، بہزیز مہلا سید محمود معروفی

دہرس ویز و پیش نویژ یہ تی.

۱۶- مزگوتی قبیلہ: له گہزہ کی چہ پاراوداہیہ، بہزیز مہلا لطیف دہرس ویز و پیش نویژ یہ تی.

۱۷- مزگوتی براہیماغا (شیخ الاسلام): بہزیز حاجی مہلا جلالی شیخ الاسلامی دہرس ویز و

پیش نویژ یہ تی.

۱۸- مزگوتی سیدرضا: بہزیز مہلا رشید فرجی پیش نویژ یہ تی.

۱۹- مزگوتی مہلا کریم: له گہزہ کی ہرقہ لادایہ، بہزیز مہلا محمد رحمان پور پیش نویژ یہ تی.

۲۰- مزگه‌وتی خان: به‌زیز مه‌لا سید عزالدین حسینی پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۲۱- مزگه‌وتی حاجی وه‌یسی: به‌زیز مه‌لا شیخ فاضل سمعی پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۲۲- مزگه‌وتی خلیفه فرج: به‌زیز مه‌لا نوری منزهی که «لیسانس» بشی هه‌یه پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۲۳- مزگه‌وتی دارالاحسان: له‌گه‌زه‌کی پشتی بانه‌کۆن، به‌زیز مه‌لا محمد امین معروفی پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۲۴- مزگه‌وتی رسالت: له‌ داوینی «ناربه‌با» دایه. به‌زیز مه‌لا عبدالرحمن خدایی، پیش‌نوژی‌ و

ده‌رس وژی‌یه‌تی.

۲۵- مزگه‌وتی ئیمامی غزالی:

۲۶- مزگه‌وتی النبی خوزیاوا: به‌زیز مه‌لا سعیدی قادرپناه پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۲۷- مزگه‌وتی ئیمام: له‌گه‌زه‌کی احمدناو ادایه، به‌زیز مه‌لا احمدی علایی پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۲۸- مزگه‌وتی نور: له‌گه‌زه‌کی ساتاوا ای خوارئ دایه، به‌زیز مه‌لا مصطفی دانش پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۲۹- مزگه‌وتی چواریارنبی: له‌گه‌زه‌کی ئبت احوال دایه، به‌زیز مه‌لا حسین عبداللهی پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۳۰- مزگه‌وتی فتاحی (ساتاوا): به‌زیز مه‌لا محمد امینی پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۳۱- مزگه‌وتی چه‌مپاراو: له‌گه‌زه‌کی چه‌مپاراوی ژوماره ۲ دایه، به‌زیز مه‌لا سید محمدی حسینی

نژی‌یی پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۳۲- مزگه‌وتی اصحاب: له‌گه‌زه‌کی پیرمرادایه، به‌زیز مه‌لا شیخ محمد امین حسینی پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۳۳- مزگه‌وتی شیخ کمال:

۳۴- مزگه‌وتی حاجی کافیه خانم: له‌گه‌زه‌کی تکیه‌ی خلیفه‌رضا دایه. به‌زیز مه‌لا عثمان پیش‌نوژی‌یه‌تی.

۳۵- تکیه‌ی خلیفه‌رضا

۳۶- تکیه‌ی حاجی سیدباقی

۳۷- تکیه‌ی خلیفه‌رحمه

۳۸- حسینی^(۱)

۱- سه‌رچاوه: اوقافی بانه، ماموستا به‌زیزه‌کان به‌تایه‌ت به‌زیز حاجی مه‌لا محمد مدرسی.

دیکۆی ئالۆت - ناوچه ی بانه

ئالۆت: ناوی دیکۆیه کی تازه یه که له دیهستانی قه دیمی ده شته تال جیابوه ته وه ديسان ئالۆت ناوی دئی به کی به ناویانگه که ناوی دیکۆی ئالۆت له و گیراوه ته وه که دئی - بله سه ن به هۆی هه لکه و توویی تایبه ت وده س ره سی به گشت دیکانی ده ورابه ر، هه رواقه ره بالفی به ناوه ندی نه م دیکۆ دانراوه،

سنوری نه م دیکۆیه به م جوړه یه:

۱ - له باکوره وه به دیکۆی تازه ی - کانی سور، ۲ - له باشوره وه به کوردستانی عیراق ۳ - له خورواوه به ناوچه ی سه رده شت ۴ - له خوړه لاته وه به دیکۆی پشتی ئاربه با، زووبه ری نه م دیکۆیه ۷۷ کیلومیتری چوار گوشه یه، که وشه نی نه م دیکۆیه لیره واریکی له وه رخواشی ئاوزوره، که زوربه ی ئاوه کانی مه لپه ندی بانه له م دیکۆیه وه داده بورن و ده چنه خاکی کوردستانی عیراقه وه، به جوړی که چۆمی «چۆمان» له م دیکۆدا به سنوری کوردستانی ئیران و عیراق، دانراوه، سنوری دئی «بله سه ن» ناوه ندی دیکۆی ئالۆت: ۱ - له باکوره وه به دئی ئالی ماکان - ۲ - له باشوره وه به نه نجینه ی خواری ۳ - له خوړه لاته وه به «به رده بوک» ۴ - له خورواوه به - سألله - وه نوساوه، بله سه ن له ۳۱ ک شاری بانه له سه رشه قامی خیز زیزی بانه به کیوه روول سنوری کوردستانی عیراق دایه، نزیکترین دئی به بله سه ن - به رده بوک ۴ ک دوورترین دئی یش - خه چه که - ۲۳ ک دوره، بله سه ن له داوینی دو ته په ی زور خۆش و دلرفین داقه راری گرتوه که به هۆی ناوی ساردوهه وای با سه فا و دارستان و داری گه وره ی به دیمه ن، روانگایه کی تایبه تی و تماشایی به دی هیناوه

۱ - ئالۆت: دئی یه که له دیکۆی ئالۆتی به شی شارستانی بانه

له ۴۲ ک خورواوی بانه وک سنوری کوردستانی ئیران و عیراق و له قه راخ چۆمی که لوی دایه، کویستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۱۲۳۲، مال ۱۹۸، سونی - کورد - ئاوله کانیاووچۆم، به ره م: ده غل - دانه ویله - سپیایی - گشت جوړه میوه ئی وه ک تری هه نار - به ره می جه نگه ل، هه نگوین، بنیشت، قه زوان، مازوو، گه زو، شوغل: کشت و کال - ئاژه ل داری - زیگا: ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایی، قوتابخانه ی ئایینی. به رق ۰

۲ - **نه نجینه ی سه ری** (زه زان) دی یه که له دیکوی نالوتی بانه: له ۳۸ ک خوراوی بانه و ۷ ک بله سه ن و ۴ ک سنوری کوردستانی تیران و عیراق دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون: ۲۲۱ - مال: ۲۸ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه مهده غل - دانه ویله - به رهه رمی لیژه واری - تری - سپیایی - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - باغداری زیگاماشین زه و موچه و باخی «کازاو» و «مالتنه» به شی نه م دی یه وله م دیوه ده کیلدری. مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایی

۳ - **نه نجینه ی خوار ی** (برایم) - له ۳۸ ک خوراوی بانه و ۷ ک بله سه ن و له تیوان نه نجینه ی سه ری و خه جه ک و ۳ ک سنوری کوردستانی تیران و عیراق دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۴۴۳، مال: ۶۰، سوتنی، کورد. ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویله، سپیایی، به رهه می لیژه واری. شوغل: کشت و کال - نازه ل داری مزگه وت. فیرگه

۴ - **بله سه ن** (بوالحسن) دئی ناوه ندی دیکوی - نالوتی بانه یه که به هو ی شوینه واری تاییه تودانیشتوانی زور و ناووهه وای خو شیه وه، به ناوه ندی دیکوی نالوت دباری کراوه، له ۳۱ ک خوراوی بانه و ۱۱ ک نالوت و لا ک سنوری کوردستانی تیران و عیراق دایه، کویستانی و سارده سیره - دانیشتون: ۱۰۵۹، مال: ۱۳۲، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو - به رهه م: ده غل - دانه ویله - سپیایی به رهه می لیژه واری - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - زیگاماشین زه و مزگه وت - فیرگه ی سه ره تایی، به رهه م دی دو مزگه وتی و فیرگه

۵ - **به رده بووک**: دی یه که له دیکوی نالوتی بانه له ۳۰ ک خوراوی بانه و ۴ ک نالوت وله تیوان - بله سه ن و کانی بی و مه زره لان دایه - کویستانی و سارده سیره دانیشتون: ۱۵۵، مال: ۲۲، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل - دانه ویله - سپیایی - به رهه می لیژه واری شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - زیگاماشین زه و مزگه وت

۶ - **به رده زه ش**: دی یه که له دیکوی نالوتی بانه له ۳۹ ک خوراوی بانه و ۷ ک نالوت و له تیوان دیکانی چومان، کیوه رو، گله سور و ۲ ک ی سنوری کوردستانی عیرقدایه

کویستانی و سارده سیره، لیره واره - دانیشتوان: ۱۵۹، مال: ۳۳، ناوله کانیاو - به رهه م: ده غل، دانه ویتله، به رهه می لیره واری - سپیایی - شوغل: کشت و کال، نازه ل داری - زیگا: ماشین ره و، مزگه وت .

۷ - چومان: دئی یه که له دیکوی نالوتی بانه - له ۴۱ ک خوراوای بانه وله ۳ ک سنوری کوردستانی تیران و عیراق و ۱۰ ک ی - بله سه ن دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان: ۱۵۸، مال: ۲۸، سوننی - کورد، ناوله کانیاو و چوم - به رهه م: ده غل و به رهه می لیره واری، سپیایی - شوغل: کشت و کال، نازه داری - زیگاماشین ره و، مزگه وت - فیره گه ی سه ره تایی -

۸ - خه جه ک: دئی یه که له دیکوی نالوتی بانه له ۳۸ ک خوراوای بانه، ۹ ک بله سه ن و له نیوان نه نجینه خوارئ و دونیز و ۶ ک سنوری کوردستانی تیران و عیراق دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان: ۲۸، مال: ۳، سوننی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م: ده غل، دانه ویتله - سپیایی - به رهه می لیره واری - شوغل: کشت و کال، نازه ل داری -

۹ - زه لی: دئی یه که له دیکوی نالوتی بانه - له ۴۱ ک خوراوای بانه و ۱۰ ک بله سه ن و ۲ ک سنوری کوردستانی تیران و عیراق دایه - کویستانی و سارده سیره دانیشتوان: ۱۶۶، مال: ۲۷، سوننی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل - دانه ویتله - سپیایی - به رهه می لیره وار - شوغل: کشت و کال نازه ل داری - زیگا. مزگه وت -

۱۰ - سه رسوول: دئی یه که له دیکوی نالوتی بانه له ۴۷ ک خوراوای بانه و ۱۶ ک بله سه ن و له نیوان چومان، زه لی و به رده ره ش دایه - کویستانی و سارده سیره دانیشتوان: ۱۳۳، مال: ۳۰، سوننی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی به رهه می لیره واری، شوغل: کشت و کال نازه ل داری - زیگا.

۱۱ - سیاومه کونه: دئی کویتیکه له دیکوی نالوت که تیستا که ته نیا ناسه واری دیکه ماوه و مه زراکانی له لاده ده کیلدری - تابانه ۳۲ ک - ه

۱۲ - ساله: دئی یه که له دیکۆی ئالۆتی به شی بانه له ۴۶ ک بانه، ۱۵ ک بله سه ن و له نیوان عومه ره سیت و کیوه رۆوسه رسول دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۴۸، مال ۳۳، سوننی - کورد - ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، به رهه می لیزه واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری - ریگا: ماشین ره و. مزگه وت

۱۳ - هۆمه ره (عومه) سیت: دئی یه که له دیکۆی ئالۆتی به شی شارستانی بانه، له ۴۷ ک بانه و ۱۶ ک ی، بله سه ن و له نیوان ئالوت و ساله و له داوینی کیوی به رزی گاکر - دایه کوستانی و سارده سیره - دانیشتون: ۶۴، مال: ۱۲، سوننی - کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل و به رهه می دارستان - مازوو - گه زو - سپیایی - شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگاماشین ره و، مزگه وت.

۱۴ - کیوه رۆ: دئی یه که له دیکۆی ئالۆتی شارستانی بانه له ۴۵ ک خۆراوای بانه و ۱۴ ک بله سه ن و ۵ ک سنوری کوردستانی تیران و عیراق و له نیوان گله سورو چۆمان و به رده ره ش دایه - دانیشتون: ۹۱، مال: ۱۷، سوننی - کورد، ئاوله کانیاو - به رهه م: ده غل، دانه ویتله - سپیایی - تری، هه نجیر - بنیشت (تال و خووش) شوغل: کشت و کال، نازه ل داری - ریگاماشین ره و - مزگه وت - فیرگه، ئاوی لوله که شی.

۱۵ - گه وره دار: دئی یه که له دیکۆی ئالۆتی بانه له ۳۱ ک خۆراوای بانه و ۹ ک بله سه ن و ۵ ک سنوری کوردستانی تیران و عیراق و له نیوان زه ربه نه، چروش، خه جه ک دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۱۴، مال: ۲۷، سوننی، کورد، ئاوله کانیاو و چۆمی کیوه رۆ، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، به رهه می لیزه واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگا ماشین ره و، مزگه وت.

۱۶ - گله سور: دئی یه که له دیکۆی ئالۆتی بانه له ۴۷ ک باکوری بانه و ۱۶ ک بله سه ن و له نیوان مالته - کیوه رۆ - چۆمان دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتون: ۷۴، مال ۱۵ - سوننی - کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، میوه، شوغل: کشت و کال، ۱۷ - مالته: دئی یه که له دیکۆی ئالۆتی بانه، له ۴۶ ک خۆراوای بانه و ۱۵ ک بله سه ن و ۳ ک ی سنوری کوردستانی عیرا اقدایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۲۲ - مال ۲۱ - سوننی - کورد - ئاوله کانیاو - به رهه م: ده غل - دانه ویتله - سپیایی، مزگه وت.

بۆیه ن: وشه «بویه ن» کورت کراوه ی «بۆیان» ه یانی نه زسته بۆنه وان، نه شکری وشه ی «یان» بۆره بت و نیسبه ت بیته و، بۆه په مانا «بۆن» بی، یانی بۆنی خوشی نه و دار وده وه ن و شیووده شت وده رهکیو و که ژه پرله گول و گیابه بۆن و به ره مه، بیر وهه سستی مروی به بیرو برواده بزوینی و، له به رابه ری نه وگشته نیعمه ت و خه لا ته نه برآوه ی خودادانه که وته خاکی به ندگی و سوپاس، چاچون نه وناوچه رۆانگه یه کی تاییه تی و سه رنج راکیشه ری هه یه، ناویان ناوه (بۆیان) که به ره به ره بوه ته «بویه ن»، که نیستاکه دودیمان له مه لبه ندی - بانه - دابه م ناوه هه یه - هه رواناوه بۆنه م دیهستانه یش سنوری دیهستانی بۆیه ن - به م جووره یه - ۱ - له باکوره وه به دیکوی شوئی بانه و میره دئی سه قز ۲ - له باشوره وه به دیهستانی نه نور ۳ - له خووره لانه وه به دیهستانی سه رشپوی سه قز ۴ - له خوراواوه به دیهستانی پشتی ناربه باوه نوساوه، زوویه ری نه م دیکویه ۳۳۵ کیلومتری چوار گوشه یه که له هر کیلومتر یکدا ۲۲/۵۸ که س نیشه جی یه زورتری نه م دیکویه لیره واره و گیادای پوشیوه، به شیکی زورکه می زه وی ده شتایی وکیلکه ی ئاوی هه یه که بوکشت و کال زور به برشت و به ره هه مه، به هوی نه وه که چۆمی «بۆیه ن» به خووره لانی نه م دیهستانه دا داده بورئ باغداری له م شوینه به بره وه، چون خالکی نه م دی له پیشداله دئی چی چوراندا نیشه جی بون وهه رله ویوه هاتوون و خاکی بۆیه نیان کیلاوه، به ره به ره دی چی چورانیان به جی هیشوه و هاتوونه ته «بۆیه ن»، به م جوور، ده بی وشه ی بۆیه ن به مانا «بۆنه وان» «بابوی هاتین» بی، به زیویه تی خه لکی ده لئین له م دی دا - خانی بووه که به زوروملهوژی، زولمی له فه لاهه ژاره که م ده سه، خوانا سه کانی ده کردونه ی ده هیشت که له لاهه بین و زه ویه کانی خوین بکیلن، نه وانیش نه یان کرده نامه ردی و یه کیان گرت و به ده سستی جه م هیرشپان به رده سه ر خانی له رزۆکی چه وسینه وله دئی ده ریان کرد، نیترخان هه رچی ده سه و به سه ی پیکه وه نازۆری به هیزی جه ماوه رنه شکاوه حاست، زیزی یه ک گرتووی خه لکی، به چوکاهات وله سه ربه زه ی خوئی دا نیشت، به م هویه وه خه لکی نه م دییان ناونا «بۆیه ن» که له بوون و مان بیته یانی خه لکی ته نیا به یه کیه تی وده سستی جه م - ده مینی و بوونی هه یه و ده توانی له سه ریای خوئی زاوه سستی - دیسان نه م (دی کو) یه یشپان ناونا - دیکوی بۆیه ن. دئی بۆیه ن که ناوه ندی نه م دیهستانه یه له نیوان کیوه کانی - برده ژه شه و کیوی، هه لاله هالو (هیلانه هه لو) هه لکه وتوه و چۆمی بۆیه نیش به قه راخی نه م دیدادا ده بوری و، زه ویه ده شتایه

خوشاوه کانی که بو کشت و کال به به هره و به برستن ناودیری ده کا - نه م دئی له ۷ ک شاری بانه و سی زیانی بانه بودوئاو و بانه بو سه رسنوری هه ردووبه شی کوردستانی ناران و کویستان دا، قه راری گرتوو، له ۳۹ دئی نه م دیکۆ ته نیا ۷ دی زیگای ماشین ره وی نی به - بویه ن خاوه نی - مزگه وت - فیرگه ی سه ره تایی - زاهنومایی، پاسگای زاندارمه ری - به رق - لوله که شی - پوستخانه، فروشگای هاوکاری، شوعبه ی نه وت، قاهه خانه ۲ دوکان جوشکاری، نانواخانه، دوکانی میکانیکی - نوشابه فروشی ۱۴ دوکانی به قالی - جاجم فروشی ۲ دوکانی که وش فروشی ۲ دوکانی به زازی. چوار دوکانی سه روزیش ناشین - دو دوکانی ته نه که سازی، خوئی فروشی دوکانی که بابی ۲ دوکانی میوه فروشی - دوکانی قه تنادی ۲ دوکانی خیاتی ۲ په نچرگیری، دندانسازی دو دوکانی سوپرمارکیت (گشت فروشی) نومایندگی سیمان (چیمه نتۆ فروشی) ۴۶ دوکانی تر له م دیداهه به.

چونیه تی ده سکه وتی خووشی و کومه لایه تی له ۳۹ دئی نه م دیکۆ به ۳۲ دی زیگای ماشین ره وی هه به ۲۰ دئی فیرگه ی سه ره یایی تیدایه - دئی یی فیرگه ی زاهنومایی تیدایه ۳- دئی فیرگه ی نوهزه تی لی به - پاسگای له دئی هه به - ددان پزشک له دئی نی هه به ۱۴- دئی لوله که شی ئاویان هه به ۹- دئی خاوه نی به رقن ۳- دئی فروشگای هاوکاری تیدایه، به وت فروشی^۱

۱- **ته نجیله:** دئی یه که له دیهستانی بویه ن سه ربه شارستانی بانه: له ۱۱ ك باشوری خوره لاتی بانه و ۶ ك بویه ن و له نیوان چی چوران و دایه کویستانی و سارده سییره - دانیشتون ۱۸۷ که س، مال ۳۰، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل دانه ویتله، سییایی، به رهه می لیره واری، که تیره، گه زو، مازوو - پوغل کشت و کال - نازه ل داری - ریگا ماشین ره و، مزگه وت - فیژگه ی سه ره تایی

۲- **ته حمه داوا:** دئی یه که له دیهستانی بویه نی بانه له ۱/۵ ك بانه و ۱۰/۵ ك بویه ن دایه - کویستانی - ساروده سییره - دانیشتون مال سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م ده غل دانه ویتله سییایی - به رهه می دارستانی - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - نیستاکه چوله وله لاهه ده کیلدرئی.

۳- **باره وه ران:** دئی یه که له دیهستانی بویه ن له ۱ شاری بانه دایه - کویستانی، سارده سییره، دانیشتون ۸۰ که س، مال ۱۵، سونتی، کورد، ناوله کانیاو

۴- **بژی:** دی یه که له دیهستان بویه ن له ۱۲ که باشوری خوره لاتی بانه و ۷ ك بویه ن دایه - کویستانی و سارده سییره، دانیشتون ۱۶۸ که س، مال ۲۲ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سییایی، به رهه می لیره واری، شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ریگا: ماشین ره و، مزگه وت، فیژگه

۵- **باشوان:** دی یه که له دیهستانی بویه ن بانه له ۱۶ ك بانه و ۹ ك بویه ن دایه - کویستانی و سارده سییره، دانیشتون ۹۵ که س، مال ۱۲، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل و دانه ویتله، سییایی، شوغل کشت و کال، نازه ل داری

۶- **باینجان:** نیستاکه که و توه ته سه رشارستانی بانه که له شارستانی سه قز دیهستانی سه رشیدا باسی لی کراوه.

۷- **به یانده ره:** له سه رشیکوسه قزدا باسمان لی کرده یستاکه که وتوته سه رشارستانی بانه.

۸- **بویه نی خواری:** دئی ناوه ندی دیکوی بویه نه، له ۷ ك باشوری خوره لاتی بانه دایه - کویستاین و سارده سییره، دانیشتون ۹۷۷ که س، مال ۱۶۹

سونتی، کورد، ناوله کانیاو و چۆم، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیرّه واری، شوغل، کشت و کال، نازّه لّ داری - ریگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایی وزانومایی.

۹- بویه نی سه ری : دئی یه که له دیکوی بویه ن به شی نه نۆری شارستانی بانه - له ۱۳ ک باشوری خۆره لاتی بانه و ۸ ک بویه نی خواری دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۹۵ که س، مال ۶۷ سونتی، کورد، ناوله کانیاو. مزگه وت، فیرگه

۱۰- پیرغه نی: دئی یه که له دیهستانی (دیکوی) بویه ن له ۱۰ ک باشوری خۆره لاتی بانه و ۵ ک بویه ن دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۸۰ که س، مال ۳۳، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله. مزگه وت، فونالخان

۱۱- ته رخاناوا: دئی یه که له دیهستانی بویه ن له ۳ ک خۆره لاتی بانه و ۱۰ ک بویه ن دایه - کوستانی و سارده، دانیشتون ۴۴ که س، مال ۶ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیرّه واری، شوغل کشت و کال، نازّه لّ داری، ریگا ماشین زه و.

۱۲- چی چۆران: دئی یه که له دیهستانی بویه ن له ۶ ک باشوری خۆره لاتی بانه و ۳ ک بویه ن، له نیوان که ریماوا و دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۸۴ که س، مال ۵۵، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیرّه واری، شوغل کشت و کال، نازّه لّ داری، ریگا ماشین زه و.

۱۳- جه وتاش: له به شی سه رشوی سه قزادا باسی لی کرا نیستاکه خراوه ته سه ردیکوی بویه نی شارستانی بانه.

۱۴- درگاشیخان: دئی یه که له دیکوی بویه ن، له ۱۳ ک باشوری بانه و ۶ ک بویه ن دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۵۴ که س، مال ۲۲ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیرّه وادی - شوغل: کشت و کال، نازّه لّ داری، ریگا. ماشین زه و. مزگه وت

۱۵- ده مامه: دئی یه که له دیکوی بویه نی بانه له ۲ ک خۆره لاتی بانه و ۹ ک

بویهن دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۶۰ کهس، مال ۱۱، سونئی، کورد، ئاو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی و بهرهمی دارستانی، مازوو، گهزۆ، تال، ریژی.

۱۶ - سپی که مهر: دئییه که له دیکۆی بویهنی بانه له ۱۰ ک باشوری خۆرهلاتی بانه و ۵ ک بویهن دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۷۷ مال ۲۵، سونئی، کورد، ئاو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی، بهرهمی دارستانی، مازوو، گهزۆ، شوغل: کشت و کال، ئاژهل داری، مزگهوت، فیرگه.

۱۷ - دهو سیننه: دئییه که له دیکۆی بویهن له ۱۶ ک خۆرهلاتی بانه و ۱۱ ک بویهن و له نیوان بویهنی سهروکانی ناودایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۵۱۱ کهس، مال ۷۳، سونئی، کورد، ئاو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی، بهرهمی لیرواری، شوغل: کشت و کال، ئاژهل داری، ریگا ماشین رهو، مزگهوت. فیرگه.

۱۸ - سورین: دئییه که له دیکۆی بویهن له ۱۶ ک خۆرهلاتی بانه و ۱۱ ک بویهن و دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۴۷۱ کهس، مال ۸۰، سونئی، کورد، ئاو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی، مازوو، گهزۆ، شوغل: کشت و کال، ئاژهل داری، ریگا ماشین رهو، مزگهوت. فیرگه.

۱۹ - سی کوچکه: کۆنه دئی یووئه ئیستا که ناوی موچه به و له لاوه ده کینلدارئ.

۲۰ - عوسماناوا: دئییه که له دیکۆی بویهن له ۲ ک بانه و ۷ ک بویهن دایه - کویستانی و سارده سیره، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی، مازوو، گهزۆ دانیشتوان: ۱۵۰ کهس، مال: ۲۷ - ئاو له کانیاو، مزگهوت. فیرگه.

۲۱ - کانی خهرات: دئییه که له دیکۆی بویهن له ۲۱ ک بانه و ۱۴ ک بویهن دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۷۰ کهس، مال ۳۱، سونئی، کورد، ئاو له کانیاو، مزگهوت. فیرگه.

۲۲ - کانی سیوو: دئییه که له دیکۆی بویهن بانه، له ۱۴ ک باشوری خۆرهلاتی بانه و ۷ ک بویهن دایه، - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۸۹ کهس، مال ۳۵، سونئی، کورد، ئاو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی، مازوو، گهزۆ، شوغل: کشت و کال،

ناژه‌لداری، مزگه‌وت. فترگه.

۲۳- کانی پهری: دئی‌یه‌که له دینکۆی بۆیه‌نی بانه، له ۲۶ ک بانه و ۲۱ ک بۆیه‌ن دایه -

کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۴۵ که‌س، مال ۸ سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه وینله، سپیایی، مازوو، گه‌زو، مزگه‌وت.

۲۴- کانی شیلان: دئی‌یه‌که له دینکۆی بۆیه‌نی یانه له ۲۲ ک بانه و ۱۵ ک بۆیه‌ن دایه -

کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۴۸ که‌س، مال ۸ سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه وینله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ناژه‌لداری، مزگه‌وت.

۲۵- کانی ناو: دئی‌یه‌که له دیهستانی بۆیه له ۱۰ ک خۆره‌ه‌لانی بانه و ۱۵ ک بۆیه‌ن و له ۴

ک به‌لوه دایه، - کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۴۵۳ که‌س، مال ۶۶ سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه وینله، سپیایی، مازوو، نیشت، شوغل: کشت و کال، ناژه‌لداری، ریگا ماشین‌ره‌و، مزگه‌وت. فترگه.

۲۶- که‌ریم‌اوا: دئی‌یه‌که له دینکۆی بۆیه‌ن له ۳ ک باشوری خۆره‌ه‌لانی بانه و ۵ ک بۆیه‌ن

دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۰۴ که‌س، مال ۳۰ سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه وینله، به‌ره‌می لێرواری، شوغل: کشت و کال، ناژه‌لداری، ریگا ماشین‌ره‌و، مزگه‌وت. فترگه.

۲۷- کلاو دول: دئی‌یه‌که له دینکۆی بۆیه‌ن له ۲۷ ک بانه و ۲۰ ک بۆیه‌ن دایه - کوستانی و

سارده سیره، دانیشتوان ۱۵۵ که‌س، مال ۲۹ سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه وینله، سپیایی، به‌ره‌می لێرواری، شوغل: کشت و کال، ناژه‌لداری، ریگا ماشین‌ره‌و، مزگه‌وت. فترگه.

۲۸- کوخی حاجی که‌ریم (ئه‌سراباد): دئی‌یه‌که له دینکۆی بۆیه‌ن له ۲۱ ک

بانه و ۱۴ ک بۆیه‌ن و له ۲ ک سنوری کوردستانی عینراق و له ۵ ک کانی شیلان و دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۳۹۰ که‌س، مال ۵۰ سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه وینله، سپیایی، به‌ره‌می لێرواری، شوغل: کشت و کال، ناژه‌لداری، ریگا ماشین‌ره‌و، مزگه‌وت. فترگه.

۲۹- کوخی سلیم: دئی‌یه‌که له دینکۆی بۆیه‌ن بانه له ۳۳ ک بانه و ۱۶ ک بۆیه‌ن دایه

کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۳۳ کهس، مال ۶، سوننی، کورد، ناو له کانیاو.

۳۰- **کویره گویر:** دی به که له دیهستانی بویهنی بانه، له ۲۲ ک خورههلاتی بانه و ۱۷ ک بویهن و له ۶ ک سورین دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۴۸ کهس، مال ۲۶، سوننی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، بهرهمی لیرواری، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، ریگا ماشین رهو، مزگهوت. فیرگه.

۳۱- **گویزله:** دی به که له دیکوی بویهنی بانه، له ۱۱ ک باشوری خورههلاتی بانه و ۴ ک بویهن دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۲۸ کهس، مال ۳۷، سوننی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سیایی، بهرهمی لیرواری، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، ریگا ماشین رهو، مزگهوت. فیرگه.

۳۲- **گیوله:** دی به که له دیکوی بویهنی بانه، له ۱۱/۵ ک باشوری خورههلاتی بانه و ۴ ک بویهن دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۱۶ کهس، مال ۳۷، سوننی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سیایی، بهرهمی لیرواری، مازوو، بنیشت، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، مزگهوت. فیرگه.

۳۳- **مه‌حمه‌لیاوا (محمد علی آباد):** دی به که له دیکوی بویهنی بانه، له ۱۶ ک باشوری خورههلاتی بانه و ۹ ک بویهن دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۹۶ کهس، مال ۱۴، سوننی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه وینله، سیایی، مازوو، و بهرهمی لیرواری، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، ریگا ماشین رهو، مزگهوت.

۳۴- **میشیاوی خواری:** له باسی سهرشیوی سه‌قزدا نوسراوه که ئیستا که خراوه‌ته سهر بویهنی بانه.

۳۵- **میشیاوی سهری:** له باسی سهرشیوی سه‌قزدا نوسراوه به‌لام ئیستا که هه‌ردو میشیاو که وتونه‌ته سهر شارستانی بانه و دیکوی بویهن.

۳۶- **وزمه‌له:** دی به که له دیکوی بویهنی بانه، له ۱۹ ک بانه و ۲۴ ک بویهن - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۱۰ کهس، مال ۲۰، سوننی، کورد، مزگهوت. فیرگه.

۳۷- و شترمل: دی‌یه‌که له دیهستانی بویه‌نی بانه، له ۱۷ ک باشوری بانه و ۱۰ ک بویه‌ن دایه

- کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۰۸ که‌س، مال ۱۲، سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه وینله، سپیایی، به‌ره‌می لیرواری، شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، ریگا ماشین‌ره‌و، مزگه‌وت.

۳۸- ولیاوا: دی‌یه‌که له دیکوی بویه‌ن له ۱۲ ک باشوری خوره‌لانی بانه و ۵ ک بویه‌ن دایه -

کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۴۳ که‌س، مال ۳۵، سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه وینله، سپیایی، به‌ره‌می لیرواری، شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، ریگا ماشین‌ره‌و، مزگه‌وت. فیرگه.

۳۹- هه‌واره خول: دی‌یه‌که له دیکوی بویه‌ن له ۱۵ ک باشوری خوره‌لانی بانه و ۱۰

ک بویه‌ن و له ۵ ک بویه‌نی سه‌ری دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۸۶ که‌س، مال ۳۱، سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، مزگه‌وت.

پشتی ناربه با، ناوی دیکویه که له دیکوکانی شارستانی بانه، چون نه م ديهستانه له باشوری شاری بانه وله پشت کیوی به سام و بهرزوسه رسه و زوبه دیمه نی - ناربه بادا - هه لکه و توه ناویان ناوه ديهستانی پشتی ناربه با- سنوری نه م ديهستانه به م جوره یه، ۱- له لای باکوره وه به ديهستانی شوی و کانی سور، ۲- له لای باشوره وه به ديهستانی بله کی و خاکی کوردستانی عراق، ۳- له لای خوراواوه به ديهستانی نالوت و خاکی کوردستانی عراق، ۴- له لای خوره لاته وه به ديهستانی بویه نه وه نوساوه، تیره شانی کیوو به رزایه کانی باکوری ناوچه ی شلیز له لای باشور و با شوری خوراواوه به سنوری کوردستانی تیران و عیراقیان داناه، که ناوه زوی داوینی باکورتی نه م تیره شانانه به به شی کوردستانی تیران، وه ناوه زوی داوینی با شوریشی له سه ربه شی کوردستانی عراق دانراوه، هه رچه نده دئی - چه م پاراوه له داوینی باشوریدا هه لکه و توه به لام به به شی کوردستانی تیران دانراوه، پیشینیان و توپانه (براله پشت برایی مه گه ره قه زا له لای خودایی) دیاره نه م کاره هویه کی هه بوه به م جوره، کاتی که کومه یسونی دیاری کردنی سنور بویه ش به ش کردنی کوردستان نه گه نه نه م دئی یه، خه لکی دیکه تیکرا کوده بنه وه و به ده سنی جاماوه ری ویه که ده نگ ده لاین، تیرانین و لیره له دایک بوین نه گه ره ر به ش به شمان ده که ن باله سه ربه شی کوردستانی تیران بنوسرین، نه وانیش به ناچاری له به رابه ری تیمان و یه کیه تی پته وی چه ماوه ری خه لکدا به چوکدا دین، وه بویه که م جار، کومه لیکه که می، یه کی، یه که ده نگه کوردیستی خوی به سه رده سه لانداریکی وه که ئینگلیس - داسه پانده، نه وانیش ناعه لاج یاسای دا به ش کردنی خویان نه گوزن، بوته وه ده نگه به رز نه بیته وه و هه رای هه ل نه ستی، دئی چه م پاراوه - ده خه نه سه ر کوردستانی به شی تیران ا دیاره هه رکات ماسی له ناو بگیری هه رتازه یه، هه رکاتیش کوردان به وجوره یه که دل و یه که ده نگ بگوزینن، به ده سنی چه م ده نگ هه ل بینن، بی گومان کوشکی چه وسینه ران وه له رزه دینن، تنیکی ده شکینن، خوته گه رجه ماوه ری خه لکی هه رکام به ردیکیان به کوشکی له زروکی گورگه پیرکایی به زکاداگیر که ره کانیاندا بدایه، ئیسک و پرۆسکیان با ده ببرد و بشوین وهه تیران له سه رنه رزانه ده ما، ئیتر بوخومان خاوه نی خومان ده بوین و، داهاتی ولات ده چوه گیرفانی خومانه وه، هاتمان به بیره وه ده هات، خوری سه ربه رزیمان له ناسوی یه که تیه وه هه ل ده هات، دیوه زمه ی دویه رکی وته وه زه لی تیمان

ده تاراوله به رابه ری بیروزی گه ل داهه ل ده هات، نه م دیکۆیه له به رینی سی شیوو دۆلی به پیت و به رکه تی لیرّه واری؛ له خۆرّه لاته وه به ره و خۆراوا هه لکه وتوه، به م جوړه ۱- ده ره و دۆلی چۆمی سلیمان به گ، له نیوان به رزایه کانی سنورو به رزایه کانی - دیی (مه حمه لیاوادا) قه راری گرتوه، شیوو ده ره ی چۆمی (بۆیه ن) که له نیوان به رزایه کانی مه حمه لیاوا (محمد علی آوا) و کیوی ناربه باوکیوی دوو پلوسکان «کیوی که لۆر» داهه لکه وتوه ۳- به شی باشوری شیوی چۆمی بانه.

کیوو به رزایی - به رزترین لوتکه ی کیوه کانی باشوری نه م دیهستانه به م جوړه یه ۱- لوتکه ی - سورکیو که له باکوری دیی بله کییدا ۲۲۲۹ گه ز به رزه ۲- لوتکه ی کیوی - ناربه باله باشوری شاری بانه دا ۲۱۵۷ گه ز به رزه ۳- لوتکه ی کیوی و شترمل له پشت دیی - کانی سنیو دا ۱۷۷۸ گه ز به رزه

قولترین خالی نه م دیهستانه خاکی دیی - دونیزه که ۱۲۲۰ گه ز له زوی ده ریاوه به رزه که هه زار گه ز له دشتی هۆبه توجالتره،

چۆم: به وستی خودا له باسی شارستانداله گشت چۆمه کانی بانه ده دوین:

کیووته په و به رزایه کانی نه م دیهستانه به دار و ده وه نی لیرّه واری دا پوشراره که به ره م و پیتی پیویست به خه لکی ده گه ینی، به ره م می گرنگی نه م دیهستانه بریه تیه له: ده غل، دانه وئله، سپیایی - به ره م می بزن - مژ - ره شه و لآخ، مازوو، گه زو، که تیره، میوه و به ره م می تری میوه ی لیرّه واری

زینگی نه م دیهستانه له ها ویندا ماشین ره وه - زمانیان کوردی سورانی په و مه زه هه بیان سوتنی - شافیعین

نه م دیهستانه له ۴۵ دی به دی هاتوه، دی گه وره کانی بریه تین له ۱- نارمه رده ۲- کانی گوئز ۳- گه رما و ۴- تاژان ۵- چامپاراو ۶- بله کیی دیکای به زیزی نه لفوبی به م جوړه ی خواره وه یه.

- ۱- **نارمه رده**: دی یه که له ديهستاني پشتی ناربه با سه ربه شارستاني بانه - له ۱۴
ك باشوری خوراوی بانه و ناوه ندی نه م ديهستانه یه، كوستانى و سارده سیرو لیژه وار،
دانیشتوان، ۱۲۵۶، مال ۲۰۸، سونتی، كورد، ناوله كانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویله، سپیایی
به رهه می مه رومالیات و لیژه وار.
- شوغل: گشت و كال و نازه ل داری و مازوو كردن، ریگا ماشین ره و، نه م دی مزگه وت
و حه مام و به رق و لوله كشی و فیرگه ی سه ره تایی و زانومایی هه یه.
- ۲- **نه تابه ك**: دی یه که له ديهستاني پشتی ناربه با له ۲۱ بانه و ۳۷ ك نارمه رده
دایه، كوستانى و سارده سیرو لیژه وار. دانیشتوان ۱۱۷، مال ۱۸، سونتی، كورد، ناوله
كانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویله و سپیایی و مازوو، شوغل كشت و كال و نازه ل داری، مرگه وت
- ۳- **بارناوه ران**: دی یه که له ديهستاني پشتی ناربه با سه ربه شارستاني بانه له ۱۸
ك بانه ۴ ك نارمه رده، كوستانى و سارده سیرو لیژه وار، دانیشتوان ۷۹، مال ۱۱، سونتی،
كورد، ناوله كانیاو، به رهه م ده غل و دانه ویله و سپیایی، شوغل كشت و كال - نازه ل داری.
- ۴- **بایزوا** : دی یه که له ديهستاني پشتی ناربه با، له ۶ ك بانه ۸ ك نارمه رده،
كوستانى و سارده سیرو لیژه وار، دانیشتوان ۱۲۱، مال ۱۶، سونتی، كورد، ناوله كانیاو -
به رهه م: ده غل و دانه ویله، مازوو، سپیایی، شوغل: كشت و كال، نازه ل داری، ریگا ماشین ره و
مرگه وت
- ۵- **به رده ره شه**: دی یه که له ديهستاني پشتی ناربه با سه ربه شارستاني بانه، له ۷
ك بانه ۲۱ ك نارمه رده، كوستانى و سارده سیرو لیژه وار، دانیشتوان ۱۲۷، مال ۱۴، سونتی،
كورد، ناوله كانیاو، به رهه م: ده غل: دانه ویله، سپیایی، مازوو، شوغل: كشت و كال و نازه ل
داری، ریگاماشین ره و، مزگه وت.
- ۶- **برویشكانی**: دی یه که له ديهستاني پشتی ناربه با سه ربه شارستاني بانه له ۱۵
ك نارمه رده دایه، كوستانى و سارده سیرو لیژه وار، دانیشتوان ۱۲۴، مال ۲۲، سونتی،
كورد، ناوله كانیاو، به رهه م: ده غل دانه ویله، سپیایی، مازوو، به رهه می لیژه واری شوغل:
كشت و كال نازه ل داری - ریگا، مزگه وت.
- ۷- **ته وه كه ل**: دی یه که له ديهستاني پشتی ناربه با سه ربه شارستاني بانه. له ۱۹

ک بانه، ۱۵ نارمه رده له نیوان نه تابه ک و به رده زه ش و نارمه رده و سالوکی سه ری دایه - کویستانی و سارده سیرو لیزه واره - دانیشتوان ۳۱۱، مال ۴۳، سوننی، کورد، ناوله کانیاو - به رهه م: ده غل، دانه وبله، سیبایی و به رهه می لیزه واری، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ریگاماشین زه و - مزگه وت. تو با بیا ۹

۸- **تاژان:** دی یه که له دیهستانی پشتی ناربه با سه ربه شارستانی بانه - له ۲۴ ک بانه ۱۰ ک نارمه رده - کویستانی و سارده سیرو لیزه واره - دانیشتوان ۵۳۸، مال ۸۳، سوننی - کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل و دانه وبله و سیبایی و مازوو گه زو، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ریگاماشین زه و، مزگه وت - له نیوان نه تابه ک و گه وبل و میر یوسفی خواری و تازه بان دایه. پیترگه

۹- **تازه بان:** دی یه که له دیهستانی پشتی ناربه یا سه ربه شارستانی بانه، له ۲۸ ک بانه و ۱۴ ک نارمه رده، له نیوان کانی برایم و تاژان و چروش دایه - کویستانی و سارده سیرو لیزه واره، دانیشتوان ۱۴۹، مال ۲۶، سوننی، کورد ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل و دانه وبله و سیبایی، مازوو و به رهه می لیزه واری، شوغل: کشت و کال - نازه ل داری ریگاماشین زه و - مزگه وت. پیترگه

۱۰- **چروش:** دی یه که له دیهستان پشتی ناربه با له ۳۱ ک بانه و ۱۷ ک نارمه رده و ک نه نجینه ی خوارو دایه، کویستانی و سارده سیرو لیزه واره، دانیشتوان ۴۳ مال ۱۰، سوننی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل - دانه وبله سیبایی، به رهه می دارستانی - شوغل: کشت و کال نازه ل داری.

۱۱- **دوله گویر:** دی یه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۱۲ ک باشوری خوواوای بانه و ۲ ک نارمه رده، له نیوان گه نمان و کانی چوله که دایه - کویستانی سارده سیرو لیزه واره، دانیشتوان ۱۲۵، مال ۲۲، سوننی کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل دانه وبله، نازه ل داری - مازوو - گه زو، به رهه می لیزه واری. مزگه وت

۱۲- **داوده:** دی یه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۲۴ ک بانه و ۱۰ ک نارمه رده دایه - کویستانی و سارده سیرو - دانیشتوان ۵۶، مال ۸، سوننی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م ده غل دایه - وبله - سیبایی - به رهه می دارستانی شوغل کشت و کال و نازه ل داری.

۱۳- دوونیز: دئیه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۳۳ ک باشوری خوراواى بانه و ۴ ک سنوری کردستانی نیران و عبراقوه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۵۶، مال ۷، سونتی، کورد، ناو له چوم کانیاو، له قهراخ چومی نیروان دایه.

۱۴- دیمه: دئیه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۲۴ ک باشوری خوراواى بانه دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۹۶، مال ۱۶، سونتی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه و نیله و بهرهمی لیره واری، مازوو، گهزو، زوخال، مزگهوت.

۱۵- زهره بنه: دئیه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۳۱ ک خوراواى بانه و قهراخی چومی شوی دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۷۴، مال ۱۱، سونتی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل و بهرهمی لیره واری، مزگهوت.

۱۶- ساتیار: دئیه که له دیهستانی پشتی ناربه با له نیوان بله کی و نارمه رده و له ۱۸ ک باشوری خوراواى بانه دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۶۲، مال ۱۱، سونتی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی و بهرهمی لیره واری، شوغل: کشت و کال، نازهل داری، مزگهوت.

۱۷- سالوکی سه ری: دئیه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۳۹ ک خوراواى بانه و ۲۵ ک نارمه رده دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۳۹، مال ۳۳، سونتی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی و بهرهمی لیره واری، مزگهوت.

۱۸- سالوکی خواری: دئیه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۳۹ ک خوراواى بانه و قهراخی چومی شوی و ۲۵ ک نارمه رده دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۸۰، مال ۱۶، سونتی، کورد، ناو له کانیاو و چومی شوی، بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی و بهرهمی لیره واری، مزگهوت.

۱۹- سیچان: دئیه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۶ ک خوراواى بانه و ۲۰ ک نارمه رده دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۱۸، مال ۳۴، سونتی، کورد، ناو له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه و نیله و بهرهمی لیره واری، سپیایی، مزگهوت.

۲۰- قه ره بلاغ: دئیه که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۶ ک باشوری خوراواى بانه

و ۹ ك نارمه رده و له ۷ ك سیجان و دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۷۴، مال ۳۷، سونتی، کورد، ناوله کانیاو چۆم، به رهه م: ده غل و دانه وبله، سپیایی، به رهه می لیژه واری، شوغل کشت کال، نازه ل داری. مزگه وت

۲۱- کانی به ن: دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۳۱ ك باشوری بانه و ۱۷ ك نارمه رده و له نیوان کانی گويز و دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۵۰۸؛ مال ۸۱، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل دانه وبله و به رهه می لیژه واری، سپیایی، شوغل کشت کال، نازه ل داری. مزگه وت. فیژگه .

۲۲- کانی بی: دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۳۰ ك خوراوای بانه و ۱۶ ك نارمه رده و له ۵ ك زه ربه نه دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۹۳، مال ۱۲ سونتی، کورد، ناوله کانیاو. مزگه وت

۲۳- کانی برایم: دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با - له ۳۱ ك باشوری خوراوای بانه و ۱۷ ك نارمه رده و ۷ ك سنوری کوردستانی ئیران عیراق و له تیوان دیکانی، موچه و چژوش دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۲، مال ۲، سونتی، کورد، ناوله کانیاو به رهه م ده غل و دانه وبله و به رهه می لیژه واری، شوغل کشت و کال و نازه ل داری.

۲۴- کانی چۆله که: دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با، له ۲۲ ك باشوری خوراوای بانه و ۸ ك نارمه رده و له ۶ ك کاروسته م دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۵۹، مال ۹، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وبله و به رهه می لیژه واری، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری.

۲۵- کانی گولی: دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با، له ۲۱ ك باشوری خوراوای بانه و ۷ ك نارمه رده و له ۶ ك سیسارک دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۳۹، مال ۶، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل و دانه دیله، سپیایی و به رهه می لیژه وارمه رومالیات، شوغل کشت و کال، نازه ل داری.

۲۶- کانی گويز: دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۹ ك باشوری بانه و ۱۱ ك نارمه رده و له نیوقه دی کیوی به سامی ناربه با دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان

۷۲۸، مأل ۱۲، سوتنی - کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل و دانه ویتله، سییایی، به رهه می لیزه واری، شوغل کشت و کال، نازهل داری. مزگه وت .

۲۸- **کوچه ری:** دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۹ ک باشوری بانه و ۵ ک نارمه رده و له ۳ ک کانئ گویز دایه، دانیشتون ۲۵۸، مأل ۴۴، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل و دانه ویتله، سییایی، به رهه می لیزه واری، شوغل کشت و کال، نازهل داری. مزگه وت . فیترگه -

۲۹- **کوخی باوه مه لا** (شیخ اسلام): دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۱۰ ک باشوری بانه و ۶ ک نارمه رده وله ۳ ک قه ره بلاغ دایه کویستانی یه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۱۵ مأل ۳۵ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م ده غل. دانه ویتله - به رهه می لیزه واری - سییایی - شوغل کشت و کال نازهل داری. مزگه وت . فیترگه .

۳۰- **کوخی به ختیار:** دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۱ ک باشوری خوراوی بانه دا بوه به لام تیسناکه چۆله و به به شی له بانه ده ژمیردری.

۳۱- **کوخی قادر به گ:** دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۲۲ ک باشوری خوراوی بانه و ۸ ک نارمه رده وله ۵ ک گه نمان دایه، کویستانی و سارده، دانیشتون ۱۴۳ مأل ۲۳، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل و به رهه می لیزه واری شوغل کشت و کال، نازهل داری. مزگه وت .

۳۲- **کوخی کانئ ماموستا:** دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۱۰ ک باشوری خوراوی بانه و ۶ ک نارمه رده دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون مال سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م ده غل دانه ویتله، به رهه می لیزه واری، سییایی، تیسناکه چۆله وله لاهه ده کیلدری.

۳۳- **کوخی مامو:** ئاواپی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۱۳ ک باشوری بانه و ۱۵ ک نارمه رده و ۳ ک ، ناوه و باروه ران دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۱۱، مأل ۵۷، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل دانه ویتله، سییایی، به رهه می لیزه واری - شوغل کشت و کال نازهل داری. مزگه وت . فیترگه .

۳۴- **گوپل:** دئی به که له دیهستانی پشتی ناربه با له ۲۷ ک خوراوی بانه و قه راخی

چۆمی بانه و ۱۳ ك نارمه رده وله ۶ ك ئه تابه ك ادایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۶۳، مأل: ۲۷، سونئی، کورد، ئاوله چۆم و کانیاو، به رهه م: ده غل: دانه وئله، سیبایی، گویز، تری، گشت چۆره میوه یی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. مزگه و ت

۳۵- گه نمان: دئی یه که له دیهستانی پشتی ئاربه بانه ۱۲ ك باشوری خوراوای بانه و ۳ ك نارمه رده دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۶۴، مأل: ۴۴ سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل: دانه وئله، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. مزگه و ت

۳۶- ماسیده ر: دئی یه که له دیهستانی پشتی ئاربه بانه ۷ ك باشوری خوراوای بانه و ۷ ك نارمه رده و له نیوان (بایزاوا) و (نیزه زۆ) دایه، کویستانی و سارده سیره دانیشتون ۱۰۰ مأل: ۱۵، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو به رهه م: ده غل، دانه وئله، سیبایی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. مزگه و ت

۳۷- موچه: دئی که له دیهستانی پشتی ئاربه بانه ۳۱ ك باشوری خوراوای بانه و ۱۷ ك نارمه رده و له نیوان (کانی برام) و (نیروان) دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۵، مأل: ۴، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل: دانه وئله، به رهه می لیژه واری، سیبایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری.

۳۸- میرحیسام: دئی یه که له دیهستانی پشتی ئاربه بانه ۹ ك باشوری خوراوای بانه و ۱۱ ك نارمه رده و له نیوان (کوچه ر) و (بایزاوا) دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۴۹، مأل: ۲۴، سونئی، کورد، ئاوله کانیاوه، به رهه م: ده غل: دانه وئله، به رهه می لیژه واری، سیبایی، شوغل: کشت و کال نازه ل داری. مزگه و ت

۳۹- میروسوو: «یوسف» ی خوارئی - دئی یه که له دیهستانی پشتی ئاربه بانه ۱۹ ك باشوری خوراوای بانه و ۵ ك نارمه رده دایه - کویستانی و سارده سیره دانیشتون ۷۵، مأل: ۱۱، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل: دانه وئله، به رهه می لیژه واری - سیبایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری.

۴۰- میروسوی سه رئی: دئی یه که له دیهستانی پشتی ئاربه بانه ۲۰ ك باشوری خوراوای بانه و ۶ ك نارمه رده وله ۴ ك میروسوی خوارئی ادایه، کویستانی و سارده سیره

دانیشتوان ۷۳، مالن ۱۰، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه وبله، سپیایی، به رهه می لیژه واری، شوغلّ: کشت و کال و نازه ل داری.

۴۱- **ناوه:** دئی به که له دپهستانی پشتی ناربه بانه ۱۶ ک باشوری خوراوای بانه و ۱۸ ک نارمه رده دایه، کوستانی سارده سیّره، دانیشتوان: ۲۳۵، مالن ۳۷، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م ده غلّ، دانه وبله، به رهه می لیژه واری، سپیایی، شوغلّ، کشت و کال، نازه ل داری، زیگا، ماشین ره و پزگه وت - فیژگه.

۴۲- **نۆدی:** دئی به که له دپهستانی پشتی ناربه بانه ۱۲ ک باشوری خوراوای بانه و ۱۴ ک نارمه رده وله تیوان (کانی گوپز) و (کانی به ند) ایه، کوستانی و سارده سیّره، دانیشتوان ۱۸۲، مالن ۲۵، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه می لیژه واری، شوغلّ: کشت و کال، نازه ل داری. مزگه وت

۴۳- **نیروان:** دئی به که له دپهستانی پشتی ناربه بانه ۲۹ ک باشوری خوراوای بانه و ۱۵ ک نارمه رده وله قه راخ چۆمی نیروان دایه، کوستانی و سارده سیّره، دانیشتوان ۳۰۳، مالن ۵۱، سونتی، کورد، ناوله چۆم و کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه وبله، سپیایی، به رهه می لیژه واری. مزگه وت. قو با بجان

۴۴- **نیزه زۆ:** دئی به که له دپهستانی پشتی ناربه بانه ۸ ک باشوری خوراوای بانه و ۱۴ ک نارمه رده وله ن ک ماسیه رودایه، کوستانی و سارده سیّره، دانیشتوان ۳۴۵، مالن ۵۹، سونتی، کورد، ناوله کانیاو. مزگه وت، فیژگه.

۴۵- **واژه:** دئی به که له دپهستانی ناربه پشتی بانه ۴۴ ک باشوری خوراوای بانه و ۳۰ ک نارمه رده وله ک کانی بی ودایه، کوستانی و سارده سیّره، دانیشتوان ۹۰، مالن ۱۴، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م ده غلّ دانه وبله، سپیایی و به رهه می لیژه واری. مزگه وت

شوی: ناوی دئی به کی خوش و سه رسه وزو لیز واری به، له داوینی باشوری زنجیره کیوی به رزوزه نویری وه زه نه، و (سه رتون دا) قه راری گرتوه، که ناوی (دیکوی شوی) له نازناوی نه م دئی باسه فاو به دیمه نه گیراوه ته وه، دیکوی شوی له پیشداله دیکوی سه به تلوجیابوو، به لام نیستاکه هه ردوو دیکوکه به دیکویی ده ژمیرد ری وبه ناوی دیکوی «شوی» ناوده بری.

سنوری دیکوی شوی به م جوړه به:

۱- له باکوره وه به دیکوی میړه دئی سه قز ۲- له باشوره وه به دیکوی پشتی ناربه با ۳- له خوړه لاته وه به دیکوی بوئه ن ۴- له خوړاواوه به دیکوی کانی سوره وه نوساوه - نه م دیهستانه کوستانی ولیزواره و به دریزایی زستان هه وای زور ساردو بۆرانی به. بلندترین کیوه به ته رزه کانی نه م مه لبه نده که له باکور و خوړاواوی که لی خان دا قه راریان گرتوه به م جوړه به ۱- کیوی سه رسه وزوبه دیمه نی (مه حمود شایه ر) و (وه زه نه) که ۲۷۰۰ گه ز به رزه، لوتکه ی که لی خان که تویلی به ک کیلومتری نیسفالنتی بانه سه قزی به ژیرداده ژوا - ۲۱۹۶ گه ز به رزه ۳- لوتکه ی کیوی قه لاته ره شه.

له باکوردا، ۲۳۶۸ گه ز به رزه ۴- لوتکه ی به سامی باکوری خوړاواوی که لی خان، ۲۳۹۸ گه ز به رزه، نه م زنجیره کیوانه به کیکه له جوانترین لیزگه ته لاییه کانی زنجیره کیوی میژیوی زاگروس، که له خوړاواوه به ره خوړ هه لات به زنجیره کیوی چل چه مه وه نوساوه ۱ وینه ی به زه وخه لاتی نه براوه ی خوداله نیوان مه لبه ندی سه قز و بانه دازاوه ستاوه، که به دریزایی میژیوو، بژیوی مه رومالیات و نازه لی دانیشتوانی به زیوه بردوه، ناودیری ده غل و دانه و تلّه یشی کردوه، خاوه نی به سه ربه زری ژباوه، چون گه ورتین سه نگه ری شه ره ف و مروثایه تی نه ژمیردراوه، کاتی که سوپای خوین مژی ناشورله زیگای بانه وه هیرشیان ده برده سه رقه لاکانی، ئیزرنا «سه قز»، ئارمائیت (صاحب)، زیبیه «زیوه»، له کاتی هاتن و شکاندا، گه ورتین ته لفاتیان له م دیوه ودیوی «که لی خان نه دا» هه راکلیوس (هرقل) ئومپراتوری روم له سالی (۴-۶۲۳ ز) کاتی که هیرشی برده سه رشاری شیز (ته ختی سولیمانی) هه وشارکه نه وکاته «شیز» رووگی زه رده شتیه کان و پایته ختی ثانی ساسانیه کان بووه، له زیگا^{می} شاره زوره بانه، سه قز، سوپاکه ی راکیشا، که سوره ی روم ئیشاره به م رووداوه ده کا، له ده ورائی نیسلام دا، سوپای نیسلام له زیگای بانه وه به ره وده

شتی سه قز و موکریان زیکه وتون، له هه ردوو شه زێ مال و برانکه ری (مه غول) و (ته یموری) له نگه دا نه م مه لبه ندانه نه خشیکێ گرنگیان له پیروزی و شکان دا بووه، نادرشای خوین زیزلیزه وه هیرشی بردوه ته سه ر عوسمانیه کان (تویال عوسمان پاشا)

له شه زێ جیهانی هه وه ل و دوهه مدا - دوولایه نی شه ز ته لاشیان نه وه بووه که سه قز و بانه یان به ده سته وه بیته، ره نگیی هه لکه و تویی نه م مه لبه ندانه له کوشتنی حه مه خانی بانه و سه یفه دین خانی سه قزه ره ر وه هاچه مه حوسه ین خانی حاکی مه ها بادی بی شوین نه بوو. چون کاتی که عوسمانیه کان هه ستیان کرد، نه گه ر حاکی نه م سی شاره کوردنشینه مه رزیه له گه ل «سویای روس» داتیوان خووش که ن (که خوشیان کردبو) سویای روس نه م شارانه بگریته، نه وه کلیلی ناوچه ی ده که وینه ده ست، ئیتر سویای عوسمانی به خه ویش ناتوانی زوکاریان تماشا کابه م به هانه وه پیش ده ستیان کرد و هه رسی حاکیه که یان کوشته، به م جووربو مان ده رکه وت. که نه م مه لبه ندانه گه ورتترین سه نگه ری شه زف و به رگری و ویزدانه، کلیلی پیروزی و شکانه، که هه رهیزی له م سه نگه ره دادا بین بی ونه م کلילה ی به ده سته وه بیته، به ئاسانی ده توانی تامه راغه و هه وشار، دیوانده ره و بیچاره برّوا، به لام به داخه وه چکوله ترین سه رنجی نه م راستیه نادری * که سی له بیبری ئاوه دان کردنه وه ی نه م ناوچه و لاواند نه وه ی نه و خه لکه نی یه، بیحکه له و قازانج و خیروبه ره مه که نه م کویستانانه هه یانه، له زستانیشدا زور ساردو وبه فراوین، کاتی بوّران و کرّیوه وه - زیگاده به ستیری که گه وره ترین ماشینی زیگاویان و به فرخویش بوّیان پاک ناکرته وه، له وه هاشوینیکدا ته نیا، له خوّبوردویی و نازایی و کۆل نه ده ری ده توانی خوئی رایگری وله به رابه ری سویای سه رما و بوّران و گریوه دا زاوه ستی، نه به زئی ووره به رنه دا و هه زاران لی قه و ماوی، داماوی له به فراقه تیس ماوی سه رما بردوو، له چنگالی بیّره حم و به زه ی سه رما ده ربیتی، نه ویش له په نجاسال له مه و پیش، دیاره نه وکاره عاسته مه ته نیا کاری جوامیری، له خوّبوردویی نه ته وه ی خواناسی به شه زه ف و به غیره تی کورده، لیزه دا به سه رهاتی، مروی پاله وانێ نازاوبه شه زه ف و کۆل نه ده ری کورد «زه حه ی» به ناو بانگی که لی خان به سه، بوّ ده م کوت کردن و پوچ کردنه وه ی دزووه لبه ستی نه وبلیت ویزه ده م به تال و، میژوو نوسه قین له ده لانه ی، که نه ته وه ی به زه حم و به زه و دلاوای، گه لی کوردیان به دل زه ق و پیاو کوژ و چنوگ و زیگر داناوه،

نه م پیاوه که م وینه نه م پاله وانه دلاوایه، نه م قاره مانه به شه زه فه، زیاتر له سیسی سال له

ساردترین و به فرگرترین و عاسته م‌ترین شوینی کاروان زه وی که لی خان و شه قامی هاتووچوی زیبورانی گه رمین و کویستان که شه ووزژ زیاترله ده یان که س و لآخدار و پیاده به که لی خاندا ژاده بورن، به تایبه ت له کانی زستانی نه وده مه داکه نه له ماشین خه به ری بوو، نه زیگاوه ك نه مرو خوش و بی ترس بوو، بیجگه له وه به فه رمانی خودا له وسه رده مانه دا زستانان که م وابوه که گشت پاش نیوه زوی باده وه نه کا و ریگانه به ستری و زیوار سه ری لی نه شیوی و تایینه قاقه ی له به فرداگیرنه کا، به تایبه ت که لی خان، که زورتی سال سه ری ته م ده کاوته م دیوه و دیوشی سه ره وژوره به کی زورتوند و سینه کیش و به فراوی ۴۰ باکرو سارد و به گه رد و لول و پزله ته م و مه ژه، کاتی که بای ساردی کویستان تنوکه ی به ستوی به فروباده وه، به زوی زیبورانی ته زبوی سزی ده س گونه کردا ده پزنی، ده له ی سوزنی له به دن زوده چی نه گه رنیمانی پولاین و وره ی به رز و غیره تی تبه و وخورگری کوردان نه بوا به زیواره ره ر چرکه بی، مه رگی خوئی به ناوات ده خوازت به لام له وه ها کاتی کدا «زه حه ی که لی خان» قولی مه ردایه تی لی هه ل ده مالی و سینگه ی غیره تی لی زوت ده کرد، که نه په سته ك یا که په نکیکی له به را بوونه ده سکیشی کیشی له ده س هه ل ده کیشانه پوزه وانلی لی ده به ست، به لگو به ده ست و سینگه ی روت و پای پیخواس، به لام به دلیکی پرله ئیمان و جوامیری وه به ناوی خودا، به هاواری لی قه وماوه کانه وه ده زویشت، نه گه ر کاروان بوا به پیشیان ده که وت وره چه ی بووده شکاندن، خوئه گه ریباو یازن و مه ندال بوا به وکه سیره بکه و تایه، نه وه نه ی کرده کول یا نه یدا به شانیدا وده ی گه یانده قاوه خانه ی که لی خان، زور جاری وابوه ساعه ته زبی به شان له نیو به فروکرپوه و گه رده لول داته رمی ئینسانیکی له مه رگ نجات داوه، مه شهوره که زوژی (ره حه) به هاواری کاروانیکه وه ده چی، به لام نه سینیکی کاروانه که پاده خا، زه حه ی پاله وانیش نه سپه که ده دابه شاییدا تابلی گه یه تیغه دیی (سونج)، که ساعه ته زه بی له و جینگه وه دورته بی، نه سپه که له زیدا سه که ت ده بی، خاوه نی نه سپه که ده لی: مامه گیان، نه سپه که م تو سلامه ت، ئیترزه حمه ت مه کیشه، ره حه ی پاله وانیش غیره تی قبول ناکاکه نه سپه که له نیوریدا به رداته وه، تانه کوو پاشان بلین نه یتوانی، ده لی کاکه گیان، «نه حه قی خوم زایه ع ده که م و نه سه گی سونجیش بی گوشت ده که م» که به گورچی نه سپه بی گیانه که ده گه یه نیته سونج، دیاره مه به ستی زه حه ی پاله وان له - حه قی خوم - دو تمه ن کریی هه لگرتی نه سپه که نه بوه، به لام غیره تی کوردایه تی زه حه زورله وه بانتر

بوه که کاره قاره مانانه که ی به نیوه چل به جی بیلی، ته نانه ت هه سستی نیشتمان په روه ری نه ونده به رزبوه که، حارزبو ته رمی نه سیی له که لی خانه وه بیاته سونج، به ومه رجه ی، سه گی خوولاتی بیخوا نه ک گورگی بیگانه، به بیرو برّوای من قاره مانه تی زه حه ی که لی خان زورله قاره مانه تی - ساروپیره ی - قاره ماننی شهزی چالدران - به رزتربوه، چون نه م بوگه له هه ژاره که ی خوئی عاره قی زژاندو گیانی باخت کرد، به لام ساروپیره بوگه لیکی ترا، (خوازانتره) ناوی دیکانی به ریزی نه لفویی به م جوّره ی خواره وه به.

۱- به رۆژه کۆن: دئی یه که له دیکۆی شوئی بانه له ۲ ک باکوری و ۱۲ ک شوی و ۱ ک شه قامی بانه سه قزدايه - کویستانی و سارده سیره دانیشتون: ۱۶۰، مال ۲۵، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری. مزگه وت.

۲- به لوه: دئی یه که له دیکۆی شوئی به شی بانه له ۹ ک باکوری خۆرله لاتی بانه و ۱۹ ک شوی و ۱ ک باشوری شه قامی بانه سه قزدايه، کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۷۸، مال ۲۹، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو چۆمی (اصحاب)، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، گه زۆ، مازوو، که تیره، ره ژی، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری، زیگه ماشین ره و مزگه وت - فیژگه.

۳- بنه خوئی: دئی یه که له دیکۆی شوئی به شی شارستانی بانه - له ۱۱ ک باکوری خۆرله لاتی بانه و ۲۱ ک شوی و ۳ ک شه قامی بانه سه قزدايه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۵۰۵، مال ۸۴، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، به رهه می لیژه واری، مازوو، گه زۆ، مزگه وت، فیژگه.

۴- پاسگای گه ردنه ی خان: که بوئه منیه تی ئه م گه ردنه چه ند که سی چه کداری ده وله تی تیزدیه.

۵- خواجه میر: دئی یه که له دیکۆی شوئی به شی شارستانی بانه، له ۵ ک باکوری خۆراوای بانه و ۵ ک شوی و ۲ ک شه قامی بانه سه رده شتایه، کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۷۳، مال ۴۵، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، به رهه می لیژه واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری، مامه له، مزگه وت. فیژگه.

۶- درۆله: دئی یه که له دیکۆی شوئی به شی شارستانی بانه، له ۵ ک باکوری خۆرله لاتی بانه و ۱۵ ک شوی و ۱ ک شه قامی بانه سه قزدايه، کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۵۹، مال ۲۷، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، به رهه می لیژه واری، مازوو. مزگه وت. فیژگه.

۷- ده که لی ئانتین تلویزونی سه رلو تکه ی وه زه نه.

۸- ره شه قه لاتّه: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه، له ۴ ک باکوری خوره لاتئی بانه، ۱۴ ک شوئی و قه راخی باکوری شه قامی بانه سه قزدايه کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۴۰۸، مأل ۷۲، سونئی، کورد، ئاوله کانیاوه، به رهه م: ده غل، دانه وئله، به رهه می لیژه واری. مزگه وت . نیزگه

۹- ساوان: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱۶ ک باکوری بانه و ۶ ک خوره لاتئی شوئی وله داوینی خوراوای لوتکه ی وه زه نه دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۹۰۴، مأل ۱۳۴، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو. و چۆمیلکه، به رهه م: ده غل، دانه وئله، به رهه می لیژه واری، مازوو، زیگا، قیره تاوی ماشین زه و، مزگه وت - خوجره ی فه قئی، فیژگه ی سه رتایی.

۱۰- سه به تلو: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۸ ک باکوری خوره لاتئی بانه و قه راخی شه قامی بانه سه قزو ۱۸ ک شوئی دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۹۸۰، مأل ۱۶۷، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، به رهه می لیژه واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری، مامه له، مزگه وت، فیژگه ی سه ره تایی. کاره با .

۱۱- سه رقول: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱۱ ک باکوری و ۲ ک باکوری خوراوای شوئی دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۵۷، مأل ۷، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، به رهه می لیژه واری. مزگه وت.

۱۲- سونج: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱۱ ک باکوری خوره لاتئی بانه و ۱ ک خوره لاتئی شه قامی بانه سه قزدايه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۳۹، مأل ۳۷، سونئی، کورد، ئاوله کانیاوه و چۆم، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سیایی، به رهه می لیژه واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، به خه وانی، ئازه ل داری، زیگاماشین زه و، مزگه وت، فیژگه ی سه ره تایی.

۱۳- سه رسونج: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی بانه له ۱۲ که باکوری خوره لاتئی بانه و ۴ ک شه قامی بانه سه قزو ۱۵ ک شوئی دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۴۶، مأل ۲۲، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو و چۆم، به رهه م: ده غل، دانه وئله،

به رهه می لیزه واری، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زیگاماشین زه و، مزگه وت. نیرگه

۱۴- سه دبار: دی به که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱۶ ک بانه و ۶ ک باکوری شوئی دایه، کوستانانی و سارده سیره، له نیوان و شکه دهره، نژوو که و پتچی سه ری و سیوچ دایه، دانیشتون: ۷۳۳، مال ۱۱۳، سونئی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه و تله، به رهه می لیزه واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، باخه وانئی، مزگه وت - فیرگه - زیگاماشین زه و.

۱۵- شه زگه: دی به که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱۰ ک باکوری بانه و ۴ که شه قامی بانه سه رده شت و ۲ ک شوئی دایه، له نیوان هه ردو میراوا و سیوچ و سه ر قول دایه - دانیشتون: ۱۵۰، مال ۲۳، سونئی، کورد، ناوله کانیاو. مزگه وت، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مامه له، باخه وانئی: نیرگه

۱۶- شوئی: دین ناره ندی دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱۰ ک باکوری بانه و ۶ خوره لاتی شه قامی بانه سه رده شتایه، کوستانانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۹۵۰، مال ۲۳۶، سونئی، کورد، ناوله کانیاو چوم، به رهه م: دغل، دانه و تله، سپیایی، ناوله کانیاو و چوم. به رهه م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، به رهه می لیزه واری، مازوو، گه زو، شوغل: کشت و کال، نازه داری، باخه وانئی، مزگه وت، حوجره ی فه قی و مه لاجاکی ده رس و یژی هه به - فیرگه ی سه ره تایی و ناوه ندی تیدایه، چاوه کانیه کی سارد و سوک له هه وشی مزگه وته که یدا هه لکه و توه، که خه لکی به شکلی چوار گوشه ده ریان هیناوه، حوزه که پزه له ماسی زه نگاوره نگ که خه لکی موسلمانئی شوئی هاوین وزستان له وحه وزه ده س نوئز هه لده گرن - به راستی نهم حه وزه زوانگایه کی تماشایی و خه م زه وینی هه یه له به هاراندئا ناوه که ی دووئاشگیر ده بی وله باشوره وه به ره و مه زراکانی ناودئی داده په زی.

۱۷- صالحاوا: دی به که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱ ک خوراوا بانه و ۱۱ ک شوئی دایه، کوستانانی، لیزه وارو سارده سیره، دانیشتون: ۱۰، مال ۳، سونئی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م، نازه ل داری، کشت و کال، باخه وانئی.

۱۸- قای به رد: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۶ ک خوراوای بانه و ۱۶ ک شوئی و له نیوان سیچان و کوخی باوه مه لا دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۶۴، مال ۳۸، سونئی، کورد، ناوله کانیاو وچوم، به رهه م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، به رهه می لیره واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زیگا، ماشین ره و، مزگه وت - فیرگه.

۱۹- قوروچاو: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱۲ باکوری خوره لاتی بانه و ۱ ک شه قامی بانه سه قزدایه، نه م گونده له ناوقه دی چیا به فرینه که ی که لی خان دا هه لکه وتوه و دیمه نیکی جوانو وروا ننگه یه کی تاییه تی هه یه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۲۶، مال ۳۸، سونئی، کورد، ناول کانیاو، به رهه م: ده غل، سپیایی، به رهه می لیره واری، مازوو، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت. قوتاخانه.

۲۰- که و پیچی خواری: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۴ ک باکوری بانه و ۵ ک شوئی وله نیوان، که و پیچی سه زی و هو مه ره شال دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۸۳، مال ۴۱، سونئی، کورد، ناوله کانیاو. مزگه وت، له سه ر شه قامی قیره تاوی بانه سه رده شتایه. نیرگه

۲۱- که و پیچی سه ری: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۵ ک باکوری بانه و ۶ ک شوئی وله نیوان شوئی و که و پیچی خواری دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۸، مال ۵، سونئی، کورد، ناوله کانیاوه، به رهه م: ده غل، سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال نازه ل داری، باغه وانی. له سه ر شه قامی بانه سه رده شتایه.

۲۲- که و پیچ: دئی یه که له دیکوی شوئی به شی شارستانی بانه له ۲ ک باکوری بانه و ۷ ک شوئی دایه، کوستانی و سارده سیره دانیشتون: ۵۷، مال ۹، سونئی، کورد، ناوله کانیاو، مزگه وت. له سه ر شه قامی بانه، سه رده شتایه.

۲۳- کوخی حاجی ره حمان: له ک خوراوای بانه و ک شوئی دایه — کوستانی و سارده سیره لیره واره - دانیشتون: ۴۳، مال ۶، سونئی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، به رهه می لیره واری، مامه له.

۲۴- مه جیسه: دئی یه که له دیکۆی شوئی به شی شارستانی بانه له ۷ ک باکوری خۆره لاتی بانه و ۱۷ ک شوئی و ۱ ک باشوری شه قامی بانه سه قزدايه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۹۷، مأل ۳، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیره واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه، زیگا، ماشین ره و.

۲۵- نژۆ: دی یه که له دیکۆی شوئی به شی شارستانی بانه له ۱۵ ک باکوری بانه و ۵۷ ک شوئی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۴۸۴، مأل ۷۵، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیره واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، زیگا ماشین ره و، فیرگه.

۲۶- نۆدئی کۆنه: دئی یه که له دیکۆی شوئی به شی شاری بانه له ۳ ک باکوری خۆره لاتی بانه و نیوک باکوری شه قامی بانه سه قزدايه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۸۲، مأل ۱۶، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیره واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۲۷- وشکه ده ره: دئی یه که له دیکۆی شوئی به شی شارستانی بانه له نیوان سه دبار و شوئی و له داوئنی باشوری کیوی کنه اره دایه، له ۱۷ ک باکوری بانه و ۷ ک باکوری شوئی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۳۰۹، مأل: ۴۹، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیره واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زیگامشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۲۸- هومه ره شال: دئی یه که له دیکۆی شوئی به شه شارستانی بانه له ۱۴ ک باکوری بانه و ۴ ک باشوری شوئی و له نیوان، ره شه قه لاتی، شوئی وکه و بیچی خوارمی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۲۲۸، مأل: ۳۴، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، به رهه می لیره واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، باغه وانی، زیگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

کانی سور: ناوی دئی یه که له دیکۆی کانی سنوری بانه، چون نه م دئی کانیه کی تیدایه ناشگیری ناوی لی هه ل ده قولئی و بوه ته هۆی ژووسوری و به برشتی خاکه یه پینه که ی، به کانی سور ناوی ده رچوه، که گونده که یش به ناوی کانیه که یه وه ناودیر کراوه، هه روه ها دیکۆی که نه م دئی بوه ته ناوه ندی به (کانی سور) ناو تراوه، نه م دیکۆیه له ۲۸ دئی دیکۆکانی ده شته تال، نه مه شیر، شوئی، به دی هاتوه، نه م دیکۆیه له خوراوای شارستانی بانه دایه و سنوربشتی به م جوژۆ^۹ ۱- له لای باکوړه به دیکۆی نه مه شیر ۲- له لای باشوره وه به دیکۆ کانی، پشتی ناربه با و نالوت، ۳- له لای خوړه لاته وه به دیکۆی شوئی ۴- له لای خوراووه به چۆمی، که لۆی، (زینی چکۆله) وه که (به سنوری بانه و سه رده شتادینه خواری) نوساوه، هه وای نه م دیکۆیه کوستانی ولیره واری و سارده، به لام له چاو دیکۆکانی تری بانه ناران تره، ده شتی به برشت و به رهه می (ده شته تال) له م دیکۆدایه، به رهه می گرنگی بریه تی یه له ده غل - دانه وئله - سیایی - به رهه می جه نگه لی و میوه وه ک، تری، مازوو، که زۆ، قه زان، بنیشت، هه رمی و شتی تر^۱

روبه ری نه م دیکۆ ۲۱۲/۱۸ ک چوارگوشه یه، جه شیمه تی ۱۰۳۶۹ که سه، بانی له هه رک - یکی چوارگوشته دا ۴۸/۹ که س نیشته جی یه.

کیو: بلندترین کیوی که له ناوه ندی ده شته تال دایه کیوی (حه وته وانانه) که ۱۷۳۵ که زبه رزه قولترین دئی ده شته تالیش دئی (ویسکه) له قه راخی چۆمی، که لۆی - که، ۱۱۰۰ که زله زوی ده رباوه به رزه.

چۆم: چۆمی سیوچ که له به رزایه کانی دئی سیوچ سه رچاوه ده گرتی، به دریزایی - ده شته تال دا جاری ده بی و ده زژته ناو، چۆمی زینی چکۆله (که لۆی) وه، دئی کانی سور که ناوه ندی نه م دیکۆیه له ۱۹ ک بانه وقه راخی شه قامی بانه سه رده شتا قه راری گرتوه، نزیکترین دئی نه م دیکۆیه به (کانی سور) زه رواروی خواری ۳ ک، دورترین دیشی - مه زره لان ۲۰ ک دوره، له کانی سوره وه زیگیاه کی ماشین زه وتا (کیوه رۆ) له ویشه وه تاسنوری کوردستانی عیراق ده چئی، دیسان له کانی سوره وه به (سیاومه). له ویشه وه ماشین بو دیکانی ده وروبه ری ده زوا، سنوری کانی سوربه م جوژه یه ۱- له باکوړه وه به دیکانی ییلو وسه یدسارم ۲- له باشوره و به دیکانی گوژله و یا کو باوا ۳-

له خۆراواوه به دیی - نوێرگه وه نوساوه ده شتی شیرین و جوان و به دیمه ن و به به رهه می (ده شته تال) له خۆراوای، کانی سورداهه لکه وتوه، زووبه ری (ده شته تال) له خۆراوای ته م دیدا ۱۵۰۰ هیکتاره، که به کیکه له گرنگترین شوینی کشت و کال و که شاهه زری شارستانی بانه، که نه گه رسه د دیککی بو ببه سترايه، وینه ی به هه شتی خوداده رازاوه و به رهه می کشت و کال و باغ و شتی تریش چه ندبه رابه رده بوه وه وپکه لکی زوریشی بو ناوچه ی بانه ده بوو، شه قا می بانه سه رده شت به دیی کانی سور داده روا که به م هوپه وه، ته م دئی له چاودیکانی تراکاروکه سبی چاتروبه بره وتره، ته م دی خاوه نی ته م نیمکاناته به.

- ۱- دوکانی ناسنگه ری ۲- دو دوکانی ته نه که سازی ۳- دو دوکانی زۆنی ماشین
- گۆرین (تعویض روغن) ۴- دوکانیکی سیمان فروشی ۵- دوکانیکی نه وت فروشی ۶-
- دوکانیکی که وش فروشی ۷- که باب خانه یه ک ۸- چوار دوکانی میوه فروشی ۹- دو
- دوکانی خوی فروشی ۱۰- قه سایه ک ۱۱- وینه - گریک ۱۲- ۲۵ دوکانی به قالی ۱۳-
- ۳ دوکانی پارچه فروشی ۱۴- ۳ دوکانی خه یاتی ۱۵- نه وارفروشیه ک ۱۶- ساعه ت
- سازیه ک ۱۷- ته عمیره ماشین ۲ دوکان ۱۸- وه سایل به رق فروشی ۲ دوکان ۱۹-
- جۆشکاریه ک ۲۰- به سنتی فروشیه ک ۲۱- ددان پزشکی ۲۲- رادیو سازیه ک - تلویزیون
- سازی ۲ دوکان ۲۳- قاوخانه ۳ دوکان ۲۴- ئاولوله که شی ۲۵- ده فته ری جیهاد ۲۶-
- ده فته ری برق ۲۷، مامان ۲۸، به یتال ۲۹- شوعبه ی نه وت ۳۰- فیرگه ی سه رتایی و
- راهنومایی ۳۱- مزگه وت، ده سکرد - جاجم و قالی بافی، زوربه ی خه لکی ته م
- دئی خه ریک مامه له و تیجاره ت و داوێسه تن^۱

۱- **کالی ماکان:** دئی یه که له دیکوی کانی سور له ۲۷ ک باکوری خوراوای بانه و ۱۴ ک کانی سور له نیوان توغله، و سیاومه، وهه مزلان دایه، کوستانی و سارده سیره دانیشتون: ۴۴، مال ۶، سونتی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، به رهه می لیره واری.

۲- **توغه ل:** دئی یه که له دیکوی کانی سوری بانه. له ۲۷ ک خوراوای بانه و ۱۵ ک کانی سور له نیوان هه مزه لان وئالی ماکان و سارتهکی سه ری دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۲۱، مال ۴۰، سونتی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، به رهه می لیره واری، سیبایی، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۳- **به نه ژاز:** دئی یه که له دیکوی کانی سوری بانه له ۲۹ ک باکوری خوراوای بانه و ۱۰ ک کانی سور له نیوان (کانی به رده یسک) و (سارتهکی خوری) دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۹۸، مال ۴۰، سونتی، کورد، ئاوله کانیاوه، به رهه م: ده غل، به رهه می لیره واری، سیبایی، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری. ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایی.

۴- **حه مزه لان** (هه مزه لان): دئی یه که له دیکوی «کانی سور» له ۳۳ ک باکوری خوره لاتی بانه و ۲۰ ک کانی سور، له نیوان سیاومه کونه و کانی هه لوزه و ئالی ما کان دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۴۴، مال ۳۴، سونتی، کورد، ئاوله کانیاوه، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، به رهه می لیره وار، سیبایی، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری، زیگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه

۵- **دارینه ی خواری:** دئی یه که له دیکوی کانی سوری بانه له ۲ ک خوراوای بانه و ۷ ک کانی سور ک باشوری خوراوای شه قامی بانه سه رده شتایه، ئیستا که چوله وله لاره ده کیلدری.

۶- **دارینه ی سه ری:** دئی یه که له دیکوی کانی سوری بانه له ۲۵ ک باکوری خوراوای بانه و ۶ ک کانی سور ۵ ک باشوری خوراوای شه قامی بانه سه رده شتایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۶۴، مال ۳۸، سونتی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سیبایی، به رهه می لیره وار، زیگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه ی سه رتایی.

۷ - زشکی: دئی یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۳۲. ک باکوری خۆراوای بانه و ۱۳. ک کانی سوردایه. کوستانی و ساردسیره. دانیشتون ۵۰، مال ۳، سونی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و یله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۸ - زهروای سهری: دئی یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۱۹. ک باکوری خۆراوای بانه و ۶. ک کانی سوردایه. کوستانی و ساردسیره. دانیشتون ۵۸۲، مال ۷۸، سونی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و یله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۹ - زهروای خواری: دئی یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۱۶. ک باکوری خۆراوای بانه و ۳. ک کانی سوردایه. کوستانی و ساردسیره. دانیشتون ۱۱۱۲، مال ۱۷۸، سونی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و یله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۰ - سیرو: دئی یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۸. ک باکوری خۆراوای بانه و ۱۲. ک کانی سوردایه. کوستانی و ساردسیره. دانیشتون ۴۹۶، مال ۸۱، سونی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و یله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۱ - سارتکهی سهری: دئی یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۳۲. ک باکوری خۆراوای بانه و ۱۴. ک کانی سوردایه. کوستانی و ساردسیره. دانیشتون ۲۰۹، مال ۳۵، سونی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و یله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۲ - سارتکهی خواری: دئی یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۳۲. ک باکوری خۆراوای بانه و ۱۴. ک کانی سوردایه. کوستانی و ساردسیره. دانیشتون ۲۴، مال ۲، سونی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و یله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۳ - سیوچ: دئی یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۲۵. ک باکوری خۆراوای بانه و ۶. ک کانی سوردایه. کوستانی و ساردسیره. دانیشتون ۱۰۵۴، مال ۱۴۵، سونی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و یله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

قوتابخانه.

۱۴ - سىيد سارم: دى يەكە لە دېڭكۆي كانى سوري بانه لە ۲۲.ك باكورى خوراواي بانه و ۳.ك كانى سوردايە. كوستانى و ساردسىره. دانىشتوان ۳۴۹، مال ۴۴، سونى، كورد، ئاو، لە كانىاو. بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىيائى. شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى. ريگا: ماشين زەو. مزگەوت، قوتابخانه.

۱۵ - سىياومە: دى يەكە لە دېڭكۆي كانى سوري بانه لە ۳۱.ك باكورى خوراواي بانه و ۱۲.ك كانى سوردايە. كوستانى و ساردسىره. دانىشتوان ۶۹۶، مال ۱۰۴، سونى، كورد، ئاو، لە كانىاو. بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىيائى. شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى. ريگا: ماشين زەو. مزگەوت، قوتابخانه.

۱۶ - سىياومە كۆنە: دى يەكە لە دېڭكۆي كانى سوري بانه لە ۳۲.ك باكورى خوراواي بانه و ۱۲.ك كانى سوردايە. كوستانى و ساردسىره. دانىشتوان ۶۹، مال ۷، سونى، كورد، ئاو، لە كانىاو. بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىيائى. شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى. ريگا: ماشين زەو. مزگەوت، قوتابخانه.

۱۷ - شيدلە: دى يەكە لە دېڭكۆي كانى سوري بانه لە ۲۵.ك باكورى خوراواي بانه و ۱۲.ك كانى سوردايە. كوستانى و ساردسىره. دانىشتوان ۷۵، مال ۱۰، سونى، كورد، ئاو، لە كانىاو. بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىيائى. شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى. ريگا: ماشين زەو. مزگەوت، قوتابخانه.

۱۸ - سىياومە: دى يەكە لە دېڭكۆي كانى سوري بانه لە ۱۹.ك باكورى خوراواي بانه و ۲.ك كانى سوردايە. كوستانى و ساردسىره. دانىشتوان ۱۴۱، مال ۲۴، سونى، كورد، ئاو، لە كانىاو. بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىيائى. شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى. ريگا: ماشين زەو. مزگەوت، قوتابخانه.

۱۹ - كەندەل: دى يەكە لە دېڭكۆي كانى سوري بانه لە ۱۸.ك باكورى خوراواي بانه و ۶.ك كانى سوردايە. كوستانى و ساردسىره. دانىشتوان ۱۱۰، مال ۱۳، سونى، كورد، ئاو، لە كانىاو. بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىيائى. شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى. ريگا: ماشين زەو. مزگەوت، قوتابخانه.

۲۰ - كانى سىيو: دى يەكە لە دېڭكۆي كانى سوري بانه لە ۲۸.ك باكورى خوراواي بانه و

۱۵. ك كانی سوردایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتوان ۱۶۷، مال ۲۷، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و نیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۲۱ - کانی هه لوچه: دئی به که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۳۲. ك باکوری خۆراوای

بانه و ۱۲. ك کانی سوردایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتوان ۱۸۱، مال ۲۰، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و نیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۲۲ - کانی بهرد: دئی به که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۲۸. ك باکوری خۆراوای بانه و

۹. ك کانی سوردایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتوان ۲۷۵، مال ۴۳، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و نیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۲۳ - کانی سور: دئی به که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۱۹. ك باکوری خۆراوای

بانه دایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتوان ۱۰۰۶، مال ۱۴۴، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و نیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۲۴ - گوێزله: دئی به که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۱۶. ك باکوری خۆراوای بانه و ۴. ك

کانی سوردایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتوان ۸۳، مال ۱۱، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و نیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۲۵ - مامان: دئی به که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۲۵. ك باکوری خۆراوای بانه و ۶. ك

کانی سوردایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتوان ۴۴۲، مال ۵۵، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و نیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۲۶ - میراوای سهری: دئی به که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۱۰. ك باکوری خۆراوای

بانه و ۱۰. ك کانی سوردایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتوان ۲۷۵، مال ۳۹، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: دهغل و دانه و نیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل داری. ریگا: ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۲۷- میراوی خواری: دئی‌یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۹ ک باکوری خۆراوای بانه و ۹ ک کانی سور دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۵۲۹، مال ۸۰، سونتی، کورد، ئاو له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویلله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری. ماشین‌رهو. مزگه‌وت، قوتابخانه.

۲۸- مه‌زهره‌لان: دئی‌یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۳۳ ک باکوری خۆراوای بانه و ۲۰ ک کانی سور دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۵۲۹، مال ۸۱، سونتی، کورد، ئاو له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویلله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری. ماشین‌رهو. مزگه‌وت، قوتابخانه.

۲۹- نویژگه: دئی‌یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۲۲ ک باکوری خۆراوای بانه و ۴ ک کانی سور دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۲۸۱، مال ۴۰، سونتی، کورد، ئاو له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویلله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری. ماشین‌رهو. مزگه‌وت، قوتابخانه.

۳۰- وه‌یسک: دئی‌یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۲۳ ک باکوری خۆراوای بانه و ۱۱ ک کانی سور دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۲۰۹، مال ۴۲، سونتی، کورد، ئاو له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویلله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری. ماشین‌رهو. مزگه‌وت، قوتابخانه.

۳۱- یاکوباوا (یعقوباوا): دئی‌یه که له دیکۆی کانی سوری بانه له ۲۳ ک باکوری خۆراوای بانه و ۱۰ ک کانی سور دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۴۶۰، مال ۶۵، سونتی، کورد، ئاو له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویلله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری. ماشین‌رهو. مزگه‌وت، قوتابخانه.

دیکۆی نه‌نۆری سه‌ر به شارستانی بانه

نه‌نۆر - سه‌باره‌ت به ناوی (نه‌نۆر) نه‌م بیر و پروا ده‌ربراوه، ۱- چون خاکی نه‌م دئی به پیت و به‌رکه‌ت و به‌ره‌م بووه، خانه‌کانی ده‌ور و به‌ر چاویان تی‌برتیوه و - نۆره نۆره - هیرشیان بۆ هیناوه تا داگیری کهن، به‌لام خه‌لکه‌ه‌ی به ده‌ستی جه‌ماوه‌ری، ریسه‌که‌یان ده‌کردنه‌وه به خوری، به‌م جۆره وشه‌ی نه‌نۆر له نۆره - یه، که به‌ره به‌ره بووه‌ته - نه‌نۆر - یانی ئیتر نۆره‌تان برا:

۲- ده‌لین چون دیکانی ده‌ور و به‌ری نه‌م دئی که‌م ئاو بوون ناچار بۆ نه‌وه، ئاوه‌کانیان به‌گشت مه‌زراکان رابگه‌یشتان، به نۆره که‌لکیان له ئاو وه‌رگرتوه، به‌لام له‌م دیندا به‌هۆی

ناوژوری - ناو به نۆره نه بوه. جابه م جوۆره به م دئی یان وتوه - نه نۆر - یانی له م دیدا ناو به نۆره نی یه -

۳ - له روڤنگا و برۆای منه وه ئە م زوانگایه له وانی تر به جی تره، هه رچه ند ئە شکری هه ر سیکیان به جی بن - نه نۆر له زمانی کوردیدا یانی لاوی که ئازا و ئاقانه بی و مل به که س و به زۆرنه داوبیه وی هه ر به هیزی بازو و هۆشی خوی کاروبار بچه رختی و به جوانی به رتیه ی به ری. به م جوۆره - نه نۆر - یانی قه لا و نیشتمانی لاوانی ئازا و کۆل نه ده ر. له ده ورائی تاریکی زه ژیمی پۆرتکاوودژی کوردی - په هله ویدا - ۱ - وشه ی نه نۆریان لابردبو، وشه ی بی تام و قیزی - «په هله وی» یان له جی دانا بو، له گشت په زاو و جه غرافیا کانی نه وسه رده مه - دئی و دیکوی نه نۆر. به په هله وی دژ - ده نوسرا - چون هه رکاتی - وشه ی نه نۆر - بکوتری نه م مانایه به زه ینا، زاده بوری. یانی ئیره لانی شیرانه، بیگانه ی بی شه رم و، چه وسینه ری خوین تال، ما فی بیره وه نی یه و، نابی بیره دا بروا یابمیتته وه، به لام شاله خوابی خه بره کانی په هله وی، به ملهۆری و که له زه ری، ناوی - قه لای په هله وی (په هله وی دژ) یان له جی - «قه لای کۆل نه ده رانی کورد» دانا، به لام چه زوو، قه لای بۆش و هه لۆلی، زۆر ویزانی خوین ریز، تیک ده ته بی و به سه ر سته مکاراندا ده روخی و، له لا په زه ی میژوداده یان کاته په زوی بۆسو، تاداهاوان تی بگه ن که قه لای به زواله ت قایمی زۆرداران له زۆرک و روخه که، هه رنه وه نده ی هه ژاران یه کیان گرت و هه رکام له حاست خویانه وه به ردیکیان پيدا دا، قه لا که زووخا و سته م لاچوو زۆردار ته فرو تونا بوو -

نه نۆر - ناوی په کیکه له «دیکو کانی» شارستانی بانه - که له خوۆره لانی بانه داهه لکه وتوه و سنوریشی به م جوۆره ۱ - له لای باکوره وه به دیکوی بویه ن ۲ - له باشوره وه سنوری هه رودو کوردستان ۳ - له لای خوۆره لاته وه به دیکوی سه رشییوی سه قز ۴ - له لای خوۆراواوه به دیکو کانی پشتی ئار به باو بله کیوه - نوساوه -

رووبه ری ئە م دیکۆیه ۲۰۵/۱ ک، چوار گۆشه یه، به شی زوریه ی ئە م دیکۆیه کویستانی یه، لای باشوری کویستانی و لای خوۆراوای نزم و به رزی به رچاوده که وی - ئە م شوینه زستانان هه وای سارده و هاوینان ئاران، که ژو کیوو ته په و لایاله کانی لیژه واره. ناوه کانی، زۆرتر له کانیواوه سارد و به قه لپه زو دیمه نه جوانه کانیه وه جاری ده بن -

چۆمی بۆیه ن له کویستانه کانی سنوری ئە م دیکۆ و دیکۆی سه رشییوی سه قز

سه رچاوه ده گزی و له م دیکویه وه داده بورئی -

کیوه کانی، نهینی، حوجره ی فه قییان، که زی لییره واری سه رته زین.

بلندترین زنجیره کیوه سنوریه کانی نه م شوینه - ۱ - کیوی به ناو بانگی - کوته زه شه - که ۲۸۴۲ گه ز به رزه - ۲ - کیوی حه وتاش، که لکی هه رمی - له به ینی نه م دیکو و دیکوی سه رشوی سه قز دایه و ۲۴۴۶ گه زله روی ده رباوه به رزه - که وینه ی زه حمه تی خودا سه رتاپا خیزوییره و به سه ر گه لی دلپاکی کوردا زه ژاوه، که هه م به ری بای زه مه نی مال ویرانکه ری گرتووه، هه م باران و به فرو ناو و کان و کانیوان و سه دان خیری له خودا زاگرتووه، هه م باغ و باغچه ی پزله گول و گزویگیای زه نگا و ره نگی دلرفینه. هه م پزله روانگای به دیمه ن و چیمه نی دل بزوتنه، هه م سه نگه ری شه رف و نازایه تی یه. هه م لانی شیران و مه ردایه تی یه، بوخویی نیشانه ی ریزو به رزیه، بو نه ته ویسان مایه ی سه رشوری و کری یه،

نزمترین خالی نه م به شه خالی دئی - وشترمله، ئیستا که له سه ر دیکوی (بوته نه) و ۱۵۲۵ گه ز به رزه، به ره ی گرنگی نه م دیکویه ۱ - ده غل، دانه وئله، سیایی یه به لام هه ربه ش ناو خوده کا، ۲ - به ره می لییره واری وه ک مازوو بنیشت - گه زو وشتی تر شوغلی خه لکی نه م دیکویه، کشت و کال و نازه ل داری یه، که بزوی زستانی نازه لی نه م مه لبه نده به تیکرای زورتر، گه لای داره، به م جوړه که له کاتی پایزندا (مانگی زه زبه ر) لق و بویی داره کان به گه لاهه ل ده په رتیون (هه ل ده پاچن) پاشان له نیوان داری به رزی دویاسی یا. چوارلقاندا - له تایه ی ده ده ن به جوړی که نه نمی زه وی پی بگه ئی ونه بارانیس بی ززینی، جاله کاتی زستاندا که مه زوبزن وره شه ولاح له به ر به فروسه رما ناتوان ده ربکرین، تاله کیو به ده می خویمان به له وه زین، له وتایه گه لایانه که به زاراوی لییره واری پی ده لین - (گه ل) گه لآ دادگرن و بویمان ده خه ن،

۳ - فروشتی و شکه لی داروریزی نه ویش نه گه ر بیلن ۴ - مامه له و ولاخرداری که باری خه لکی له هه ردوو به شه که ی کوردستاندا نالگیر و وه رگیر ده که ن - نه مه یه بزوی کورده واری گ

نه م دیکویه له ۱۹ دئی گه وره و چکوله (کویره دئی) پیکهاتووه - دئی گه وره کانی بر یه بتن له ۱ - نه نور - کیله - زمانی زگ ماکیان کورد سورانی - مه زهه بیان سونئی

شافعی یه - ناوی دیکانی به زیری نه لغوی به م جوړه یه .

۱ - **برویشکانی:** دئی یه که له دیکۆی نه نۆری شارستانی بانه له ۲۴ ک باشوری خۆرّه لاتی بانه و ۴/۵ ک نه نۆر دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۶۴ که س مال ۲۵، سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سیبایی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه

۲ - پاسگاه روسته می:

۳ - **خوزیاوا:** دئی یه که له دیکۆی نه نۆری شارستانی بانه - له ۱۶ ک باشوری خۆرّه لاتی بانه و ۱۰ ک نه نۆر و له ۱/۲ ک عه باساوا و دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۴۵۲ که س مال ۷۶ سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل دانه وئله، سیبایی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین زه و، نه م دئی کانی هه سانی لی یه ۱ - له شوینی کانی سارد ۲ - له چالی بیرمه (چالی هه سانه که) مزگه وت - فیرگه.

۴ - **سه رته زین:** دئی یه که له دیکۆی نه نۆری بانه له ۲۲ ک باکوری خۆراوای بانه و ۲ ک نه نۆر و ۳ ک شه قامی بانه سه رده شتایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۷۱ مال: ۱۲ سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سیبایی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۵ - **سه یران به ند:** دئی یه که له دیکۆی نه نۆری بانه له ۲۱ ک باشوری خۆرّه لاتی بانه و ۹ ک نه نۆر و ۳ ک سنوری کوردستانی عیراق دایه - کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۳۹۶ مال ۵۸ سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، به رهه می لیژه واری، مازوو، گه زو، بنیشت - سیبایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، تیستا که چوله

۶ - **شه شه:** دئی یه که له دیهستانی نه نۆری بانه له ۲۱ ک باشوری خۆرّه لاتی بانه و ۱۱۵ ک نه نۆر دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۱۷ مال ۱۹ سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سیبایی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۷ - **شیلمان:** دئی یه که له دیکۆی نه نۆری بانه له ۲۲/۵ ک باشوری خۆرّه لاتی

بانه و ۲/۵ ك نه نۆر و ۴ ك سنوری هه رده به شی کردستانی ئیران و عیراق دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۷۳ مال؛ ۱۳ سونتی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه و تله، به رهه می لیره واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت.

۸ - عه بیاساوا (کیله): دئی په که له دیکۆی نه نۆری بانه، له ۱۶ ك باشوری خوره لاتی بانه و ۴ ك نه نور و ۶ ك سنوری کردستانی ئیران و عیراق دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۱۷ مال؛ ۴۸ سونتی، کورد، ئاوله کانیاو و چۆمی نه نۆر، به رهه م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، به رهه می لیره واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگا ماشین زه و، نه م دئی له کوندا - ناوی (کیله) بووه به لام به هوئی نه وه یکه له سالی ۱۳۲۳ - هه تاوی، سه ربازتکی ده وله تی به ناوی (عه بیاس) له ده رگیر به کدا که له نیوان قشونی ده وله تی و پیشمه رگی دیموکراتا - له م دئی دازوی دا، کوژرا، ناویان نا - عه بیاساوا (فَاعْتَبِرُوا يَا اُولِيَ الْاَبْصَارِ) مزگه وت - فیرگه

۹ - قول نه ستیر: دئی په که له دیکۆی نه نۆری بانه، له ۱۸ ك باشوری خوره لاتی بانه و ۱۲ ك نه نۆر و له ۶ ك خوریاواو دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۷۲ مال؛ ۵۸ سونتی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه و تله، توتن، به رهه می لیره واری، مازوو، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، کیه کانی، کانی مه لا و کیهی به رده سور، له سنوری خوره لاتی نه م دیدان - ریگا: ماشین زه و - مزگه وت - فیرگه

۱۰ - قولیاوا: دئی په که له دیکۆی نه نۆری بانه، له ۱۸/۵ ك باشوری خوره لاتی بانه و ۱۲/۵ ك نه نۆر و له نیوان، کانی سور - میر عوسمان - مه حمه لیاوا دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۸۳ مال؛ ۲۴ سونتی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه و تله، سپیایی به رهه می لیره واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه

۱۱ - کانی سور: دئی په که له دیکۆی نه نۆری بانه، له ۱۸/۵ ك باشوری خوره لاتی بانه و ۱۲/۵ ك نه نۆر و له نیوان سه پران به ند و قولیاوا و کانی دزان دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۱۹ مال؛ ۲۱ سونتی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، به رهه می لیره واری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگا: ماشین زه و مزگه وت، فیرگه

۱۲ - کانی شیلمه: دئی یه که له دیکۆی نه نۆری بانه، له ۱۹ ک باشوری خۆرّه لاتی بانه و ۱۶ ک نه نۆزوله تیوان عومه راوو شتراوا و کانی سور دایه، کویستانی و سارده سیّره، دانیشتون ۷ مال ۱ -

۱۳ - کوخی حاجی مه حمود:

۱۴ - میر گولّو (امیر عوسمان): دئی یه که له دیکۆی نه نۆری بانه، له ۲۴ ک باشوری خۆرّه لاتی بانه و ۴ ک نه نۆر و له تیوان نه نۆر - کیله و قولیا وارکانی سور دایه، کویستانی و سارده سیّره، دانیشتون، ۲۶ مال: ۳ سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه و تله، سپیایی، به رهه می لیّره واری، شوغل: کشت و کال، ئاژه لّ داری،

۱۵ - نه ده ر: دئی یه که له دیکۆی نه نۆری بانه له ۲۶/۵ ک باشوری خۆرّه لاتی بانه و ۶/۵ ک نه نۆر و له تیوان - برویش کانی - قولّ نه سیتّ دایه، کویستانی و سارده سیّره، دانیشتون: ۷۲ مال ۱۴ سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه و تله، سپیایی، به رهه می لیّره واری، شوغل: کشت و کال، ئاژه لّ داری، کیوی دروازه که ۲۶۴۷ گه ز به رزه له خۆرّه لاتی نه م دیدایه. مزگه وت.

۱۶ - نه نور: دئی ناوه ندی دیکۆی نه نۆر و به شمی نه نۆری شارستانی بانه یه - له ۲۰ ک باشوری هه لاتی بانه و ک سنوری کوردستانی ئیران عیراقدایه کویستانی و سارده سیّره، دانیشتون: ۶۸۵ مال: ۱۱۶ سونئی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه و تله، سپیایی، به رهه می لیّره واری، مازوو - گه زو گوّز، شوغل: کشت و کال، ئاژه لّ داری، رینگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایی وزانومایی - لوله که شی - به رقی.

۱۷ - هه لاله برایمه: دئی یه که له دیکۆی نه نۆری بانه، هه لاله برایمه به کیایه کی به دیمه ن و جوان و گه شی گولّ سورده لّین که له کویستانه به فراویه له وه ز خوشه کانی کوردستاندا ده زوی، نزیکئی نیوگه ز به رزده بیته وه وگولئیکی سوروتویی هه یه، کانی گولّ دان ملی که چ ده بی، خه لکی برّوایان وایه که ملی بوذکری خودا که چ ده کا، به و هویه وه زور له سه رقه برانی ده چه قینن - ده کزی نه م دی هه لاله برایمه ی - بووتی به و بوّنه وه ناویان نابی هه لاله برایمه - له ۲۴ ک باشوری خۆرّه لاتی بانه و ۱۸ ک نه نۆر و ۵ ک

سنوری کوردستانی تیران و عیراقدایه - کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان، ۵۴ مآل ۹ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه ویله، سپیایی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال، نازه لّ داری، ریگا: ماشین ره و - مزگه وت

۱۸ - هه نکه ژال: دئی به که له دیکوی نه نوری بانه، له ۲۰ ک باشوری خوره لاتی بانه و ۴ ک نه نور دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۰۹ مآل ۲۷ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه ویله، سپیایی، به رهه می لیژه واری، شوغل: کشت و کال، نازه لّ داری. مزگه وت - فیرگه

۱۹ - وشتراوا: له ۲۲ ک بانه و ۱۶ ک نه نور و له نیوان کانی دزان و عومه راواو کانی سور - دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۰۸ مآل ۱۶ سونتی، کورد، ناوله کانیاو - به رهه م، ده غلّ - نازه لّ داری - شوغل کشت و کال - نازه لّ داری - مزگه وت - ریگا - ماشین ره و.

دیکۆی نهمه شیرى بانه

دیکۆی «نهمه شیر» که ۲۵ دئی له باوش گرتوه و له باکوری خۆراواى «بانه» دا هه لکه وتوه، زوبه ره که ی (۲۲۰ك) ی چوارگۆشه یه و حه شیمه تی ۸۱۴۹ که سه. یانی له هه ر ك یكى چوارگۆشه دا ۳۷ که س نیشته جى به.

سنورى ئەم دیکۆ بهم جۆره به:

۱- له باکوره وه به ناوچه ی بۆکان ۲- له باشوره وه به دیکۆی «کانى سور» ۳- له خۆره لانه وه به ناوچه ی سه قز (دیکۆی میره دئ) ۴- له خۆراوا وه به ناوچه ی سه رده شته وه نوسا وه.
به شی زۆرتری ئەم دیکۆ، لیزه وار و دارى به ر و ده وه ن و باخى: تری، گویز، قه یسی و شتى تر دای پۆشیوه، چۆمى نهمه شیر که له کۆیستانه به خیر و بیهره کانی کوردستانه وه سه رچا وه ده گری، بوته هۆی بوژانه وه ی کشت و کال و باغداری و باخه وانى و زه حمه تی خودایه و به سه ر خه لکی کوردا زژا وه.

خه لکی ئەم دیکۆ، وه ک گشت کوردی ئەم ناوچه موسلمانن، په یزه وی زیبازی «ئیمامى شافىمى» ن. دئی «کۆخان» که له ۳۲ ك. ی شارى بانه و له سه ر شه قامى بانه- سه رده شتایه، به ناوه ندی ئەم دیکۆ دانرا وه. سنورى دئی کۆخان بهم جۆره به:

۱- له باکوره وه به دئی نهمه شیر ۲- له باشوره وه به دئی حه سه ناوا ۳- له خۆره لانه وه به دئی زئیوه ۴- له خۆراوا وه به دئی «به زشه» وه نوسا وه. نزیکترین دئی به دئی کۆخان دئی «نهمه شیر» ۲ ك ی لى دوره. دورترین دئیش «بیلوه» ۱۲ ك ی لى دوره: دیکۆی «نهمه شیر» ناوی خۆی له ناوی میژوی دئی «نهمه شیر» گرتوه ته وه؛ له باره ی ناوی «نهمه شیر» هه ئەم بیرو بزوایانه ده ریزا وه:

۱- کاتن که حکومه تی تورکی عثمانی له کوردستانه وه وه ده ولته تی روسی بیگانه له نازه ربا یجانه وه هیرشیا ن هینابوه سه ر ئیران و هه ر کام به نۆره ی خۆیا ن ده یان ویست، به شن له ئیران (کوردستان) دا بز که ن؛ بهم هۆیه کوردستانیا ن کردبوه گۆزه بانى به ره ره کانی وه که مه لۆشه وینکه شیرازه ی ژیا نی خه لکیان پچزان د و وینه «سن و کولله» کشت و کال و باغ و به ره مه ی خه لکی کوردیا ن خوار د به لا و نازا وه یه کی وایان له ولانا نا وه که هیشتا پاش هه شتا و چهند سال وه یشوومه ی دوبه ره کی و به لا ی بن ده سه لانیان له کوردستاندا زیشه بز نه بوه، جا خه لکی نازا و به شه زه ف و له خۆبوردی

کورد، بۆ پاراستنی شهزەف و ناین و خاکی نیشتمانی خوشه و یستی، دەستی دا چەك و له بهرا بهری دوژمنانی ناین و نیشتمانی زاوه ستا؛ همموهیز و دهسه لاتی خسته کارتا همر نه بن به جهنگ و گوریز دوژمن و زکا، خه یالی داگیر کردنی کوردستانی له سه ره کا. بهم شیوه له زۆرتری دیکانی کوردستاندا «قه لای» دیفاع و بهرگری به دی هات. به کئی له وانه «قه لای نهمه شیر» بوه، جا به هۆی کۆل نه ده ری و خۆزاگری، چون دوای «ههشت قه لای» خویان زاگرتوه، له قه می «نۆهم شیر» یان پیندراوه: یانی گشت قه لاکان وهك شیر وره یان بهر نه داوه و مه ته ریز یان به جی نه هیشته تا شهید کراون.

۲- له کاتی دیفاع و ساتی شهزدا هاواریان کردوه «نامه شیر» بینن، یانی گه لی قه وم و برا خیرا کهن: شیر (شمشیر) بینن، دوژمن بتاسینن. به لام به بزوایی ئه م ناوه ده گه زیته وه بۆ سه رده می «تیر و که مان و شیر» که هیشتا باروت نه دۆزراوه ته وه (نزیککی جهوت سه دسال له وه پیش).

۳- «نامه شیر» یان لئ بستیینن: یانی به دیل بیان گرن، چون له بهرا بهری هیرشی شیرانه ی ئیوه دا ده ستیان پئ نا کریته وه، که وابوو مه یان کوژن ته نیا شیره کانیان لئ وه رگرن و به دیل بیان گرن. ئه مه بۆ خۆی مرقایه تی کورد وه ده رده خا که له شه زیشدا پیاوکوژی په سه ند نه کرده و داواخوازی صلح و ناشتی بوه. ناوی دیکانی، به زیزی ئه لقوین بهم جو ره په:

۱ - بینه که ش: دئی به که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ۴۱.ك باکوری خۆراوای بانه و ۹.ك کۆخان دایه. کویتسانی و ساردسیره. دانیشته وان ۴۰۳، مال ۵۶، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: ده گل و دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. ریگا: ماشین زه و. مرگه وت، قوتا به خانه.

۲ - بهر ده زه ش: دئی به که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ۳۹.ك باکوری خۆراوای بانه و ۷.ك کۆخان دایه. کویتسانی و ساردسیره. دانیشته وان ۷۲۱، مال ۹۳، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: ده گل و دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. ریگا: ماشین زه و. مرگه وت، قوتا به خانه.

۳ - بیلو: دئی به که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ۲۴.ك باکوری خۆراوای بانه و ۱۲.ك کۆخان دایه. کویتسانی و ساردسیره. دانیشته وان ۴۰۱، مال ۵۲، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرهم: ده گل و دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. ریگا: ماشین زه و. مرگه وت، قوتا به خانه.

۴ - بناویله کۆنه: دئی به که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ۳۷.ك باکوری خۆراوای بانه و ۵.ك

کۆخان دایە. کۆیستانی و ساردسیره. دانیشتوان ١٢٩، مائ ١٧، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو. بەرهم: دەغل و دانەویڵە، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئازەل داری. ریگا: ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە.

٥ - پەژشە: دئی بەکە لە دیکۆی نەمشیری بانە لە ٣٧. ک باکوری خۆراوای بانە و ٥. ک کۆخان دایە. کۆیستانی و ساردسیره. دانیشتوان ٣٠٤، مائ ٤٠، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو. بەرهم: دەغل و دانەویڵە، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئازەل داری. ریگا: ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە.

٦ - پیاوین: دئی بەکە لە دیکۆی نەمشیری بانە لە ٣٩. ک باکوری خۆراوای بانە و ٧. ک کۆخان دایە. کۆیستانی و ساردسیره. دانیشتوان ٢٦٤، مائ ٤٠، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو. بەرهم: دەغل و دانەویڵە، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئازەل داری. ریگا: ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە.

٧ - حەسە ناوا: دئی بەکە لە دیکۆی نەمشیری بانە لە ٣١. ک باکوری خۆراوای بانە و ٢. ک کۆخان دایە. کۆیستانی و ساردسیره. دانیشتوان ٥٦، مائ ٦، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو. بەرهم: دەغل و دانەویڵە، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئازەل داری. ریگا: ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە.

٨ - دۆل هەرزن: دئی بەکە لە دیکۆی نەمشیری بانە لە ٣٨. ک باکوری خۆراوای بانە و ٦. ک کۆخان دایە. کۆیستانی و ساردسیره. دانیشتوان ٥١٠، مائ ٧٧، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو. بەرهم: دەغل و دانەویڵە، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئازەل داری. ریگا: ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە.

٩ - زیویە: دئی بەکە لە دیکۆی نەمشیری بانە لە ٢٧. ک باکوری خۆراوای بانە و ٧. ک کۆخان دایە. کۆیستانی و ساردسیره. دانیشتوان ٤٩٥، مائ ٧٩، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو. بەرهم: دەغل و دانەویڵە، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئازەل داری. ریگا: ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە.

١٠ - سماقان: دئی بەکە لە دیکۆی نەمشیری بانە لە ٣٤. ک باکوری خۆراوای بانە و ٢. ک کۆخان دایە. کۆیستانی و ساردسیره. دانیشتوان ٣١٩، مائ ٤٠، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو. بەرهم: دەغل و دانەویڵە، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئازەل داری. ریگا: ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە.

١١ - سۆتو: دئی بەکە لە دیکۆی نەمشیری بانە لە ٤١. ک باکوری خۆراوای بانە و ٩. ک

کوخان دایه. کوستانى و ساردسىره. دانیشتوان ۳۴۵، مال ۴۱، سونى، كورد، ئاو، له كانیاو. بهرهم: دهغل و دانهویلّه، سپیایى. شوغل: كشت و كالا و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۲ - سه رقه زین: دى به كه له دیکۆى نهمه شیرى بانه له ۲۹ ك باكوری خۆراواى بانه و

۱۱ ك كۆخان دایه. کوستانى و ساردسىره. دانیشتوان ۲۶، مال ۳، سونى، كورد، ئاو، له كانیاو. بهرهم: دهغل و دانهویلّه، سپیایى. شوغل: كشت و كالا و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت.

۱۳ - سپى دهره: دى به كه له دیکۆى نهمه شیرى بانه له ۳۹ ك باكوری خۆراواى بانه و

۷ ك كۆخان دایه. کوستانى و ساردسىره. دانیشتوان ۳۴۰، مال ۴۳، سونى، كورد، ئاو، له كانیاو. بهرهم: دهغل و دانهویلّه، سپیایى. شوغل: كشت و كالا و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۴ - شهیتان: دى به كه له دیکۆى نهمه شیرى بانه له ۴۳ ك باكوری خۆراواى بانه و ۱۱ ك

كوخان دایه. کوستانى و ساردسىره. دانیشتوان ۱۷۷، مال ۲۵، سونى، كورد، ئاو، له كانیاو. بهرهم: دهغل و دانهویلّه، سپیایى. شوغل: كشت و كالا و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۵ - كۆخان: دى ناوهندی دیکۆى نهمه شیرى بانه یه، له ۳۲ ك باكوری خۆراواى

بانه دایه. کوستانى و ساردسىره. دانیشتوان ۴۳۲، مال ۵۷، سونى، كورد، ئاو، له كانیاو. بهرهم: دهغل و دانهویلّه، سپیایى. شوغل: كشت و كالا و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه، پاسگا، پۆست نامه بهر، تلهفون، لوله كەشى، بهرق، ئاش، دارتاش، حەمام، یانهى خاوينى، فرۆشگای هاویارى، نموت فرۆشى، ته عمیرگای ماشین، چای خانه، به قالى. چون له چەند كۆخ بهدى ماتوه، به «كۆخان» جهمى يان كردوه تهره.

۱۶ - كانى سماقان: دى به كه له دیکۆى نهمه شیرى بانه له ۴۲ ك باكوری خۆراواى

بانه و ۱۰ ك كۆخان دایه. کوستانى و ساردسىره. دانیشتوان ۷۰، مال ۱۱، سونى، كورد، ئاو، له كانیاو. بهرهم: دهغل و دانهویلّه، سپیایى. شوغل: كشت و كالا و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۷ - كانى پیزمكى: دى به كه له دیکۆى نهمه شیرى بانه له ۲۶ ك باكوری خۆراواى

بانه و ۲۰ ك كۆخان دایه. کوستانى و ساردسىره. دانیشتوان ۱۱۹، مال ۱۷، سونى، كورد، ئاو، له كانیاو. بهرهم: دهغل و دانهویلّه، سپیایى. شوغل: كشت و كالا و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو.

مزگهوت، قوتابخانه.

١٨ - كه شینه: دئیه كه له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ٤١.ك باکوری خۆراوای بانه و ٩.ك کۆخان دایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتون ٢٧٣، مال ٣٥، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرههه: دهغل و دانه و ئیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

١٩ - گش که سه: دئیه که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ٢٧.ك باکوری خۆراوای بانه و ٩.ك کۆخان دایه. کویستانی و ساردسیره. دالیشتوان ١٨٤، مال ٢٤، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرههه: دهغل و دانه و ئیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

٢٠ مه نیجه لان: دئیه که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ٤١.ك باکوری خۆراوای بانه و ٩.ك کۆخان دایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتون ٦٨٠، مال ٨٤، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرههه: دهغل و دانه و ئیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

٢١ - نهمه شیر: دئیه که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ٣٤.ك باکوری خۆراوای بانه و ٢.ك کۆخان دایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتون ٢١٢، مال ٣٤، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرههه: دهغل و دانه و ئیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

٢٢ - نهجنتی سه ری: دئیه که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ٤١.ك باکوری خۆراوای بانه و ٩.ك کۆخان دایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتون ٧٥٧، مال ١١٤، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرههه: دهغل و دانه و ئیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

٢٣ - نهجنتی خوارى: دئیه که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ٣٩.ك باکوری خۆراوای بانه و ٧.ك کۆخان دایه. کویستانی و ساردسیره. دانیشتون ٤٤٥، مال ٦٣، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. بهرههه: دهغل و دانه و ئیله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهل داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

٢٤ - هه ورازه: دئیه که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ٤٣.ك باکوری خۆراوای بانه و ١١.ك

کوخان دایه. کویتسانی و ساردسیره. دانیشتوان ٢٢٧، مال ٤٠، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. برهم: دهغل و دانه و نیله، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهن داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

٢٥ - هه لۆ: دئی یه که له دیکۆی نهمه شیرى بانه له ٣٩. ک باکوری خوراوی بانه و ٧. ک کوخان دایه. کویتسانی و ساردسیره. دانیشتوان ٢٦٠، مال ٣٥، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. برهم: دهغل و دانه و نیله، سپایی. شوغل: کشت و کال و ئاژهن داری. ریگا: ماشین زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

هه لکه و تویی و سنورو به رینی مه لبه ندی بیجار «گه زوس»

مه لبه ندی بیجار (گه زوس) یه کیژکه له هه شت مه لبه نده کانی پارێزگای کوردستان و له باکوری خۆرّه لاتی دا هه لکه وتوه و سنوری به م جوړه یه:

۱ - له باکوره وه به ناوچه ی ماه نیشان له پارێزگای زه نجان.

۲ - له باکوری خۆر ئاواوه به ناوچه ی کوردنشینی تیکاب.

۳ - له باشوره وه به ناوچه ی قوروه.

۴ - له باشوری خۆرّه لاته وه به دیکوی میهره بان له ناوچه ی (کبودر آهنگ) ی همدان.

۵ - له خۆرّه لاته وه به به شی قه یدار (خدابنده) و (سوهره وه رد) ی پارێزگای زه نجان وه نوساوه.

زویه ری ۶۰۸۴ ک م چوار گوشه یه و به رابه ری سه رژوماری سالی ۶۵ ی هه تاوی ۱۱۵۸۳۶ که س حه شیمه تی هه یه، ناوه ندی نه م مه لبه نده شاری بیجاره که له به رزایی ۱۹۴۰ گه زدا هه لکه وتوه و به (بانی ئیران) ناویانگی ده رچوه که دوای شاره کانی (شاری کورد^۱)، (قه یدار یا خدابنده^۲) (الیگودرز^۳) (ده ماوند^۴) به رزترین شاری ئیرانه.

چۆنیه تی سور شتی: بیجار مه لبه ندیکی کوستانی یه، خاکی نه رمان و به برشته، ده شت و گورایی زوره، لیژ و هه لدیژی که متره، هه وای سارده سیژه (زستانی دریزو هاوینی خووش و نارانه).

له م ناوچه دا سی زنجیره کیوی به خیر و بیژ به م جوړه هه لکه وتوه:

۱ - **زنجیره کیوه کانی باکور:** له ناخرین خاکی باکوری نه م مه لبه نده دا کیوه به رزو به سام و خاکیه بیژ به رده کان، له باکوری خۆر ئاوا به ره و باشوری خۆرّه لات کشان، که تیره شان و ئاو ریزه کانیان به سنوری سورشتی نیوان (بیجار) و مه لبه نده کورد نشینه کانی تیکابی هه وشار و ماه نیشانی زه نجان ده ژمیردی.

بلندترین لوتکه ی نه م زنجیره کیوانه به ریز له خۆر ئاواوه بو خۆرّه لات به م جوړه یه:

۱ - لوتکه ی کیوی باکوری دیکانی - نه وه هار و نه میناوا ۲۲۹۸ گه ز.

(۱) ۲۰۶۶ گه ز

(۲) ۲۰۵۰ گه ز

(۳) ۱۹۸۱ گه ز

(۴) ۱۹۶۰ گه ز

- ۲ - لوتکه ی کیوی خورئاوای - کوتان سه ری ۲۱۳۰ گه ز.
- ۳ - لوتکه ی نیمام زاده - ایوب انصاری - (هه یوانساری) ۲۵۱۲ گه ز.
- ۴ - لوتکه ی کیوی «زرنیخ» له باکوری دئی «چیچکلو» ۳۱۲۰ گه ز.
- ۵ - لوتکه ی کیوی «گوله زه رد» له باشوری خوره لانی چیچکلو - ۲۹۹۰ و ۲۹۷۵ گه ز
- ۶ - لوتکه ی کیوی «قه ره داغ» ۲۸۸۰ گه ز
- ۷ - لوتکه ی کیوی «سویاسالار» له خوراوای دئی «شارک» - / ۲۳۸۵ گه ز
- ۸ - لوتکه ی کیوی «خال داغی» له باشوری خوراوای دئی قه ره که ند ۲۶۲۱ گه ز
- ۹ - لوتکه کیوی «شانشین» له باکوری دئی شانشین ۳۲۰۰ گه ز
- ۱۰ - لوتکه ی کیوی «بلاوج» له باشوری خوره لانی شانشین ۲۱۳۸ گه ز
- زنجیره کیوه کانی ناوه ندی «ته قریبه ن» شان به شانی کیوه کانی باکور، له دیکوی قه ره ته وه ره ی دیوانده ره وه به ره و ناوه ندی بیجار و دیکوی پیرتاج دیت و ده نوی به کیوه کانی «خه رقانه وه»
- ئه م زنجیره کیوه له چه ند شویندا به هوئی چومه کانی «قرل وه زان» و ته لوار و چومه کانی ترلیک ده پچرتین و دابه کوژین.
- زنجیره کیوه کانی ناوه ندی به زرتین لوتکه ی ناوه ندی له باکوری خوراوابه ره و باشوری خوره لات بریستین له: ۱ - کیوی ۲۳۴۶ گه زی سه رقه یسه
- ۲ - کیوی به رزی ۲۴۰۷ گه زی «په نجه عه لی» له خوره لانی جه نگیز قه لآو خوراوای بیجاردا.
- ۳ - کیوی به رزی ۲۲۳۴ گه زی «نه قاره کوت له باکوری خوراوای شاری بیجاردا
- ۴ - کیوی به رزی ۲۵۵۵ گه زی «هه مزه عه زه ب» له نیوان دیکانی چوبی و حوسه یناوادا
- ۵ - کیوی به رزی ۲۲۵۸ گه زی «تماشا» له نیوان دیکانی. باوه فه قی و دئی بنه دا
- ۶ - کیوی به رزی ۲۵۲۵ گه زی «چه نگ نه لماس» له نیوان دیکانی، حه سه ن ته یمور، زه ینه ل، کانی ئادینه، ئاغبلاغی چه نگ نه لماس دا.

زنجیره کیوه کانی باشور. تیره شانه کانیان به سنوری سورشتی نیوان مه لبه ندی بیجار و قوروه دژمیردری. به رزترین لوتکه ی نه م زنجیرانه بریستین له ۱ - کیوی به رزی ۲۶۴۲ گه زی «زیراوا» له نیوان دیکانی که له ک، گول قه باغ چه سارچه رمو. زاخه ی سه روی دیوانده ره دا ۲ - کیوی به رزی ۲۶۴۲ گه زی «بیرمحمود» له نیوان «برایماوا» و «موبارکاوادا»^۱

۳ - کیوی به رزی ۲۱۶۱ گه زی «پشته نگ» له نیوان دیکانی شیر کوژی سه ری و دبی پشت ته نگ دا.

چالترین خالی مه لبه ندی بیجار. دبی گول قشلاخه که ۱۳۷۲ گه زبه رزه و له قه راخی چومی قزل وه زان و ناخرین خالی خورّه لاتی مه لبه ندی بیجار (له دیکوی گورگین دا)

(چومه کانی مه لبه ندی بیجار)

سویاس بوخوداهه رلایه کی کردستان ده زوانی، کانیاهه، چومه، جوّباره، چاوه ژوانی نایه تی پیروزی (جَنَاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ)^۲، هه ر لایینی ده بینی گول و گولزار و سه وزه لانی و ناوه، هه رشویتی ده چی خه م زه وینه و حه زی چاوه، تیره مه لبه ندی گه زوس «زه زرین که مه ره»، خاکی به پیت و به ره م و به ره. به لام تیسناناوی «بیجاری» له سه رسه ردا تراوه، چونکه خاکی به برشته بی درودآله. خوشاوه. بی بزاروبی جازه. دوس گره، دوژمن هازه. هه رچه نده له میژه. گه لی کوردی هه ژار ده چه و سیته وه. بی سه رو سه روک. ده ربه ده ره، ده خولیته وه. به لام هه رگه لی بیه وی له ژیانیدا بجه سیته وه - ده بی نه م ونسه به رزو به سوزه ی خودای، له گویدا بزرنگیته وه. که ده فه رمی: وَ لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الرُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ^۳

له عیلمی نه زه لی خودای گه وره و سی پاره ی سه رنوبشتی گه لان وه هانوسراوه، که میراتی زه وی به به نده گانی باش و لی وه شاوه ی خودا به خسراوه، جائه ی گه لی کول نه ده رو به هیرونازا ده س له ده س و قه وه ت له خوی توانا، نه گه ر ده ته وی که بر بزه ی پشت و هیزی هه ناوت، نور و بینایی هه ردوو چاوت، هوئی

(۱) ندره نگی چه غرافیای نیران

(۲) سوره تی البروج نایه تی ۱۱

(۳) سوره تی الانبیاء نایه تی ۱۰۵

ناویانگ و شوّره تو شکو و ناوت، هه وئینی خوۆشی و سه ربه رزی و حه سانه وه ت، وره وئین و ته وژم و وزه وقه وه ت، سه ننگه ری شه زه ف و دینت، لانکی ژبان و مایه ی ژینت، سه رچاوه ی بیرو برّوای دواروژت، وه ته نی به شکرایی نساو و به ر ژوژت، ژوژوشه و وژدی سه ر زمانت، دایکی جوانت، نیشتمانت، به گول و گولزاری گه ش، چیمه نوچومی زه نویری، شاخ و داخ، لاپال و لیژ و هه لدری. پرله کان و کانیاوان، ئاسن و نه وت و زبیری، ده شت و خاکی به پیت و به رهه م و به برشتی. ئاو روباو، خاکو هه وا گشتی به تو بیری و بی ترس و دلنیا تیدا بچه وئیمه وه. بی قره و قه رقه شه. له به رو بوی بسحه سیّیه وه، به ده سته جه می جه ماوه ره پیکه وه، بی به رودوا له ریکه وه. به رنامه ی خوا بگره به ر. تاله پلان ده چیه سه ر. زیگای باشان به رمه ده، قازانج ده که ی یه ک به ده، کوردی برا بزانه، خوا زه حیم و زه حمانه. قه تی فری نه داوی. هه موو کات له به ر چاوی، خوا به باشی داناوی. که به هه شتی پیداوی.

نه تویش پیاو به و مه سره وه، کاتی کاران مه خه وه ژوژله گه ل شه و گری ده، دوو به ره کی فری ده، ده س که ملی براهه ت، بو خو ت هه ل که چراکه ت، نه مجار ولات بکیله، دزک و دالان مه هیله. له به ر ئاوان سه دبه سته. نه وکات ولات سه ربه سته. بو تویش نه وه مه به سته، خوا پشتیوان بی به سته.

مه لبه ندی بیجار وه ک ته واوی کوردستان، خاوه نی چوم و چوبار و کانیاوو ئاوی نه وه نده به که لک و فایده ن، نه گه ر بیتووبه دورستی که لکی بو کشت و کال لی وه ر بگیری و حکومه تی ئیسلامی ئاورتیکی لی بداته وه و سه دیان له به را ببه ستی دیاره نه و کاته نه م پارچه خاکه پاکه، چه ند به رابه ری ئیستاکه، به رهه م و قازانج به خه لک و ده ولت ده گه ینی. چومه کانی بیجار به م جوّره ی خواره وه یه.

چوم، چومه کانی مه لبه ندی بیجار

۱ - چومی قه مچوخه: نه م چومه خاوه نی پینج لقه - ۱ - لقی خو ره لاتی له کیوی ۲۷۹۴ گه زی «قه ره چه مه ن» و «سیرالان» له باکوری دیکانی «چتاق. سولتانای چتاق». «شه ریف که ندی»، ۲ - لقی دووه می له کیوی ۲۹۷۵ گه زی «گوله زه رد» له خوزاوی دئی «چیچکلو» ۳ - لقی سنی هه م له کیوی باکوری دئی «کانی سورب» و کیوی

۲۲۲۵ گه زی «قه ره گۆل» ۴ - لقی چواره می له خۆراوای کویستانی «قه ره گۆل» سه رچاوه ده گرتی. تیکراله باکوره وه به ره و باشورداده بورن و له نیوان دیکانی «ئوچ گۆل» و «قاوشق» دا یه ك ده گرن و چۆمی «قه مچوخه پینکدینن. ده رواو دیکانی «ئوچ گۆل. یه نگی که ند. شازاده حوسه یین» به جی دیتلی و کیوی «قه ره بلاغ داده بری و ده گاته باکوری کیوی ۱۹۴۷ گه زی قبله بلاغی. لیره دا لقی پینجه می، که له کویستانه کانی ۲۱۳۰ و ۲۲۹۸ گه زی نیوان دیکانی «کۆتانی سه ری» و «ته گرباری» ناوچه ی دیوانده ره و

کیوی ۲۲۵۴ گه زی «هه یوانساری» له باکوری دیتی «عه ره بشا و داوینی گۆله زه رده سه رچاوه ده گرتی، له گه ل خوی ده باوده زوا و ده گاته قه لای میژویی (ده و له تیارخانی سیامه نسور) قه لای قه مچوخه لیره دا چۆمی قه مچوخه ناوی ۵ ناشان که له دووناشگیژ زورتره و ناوه که ی زور سارد و سوکه، له گه ل خوی ده باو به ژیرپردی دیتی «قه مچوخه» داده زوا و دیکانی. نه لپه هوت. وه لی به گ

باباخان، به جی دیتلی، له مه ولا به ناوی چۆمی (گورانی) ده زوا و له نیوان دیکانی «هه شتاجۆت» و «یه نگی یرخ» و «ناغچه که ند» چۆمی «گه وزن» (خوزان) له گه ل خوی ده باو ده زوا له پشت دیتی (قوجور) ده زۆتته قزل وه زانه وه.

۲ - چۆمی زه رده: نه م چۆمه له دوولق پینکها تووه ۱ - «چۆمی قه ره ته وه ره» که له باشوری کیوی ۲۳۳۹ گه زی «جه نگیزه قه لا» سه رچاوه ده گرتی و به ره و باشوری خۆراوا، داده په ری و دیتی «وه یس مرید» به جی دیتلی و له «قه ره ته وره» نزیك ده بیته وه و به ده وری کیوی ۲۰۹۹ گه زی شاخه زه ش دا به ره و باکوکی خۆراوا باده خوا و له دوازده نیمام به و لاوه. چۆمیلکه ی سه عداوا، له گه ل خوی ده باویه باشوری «کانی جانتقولی» دا ده زوا، دیتی «کانی کازم» به جی دیتلی و چۆمیلکه ی «کونده ک» که له به رزابه کانی «زه ینه ل خان» سه رچاوه ده گرتی، له گه ل خوی ده باوله نیوان دیکانی «قه باسور و «په ی نه بژه». لقی دوهه می. که له کیوه کانی «کانی ناوینه» له باکوری دیتی «به رگوشاد» و کیوی ۲۱۰۳ گه زی شیر کوزی سه ری و پشت ته نگه» وه سه رچاوه ده گرتی، له باشوره وه به ره باکور، دیکانی، حوسه یین خان «خوراسان» «برایماوا» «باوه نه زه ر» «کانی نه یاز» و

«په ی نه بره» به جی دیلّی ده رۆاوله نزیکی دئی «زه رده که مه ر» ده زژیتته قزل وه زانه وه^۱

۳ - چۆمی درویش خاکی: نه م چۆمه له دولق پیکهاتوووه که هه ردوو لقه کانی له باکوری زنجیره کیوی به ناوبانگ و ۲۶۴۲ گه زی «پیرمحمود» سه رچاوه ده گرن. به لام لقی خوژه لاتی له به رزایه کانی «موباره کاوا» و «کانی کون» به ره و باکورداده په زی و به ناودیئی نه جه فاوا» داده رۆا وده گاته دئی «ده رویش خاکی» لقه که ی تریشی له چه ندلق پیکدیئی که تیکرا له به رزایی نیوان دیکانی «کانی کون» و «که له ک» سه رچاوه ده گرن و دیکانی «حه سارچه رموو» و «نه وبه هار» به چی دیلنّ و له دئی «نالمه قولآغ» ده بنه په ک. ده رۆا له دئی ده رویش خاکی تیکه ل لقی هه وه لّ ده بی و ده رۆا و له نیوان دیکانی «نه و به هار» و «هه باساوا» داده زژیتته قزل وه زانه وه^۲

۴ - چۆمی گه وزن: نه م چۆمه له باکوری کۆستانی به رزی ۲۸۸۰ گه زی «سوپاسالار» و «کیوی» «قه ره داغ» و خوژه لاتی کیوی ۳۱۲۰ گه زی زه رنیخ له باکوری خوړاوا ی مه لّبه ندی بیچاره وه سه رچاوه ده گری و به ره و باشوری خوژه لات داده په زی تاده گاته نیوانی دیکاتی «شارک» و «قه ره که ند» لیره دا چۆمیلکه ی «شارک» (که له باکوری کۆستانی به زری ۲۷۹۴ گه زی «قه ره چه مه ن» و کیوی «هه لّقه نه میر» و خوژه لاتی کیوی «سوپاسالار» و داوینی کیوی «قه ره داش» ه وه سه رچاوه ده گری مر له خوژه لات به ره و خوړاواده رۆا به م لاوولای شارک دا، داده بوری، له گه لّ خوئی ده با و ده رۆا دیکانی «ناقیازی» «رۆسته م که ندی» «ئه میرئه سلان» «سه یف عه لی که ندی» به جی دیلّی و ده گاته دئی «نورمحمد»، له خواردیئی «نورمحمد» و له رۆبه رۆی دئی «نه وشاد»، ناوی کۆستانه کانی «نورالعین» و «خالداعی» دیته سه رۆبه به ردیئی «نه وشاد» ده رۆا تاده گاته حاست دئی «خه لیفه قشلاخ»، لیره دا چۆمیلکه ی «خوزان» که له خوژه لاتی کیوی «نورالعین» سه رچاوه ده گری و له خوژه لات ه وه به ره و خوړاواده رۆا و دیکانی «کولته په ی ته غامین» (سیوری) «ئوچ کومبه دی خان» «داداش که ندی»، «که ریم که ندی» به جی دیلّی . له به رابه ری «خه لیفه قشلاخ» ده زژیتته ناوچۆمی «گه وه زن» ه وه، ده رۆاتاده گاته دئی «گه وزن» و «که لّ په ر» لیره دا ناوی کۆستانی

(۱) نه خشی کوردستان - جه غرافیای کوردستان

(۲) نه خشی رۆه می کوردستانی ئیران

۲۴۴۰ گه زی «شانشین» و کیوی ۲۱۳۸ گه زی «بلاوچ» له نیوان هه ردوو نازاد وه یس و دئی «شانشین». له گه ل خوی ده باوه دا زوا، له مه ولا چومه که ده چینه ده شتایی و ناوه که ی مه ن و هیواش ده بیته وه و له سه ره خوده جمی و ده روااتا ده گاته دئی (جه یران) لیره دا چومی «قه مچوخه» (که له نیوان دیکانی «هه شتاجوت» و «خرابه چول نه رخ» دا. پتی ده لاین چومی «گورانی» چون به باشوری زنجیره کیوی «گورانی داغی» دا داده بوری له گه ل خوی ده باو ده زوا، له نیوان دیکانی «موغانلو» «جوداقیه» له به رابه ری دئی «قوجور» دا ده زژیتته ناو قزل وه زانه وه

۵ - چومی شوروا «سویراو» له کیوی ۲۲۵۰ گه زی خوره لاتی دیکانی «نه وبه هار» و باکوری «حه یده ردیوان» سه رچاوه ده گرتی و دیکانی «پاپاله» و «قه لاکون» به جی دیتی و ده گاته دئی «قه ره ول» له وی ناوی کیوی ۲۰۵۲ گه زی باشوری «که چه گومه د» له گه ل خوی ده باو ده روا، دیسان ناوی به رزایی دیکانی «ناوباریک» «ناخکه ند» «گومه گتر» «مرادقولی» شه که ربلاغ، هه روا، ناوی به زرایه کانی «په نه جی سه روخوار» له گه ل خوی ده باو ده زوا و له به رابه ری دئی عه لیاوا، ده زژیتته ناو قزل وه زانه وه

۶ - چومی پشت قه لا: نه م چومه له باکوری کیوی «جه نگیز قه لا» سه رچاوه ده گرتی و له باشوربه ره و باکور داده بوری و دئی «موخور» به جی دیتی و به ره و خوره لات باده خوا وله باشوری دئی قامیشلو به چومی «قامیشلو» ناوده بری و ناوی باکوری کیوی «نه قاره کوت» و «ته ختی خوارتی» له گه ل خوی ده باو ده روا، تاده گاته نیوان دیکانی «تاوسانی» و «ده وله تشا» له وی ناوی کیوی بادامستان و ناوی سه راو (که به گه ره کی «ریخه سیا» ی شاری بیجارداتی ده په زی ومه زرای «ته ختی سه زی» به جی دیتی و به نیوان دیکانی «سه یدان» و «قزل عه لی» و «تاوسانی» دا تی ده په زی له گه ل خوی ده باوده زوا و له دئی. ده وله تشا. زه ت ده تی. دیسان لیره یش:

ناوی کیوی «میهرنیگار» (که به دئی حه سه ناوا و خوره لاتی کیوی «زاخه دا» تی ده په زی و دئی «سه یدان» به جی دیتی) له گه ل خوی ده با، له مه ولا به چومی «پشت قه لا» ناوده بری و ده زوا و «دئی قشلاخ خانه» به جی دیتی و له نریکی دئی «به یانلو» روه زوی دئی «تویاغاچ» ده زژیتته قزل وه زانه وه

۷ - چۆمی زاغه پۆلا: نه م چۆمه له کیوه کانی «خۆره تاو» «زوخال» «هه مزه عه ره ب» سه رچاوه ده گری و به خۆره لاتی دبی (زاخه پولا دا) ده زواوده یتکانی. «خۆرخۆره» و «قه ریالچوخ» به جی دیلّی و له نیوان دیتکانی به یانلوقه ره پالچوخ له به ك کیلومتری خۆراوای شه قامی بیچارزه نجان دا، ده ژژینه قزل وه زانه وه

۸ - چۆمی ته لوار: نه م چۆمه له داوینی باکوری کیوی ۲۱۶۵ گه زی «بی خه به ر» له باشوری خۆراوای دبی «سریشاوای» کوردستانی قوروه سه رچاوه ده گری و له باشور، به ره و باکور، دیتکانی «سوراب حاجی» و «سوراب خان» به جی دیلّی و ئاوی به زرایه کانی ۱۹۲۰ گه زی دبی «سیلاو» و «وشکه مرۆی خواری» له گه ل خوی ده باوده زوا، دیتکانی «مه تش» و «سه ن خان» به جی دیلّی و له خۆره لاتی کیوی ۱۹۰۵ گه زی «پیریوسف» به ره و خۆره لات باده خوا و دبی «گیلکلو» به جی دیلّی و به ره و باکوری خۆره لات باده خوا، له نیوان دیتکانی (عه بدوللاوا) و «شادباوا» زه ت ده بی و چۆمی «شور» (سوپر) که له ناوچه ی کوردستانی قوروه وه سه رچاوه ده گری، له گه ل خوی ده باوده زواودیتکانی «شه کراوا» و «چراغاوا» و «که مالاوا» به جی دیلّی و چۆمی «خه سراوا» (که له نه خشه دا چۆمی شوونوسراوه) له گه ل خوی ده باوه دا زوا و دبی (محمد صالح) به جی دیلّی، له به رابه ری دبی «گه وجه که ند» چۆمی «شارک» له گه ل خوی ده باوده زوا و دیتکانی «قه ره ده ربه ند» و «کونامار» به جی دیلّی و ده زوا، له لای «سلامه تاوا» وه چۆمی «وزنده ره» له گه ل خوی ده باوده زوا. له لای راستیه وه ورده چۆما نیکی زۆری دیته سه روده زوا و زه وی دیتکانی «کارزوه» و «چلانه» و دیتکانی «چل نه میران» و «زه زاناوا» و «خاناوا» به جی دیلّی، له خۆره لاتی کیوی ۲۵۰۴ گه زی به ناوبانگی «چه نگ نه لّماس» ه وه زاده بوری و به مه زرای دیتکانی «باوه فه قی» و «حه سه ن ته یمور» و «جافوا» و «میره ك» و به به رناودبی «مبهرآوا» داده زوا و ده چیته پارێزگای زه نجان وه، له ئاکامدا له نیوان دیتکانی. «چه غلوی سه ری» و «وه رمانلو» ده ژژینه قزل وه زانه وه

نه م چۆمانه ده ژژینه ناوچۆمی ته لواره وه

۱ - چۆمی خه سراوا: نه م چۆمه له به زرایه کانی نیوان دیتکانی: خودلان-پودلا. شابلانگی. سه رچاوه ده گری و به داوینی مه زرای دیتکانی، خودلا. پودلا، نه میناوا.

خه سراوا. حاجیاوا. دوسه ر. حه سه یناوادا ده زوا و له حاست دئی که مالاوا ده زژتته ناوچومی ته لواره وه

۲ - چۆمی شارک: ئەم چۆمه له بهرزایه کانی دئی: «شارکی سه ری» و «گاودانه جار» سه رچاوه ده گری و دیکانی. شارکی خوازی، گاودانه زار محمداوای نیل. قه ره خلر. زه زین جو. «کانی مه نتش». کانی قولی. صادقاوا خه رزه دین. قه دیم خان. ئە شه زه فاوا، جو ره ندی. به جی دئی و له حاست دئی. گه وجه که ند. ده زژتته. ته لواره وه

۳ - چۆمی وزندره: ئەم چۆمه له کیوی ۲۰۸۳ گه زی. «قه ره سولتاناوا» و شیرکوژی سه ری (له دیکوی نه جه فاوا) سه رچاوه ده گری و له خوژه لاته وه به ره و باکوری خوړاوا ده زوا و دیکانی. دیه زه قه. سولتاناوای ته مبه لی شیرکوژی خوازی. خاندا نقولی. قشلاخ نه ورۆز. شه ریفاوا به جی دئی و ده روادده گاته به ردئی «باوه زه شانی» چه ند چۆمیلکه ی دیته سه ر و ده زواو له به رناودئی. سلامه تاوا. ده زژتته چۆمی ته لواره وه

۴ - چۆمی ته لواړچای: ئەم چۆمه غه یری ته لواری گه وره به) له باکوری کیوی ۲۳۵۶ گه زی کیتو و، کیوی ۲۱۸۶ گه زی کیوه سبی، ناوچه ی خوړاوا ی دئی عه لی سه ردکه غاری عه لی سه دری لئی به سه رچاوه ده گری و له باشوره وه به ره و باکوری خوړه لات دیکانی. فه هرده، دالیچو. مه حموداوا. به جی دئی و به خوړاوا یی دئی: «چیگونی» گاو بازه ی بیجار داده زوا و دیسان له مه لبه ندی بیجاره ده تار ی و دئی - سه یفاوا به جی دئی له به رناودئی - سلامه تاوا ده زژتته، ته لواری گه وره وه

۵ - چۆمی شوړ (سویر): ئەم چۆمه غه یری چۆمی (سوړاوه) که له ژوماره ی ۵ دا باسی لئی کراوه. ئەم چۆمه له بهرزایه کانی دئی - (صندوقاوا ی) قوروه. سه رچاوه ده گری و له باشوره وه به ره و باکوری خوړه لات ده زوا و له ژوردئی «شادیاوا» و «عه بدوللاوا» ده زژتته ته لواره وه

تایبه ته جه غرافیایی یه کانی بیجاژ: شاری بیجاژ له ۴۷ پله و ۳۶ ده قیقه ی دریژی خوره لاتی. له نیژۆی (نصف النهار) گرینویچ و ۳۵ پله و ۵۲ ده قیقه ی پانی باکوری. له خه تی ئیستوادا هه لکه وتوه.

شاری بیجاژ ۱۹۲۰ گه ز له زوی ده ریاوه به رزه - یانی ۷۷۰ گه ز له تاران ۴۲۵ گه زله سنه و ۴۴۶ گه زله سه قز به رزتره.

ته فاوه تی ساعه تی بیجاژ له گه ل تاران ۱۶ ده قیقه و ۳۲ چرته یه.

ماوه ی بیجاژ تا تاران و شاره کانی ده وروبه ری به م جوړه یه.

۱ - بیجاژ تاران ۴۵۵ ك و شه قامی ئیسفالته یه

۲ - بیجاژ تاسنه ۱۴۰ ك و شه قامی ئیسفالته یه.

۳ - بیجاژ تازه نجان ۱۳۶ ك و شه قامی ئیسفالته یه.

۴ - بیجاژ دیوانده ره ۶۳ ك و شه قامی ئیسفالته یه.

۵ - بیجاژ سه قز ۱۵۴ ك و شه قامی ئیسفالته یه.

۶ - بیجاژ قوروه ۹۱ ك ..

شاری بیجاژ: ناوه ندی مه لبه ندی گه زوس. له باکوری خوره لاتی سنه و له

شیوو دهره یه کی سی گوشه دا هه لکه وتوه. نه م کیوه به رز و به ته رزوقجان هه كه چاوه زاری سورشتی په رژیان به ده وریدا کردوه^۱

۱ - کیوی به رزی ۲۲۳۴ گه زی «نه قاره کوت له باکوری و قه راخی شاردا که ۳۱۴

گه ز له شار به زرتره. ۲ - کیوی ۲۲۴۴ گه زی سه راو و کیوی بادامستان له باشورو باشوری خوړاوا ی شارداکه ۳۲۴ گه زله شاربه زرتره

۳ - کیوی ۲۰۸۹ گه زی «گاپه نام» و «زاخه» له خوړه لاتی شارداکه ۱۶۹ گه ز له

شاربه زرتره ۴ - کیوی به رزی ۲۴۰۷ گه زی «په نجه عه لی» له ۴ ك ی خوړاوا ی شارداکه ۵۸۷ گه زله شاربه زرتره.

هه مودی کانی مه لبه ندی بیجار بیجگه له م سی دی یه (۱ - هه لوابی - ۲ - برجکه - ۳ -

خاوراوا -) له شاری بیجار نزمترن

به زراییه کانی نه م لاوای بیجار زوانگابه کی تایبه ت و دلرفین و به دیمه نیان به م
 شماره داوه - ۱

سه باره ت به ناونانی شاری (گروس) به بیجار نه م بیرو برّوایانه ده برّاون

۱ - به زه وی که م پشت و بی برشت ده وتری (جاروجر) هه روابه جیتی که نم و
 جویش درونه وه ده لّین (جاز) یانی له به روستاوه و خیری بو نه مسال نه ماوه. جاجون
 خاکی مه لّبه ندی که روس به خیرو بیرو به برشته. سایه چه ورونه رمان و به پشته، نایان نا
 «بیجار» به ره به ره بوه «بیجار»

۲ - ده لّین شوینی نیستاکی بیجار (بی جار) و داری بی تیدابوه، بویه شماره که یان
 ناوناهه به (بیجار) ۳ - ده گیزنه وه که شه وی ناصرالدین شاله که لّ نه میرنیزامی که روسی له
 شاری بیجاردا زورده که نه وه، شه وه کی ده یانه وی مه به سته نهینیه که ی شه ویان
 به ناوشاردا بلاویکه نه وه و جار بکیش. به لام خه لکی له پیش نه وهیکه ، هه واله که جار
 بدری، ده قی هه واله که بویه که ده گیزنه وه، به م جوژه نه م شماره ناوی به - بیجار -
 ده رچوو. یانی خه لکه که ی له وه، زرننگرن که شامیر بتوانن چاویان بنوسینن و مافیان
 برقمینن.

ناوی شاری بیجار لوله که شی یه، به لام ناوبه گشت که زکه کان ناگات، چون نایستا
 ته نیاله م کانیابو و کاریزانه بو ناوی ناوشار که لکیان وه رگه توه

۱ - چاوه کانی «سه راو» که له باشوری شاردایه و له زیرکیوی سه راوه وه هه ل
 ده قولی. له قه دیمه باخ و باخاتیکی زورّی له به رابوه.

۲ - کانیابوی شیوی «قه راجه لی» که مه زراکانی بادامستانی ناودیری کرده.

۳ - کانیابوی «خاوه راوا» که مه زراکانی خوره لاتی شاری ناودیری کرده.

۴ - کاریزی «که ره کی ریخه سیا» که باخاتی خوره لاتی شاری ناودیری کرده.

۵ - کانیابو «بارام عه لی» و (دوکاریزی تر) که مه زرای بارام عه لی یان له خوره لاتی

شاردا ناودیری کرده.

۶ - کاریزی «که ریز» که باخی «پارک» و مه زرای «پشت قه لا» ی ناو دیری کرده.

۷ - کاریزی «شاه روخواوا» که مه زرای «شاهروخواوی» له خوراوی شاردا ناودیری

کردوه^۱

مه لبه ندی بیجار - پاریزگای کوردستان - جه غرافیای کوردستان

ئاسه واری باستانی شارومه لبه ندی بیجار: ۱ - قه لای «بانی» له

زوبه روی بازار له سه رشه قامی

هه رچوارده وری «قه لای بانی» به خانوده ور دراوه. ده بی له ناویه کی له و خانوانه وه
پچی بو قه لاکه. خه لکی بیچار بی ده لاین «قه لای بانو» «په رتوکی گه نجینه ی فه رهه نگ
وزانست له لاپه ره ی ۸۰۳ دا ده نوی:

(بیجار ناوه بو شاریکی پرگه نم و ده خل و دانه و نله ی کوردستان که له کیوی «بانی»
دا (۲۵۹۵) سال به رله مه. خوشکی «بانی پال» له کورده مادیک ماره کراوه و کیوی بانی لای
شاری بیجار. لای کیفی شانشین به ناوئه و کیزه ئاسوریه که ناوی «بانی» بووه ناوئرا وه. پلام
ئیستاقه لای «بانی» که وتوه ته ناوشاری بیجاره وه و، کیوی شانشین زور له م قه لاهه دوره. له
ئاخرین خالی باکوری مه لبه ندی بیجار و له سنوری پاریزگای - زه نجان دایه و نزیک
سه دک، له م شوینه دوره -

۲ - کیوی «په نجه ی عه لی» له خوهره لاتی جه نگیزه لادایه که خه لکی
ده چنه زیاره تی. هه رواله سه رکیوی جه نگیزه قه لادا، ئاسه واری قه لایه کی کون ده بیندری.
هونه ری کورد ده لی (سویندم به په نجه ی عه لی نه و ینداری بالای دلّه رم)

سیف و زه رده لوی حه نای مه م ده لی: گرفتاردم وه ی په نجه ی عه لی^(۳)
هه روا، پردی سه لواتاوا، قه لای کچان (قرقه لاسی)، دیی مه قولی، کیوی هه مزه عه ره ب،
ته په ی جافراوا، نوچ گومبه دی خان سولتان، دیی فه تاباد، دیی حه سه ن ته یمور، دیی
قران قه ره، جویره نیل، ئاسه واری باستانیان تیدایه، دیسان له ته پولکه ی، نیمام زاده پیرتاج،
دیی عه سکر اوا. پردی یه نگی که ند، نیمام زاده عقیل، له دیی حه سه ناوای یاسو که ند،
مزگه وت و مه درسه ی خه سراوا، شوینه واری کون و ئاسه واری باستانی یان لی ده بینری،

(۱) فه رهه نگی جه غرافیای ئیران

(۲) به لام به ریز نوسه ره لاهالهی ئیبراهیمی سه رچاوه ی نه م و ناره ی ناونه بر دووه

(۳) ص ۸۰۳ که نجینه ی فه رهه نگ وزانست ده لی نه م شیخ کابرایی به ناوی «چرکه» و تویه تی - (نوسه ر)

شاری، بیجار. فه رمانداری و ته واوی ئیداره کانی ده ولّه تی تیدایه، نه خوشخانه ی «نیمام خمینی»، نه خوشخانه ی ته ئیمینی ئیجتماعی، ده واخانه له ۳ شویندا، لقی نه وت فروشی له دوشویندا، سیّ حه مام، حه مامی مه ز مه ز. حه مامی هاشمی، حه مامی حوججه ت له م شماره دا هه یه. پادگانی سویای تیدایه به لام پادگانی نه رته شی تیدانی یه، زورخانه ی «پوریای وه لی»، ته له یفون خانه ی تیدایه حه شمیه تی شاری بیجار زباترله سی و پنج (۳۵) هه زار که سه، زمانی زگ ماکی خه لکی نه م شماره کوردی سورانی به زاویزی بیجاری یه، نه و دو پنج له سه دا دانیشتوانی هه ریازده دیکو کانی مه لبه ندی بیجار کوردن و به کوردی ده دوین. مه زهه بی دانیشتوانی شاری بیجار نه و دله سه دا شیعه ن و ده له سه دیشیان سوننی شافعیین، بازاری سه ر پوشرای خشیلانه و جوانه. شاری بیجار نریکی هه زار دوکانی تیدایه و ناوه ندی مه لبه ندی که روسه و نیازی ۱ ۲۹۷ دیی مه لبه ند به راورد ده کاو، کاروباریان به زیوه ده با شوغلی زورتری دانیشتوانی - کاسبی و مامه له. کارمه ندی، فه لایی، و کارگه ری یه.

صادراتی گرنگی نه م شماره، ده غل. دانه و نله. سبیایی. خوزی. پست، قالی. قالیچه. دار، واردات: کوتال. که ل و په ل. عه ترو عوتور نه م شماره فروکه خانه ی تیدانی یه، به لام له سه رشه تامی بیجار زه نجان له با شوری دیی ته خت ده شتیکی پان و به رینی لئی یه که فروکه ده توانی لئی بنیشیته وه،

له ۲۹۷ دیی مه لبه ندی بیجار. ۵۳ دئی به رق ۱۶۹ دئی ناوی لوله که شی ۴۸ دئی فیرگی زانومایی. ۱ دی فیرگی ی ناوه ندی (دبیرستان) ۱۹ دی یانه پاکو خاوتنی ئیسلامی ناوایی. ۱۹ دئی نوهزه تی فیرکرون. ۱۰۵ دی ئاش ئارد. ۷ دئی ناوه ندی خزمه تی ناوایی. ۶۵ دئی نه وت فروشی. هه یه. ۲

کارخانه و کانه کانی مه لبه ندی بیجار -

۱ - کارخانه «خوئی ناوی»: له ۵۶ ک - ی شه قامی بیجار زه نجان دایه که سالیانه ۱۷۰۰۰ تون خوئی ده داته ده ره وه و ۲۶ کارگه ری هه یه.

(۱) فه رهه نگی جهه جغرافیایی ئیران

(۲) گوزارشی توجیبهی ئوستانداری - سازمان برنامه و بودجهی پارێزگای کوردستان ۱۳۶۵

- ۲ - گه چی «مراد قولی» له ۵۸ ك - ی شه قامی بیجاره تیکاب دایه و سالیانه ۲۵۰۰ تون ده داته ده ره وه -
- ۳ - گه چی «خوش مه قام» له ۲۵ ك - ی شه قامی بیجاره تیکاب دایه و سالیانه ۲۴۰۰ تون
- ۴ - گه چی «شورسو» له ۳۴ ك - ی شه قامی بیجار به زه نجان دایه و سالیانه ۲۵۰۰ تون ده داته ده ره وه
- ۵ - به ردی خانوی «چالی زاخه» له ۴ ك - ی بیجار دایه سالیانه ۵۰۰۰ تونی لی ده ر دینری.^۱
- ۶ - کارخانه ی «چیمه ن توی» کوردستان. له خاکی دینی نالی به ده ل له قه راخی شه قامی بیجار به تیکاب دایه - به لام هیشتا تائه م تاریخه نه که وتوه ته کار -^۲

مزگه وت کانی شاری بیجار به م جوړه یه:

- ۱ - مزگه وتی «امام حه سه نی موجته با» له گه ره کی «ریخه سیادا»
- ۲ - مزگه وتی «ابوالفضل» له گه ره کی «تازاوا» دا
- ۳ - مزگه وتی: «امیر المؤمنین» له داوینی کیوی «نه قاره کوت» دا
- ۴ - مزگه وتی «سیدالشهداء» له گه ره کی «قه لای ته خت دا
- ۵ - مزگه وتی «امام حسین» له گه ره کی مه حمودا وادا
- ۶ - مزگه وتی «جامیعه» له بازاردا
- ۷ - مزگه وتی «قائم» له گه ره کی ده وری مه یدان دا
- ۸ - مزگه وتی «فاطمیه» له گه ره کی شیرکه تی نه وتی فه ره حی دا
- ۹ - مزگه وتی «موسی بن جعفر» له شاره کی مهدیه دا
- ۱۰ - مزگه وتی «حه زره تی محمد» صلی الله علیه وسلم له شاره کی مهدیه و له قه راخی شه قام دایه، نه م مزگه وته تاییه تی براسونیه کانی بیجاره که جومعه ی تاییه تی خوئیانی لی ده خوئین
- ۱۱ - حوسه نیه له بازاردا - که تاییه تی ره وزه خوانی و کوپونه وه ی نایینی یه

۱۲ - مدرسه ی ثابینی امام صادق که تاییه تی فه قیتی شیعه مه زهه به (فیرگه کانی شاری

بیجار)

شاری بیجار دوازده قوتابخانه ی سه ره تایی و هه شت فیرگه ی زانومایی و (۳) سی فیرگه ی ناوه ندی (دبیرستان) و یه ک هونه ره ستان و یه ک زانستگای ته ربیه ت ماموستا و یه ک ناوه ندی ته ربیه ت ماموستای تیدابه^۱ (قه لای قه م چوخه)

رۆژی شه مه سیئه می مانگی خه رمانانی سالی (۱۳۷۰) هه زار و سیه دوحه فتای هه تاوی به مه به ستی دیتنی شوینه وار و ناسه واری «حکومه تی سیامه نسور» له قه لا کانی ۱ - «زه زرین که مه ر» ۲ - «قه لای قه م چوخه» له گه ل نه م برابه زیزانه: ۱ - ماموستا مه لا «محمد مسعودی» ۲ - مه لا «محمد محمدی» ۳ - مه لا «رئوف فرزین پور» ۴ - «مه لا جلیل رسولی» ۵ - میرزا یحی ۶ - محمد کریم نظری ۷ - «سیف الله رسولی» ۸ - یداله عبداللهی ۹ - لطیف ۱۰ - صادق روشنی ۱۱ - یداله میرزایی ۱۲ - سوران محمدی ۱۳ - احمد فرزین پور ۱۴ - «عابد رسولی» ۱۵ - «جمال» له شاری بیجاره وه به شه قامی ئیسفالتی بیجار به تیکاب دا، ریکه وتین و دیکانی ۱ - ئالی به ده ل ۲ - نه لوان قولی ۳ - خوشاو ۴ - «پشت ده ره ند» مان به جی هیشت و له پردی «سلواتاوا» په زینه وه و ده سمان داسه ره و ژوره وه له داوینی کیوی «بیژنگه سه ره» وه خویمان گه یانده تیره شاننه کان و به ره و خوار بوینه وه، دبی «کانی کوچکین» مان لی ده ر که وت. دواوی ماوه بی «غاری که متیاران» که له لای راستمانه وه دوسه دگه زی دوربو، به هوئی بی کاتی لیمان لانه دا و نه شکه و ته که مان نه دی، رویشتین و گه یشتینه دبی «کانی کوچکین» له به رناودی، ئاومان له کانی خوارده وه و به ره و باشور ریکه وتین، پاش ماوه بی گه یشتینه سه ر به رزایی که ده یروانی به سه ر کیوی له میژینه ی پیرو به سامی «کانی» داپکه «قه لای زه زرین که مه ر» یا «قه لای قه وره» له سه ر نه م کیوه، که وه ک که لله ی قه ند ۱۸۱۸ گه ز قنج زاوه ستاوه، زیاتر له پینسه د (۵۰۰) سال له مه و پیش به ده ستی به هیزی کورده کانی سیامه نسور دورست کراوه - له شه قامی ئیسفالته وه تا نه م شوینه به مینوبوس ریگای ۴۵ ده قیقه یه. دو ساعه تی ته واوبن به رده بن به ردو شوین به شوین، ناسه واری نه م قه لا، به زر و به شکوئه مان پشکنی و چه ند وینه ی جوانمان لی گرت، که له شوینی خویدا نیشانی خوینه رانی ده ده بن. چون له دیکوی (سیامه نسور) به دریزی باسی نه م قه لام نویسو، لیره داته نیا وینه و

(۱) گوزارش توجیهی ئوستانداری سه - ئیداره ی په روه رده و فیر کردن.

شیوه یی له قه لآ که ده خه مه به رچاوی خوینه رانی دلسوزوبه ریز، نابری زاوه ستن و بیرله زابوردوی گه له که یان بکه نه وه، به لکووه خه به ربین و داوینی مه ردایه تی وه لادا بکه ن و، هه مو هیز و توانائی خویمان بو سه رکه و تن و نازادی و خوشبه ختی و ناوه دانی گه ل و نیشتمانیان ته رخان بکه ن، نه مه شیوه ی نه و قه لآیه که ته یمورخانی برای هه لو خانئی حاکمی کوردستانی تیدا کوژرا وه و، چه ند جار سوپای شاعه بیاسی تیدا شکاوه.

پاش دو سه عات گه زان به «قه لآی زه زرین که مه ر» داسه عاتی یازده به ره و قه لآی «قه م چوخه» زیکه وتین و، له سه عاتی دوازده ی نیوه روگه یشتینه به رناودی «قه م چوخه» له سه رچومی نه م دئی و روبه روی ناودی، له بن سینه ری داری بی و له به رهه یوانی نیمام زاده (جابل و بابل) که بینابه نوسراوه ی به ردی نه م شوینه، نه م دو نیمام زاده له کوژانی نیمام (زین العابدین) بون و له سالی ۲۰۰ کوچی مانگی داله م شوینه کوچی دوابی یان کرده و، نیستاکه بوه ته زیارتگای خه لکی نه م شوینه، نیمه یش له به رهه یوان و ناو دیوه کانیدا له ده س میشوله خویمان چه شارد و بری چه ساینه وه، خواله گشت باشان خوش بی،

ساعه تی دوی دوانیوه زوی زوژی ۷۳/۶/۳ - سه ریکمان له ده ره ی (ناشه کان) دا که به وته ی خه لکی نه م دئی له قه دیم دا پینج ناشی تیدابوه، به م ناوانه ۱ - ناشی خه جوسته. ۲ - ناشی کره له علی اکبر ۳ - ناشی چناره ۴ - ناشی چه قه ل - ۵ - ناشی سور - له ناوه کانیان ده رده که وی، که نه م ناوچه له قه دیم تیکرا کورد بوون، هه ر پینج ناشه که به ناوی چاواکینه کی زور سارد گه زاوه، به لام نیستانه له ناش هه والی هه یه و نه له خاوه ن ناش .

له ده ره ی ناشه کان له به رابه ری شوینه واری ناشی (که ره له علی اکبر) و باکوری چومه که دا زه رد و ماهیکی هه لیدر هه یه، به وته ی خه لکی له سه ر «تاته» به ردیکی نه م شوینه نوسراوه (زر در مقابل سنگ) زیرله به رابه ری کوچکا، یانی له روبه روی به رده که دا زیره هه یه. سه رمان له و شوینه دا به لام به رده که نیوی شکابو و، نوسراوه که یشمان بوته خویراوه، له کابرا یه کی خه لکی نه م دئی به ناوی «اسماعیل» پرسیارم کرد: خه لکی نه م دئی کوردن یا تورکن؟ چون به کوردی له گه ل مند قسه یان ده کرد و تورکیشیان ده زانی، وتی نیویان کورد و نیوه یان تورکن. به لام گشتیان شیعه مه زه ون،

دیشان له کوریکی جوانی زه نگ پیانوم پرسی، خه لکی نه م دئی کوردن و تورکی فیرون؟ یا تورکن و کوردی فیرون؟ جوانه که، زور مه ردانه وتی «قوروان به خواگشتیان کوردن و تورکی فیرون» جائه ی خوینه ری به ریز، بیر که وه و سه رنج بده و بروانه:

کاتی که هه زار ساله، نه م گه له چه و ساوه ته وه، به دوای سه ری تالی نالۆژمه به ستیا خولاره ته وه، هیشتایش له به روبوی ته لاشی بی و چانی نه حه ساوه ته وه، زۆر زۆریشی له ناو گه لانی ترا تواوه ته وه، له ناوچه کانی، سوره به رد وه قه یدار وه، ماه نیشانی زه نجان و باکوری بیجاز، کورده کان به ره به ره تورکی فیربون و له ناوگه لی تورکاتوا و نه ته وه، پاشان به ره و قه لای قه م چوخه (که نزیکه شه ش کیلومینتر «له دینی قه م چوخه وه» دوره زیکه وین و ساعه تی پینجی دوانیوه زوگه یشتینه سه ر قه لا که - نه م قه لایه یش به کیکه له چه ند قه لا به رز و قایمه کانی حکومه تی ده وله تیارخانی سیامه نسور.

(چونیه تی قه لای قه م چوخه)

نه م قه لا له سه رته پولکه بی دورست کراوه که سی لای ته پولکوه وینه ی دیواریکی سورشتی خودایی قایم و به رز زاوه ستاوه، که نزیکه دو هیکتار زوبه ری هیه، جاقه لاکه له سه ر سه ری نه م ته پولکه دانراوه،

چۆمی «قه م چوخه» له سی لای خوراواو باشور و خوهره لاته وه به ده وری نه م قه لادا گینگلی خواردوه، نزیکه پینسه دگه ز شوینه که ی خوی دابریوه و قول کردوه، نه م چۆمه ته پولکه که ی له زه وی ده و روبه ری جیاکرد وه ته وه، به جوژی که دیواری کوچکین و هه لدر و پیچ پیچ و به رزی ته پولکه که ی له سی لا وه زیاترله چوارسه دگه ز، له دیواری به ردین و لوسی نه و به ری چۆم، دور خستوه ته وه، دهستی به هیزی خودای به دی هینه رونه خش پیده ری. نه م شوینه ی نه وه نده جوان و رازاوه به دی هیناوه، که نه ویندارانی سورشت و دین و گه زان سه ریان له حاستی سورماوه. ملیان هه ر بو نه خش پیده ری نه و که چ کردوه، سه ریان هه ر له سه ر خاکی به نده گی نه و داناوه.

به دی هینه ری بونه وه زکه ناوی وه جو له خستوه، هیچ شتیکی بی حیکمهت و بی راز دورست نه کردوه. جاله م به ره و به ری چۆمه که، دیواریکی به رزولوسی له کوچکی ره نگاوزه نگ به رز و قایم زاگرتوه، که سه رکه و تن و پیداهه ل گه زانی، ته نانهت بو زه رده وانی بلیمهت و له خو بوردومی بیه ناکرتی، یانی له سی لاره وه زه ن به قه لا ناگه بی و زه فه ریشی بی نابری، له سه ر نه م ته پولکه «قه لای ده وله تیارخان» دورست کراوه. که واده رده که وی، کاتی خوی دوتاسی هه زار، که سی تیدا ژباپی، به داخه وه کاتی چونیه سه ر قه لاکه واقمان وزما و پامان چوه به س، چون بیجگه له خاکی کوکوکراو و قولکی هه ل

که ندراو، ناسه و ریکمان له خانوی قه لاکه نه دی، نه ی چی؟ به وته ی خه لکی، به فه رمانی دار و ده سته تالانچیه کانی بنه ماله ی په هله وی، که بوینه بزکردنی ناسه واری فه رهه نگ و شارستانیته و شکوی خه لکی نیران، به تاییه ت گه لی کورد، ده سستی مه غوله کانیان له پشته وه به ستبو، گشت خانوه کان روخیتران و خاکیان له بیژنگ دران و هه رچی نه نیکه و ناسه واری شکوو شارستانیته تی حکومه تی ده وله تیاری کوردی تیدابو، له به ین بران و تالان کران.

نیستاکه بیجگه له کوگا خوله بیژراوه کان و، قولکه هه لکه ندراو کان بشتی، که به چاوبکه وی نه ماوه، نه وانیش، به زمانی بی زمانی بارانی نه فره تو زوره شی و قاری خودا به سه رمچه وسینه ره سته مکاره، حه ق کوزه کان داده بارینن، به لام خودای گه وره ده فه رمی و (نَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَ آتَاهُمْ) کارو کرده وه و شوینه واریان له به رگی کرده وه و لاپه ره ی سورشتاده نوسین ورا ده گرین، به م جوړه خودای گه وره، نایه لی ناسه واری گه لان بکوژتیه وه، بنه چه وره گه زونه ته وان بتریته وه، جاله سه رو به روقه برغه ی نه م قه لایه یش دا ناسه واری تاییه تی ماوه ته وه، به ده سستی تالان چیان نه براوه ته وه، نه کوزاوه ته وه، نه ویش بریه تیه له مانه:

۱ - له باشوری قه لا به زوی چوم له خوراوی تونیلی چل پلیکاندا چوار حه وزی ناوبه ر چاوده که وی، که له به ردی مه زمه زی ساف تاشراون و دابراون، هه رکام له م حه وزانه نریکی پینج گه ز قولن، حه وزی ژوماره یه ک له دوگه زی درگای تونیله که دایه و حه وزه کانی تریش له زیزه یکدا له به ردی ته پولکه که هه لکه ندراون.

۲ - تونیلی چل پلیکان: له باشوری قه لا داهه لکه وتوه، نه م تونیله له سه ررا بو خورای لیدراوه له پیشداحه و شه یه کی دو گه ز قول له به رد دابراوه، پاشان له ناو نه م حه شه وه پله ی هه وه ل ده س پی ده کا تاده گاته پلیکانی چله مین، جابوئه وه کاکه پیدا چونه خواره وه ی هاسان تری، پله کانی، کمی تیل و که چ لیدراون. من بوخوم چه ن جارله ژیردا بوسه رو له سه ردا بوژیر پیدا رویشتوم، له به رئاخرین پلیکانیدا گورایه کی په زله گزوگیای لی یه، که زوا نگیاه کی شیرین و دلرفین و تماشایی هه یه، به وته ی خه لکی نه م شوینه تانا و چومه که دو زیزه پلیکانی تریشی هه رکام له ماوه یه کدا تیدابوه، به لام نیستاکه نه م سه ره

سه ری پلیکانه کان گیروان وه، تیمه نه مان توانی بیان بینین، دیاره نه م توتیلانه له و کاته دابورۆژی شه رۆته نگانه زۆر به کارها توبون. به م جور بو هینانی ناو بوقه لا، له م تونیه وه به سی و چان خویمان گه یاندوه ته ناوی چومه که، بی نه وه بقه بی رویان تی بکا - چون زۆر تری نه و قه لا یانه ی له قه دیما توشی رۆزه ره شی هاتون و قروبون، به هوئی نه بونی ناو بوه، که به ناچاری له تونیه تیدا ده سیان به رداوه ته وه، جایا کوژراون، یا به زه لیلی و دیلی دوزمن وه به ری داون،

نه ینا ریگای چون بو قه لا که له لای باکوره وه یه، که پالی داوه به، به رزایه کانی هاوته رازی خوئی، دوزمنانی ده وله تیارخان له م لایه وه هوروزمیان برد وه ته سه ر قه لاکه. جابویه. قشله ی دیده وانی له م لایه وه دانراوه، که ناسه واری شکوو گه وره بی لی ده باری:

به بیر و برۆای من له سه رهه موئه ویندارانی جوانی و عاشقانی زوانگای دلرفین و به دیمه نی سورشته، که دهستی به هیزی به دی هینه ری نه خش پیده ره، له م شوینه نا نه خشه ی کیشاوه. هه رواله سه رگشت لی کوله روگه زا لیککی دلسوزه، که بو به سه رهاتی گه لان دلیان ده سوتی و ده سیان کارده کاپتویسته، هه ر نه بی بوچاریکیشن بی سه ری به قه لای ده و له تیاردا بگیری ، بیرتکی لی بکاته وه و، ناوژی بو دوا بداته وه و، سه ری به ده ره ی (شاهانیشدا) بگه ری و نه شکه وت و بن به ردو زوانگه، قه شه نگه دلته زینه که ی بیینی و، تیر تیرله ناوی ساردی پینج ناشانیش بخواته وه و، سه ری بکاته سه رته زنونئ غیرهت و بتلتیه وه. نه خوا و نه خه وی و نه حه سیته وه، تا بازی به ره گه ی ما فی گه ل نه گریته وه. تا سه رنوشتی داهه توان به ده سستی خوئی نه نویسته وه.

فه زمانزه واکانی سیامه نسوری.

۱ - خه لیل به گ: سالی (۹۶۰ = ۱۵۵۲ و ۵۳ م) کوره میرتکی سیامه نسوری که ناوی «خه لیل به گ» بو. شاته هماسوب بردیه لای خوئی و په روه رده ی کردوله قه می خانی پیدا و کردی به میری میرانی هه موو کورده کانی تیران. هه روا بیست و چوار تیره و هوژی کوردی تریش له هوژه کانی سیامه نسور، که هه ره به یی میری خویمان به جیا هه بو. به فه رمانی شاهه مووهاتنه ژیرفه رمانی و (سولتانیه) و (زه نجان) و (نه بهه ر) و (زه زین که مه ر) و چه ند مه لیه ند و ناوچه ی تری له نازه ربایجان و عیراق خه لات کرا، دیسان فه رمانیشی بو ده رکراکه گه ره کیه سی هه زار سواری کوردسازبکا و، له تیوان «قه زوین» و

«ته ورئز» دامه زرین و، پاسه وانى زى و بانان بن و، نه هیلن دزر پیاو خراب و چه ته وزیران، زى بگرن یان له زى ده رچن، دو سى سال ناوا زابورد. کوردی ده س پمیس و شره خوړه زوربه ی زوریان چونه لای خان وراست و ره وان، به پیچه وانه ی فه رمانی شاده بزوتنه وه چه ته یی و زى گریان ده کرد و کاروانیان زوت ده کردنه وه و به خانیش زه وت نه ده بون، له ناکامی کو بونه وه ی نه و کوردانه له و هر دانه، بیوه مایه ی په ریشانی و نازاردانی هه مو زى زه وان وزى بواران، به م جوړه شا ته هاموسب خواخوای بو وه ك خوی لى بیته وه. نه مجارشا، خه لیل خانى له وى هه لداشت و ناوچه یه کى له خوار عیراقى پى به خشى و ناردیه سنورى خوراسان، کاتى به ختى خوار بوه وه و گوئوله ی که و ته لیژى و دزوجه ته نانیان برا، هه مو و هر ره یه ك به لایه کدا بلا و بونه وه، نه ویش هه تاله دنیا دا ژبا، هه ره له که وشه نی خوراسان له گه ل هوزى سیامه نسوره، کاروباریان پاسه وانى بو، کاتى کاروانى ژبانى توشى زیگری هات. کوریکى به ناو. ده وله تیار به یادگار لى به جى ما.

(ده وله تیار کورى خه لیل خان)

به فه رمانى شا «سولتان محمد» ده وله تیارى میرمندان له شوینى بابى دانرا و ناز ناوى «خانى» پیدرا و، بوبه ده ولتیارخان. له وسه رده مانه دا که و لاتی نازه ربايجان له به ر ده ستى عوسمانیان دابو، ده وله تیارخانى نارده سه ر سنورى نازه ربايجان که ناگادارى پى، ناوچه ی (کرسب) «سوهه ره وه زردى» قه دیم (که نیستابه شى قید اری پاریزگای زه نجانه) و (زه زرین که مه ر) و (سه جاسى) و (زه نجان) و (سورلق) و (قیدار) و (شه بستان) (نه نگوران) و (قامچو خه، سه رى و خواری) یان پى سپارد.

نه و مه لیه ندانه له به رشه زوشور و هه لات هه لات و قره و نازاوه به سمى نه سپى قزلباشان له به ر پى چبون و، له به رته قوره وى کوردان هه مو ویران و خاپور بیون، ده وله تیار ده بوابه فه رمانى شابه سه ریاندا زا بگا و زیکیان بکاته وه و ناوه دانیان تى بخته وه، نه ویش ناوچه ی که رسپی (سوره به ردی). کرده بنکه ی خوی و قه لایه کى قایمى لى دورست کردو شاروچه یه کى به ده وره وه بنیات نا، هه وای سه ره خوئی که وته سه ر و، قه لای حه سته مى بیرى پى گورى و نوکه ری کردنى پى سه ر شورى بو، له ژیرفه رمانى شا، لاچو، سولتان محمد ویستی ته مپتى بکا. ده وله تیارخان، که زانى خوی لى سازده که ن، نه ویش لى وه خو که وت و، له ناوچه ی «نه نگوران و بوستان» نه خشه ی

قه لایه کی مه زن و قایمی دازشت.

له سه ر فه رمانی شا سولتان محمد شه ش هه زار سوار به سه رداری «مورشید قولیخانی شاملو» هاتنه سه ر ده وله تیارخان و ده وری قه لایان دا، شه وئک له شه وان ده وله تیارخان و کومه لئک کوردی نه به رد و نازای یار و هاوکاری، له قه لا هاتنه ده رو، وینه ی به لای عاسمانی خووان پیدادان و به ربونه گیانی قزلباشه کان، هه روه ک گورگی برسی خوئی بخاته ناو کوژی کاران، کاریکیان به قزلباشان کرد و کاره ساتیکیان به سه ر هیتان و دابز دابزیکیان تی خستن و قزلیکیان وی خستن، هه رمه گه ر قزلباش باش بزنان که چون ناشیکیا بوئانه وه و، چه ند لاشیکیان لی گلدانه وه، ئیتر قزلباش به وره نه ماوی و، به بی زه راوی و شپهزه کراوی و، سه رلی شیواوی، زیی هه لاتنیاں گرتنه به ر، ده وله تیارخانیش کوزانه که و ته ۱ سه ریان وه راوی نان و زوریان به ده می شیران، له ت کران هیندیکیشیان پی یان ده چوه به س و ده گیران و ده بورانه وه.

دایکه پیره ی ده وله تیارخان له ناوئه و شه زوهه ننگمه داسواری نه سپیکی بی زین بیو، وه شوین زا کردوان ده که وت و هه رای ده کرد (هه ی به نه قاره هه ی به نه قاره) یانی ته پل و که ره نایان له مل دازن، نه قاره و مله وانه ی حه وت میر لیوایان وه ده ست «ده وله تیارخان»، که وت وه هینانیه وه ناو قه لاکه ی، ... جابه و سه ر که وتنه گرنکه «ده ولتیارخان» له خوده ر چوه شه یتانی شه رد نه ی ده دا و روزه روزه رتی ده برده ده ر. تاوای لی هات. که په رده ی شوره بی درزی و، پای له به ره ی خوئی هه لبری، گوزی به سته سه ر عیراق و وستی ناوچه کانی «سولتانیه» و «ئه هه ریش» بخاته ژیرده سه لاتی خوئی به لام تاسه ر، بوئی نه وچوه سه ر.

«شاعه بباس» له شکر یکی زوری هوژی شاملو، به سه رداری «مه هدی قولیخانی» ناره سه ری، بوکلولی له وده مه داهوز وتیره ی سه ربه ده وله تیارخان و پیاوه شه زانیه کانی لی دوربون. چه ند که سیکی که له گه لدا بو، قه لایش هیشتاسه روبه ری نه گیرابو، زوانگه و بورجی دیده وانلی نه کرابو، ده ولتیارخان، له قه لادا خوئی لی ملامس دا و شاملو ده وری قه لایان گرت و وه لامیان بو شاعه بباس نارد، شا زور به گورجی به ره و شه رگه که وته زینگه، ده ولتیارخان له هاتنی خودی شازور سه رسام بو. به خووشی خوئی له قه لاکه

هاته ده روبه ره و باره گای شاعه بیاس که وته زئی.^۱

له سه ر فه رمانی شاعه بیاس سیسه دکه سیك له ناغایان و سه رناسانی کوردی خزم و که سی «ده وله تیارخان» خراشه کووت و به نده وه وه زنجیر کران وژن و مندال و ورد و درشتیان، به دیل گیران و به تالان بران و پاش چه ند روژنک (ده وله تیارخان) به دار داهه لاواسرا و له دنیای بی فه ره وه به ره و دنیای خوشیان زویی، باوه رت بی به گفتمی دوژمنی خووت، په تی خنکان ده خه یته گه ردنی خووت: کلکی مارت پتراند و بوته برای: خووت به خوتمی ده که ی که پیوه ی دای^۲ به لام عالم آرای عباسی ده لی:

ده وله تیارخان له میره به ناویاگه کانی شاته هماسوبی سه فه وی بو. له لای هه مزه میرزای سه فه ویش زور خوشه ویست و نیاززه و اوله پیش بوه. کاتی هوزه کانی «تکلوی تورکمانی» له شاهه لگه زانه وه، زوری یاریده ی شاداوله پاداشدا کرابه یه کتی له سه رداره پایه به رزه کانی تایه تی شاهانه و تا سالی (۹۹۳ ک = ۱۵۸۴ ز) هه رله و پایه دامایه وه.

کاتی (شا سولتان محمدی خودابه نده ی سه فه وی) له ته وریزه وه زوی کرده مه لبه ندی سولتانیه و له وی خپوه تی هه لدا، ده وله تیاری کرده میری «سیامه نسوریان» ده وله تیاریله شه زئی نیوان سازادانیش، که خو به خوینکدا هه لده پرژینه وه. به شدار بو. به له شگری خو ی زوری «ته هماسوب میرزای» بردو تیکی شکاند، که ده هه زار تورکومانی له گه لدا بوه. به و نازایه تی یه لای سازور سه رکه توه وله گه ل شایشا چوه ته «ساین قه لا» و شه ز کوتایی بی هاتوه^۳ «ده وله تیارخان» وه ک هه موو میره کورده کانی ئیران ده یزانی سازور بی هیزه: له وه ده رفه تی هینا و قه لای خو ی پته و کرد و ناوچه ی ژیرده سه لاتی خو ی گوشاد ده کرده وه، قه لای «سجاسی» دورست کردوچی پیویست بوتیی خزانده.

(سالی ۹۹۵ ک = ۱۵۹۰ ز) که شاعه بیاس هاته سه رته خت «مورسیله قولی تورکمانی» دو زمانی ده وله تیارخانی کرد. شاهیشتا خو ی نه گرتبو، بو به خو ی تی نه گه یاند، به لام سالی (۹۹۸ ک = ۱۵۹۰ ز) له شکرینکی به سه ر کردایه تی «حوسه ین قولی سولتانی سیامه نسوری» نارده سه ر، ده وله تیارخان پیاوانه له شگری شای شکاند و پاشه و پاش به ره و دوی کردنه وه. شاعه بیاس هیچ زئی بو نه مان ریگه ی گزه و فزه نه بی، به لام به گزه یش هیچی بو نه کرا.

(۱) شه زه فنامه ی کوردی

(۲) شه زه فنامه ی کوردی

(۳) تاریخ عالم آرای عباسی

سالی (۱۰۰۰ ك = ۱۵۹۱ ز) شاعه بیاس زوزبه هیزبویه، له قه زوتیه وه له ده ولّه تیارخانی گئرا وه، که باچاوی به شابکه وی و په یمانی دوستایه تی پیکه وه (وه ك دو هیزی سه ره خو) بیه ستن. به لام ده ولتیارخان له وه لامی شاداهه لیکوتا سه ر: «زه نجان» و «سولتانیه» و «ئه بهه ر» و «تارم» و هه موی داگیر کردن. شاعه بیاس له شکرکی یه گجار زوزی لی کوکرده وه، به سه رداری «مه هدی قولیخانی شاملوی تورکمانی» نارد سه ری، ده ولّه تیارخان، ئه وله شکره زوره ی له ناوپردو بلاوی کرد و ئه وانی زور زیا نبار کرد. به لام شاترسی وه به رنیشت و ثوقره ی لی چنرا و، نه ی توانی ده ستی لی هه لگری: ئه مجارله پیشو ته یارترله شکرکی ساز کرد و به سه ر کردایه تی «حوسه بن قولیخانی قوروجی» به گز ده ولّه تیاری دا کردو ئه ویش له وی پیشو خرابتری به سه رهات و، بونه درکی ناو هه ریز. ۱

بو سی هه مین جار شاعه بیاس «حوسه بن خانی شاملوی حاکمی قومی» به له شکره وه نارد، به لام ئه وله هه موان باشریشتی له عه زرکه وت و، له شکره که یشی بونه به فری پار کاتی که شابه خو ی زانی و زوزی نه ماله گیرفانی. که وته فزه و هووری هووری. هاته وه سه رگزه بووری. وتی ئه گه ر به شه ز ناتوانم بابه گه ز بروانم. به م نه خشه شا، نامه ی بو ده له تیار نوسی و نیوه هه زه شه و نیوه ناشتی و زور به زمان لوسی، دلخوشی دانه وه و پرله گله یی و سکالای دوستانه بو. داوای لی کرد که بینه وه دوستی گیانی و شه زبه ده لاقه دا هه ل په سپرن. «ده ولّه تیارخان» کوردیکی دلپاک و کول نه ده ر بو، له گزه و فیل و فزه ی شه زبی خه به ربو. له به ر نه وه فریوی زمان لوسی شای خوارد و له وه لام دا. داوای کردله جی یه ك چاوی به شابکه وی، شاکه بو ده رفه ت ده گه زا به ناوی زاوه وه هاته دیدنه ی و، هیزیکی زوریشی له گه ل خو ی هینا، له نریکی قه لای «ده ولّه تیارخان» شاخیوه تی هه لدا و، له شکرخستی. ده ولّه تیار، چوه دیداری، شاپیشوازه کی گه رمی لی کردوده ستی نایه ناوده ستی و بردیه ناوخیوه تی خو ی، به پیچه وانه ی مروقایه تی به لینی خسته ژیری و په یمانی فریدا و هه لی به ده رفه ت زانی، به فه رمانی شا. خر موچیان گرت و خستیانه ناو کو ت و زنجیران. دانیشتوانی قه لاشیان به شیران له بنه هینان و ده ولّه تیاریان به دیلی هیناقه زوین و له مه یدانی «سه عدا باد» که هه ربولی هه لواسینی کوردان ته رخان کرابو، به دارداکرا، دوایی هوژی سیامه نسوری، درانه ده ست «میرحوسه بن قولیخانی»

سیامه نسوری، که له وه به ر پاسه وانى شابو زۆریش به زۆرو پایه بو. هه رته ویش (سالی ۹۹۹ = ۱۵۴۹) قه لای ئیسته خرۆچه ند شویتیکى بو شاعه بیاس گرت وه به وه خزمه تی به شاکرد^۱

به رتوکی «تحفه ناصری» ده نوی: ته بمرخان کوژی سولتان عه لی به گ حاکمی کوردستان له سالی (۹۹۶ ک) بوئه ده ب دانی شه ز خوازانی «زه زرین که مه ر» به ره و گه زوس زتی ده که وئی. له م کاته دا ده وله تیار سولتانی سیامه نسوری. حاکمی گه رۆس ده بئی، به خوئی و سئی هه زار چه کداریه وه به ربه ته یمورخان ده گرتی. شه زله نیوان دو سویای کوردی هاوخوین دا هه لدایسی و له هه ردولا زۆرده کوژری، له ناکامدا.

ده وله تیارده شکئی و له قه لای زه زرین که مه رده خزی و، خوئی حه شارده دا ته یمورخان ده سستی لی هه لناگری، هه رچوئی ده بئی (قه لای زه زرین که مه ر) به وحه سته م به ده شکین و خوئه ها وینه ناوقه لآوه وه شه زله ناو قه لآدا وه ک ته نور گریه ده ستیشی، له وکاته دا تیری نه جه ل دیت و ته یمور خانی ئارده لان ده کوژری^۲ به لام چه کداره کانی نه تمیورخان به فه رمانده به تی «هه لوخان براچکوله ی ته یمورخان» ده ولتیارخان هه ربه و جوړه نزیکی دو سه د که س له خه لکی (زه زرین که مه ر) ده کوژن و (قه لای زه زرین که مه ر) تالان ده که ن. به وته ی تاریخی کورد و کوردستانی مه ردوخ و «تحفه ناصری» ده وله تیارخان، له م شه زه دا به ده سستی براکوردی کانی کوژراوه، (تحفه ناصری) ده لئی ته رمی ته یمورخان له قه لای زه زرین که مه ر نیتراوه، به لام مه ر دوخ ده نوی هه لوخانی برای ته رمه که ی بردوه ته وه بو قه لای مه ریوان «خوازاناتره» عالم ارای عه بیاسی و شه زه فنامه ده نوسن ده وله تیارله سالی ۱۰۰۰ ک دا له قه زوین به فه رمانی شاعه بیاس له داردراوه: نه م زیویه ته دروست تره

۱) تاریخ عالم ارای عباسی و شه رفنامه ی کوردی که هه ژار کردیه به کوردی

۲) تحفه ناصری ص ۱۰۱

مه لبه ندی بیجار - پارێزگای کوردستان - جه غرافیای تاریخی کوردستان

زیکچراوه ی ئیداره ی مه لبه ندی بیجار (گه روس) له ۱۱ دیکو بیکهاتوووه

ژوماره ناوی دیکوی	ژوماره ی دیکان	ژومارێ نۆوسی دیکو	روبه ری دیکو به کیلومتری چوار گوشه
۱ باوه ره شانی	۳۳	۷۹۸۴ که س	۶۱۲ ک چوار گوشه
۲ بیر تاج	۱۵	۷۳۸۸ که س	۴۴۶ ک چوار گوشه
۳ ته غامین	۲۰	۸۴۱۱ که س	۷۴۶ ک چوار گوشه
۴ خه سراوا	۲۰	۷۱۱۱ که س	۴۶۳ ک چوار گوشه
۵ خورخوزه	۳۱	۸۴۱۱ که س	۷۴۶ ک چوار گوشه
۶ دهووبه ر	۳۸	۷۶۷۷ که س	۹۵۷ ک چوار گوشه
۷ سیامه نسور	۲۰	۷۶۵۹ که س	۷۳۶ ک چوار گوشه
۸ سیلتان	۲۱	۷۹۲۶ که س	۵۲۹ ک چوار گوشه
ژوماره (ناوی دیکو)	ژوماره ی دیکانی	ژوماره ی نۆوسی دیکو	روبه ر
۹ نه جه فاوا	۲۷	۶۴۹۳ که س	۴۹۶ ک م - ی چوار گوشه
۱۰ کورانی	۲۶	۱۱۲۰۱ که س	۳۷۷ ک چوار گوشه
۱۱ گورگین	۱۹	۶۰۰۰	۳۵۴ ک چوار گوشه

هه رکام له م دیکویانه له جیبی خویاندا باسیان کراوه، به رابه ری سه ر ژوماری سالی ۱۳۶۵ هه تاوی مه لبه ندی بیجار خاوه نی ۸ دیکو و ۲۶۹ دبی ئاوه دان و ۷۴ دبی چۆله. به لام به رابه ری راپورتی ئوستانداری کوردستان. بیجار خاوه نی ۱۱ دیکو و ۲۹۷ دبی ئاوه دا نه که من له روی راپورتی ئوستانداری کوردستانی و پرس و جوودیتنی خۆم زۆرتی باسه کانم نویسیوه^۱

به رابه ری سه ر ژوماری وه رزی ۱۳۶۵ هه تاوی حه شیمه تی مه لبه ندی بیجار «گروس» ۱۱۵۸۳۹ که سه. که ۳۵،۸۱۶ که س له شاری بیجار و ۸۰،۰۲۲ که س له

دیکاندا نیشته جین.

دیکوی باوه زه شانی به شی ناوچه ی بیجار

دیکوی باوه زه شانی که له ۳۳ دیی ئاوه دان و چه ند موچه و شوین پیکهاتووه، له باشوری خوهره لاتی بیجار دایه و زوو به ره که ی ۶۱۲ کم ی چوار گوشه یه، یانی له هه رکم یکی چوار گوشه دا ۱۳/۴۵ که س نیشته جی یه و سنوریشی به م جوهره یه.

۱ - له باکوره وه به دیکوی خوهر خوهره -

۲ - له باشوره وه به دیکوی خه سراوا -

۳ - له خوهر ئاواوه به دیکوی ده وروبه ر -

۴ - له خوهره لاته وه به دیکوی پیر تاج و پاریزگای هه مه دانه وه نوساوه.

زه وه کانی خوهره لات و خوړاوا ی نه م دیکویه ده شت و گوزایی و زور به برشت و پیت و به ره که ته. به شی باکور و باشوریشی ته پو لکه بی یه و نه وی تری کۆستانی یه. کێوانی که له سنوری نه م دیکودان بریتین له مانه ۱ - کێوی «سه راسبی» له ده ور به رو به ری دار غه یاس و باوه زه شانی - ۲ - کێوی «در به ند» له مه لیه ندی جوروندی - ۳ - کێوی صحابه له دیی «گراچقا» - ۴ - کێوی حه مزه عه زه ب له دیی ده وله تاوادایه.

دیی - باوه زه شانی - حه شیمه تی ۷۷۲ که سه و به ناوه ندی نه م دیکویه دائراوه، دیاره ناوی دیکو له ناوی نه م دئی گیراوه ته وه. دیی باوه زه شانی له قه راخی شه قامی بیجار به هه مه دان دا هه لکه و تووه - چۆمی - «وزن ده ره» به به ر ناودیی باوه زه شانی دا تی ده په زی و بریکی باش له زه وه کانی نه م دیکویه ئاودیری ده کا، له باشوری نه م دئی و له قه راخی چۆمی وزن ده ره دا چه ند هیکنار زه وی راست، دراوه به ده ولت بو دورست کردنی (شاروچکه). به لکوخه لکی هه ژاری کورد زوژ به روژ به ره و شارستانی و سه رکه و تن برۆن - نه م دئی دوکان و چای خانه وشتی تری هه یه.

ده لێن له ده ورائی کۆندا حه وت برا هاتونه ته نه م مه لیه نده و هه رکام له شوینیکدا نیشته جی بووه، که ئیستا که نه وشوینانه به ناوی هه رکام له و برایانه ناو دیر کراوه - وه ک ۱ - باوه گورکور - ۲ - باوه نه زه ر - ۳ - باوه فه قی ۴ - باوه سورخه (سوره) ۵ - باووسه یین (باوه حوسه یین) ۶ - باوه زه شانی - ۷ - باوه که ره م.

دیی باوه زه شانی له پیشدا له خوړاوا ی نه م دیدا بوه، که نه م دئی له گرانی قورسی ۱۳۳۳ کۆچی که زوی کردوه ته نه م دئی یه وه (سالی شازده قران به ناو - بانگه) ویران بووه وه زوربه ی خه لکه که ی له برسان مردون پاشان له سالی ۱۲۹۳ هه تاوی دئی تازه ی باوه زه شانی له شوینی ئیستا که پدا دورست کراوه - دئی باوه زه شانی له ۳۶ ک شاری بیجار دایه. ده دئی، نه م دیکویه شه قامی خیز زیزی و ۲۳ دیی خاوه نی شه قامی خاکی ماشین زه وه

نزیكترین دئی به باوه زه شانی، دئی سلامه تاوايه ۵ ك. دوره. دورترین دیش دئی - زه حمه تاوايه - ۲۹ ك دوره - ناوی دیکانی نه م دیکوی به زیزی نه لفوی به م جوړه به

۱ - ناخکه ندی سه رو دئی به که له دیکوی تازه ی «باوه ره شانی» مه لبه ندی

بیجار.

له ۱۵ ك خوړه لاتی بیجارو ۲۰ ك باوه زه شانی دایه، کویستانی به، سارده سیره، دانیشتوان ۲۷۷، مال ۵۰، شیعه، کورد، ناوله کایناو، به ره م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه به.

ناخکه ندی خواری - کونه دئی بوه و ئیستا که چوله - ئیمام زاده سوار. ئیمام زاده

مزره پوش - ناوی دو موچه به

۲ - باوه که زه م: دئی به که له دیکوی «باوه زه شانی» مه لبه ندی بیجار.

له ۲۰ ك خوړه لاتی بیجار و ۲۲ ك باوه زه شانی دایه، کویستانی به، سارده سیره، دانیشتوان ۶۹، مال ۱۴، شیعه کورد، ناوله کایناو، به ره م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و توتابخانه هه به.

۳ - باقر ناوا: دئی به که له ریکوی «باوه زه شانی» مه لبه ندی بیجار.

له ۲۴ ك خوړه لاتی بیجار و ۱۵ ك دئی باوه زه شانی دایه، کویستانی به، سارده سیره کورد، شیعه، دانیشتوان ۵۷، مال ۱۳، ناوله کایناو، به ره م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال نازه ل داری باغداری، ده سکردی ژنان: قالیچه زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه به.

۴ - باوه زه شانی: دئی به که له دیکوی «باوه ره شانی» مه لبه ندی بیجار.

له ۳۶ ك خوړه لاتی بیجار دایه، کویستانی به، و سارده سیره، دانیشتوان ۷۷۲، مال ۱۱۲، شیعه - کورد ناوله چوم و کایناو.

به ره م: ده غل سپیایی، میوه، هه نگون، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، باغداری،

ده سکردی ژنان: قالیچه - قالی، زینگا ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه، ناش - قه ساوی - دارتاشی - به رق - ناوی لوله که شی - پوست - ده زمانگا - حه مام - مامان - پایگاه، قوتابخانه ی زانومایی: خاکی نه م دئی یه زۆربه به هره و به برشته. بۆگه م و دانه وئله. پشت قه لادی کۆن بوه نیستاکه چوله و بوه ته موچه -

۵ - جویره ئیل: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۵۵ ک خۆرّه لاتی بیجار دایه. کۆستانی یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتون ۹۰۰ مآل ۱۵۷، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه - قالی زینگا، ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه.

۶ - جه وروه ندی: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۵۵ ک خۆرّه لاتی بیجار و ۱۸ ک دئی باوه زه شانی دایه. کۆستانی یه، و سارده سیره، دانیشتون ۴۰۰، مآل ۷۱ شیعه، کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه - قالی، زینگا: ماشین زه و. مزگه وت قوتابخانه.

(چگه نلو) دئی کۆن بوه و نیستاکه به شکلی موچه ده رهاتوه - چوارباغ دئی کۆنه و نیستاکه موچه یه

۷ - چل نه میران: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۵۰ ک خۆرّه لاتی بیجار و ۱۶ ک دئی باوه زه شانی دایه، کۆستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۱۵۰، مآل ۲۹، شیعه، کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، باغداری، ده سکردی ژنان: قالیچه زینگا، ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه پوست. ناوی لوله که شی - ناش - کانی نادینه «چه شمه نادینه» موچه یه - کانی کویره: موچه یه.

۸ - چالانه: دئی یه که له دیکۆی «باوه زه شانی» مه لبه ندی بیجار.

له ۶۰ ک خۆرّه لاتی بیجار و ۱۴ ک دئی «باوه زه شانی» دایه. کۆستانی سارده سیره شیعه - تورک، دانیشتون ۱۱۹، مال ۱۵، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل، کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، قالی، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۹ - خانباغی: دئی یه که له دیکۆی «باوه زه شانی» مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ ک خۆرّه لاتنی بیجار و ۲۰ ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۵۱۱، مال ۸۷ شیعه کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل، سپیایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باغداری، ده سکردی ژنان: قالیچه، قالی، زینگا، ماشین زه و مزگه وت قوتابخانه، ناشی ئارد،

۱۰ - خان ئاوا: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ ک خۆرّه لاتنی بیجار و ۲۵ ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۷۱، مال ۱۱، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل، سپیایی، شوغل: کشت و کال نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، قالی زینگا، ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه.

۱۱ - ده ولّه ت ئاوا: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۸ ک خۆرّه لاتنی بیجار و ۲۹ ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۴۰۰، مال ۶۷، شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، قالی، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ده ولّه تاوا -

۱۲ - دیه نه: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۲۳ ک خۆرّه لاتنی بیجار و ۱۸ ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۳۳۰، مال ۵۵، شیعه کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، قالی زینگا، ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه، مامانی - پوست، ئاوی لوله که ش - نه وت فروشی، ناش -

۱۳ - ده ولّه ت یار: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۶ ک خۆرّه لاتنی بیجار و - ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۴۵، مال ۹، شیعه کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باغداری، ده سکردی ژنان: قالیچه زینگا، ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه، ئاوی لوله که شی -

۱۴ - داره قه یاس (دار غیاث): دئی یه که له دیکوی باوه زه شانی

مه لبه ندی بیجار.

له ۳۰ ک خورزه لاتنی بیجارو ۸ ک دئی باوه زه شانی دایه، کویستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۶۲۰، مال ۱۱۰، شیعه کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری ده سکردی ژنان: قالیچه، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه حه مام، ده رمانگا، به رق، لوله که شی، فروشگای هاویاری، نه وت فروشی - چای خانه - ناشی نارد -

۱۵ - «ره ضا» ناوا: دئی یه که له دیکوی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له - ک خورزه لاتنی بیجارو - ک دئی باوه زه شانی دایه، کویستانی یه، شیعه تورک، دانیشتون ۹۲، مال ۱۴، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۱۶ - ره حمه ت ناوا: دئی یه که له دیکوی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۷ ک خورزه لاتنی بیجارو ۲۹ ک دئی باوه زه شانی دایه، کویستانی یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتون ۲۲۳، مال ۳۵، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باغداری، ده سکردی ژنان: قالیچه، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه. ناوی لوله که شی - به رق.

۱۷ - (سیلان) (سیرلان): دئی یه که له دیکوی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۲ ک خورزه لاتنی بیجارو - ک دئی باوه زه شانی دایه، کویستانی یه، سارده سیره، شیعه، کورد دانیشتون ۲۶۲، مال ۴۷، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان، قالیچه، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه فروشگای هاویاری - نه وت فروشی - نانویی، حه مام - پاسگاه، پوستان، فیرگه ی زانومانی.

۱۸ - شریف ناوا: دئی یه که له دیکوی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۳ ک خورزه لاتنی بیجارو - ک دئی باوه زه شانی دایه، کویستانی یه، سارده سیره، شیعه کورد، دانیشتون ۱۰۱، مال ۱۷، ناوله کایناو، به رهه م، ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه. پوستان - ناوی لوله که شی -

۲۰ - سه بزه وار: دئی یه که له دیکوی باوه ره شانی مه لبه ندی بیجار.

له - ك خورّه لاتی بیجار و - ك دئی باوه ره شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره شیعه کورد - دانیشتوان ۱۶، مال ۱، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، رژگا: ماشین ره و، مزگه وت قوتابخانه.

۲۱ - شوش ته ری: دئی یه که له دیکوی باوه ره شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۳۵ ك خورّه لاتی بیجار و ۶ ك باوه ره شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتوان ۱۶۳، مال ۳۹، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باغداری ده سکردی ژنان: قالیچه رژگا، ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه به رق - ناوی لوله که شی -

۲۲ - شه وه رتوو (شبرتو): دئی یه که له دیکوی باوه ره شانی مه لبه ندی

بیجار.

له ۱۸ ك خورّه لاتی بیجار و ۱۶ ك دئی باوه ره شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتوان ۳۴۹، مال ۶۰، ناوله کایناو، به رهه م ده غل و سیبایی، شوغل کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه رژگا، ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه، به رق - ناوی لوله که شی - ناسنگه ری - ناش.

۲۳ - ته مره س (طهمورث): دئی یه که له دیکوی باوه ره شانی مه لبه ندی

بیجار.

له ۲۸ ك خورّه لاتی بیجار و ۱۸ ك دئی باوه ره شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتوان ۱۴۷، مال ۲۶، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل، کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه رژگا: ماشین ره و، مزگه وت قوتابخانه حه مام - ناوی لوله که شی.

۲۴ - وه لی ناوای کانی سپی: دئی یه که له دیکوی باوه ره شانی مه لبه ندی

بیجار.

له ۴۵ ك خورّه لاتی بیجار و ۱۵ ك دئی باوه ره شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره شیعه کورد، دانیشتوان ۱۴۰، مال ۱۹، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باغداری، ده سکردی ژنان، قالیچه، رژگا: ماشین ره و،

مزگه وت، قوتابخانه، ده زمانگا، ناوی لوله که شی.

۲۵ - قه ره ده ربه ند: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۵۵ ک خوزه لاتی بیجار و ۱۲ ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره شیعه، کورد، دانیشتون ۱۲۵، مأل ۲۲، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکر دی ژنان: قالیچه ریگا، ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه، ناوی لوله که شی.

۲۶ - قزل تاغاج: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۲۰ خوزه لاتی بیجار و ۱۲ ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره شیعه کورد، دانیشتون ۱۵۲، مأل ۲۷، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باغداری، ده سکر دی ژنان: قالیچه ریگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، پوست، به رق - ناوی لوله که شی.

۲۷ - کاریز دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۲۴ ک خوزه لاتی بیجار و ۱۲ ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره شیعه، کورد، دانیشتون ۴۲۳، مأل ۶۹، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی میوه، شوغل: کشت کال و نازه ل داری باخه وانی، ده سکر دی ژنان: قالیچه ریگا: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه حه مام - پوست، نه وت فروشی، ناش، ناسنگه ری، فروشگای هاویاری -

۲۸ - کولیچه (کلوچه): دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۵ ک خوزه لاتی بیجار و ۱۷ دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی یه، شیعه - تورک، دانیشتون ۳۱۶، مأل ۴۹، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکر دی ژنان: قالیچه، ریگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه. حه مام، ناوی لوله که شی - فروشگای هاویاری - نه وت فروشی - ناش - به قالی.

۲۹ - کناره ی سه یف ئاوا: دئی یه که له دیکۆی باوه زه شانی مه لبه ندی

بیجار.

له - ک خوزه لاتی بیجار و ۸ ک دئی باوه زه شانی دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۱۰۱، مأل ۱۸، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و

ناژله داری، دهسکردی ژنان: قالیچه، ریگا، ماشین‌رهو، مزگهوت، قوتابخانه.

۳۰- کونامار: دئی‌یه‌که له دیکۆی باوه‌ره‌شانی مه‌لبه‌ندی بیجار.

له ۴۴ ک خۆزه‌هلاتی بیجار و ۷ ک دینی باوه‌ره‌شانی دایه، کوستانی‌یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتون ۳۰۴، مال ۵۳، ناو له کایناو، به‌ره‌م: ده‌غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال و ناژله داری باخه‌وانی، دهسکردی ژنان: قالیچه، قالی، ریگا ماشین‌رهو، مزگهوت، قوتابخانه. ناوی لوله‌کەشی - فروشگای هاویاری - نهوت‌فرۆشی.

۳۱- گره‌چیا: دئی‌یه‌که له دیکۆی باوه‌ره‌شانی مه‌لبه‌ندی بیجار.

له ۲۰ ک خۆزه‌هلاتی بیجار و ۱۶ ک دینی باوه‌ره‌شانی دایه، کوستانی‌یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتون ۱۳۳، مال ۲۵، ناو له کایناو، به‌ره‌م: ده‌غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال و ناژله داری باخه‌وانی، گره‌چیا - ناوی صحبایه‌کی گه‌وره‌بو به‌وته‌ی خه‌لکی. گر، یانی: تیشک، چیا، یانی: نور و روشنایی کوستان. دهسکردی ژنان: قالیچه، قالی، ریگا ماشین‌رهو، مزگهوت، قوتابخانه. پۆست، ناوی لوله‌کەشی - ئاش.

۳۲- گویچه‌که‌ند (گوچه‌کند): دئی‌یه‌که له دیکۆی باوه‌ره‌شانی مه‌لبه‌ندی بیجار.

له ۵۰ ک خۆزه‌هلاتی بیجار و ۱۲ ک دینی باوه‌ره‌شانی دایه، کوستانی‌یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتون ۲۸۱، مال ۴۵، ناو له کایناو، به‌ره‌م: ده‌غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال و ناژله داری باخه‌وانی، دهسکردی ژنان: قالیچه، قالی، ریگا ماشین‌رهو، مزگهوت، قوتابخانه، هه‌مام، ئاش.

۳۳- هه‌زارخان: دئی‌یه‌که له دیکۆی باوه‌ره‌شانی مه‌لبه‌ندی بیجار.

له ۴۰ ک خۆزه‌هلاتی بیجار و ۶ ک دینی باوه‌ره‌شانی دایه، کوستانی‌یه، سارده سیره، شیعه، کورد، دانیشتون ۶۷، مال ۱۲، ناو له کایناو، به‌ره‌م: ده‌غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ناژله داری، دهسکردی ژنان: قالیچه، ریگا ماشین‌رهو، مزگهوت، قوتابخانه. حان. هه‌رواخان. له کوردیدا به‌ماناکانی هاتوه. ده‌کری به‌مانا هه‌زارکانی یا هه‌زارخان بێ. خوا زاناتره.

دیکۆی پیر تاج به شی ناوچه ی بیجار

دیکۆی پیر تاج که له خۆرّه لاتی بیجار دایه، رووبه ره که ی ۲۴۶ ک چوار گوشه یه و حه شیمه تی ۷۳۸۸ که سه. یانی له هه رک یکی چوار گوشه دا ۱۶ که س نیشته جی یه و سنوریشی به م جوړه یه.

۱ - له باکوره وه به پارێزگای زه نجان

۲ - له باشوره وه به پارێزگای هه مه دان.

۳ - له خۆرّه لاته وه به پارێزگای هه مه دان

۴ - له خۆراواوه به دیکۆی خۆر-خۆرّه و باوه زه شانی یه وه نوساوه.

دیی پیر تاج به حه شیمه تی ۱۳۸۸ که سه وه به ناوه ندی نه م دیکۆ دانراوه که ناوی دیکۆ که له ناوی میزۆیی نه م دی گیراوه ته وه.

هۆی ناوانانی نه م دی به «پیر تاج» نه وه یه:

۱ - له به شی باکوری نه م دیدا کیۆی به ناوی (پوله ک عه بنه ر) سه ری هه لیئاوه،

که له سه رلو تکه ی کیۆه که به ردی به شکلی تاج زاوه ستاوه «به م هۆیه نه م دی ناز ناوی «پیر تاج» ی له سه رنراوه

یانی سه ری شایسته ی تاجی گه وره یی یه، که نه گه رهه زاران سالیس چه رمه سه ری درێ، به هرزی به نازنری و دلێ کون کون کرێ: له دوی مانی خۆی پاشه کستی نه کا ونه له زری هیشتانه به زنی و کول نه داونه ته زنی، تانه ته ویس نه تا سینی و له ولاتی نه تاریتی، وه ک کیۆکه هه زاران کلپه به فری سارد و سرێ تواندوه ته وه ، سه دان بن و بنه چه یشی براندوه ته وه، به لام خۆی هه ر به سه ربه رزی زاوه ستاوه ، نه تهاوه ته وه وه ره ما وه ،

۲ - ده یشکرێ بله بن «میر حاج» بوه به ره یه ره به شکلی «پیر تاج» ده رهاتوه، خاکی نه م دیکۆیه گوزایی وده شت و به بزشته به لام باکوری خۆراوای، که وشنی دیکانی. حه سه ن ته یمور، کانی ناوینه. ناغبلاغی چه نگ نه لاس. رۆسته ماوا، کویستانی یه.

کیۆه به ناو بانگه کانی بریه تین له مانه:

۱ - زنجیره کیۆی «چه نگه لماس» نه م زنجیره کیۆه له ناوه که ی واده رده که وی که

کانی نه لماسی تیدا بیت، له دی «پیر تاج» هوه ده س پی ده کا و ده رۆا تاده گاته

(۱) پیر به دو ماناهاوه ۱- به مانا ته مه نی رۆز «پیره پیاو» ۲- به مانا نازا و کۆل نه ده روه ک- ده لێن «پیره کور» «پیره میژد»

سه رچۆمی «ته لوار» لیږه دا چۆمی ته لوار دای ده بږی، لوتکه ی به رزوعاسته می نه م زنجیره کتیه.

که به «مومناپی» به ناوبانگه، ۲۵۰۴ گه رز له زوی ده ریاوه به رزه.

وهك خه لکی ده لین له م کتیه مه لهه می وه ده س دی که بو شکسته به تایبه ت بولکاندنی ئیسقانی شکاوی به ده ن پیکه وه زۆربه که لکه:

نه و مه لهه مه به م چۆره وه ده س دی. له لوتکه ی نه م کتیه زنجاووی دیته خواری. له و شوینه ی که زنجاووه که ی لی دی، بږی خاک هه ل ده که ندری و ده کولیندری تابشکلی مه لهه م ده ردی، به لأم وهك ده لین له هه رده کیلوخاک نزیکی مسقالیکی مه لهه م لی وه ده س دی (خوازانانره).

۲ - کیوی «فه تح میل» له که وشه نی دتی - که چه گومه د. ۳ - ته کداغ له دتی رۆسته ماوا. ۴ - (کیوی پوله ك عه مبه ر) له باکوری دتی پیرتاج ۵ - کیوی قورغ داغی له دتی فه تحاوا،

چۆم: ۱ - چۆمی ئاجی چایی.

له کول ته په ی پاریز گای هه مه دانه وه سارچاوه ده گرتی و له شوینی «شیرین سو» تی ده په ری و رۆسته ماوا به جی دیتی و ده ژژته «قزل» وه زانه وه، ۲ - چۆمی کاکه هه باس - له به رزایه کانی دبی خانبلاغی سه رچاوه ده گرتی و له زه ویه کانی کاکه هه باس و شاگودار ده ژژته ناوی چۆمی «شیرین سو» وه وه.

۳ - چۆمی تیکانلو - له دیکانی «کۆنه حه سارو ناغبلاغی پاریز گای هه مه دانه وه سارچاوه ده گرتی و خاکی نه م دیکۆ ناودیږی ده کا و دیکانی تازان قه ره. شاگودار. به جی دیتی، ده ژژته ناوچۆمی. شیرین سو وه

۴ - چۆمی «فه تح میل»

دیکانی، که چه گومه د. گوگقاش، به جی دیتی و ده ژژته چۆمی «شیرین سو وه. ۱»
 ۵ - چۆمی «سیلاو» له به رزایه کانی. ناغبلاغی چه نگ نه لماسه وه سه رچاوه ده گرتی و ده ژژته شیرین سو وه.

۶ - چۆمی پیرتاج. له زه بیه له وه سه رچاوه ده گرتی. دواي نه وه که له دتی. هومايون تی

ده په زئی به ناوه راستی دئی. پیر تاج - دا ده زوا و ده زۆتته ناو شیریز. سوه وه،

شوغلی

خه لکی نه م دیکۆ به کشت و کال و ناژه ل داری، باغداری و باخه وانی یه، تری نه م دیکۆ به ناو بانگه و دۆشاوی نه م دیکۆ به چاکی ناوی زویوه.

خه لکی له کورد و تورک تیکه لَن و به هه ردوو زمانی کوردی و تورکی قسه ده که ن و زیاتریان شیعه مه زهه بن و بزیکیشیان شافعی مه زهه بن -

کانی «گه چی» دئی کپرت لر. یه کیکه له کانه به خیر و بیره کانی نه م ناوچه ده سکردی ژنانی نه م دیکۆ. قالی، قالیچه گلیم، جاجم وشتی تره -

ناوی دیکانی نه م دیکۆ به زیزی نه لفوی به م جووره یه -

«دیکۆی پیر تاج به شی مه لبه ندی بیجار».

۱ - ناغبلاغ چه نگ نه لماس: دئی یه که له دیکۆی پیر تاج له ۸۹ ک بیجار و له ۱۳ ک باشموری خورناوای پیر تاج و ۱ ک شه قامی هومايون دایه. ته پۆلکه یی یه، سارده سیره. دانیشتون ۴۷۷ که س، مال ۸۸. شیعه - کورد، تورک. ئاوله کایناو.

۲ - پیر تاج: شاره چکۆله ی پیر تاج، ناوه ندی دیکۆی پیر تاجی به شی مه لبه ندی بیجاره، له ۷۶ ک خۆره لاتی بیجار دایه کویستانی یه، سارده سیره. دانیشتون ۱۳۸۸ که س، مال ۲۵۲، شیعه، ترک، ئاوله کایناو و کاریز. به رهه م: ده غل - تری و میوه ی فره و فراوان - چنارستان - سپایی، شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری و باغبانی - ده سکردی ژنان - قالیچه و جاجمی به نرخ و بایه خی بیجاری - زینگا ماشین ژه و - پاسگای هیزه کانی نینترامی - مزگه وت و قوتابخانه سه ره تایی و ناوه ندی هه یه.

۳ - جه عفه رئاوا: دئی یه که له دیکۆی پیر تاجی به شی مه لبه ندی بیجار. له ۹۶

ك خۆرّه لاتی بیجار و ۱۹ ك پیرتاج دایه. کوستانیه - سارده سیره. دانیشنوان ۱۹۶ که س، مال ۳۷. شیعه، تورک، ئاوله کایناو و کاریز، به رهه م: ده غل، دانه و پله، تری، سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان، قالیچه

کانی ئاینه

۴ - چه نگ نه لماس: دئی یه که له دیکوی پیرتاجی مه لبه ندی بیجار. له - ك خۆرّه لاتی بیجار و - ك پیرتاج و قه راخی شه قامی بیجار دایه - ته پۆلکه یی یه - سارده سیره - دانیشنوان ۵۰۸، مال ۹۴ شیعه کورده فارس - ئاوله کایناو - به رهه م ده غل و سیبایی - شوغل، کشت و کال و نازه ل داری، قالیچه، حاجیم، گلیم - زینگا ماشین زه و - حاجی ناوا - چه سه ن ته یموری سه ری - خوجوندگه حینه - خودایی - نیستا که چۆلن و به شکلی موجه و مه زرایان لی هاتوه -

۵ - چه سه ن ته مه ر (چه سه ن ته یموری سه ری): دئی یه که له دیکوی پیرتاجی به شی مه لبه ندی بیجار.

له ۹۱ ك خۆرّه لاتی بیجار و باکوری کئی «چه نگ نه لماس» دایه - له داوینی کئودایه - سارده سیره - دانیشنوان - که س مال - شیعه - کورد، تورک - ئاوله کایناو و کاریز - به رهه م: ده غل و سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالی باقی - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۶ - رۆسته م ناوا: دئی یه که له دیکوی پیرتاجی مه لبه ندی بیجار.

له ۹۱ ك خۆرّه لاتی بیجار و ۱۵ ك خۆرّه لاتی پیرتاج دایه - ته په وشبووده شتایی یه - سارده سیره - دانیشنوان ۲۵ که س مال ۵ شیعه - کورد - ئاوله کایناو - به رهه م ده غل و سیبایی - شوغل، کشت و کال و نازه ل داری زینگا ماشین زه و.

۷ - زه ینه ل: دئی یه که له دیکوی پیرتاجی مه لبه ندی بیجار:

له ۸۴ ك خۆرّه لاتی بیجار و ۸ ك پیرتاج دایه. سارده سیره - دانیشنوان ۶۲۶ که س مال ۱۱۸، شیعه - تورک - ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. شیرین سو - موجه یه و شاهواری سه ری - موجه یه.

۸ - شاهواری خوارو: دئی به که له دیکوی پیرتاج مه لبه ندی بیجار.
له ۱۰۱ ک خۆره لاتنی بیجارو ۲۵ ک پیرتاج دایه. سارده سیره - دانیشتوان ۱۹۸ که س
مال ۳۶ شیعه - کورد، تورک - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل - شوغل: کشت و کال و
نازه ل داری.

۹ - فه تاباد (فه تحاوا): دئی به که له دیکوی پیرتاج مه لبه ندی بیجار.
له ۴۹ ک خۆره لاتنی بیجارو ۲۲ کم پیرتاج و - ک حه سه ن ته یمور دایه - ته په و
شیووده شتایی به - سارده سیره - دانیشتوان ۴۵۸ که س، مال ۷۵، شیعه، تورک - ناوله کایناو
- به رهه م: ده غل و سییایی و تری - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - زینگا: ماشین ره و
- مزگه وت و قوتابخانه (قه ره سه قه ل)

۱۰ - قازان قه ره: دئی به که له دیکوی پیرتاجی مه لبه ندی بیجار.
له ۵۹ ک خورئاوای بیجار و ۱۷ ک باشوری خورئاوای پیرتاج و قه راخی شه قامی،
«شاگودار» به پیرتاج دایه - ته پۆلکه یی به - سارده سیره - دانیشتوان ۷۰۲ مال ۱۱۹ شیعه،
تورک، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سییایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری -
قالیچه، گلیم، جاجم - زینگا: ماشین ره و.

۱۱ - کاکه عه باس: دئی به که له دیکوی پیرتاجی مه لبه ندی بیجار.
له ۶۰ ک خورئاوای بیجار و ۱۶ ک باشوری خورئاوای پیرتاج و قه راخ شه قامی
«گاوبازه» به «شاگودار» دایه - ته پۆلکه یی به - سارده سیره - دانیشتوان ۶۵۲ مال ۱۱۰.
شیعه - تورک - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سییایی - شوغل: کشت و کال و
نازه ل داری، قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین ره و.

۱۲ - که چه گومبه د: دئی به که له دیکوی پیرتاجی مه لبه ندی بیجار.
له ۵۲ ک خورئاوای بیجارو ۲۴ ک پیرتاج و - ک باشوری خورئاوای حه سه ن ئاوای - و
- ک خورئاوای ئیسفالتی بیجار تیکاب دایه - کوستانیه، سارده سیره - دانیشتوان ۲۱۰ مال
۳۹ شیعه - کورد، تورک - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سییایی - شوغل: کشت و کال و
نازه ل داری، قالیچه، گلیم، جاجم - زینگا: ماشین ره و قوتابخانه.

۱۳ - گاو بازه: دئی به که له دیکوی پیرتاجی مه لبه ندی بیجار.

له ۹۶ ک خۆرهلانی بیجار و ۱۱ ک باشوری خۆرناوای پیرتاج و قهراخی شهقامی «شاگوار» به «خودایی» دایه، ته پۆلکه بی به، سارده سیره، دانیشنوان ۳۲۸ مان ۶۵ شینعه - کورد - ئاو له کانیاو - به رههم: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، قالیچه، گلیم، جاجم - رینگا: ماشین ره و.

۱۴ - یولقاش: دی به که له دیکۆی پیرتاج مهلبه نی بیجار.

له ۹۶ ک خۆرهلانی بیجار و ۲۰ ک باشوری خۆرناوای پیرتاج و قهراخی شهقامی «کاکه عهباس» به «گه چه گومبه د» دایه، کویستانی به، سارده سیره، دانیشنوان - مان - شینعه - تورک - ئاو له کانیاو - به رههم: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، قالیچه، گلیم، جاجم - رینگا: ماشین ره و.

۱۵ - هوما یون: دی به که له دیکۆی پیرتاج مهلبه نی بیجار.

له ۸۲ ک خۆرهلانی بیجار و ۶ ک پیرتاج دایه، کویستانی به، سارده سیره، دانیشنوان ۵۹۹ مان ۱۱۱ شینعه - تورک - ئاو له کانیاو - به رههم: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باغبانی.

دیکۆی ته غامین به شی ناوچه ی بیجار

دیکۆی ته غامین. یه کینکه له یازده دیکۆ کانی ناوچه بیجار.

ئه م دیکۆیه که له باکوری ناوچه بیجار دایه، له ۲۳ دئی کوزانی و سیامه نسور پیکهاتوه
 حه شیمه تی ۶۲۵۴ که سه و زووبه ریشی ۵۰۴ ک چوار گوشه یه. یانی له هه رک، یکی چوار
 گوشه دا ۱۲/۵ که س نیشه جی یه

ئه م دیکۆیه به زرو نرمی فره ی تپدایه. به جۆری که دیکانی له چاوکیوه کانی لای
 باکوری له شوپنیککی زورنه وی تردهه لکه وتوون له به رنه وه. به «ته غامین» ناودیر کراوه
 سنوری ئه م دیکۆ به م جۆره یه.

۱ - له باکوره وه به کیوه کانی. نوراین و پارێزگای زه نجان ۲ - له باشوره وه به دیکۆی
 سیامه نسور. ۳ - له خوره لاته وه به دیکۆی کوزانی ۴ - له خوراواوه به دیکۆی
 سیامه نسوره وه نوساوه.

کیو. کیوه کانی - نوراین عه لی قولی چه ق، هادی که له یی. کونه شوور، ئورتاداغ.
 له م دیکۆداقه راریان گرتوه.

دیی ناغبلاغ «کانی سپی» ته غامین به ناوه ندی ئه م دیکۆدانراوه. سنوری ئه م دئی به م
 جۆره یه - ۱ - له باکوره وه به ناوچه ی کویستانی ۲ - له باشوره وه . به کول ته په ی
 ته غامین ۳ - له خوراوه به چه تاق ۴ - له خوره لاته وه به قورت ده ره وه نوساوه.

چۆم. چۆمه کانی ئه م دیکۆیه گشتیان کاتین و له کانی هاویناندا ناویکی وایان نامینی که
 کشت وکال که لکی باشی لی وه ربگیری.
 له ناوچۆمیلکه کاندا ئه م سئ چۆمه ناویان زورتره.

۱ - چۆمی ناغبلاغی ته غامین که له باشوری به رزایه کانی ناغبلاغه وه سه رچاوه
 ده گری. له دیکانی سیووری. نوچ گومه دی سولتان نوچ گومبه دی خان. تی ده په زی و له
 دیکۆی کوزانی سه ره لدیتی.

۲ - چۆمی که له باکوری دیی ناغبلاغی ته غامین سه رچاوه ده گری و قورت ده ره
 به جی دیلۆی دیکۆی کوزانی زی ده که تی

۳ - چۆمی. چیچکلو. له به رزایه کانی دیی چیچکلو سه رچاوه ده گری و ده زوا تا
 له دئی. حه سه ناوای چاروق. ده چینه دیکۆی ته غامینه وه. پاشان له دئی «قه مچوخه»
 ده رزته ناو دیکۆی کوزانی وه ئه م دیکۆ سارترین خالی ناوچه ی بیجاره چون له به زرترین
 شوینی ناوچه دا قه راری گرتوه، زورتری خه لکی ئه م دیکۆ. تورکو شیعه ن بریکیشیان
 سونتی و کوردن. دیکان به زیزی ئه لفوی به م جۆره یه.

۱ - **ئاغ که ندقه ره که ند:** دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی ناوچه ی بیجار. له ۱۰۰ ک باکوری بیجار و ۱۵ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۳۱۳، مال ۵۸ شیعه - تورک ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی هه نگوین، میوه، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری. باخه وانى، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم به زه، ژینگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، لوله که شی، ئاش، حه مام.

۲ - **ناقبلاغی طغامین:** دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی بیجار.

له ۱۱۰ ک باکوری مه لبه ندی بیجار دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۶۸۲ مال ۱۱۲، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، به زه، ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، پوست، ناوی لوله که شی - فروشگای هاویاری - نه وت فروشی - ئاسنگه ری، ئاش، حه مام.

۳ - **ئوچ کومبه دی «خان»:** دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی ناوچه ی بیجار.

له ۹۲ ک باکوری مه لبه ندی بیجار و ۱۰ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۳۹۷، مال ۶۶، ئاوله کایناو، سونتی - شیعه، کورد، به رهه م: ده غل و سپیایی، هه نگوین، میوه، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری، باخه وانى، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه - نه وت فروشی، ئاش، حه مام

۴ - **ئوچ گومبه دی سلطان:** دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی ناوچه ی بیجار.

له ۹۲ ک باکوری بیجار و ۱۰ ک ناقبلاغی طغامین دایه، سارده سیره، دانیشتون ۲۳۲، مال ۴۰ ئاوله کایناو، شیعه، تورک، به رهه م: ده غل و سپیایی میوه، هه نگوین، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری باخه وانى، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه، حه مام، ناوی لوله که شی - نه وت فروشی.

ئیبیرایم ئاوا: موچه یه -

۵ - **بوستان ده ره:** دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی بیجار.

له ۹۳ ک باکوری مه لبه ندی بیجار و ۱۸ ک ناقبلاغی دایه، سارده سیره، دانیشتون

۳۰۳، مال ۵۳

ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وان، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم زنگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه. ناوی لوله که شی، فروشگای هاویاری. نه وت فروشی - ناش، حه مام.

ته کی نه ولی: موچه یه.

۶ - چطاق: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی ناوچه ی بیجار.

له ۱۱۲ ک باکوری مه لبه ندی بیجار و ۳ ک ناقبلاغی طغامین دایه، سارده سیره، دانیشتون ۳۱۸، مال ۶۴، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، ناوی لوله که شی، فروشگای هاویاری، نه وت فروشی. ناش - ناسنگه ری

۷ - حه سه ن ناوای چاروق: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی ناوچه ی بیجار.

له ۱۱۰ ک باکوری مه لبه ندی بیجار و - ک ناقبلاغی طغامین دایه، سارده سیره، دانیشتون ۲۵۷ مال ۴۶ ناوله کایناو، به رهه م: ده غل سیبایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه. ناوی لوله که شی، ناسنگه ری، ناش، حه مام

۸ - خان که ندی: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی ناوچه ی بیجار.

له ۱۳۳ ک باکوری ناوچه ی بیجار و ۱۸ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۱۹۵ مال ۳۳، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، هه نگوین، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، ناوی لوله که شی.

۹ - سه راب: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی ناوچه ی بیجار.

له ۱۱۰ ک باکوری ناوچه ی بیجار و ۷ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۴۹۲ مال ۸۲، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه، حه مام، ناوی لوله که شی، فروشگای هاویاری. نه وت فروشی، ناش، ناسنگه ری.

۱۰ - سولتان ناوای چوتاق «چطاق»: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی

ناوچه ی بیجار.

له ۱۱۵ ك باكوری ناوچه ی بیجارو ۶ ك ناقبلاغی و ۶ ك ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلكه یی یه، سارده سییره، دانیشنوان ۱۵۷، مأل ۲۳، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی میوه هه نگوین، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باخه وانى، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، حه مام، ناوی لوله که شی.

۱۱ - سیوه ری: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۱۰ ك باكوری مه لبه ندی بیجار و ۴ ك ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلكه یی یه، سارده سییره، دانیشنوان ۲۷۳، مأل ۴۵، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، ناوی لوله که شی، به قالی.

۱۲ - شه ریف که ندی: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۳۰ ك باكوری مه لبه ندی بیجار و ۸ ك ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلكه یی یه، سارده سییره، دانیشنوان ۴۲۵، مأل ۷۵، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، شه خس، حه مام، ناوی لوله که شی، به قالی، ئاسنگه ری.

۱۳ - عه لی شا (عه لی ناوای کاریزه): دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی

مه لبه ندی بیجار.

له ۷۶ ك باكوری مه لبه ندی بیجار و ۸ ك ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلكه یی یه، سارده سییره، دانیشنوان ۱۶۲، مأل ۲۷، شیعه - تورک، کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باخه وانى، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم ژینگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، ناوی لوله که شی، ناش، حه مام.

۱۴ - قز لجه: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۳۱ ك باكوری مه لبه ندی بیجار و ۱۰ ك ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلكه یی یه، سارده سییره، دانیشنوان ۳۳۰، مال ۵۶، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم ژینگا، ماشین زه و، مزگه وت

قوتابخانه، فروشگای هاویاری، نه وت فروشی. به قالی.

۱۵ - قورت ده ره: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۰۰ ک باکوری مه لبه ندی بیجار و ۸ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۹۸، مال ۱۹، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، رژگا، ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه

۱۶ - قه مبه رجه: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۱۵ ک باکوری مه لبه ندی بیجار و ۹ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۱۹۶، مال ۳۵، شیعه - تورک ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، مزگه وت، قوتابخانه مورغداری، له سه ر شه قامی ئیسفالتیه.

۱۷ - کور کوره: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۹۶ ک باکوری بیجار و ۱۲ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۴۴۵، مال ۶۸ ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، هه نگوین، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، رژگا: ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه ناوی لوله که شی، حه مام، ناش، به قالی.

۱۸ - که له زان: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۳۲ ک باکوری مه لبه ندی بیجار و ۱۳ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۲۳۰، مال ۲۳، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، رژگا: ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه، مورغداری. حه مام، ناوی لوله که شی، به قالی، ناش

۱۹ - گۆل ته په ی طغامین: دئی یه که له دیکۆی «طغامین» ی مه لبه ندی

بیجار.

له ۱۰۶ ک باکوری مه لبه ندی بیجار و ۴ ک ناقبلاغی طغامین دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون ۵۳۳، مال ۸۶ شیعه - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باخه وانی، ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، رژگا:

ماشین‌پره، مزگه‌وت، قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تامی، فیرگه‌ی رانزومایی، شورای ثابینی، حه‌مام، ناوی لوله‌کشی، به‌رق، دارناشی، فروشگای هاویاری، نه‌وت فروشی، به‌قالی، ناش، گچی بابا: نیستاکه موچه‌یه.

۲۰- مه‌ده‌ک: دی‌به‌که له دینکۆزی «طغامین»ی مه‌لبه‌ندی بیجار.

له ۷۸ ک باکوری مه‌لبه‌ندی بیجار و ۴۳ ک ناقبلاخی طغیان دایه، نه‌پۆلکه‌یی‌یه، سارده سینه، دانیشوان ۲۱۶، مال ۳۶ شینعه - تورک - کورد، ناو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و سپایی، میوه، شوغل: کشت و کال و نازه‌لداری، باخه‌وانی، ده‌سکردی ژنان: قالیچه و گلیم، رینگا، ماشین‌پره، مزگه‌وت، قوتابخانه، ناوی لوله‌کشی، فروشگای هاویاری. نه‌وت فروشی، به‌قالی، ناش.

دیکوی ده‌ور و به‌ری ناوچه‌ی بیجار

دینکۆزی ده‌ور و به‌رکه له ۴۹ دی وو موچه پینکها‌توه. له خۆراوای شاری بیجاردا هه‌لکه‌وتوه.

رووبه‌ره‌که‌ی ۹۵۷ ک چوارگۆشه‌یه و حه‌شیمه‌تی ۷۶۷۷ که‌سه. یانی له هه‌رک یکی چوارگۆشه‌دا ۸

که‌س نیشته جی‌یه. سنوری ئەم دینکۆیه به‌م جۆره.

۱- له باکوره‌وه به دینکۆکانی سنلتاه و سیامه‌نسور

۲- له باشوری وه به دینکۆزی خه‌سراوا

۳- له خۆراواوه به دیکوی نه‌جه‌فاوا

۴- له خۆره‌ه‌لاته‌وه به شاری بیجار و دینکۆکانی باوه‌ره‌شانی و خۆرخۆره‌وه نوساوه.

دیی «جه نگیز قه لآ» که له ۱ ک باشوری^۱ شه قامی ئیسفالتی بیجار، دیوانده ره و ۵ ک بیجار دایه، به ناوندی نه م دیکۆ دانراوه، دیی جه نگیز قه لآ: له نیوان دو کیۆی به رزوبه سام داهه لکه وتوووه.

پیشینیان ده گیرنه وه، کاتی هورۆمی سویای بی به زه و دل زه ق و خوین مزی «مه غول» به رابه ری. (جه نگیزخان)، خه لکی کوردی به شه زه فی ناوچه که، له سه ر نه م دوو کیۆه مه ته ریزوسه نگه ریان لی دا به ستوه و، زیگیان له سویای ده س دریزکه ری مه غول به ستوه، ته نانه ت نه یان هیستوه که مه غول زه قه ریان پی بیا و خوین یان بمزی، نیشتمانیان کاول کاوخویشیان بکوژی. به م هۆیه ناویان نا (جه نگیز قه لآ).

یانی نه ی جه نگیزخان بزانه. کوردستان قه لآی میردانه. حه شارگه ولانی شیرانه، لیره دا نال داران نالیان رزاندو ه و، بالداران بالیان وه راندو ه.

کیۆی به نجه عه لی: له خوهره لآتی نه م دیدا به رزو به سام زاوه ستاوه، ده لی تائیتسا سه دان جه نگیزم زاواناوه، له م کیۆه دا به ردی به شکلی په نجه ی مرو ده رها توووه. به گوئی خه لکی ناوچه که، نه وشه قله له په نجه ی حه زره تی عه لی په لیه ی چواره می سوتنی و نیمامی هه وه لی شیعه کان. گیراوه ته وه، خه لکی نه م ناواقه گشتیان کوردن و به کوردی زاویژی تایبه تی بیجاری، پیکه وه ده دوین، زۆرتریان مه زهه بیان شیعه یه وئه وانی تریان سوتنی شافیعین، که هه ر دوولاپیکه وه جووشیان خواردوه وه ریز بویر و برۆای یه کتر داده نین شوغلی خه لکی. کشت و کال نازه ل داری یه، ده سکردی ژنانی نه م دیکۆ قالی و قالیچه یه، ناوی دیکانی به زبزی نه لفوبی به م جوړه یه

۱ - نه لوه ند قولی: دیی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار

له ۱۲ ک باکوری خوړناوای بیجارو ۸ ک باکوری ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته په و شیوو ده شتایی یه - سارده سیره دانیتشوان ۱۶۱ مآل ۲۷ شیعه، کورد - ناوله کایناو - به ره م: ده غل و سیایی - شوغل، کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، مه وجی بیجاری - زیگا ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه

۲ - ناغاموراد: دیی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۶ ک باشوری خوړناوای بیجار و مابه نیی «وه یس مرید» و «مه قلی» دایه - ته په و

شیوه و ده شتاییه - سارده سیره دانیشتوان ۱۳۵ مال ۲۰ شیعه - کورد - ئاوله کایناو - به ره م ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، و موجی بیجاری - ریگا ماشین ره و.

۳ - ئاله که وو - دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار

له ۹ ک باشوری بیجار و قه راخی شه قامی خیر زیری بیجار به خه سراوا دایه - ته په و شیوه شتاییه - سارده سیره دانیشتوان ۳۲۷ مال ۶۴ شیعه - سه بید - کورد - ئاوله کایناو - به ره م: ده غل و تری و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، مه وج - ریگا: ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه - دئی (موقولی) کورد و شیعه ن له نزیکی ئاغامورا دایه و ئیستا که چۆله

۴ - باوه (سوره) (بابا سورخه): دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» بیجار.

له ۱۲ ک خورئاوای بیجار و قه راخی ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته په و شیوه ده شتاییه - سارده سیره - دانیشتوان ۲۵۷ مال ۴۲ شیعه - کورد - ئاوله کایناو - به ره م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، مه وجی بیجاری - ریگا ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۵ - باراماوا: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» بیجار.

له کم - ی بیجار دایه - سارده سیره، دانیشتوان ۴۰ مال ۶ - شیعه - کورد. ئاوله کایناو به ره م: ده غل، سپیایی. شوغل: کشت و کال ئاژه ل داری - مزگه وت قوتابخانه - ریگا - ماشین ره و.

۶ - بورجکه: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» بیجار

له ۶ ک باشوری خور ئاوای بیجار دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان ۲۸۱ مال ۵۴ شیعه - کورد - ئاوله کایناو به ره م: ده غل و سپیایی و تری - شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری - ده سکردی ژنان - قالیچه و گلیم - ریگا: ماشین ره و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۷ - په ینه بره - دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۲۲ ک باشوری خور ئاوای بیجار له ۱۶ ک باکوری خوره لاتنی نه جه ف ئاوای

باشوری ئیسفالتی بیجار دیواندره دایه - ته پۆلکه بی بی - سارده سیره - دانیشتوان، ۱۷۷، مال ۳۲ شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، مه وج - مزگه وت و قوتابخانه

۸ - چل نه میران: دی بی که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار

له ۴۵ ک باشوری خوره لاتی بیجار و قه راخی چۆمی تلوار دایه - کویستانی به - نارانه - دانیشتوان، ۱۲۷، مال ۲۱، شیعه کورد، ناوله کایناو و چۆمی تلوار - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - زینگا: له قه راخی چۆمی تلوار و دیی سلامه ت ناووه، ماشین ره وه - مزگه وت و قوتابخانه ی هه به. (چه شمه نه یاز) موچه به -

۹ - چه شمه کازم: دی بی که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار

له ۲۰ ک باشوری بیجار و له ۲۲ ک خوره لاتی نه جه ف ناوا و ۵ ک باشوری ئیسفالتی بیجار دیواندره دایه - ته پۆلکه بی بی - سارده سیره - دانیشتوان، ۲۰۱، مال ۲۷، شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان - قالیچه، گلیم، مه وج، زینگا ماشین ره وه - مزگه وت و قوتابخانه.

۱۰ - (کانی خانقلی) چه شمه خانقلی: دی بی که له دیکۆی «حه ومه ی»

مه لبه ندی بیجار.

له ۲۰ ک بیجار و ۲۲ ک خوره لاتی نه جه ف ناوا و ۵ ک باشوری ئیسفالتی بیجار دیواندره دایه - ته پۆلکه بی بی - سارده سیره - دانیشتوان، ۲۸۱، مال ۴۹، شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی و میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، مه وج - زینگا: ماشین ره وه - مزگه وت و قوتابخانه - (چه شمه خانجه بورجکه) موچه به

۱۱ - جه نگیزه لا - دیی ناوه ندی دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۵ ک خورناوای بیجار و ۱ ک باشوری ئیسفالتی بیجار دیواندره دایه - ده شتایی به - له به یینی دوکیوی که له قه ندی، که به قه لای چه نگیزخاق مه غول به ناوبانگه - هه لکه وتوه - نارانه، دانیشتوان ۸۸، مال ۱۹، شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، مه وج بیجاره - زینگا ماشین ره وه - مزگه وت و قوتابخانه ی هه به - له نزیککی دی ناسه واری قه لایی کی

کونه له چاونه داه تائیتساکه زون نه بوه ته وه که کی دروستی کردووه و که ی ژووخواوه.

۱۲ - حه لَوایی - دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لَبه ندی بیجار

له ۱ ک خورناوای بیجار و قه راخی باکوری نیسفالئی بیجار دیوانده ره دایه - ته په و شیوو ده شتایی یه - سارده سیره دانیشتون ۶۲۶ مال ۱۱۳ شیعه - کورد، ناوله کایناو و کاریز - به ره م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه - مه وجی بیجاری - قوتابخانه و لوله که شی و برقی هه یه.

۱۳ - حوسه ین ناوای که مه ر زه رد: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی»

مه لَبه ندی بیجار.

له ۲۵ ک بیجارو ۳۹ ک باکوری خوره لاتی نه جه ف ناوا و له قه راخی چۆمی «قزل و ه زان» دایه - ته پۆلکه یی یه - سارده سیره - دانیشتون ۱۰۷ مال ۲۱ شیعه - کورد - ناوله چوم و کایناو - به ره م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. ده سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - ریگا.

۱۴ - (حوسه ین ناوای) گورگان: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی»

مه لَبه ندی بیجار.

له ۲۳ ک بیجار و ۳۱ ک باکوری خوره لاتی خسروناوا ۲ ک باشوری «نه دری» دایه - ته پۆلکه یی یه - سارده سیره - دانیشتون ۱۲۳ مال ۲۱ شیعه، کورد - ناوله کایناو - به ره م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجم، زینگا: ماشین زه و -

۱۵ - خانان قولی: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لَبه ندی بیجار.

له ۴۵ ک بیجارو - ک چه نگیز قه لا دایه - ته پۆلکه یی یه - سارده سیره - دانیشتون ۹۸۰ مال ۱۷۴ سونسی، کورد - ناوله کایناو - به ره م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجم - زینگا: ماشین زه و. فرگه و ت

(سئی کانی)

۱۶ - خورزه م ناوای: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لَبه ندی بیجار.

له ۲۶ ک باشوری خورناوای بیجارو ۲ ک حوسه ین ناوای گورگان دایه - ته پۆلکه یی یه

- سارده سیره - دانیشتوان ۲۶۴ مال ۴۹ شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجم - زینگا، ماشین زه و.

۱۷ - خوشاو: دئی به که له دیکوی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۱۰ ک باکوری خوراوی بیجار و ۱ ک خورناوای شه قامی سه له وات ناوا دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتوان ۷۱ مال ۱۵ شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان مزگه وت و قوتابخانه - (خیراوا) نیستانکه موچه به - ده ره که و وپوچه به.

۱۸ - زه رده که مه ر: دئی به که له دیکوی (حه ومه ی) مه لبه ندی بیجار.

له ۳۵ ک بیجارو قه راخی چومی قزل و ژان دایه - ته پۆلکه بی به - سارده سیره ۳۷۲ دانیشتوان ۳۷۲ مال ۵۹ سوتنی شیعه، کورد - ناوله کایناو و چوم - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه

۱۹ - سایل و مایل: (پشت ده ره ن) شیعه کورد

دی به که له دیکوی (حه ومه ی) بیجار. له ۱۲ کم - ی باشوری خوراوی بیجار - سارده سیره. دانیشتوان ۲۸ مال ۵ - شیعه - کورد - ناوله کایناو به رهه م: ده غل - سپیایی - شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. ده سکردی ژنان قالی - قالیچه - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی ناو حه مام.

۲۰ - سه عداوا (صادقاوا): دئی به که له دیکوی «حه ومه ی» مه لبه ندی

بیجار.

له ۱۴ ک باشوری خورناوای بیجارو ۲ ک باشوری بیجار دیوانده ره دایه - ته پۆلکه بی به - سارده سیره - دانیشتوان ۶۳ مال ۹ شیعه، کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان قالیچه و گلیم، جاجم

۲۱ - شه ریف ناوا: دئی به که له دیکوی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۱۱ ك باشوری بیجارو - ك چه نگیز قه لآ دایه - ته په و شیوده شتایی یه -
سارده سیره - دانیشتوان ۲۴ مال ۶ شیعه - کورد، ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل و سبیایی -
شوغل: کشت و کال و ئازهل داری. ده سکردی ژنان: قالیچه و جاجمی بیجاری - زینگا
ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه. نیستاکه چوله له شاری بیجاره وه ده ی کلین

۲۲ - سه لوات ئاوا: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۱۸ ك بیجارو - ك چه نگیز قه لآ دایه - ته په و شیو ده شتایی یه - سارده سیره -
دانیشتوان ۱۴۰ مال ۲۶ شیعه - کورد - ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل و سبیایی - شوغل:
کشت و کال و ئازهل داری ده سکردی ژنان: قالیچه و جاجمی بیجاری - زینگا : ماشین زه و
- مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۲۳ - عه لی به ده ل (ئالی به ده ل): دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی»

مه لبه ندی بیجار

له ۷ ك خورئاوای بیجارو ۱ ك باکوری ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته په و شیوو
ده شتایی یه - سارده سیره، دانیشتوان ۱۰۲، مال ۲۰، کورد - ئاوله کایناو به رهه م: ده غل و تری
و سبیایی - شوغل: کشت و کال و ئازهل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه و گلیم و جاجمی
بیجاری - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه، کارخانه ی سیمانی کوردستان.
له خوراوای دئی ئالی به ده ل دایه. به لام هیشتا. کارخانه ی سیمان کوردستان نه که و
توه ته کار - له پیشداقه رار وابوله سه ر پردی نساره ی دیوانده ره دا بندری، به لام له وی
گوئزرا وه بو ناوچه ی بیجار، به بیانووی نه بوونی نه منیه ت. عه ودالان - دئی کۆن بوه.
به لام ئیستاله موچه یه.

۲ - (قاسم ئاوا) وه ی نيسار: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی

بیجار.

له ۳۵ ك باکوری خورئاوای بیجار و له قه راخی چۆمی قزل وه زان دایه - کویستانی یه -
سارده سیره - دانیشتوان ۶۸ مال ۱۲ شیعه، سونتی - کورد - ئاوله کایناو به رهه م: ده غل و سبیایی
- شوغل: کشت و کال و ئازهل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، زینگا: ماشین زه و -
مزگه وت و قوتابخانه. (قه ره که ند) نیستاکه موچه یه.

۲۵ - قه یسه: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۱۳ ك باكوری خورئاوای بیجازو - ك باكوری ئیسفالتی بیجاز دیوانده ره دایه -
ته په یه - سارده سیره - دانیشتون ۸ مأل، ۱، شیعه - کورد - ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل و
سپییایی - شوغل: کشت و کال و ئازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه و جاجمی بیجاری -
زیگا: ماشین ره و - مزگه وت.

۲۶ - قوم ده ره (قه مه ده ره): دئی یه که له دیکوی «حه ومه ی» مه لبه ندی
بیجاز.

له ۳۰ ك باكوری خوره لاتی بیجاز و قه راخی چۆمی قزل وه زان دایه - ته پوله که یی یه
- سارده سیره - دانیشتون ۱۵۳، مأل ۲۷، سونتی - کورد - ئاوله چۆم و کایناو - به رهه م:
ده غل و سپییایی - شوغل: کشت و کال و ئازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم،
جاجم - زیگا - مزگه وت

۲۷ - قه ره بلاغ: دئی یه که له دیکوی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجاز.
له ۳ ك باكوری خورئاوای بیجازو - ك ئیسفالتی بیجاز دیوانده ره دایه - کویستانی یه -
سارده سیره - دانیشتون ۱۵، مأل ۳، شیعه - کورد - به رهه م: ده غل و سپییایی - ئاوله کایناو -
شوغل: کشت و کال و ئازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالی، قالیچه زیگا: ماشین ره و -
مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۲۸ - قازی قوشچی: دئی یه که له دیکوی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار،
له که ل قه واسورخه دا به شکلی دئی ده رهاتوه.

له ۲۰ ك خورئاوای بیجار و له قه راخی ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته پوله که یی یه
- سارده سیره - دانیشتون ۱۶۱، مأل ۲۳، شیعه - سادات - کورد - ئاوله کایناو - به رهه م:
ده غل و سپییایی - شوغل: کشت و کال و ئازه ل داری ده سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم
- مزگه وت و قوتابخانه - زیگا: ماشین ره و، نه م دئی له که ل دئی (قه واسورخه) دا به شکلی
دئی ده رهاتوه.

۲۹ - قه واسورخ: دئی یه که له دیکوی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجاز.
له ۲۰ ك بیجاز و له قه راخی ئیسفالتی بیجاز دیوانده ره دایه - ته پوله که یی یه -
سارده سیره - دانیشتون ۱۹۵، مأل ۳۶، شیعه - کورد - ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل و
سپییایی - شوغل: کشت و کال و ئازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم،

مزگه وت و قوتابخانه - زینگا: ماشین زه و.

۳۰ - قه ره ته وه ره: دئی به که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۱۹ ک بیجارو - ک باشوری ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته پۆلکه یی به - سارده سیره - دانیشتوان ۴۷۵، مال ۸۸ شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، جام، گلیم، زینگا، ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه به.

۳۱ - قشلاخ نه و رۆز: دئی به که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۳۶ ک بیجارو - ک چه نگیزه لآ دایه - ته پۆلکه یی به - سارده سیره - دانیشتوان ۶۴۶ مال، ۱۰۲ سوننی، شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، جام، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه به. (کونه زوبا) ئیستا که موچه به

۳۲ - گوڵستانه: دئی به که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۲۴ ک بیجارو ۶ ک باکوری ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته پۆلکه یی به - سارده سیره - دانیشتوان ۱۲۶ مال ۱۹ شیعه سوننی - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، جام، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه به.

۳۳ - گومه دی حاجی: دئی به که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ ک بیجارو و - ک چه نگیزه لآ و قه راخی چۆمی (پل کوشتی) دایه - ته پۆلکه یی به - سارده سیره - دانیشتوان ۹۰، مال ۲۵ سوننی - شیعه - کورد - ناوله کایناو و چۆم - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جام - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه به -

۳۴ - گوڵ بلاغی خواروو - دئی به که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی

بیجار.

له ۲۰ ک باشوری بیجارو و - خۆرئاوای ئیسفالتی بیجار هه مه دان دایه - ته په به - سارده سیره - دانیشتوان ۱۸۷، مال ۲۹ شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و

سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجمی بیجاری - زینگا: ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۳۵ - گول بلاغی سه رو - دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجاز. له ۱۵ ک بیجازو - ک چه نگیز قه لا دایه - ته په یه - سارده سیره - دانیشتوان - مال - شیعه - که رد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سیبایی - شوغل و سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجمی بیجاری - زینگا: ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه. ئیستا که چوله و به شکلی موچه ده رهاتوه

۳۶ - موخور: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجاز. له ۱۵ ک باکوری خورناوای بیجارو - ک باکوری خوره لاتی ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته په یه - سارده سیره - دانیشتوان ۹، مال ۲، شیعه - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجمی بیجاری - زینگا: ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه - دئی (موقولی). له نزیککی ناغامورا دایه و ئیستا که چوله.

۳۷ - نیعمه ت ناوای خواری «پاپه تی»: دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجاز.

له ۱۸ ک خورناوای بیجارو - ک باکوری ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته پولکه یی به - سارده سیره - دانیشتوان ۱۶۸، مال ۳۴، شیعه - سوتنی، کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل، دانه و تله - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجم - زینگا: ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه - پاپه تی سه ری تازه ناوه دان بوه ته وه.

۳۸ - نه دری (تی یری): دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی بیجاز. له ۲۰ ک بیجازو - ک چه نگیز قه لا دایه - ته پولکه یی به - سارده سیره - دانیشتوان ۲۷۵، مال ۴۸، شیعه - کورد، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیم، جاجم - زینگا - ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه. ئیمام زاده حیات عیسی.

۳۹ - وه یس مورید «میرید» - دئی یه که له دیکۆی «حه ومه ی» مه لبه ندی

بیجار.

له ۱۲ ك باشوری خورئاوای بیجارو - ك باشوری ئیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه - ته پۆلكه یی یه - سارده سیره دانیشتون ۱۲۶ مال ۲۰ شیعه - کورد - ئاوله کایناو - به ره م: ده غل و سپایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنان: قالیچه، گلیمی، جاجمی بیجاری - ریگا: ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه - نیعمه تاوای ژور و موچه یه.

دیکۆی خه سراوا - که له باشوری شاری بیجاردا

هه لکه وتوه، ۲۰ دبی له باوش گرتووه، زوبه ره که ی ۴۶۳ ك چوار گوشه یه و خه شیمه تی ۷۱۱۱ نفوسه، یانی له هه ر ك یکی چوار گوشه دا ۱۵/۳ که س نیشته جی یه . سنوری به م جوړیه:

۱ - له باکوره وه به دیکۆی باوه زه شانی و ده وروبه ر. ۲ - له باشوره وه به دیکۆی نه سفه نداوای ناوچه ی قوروه. ۳ - له خوراواوه به دیکۆی نه جه فاوا و قوروه. ۴ - له خوره لاته وه به دیکۆی باوه زه شانی و ناوچه ی قوروه وه نوساوه، زورتری زه وی نه م دیکۆیه ده شت و گوژی یه و که متری ته په و کیوه - که به شکلی دیم ده کیلدری.

۱ - کیوی گر له نزیکی دبی قه ره خلر. ۲ - کیوی شه یدا، له نزیکی دبی چه مه قلو. ۳ - کیوی دوکه سوری گه وره چکۆله له باشوری خوراوای دبی خه سراوا. ۴ - ته په ی (هه زار له یلا) له باشوری دبی خه سراوا دایه.

نه م دیکۆیه دووچومی تیدایه: ۱ - له به رزایه کانی چه شمه مه تتش سه رچاوه ده گری له دیکانی چه شمه قولی - صادقوا - خه رزه دین - قه دیم خان - نه شره فاوا - جوروندی زه ت ده بی و ده ژژیتته چۆمی تلواروه.

۲ - له "خودلانه" وه سه رچاوه ده گری وله دیکانی: پور - نه یناوا - خه سراوا - حاجیاوا - دوسه ر - حوسه یناوا - که مالاوا - محمد صالح - فیروزاوا، زه ت ده بی و ده ژژیتته تلواره وه. چه ند چومیلکه ی تیشی هه یه له هاوینان داوشك ده بن.

خاکی نه م دبی وه ك گشت خاکی ناوچه به برشت و به به ره که ت و پیتنه، به لام به هوئی بی ئاویه وه زورتری به ره می خه لکی، له دیمه کاردا داده چیندری وه ل ده گیرئی.

زمانی زگ ماکی نه م دیکۆیه کوردیه. مه زهه ب و برۆای دووکوتیان شیعه ی دوازه ئیمامی یه نه انی تریان سونئی شافیعین.

دیکانی: خودلان. زه رزین جو. شاره کی خواری. قه ره خلو. گاودانه جار. محمداوای نیل، سونین. دیکانی. نه شره فاوا. نه میناوا. کانی زوبا. چه شمه خه لیل چه شمه قولی. حاجیاوا. شیعه مه زهه بن. له دیکانی ترا کورد و تورک تیکه لن، به لام کورده کان زورترن. دینی خه سراوا به ناوه ندی نه م دیکو دانراوه.

بنه ماله ی - حه سه نعیلخانی «نه میرینزاسی گه روسی» کوردی کورد کوزی به شیعه بوو. دیکانی خه سراوا. نه جه فاوا. جافراوایان. ناوه دان کردوه ته وه. بویه به خه سراوا ناوی ده رچوه، دینی خه سراوا له سه ر شه قامی بیجار قوروه وله ۵۱ ک - ی بیجار دایه.^۱

له کلکه ی باشوری خوړاوی نه م دیکو داچه ندرنجیره کیوی به سام ودیمه ن هه یه که وینه ی دیواریکی به ززو به رین سنوری نیوان دیکوی نه سفه نداوای قوروه و خه سراوای بیجاری یان دیاری کردوه. له نریکی ناوه راستی نه م دیکو دا کیوی. سه نگیا - ۱۹۹۲ گه ز سه ری هه لئناوه، له باشوری خوړاوی دینی قه ره خلر کیوی «چل ته ن» ۲۲۰۷ گه ز ملی هه لئناوه و تماشای ده شته به یرشتو به ره مه جوانه کانی کوردستانی خوړه لات ده کا. چوم ۴ له م دیکو داسی چوم سه ر چاوه ده گرن و ده رزینه چومی تلواره وه.

۱ - چومی خه سراوا که له به زرایه کانی دینی. بودلا. سه رچاوه ده گری و له دینی که مالاوا ده رزینه ناو چومی تلواره وه. دیکانی. بودلا. نه میناوا. خه سراوا. حاجیاوا. دووسه ر. حوسه یناوا. له قه راخی نه م چومه داها لکه و توون له چومی خه سراوا بوکشت و کال که لک وه رده گرن.

۲ - چومی شاره ک: له به زرایه کانی. سه راب شاره ک. سه رچاوه ده گری و له خاکی که چه گومه د. ده رزینه چومی تلواره وه. دیکانی. چه شمه قولی. صادقوا - خه رزه دین، قه دیم خان. نه شره فاوا. جوروندی، له قه راخی نه م چومه دان و له ناوه به خیر و بیر که ی به هره وه رده گرن.

۳ - چومی: وزن ده ره. له به زرایه کانی. شیر کوژ و ته نگی سه ر - سه رچاوه ده گری و له نریکی دینی. سه لماناوا. تیکه ل چومی تلواره بی. دیکانی. قشلاخ نه ورۆز. خوړه ماوا حوسه یناوا - شه ریفواوا. ده وله تاوا. گول بلاخ. باقراوا. دارغیاس. له قه راخی نه م چومه دا ستاریان گرتوه و له ناوه شیرینه که ی ده خوونه وه و به ره م هه ل ده گرن، به ره می گرنگی نه م دیکو: ده غل، دانه ویله - سیبایی. داروباخه.

شوغلی خه لکه که یشی: کشت و کال و ناژه ل داری یه. ده سکردی ژنانی نه م دیکو قالی. قالیچه ی به ناوبانگی بیچاره.

شه قامی بیجار بۆه مه دان به خۆرهه لآنتی ته م دیکوووه داده بورئ.
 ناوی دیکانی به زیزی نه لفوتی به م جویره^۱

۱ - **ته شره ف ئاوی قوچ:** دئی به که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۴۵ ک باکوری بیجارو ۵۰ ک دئی خه سراوا دایه، کوستانی یه، شیعه - کورد،
 دانیشتوان: ۲۵۷، مال: ۵۹، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و
 ئازه ل داری، ده سکردی ژنان: قالیچه زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۲ - **ته مین ئاوا:** دئی به که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۵۳ ک باکوری بیجارو ۵ ک دئی خه سراوا دایه، کوستانی یه، شیعه - کورد،
 دانیشتوان: ۱۰۸، مال: ۱۹، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال،
 ده سکردی ژنان: قالیچه، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۳ - **بیوله (بودلا):** دئی به که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۶۰ ک باکوری بیجارو ۱۹ ک دئی خه سراوا دایه، کوستانی یه، سوننی - شیعه -
 کورد، دانیشتوان: ۴۵۲، مال: ۸۱، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و
 کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۴ - **چه شمه مه نته ش (چه شمه مه نش):** دئی به که له دیکۆی خه سراوای

مه لبه ندی بیجار.

له - ک باکوری بیجارو - ک دئی خه سراوا دایه، کوستانی یه، سوننی - کورد،
 دانیشتوان: ۹۸۵، مال: ۱۶۰، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال،
 ده سکردی ژنانه: قالیچه، زینگا: ماشین ره و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۵ - **(چه شمه زینوی):** دئی به که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۵۶ ک باکوری بیجار و ۵ ک دئی خه سراوا دایه، کوستانی یه، شیعه - کورد،
 دانیشتوان: ۳۳۱، مال: ۵۴، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال،
 ده سکردی ژنانه: قالیچه، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۶ - چه شمه خه لیل «کانی خه لیل»: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۴۵ ک باکوری بیجار و ۸ ک دئی خه سراوا دایه. کوستانی، شیعه - کورد، دانیشتون ۳۸۳، مال ۶۰، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۷ - چه شمه قولی هوزناغا: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار. له ۴۵ ک باکوری بیجار و - ک دئی خه سراوا دایه، کوستانی یه، شیعه - کورد، دانیشتون ۱۶۲، مال ۲۴، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۸ - حاجیاوا: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار. له ۵۴ ک باکوری بیجار و ک دئی خه سراوا دایه. کوستانی یه. شیعه - کورد، دانیشتون ۱۴۲، مال ۲۸، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال. ده سکردی ژنانه: قالیچه. زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۹ - خودلان «خه وبله»: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار. له ک باکوری بیجار و - ک دئی خه سراوا دایه، کوستانی یه. سونئی - شیعه - کورد. دانیشتون ۶۶۰، مال ۱۰۲، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه. زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۰ - خه سراوا: دئی ناوه ندی دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار له ۵۱ ک باکوری بیجار دایه، کوستانی یه. سونئی - شیعه - کورد، دانیشتون ۱۲۶۵، مال ۲۲۶، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال. ده سکردی ژنانه: قالیچه، زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۱ - خزره دین: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار. له ۴۶ ک باکوری بیجاری و ک دئی خه سراوا دایه، کوستانی یه شیعه - کورد، دانیشتون ۱۹۹، مال ۳۱، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال. ده سکردی ژنانه: قالیچه زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۲ - دو سه ر: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۶۰ ک باکوری بیجار و - ک خه سراوا دایه، کوستانی یه. شیعه - کورد. دانیشتون: ۲۳۵، مأل ۴۸، ئاوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال. ده سکردی ژنانه: قالیچه زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۳ - زه زین ئاوا: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۴۵ ک باکوری بیجار و - ک خه سراوا دایه. کوستانی یه. شیعه - کورد. دانیشتون: ۲۵۳، مأل ۳۸، ئاوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال: ده سکردی ژنانه: قالیچه زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۴ - زرزین جو: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۵۰ ک باکوری بیجار و - ک خه سراوا دایه. کوستانی یه. سوتنی - کورد، دانیشتون: ۸۰، مأل ۱۳، ئاوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۵ - شاره کی خوارو: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۴۵ ک باکوری بیجار و - ک دئی خه سراوادایه. کوستانی یه. سوتنی - کورد. دانیشتون: ۳۱۶، مأل ۴۸، ئاوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال ده سکردی ژنانه: قالیچه زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۶ - صادقاوا: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ ک باکوری بیجار و ک دئی خه سراوا دایه. کوستانی یه. شیعه - کورد. دانیشتون: ۵۶، مأل ۹، ئاوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۷ - قه دیم خان: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ ک باکوری بیجار و ۴۰ ک دئی خه سراوا دایه. کوستانی یه. شیعه - کورد. دانیشتون: ۲۹۷، مأل ۵۰، ئاوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۸ - قله ر: دئی یه که له دیکۆی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۵۰ ك باكوری مه لبه ندی بیجار و ۵۵ ك دئی خه سراوا دایه. کویستانی یه. سوتنی - کورد. دانیشتون: ۳۷۹، مأل ۶۴، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال. ده سکردی ژنانه: قالیچه. زیگا: ماشین زه و مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۹ - گاڤانه جار (یانی جازی گیایی به ناوی گاڤانه ۱): دئی یه که له

دیکوی خه سراوای مه لبه ندی بیجار.

له ۴۸ ك باكوری بیجار و ۷۵ ك دئی خه سراوا دایه. کویستانی یه. سوتنی - کورد. دانیشتون: ۱۲۲، مأل ۲۳، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال. ده سکردی ژنانه: قالیچه. زیگا: ماشین زه و مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۲۰ - موچه ممداوای (نیل): دئی یه که له دیکوی خه سراوای مه لبه ندی

بیجار.

له ۵۰ ك باكوری بیجار و - ك دئی خه سراوا دایه. کویستانی یه. سوتنی - کورد. دانیشتون: ۳۲۹، مأل ۵۶، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه. زیگا: ماشین زه و مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

موشیراوا - ئیستا که موچه یه

که لاک دار - ئیستا که موچه یه

دیکۆی خوژ خوژه که له خوژه لاتیی بیجار دایه.

خاوه نی ۸۴۱۱ حه شیمه ت و ۱۲۷۹ خانووه. زووبه ره که ی ۷۴۶ ک - ی چوار گوشه یه. یانی، له هه رک؛ یکی چوار گوشه دا ۱۱/۲۷ که س نیشته جیی یه، نه م دیکۆله ۳۱ دیی ناوه دان و ۲ دیی کۆن پیکهاتوه و سنوری به م جوړه:

۱ - له باکوره وه به دیکۆی سیلتان.

۲ - له باشوره وه به دیکۆی باوه زه شانی و خه سراوا.

۳ - له خوژه لاته وه به دیکۆی پیرتاج -

۴ - له خوړاواوه به دیکۆی ده ورو به ره وه نوساوه،

زه ویه کانی نه م دیکۆیه ده شت و ته پۆلکه یه و زور به یان دیمن و ناو نایان گرتیه وه کیو کانی، هه مزعه زه ب. ته په پۆر. له چوار چپویه نه م دیکۆدا سه ریان هه لێناوه ناوووه وای نه م دیکۆله ناوووه وای شاری بیجاژ گرمتره. به شی باکوری نه م شوینه به قوڵترین خالی ناوچه ی بیجاژده ژمیردری.

دیئ خوژ خوژه که ۹۴۲ که سی حه شیمه ت هه یه. به ناوه ندی نه م دیکۆ دانراوه ناوی دیکۆکه له ناوی نه م دی گیراوه ته.

له خوړاوا ی نه م دیدا. چاوه کانی یه کی ساردو سوک هه یه که ناوه که ی به خوژو قه لپه زو گۆردیته خواره وه و خه لکی که لکی لئی وه رده گرن. جاله به رنه وه که ناوه که ی وه ک موسیقای دل په رورله گویدا ده نگ ده داته وه، نه م شوینه یان به - خوژ خوژه - ناودیر کردوه، دیکانی: گوممه د. نیگارستان - کۆره کانی - ماقوت. باوه فه قئی. زاغه پولا. میراوا چۆبی. سه یدان. کوردن. به لام دیکانی تری زوربه یان تورکن و، به کوردیش قسه ده که ن مه زهه یی فره تریان شیعه یه. هیندیکیشیان سوتنی شافیعین. دیکانی سه یدان و کۆره کانی زۆرتریان نه هه لی حه قن.

دیئ خوژ خوژه له ۲۲ ک بیجاژ له سه ره قامی بیجار زه نجان دایه.

دیکانی به ریزی نه لفوی به م جوړه یه.

۱ - **ثالاگز:** دئی یه که له دیکۆی خوزخوژه ی مه لیه ندی بیجار

له ۲۲ ک خوژه لاتی بیجار و ۱۷ ک ناوایی خوزخوژه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون: ۳۳، مال: ۷، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل، سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجمی بیجار، زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت، قوتابخانه.

نیمام زاده هادی. ناوی شه خسیکه له م دیدا.

۲ - **ئیده لی:** دئی یه که له دیکۆی «خوزخوژه» ی مه لیه ندی بیجار.

له ۴۰ ک روژه لاتی بیجار و ۱۳ ک ناوایی خوزخوژه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون: ۳۵۶، مال: ۶۴، شیعه - تورک، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت. قوتابخانه ناوی لوله که شی

۳ - **باوه زوسته م:** دئی یه که له دیکۆی «خوزخوژه» ی مه لیه ندی بیجار.

له ۱۸ ک روژه لاتی بیجار ۱۴ ک ناوایی خوزخوژه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون: ۱۶۳، مال: ۳۱، شیعه - کورد، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. میوه، شوغل: کشت و کال. باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت، قوتابخانه، مرغداری، فروشگاه ها و یاری. نه وت فروشی

۴ - **باوه فه قی (فقیه):** دئی یه که له دیکۆی «خوزخوژه» ی مه لیه ندی بیجار.

له ۴۰ ک روژه لاتی بیجار ۱۷ ک ناوایی خوزخوژه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون: ۹۸، مال: ۱۶، شیعه، کورد ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال - باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت قوتابخانه (پشتی نیمام زاده صاحب) - ناوی لوله که شی.

۵ - **تازاوا:** دئی یه که له دیکۆی «خوزخوژه» ی ناوچه ی بیجار

له ۳۷ ک روژه لاتی بیجار و ۹ ک ناوایی خوزخوژه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۹۴، مال: ۵۲، شیعه، کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت، قوتابخانه ده زمانگا، ناش. ناوی لوله که شی.

تاوسانی

۶ - تاوسانی: دئی یه که له دیکۆی «خورخوزه» ی ناوچه ی بیجار

له ۹ ک خۆرزه لاتنی بیجار و ۱۳ ک ناوایی خورخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، شیعه - کورد، دانیشتون: ۳۳، مال: ۴ ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، میوه، هه نگوین، شوغل: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، رژگا: ماشین ره و، قوتابخانه. شه خس.

۷ - ته ختی ژورو: دئی یه که له دیکۆی «خورخوزه» ی مه لبه ندی بیجار

له ۵۲ رۆژه لاتنی بیجار و ۲۲ ک ناوایی خورخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۴۵۹، مال: ۸۲، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، میوه، شوغل: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، مزگه وت. قوتابخانه له قه راخی شه قامی قیره تاوسی بیجار. زنگان دایه. پۆست، برق، ئاوی لوله که شی.

۸ - ته ختی خواری: دئی یه که له دیکۆی «خورخوزه» ی مه لبه ندی بیجار

له ۴ ک رۆژه لاتنی مه لبه ندی بیجار و ۲۲ ک ناوایی خورخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، شیعه و کورد، دانیشتون: ۹، مال: ۱ ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، رژگا: ماشین ره و. مرغداری - ئاوی لوله که شی.

۹ - کوره کانی: دئی یه که له دیکۆی «خورخوزه» ی مه لبه ندی بیجار

له ۳۲ ک رۆژه لاتنی بیجار و ۱۰ ک ناوایی خورخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۲۶۵، مال: ۴۸، شیعه - کورد - ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، رژگا: ماشین ره و، مزگه وت. قوتابخانه. مامانی - ئاوی لوله که شی. فرۆشگای هاویاری. نه وت فرۆشی، ناش.

۱۰ - چۆلچه: دئی یه که له دیکۆی «خورخوزه» ی ناوچه ی بیجار

له ۴۴ ک رۆژه لاتنی مه لبه ندی بیجار و ۲۱ ک ناوایی خورخوزه دایه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۸۰، مال: ۵۰، شیعه - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، میوه، شوغل: کشت و کال - باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، رژگا: ماشین ره و،

مزگه وت. قوتابخانه. شه خس. پۆست - ئاوی لوله که شی - فروشگای هاویاری، نه وت
فروشی - ناش - به قالی.

۱۱ - چپوق لو: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی ناوچه ی بیجار.

له ۶۰ ک روزه لاتنی ناوچه ی بیجار و ۱۰ ک ئاوی خورخوره دایه، کویستانی یه،
سارده سیره، دانیشتون ۴۱۹، مال ۷۳، شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی،
میوه، شوغل: کشت و کال - باخه وانى، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین زه و
مزگه وت. قوتابخانه، ئاوی لوله که شی - ناش.

۱۲ - چۆپی: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی ناوچه ی بیجار.

له ۱۲ روزه لاتنی بیجار و ۱۸ ک ئاوی خورخوره دایه، کویستانی یه، سارده سیره شیعه
- سوننی - کورد - دانیشتون: ۲۵۵، مال ۴۳، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه،
شوغل: کشت و کال - باخه وانى. ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین زه و،
مزگه وت. قوتابخانه. پۆست، ئاوی لوله که شی. به رق.

۱۳ - چه سه ناوا: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی ناوچه ی بیجار.

له ۷ روزه لاتنی بیجار و ۲۲ ک ئاوی خورخوره دایه، کویستانی یه، سارده سیره،
دانیشتون: ۱۷۴، مال ۳۴، شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه، شوغل:
کشت و کال، باخه وانى، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت.
قوتابخانه. پۆست. ئاوی لوله که شی - به رق. نه وت فروشی. "خاوه راوا" ئیستا که موچه یه -

۱۴ - خور خوره: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی مه لیه ندی بیجار.

له ۲۲ روزه لاتنی بیجار دایه، کویستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۹۴۹، مال ۱۵۳
شیعه - کورد - تورک، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، هه نگوین - میوه، شوغل:
کشت و کال - باخه وانى، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت
قوتابخانه قیرگه ی زانومایی. شه خس. ده زمانگه. ئاوی لوله که شی - فروشگای هاویاری.
نه وت فروشی، ناش.

۱۵ - ده وله شه (ده وله که ند) = دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی

ناوچه ی بیجار.

له ۱۷ ك زۆژه لاتى بيجار و ۴ ك ناوايى خورخوزه دايه، كوستانى يه، سارده سيره، دانىشتوان: ۱۴۶، مال ۲۵ شيعه - كورد ناوله كايناو، به رهه م: ده غل و سپيائى، شوغل: كشت و كال، ده سكردى ژنانه: قاليچه و جاجم، زيگا: ماشين زه و، مزگه وت. قوتابخانه.

۱۶ - زاخه پولا: دى يه كه له ديكوى «خورخوزه» ي ناوچه ي بيجار.

له ۱۵ ك زۆژه لاتى بيجار و ۷ ك ناوايى خورخوزه دايه، كوستانى يه، سارده سيره، دانىشتوان: ۳۳۱، مال ۶۳ شيعه - كورد، ناوله كايناو به رهه م: ده غل و سپيائى ميوه، شوغل: كشت و كال، باخه وانى. ده سكردى ژنانه: قاليچه و جاجم، زيگا: ماشين زه و، مزگه وت. قوتابخانه. شه خس - پوست - به رق، ناش.

۱۷ - سه يدان: دى يه كه له ديكوى «خورخوزه» ي ناوچه ي بيجار.

له ۱۱ ك زۆژه لاتى بيجار و ۸ ك ناوايى خورخوزه دايه، كوستانى يه، سارده سيره، دانىشتوان: ۹۸۸، مال: ۱۹۳ شيعه - كورد ناوله كايناو، به رهه م: ده غل و سپيائى، ميوه، شوغل: كشت و كال، باخه وانى، ده سكردى ژنانه: قاليچه و جاجم، زيگا: ماشين زه و، مزگه وت. قوتابخانه. فيرگه ي زانومايى. شه خس. ده زمانگاه. ناوى لوله كه شى. به رق - نه وت فروشى - فروشگايى هاوبارى، چاي خانه، ناسنگه رى. ناش.

۱۸ - شه ريف ناوايى (ئالاگز): دى يه كه له ديكوى «خورخوزه» ي ناوچه ي

بيجار.

له ۱۱ ك زۆژه لاتى بيجار و ۱۸ ك ناوايى خورخوزه دايه، كوستانى يه، سارده سيره، دانىشتوان: ۱۳۹، مال ۲۳ شيعه - كورد ناوله كايناو، به رهه م: ده غل و سپيائى، ميوه، شوغل: كشت و كال - باخه وانى، ده سكردى ژنانه: قاليچه و جاجم، زيگا: ماشين زه و: مزگه وت. قوتابخانه. شه خس.

۱۹ - قوجع (قويجوق سه رى): دى يه كه له ديكوى «خورخوزه» ي

مه لبه ندى بيجار.

له - ك زۆژه لاتى بيجار و - ك ناوايى خورخوزه دايه، كوستانى يه، سارده سيره، دانىشتوان: ۳۷۳، مال: ۶۹ شيعه - تورك ناوله كايناو، به رهه م: ده غل و سپيائى، شوغل: كشت و كال، ده سكردى ژنانه: قاليچه و جاجم، زيگا: ماشين زه و، مزگه وت. قوتابخانه.

۲۰ - قامیشلو: دئی یه که له دیکۆی «خوزخوزه» ی ناوچه ی بیجار.

له ۷ ک ژۆزه لاتنی بیجار و ۱۵ ک ناوایی خوزخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتوان: ۱۹۲، مال ۳۹، شیعه - کورد - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه ده رمانگاه. ناوی لوله که شی.

۲۱ - قشلاق خان: دئی یه که له دیکۆی «خوزخوزه» ی ناوچه ی بیجار.

له ۲۵ ژۆزه لاتنی بیجار و ۷ ک ناوایی خوزخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتوان: ۲۷۱، مال ۵۴ شیعه - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. شه خس. ناوی لوله که شی - ناش.

۲۲ - قه ره پالیچ: دئی یه که له دیکۆی «خوزخوزه» ی ناوچه ی بیجار.

له ۳۲ ک ژۆزه لاتنی بیجار و ۴ ک ناوایی خوزخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتوان: ۴۷۳، مال ۷۴ شیعه - کورد - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی، به رق، فروشگای هاویاری. نه وت فروشی.

۲۳ - قشلاخی حه سه ن خان: دئی یه که له دیکۆی «خوزخوزه» ی بیجار.

له ۱۲ ک ژۆزه لاتنی بیجار و ۱۱ ک ناوایی خوزخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتوان: ۶۹، مال ۱۳ شیعه - کورد - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال - باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه ده رمانگاه.

۲۴ - قزلالی (قرل عه لی): دئی یه که له دیکۆی «خوزخوزه» ی ناوچه ی

بیجار.

له ۷ ک ژۆزه لاتنی بیجار و ۱۰ ک ناوایی خوزخوزه دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتوان: ۲۶۶، مال ۵۴ شیعه - کورد - ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی

۲۵ - کانی تاتا: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی ناوچه ی بیجار.

له - ك رۆژه لاتى بیجار و - ك ناوایی خورخوره دایه، سارده سیره، دانیشتان، ۱۲۸، مأل ۲۴. شیعه، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه. =

۲۶ - گومبه دی: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی ناوچه ی بیجار.

له ۳۰ ك رۆژه لاتى بیجار و ۱۵ ك ناوایی خورخوره دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتان، ۱۵۸، مأل ۲۸، شیعه - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه.

۲۷ - مه مه دلو (موحه ممد شاملو): دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی

ناوچه ی بیجار.

له - ك رۆژه لاتى بیجار و - ك ناوایی خورخوره دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتان، ۱۵۸، مأل ۲۸ شیعه - کورد - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه.

۲۸ - ماقوت: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی ناوچه ی بیجار.

له ۳۵ ك رۆژه لاتى بیجار و ۱۲ ك ناوایی خورخوره دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتان، ۲۰۹، مأل، ۳۳، شیعه - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ده زمانگاه. پوست. فروشگای هاویاری. نه وت فروشی.

۲۹ - میره ک: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی ناوچه ی بیجار.

له ۴۰ ك رۆژه لاتى بیجار و ۱۵ ك ناوایی خورخوره دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتان، ۱۷۳، مأل، ۲۳، شیعه - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه، شوغل: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. حه مام. ناوی لوله که شی.

۳۰ - میهر ئاوا: دئی یه که له دیکۆی «خورخوره» ی ناوچه ی بیجار.

له ۴۵ ك روژّه لاتی بیجار و ۱۶ ك ناوی خورخوزه دایه، کۆستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۲۱۴، مالن ۴۲، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی میوه، شوغل: کشت و کال باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژنگا: ماشین ره و، مزگه وت. قوتابخانه. موباره کاوا (ی که دوسه ر) نیستاکه موچه یه.

۳۱ - نیگارستان: دئی یه که له دیکۆی «خورخوزه» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۷ ك روژّه لاتی بیجار و ۱۵ ك ناوی خورخوزه دایه، کۆستانی یه، سارده سیره، دانیشتون ۳۵۱، مالن ۵۶ شینه - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی میوه، شوغل: کشت و کال باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژنگا: ماشین ره و، مزگه وت. قوتابخانه. شه خس . جه مام. ده رمانگاه. ناوی لوله که شی. به رق. فروشگای هاویاری. ناش.

دیکوی سیامه نسوری به شی ناوچه ی بیجار

دیکوی سیامه نسور که له ۲۰ دئی پیکهاتوو و له باکوری خوروی شاری بیجار دایه و زوو به ره که ی ۷۳۶ ک، چوار گوشه یه و حه شیمه تی ۷۶۵۹ که سه - زمانیان کوردی یه و ناینیان نیسلامه و مه زهه بی سوننی و شیعه پیکه وه جوشیان خواردوه، بریکی که می تورک تیدایه که به کوردیش قسه ده که ن، ده لاین له ده ورانی کوند، فه رمانزه وایی به ناوی (مه نسور) حاکی ناوچه که ی به ده س ده بی که هه میشه - هه زار - چه کداری فه رمانبه ری له به ر ده ستا بووه، نیشانه یان له به ر کردنی جلی زه ش بووه، که به ژاوتزی نه م ناوچه یه ده بینه «سیا» به م جوړه به م ناوچه یان و تووه (سیامه نسور).

سنوری به م جوړه یه - ۱ - له باکوره وه به ناوچه ی تکیا به وه - ۲ - له باشوره وه به ناوچه ی دیوانده ره - ۳ - له خوره لانه وه به دیکوی ته غامین و سیلتان - ۴ - له خور ناواوه به ناوچه ی دیوانده ره وه نووساوه.

زه وی نه م دیکویه زور به برشت و به ره م و پیت و به ره که تن زورتری ده شتایی و ته پولکه ی نه رم و کیلگه یه.

شوغلی خه لکی - کشت و کال و نازه ل داریه، به شی خوره لانی دئی جه عفه راوا (کانی گه چی) هه یه و له به شی قه لاسی (قلعه سی) کانی (سوربی) لی یه.

دئی - جه عفه ر ناوا که له ۵۵ ک بیجار و له قه راخی شه قامی نیسفالته بیجار به تیکاب دایه به ناوه ندی دیکوی سیامه نسور دانراوه و سنوری به م جوړه یه.

۱ - له باکوره وه دئی حوسه یناوا - ۲ - له باشوره وه به ناوچه ی دیوانده ره - ۳ - له خوره لانه وه به خوش مه قام ۴ - له خور ناواوه به که چه گومبه ده وه نوساوه، زورتری خه لکی نه م دئی کوردن و بریکشیان تورک و که میکشیان (چرک) شیعه ی علیو لاهین - ۶ دئی له سه ر شه قامی نیسفالته و ۵ دئی له سه ر شه قامی خیز ژیره و ۸ دئی شه قامی خاکی یان هه یه و یه ک دئی زینگای ماشین زه وی نی یه.

ناوی دیکانی به ژیری و خوچی به م جوړه یه :

۱ - **ئاسمان بلاغی**: دئی یه که له دیکۆی. سیامنصور. مه لبه ندی بیجار له ۸۱ ک باکوری بیجار و - ک جافراوا دایه - سارده سیره، دانیشتون: ۲۲۹، مال ۴۵ ناوله کایناو - سونتی - شیعه - کورد - تورک، به رهه م: ده غل و سپیایی، هه نگوین - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه. حه مام - ناوی لوله که شی.

۲ - **ئاو باریک**: دئی یه که له دیکۆی «سیاه منصور» مه لبه ندی بیجار له ۷۵ ک باکوری بیجار و - ک جافراوا دایه - سارده سیره، دانیشتون: ۴۸۵، مال ۸۲ ناوله کایناو. سونتی - شیعه - کورد - تورک، به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باخه وانی - ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی - ناش.

ئه گز: موچه یه

۳ - **ئاقبلاغه لی ئه کبه ر**: دئی یه که له دیکۆی «سیاه منصور» ی مه لبه ندی بیجار

له ۳۱ ک باکوری بیجار و ۱۹ ک جافراوا دایه - سارده سیره، دانیشتون ۲۰۴، مال ۳۷ ناوله کایناو سونتی - شیعه - کورد - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه ناوی لوله که شی - ناش.

۴ - **«ئوچ گول»**: دئی یه که له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی بیجار له - ک باکوری بیجار و ۳۰ ک جافراوا دایه - سارده سیره، دانیشتون: ۱۹۴، مال ۳۱ ناوله کایناو - به رهه م ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باخه وانی - ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. لوله که شی - ناش.

۵ - **ئای قه لهه سی**: دئی یه که له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی بیجار له ۸۹ ک باکوری بیجار و لک ی جافراوا دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۵۴، مال ۲۵ - شیعه، تورک - سونتی، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل، سپیایی. هه نگوین -

شوغل: کشت و کال و نازه ل داری؛ باخه وانی - ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، ریگا؛ ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. ئاوی لوله که شی.

۶ - **ئوغلانی میر نه حمه د:** دی یه که له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی بیجار.

له ۹۸ ک باکوری بیجار و ۱۸ ک جافراوا دایه - سارده سیڤه - دانیشتون: ۲۶۵ مال: ۴۲ ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، ریگا؛ ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه.

۷ - **جافراوا:** دی ناوه ندی دیکۆی «سیامه نسوری»، مه لبه ندی بیجاره. له ۵۵ ک باکوری بیجار دایه، سارده سیڤه - دانیشتون: ۹۰۰ مال، ۱۵۷ ئاوله کایناو شیعه - سونتی - کورد به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال نازه ل داری - ده سکردی ژنانه: قالیچه، جاجم، ریگا؛ قیره تاوی ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه ی سه ره تایی - قیرگه ی زانومایی، ده رمانگا. حه مام - پاسگا، پۆست. ئاوی لوله که شی فروشگای هاویاری. ئاش - ته عمیرگای ماشین. نه وت فروشی.

۸ - **حوسه یناوا:** دی یه که له دیکۆی «سیامه نسور» مه لبه ندی بیجار. له ۵۵ ک باکوری بیجار و ۶ ک جافراوا دایه - سارده سیڤه، دانیشتون ۴۵۷، مال ۷۶ شیعه سونتی - کورد - تورک ئاوله کاینایا به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ریگا؛ ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. ده رمانگا. ئاوی لوله که شی - ئاش -

۹ - **خۆش مه قام:** دی یه که له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی بیجار. له ۵۰ ک باکوری بیجار و ۵ ک جافراوا دایه - سارده سیڤه، دانیشتون ۵۹۰ مال ۱۰۸ شیعه - سونتی - کورد - تورک ئاوله کاینایا به رهه م: ده غل و سپیایی هه نگوین - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ریگا؛ قیره تاو ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه ی ناوه ندی، خزمه تی ئاوی (که شاهه رزی) ده رمانگا - ئاوی لوله که شی - حه مام. نه وت فروشی - ئاش (کارخانه گه چی کوردستان) له م دیدایه -

۱۰ - **عه ره ب شا:** دی یه که له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی بیجار

له ۷۴ ك باكوری بیجار و - ك جافراوا دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۷۰۰ ماڠ ۱۰۸ شیعه - تورك - كورد ناوله - به رهه م: ده غل و سپیایی، هه نگوین - شوغل: كشت و كال و نازه ل داری - ده سكردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین ژه و - مزگه وت. قوتابخانه. حه مام - ده رمانگاه - دندانساز - ناوی لوله كه ش - فروشگای هاویاری - نه وت فروشی - ناش.

۱۱ - ئالی سور: دئی یه كه له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی بیجار

له ۹۷ ك باكوری بیجار و - ك جافراوا دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۱۲۵ ماڠ ۲۲ ناوله كایناو - سوتنی - شیعه - كورد - تورك - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: كشت و كال و نازه ل داری، باخه وانی - ده سكردی ژنانه: قالیچه، جاجم - ژینگا: ماشین ژه و - مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله كه شی - ناش -

۱۲ - عه لیاوا: دئی یه كه له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی بیجار

له ۴۸ ك باكوری بیجار و ۱۴ ك جافراوا دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۱۷ ماڠ ۴۵ سوتنی - شیعه - كورد - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: كشت و كال و نازه ل داری - ده سكردی ژنانه: قالیچه، جاجم - ژینگا: قیره تاو، ماشین ژه و - مزگه وت و قوتابخانه ده رمانگاه - دندانساز - ناوی لوله كه ش - فروشگای هاویاری. نه وت فروشی - "قاوشه ق" موچه یه: دئی كۆن بوه به لام نیستاكه چۆله -

۱۳ - قزل بلاغ: دئی یه كه له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی بیجار

له ۷۰ ك باكوری بیجار و ك جافراوا دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۴۶۳ ماڠ ۷۸ شیعه - تورك - كورد ناوله كایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی، هه نگوین - شوغل: كشت و كال و نازه ل داری - ده سكردی ژنانه: قالیچه، جاجم - ژینگا: قیره تاو ماشین ژه و - مزگه وت. قوتابخانه، نه م دئی مرغداری. چای خانه - ناش - نه وت فروشی - تیدایه

۱۴ - قه ره بلاغی میان گو: دئی یه كه له دیکۆی «سیامه نسوری» مه لبه ندی

بیجار

له ۳۰ ك باكوری بیجار و ۲۰ ك جافراوا دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۷۵ ماڠ شیعه - سوتنی - كورد ناوله كایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: كشت و كال و نازه ل داری - ده سكردی ژنانه: قالیچه، جاجم - ژینگا: قیره تاو، ماشین ژه و - مزگه وت و قوتابخانه ناوی

لوله که شی

۱۵ - کوتانی سه ری: دئی یه که له دیکۆی «سیامه نسور» ی مه لبه ندی بیجار

له ۷۸ ک باکوری بیجار و ۱۳ ک جافراوا دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۶۶۵ مائ ۱۰۱
ناوله کایناو، سونتی - (خواجه وه ند) نه هلی حه ق - کورد - به رهه م: ده غل و سپیایی -
شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم - ریگا: ماشین ژه و
- مزگه وت. قوتابخانه. ده رمانگا. ناوی لوله که شی. ناش -

۱۶ - کوتانی خوارئی: دئی یه که له دیکۆی «سیامه نسور» ی مه لبه ندی بیجار

له ۷۲ ک باکوری بیجار و ۱۲ ک جافراوا دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۳۶۳ مائ ۶۰ -
کورد - خواجه وه ند، نه هلی حه ق، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل:
کشت و کال و نازه ل داری - ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم - ریگا: قیره تاو، ماشین ژه و
- مزگه وت. قوتابخانه. شه خس -

۱۸ - که چه گوومه د: دئی یه که له دیکۆی «سیامه نسور» ی مه لبه ندی بیجار

له ۷۴ ک باکوری بیجار و ۹ ک جافراوا دایه - سارده سیره، دانیشتوان ۵۵۰، مائ ۸۹
سونتی - کورد، ناوله، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری،
ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم - ریگا: ماشین ژه و، مزگه وت. قوتابخانه. مرغداری.
ناوی لوله که شی -

۱۹ - مه یدان «مه یدان مظفر»: دئی یه که له دیکۆی «سیامه نسور» ی

مه لبه ندی بیجار

له ۶۸ ک باکوری بیجار و ۱۲ ک جافراوا دایه - سارده سیره، دانیشتوان: ۱۰۵۰، مائ
۱۶۶، شیعه - تورک - کورد - ناوله، به رهه م: ده غل و سپیایی - هه نگوین، شوغل: کشت و
کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم - ریگا: ماشین ره و، مزگه وت.
قوتابخانه ی سه ره تایی. فیژگی ژانومایی. ناوه ندی خزمه تی که شاهه رزی - ده رمانگا.
ناوی لوله که شی - ناش -

”مامان“ مه عده نی سورب. ”ناصر او“ (له په نهجه و عه لیاوا) وه نزیکه . نه مانه دئی کۆن
بوون و نیستا که به شکلی موچه ده رهاتوون .

۲۰ - یه نگی که ند: دئی یه که له دیکۆی «سیامه نسور» ی مه لبه ندی بیجار له ۷۶ ک باکوری بیجار و - ک جافراوا دایه - سارده سیره، دانیشنوان ۱۲۲، مال ۲۲ شیعه - تورک - کورد، ئاوله کانپاو، به ره م: ده غل و سپیایی - میوه، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم - زینگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ئاوی لوله که شی.

نا سه واری کۆنی «باستانی» ناوچه ی بیجار قه لای زه زرین که مه ر - به زمانی خه لکی ناوچه که، (قه لای قه وره) له بهرواری ۶۹/۵/۲ دوهه می که لاویژی سالی هه زاروسی سه دوشه ست ونۆی هه تاوی ۱۳۱۹ - له گه ل تا قمی له برابه رزوبه زیزو هاویبرو برۆا کانی بیجاری، بودیتن ولی کۆینه وه له شوینه واری - کۆنی کوردان - له بیجاره وه به زینگای نیسفالتی بیجاره تیکابدازی که وتین، له دئی - هه لوایی. کارخانه ی چیمه ن توو دیکانی، موخور، ئالی به ده ل. زه ت بوین و له پردی کۆنی سه لواتاوا به سه رچۆمی قزل وه زان دایه زینه وه و به ره و ژووره ی سه لواتا و امان بری و له حاستی کیوی - گورز گورز (به رزایی ۱۹۷۲ گه ز) له - نیسفالتمان لادا و به ره و خورز هه لات به زینگای خاکی کانی کوچکین - دا زوشتین، له به ر ناودی - کانی کوچکین - به ره و باشور - بامان داوه و راست به ره و ژووه ژوشتین تاگه یشتینه بان ده شیتکی به رزی به سام و دیمه ن، که ده یروانی به سه ر قه لای زه زرین که مه ر) دا.

زینگایی که له لای باکوره وه بو قه لاکه ده چی به ره به ره نزیک ی پینسه د گه زنزم ده بیته وه تاده گاته گورایه کی نه رمان و خوش، کاتی ده زوانی زه رد و ماهیکی به دیمه ن، وینه ی دیواریکی زیزین به به زری نزیک ی پینسه دگه زوه ک پشتین، به ده وری نه م ده شته داهاتوه ته وه، به لام چۆمی قزل وه زان له دولای (خوره لاتو خوراواوه) نه م بازنه زیزینه ی دابریوه^۱

له ناوه راستی نه م ده شته نزمه دا که زه رد و ماهه که، به ده وریدا هاتوه ته وه، کیوی به شکلی که لله قه ند «به رزی ۱۸۱۸ گه ز» که خه لکی پی ده لین کیوی (کانی)، به زر و به سام و دیمه ن زاوه ستاوه، له سه ر نه م کیوه ئاسه واری قه لایکی کۆنی کورده واری «قه لای زه زرین که مه ر» یا (زه ردین که مه ر) یا (قه لای قه وره) - که هه رسی ناوه که دورسته، چون دیاره هه م که مه ر «پشتوینه» که ی رز دو ماهه، هه م وینه ی زیز به قیمه ت وجوانه، هه م قه لاکه له ناو ده شتیکدایه که ده شته که نه وه نده چاله، به نیسه ت ده وروبه ره که یه وه

(۱) خۆم نه م قه لام دوجار دیوه و پیندا که ژاوم و به وردی سه رنجم داوه .

وهك قه بر «گلکۆ» هه لکه توه. چون ئەم شوینه قه بری دوزمان و نه ته ويسان بووه، پيشنيان دورستيان وتوه «قه لای قه وره»

جادیتنی ئەم روانگا نه خشینه، ئەم قه لای به رزه زيرينه، ئەم باخچه پرله گولو گولزاره، ئەم قه لای به چۆم وروباره، که زه مانان هه شارگه ی میراتی بووه، که شیران له به را به رياندازاتيان چوه، وه ها بوونی مروده له رزینتی، هوش وههستی ده بزوینتی، که له به را به ری به دی هیننه ری، نه خش پیده رو، رازینه ری گول پیده ریدا، به چوکدا بیتو کزنووشی بو به ری.

بکه وینه سه رخاکی به نده گی، به دلکی سافی وهك ناوینه، بوخودای تاکی بی وینه ئە وکاته که کاتی هاته. بلی خوایه. شه ر توبه یمان، به لینی کوردانه. تاماوم. به گوزوتام. به هیزی ئە ژنوم، به تینی چاوم. به هه ستوهه ناسه و ناوم. به زمان و ده ستم. به به لینه که ی ئە له ستم به بیری ژیرم. به شیرو تیرم.

به شیري پاکم. به خودای تاکه م به خوی نه مان و ژنم. به برۆ وئاین و دینم، وه فادار م به خاکی بی بزارم، به گه لی چه وسینراوی هه ژارم.

سنوری ئەم قه لایه به م جووره به -

۱ - له لای باکوره وه به به رزاییه کانی باشوری دیی - کانی کوچکین، ۲ - له باشوره وه به دهره و شیوی زۆر جوان به زرد و ماهی نه وه به ری چۆمی قزل وه زان، ۳ - له خورزه لاته وه به به رزاییه کانی دیی. ئاسناوا و شه ریفاوا ۴ - له لای خوراواوه به به رزاییه کانی دیی پشت ده ربه نده وه ئیماوه - گه زال زۆربه عاسته م له کپوی (کانی) سه رده که وی، کور چاکی چالاک و نه وینداری گه زان و دیتن، تاله م کپوه سه رده که وی. ده بی چه ندجار و چان بداو پشوی بیته وه سه رخۆ.

کاتی چوینه سه رقه لای که هیدیمان ناسه واری قه لای که، بریکی ماوه، شوینی ناو. هه وزیکی به ردینی تیدایه، که چوار گوشه یه و له م لاولاوه شوینی قولی تیدا دیاره. وادیاره له هیچ لایه که وه ژینگا بوئا و قه لای که نه بو، بویه ته نیاله لای باکوره وه که ژنی سه رکه وتن بوقه لاکه هه یه. بورجیکی به رزوبه دیمه ن لی دورست کراوه. به کوچک و قسل که هیشتاوه رواسه ر به رزور است زاوه ستاوه.

به زمانی بی زمانی ناسه واری گه وره یی و ده سه لانی گه لی کوردی نه و سه رده مه و حکومه تی «ده وله تیارخانی سیامه نسور» به داها توان نیشان ده دا (خوازاناره).

دیکوی سیلتان (سیلاوتان) به شی ناوچه ی بیجار

سیلتان: ناوی دیکویه که له یازده دیکوکانی ناوچه ی بیجار. ئەم دیکویه سیلاو گره. کاتی لاقاو هه ل ده ستی چی وه پیش بیت له گه ل خوی ده باوده زوا. پاش نیشته وه ی ئەم خه وش و خال و خاکه نه رمه ی که له گه ل خویدا هیناویه له گوزایه کانداه به جی ده میتن و ده بته هوی به برشتی و به پیتی ئە وزه و یانه. دیسان چۆمی به ناوی (سیلاو) له م شوینه وه ده زوا، به م جوړه به م شوینه یان و توه (سیلتان) به بزوی بری چون له م شوینه دانه خووشی (سل) بووه - بویه ناویان ناوه (سیلتان) به لام ساخی و خووشی و به هیزی خه لکه که ی ئەم بزویه پوچ ده کاته وه -

خه لکی ئەم دیکویه گشتیان «کورد» بوون به لام به هوی ئە وه که حکومه ته کان له ناوچه کورد نیشته کانداه کارگاو کارخانه تی که کارزایی ^(دایاک) نه ناوه، دیسان ئە وه نده یشی ده س نه گرتون که به سه رزه و یه کانیاندازال بن و بی کیلن، به م جوړه نه توانایی کیلانی زه ویه کانیان بووه، نه کاریشیان له ولاناده س که و توه، ئیتر به پیچه وانه ی خواستی ده روون و و ویستی ئە وینیان بو نیشتمان، کورده کان به ناچاری بو کارگری نیشتمانیان به جی هیشته وه وزه ویه به برشته کانی خویمان به نیوه کاری داوه به تورکه کان، به م شیوه هیندی له تورک زمانه کان له م دیکو زیر خیزه دا نیشته جی بوون.

ئیسناکه کورد و تورک لیره دا پیکه وه ده ژین، هیندیکیان مه زهه بی شیعه یان قبول کردوه، ئە وانی تریشیان له سه ر شه قامی «سونی» زاوه ستاون - ئەم دیکویه: که له باکوری خوړهه لاتی بیجار دایه. ۱ زووبه رکه ی ۵۲۹ ک ی چوار گوشه یه و حه شیمه تی له ۷۹۲۷ که س بانتره، یانی له هه ر ک، یکی چوار گوشه دا (۱۴/۹۸ که س) نیشته جی یه، سنوری ئەم دیکویه به م جوړه یه -

۱ - له باکوره وه به دیکوی کورانی و کورگین.

۲ - له باشوره وه به دیکوی خوړخوړه

۳ - له خوړهه لاته وه به ناوچه ی زه نجان

۴ - له خوړاواوه به دیکوی. سیامه نسوره وه نوساوه.

زه وی ئەم دیکویه له به شی خوړاوادا، گوزایی و ده شته له شوینه کانی تری دا نه پوله که بی و نه زمانه.

دیی توپاغاچ. که له به رزترین به شی ئەم دیکو دا هه لکه وتوه، به ناوه ندی ئەم دیکو

دانراوه. حه شیمه تی ئەم دئی ۲۴۲۴ که سه و ۳۵ ک له شاری بیجاره وه دوره وله قه راخی شه قامی کۆنی بیجار زه نجان دایه وله ۵ ک شه قامی قیره تاوی بیجار زه نجان دایه، پیشینیان واده گیرنه وه، که له شوینی ئەم دیدا کانیایکی سارد و سوک و ئاوخۆش بووه، له سه ر ئەم کانیاهه، دارنکی گه وره و به دیمه ن و جوان و چه تر دار، زوانگای کانیه که ی چه ند به رابه ر زازاوه ترو دلن فین تر کردبو. ئەم داره وینه ی (تۆپ) خروپز و پز به رگ و گه لا بوو، کانی به ردی بناغه ی ئەم دئی یان دانا نازناوی - (تۆپ ناغاج) یان بووه لبارده یانی هه رچه ند ئەم دئی هه وه ل کورد بوه به لام ئیستا که (کورد و تورک) پیکه وه

تیکه لن چون وشه ی (تۆپ) به مانای خرو کوردی یه و (ناغاج) به مانا. دار و تورکی یه، له خوراوای ئەم دیدا «ته پۆلکه ی زاغی لو» و له خوره لاتیشیاته پۆلکه ی «شیرتویاغی» هه لکه وتوه. له خاکی ئەم ته پۆلکه بو دورست کردنی «دوشاو» که لک وه رده گرن.

خه لکی ئەم دیکۆ له کورد و تورک تیکه له. زورترین شیعه ن بزیکیشیان سوننی شافعیین. هه ردوولا به هه ردوو زمانی کوردی و تورکی قسه ده که ن له راستیدا خه لکه که ی کوردن و تورکی فیربوون.

زووبه ری ئاو، له م شوینه داله سه ره وه یه، به چۆری که چالآوه کان له سی گه زدا به ئاو ده گه ن. ته نانه ت هه رمالی بوخۆی چالآویکی بو خواردنه وه لی داوه. به لام بو کشت و کال نیازی به یارمه تی ده ولت هه یه - ناری ئاویه کانی ئەم دیکۆ به ریزی نه لفوبی به م جوژه یه.

۱ - **ئاغبلاغی حوسه یین خان:** دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لیه ندی بیجار. له ۴۵ ک باشوری بیجار و ۱۰ ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یه، دانیشتون: ۲۱۵، مالن ۳۹ ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی شوغل: کشت و کال ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه، نه للا ویران. ئیستا که موچه یه.

۲ - **نه رته قشلاق:** دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لیه ندی بیجار. له ۲۹ ک باشوری بیجار و ۱۴ ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یی یه. دانیشتون: ۱۹، مالن ۳ ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۳ - **بارام گومبه د:** دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لیه ندی بیجار. له ۲۹ ک باشوری بیجار و ۶ ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یی یه. دانیشتون: ۳۰۱، مالن ۵۵ شیعه، کورد - ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین زه و. مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه. ئیستا که موچه یه - بیاد قشلاق، ئیستا که موچه یه

به یان لو:

۴ - **تازه قشلاق:** دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لیه ندی بیجار. له ۴۶ ک باشوری بیجار و ۱۶ ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یی یه، دانیشتون: ۵، مالن ۱ ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه هه یه.

۵ - **تۆپ ناغاج:** دئی ناوه ندی دیکۆی سیلتانی مه لیه ندی بیجاره. له ۳۵ ک باشوری بیجار دایه، توپۆلکه یی یه، دانیشتون: ۲۴۲۶، مالن ۴۴۶ شیعه - تورک - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه، قالی زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی سه ره تایی - زانومایی - دووچای خانه - ۲ - قه ساوی - ۲ ناش - ته عمیرگای ماشین که شاهه زری، چه لپی سازی - موتورسازی ۲ - دوکان جووشکاری - چراسازی - ۲۵ دکانی به قالی ده فته ری ژن ماره برین. شورا، ده فته ری جیهاد - ناوه ندی خزمه تی دئی پاسگای زاندارمه ری - ده رمانگا - چه مام - پوست - ناوی

لوله کەشی، بە رق - فروشگای هاویاری - نه وت فروشی - ئاسنگه ری.

۶ - چقور قشلاق: دئی یه که له دیکۆی سێلتان مه لیه ندی بیجار.

له ۶۰ ک باشوری بیجارو ۳۰ ک توپ ئاغاچ دایه، ته پۆلکه یی یه، دانیشتون ۸۰۳ مال ۱۶۱، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۷ - چالی بلاغ: دئی یه که له دیکۆی سێلتان مه لیه ندی بیجار.

له - ک باشوری بیجارو - ک توپ ئاغاچ دایه. ته پۆلکه یی یه، دانیشتون ۱۰۲، مال ۱۶ ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۸ - چه شمه سه نگین «به ردین» کانی کوچکین: دئی یه که له دیکۆی

سێلتان مه لیه ندی بیجار.

له ۶۳ ک باشوری بیجارو ۲۸ ک توپ ئاغاچ دایه. ته پۆلکه یی یه، دانیشتون ۱۵۷، مال ۳۰ شیعه، سونتی - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل و کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه. قه لای زه رزین که مه ر (قه لای قه وره) له باشوری نه م دیداوه و نزیککی ۶ ک له م دئی دوره - ۱

۹ - حوسه ین ئاواي میر ئاچی: دئی یه که له دیکۆی سێلتان مه لیه ندی بیجار.

له - ک باشوری بیجارو - ک توپ ئاغاچ دایه. ته پۆلکه یی یه، دانیشتون ۶۰، مال ۱۲ ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال. ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۰ - خوشه گۆل: دئی یه که له دیکۆی سێلتان مه لیه ندی بیجار.

له ۶۵ ک باشوری بیجارو ۳۰ ک توپ ئاغاچ دایه، ته پۆلکه یی یه، دانیشتون ۱۴۵، مال ۲۸ شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سیبایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

(۱) له م دی چوینه مالی بو دوخواردنه وه. زوریا به خیرهینان و هه رچی دونه مه شکه که یاندا بو پیاو داین، برسیم نه م دی کوردن یا تو رک، و تیاو گشتیان کوردن. وتم شیعه ن یاسونتی - و تیاو زور تریان شیعه ن و بریکیشیا سونتین، (نوسه ر)

۱۱ - سه ید حوسه ین: دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لبه ندی بیجار.
له ۷۰ ک باشوری بیجارو ۴۰ ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یی یه، دانیشنوان ۲۲۲ مال:
۴۵، شیعه - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال،
ده سکردی ژنانه: قالی، ژینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۲ - سولتان ناوای ده ره ویران: دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لبه ندی
بیجار.

له ۵۱ ک باشوری بیجار و ۱۶ ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یه، دانیشنوان ۳۳۲ مال ۶۰
شیعه کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه:
قالی، ژینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۳ - شیرین بلاغ: دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لبه ندی بیجار.
له ۵۸ ک باشوری بیجارو ۲۸ ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یی یه، دانیشنوان ۸۶۷ مال
۱۳۳ شیعه، ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه:
قالی، ژینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه. (زالماوا) نیستاکه موچه یه.

۱۴ - قزل خاتون: دئی یه که له دیکۆی «سیلتان» مه لبه ندی بیجار.
له - ک باشوری بیجارو - ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یی یه، دانیشنوان ۵۳ مال ۷،
ناوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی، رینگا،
ماشین ره و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۵ - قزل جلو: دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لبه ندی بیجار.
له ۴۷ ک باشوری بیجارو ۱۷ ک توپ ناغاج دایه. ته پۆلکه یی یه، دانیشنوان ۴۲۲ مال
۶۸، شیعه - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال،
ده سکردی ژنانه: قالی، ژینگا: ماشین ژه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه. کارخانه ی
«گه چی (شورسو) له قه راخی نه م دیدایه که هیشتانه که و توه ته کار

۱۶ - قزل که ندی خواری: دئی یه که له دیکۆی سیلتان مه لبه ندی بیجار.
له ۸۳ ک باشوری بیجارو ۲۸ ک توپ ناغاج دایه، ته پۆلکه یی یه، دانیشنوان ۱۹۵ مال
۳۴ شیعه - سونتی - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال،

ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماسین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۷ - قزل که ندی سه ری: دئی یه که له دیکوی سیلتان مه لبه ندی بیجار. له ۸۵ کم - ی باشوری بیجارو ۳۰ کم - ی توپاغاچ دایه. ته پۆلکه یی یه. دانیشتون: ۱۸۲ مآل ۳۰ شیعه - کورد. ئاوله کایناو. به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل کشت و کال. ئاژه ل داری. ده سکردی ژنان: قالی، زینگا. ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه.

۱۸ - که هل: دئی یه که له دیکوی سیلتان مه لبه ندی بیجار. له ۶۵ ک باشوری بیجارو ۳۵ ک توپ ناغاچ دایه، ته پۆلکه یی یه، دانیشتون: ۷۹ مآل ۱۲، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۱۹ - گول ته په ی سیلتان: دئی یه که له دیکوی سیلتان مه لبه ندی بیجار. له ۶۷ ک باشوری بیجارو ۳۲ ک توپ ناغاچ دایه، ته پۆلکه یی یه، دانیشتون: ۶۶ مآل ۱۱ شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۲۰ - مورادی: دئی یه که له دیکوی سیلتان مه لبه ندی بیجار. له ۶۸ ک باشوری بیجارو ۳۸ ک توپ ناغاچ دایه، ته پۆلکه یی یه، دانیشتون: ۳۶ مآل ۸، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

۲۱ - موحه مه داوای عه لی ئه کبه رخان: دئی یه که له دیکوی سیلتان مه لبه ندی بیجار.

له ۵۹ ک باشوری بیجارو ۲۴ ک توپ ناغاچ دایه، ته پۆلکه یی یه، دانیشتون: ۱۲۵ مآل ۲۱، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالی، زینگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه.

دیکۆی کوزانی به شی (ناوچه) شارستانی بیجار

دیکۆی کوزانی - له باکوری شاری بیجار دایه و زوو به ره که ی ۳۷۷ ک چوار گوشه یه و حه شمیه تی ۱۱۲۰۱ که سه، یانی له هه رک - یکی چوار گوشه دا ۲۹ که س نیشته جی یه. سنوریشی به م جووره یه ۱ - له باکوره وه به پارێزگای زه نگان ۲ - له باشوره وه به دیکۆی سیلنان - ۳ - له خوهره لاته وه به دیکۆی گورگین ۴ - له خوړاواوه به دیکۆی ته غامینه وه نووساوه - هۆی ناوانانی ئەم دیکۆ به کوزانی ته وه یه: ۱ - له خوړاواوی دیتی حه سه ناوادا کانیاوی هه یه پتی ده لاین کوزان بلاغی ۱ - (کانی ناووزور) که به ره به م ئەم دیکۆیه به کوزانی - ناوی دهر چووه ۲ - کوزله کوردیدا یانی پیاوی نازاو کوزانی ده روله خوڤوردو، جاچون ئەم مه لبه نده له کوردستانی ناوه نندی داله بنه چه ی ناوی کوردان بوون و له شه زویه ربه ره کانی له گه ل داگیر که ران و زورویزان، کۆل نه ده یه زاوه ستا و بوون ئەم شوینه یان ناواناوه کوزانی -

زۆرتری زه وی ئەم دیکۆیه گوژی و ده شته و برێکیشی ته پۆلکه یه و به شی باکوریشی کوستانه، به زرتین لوتکه ی کیوه کانی بیجار له م دیکۆدا به ناوی - لوتکه ی کیوی (شانشین) به ناو بانگه که چۆمی له م کیوه وه سه رچاوه ده گری و ددای ماوه یی ده چینه دیکۆی - گورگین - ه - وه ۲

نزیکی هه زار سال له مه و به ردیتی بووه. به ناوی گوشاده دتی - که نیشتمانی کوردان بووه، دیکه به بوومه له رزه ویران ده بی، خه لکه که ی له شوینیکیتر جی خوش ده که ن و دتی دروس ده که ن و ناوی ده نین، (ناشاغه که ند) پاشان ئەم شوینه یشیان پی خوش نابی و ده گوژنه وه جی یه کی تر و ناوی ده نین (یاسی که ند ۳) یانی: یا خوداسی هه مین گوند و دیمان لی پیرۆزی و ئیترسه رمان لی نه شه و تی، پاشان له زه مانی - ناصرالدین شاهی قاجاردا حسن علیخان (نه میر نیزامی که روس) - حاکم وه رمان زه وای ناوچه ی گه ژنه ده م ئەم دتی ده کزی و ناوه دانی ده کاته وه، به م هویته پتی ده لاین زحه سد ناوای یاسی که ند

(۱) یانی (کانی کوزان) به لأم له کوردیدا زوری ی ته و شتانه ی که نیسه ت به کۆژده دری، به ستارۆی کوردستان (کۆژنه هه سه) یانی گورج و زوه سه ه

(۲) راپورتی ئوستانداری

(۳) (یاسی) له کوردیدا ناوه بۆژن. که ندیش یانی هه ل که ندن بۆیه - کوردانی باکوره دتی ده لاین (گوند) (که ند) چو. قه دیمدا مالیان له زه م ی هه ل که ندوه (هه شکه وت) و (زاخه) یادگاری کۆنی کوردانه. بینا به م بر وایه - (یاسی که ند) یاسی (یاسی)

به ره به ره یاسی ی کوردی به شکلی - یاسووی تورکی ده ردی و (حه سه ناوای یاسوو که ند) که تا چه ند سال له مه پیش خه لکه که ی کوردی سونتی بوون دواوی فه رمانزه وایی نه میرنیزامی که ژوس که بووبه شیعه، خه لکه که یشی که م که م له به ره وه بوونه شیعه و خه لکی تورکیشیان تیکه ل بوو، که ئیستا که خه لکه که ی به هه رد و زمانی کوردی و تورکی قسه ده که ن و زور تریشیان شیعه مه زهه بن به لام له بنه چه ی کوردانن -

حه سه ناوای یاسو که ند - که زیاتر له ۴۲۵۵ حه شمیه تی هه یه و له ۷۸ ک - ی بیجار و ۱۸ ک شه قامی ئیسفالتی بیجار - زه نگان دایه، به ناوه ندی نه م دیکو دانراوه - نه م دئی یه جی نشین فه رماندار. جی نشین فیرکردن و پهروه رده، ناوه ندی خاوینی - ناوه ندی خزمه تی ناوایی - جیهاد سازندگی - مزگه وت و فیرگه دیکانی به ریزی نه لفوبی به م جوژه یه

۱ - نازاد وه یس سه ری - دئی یه که له دیکوی کورانی مه لبه ندی بیجار

له ۹۷ ک باکوری بیجار و ۱۴ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه، کویستانی یه - سارده سیره - دانشتوان، ۴۲۱، مال ۶۱ - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باخه وانی - قالیچه، گلیم، جاجم - زیگا: ماشین ره و، مزگه وت و قوتابخانه. پوست. ناوی لوله که شی. دارتاشی - نه وت فروشی. ناش.

۲ - نازاد وه یس خورای: دئی یه که له دیکوی کورانی مه لبه ندی بیجار

له ۹۵ ک باکوری بیجار و ۱۵ ک حسن ناوای یاسو که ند دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانشتوان، ۲۰۱، مال ۳۵، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی میوه، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باخه وانی - قالیچه، گلیم، جاجم - زیگا: ماشین ره و، مزگه وت و قوتابخانه، حه مام. ده رمانگا. پوست.

۳ - ناغیازی: دئی یه که له دیکوی کورانی مه لبه ندی بیجار

له ۹۰ ک باکوری بیجار و له ۲۳ ک حسن ناوای یاسو که ند دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانشتوان، ۱۶۵، مال ۳۰ ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی میوه، هه نگوین - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وانی - قالیچه، گلیم، جاجم - زیگا: ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه.

ناشاغه که ند: موچه یه

۴ - نه میر نه سلان: دئی یه که له دیکوی کورانی مه لبه ندی بیجار

له ۸۹ ک باکوری بیجار و له ۱۶ ک چه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان ۳۱۶، مأل: ۵۷. ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه. هه نگوین شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باخه وانی - قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه. چه مام - پوستان. ناش.

۵ - ئیسلام ناوا: دئی یه که له دیکوی کورانی بیجار

له ۹۲ ک باکوری بیجار و له ۱۴ ک چه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان ۸۶۰، مأل: ۱۴۶، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. چه مام - ده زمانگا. پوستان. ناوی لوله که شی - فروشگای هاویاری - ناش.

۶ - نه حمه د ناوا: دئی یه که له دیکوی کورانی مه لبه ندی بیجار

له ۵۵ ک بیجار و - ک چه سه ن ناوای یاسو که ند دایه، سارده سیره - دانیشتوان ۲۱۹، مأل: ۳۴ - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باخه وانی - قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی.

۷ - نه له هپوت (هه لپه یوت): دئی یه که له دیکوی کورانی مه لبه ندی بیجار

له ۷۲ ک باکوری بیجار و - ک چه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۲۵۳، مأل: ۴۰ شیعه - تورک - کورد - ناوله کایناو به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. قالیچه، جاجم زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. ناش. نیلاق جوق: موچه یه

۸ - باباخان: دئی یه که له دیکوی کورانی مه لبه ندی بیجار

له ۶۸ ک باکوری بیجار و له ۲۴ ک چه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۱۳۳، مأل: ۲۱ شیعه - تورک - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. قالیچه. جاجم. زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه.

۹ - چالاو: دئی یه که له دیکوی کورانی مه لبه ندی بیجار

له ۸۲ ك باكوری بیجار و له ۵ ك حه سه ن ئاواى یاسو كه ند دایه - سارده سیره -
دانیشتوان: ۴۴۰، مأل: ۸۰ - ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: کشت و
کال و نازه ل داری باخه وانى - قالیچه - جاجم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه -
حه مام - پوستان. نه وت فرۆشى
چوار باغ: موچه یه

۱۰ - حه سه ن ئاواى یاسو كه ند: دبی ناوه ندى دیکۆى کورانی یه

له ۷۸ بیجار دایه. سارده سیره - دانیشتوان: ۴۲۵۵، مأل: ۸۴۸ - ئاوله کایناو - به رهه م:
ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باخه وانى - قالیچه، جاجم -
زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. قیرگه ی زانومایی. قیرگه ی ناوه ندى. جهاد -
حیره تی ئاواى. پاسگاه. حه مام. ده زمانگا. پوستان. تله یفون. ئاوی لوله که شی. به رق.
دارتاشی. فروشگای هاویاری. نه وت فرۆشى. قه ساوی. چاپخانه. ته عمیرگای ماشین.
دارتاشی. ناش. وده یان دوکان وشتی تر

خه لیفه که ندى: موچه یه، خان نه رخچی: موچه یه

۱۱ - خه لیفه قشلاق: دى یه که له دیکۆى کورانی مه لبه ندى بیجار

له ۹۰ ك باكوری بیجار و له ۸ ك حه سه ن ئاواى یاسو كه ند دایه - سارده سیره -
دانیشتوان: ۱۶، مأل: ۳ - ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: کشت و کال
و نازه ل داری باخه وانى - قالیچه - جاجم - زینگا: ماشین زه و -

۱۲ - داداش که ندى: دى یه که له دیکۆى کورانی مه لبه ندى بیجار

له ۹۵ ك باكوری بیجار و له ۲۲ ك حه سه ن ئاواى یاسو كه ند دایه - سارده سیره -
دانیشتوان: ۳۳۴، مأل: ۵۷ - ئاوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی. شوغل: کشت و کال و
نازه ل داری - قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. حه مام. ئاوی
لوله که شی. ناش.

دوشه سرخی: موچه یه

۱۳ - ژوسته م که ندی: دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار

له ۸۹ ک باکوری بیجار و له ۱۷ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتون ۱۵۱، مال ۲۴ - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - قالیچه، جامم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی. ناش.

۱۴ - سه یف عه لی که ندی: دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار

له ۸۹ ک باکوری بیجار و له ۱۴ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتون ۳۹۷، مال ۶۶ - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی، میوه. هه نگوین - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باخه وانی - قالیچه، جامم زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. حه مام. پوست. ناش.

۱۵ - سولتان ناوای قزل ته په: دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۱۰ ک باکوری بیجار و له ۳۲ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتون ۳۰۲، مال ۵۶ - ناوله - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه. هه نگوین. شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باخه وانی و قالیچه، جامم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. پوست. ناوی لوله که شی.

سه یوان ته په: موچه یه: شورجه ی سه ری و شورجه ی خوارئی: موچه ن

۱۶ - شیخ به شاره ت: دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار.

له ۸۵ ک باکوری بیجار و له ۷ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتون ۴۲۴، مال ۷۳ - شیعه - تورک - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، باخه وانی - قالیچه، جامم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. حه مام. نه وت فروشی - فروشگای هاویاری. ته عمیرگای ماشین.

۱۷ - شه هره ک (شاره ک): دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۱۵ ک باکوری بیجار و له ۳۲ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتون ۵۴۶، مال ۷۳ شیعه - تورک - کورد - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی - میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وانی - قالیچه، جامم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. حه مام. ده زمانگا. فروشگای هاویاری. نه وت فروشی. ناش.

ته عمیرگای ماشین. عبوزی کارئز: موچه یه

۱۸ - قه میچوقای (قه میچوخه): دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار

له ۴۵ ك باکوری بیجار و له ۳۰ ك حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان شیعه - کورد - تورک ۳۰۴، مال ۵۴، - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سییایی - میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باخه وانی - قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. حه مام. لوله که شی. ناش. ناسه واری (قه لای قه م چوقه) له م دیدایه

قاسماوا: موچه یه

۱۹ - قزل ته په: دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار.

له ۱۱۰ ك باکوری بیجار و له ۲۶ ك حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان ۳۶۷، مال ۵۴ - ناوله - به رهه م: ده غل و سییایی. میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وانی - قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه. فروشگای هاویاری. نه وت فروشی. ناش.

۲۰ - قه یتاس: دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار.

له ۸۳ ك باکوری بیجار و له ۹ ك حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۹۳، مال ۴۹ - ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سییایی میوه. هه نگوین - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وانی - قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا پیاده زه و - مزگه وت. قوتابخانه - حه مام.

کیلکلو. کاریزی مه شه دی ئاغاخان. کره که ندی - کاریزی که ربه لا، یه حیا. که نگه لو. نه مانه دئی کون بوون و نیستاکه چولن، به شکلی موچه دارهاتوون.

۲۱ - که ریم که ندی: دئی یه که له دیکوی کوزانی مه لبه ندی بیجار

له ۹۵ ك باکوری بیجار و له ۲۱ ك حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۸۸، مال ۱۸ ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سییایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه - ناوی لوله که شی له کاریز. میهته ر که ندی. محمد جان. نه مانه دئی کون بوون و نیستاکه موچه ن

۲۲ - موحه ممه داوا: دئی یه که له دیکۆی کورانی مه لیه ندی بیجار

له ۸۲ ک باکوری بیجار و له ۵ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان، ۱۴۹، مال، ۲۵، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی. میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وانی - قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. ناش.

نیگارستان. دئی کوی بوه وئستانکه موجه یه

۲۳ - نه وشاد: دئی یه که له دیکۆی کورانی مه لیه ندی بیجار

له ۵۹ ک باکوری بیجار و له ۱۲ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان، ۱۶۹، مال، ۳۱، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی. میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وانی - قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. پوست. ناوی لوله که شی.

۲۴ - نور موحه ممد که ندی: دئی یه که له دیکۆی کورانی مه لیه ندی بیجار

له ۹۶ ک باکوری بیجار و له ۱۶ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان، ۱۸۸، مال، ۳۲، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی. میوه هه نگوین - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری باخه وانی - قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. شه خس. ناوی لوله که شی.

۲۵ - وه لی به گ: دئی یه که له دیکۆی کورانی مه لیه ندی بیجار

له ۷۰ ک باکوری بیجار و له ۱۸ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان، ۲۵۰، مال، ۳۹، ناوله کایناو - شیعه - تورک - کورد - به رهه م: ده غل و سپیایی. میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وانی - قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. حه مام. ده زمانگا. نه وت فروشی. فروشگای هاویاری. ناش - یانبولاح: موجه یه

۲۶ - یه نگی ناوا: دئی یه که له دیکۆی کورانی مه لیه ندی بیجار

له - ک باکوری بیجار و له ۱۵ ک حه سه ن ناوای یاسو که ند دایه - سارده سیره - دانیشتوان، ۱۶۱، مال، ۳۴، ناوله کایناو - به رهه م: ده غل و سپیایی. میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. باخه وانی - قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت. قوتابخانه. شه خس. حه مام. پوست. ناوی لوله که شی.

دیکۆی گورگین به شی ناوچه ی بیجار

دیکۆی گورگین که ۲۴ دئی و موچه و شوینی له باوش گرتوه، له باکوری خوڤه لاتی شاری بیجار دایه زووبه ری نه م دیکۆیه ۳۵۴ ک - ی چوار گۆشه یه و له هه رک - یکی چوار گۆشه دا ۱۶/۹۴ که س نیشته جی یه و دانیشتوانی (۶۰۰۰) که سه و سنوریشی به م جوڤه یه:

۱ - له باکوره وه به پارێزگای زه نگان ۲ - له باشوره وه به دیکۆی - سیلتان - ۳ - له خوڤه لاته وه به پارێزگای زه نگان - ۴ - له خوڤاواوه به دیکۆی کورانی و سیلتان ه - وه نووساوه ۴ - زه ویه کانی ده شت و ته پۆلکه ی نه رمانه و ناوه زه وی تیکرا به ره و خوڤه لاته، دئی گورگین - به ناوه ندی نه م دیکۆیه دانراوه، گورگین: به وته ی خه لکی له پیشدا - گۆل گین بووه - به ره به ره بوه ته - گورگین - ده یشکری بله بن چون خه لکی کوردی نه م شوینه - نازاو و به گۆزبوون به م دئی یان وتوه گورگین: یانی شوینی پیاوانی نازاویه هیز و پاله وان، چون گۆرله کوردیدا یانی به ده ماخ و به هیز، ناوی دیکانی به زیزی نه لفوئی به م جوڤه یه -

۱ - **ئاغچه گومبه د:** دى به که له دیکوئى گورگینى مه لبه ندى بیجار له ۶۰ ك بیجار و ۸ ك ناوایی «گورگین» دایه، کوستانى یه، سارده سیړه، دانیشتون، ۲۱۳، مال: ۴۱، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردى ژنانه: قالیچه و جاجم، رینگا: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه مرغداری - ناوی لوله که شی - فروشگای هاویاری - نه وت فروشى - ناش، نیمام چایی: موچه یه.

۲ - **ته کیه:** دى به که له دیکوئى گورگینى مه لبه ندى بیجار له ۱۰۰ بیجار و ۲۰ ك ناوایی گورگین، دایه، کوستانى یه، سارده سیړه، دانیشتون، ۹۳۰، مال: ۱۵۲، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی هه نگوین - میوه، شوغل: کشت و کال، باخه وانى، ده سکردى ژنانه، قالیچه و جاجم، رینگا: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه دارتاشى. نه وت فروشى - ناش.

۳ - **تازه که ندى مه عده ن (مه يدانى خوئ):** دى به که له دیکوئى «گورگین» ی مه لبه ندى بیجار له ۶۰ ك بیجار و ۲۲ ك ناوایی «گورگین» دایه، کوستانى یه، سارده سیړه، دانیشتون، ۲۳۵، مال: ۵۹، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردى ژنانه: قالیچه و جاجم، رینگا: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه مرغداری، ناوی لوله که ش - ناش - ناسنگه رى، نه م دى کانی خوئى تیدایه

۴ - **جه یران:** دى به که له دیکوئى «گورگین» ی مه لبه ندى بیجار له ۵۵ ك بیجار و ۱۶ ك ناوایی «گورگین» دایه، کوستانى یه، سارده سیړه، دانیشتون، ۲۰۶، مال: ۲۹، ناوله کایناو به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردى ژنانه: قالیچه و جاجم، رینگا قیره تاو: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه مرغداری جوواقیه: نیستاکه موچه یه.

۵ - **حاجی ناوا:** دى به که له دیکوئى «گورگین» ی مه لبه ندى بیجار له ۷۰ ك بیجار و ۱۳ ك ناوایی «گورگین» دایه، کوستانى یه، سارده سیړه، دانیشتون، ۱۲۷، مال: ۲۲، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردى ژنانه: قالیچه و جاجم، رینگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه

۶ - خراپه چولاخ: دئی که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۷۲ ک بیجار و ۱۲ ک ناوایی «گورگین» دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۱۶۴، مال؛ ۳۴، ناوله کانیاو به رهه م: ده غلّ و سییایی، میوه، شوغلّ: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین ژه و، مزگه وت، قوتابخانه، مرغداری.

۷ - زیۆه: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۷۲، بیجار و ۲ ک ناوایی «گورگین» دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۴۴۲، مال؛ ۷۱، شیعه - تورک - کورد، ناوله کانیاو به رهه م: ده غلّ و سییایی هه نگوین - میوه، شوغلّ: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین ژه و، مزگه وت، قوتابخانه، مرغداری، ناوی لوله که شی.

(سویمه کوکان) ئیستا که موچه یه

۸ - قه ره (محمد) لو: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۵۳ ک بیجار و ۱۰ ک ناوایی «گورگین» دایه، کوستانی یه سارده سیره، دانیشتون؛ ۳۶۵، مال؛ ۷۱، ناوله کانیاو به رهه م: ده غلّ و سییایی، شوغلّ: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین ژه و، مزگه وت قوتابخانه، مرغداری - ناوی لوله که شی.

۹ - قیچیلو «قی چی لو»: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۶۴ ک بیجار و ۸ ک ناوایی «گورگین» دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۱۷۵، مال؛ ۲۷، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ و سییایی، شوغلّ: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین ژه و، مزگه وت، قوتابخانه، مرغداری.

۱۰ - قجور «قوجور»: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۶۰ ک بیجار و ۳ ک ناوایی «گورگین» دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۶۰۹، مال؛ ۱۱۳، ناوله کانیاو به رهه م: ده غلّ و سییایی، هه نگوین، میوه، شوغلّ: کشت و کال باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا قیره تاو: ماشین ژه و، مزگه وت قوتابخانه پوست، دارتاشی، فروشگای هاویاری - ناش - ته عمیرگای ماشین.

۱۱ - قه م ته رقه: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۹۰ ک بیجار و ۷ ک ناوایی «گورگین» دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۱۲،

مال ۲، ناوله کایناو وچۆم، به رهه م: ده غلّ و سپیایی میوه، شوغلّ: کشت و کال، باخه وانى، ده سکردى ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا ماشین زه و، مزگه وت له قه راخی چۆمى - شورچای دایه - مرغداری.

۱۲ - گره چقا (قه لاجوقه): دى یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۶۷ ک بیجار و ۷ ک ناوی «گورگین» دایه، کۆستانی یه، سارده سیره، دانیشنوان، ۸۷، مال، ۱۵، ناوله کایناو به رهه م: ده غلّ و سپیایی هه نگوین میوه، شوغلّ: کشت و کال، باخه وانى، ده سکردى ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، ناوی لوله که شی -

۱۳ - گوینک ته په (گوئی ته په): دى یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۷۲ ک بیجار و ۱۵ ک ناوی «گورگین» دایه، کۆستانی یه، سارده سیره، دانیشنوان، ۱۷۹، مال، ۳۰، ناوله کایناو، به رهه م: ده غلّ و سپیایی، هه نگوین، میوه، شوغلّ: کشت و کال، باخه وانى، ده سکردى ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، مرغداری، گه وزن: ئیستاکه موچه یه - گولپه ر: ئیستاکه موچه یه.

۱۴ - گورگین: دى ناوه ندی دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۶۳ ک بیجار دایه، کۆستانی یه، سارده سیره، دانیشنوان، ۶۶۵، مال، ۱۰۹، شیعه - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غلّ و سپیایی، میوه، هه نگوین، شوغلّ: کشت و کال، باخه وانى، ده سکردى ژنانه، قالیچه و جاجم، ژینگا قیره تاو: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه، ده رمانگا، پوست، ناوی لوله که شی - فروشگای هاویاری، نه وت فروشی.

۱۵ - گول قشلاق: دى که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۶۱ ک بیجار و ۵ ک ناوی «گورگین» دایه، کۆستانی یه، سارده سیره، دانیشنوان، ۱۴۹، مال، ۲۸، ناوله کایناو، به رهه م: ده غلّ و سپیایی هه نگوین، میوه شوغلّ: کشت و کال - باخه وانى، ده سکردى ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا قیره تاو: ماشین زه و، مزگه وت قوتابخانه، شه خس، چای خانه.

۱۶ - موغانلو: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۵۵ ک بیجار و ۱۱ ک ناوایی «گورگین» دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۲۷۳، مال، ۲۷، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا قیره تاو: ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه، مرغداری - شه خس - پوست - ناوی لوله که شی - ته عمیرگای ماشین - ناسنگه ری

۱۷ - نیوه کاره: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی بیجار:

له ۸۰ ک بیجار و ۷ ک ناوایی گورگین دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۲۴۰، مال؛ ۳۷، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، میوه، شوغل: کشت و کال، باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه، ناوی لوله که شی.

۱۸ - هه شتا جفت «جوت»: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی

بیجار.

له ۵۲ ک بیجار و ۸ ک ناوایی گورگین دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۵۵۱، مال؛ ۷۸ شیعه - تورک، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا قیره تاو: ماشین ره و، مزگه وت قوتابخانه ده رمانگا، ناش

۱۹ - یه نگی ئارخ «ارخ»: دئی یه که له دیکۆی «گورگین» ی مه لبه ندی

بیجار.

له ۷۰ ک بیجار و ۲۲ ک ناوایی گورگین دایه، کوستانی یه، سارده سیره، دانیشتون؛ ۳۵۹، مال؛ ۷۵ - شیعه، ناوله کایناو به رهه م: ده غل و سییایی، میوه، شوغل: کشت و کال باخه وانی، ده سکردی ژنانه: قالیچه و جاجم، ژینگا: ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه مرغداری، شه خس، ناش

دیکۆی نه جه فاوا: به شی شارستانی بیجار

دیکۆی نه جه فاوا که له خۆراوای شاری بیجار داهه لکه وتوه، ۲۷ دیی و چه ند شوین و موچه ی له باوه ش گرتوه.

زوو به ری نه م دیکۆیه ۴۹۶ ک - ی چوار گوشه یه و حه شیمه تی ۶۴۹۳ که سه، یانی له هه رک - یکی چوار گوشه دا، ۱۳ که س نیشته جی یه، سنوریشی به م جوړه یه ۱ - له باکوره وه به ناوچه ی دیوانده ره ۲ - له باشوره وه به ناوچه ی دیوانده ره ۳ - له خۆلاهه لاته وه به دیکۆی ده وروبه ر و خه سراوا، ۴ - له خۆراواوه به ناوچه ی دیوانده ره وه نوساوه. به شی زۆری نه م دیکۆیه ده شت وراستی و ته په ی نه زمانه، که بو کشت و کال به برشت و به ره مه. کیوه کانی. زیزاوا. پیر محمد. پیره کراچی له م دیکۆدان. چۆمیلکه کانی نه م دیکۆیه به ره و خۆراوا و باکوری خۆرا واده روڤن و له ناوچه ی دیوانده ره ده زۆینه ناوچۆمی. قزل وه زانه وه.

چۆمی "کانی سپی" له م دیکۆدا بو کشت و کال زۆربه که لک و قازایخه، له زستاندا ناوی زۆره و له هاویناندا و شک ده یی. نه گه رلی پسرراوانی ولات بیان و یستایه و نه م ناوانه یان مه هاریکردایه، چ له وه باشتر بوو.

گه و ره دیی نه جه فاوا که له ۳۵ ک - ی بیجار و له سه ره شه قامی بیجار. دیوانده ره دایه و حه شیمه تی زیاتر له ۸۰۰ که سه، به ناوه ندی نه م دیکۆ دانراوه.

۶ دیی له سه ره شه قامی قیره ناو دایه. به ک دیی رنگای خیززیزی هه یه و ۲۱ دیی شی زیگای ماشین زه وی خاکیان هه یه.

نه م دیکۆیه سارد و به فرگره. ناوی له کایناو و چۆمیلکانه وه یه. به ره مه می کرنگی. ده غل. گه نم. جو. سیبایی. شیر. روڤن و به ره مه می ناژه له.

له باشور و باشوری خۆراواوا. به رزایی. زیزاوا. هه لکه وتوه. به رزایی خاکی نه م دیکۆیه له باشوره وه به ره و باکور، که م که م نزم ده بیته وه تاله سه رچۆمی قزل وه زان «ته لای له بن نه هاتوو» ده بریته وه.

خاکی نه م به شه وه ک خاکی زورتری ناوچه ی بیجار. خاکه نه رمه ی تیکه ل به ماسه یه که بو کشت و کالی دیمی زۆر به برشت و به ره مه، له بری شویندا «وه ک دیی باوه زه شانی» توئی پازده تاحه فتاتوی بریوه.

چۆمی قزل وه زان له باکوری نه م دیکۆ وه له خۆراواوه به ره و خۆرّه لات ده زوا. به لام چون خاکی ناوچه که نه ره، ناوه زۆی چۆمه که برّی قولّه وزه ویه کان له وه به رزترن که بناوانیان به هاسانی بۆه لبه سترّی وزه و یه کان بینه به راو. تانیستا که ده ولّه تیش وه هایارمه تیه کی نه داوتی، که خه لکی بتوانن به هوی ماتوز. یا بستنی سه ددی خاکی. یا هه رنه بی بناوانی پیوست وه ک ده بی که لکی لی وه ر بگرن و نه وزیره خودادادیه به خورایی نه روا.

زۆر چۆمیلکان له به رزاییه کانی باشوره وه سه رچاوه ده گرن و به ره و قزل وه زان به ته لپه زده زۆن که ته نیاله کانی به هاراندا که لکیان لی وه رده گیری - زۆرتری دیکانی نه م دیکۆیه له درّیژی شیووده ره کانی نه م چۆمانه دا به دی هاتون، که هه رکام به قه ده ر توانایی خویان له کانیوا و ناوه کانی نه م چۆمانه که لک وه رده گرن، خۆته گه ر ناوی نه م چۆمیلکانه - مه هار بکرایه. و له به ر «قزل وه زان» داسه ددی بیه سترایه/ناوچه ی بیجاری به تیکرا ده رازانه وه و به زویی به هه شتی خودامان به چاوی سه ر ده دی.

شوغلی گرنگی خه لکی نه م دیکۆ وه ک گشت کوردستان - کشت و کال و نازه ل داری یه، ده سکردی ژنانی ناوچه ی بیجار قالی و قالیچه و گلیم ی بیجاری یه که له کوردستان و ئیراندا به ناویانگه. نه م دیکۆیه له ۲۷ دی پیکهاتووه و حه شمییه تی ۶۴۹۳ که سه و مالی - ماله^۱

زمانی زگ ماکی خه لکی زمانی شیرینی کوردی سورانی. زوایزی جوانی بیجاری یه. زۆرتریان سونتی مه زهه بن. برّیکیا شیعه ن.

ناوی دیکانی به زیزی نه لفویی به م چۆره یه:

شه قامی قیره تاوی بیجارتا دورّیا سنه دیوانده ره به ناوه راستی نه م دیکۆوه ده روا.

۱ - ئومید ئاوا: دی یه که له دیکۆی تازه ی «نه جه ف ئاوا» ی مه لبه ندی بیجار له ۴۵ ک روز تاوی بیجار و ۱۰ ک نه جه ف ئاوا دایه، ته په و ده شتایی یه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۹۱ مال، ۵۴، سونتی - کورد ناوله کانیوا، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. به رق. ناش -

۲ - نالمه قولاخ (الله قولاغ): دئی یه که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی

مه لبه ندی بیجار

له ۴۲ ك ژۆز ناوای بیجار و ۷ ك نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۷۲ مال ۱۰. شیعه سونتی - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی -

۳ - برایماوا: دئی یه که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار

له ۵۵ کم ژۆز ناوای بیجار ۲۰ ك نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۸۰، مال ۱۵، سونتی - شیعه - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی -

۴ - باوه نه زه ر: دئی یه که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۵۳ ك ژۆز ناوای بیجار و ۱۸ ك نه جه ف ناوا دایه، ته په و ده شتایی بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۳۶۰ مال ۶۵ ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شیعه - سونتی - کورد، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ده رمانگا. ناوی لوله که شی - به رق. ناش.

۵ - باراماوا:

له ۷۰ ك خوراوای بیجار و ۳۵ ك نه جه فاوا دایه -

۵ - بشوکی (باشوکی): دئی یه که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی

بیجار.

له ۴۵ ك ژۆز ناوای بیجار و ۱۰ ك نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۱۵۲ مال ۲۵، سونتی - شیعه - کورد ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی -

۶ - به ر گوشاد: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار. له ۴۵ ک ژۆژ ناوای بیجار و ۱۰ ک نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۰۱، مال ۲۷، سوننی - شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی. حه مام.

۷ - پشت ته نگ: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار. له ۶۰ ک ژۆژ ناوای بیجار و ۳۰ ک نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۱۳۱، مال ۲۲ - سوننی - شیعه - کورد ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ده رمانگا.^۱

۸ - ته په ی موحه ممه دی: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ کم ژۆژ ناوای بیجار و ۵ ک نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۱۲، مال ۳۴، سوننی - کورد کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه. قالی زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ده رمانگاه به رق. ناوی لوله که شی.

۹ - حه سار چه رهوو: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار. له ۴۱ ک ژۆژ ناوای بیجار و ۶ ک نه جه ف ناوا و له قه راخی شه قامی قیره تاو دایه، سارده سیره، دانیشتون: ۴۰۰، مال ۶۵، سوننی - شیعه - کورد، ئاوله کایناو به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. حه مام - ناوی لوله که شی - به رق. فروشگای هاویاری. نه وت فروش. ناش. له پیشدا به م دئی یان و نوّه: (عه ببا ساوا)

۱۰ - حوسه ین ناوای که مه ر زه رد: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۷۵ ك زۆژ ناوای بیجار و ۴۰ ك نه جه ف ناوا و له قه راخی چۆمی قزل وه زان دایه، ته پۆلكه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۱۴۹، مال ۲۷، سونتی - شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه زنگا: ماشین ره و، مزگه وت. قوتابخانه. ئاوی لوله که شی. به رق.

۱۱ - خوراسان: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ ك زۆژ ناوای بیجار و ۱۲ ك نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلكه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۱۳۰ مال ۲۲، سونتی - شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه. قالی، زنگا: ماشین ره و، مزگه وت. قوتابخانه.

۱۲ - ده رویش خاکی: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی

بیجار.

له ۲۷ ك زۆژ ناوای بیجار و ۸ ك نه جه ف ناوا و ۳ ك. ی چۆمی قزل وه زان دایه. ته پۆلكه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۱۷۶ مال ۳۴، سونتی - شیعه - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین ره و، مزگه وت. قوتابخانه.

(دیه ره قه)

۱۳ - ده رقه ی پیرحوسه ین: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی

مه لبه ندی بیجار.

له ۷۰ ك زۆژ ناوای بیجار و ۴۰ ك نه جه ف ناوا و له نیوان شیر کوژی. سه ری و خواری دایه. ته پۆلكه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۳۳، مال ۴۲، سونتی - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین ره و، مزگه وت. قوتابخانه. ئاوی لوله که شی - حه مام.

۱۴ - زه ینه ل خان: دئی به که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۶۰ ك زۆژ ناوای بیجار و ۲۵ ك نه جه ف ناوا دایه. ته پۆلكه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۰۷، مال ۳۱، سونتی - کورد، ئاوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل:

کشت و کال و نازهل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی.

۱۵ - سولتان ناوای (ته جه لی): دئی یه که له دیکوی «نه جه ف ناوا» ی

مه لبه ندی بیجار.

له ۷۳ ک زوژ ناوای بیجار و ۴۳ ک نه جه فاوا و ۳ ک. ی. دیه زه قه دایه، ته پوّلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون ۱۶۹ مال ۲۷ - سونئی - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه.

۱۶ - شیر کوژی سه ری: دئی یه که له دیکوی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی

بیجار.

له ۷۰ زوژ ناوای بیجار و ۳۵ ک نه جه ف ناوا و ۴ ک - ی دیه زه قه دایه، ته پوّلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون ۳۶۵ مال ۵۵ - سونئی - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه - ناوی لوله که شی - ناش -

۱۷ - شیر کوژی خواری: دئی یه که له دیکوی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی

بیجار.

له ۷۵ زوژ ناوای بیجار و ۴۵ ک نه جه ف ناوا دایه، ته پوّلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۳۲۲ مال ۵۳ سونئی - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه.

۱۸ - عه لیاوا: دئی یه که له دیکوی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له - ک زوژ ناوای بیجار و ۲۳ ک نه جه ف ناوا دایه، ته پوّلکه بیه، سارده سیره، دانیشتون: ۲۴۷ مال ۴۹. سونئی - کورد. ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زنگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی - ناش. به قالی.

۱۹ - قشلاخه سورکه: دئی یه که له دیکوی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۵۱ ك زۆز ناوای بیجار و ۱۶ ك نه جه ف ناوا و ۹ ك. ی باکرری نیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون، ۴۱۷ مأل ۵۸، سوننی - شیعه - کورد. ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی - فروشگای هاویاری. نه وت فروشی.

۲۰ - قسلاخ لو: دتی یه که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۳۵ ك زۆز ناوای بیجار و ۷ ك نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون، ۱۷۴ مأل ۲۶ - سوننی - کورد ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. حه مام. به رق - لوله که شی. فروشگای هاویاری.

۲۱ - کانی کون: دتی یه که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ ك زۆز ناوای بیجار و ۵ ك نه جه ف ناوا دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون، ۳۰۶ مأل ۴۴، سوننی - کورد ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ناوی لوله که شی -

کانی ناوینه. موچه یه

۲۲ - که له ک: دتی یه که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۷ ك زۆز ناوای بیجار و ۱۲ ك نه جه ف ناوا و ۴ ك. ی باشوری نیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون، ۱۶، مأل ۳، سوننی - کورد، ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. ده سکردی ژنانه: قالیچه، زیگا: ماشین زه و.

۲۳ - گول قه باخ: دتی یه که له دیکۆی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۵ ك زۆز ناوای بیجار و ۱۰ ك نه جه ف ناوا و ۱ ك. ی نیسفالتی بیجار دیوانده ره دایه، ته پۆلکه یی یه، سارده سیره، دانیشتون، ۱۱۶، مأل ۲۲، سوننی - کورد ناوله کایناو، به رهه م: ده غل و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه،

زیگا: ماشین ره و، مزگه وت. قوتابخانه. به رق.

۲۴ - گوینی «گونده گ»: دتی به که له دیکوی «نه جه ف ناوا» ی

مه لبه ندی بیجار.

له ۴۵ ک زۆژ ناوای بیجار و ۲۰ ک نه جه ف ناوا و ۱۲ ک ی باشوری ئیسفالتی بیجار. دیوانده ره دایه، ته پۆلکه بی به، سارده سیره، دانیشتون، ۳۳۳ مآل ۶۰، شیعه - سونتی - کورد، ئاوله کاینوا، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ئاوی لوله که شی - فروشگای هاویاری - نه وت فروشی.

۲۵ - موباره ک ناوا: دتی به که له دیکوی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۱ ک زۆژ ناوای بیجار و ۶ ک نه جه ف ناوا و ۳ ک ی باشوری کانی کون دایه. ته پۆلکه بی به، سارده سیره، دانیشتون ۹۱ مآل ۱۲، سونتی - کورد، ئاوله کاینوا، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت و قوتابخانه. حه مام. ئاوی لوله که شی.

۲۶ - نه جه ف ناوا: دتی ناوه ندی دیکوی نه جه فاوایه له ۳۵ ک زۆژ ناوای بیجار

و له سه ره قامی قیره ناوی بیجار. دیوانده ره دایه، ته پۆلکه بی به، سارده سیره، دانیشتون ۷۵۰، مآل ۱۳۳، شیعه - سونتی - کورد، ئاوله کاینوا، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه، قالی، به قالی، مزگه وت. قوتابخانه. پاسگاه - ته له یفون. ئاوی لوله که شی. فروشگای هاویاری. نه وت فروشی.

۲۷ - نه ویه هار: دتی به که له دیکوی «نه جه ف ناوا» ی مه لبه ندی بیجار.

له ۴۰ ک زۆژ ناوای بیجار و ۵ ک نه جه فاوا و له قه راخی ئیسفالتی بیجار. دیوانده ره دایه، ته پۆلکه بی به، سارده سیره، دانیشتون ۳۹۳ مآل ۶۱ شیعه - سونتی - کورد، ئاوله کاینوا، به رهه م: ده غل و سییایی، شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری، ده سکردی ژنانه: قالیچه. قالی، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت. قوتابخانه. ئاوی لوله که شی - برق - به قالی - ناش.

ناوچه‌ی دیوانده‌ره پاریزگای کوردستان. جوغرافیای کوردستان

ناوچه‌ی دیوانده‌ره که له باکوری پاریزگای کوردستان داهه‌لکه‌وتوه، له ۲۲۶ دئی پینکها‌توه و زوبه‌ره‌که‌ی ۴۵۲۰ کم - ی چوار گۆشه‌یه و حه‌شیمه‌ت ۷۱۳۷۵ که‌سه. یانی له هه‌رک - یگی چوار گۆشه‌دا ۱۵/۷۹ که‌س نیشه‌تجی‌یه.

له باشوری دیوانده‌ره دا ده‌شتی به‌رزویاگری (کانی نیمه‌روژه) و ناوچه‌ی له وه‌ژ خوش و کوستانی وه‌ک به‌هه‌شتی (سارال) هه‌لکه‌وتوه. ده‌شتی کانی نیمه‌روژه به‌هوی به‌رزی‌یه‌وه، ناو و هه‌وای تایه‌ت به‌خوی هه‌یه. زستانان به‌فرگره و گه‌رده‌لولی کزیوه و سه‌رما دا ده‌کا. هاوینانیش ناران و فینک و خوشه. به‌لام پله‌ی سه‌رمای زستانانی تیره له (ده‌شتی هه‌وه‌تو) له خوار‌تره‌یه. ناوچه‌ی سارال له زستانان دا به‌فری زوهر و (زنو) و «کلله» به‌فرله به‌رباری کوستانه‌کانیدا ده‌زایته‌وه. هاوینانیش هه‌وای گیان په‌روه‌ری هه‌یه و وه‌وی کوستانه. خالی دلزفیتی سه‌رگۆنای دایکی نیشه‌تانه، له نیوان (ده‌شتی هه‌وه‌تو) و (ده‌شتی کانی نیمه‌روژه) و (سارال) دا شیو و ده‌ره و ئاوه‌زۆی چۆمی به‌خیز و بیری (قزل‌وه‌زان) هه‌لکه‌وتوه، که ئاوه‌هه‌وای هه‌وه‌تو، کانی نیمه‌روژه، شوینه‌واری له‌سه‌ر داناوه‌له باشوری (کانی نیمه‌روژه، ئاوه‌زۆی (چۆمی قشلاخ) به‌ره‌و باشوره‌دا ده‌مه‌زری.

ناوچه‌ی دیوانده‌ره ناوچه‌یه‌کی به‌رزی کوستانی‌یه. به‌جۆری که قولترین خالی ئه‌م ناوچه‌له (۱۸۰۰) گه‌ز به‌رز‌تره. به‌رز‌ترین کیو و کوستانی پاریزگای کوردستان (چل‌چه‌مه) له نیوان ناوچه‌کانی سه‌قز و مه‌ریوان و دیوانده‌ره دا هه‌لکه‌وتوه. که به‌شی فره‌ی به‌ر دیوانده‌ره که‌وتوه. به‌رز‌ترین لوتکه‌ی (باشورتی) له ۳۴۶۴ گه‌ز به‌رز‌تره، هه‌ر به‌و جۆره سه‌رچاوه‌ی دریزترین چۆمی تیران یانی (قزل‌وه‌زان) له دینکۆی ساراله‌وه سه‌رچاوه‌ ده‌گری. شه‌قامی قیره‌تاوی سه‌قز بو تاران و سه‌نه به‌نیوه زاستی ئه‌م ناوچه‌دا ده‌زا به‌جۆری که دینکۆکانی (هه‌وه‌تو)، (کانی شیرین)، (قه‌ره ته‌وره) له باکوری (زه‌زینه)، (ده‌وروبه‌ر) (که‌وله) (حوسه‌یناوی باکوری) له ناوه‌زاستی (سارال) (چل‌چه‌مه) له باشوری ئه‌م شه‌قامه‌ گرنگه‌زیان به‌خشه‌دا هه‌لکه‌وتون.

ناوچه‌ی دیوانده‌ره له‌م ده‌ دینکۆیه پینکها‌توه:

- ۱- (هه‌وه‌تو) زوبه‌ر: ۳۱۵ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۶۹۴۰ که‌س - ناوه‌ندی دینکۆ، دئی (گۆزباوه‌لنی)‌یه.
- ۲- (کانی شیرین) زوبه‌ر: ۳۹۶/۵ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۶۷۹۱ که‌س - ناوه‌ندی دینکۆ، دئی (شالی شه‌له).
- ۳- (قه‌زه ته‌وره): ۴۷۴/۵ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۹۷۰۴ که‌س - ناوه‌ندی دینکۆ، دئی (گاوه‌شه‌له)‌یه.
- ۴- (ده‌وروبه‌ر) زوبه‌ر: ۳۹۹ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۶۱۶۶ که‌س - ناوه‌ندی دینکۆ، دئی (نساری سه‌ری)‌یه.
- ۵- (زه‌زینه) زوبه‌ر: ۴۶ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۹۰۳۴ که‌س - ناوه‌ندی دینکۆ، دئی

(زه‌زینه)یه.

۶- (چل‌چمه) زوبەر: ۶۶۶ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۲۷۵۴ کەس - ناوه‌ندی دیکۆ، دینی (شه‌ریفاوا)یه.

۷- (که‌وله) زوبەر: ۳۰۵ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۶۶۶۶ کەس - ناوه‌ندی دیکۆ، دینی (که‌وله)یه.

۸- (سارال) زوبەر: ۵۸۸ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۶۲۹۹ کەس - ناوه‌ندی دیکۆ، دینی (هه‌زارکانیان)ه.

۹- (حوسه‌یناوا‌ی باکور) زوبەر: ۴۲۰ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۶۰۲۹ کەس - ناوه‌ندی دیکۆ، دینی (خرگه)یه.

۱۰- (نه‌جه‌فاوا) زوبەر: ۴۹۶ کم - چوار گۆشه، حه‌شیمه‌ت ۶۴۹۳ کەس - ناوه‌ندی دیکۆ، دینی (نه‌جه‌فاوا)یه. له‌وه‌ده‌چه‌ن به‌ پیشنیاری پارێزگای کوردستان دیکۆ‌ی نه‌جه‌فاوا له‌ بیجار بگه‌ڕێته‌وه و به‌خه‌ریته‌ سه‌ر ناوچه‌ی دیواندهره‌ سنوری ناوچه‌ی دیواندهره‌ به‌م‌جۆره‌یه:

۱- له‌ باکوره‌وه به‌ پارێزگای (نازه‌ربایجانی خۆراوا) ناوچه‌ی تیکاب.

۲- له‌ باشوره‌وه به‌ ناوچه‌ی سه‌نه (حوسه‌یناوا‌ی باشوری).

۳- له‌ خۆراواوه به‌ ناوچه‌ی سه‌قز (تيله‌کۆ، کولته‌به، خوز‌خوزه) کوردستانی عێراق (ده‌ره‌ی شلیر).

۴- له‌ خۆره‌ه‌لاته‌وه به‌ ناوچه‌ی بیجار و قوروه (بانی لیلاخ)ه‌وه‌ نوساوه.

— شاری دیواندهره له ۱۰۰ کم - ی باکوری شاری سه‌نه و ۱۰۰ کم خۆره‌ه‌لاتی شاری سه‌قز و ۶۵ کم - ی خۆره‌ه‌لاتی بیجار و ۹ کم - ی چۆمی قزل‌وه‌زان دا هه‌لکه‌وتوه تاییه‌ته‌ جه‌غرافیا کانی به‌م‌جۆره‌ی خواره‌وه‌یه:

دریژی خۆره‌ه‌لاتی له‌ نیوه‌زۆی گه‌رینوچه‌وه ۴۷ پله و ۲ ده‌قیقه و پانی باکوری له‌ خه‌تی ئیستوا ۳۵ پله و ۵۴ ده‌قیقه‌یه، به‌رزی له‌زوی ده‌ریاوه (۱۷۰۰) گه‌زه^(۱).

شاری دیواندهره به‌ دریژی شه‌قامی سه‌قز بۆ سه‌نه له‌ خۆراواوه بۆ خۆره‌ه‌لاتی زویوه و شه‌قامه‌که‌ شاری دیواندهره‌ی به‌ دویه‌شی باکور و باشور دا به‌ش کردوه. زۆرتری

ئیداره‌کانی ده‌وله‌تی له‌ به‌شی باشوریدا دورست کراون.

چۆنیه‌تی سورشی: ته‌پۆلکه‌یی‌یه ساره‌سه‌یره، ناوی له‌ کانیاو و چۆمی دیواندهره‌ که‌ له‌ به‌رزاییه‌کانی دینی (که‌له‌کان)ه‌وه‌ سه‌رچاوه‌ ده‌گرئ و به‌ باشوری شاری (دیواندهره) دا

تی‌ده‌په‌زئ و له‌پردی نساره‌ ده‌زێته‌ قزل‌وه‌زانه‌وه‌ دا‌بین ده‌بێ، به‌ره‌می گه‌نگی: ده‌غل و دانه‌ویلله و ته‌ره‌کاری و وێنجه و میوه‌یه، له‌ ئیداراتی ده‌وله‌تی: فه‌رمانداری به‌خشداری، دادگا، دارایی - پۆست و تله‌فون په‌روه‌رده و فێزکردن، بێهداری، زینگاویان، پاسگا، سوپا،

دوخانیات، هه‌ماری گه‌نم، و ئیداراتی تری تێدا‌یه، پێنج مزگه‌وتی تێدا‌یه: ۱- مزگه‌وتی جامعه ۲- مزگه‌وتی چوارباخ ۳- مزگه‌وتی حه‌زه‌رتی عومه‌ر (رض) ۴- مزگه‌وتی تازه

(حه‌زرتی زه‌سولی نه‌کزه‌م «ص») ۵- مزگه‌وتی (خلفای زاشدین) له‌گه‌ره‌کی کارمه‌ندانان. زمانی زگ‌ماکیان کوردی‌یه و مه‌زه‌به‌یان سوتنی شافیعی‌یه. شوغلی گرنگیان مامه‌له و کشت و کال و نازه‌ل داری‌یه، ده‌سکر دی ژنان: قالی، قالیچه، جاجم، پلاس، گۆره‌وی، ده‌ستکیش.

دوکانه‌کانی لهم پدیره‌ویدری خیابانتیکی سدراسه‌رییه و بازار ی نییه. به‌تازه‌یی چند شه‌قامی تری لیدراوه.

نهم شماره له‌گه‌ل نه‌ویه‌یکه بیست هزار هه‌شیمه‌تی تیدا ده‌ژئ و له‌سالی ۱۳۷۲ وه‌بوه به‌فهرمانداری هیتتا له‌سینه‌ما و نه‌خوشخانه و پدرتوکخانه و گوژه‌پایان و هو‌لی وه‌رزشی خه‌به‌ری نییه. به‌داخه‌وه لهم شماره‌دا مه‌دره‌سه‌ی دینی و فیرگی‌ی نایینی وجودی نییه. نه‌گه‌ر نیازیان به‌ملا و عالمی دینی بهین ناچار ده‌بین له‌سه‌فزه‌وه‌ه‌فتی و مه‌لایان بز‌بچن. هومئید به‌کزه‌می خودا وایه که خودا یارمه‌تیاں بدا و له‌مه‌ولا بکه‌ونه‌بیری قوتابه‌خانه‌ی نایینی و هه‌رنه‌به‌ن سالی چوار ه‌فتی بز‌مه‌لایه‌تی بار بیئن، تامه‌لا باشه‌کان نه‌زویشتون و ولات چۆل نه‌بوه و خه‌لک له‌ری لایان نه‌داوه. (وما ذالک علی الله‌ به‌ویز) (۱).

کیوه‌کانی ناوچه‌ی دیوانده‌ره

کیوه‌کانی خۆراوا و باشوری خۆراوای دیوانده‌ره به‌ریه‌تین له‌مانه:

- ۱- کیوی (۲۳۴۵ گه‌زی «کلوزه‌ش») له‌نیوان دیکانی «قه‌لازی‌یانه» و «ده‌واغ» دا.
- ۲- زنجیره‌کیوی به‌رزی ۲۷۳۷ گه‌زی «ته‌وریز خاتون» له‌نیوان دیکانی (ته‌وریز خاتون) (مه‌ره‌ده‌ر) و (قه‌لاگا) دا.
- ۳- زنجیره‌کیوی (۲۴۱۰ گه‌زی شیخ له‌تیف) و کیوی (چاره‌وه‌سوار) له‌نیوان دیکانی (کانی سه‌یدمه‌راد) و (قزل‌بلاغ) و (نال‌ه‌شکینه) و (ده‌ره‌وه‌زان) دا.
- ۴- کیوی (که‌ل کوژه) له‌نیوان دیکانی (ده‌ره‌وه‌زان) و (قزل‌بلاغ) دا.
- ۵- کیوی (که‌ل کوژه) له‌نیوان دیکانی (ده‌ره‌وه‌زان) و (بناوچان) و (ته‌وه‌که‌لان) دا.
- ۶- زنجیره‌کیوی به‌رزی (۲۲۲۲ گه‌زی تهنه‌نگچیان) له‌نیوان دیکانی (گورجی) (هه‌زار کانیاں) (قزل‌بلاغ) دا.
- ۷- زنجیره‌کیوه‌کانی (به‌رده‌سه‌ی) و (به‌رده‌زه‌ش) له‌نیوان دیکانی (گورجی)، ده‌ره‌گاوان، شاقه‌لا‌دایه.

زنجیره‌کیوی به‌رز و به‌سام و له‌وه‌زخۆش و به‌هه‌شتی سه‌رزوه‌وی. یا خوا هه‌ر به‌رز و به‌ته‌رز و جوان و به‌دیسه‌ن به‌ن و نه‌به‌ن نه‌وی. یانی زنجیره‌کیوه‌کانی ۳۰۵۹ گه‌زی مزگه‌وت و میرزا‌پکاده‌رویش، سنانه سه‌ره‌هه‌زار میرگه، سولتان، قادر کوژیاو، دوبرا. له‌نیوان دیکانی نه‌رگسه‌له‌ده‌ره‌گاوان، دۆزه‌خه‌ره، عه‌به‌دوسه‌مه‌د، «، واره‌گه‌رمه، کانی ته‌مزخان و

گۆگجه‌ی مەریوان دایه.

کێوه‌کانی باشور و باشوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره

۱- زنجیره‌ کێوه‌کانی (شیخ شه‌زه‌ف) و کێوی به‌رزی ۲۶۴۲ گه‌زی، (پیرمه‌حمود) و کێوی به‌رزی (۲۴۴۷ گه‌زی زی‌زاوا) له‌ نیوان دێکانی زاخه‌ی سه‌رئ، ئاغبلاغ، برایماوا، موباره‌کاوا، که‌له‌ک و گۆل قه‌باغی دیکۆی نه‌جه‌فاوادایه.

۲- کێوه‌کانی (یوسف شوان) و (برایم شوان) له‌ نیوان دێکانی: هانه‌ گولانه، علیاوی دۆله‌زه‌ش دایه.

۳- کێوی به‌رزی (۲۶۱۰ گه‌زی به‌رده‌زه‌ش) له‌ نیوان دێکانی: کانی تاله، فه‌ره‌اداوا دایه.

۴- کێوی به‌رزی (۲۶۶۰ گه‌زی عه‌لی بلاغ) و کێوی (به‌رزی ۲۵۴۰ گه‌زی چه‌رمه) لوتکه‌ی ۲۴۱۲ گه‌زی (هانه‌ شه‌یتان) و کێوی به‌رزی ۲۳۹۵ گه‌زی و کێوی (قه‌لای الواح) له‌ نیوان دێکانی: ئاغبلاغ، (تازاوا‌ی قازی عه‌لی) قوریجه، ده‌ره‌رد، چاویلکانی وه‌زیر، (ول) خه‌نجه‌ری خواری و سه‌رئ و حاجیاوادایه.

۵- کێوی (زه‌رده‌وان) له‌ نزیک‌ی دێی (چه‌تان) دایه.

۶- زنجیره‌ کێوی (به‌رانه‌ کێوی) و (کێوی به‌رزی ۲۳۲۷ گه‌زی شیرخۆر) و (کێوی ره‌سه‌له‌شێخه) له‌ نیوان دێکانی: شیخ هه‌یدر، گه‌سه‌ور، حوسه‌یناوا، ده‌ره‌ویان، تازاوا‌ی ئه‌مین دایه.

۷- زنجیره‌ کێو (باهلاقوره) له‌ نیوان دێکانی: که‌په‌ک، ته‌یتاق، تازاوا‌ی ئاسف دایه.

۸- زنجیره‌ کێوی (کوچک زه‌ش) و (کێوی باریک پشت) و (کێوی وه‌لی شار) و (کێوی به‌رده‌زێقناوی) و (کێوی کانی شا) له‌ نیوان دێکانی: تاله‌ ده‌ره‌ی خواری، زه‌ردک، به‌رده‌سه‌پی، گه‌وه‌نتو، که‌په‌ک. هه‌ردوگیزمل، تازاوا‌ی به‌رده‌زه‌ش دایه.

۹- زنجیره‌ کێوی (به‌رزی ۲۸۹۸) گه‌زی شیخ مارف و (کێوی سه‌ید زه‌حمان) و (کێوی مه‌لکه) و (کێوی حاجی باوه) و (کێوی هه‌واری که‌ریم) و (کێوی ته‌وه‌که‌لان) و (کێوی کانی سه‌پی) و (به‌ردی هه‌واره‌کۆنه) له‌ نیوان دێکانی: قه‌لایه‌زه‌شکه، ئافراسیوا، زه‌لکه، مادیا‌ن دۆل، قلوزه، به‌رده‌سه‌پی، باینچۆ و گه‌زانی سه‌رئ دایه.

۱۰- زنجیره‌ کێوی (شیخ تاله‌سوار) و (کێوی ۲۳۴۳ گه‌زی که‌وه‌سوار) و (کێوی کانی که‌تان) و (کێوی سه‌مورسه‌حان) له‌ نیوان دێکانی: که‌له‌وزاوا، خه‌رگه، ئه‌که‌به‌راوا، سه‌رابی میرزا، گه‌زانی سه‌رئ، قه‌لاته‌زه‌شکه دایه.

کێوه‌کانی باکور و باکوری خۆراوا‌ی دیوانده‌ره، به‌م‌جو‌ره‌ی خواره‌وه‌یه

۱- زنجیره‌ کێوی (کانی شیرین) له‌ به‌رانه‌ری دێی (زه‌زینه) دا که به‌ به‌رزترین به‌رزایی (بانی هه‌وه‌تو) دانراوه و به‌رزترین خالی (۲۲۹۸ گه‌ز) به‌رزه.

۲- زنجیره‌ کێوی (حاجی سه‌ید) که له‌ خۆراوا‌ی ده‌شتی (هه‌وه‌تو) دایه و به‌ سنوری

سورشتی نیوان (تيله کۆ) و (خۆزخۆزه) دانسراوه. به‌رزترین لوتکه‌ی له باشوری دینی (فه‌تاحاوا) دا (۲۶۱۷گم) به‌رزه و له نزیک قسنه‌که‌ی حاجی سدید، راداری هه‌و توچه‌قاوه.
 ۳- کیزی (خۆزه‌تاو) له نزیک دینی (باشقشلاخ) دا.

۴- کیزی کانی (۲۲۹۸) و (۲۱۳۰گم) نیوان (کوتانی سهر) و (ته‌گریاری) دا.

۵- کیزی کانی (۲۲۵۰) و (۲۱۰۹) گمزی نیوان دیکانی (نه‌ویه‌هار) و (که‌چه‌گومده) و (پاپاله) و (حه‌یده‌ر دیوان) دا.

۶- کیزی (۲۱۴۰) گمزی نیوان (قه‌لاگما) و (موعیناوا) و (قالوجه) دا.

۷- کیزی (۲۱۸۹) گمزی نیوان (شالی شهل) و (قۆچاخ) و (نه‌ویه‌هار) و (کانی شیرین) دا.

۸- کیزی (۲۱۳۴) گمزی نیوان دیکانی (خاکی به‌گ) و (سیری سهر) و (شالی شهل) و (قۆچاخ) دا.

۹- کیزی (۲۲۰۸) گمزی نیوان (گۆزیاوه‌لن) و (قه‌لاکۆن) و (زه‌کی به‌گی سهری) دا^(۱).

(شه‌زگی سیدی‌عه‌تا) سیدی‌عه‌تا، ناوی نازا پیاویکی شه‌زکه‌ریوه که له‌به‌ر زولم و زۆری (ره‌زاشا) ده‌س ده‌داته چه‌ک و له ده‌ولت یاخی ده‌بن و ماوه‌یه‌ک به‌ناوی (چه‌ته) ژاندارم و تفه‌نگچی به‌کری گه‌راوه‌کانی سهرده‌می په‌هله‌وی له ترسی سیدی‌عه‌تا خه‌و ناچینه‌ چاویان و ئوقریان له هه‌لده‌گیری. هه‌ر له‌م سهرده‌میش دا نازا پیاویکی تر به‌ناوی (حه‌مه‌تال) له ده‌ولت یاخی ده‌بن و ده‌س ده‌داته چه‌ک و ده‌سه و به‌سه بو خۆیان ده‌رازینه‌وه و جوژی زۆیم ده‌خه‌نه مه‌ترسیه‌وه که زۆرداران زۆریان بو دئی، کاتی که له گرتن و دسگیرکردن زه‌بون و داماو دا ده‌مین، په‌نا بو حیزه‌ فیلی «دویه‌ره‌کی» ده‌بن و دویه‌ره‌کی ده‌خه‌نه نیوانیان و (حه‌مه‌تال) به (سیدی‌عه‌تا) به‌کوشته ده‌ده‌ن و سیدی‌عه‌تایش له به‌ین ده‌بن. تا نه‌وه‌کو ئەم دو هیزه‌ چکۆله‌یه‌ک بگرن و به‌ره‌به‌ره خه‌لکیان پیوه‌ بنیشن و ده‌نگی حه‌ق خوازی خه‌لکی هه‌زار له ناکاو به‌زر بینه‌وه و کۆشکی له‌رزوکی سته‌مکاران تیک بته‌ پین و داری به‌ سهر به‌ردی په‌وه‌مین. به‌م جوژه‌ زه‌یمی خوین مژی شاکانی په‌هله‌وی، له‌باتی نه‌وه له تیش و هه‌رد و ئۆفی هه‌زاریان په‌رسیار بکا و بکۆلینه‌وه، له جیاتی نه‌وه مه‌له‌م بینه‌ سهر برینی کۆن و زامی وه‌نا سۆرکه و توی لیقه‌وماری و برسینه‌تی و بیکاریان، له جیاتی نه‌وه به‌ زمانی خویش بیان لاونینه‌وه و دل خوشیان بکا و چه‌کی توژه‌یی و سهرشینیان له مل دامالنی و بیان هینینه‌وه زیزی گه‌ل و کاریان بداتن و زگی برسی مال و مندالیان تیر بکا، ده‌چو مال و مندالی ناواره ده‌کردن و خوینی به‌زام و برینی تازه و کۆنیانه‌وه ده‌په‌ژمێندوله خۆی ده‌هارواژندن، شه‌وکاته‌یش به‌ خه‌لکی وازا ده‌گه‌یاند که نه‌وانه قاییلی زانومایی و چاک بون و ئیسلام نین و له خه‌لک یاخی بون و بو گیان و مالی خه‌لکی بونه‌ته چه‌ته، هه‌ر چه‌ند له تاوی مارپالیان به‌ ناووه‌وه دا بوه له خوازی هه‌زاران ده‌خوام که میژو دوپاته نه‌بینه‌وه، جا چون سدید عه‌تا له سهر ئەم کیزی شه‌زی کردوه و هه‌شارگه‌ی بوه به (شه‌زگی سیدی‌عه‌تا) ناوی ده‌رچوه (خوا زاناره‌ه).

چۆمی قزل وه‌زانی - ناوچه‌ی دیوانده‌ره

۱- (چۆمی قزل وه‌زان) له سه‌دان چۆمیلکه و کانیاوی سارد و سوک که له خۆرهلانی کۆیستانی (چل چه‌مه) سه‌رچاوه ده‌گرن پینکها‌توه: که گرن‌گترین لقه‌کانی شه‌م شوینه به‌م چۆره‌یه.

۲- چۆمی (هانه گولانه) له کۆیستانی ۲۶۱۰ گه‌زی (به‌رده‌زه‌ش) و (چاله زه‌ش) له نیوانی دینکانی (کانیه تاله) و (فه‌رهاداوا) سه‌رچاوه ده‌گرئ و دینکانی (فه‌رهاداوا) و (هانه گولانه) به‌جی دینلی و له نیوان دینکانی (هزیوانان) و (ئاغبلاغ) چۆمی دینکانی (خه‌نچه‌ری سه‌روخوار) له گه‌ل خۆی ده‌با و له خوار دینی (کۆس عومهر) وه، ئاوه‌کانی (تازاوا‌ی دۆله‌زه‌ش) له خۆرهلان و (تازاوا‌ی قازی عه‌لی) له خۆراواوه له گه‌ل خۆی ده‌با و له دینی (کۆس عومهر) تی ده‌په‌زی و ده‌گاته نزیککی (گیزملی سه‌ری).

۳- (چۆمی گۆمه‌زه‌ش) شه‌م چۆمه له خۆرهلانی کۆیستانی ۳۰۵۹ گه‌زی (سه‌رگه‌وت میرزا) و (کیوی سنا‌نه‌سه‌ر) له خۆراوا‌ی (دۆزه‌خده‌زه) سه‌رچاوه ده‌گرئ و (دۆزخده‌ره) به‌جی دینلی و چۆمیلکه‌ی (ده‌ره‌ویان) له گه‌ل خۆی ده‌با و زو به‌ خۆرهلان ده‌زوا و له به‌ر ناو دینی (گیزملی سه‌ری چۆمی) (هانه گولانه) له گه‌ل خۆی ده‌با و له حاس‌ت (گیزملی خوارئ) ئاوه‌کانی (کۆل) و (قه‌ل‌ولیان) و (ده‌رویشان) له گه‌ل خۆی ده‌با و ئاوه‌کانی (گه‌وتو) و (گورجی) له زاس‌ت و چه‌په‌وه له گه‌ل خۆی ده‌با و به‌ نیوان دینکانی (میشیاو) و (نال‌ه‌شکینه) داده‌روا.

۴- چۆمی (بناسوره) له کۆیستانه‌کانی (شیخ له‌تیف) و (تفه‌نگجیان) سه‌رچاوه ده‌گرئ و دینکانی - (قه‌ره‌بلاغ) و (نال‌ه‌شکینه) به‌جی دینلی و له نیوان (ده‌ره‌ویان) و (نال‌ه‌شکینه) تیکه‌ل چۆمی (گۆمه‌زه‌ش) ده‌بێ و ده‌زوا و له حاس‌ت (ده‌ره‌ویان) چۆمیلکه‌ی (په‌ل) که له کۆیستانه‌کانی پشت دینی (مه‌رده‌ر) و (کانی سه‌یدمه‌راد) سه‌رچاوه ده‌گرئ، له گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا و ئاوه‌کانی قه‌ل‌اگا و گله‌سور له گه‌ل خۆی ده‌با.

تائیره شه‌م چۆمه له باشور به‌ره‌و باکور ده‌زوا به‌لام له مه‌ولا به‌ره‌و خۆرهلان لاده‌کانه و به‌ به‌رناو دینی (شیخ هه‌یدهر) دا ده‌زوا و ده‌گاته نزیککی دینی (قه‌ره‌غه‌یبی).

۴- (چۆمی شاره‌زور) له کۆیستانه‌کانی (ده‌ره‌ویان) و (کیوی که‌ل‌کوژه) و (سه‌وریز خاتون) سه‌رچاوه ده‌گرئ و به‌ به‌ر دینکانی (شه‌ریفاوا) و (په‌هل) دا ده‌زوا و چۆمیلکه‌ی برایماوا له گه‌ل خۆی ده‌با و له حاس‌ت دینی (کیله که‌وو) چۆمی مه‌وی که له باشوری حاجی سه‌یده‌وه سه‌رچاوه ده‌گرئ له گه‌ل چۆمیلکه‌ی (کنک) له گه‌ل خۆی ده‌با و به‌ به‌ر دینی (کاقولئ) دا دینه‌ خوارئ و (ده‌واغ) به‌جی دینلی و له نیوان دینکانی (شیخ هه‌یدهر) و (قه‌ره‌غه‌یبی) خۆده‌خاته باوشی دایکیه‌وه و ده‌زوا و ئاوی دینکانی (تازاوا‌ی ئاسه‌ف) و (تازاوا‌ی شه‌مین) له گه‌ل خۆی ده‌با و (قه‌ره‌غه‌یبی) به‌جی دینلی و ده‌زوا.

۵- (چۆمی که‌وله) له به‌رزایه‌کانی (ئاغبلاغ)، (ئه‌سه‌حاب)، (که‌په‌ک)، (هه‌ردوئاله‌ده‌ره)، (ئافراسیاو)، (زه‌لکه) سه‌رچاوه ده‌گرئ و دینکانی (به‌رده‌سه‌پی زه‌لکه، ئافراسیاو، زه‌ردک

هردو ناله‌دهره، که پک، قه‌جور، هردو زاخه، به‌جی دیلئی و له‌قه‌کانی له‌دیی (که‌وله) یه‌ک ده‌گرن به‌قه‌راخ (غهبیی سور) دا ده‌زۆن و ده‌زۆتته (قزل وه‌زان) وه.

بزی له ولاتره‌وه (چۆمی دیواندهره) که له به‌رزایه‌کانی (که‌له‌کان) سه‌رچاوه ده‌گرئی و (که‌له‌کان) و (چۆل پلاغ) به‌جی دیلئی و به‌به‌رشاری دیواندهره دا دیتته خوار و شیونکی زۆر به‌دیمه‌ن و زوانگایه‌کی تماشایی له خوار دیواندهره‌وه ده‌زازینتته‌وه و له‌نزیکی پردی نسا‌ره ده‌زۆتته قزل وه‌زانه‌وه، شه‌مجار قزل وه‌زان به‌ژیر (پردی نسا‌ره) دا ده‌زوا و دیئی (نسا‌ره‌ی سه‌رئی) به‌جی دیلئی و ناوه‌کانی دیئی کاریز، سه‌رقه‌لا، نا‌غاجاری، له‌گه‌ل خۆی ده‌با و له (نسا‌ره‌ی خوارئ) به‌ولاره له‌نیوان (باغچه‌له) و (فه‌رها‌وا) چۆمیلکه‌ی (باغچه‌له) له‌گه‌ل خۆی ده‌با و (دا‌لان) به‌جی دیلئی و ناوه‌کانی (قشلاخه‌ سوره) و (ده‌رویش خاکی) له‌گه‌ل خۆی ده‌با و به‌به‌رناو‌دیئی (غهباساوا) دا ده‌زوا و (میراوا) به‌جی دیلئی و ناوی (ته‌په مه‌حمده‌ی) له‌گه‌ل خۆی ده‌با و به‌نیوان کتیه‌کانی (هاچه) و (زه‌رد) دا تی‌ده‌په‌زئی و به‌ره‌و پاکوری با‌ده‌خوا و دیئی (قوم‌ده‌ره) به‌جی دیلئی و ناوه‌کانی هه‌ردو (نسه‌مه‌تاوا) و (قه‌یسه) له‌گه‌ل خۆی ده‌با. له‌خۆراوی دیئی (قاسما‌وای وه‌ی نسا‌ر) چۆمی (ویل کوشتی) له‌گه‌ل خۆی ده‌با و له (عه‌لیاوا) زه‌ت ده‌په‌ی و چۆمی (شوراوا) «سو‌یزاوا» له‌گه‌ل خۆی ده‌با و له (حوسه‌ینا‌وای که‌مه‌ره‌زه‌رد) زه‌ت ده‌په‌ی و ده‌گاته (پردی سه‌لواتا‌وا) که شه‌قامی بیجار بو تیکاب، به‌سه‌ر شه‌م پرده دا ده‌زوا، شه‌مجار نه‌رم نه‌رم له‌پاکوری دیئی (پشت ده‌ربه‌ند) زه‌ت ده‌په‌ی و دیواگ‌زیرینی «قه‌لای می‌زویی زه‌زرین که‌مه‌ر» دا ده‌په‌زئی و له‌حاست کتیی (کانی) که قه‌لاکه‌ی له‌سه‌ره، تیس‌تی ده‌گرئی به‌چاوی بز له‌نه‌سیرینی، به‌دلی که‌یل و خه‌مین، زوده‌کاته خو‌ینه‌رانی به‌سه‌ره‌اتی رابوردوان و دلی. شه‌ی خو‌ینه‌رم بزوانه، ولاته‌که‌ت چه‌ند جوانه، ده‌له‌ی شو‌ینی په‌ریانه، له‌و دیویا شه‌م دیویانه، کاتی خو‌شی و فه‌رعانه، یا ناخو‌شی و ته‌نگانه، مه‌دی که مه‌کو‌ی بینگانه، هه‌رخزه خو‌ین جمانه.

برام، خو‌شکم دو‌زدانه. سه‌رنج بده و بزانه. وته‌ی پنه‌مه‌ر گیانه، حوبی وه‌ته‌ن ئیمان، دینه‌ت کاتی دو‌رسته. که نیشتمان سه‌ربه‌سته. قزل وه‌زان شه‌و کاته - لیت زازی و به‌ته‌ماته، که له به‌ریا سه‌ده‌په‌ستی، به‌ری له دو‌ژمن به‌ستی... قزل وه‌زان دیتته‌وه و حال و ده‌زوا و دینکانی: «شه‌ریفا‌وا» و «نالاگز» به‌جی دیلئی و چۆمی (سو‌لتانا‌وا) له‌گه‌ل خۆی ده‌با، له زاست و چه‌په‌وه ناوی کو‌یستانه به‌سام و دیمه‌نه‌کانی کو‌ردستان ده‌با و به‌نیوان دینکانی (به‌یانلو) و (قه‌ره‌پالچۆخ) دا ده‌زوا و له‌نیوان دینکانی (تیده‌لو) بیجار و (گو‌گجه‌گزی) - (زه‌نجان) له ناوچه‌ی کو‌ردنشینی بیجاره‌پاریزگای کو‌ردستان ده‌رده‌چن و پا ده‌تته‌ خاکی پاریزگای زه‌نجان (ناوچه‌ی سو‌هروه‌ردی کو‌ن) و (قه‌یداری) تیس‌تا که وه. شه‌مجار قزل وه‌زان به‌نیوان دینکانی: (پسا‌ول) سو‌ت سه‌ساری، خه‌لیفه‌لو، سو‌تورقان - (گه‌ناوه) دا ده‌زوا و له‌نیوان دینکانی: (چه‌غلوی سه‌رئ) و (وه‌رمانلو) دا. له خۆراوی ناوچه‌ی ته‌لوار (۲۰۰ کم - ه) دیسان ده‌زوا و دینکانی: (چه‌غلوی خوارئ) و (ئه‌سالانو) به‌جی دیلئی و به‌ره‌و پاکور هه‌ل ده‌گرئی و به‌نیوان دینکانی (کو‌ردلو) و (شاوردیلو) دا ده‌زوا تا ده‌گاته دیئی (پارمه‌ه) له چۆمی (ته‌لواره‌وه) تا تیره له‌لای چه‌په‌وه چۆمه‌کانی: (۱- بزنیه رود ۲- چۆمی

سویر ۳- (قره قوش) له گه‌ل خۆی ده‌با و به‌ره و خۆراوا ده‌گه‌زێته‌وه ده‌زوا و له حاست دینی (تازه‌که‌ندی معدن) ده‌زێته‌وه ناوچهی بیجار، پاش ته‌ویکه چۆمه‌کانی (گۆرانی) و (خوزانی) له چه‌په‌وه و چۆمی (خوین) له زاسته‌وه له گه‌ل خۆی ده‌با، دیسان له حاست دینی (ته‌کیه) ناوچهی بیجار به‌جی دینلی و به‌ره و باکور ده‌زوا، تا ده‌گاته ناخرین خالی باکوری پارێزگای زه‌نجان. له نیوان دینکانی: (قه‌یتول) و (رجعین)، چۆمی زه‌نجان له گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زێته پارێزگای تازه‌ریایجانی، خۆره‌له‌ته‌وه، له چۆمی ته‌لواره‌وه تا چۆمی زه‌نجان (۱۵۰ کم) به‌ره و باکور ده‌زوا، تا ده‌گاته چه‌ند کیلومتری باکوری خۆره‌له‌اتی شاری (میانه) له وی چۆمی (میانه) له گه‌ل خۆی ده‌با. دواى ماوه‌ی به‌ره و خۆره‌له‌ات لاده‌کاته‌وه، به‌لام ورده ورده به‌ره و باشور ده‌گه‌زێته‌وه و به‌ خۆراواى (هه‌شجین) دا ده‌زوا و به‌ خۆره‌له‌اتی باکوری کتوی ۲۴۹۱ گه‌زی (گیاداغ) و زنجیره کتوی به‌رزى ۲۸۷۲ گه‌زی (قافلانکۆ) دا تێ ده‌په‌زێ و چۆمی شاهرود، له گه‌ل خۆی ده‌با و له دینی (کلوج)، تازه‌ریایجانی خۆره‌له‌ات به‌جی دینلی و ده‌زێته ناو پارێزگای (زه‌نجان)، وه و ده‌زوا و ده‌زێته سه‌ده‌دی (مه‌نجیله‌وه) (له چۆمی زه‌نجان‌وه تا ئیتره ۱۸۰ کیلومتریه) له مه‌ولا جوغرافیای ئیران به‌ (سپیدرود) ی ناو ده‌با و پاش ماوه‌ی له دورگه‌ی (حسن‌کیاده) ده‌زێته ده‌ریای خه‌زه‌ره‌وه^(۱).

۲- چۆمی «ویل کوشتی له کونستانه به‌رزه‌کانی هه‌وه‌تو، به‌رزایی دینکانی: زه‌کی به‌گی سه‌ری و قه‌لاکۆنه‌وه سه‌رچاوه ده‌گرێ و به‌ به‌ردینی: شه‌ریفاوا دا تێ ده‌په‌زێ (له‌م ساوه‌دا پینی ده‌لین چۆمی شه‌ریفاوا) و هیمه‌ن و نهرم و له‌سه‌ر خۆ به‌ ده‌شتی خۆشای هوبه‌تودا ده‌زوا و کانیاو و چۆمیلکه‌کانی سه‌رئێ، له گه‌ل خۆی ده‌با و به‌ نیوانی دینکانی (سیری سه‌روخوار) دا تێ ده‌په‌زێ (له‌م ماوه‌دا به‌ چۆمی سیرناو ده‌بزی)، هیدی هیدی ده‌گاته به‌ر دینی (باشقشلاق) و ده‌زوا و چۆمیلکه‌ی (شاوه‌لی) له گه‌ل خۆی ده‌با (تا ئیتره تهم چۆمه به‌ چۆمی تاغاه‌یسی به‌ناویانگه) ده‌زوا و به‌ به‌ر دینکانی: قالوجه، قه‌ره‌ده‌ره، تازاواى هیجان، هیجان دا، ده‌زوا و ده‌گاته به‌ر ناودینی (کولته‌په) لیره‌دا چۆمیلکه «وزمان» له گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا و دینی (گاوه‌شه‌له) به‌جی دینلی و ده‌گاته دینی «دراسب» لیره‌دا چۆمیلکه‌ی «زه‌زینه» له گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا و خاکی دینکانی: وه‌زیر، باوه‌زار، چه‌قه‌لو، قشلاقه‌ چه‌رمو، قزکه، گۆمه‌ دئی حاجی، به‌جی دینلی و به‌ نارامی ده‌گاته به‌ر ناودینی (قاسماواى وه‌ی‌نسا) لیره‌دا به‌ شادی و پینکه‌نینه‌وه خۆی ده‌خاته باوشی دایکی خۆشه‌ویستی خۆی «چۆمی قزل وه‌زان» وه‌ه^(۲).

(قه‌لاى كه‌ره‌فتو) ئاسه‌وارى كۆن و باستانى ناوچه‌ی دیواندهره

۱- نه‌خشه‌ی پارێزگای کوردستان و دائره‌المعارف مصاحب و پرس و جۆی نوسه‌ر.

۲- نه‌خشه‌ی کوردستان و پرس و جۆی نوسه‌ر

وَاللهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَّ جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا^(۱). خودای گه‌وره له به‌دی هیتراوه‌کانی (بو‌حسه‌سانه‌وه‌تان) سیبه‌ری قه‌رار داوه. وه له کی‌وه‌کان (بو‌کاتی ته‌نگانه‌تان) په‌ناگا و ته‌شکه‌وتی به‌ دئی هیناوه. ته‌شکه‌وت و غار و سه‌ر په‌ناخه‌لاتی خواجه. بو‌کاتی لیقه‌ومان و ته‌نگانه‌ قه‌لا‌یه. کانی فه‌رعانه‌ شوینی سه‌یرو‌دیتن و تماشایه. غار و ته‌شکه‌وتی به‌سام و دیمه‌نی کوردستان، یه‌ک له هه‌زاران که‌ره‌م و خه‌لاتی خوان. هه‌ر که ژولاپال و ده‌شت و ته‌شکه‌وت و شیوه، که سه‌وزه، گه‌شه. به‌زه‌حم و به‌زه‌ی خودا غه‌ملیوه، تا به‌ده‌ست و دل و چاو و زمان، به‌سه‌ر و به‌گوئی، به‌هوش و به‌گیان، سوپاسی خه‌لاتی خودا بزومیرین، خو له هیچ ناسه‌وار و شوینیکی نه‌بو‌تیرین.

گه‌لانی رابردو، بو‌ته‌وه له به‌راه‌بری هیرشی دوژمنان، هیرشی سه‌رما و گه‌رما، به‌هی باو به‌فر و باران، وه‌زه‌نی داعبا و جانه‌وه‌ران، له شه‌ماندا بن و سپاریزین، (وَ كَانُوا يَنْجِيحُونَ مِنَ الْجِبَالِ يَبُوتًا أَمِينًا)^(۲).

له کی‌وه‌کان خانویان دا‌بزیه. ته‌شکه‌وتیان به‌ جینی شه‌من و دلنیا زانیوه، دیاره باو و پایرانی تیمه له میژه، دوژمن له حاستیان گیتزه. ده‌میکه گه‌لی کورد به‌زاز و قازانجی ته‌شکه‌وت په‌یان بردوه، بو‌یه زوربه چاکی له ته‌شکه‌وته قایمه‌کانی کوردستان که‌لکیان وه‌رگرتوه، زه‌نگینی گه‌وره‌ترین ته‌شکه‌وتی کوردستان، تیدایی هه‌زار داستان.

ته‌شکه‌وتی به‌ ناویانگی که‌ره‌فتو. له داوینتی که‌ژیکدا هه‌لکه‌وتوه که ۲۱۶۵ گه‌ز له زوی ده‌ریاوه‌یه رزه، خو‌راوای ده‌ژوانتی به‌سه‌ر چۆمی به‌ دیمه‌ن و تماشایی بایزاوا دا و باشوریشی شیو و ده‌زه‌یه.

ته‌م ته‌شکه‌وته له باکوری خو‌رهدلاتی سه‌قز و باشوری خو‌راوای تیکاب و باکوری دیوانده‌ره‌دایه و له نیوان دینکانی: سه‌رسه‌ید^(۳)، سه‌سه‌وداوا^(۴)، یوزباشی که‌ندی^(۵)، ده‌ره‌په‌مه‌دان^(۶)، دا‌هه‌لکه‌وتوه به‌لام دئی که‌ره‌فتو که به‌ ناوی ته‌شکه‌وته‌وه ناوتراوه ده‌کم له ته‌شکه‌وته‌که دوره، د‌زیزی جه‌غرافیای ۴۶ پله و ۵۰ ده‌قیقه و پانی ۳۶ پله و ۱۶ ده‌قیقه یه.

زیگای ته‌شکه‌وتی که‌ره‌فتو

له‌م زیگانه‌وه گه‌زال ده‌توانی بگا به ته‌شکه‌وته‌که:

۲- سورة حجر نایه‌تی ۸۲

۱- سورة النمل نایه‌تی ۸۱

۳- دریزی جه‌غرافیای ۴۶ پله و ۵۱ ده‌قیقه و پانی ۳۶ پله و ۱ ده‌قیقه‌یه.

۴- دریز ۴۶ پله و ۵۱ ده‌قیقه و پانی ۳۶ پله و ۱۹ ده‌قیقه‌یه.

۵- دریزی ۴۶ پله و ۵۳ ده‌قیقه و پانی ۳۶ پله و ۱۸ ده‌قیقه‌یه.

۶- دریزی ۴۶ پله و ۵۰ ده‌قیقه و پانی ۳۶ پله و ۵۳ ده‌قیقه‌یه.

- فه‌ره‌نگی جه‌غرافیای ئیران.

- فه‌ره‌نگی جه‌غرافیای ئیران ج ۱۱.

۱- سه‌قز: ساحیب، تیزاوا، له‌گزی، قه‌لاکون، چاخلو، پردی یاپش خان، (تادوری^{۱۷۷} ۹۱) قوتانجوخ نیسفالته) قوتانجوخ، قه‌زه‌ناو، یورقول، باشبلاغ، نالیار، دهره‌به‌مه‌دان، میرسه‌ید (ته‌شکوتی کهره‌فتو).

۲- سه‌قز: دورای تیکاب، گوزباوه‌لن، بایزاوا، یوزباشی کهندی، (ته‌شکوتی کهره‌فتو).
 ۳- دیوانده‌ره: دورئی تیکاب، گوزباوه‌لن، بایزاوا، یوزباشی کهندی، (ته‌شکوتی کهره‌فتو).

۴- تیکاب: ته‌به‌بوز، قول دهره، نه‌خودده‌زه، میرسه‌ید (ته‌شکوتی کهره‌فتو).
 ناویانگی گرنگ و زوانگای تماشایی و دلزفتنی نیم (ته‌شکوته) نه‌وه‌نده به زو به ریزو شکو و خوش، به گویی ناسه‌وار ناسان و گه‌زالان و لیکولهرانی به پرس و جو گه‌یشتوه. له ناوخو و هنده زاندا سرنجی بلیمه ته‌تیکه ناسه‌کانی بولای خوی زاکیشاهه، بو نمونه: تزیکی یه‌کسه‌د و سی سال (۱۳۰) له‌مه‌بهر (کرپورتیر) به تایبته بو دیتی نیم ته‌شکوته هاتوته گوردستان و ته‌شکوته‌کهی دیوه و زوریشی لهو باره‌وه نویسه «نیم نویسه ده‌نوسی» به زه‌حمه‌تیکهی فره و ته‌لاشیکهی به ناکام نوسراوه یه‌کمان له وه‌تاقی سن‌هم دا بهر چاوکه‌وت که به پیتی (یونانی) نوسراو، به‌لام له حالی سواندن و له به‌ین چوندا بو، به‌لام تیمه عه‌کسمان لهو نوسراوه هه‌لگرت، وامان بو دهرکه‌وت که نیم (ته‌شکوته) پان و به‌رین، تو‌توه‌به‌سام و نوهوم نوهومه، زیاتر له دوه‌زار سال له‌مه پیش، (له ده‌ورانی ته‌شکانیه‌کاندا) سه‌ده‌ی سینه‌می پیش زاینی، په‌رستشگای به ناویانگی (هه‌راکلیس^(۱)) بوه که له نار خه‌لکی زهمانی خویندا ریز و شکویه‌کی تایبته لی گیراوه. (هه‌راکلیس) زه‌مرزی هیز و ده‌سه‌لات و پاله‌وانه‌تی و نازیی بو، ناوی (هه‌راکلیس) له زوی دیواره‌که هه‌ل که‌ندرابو، له ژیر ناوی (هه‌راکلیس) دا شکلی ته‌سبسوارئی له حالی زای ناسکدا کیشراوو، که نیم شکله بو‌یادگاری و به یادی سه‌رکه‌وتن و پیروزی (گودرزی) کوردی پارتی (ته‌شکانی)، به‌سه‌ر (میه‌رداد) پشای ته‌رمه‌نستاندا له دیواره‌که هه‌لکه‌ندرابوو، دیسان میژوزانی به ناویانگی زومی به ناوی (تاسیت) زوربه ریز و تاسه‌وه ناوی له‌م په‌رستشگایه ده‌با و ده‌نوسی، له شه‌زی نیوان «گودرز» و «میه‌رداد» گودرز په‌نا ده‌باته بهر نیم په‌رستشگایه و نیم ته‌شکوته ده‌کاته حدشارکه و سه‌نگه‌ری خوی. هم له خودا ده‌پازینه‌وه که یارمته‌ی بدا و به‌سه‌ر دوزمنی دا زال بکا، هم خوی و سوپاکه‌ی ده‌هسته‌توه، تا سه‌ر له‌نوی به سه‌ر دوزمنی دا بدا و ته‌فروتونایان بکا و توپان به‌زیته‌وه. (کَم مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةٌ كَثِيرَةٌ بِإِذْنِ اللَّهِ)^(۲) هه‌ر نیم کاره‌یش ده‌بیته هوی رزگاری و سه‌رکه‌وتنی (گودرز) به‌سه‌ر «میه‌رداد»^(۳)

هه‌روا له سالی ۱۳۱۴ هه‌تاوی (سراویل ستین) زانا و ناسه‌وار ناسی به ناویانگی

۱- په‌ناویانگترین و خوشه‌ویسته‌ترین پاله‌وانی کون و ته‌فسانه‌یی یونان کهره‌مزی نازیی و کول نه‌دزی و پاله‌وانی بوه

۲- سورة القرة ناهنی ۲۴۹.

فره‌هنگی موعین ج ۶.

۳- گوردستان در عصر انقلاب و جوغرافیای عمومی استان گوردستان تألیف سیدیداله نجفی.

«ئینگلیس» به کوردستاندا گه‌زاهه و به تایبیت سه‌ری لهم نه‌شکه‌وته داوه و پیندا‌گه‌زاهه و شتی باش و به بایی لهم باره‌وه نویسه: دانه دانه کوچکی تاشراونه تاشراوی. یه‌ک یه‌کی دیوخانی دابزاو و دانه بزاوی، به زمانی بین‌زمانی، له سه‌ر خو‌به‌جوانی، به سه‌رهاتی رابردومان بو‌ده‌گیزیتته‌وه، به‌لام جار و بار له خو‌ده‌بیتته‌وه. له‌سه‌رخو‌باسه‌که ده‌بیزیتته‌وه، کاتی وه خو‌دیتته‌وه ده‌لئی: دوه‌زار و چه‌ندوه‌رزه‌رله‌مه، کاتی که ئشاکانی (ئشکانی) یه‌ک بون له هاتابون، دوزمنانیان له ته‌ق وره و هه‌لاتنا بون، به‌لام کاتی دوه‌بره‌کی لئی ویستان، دوزمنانیان له به‌رایه‌ریان‌دراوه‌ستان.

له‌و کاته‌دا که (ئاوردانی تازه‌رگوشسب) «ته‌ختی سوله‌یمانی ئیستا‌که» به پایته‌ختی نائین نه‌و روزه‌ی ئیران دانرابوو، له‌گه‌ل (ئشکه‌وتی که‌ره‌فتو) که په‌رستشگای خوداو شوینی پازانه‌وه و نزاوو، هه‌روا به قه‌لای ته‌نگانه و سایه و په‌نای هه‌زاران ناسرابوو. له‌گه‌ل (زیویه‌ی پز له‌خوشی و شادی‌کانی نه‌نتیکه و گه‌نجینه‌ی مادی، په‌یوه‌ندیان به قه‌لای (ئارمانیت) صاحبی ئیستا‌که و (ئیزرتا) سه‌قزی ئیستا‌که‌وه به سراوو.

لهم کاته‌دا «مه‌هرداد»ی شای «ئه‌رمه‌نستان»، چاوی چنوکی ده‌بیزیتته‌ ئیران، له ئه‌رمه‌نستانه‌وه سوپا زاده‌کینشی و هه‌ردو تازه‌ربایجان به جی‌دی‌لئی و ده‌گاته «ته‌ختی سوله‌یمان» و سوپای «گودرز» ده‌شکینتی، به‌لام «گودرز» پاله‌وانی پیر، زانای به‌زاوته‌گبیر، کو‌ل نادا و بیرده‌کاته‌وه، به‌ره‌و ولاتی شیران، مه‌ته‌ریزی دلیران، لا ده‌کاته‌وه، ئشکه‌وتی که‌ره‌فتو و ده‌کا به مه‌ته‌ریز، له ئاکامدا به‌جه‌نگ و گوریز، سوپای «مه‌هرداد» له پا‌ده‌ردینتی، حه‌قی به‌ره و دوا له زۆرداری دوزمن ده‌ستینتی.

چۆنیه‌تی ئشکه‌وتی که‌ره‌فتو

زۆزی سه‌ن‌شه‌مه به‌رواری ۲۱ خه‌رمه‌نانی وه‌ری ۱۳۵۱ هه‌تاوی له‌گه‌ل لهم به‌ریزانه ۱ ره‌ئییسی دادگای سه‌قز ناغای (تازادی) که کوردیکی به‌شه‌ره‌فی کرماشانی‌یه.

۲- سه‌عیدخانی حه‌بیبی ۳- خوالئی خو‌شبو‌مه‌لا‌عوسمانی ئه‌حه‌مه‌دی ۴- فه‌ره‌یدونی حه‌بیبی له‌ منسته‌فا سیمایی و چه‌ند که‌سینکی تر، به مه‌به‌ستی دینتی (ئشکه‌وتی که‌ره‌فتو) به ماشینی جیب له زئی (گۆزباوه‌لئی) وه زیکه‌وتین و له به‌رزایی که به‌سه‌ر ئشکه‌وته‌که‌یدا ده‌زوانتی، دابه‌زین، چون له‌مه‌ولا هه‌لدیر و سه‌ره‌وژیر بو، به‌ده‌ره‌ی باشوری ئشکه‌وته‌که‌دا زۆبشینه‌ خواری و چوینه به‌رده‌می (ئشکه‌وتی که‌ره‌فتو) له داوینتی تافگه‌ی به‌ر ئشکه‌وته‌که‌ بارگه‌وبه‌مان مالی خست و دانیشین تا حه‌ساینه‌وه، تماشامان کرد له توی به‌ردی که له ئشکه‌وته‌که‌ زه‌ت بوه و نه‌زیککی ۶ گه‌ز له زه‌ویه‌که‌ی ژیر خۆی بلن‌دتره، ئاویکی سارد و روشن به‌خۆز و به‌گۆز دینه‌ خواری و تافگه‌یه‌کی جوان و سه‌رنج زاکیشه‌ری به‌دئی هیناوه.

له‌ دزوی کوچکی ساف و مه‌ز مه‌زی جوان که جینی راز و سه‌رنج، بیروتماشان به‌ریزا و به‌قه‌له‌ز ئاو له‌سه‌ر ئاو له‌سه‌ر زادا دینه‌ خوار ئاو، وه‌ک سه‌هۆلاو

ده‌له‌ی زه‌حمی خودا بو کورده‌واری به‌سەر مه‌زاری دل‌ی (گهل) دا ده‌بارئ
 ئەم ئەشکه‌وته (دورست تر ئەوه‌یه بله‌ین ئەم شاره‌ ژیر زه‌ونیه) له‌ دهبه‌ش تیکه‌له.
 ۱- به‌شی زوناکی ۲- به‌شی تاریکسانی. دیاره‌ ئەو به‌شه‌ی به‌ره و باشور و خۆراوا و
 خۆرهل‌اتی درگا و په‌نجیره‌ تیکراوه.

کاتی گه‌رال بیه‌وی بچیته‌ ناو ئەشکه‌وته‌که‌وه‌ ده‌بێ به‌نه‌ردیواندا سه‌رکه‌وی و زاسته‌ و
 زاست زو به‌ باکور بچیته‌ نو هومی دوه‌م. به‌ بزوا‌ی خه‌لکی به‌ له‌ دو شاره‌زای ناوچه‌که‌،
 ئەم ئەشکه‌وته (له‌ زاستیدا ئەم شاره‌ ژیر زه‌ونیه) له‌ سێ نوه‌م به‌ دێ هاتوه، هه‌ر نۆهومی
 به‌ جیا بو‌ خۆی ده‌رگای بو‌ ده‌ره‌وه‌ بوه. دیاره‌ هه‌ر سێ نوه‌مه‌کانی به‌ هۆی پلیکان و درگای
 نه‌هینیه‌وه‌ په‌یوه‌ندیان پیکه‌وه‌ بوه.

۱- زینگای نوهومی ژیره‌وه‌ له‌ زینکی زه‌ویدا بوه.
 ئەم زینگایه‌ چه‌وته‌ ناو دالانیکێ جه‌غزی که‌وینه‌ی زاخه‌ له‌سه‌روه‌ زوناکی پێ گه‌یشته‌وه‌ و
 ئیستا پێی ده‌لێن (زیندان). جا له‌ویوه‌ چه‌وته‌ نوهومی ژیره‌وه‌، ئەم زینگایه‌ تایبه‌تی کاتی
 مه‌ترسی و ته‌نگانه‌ بوه، به‌لام به‌ هۆیه‌کی نادیا‌ری ئیستا ئەم زینگایه‌ گومه‌.
 ۲- زینگای نوهومی نیوه‌زاست، به‌ پلیکانی کوچکین بو‌ی سه‌رکه‌وتون به‌لام به‌داخه‌وه‌
 پلیکان سواوه‌ وله‌به‌ین براوه. له‌و شوینه، ئیستا که‌ نه‌ردیوان دانراوه.

ئیمه‌ ئەوکاته‌ چوین په‌ینچه‌که‌ شکابو، که‌لکمان لێ وه‌رنه‌گرت، به‌هه‌ر چنگه‌ که‌کێ پێ بو
 به‌زه‌رد و به‌ره‌ده‌که‌دا سه‌رکه‌وتین و چوینه‌ نوهومی نیوه‌زاست: له‌م نوه‌مه‌دا دیویکی ۷×۸
 گه‌ز و دیوه‌خانیکی ۱۱×۸ گه‌زیمان دی که‌ به‌ره‌و خۆراوا و خۆرهل‌ات و باشور په‌نجیره‌ و
 درگای تێدا بو، له‌وی زه‌ت بوین و چوینه‌ نوهومی سه‌رت‌تر له‌وی چهند دیو و به‌ره‌ه‌یوانی
 جوان و تماشایی مان دی که‌ مرو‌ له‌ دیتیان تیر نابێ.

جا ره‌نگبێ ئەم دیوانه‌ بو‌ نیگابانی یا بو‌ کاتی خوشی و سه‌سانه‌وه‌ که‌لکیانی لێ
 وه‌رگیرایی، به‌ره‌ و ژۆر سه‌ر که‌وتین، به‌ هه‌لدیرینکی چه‌تون دا زویشتین و چوینه‌ دالانیکێ
 ژۆر بلند که‌ زو به‌ باشور بو، له‌م دالانه‌ دا دیویکی نیوه‌ روشن و نیوه‌ تاریکم دی. چومه‌
 ناودیوه‌که‌، بیجگه‌ له‌ زیقنه‌ کو‌تر که‌ ببوه «خۆله‌ په‌تی» شتی تری تێدا نه‌بوو، دیوه‌که‌م به‌
 هه‌نگاوی خۆم پێوا، هه‌شتا هه‌نگاو درێژ و بیست هه‌نگاو پان بو، له‌ باری درێژی له‌ سێ
 شوینه‌وه‌ سێ دیوی ۲×۴ لێ دا‌بزابو، به‌ شکلی شانشینی، به‌ بزوا‌ی خۆم ئەم دیوه‌ شوینی
 مه‌شوه‌ره‌ت و کۆبونه‌وه‌، بو‌ جیژن و دو‌عا یا بو‌ زاوته‌گبیر بوه، تا ئیره‌ دیوه‌کان تیکزا و شک و
 برین و زوناکی خوشن، که‌ به‌ بزوا‌ی من له‌ سه‌ر هه‌ر دلسوزیکێ کورد پێویسته‌ ئەگه‌ر بو‌
 جاریکیش بوه‌ سه‌رئێ له‌م ئەشکه‌وته‌ بدا، هه‌روا له‌سه‌ر هه‌ر گه‌زالیکی ئەه‌ویندار به‌
 ئاسه‌واری کۆن و باستانی پێویسته‌ که‌ سه‌ری له‌م شوینه‌ هه‌لێنێ.

درگای بهشی تاریکستای نهشکوهته که

لهم دالانه دایه، جا دهستهی تاریک پیوی نیمه که چرایه کی توژمان له بهر دهسه وه دهرویشته و هدرکام له نیمه پیش چراقوه به کی گه وره مان به دهسته وه بو، بی نه وهی به له دینکمان له گه لا بی. سهرمان پیوه ناو بی بو ار چوینه ژوره وه، دالانکی نساوی تاریکمان به جی هیشت، کاتی چاومان کرده وه، پدیمان به هله می خوژمان برد، چون ده بو، زهنگی سپی و سورمان پی بیوایه و نیشانهی چونه ژور و هاتنه دهروه مان له درگاگان بدایه، تا سهرمان لی نه شه وی و زینگا گوم نه که بی.

به لام تاریک پیوه کاتی پیش نیمه تم کاره باشه یان به یادگار بو داهاتوان به جی هیشتبو، نیمه پیش به شوینی نه واندا ژویشته یین. نه واندهی پیش نیمه همه نو درگایانهی که هات و چویمان پیدا کردبو ژور ژیرانه، لهم دیوه و دیوه وه نیشانه یان لی دابو بهم شیوه، هدر دیوی که زهنگی دیواره کی سپی بو، به زهنگی سور، هدر دیوار یکیش زهنگی زهش بو، به زهنگی سپی له سهر درگا که جه غز (دایره) یکیمان لی داوه و له خوار جه غره که یسه وه په یکان (فلش) یکیمان کیشاوه، که سدری په یکانه که (دخول) چونه ژوره وه، یا (خروج) چونه دهروه نیشان ده دا، بیجگه له وانده - له سدری په یکانه که یسه و (دخول) یا (خروج) یان نویسه، بهم چوره تا نه شوینهی نیشانهی پیوه بو نیمه پیش ژویشته یین. کاتی نیشانه ته واو بو گه زیانه داوه - تا جینگه بی که نیمه سهرمان لی دا پیته مه یدان (گوره بان) مان هاتنه بهر. به بزوی من له کاتی خویدا نه مه یدانانه وه ک (مه یدانی) شه قامی شاره کانی نیستاکه واپون. بن میچی نه مه یدانانه ژور بلند بون، به جوری که بهر دهستی نیمه نه ده گه یشتی، له سسی شوین ناوی ژور سارد و پالاوته و سوکمان توش ده هات، له دو شوینیان دا به شکلی هوز لیواری بهرده کان ژیک و ساف تاشرابون، له شوینیکی تر شکلی تاده میزاد یکمان دی که له بهردی سپی تاشرابو، به لام نه ندانه کانی سوابو له شوینیکی تر، پوره به کی شه مشه مه کویره مان دی، کاتی چراکه یان دیسی به سواره که وتن و نالوزان و خویمان دا به چراتوزه که داو چراکه یان کوژان دینه وه، پاشان وینهی پیار یاشان، بو ماوهی چند چرکه بی چرکه هه ستمان زاگرت و له جی خوژمان ژاوه ستاین تاریکی نهشکوهته که نه وهنده به سام و کپ و بی دهنگ بو، که هدر نازا پیوای له وی وره بهرده دا و زهراوی ده چو، به لام هاوریکانی نیمه گشتیان تازمون دیده و له کل دهر هاتوبون، ماوه بی به دهستی نه تهنه ست چراکه مان هدر نکرده وه، تا کو هدر چند بو ساوه به کی که میسه بی، خوژمان له خوژمان بشارینه وه، ته نیا له وزهی خوا بیر بکه ینه وه، هه روا خو له دهنگ و رهنگ و جهنگ، دل له خه م و تم و په زاوی بز له زاری تم جیهانه بی رینه وه، توژی له توژی سوچ و تاوانسی سوچ و قوژبان، له سدر ناوینهی دل بسزینه وه، چون کاتی مروف ده بیته داری بز بهر و بهرهم و سپهر، ساتی نینسان لی کلی زه مانه دینه دهر، کاتی له تازمونی زیان دهرده چی، که خو له هله و که له ک و چه وتی بیویری، به دل و چار و به گوی سوپاسی خودا بو میری، کاتی مروف له بهر بو وی وه تن ده حسیته وه و ناره قی ماندویه تی ده سزی، که تاریکستانی

پز در و دالی ژیان، به تیشکی کار و زانین و تیکۆشان بیژی، چرای پرشنگداری زانین و شمی به تینی بزوا له دل و دهرنیا بگژی، نهو کاته مروّف خوشبه‌خته که ریگای ژاستان بگریته بهره ژاست بزوا و حق بلن و نه نهوی، تا له پله‌ی به‌خته‌وه‌ری سه‌رده‌که‌وی، ئینسان نهو کاته له‌سه‌ر هاته، که به‌ره‌ز و نرمی ژیان، له‌سه‌ره‌خۆ و به‌ژی‌ری بیژی، به هیز و وره‌ی پته و جلی خۆ به‌که‌م زانین بدژی، بو‌گه‌یشتن به‌مه‌به‌ست ناره‌قی تیکۆشان بریژی، بو‌سه‌رکه‌وتن له پلان تالی و سویری بچیژی، نه‌گه‌ر پیاوه نه‌گه‌ر ماوه، له کوردستان تا‌کو چین به‌کسه‌ر بدا له پاوه، نهو سات به‌کوله‌باری زانین بگه‌ریته دواوه، نه‌مجار به‌هیزی هۆش و بیر و ژیری، به‌غیره‌ت و ته‌گیری، سه‌دان کوسپ و ئازاوه، که له‌سه‌ر ژینی مه‌به‌ستی دا‌دانراوه، به‌ده‌ستی جه‌م بداته لاره، نهو کاته مروّف شیایو ژیانه، نهو کاته مروّف ناوی ئینسانه، به‌بیرو بزوا و به‌لیک‌دانه‌وه و هه‌ستم، به‌پنی نه‌وه‌ی ئازمون و ته‌جره‌به‌ی ژیان داویه‌ته ده‌ستم، دیتن و په‌یدا گه‌زانی نه‌م تاریک‌ستانه، که شوینی ژیان و ئاسه‌واری کۆنی خواپه‌رستی باو و باپیرانه، نه‌رکی سه‌ر شانی گشت نه‌وانه‌یه که دل‌سوزی گه‌لن، له‌که‌م‌یندان، ماتلی ده‌رفه‌ت و هه‌لن، چون سورشتی مروّف به‌یاسا و قانون خودا بی‌خه‌ل و خه‌و شه‌و پاکه، تاک په‌رسته و له‌ناو بونه‌وه راندا تاکه، کاتێ ده‌که‌ویته گیزاوه‌ی به‌فی مان و نه‌مان، کاتێ ده‌ست له‌گیانی خۆی داده‌شوا و دیتنه مالی نه‌مان، کاتێ ده‌ستی له‌هیچ هۆ و سه‌به‌بی گیر نابن، کاتێ شه‌شده‌ری لی ده‌گیری و مندالی نه‌وسی به‌هه‌وه‌س بو ژیر نابن، شمی بزوا ی هه‌ل ده‌بین و تیشکی ئیمانی پرشنگ ده‌ستینن، خه‌م و په‌ژاره‌ی ده‌زه‌وی و فریشته‌ی رژگاری خۆی ده‌نوینن، چون به‌عه‌یان هه‌ر خودای له‌به‌ر چاوه، سه‌به‌ب که نه‌ما سه‌به‌ساز زیندوه و ماوه، پاشان چراکه‌مان هه‌ل کرده‌وه و به‌شوینی خۆمان دا بی هه‌له‌ گه‌زاینه دواوه، نه‌م سه‌فه‌ره پز له‌قازانج و خه‌ته‌ره، که بو‌خوینه‌ران پز له‌به‌هره و سه‌مه‌ره، نزیکي سنی ساعه‌تی خایان، به‌لام نه‌م سنی ساعه‌ته به‌ئه‌ندازه‌ی سه‌دان ساعه‌ت له‌ژیانی مندا شوینی دانا.

دیکوی چل چه مه

دیکوی «چل چه مه» له خوراوی شاری دیواندهره دایه و سنوریشی بهم جوړه یه:

- ۱- له باکوره وه به دیکوی زه زینه و تیله کوی سه قز ۲- له باشوره وه به دیکوی سارال
 - ۳- له خوره لاتوه به دیکوی دیواندهره و زه زینه ۴- له خوراوه به دیکوی خورخوزه
- سه قزه نو ساوه.

به هوی توه که ناوهندی زنجیره کتو و کویستانی به ناویانگ و زیرین و زه نویر و بهرز و به تهرز و چروله و زخوش و ناو زور و به سام و دیمه نی «چل چه مه» لهم دیکو دا سوری بهرزی هه لیتاوه. به چل چه مه - ناو نراوه، چل چه مه یانی چل چوم، چون چوار چومی گوره ی: ۱- «چومی خورخوزه» ۲- «چومی ساحیب» له باشوری چل چه مه وه ۳- «چومی قزل و زان» له خوره لاتیه وه ۴- «چومی سیروان» له باکوریه وه سه چاوه ده گرن، هه راکام لهم چومانیش له دهیان چوم بهدی هاتوه، زاسته که بهم به هه شتی خودایه بو تری «چل چه مه» دیسان چل نیشانه ی که مال و تهواری و شکویه، یانی تم کویستان توه نده جوان و زازاوه و به زهنگ و بزویه، که زمان له حاستی لاله و سیمیری له وی به تاله. کاتی ده چیته توه کویستانه، ده لئی به هه شتی چاکانه، نازانی له چی بزوانی. نه گهر خوویژ بی و بزانی؟ له گولی سوری زهواس له دور، یا له بسکی گه شی کچی چهنور، بزونی سویسنه و هه لالان، ده زوا یالان به یالان. زویه ری تم دیکو کویستانه که ده لئی به هه شتی په ریانه، ۶۶۶ ک- ی چوارگوشه یه، پز له گول و وه نه وشه یه، هه شیمه تی ۲۷۵۴ که سه، خوا بی پاریزی له چاوی هه رچی هه سود و ناکه سه، ناوهندی «چل چه مه» دئی «شه ریفاوا» یه پز له زهحم و به زه بی خویه، هه شیمه تی تم دئ ۸۸۰ که سه، له خدا به زیاده بی خه لاتی خویه و به سه، تم دئ له سدر شه قامی خیزریژی دیواندهره بو شاقه لا، نه رگسه و توه که لان دا هه لکه وتوه، سنوری «شه ریفاوا» بهم جوړه نو ساوه:

- ۱- له باکوره وه به دئی - یاپه ل - وه نو ساوه ۲- له باشوره وه به دئی (تهوریزخاتون) و مه زرای «قه فلانداغی» وه چه سپاوه ۳- له خوراوه به دیکانی: نالیجان و ناویاره وه پالی داوه ۴- له خوره لاتوه به «عه لیاوا و تهوریزخاتون» وه لکاوه^(۱).
- زینگایان: زینگایانی گرنگی دیواندهره که دیکانی تم دیکو پیکه وه په یوه ند شه دا بهم جوړه یه:

- ۱- زینگایی که له چاپخانه ی «که له کانه» وه لاده دا و دیکوی زه زینه به جن دیلن و به بهر دئی «هرا یماوا» و یاپه ل ده زوا و ده چیته «شه ریفاوا» ناوهندی چل چه مه، له ویوه ده چیته دئی شاقه لا و له ویوه به ره و «توه که لان» سه ده که وی و ده گاته نه رگسه. زینگایی تر لهم زینگا ده پیتوه و به دیکانی: بناوچان، بست، نالیجان، ناویاره، عه زیزاوا و وزمان دا ده زوا و له ناخرین دئی چل چه مه «خاله وازه» ده بزیتوه.

- ۲- زینگایی که له دئی «قه لاری یانه» وه ده زوا و له دیکانی: بهره زه شه، یهنگی یسرخ، تهوریز خاتون زهت ده بی و ده گاته «شهریفاوا».
- ۳- زینگایه که له دئی «کتک» وه (بهشی دیکوی زه زینه) ده زوا و له دیکانی کیله که وه، عدلیاوا، یاپهل زهت ده بی و ده گاته شهریفاوا^(۱).
- نزیکتین دئی به شهریفاوا دئی «یاپهل» که ۵ ک یان نیوانه. دورترین دیش وزمانه که ۴۰ ک یان نیوانه.

ناوی دیکانی بهریزی ئه لف و بی بهم جوهری خواره وه یه:

۱- ئالیجان: دئی یه که له دیکوی چل چه مه بهشی ناوچهی دیواندهره - له ۷۵ کم خوره لاتی دیواندهره و ۱۵ کم شهریفاوا و له قهراخی شه قامی سه قز، مه ولاناوا و له نیوان دیکانی: شهریفاوا و ئاوباره و بناوچان دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۶۵، مال: ۴۹، سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، بهره م: ده غل، دانه ویله، سپیایی، خوری، زۆن، په نیر، که شک - شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت، فیرگه - لوله که شی ناوی هه یه - ئه م دئی له داوینی زنجیره کتیه کانی چاوزه ش - دایه.

۲- ئاوباره: دئی یه که له دیکوی چل چه مه بهشی ناوچهی دیواندهره - له ۸۰ کم خوراوا دیواندهره و ۲۰ کم شهریفاوا و له قهراخی شه قامی ئالیجان - مه ولاناوا و له نیوان دیکانی: عه زیزاوا و ئالیجان و بست دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۲۳، مال: ۴۱، سوننی، کورد، ئاو له چۆمی سوره وان و کانیاو، بهره م: ده غل، دانه ویله، سپیایی، خوری، زۆن، که شک - شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت، فیرگه - لوله که شی - ناش.

۳- برایماوا: دئی یه که له دیکوی چل چه مه بهشی ناوچهی دیواندهره - له ۴۴ کم خوراوا دیواندهره و ۷ ک شهریفاوا و ۷ کم شه قامی سه قز، دیواندهره و له نیوان دیکانی: عه باساوا و عدلیاوا و یاپهل دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۰۳۳، مال: ۱۹۱، سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، بهره م: ده غل، دانه ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت، فیرگه - حه مام - ده رمانگا - بهرق - لوله که شی - فروشگای هاویاری - ناش - ناسنگه ری.

۴- بست: دئی یه که له دیکوی چل چه مه بهشی ناوچهی دیواندهره - له ۸۰ کم خوراوا دیواندهره و ۲۰ کم شهریفاوا و له ناو دوئل و شیوی باکوری زنجیره کتیه کانی چل چه مه و کتیی که نی کوژیا و له نیوان دیکانی: ته وه که لان و ده ره هوان دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۴۱۶، مال: ۷۷، سوننی، کورد، ئاو له چۆمی ئه رزه و کانیاوه سارد و سوکه کانی

چل‌چمه، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، خوری، زۆن، په‌نیر، که‌شک - شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری - ده‌سکردی ژنان: مەوج، گۆره‌وی - زینگا: ماشین‌زهو - مزگه‌وتی میزویی شیخ برایم لهم دئی دایه ده‌ولت ئەم دئی زوخاند به‌لام ئیستا که تاوه‌دان بوه‌توه.

۵- بناوچان: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره - له ۸۵ کم خۆراوای دیواندهره و ۲۵ کم شهریفاوا و له نیوان دیکانی: نالیجان و ناویاره و ته‌وه‌که‌لان دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۸۶، مال: ۵۳، سوننی، کورد، ناو له کانیواو چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، خوری، زۆن، که‌شک - شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری - مزگه‌وت، فیرگه - ناوی لوله‌که‌شی، کتیی کهل‌کوژ - له نیوان: بناوچان، ته‌وه‌که‌لان و پاکوری شاقلا‌دایه.

۶- به‌رده‌زه‌شه: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره - له ۶۰ کم خۆراوای دیواندهره و ۱۵ کم شهریفاوا و له قه‌راخی شه‌قامی زیخ ریژی دیواندهره، ته‌وریزخاتون و له نیوان دیکانی: قه‌لاریانه و ته‌وریزخاتون دایه، کوستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۱۳، مال: ۳۳، سوننی، کورد، ناو له کانیواو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی - شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری - زینگا: ماشین‌زهو - مزگه‌وت - فیرگه - دارتاشی - ناش.

۷- بن‌حانه: دئی کۆن بوه به‌لام ئیستا که ده‌کیلدرئ.

۸- ته‌وریزخاتون: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره - له ۵۰ کم خۆراوای دیواندهره و ۷ کم شهریفاوا و له قه‌راخی شه‌قامی دیواندهره، شهریفاوا و له نیوان دیکانی: به‌رده‌زه‌شه و شهریفاوا و قه‌لاگا دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۳۷۷، مال: ۵۳، سوننی، کورد، ناو له کانیواو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی - شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری - زینگا: ماشین‌زهو - مزگه‌وت، فیرگه.

۹- ته‌وه‌که‌لان: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره - له ۷۵ کم خۆراوای دیواندهره و ۱۵ کم شهریفاوا و له نیوان دیکانی: بناوچان و شاقه‌لا و بست دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۶۵، مال: ۴۹، سوننی، کورد، ناو له کانیواو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، خوری، زۆن، په‌نیر، که‌شک - شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری - ده‌سکردی ژنان: گۆره‌وی، سه‌رکلاو، ده‌سکیش - زینگا: ماشین‌زهو - مزگه‌وت، فیرگه - کتیی - کونه‌با - له نیوان بست و گوگجه و ته‌وه‌که‌لان و نه‌رگسه دایه.

۱۰- خاله‌وازه: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره - له ۸۵ کم خۆراوای دیواندهره و ۲۵ کم شهریفاوا و له نیوان دیکانی: گاهه‌که‌ج و عه‌زیزاوا دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۷۰، مال: ۵۰، سوننی، کورد، ناو له کانیواو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، خوری، زۆن - شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری - ده‌سکردی ژنان: مەوج، گۆره‌وی - زینگا: ماشین‌زهو - مزگه‌وت، فیرگه. کتیی سه‌رته‌زین - له نیوان ئەم دئی و سورموسی - دایه.

۱۱- ده‌ره‌ه‌زان: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره - له ۷۰ کم خۆراوای دیواندهره و ۱۰ کم شهریفاوا دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۹۳، مال:

۳۲. سوتنی، کورد، ئاو له کانیاو، له نیوان دیکانی: شاقه‌لا و قزل‌بلاغ و کانی سه‌ی مراد و ته‌وریزخاتون دایه. مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۲. ده‌ره گوان: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره - له ۹۰ کم خۆراوای دیوانده‌ره و ۳۰ کم شهریفاوا و له نیوان دیکانی: شاقه‌لا و کۆل و نهرگسه‌له دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۳۶، مال: ۲۵، سوتنی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، خوری، زۆن، شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری - مزگه‌وت. کئیوی - به‌رده‌سپی - له باکوری خۆره‌لاتی نهم دئی دایه.

۱۳. شاقه‌لا: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره - له ۷۲ کم خۆراوای دیوانده‌ره و ۱۲ کم شهریفاوا و له نیوان دیکانی: ته‌وه‌که‌لان و نهرگسه‌له و ده‌ره‌وه‌زان دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۳۰۷، مال: ۵۷، سوتنی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، خوری، زۆن - شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری - زیگا: ماشین‌زه - مزگه‌وت، فیرگه - ئاوی لوله‌کشی و پاسگای تیدایه: موچه‌ی کانی سریش له‌سەر نهم دئی‌یه. کئیوی: به‌رده‌سپی له باشوری خۆراوای دایه.

۱۴. شهریفاوا: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره - له ۶۰ کم خۆراوای دیوانده‌ره و له سەر شه‌قامی دیوانده‌ره، یاپهل و له نیوان دیکانی: یاپهل و ئالیجان و ته‌وریزخاتون دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۸۸۰، مال: ۱۳۶، سوتنی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری - زیگا: ماشین‌زه - مزگه‌وت، فیرگه - به‌رق - ئاوی لوله‌کشی - پاسگا - ئاش.

۱۵. عه‌زیزاوا: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره - له ۷۵ کم خۆراوای دیوانده‌ره و ۲۵ کم شهریفاوا و له نیوان دیکانی: ئاوباره و خاله‌وازه و وزمان دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۲۲، مال: ۲۳، سوتنی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، خوری، زۆن - شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری - ده‌ستکردی ژنان: مه‌وج و به‌رمال - زیگا: ماشین‌زه و مزگه‌وت، فیرگه.

۱۶. عه‌لیاوا: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره - له ۷۵ کم خۆراوای دیوانده‌ره و ۱۵ کم شهریفاوا و له نیوان دیکانی: کئيله‌که‌وه و به‌رایماوا و ته‌وریزخاتون دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۴۴۰، مال: ۷۵، سوتنی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری - زیگا: ماشین‌زه - مزگه‌وت، فیرگه.

۱۷. قافلان داغی: دئی کۆن بوه که نیستاکه چۆله و ده‌کئیلدرئ.

۱۸. کانی سپی: دئی‌یه که له دیکۆی چل‌چمه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره - له ۴۰ کم خۆراوای دیوانده‌ره و ۲۵ کم شهریفاوا و له نیوان دیکانی: کئيله‌که‌وه و کشتک دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۵۶۸، مال: ۸۸، سوتنی، کورد، ئاو له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری - زیگا: ماشین‌زه - مزگه‌وت، فیرگه.

۱۹- نهرگسله: دئی بوه به‌لام ئیستا که چۆله. کئیه کانی دو برا - قه‌لان نه‌زه‌ش - مزگه‌وت و میرزا - به‌ریز له خۆراوا و باکور و باشوری داسه‌ربه‌رز و به‌دیمن زاوستان.

۲۰- وزمان: دئی‌یه که له دیکۆی چل چه مه به‌شی ناوچهی دیواندهره - له ۱۰۰ کم خۆراوای دیواندهره و ۴۰ کم شهر یفاوا و له نیوان دیکانی: عهدیزاوا و که‌که‌وسان و بنحانه دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۰۲، مال: ۱۹، سوننی، کورد، ئاو له کانیوا، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، زۆن، خوری - شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری - ده‌سکر دی ژنان: مه‌وج و به‌رمال، پوزلوخ (پوزه‌وان) زینگا: ماشین‌زه‌و - مزگه‌وت، فیرگه.

۲۱- هه‌باساوا: دئی‌یه که له دیکۆی چل چه مه به‌شی ناوچهی دیواندهره - له ۴۹ ک خۆراوای دیواندهره و ۱۵ کم شهر یفاوا و له نیوان دیکانی: سه‌رده‌ره و برایماوا دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۴۴، مال: ۸، سوننی، کورد، ئاو له کانیوا، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری - زینگا: ماشین‌زه‌و - مزگه‌وت، فیرگه.

۲۲- یاپه‌ل: دئی‌یه که له دیکۆی چل چه مه به‌شی ناوچهی دیواندهره - له ۵۴ کم خۆراوای دیواندهره و ۵ ک شهر یفاوا و له نیوان دیکانی: شهر یفاوا و برایماوا و عه‌لیاوا دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۶۵۴، مال: ۱۲۷، سوننی، کورد، ئاو له کانیوا، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری - زینگا: ماشین‌زه‌و - مزگه‌وت، فیرگه.

دیکوی حوسه پناوا

حوسه پناوای باکوری: ناوچهی حوسه پناوا به دویه‌شی باکور و باشور دابه‌ش کراوه، دیکوی حوسه پناوای باکوری خراوه‌ته سدر دیواندهره و حوسه پناوای باشوریش که وتوه‌ته سدر ناوچهی سنه.

دیکوی حوسه پناوای باکوری که وتوه‌ته باشوری شاری دیواندهره و له ۲۲ دئی پینکها توه، زوبه‌زوی ۴۲۰ کم - ی چوارگۆشه‌یه و حدشیمه‌تی ۶۱۲۹ که‌سه، یانی له‌هه‌ر کم - یکی چوارگۆشه‌دا ۱۴/۳۵ که‌س نیشته‌جی‌یه. سنوریشی بهم جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دیکوی (که‌وله) ۲- له باشوره‌وه به دیکوی حوسه پناوای باشوری
 ۳- له خۆراواوه به دیکوی سارال ۴- له خۆره‌لاته‌وه به ناوچهی بیچار و قوروه‌وه نوساوه،
 ئەم دیکۆیه‌ده‌شتی به ناوبانگ و به‌رزی (کانی نیمه‌زۆزه) و خۆره‌لاتی ناوچهی (سارال)
 ده‌گریته‌وه‌که له زستاناندا چه تون و سارد و به‌فرگره و له هاویناندا تاران و خۆش و دلزفیتنه.
 ئەم دیکۆیه به دویه‌ش دابه‌ش ده‌بی: ۱- به‌شی باکوری که بریتیه له تاوه‌زو و ده‌روبه‌ری
 چۆمی (قزل‌وه‌زان) ۲- به‌شی باشوری که بریتیه له ده‌روبه‌ری تاوه‌زوی چۆمی (قشلاخ).

دئی (خزگه) به ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه و سنوری بهم جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دئی (ئه‌سحاب) ۲- له باشوره‌وه به دئی (ئه‌که‌ه‌راوا).

۳- له خۆراواوه به دیکانی (که‌له‌زواوا) و (سوراومیرزا).

۴- له خۆره‌لاتیه‌وه به دیکانی (تازاوا‌ی بزقزان) و (سادقاوا)وه نوساوه.

دیکوی حوسه پناوای باکوری - ناوچهی دیواندهره

زینگاوبان: دیکانی ئەم دیکۆیه لهم شه‌قامانه‌وه ده‌توانن به (خزگه) و «دیواندهره» و

«سنه»وه په‌یوه‌ند بگرن.

۱- زینگای خیززۆی «خزگه» که به‌ره‌و دیکانی، سوراومیرزا، گزانی‌سه‌رو، ده‌لو،

قه‌لاته‌زه‌شکه، ئە‌فراسیاب ده‌روا.

۲- زینگای خزگه، بو تازاوا‌ی بزقزان، تا دئی (یونسواوا) و (سیدان) و چه‌ند دئی تر

ده‌زاو دورترین دئی خزگه دئی (یونسواوا)یه که چل کم نیوانیانه، نزیکترین دئی (تازاوا‌ی

بزقزان)ه چوار کم دوره.

شوغلی خه‌لکی ئەم دیکۆ کشت و کال و ئازه‌ل داری‌یه، گشتیان کورد و شافیمی

مه‌زه‌بن، خۆشه‌ختانه هه‌مو دیکانی کورده‌واری مزگه‌وتیان هه‌یه و پیتج فه‌رزه بانگیان

تیدا ده‌دری.

ناوی دیکانی ئەم دیکۆ به‌ریزی ئە‌لف و بی بهم جۆره‌ی خواره‌وه‌یه:

دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره

- ۱- ته فراسیاب: دئی به که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره - له ۵۵ کم باشوری دیواندهره و ۱۵ کم خزگه و له نیوان دیکانی: قه لاته زه شکه و وزه لکه و ناله ده زهی خواری دایه و له قه راخی شه قامی حوسه پناوا - گه و نتودایه. کویتسانی و سارده سیزه، دانیشتون: ۳۱۵، مال: ۳۲، سوننی - کورد، ئاو له کانیاو، به زهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال، نازه ل داری - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت، فیرگه.
- ۲- ته سحاب: دئی به که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۴۰ کم باشوری دیواندهره و ۱۰ کم خزگه و له ۲ ک خوراوای شه قامی دیواندهره - سنه دایه. کویتسانی و سارده سیزه، دانیشتون: ۱۹۷، مال: ۲۸، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمی زاخه، به رهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، زینگا: ماشین زه و - مزگهوت، فیرگه.
- ۳- ته کبه راوا: له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۵۰ کم باشوری خوراوای دیواندهره و ۵ کم خزگه و له ۱ کم خوراوای شه قامی دیواندهره - سنه و ۸ ک باکوری خوراوای حوسه پناوا دایه. کویتسانی و سارده سیزه، دانیشتون: ۲۷۸، مال: ۴۹، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، به رهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، زینگا: ماشین زه و - مزگهوت، فیرگه.
- ۴- باقلاوا (باقراوا): دئی به که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۵۰ کم باشوری دیواندهره و ۱۰ کم خزگه و له قه راخی شه قامی دیواندهره - سنه دایه. کویتسانی و سارده سیزه، دانیشتون: ۸۴۴، مال: ۱۳۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمی حوسه پناوا، به رهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، زینگا: ماشین زه و - مزگهوت، فیرگه، ثم دئی حوجره ی فقیقی هدییه - باقلاوا: یانی کاتی که ثم دئی ناوه دان کراوه ته وه باقله ی ئی کراوه به لام ئیستا که پنی ده ئین (باقراوا). بهرق، قه ساوی، ناشی هدییه.
- ۵- ته فتیله: دئی به که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۶۰ کم باشوری دیواندهره و ۱۵ کم خزگه و له ۲ کم خوراوای شه قامی دیواندهره - سنه و ۶ کم باکوری خوراوای حوسه پناوا دایه. کویتسانی و سارده سیزه، دانیشتون: ۱۲۵، مال: ۱۹، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به رهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، زینگا: ماشین زه و، مزگهوت، فیرگه، لوله که شی، فروشگای هاویاری.
- ۶- تازاوا ی بزقزان: دئی به که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۲۵ کم باشوری دیواندهره و ۶ کم خزگه و له نیو شه قامی دیواندهره - سنه دایه. کویتسانی و سارده سیزه، دانیشتون: ۳۶۰، مال: ۵۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به رهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، مزگهوت، فیرگه، ئاوی لوله که شی، فروشگای هاویاری، بهرق.

۷- خزگه: دینی ناوهندی دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۴۵ کم باشوری دیواندهره و ۳ کم شهقامی دیواندهره - سنه دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۴۲۰، مال: ۶۹، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، بدرههه: دهغل، دانهوئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل داری، مزگهوت، فیرگه، شهخس، پاسگا، پۆست، بهرق، لوله کهشی، فروشگای هاویاری، نهوت فروشی، ناش.

۸- د لوامه ده: دئی یه که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۶۰ کم باشوری دیواندهره و ۱۶ کم خزگه و ۴ کم خوراوای دیواندهره - سنه دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۴۷، مال: ۲۶، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، بدرههه: دهغل، دانهوئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل داری، زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه، لوله کهشی.

۹- سهراو میرزا: دئی یه که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۶ کم باشوری دیواندهره و ۵ کم خزگه و ۳ کم خوراوای دیواندهره - سنه دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۹۵، مال: ۱۴، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، بدرههه: دهغل، دانهوئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل داری، زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه، لوله کهشی.

۱۰- سیاسه: انی خواری: دئی یه که له دیکوی حوسه پناوای باکوری له ۵۵ کم باشوری دیواندهره و ۱۰ کم خزگه و ۶ کم شهقامی دیواندهره - سنه و له نیوان دیکانی: باقلاوا، هه مرۆله دایه، کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۷۸، مال: ۴۵، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، بدرههه: دهغل، دانهوئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل داری، زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۱۱- سیاسه رانی سهری: دئی یه که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۶۰ کم باشوری دیواندهره و ۱۶ کم خزگه و ۴ کم خوره لاتی دیواندهره - سنه دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۱۹، مال: ۳۹، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، بدرههه: دهغل، دانهوئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل داری، زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۱۲- سموری سهنجایی: دئی کۆن بوه بهلام ئیستا که له لاره ده کێلده ری.

۱۳- سهیدان: دئی یه که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۶۵ کم باشوری دیواندهره و ۲۵ کم خزگه و له نیوان دیکانی: هه مرۆله و یونسوا دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۸۲، مال: ۲۵، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، بدرههه: دهغل، دانهوئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل داری، زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه، لوله کهشی.

۱۴- سادقاوا: دئی یه که له دیکوی حوسه پناوای باکوری بهشی ناوچهی دیواندهره و له ۲۵ کم باشوری خوره لاتی دیواندهره و ۳ کم دیواندهره - سنه و ۸ کم خزگه و له نیوان دیکانی: تازاواای بزقزان دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۶۹، مال: ۳۷، سوننی،

کورد، ناو:له چۆم و کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی.

۱۵- قه‌لاته‌زه‌شکه: دئی‌یه‌که له دیکۆی حوسه‌پناوای باکوری به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره و له ۷۰ کم باشوری دیوانده‌ره و ۲۰ کم خزگه و له نیوان دیکانی: ته‌فراسیاب و گزانی سه‌ری دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۰۵، مال: ۱۵، سوننی، کورد، ناو:له چۆم و کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت.

۱۶- که‌ژی‌که‌ران: دئی‌یه‌که له دیکۆی حوسه‌پناوای باکوری به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره و له ۶۵ کم باشوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۲۰ کم خزگه و له نیوان دیکانی: نه‌پاسه‌رانی سه‌ری و هه‌مرۆله دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۲۰۹، مال: ۳۲، سوننی، کورد، ناو: له چۆم و کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، چنارستان، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی.

۱۷- که‌له‌وزاوا: دئی‌یه‌که له دیکۆی حوسه‌پناوای باکوری له ۵۰ کم باشوری دیوانده‌ره و ۴ کم خزگه و له نیوان دیکانی: خزگه و نه‌سحاب دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۴۵، مال: ۵۸، سوننی، کورد، ناو:له چۆم و کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی، به‌رق، ناش.

۱۸- کینه‌سپی: دئی‌یه‌که له دیکۆی حوسه‌پناوای باکوری له ۵۵ کم باشوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۱۰ کم خزگه و له نیوان دیکانی: تازاوا‌ی بزقزان و سیاسه‌رانی سه‌ری و له ۵ کم خۆره‌له‌اتی شه‌قامی دیوانده‌ره - سه‌نه دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۹۲، مال: ۳۲، سوننی، کورد، ناو:له چۆم و کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، چنارستان، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی.

۱۹- گزانی سه‌ری: دئی‌یه‌که له دیکۆی حوسه‌پناوای باکوری به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره و له ۶۰ کم باشوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۱۵ کم خزگه و له نیوان دیکانی: به‌راومیرزا و دل‌وامده‌ده و قه‌لاته‌زه‌شکه دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۸۸، مال: ۶۵، سوننی، کورد، ناو:له چۆم و کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، ناوی لوله‌کەشی، ناش.

۲۰- هه‌نسوریلانگی: دئی‌یه‌که له دیکۆی حوسه‌پناوای باکوری به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره و له ۷۵ کم باشوری دیوانده‌ره و ۳۰ کم خزگه و له نیوان دیکانی: چه‌رمیله و هه‌مرۆله دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۲۹۲، مال: ۴۶، سوننی، کورد، ناو:له چۆم و کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی.

۲۱- هه‌مرۆله: دئی‌یه‌که له دیکۆی حوسه‌پناوای باکوری به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره و له ۶۵ کم باشوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۲۰ کم خزگه و له نیوان دیکانی: که‌ژی‌که‌ران و

مه‌نسور بلاغی مه‌یدان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۳۵۸، مال: ۵۶، سوننی، کورد، ناو: له چۆم و کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، چنارستان، میوه، شوغل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، ده‌فته‌ری ژن ماره‌بیزین و زیاره‌تگای سه‌بید له‌م دی دایه‌مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی، ناش.

۲۲- یونس‌اوا: دی‌یه‌که له دیکۆی حوسه‌بناوای باکوری به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره و له ۶۵ کم باشوری دیوانده‌ره و ۳۰ کم خزگه و له نیوان دیکانی: که‌ژی که‌ران و شیرکۆزی سه‌ری و سه‌یدان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۴۰۲، مال: ۵۸، سوننی، کورد، ناو: له چۆم و کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، هه‌نگوین، شوغل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی، فروشگای هاویاری، ناش.

دیکوی دهوروبەر^(۱)

دیکوی دهوروبەر له ۱۲ دینی پیشوی قهره تهوره و یهک دینی (قهلا چوغهی خوارمی) حوسه بناوای باکوری و ۳ دینی (دهواغ) (شیخ حهیدەر) (قهلاری یانه) دیکوی پیشوی سارال و ۱ دینی (کاقوللی) له دیکوی پیشوی ههوه تو، تینکرا له ۱۸ دنی پینکها توه و دینی (نسا ره ی سهری) به ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه - زوبەر - ی ئەم دیکۆ ۳۹۹ کم چوار گۆشه یه و حهشیمه تی ۶۱۶۶ کسه یانی هەر کم - یکی چوار گۆشه دا ۱۵/۴۵ کسه نیشته جی یه سنوری ئەم دیکۆ یه بهم جۆره یه:

۱- له باکوره وه به دیکۆ کانی - زه زینه و قهره تهوره. ۲- له باشوره وه به دیکۆ کهوله و دیکۆ نهجه فاوا. ۳- له خوراواوه به دیکۆ کانی چل چه مه و سارال. ۴- له خوره لاته وه به دیکۆ نهجه فاوا نوساوه. زورتری به شی ئەم دیکۆ یه له ناوه زوی چۆمی قزل وه زان دا هه لکه وتوه، ئەم زه ویانه له باشترین و به بهر هه مترین و به برشت ترین زه وی ناوچه که یه به لآم به داخه وه ناوی به خیر و بیری قزل وه زان به خوزایی له قهراخی ئەم زه وی سانه وه داده بورئ بئ ئەوه ی که لکی پیوستی لئ وه ربگیری. هه رنه بی سه ددیکی لئ بیه سترئ تا کو ولآت وینه ی به هه شتی خودا بزازیته وه و به ره می ناوچه که یه ش چهند به رابه ر بیه تته وه و لاوه بینکاره کانی دهس به کاربن.

دینی (نسا ره ی سهری) له ۱ کم باکوری پردی نسا ره دایه و سنوری بهم جۆره یه:

۱- له باکوره وه به دینی ناغا جه ری ۲- له باشوره وه به دینی قهلا چوغهی خوارئ ۳- له خوراواوه به دینی قه ره غیبی. ۴- له خوره لاته وه به نسا ره ی خوارئ و دیکانی: قشلاخه سور ه و گول قه باغ به شی دیکۆ نهجه فاوا وه نوسا وه شوغلی خه لکی ئەم دیکۆ یه: کشت و کال و ناژه ل داری یه.

قهرار بو ده ولت له سه ر پردی نسا ره (له دینی ده ره بند) کارخانه ی چیمه نتو (سیمان) دانئ به لآم دوا ی ماوه ی په شیمان بو وه و بزئ ماشین و که ره سه ی پیوستی هیتابو، گو یزایه وه بو دینی (ئالی به ده ل) له ۵ کم شه قامی بیجار تیکاب دا. ناوی دیکانی به زیزی ئەلف و بئ بهم جۆره یه:

۱- تاغچه‌ری: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۱۱ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۷ کم نسا‌ره‌ی سه‌ری و له قه‌راخی چۆمی قزل وه‌زان دایه. کو‌یستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۲۹۹، مال: ۴۳، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمی قزل وه‌زان، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌که‌شی، به‌رق، مامرداری.

۲- باغچه‌له: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۱۵ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۱۱ کم نسا‌ره و له قه‌راخی چۆمی قزل وه‌زان دایه. کو‌یستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۳۳۶، مال: ۵۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمی قزل وه‌زان، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌که‌شی، به‌رق، مامرداری.

۳- به‌رکه: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۸ کم باشوری خۆره‌لاتی دیواندهره و ۴ کم نسا‌ره و ۴ کم شه‌قامی دیواندهره - سه‌نه‌دایه. کو‌یستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۲۷۶، مال: ۱۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمی قزل وه‌زان، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌که‌شی، به‌رق، مامانی.

۴- تازا‌وای سه‌ردالان: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۱۵ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۴ کم با‌کوری قزل وه‌زان و ۲۱ نسا‌ره دایه. کو‌یستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۲۱۶، مال: ۲۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمی قزل وه‌زان، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌که‌شی، به‌رق.

۵- دالان: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۱۷ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و قه‌راخی خۆرا‌وای قزل وه‌زان و ۱۳ کم نسا‌ره دایه. کو‌یستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۳۹۷، مال: ۵۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمی قزل وه‌زان، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، مزگه‌وت، قوتا‌بخانه، ناوه‌ندی یارمه‌تیدان، فروش‌گای ها‌ویاری، نه‌وت فرۆشی.

۶- ده‌ریه‌ند: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۱۹ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۱۵ کم نسا‌ره، له نیوانی دیکانی: دالان و تازا‌وای سه‌ردالان و قه‌ره‌قایه دایه، کو‌یستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۹۵۳، مال: ۱۴۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌که‌شی، ئاسنگه‌ری، ئاش - کانی سیمان له‌م دئی دایه، به‌لکو ده‌ولت زه‌حسی بتلیسته‌وه و هه‌رنه‌یی کارخانه‌ی سیمان‌کاری له‌م دیدا دا‌بنی.

۷- ده‌واغ: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۶ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۱۲ کم نسا‌ره دایه. کو‌یستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۳۶۸، مال: ۴۳، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، مزگه‌وت،

فیرگه، زینگا: ماشین‌زهو.

۸- سهرقه‌لا: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۷ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۱۳ کم نساره ۵ کم باکوری چۆمی قزل‌وه‌زان و له نیوان دیکانی: ناغه‌جه‌ری و کاریز، کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۵۹۸، مال: ۷۸، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، ئاش، مامرداری.

۹- شیخ‌حه‌یده‌ر: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۹ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۱۵ کم نساره دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۹۸، مال: ۳۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی، نه‌وت فروشی.

۱۰- عباساوا: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۳۵ کم نساره و له نیوان دیکانی: میراوا و دالان‌قه‌راخی چۆمی قزل‌وه‌زان دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۷۶، مال: ۴۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی، نه‌وت فروشی.

۱۱- فه‌رها‌داوا: دئی‌یه‌که کۆن بووه و ئیستاکه چۆله و ده‌کێلدری.

۱۲- قه‌لازی‌یانه: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۷ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۱۲ کم نساره و له نیوان دیکانی: ده‌واغ و کانی قولی و به‌رده‌زه‌ش دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۸۵، مال: ۴۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۳- قه‌لاچوخه‌ی خواری: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۲۳ کم خۆره‌لاتی و ۴ کم نساره و له نیوان دیکانی: غه‌یبی سوروده‌ره سفته و نساری سه‌ری دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۵۷، مال: ۳۸، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی.

۱۴- قه‌ره‌قایه: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۲۶ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۲۲ کم نساره و له نیوان دیکانی: زه‌رده‌که‌مه‌ره ده‌ربه‌ند و عباساوا دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۶۸، مال: ۶۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا: خاکسای ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۵- کاریز: دئی‌یه‌که له دیکۆی دهوروبه‌ری دیواندهره له ۳ کم خۆره‌لاتی دیواندهره و ۹ کم نساره و ۳ کم شه‌قامی دیواندهره سنه و له نیوان دیکانی: سهرقه‌لاو ره‌شیداوا و برکه‌دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۸۶، مال: ۴۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا: خاکسای ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

مزگهوت، فیرگه.

۱۶- کاقولی: دئییه که له دیکوی دهوروبه ری دیواندهره له ۹ کم خۆرهه لاتی دیواندهره و ۱۵ کم نساره و له نیوان دینکانی: دهواغ و قه لاریانه دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۶۹، مال: ۶۲، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری، زینگا: خاکی ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

۱۷- نسا ره ی سه ری: دئی ناوه ندی دیکوی دهوروبه ری دیواندهره له ۶ کم خۆرهه لاتی دیواندهره و له قه راخی چۆمی قزه له وه زان و یردی نسا ره دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۵۸۶، مال: ۸۶، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری، زینگا: خاکی ماشین زه، مزگهوت، فیرگه مامانی، لوله که شی، بهرق، فروشگای هاویاری، چایخانه، ئاش.

۱۸- نسا ره ی خواری: له ۱۳ کم خۆرهه لاتی دیواندهره و ۷ کم نسا ره ی گه وره دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۹۶، مال: ۴۷، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازه ل داری، زینگا: ماشین زه، مزگهوت، فیرگه، لوله که شی، بهرق.

دیکوی زه‌زینه

دیکوی زه‌زینه که له ۲۲ دئی پینکها توه، له باکوری خۆراوای شاری دیوانده‌ره و به‌رزایی ۲۲۰۰ گه‌زی هۆبه تودا هه‌لکه توه، زوبه‌ری ئەم دیکۆیه ۴۶۰ کم چوارگۆشه‌یه و هه‌شیمه‌تی ۹۰۳۴ که‌سه، یانی له هه‌ر کم - یکی چوارگۆشه‌دا ۱۹/۶۳ که‌س نیشته‌جێ‌یه - سنوری به‌م جو‌زه‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دیکۆکانی : هۆبه‌تو و کانی شیرین.

۲- له باشوره‌وه به دیکۆکانی : ده‌روبه‌ر و چل چه‌مه.

۳- له خۆراواوه به دیکۆی : تیه‌که‌به‌شی سه‌قز.

۴- له خۆرهد‌لاته‌وه به دیکۆکانی : ده‌روبه‌ر و قه‌ره‌ته‌وه‌ره و کانی شیرین - هوه‌نوساوه، وشه‌ی (زه‌زینه) یانی خاکی به پیت و به‌ره‌می وه‌ک زیر و ئالتون وایه، چون (ه) له کوردی دا بو نیشه‌ته، وه‌ک (مه‌ردینه) یانی پیاوی مه‌رد و ئازا، جا چون دئی زه‌زینه له ناوه‌ندی ده‌ستی به‌بژشت و پیتی (هۆبه‌تو) (هه‌وه‌تو) (هه‌وه‌تو) (هه‌وه‌تو) ده‌ی یان ناوه (زه‌زینه) ناوی دیکۆکه‌یش له ناوی ئەم دئی گه‌راوه‌ته‌وه، دئی زه‌زینه له‌سه‌ر شه‌قامی قه‌ره‌تاوی سه‌قز به دیوانده‌ره دایه و سنوری به‌م جو‌زه‌یه: ۱- له باکوره‌وه به دیکۆکانی (ئه‌حمده‌ده‌که‌ز) و که‌سنه‌زان) ۲- له باشوره‌وه به دئی که‌له‌کان ۳- له خۆراواوه به فه‌تاحاوا و مه‌وی و موچه‌ی ته‌نوره ۴- له خۆرهد‌لاته‌وه به دیکۆکانی زه‌فه‌راوا و که‌سنه‌زانه‌وه نوساوه.

شه‌قامی سه‌قز به دیوانده‌ره و بیجار و سنه و تاران به ناوه‌زاستی ئەم دیکۆه داده‌بو‌ری و بو‌ته‌هۆی په‌یوه‌ندی دیکۆکانی، به ناوه‌ند و شاره‌کانی سنه و سه‌قز و دیوانده‌ره، نزیکترین دئی به زه‌زینه دئی (ئه‌حمده‌ده‌که‌زه) ۴ کم - یان نیوانه، دورترین دئی‌یش دئی قه‌لا‌زوته‌له‌و زه‌شیداوایه که ۲۰ کم یان نیوانه.

گشت دیکۆکانی ئەم دیکۆیه زینگی ماشین زه‌ویان هه‌یه، شوغلی خه‌لکی ئەم دیکۆیه کشت و کال و ئازهل‌داری و په‌رواره‌بندیه، به‌ره‌می ده‌غل و دانه‌وینله به تایبەت نوک، سپی، بێ‌لوته، سور.

دئی زه‌فه‌راوا (کانی زوخال سه‌نگی) لێ‌یه، له نیوان دیکۆکانی برایماوا و یاپل دا‌کانی (به‌ردی) تایبەتی تیدا‌یه. ناوی دیکۆکانی به‌زینزی ئه‌لفوئی به‌م جو‌زه‌یه :

۱- نه‌حمه‌ده‌که‌ر: دئی‌یه‌که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۲۹ کم باکوری دیوانده‌ره و ۹ کم زهرینه و ۳ کم شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۲۸۹، مال: ۴۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله، شوغل: کشت و کال، نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق.

۲- ته‌نوره: دئی‌کۆنیکه له داوینی کویستانی حاجی سه‌یدا هه‌لکه‌وتوه ئیستاکه له دئی‌جه‌یران میناوه ده‌کیلدری.

۳- جه‌یران‌مینا: دئی‌یه‌که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۳۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۳ کم باکوری شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز و له نیوان دیکانی: سی‌ته‌پان و نه‌حمه‌ده‌که‌ر دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۴۵۷، مال: ۷۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله، شوغل: کشت و کال، نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق، لوله‌که‌شی.

۴- چۆل‌بلاغ: دئی‌یه‌که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۳۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۱۰ کم زهرینه و له نیوان دیکانی: کتک و که‌له‌کان و کانی سپی و ۳ کم شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۴۹، مال: ۵۳، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله، شوغل: کشت و کال، نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق.

۵- زه‌شیدوا: دئی‌یه‌که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۲۰ کم زهرینه و ۱ کم شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز دایه. کویستانی، سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۵۰۳، مال: ۷۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله، شوغل: کشت و کال، نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، چایخانه، و چلاوکه‌بابی سه‌رجاده.

۶- زه‌زینه: دئی‌یه‌که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۱۱۳ کم باکوری دیوانده‌ره و له قه‌راخی شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۸۰۰، مال: ۱۱۳، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمیلکه‌ی حاجی سه‌بید، به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله، شوغل: کشت و کال، نازهل داری، دو مزگه‌وت، فیرگه‌ی سه‌ره‌تایی و زانومایی، به‌رق، ئاوی لوله‌که‌شی، ته‌عمیرگای ماشین، پاسگا.

۷- زه‌قه‌راوا: دئی‌یه‌که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۱۷ کم باکوری خۆراوای دیوانده‌ره و له قه‌راخی شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۹۴، مال: ۶۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله، شوغل: کشت و کال، نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق، لوله‌که‌شی.

۸- زه‌نگولی: دئی‌کۆنیکه ئیستاکه چۆله و له دئی‌یه‌که‌له‌کانه‌وه ده‌کیلدری.

۹- سی‌ته‌پان: دئی‌یه‌که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۳۵ کم باکوری خۆراوای دیوانده‌ره و ۱۰ کم زهرینه و ۲ کم شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز دایه.

کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۸۲، مال: ۳۰، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله، شوغل: کشت و کال، ناژه‌ل داری، زیگا: ماشین زه، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۰- شاوه‌لی: دئی‌یه که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۳۵ کم باکوری خوراوی دیوانده‌ره و ۷ کم زهرینه و ۲ کم شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۱۵، مال: ۵۲، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله، شوغل: کشت و کال، ناژه‌ل داری، زیگا: ماشین زه، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۱- فه‌تاجاوا: دئی‌یه که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۳۰ کم باکوری خوراوی دیوانده‌ره و ۵ کم زهرینه و ۳ کم شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز و داویتی خوره‌لاتی کتوی حاجی سه‌یددایه. کویستانی‌ترین ناوچه‌ی هویه‌تووه، سارده سیره، دانیشتون: ۵۶۲، مال: ۴۵، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله، شوغل: کشت و کال، ناژه‌ل داری، مزگه‌وت، فیرگه، پەرواربه‌ندی، بدرق، ناوی لوله‌کشی.

۱۲- قاچیان: دئی‌یه که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۳۵ کم خوراوی دیوانده‌ره و ۱۰ کم زهرینه و داویتی باکوری حاجی سه‌ید و هاوتای فه‌تاجاوا به ساردی و به‌فرگری دا، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۸۶، مال: ۲۶، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله، شوغل: کشت و کال، ناژه‌ل داری، زیگا: ماشین زه، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۳- قه‌لاژوته‌له: دئی‌یه که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۱۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۵ کم خوره‌لاتی شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز و له نیوان زه‌فراوا و قه‌ده‌زه دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۸۸۷، مال: ۱۵۴، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله، شوغل: کشت و کال، ناژه‌ل داری، زیگا: ماشین زه، مزگه‌وت، فیرگه، بدرق، لوله‌کشی.

۱۴- کانی چایی: دئی‌یه که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۳۵ کم باکوری خوراوی دیوانده‌ره و ۸ کم باکوری شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز و له نیوان دیکانی: باش‌قشلاخ و که‌سنه‌زان دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۴۱۳، مال: ۴۷، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله، شوغل: کشت و کال، ناژه‌ل داری، زیگا: ماشین زه، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۵- که‌سه‌ه‌زان: دئی‌یه که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۳۰ کم باکوری خوراوی دیوانده‌ره و ۵ کم زهرینه و ۳ کم شه‌قیمی دیوانده‌ره سه‌قز و له نیوان دیکانی: زهرینه و شاوه‌لی و زه‌فراوا دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۸۲۹، مال: ۱۳۱، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله، شوغل: کشت و کال، ناژه‌ل داری، زیگا: ماشین زه، مزگه‌وت، فیرگه، له باشوری دئی‌یه که‌سنه‌زان له سه‌رشه‌قیمی نیسفالنت و ۳ کم زهرینه - پومی به‌نزین - ه‌یده.

۱۶- کتک: دئی‌یه که له دیکوی زهرینه به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۷ کم باکوری

خوزراوی دیواندهره و ۸ کم خوزراوی شهقامی دیواندهره سه قز و له نیوان دیکانی: چؤل بلاغ و کینله که وو دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۸۳، مال: ۵۴، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه ویله، شوغل: کشت و کال، ناژهل داری، زینگا: ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

۱۷- کانی چهرمو: دئییه که له دیکوی زهرینه بهشی ناوچهی دیواندهره له ۴۰ کم باکوری خوزراوی دیواندهره و ۲ کم شهقامی دیواندهره - سه قز و له نیوان دیکانی: نه حمده کهز و فده تاها و ادایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۷۶، مال: ۴۹، سوننی، کورد، ناو: له چوم و کانیاو، بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه ویله، شوغل: کشت و کال، ناژهل داری، زینگا: ماشین زه، مزگهوت، فیرگه، بهرق، لوله که شی.

۱۸- که له کان: دئییه که له دیکوی زهرینه بهشی ناوچهی دیواندهره له ۳۱ کم خوزراوی دیواندهره و ۶ کم زهرینه و ۳ کم شهقامی دیواندهره سه قز دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۲۳۲، مال: ۱۷۵، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه ویله، شوغل: کشت و کال، ناژهل داری، زینگا: ماشین زه، مزگهوت، فیرگه، چایخانه له سهر شهقامی نیسفالت.

۱۹- کولته پهی سهری: دئییه که له دیکوی زهرینه بهشی ناوچهی دیواندهره له ۴۰ کم خوزراوی دیواندهره و ۱۵ کم زهرینه و له نیوان دیکانی: هه ماراو و گساوه شهله و هیجان بهجیران مینا و گومهیی دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۵۳، مال: ۵۵، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه ویله، شوغل: کشت و کال، ناژهل داری، زینگا: ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

۲۰- گومهیی: دئییه که له دیکوی زهرینه بهشی ناوچهی دیواندهره له ۳۵ کم خوزراوی دیواندهره و ۱۰ کم خوزراوی شهقامی دیواندهره سه قز و له نیوان دیکانی: شهر یقاوا و کولته په دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۵۶۱، مال: ۸۷، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه ویله، شوغل: کشت و کال، ناژهل داری، زینگا: ماشین زه، مزگهوتی تازه و مزگهوتی کونه، فیرگه.

۲۲- مهوی: دئییه که له دیکوی زهرینه بهشی ناوچهی دیواندهره له ۴۰ کم خوزراوی دیواندهره و ۱۵ کم زهرینه و له داویتی باشوری کیتی به ناوبانگی حاجی سهی دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۴۶، مال: ۵۷، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه ویله، شوغل: کشت و کال، ناژهل داری، زینگا: ماشین زه، مزگهوت، فیرگه، خه لکی نهم دئی زورتریان سهید و به ناوبانگن.

۲۱- هه ماراو: دئییه که له دیکوی زهرینه بهشی ناوچهی دیواندهره له ۳۰ کم باکوری خوزراوی دیواندهره و ۵ کم خوزراوی دیواندهره و ۵ کم زهرینه و له نیوان دیکانی: کولته په و شاهولی و سیرری خوارئ دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۳۶، مال: ۳۹، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه ویله، شوغل: کشت و کال، ناژهل داری، زینگا: ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

دیکوی سارال بهشی دیواندهره. پاریزگای کوردستان

دیکوی سارال، که له باشوری خوراوی شاری «دیواندهره» دا هه‌لکه‌وتوه و له ۳۹ دئ پینکها‌توه، زوبه‌ره‌که‌ی ۵۸۸ کم - ی چوار گۆشه‌یه و هه‌شیمه‌تی ۶۲۹۹ که‌سه. یانی له هه‌ر کیلومیتریکی چوار گۆشه‌دا ۱۰/۷۱ که‌س نیسته‌جی‌یه، سنوریشی به‌م‌جووره‌یه.

۱- له با‌کوره‌وه به‌ دیکوکانی «ده‌روویه‌ر» و «چل‌چه‌مه» ۲- له باشوره‌وه به‌ دیکوکانی «نارینان» و «حوسه‌ینا‌وای باشوری» ۳- له خورا‌واوه به‌ ناوچه‌ی مه‌ریوان «دیکوی گول‌چیده‌ر» ۴- له خوره‌له‌ته‌وه به‌ دیکوکانی که‌وله‌ و هه‌ر دو حوسه‌ینا‌واوه نوساوه، کو‌یستانه‌ له وه‌رخۆشه‌کانی ئەم دیکۆیه بۆ تا‌زه‌ل‌داری بی ویتنه‌یه. چون هه‌زاران جو‌ره‌گیای گۆشت‌گره و شیرده‌ر و بۆن‌خۆشی‌وای تیدایه. که‌ نه‌گه‌ر ده‌وله‌ت ناو‌زیکیان لێ بداته‌وه و زینگا و بانی قیره‌تاوکراو و به‌رق و که‌ره‌سه‌ی پتو‌یستی نا‌زه‌ل‌داریان پت بگه‌یه‌نی و تا‌زه‌له‌کانیان له‌زیر چاوه‌دیزی دکتور و ده‌وا و ده‌رمان زابگری و له شافه‌ت و نه‌خۆشی ته‌به‌ق و له‌رزه و شتی‌تریان بیاریزی، بی‌گومان ئەم ناوچه ده‌توانی له‌ ماست و که‌ره و په‌نیری (ئوروپامان) بی‌نیاز بکا، له‌به‌ر بی‌شاگیی و بی‌زینگا و بانی‌گشت‌سالی له‌ شاره‌کانی هه‌مه‌دان و ئەم لا‌ولاوه‌ پۆل‌داره‌ خوی‌ن‌مژه‌کان ده‌رفه‌ت دیتن و شیر و به‌ره‌می تا‌زه‌له‌کانیان به‌ فیرۆ له‌ده‌ست ده‌ردیتن، به‌لام ئەگه‌ر زینگا و بان بکریته‌وه و نا‌زادی بدریته‌وه، خه‌لکی ده‌بو‌زیتنه‌وه و له‌وه زیاتر نا‌چه‌وسیتنه‌وه^(۱).

وشه‌ی «سارال» له‌ دو وشه‌ی «سار» و «ئال» تیکه‌له: «سار» یانی ویتنه، وشه‌ی «ئال» یانی زه‌نگی سوری کال، جا‌چۆن ئەم شو‌ینه‌گولی زه‌نگا و زه‌نگی ویتنه‌ی ئال و چیره‌یی زۆری تیدایه، بیان و توه «سارال» یانی زه‌نگی ئەم کو‌یستانانه، ئەوه‌نده سور و کال و جوانه ده‌له‌ی خوی‌تی گه‌شی شه‌هیدانه، ده‌کری‌بله‌ی «سار» یا سه‌هرا به‌مانا ده‌شت و کو‌یستانی پز له‌ گول و گۆ و گیای سور و زه‌نگا و زه‌نگ و جوانه، دئی «هه‌زارکانیان» ناوه‌ندی دیکوی ساراله، چون ئەم دئی‌کانیاوی سارد و سوکی فره و فراوانه، هه‌ر شو‌یتی ده‌چن‌ها‌زه‌ی ناوه شه‌قی شه‌تاوانه، قه‌له‌زه‌یه‌ زێ‌واوه، تا‌ئگه‌ی به‌ دیسه‌ن و جوانه، ناوی به‌ هه‌زارکانیان ده‌رچوه، چون خودا له‌ قای لێ خسته‌وه، سنوری ئەم دئی به‌م‌جووره‌یه: ۱- له با‌کوره‌وه به‌ دیکوکانی «نا‌ه‌شکینه» و «تازا‌وای ئەمین» ۲- له باشوره‌وه به‌ دیکوکانی «گیزم‌لی خوار و سه‌ر» و «گه‌ون تو» ۳- له خورا‌واوه به‌ دیکوکانی «قه‌لا‌ولیان» و «گورجی» و «قزل‌بلاغ» ۴- له خوره‌له‌ته‌وه به‌ دیکوکانی: «میشیاو» و «تازا‌وا» و «تازا‌وای ئاسه‌ف» وه‌ نوساوه، شوغلی خه‌لکی ئەم دیکۆ زیاتر تا‌زه‌ل‌داری‌یه. بزیک‌ی که‌م کشت و کال به‌عه‌مه‌ل دیتن، زینگاوبان: ۱- زینگای خیز‌زیزی «که‌وله» به‌ «هه‌زارکانیان» ۲- زینگای خیز‌زیزی دیوانده‌ره به‌ «گله‌سور» له‌ویوه‌ دوزی لێ ده‌بیته‌وه: ۱- تا دئی قزل‌بلاغ ده‌زوا ۲- تا هه‌زارکانیان و له‌وه

پیشه‌وه تاده‌ره‌ویانی فارس ده‌زوا.

۳- زینگای هه‌زارکانیان به‌ره‌و باشور، که زورتری دیکانی به‌ناوه‌ندی دیکۆ په‌یوه‌ند ده‌دا، ئەم زینگایه تا دیکانی: «ساروقامیش» له قه‌راخی سه‌ددی «قشلاخی سنه‌ دریزه‌ی هه‌یه. دیسان یۆ دیتی ئارینانیش ده‌چی. که‌له‌ ویوه‌ به‌ره‌و سنه‌ دریزه‌ی هه‌یه، نزیکترین دئی به‌ هه‌زارکانیان دئی «گیزملی سه‌رو خواره‌ که ۱۰ کم نیوانیان هه‌یه. دورترین دئی یش، دئی «کۆل» ه‌که ۷۰ کم نیوان هه‌یه.

ناوی دیکانی ئەم دیکۆ به‌ریزی ئەلف و بی به‌م جووره‌یه:

۱- ناغ‌بلاغ: دئی‌یه‌که له دیکوی سارال، به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره له ۳۵ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۳ کم هه‌زارکانیان و له نیوان دیکانی: خه‌نجه‌رخواری و کۆس‌عومهر و تازاوای قازی عدلی دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۶۵، مال: ۹ سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غۆل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغۆل: کشت و کال و ئاژه‌لداری، زینگا: ماشینه‌وه، مزگه‌وت.

۲- ئیسلاهاوا (تازاو): دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره له ۵۰ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۱۰ کم هه‌زارکانیان و له نیوان دیکانی: میشیاو و ده‌ره‌ویان و تازاوای ئەمین دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۹۹، مال: ۱۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غۆل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغۆل: کشت و کال و ئاژه‌لداری، زینگا: ماشینه‌وه، مزگه‌وت، ئاش.

۳- بیستونی حاجیاوا: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره له ۳۵ کم باشوری خۆراوای دیواندهره دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۵، مال: ۱ سوننی، کورد، باساکو، بزیاوانان، دو دئی بون به‌لام ئیستاکه چۆلن و به‌شکلی موچه ده‌ره‌هاتون.

۴- به‌رده‌سپی: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره له ۵۰ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۲۰ کم هه‌زارکانیان و له نیوان دیکانی: ئافراسیاب و زه‌رتک و گه‌ونتوزلکه دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۷۶، مال: ۲۷ سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غۆل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغۆل: کشت و کال و ئاژه‌لداری، زینگا: ماشینه‌وه، مزگه‌وت و فیرگه.

۵- تازاوای ئاسه‌ف: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره له ۳۰ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۱۰ کم هه‌زارکانیان و له نیوان دیکانی: کانی‌که‌وه و که‌پک تیتاق دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۷۴، مال: ۲۱ سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غۆل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغۆل: کشت و کال و ئاژه‌لداری، زینگا: ماشینه‌وه، مزگه‌وت.

۶- تازاوای ئەمین: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچه‌ی دیواندهره له ۳۳ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۱۲ کم هه‌زارکانیان و له نیوان دیکانی: حاجی‌موسی و

کانی کهوه و شیخ هدیهدر و میشیاو دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۶۹، مال: ۳۹، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۷- تازاواوی دوله زهش: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۶۵ کم باشوری خوراواوی دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: عهلیاواوی دوله زهش و کوس سومر دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۰۸، مال: ۱۸، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۸- تازاواوی قازی: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۷۵ کم باشوری خوراواوی دیواندهره و ۳۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: قوزیچه و ناغ بلاغ و کوس عومر دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۳۰، مال: ۲۵، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه، تاش.

۹- حاجی موسا: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۲۵ کم باشوری خوراواوی دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: گولانه و کانی کهوه و تازاواوی نه مین دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۷۶، مال: ۳۳، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۰- حوسه یناوا: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۳۰ کم باشوری خوراواوی دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: ده رویان و گلده سور و مدهدهر دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۵۰، مال: ۹، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۱- خه نجهری سه ری: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۶۵ کم باشوری خوراواوی دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: حاجیاوا و ناغ بلاغ و گولانه دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۶، مال: ۶، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۲- خه نجهری خواری: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۶۰ کم باشوری خوراواوی دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: حاجیاوا و فهداداوا و کول دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۷، مال: ۲، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت.

۱۳- ده رویان: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۳۰ کم

باشورى خۇراواى ديواندەرە و ۲۰ كم ھەزاركانيان و لە نىوان دىكانى: حوسە پناوا مەرەدەر و ئىسلاماوادايە. كويستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان: ۶۰، مال: ۸، سوننى، كورد، ئاو: لە كانياو، بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىپايى، شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى، زىنگا: ماشين زەو، مزگەوت.

۱۴- دەر و ئىشان: دى يەكە لە دىڭىزى سارال، بەشى ناوچەى ديواندەرە لە ۶۵ كم باشورى خۇراواى ديواندەرە و ۱۰ كم ھەزاركانيان و لە نىوان دىكانى: گىزىلى خوارى و قەلاوليانە و كۆل دايە. كويستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان: ۲۶، مال: ۵، سوننى، كورد، ئاو: لە كانياو، بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىپايى، شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى، زىنگا: ماشين زەو، مزگەوت، شەخس.

۱۵- دەرە ويانى فارس: دى يەكە لە دىڭىزى سارال، بەشى ناوچەى ديواندەرە لە ۷۰ كم باشورى خۇراواى ديواندەرە و ۲۵ كم ھەزاركانيان و لە نىوان دىكانى: دۆزخدەرە و غەبدوسەمەد دايە. كويستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان: ۹۲، مال: ۱۴، سوننى، كورد، ئاو: لە كانياو، بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىپايى، شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى، زىنگا: ماشين زەو، مزگەوت، فروشگاي ھاويارى.

۱۶- دۆزە خدەرە: دى يەكە لە دىڭىزى سارال، بەشى ناوچەى ديواندەرە لە ۶۸ كم باشورى خۇراواى ديواندەرە و ۴۲ كم ھەزاركانيان و لە نىوان دىكانى: كۆل و دەرە ويانى فارس و غەبدوسەمەد دايە. كويستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان: ۳۱۶، مال: ۴۱، سوننى، كورد، ئاو: لە كانياو، بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىپايى، شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى، زىنگا: ماشين زەو، مزگەوت، فىرگە، فروشگاي ھاويارى.

۱۷- زەل كە: دى يەكە لە دىڭىزى سارال، بەشى ناوچەى ديواندەرە لە ۴۰ كم باشورى خۇراواى ديواندەرە و ۳۵ كم ھەزاركانيان و لە نىوان دىكانى: ئەفراسياب و بەردەسىپى و غەلباواى دۆلەزەش دايە. كويستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان: ۴۷، مال: ۷، سوننى، كورد، ئاو: لە كانياو و چۆم، بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىپايى، شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى، زىنگا: ماشين زەو، مزگەوت، شەخس.

۱۸- زەردك: دى يەكە لە دىڭىزى سارال، بەشى ناوچەى ديواندەرە لە ۵۰ كم^(۱) باشورى خۇراواى ديواندەرە و ۲۰ كم ھەزاركانيان و لە نىوان دىكانى: بەردەسىپى و ئالەدەزەى خوار و ئەفراسياب دايە. كويستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان: ۳۰، مال: ۵، سوننى، كورد، ئاو: لە كانياو، بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىپايى، شوغل: كشت و كال و ئازەل دارى، زىنگا: ماشين زەو، مزگەوت.

۱۹- غەلباواى دۆلەزەش: دى يەكە لە دىڭىزى سارال، بەشى ناوچەى ديواندەرە لە ۶۵ كم باشورى خۇراواى ديواندەرە و ۲۰ كم ھەزاركانيان دايە. كويستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان: ۱۰۴، مال: ۱۷، سوننى، كورد، ئاو: لە كانياو، بەرھەم: دەغل و دانەوئىلە، سىپايى،

- شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: مزگه‌وت.
- ۲۰- فهره‌اداوا: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیواندهره له ۶۵ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۱۰ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، تیساکه مه‌زرایه و مالی تیدا فی‌یه
- ۲۱- قه‌لاگا: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیواندهره له ۶۰ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۱۵ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: گله‌سور و مه‌رده‌دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۱۴، مال: ۳۳، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.
- ۲۲- قزلبلاغ: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیواندهره له ۴۰ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۱۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: ناله‌شکینه و کانی‌سه‌ید مراد و هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۵۶، مال: ۴۴، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، لوله‌کەشی.
- ۲۳- قه‌لاولیانه: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیواندهره له ۵۵ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۱۵ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۷۵۶، مال: ۳۴، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.
- ۲۴- کانی‌سه‌ی مراد: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیواندهره له ۴۵ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۴۵، مال: ۲۳، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، لوله‌کەشی.
- ۲۵- کانی‌که‌وه: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیواندهره له ۲۰ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: گولانه دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۰۹، مال: ۳۹، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی، ناش.
- ۲۶- که‌په‌ک: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیواندهره له ۳۰ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۵۶۵، مال: ۹۲، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، ناش.
- ۲۷- کۆسی عومه‌ر: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیواندهره له ۶۰ کم باشوری خۆراوای دیواندهره و ۱۵ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۰۵، مال: ۳۲، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی،

شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۲۸- کول: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۶۰ کم باشوری خوراوی دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۵۷، مال: ۵۸، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه، ئاش.

۲۹- گیزملی سهری: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۵۷ کم باشوری خوراوی دیواندهره و ۱۲ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: گهونتو و کوس عومهر دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۸۵، مال: ۳۰، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، لوله کەشی.

۳۰- گیزملی خواری: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۵۵ کم باشوری خوراوی دیواندهره و ۱۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: گهونتو و هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۸۵، مال: ۲۹، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۳۱- گله سور: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۳۰ کم باشوری خوراوی دیواندهره و ۲۲ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: شیخ حهیدر و قه لاگادایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۱۳، مال: ۳۱، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۳۲- گهونتو: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۵۵ کم باشوری خوراوی دیواندهره و ۱۰ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۳۱۰، مال: ۵۵، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه، ئاش.

۳۳- گورجی: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۵۰ کم باشوری خوراوی دیواندهره و ۵ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۶۶، مال: ۲۵، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت.

۳۴- ماین دول: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۷۵ کم باشوری خوراوی دیواندهره و ۳۰ کم هزارکانیان دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۰۰، مال: ۲۹، سونتی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگهوت.

۳۵- مهره دهه: دئی یه که له دیکوی سارال، بهشی ناوچهی دیواندهره له ۲۵ کم باشوری خوراوی دیواندهره و ۲۰ کم هزارکانیان و له نیوان دیکانی: قه لاگا دایه.

کوستان و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۰۰، مال: ۲۹، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، هه‌نگوین، شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۳۶- میشیایو: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیوانده‌ره له ۴۰ کم باشوری خوراوی دیوانده‌ره و ۱۰ کم هه‌زارکانیان دایه. کوستان و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۰۴، مال: ۳۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، ئاش، لوله‌کەشی.

۳۷- ناله‌شکینه: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیوانده‌ره له ۴۰ کم باشوری خوراوی دیوانده‌ره و ۵ کم هه‌زارکانیان و له نیوان دیکانی: مده‌ده‌ره و میشیایو دایه. کوستان و سارده‌سیره، دانیشتون: ۳۲، مال: ۱۸، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، هه‌نگوین، شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی.

۳۸- هانه‌گولانه: دئی‌یه‌که له دیکۆی سارال، به‌شی ناوچهی دیوانده‌ره له ۶۵ کم باشوری خوراوی دیوانده‌ره و ۲۰ کم هه‌زارکانیان دایه. کوستان و سارده‌سیره، دانیشتون: ۸۲، مال: ۱۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، هه‌نگوین، شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، ئاش، لوله‌کەشی.

۳۹- هه‌زارکانیان: دینی ناوه‌ندی دیکۆی سارال، له ۴۵ کم باشوری خوراوی دیوانده‌ره له نیوان دیکانی: ناله‌شکینه و گورجی دایه. کوستان و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۳۴، مال: ۵۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆمی قزل‌وه‌زان، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، هه‌نگوین، شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، پاسگاه، حه‌مام، ده‌رمانگاه، لوله‌کەشی، نه‌وت فروشی، ئاش.

دیکوی قه‌ره ته‌وره

«قه‌ره ته‌وره» له دو وشدی «قه‌ره» و «ته‌وره» پیکهاتوه، «قه‌ره» که به دو مانایه: (۱- نزدیک) «بو قه‌ره‌م ناکه‌وی» یانی بۆلیم نزدیک نابیتته‌وه ۲- (شکل) «بو قه‌ره‌م به‌ر چاوت ناکه‌وی» یانی بو شکل و شباحت مت وه‌بهر چاونایی.

«ته‌وره» به‌مانا (قطبی) ناشی ئاوه ۲- به‌مانا راسته‌ی مال و هدرشتی بیته‌هوی راسته‌ی کۆمه‌ل و مال. «ته‌وره‌ی ماله» یانی راسته‌ی ماله (درگا له ته‌وره‌ه چوه) یانی له راسته‌ه چوه و گیراوه و بای خواردوه. جا چۆن ئهم ناوچه به پیت و به‌ره‌که‌ته و خاکی به‌برشت و نهرمانه و له‌وه‌ری خۆشه و شکلی جوانه بیان و توه (قه‌ره ته‌وره) یانی هم گۆلی سدرته‌لی نیشتمان، هم شکلی و دیه‌نی جوانه، هم راسته‌یه و قوتبه بو خه‌لکی ناوچه‌که - هه‌روه‌ک به‌ردی ناشی ئاوه له سدر ته‌وره ده‌گه‌زئ - ژییانی خه‌لکیش له سدر به‌هره و به‌ره‌می به‌ خێر و بیری ده‌گه‌زئ - بزئ و تویانه «قه‌ره» تورکی یه یانی (زه‌ش) - ته‌وره‌یش یانی (کینو) یانی کینوی زه‌ش که ئهم لیکدانه‌وه به بیروزای من له گه‌ل راستیدا نایه‌ته‌وه چون هه‌ر دو وشه‌کان کوردین.

ئیترا کاتی که‌شال و بوزوی خۆ ولاتی زۆره - چ نیازم به‌ حاوی چلکنی بۆره (دیکوی قه‌ره ته‌وره) له باکوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره‌دا هه‌لکه‌وتوه و له ۲۷ دئ پیکهاتوه و زۆبه‌ره‌که‌ی ۴۷۴/۵ ک چوار گۆشه‌یه. حه‌شیمه‌تی ۹۷۰۴ که‌سه یانی له هه‌ر ک - یکی چوار گۆشه‌دا ۲۰/۴۴ که‌س نیشته‌جئ یه و سنوریشی به‌م جۆره‌یه.

۱- له باکوره‌وه به‌ دیکوی کانی شیرین و ناوچه‌ی بیجار (دیکوی سیامه‌ نسوری) ۲- له باشوره‌وه به‌ دیکوی ده‌وروپه‌ر ۳- له خۆراواوه به‌ دیکوی زه‌زینه ۴- له خۆره‌لاته‌وه به‌ ناوچه‌ی بیجار (دیکوی سیامه‌نسور) وه‌ه‌ نوساوه.

دیی (گاوه‌شه‌له) چون له سدر شه‌قامی خیزژیژی ماشین‌زه‌وی دیوانده‌ره بو دیکانی ده‌وروپه‌ر هه‌لکه‌وتوه و به‌ ئاسانی دیکانی ئهم لای ده‌توانن له‌م رینگاوه‌هات و چۆی دیوانده‌ره بکه‌ن و په‌یوه‌ند پیکه‌وه بگرن، به‌ ناوه‌ندی ئهم دئ دانراوه.
سنوری گاوه‌شه‌له به‌م جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به‌ دئی زه‌زینه ۲- له باشوره‌وه به‌ تازاوا‌ی وه‌زیر و دئی سدرقه‌لا ۳- له خۆراواوه به‌ دئی جافراوا و کولتپه‌ی خوارئ ۴- له خۆره‌لاته‌وه به‌ دیکانی: دراسب و یه‌نگی که‌ند نوساوه - دئی گاوه‌شه‌له له قه‌راخ چۆمی - ویل کوششی و له به‌ر ئاوه‌زۆی ئه‌و دا هه‌لکه‌وتوه - نزیکترین دئ به‌ گاوه‌شه‌له دئی دراسب ۴ ک نیوانیانه - دورترین دئی په‌نجه‌ی سهر و خوار ۶۰ کم نیوانیانه.

ناوی دیکان به‌ ریژی ئه‌لف و بی به‌م جۆره‌یه:

- ۱- ناخکه‌ند: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌ته‌وره به‌شی ناوچهی دیواندهره: له ۴۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندهره و ۲۵ کم گاو‌ه‌شه‌له و له قه‌راخ چۆمی قهره‌ول و له نیوان دیکانی: قهره‌ته‌وره و قهره‌چی قزان دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان: ۶۰۸: مال: ۹۲، سوننی، کورد، ئاو له چۆم و کانیاو، به‌رهم: ده‌غل و دانه‌وینله - سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی، ئاش، قه‌ساری.
- ۲- ئاوباریک: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌ته‌وره به‌شی ناوچهی دیواندهره: له ۶۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندهره و ۴۲ کم گاو‌ه‌شه‌له و له نیوان دیکانی: ناخکه‌ند و قهره‌ول دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان: ۲۱۸، مال: ۳۷، سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل و دانه‌وینله - سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، مزگه‌وت.
- ۳- باوه‌زاز: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌ته‌وره به‌شی ناوچهی دیواندهره. له ۴۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندهره و ۳۰ کم گاو‌ه‌شه‌له و له نیوان دیکانی: وه‌زیر و چقلو دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۵۷۷، مال: ۸۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.
- ۴- په‌نجه‌ی سه‌ری: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌ته‌وره به‌شی ناوچهی دیواندهره. له ۸۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندهره و ۶۰ کم گاو‌ه‌شه‌له و له نیوان دیکانی: په‌نجه‌ی خواری و سه‌راو‌قه‌ره‌خان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۷۶، مال: ۱۳، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی.
- ۵- په‌نجه‌ی خواری: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌ته‌وره به‌شی ناوچهی دیواندهره. له ۸۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندهره و ۶۰ کم گاو‌ه‌شه‌له و له نیوان دیکانی: په‌نجه‌ی سه‌ری و شه‌که‌ربلاغ دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۹۸، مال: ۳۷، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی، تری، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی.
- ۶- تازا‌وای هیجان: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌ته‌وره به‌شی ناوچهی دیواندهره. له ۳۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندهره و ۱۵ کم گاو‌ه‌شه‌له و له قه‌راخی چۆمی: ویل کوشی - دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۲۰۴، مال: ۳۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، شه‌خس، لوله‌که‌شی.
- ۷- تازا‌وای وه‌زیر: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌ته‌وره به‌شی ناوچهی دیواندهره. له ۴۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندهره و ۲۵ کم گاو‌ه‌شه‌له دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۷۱، مال: ۳۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.
- ۸- جافراوا (جه‌عه‌فراوا): دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌ته‌وره به‌شی ناوچهی

دیوانده‌ره. له ۱۵ کم باکوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۱۰ کم گاو‌شه‌له و له ۹ کم شه‌قامی دیوانده‌ره سه‌قز دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۶۲، مال: ۵۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلّه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی، ناش.

۹- چاله‌سور: دئی‌کۆنیکه ئیستاکه موچه‌یه و ده‌کیئلدری.

۱۰- چه‌قلو: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۵۵ کم باکوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۱۰ کم گاو‌شه‌له دایه. کویستانی و سارده‌سه‌ره، دانیش‌توان: ۱۶۶، مال: ۲۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلّه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی. ۱۱- دراسب: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۲۴ کم باکوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۴ کم گاو‌شه‌له و قه‌راخی چۆمی ویل کوشتی دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۴۵۵، مال: ۸۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلّه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی، ناش.

۱۲- زه‌زیننه‌ی و ه‌رم‌زیار: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۳۰ کم باکوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۱۰ کم گاو‌شه‌له و له نیوان دیکانی: ه‌یجان و قهره‌چی‌قزان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۵۷۵، مال: ۹۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلّه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی، ناش.

۱۳- سه‌راوقهره‌خان: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۶۳ کم باکوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۲۳ کم گاو‌شه‌له و له نیوان دیکانی: قهره‌توره‌ره و پدنجه‌ی سه‌ری‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۲۳۴، مال: ۴۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلّه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی.

۱۴- شه‌که‌ری‌لاغ: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۷۰ کم باکوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۵۰ کم گاو‌شه‌له و ۵ کم باکوری چۆمی قزل‌وه‌زان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۴۷، مال: ۲۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلّه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه.

۱۵- عه‌زی‌زاوا: دئی‌یه‌که له دیکۆی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۴۰ کم باکوری خۆره‌له‌اتی دیوانده‌ره و ۲۰ کم گاو‌شه‌له و ۷ کم خۆره‌له‌اتی شه‌قامی دیوانده‌ره - سه‌قز دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۳۲، مال: ۲۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلّه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، شه‌خس.

۱۶- قهره‌توره‌ره: دینی ناوه‌ندی دیکوی قهره‌توره‌ره که ناوی دیکۆ که له ناوی ئەم دینی‌گراوه‌ته. له ۶۳ کم باکوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره و ۴۳ کم گاو‌شه‌له و له نیوان دیکانی: ناخکه‌ند و سه‌راوقه‌خان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتان: ۳۶۷، مال: ۶۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و کاریز، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، ده‌سکردی ژنان: مه‌وج، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی، ناش.

۱۷- قهره‌چی قزان: دینی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۳۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره و ۱۷ کم گاو‌شه‌له و له نیوان دیکانی: ناخکه‌ند و یه‌نگی‌که‌ند دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتان: ۳۵۷، مال: ۵۳، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی.

۱۸- قهره‌ول: دینی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۷۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره و ۵۰ کم گاو‌شه‌له و له نیوان دیکانی: ئاوباریک و قه‌لاکۆن دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتان: ۹۸۴، مال: ۱۵۷، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی، شه‌خس، فروشگای هاویاری، نه‌وت فروشی، ناش.

۱۹- قزکه: دینی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۶۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره و ۴۰ کم گاو‌شه‌له و له قه‌راخ چۆمی ویل کوشتی دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتان: ۲۷۲، مال: ۵۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۰- قشلاخ چه‌رمو: دینی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۵۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره و ۳۵ کم گاو‌شه‌له و له قه‌راخ چۆمی ویل کوشتی دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتان: ۲۱۷، مال: ۳۹، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه، شه‌خس.

۲۱- گاو‌متر: دینی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۵۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره و ۳۷ کم گاو‌شه‌له و له نیوان دیکانی: ناخکه‌ند و سه‌راد قولی دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتان: ۳۸۴، مال: ۶۷، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی، شه‌خس.

۲۲- کولته‌په‌ی خواری: دینی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره‌ره به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیوانده‌ره و ۵ کم گاو‌شه‌له و ۷ کم باکوری شه‌قامی دیوانده‌ره - سه‌قز دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتان: ۴۰۸، مال: ۶۱، سوننی، کورد،

ټاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کشی، ناش.

۲۳- گاو‌ه‌شه‌له: دینی ناوه‌ندی دیکوی قهره‌توره به‌شی ناوچه‌ی دیواندوره. له ۲۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندوره و قه‌راخی چۆمی ویل‌کوشتی دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۵۵۰، مال: ۹۳، سوننی، کورد، ټاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کشی، حه‌مام، جیهاد، پاسگا، بدرق، ناش.

۲۴- مرادقولی: دئی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره به‌شی ناوچه‌ی دیواندوره. له ۶۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندوره و ۴۵ کم گاو‌ه‌شه‌له و له نیوان دینکائی: گامتر و شه‌که‌ربلاغ دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۱۹، مال: ۵۲، سوننی، کورد، ټاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، ده‌سکردي ژنان: مه‌وج، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، ناش، ئاسنگه‌ری.

۲۵- وزمان: دئی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره به‌شی ناوچه‌ی دیواندوره. له ۱۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندوره و ۴ کم خۆره‌لاتی شه‌قامی دیواندوره - سه‌قز دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۸۰۲، مال: ۱۲۹، سوننی، کورد، ټاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کشی، مامانی، ده‌رمانگا، حه‌مام، بدرق.

۲۶- وه‌زیر: دئی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره به‌شی ناوچه‌ی دیواندوره. له ۵۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندوره و ۲۰ کم گاو‌ه‌شه‌له و له قه‌راخی چۆمی ویل‌کوشتی دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۴۱۰، مال: ۶۰، سوننی، کورد، ټاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کشی، ناش.

۲۷- هیجان: دئی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره به‌شی ناوچه‌ی دیواندوره. له ۲۰ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندوره و ۱۷ کم گاو‌ه‌شه‌له و له قه‌راخی چۆمی ویل‌کوشتی دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۲۹۷، مال: ۴۲، سوننی، کورد، ټاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۸- یه‌نگی‌که‌ند: دئی‌یه‌که له دیکوی قهره‌توره به‌شی ناوچه‌ی دیواندوره. له ۳۵ کم باکوری خۆره‌لاتی دیواندوره دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۱۳، مال: ۵۱، سوننی، کورد، ټاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، هه‌نگوین، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کشی.

دیکوی کانی شیرین

دیکوی کانی شیرین له باکور و باکوری خوره لاتنی دیواندهره دا هه لکه وتوه، له ۱۸ دئ پتکها توه، روبهره که ی ۳۹۶/۵ کم چوارگۆشه یه و هه شیمه تی ۶۷۹۱ که سه. یانی له ههر کم - یکی چوارگۆشه دا ۱۷/۱۲ که س نیشته جی یه سنوریشی به م جۆره یه: ۱- له باکوره وه به دیکوی هۆبه توی به شی تیکاب ۲- له باشوره وه به دیکۆ کانی قهره ته وره و زه زینه ۳- له خوره لاتنه وه به دیکوی سیامه نسوری بیجار و به شی تیکاب ۴- له خوراوا وه به دیکۆ کانی هۆبه تو و زه زینه وه نوساوه.

ناوی دیکوی (کانی شیرین) له ناوی دینی (کانی شیرین) گیراوه ته وه، هه رچه ند کانیوا هه کانی ههریمی کوردستان گشتیان شیرین و خۆشن، دیاره ده بی ناوی کانیوا هه کانی ئەم دئ چهنده سوک و شیرین بی که ناوی (کانی شیرین) ی بزئ بیته بهر خوی.

دینی (شالی شهل) به ناوه ندی ئەم دیکۆ دانراوه، شال له کوردی دا به مانای تیکزایی به پشتوین دهوترئ، به لام به مانای تایبەت به پشتوینی سهوز دهوترئ که سهیدان له پشتی ده بهستن. هه روا شال به مانای بوزویش هاتوه، وا دهر ده که وی که خه لکی ئەم شوینه پشتوینیان شل به سستی بویه ناوی به (شالی شل) دهرچوبئ، چون بزئ له خه لکی ئەم دئ سهیدن رهنگی له قه دیما بۆ جوانی شال و پشتوینیان شل به سستی به م جۆره دی که یان ناو نابئ (شالی شل) به ره به ره به شکل (شالی شهل) دهرهاتین (ی) شالی بۆ نیسه ته یانی شالی خه لکی ئەم دئ شله، سنوری دینی (شالی شهل) به م جۆره یه:

۱- له باکوره وه به دیکانی: ئەمیناوا و قۆچاخ ۲- له باشوره وه به دیکانی: باش قشلاخ و سیری سه ری ۳- له خوراوا وه به دیکانی: سیری خورای و سه ری، قۆچاخ ۴- له خوره لاتنه وه به دیکانی: هه یه ر دیوان و نهویه هاره وه نوساوه.

دورترین دینی به (شالی شهل) دیکانی: یاپاله، مو عیناوا، قه لاکۆن که ۳۰ کم نیوانیانه، نزیکترین دیش هه یه ر دیوانه ۵ کم نیوانیانه شوغلی خه لکی ئەم دیکۆ: کشت و کال و ئاژۆل داری و په روا به ندی یه، به ره م: گه نم و نوک، ده سه کردی ژنان: قالی، قالیچه، گۆره وی و جاجم، له ۱۸ دینی ئەم دیکۆ ۳ دینی زیگای قیره تاو و ۱۵ دینی زیگای خاکی هه یه. ناوی دیکانی به زیزی ئەلف و بی به م جۆره یه:

۱- ته‌میناوا: دئی‌یه‌که له دیکۆزی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۸۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۲۵ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: نه‌وبه‌هار و ته‌گرباری دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیشتون: ۲۰۵، مال: ۳۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: مزگه‌وت، فیرگه.

۲- باش‌قشلاخ: دئی‌یه‌که له دیکۆزی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۴۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۱۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: قالوجه و سیری خواری دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیشتون: ۳۴۱، مال: ۵۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۳- پاپاله: دئی‌یه‌که له دیکۆزی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۹۰ کم باکوری دیوانده‌ره و ۳۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: قه‌لاکۆن و موغیناوا دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیشتون: ۱۱۱۵، مال: ۱۶۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۴- ته‌گرباری: دئی‌یه‌که له دیکۆزی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۱۰۰ کم باکوری دیوانده‌ره و ۱۵ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: ته‌میناوا و تازاوا دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیشتون: ۳۰۰، مال: ۴۸، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۵- تازاوا‌ی مه‌زان: دئی‌یه‌که له دیکۆزی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۹۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۲۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: کانی شیرین و هه‌یده‌راوا دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیشتون: ۳۵۴، مال: ۵۷، سوننی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۶- هه‌یده‌ردیوان: دئی‌یه‌که له دیکۆزی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۷۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۵ کم شالی‌شهل دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیشتون: ۲۶۲، مال: ۴۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۷- هه‌یده‌راوا: دئی‌یه‌که له دیکۆزی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۹۰ کم باکوری دیوانده‌ره و ۳۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: تازاوا و که‌له‌که‌جاژ دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیشتون: ۳۳۵، مال: ۵۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۸- سیری سه‌ری: دئی‌یه‌که له دیکۆزی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۴۰ کم باکوری دیوانده‌ره و ۱۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: سیری خواری و خاکی به‌گ دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیشتون: ۱۵۸، مال: ۲۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۵۸، مال: ۲۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۹- سیری خواری: دئی‌یه‌که له دیکوی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۴۰ کم باکوری دیوانده‌ره و ۱۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: سیری سه‌ری و باش‌قشلاخ دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۷۵، مال: ۶۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۰- شالی‌شهل: دئی‌ی ناوه‌ندی دیکوی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۷۵ کم باکوری باکوری دیوانده‌ره و له نیوان دیکانی: قوچاخ و حه‌یده‌ردیوان دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۴۷، مال: ۱۰۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۱- قه‌لاکون: دئی‌یه‌که له دیکوی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۸۰ کم باکوری دیوانده‌ره و ۳۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: پاپاله و قه‌ره‌ول دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۵۱۵، مال: ۷۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۲- قه‌ره‌ده‌ره: دئی‌یه‌که له دیکوی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۲۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۲۰ کم شالی‌شهل و له قه‌راخی چومی ویل کوشتی دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۴۱۰، مال: ۵۷، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۳- قالوجه: دئی‌یه‌که له دیکوی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۳۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۲۰ کم شالی‌شهل و له قه‌راخ چومی ویل کوشتی و نیوان دیکانی: قه‌ره‌ده‌ره و موغیناوا دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۱۸۳، مال: ۲۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا و چوم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۴- قوچاخ: دئی‌یه‌که له دیکوی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۸۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۱۰ کم کانی شیرین و له نیوان دیکانی: شالی‌شهل و مه‌زانی خواری دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۹۹، مال: ۶۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۵- کانی شیرین: دئی‌ی ... له دیکوی کانی شیرین به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره. له ۹۵ کم باکوری دیوانده‌ره و ۲۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: تازاوا و مه‌زانی سه‌ری دایه. کویتسانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۲۴۴، مال: ۳۷، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۶- موعیناوا: دئی‌یه‌که له دیکۆی کانی شیرین به‌شی ناوچهی دیواندهره. له ۷۵ کم باکوری دیواندهره و ۳۰ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: قالوجه و حه‌یده‌ردیوان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۶۱، مال: ۲۳، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۷- مه‌زانی خواری: دئی‌یه‌که له دیکۆی کانی شیرین به‌شی ناوچهی دیواندهره. له ۸۰ کم باکوری دیواندهره و ۲۵ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: قۆچاخ و مه‌زانی سه‌ری دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۳۰۵، مال: ۵۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۸- نه‌وبه‌هار: دئی‌یه‌که له دیکۆی کانی شیرین به‌شی ناوچهی دیواندهره. له ۸۰ کم باکوری دیواندهره و ۲۵ کم شالی‌شهل و له نیوان دیکانی: ته‌میناوا و حه‌یده‌ردیوان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۱۱، مال: ۱۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازه‌لداری، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

سونتی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: دهغَل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغَل: کشت و کال، ناژه‌ل داری. دهسکرد: قالیچه. زیگا: ماشین‌زهو. مزگهوت، قوتابخانه.

دیکوی «کهوله» به‌هشی ناوچهی دیواندهره

دیکوی کهوله، که له ۲۰ دی پیکهاتوه و له باشوری شاری دیواندهره‌دا هه‌لکه‌وتوه زوبهره‌که‌ی ۳۰۵.ک.ی چوارگوشه‌یه و ۶۶۶۶ کەسی حەشیمەت هه‌یه، یانی له هه‌ر.ک.یکی چوارگوشه‌دا ۲۱/۸۵ کەس نیشته‌جی‌یه. سنوری ئەم دیکوی بەم جۆره‌یه ۱- له باکوره‌وه به دیکوی ده‌ور و به‌ری (دیواندهره) ۲- له باشوره‌وه به دیکوی حوسه‌ینا‌وای باکوری ۳- له خۆرا‌واوه به دیکوی (سارال) ۴- له خۆر‌ه‌ل‌ت‌ه‌وه به دیکوی نه‌جه‌فا‌واوه نوساوه، ئەم دیکوی به‌هشی خۆر‌ه‌ل‌تی سارال و به‌هشی باکوری (ده‌هشتی کانی نیمه‌روژه) ی بزیوه‌ته به‌ر خۆی، چۆمیلکه و ناوه‌کانی ئەم دیکوی به‌ره‌و باکور، تی ده‌په‌ژن و ده‌ژیننه ناو چۆمی (قزل و هه‌زانه‌وه) شوغلی خه‌لکی، کشت و کال و ناژه‌ل‌داری‌یه و به‌ره‌میشیان ده‌غَل و دانه‌ویله و شیر و ماست و ژون و خوری و گوشت و به‌ره‌می ناژه‌ل و مه‌ژ و مالیاته. (دی‌ی کهوله) که له سه‌ر شه‌قامی قیره‌تاوی دیواندهره - سه‌نه‌دایه و زیاتر له ۵۰۰ کەس دانیشتی هه‌یه، به‌ ناوه‌ندی ئەم دیکوی دیاری کراوه، وشه‌ی (کهوله) ده‌کرتی لم چەند ژیشە دروست کرابی و بەم چەند مانایانە هاتی:

۱- (کهوله): به‌زه‌وی ده‌وتری (کهوله) که خیزه‌لان و کهم پشت یی و گیا و گژی زۆر کهم تیا بژی ۲- (کول) به‌بزن یا گای یی شاخ هه‌روا به‌زه‌وی یی هیز و کهم برشت ده‌وتری (کول) ۳- (کول) به‌نانی که هیشتا نه‌برژی و ته‌نور وه‌خوی نه‌گرتی و هه‌ر به‌هه‌ویری گلوله‌بوئی و کهوتیته ناو ته‌نوره‌وه، ده‌وتری کوله. ۴- (کهول) به‌بالا پۆشی که له پیستی به‌رخ و کاوژ دروست کرابی و وینه‌ی بالتا بدری به‌سه‌ر شاندا، ده‌وتری (کهول) له قه‌دیما زۆرتی پیران و پیاوباشان بۆ به‌رگری له‌گه‌رما و سه‌رما که‌ولیات به‌خۆدا داوه، له کوریدا ده‌وتری (کهول) سه‌رما و گه‌رما یا ته‌نگانه و فه‌رعانه‌یه.

یانی مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه، ئه‌وه‌که‌سه‌له‌ ته‌نگانه و فه‌رعانه، به‌ یارمه‌تی لی‌قه‌وماوان و هه‌ژارانه‌وه ده‌چی و وه‌ک که‌ول له سه‌رما و گه‌رما یان ده‌پاریزی.

ده‌کرتی ئەم دێی هه‌م وینه‌ی (کهول) سارد و گه‌رم له‌کاتی ته‌نگانه و فه‌رعانه به‌خیز و پیرو پیت و به‌ره‌که‌ت بوئی و خه‌لکی به‌نه‌وایی گه‌یاندی. هه‌م شوینی پیاوباشانی (کهول) به‌شان بوئی، چون زۆرتی دانیشتوانی ئەم دێی له‌بسه‌ماله‌ی پیغه‌مبه‌ری مه‌ژن و سه‌ید بوون

(خوازاناتره).

ناو دیکانی به ریزی نهلقویی بهم جوره به

۱- **ئاغبلاغ:** دئی به که له دیکوی کهوله، بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۳۰ ک باشوری خۆره لاتئی دیواندهره و ۱۵ ک کهوله و ۳ ک ئیسفالتی دیواندهره، سنه دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون: ۳۵۱، مال ۵۴، سونئی، کورد. ناو له چۆم و کانیاو. بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال. ئاژه ل داری. مزگهوت، قوتابخانه.

۲- **ئاله دهره ی خوارئی «الله دره»:** دئی به که له دیکوی کهوله، بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۳۰ ک باشوری دیواندهره و ۵ ک کهوله دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۱۹۷، مال ۳۹ سونئی، کورد. ناو: له چۆم و کانیاو. بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری. زیگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۳- **ئاله دهره ی خوارئی:** دئی به که له دیکوی کهوله، بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۳۰ ک باشوری دیواندهره و ۵ ک کهوله دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون: ۴۲۲، مال ۶۹، سونئی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری. زیگا: ماشین زهه، مزگهوت.

۴- **ئه همه داوا:** دئی به که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۳۰ ک باشوری دیواندهره و ۱۵ ک کهوله و ۷ ک ئیسفالتی سنه، دیواندهره دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۴۹۰، مال ۸۷، سونئی، کورد. ناو: له چۆم و کانیاو. بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری، زیگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۵- **ئه همه داوای گولانه:** دئی به که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۵۵ ک باشوری دیواندهره و ۴۰ ک کهوله دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون: ۸۴، مال ۱۵، سونئی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری. زیگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۶- **بیرایماوا:** دئی به که له دیکوی «کهوله»، بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۳۵ ک باشوری خۆره لاتئی دیواندهره و ۲۰ ک کهوله و ۷ ک ئیسفالتی سنه، دیواندهره دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۴۰، مال ۳۵، سونئی، کورد. ناو: له کانیاو، بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال داری. زیگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۷- **بهرقه لا:** دئی به که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۳۵ ک باشوری خۆراوای دیواندهره و ۲۰ ک کهوله و ۵ ک ئیسفالتی سنه، دیواندهره دایه. کوستانی و

سارده‌سیره. دانیشتوان: ۹۴، مال: ۱۶، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۸- تازا‌وای گولانه: دی‌یه‌که له دیکوی «کهوله»، بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۵۵ ک. باشوری دیواندهره و ۴۰ ک. کهوله‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان: ۲۳۰، مال: ۳۵، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۹- ته‌یتاق: دی‌یه‌که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۵۰ ک. باشوری دیواندهره و ۳۵ ک. کهوله‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان: ۱۶۲، مال: ۲۵، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۰- ده‌ره‌سفته: دی‌یه‌که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچه دیواندهره، له ۶۰ ک. باشوری دیواندهره و ۴۵ ک. کهوله‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان: ۳۶۴، مال: ۶۲، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۱- زاخه‌ی سه‌رتی: دی‌یه‌که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچهی دیواندهره له ۳۵ ک. باشوری دیواندهره و ۲۰ ک. کهوله‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان: ۵۹۸، مال: ۱۰۸، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۲- زاخه‌ی خوارتی: دی‌یه‌که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچهی دیواندهره له ۳۵ ک. باشوری دیواندهره و ۲۰ ک. کهوله‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان: ۴۷۶، مال: ۹۲، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۳- خه‌ی بی‌سور: دی‌یه‌که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۱۰ ک. باشوری دیواندهره و ۲ ک. نیسفالنی سنه، دیواندهره‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان: ۵۴۶، مال: ۹۲، سوننی، کورد. ناو: له چومی قزل‌وه‌زان و کانیاو. به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری. ده‌سکردی ژنان: مه‌وج، گوره‌وی، قالیچه. مزگه‌وت. قوتابخانه.

۱۴- سقوجور: دی‌یه‌که له دیکوی «کهوله» بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۵۰ ک. باشوری

دیواندیره و ۳۵ ک کهوله و ۸ ک نیسقاتی سنه، دیواندیره دایه، کویتانی و سارده سئیره. دانیشتون: ۵۰۵، مال: ۸۹، سوننی، کورد. ناو له چۆم و کانیاو. بهرهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. مزگهوت. قوتابخانه.

۱۵- قهره غه بیی: دی به که له دیکوی «کهوله» به شی دیواندیره، له ۸ ک باشوری دیواندیره و ۳ ک پردی نساره و ۱۱ ک کهوله دایه. کویتانی و سارده سئیره. دانیشتون: ۲۹۴، مال: ۴۰، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو و چۆمی قزل وه زان. بهرهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. ده سکردی ژنان، قالیچه، مهوج، گوره وی. مزگهوت. قوتابخانه.

۱۶- کهوله: دئی ناوهندی دیکوی کهولهی، به شی ناوچهی دیواندیره به له ۱۵ ک باشوری دیواندیره و قهراخی چۆمی کهوله و نیسقاتی سنه دیواندیره دایه. کویتانی و سارده سئیره. دانیشتون: ۲۸۹، مال: ۵۶، سوننی، کورد. ناو: له چۆم و کانیاو. بهرهم ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. ده سکردی ژنان: قالیچه، مهوج. مزگهوت. قوتابخانه. ۹ رقی، لوله که شی.

۱۷- گولانه: دئی به که له دیکوی «کهوله» به شی ناوچهی دیواندیره، له ۶۰ ک باشوری دیواندیره و ۴۵ ک کهوله دایه. کویتانی و سارده سئیره. دانیشتون: ۷۸۶، مال: ۱۱۹، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. زیگا: ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۸- مغاره: دی کون بوه و نیستا چۆله و له لاوه ده کیلدری.

۱۹- همه حموده: دی به که له دیکوی «کهوله» به شی ناوچهی دیواندیره، له ۳۰ ک باشوری دیواندیره و ۱۵ ک کهوله دایه. کویتانی و سارده سئیره. دانیشتون: ۱۲۹، مال: ۲۷، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. زیگا: ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه.

۲۰- هه یته تاوا: دی به که له دیکوی «کهوله» به شی ناوچهی دیواندیره، له ۴۵ ک باشوری دیواندیره و ۳۰ ک کهوله دایه. کویتانی و سارده سئیره. دانیشتون: ۹۶، مال: ۱۸، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال و نازه ل داری. زیگا: ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه.

۲۱- یهنگی بهرخ: دی به که له دیکوی «کهوله» به شی ناوچهی دیواندیره، له ۴۵ ک باشوری دیواندیره و ۳۰ ک کهوله دایه. کویتانی و سارده سئیره. دانیشتون: ۳۱۳، مال: ۵۱، سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. زیگا: ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه.

دیکوی ههوه توبه شی ناوچهی دیواندهره

دیکوی (ههوه تو) له ۱۷ دی پیکهاتوه و له باکووری شاری دیواندهره دا هه لکه وتوه. روپه ره که ی ۳۱۵ ک چوار گوشه یه و ۶۹۴۰ کس دانیشته هه یه یانی له هه ر ک: یکسی چوار گوشه دا ۲۲ کس نیشته جی یه.

سنوری ئەم دیکو بەم جوړه یه

۱- له باکوړه وه به ناوچهی ههوشار (تیکاب ۲- له باشوره وه به دیکوی زه ژینه ۳- له خورواوه به دیکوکانی تیله کو و کولته پهی سه قز ۴- له خوره لاتوه به دیکوی (کانی شیرین) وه نوساوه

ناوچهی (ههوه تو) کوستانی و سارده سیره، کیو و بهرزایی که مه، خاکی بو ده غل و دانه ویله، به تایبته نوک، زورچاک و به بیت و به ره که ته

بلندترین کیوی مه لبه نندی دهشتی، ههوه تو، که دیکوی (ههوه تو) به شیکی چکوله ی ئەم دهشته یه، کیوی (حاجی سه یده) که به سه ر دهشتی ههوه تو، تیله کو، خوزه خوزه و سارا لدا ده زوانی، هه ده له ی فریشته ی خوایی یه و دهستی به خیر و بیخیری، بارانی زه حه تی خویان به سه ردا ده بارینی، زاداری (ههوه تو) له سه ر لوتکه ی (حاجی سه ید) چه قاوه، بلندترین لوتکه ی ئەم زنجیره ی زینه (۲۶۱۴ گز) به رزه، دهشتی (ههوه تو) بو خوی (۲۲۰۰ گز) به رزه، قولترین خاکی ئەم دهشته دئی سیری خوار یی یه، که (۱۹۸۰ گز به رزه)

هه ر بویه هه وای دهشتی هه وه توه له زستاناندا جاری وابوه له (چل) پله ی ژیر خالیش تی په ز بوه.

چومی به ناو بانگی دهشتی (ههوه تو)، چومی (ویل کوشتی) یه که له چومیلکه و کانیواوه سارده کانی ئەم دهشته پیکهاتوه.

وشه ی (ههوه تو) یا (هوبه تو) له ناوه میژوییه کونه کانی هه ریمی کوردستانه وینهی، که ره فتو، قه پلانتو، شیوه تو، که مه تو، که تا ئیستا زیشه ی ئەم وشانه مان به چاکی بو زون نه بوه توه.

دئی (گوزباوه لی) که له ۳۰ ک ئیسفالتی دوزای تیکاب و له سه ر شه قامی تیکاب دیواندهره و سه قزا هه لکه وتوه و دهس زه سی به گشت دیکانی دهور و به ری دا هه یه به ناوندی دیکوی که ره فتو دانراوه، سنوری دئی (گوزباوه لی) به م جوړه یه:

۱- له باکوړه وه به دیکانی که ره فتو و بايزاوا ۲- له باشوره وه به دیکانی زه کی به گی سه ری و قه لاکون ۳- له خورواوه به دئی زه حیم کوزیاو ۴- له خوره لاتوه به دیکانی حوسه یناوای

مه‌زان و زه‌کی به‌گی سهری - وه نوسالوه

گۆزباوه‌لی: یانی قه‌بری سه‌یید، چون له زمانی کوردیدا (باوه‌لی) یانی سه‌یید، واده‌رده‌که‌وی که له نزدیکی ئەم دیدا گلکۆی سه‌یدیکی پیاوچاک بوین، جا به پیروزی ناوی چاکی چاکان و بۆ بیره‌وه‌ری، دیکه‌یان ناونا (گۆزباوه‌لی)، هه‌روا ده‌کرئ (باوه‌لی) کورته‌ی باوه‌علی بی، به‌لام تانیستان له هیچ کوردیکم نه‌یستوه (علی) کردین به‌لی.

شوغلی خه‌لکی ئەم ناوچه: نازه‌ل‌داری، په‌روار به‌ندی، کشت و کال و کارگه‌ریه، ناوچه‌ی هوبه‌تو له زستاناندا زۆر سارده، کاتی واده‌یی پله‌ی سه‌رما له ۴۰ پله‌ی ژیرخالی تی په‌رئ. به‌لام هاونان تابللی فینک و خوش و با سه‌فایه‌ژوانگای وینه‌ی به‌هه‌شتی خوایه، ناوی دیکانی به‌زیزی نه‌لقو بی به‌م جو‌رده‌یه:

۱ **سبایزاوا:** دی‌یه‌که له دیکوی «هه‌وه‌تو»، به‌شی ناوچه‌ی دیواندیره، له ۹۷.ک باکوری خوراوی دیواندیره و ۳.ک که‌ره‌فتودایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان، ۲۸۲، مال ۴۰ سوننی، کورد، ناو له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری، ده‌سکردی ژنان: مه‌وج، قالیچه، مزگه‌وت، قوتابخانه

۲ **حوسه‌یناوا‌ی مه‌زان:** دی‌یه‌که له دیکوی هه‌وه‌تو، به‌شی ناوچه‌ی دیواندیره له ۸۵.ک باکوری خوراوی دیواندیره و ۵.ک گۆزباوه‌لی دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان ۳۰۰، مال، ۴۸ سوننی، کورد، ناو له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، ده‌سکردی ژنان، قالیچه، مه‌وج، گوره‌وی، زینگا ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۳ **خاکی به‌گ:** دی‌یه‌که له دیکوی هه‌وه‌تو، به‌شی ناوچه‌ی دیواندیره، و ۱۵.ک «گورباوه‌لی» دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان، ۵۹۶، مال، ۸۸ سوننی، کورد، ناو له چۆم و کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویل، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری، ده‌سکردی قالی، قالیچه، مه‌وج، زینگا ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۴ **زه‌کی به‌گی خوارئ:** دی‌یه‌که له دیکوی هه‌وه‌تو، به‌شی ناوچه‌ی دیواندیره له ۲۰.ک باکوری دیواندیره و ۱۰۰.ک گورباوه‌لی دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان، ۵۹۴، مال، ۳۶ سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری، ده‌سکرد: قالیچه، قالی، مه‌وج، گوره‌وی، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه.

هزه‌کی به‌گی سهرئ: دی‌یه‌که له دیکۆی «هه‌وه‌تو» به‌شی ناوچه‌ی دیواندیره، له

۹۵. ک باکوری دیوانده‌ره و ۱۵. ک «گۆزباوه‌لی» دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۵۰۷ مال، ۷۱ سونتی، کورد، ناوله چوم و کایاو. به‌ره‌هم ده‌غَل، دانه‌ویله، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه

۶. عَزَه حیم کوزیاو: دی‌یه که له دیکوی «هه‌وه‌تو»، به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره، له ۹۵. ک باکوری خوراوای دیوانده‌ره و ۱۵. ک «گۆزباوه‌لی» دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان ۸۵ مال، ۱۲ سونتی، کورد، ناو: له کایاو، به‌ره‌هم: ده‌غَل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغَل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری، ده‌سکرد، قالی، قالیچه، مه‌وج، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۷. عه‌لیاوا‌ی که‌ره‌فتو: دی‌یه که له دیکوی «هه‌وه‌تو»، به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره، له ۱۰۵. ک باکوری خوراوای دیوانده‌ره و ۲۵. ک «گۆزباوه‌لی» دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۴۰۰ مال، ۶۹ سونتی، کورد، ناوله له کایاو چوم، به‌ره‌هم، ده‌غَل دانه‌ویله، سپیایی، شوغَل کشت و کال، نازه‌ل‌داری، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه

۸. عه‌لیاوا‌ی مه‌زان: دی‌یه که له دیکوی «هه‌وه‌تو»، به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره، له ۹۰. ک باکوری خوراوای دیوانده‌ره و ۱۰. ک «گۆزباوه‌لی» دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان ۲۳۰ مال، ۴۰ سونتی، کورد، ناو له چوم و کایاو. به‌ره‌هم: ده‌غَل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغَل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری، ده‌سکرد: قالی، قالیچه، گوره‌وی، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۹. قه‌لا‌چوخه: دی‌یه که له دیکوی «هه‌وه‌تو» به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره له ۸۳. ک باکوری خوراوای دیوانده‌ره و ۱۵. ک «گۆزباوه‌لی» دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۶۰۰ مال، ۹۵ سونتی، کورد، ناو: له چوم و کایاو، به‌ره‌هم: ده‌غَل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغَل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری. ده‌سکرد: قالی، قالیچه، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۰. قه‌لا‌کون: دی‌یه که له دیکوی «هه‌وه‌تو» به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره، له ۷۵. ک باکوری خوراوای دیوانده‌ره و ۶. ک «گۆزباوه‌لی» دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۸۰۰ مال، ۱۴۷ سونتی، کورد. ناو له کایاو. به‌ره‌هم: ده‌غَل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغَل: کشت و کال، نازه‌ل‌داری. ده‌سکرد: قالی، قالیچه، گوره‌وی، زیگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌که‌شی، به‌رق.

۱۱. کانی‌که‌وه‌ی مه‌زان: دی‌یه که له دیکوی «هه‌وه‌تو»، به‌شی ناوچه‌ی دیوانده‌ره، له ۱۰۰. ک باکوری خوراوای دیوانده‌ره و ۲۰. ک «گۆزباوه‌لی» دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ۳۹۰ مال، ۶۱ سونتی، کورد، ناوله کایاو، به‌ره‌هم: ده‌غَل، دانه‌ویله، شوغَل: کشت و

کال، نازه‌ل داری. دهسکرد: قالی، قالیچه. زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۲ کله که جاز: دی به که له دیکوی «ههوه تو» بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۱۰۵. ک

باکوری خوراوای دیواندهره و ۲۵. ک «گۆزباوه‌لی» دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۳۵۰. مال: ۶۰. سوننی، کورد. ناو: له چۆم و کانیاو. بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. دهسکرد:

قالی، قالیچه. زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۳ کهره فتو: دی به که له دیکوی «ههوه تو» بهشی ناوچهی دیواندهره، له ۹۰. ک

باکوری خوراوای دیواندهره و ۱۰. ک «گۆزباوه‌لی» دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون، ۵۲۰. مال: ۸۳. سوننی، کورد. ناو: له چۆم و کانیاو. بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویله. شوغل: کشت و

کال، نازه‌ل داری. دهسکرد: قالی، قالیچه. زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه، بهرق، لوله‌کشی. ناوی ئه‌م دی له ناوی پیروز و میزویی قه‌لای به ناوبانگی کهره فتو گیراوه ته‌وه.

۱۴ گۆزباوه‌لی: دی ناوه‌ندی دیکوی «ههوه تو»، له ۸۰. ک باکوری خوراوایی

دیواندهره و له سهر شه‌قامی (سه‌قر و دیواندهره) به تیکاب دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون، ۶۰۰. مال: ۹۱. سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی.

شوغل: کشت و کال، نازه‌ل داری. دهسکرد: قالی، قالیچه. زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه، بهرق، لوله‌کشی، نهوت‌فروشی. دوکانی به‌قالی، قه‌ساوی، چای‌خانه، ته‌له‌فون،

پاسگاه، ده‌فتوری جیهاد، سندوقی پوست، فروشگای هاویاری، نهوت‌فروشی، ئاسنگه‌ری، ته‌عمیرگای ماشین، ناشی ئارد.

۱۵ مه‌زانی سه‌ری: دی به که له دیکوی «ههوه تو» بهشی ناوچهی دیواندهره، له

۸۰. ک باکوری خوراوای دیواندهره و ۱۵. ک «گۆزباوه‌لی» دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۸۰۰. مال: ۱۴۰. سوننی، کورد. ناو: له چۆم و کانیاو. بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویله،

سپیایی. قالی و قالیچهی مه‌زان به ناوبانگه. شوغل: کشت و کال، نازه‌ل داری. دهسکرد: قالی، قالیچه، مه‌وج. زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه، بهرق، لوله‌کشی.

۱۶ مه‌سه‌وداوا: دی به که له دیکوی «ههوه تو» بهشی ناوچهی دیواندهره له ۱۰۰. ک

باکوری خوراوای دیواندهره و ۲۰. ک «گۆزباوه‌لی» دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۱۷۰. مال: ۲۸. سوننی، کورد. ناو: له کانیاو. بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل: کشت و

کال، نازه‌ل داری. دهسکرد: قالیچه. زینگا: ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۷ یوزباشی که‌ندی: دی به که له دیکوی «ههوه تو» بهشی ناوچهی دیواندهره له

۱۰۰. ک باکوری خوراوای دیواندهره و ۲۰. ک «گۆزباوه‌لی» دایه. دانیشتون ۲۱۰. مال: ۵۱.

شاری سه قز

شاری: سه قز - وشه ی سه قزله وشه ی - سکه سکا^۱ - سکیت - سکوت - سه کز - گیراوه ته وه. سکا خیلاتیکی هه وارچی بوون که پاش نیشته جی بونیان له باشوری گولی ورمی - شوینی نیستاکه ی. سه قزیان - کردوه به پایته ختی خویان.

به م هوپه وه به ناوی سه قز - ناویانگی ده رچوه سکا، ناوی گه لیککی کونی بنه چه ئیرانی (تورکستانی نیستاکه) بووه که خیلاتیکی کوچه روشه زهه لگرسین و نازاو نه به زبوون و له سواری و تیرها ویشتندا له ده ورائی خویناندا چه شنیان که م بووه، که پاش کوچی ئاریاییه هاوزه گه زه کانیاان به ره و باشور، هه رله جیی خویناندا ماونه - ته وه،

به لام له نیوان ساله کانی - ۷۵۰ و - ۷۰۰ ی پیش زانی، بری له سکاکان - به ره و مه لبه ندی له روسیه ی باشوری، که به ناویانه وه به - سکوتیا - به ناویانگه - کوچیان کرد و هوژی که یه ر - یان له سه رزه وی خویان - (شبه جزیره کریمه) - ده رکرد، پاشان له نیوان ساله کانی (- ۷۲۰ و ۷۰۰ پ - ز) بری له سکا کان که وتنه دوای شکسته ی - که یه ریه - کان به لام به قسه ی - هورودوت - رنگه یان گوم کردو له رنگه ی ده ریه ند (باب الابواب) ه وه، خاکی قه ققازیان به جی هیشت و بوونه - هاوسی ده وله تی - ناشور -

پاشان به کومه کی ده وله تی - ناشور - خیلی که یه ر - یان ته فرو توناکرد ۶۲۸ پ - (ز)^۲

نزیککی ده سال دوای نه م زووداوه، سه روکی ناشور - که له ترسی هیرشی گه لی یه ک گرتوی کول نه ده ری - ماد - کونه مشکیان لی بیوه قه یسه ری په نایان به سکا - کان بردویارمه تیان لی خواستن، نه وانیش پالیان دابه ناشوریه کانه وه وشان به شانی سوای ناشور، هوروزمیان هیناسه ر ماده کان -

نه وانیش ناچارده غاله تیان به ناشور کرد - (۶۲۸ پ - ز) به لام زوری پی نه چوو که - هه وه خشه ته ره - سه روکی به عه دل و دادوه لکه وتوی - ماد - که چه م و دوخی شه ری هانبوه ده ست و په ندی پیشینیانی له گوی گرتوو که قه راموینانه - «مه رده و مه رده یه که «دوژمنی خوئی به قه ندا و بخنکینی» به م جوژه سه ر خیله، داگیر که ره، حیز فرسه ته کانی -

(۱) سکا - سکوت - سکوت له زمانی یونانیدا به پیاله یان وتوه چون نه م خیله به ده وام پیاله یان له گه ل خویناندا هه ل گرتوه یونانیه کان ناویان ناوان - سه کا

(۲) فرهنگ معین ج ۵ وشه ی سه قز

سکاکانی به ك له دوی به ك له به ین برد و پاشان - سویای بی سه رویای - سکا کانی له زیگای - قه فقاژه وه به ره و دوابو روسیه ی باشوری زالونا^۱

به زیویایه تی تر - له هه وه لی سه ده ی حه وتی پیش زاینی، سکاکان - له کیوه کانی (قه فقاژه وه) زهت بونوهاتنه ناوخاکی - (ناثورباتکان) و باکوری نیران (کوردستان و ده یله مستان) و ده سیان کرد به تالان و برۆ هه رچیان ده سبکه و تایه ده یان زفاندوهه رکه سیشیان وه به رپیل بکه وتیابه ده یان کوشت،

له م عه دوسه ده دا - هه وه خشه ته ره سه زوکی ماده کان شاری (نه ینه وا) پایته ختی ناشوری که مارودابوو

نزیکیش بوو که به کسه ره بیگری، هه والی دل ته زینی تالان و برۆی که له که ی له لایه ن خیله شره خوهره کانی - سکاکانه - وه پی که یشته، ناچار بی مائل بوون به خوژی و سویاکه به وه به ره و خاکی نیشتمان، بوژاوانان و وه ده رنانی دوژمن وه زتی که وت، له نزیکی گولی ورمی - به ره نگاری سویای شه زخوازی سکاکان بوو،

ملوه به کی زوریان پیاوانه شه ز کرد، به لام سویای (ماد) به هوی له خوده ر چویی، سویای - سکاکانی - به ده سنی که م گرت و نه وه ی پیوستبووه بو به ره ره کانی له که ل وه ها سویایه کدا به کاریان نه هینا،

به م جوهره شکستی خوارد و پاشه کشه ی کرد - ناچار هه وه خشه ته ره - گشت مه رجه قورس و ناله باره کانی، بونجاتی که له که ی قبول کرد

تادوباره هه سیتیته وه وسویاکه ی زیک و پیک بکاته وه و له کانی پیوستا، وه ها به سه ردوژمندا بدا که سه ری به ره و دوا ی نه به زژی - به لکوو وه ک ناردی ناودرک به زژی، به م جوهره ده سه لاتی (سکاکان) ماوه ی (۲۸) سال وه ک (هورودوت) ده لی دریزه ی خایان^۲ له ناکامدا - هه وه خشه ته ره - (مادی بیس کوزی - (بارتانو) ی سه روکی سکاکان، له که ل گشت سه رخیله کانی سویا که یدا میوانی ده کا و گشتیانی به شه زاب مه ست ده کا و له کانی مه سنی و بی هوشی دا گشتیان به سزاده که ینی

۱) دائرةالمعارف فارسی دکتر مصاحب ماده - سکاها -

۲) فرهنگ نامی معین ج ۵ ماده سکا ص ۷۳۳

به م جوژه سویای - سکاگان - بی گه وره و سه روک، کوسیان که وت و هیزی نه ژنویان شکا و خویمان له به رابه ری هیزی - ماده کاندنا نه گرت و خاکی مادیان به جی هیشته و بوئی ده رچون اجابه شوکرانه و یادی نه م پیروزیه گه وره بو بیره وه ری نه م روداوه گرنگه نه م شویته به نرخه هه لکه و توه یان - ناونا (سه قز) که به ره به ره به شکلی - سه قز - که وته سه رزاران -

۲ - وه ک خاکشناسی و میژووی زابوردونیشان ده دا، له زابوردوی که می دورداگشت ناوچه ی سه قز له ده شتی شلیر و بانه و سه رده شت و مه ریوانه وه تا ده گاته کیوه کانی به لقیس و دوو هاچه ی باکوری - ته ختی سلیمانی - هه وشار چه نگه ل و دارستان بووه که لیره واری سه رده شت و بانه و مه ریوان به پاشماوه و په راویزی نه م چه نگه له گه وره ده ژمیردری، که ئیستا که یش ناسه واری له سه رکیوه کان وه ک داری خودزوی - داره به ن - «قه زوان» و گوژو ته نگز و بلالو که کیویله وشتی ترماره ته وه؛

چاچون شیریه ی نه م داره به ناوی ئیستا که ی - جاجکه - یابنیشت - له زمانی کوئی - هیندو ئورویایی (زمانه کانی ئیرانی هیندی - پاکستانی - نه فغانی - ئالمانی و برینکی ترله زمانه ئورویایه کان) سه قز - یان پی وتوه، له کومه له چه زیره کانی ده ریای - نه زه ی - تورکیه و یونان دا - چه زیره یی - به ناوی - (سه قز) - هه به کیوس (یاخیوس) چه زیره یه که له ده ریای نه زه و له ۸ ک خوراوی ناسیای چکوله دایه، که رووبه ره که ی ده گاته - (۸۸۰) ک چوار گوشه که به هوئی نه وه یکه لیره واره و ناوه وای خویش و زوانگایه کی به دیمه ن و، به رهه می گرنگی - زه یتونو بنیشتی هه یه به سه قز ناداسی (چه زیره ی بنیشت) به ناوبانگه - هه ره م هوپه وه - چه غرافیا نوسانی عه زه ب ناویان ناوه - جزیره المصصکی (چه زیره ی جاجکه)

چه زیره کی کیوس «سه قز» له ساله کانی (۴۹۳ و ۴۷۹ پ - ز) له ژرده سه لاتی ئیراندا بووه - هونه ری پایه به زری یونان - (هومیر) - له م چه زیره له دایک بووه ۲ دباره زمانی کوردی یه کیکه له زمانه پربه روپه رزه کانی ئیرانی له زمانی - (هیندو ئورویایی) جیاپوه ته وه، له به ر نه وه قه لای (سه قز) که نه و کاته به قه لای - ئیترتا - به ناو بانگ بووه له ناوه ندی نه م ناوچه دا هه لکه وتوه و بازاری مامه له و فروشی - بنیشت - بووه، ناوی -

۱) ره ره نگی معین ماده سکاچ ۵

۲) المنجد فی الادب و العلوم ماده ساقز -

۳) المنجد

سه قزی - به سه ردا برآوه،

له ساله کانی (۶۲۳ - ۶۲۵ د - ز) هه راکلیوس (هیره قل) پادشای رۆم که قورنانی پیروز له سوره تی (الروم) دا ئیشاره ی پی ده فه رمی هئیش ده باته سه رشای ئیران (خسروی په رویز) که وئه وکاته له پایته ختی مه زهه بی (ناشکده ی تازه رگوشمب) ته ختی سلیمانی هه وشاری ئیستا که ده تی، سوپای ئیران ده شکینی و ته ختی سلیمان ده گری و تالانی بی نه مانی ده کا^۱، له م کاته داوه ک میژونوسان ده لئین ده وروبه ری - ته ختی سلیمان - لیره وار و جه نگه ل بووه - نه م برۆایه زۆرپته و وجتی برۆایه، چون به لگه ی زه وی ناسین و شوپته واره میژویه کان و ناسواری که له نوچکه ی کتیه به رزه کان هئیشتاله چاونه ده ن گشتیان شاهیدی ده ده ن که زه مانی نه م ناوچه جه نگه ل بوئی - به لام به هوئی نه وه که زه پیلکه ی ده س درێژ که ران و داگیر که ران بووه، له ماوه ی (۱۴۰۰) سالدا سه دان زووداوی دل ته زین و ده یان شه زی مال و ئیرانکه ریان به سه رخه لکی نه م ناوچه دا سه پاندوه. که له هه ر شه زو تالان و برۆیه په کدابه تاییه ت له زه مانی (سه لجوقیه کان) به م لاوه - بز ی له و ته لاسه وزه و له و مایه ی زینه له به ی ن براوه و له زیشه ده رهئیراوه، تاهه م و لاتمان زوت که نه وه، هه م سه نگه روچه شارگه ی لاوانی به رگری و لاتمان له ده ست بکه نه وه، هه م له سه رمانابمان ته زین له بیرمان نه چی گشتیان له گه لا کردین.

۳ - برۆای سنی هه م که زاوردوان سینه به سینه بویمانان گئیراوه ته وه په یوه ندی به زووداوی دل ته زینی - ضحاک - ه وه هه یه، فیرده وسی له م باره وه ده لی.

یکی مرد بود اندر آن روزگار	زده شت سواران نیزه سوار
که مرداس نام و گرانمایه بود	بداد و دهش برترین پایه بود
بسر بود مران پاکدین رایکی	کش از مهر بهره نبود اندکی
جهان جوی را نام ضحاک بود	دلیر و سبکسار و ناپاک بود
همان بیوراسبش همی خواندند	چنین نام بر بهلولان راندند

فیرده وسی ده لی له ده شتی عاره بستاندا پیاوکی باش به ناوی - مرداس - هه لکه وتوه که به پیچه وانه ی باوکی کوزیکی لاروخوین خواری به ناوی - ضحاک - بوه که بیان وتوه (بیوراسب) که بیور بزمانی په هله وی (کوردی) یانی ده هه زار، چون ده هه زار نه سهی بوه، پاشان فیرده وسی سه باره ت به سته م و ملهوری و خوین مژی ضحاک به تاییه ت

له گه ل گه لی کوردا ناواده دۆی:

جزاز غارت و کشتن و سوختن
چه کهتر چه از تخمه پهلوان
و زوساختی راه درمان شاه
مران ازدها را خورش ساختی
دو مرد گرانمایه و پارسا
دیگر نام - کرمایل - پیش بین
سخن رفت هر گونه از پیش و کم
وزان رسمهای بد اندر خورش

ندانست خود جز بد آموختن
چنان بد که هر شب دو مرد جوان
خورشگر ببردی بایوان شاه
بکشتی و مغزش بیرون آختی
دو پاکبزه از گوهر پادشا
یکی نامش - ارمایل - پاکدین
چنان بد که بودند روزی بهم
زیبیدادی شاه و از لشکرش

به وته ی میژونوسان «خویان و نیمانیان» ضحاک نه خوشیه کی گرتوه وینه ی دومار،
دولوی له سه رشان شین بووه، که ژانیان به میشمکی ناده می زادشکاوه، به م جوژه هه رشه وی
دولوی نه ونه مامی کوردیان سه ریزویه و میشکیان ده رهیناوه وده رخواوردی نه ژدیهای
سته می ضحاکیان داوه، ضحاک دوو وه زیری ژیرو دلسوزی به ناوی (نارمایل) و (کارمایل)
بوه که به م خوین مژیه ی ضحاک زور نازازی بون پنهانی ژاویژیان هیناوه ته سه رنه مه، که له
باتی یه کی له و دولاوه، که ده بواسه ریبزدرایه تن، مه ژتی سه ریبزدری و هه ر نه بی یه کی
له و دوانه له کوشتن نجات بدری، وه ک شانامه ده لی:

یکسی را توان آوردن بیرون
از ایشان همی یافتندی روان
بر انسان که نشناختندی که کیست
بدادی و صحرا نهادیش پیش
کز آباد بر دل نیایدش یاد
ندارند در دل زیزدان هراس

مگر زین دوتن راکه ریزندخون
از اینگونه هر ماهیان سی جوان
چو گرد آمدی از ایشان دو بیست
خورشگر برایشان بزی چندومیش
کنون - گرد - از آن تخمه دارد نژاد
بود خانهاشان سراسر پلاس

فیرده وسی لیره دا کوردان به خودانه ناس و هه ژارولتی قه وما و داده نئی ورله بنه ماله ی
پاشماوه ی سه ربرآوه کانی - ضحاکیان - ده زانی، به لام هه له ی مروی گه وره فره له خوی
گه وره تره، هه له ی فیرده و سیش لیره دانه وه نده گه وره یه که به هیچ پینه یی
ناشاردزیته وه، مه گه رلی بوردویی و هیمه تی به رزی کوردان - هه له که ی بشاززیته وه و

په له که ی بۆه ل بگریته وه، چون گه لی کورد ته گه ر کۆن ترین گه لی جیهان نه بوونی له
ریزی گه له کۆنه کانی جیهان ده ژمیردری (ناسه واری زیوه ی سه قز و که ره فتو به لگه ی
پته وی نه م و ته یه)، ضحاک ی خوین مژ به ده سستی به هیزو غیره تی کاوه ی کورد ته خت و
به ختی لیکدرا،

از آن چرم کاهنگران پشت بهای	بهبوشند هنگام زخم درای
همان کاوه آن پر سر نیزه کرد	همانگه زبا زاریرخواست گرد
همی رفت پیش اندرون مرد کورد	سهای پروانچمن شدند خرد

هیزوده سه لاتی به سامی ده وله تی ناشور به ده سستی به هیزی نه ته وه ی کورد له
نازه ل دانی میژو خرا، بارامی چوین له بنه ماله ی پاک و به زاتی کوردان بوو که ته خت و
به ختی زوردارانی ساسانیه کانی خستبوه له رزه وه، صلاح الدینی نه یوبی کورد بوو که
پیاوانه به ری هیرشی خاچ په رسته قین له دلّه کانی ئوروپای گرت و - (بیت المقدسی) - له
ده ست سه ندنه وه وله سه رزونی موسلمانانی زاوانان، به لام به داخه وه نیستاکه
به سه دمیلیون عه زه ب و نوسه د میلیون موسلمانانی ترهیشستانه یان توانیه وه -
(بیت المقدس) له ده ست سی ملوین جوله که ده ریبتن - نازانم ئیتر به چ زووینکه وه تانه له
کوردان ده ده ن و مافیان پاشیل ده که ن -

وه ک پشینان سینه به سینه بو مان ده گیرنه وه تا قمی کچی نازا و به شه زه ف (شیرله بیشه
بیته ده رچ نیرچ می) له ده س زولم و خوین ریزی - ضحاک ی.

ناپاک هه ل دین و زیبان ده که وتیه - نریکی شاری سه قز - وله شوینی (کووشکه لئی)
نیستاکه دا قه لایه کی قایم به دی دینن تا بناغه ی به ربه ره کانی له گه ل - ضحاک ی خوین
مژدا - دا بریزن که له ناکامدا ضحاک به ده سستی کاوه ی ناسنگه ری - کورد - ده کوژی و
فه ره یدونی - کوردی - له جینگه داده نری، که به یادی نه و زووداوه گرنگه و نه و پیروزیه
گه وره نه م قه لا ناو ده نین به (قه لای کچان) هه ر وه که له دینی ته موغه له قه راخی شه قامی
سه قز بو بانه ، کیوتکی لی په پتی ده لئین حه وته وانان (حه وت پیاری چاک) که له م کیوه دا
قه لاییک هه به پتی ده لئین (قه لای کچان) هه روه ها له قه راخی دینی بوغده که ندی
ته په ییکی لی په پتی ده لئین (قه لای کچان) گشت نه م ناسه واران شاهید و به لگه ی
نه وه ن که ژنان له هورانی کۆندا نه خشیککی گه وره یان له به رگری و به ربه ره کانی له گه ل
دوژمنانی ناین و نه ته وه و نیشتماندا بووه. جا دوای هیرشی مال ویرانکه ری مه غوله کان له

قه زنی حه وتی کوچی دا که گشت ئیران به تایبه ت کوردستانیان کردبوه مه کۆی خویمان، ناوی زۆر شوینی کوردستانیان به تورکی هه لگیرابوه وه زۆرداران هه میشه له م حیزه فیله که لکیان وه رگرتوه، جاله و کاته وه قه لای کچان - یان به قه لای - سه قز - وه رگتیرا. یانی قه لای کچانی که له به رابه ری ضحاک و ناشور و سکاکاندازا و یتستان، له وکاته ی که هیرشی - خیله کانی تورکی غه زان - سه لجوقیان - مه غولان - ته یموریان - به ره و سه ر زه وینی، پرخیتر و بیژی کوردستان ده سستی پی کرده، سه لانی زه شی خویمان له گه ل کوشتن و بزین و تالان و بزوویران کردنی شار و دی، خراپه و زه شه دزی و نامه ردی خویمان - درتزه پی دا -

چون ناوه روکی هیزی به رگری و زاوه ستاوی و کۆل نه ده ری کوردان له مه ته ریزی شه زه ف و مروقایه تی له نه شکه وت و غار و کیوه به رزو به سامه کانی کوردستان دا دوژمنانی نه ته ویسی وه ها به هه راس هیئابوو، که خه وی خووشی له چاوی خه یانه تبار و ته ماع کاریان سه ندبوو، ته واوی هیز و ته لاشی خویمان بو په ره نگ په رنگ کردن و تیکشکاندنی هیزی به رگری کوردان، له به ین بردنی ناسه واری مادی و مه عنه وی ه گوزانی فه رهه نگ و زمان و زه سم و یاسای کوردانی به کار برد بو، جا بو به زبوه بردنی نه خشه ی چه په لی خویمان له هیچ ته لاش و ته قالایه کی شه یتانی و مال ویرانکه، زویان وه رنه چه رخاندو کۆلیان نه دا - جاله سه ر نه م بیرو برآو و نه و نه خشه شه یتانیه یان - له پیشدا حکومه ته نه ته وایه تی و خه لکی و مه زهه بیه کانی، کورده کانیان یه ک له دوی یه ک له مه یدان ده رکرد، ناسه واری گه وره یی شکۆی حکومه ته کانی شوانکاره ی به نده ر عه بباس، حه سنه ویه - کانی دینه وه ره به در خانیه کانی دیار به کر، نه رده لانه کانی کوردستان؛ بابانه کانی شار باژیر و سلیمانی، سیامه نسوره کانی زه زین که مه ری بیجار، باشترین به لگی ی تاریخ و به رزترین شاهیدی میژو ده ژمیر درین،

پاشان ناوی ناوچه و مه لیه ند و کیوه کان و چومه کان و دیکانیان گوزی و له جیتی ناوه جوانه کانی کوردی، ناوی بیگانه یا تیکه ل له خوویی و بیگانه یان له جیتی دانا - که به م فیل و ته له که مال ویرانکه ره یان له به شی له نه خشه کانی خویمان دا سه رکه و تن، که ناوی بیگانه یان له جیتی ناوه کوردیه کان دانا، به ره به ره کوردستانیان به شکلی تورکستان ده رهینا، توانیان له هه نگ مادان - و - ناسور پاتکان - که هه زاران سال له مه پیش نیشتمانی کوردان و سه رزه وی فه رمانزه واکانی به عه دل و دادی ماده کان و کورده کان بوو

تور که کان له شوینی کورده کان داتین، وه ک نه مژو که ده بیینین زۆرتری دانیشتوانی ده شته به برشته ته لایه کانی نه م ناوچانه غه یره کوردی تیدایه. به هوی نه م نه خشه به رزه فرانه و دانانی زۆردار له جینی بی زۆرزوری ی ناوی شوینه واره میژویه کانی کوردستانیان به ناوی بیگانه گوزیه وه وه ک: جه غه توو - ته ته هوو - (نه گه ر بله ین نه م دو ناوه تورکین) (به لام من پیم وایه کوردین) ئال مه لو، قه به غلوو - بوغده که ندی - قه ره که ند، ئاخکه ند - عه ره ب ئوغلی - قه ره گويز - باشماق - سونج (ناوی سه رداریکی مه غولیه) هه زاران ناوی تری له م جوړه - جا کانی که تور که کان به قه لای کچان - گه یشان و له خو بووردوی و به رگری پیاوانه و هه لمه تی شیرانه و زووداوی زا بووردوی نه و کچانه یان بو گترانه وه وه ها له تاسه وه چون که به زه ینیاندا نه ده هات که کچان زۆزی بتوانن وه ها بزواو نه خشه یگی له خو بووردوی بنوینن، به کیه تی به کی وه ها پته و پیک بینن، که ته خت و به ختی زۆردار و خوین مزینکی وه ک - ضحاک - و سوپای - له رزۆکی ته فرو توئا بکا و بشکیینی، زۆله به کی کوئل نه ده ری وه ک - کاوه ئیله باوشی پر له نه وین و به زه و نازیی خویناندا په روه رده بکه ن، به م جوړه ده لین باوه زمان نی به - که کچان - له م قه لا دا توانی بیتیان زۆزی له به رابه ری زۆر دارانی داگیر که راندا، ناوه روکی زاوه ستان و به ربه ره کانیاں له گه ل دوژمنی دین و گه ل و نیشتماندا به دیی هینایی ده بی به رگران و نه خشه کیشانی قه لا پیاوانیکی نازمون دیده و کاری و کوئل نه ده ر، وینه ی کوته ی ناوپیوو - بوپیتن - کوردان - له وه لامداده لین خه یر (سا، کچ) بوون - یانی باوه رتان بیی که به رگرانی قه لا کچ بون - که تور که کان - کچ یان به - قز - تورکی گوزی - سا - یان به جینی خوئی هیشته وه که به شکلی (سه قز) ده رها ت.

۴ - باوه زۆ تریش نه وه به که سه قز - له - ساقیز - گیرابیته وه - دیاره - ساقیز - یانی هه شت - ساقیز ناوه بو خیلی له خیله کانی مه غول که - نایمان - یشی بی ده لین (نایمان) له زمانی مه غولی دایانی - هه شت - زه نگبی نه م خیله له هه شت لق و هوز پیکهاتی - جا کاتی که نه م شوینه یان گرتبی ناویان نابی (ساقیز) «سه قز» هه ر وه ک ده کری مه لپه ندی - ناوخوان - کوردستانی گه رمین که له باشوری مه لپه ندی سه قزدا هه لکه وتوه - له نایمانه وه گیرابیته وه (نوسه ر).

ناوچه ی سه قز. پاریز گای کوردستان. جه جغرافیای تاریخی کوردستان

سه قز - ناوچه ی سه قز. یه کیکه له (ده) ناوچه کانی پاریز گای کوردستان نه م ناوچه له باکوری پاریز گادا هه لکه وتوه و له دویه شی (ناوه ندی) و به شی (زیویه) پیکهاتوه و سنوری به م جوړه ی خواره وه یه -

۱ - له باکوره وه به پاریز گای نازه بایجانی کوردنشینی خوراوا (ناوچه کانی بوکان و تیکاب)

۲ - له باشوره وه به ناوچه ی مه ریوان و (ده ره شلیر) به شی کوردستانی عیراق

۳ - له خوراواوه به ناوچه کانی (مه هاباد) و (بانه)

۴ - له خوړه لاتنه وه به ناوچه ی دیوانده ره (دیکوکانی) (چل چه مه) (سارال) (هۆبه تو) وه نوساوه -

زویه ری ناوچه ی سه قز له پیشدا ۴۹۹۱ کم - ی چوار گوشه به راورد کرابوو. به لام به رابه ری پیوانه ی سه رجه نگه لداری پاریز گای کوردستان. زویه ره که ی ۵۱۳۱ کم - ی چوار گوشه دیاری کراوه ناوه ندی نه م ناوچه، شاری میژویی و به سام و دیمه نی سه قزه که ناوی ناوچه که له ناوی شاره که گیراوه ته وه -

حه شیمه تی ناوچه ی سه قز

به رابه ری سه روزماری سالی ۱۳۴۵ هه تاوی حه شیمه تی مه لبه ندی سه قز زیاتر له ۹۱۹۲۶ که س بوه، که ۱۷۸۳۴ که سیان نیشته جیتی شاری سه قز و ۷۴۱۱۲ که سیشیان دانیشتوی دتی بون.

له سالی ۱۳۵۵ هه تاوی حه شیمه تی مه لبه ندی سه قز ۱۱۲۵۲۲ که س بوه، که ۲۰۶۶۱ نه فه ریوان له شاری سه قز و ۸۱۸۶۲ نه فه ریشیان له دیدابون -

له سالی ۱۳۶۵ هه تاوی حه شیمه تی گه یشتوه ته ۱۶۳۶۷۲ که س: که ۸۱۰۲۹ که سیان دانیشتوی سه قز ۸۲۴۴۲ که سیشیان دانیشتوی دتی بوون حه شیمه ت و زویه ری دیکوکانی مه لبه ندی سه قز به جیا حیا

روزماره	ناوی دیکو	حده شیمه تی دیکو	زوبه ری دیکو	پزی دیکو
۱	ثیمام	۶۳۰۲ کەس	کەم - ی چوار گوشه	۲۳/۳۱ کەس
۲	تە موغە	۶۶۰۰ کەس	۲۵۷ کەم	۲۴/۹۰ کەس
۳	تورجان	۶۲۱۷ کەس	۲۵۶ کەم	۲۴/۲۸ کەس
۴	تیلە کو	۷۲۶۲ کەس	۲۷۷/۵۰ کەم	۲۶/۱۶ کەس
۵	خوژخوژە	۷۵۷۵ کەس	۵۴۶/۷۵ کەم	۱۳/۸۵ کەس
۶	سە را	۹۶۷۳ کەس	۷۹۰ کەم	۱۲/۲۴ کەس
۷	سە رشپو	۱۰۵۳۰ کەس	۸۶۲/۵۰ کەم	۱۲/۲۰ کەس
۸	صاحب	۷۳۷۸ کەس	۳۸۵ کەم	۱۹/۱۶ کەس
۹	کوئتە پە	۱۰۲۳۶ کەس	۴۸۲/۵ کەم	۲۱/۲۱ کەس
۱۰	میرە دئی	۶۲۷۷ کەس	۵۲۴ کەم	۱۱/۷۹ کەس

شوغلێ خە لکی ناوچە ی سە قز لە دیکاندا. کشت و کال. نازە ل داری. باخە وانێ. بە لام زوربە ی رە شایە کان و کە م زە و بە کان. کارگرن تە ویش لە شارە دورە کاندە دە سکردی ژنان: قالی، قالیچە، پلاس - بە رمال - گوژە وی، بوزوو، سە رکلاو، کلاو، دە سکیش، کراس، پوزە وانە، گوژە - تە نور، مە و ج، ئوبیە - درومان، دە سکردی پیاوان جاجم - نانە شان، قولینە، کلاش، قالی، قالیچە - سە وە تە شوغلێ خە لکی شارە کان: مامە لە - بە قالی - بە زازی (کوئال فروشی) ئاسنگە ری، دارتاشی، خە یاتی (درومان)، تە نە کە سازی، ماشین سازی، میکانیک، بە تنایی، نانە وایی، قە ساوی، سە رتاشین، قە نادێ، میوہ فروشی، سە وزی فروشی، سیمان فروشی، بلوک زە نی، مرشیک داری، مە زداری، ماسی فروشی، گارازداری، کارمە ندی، ماموستایی، مە لایی، دە رس وێژی، پیش نوێژی، نە ندازیاری، نە خشە کیشی، پزشکی، دە رزی و شینی، مامانی، سە پوری، مە جە وری، ئاشە وانێ.

(سه قز)

شاری سه قز: ناوه ندی ناوچه ی سه قز له سی زئی یانه ی: کرماشان و سنه. نازه ربایجان، بانه و کوردستانی عیراق دا هه لکه وتوه. نه م شماره پارێزگای کرماشان به پارێزگاکانی هه ردو نازه ربایجان، هه روا به بانه و کوردستانی عیراقه وه په یوه ننده دا. نه م شماره له گرنگترین و به که لکترین و (نیستراتیژیک) ترین شوینه کانی نابوری و سیاسی و نیزامی هه ریمی کوردستان ده ژمیردری.

چۆنیه تی جه غرافییای سه قز به م جوژه یه:

دریژی له گرینویچه وه ۴۶ پله و ۱۷ ده قیقه و پانی له خه تی نیستواوه ۳۶ پله و ۱۴ ده قیقه یه. به رزی له رووی ده ریاوه ۱۴۷۶ گه زه. دریژی (طول) له تاران هه ۵ پله و ۵ ده قیقه ی خوراویایی یه، که وا بوته فاوه تی ساعه تی سه قز له گه ل تاراندا ۲۱ ده قیقه و ۴۸ چرکه یه^۱ (تاران ساعه تی ۱۲ بی سه قز ساعه تی ۱۱ و ۳۸ ده قیقه و ۱۲ چرکه یه) سه قز به رزتره.

ماوه ی سه قز تا شماره کانی ده وروبه ری:

سه قز تادیوانده ره ۹۲ کم. سه قز تا سنه ۱۹۸ کم. سه قز تا بیجار ۱۵۴ کم. سه قز تا بانه ۵۵ کم، سه قز تا سنوری کوردستانی عیراق به زیگای راستا ۷۰ کم. سه قز تا بوکان ۳۰ کم. سه قز تا مه ریوان ۱۳۲ کم. تا قووه ۲۸۵ کم. تا گامیار^۲ ۳۷۲ کم. سه قز تا تاران کم.

نه م شماره له قه راخی چۆمی سه قز دابوه، به لام نیستاجۆمی دلزفین و جوانی سه قز به نیوه راستی شارداوه روا، که نه گه رلی پر سراوانی کۆماری نیسلامی بیان هه وی له حاستی دینی (مامه شا)، تا (پله ی ناستانه)، که ماوه ی ۱۰ کم زیاتر ده بی، به شکلی پارکی ده ریبنن و دلسوزانه نه م خه لاته ی خودا براریننه وه، له ده سستی ده س دریز که ران و چنگی چاو چنوکان و حه سودانی ده ریبننه وه، جوژی به خویدادی و ده غه ملی که خه م و په زاړه ی لاوان بیه زینی، دلان له سه رخۆشی و هات دا بمر کیتی، به م شیوه هه رسال هه زاران لی

۱) ده ره نگی جه غرافیایی ئیران

۲) ده ره نگی جه غرافیایی ئیران

له زه مانی شای سته مکاردا له سی داره دران له م قه برستانه دایه.^۱

۷ - گه زه کی «کانی گه رمک»: مزگه وتی حاجی فقی صالح،

شاره داری، دادگا، مزگه وتی حاجی که مالی و نیداره ی فیر کردن و په روه رده و چه ن قوتابخانه و و نیداره ی تر له م گه زه که دایه.

۸ - گه زه کی «پیری خه زایی» تا «به رزی به وه خان»: که

مزگه وتی پیری خزایی و گلکوی «پیری خه زایی» له م گه زه که دایه.

۹ - گه زه کی «مزگه وتی جامععه»: مزگه وتی جامععه و مزگه وتی

چکوله ی جامععه و نیداره ی دارایی و سجیل نه حوال و ده فته ری پوست و مالی ماموستا (خانه ی معلم)، خانه قای شیخ نجم الدین (بیاره) و بازاری سه ری له م گه زه که دایه

۱۰ - گه زه کی مزگه وتی شیخ برابیم (شیخ مه زهه ر): قسنی له

سه رشه قامی ساحیلی هه یه، پتی ده و تری «پیره مکایل».

۱۱ - گه زه کی «ناوقه لا» (ناری قه لا): «مزگه وتی دو مناره»، حسینی،

سندوقی قه رزالحسنه، له م گه زه که دایه، هونه ری کورد ده لی: جه رگم له ت له ته خوژگه بم دایه، چاره چه قیله ی «ناری قه لایه»^۲. له ژیر بردی «موشیر» قسنیکی لی به پتی ده تین: پیر شه لا لی .

۱۲ - گه زه کی دیمه کاران: که ده زوانتی به سه ر پارکی «مه وله وی کورد»

— (پارکی شار). مزگه وتی دیمه کاران و نیداره ی (سه پتی به لگه و مالوزه وی، بانگی خانودروس کردن). له م گه زه که دایه.

۱۳ - گه زه کی کاظم خان: مزگه وتی حاجی شیخ اسماعیل، کتیبخانه ی

(۱)

(۲) سالنامی فدره نگی شارستانی سه قز (۱۶ - ۱۳۱۵) ده نویی شه شیعه هی خوالی خوشبو «مه لیک و لکه لانی» مه جدی به ناری قه لا ته په یه کی توره تیزی میرزی بو که به داخه وه به هوی زیز نه گرتن له ناسه واری کونی گه له که مان به ربه ره فروشراوه و له به یین براوه. له شونی ئیستا که ی حومه یینه دا بو. به لام ناسه واریکی ماوه. نه وده مه سه ری شه م ته په، گوگه میلاهی سوور د لرقیتی لی ژاوا، ژوانگه یکی نه وده جوانو تماشایی به دی هیناوه که سه رنجی هه مو بینه رتکی بولای خوبی ژاکیشاوه. خه م و که سه ری لی لا داوه. به ره و خودای بانگ هیشته. دله راوکی له دلانه هیشته. جانشاعیر کانی له دوری و ته نی پرله گوگ، مه نجه لی نه وینی دینه کول، شه شیعه ده لی. واده رده که وتی که شه شیعه ماوه ی غه زه لیککی ته واو بوئی، به لام به داخه وه تا ئیستا شیعه کانی تریم ده س نه که وتوه. (نوسه ر)

کوله رو و پسهوژ و گه زال بولای خوئی زاده کیشی. که نه مه یش هوئی ره زای خودا و خه لکه، بۆده و له تیش زۆر به قازانج و که لکه.

شاره جوانه که ی سه قز له م گه ره که خوشویه دیمانه پیک هاتوه:

۱ - گه ره کی «جوتیاران»: که له داوینی باشوری ته په ی مالان دایه. مزگه وتی «قبا» له م گه ره که دایه.

۲ - گه ره کی «نه خوش خانه»: له داوینی ته په ی پادگانی نه رته ش دایه. مزگه وتی «النبی بلوار» له م گه ره که دایه.

۳ - گه ره کی فه رمانداری: له خوراوای پارکی مه وله وی کورد (پارکی شار) دایه. مزگه وتی «رسالت پناه» له م گه ره که دایه.

بلواری بانه (ئینقلاب) نه م دوگه ره که ی لیک جیا کردوه ته وه، به ندیخانه ی ناوه ندی سه قز له باشوری نه م گه ره که دایه، سالوونی کاوه، دانشسه رای کچان، سالون شاره داری، فه رمانداری، کلینیک گیایزشکی و نیداره کانی: که شاهه زری، جیهاد، به رق، بنیادی شه هید، له م گه ره که دایه

۴ - گه ره کی «ته په ی مالان»: ماله کانی نه م شوینه زوانگایه کی زۆر جوان و تماشایی یان هه په به تایبه ت له شه واندا. مزگه وتی کانی ۱ - حه زره تی «رسول اکرم» (ص)، ۲ - حه زره تی خدیجه ی کبری (رض) ۳ - دارالسلام و دانشسرای کورانه و زانکوی په یامی نور و نیداره ی ناوی سه قز له م گه ره که دایه.

۵ - گه ره کی «کانی عاشقان» و گه ره کی کانی سپی: له داوینی باکوری ته په ی مالان دا مزگه وتی حه زره تی عایشه (رض) له م گه ره که دایه.

۶ - گه ره کی سه رقه بران: (شوینی ئیستا که ی پاسگای ژوماره یه ک و چه ند قوتابخانه و سالونی شه هید به هه شتی) چه ن سال له وه پیش قه بر سناتیکی گه وره بو. ته رمی هه زاران پیاو چاک، هه ربه و جوژه گلکوی نو مروی به ناوبانگی ناوچه ی سه قز که

ناوه نندی سه قز، ناش و حه مامی حاجی شه ریف، زورخانه ی نازاده گان، چه ند قوتابخانه، ناسه واری مزگه وتی کوون و له به بن براوی «شیخ شمس الدین» له م گه ژه که دایه. له گوشه ی سه ر شه قامی مزگه وته که داقسنی کی لی یه پی دلتین. پیره هسه ژاره .

۱۴ - گه ژه کی «سینه ماسوتاو»: که به درتزیایی شه قامی مه له وی کورد (ساحیلی) تا پارکی شاردرتزه ی هه یه.

۱۵ - گه ژه کی «موخابه رات»: که ته له فون خانه و ده که لی مایکروبوو فیرگه ی بوعه لی و کاروانسه رای حاجی مهری له م گه ژه که دایه.

۱۶ - گه ژه کی بانگی ملی: ناوه نندی په روه رده ی باهنر و کاروانسه رای خلیفه زاده و نیداره کانی: نه و تو بیمه گه ری و بانگی ملی، سه رای عه باسی، گاراجی اطمینان، مه یدانی میکانیک و ماشین سازه کان و باسکولی ۶۰ تنی له م گه ژه که دایه.

۱۷ - گه ژه کی پارکی مندالان: شیرکه تی نه و توپومی به نزیی زوماره یه ک، نیداره ی ناوه نندی گه وره ی نیسلامی و کاروان سه رای گه وره ی سافکار و میکانیکه کان و هوتیلی تازه ژوبه ژوی دوخانیات له م گه ژه که دایه.

۱۸ - گه ژه کی: قازاخ خانه: بازاری ژۆژ و کاروانسه رای ژه شیدخان، سینه مای سه قز له م شوینه دایه.

۱۹ - گه ژه کی کاروانسه رای «سیف الله خان»: کاروانسه رای کوئی سیف الله خانو بری له بازاری خواره وه ی سه قز له م شوینه دایه.

۲۰ - گه ژه کی ناسنگه ران: پردی موشیرو بار فروشی حاجی مه لا محمّدی خلیفه زاده، بازاری ناسنگه ره کان، دوکاروانسرای تازه و وکوئی سیف الله خان تا بازاری که وش فروشه کان ده گرته وه.

۲۱ - گه ژه کی مزگه وتی حاجی شیخ مصطفی: بازاری شیخ، تاریکه بازار تامه یدانی ماست ده گرته وه مزگه وتوخانه قای حاجی شیخ مصطفی له م گه ژه که دایه.

۲۲ - گه زه کی مزگه وتی مه لایبرایم: مه یدانی سه وزی فروشه کان، بازاری مسلم، تا ته کیه ی بابیه شیخ ده گزینته وه. مزگه وتو و حه وزو ناوی به ناوبانگی خوالی خوشبو مه لایبرایم، هه روا (کانی که لآنته ر) و کانی () له م گه زه که دایه.

۲۳ - گه زه کی مزگه وتی مه لآزاهید: شوینی نه م مزگه وته و پارکی مندالآن که نیستا شه قامی نازادی به نیوانیان داده زوا چه ند سال له وه پیش قه برستانیکی گه وره بوه.

۲۴ - گه زه کی مزگه وتی حاجی حکیم: له چواررتی نازادی تاپلیکانه، کانی زویه زوی حه مامی دارایی ده گزینته وه.

۲۵ - گه زه کی مزگه وته چکوله: پردی هه وایی که شه قامی ۲۲ ی ری به ندان به سه ریداده زوا له نیوان ته کیه ی بابیه شیخ و مزگه وته چکوله داهه ل که وتوه، تا تاکیه ی شیخ عبدالکریم و چواررتی عدنانی له شه قامی سعدی ده گزینته وه.

۲۶ - گه زه کی سه رپه چه: شوینی نیستا که ی هونه رستانی کچانه ی «عصمت» نه م گه زه که تا (گوره پانی) شوهه دا (شاناز) و ته کیه ی شیخ محمد بهاء الدین و کانی به ردینه تاشه قامی سه عدی ده گزینته وه.

۲۷ - گه زه کی شوهه دا (شاناز): له گوره پان (میدان) ی شوهه دا (شاناز) تا سه رقه برانی کون، ده گزینته وه، گوره ستانی زور گه وره و کون، زه نگبئی هه ر له به ره به یانی نیسلامه وه نه م شوینته قه برستان بوئی چون من «نوسه ر» قه بری سی نوهوم تا به ززی ده مترم تیدا دیوه که توله سه ر تو، نیسک و پروسکوقزی موسلمانی به ره و قبیله ی تیدا بوه. ده رمانگای زوماره ل و قوتابخانه کانی «سمیه»، «چه مران» و «چه ند شوینی تر له سه ر شه قامی شوهه دا. له شوینی قه برستانه که دا دورست کراون.

۲۸ - گه زه کی مزگه وتی «حضرتی عمر (رض): تا مه یدانی دارالصفاء و شاروچکه ی شه هید شلتون درزیه ی هه به. که ته نیاقه برستانی کونی دیوار به ده وراکراو و پارتیز راوی نه م شماره له سه ر شه قامی شوهه دا له م گه زه که دایه.

۲۹ - مزگه وتی «حضرتی ابوبکری صدیق (رض)»: له خوهره لآنی

قه برستانی تیتستاکی شاری سه قز دایه. که گه ره کی فه رهه نگیان به شیکه له م گه ره که. قوتابخانه ی سه ره تایی له م گه ره که دایه.

۳۰ - گه ژه کی (شاروچکه ی شه هید شه آتوت (زانایی به زیزی میسری): له نیوان گه ژه کی چه زره تی عومه ر (رض) و گه ژه کی مزگه وتی چه زره تی نه بوبه کری صدیق (ض) دایه و قوتابخانه ی نمونه له م گه ژه که دایه.

۳۱ - گه ژه کی تازه یی بنیادی شه هید: له نیوان شه قامی (شوهه دا) شاناز و چۆمی مه لقه ره نی دایه، قوتابخانه ی تازه ی

۳۲ - گه ژه کی زیگیای دیی (مه لقه ره نی): له خۆراوای قه برستانی گه وره ی نیستای سه قز دایه. مزگه و تیکی نیوه ته و اوله سه رشه قامه که دورست کراوه که هیشتاته واو نه بوه. (مزگه وتی چا هی)

۳۳ - گه ژه کی «سپوراوا» مزگه وتی چه زره تی محمد (د): له قه راخی باکوری چۆمی مه لقه ره نی (ولبخان) که به تازه یی سه رگیراوه. له م گه ژه که دایه

۳۴ - گه ژه کی (صلاح الدینی ایوبی): له نیوان گه ره کی (سپوراوا) و شه قامی شاناز («شوهدا») دایه. مزگه وتی (صلاح الدینی ایوبی) و نیداره کانی ته وانبه خشی (بوژانه وه) و چه ند نیداره ی تر له م گه ژه که دایه.

۳۵ - گه ژه کی «کانی سپی»: له داوینی باکوری (ته په ی مالان) دا. مزگه وتی چه زره تی عایشه (ض) له م گه ژه که دایه. نه م گه ژه که فه قیرترین گه ژه که کانی سه قزه. به وستی خودا زۆژی ده و له مه نده بی.

۳۶ - گه ژه کی (کانی عاشقان): له نیوان گه ژه که کانی (چه زره کی عایشه (ض) و گه ژه کی مزگه وتی حله جی صفری دایه -

۳۷ - گه‌زه کی مزگه وتی (حاجی صفری) و (باخی حاجی زه حمان) که مزگه وتی حاجی (صفری) و (ته کیه ی شیخ عبدالکریم): له م گه‌زه کانه دا و له باشوری شه قامی (فخرزاری) و لیخان دان که شه قامی باریک و سه ربه ره و خواره ی (بوعه لی) له باشوری به ره و باکوره نیوان نه م دو گه ره که داده زوا.

۳۸ - گه‌زه کی گه وره ی (دارالصفاء): مزگه وتی دارالصفاء و چه ند قوتابخانه ی سه ره تایی و ناوه ندی له م گه ره که دایه، گۆزه پانی (دارالصفاء) گه وره ترین گۆزه پانی شاری سه قز. له نیوان. (دارالصفاء) و (خلفای راشدین) دایه.

۳۹ - گه‌زه کی مزگه وتی (حه رزه تی حمزه): له نیوان دارالصفاء و ته په ی دئی صالحا و ادایه نه خوشخانه ی (۹۰) ته ختوخوابی سه قز له خوزاوا ی نه م گه‌زه که دایه

۴۰ - گه‌زه کی - (خوله فای راشدین): مزگه وتی خولفای راشدین له نیوقه دی ته په که دایه

۴۱ - گه‌زه کی - (نیمامی شافعی): مزگه وتی نیمامی شافعی و ناوه ندی بیهداشت و چه ند قوتابخانه له م گه‌زه که دایه.

۴۲ - گه‌زه کی که ریمایا: مزگه وتی (سه لمانی فارسی) له م گه‌زه که دایه.

۴۳ - گه‌زه کی «مزگه وتی»: النبی بلواری بوکان له نیوان که‌زه کی «مزگه وتی میعراج» و شه قامی ۳۲ گه‌زی دایه.

۴۴ - گه‌زه کی «مزگه وتی میعراج»: له نیوان: گه‌زه کی نیمامی شافعی و مزگه وتی النبی بلوار دایه.

۴۵ - گه‌زه کی حاجیاوا: له شه قامی ۳۲ گه‌زی تاته په ی زوبه زوی پومی به نرینی زوماره ۲ «مزگه وتی حاجیاوا» و (مزگه وتی فه خری رازی (خ) له م گه‌زه که دایه.

۴۶ - گه‌زه کی مزگه وتی «حه رزه تی ابراهیم (ع)»: له پومی به نرینه وه تاشه قامی نه شمیلان، مزگه وتی حه رزه تی نبراهیم له م گه‌زه که دایه.

۴۷ - گه‌زه کی ژیی کانی نیاز: مزگه وتی چه زره تی اسماعیل (ع) و موچه ی شه شی ناوه کیله موقوفه ی مزگه وتی شیخ مه زهره له م گه‌زه که دایه.

۴۸ - گه‌زه کی نه شمیلان: کوشتارگای سه قز له م گه‌زه که دایه.

۴۹ - گه‌زه کی سیلو: سیلوی دوازده هه زار تونی گه نمی سه قز و ده رمانگای به راهه ردکردنی نیازی کومه ل، مزگه وتی دارالسلامی سیلو و، ترمینالی بوکان له م گه‌زه که دایه.

۵۰ - گه‌زه کی مزگه وتی حاجی جه لیل: که شه قامی دوخانیات بو کوشتارگا به نیون نه م گه‌زه کا نه زوا. مزگه وتی ناو براو له سه ر شه قامه که یه

۵۱ - گه‌زه کی پشت دوخانیات: دوخانیاتی گه وره ی سه قز، مزگه وتی حاجی غه فوری نازادی، کمه یته ی یارمه تی نیمام، ئیداره ی ئابوری، شیرکه تی هاویاری شارودی، سه رای قالی فروشی ده سکرده ی کوردی، له م گه‌زه که دایه.

۵۲ - گه‌زه کی کانی «ایازبه گ»: له قه راخی پردی حاجی صالحی سه قز و کوزه پانی سه ربه خوویی (نیستقلال). دایه

۵۳ - گه‌زه کی (پادگانئ ته رته ش): تیبی ۲ - ی پیاده ی سه قز و ده یان ساختمانی پینج نوهوم. که برتکیان ناته واو ماونه ته وه، به ندیخانه ی گه وره ی ناوه ندی سه قز. لگم به ره و به ری شه قامی سه قز بو (بانه) دا هه لکه وتون. پردی له حاست شه قامی (به ندیخانه) له سه رچومی گه وره ی سه قز به ستراوه که پادگان ئه رته ش به (پادگانئ سوپا وه) له سه ر شه قامی سه قز بو سنه په یوه ند ده دا.

ته واوی نه م ۵۳ گه‌زه که له خوراوای چومی گه وره ی سه قزدا هه لکه وتوه و له خواردی (مامه شاهه) تا په ی ئاستانه (خواردی کانی نیاز درتزه ی هه یه، بو زیوارانی که له شه قامی دیوانده روه دین به تاییه ت له شه واندا زوانگایه کی زور جوان و دلرفینی هه یه و وا له چاوده دا که وشه ی (سه قزی) لی نوسراتی.

گه ره که کانی خوزه لاتی چومی گه وره ی سه قز به م جووره یه.

۵۴ - گه‌زه کی «حه مالآوا»: چون له سالی ۱۳۵۰ هه تاوی به ولاره

که حه شیمه تی سه قز په ره ی سه ند. هه ژار و کارگه روحه ماله کان زویان کرده نه و به ری چوم. چون نه وکاته چوّل و گه زئی زه وی به ده تمه ن بو به م هوپه، ناوی نه م گه ره که به حه مالآواده رچو، .. ئیستا که حه مالآوادو به شه: ۱ - حه مالآوای خواری ۲ - حه مالآوای سه ری. که ئیستاناوی به هارستانی) خوار و سه ریان له سه رداناوه. نه م گه ره که له باکوری شه قامی سه قز - دیوانده ره دا هه ل که وتوه.

۱ - حه مالآوا (بهارستان) ی خواری: له قه راغی روژه لاتی پرده لفه دوانه که ی سه قز. تا مزگه وتی فاروقیه دزیزی هه یه. مزگه وتی «بلال حبشی» مزگه وتی حاجی ارجمند، کارخانه ی ناردی (مؤیدی)، ده رمانگا و چه ن قوتابخانه ی تیدایه. بیجگه له شه قامیکی پیتسه د گه زی له شه قام و کولانی قیره تاو کراوه والی نی یه.

۲ - حه مالآوا (به هارستان) ی سه ری: له هه وه لی حه مامی سه عدی تا ناخردریزه ی هه یه. مزگه وتی عبادالله، مزگه وتی حه زره تی عه لی (ض) له م گه ره که دایه. نه م گه ره کانه کولانوو شه قامی بیهداشتی و خاوتیان تیدانی یه. له به رنه وه نه خوشی له م گه ره کانه دا زوره. مزگه وتی «فاروقیه» له م گه ره که دا یه

۵۴ - گه ره کی ترمینالی سنه: تا پاسگای پولیسی ری و بانی سه قز - سنه به م به روبه ری شه قامه که دادریزه ی هه یه. ناشی ناردی پینج ته به قه ی ئاده می و حاجی غه فور، پادگانی هیزه کانی ئینتیزامی، پادگانی سویا (حفظله) چه ن هه مار ده وله تی و قوتابخانه ی ناوه ندی به یتالی جیهاد، کاروانسه رای میوه و سه وزی، پارکی لاله، راهنوما و راندگی که له سه ر ته په کانی نیوان قه ره چیوا و شه قامی سه قز - دیوانده ره دا هه ل که وتون. له م گه ره که دا یه

۵۵ - گه ره کی قه ره چیوا (شه ریفاوا): که له خوژه لاتی چومی گه وره ی سه قز و باشوری پارکی لاله دایه مزگه وتی «دارالسلام» و چه ن قوتابخانه ی سه ره تای و ناوه ندی و مزگه وتی خه لیفه زاده له م گه ره که دایه.

چون نه م گه ره که له پیش نه وه دا که ئاوه دان بیته وه خیله کۆچه ریه بی مه رزه کانی (قه ره چی) هه موسالی له سه رکانی و، چیمه نی نه م شوینه هه لیان نه دا. کاتی که ئاوه دان بوه وه به ناوی نه م خیله ناویرا. به م جوژه به بزوی من چون ناوی «قه ره چی» ناویکی میژوییه و ناوانی گه ره که که په ناوی (قه ره چیوا) ده بیته هو ی ریز و شکۆنان له و خیله و

هوی په یوه نندی زیاتری نه وان له گه ل براو خوشکه نیشته جیکایاندا. هه ربه و جوړه چون «حه مال» ناوه بو چینیکي هه ژاری زه حمت کیش له به ر بیره وه ری و ریزنان له وچینه زه حمت کیشمه ناوی (حه مالآوا) له سه ر نه م گه ره که دانراوه. به م شیوه گوزانی ناوی قه ره چیاوا به «شه ریفاوا» و «حه مالآوا» به (به هارستان) بیجگه له وه کهنیسیمیکي بی موسه ممو و شه یه کی بی ناوه روکه، پاک کردنه وه ی نه م ناوه میژوی یانه له لاپه زه ی تاریخا. بو خوی بی باوه زه به تاریخ.

۵۶ - گه زه کی «که وه سوار»: چون نه م گه زه که له ده ورره ری (شه خسی) به ناوی (که وه سوار) به دی هاتوه - به ناوی گه زه کی که وه سوار ناوی درچوه. مزگه وتی حه زره تی فاطمه (ض) له م گه زه که دایه.

۵۷ - گه زه کی «قه وه خ»: له باشوری گه زه کی که وه سوار دایه چون نه م گه زه له سه ر «کانی» موچه تی به ناوی (قه وه خ) دورست کراوه، به (قه وه خ) ناوانراوه مزگه وتی (قه وه خ) له م گه زه که دایه.

شه قامه کانی شاری سه قز

- ۱ - شه قامی «نیمام» له «گوزه پانی» بانگی ملی یه وه تا پاسگای ژوماره یه کی سه قز دریزه ی هه یه.
- ۲ - شه قامی «نازادی» له «گوزه پانی» بانگی ملی یه وه تا «گوزه پانی» شوهد دا دریزه ی هه یه.
- ۳ - شه قامی «شوهد دا» شانازی پیشوله «گوزه پانی» شوهد دا وه تاقه برستانی گه وره سه قز به ره و خوراواده روا.
- ۴ - شه قامی بلواری که شاهه رز له دوخانیاته وه تا پومی به نرینی ژوماره ۲ دریزه ی هه یه.
- ۵ - شه قامی «بلواری بانه» (تینقلاب) له گوزه پانی (قودسه وه) تا گوزه پانی به ندیخانه ی گه وره ی سه قز دریزه ی هه یه.
- ۶ - شه قامی «بلواری وه حدت» له لیژیی «گوزه پانی» به بدیخانه ی سه قزه وه. تا

سه رشه قامی باریکی «رساله ت» کانی گرمک درتزه هه یه.

۷ - شه قامی «۲۲ - ی زی به ندان) له به ر مزگه وتی جامیعاوه تا چوار زتی نازادی درتزه ی هه یه. نه م شه قامه له سه ر پردی هه وایه وه داده بورئ. بویه خه لکی به (شه قامی پردی هه وایی) ده ناسن.

۸ - شه قامی «سه عدی» له گورّه پانی مزگه وته چکۆله وه، له شه قامی پردی هه وایی جیاده بیته وه و تائاخری گه زه کی سپورا و اومالّه «سازمانیه کان» درتزه ی هه یه.

۹ - شه قامی «معلم» (که ریماو) له گورّه پانی (شوهه دا) به ره باکورجیا ده بیته وه و تا «گورّه پانی» دارالصفاهه درتزه ی هه یه.

۱۰ - شه قامی «مه لیک و لکه لامی مه جدی» (شه قامی حه رزه تی عومه ر) له شه قامی شوهه دا جیاده بیته وه و به به ر مناره کانی مزگه وتی حه زره تی عومه ردا به ره و باکورده زوا و ده گاته گورّه پانی گه وره ی دارالصفاهه.

۱۱ - شه قامی «ولبخان» (نیمام فه خری زازی)، چۆمی و لیبخان که له به رزاییه کانی خورواوی مه لقه ره نی و کیوی نالمه لوسه ر چاوه ده گرتی، به ناو شاری سه قزدا ده زواو ده درتیه چۆمی گه وره ی سه قزه وه. ده ولّه ت سه ری نه م چۆمی گرتوه و به شکلی شه قامی ده رهیناوه، تائینستا که، نزیک سی کم. له خورّه لانی پارکی شار به ره و خورواو. به شیوه ی پیچ و که وانی چۆمه که. تا ده گاته ناخری گه زه کی سپوراوا سه ری گیراوه له قه دیمه وه نه م چۆمه به چۆمی و لیبخان مه شهوره، بوپیره وه ری نه م پیاوه گه وره، خه لکی نه م شه قامه یان به شه قامی (ولبخان) ناواناوه، به لآمده ولّه ت ناوی (فخرزازی) له سه ر داناوه.

۱۲ - شه قامی «حافظ» له زوبه روئی (دوخانیات) له خورّه لات بو خورواو له کورّه پانه چکۆله ی «بلواری که شاهه رز» جیاده بیته وه وده زوا و له سه رشه قامی (معلم) داده کوژی.

۱۳ - شه قامی (روده کی) له قه راخ (نیداره ی زتی و بان) له بلواری بوکان (بلواری که شاووز) جیاده بیته وه و به لاره که و پیچه که ده زوا و له سه رشه قامی حافظ داده کوژی.

۱۴ - شه قامی (بلواری سنه) له گورّه پانی (سه ربه خوئی) جیاده بیته وه و به سه ربرده لفه دوانه که ی سه قزدا ده زوا و (ترمینالی) سنه به جی دلی و ده گاته (بولیسی) زتی و بان.

۱۵ - شه قامی «دوخانیات» له گورّه پانی «سه ربه خوئی» جیاده بیته وه و به خورّه لاتی دوخانیات ده زوا.

۱۶ - شه قامی: ۳۲ گه زی له ژوبه زوی «سیلو» له شه قامی «پلوازی که شاهه رز» جیاده بیته وه و به باشوری مزگه وتی (نیمام فخرزازی) به ره و خوراواده زوا و له به رزایی ژوبه ژویدادا ده کوژی.

۱۷ - شه قامی «پارکی شار» له قه راخ پردی سه قز. له باکوری خوره لاته وه به ره باشوری خوراوا به نیوان چومی سه قز و پارکی مه وله وی کورد «پارکی شاردا» ده زواو له سه ر (گۆزه پانی) پردی پادگانی نه رته ش، داده کوژی. نه م شه قامه ژوانگایه کی زور جوان و شاعیرانه و دل زقین و خه م زه وینی هه به.

۱۸ - شه قامی که له (گۆزه پانی) به ندیخانه به ره و خوره لات جیاده بیته وه و به سه پریدی (پادگاندا) ده زوا و له سه ر شه قامی سه قز سنه داده کوژی.

۱۹ - شه قامی «ساحلی» (مه وله وی کورد) له (گۆزه پانی) بانکی ملی جیاده بیته وه و به باکوری پارکی شاردا ده زوا و له سه ر (گۆزه پانی قودس) داده کوژی.

له ژوزه کانی سالی ۱۳۷۰ بو زیزگرتن له گه وره پیاوی زاناو هونه ری به ناوبانگی کورد. خوالی خوشبو (مه وله وی کورد) کونگره به کیان به دی هیناوله ته واوی شاره کورد نشینه کانی ئیران و تاران و ته ورزوه نوسه ران و بوژان و زانایان و گه وره پیاوان کوبونه وه و بشداریان تیدا کرد. ته نانه ت براکوردی عیراقیه کانیشمان بیروزی جوانی خویان سه بارت به مه و له وی کورد، ده ربزی و به زاکشای قسه یان تیدا کرد. به لام به داخه وه نه م جوړه ژواداوانه وه ک گیزه لو که دین و ده زون. قه رابو، ته واوی نه و مه قالانه ی که له و (کونفه راسه دا) و یژرابو، کو بکرته وه و به شکلی په راویکی گه وره له چاپ بدری. به لام جی به جی نه بو.

۲۰ - شه قامی کانی گرمگ «رساله ت» له هه وه لی شه قامی «به ژیرانه وه» به ره و باشورداده په ری و به به ر دادگادا، ده زوا و له سه ر شه قامی «نه خوش خانه» داده کوژی.

۲۱ - شه قامی «نه خوش خانه» له گۆزه پانی «قودس» جیاده بیته وه و به ره و خوراوا به به ر ئیداره ی (فیرکردن و په روده رده) داده روا، به نیوان (نه خوش خانه ی نیمام خومه یی) ۱۵ ده زوا و له سه ر شه قامی «وه حده ت» داده کوژی.

۲۲ - شه قامی (بوعلی) له به رزای حه مامی حاجی صفری به لیژایه کی چه تون دا که به هاوینانیشدا، ماشین به زاکشای پیداسه رنا که ون، دیته خواری و دیسان سه ره ره و ژورله شه قامی «سه عدی» زه ت ده بی و به به رحه ماحی (بلور) دا له سه ر شه قامی

(شوهه دا) داده کوژی.

۲۳ - شه قامی که له سه ر بلواری سنه له خوره لاتنی پردی دوهه می سه قز جیا ده بیته وه و به خوره لاتنی مزگه وتی (بلالی حبشی) و باکوری مزگه وتی حاجی نه ر جومه ندو کارخانه ی ناردی حاجی هاشمی مونه بییدی داده زوا و تا ناخر مالی گره که که دریشه ی هه یه. به لام هه ر ناوی شه قامه.

۲۴ - شه قامی سه ره ره و زورو پینچاوی گه زه کی (قه ره چیاوا) له خوره لاتنی پردی کوئی سه قز وه له شه قامی گه وره جیا ده بیته وه و به ره باشور باده خوا و تانه و سه ری گه زه که که ده زوا. ته نیا نه م شه قامه چاوی نو ساوه و نیسفالته کراوه.

ناوچه ی سه قز پارێزگای کوردستان

خاکی سه قز

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ١٥

له و کاته وه که ناده می زاد به دی هینراوه و چاره نوسی له سه رنه م خاکه بو نوسراوه، له حه ول و ته قالادابوه و زه حمه تی کیشاوه و سه رنجی داوه و ته لاشی کردوه که: خاک و تاییه ته کانی به چاکی بناسی، تایاسا و قانونه دامه زراوه کانی خودا ورمه رجه کانی ژبان و نهینیه کانی سورشت بدوزیته وه و ده سه لاتیان به سه ردازابگری، تاله قازانجه کانی بومان و، چاک به زتوه بردنی باری ژبان که لک وه ر بگری، هه رچه نده له ئوستانی کوردستانی خوشه و یستا، تانیستا که به چاکی و تیکرایمی موتالایی بو زه وی ناسین نه کراوه، به لام له و موتالاکه م و کورته، نه وه نده مان بو ده رده که وی که: دۆخ و ته شکیلاتی زه وی ناسین له م شارستانه دازیاتر، ده گه زیته وه بو سه رده می سی هه م و چواره می زه وی ناسین، ته شکیلاتی سه رده می چواره م زیاتر به شکلی چرج و لوچی (چین خواردویی) خاکی له ده شتایه کانی ده ورویه ری چومه کانی (جه غه توو) رته ته هو و لقه کانی دا، له باکوره وه به ره و باشور به رچاوه ده که وی، ته شکیلاتی سه رده می سی هه می خاک ناسین زورتر له به شه کانی خوره لاتنی سه قز داده بنیدری، له مه لبه ندی سه قز دا به ردی - نازه رین - ی ناووده ره وه ی خونسا (له کار خراو) و به ردی - دگرگونی - زوروه ده س دی، پرس و

جوئی که له لایه ن (سازمانی زه وی ناسین) ی ده وله تی به وه له شارستانی سه قزدا کراوه، دیکانی قاره وای نریکی بوگه به سستی و قوچاخ و نالتونی سه ری خاکی (روس و) لماوی زوریان هه به.

چۆنیه تی گیاوگژ و لیژه وار

وَ أَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَابًا ۱۴ لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَ نَبَاتًا ۱۵ وَ جَنَاتٍ أَلْفَانًا ۱۶^۱،
جه نکه ل و لیژه وار خه لاتیکی خوایه، که ژبانی نینسان و زور به ی گیان له به رانی پتوه به سراوه، بیجگه له وه یکه زورتری نیازه کانی به شهر به جی دینی، توژودوو که ل له هه واده گری و خه م و په ژاره ده ره ویتی، هوی ته مه ن دریزی و ساخی و نه به زی و خوشی و پشودانه، مه ته زوو نه خش پیده ری مان و ژبانه، هه ربه و به لگه و ده لیلانه، لیژه وار له نابووری نه ورۆکه ی جیهاندا به زبری سه وزنا و بانگی ده رچوه.

هاتی هه وای گه رم و نماوی به ربلوو باران هینه ری ده ریای - (مه دینه ژانه) به ره و خاکی زترین و به بزشتی کوردستان، بوه ته هوی نه وه که کیوو که ژوده شت و لاپال و شیوبه گیاوگژوداروه ده ون دا بیوشری ، به گول و گه ون و گه لا بزازته وه، که هه رچی له خوراواوه به ره و خوره لاتی نه م شارستانه بزۆین له میزانی له وه ژگه و گژوگیا و دارو ده وه نی که م ده بیته وه و به میزانی زه وی کیلگه و ده شتایی زیاتر و به ربلآ و ترده بی، گرنگترین داری لیژه واری نه م شارستانه که زورته نک و ته ک و توك لیژه و له وی به رچاودین، داری به زوو. ۲ - مازوو - ۳ - بادامه کیویله - ۴ - گوژ (بلج) ۵ - هه رمی کیویله ۶ - قه زوان (وه نه ته ق) ۷ - بلا لۆکه کیویله ۸ - چالوک - ۹ - که وت، بادام، گوژ، هه لۆزه، پلآلۆک. هه رمی و شتی تره.

هه روه ک باسمان کردشارستانی سه قز مه لبه ندیکی کوستانی له وه زخوشی به پیت و به رکه ته، نه گه رده و له ت ناوژنکی لی بداته وه و پی زابگا و به یارمه تی فه لا کانه وه بزوا نه م شارستانه، که له نیوه ی - (لوبنان) - زیاتره، ده توانی چه ند به رابه ری نیستا که ده غل دانه وئله، گوشت، خوری، سپیایی زون، شیر، په نیر، هه نگوین بۆده ره وه ی شارستان

۱) سوڤه تی عم - له هه وراوه وه بارانی به خورولیزمه مان بوپارندن تا دانه ویله و گیاوگژوواخت
چرا (بوژیو و به ری چوتان) پزوتین

بنیری، نه م ناوچه سه دان جوړه گیای خوارده مه نی و ده رمانی و سه نعه تی زوربه که لکی
تیدایه وه ک:

رّیواس - لوشه - کاشمه - کوزاده - شنگ - جاتره، پونگه، ده رمانه سپیه که، گیاجایی
- گوژروان - سیر، زه رتک - گیاسالمه، نه سپون - سریش، زونیا، گه ونی که تیره،
وه نه وشه - هه لاله - که نگر - بیژان، خاکشیر - که نه گه ریئی بچارین چاره ی نیازی ناو
خوده کا و که لک و قازانجی نابوری زوریشی تیدایه، گرنگترین له وه رگا و میرگ و
گیاجاربریه تین له کوستان و له وه رگای نه م ناوای یانه - ۱ - کانی به ند - ۲ - میرگه
نه خشینه ۳ - شیخ چوبان ۴ - گوژی ۵ - باوسه یین ۶ - سیاده ر ۷ - وزمه له ۹ -
پیرومه ران ۱۰ - هه مزه قه ره نیان ۱۱ - قولقه له ۱۲ - کیله شین - ۱۳ - داراوی له دیهستا
میردی - وه ته واوی دیهستانه کانی سه رشبو و خور خورّه و تیله کوو کولته په وتورجان
به تاییه ت هه وارگه و کوستانی نه م گوندانه، قزل و تل، میشیاو، هه رمیدول - هه ردوویایده ر
- حاجی عه بدول - حه و تاش - سیانزار - پورده مه - سیف - بستم - کانامه ت - نیسحاقاوا
ده ره ی ناوی، جه و شن، سماقلو، گاهه که چی سه روخوار - مه ولاناوا - هه ردووماسیده ر -
ده ره هوان - بست - بناوچان - ته وه که لان - شاقه لا - نه رگسله - نالیجان - قامیشه له -
قه ره بوغره - خور خورّه - سه رده ر - تاله جه ر - باشماخ - تازاوا، قاجیان - ته خت -
عه لیاوا - هه وی - ضامناوا - سه یفاو - قه پلانتو - قه لاکون کانی سور. فه تاحاوا.
تورجان - شیلاناوی - سه یداوا - هه رمیله. کانی زیرینه. سونج.

هه روه ها دیهستانه کان تری سه قز خاوه نی میرگ و گیاجاروله وه رگای خوش و
به به هرن و بو نازه ل داری زور به که لک و قازانجه، به لام بری له و له وه رگا و میرگو و
بژیوانه به هوئی نه وه که له نیوان هه لدر و زه رد و ماهی سه خت و چه تون دا هه لکه وتون،
دروون و کوکردنه وه و هیئانه خواره وه یان، بوئا و کادین یاگیسه و تایه زور عاسته مه، له م
باره وه پیوسته که ده ولت له م جوړه شوئانه دا به کومه کی فه لا زه حمه تکیشه کانه وه
پچی و رنگایان بو بیکشی و یارمه تیان بداتا به رهه میان چه ند به رابه ریته وه

گیا: گرنگترین گیای مه لبه ندی سه قز بریه تین له و گیاوگژانه ی که له مه و پیش
له باسی پاریزگادا باسی لی کرا. به لام به پیوستم زانی نه و گیاوگژانه ی بوده وای نه خوشین
به کارده برین له گه ل ناوی «طبی» به که یاندا بنوسم.

ژوماره	ناوی گیاه کوردی	ناوی گیاه طبی	ژوماره	ناوی گیاه کوردی	ناوی گیاه طبی
۱	چه ق چه قه	کاسنی	۲۱	گویی مشکه	فراسیون
۲	هه واداره	باباناده م	۲۲	شوتیه کیویله	هندوانه
۳	که نیزه	اکلیل کوهی	۲۳	گیاهلاو	مریم گولی
۴	ناخونه ک	گیامانگا =	۲۴	گوزروان	گاوزبان
		که نیره که وه	۲۵	هه میشه به هاره	شیر سگ
۵	سو = گول به ز	انجدان رومی	۲۶	هه لقه تیز = شه رول	فریون
۶	زیزه له مارانه	تاج ریزی		به گول	
۷	کرم کاشور	شقاقل	۲۷	عه تره شا	سنبل الطیب
۸	که ما	انجدان سیا	۲۸	گینو = گیاره رده	چله داغ
۹	پیکول	خار خسک	۲۹	جیوه ی داری بوق	شیر خشت
۱۰	قه بته ران	هرسیاوشان	۳۰	روناس	روناس
۱۱	گوله به زونه	افستین	۳۱	گیاده زمانه = مامیله	شاهه سه ند
۱۲	هرسه پیژنه	با بونه گاوی	۳۲	زره هه لاله	غافث
۱۳	چاویشه =		۳۳	هه لاله	اسپیرا
	گوله مه م کیشه	بابونه سید	۳۴	شیرین شوک =	عاقز قرحا
۱۴	چاو کوتکه	بابونه زرد		وه ک که له م کاشور —	وایه وله کویستانان
۱۵	مه زره	مزره		ده زوی	
۱۶	جاتره خاسه	آوشن شیرازی	۲۵	خزه =	بسفایج = له سهر
		= مرز نجوش		به رده زوی	
۱۷	جاتره کیویله	کاکوتی	۳۶	نم دار = له جه نگه لی —	سهرده شتاهه به:
۱۸	بیژان = پنجه	بومادران		برگ تیول	
۱۹	جله =	افتیمون	۳۷	قه فقه فه	دم اسب
	سه ره تانی گیایی		۳۸	شلیره	لاله ی سرنگون
۲۰	چل گری	بادرنجبویه = سس	۳۹	که ز که زه	گزنه
	= خه شه گیا				
۳۰	گیانیشه	هوفاریقون	۴۰	به لینه = بریره	خرفه

ژوماره	ناوی گیاهه کوردی	ناوی گیاهه طبی	ژوماره	ناوی گیاهه کوردی	ناوی گیاهه طبی
۴۱	که رکۆل	شکر تیفال	۶۱	چایی کیوی =	چای کوهی
۴۲	لاولاه مارانه	نیلوفرایی =		گیاهیکه بۆزانی زگ	
۴۳	شوتی ده شتی	هندوانه ابو جعل		باشه = کلکه زبوی	
۴۴	گیابۆگه نه = بیچن	سراب	۶۲	گیای چایی -	چای سبز
۴۵	جه گهن	اگیر ترکی	۶۳	لاولاه	نیلوفر
	= شاجه گهن				
۴۶	گوئه جوتیره	سورنجان	۶۴	کوزه له،	بولاغ اوتی
۴۷	گوئه خیزوک	انیسون	۶۵	گوئیز = گیوژ	زلزلک = کیالک
۴۸	هیرو = گوله	ختمی	۶۶	قلقا و - هاز =	فیل گوش = قلغاز
	هه لئه له		۶۷	گیاکۆخه = وه ک	فرنجمشک
۴۹	به له ک = مئیکوک	شیرین بیان		ریحانه وابه	
۵۰	زولفا. بۆ ناسم باشه، زوفا، وه ک گوئه به		۶۸	سوره بنه = قونسور	سالک
۵۱	بزگیله =	کاکنج = عروسک	۶۹	کوزاده = کنیوال	تره کوهی
	گوئه مه مکه	لیشت پرده - میوه اش	۷۰	کاشمه	انجدان سفید
		مانند گیلاس است			
۵۲	گیابۆگه نه =	برگ تاتوره	۷۱	شانه ره	شاتره
	گه نگه نه		۷۲	گه لار کیشه	باره هه نگ
۵۳	گیاسالمه	ثعلب گرده	۷۳	نانی حاجی له ک له ک	به نیره ک
۵۴	با بردله	باداور	۷۴	توتراک	تمشک
۵۵	مورو = مورتک	داریکه له سه رده شتا	۷۵	قجی	کیشه
۵۶	سی به ره.	شیدر			کشش
۵۷	پورایشی.	خارده شتی	۷۶	بئی چوله که = دانه	علف، هفت بند
۵۸	بیفوک	شیرشیرک	۷۷	فریشکه قه باخ	چاودار
۵۹	نه سپون	چوبک	۷۸	سی سوو	-
۶۰	بنیرک = پسنجک	-	۷۹	قاسده به رروژ =	قه آغان
۶۱	شامه لئه م = هیرو	ختمی بری - گول			درویه کی بالا به رزولق لقاویه.

ژوماره	ناوی گیاه کوردی	ناوی گیاه طیبی	ژوماره	ناوی گیاه کوردی	ناوی گیاه طیبی
		ورد			
۸۰	نالّه نه کیویله	-	۹۶	کیوار - کیفار	قه راخی ریگادا
۸۱	سریش = خوژه	سریش = بنی خوژیّه			ده روی
۸۲	شه ش به ز	اریسا	۹۷	که رته ش = سه لکه ته شی	
۸۳	سه رنج	کولاهک میرحسین	۹۸	گوندوز - گیای خوارده	مه نی به
۸۴	و شترخوار	خارشر	۹۹	زّه لاو -	-
۸۵	گوی به رخوله	اونینوس	۱۰۰	پیلّه هار	-
۸۶	گونه که له شیره	-	۱۰۱	که رکول - وروه	شکر تیغال
۸۷	گونه سه گانه	-	۱۰۲	قه آفانه بزنه	شکاعی = طوبه
۸۸	میله گورگانه =	گولی سیپوری	۱۰۳	گیابرانه = کلّوزره	برنجاسف
	= کاردو قوره	-	۱۰۴	هه وشانی	ده رمه نه
۸۹	خه ربه نگ	بذراالبنج	۱۰۵	گوگه م = گاومه	گولی ماهور
۹۰	خاکشیر - شیوران	شیوران - خاکشیر	۱۰۶	زیحانه کیویله	-
۹۱	شاهانه سه ره	آرتیشو =	۱۰۷	چوله که گره = له رزه	حلیوب
	کنگرفرنگی		۱۰۸	سه رتیکه = سه بدوکه	-
۹۲	زیواس	رواس	۱۰۹	میشگره	-
۹۳	وه نه و شه	بنفشه	۱۱۰	زریزانه	ته آخه ک
۹۴	گوله به ژمینه	اکلیل الملك	۱۱۱	لوگه نه: لو	رازبانه ی تلخ
۹۵	که پله	اذربوی	۱۱۲	هه آز -	قارچکی هه آز
				زورچاکه	
			۱۱۳	هه لامه -	گیاهه کی بون خوشم
			۱۱۴	مه ندی -	بقدّه نوس
			۱۱۵		آمله مقشر
			۱۱۶		

«مه ل و په له وه روداعبا»

مه ل و داعبا و گیان له به رانی مه لبه ندی سه قز بریه تین له وانه ی که له پاریزگادا جاسی لی کرا -

(چوم و ناوو کانیاوان)

وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ اچوم و ناو و کانیاوان، که وره ترین خه لاتی خون، ناو مایه ی مان و ژیانه، هوی شادی هوش و گیانه، جیتی بیر و سه رنج دانه. بزوتنه ری نیمانه. بو خزمهت و زاپه زین، له زئی بازی مان و زین، نه ی خونته ری به سوزان، خوبخه چینی دلسوزان، به خونیدن و پینوسان، به کاری باش و ده رسان، پچوجه نگی هه زاری، نه زانین و بیکاری، ناوی به تاڤگه و گوزه، وه ك چل چه مه و خورخوره، جه غه توو به هازه و خوره، سه قز خوکانی دوره: پیاوبه و بیان به وه سته، سه دیان له به ردابه سته: لانکه ی ژیان به هه شته، سه قز یا خوسه ر ده شته، که ژوکو لیژوده شته، زوربی یا که م چون به شته، زه وی و زاری بکیله. که کره و تالوی مه هیله، تو با پیره ی که لان بوی، نه وان میگه ل توشوان بوی، توکوری نیشتمان بوی، بوله دایکت نه بان بوی، نه چوه بچی نه م توبه: هه زار گونا و یه ك توبه.

زبویه و ته ختی سولیمان، یاسوج، نیلام، لورستان، شاری کورد تا شاری وان، خال به خالی کوردستان، خاکو و کان و داهاتی، بی پاریزی له هاتی، بوئه و کاره براکه، به دوی باشاندازکه، ده س له ملی براکه، توپجو کوئه و کاکه، نه وبه قه له م توبه شیر، هه ردوو به زاوته گیر.

له کاتی ده رفهت و هه ل، بزۆن بو خزمه تی گه ل، به گیان و مال که ل و په ل، سوکو تازاوه کومه ل، کان و کانیاوان ده رده، ده س له نوکه ری به رده. توئاشورت بال شکاند، تو ته خت و تاجت زقاند، تو مونکه برنیت تاراند، تا نازادیت بو خووت ساند، نه ی بوئیسته واکه ی؟ - بو برات هه ل که ی چراکه ی، ئیزه مه لبه ندی جوانی سه قزه، دوزمن له حاستی

(۱) سورة الانبیاء نایه تی ۳۰

(۲) مه به ست جه لاله ددینی خواره رم شاهی مونکه به رنی یه. کاتی له به رابه ری هیرشی (مقول) داشکا. په نای به کوردستان هینا - کوردانیش مهردانه په نایان دا و زۆرشیان یارمه تی دا. نه ویش له پاداشی جوانیز به که یاندا زۆری لی کوشتن. له ناکام دا کوردیکی کوژ کوزاوه، وه دوا ی ده که وی و به توله ی کوزه کی له کوپستانه کانی کوردستانی تورکیه داده ی کوزینه وه - (نوسه ر)

مات و کره - دوستی زور شاده و به وزه خاکی میراتی باو و با پیره، رودای کون و تازه ی له پیره، روسته می قاره مانی شانامه، کورده و لیره ژباوه نامه، سه قز و شه ی ناویستایه، جیتی تیشک و به زه ی خواجه، یانی ساخ بژی و کرمول مه به. و شیار به پیت نه که ن ده به، نه مه لیه نده ، به ره حم و به زه ی خودا گرساوه ته وه، به گول و گزویا، به چوم و ناورازاوه ته وه، زوانگای دلرفیتی که ره می خواجه بوگه لی هه ژار، که ده فه رمی: **وَلَا دُخِلْنٰكُمْ جَنَاتٍ تَجْرٰی مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ** ، به زمانی قودره تی ده یان دوئی، تیوه ده تیرمه سه رزه وینی، که خورّه ی ناوی لاپال و تافگه ی چومانی، هازه ی زیزاوه قه لیه زه ی هه لدرانی، هازه ی سیلاوی پایزو به هارانی، باخ و باخات و به ر سیبه رانی، داری بی به روبه ری جوانی، چریکه ی باز و شه قه ی شابالی هه لو، کیژولوان له کوردستان کۆکۆ. قاسپه قاسپی که وان. له سه ربه رد و لوتکه ی کیوان، گه شیی چنوران له سه ر سنوان، جوانی وه نه وشه و بیئی هه لالان، گولّه خاشخاشه له ژوروی مالان، ریواس و مه ندی له دورده دره وشیی، خوشحالی و شادی و ساخی ده به خشیی، به تاییه ت سروه ی به ری به یانان. له ناو گولزاروو هه وای کوردستان، تیت ده گه بیئی، به نه سپایی به گویتاده چرییتی که: به دی هیته روو نه خش پیده ری نه م به هه شته، خه لات پیده ری نه و کیوده شته: خودایه کی تا کی بی وینه ی دلاویه، که هه رچی بیه وی وایه، جادلویی له دلاوی دلوغان، تکیه سه رخاکی به پیتی کوردستان، غه ملی و زازاوه، هه روه کو به هه شت، لاپال و که ژو، رر استیو. ده روده شت.

(زنجیره کیوی میژویی زاگرس) = سه قز

زنجیره کیوی زاگرس - خوای گه وره ده فه رمی له قورنانی پیروزدا **وَ اذْكُرُوا اِذْ جَعَلْنٰكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ اٰدٍ وَ بَوَّأْنٰكُمْ فِي الْاَرْضِ فَتَّخَذُوْنَ مِنْ سُهْلِهَا قُصُورًا وَ تَحْتَوْنَ الْجِبَالَ بِيُوتًا فَادْكُرُوا اٰلَاءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْتَوْ فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِيْنَ** ، وه بیر خوتانی بیینه وه کاتی که خودا، تیوی کرده جی نشینی گه لی سته مکاری (عاد) وه هایشی نیشته جی کردن که له پاده شتیه کاندای کوشکی باشکوی (وه ک زیوه) تان به دی دینا ، له کیوه کانیشدا قه لای قایمی وه ک (نه شکه وت و قه لای که ره فتوو) تان داده بزی، که وا بووخه لاتی خواوه بیر خو بیینه وه و

۱) سورة الانبياء، نایه تی ۱ - سورة التی المائدة، نایه تی ۱۲

۲) سورة الاعراف

له سه ر نه رزا نازاوه مه بینه وه، یاده فه رمی،

وَسَنخْتُونَ مِنَ الْجِبَالِ يُّوتًا فَارِهِينَ الّه کتوان قه لای قایم - (بو به رتوه بردنی زه و زه وه ی زیان) داده برن، عه زه ب به کتو ده لاین - جَبَل - که جه مهه که ی ده بینه جَبَال - هه ربویه میژو نوسانی عه زه ب به ولاتی کویستان و شاخوای کوردستانیان وتوه - جَبال - خوای گه وره له قورنانی پیروژدا وشه ی - جَبَل - ی شه ش جارو، وشه ی - جَبال - یشی سپهوسی، سه رجه م (۳۹) جار ناوی کتوی له قورنانی پیروژدا هیناوه - یانی نینسان با ۳۹ - جاریش له رتگای ته لاش بووه دهس هینانی ما فی زه واو به رحه قی خوئی مه ینه تی بیتی و به ما فی خوئی نه گا: نابی کول بداو سه ری ته سلیم وزه بونی بوئه ته ویس دا بنه ویتی، به لکو ده تی به نه خشه ی رتک و پتک و نیمانی پولاین ، هومید و زاوه ستانی وه ک کتو قایم و پته و، بزوتنه وه و ته قه لای وه ک ناو پالآوته و به رده وام، له سه ر ما فی خوئی سورتی باوه ژویه قینی بیت، له چله مین جاردا، که نیشانه و پله ی که ماله، به سه ر گشت کوسب و به رهه لستیکدا زال و پیروژ ده بی، خوای که وره ده فه رمی، وَالْجِبَالِ اوتادا کتومان گتیرا به سنگ و له نگه ری زه وی - خوالی خوشبو - سعدی شیرازی بنه چه کورد ده لی - ۳

زمین از تب و لرزه آمد ستوه

فرو کوفت بر دامنش میخ کوه

کتو گه وره ترین خه لاتی خوایه، نیشانه ی به رزی و نه به زی و وه فایه، کتو قه لای میردانه - حه شارگه ی ژبانه، مه ته ریزی شه زه فه، سه نگه ری غیره ته لانی هه لمه تو، کانی نیازه، هیلانه ی هه لوته زاوگه ی شه هین و بازه، سه رچاوه ی چومانه، لانکه ی مان و نه مانه، به رگری بایه برله گول و گیایه، جا چون زنجیره کتوی به پیت و به رکه تی گه وره و به ناو بانگی (زاگرس = زاگروس) هه رله به ره یه یانی میژووه وه، حه شارگه ولانی باوو با پیرانی کوردان و له نگه ری خاکی پاکی نیشتمان بووه، ناسین و پیتدا گه زانی نه رکی سه رشانی هه موو مرویه کی دل سوزوبه پرس وجویه (زاگرس) ناوی زنجیره کتویکی به خترو بیره که له کتوه کوردنشینه کانی، ناراراست وه تا که نداوی فارس، له باکوره وه به ره و باشور به درتزیایی - هه زاروشه ش سه د - کیلومتر سه ربه زر و به دیمه ن زاوه ستاوه ۶ له سه دان زنجیره کتوی شان به شان (متوازی) به دی هاتووه، پانیه که ی له نتوان (۱۶۰) تا

(۱) نایه تی - ۱۴۹ - شعراه
(۲) سوره تی عم - نایه تی - ۷

۳ - سعدی له کورده کانی شیرزوه - مثلثاتی - سعدی به کوردو فارسی

(۳۲۰) کیلومتر دایه، که زوبه ر (= مساحت) ه که ی ده بیته - سی سه دوهه شتاو چوار
 هه زار (۳۸۴۰۰۰) کیلومتری چوار گۆشه زوربه ی لوتکه ی کیوی کانی زیاترله سی
 (۳۰۰۰) هه زار گه زبه رزن، بلندترینان نوچکه ی زه رده کیوی به ختباری به که چوار
 هه زاروینسه دوچل وحه وت (۴۵۴۷) گه ز به رزه -

کیوه کانی زاگرس - زۆرتریان له کوچکه قسلیه کان به دی هاتون، به شی، کارستی (=)
 ته په و ده شتی قسلی بی به هره) ی زۆر تیداده بینری، به شی ناوه ند و باشوری نه م کیوه له
 - چین خواردوتی به دی هاتوه، به شی باکوریشی له - گسلس (له ت بون و پچران) به دی
 هاتوه که له دریزایی هیله پچراوه کانیدا زۆر چال و چۆلی بازنه یی (گرکانی) تیدایه، به کی له
 تاییه تی کانی زاگرس - نه وه په که به ردی خوئی یی گومه زی شکلی هه ره زلی تیدایه، له
 داوینی پرخیز و به ره که تی باشوری خوراوایدا گه وره ترین مه لبه ندی نه وتی دنیا
 (ناوچه ی نه وتی گه چساران له ئوستانی کوه کیلویه) ی تیداهه لکه وتوه، پی ده شتیبه
 کانیسی بی دارو ده ون و رۆتمان، به لام له به رزایه کانیدا میسه ولیره وارو داری - به زوو
 داره به ن - وه نه ته ق (قه زوان) بادام، گوژ، وزم (بووز) وکه وت و شه هین و تیرووشتی
 تری زۆره، له ناودۆل ولا پال و ناو به ردو نوچکه ی شاخه کانیدا، میرگ و گیاجاز و
 چرگه نی پروزه نویره به دیمه ن، داروده ون و گوئی و پنچکی به به هره و ته نکی زۆره
 هه ربه و جوړه هه زاران جوړه گول و گیای جوان و سه رنج زاکیسه ری، بۆن خووشی به تام و
 که لک و ده وای تیدایه، که هه رکام ده یان ده ردونه خووشی نه ره وینی ، سه دان خه م و
 په زاره نه تاریتی، به زمانی بی زمانی شوکر و سویاسی که زه م و به زه و ده لاوایی
 په روه ردگاری به دی هینه ری بوونه وه رو، نه خش پیده ری نه م دیمه نه به شه وق و
 دلزقینه له کوردستاندا به جی دیتی،

دیشان له ناو زه ویه نزمه کانی که وشه نی زاگروس دا، زه وی شوړه زار و زۆنگ و زه ل
 و زه لکاو، به رچاوده که وی، که لیتره و له وی، ته ک و توك کوخ و چادر و چیخ و دی له
 چاوده دا،

گه وره ترین شاری که وشنی نه م شاخانه بریه تی به له شاره کانی ماکو - خوئی -
 سه لماس - ورمی - شنو - نه غده - مه هاباد - بوکان - سه قز - سه رده شت - بانه - سنه -
 کامیاران - کرماشان - خوروه ماباد - شاری کورد - یاسوج - شیراز - نیلام - هه مه دان -
 قوروه و بیجار و ساین قه لا و تیکاب ، ژوماره ی دانشتوانی نه م مه لبه ندانه زیاتر له

۱۲ ملوین به راورد کراوه، که زورتر له (A) ملونیان کوردن، ا دیاره که خیله کانی - لوزو به ختیارى و تیره کانی له ک و بویر نه همه دی له بنه ماله و بنه چه وزه گه زی پاکی کوردان ده ژمیر درین.

زاگرس (سیلوو) هه ماری ده غل و دانه - نه گه ر بیژین که زه ویه پی ده شت ولا پال و لیزه به خیر و بیره کانی - نیلام - سه ربلی زه هاو - قه سری شیرین - کرماشان - ماهیده شت - کامیاران - بان له یلاخ - قوروه - بیجار - هه وه توو - هه وشار - سه قز - بوکان - ساین قه لا - شامات - شارویران - مه هاباد - نه غده - سندوس - سوسنایه تی شتو - پیران - لاجان وسه دان مه لبه ندی تر، چالی گه نم و ده غل و دانه و تله، ده شتی نازادی وشه زه ف ، به هه شتی سه رسه وز و به دیمه ن و تماشایی خودان له کوردستاندا، که نه گه روه ک پیوسته پیی بچارین، نه توانی بیجگه له نانی ناوخوهه زاران تون گه نم و دانه و تله بوده ره وه بنیری

زاگرس - جیی نازه ل داری و به رهه م هینانی مه ژو مالیاتی، داشتی، شیرى - گوشتی - زاوزوه، سه دان مه لبه ندی وه ک - خوړخوزه - سه رشبو هو به توو، له یلاخ، شاهو، که ره ند - سه ربلی زه هاو - گه ورك - مه نگور - قه ندیل، هه وشار - کویستانی کانی ماین بلاغ و پیرمحمد و کویستانی سه لیم خان له مه لبه ندی ساین قه لا و تیکاب - کویستانی کانی مه رگه وژ و ناوچه ی ماکو و ده یان کویستانی چرونه رمان و له وه ژ خوش و به که لک و به هره ی تیدایه - ۲

که به ومه رجه ی وه ک پیوسته ده ولت ناوری له نازه ل داره کانی نه م ناوچه بدانه وه، زوربه ته واوی و به جوانی بیجگه له ژون و گوشت ، که ره و په نیرو که شک و خوری و پیست و زیخوله و به رهه مه پیوسته کانی تری ناوخو، ده توانی گشت سالی سه دان تون بو ده ره وه ی ولات بنیری و بییته هو ی سه ربه زری نیشتمان، زاگرس - شوینی باخ و باخات و لیزه وار و چوم و جوگه وز نه و کانیاوه، هه واری فینک و دل بزوین و گیان په روه ری به بایه خ و ناوه، لوتکه ی کیوانی به رزه، شاخی به سامرته رزه، جیی نازه له و بزوتنه، به رزی دوزمن ته زینه، گشتی زیروته لایه، خوشی له وتن نایه، هه رده له ی خودای بی وینه - به ری له نه مرؤ و دوینه، باسی کوردستان ده کاکه ده فه رمی و هو الدی مد الارض و جعل فیها

رَوَاسِيْ وَآنَهَارًا وَ مِنْ كُلِّ النَّيْمَاتِ جَعَلَ فِيهَا رَوْحَيْنِ أُتِّبِنِ يُغْشِي الْلَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ وَ فِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مَّجْأَوِرَاتٌ وَ جَنَاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَ زُرْعٌ وَ نَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَ غَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاجِدٍ آخِوَانَهُ وَ خَوَابِهِ، که سفره‌ی زه‌وی بومان و ژبانی ناده‌می زادی زاخستوه، بوته‌وه‌ی ناوری ده‌رونی له‌سه‌رجه‌غزی نه‌له‌خشینی، کیوانی قورس و به‌سامی له‌سه‌رزا‌گرتوه، چومانیسی تیدا زه‌وانه‌فه‌رموه، له‌گشت‌میوه و گزویگیایی نیرومی به‌جوت لی به‌دی هیناوه، په‌رده‌ی شه‌وی به‌سه‌ر ژوژ و ژوژیسی به‌سه‌ر شه‌و‌داکیشاه، تاگه‌لی خاوه‌ن بیر سه‌رنج‌بدن، نه‌و‌گشت‌خه‌لانه‌به‌خوزایی له‌ده‌س نه‌دن، قانونی خودا و ادامه‌زراوه‌ناوی سورشت‌وارزاهوه، که شوتنی‌نزم و شوره‌زار و گه‌رم و قاقزتی، لایی به‌رزو به‌برشت، فینک و بزوین و باگری، لایی، که ژوته‌لان و به‌ندن و به‌رد و کویستانه، لایی ده‌شت و نه‌رمانی پرگول و کانه، لایی باخ و باخانی تری و خورمایه، لایی داری یه‌ک په‌ل‌دوو‌په‌ل و پرگه‌لایه، شوتنی‌ده‌غل و دانه‌وتله‌دیتی - لایی درودال‌ده‌رویتی -

زاگرس، ته‌لای ده‌سه‌وشاره، به‌شی‌گه‌لی کوردی هه‌زاره، کانی نه‌وتوته‌لایه، خه‌لایی نه‌پساوه‌ی خودایه، قورنایی پیروز ده‌فه‌رمی: أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيضٌ وَ حُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَ غَرَابِيبٌ شُود آه‌ی مروتی که بوتیگه‌یشتن دل هه‌بو‌دیتن چاوه‌بوژنه‌وایی گویت خه‌لا‌ستا‌کراوه، مه‌گه‌رنابینی که خودا له‌هه‌ورانه‌وه‌ناوده‌بارینی، پاشان گشت جوژه‌میوه و به‌رو به‌ر هه‌میکی زه‌نگاوزه‌نگی پی‌ده‌رویتی، مه‌گه‌ر نابینی که خودای گه‌وره‌کیوانی به‌زه‌نگی جو‌رای جو‌ر، خه‌ت‌خه‌تی سپی و سو‌روژه‌شی‌قه‌ترانی ده‌ر هیناوه، تابه‌وردی و ژیری لیکی‌به‌یته‌وه، کانه‌پر‌خیر‌وبیره‌کانی بدو‌زینته‌وه و بو‌خوتی که لک لی‌وه‌ریگری، ناوچه‌ی - نه‌وتی‌شا - مه‌ل‌به‌ندی گه‌چساران - هه‌ریمی مه‌سجید سوله‌یمان - مه‌یدانی نه‌فتون، تیکراله‌«اوینی زاگرس داپی گه‌یشتون و له‌خاکی پاکی نپشتماندا هه‌لکه‌وتون،

برئی له‌نوسه‌ران‌زنجیره‌کیوی زاگروسیان به‌- پاتاق، پشتکو - که بیرکو - زه‌ردکو - داناهه، به‌لام نه‌وانه‌به‌هه‌له‌چوون، چون له‌حه‌قیقه‌تداهه‌ر کام له‌م‌زنجیره‌کیوانه‌ناوی

(۱) سوره‌الرعد‌ثایه‌تی ۲۳-۲۴

(۲) سوره‌فاطر‌ثایه‌تی ۲۷

مه لئه ند، یابه شی یا زنجیره کیوئکه له زنجیره کیوه به ربلآوه کانی - زاگرس^۱

(زنجیره کیوه کانی ناوچه ی سه قز)

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَ جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا^۲ خودانه و خودایه، که بویشودانی ئیوه سبیه ری داروده ون وشتی تری داناره، هه روا له ناو کیواندا نه شکه وت و غاری بوتان به دی هیناوه، به وجوزه کیوگه وره ترین خه لاتی خوایه، خیروبه ره که تی له دوایی نایه

زنجیره کیوی وه ستامسته فا

شارستانی سه قز که له ناو زنجیره کیوه سه ره رزه به سام و دیمه نه کانی زاگرس داهه لکه وتوه، بوخوی خاوه نی نه م زنجیره کیوه به که لک و به رهه م و سه رسه وزانه یه، وه ک له پیر پیاره زانا کانی کورده واریم بیستوه هوئی ناوانانی نه م کویستانه به کویستانی - وه ستامسته فا - و به شیکی تریشی به - زه ینه ل - به م جووره بوه که له دئی تورجان دا ناسنگه ریکی شمشیر دورسکه ر به ناوی (وه ستامسته فاو) شوایتکیش به ناوی (زه ینه ل) - زیاون - زوئی زه ینه ل - گازانه که ی ده بابۆسه رنه و کیوه یکه ئیستا که پی ده لئین (زه ینه ل) - مانگایه کی، سه ره زوئی وهارو هاجی ده کاوزه ینه آیش، ده سستی لی نه داته گل مۆتکه به ردیکی خرو بو مانگای ده هاوئی، به رده که یش له م که له که یه وه ده زوا و له و که له که یه وه ده ر ده چئی و مانگاده مرئی -

زه ینه لی بلیمه ت - به رده که هه ل ده گرتنه وه و پتی داده زوانی و ده زانی که نه مه سورئکی تیدایه، به ردنی یه پۆلایاشتی تر له پۆلایاتره - ده بیا پۆلای (وه ستامسته فا) و ده لئی وه ستامسته فاله م - پۆلایه - شمشیریکم بو دورست که، وه سنا کاتی تیی ده زوانی ده زانی شیمشیری نه مه زوربرآ و بی وینه ده بی، له ده لی خویدا نه خشه یه کی دل ته زین، بو ده رهیتانی شمشیر که له ده س (زه ینه ل) ده کیشی، شمشیر که ی خو مآلیانه بو دورست ده کاوله کیلانیکی چاکی، به جوژی قایم ده کا که به زویی (زه ینه ل) شمشیره که ی بۆله

(۱) دائرة المعارف فارسی دکر مصاحب ص ۱۶۰ ج ۱ ماده زاگرس

(۲) سورة النحل نایه تی (۸۱)

كيلان ده رنه تی - شمشیر که ده داته وه به (زه ینه ل) به لام له پیش نه وه یکه (زه ینه ل) گارانه که ی به رینه وه بو کوردستان، وه ستامسته فا له سه رزیگه که یدا. که مینی - بو داده نی کاتی (زه ینه ل) ده گاته نه وجیگه (وه ستامسته) هیرش ده بانه سه ر - شوانه و تله، که شمشیر که ی لی بستینی، بابه کو شتینشی ته واوبوی، (زه ینه لیش) په لاماری شمشیر که ی ده دا تاله کیلانی ده رینی، به لام بوی ده رنلی، ده لی تویه خری زگی مانگا کون ده که ی، چون له کیلاندانابری؟ جا به کیلانه وه شمشیر که هه ل دینی ده یدا له مه لی (وستامسته فا) و ملی ده په زینی و ده ی کوزی، له و کاته وه نه م کوردستانه به - وه ستامسته فا ناونراوه ونه و کیوه یش که زه ینه ل به رده که ی لی نه دوزیه ته وه به زه ینه ل ناوی ده رچوه - (خواراناره) ۱ - زنجیره کیو و کوردستانی وه ستامسته فا - سه ره تای نه م زنجیره کوردستانه ناو سارد و به زرو له وه ز خوش و پرگول و به دیمه ن و ته رزه، له نیوان دیکانی، تورجان، جه میان، شیلاناوی، سه یداوا، کانی زیرینه، سونج و هه رمیله دا هه لکه وتوه، که له دیکانی شیلاناوی، سه یداوا، به ره و

باشور به رزده بیته وه . لوتکه ی باشوری خورزه لانی شیلاناوی (۱۸۰۵) گه زبه زره، ماوه تی ده روا و له باشوری خورزه لانی تورجان به رزی لوتکه ی ده گاته (۱۸۲۵) گه ز لیره داده بیته دوو شاخه شاخه په کیان به ره و خورزه لات لاده کاته وه و ده گاته لوتکه (۲۲۵۱) گه زی) بری ترده روا و ده گاته لوتکه ی به رزی (۲۱۵۶) گه زی) - زه ینه ل - که له باشوری خورزاوی هه رمیله داراوه ستاوه، نه مجار به ره به ره داده نه وی و به که لی داروغان دا، که ریگای هه رمیله بوکونده لانی پیداده روا، داده په زنی و به باشوری هه رمیله داده روا و له شاخی (مه نداو) مه شهو به (شاخه زه ش) له کیوی (مریوه یسه -) ی مه رخوز، تی ده په زنی و به باشوری مه رخوز و باکوری قشلاخی سه ری داده روا و ده گاته نوچکه ی به زری (۲۳۷۰) گه زی) هه وته وانان، (ده لین له م شاخه داحه وت پیاو چاک نیژراون که نیستاکه قسنه کانیا به رچاو ده که وی) له مه ولا به باکوری ته موغه و قشلاخی خواری داده روا و ده گاته لوتکه ی (به زری ۲۳۷۰) گه زی) (قه لانه شه فی) (که له م سالانه دازرو نه نیکه ی زوری لی دوزراوه ته وه)

کیوی - وه نه وشه (که به هه له له نه خشه دا زاداری سه قز له سه ر نه م کیوه نیشان دراوه) له مه ولا به ره و باکور لاده کاته وه و به نیوان مه زرای مه رخوز و نایچی داده روا ده گاته لوتکه (۲۰۸۹) گه زی) نالمه لوو - (که نیستازاداری سه قز له سه ر نه م کیوه

۱) بوخوم چه ندچارانم له زاری خوالی خوشو (حاجی خه سره و)، که چینی متمانم بو، بیسته

چه قاوه) له خوراوی (مه لقه ره نی) و خوره لاتنی (چه کشه) دایه، له مه و لا به ره و خوره لات و باکور و خوراوا شاخه شاخه ده بیته وه، شاخه یه کی به باشوری (مه لقه ره نی) و مه زرا و باخی - (سه یده کورده) دابه ره و سه قز داده په زئی، له مه زرا و ته پۆلکه کانی (ره جه ب) (باکوری پادگانی سه قز) و ته په یی مالان داده بریته وه، شاخه یه کی تریشی به باکوری - مه لقه ره نی داتی ده په زئی و له که لی - چه تان (له قه دیما شوینی زئی گروچه ته بووه) زهت ده بی، گه رده نه ی سینه کیشی - حه و کانیا - (که به زاستی کانیاوی سارد و خوشی زوره) ده بزئی، به کیوی به زری (به رده سور) له باکور مه لقه ره نی داهه ل ده گه زئی و، کیوی به رد به رداوی جاقل (که ناوی باغی خان) له زبیر نه م کیوه وه دیتته خوارئی) به خوراوی سه قز داده په زئی و له قه راخ ماله کانی سه قز داده کوژی، شاخه کانی تریشی به ره و باکور ده زۆن و له قه راخ چۆمی قاره واو نالتونی سه روخواره بریته وه، شاخه یه کی تریشی به ره و باکور به نیوان دیکانی، سه یداوا و چه کشه داده زوا، نه مجار به ره و خوراوا لاده کاته وه و به باشوری ناخکه ندا ده زواو له چۆم ده په زیتته وه و به باشوری قامیشی شیری یازیبلاغی دا به پیچه وانه ی ناوهه ل ده گه زئی، ده زواوده گاته کیوی کانی ناسمانی شان به شانی (سولتانی خه زایی) و له مه زرای (شیخ سه عید) که شه قامی سونج بووه رمیله به پیاده به ویداده زواوه په زیتته وه و، پال ده دا به کیوی به دیمه ن و به زری سولتان خه زای یه وه (نه م کیوه له فولکولوری کوردیدا جتی خوی کردوه ته وه وه که ده لئین: سولتان خه زایی پیری به رانبه ر، هه رکه س که م شه رته سال نه باته سه ر، که نه م کیوه له رووگی سونج بزئی به لای خوراواوه هه لکه وتوه.

زنجیره کیوی وسته فاتا ده چیتته کویتستانه کانی باشوری قولقوله و

پیرومه ران

لیزه گی دوه می کویتسانی وه ستا مسته فا له باشوری خوره لاتنی تورجانه وه ماوه بی به ره و باشور داده په زئی و له باکوری دبی (کوئنده لان) به ره و خوراوا لاده کاته وه و به باکوری دیکانی (تایه ر بوغده) و (بو به کتان) داده زوا، له نیوان دیکانی (بو به کتان) و (باخی شیخان) به ره و باشور لاده کاته وه و ده نووسی به کیوی به زری (۲۰۴۶ گه زئی)

(قه لآ قوزولوده) بزئی ده زوا و له حاست دئی (کانی دریز) به ره و خوراوا باده خواوده گاته لوتکه ی به زری (۲۱۹۸ گه زی) (قه ره قاپه)، هه ره به و جوره ده زوا تاده گاته لوتکه ی به زری (۲۲۴۰ گه زی) کیوی (هه واره به زره) له نیوان (یاغیان) (سارده کوستان) (شیخ چوبان) و (میزگه نه خشینه) دا، له مه ولا به ره و باشور لاده کاته وه و بزئی ده زوا و لیزه گه به کی به ره و خوره لات ده زوا و ده گاته کیوی به سام و به زری (۲۳۴۴ گه زی) (پیر چوبان) لیزه گه به کی تریشی داده په زئی و به ره خوراوا لاده کاته وه و ده لکئی به کیوی (دووسه ر)، که سنوری سی گوشه ی بانه و سه قز و مه هابادی گرتوه، دیسان له پیر چوبانه وه ده زوا و ده گاته کیوی به زری گه زی (قه لاگا) له نیوان (میزگه نه خشینه) و (باوسه یین) دا، لیزه گه به کی تری پال ده دا به کیوی به زری (۲۳۵۴ گه زی) (کوره سوته) له نیوان دیکانی (وزمه له) (سیاده ری سه ری) و (باوسه یین) دا، لیزه گه ی نه سلیشی به ره و باشورده زوا و پال ده دا به کیوی به زری (۲۵۲۰ گه زی) له نیوان دیکانی هه ردو و نجنی ی بانه و (باوه سه یین) دا، له مه ولا روو ده کاته باشور و ده زواوده نووسی به کیوی (۲۴۴۷ گه زی) له نیوان (وشکه ده ره) و (باوسه یین ده زوا و ده نووسی به کیوی میزویی (۲۶۲۲ گه زی) سه رتوون له نیوان (خاپوره دئی) (وشکه ده ره) (ساوان) و (باوسه یین) دا، ده زوا و پال ده دا به کیوی (۲۶۹۲ گه زی) وه زه نه «که نیستاکه نیستگای زاداری بانه ی له سه ر چه قاوه» به ره و خوره لات ده زوا و لوتکه ی (مه حمود شایه ر) و کیوی له وه ز خوشی (کلاوره ش) به جئی دئی و به کیوی به رزو به ناو بانگی گه زی که لی خانه وه ده زوا «تونیلی شه قامی سه قز - بانه به دریزی یه ک کیلومیتر به ژیر نه م کیوه داده زوا» هه روا کوستانه و کوستان ده زوا و کیوی به ردی پیغه مبه ران (یا به رده ریقناوی) چون هه لو و سه قری زوری پیوه بووه، به جئی دئی و ده گاته کیوی به زری (۲۶۹۴ گه زی) پیر بوداغ، له نیوان (سه ر سونجی) بانه و (قولقوله) و (که ره ویان) دا، پیر بوداغ به ره و خوره لات لاده کاته وه و ده نووسی به کیوی توژه و توژوی (غه زه ب) - هه وه که - (۲۱۶۰ گه ز به رزه) و گه وره ترین نه شکه وتی نه م شارستانه به ناوی (نه شکه وتی سیا)

له م کیوه داهه لکه وتوه به لام تا نیستاکه کیو پیوان و گه رال و شاخ ویستان به هاتونه نه نه م به هه شتی خودایه، که بزنان به چ هویی نه م چپایه، نه وه نده زقی هه ستاوه، که ناوی (غه زه بی) له خو ناوه؟ چون هاوه لان زویان تی نه کرده، به هه شتی خویمان به دوزخی

خه لکی فرۆ شتوه، له بانی نه وه، که بازو شاهین و هه لو، له شه قه ی شابالان بده ن کوکو، له م په ز بوته و په ز هه ل بفرن، پای شه یتان و شو فاری لی بیز بوته بی قشقه ره له وی بهاری، قالاوه زه شه ی ده نگ گزلی بقارینی، کونده بوی بی خیری، به چولگه فیرتی بخوتی؟

ناوچه ی سه قز - زنجیره کیوه کانی (که له که جار و کوته زه ش)

نه مجار به نیوان (پیرومه ران) و (قولقوله) دا داده گه زۆ و پال ده دا به کیوی به رزی (۲۶۴۰ گه زی) (گرده کو) له نیوان (بینه خو) و (کانی ناوی بانه و (قولقوله) و (پیرومه ران) دا که له خوهره لاتی کانی ناووده و سینه وه ده زواو ده نوی به لوتکه ی به رزی (۲۷۴۸ گه زی) زاغه، لیره دا به ره و باشور به نیوان دیکانی (کویره گوژی) بانه و (ده وسینه) دا داده په زۆ و ده لکی به کیوی به ززی (۲۲۷۰ گه زی) (بابلاوه) له نیوان دیکانی (بوین) (سورین) و کویره گوژی دا، نه مجار به نیوان دیکانی (کویره گوژی) (بوین سه ری) و (سورین) دا به ره و باشوری خوهره لات داده په زۆ و ده نوی به کیوه کانی -

— (ته وراسه) (به رده سور) له نیوان دیکانی - هه وناش و هه واره خو و قول نه ستیری بانه دا، هه رواده زوا و له کیوی - کانی مه لا - تی ده په زۆ و ده کاته کیوی (۲۶۴۷ گه زی) (ده روزه) له نیوان کوردستانه کانی که له جار و دیتی (نه ده ری) بانه دا، دیسان به خوهره لاتی دیتی (برویش کانی) داتی ده په زۆ و ده نوی به کیوی به رزی گه زی (حوجره ی فه قی) له خوهره لاتی دیکانی (سیاناو) و (سه رته زینی) بانه و سنوری ناوچه ی بانه و سه قز و کوردستانی عیراق (ده شتی شلیر) دا - له مه و لا به ره و خوهره لات به قه راخی سنوری کوردستان تیران و ده شتی شلیری کوردستانی عیراق داده زوا و پال ده دا به کوردستانی به ناو بانگی زور خوشی دل رقینی (۲۷۹۸ گه زی) (که له که جار) له نیوان دیکانی (میشاوی گه وره) و (سی کوچکه) و ده شتی شلیردا، هه رواده زوا و ده نوی به کیوی ناو خوشی (۲۵۹۲ گه زی) (کوته زه سه وه) له نیوان سی کوچکه و هه رمیدول و ده شتی شلیردا، هه ربه و جوهره ده زوا و ده کاته کیوی به خیر و بیری (نه سپونه وار)، چون نه م کیوه گیای نه سپونی زوره به نه سپونه وار ناو دیری کراوه، له نیوان هه رمیدول و قزل ویل دایه، کوردستانی، تۆسیه وار - که به رزترین لوتکه ی (۲۵۲۰ گه ز به رزه) له نیوان دیکانی (حاجی عه بدول) (قزل ویل) و هه ردو بایده ر و خوهره لاتی (نه سپونه وار) داهه لکه وتوه که له باکوره وه به ره و باشور تا سنوری کوردستانی شلیر دریوی هه یه، به ولانتره وه

کوردستانی له وه ژ خوۆش و به دیمه نی (بوۆرده مه) و (سیفه) که له خوۆره لاتی قول و ئیل و زنجیره کیوی توسیه وار دایه و تا کوردستانی شلیر درژیه ی هه یه، له خوۆره لاتیشه وه ده نوسی به کوردستانی (ماله گه وره وه) نه م کوردستانانه له خوۆره لاته وه به ره و خوواوا به م ته رتیه شانیان به شانی یه که وه داوه وه، به ری هیژی نازاوه چیان گرتوه، وینه ی سه ددی، ذولقه رنه ین - ریگای - یه ئجوج و مه ئجوجیان - به ستووه، ۱ - زنجیره کوردستانی بوۆرده مه و سیف ۲ - زنجیره کوردستانی توسیه وار ۳ - زنجیره کوردستانی نه سپونه وار ۴ - زنجیره کوردستانی کوته ره ش ۵ - زنجیره کوردستانی که له که جاز ۶ - زنجیره کیوه کانی (کانی مه لا. ده رواجه، حوجره ی فه قی، له خوۆره لاتی قول نه ستیر، نه ده ر، برویش کانی سه رته زین) به شی دیهستانی نه نوری بانه، که هه رشه شیان به ته رتیه ی سه ره وه، شان به شانی یه کتر له باکوره وه به ره باشور تا سنوری کوردستانی شلیر درژیه یان هه یه و سنوری باکوری شلیریان به دی هیئاوه، که له سیفه وه تا دئی سه رته زین نزیککی ۴۰ کیلومتره - سنوری شارستانی سه قز له گه ل کوردستانی شلیردا نزیککی ۳۰ کیلومیره - له کوردستانی (سیفه وه) تا کوردستانی (ماله گه وره) و کوردستانی (هه له کوکان) له حاست (به رده ره شه) ی مه ریوان - وینه ی که وان به ده وری نوکی خوۆره لاتی ده شتی شلیردا به ره و خوواوای خواردوه، که ده ره ی (تورکان) که نه م زنجیره کیوه ده ستی له یه ک به رنه داوه و به قه راخی باشوری ده شتی شلیر و باکوری دیکانی (به رده ره شه) و (دووبلوره) داده ژوا و کیوه کانی (نه سپی شیوه) و (چاله یان) به جی دیلی و به باکوری دیکانی (هه نجیران) و (میرگه درژ) و (ساوجی) داده ژوا و له باکوری دئی (خه لوزه) ی مه ریوان و خوۆره لاتی به شی کوردستانی ئیران، داده کوژی - به م جوۆره نه م زنجیره کیوانه له حوجره ی فه قی تا دئی خه لوزه ی مه ریوان وه ک زنجیریککی زترین له گه ردنی به دیمه ن و جوانی ده شتی شلیر هه لکشاهه، کیوه به ناو بانگه کانی نیوان شارستانی سه قز و مه ریوان به م جوۆره یه ۱ - کوردستانی ماله گه وره له خوۆره لاتی - کلکه ی ده شتی شلیردا ۲ - کوردستانی هه له کوکان له باکوری به رده ره شه دا ۳ - کوردستانی قه ره نه لیاس - له باکوری قامچیان دا ۴ - کیوی به رده ریقناوی و کیوی به رزی ۲۵۶۲ گه زی (مام نه لیاس) له باکوری (گوگجه) و خوۆره لاتی (تازه دئی) و (ناگجه) دا، که ناوی سی ره وان (یانی سه رچاوه ی لقی خوۆره لاتی جه غه توو که له خوۆره لات و خوواوا و باکوری نه م به هه شته به رینه سه رچاوه ده گری به ره و باکور به شیوه لانی نیوان زنجیره کیوه کانی (قه ره نه لیاس) و (مام

نه لیا س) دا به ره و دئی (کانامه ت) تی ده په زئی، کیوی (۲۶۱۸) گه زی (شاخه زه ش) له نیوان (کانی ته مرخان) و (توراخه په) و کیوی (هه زار میرگه) له باکوری (هه واره گه رمه) و کیوی به زری - ۲۱۲۶ گه زی سولتان و کیوی دووبرا و کیوی قادر کوزیابو له نیوان دیکانی نه رگسله ی خورخوره و - هه واره گه رمه و کانی ته مرخان و گوکجه ی مه ریوان و لوتکه ی به زری - مزگه وت و میرزادا - هه لکه وتوه.

لوتکه ی به زری (۳۰۵۹ گه زی) مزگه وت و میرزا - که په کینکه له زنجیره کیوه. زبیرینه کانی چل چه مه، دورست له ناخرین خالی باشوری خوره لاتی خورخوره ی شارستانی سه قز و نیوان شاره کانی (مه ریوان) و (دیوانده ره) داهه لکه وتوه، له چه ند لاره زنجیره ی زبیرینی لی بوه ته وه، به لام لیره دا باسی دو و زنجیره ی ده که م. هه وه لین زنجیره له مزگه و میرزاوه تا کیوی ناویده ری سنه - دوهه مین زنجیره ی له مزگه وت و میرزاوه تا کیوی کانی ته ختی سلیمانی هه وشاره زنجیره ی هه ولین له مزگه وت و میرزاوه به ره و باشوری خوره لات ده زوا و کیوه کانی (ده رویش) و (سه نانه سه ره) به جی دیلی و به نیوان دیکانی (کول) (دوزه خده ره) (عبدالصمد) داده زوا و کیوه کانی - (باشته ۲۲۳۰ گه ز) کیوی (ته موله سه ره) و کیوی به زری (۲۶۱۰ گه زی) حاجی نه حمه د به جی دیلی به م لاولای دئی (ده ره ویان) دا داده په زی و - کیوی (کویره کیو) و کیوی به زری ۲۶۱۲ گه زی (به ردی بوغاری) و کیوی (ده رویش نه ولیا) و لوتکه ی به زری ۲۶۶۲ گه زی (عه لی که تان) و لوتکه ی (۲۳۰۰ گه زی) کیوی (که لا) و کیوی (کانی کوچکینه) که تیکرا له نیوان دیکانی (شانشین) (صوفی بله) (قوزججه) (ده ره ویان) (تازاوا ی قازی عه لی) و (کوس عومه ر) دا هه لکه وتون - به جی دیلی و ده گانه کیوی به زری (۲۴۲۲ گه زی) (هانه شه یتان) ده زوا و کیوی به زری (۲۵۴۰ گه زی) (کانی چه رمو) و کیوی (۲۶۶۰ گه زی) (عه لی بلاغ) که له نیوان دیکانی (قوزججه) (ده ره هه رد) (تازاوا ی قازی عه لی) (تاغبلاغ) (خه نجه ری خوارئی) حاجی ناوادا قه راویان گرتووه - به جی دیلی و ده زوا و کیوی به زری ۲۳۹۵ گه زی - که له نیوان دیکانی (خه نجه ری سه زئی) و (ول) و (چاویلکانی وه زبیر) دایه، به جی دیلی و به نیوان دیکانی (خه نجه ری سه زئی) (ول) (فه رهاداوا) (سه بیید موحیه ددین) داده زوا و کیوی (چاله زه ش) به جی دیلی، دیسان کیوه کانی (مه لا قومی) (سوهان) و کیوی (سولتان نه حمه د) که له نیوان دیکانی (چاویلکانی حاجی) (کاکو زه کریا) (ده ره وشکه) (قه لاشیخان) (سه بیید موحیه ددین) (بروده ر)

(گاو ده ره) داهه لکه وتون، به جی دیتی و له نیوان دیکانی (توداری صمدی) و (کونه بو) کیوی به زری (۲۳۷۶ گه زی) پیر سمایل - به جی دیتی و ده نووسی به کیوی (قولوازه) و کیوی (دووہ یسه) له نیوان دیکانی؛ توداره زوته، (توداری مه لا) (دووہ یسه) (که له کان) دا نه مجار به نیوان دیکانی (توداری مه لا) (که له کان) دا داده په زی و ده نوسی به کیوی (ته بتور) کیوی به زری (۲۴۴۰ گه زی) (هه نگه ژال) و کیوی (موراد انصار) له نیوان دیکانی (نارینان)، مراد انصار، (تازاوا ی عیساوا) (که شه قامی سنه بو مه ریوان به داوتی باشوری نه م مراد انصار داده زوا) به جی دیتی و له کیوی کانی (قازان شکین) (کیوی بناوار) کیوی ده ره وه زان - کیوی وزمان - کیوی شاسوار - کیوی قلوه ند - که له نیوان دیکانی عیساوا ی تازاوا (سوسران) و (نه وه زه ی) خوالی خوش بووه، نایه توللامه ر دوخ داهه لکه وتون - تی ده په زی^۱ به لام دتی - که رماش له ناوه ندی نه م شاخه به دیمه نه جوانانه دایه، نه مجار به نیوان دیکانی - نه وه زه و دادانه - دادیته خواری و پال ده دا به کیوی به زری گه زی میژیوی (ناویده ر) که له باشوری خوړاوا ی شاری گه وره و خوشی سنه دا سه ره رز زاوه ستاوه

دوو هه مین زنجیره ی زیرینی کیوی مزگه وت و میرزا (که له م ناوه پیروزه ناین و شه زه ف و به زه و مرو قایه تی ده باری و) وایشی لی ده رد که وی، که نه م مه لپه نده له ده و رانی پیشودا نالا هه ل گری ناین، زچه شکینی زتی دین و نازادی و خوینه واری بوه، نه مه لیتره مزگه وت و میرزا، نه وه له وی حوجره ی فه فی، گشت نه مانه بو مانی ده رخستوه. کوردستان لانکه ی علیم وزانین و کانی خوشبه ختی و خواناسین بووه، نه م زنجیره زیرینه له مزگه وت و میرزا به ره و باکوری خوړه لات تا ته ختی سلیمان به م جوړه کشاوه، شوینه واری به زه ی خوابه و به م جوړه دامه زراوه، له مزگه وت و میرزاوه زتی که وه، تا ته ختی سلیمان نه گری مه سره وه، نه م زنجیره زیرینه له مزگه وت و میرزاوه به نیوان دیکانی (ده ره گاوان) و (نه رگسله) داده زوا و پال ده دا به کیوی (به رده سپی) له ویوه ده زوا و ده گا به کیوی به زری (۲۲۲۲ گه زی) (تفه نگجیان) له نیوان (قرل بلاغ) و (هه زار کانیان) و (گورجی) دا که دووشاخه ی چومی قرل وه زان له م زنجیره کوستانه وه سه رچاوه ده گرتی، له ویوه ده زوا و کیوه کانی (به رده زه ش) (چه رمو سوار)، کیوی به زری ۲۴۱۰ گه زی (شیخ لطیف) له نیوان دیکانی (ده ره وه زان) (قرل بلاغ) سه ید موراد (نالله شکینه ی)

به شی دیوانده ره به جی دیتی وده زوا و له کیوی بلندی ۲۷۳۷ گه زی (ته ورز خاتون) سه رده که وی و به کوستانه کانی (که ل کوزه) و کوستانه کانی نیوان دیکانی (بناوه چان) و (شه ریفاوا) و (پاپه ل) و (نالیجان) داسه رده که وی و کوستانی (مه نی جان) له نیوان دیکانی (گاوه که چی سه ر) (خاله وازه) (برایماواو) (هه باساواوی) دیوانده ره و جافر خان و (پاپه ل) دا - به جی دیتی و به کوستانه کانی نیوان (سه رده ره) و (هه باساوادا) سه رده که وی و به نیوان مه وی و تازاوادا ده گاته کیوی (۲۶۸۴ گه زی) (کونه که شک) و به ره و خوره لات لاده کا ته وه و ده زوا و ده گاته کیوی (۲۶۱۷ گه زی) (حاجی سه بید) که زاداری هوبه توی سه ر به شارستانی سه قزی له سه رچه قاوه، دیسان هه ربه ره و باکوری خوره لات ده زوا و به ره به ره داده کشی و نرم ده بیته وه، که له نیوان دیکانی (کانی چه رموو و) (زه زینه) (نه همه ده که ز) و (که س نه زان) به رزایه که ی ده گاته ۲۲۲۲ گه ز هه ربه و جوړه به نیوان دیکانی (شاهه لی) هه ماراوه، کانی چایی - کولته په داده زوا و ده گاته سه رچومی سیر، له نیوان هه ردوو دتی (سیر) له چوم ده په زینه وه و له کیوی ۲۱۸۷ گه زی نیوان (سیری سه زی) و (زه کی به گی خواری) و (خاکی به گ) زه ت ده بی وه گاته کیوی ۲۱۳۴ گه زی نیوان سیری سه زی و (شالی شه ل) و (قوچاخ) و (زه کی به گ) ده زوا و به ره و خوره لات لاده کاته وه و له کیوی ۲۱۸۹ گه زی - باکوری شالی شه ل زه دده بی و به باکوری دتی (هه یدر دیوان) و له نیوان دیکانی (پاپاله) و (نه و به هار) له کیوی ۲۱۰۹ گه زی - و کیوی ۲۲۵۰ گه زی

ره دده بی و به ره و باکوری خوره لات باده خوا و به خوره لاتی دیکانی (نه و به هار) نه میناوا (ته گر باری) دا ده زواوه ده گا به کیوی ۲۲۹۸ گه زی له خوره لاتی (ته گر باری) - دیسان به ره و خوره لات لاده کاته وه و ده نوسی به کیوی ۲۱۳۰ گه زی

له خۆراوای کۆتانی سه زێ دا - نه مجار به نێوان هه ردوو کۆتان داده زوا و له شه قامی نیسفالتی بیجار بو تیکاب ده په زینه وه و به نێوان دیکانی - تازاوا - عه ره بشاو نیمام زاده - ایوبی انصار داده زوا و ده گا به کیوی به زری ۲۲۵۴ گه زی (نه ییوبی نه نسا) له مه ولا زنجیره ی کیوه کان به ره و خوره لات تاجومی قزل وه زان، به ره و خوراوا تاقه راخی شاری تیکاب - په لی هه ل خسته ، کۆستانی نه م ناوچه زۆر به رین و له وه ز خوش و به که لک و پرله کانه - جاله کیوی - نه ییوبی نه نسا وه، که سنوری نێوان کوردستان و تازه ریایجانی خوراوایه، له مه ولا ده چینه خاکی تازه ریایجانی خوراواوه و به ره و باکورزاست سه رده که وی و به خوراوای دینی (دورباش) داسه رده که وی و ده گا به کیوی ۲۳۸۳ گه زی له خوره لاتی دینی (تمای)، ده رواوله کیوی ۲۹۹۰ گه زی (نه زنو) و کیوی ۲۶۳۷ گه زی (گوله زه رد) تی ده په زێ و به کۆستانه کانی خوره لاتی دیکانی، قجور یولقون ناغاج - قه لاجوخه دا ده رواوده گا به کیوی (به زری ۲۸۳۳) گه زی له نێوان دیکانی - نوغل به گ و به درلودا، نه مجار به ره و خوراوا لاده کانه وه و ده گا به کیوی (۲۱۵۲ گه زی) - له نێوان - دیکانی (فه یزاوا) داوده نوسی به کۆستانه کانی (هامپاوته ختی سولیمانی) کوردستانی هه وشاره وه، جالیره دانه ی خوینه ری بیرتیزی دلسوز بزێ زاوه سته ووچانی بگره و بشوویی ده رکه ، که می له سه رلوتکه ی نه م کۆستانه به سام و دیمه ن و گه ش وزه نوێروبوین و ره نگاوزه نگانه زاوه سته، به وردی لیکیده وه و بیریکی لی بکه وه، که نه م زوانگا به رجه وه ن خوش وهه ست بزوینه، نه م نه خش و نیگاره بی وتنه دل رفینه، ده س کردی کتی به و بوکی به دی هینراوه؟ تی فکره و بو ناوه دانی تیکۆشه، به هه شتی خودای تیدایه ، به هیچ کولونجی به هه نده رانی مه فروشه

۱ - زنجیره کیوی - دیکۆ (دیهبستانه) کانی - سه رشبو و خورخوره

۱ - زنجیره کیوه کانی (خان نه حمه د) (ته وراسه) (کانی مه لا) ده روازه (۲۶۴۷) (په له کول) (دیزه به دار) (ئاوبه ز) و (دوبرا) له نێوان دیکانی (حه وتاش) و (وزمه له) ی بانه دابه ره و باشور به خوراوای - دیکۆی نه نورو خوره لاتی - حه وتاش و کۆستانی که له که جاژدا - تاسنوری کوردستانی عیراق دریزه ی هه به - (پیره پیاوه زیروه ته گبیره کانی کورده واری وامان بوده گیزنه وه - که له که وشه نی کۆستانی - ئاوبه ردا دووبراژیاون په کیکیان له دینی. (هاره بز) نه وی تریان له دینی (نه لیاسه چه وته) که ئاوی مه زرای هه ردوویراله کۆستانه کانی، (حوجره ی فه قی) و دیزه به داره وه هاتووه و له سه رمله ی

کیوی (ناو په ز) بوه ته دوویه ش، هه ربه شیکی بو مه زرای براتی چووه، نه م دوویرانه ونده له گه ل یه گدا بی خه وش و دل پاک بوون که زور کات برای دئی (هاره بز) چوه ته سه ردو و ناوانه که ویه شی براکه ی زورتر کردوه، و توویه تی، براکه م خیزان داره، بابه رهد می نه و زورتری، دیسان له م لایشه وه برای دئی (نه لیا سه) چه وته چووه و ناوی براکه ی زورتر کردوه و، و توویه تی، بابه هره ی براکه م له خوم زورتری، به م جوړه نه م دوو برادلهاکه هه رکام خووشی وده سه لات وده و له مه ندی براکه ی له خووی بی خوشتر بووه، خوایش پاداشی به خوشبه ختی داونه ته وه، به م هویه خه لکی نه م کوستانه یان به (ناو په زودووبرا) ناودیر کردوه - چاک وایه کوردان، که گشتیان پیکه وه بران، نه م په نده یان له بیرنه چی، تاچه قلی دوو به رکیان له پی هه ل نه چی

۲ - زنجیره کیوی (خه سخاش) مله ی کانی زیرینه - که لی سیف له نیوان - به یانده ره - باینجان - کانی په ری - میک دایه.

۳ - زنجیره کیوی (شه له) که کوستانیکی گه وره و به ر بلاوه - له نیوان دیکانی میشیاو - خه وتاش - به یانده ره دایه

۴ - زنجیره کیوی - چاله پان - به ختیار - که لی سیفه سور ناله سه خته - شه که ربه گ - له نیوان دیکانی - قامیشه له سیانزاد - هه نگه چینه - مام سیوه دین دایه -

۵ - زنجیره کیوی (ته په به رزه) (مچه کوزراو) (گه وره قه لآ) (۲۲۱۸ - گه زبه زره) (په زه زال) (کوته زه ش) له نیوان دیکانی - میشیاو - هه رمیدول - سی کوچکه و - مام سیوه دین دایه.

۶ - زنجیره کیوی نه سهونه وار نیوان دیکانی سی کوچکه وهه رمیدول دایه -

۷ - زنجیره کیوی - توسیبه وار - له نیوان دیکانی - حاجی نه ول و بایه ری سه ر و قول ویل دایه -

۸ - زنجیره کیوی - ناسمان بلاغی له نیوان دیکا - کاوه مه له، ده گاگا و هه ردویابه ر دایه - کیوی کانی کوتو - له نیوان سیفه تاله و هه نگه چینه دایه

۹ - زنجیره کیوه کانی (به رده زه رد) قه لآ که (۲۲۸۶) گه زبه زره) له نیوان دیکانی - سه رازگا - شیپانه جو - ده ره زیاره تی سه ری دایه

۱۰ - زنجیره کیوی (۲۴۶۰ گه زی) (قووج) و زنجیره کیوی (۲۶۲۰ گه زی) به رانان له نیوان دیکانی - هه ردووده ره زیاره ت - باینجان میک - جه وشه ن دایه -

- ۱۱ - زنجیره کیوی به رده زه شه له نیوان - جه وشه ون وده ره ی ناوی دایه،
- ۱۲ - زنجیره کیوی به ناو بانگی - (۲۶۴۰ گه زی) نه کرۆز - له نیوان دیکانی -
ده ره ی ناوی - پیرومه ران، که ره ویان، قه به غلوجه و عاقلاوا دایه -
- ۱۳ - زنجیره کیوی (۲۶۴۰ گه زی) گرده کو - له نیوان دیکانی - پیرومه ران - قولقوله
و کانی ناوی بانه دایه
- ۱۴ - زنجیره کیوی (۲۱۶۰ گه زیه زری) غه زه ب - له نیوان دیکانی - قولقوله -
پیرومه ران - که ره ویان دایه نه م کیوه نه شکه و تیکی تیدایه به ناوی - نه شکه وتی سای -
- ۱۵ - زنجیره کیوی (۲۳۷۶ گه زی) (لوسوتاو) هه روا کیوی (پیرخدر) که به ناوی
شه خسی پیر خضر ناوانراوه - له نیوان دیکانی (قه ره چه ر) (قۆزه ده ره) (هه مزه قه ره ینان)
(که ره ویان) و (قه به غلوجه) دایه -
- ۱۶ - زنجیره کیوی - (۲۲۵۵ گه زی) ذولفه قار - له نیوان دیکانی - (قه به غلوجه) و
(عاقلاوا) دایه
- ۱۷ - زنجیره کیوی - قه یسه - له نیوان - سماقلو، که نده سوره، قه ره چه ر، دایه -
- ۱۸ - زنجیره کیوه کانی - به رده که شکان، عه زیزله یلا - قه لا - له نیوان دیکانی -
که نده سوره، ته موته - چراغ وه یس - مازوار - قه به غلوجه - هیتجانان، وه ریتانی و (که س
نه زان) دایه
- ۱۹ - زنجیره کیوی به رزی (۲۲۱۷ گه زی) هه وار - له نیوان دیکانی - وه ریتانی -
سه رته که لتوو - هیتجانان، دایه -
- ۲۰ - زنجیره کیوی - مه غولان - له نیوان - خورمتاووه ریتانی، دایه
- ۲۱ - زنجیره کیوی چوالوی - له نیوان خورمتاو، که س نه زان، و عاره به له نگ، دایه -
- ۲۲ - زنجیره کیوی - پیر به شیر (۲۰۲۰ گه زی) له نیوان باغچه له و، سه رته که لتوو،
دایه
- ۲۳ - زنجیره کیوی به هنام (که قه لایی به ناوی - به هنام دژ - به دژی کوردانی
له سه ردور سکرابوو - به لام نیستا که زوخواه) له نیوان - باغچه له و، کانی که وه، دایه -
- ۲۴ - زنجیره کیوی - باسکه دریز - له نیوان - که مه توو درگا سلیمان و ناوتنان دایه -
- ۲۵ - کیوی به رزو چه تونی (حاجیه تاوه) که له خوهره لاتی چۆمی صاحب
(جه غه نوو) داسه ره رزواوه ستاوه، کیوتکی میژویی یه له باش شه زی نیونه ته وایه تی -

له سه روده ورو به ری نه م کیوه شه ریکی سه خت و خوتناوی له نیوان سویای زه ژیمی شاور شور شگیزانی کوردا زوی دا، که چه ندجار - نه م کیوه دهس به دهس کرا، به لام له ناکام داهیزی باتل شکاو سویای زوروتیزان تاروماریون، نه م کیوه - له نیوان - کاکه سیاو ده ره وه زانی سه روده ره سمایله ودرگا سلیمان، دایه -

۲۶ - کیوی سه رفوزلو - له نیوان دیکانی - درگا سلیمان - قه لآچوخه دایه -

۲۷ - زنجیره کیوی - صوفی مه حمود که (۲۱۴۱ گه زبه رزه) له نیوان - خورده لوکی و قه لآچوخه دایه

۲۸ - زنجیره کیوی - به رده زه رد - که (۲۲۴۲ گه ربه رزه) له نیوان - که چه ل مینگان - سه رسیف - سه رته که لئوو، دایه

۲۹ - زنجیره کیوی - زایر و اصحاب - له نیوان - که چه ل مینگان و ده ره وه زانی سه ری دایه -

۳۰ - زنجیره کیوی - شیخه ل تاریک - که ۲۳۰۳ گه زبه رزه - له نیوان دیکانی - روسته مان وده ره وه زانی خواری و شیخه له وده ره سمایله وکه ندولان دایه،

۳۱ - کیوی به رزی ۲۳۶۴ گه زی - شمشیر زترین - له نیوان - که مه ره سیاوه قشلاقی مله - که ندولان - تایشه - بارام - قوتلو - وروسته مان دایه

۳۲ - زنجیره کیوی - به نه ن - له نیوان - کانی سه ید - نووه ین - سورنجداغ - ماسیده ره ی شیخ - قه ره بوغره، مازوار - سه رده ره ی سه رشوو دایه -

۳۳ - زنجیره کیوی - به ردی بوایم - له نیوان دیکانی - قه ره بوغره - قامیشه له - حاجی مه مه دان - ده ره وه زان مازوار دایه -

۳۴ - زنجیره کیوی (خه سره و خان) که لوتکه ی خوره لاتی خوشه ده ره، ۲۰۸۰ گه زو لوتکه ی باشوری ده ره ویانی شیخیش ۱۹۷۸ گه ز به رزه، له نیوان دیکانی -

روسته مه کوور - قامیشه له - ده ره ویانی شیخ خوشه ده ره - بوخه لوو - حاجی مه مه دان - ده ره وه زان دایه و له باشوری خوره لات له نیوان دیکانی، سو له و نیسحا قاوا، به زنجیره

کیوی پرخیز و به رکه تی - چل چه مه وه ده نوی

۳۵ - زنجیره کوستانی به ناو بانگ وزور خوش و به سام و میژویی - چل چه مه - له نیوان دیکانی بست - ده ره هوان - سو له - نیسحا قاوا - کانامه ت ناگجه و تازه دی و

گوگجه ی مه ریوان - نه رگسله - ده ره گاووان - شاقه لآ، ته وه که لان - بناوچان، نالیجان -

ناوباره و که که وسان داهه لکه وتوو، به رزترین لوتکه ی نه م مه لیه نده که به ویستی -
 به دی هیته ری نه خش پیده ر، و ینه ی به هه شتی به رین رازاوه ته وه که چومه کانی -
 خوورخوره - جه غه توو - قزل وه زان، له باشوره وه به ره و باکور و چومی سیروان -
 له باکوره وه به ره و باشور - هه رچواریان له م کویتسانه ناواداره به رینه وه سه رچاوه ده گرن
 - که نه گه روه ک پیوسته ده ولت پتی بچاری - نه م مه لیه نده خووشه باسه فایه هه ر سال
 زیاترله سه دان هه زار گه زالی ده ره وه و ناوه وه بولای خوئی را ده کیشی و سالانه هه زاران
 ملوین تمه ن به خه زینه ی ده لته ت ده گه یی نی و خه لکی ناوچه یش به نه وایی ده گن،
 نای بوئه و روزه؟؟

نه م کویتسانه لوتکه ی به رزی زوره به رزترین لوتکه ی له زنجیره کیوی باشورتی -
 ۳۱۷۳ گه ز به رزه - که له نیوان - نه رگسله و نیسحاقاوا و ناگجه و گوگجه و شاقه لا دایه -
 لوتکه ی مزگه وت و میرزا - ۳۰۵۹ گه ز به رزه و له نیوان ده ره گاوان نه رگسله،
 دوزه خده ره دایه - هه روا زنجیره کیوی قه لپه زه (۲۷۸۹ گه ز) به رزه، لوتکه ی کیوی -
 که نیشک کوزیوا (۲۳۶۸ گه ز) به رزه لوتکه ی کیوی کانی میران له نیوان - شاقه لا و
 نه رگسله د (۲۳۵۸ گه ز) به رزه -

۳۶ - کیوی (به رده ره شه) له خووراوی باشوری دتی شاقه لا دا

۳۷ - کیوی به رزی - ۲۲۶۶ گه زی - له خووره لانی شاقه لا دایه -

۳۸ - کیوی به رده سپی و کیوی به رزی ۲۲۲۲ گه زی - تفه نگجیان له نیوان دیکانی -
 ده ره گاوان - گورجی و (هه زار کانیان) و (قزل بلاغی) به شی دیوانده ره دایه -

۳۹ - کیوی (که ل کوزه) له نیوان ته و که لان، بناوچان په ره وه زان دایه -

۴۰ - کیوی نیوان بناوچان - نالیجان - بست و ناوباره

۴۱ - زنجیره کیوی - سه رته زین که به رزترین لوتکه ی ۲۶۹۵ گه ز به رزه و له نیوان
 دیکانی - خاله وازه - هه ردووگاوه که چ سورمو ستی - عه زیروا - و زمان دایه -

۴۲ - کیوی - ۲۴۷۰ گه زی (سه خت سپی) له نیوان مه ولاناوا - ماسیده ری شیخ

مه و سماوا - ده ره و یانه وشکه دایه

۴۳ - کیوی زنجیره قه لاله نیوان - مه ولاناوا - روسته مه کوور و ماسیده ری شیخ دایه -

۴۴ - کیوی (ده ره قه لخان) له نیوان - خوورخوره قشلاخی - کانی سه بید و هه رسی

ماسیده ره دایه -

۴۵ - کیوی - کانی چه رموزی ۲۳۱۴ گه زی، له نیوان دیکانی - ده ره تفی - قشلاخی
 ده وره قه لا - تازه وای سلیمان - ده ره شیخان دایه، کیوی (به ریناوه) و کیوی (زووش)
 له قه راخی دئی قاره وای سلیمان دایه و کانی (به ردی) تیدایه -
 ۴۶ - کیوی - چی یه که - له نیوان - ده ره شیخان - سورموسی گاو که چی خوارو
 چنارتوو دایه -

زنجیره کیوه کانی ناوچه ی تیله کو و تیمام -

۴۷ - زنجیره کوستانی حاجی سه بید له خوژه لاته وه به نیوان دیکانی مه وی و
 قاجیان و فه تاحاوادا به ره و خوژاوا به شکلی که وانی و تیلی تا پشت دئی سه یفاوا درتزه ی
 هه یه که لوتکه به زره ناوداره کانی به م جوړه یه
 ۱ - لوتکه ی حاجی سه بید (۲۶۱۷ گه زبه رزه) ۲ - لوتکه ی کونه که شک (۲۶۸۹
 گه زبه رزه) ۳ - کیوی به رده قوت له نیوان باشماخ و جعفرخان دایه - لوتکه ی سولتان
 له نیوان چنارتو و باشماخ دایه - لوتکه ی (چادره که) که ۲۶۶۲ گه ز به رزه له نیوان -
 ته خت وعه لیاواوده ره شیخان دایه - لوتکه ی (ماین گلیاو) له باشوری ته خت دایه، کیوی -
 کانی ده رویش - که ۲۲۲۹ گه زبه رزه) له نیوان دیکانی ده ره قوله - خوشینان - عه لیاوای
 ته خت. سه یفاوا و ضامنوا دایه -

۴۸ - کیوی به رزی ۱۷۸۹ گه زی - له نیوان شاشاگه ل - ته مره گ - جونیان دایه -

۴۹ - کیوی - ۲۰۲۰ گه زی له نیوان هه وی، ته یمان قه لا - نیرو دایه

۵۰ - کیوی (کانی نه حمه د) له نیوان هه وی و ته خت دایه -

۵۱ - کیوی قه لا - له باکوری باشماخ دایه -

۵۲ - زنجیره کیوی به رزی ۲۱۳۵ گه زی له نیوان - میراوا - شه مسه - ته یمان قه لا -

قه لاجوخه، شیرانشای تیله کو، دایه -

۵۳ - کیوی میژویی (تاقه دار) که ۲۳۵۲ گه ز به رزه - له نیوان - قه پلانتو - مه لاسالار

- عه لی مه رده - کانی سور و اصحاب دایه -

۵۴ - کیوی - ۲۱۱۹ گه زی له نیوان مه لاسه لار - سپه وره - قاضی خان

قوزلوئی سه ری دایه -

۵۵ - کیوی کوژکوژ - له نیوان - دیکانی سپه وره - قازی خان - نه حمه د مه رده -

سیراجاوا، قه لاگای کۆرکۆر - پارسانیان - دایه -

۵۶ - کئیوی ۲۰۳۹ گه زی له نیوان جونیان - قه لاگای کۆرکۆر - پارسانیان - چاپانی

سه روخوار دایه

کئیوه کانی - دیکو کانی کولته په و صاحب

۵۷ - کئیوی به رده سور - له نیوان دیکانی - سوئنه کاکه سیاو - صاحب، مه حموداواو

نینچکه دایه، که له گه رده نه ی مه حمودا واکه شه قامی سه قز بوئسه - به وئداده رۆا -
به رزایه که ی ده گاته ۱۷۰۵ گه ز -

۵۸ - کئیوی به رزی ۱۸۷۰ گه زی - له نیوان دیکانی - عه لیاوا و کیسه لان دایه

۵۹ - کئیوی به رزی ۱۶۸۲ گه زی - له نیوان دیکانی - چی چی خوار، تیکانلو -

که ریمواوا و عه لیاوا دایه -

۶۰ - کئیوی سولتان - له نیوان دیکانی - دالو - عه لیاوا - چی چی خوار، قوتانجوخ -

پاپش خان - چاخلو - دایه -

۶۱ - کئیوی - تاوه قران - له نیوان دیکانی - زیویه - قه ره ناو، نه ولمومن ودالو دایه -

۶۲ - کئیوی - زیقنه (۱۸۵۰ گه ز به رزه) له نیوان دیکانی سولاکان - نه ولمومن -

زتیویه و کورد که ند، دایه -

۶۳ - کئیوی (دیوان) له نیوان دیکانی اصحاب - کورد که ند - سولاکان - عه لیاوای که

ره فتو و ره حیم کوژیواو، دایه -

۶۴ - زنجیره کئیوی - نه وره زاق (عبدالرزاق) که ۲۵۲۴ گه ز به رزه - له نیوان دیکانی

- سولاکان - نه ولمومن، یورقول، پاشبلاغ - نالیار - ده ریه مه دان - قه لای که ره فتو -
مه سموداوا - عه لیاوای که ره فتو داهه لکه وتوه

۶۵ - زنجیره کئیوی (هه زار باخ) له نیوان دیکانی - کوروز، کوپه قران - میر سه بید -

که ره په مه دان و نالیار دایه و، پالی داوه به کئیوی ۲۲۵۹ گه زی - له نیوان دیکانی -

نالیار - که ریمواوای نه یاغچی - کوچه ته لا و نه یاغچی

۶۶ - کئیوی کانی - له نیوان دیکانی ده رویشه ره ش، قاشوق - کوچه ته لا -

کوروز دایه -

- ۶۷ - کتوی (شانشین) له نیوان - کوچه ته لآ - فه یزاوا و نه یاغچی دایه -
- ۶۸ - کتوی ۱۶۷۰ گه زی له نیوان - نه یاغچی (فه یزاوا) خوشقشلاخ - که چومی ساروخ له باکوریه وه به نیوان نه م زنجیره کتیه و زنجیره کانی - سوروسات و به یان دایه ره و خوره لات دا ده په زی، نه م به یانه یغه پری به یانی، باکوری دتی به خیر و پیری و میزویی - صفاخانه یه -
- ۶۹ - هه روا به قه راخی باشوری چومی - ساروخ داده زوین و به زیر له م کیوانه زه ت ده بین ۱ - کتوی ۱۶۸۴ گه زی له نیوان - خوشقلاخ و صفاخانه دایه ۲ - کتوی ۱۵۷۷ گه زی له نیوان - باله قولو (تومار قامیش) و (عه باسه زه قه) دایه ۳ - کتوی ۱۷۰۵ گه زی (پیر محمد) و (کیل بر) له نیوان (په چه سور) تومار قامیش و باله قولو دایه -
- ۷۰ - کتوی - ۲۱۹۰ گه زی (کتیه زه ش) له نیوان - نالیار - باشبلاغ و که ریمایوی نه یاغچی دایه
- ۷۱ - کتوی - (سوره واله) له نیوان دیکانی (یورقول)، به رچه م - نه خضراوا - زه حیماوا و باشبلاغ دایه،
- ۷۲ - کتوی - ۱۹۱۲ گه زی شیخ زه زا - له نیوان - زه حیماوا. کانی سبی - حاجی حه سه ن دایه -
- ۷۳ - کتوی ۱۷۳۸ گه زی له نیوان - یورقول - قه ره ناو - به رچه م دایه
- ۷۴ - کتوی ۱۵۹۵ گه زی (قه لآته زه شه) له نیوان - چول مه لو، یازبلاغی - قشلاخی زه زا - تومار قامیش - سه یدوا - کولته په، خوشه ده ره و، کتله که وو دایه -
- ۷۵ - کتوی ۱۵۷۳ گه زی له نیوان قه لآکون و نمه ینه و سه ددی سه قز دایه
- ۷۶ - زنجیره کتوی (شاخه زه ش) له دیکانی - گوده رزو حه سه ناوای گوده رز، له خوره لآته وه به ر و خوراوا تا دیکانی - مۆکه و سلیمانکه ندی و گاو شه له، دریزه ی هه یه، هه روا له باشوره وه به ره و باکور له دیکانی (پیر یونس) و (ناره بوغلوی خوارئی) به نیوان (نه ویه هار) و (ناره بوغلوی) سه ریداده روا تا دیکانی (یه نگی که ند) و (به رده زه رد)، جاله هه رشو یتیکدا ناوتکی تاییه تی خوئی هه یه وه ك ۱ - لوتکه ی باشوری خوره لآتی - ناره بوغلوی سه ری به ناوی ۱۷۴۹ گه ز به رزه - ۲ - لوتکه ی نیوان یه نگی که ندو به رده زه رد به ناوی ۱۷۳۸ گه ز به رزه - ۳ - لوتکه ی نیوان به رده زه رد و کانی زوراب ۱۸۵۰ گه ز به رزه - ۴ - لوتکه ی نیوان مۆکه و کانی زوراب - ۱۸۷۰

گه ز به رزه - ۵ - لوتکه ی باشوری خوراوی گوده رز به ناوی (جاکویار) ۱۸۱۳ گه ز به رزه - ۶ - لوتکه ی (قه لای ترشه) له نیوان پیر یونس و ناره بوغلوی خواری دا گه ز به رزه -

۷۷ - زنجیره کیوی (له یلان چوخه) یا (زه قیتان) له نیوان دیکانی گاهه شه له - سلیمانکه ندی، موکه - ناره بوغلوی خواروسه ر - ناخه په - کانی جیژنی - ده ره په مه دان - کانی نیاز - نالتون خواری - قاره وا و کونه کوتردا هه لکه وتوه که له باکور و خوژه لاته وه ده سستی له شاخه زه ش به رنه داوه، لوتکه ی نیوان - گاهه شه له و کانی جیژنی ۲۱۵۰ گه ز به رزه - نه م کیوه کانی ناسن و پولاو - رۆح (نالمنیومی) تیدایه -

۷۸ - زنجیره کیوی (به رده زه شه) له نیوان دیکانی گاهه شه له - کونه کوتردایه که به نیوانی - گاهه شه له و ناره بوغلوی خواریداتی ده په زی و به زنجیره ی له یلان چوخه وه ده نویسی له خه لکی نه م شوینانه م بیستوه که ده یان وت زقرمان له کارناسانی ده ره وه بیستوه که - کانی ثورانپوم - یان تیدایه (خوازاناتره)

۷۹ - زنجیره کیوی مه لا محمد - له نیوان دیکانی - داشالوجه - نالکه لو - نه سراوا (ناصروا) قه یله سون، به ده راوا - کارزه - دۆزه خده ره - تاوه قرآن داهه لکه وتوه که چۆمی سه قز له پله ی - ئاستانه - به ولاره به ره و باکوری خوهره لات باده خوا و زنجیره کیوی - مه لا محمد - له زنجیره کیوی - له یلان چوخه ی - جیاده کاته وه، لوتکه ی کیوی ۲۱۶۷ گه زی - گازه ش له خوهره لاتی - تاوه قرآن دا - هه روه هاکیوی - به رده سور - له نیوان - نالکه لو - داشالوجه و کانی جیژنی دا - هه رکام لقیکن له م زنجیره کیوه - نه م کیوه - کانی ناسن و بولای تیدایه و زور به پیت و له وه زخوش و به ده ره تان و سایه چه وره

۸۰ - (زنجیره کیوی - پله ی ئاستانه) - هه نڭه ژال - پاله وان - ته په لوس - به رده زه شان - نه م کیوه کانی ناسنی تیدایه کونه زه رد، قه لاته زه شان - ناغه لیان - بیژنگ به سه ر - که له خوهره لاته وه به ره و خوراوا، له پله ی ئاستانه ی سه رچۆمی سه قز تا کیوی بیژنگ به سه رله قه راخی خوهره لاتی که لی سه راروو به رووی کیوی (بالو قایه) دریزه ی هه یه وله نیوان دیکانی - کانی نیاز - نالتونی خواری - قاره وای سه قز - ده ره په مه دان و زنجیره کیوی - له یلان چوخه، گاهه شه له و دیی چۆلی - کونه کوتردایه - کیوی کونه زه رد - له یه ک کیلومتری باکوری نالتونی خواریدا - نه شکه ویتیکی زور به سام و به رین و میزویی به ناوی - کونه زه ردی - تیدایه که به داخه وه تانیستا که نه هیچ -

گه رالی سه ری لی داوه، نه هیچ کیو بۆری پیدایا گه زاوه - هه روا - کونه قه ل - ناوی نه شکه و تیکی سه رئاوه له یه - که به کیوولا پالی - کونه زه رده وه یه، که هه موکاتی پژه له قه ل و کو ترو په له وه ره بۆیه بیان وتوه - کونه قه ل - که ورگی حه نیفه خاتم له کیوی پاله وان دایه، کوردستان پژه له م جوژه نه شکه وتانه، که بوکاتی فه رعانه جیتی سه یران و دیتن و گه زان و سه رنج دانه - بو کاتی ته ننگانه یش سه نگره ری شه زه ف وحه شارگه ی شیرانه، که خوژگا یه کوو خه لکی وریاوژی کورده واری بیری تیزیان جنسقا یه ته کار و، چاویان هه لیتایه و به وردی وله سه ره خو، له و گشت خه لاته بی منه ته نه برآوه ی سورشت، که دهستی به هیژوده سه لاتی به دی هیته ری، نه خش پیده ری بونه وه ر، له کوردستاندا دایناوه، تیفکرایه تن، پیم و ابوو نیرنه یان ده هیشت له مه و لاء، قه لی گزه ون و قالای و زوره ش - هیلانه ی تیدا بکاوه جالجالو که ی بی فه زبی ته نی و مارود و پشک تیدا بۆری شه مشه مه کو بیره ی بی خیر داگیری بکا و دیوزمه ی چاوبزی دل پیسی ده س وه شین، خو ی تیدا بشارتته وه، پاشانیش بیجگه له سه ریشان و فریودان و زانی گران و نه گبه تی چی ترمان بۆیه جی نه هیلن!

پیم وایه نه وکاته دیوه زمه ی نه گبه تی و ژۆزه زه شی ده روا ده تازی، نه وکاته مارود و پشکی به چزی لی ده بری، نه وکاته قه ل و قالای هه زاری لی هه ل ده فری، نه وکاته جالجالو که ی ویرانه که ر و شه مشه مه کو بیره ی تیدا نامینی، که وا بارانی زه حمه ت و به زه ی خودا به سه ر ولات و گه ل دا بیاری، هیزی نه برآوه ی گه ل بیته مه یدان به جاری، خه لکی ولات به تیشکی زانین و بیرو بروای خوا به سه ند، میشکی خو یان زاخاوبده نه وه، جاوئه وکاته سه ره خو بومالی خوشبه ختی بـژۆنه وه -

۸۱ - کیوی - بالوقایه - وکیوی - به رده که وه - له نیوان - نه حمه داوای سه را - سه رکه ل و یازبلاغی دایه - نه شکه وتی بالوقایه له مه لبه ندی سه قردا به ناو بانگه - هه رچه ند نه م نه شکه وته له قه راخ نیسفالتی سه قز بوکان دایه و دیتنی بوکیو بژه کان زورهاسان و به که لکه، به لام تانیستاکه گه راله نه و ننداره کانی سورشت و کیو بژه نازاکانی ناو خو، سه ریان لی نه داوه، هیوادارم که له مه ولا سه ری له م نه شکه ته هه لیتن، تانه نیتیکه بیره وه ره کانی نه م مه لبه نده به جیهان بناسیتن -

۸۲ - کیوی نه شکه وتان - له نیوان سه را - مه ندیل به سه ر - قوچاخ دایه -

۸۳ - زنجیره کیوی - بیژنگ به سه رکه - ۱۹۲۷ گه زبه رزه - له نیوان دیکانی - قلیج

تبت - قاتان قوژده رویشالی، به رده زه رد - کانی زوراو - مه ندیل به سه ر - قوچاخ - دایه
 ۸۴ - زنجیره کیوی سویره که. که شه قامی بوکان - سه قز - به داوینی خوړه لاتییدا
 ده زوا و سنوری سه قز و بوکانه، نه م گه رده نه له سالانی پیشودا، مه کوی چه نه وزیگر
 بووه، چون نه دیوه و ده نگی به هیچکام له دیکانی ده وروبه ری ناگا، به وهویه وه نیستاکه -
 پایگا - نه ویش زورله ولای گه رده نه که وه ی لی دانراوه، سویره که، پالی داوه به
 خوړه لاتی کیوی به رزی ۱۷۲۸ گه زی (توله که) وه که له نیوان کوچکی خواری -
 کارتزه ی سه ردا و بوگه به سنی دایه،

۸۵ - کیوی ۱۶۷۲ گه زی له نیوان - قلیج - تبت - که لی (سویره که)
 قوچاخ و کوچکی خواری دایه -

۸۶ - کیوی شه مسه ددین و قه لای کچان. له نیوان هه ردو کوچک و بوغده که ندی
 دایه -

مه لبه ند سه قز - پاریزگای کوردستان (چومی ته ته هو) جه غرافیای تاریخی کوردستان

چومی ته ته هو - (= زیونه = سیمینه چوم - چومی بوکان) ته ته هوله دوو وشه ی
 کوردی - ته ته - و - هو - یتکه له ته ته: یانی هه رشتیکی جوان و سه رنج زاکیشه ر، هو: له
 کوردی موکریانیدا - هه و - یانی - نه و - نیشاره به شته که ی پیش خوړه وه ده کا - وه ک
 ده لین - پیاووه وه، جا - ته ته هو - یانی - چومی جوان و سه رنج زاکیشه هه ره وه -
 که به ره به ره - هه و - بوه ته - هو - به م جوړه بویمان ده رکه وت که - ته ته هو - وه ک -
 جه غه تو - کوردیه و تورکی نیه،

نه م چومه گه وره له م چومیلکانه پیکهاتوه -

۱ - چومی گلولان - که له کوستانه کانی دینی گه نمان - سه رچاوه ده گری و به
 به ردینی گه نمان دا داده په زی و له لای چه پیه وه چومی برایم خه سار - که له کوستانه
 کانی. کاپری - سه رچاوه ده گری، ده رژتته ناوی و به ره و قبیله باده خوا و
 له نیوان (زاواکیو) و (موسی) دا له لای راسته وه چومی موسی که له کوستانه کانی،
 دووسه ره و، که شینه ی، بانه وه سه رچاوه ده گری، له گه ل خوی ده باوبه ره و خوړه لات
 لاده کانه وه و له زاواکیوزت ده بی، له لای راستینه وه ناوی کیوی (قه لاتی) له گه ل خوی

له مه ولا به ناوی (چۆمی زاواکیو) به ره و خۆرّه لآت ده زوا تاله حاستی دئی (سارده کوستان) به ره و باکور باده خواو له لای راستیه وه چۆمی (سارده کوستان) که له کوستانه کانی (هه واره به رزه) و (میرگه نه خشینه) وه سه رچاوه ده گزی له گه ل خوی ده باو به ره و باکوره به داوینی پیچ پیچ و که وانی شاخی (دوله زه ش) داتی ده په ری و له لای چه په وه چۆمی - خۆرخوره ی، گه ورکان، که له کوستانه کانی () سه رچاوه ده گزی و ناودیی (خۆرخوره) به جی دپلی و ناوی (زیراندولیش) له گه ل خوی ده باوله زوردیی (سلامت ه وه) تیکه ل چۆمی (زاواکیو) ده بی، ده زوا و له لای چه په وه ناوی کویره کانی و له لای راسته وه به فراووزنه ی کوستانی (هه واره به رزه) و شاخی (دوله زه شی) دینه سه ره له زور (گلولانی سه ری) له لای راستیه وه چۆمی (یاغیانی) دینه سه روگلولانی سه زی به جی دپلی و ده زوا، له دئی (پیربادین) تی ده په زی و چۆمیلکه ی (کانی دریز) که له کیوی (قه ره قا)

سه رچاوه ده گزی له گه ل خوی ده باوده زوا، دیسان هه ره له لای راسته وه دوو چۆمیلکه ی تریش که له کیوه کانی و (قه لا قوزلو) دینه خواری له گه ل خوی ده با و له حاست (گلولانی خواری) ناوی (قه لا قوزلو) و (باغی شیخانیسی) دینه سه روده زوا و له حاست (قورچای خواری) تیکه ل چۆمی - قورچاده بی

۲ - چۆمی قورچا - له م چۆمیلکانه پیکهاتوه - چۆمی ناغوه تمان له کوستانه کانی گورگه و ناغوه تمان و قه ره قاوه.

سه رچاوه ده گزی وده زوا و به ناودیی (ناغوه تمان) و مه زرای قه ره قاو، به ر ناودیی (قورچای سه زی) داتی ده په زی، له به رناو دئی (قورچای خواری) تیکه ل چۆمی گلولان ده بی و ده زوا و (قوروجا) به جی دپلی، له زوردیی (قازانتاوه) چۆمی (ئینچکه) که په لیکی له کوستانه کانی باغی شیخان و نه وه له که ی دی له خۆراوای (وه ستامسته فاوه) سه رچاوه ده گزی تیکه لی ده بی وده زوا، مه زرای تورجان و قازانتاوه مه زرای شیلاناوی و تاقلآواو زه مبیله به جی دپلی، له لای راستیه وه چۆمیلکه ی - سه یدا وواجه مه یانی دینه سه روده زوا و له خواردیی قه ره گویره وه - تیکه ل چۆمی - قه ره گویره ده بی -

۳ - چۆمی قه ره گویره - له سی په ل پیکهاتوه - ۱ - چۆمی قالوی - له کوستانه کانی خۆرّه لاتی کامیشان، سه رچاوه ده گزی و به ره و خۆرّه لآت ده زواودیی، براباد، به جی دپلی و له مه زرای قالوی زه ت ده بی و به ره و باشوری خۆرّه لآت. داده په زی

له قالمویی شیخان تی ده په زئی، لیره دا چومی قالمویی زه ندان که له کوستانانی ۲۱۶۶ گه زی (خه لوه) و کوستانه کانی، گورگه - سه رچاوه ده گری و به به رناودی دادیته خواری، له گه خوئی ل ده با و به ره و خوړه لات ده زواودی (سه ممه) به جی دیلی و له به ردیی (نیسکی به غدا) چومی (قولقوله) له گه ل خوئی ده باوده زوا له به ردیی (غولامالی) تیکه ل چومی کانی سیوده بی ۲ - چومی کانی سیوله م چومیلکانه پیکهاتوه ۱ - چومی سویناس - له کوستانه کانی دئی (نستانی) سه رده شت و (گرشیلان) و کیوی (کابری) سه رچاوه ده گری، له باشوره وه به ره باکورده زوا و به م لاولای (گرشیلان) دا تی ده په زئی، له نیوان دیکانی (سویناس) و (ماژگه) له لای راسته وه ناوی (ماژگه ی) دیته سه روده زوا و به ناودی (سویناس) داتی ده په زئی، له نیوان دیکانی (پاش به رد) و (کاولان) تیکه ل چومی کاولان ده بی

۲ - چومی کاولان - له کوستانه کانی - برایم جه لال له خوړاواوه به ره و خوړه لات سه رچاوه ده گری و له دئی (که له کاوی) زه ت ده بی و له حاست دئی کانی سپی له لای چه پیه وه ناوی کاولانی سه رئی، دیته سه روده زوا، له حاست دئی، (کانی ره ش) ناوی چومیلکه ی سارد و سوکی دوپه له ی (کانی زه ش)، که له کوستانه کانی (نستانه) وه سه رچاوه ده گری و په لیککی به کانی زه ش - دادا ده په زئی و په له که ی تریشی له خوار کانی زه شه وه پئی ده گاوبری ده زوا و تیکه ل چومی (که له کاوی) ده بی، ده زوا، ده گاته - کاولان، له وی چومی کوران که به به (نسی زه شدا) داده په زئی، له لای چه پیه وه تیکه لی ده بی و ده زوا و له نریکی (پاش به رد) له گه ل چومی سویناس دایه ک ده گری و ده زوا و ناوی (گامیشان) که له خوړاواوی کیوی خه لوه وه سه رچاوه ده گری له گه ل خوئی ده باوده زوا، له لای چه پیه وه چومیلکه ی (یاره لیشی) تیکه ل ده بی وده زوا، له ژووردی (کولته په) وه چومیلکه ی (زیندوه قول) دزیته ناوی وده زوا، له ده راوی (قولوی سه رو خوار) ده په ریته و ناوی چومیلکه ی هه ردو (قولوان) له گه ل خوئی ده باوده زوا وده گاته به ر (چوارگا)، له وی چومیلکه ی (کامم) که به ناودی (یه لته مر) داتی ده په زئی، تیکه لی ده بی و ده زوا و ناوی (خه لیفان) له گه ل خوئی ده با، له حاست دئی (کانی سیو) ناوه کانی (وزنتاشن) و (کانی سیو) ی تیکه ل ده بی وده زوا و زووده کاته خوړه لات وله مه زرای (چوار دیوار) تی ده په زئی و له ژووردی (هه مزواوه) تیکه ل چومی چوار دیوار ده بی -

۱) نسی، یانی نسا: شونی که یاش نویزان خوړلی نه دا، ره ش، به مانا رنگی ره ش، شتی باش و به کارهاتو، دارستان، میرگ و گیاجار و گهنم و جو کاتی که به خویدا دئی و ده ازیته وه ده لپن زه ش داگر ساوه، جالبیره دا به لیره وارخی پروچر، له نیوان - کوران و کاولان - دا، ده لین نسی زه ش - چون هم نساوه هم - پروو به ره م و باشه (نوسه ر)

۳ - چۆمی چوار دیوار - له کۆتستانه کانی پشتی قه مته ره له باکوره وه به ره و باشور سه رچاوه ده گزی و به به ردیکانی (قزلجه) ی سه روخوار و (به یره م) و (به ره جو) داتی ده په زی و له خوار (به ره جو) وه ناوی - به یره می تیکه ل ده بی وده زوا و به مه زرای (قولغه ته په) دا زه ت ده بی و له سه روی چوار دیواره وه ناوی دبی (باغچه ی) لای چه په وه تیکه ل ده بی و (چوار دیوار) به جی دیللی و له لای چه پیه وه چومیلکه ی (قه ره لیشی) تیکه ل ده بی و ده زوا، له ژورور (هه مزواوه) تیکه ل چۆمی کانی سیوده بی وده زوا و (هه مزواوا) و (قزل گومبه د) به جی دیللی وده زوا، له حاست دبی: (قه ره گوژ) له لای راسته وه چۆمی - قالی - له گه ل خوی ده باوله نیوان (قه ره گوژ) و (کارزه ی گلی) له لای راسته وه تیکه ل چۆمی قه ره گوژ ده بی وده زوا و به به ردیکانی قاره وای گه وره و بوگه به سنی داده زوا و له خوار دبی بوگه به سنی له لای راسته وه چۆمی سه رای تیکه ل ده بی،

چۆمی سه را - له م چومیلکانه پیکهاتوه

۱ - چومیلکه ی سه رچاوه که له به رزاییه کانی دبی قبیله بلاغی یه وه سه رچاوه ده گزی، ده گاته (سه رچاوه) له وی ناوی کانیواوی به ناو بانگی سه رچاوه، که له ناوژه هۆله به ردیکی سورشتی خودایی له قبیله ی دبی سه رچاوه وه له ده قولی و له کاتی به هاراندا له زور شوینی ده شتایی باکوری کیووزه وه زه به رده که ی، به چه شنیکی تماشایی سه رنج زاکیش، ناو هه ل ده قولی و له کاتی پایزانشدا که ناو، به لای که می یه وه ده بی، زیارتله ناشگیریکی ناو هه یه، سالانی پیشوو چه ندین - ناشی به ناو بانگ، هه ر به م ناوه ده گه زا - به لام نیستا که ته نیا - ناشیکی ماوه - دیاره هه ر نیسانی له دیتی نه م روانگاونه خش و نیگاره جوانه، دلرفین و به به ره م و قازانجه، به هه موهه ست و به گشت بیرویزوا یه کی پته وه وی زه خنه وه، له به رابه ری نه م گشته زه حم و به زه بی و دلآویی، به گهینه ری، نه خش پیده ری نه م خه لاته به رده وامه نه بزواوه، له حاست نه ونه خشه بی وینه که له سه رنه و ناوه کشاوه، سه ری په رستش وده غاله ت، ریزوگه ردن که چی، له سه ر خاکی شوکرو سوباسی خودا داده نی، کزنووشی به ندگی خوی بوئه با، تا به لکوو سروه ی به یانی ره حمی خوابی به هاواری، دلی سوتاوی، پرله خویناوی، حه ق خوراوه کانه وه،

پاشان ناوی سه رچاوه به ناودی داتی ده په زئی له ولای سه راوه ناوی کیوی بالوقایه و نه همه داوای سه رای دیته سه رو له نیوان کوچکی خوارو سه ری یش ناو مه ندیل به سه رو قوچاخی تیکه ده بی و کوچکی خوارتی به جی دیتی و چومیلکه ی هه به کی و باغلو جه یشی دیته سه رکه له شیوی - غه ربه غاجی و به رزای، کانی زیرینه و سونج سه رچاوه ده گزی وهه به کی و باغلو جه به جی دیتی و به نیوان - بوغده که ندی و - کوچکی خوارتی دا ده زواو تیکه ل چومی سه راده بی و که می له خوارتره وه ناوی بوغده که ندیشی دیته سه رو ناوی کیوی (توله که) و که لی سویره که یش له که ل خوی ده باوده زوا، له خوار بوگه به سستی یه وه تیکه ل چومی ته ته هو ده بی و ده زوا و ده چیته کردستانی نزه ربایجانه وه.

چومی جه غه توو (= صاحب = چومه زیرینه) جه غه توو له وشه ی - جه غه تاو - دورست بووه، کوردی یه و تورکی نیه، چون جه غه تاو - له زمانی کوردی دا بریه تیه له هه رجوره شتیکی تراویلکه که ززنوو قاوو که فه لوکه ی که وتبیته سه ر، وه که لاقاوتی که به که ف و کوله وه هه ستایی، یاوینه ی به فری که به هو ی خوور و گ رمی هه واوه توایته وه و سه ره که ی که فی کردبی، به م جووره شتانه دگوترتی جه غه تاو، یانی ناوتی که به هو ی خاکه وه که فی کردبی، (جه غ) یانی خاک، (تاوه) یانی ناوتی که له توانه وه ی به فروته رزه به دی هاتی، چاچون له کاتی به هاراند، کلبله ی به فرور نووی شیوو دۆل ولا پالان، چالی نساوان و سه رلوتکه ی شاخان، ده توینه وه، له میرگ ولا پال و ده شت و ده ر و گیاجارو چیمه ن و به ریناران نازین ده بن، گیاوگزان ده زیننه وه و داروگولان غونچان ده که ن، چوم و جوگه و شیوه لان هه لمیان لی هه ده سستی، کیزانی به حه یاو شه رمان، بوچنینی وه نه وشه و گولان، هینانی پونگه و گوزه لان، به قه راخی چوم و کانیاو و شیوه لاندا په زه ل ده خه ن، کاتی که تیشکی به تین و پرشنگداری خوورستی ساردوسرو به ستوی زه وی ده بوژنیتته وه، نه و کاته به هه رلایه کی (چل چه مه) داده زوانی چه میکی لی هه ل ده قولتی و خیروخوشی لی ده باری، به هه رده ره و شیوه لیکدا ناشگیری ناودا دیته خوار و میرده زمه ی نه گبه تی بارده کا و ده تاری. له م کاته دا: له هازه ی باوگرمه ی هه وران، شریخه ی بروسکه و به رقی ناسمان، قه لپه زه ی ناوی سه ربه ردان، دیمه نی تاوگه وریژاوان، قاسپه ی که وان له سه ر کیوان، خرمه ی باران له به یانان، هو هو ی شوانان له کوستانان،

جه غه توو - ناوی زورده بی، خه لائی خوابه خیر ده بی، سالی وا بووه که جه غه توو نه ونده زوروزه به ن هه ستاوه و به گوزو فرداپه زیوه، که گاشه سه هولی نه وه نده گه وره ی تلاندوه و له گه ل خویدا هیناویه تی که له پاکله ی پردی (ناونیان) گیراوه ، نیوان پاکله که، ناوی توزه ی جه غه توی نه کیشاوه و ناو وه سربرده که وتووه، ته نانه ت له سالی - (۱۳۶۰) هه تاوی - جه غه تو - پردی ناوینانی له جیی خوی ترانندوه قه راخی لای ناوینانیش ناوبردی و ماوه یه کی زور ماشین نه ی ده توانی که له پرده که بیه زیتته وه، به م هویه به م چومه - وتراوه - جه غه ناو - یانی ناوی که له خاک نازین بووه و که فی کردوه - به ره به ره بووته - جه غه توو - هه روه ک هوبه توو (هوبه ناو) بووه و به ره به ره بووه ته - هوبه توو -

۱ - جه غه توو:

چومی جه غه توو (= چومه زیرتته = چومی صاحب) له م چومانه پیکهاتووه یه که م - چومی به یانده ره - که نه ویش بوخوی له م په لانه پیکهاتووه - ۱ - چومی حه وتاش که له کوستانه سه رسه وزه به سام و دیمه نه کانی، کانی یه تاله - دیزه به دار - کونه ورچ - که له که جاز، کیوی خان نه حمه د - سه رچاوه ده گزی و به شیوو ده ره ی پیچ پیچاویدا دیتته خواری و ده گاته دیتی خوشی - به یانده ره

۲ - چومیلکه ی بیلوکه له کوستانه کانی، قه ره ج دامان (که زور سارد و به فرگرو به گیچه له)، کیوی زاخه، ته وراسه - شیخ زه ش - سه رچاوه ده گزی و داده بورتی و له خواردیتی به یانده ره تیکه ل ناوی به یانده ره ده بی، له مه و لاپتی ده لین - چومی به یانده ره - به داوینی باکوری - لیره واری نزاره زه ش دا - داده په زتی و له خواردیتی - سیانزار - ه وه چومیلکه ی سیانزاری - که له کوستانه کانی (به ردی مه زقران) و (دوله زه شه وه) سه رچاوه ده گزی، دیتته سه ر و ده زوا تاده گاته حاست ده راوی چومی میک.

۳ - چومی - میک که له کوستانه کانی که لی با - نه کرور و، به رانان وه - سه رچاوه ده گزی و دیکانی - کانی په ری - باینجان، به جی دپلی و له ناودیتی (میک) چومی به رده زه ش، که له کوستان به رده زه شه وه سه رچاوه ده گزی و دیتته خواری، تیکه لی ده بی

و ده زوا، تاله نیوان دیکانی - سیانزاد و قامیشه له، ده چینه سه ر چۆمی به یانده ره وده زوا تاله ژووردیی (شیپانه جووه) له گه ل چۆمی هه ر میدۆل به ک ده گرن -

۲ دووهه م - چۆمی هه رمی دۆل - له م چۆمیلکانه پینکها توه

۱ - به که م چۆمیلکه ی - قزل وئل - که له کوستانه کانی - قه لاته زه ش - قه لبه ز - شوشه - کاله جاز - سه ر ته ختی عه والآن - به رده گومه ز - ناوه سبی - کیسه لاری - سه رچاوه ده گرتی و (قزل وئل) به جی دینی وده زوا وله ده شتی - گردوو قه زوانه که - له گه ل ناوی کوستانی - ته ونه لارو حه وشه گه وره - دا، ده بنه به کوده زوا و، ناوی کوستانی قه لبه زیش له گه ل خوی ده باوده زوا و له گه ل ناوی کوستانی (هه رمی خوشه) به ک ده گرتی وده زوا، تاله داوینی کوستانی کانی - هه وار - پاله وان - دانای کوستانی، گه زگه ز، له گه ل خوی ده باوده زوا و، ناوی کوستانی شیلاناوی و هه واری موسته فا له گه ل خوی ده باو به داوینی (گرده گه زۆل) دا داده په زی و له مه زرای - کانی دریز - نیوان هه رمیدۆل و حاجی عه بدول ده رژینه ناو چۆمی هه رمیدۆله وه

۲ - دووهه م چۆمیلکه ی هه رمیدۆل - له کوستانه کانی گوله زه رد، په زه ژال - هه وار میران - سامیله - کانی کوچکه که، قه بری پیره ژن - تیزاو - کیواره که وه - کوتره کان سه رچاوه ده گرتی و ناوی - په زه ژال - له گه ل خویدا ده باو به داوینی کیوی - نه سپونه واردا تی ده په زی و به به ر ناویدی هه رمیدۆل دادیته خواری و له کانی لیژ - له گه ل چۆمیلکه (قزل وئل) به ک ده گرتی و ده زوا و به داوینی کیوی - گه چ خورده که - داتی ده په زی و ناوی حاجی نه ول، که له کوستانه کانی، سیلاو - به رده سپیان (چه قه بیه که) وه سه رچاوه ده گرتی، له داوینی به رده سپیانه وه تیکه ل، قوته ی به رده گویر که، گیاجاری (هه وار که تان) ده بی که - له ناویدی حاجی نه ول ناوه کانی - سیلاو و چه قه بی، به ک ده گرن، نه مجار ده زوا و له پیچی - و شتره که - تیکه ل چۆمی - هه رمی دۆل ده بی وده زوا و به داوینی شاخی - گه وره قه لا - داتی ده په زی و ناوی کوستانی (میله زه ش) له گه ل خویدا ده باوله ده شتی (تیری) له نیوان دیکانی مام سیوه دین - و - هه نگه چینه دا - تیکه ل به ناوی مام سیوه دین ده بی،

۳ - سی ھه م - چومی مام سیوه دین - له دووپه ل پیکھاتوه -

۱ - چومیلکه ی - سی کوچکه - له کوستانانی کانی - که له که جاز. دوو پلوسکان - کونه ورچ - دیزه به دار - ناو په ر، کوته ره ش - خوراوای په ره ژال - مله ی خوئی رزگه - مچه کوژراو - به یانه خوشه - سه رچاوه ده گزی وداده په زی و له ده راوی، به یانه خوشه - ناوی کیوی به یانه خوشه له گه ل خوئی ده باوده زوا و به به رناودتی - سی کوچکه - دا تی په زده بی و ده زوا تاله گه ل چومی میشیاودا په ک دگری

۲ - چومی میشیاوی گه وره - له کوستانه کانی - شاله یاخی نه صحابه که - قوته ی سه رته زین - سه رچاوه ده گری وداده په ری و میشیاو به جی دیلی و تیکه ل ناوی - سی کوچکه ده بی وده زوا تاله داوینی - شه خسه که ی میشیاوه کونه دا، ناوی میشیاوه کونه له گه ل خویدا ده باو ده زوا و به داوینی کیوی - هه واره قوله - داتی ده په ری و له به رابه ری کیوی - گه وره قه لادا - ناوی کوستانانی، ناله سه خته، له گه ل خوئی ده باوده زوا و به ناودتی مام سیوه دین داتی ده په ری، و دی کوئیش به جی دیلی وله (تیری) داتیکه ل چومی هه رمی دول ده بی وده زوا، و به داوینی کیوی - به رزوژی که ران - داتی ده په ری و چومی - هه نگه چینه - که له کوستانه کانی - گوژه ریخان - گیازه نگ - کانی چونه ران، سه رچاوه ده گری و له خواردتی - هه نگه چینه وه ناوی (به رده که شکان) له گه ل خوی ده باو به مه زرای (کونه کورگ) داده زوا و به مه زرای - هه لوولی - داتی ده په ری و له داوینی شاخی - به ختیار له زورردتی شیبانه جووه - تیکه ل چومی به یانده ره ده بی وده زوا، له لای راستیه وه ناوی - کانی کوتری - دیته سه ر، دیسان له لای چه پیه وه ناوی - کیوی (زیژاوان) و (گیاکه ی) دیته سه روده زوا و، له لای راسته وه ناوی مه زرای (خورسه) و شیوی (دووکانیانی) دیته سه روده زوا و، لای چه پیه وه ناوی شیوی (زه لکه ی) دیته سه روده زواتا ده گاته به رناوایی (سیفه تاله)، لیره دا چومی (کانی با) که له کوستانه کانی - کانی با، ماله سوستانیه تیه کانه وه سه رچاوه ده گری، له پشت مه زرای - کانی شیت، تیکه لی ده بی و ناوی ساردو خوشی کانی شیتیش له گه ل خوئی ده باو ده گاته مه زرای «اصحاب»، لیره ناوی کوستانه کانی (قوله ره ش) (هه واره سلان) و شیوی - گلله به رانی، تیکه ل ده بی و به - شیوی اصحاب - داتی ده په ری، له لای چه پیه وه ناوی (هه واره باشه) و شیوی - کانی سوآنی (له چومی گوژان) تیکه ل چومی (کانی با)

ده بیی ، بزئی ده زوا و له لای راسته وه ناوی کوردستانه کانی، (برویشه) و مه زرای - مل خوارو، ناوه کانی قوته ی شه رگا (له قه دیما سه نگه ری شه ز به دژی داگیر که رانی زوس بوه) له شیوی چۆمی گۆزان تیکه ل چۆمی - کانی با - ده بیی و ده زوا ، له لای چه پیه وه ناوی، زیوا ساوای، و، (داره ده رویشه) یشی تیکه ل ده بیی وده زوا ، له لای راستیه وه ناوی مه زرای (دیمی شه کان) (چون به رانه کیوی پیوه بوه) دیتته خواری و له چۆمی - سیفه که - تیکه ل چۆمی کانی باده بیی و ده زوا ، له لای چه پیه وه ناوی خوره لاتمی گیاجاری (کونه مشکاوی) و، کونکواوی (نهم کیوه داری کونکو «که وتی» زوره) تیکه ل ده بیی وده زوا، دیسان لای چه پیه وه ناوی - کانی وه هاوی، تیکه ل ده بیی و ده زوا، و ناوی. گاهاره یشی، دیتته سه روده زوا ، له لای چه پیه وه ناوی - خاتونان، و میرگه وه نه وشه ی، دیتته سه روده زوا ، له لای راستیه وه ناوی مه زرای، له زره ی - دیتته سه رو به ناوایی، سیفه تاله، داتی ده په زئی و تیکه ل چۆمی گه وره ده بیی و، ده زواولای چه پیه وه ناوی کیوی - کیسه لانی - دیتته سه روده زوا، دیسان لای چه پیه وه ناوی - قه لای ده ره گولان (له ده ورائی کوندا سه نگه ری دیفاع له شه زه ف و دین بوه) و مه زرای - کانیه حوسه ینی - دیتته سه ر و ده روا - نه مجارلای راستیه وه ناوی دیتی، کاوه مه له، که له کوردستانه کانی - ناسمان بلاغی - چاوگی زیحان - مه زرای ناو گۆزان - کیوی نه سکه و، به رده سپیان - سه رچاوه ده گزی ، له به ر ناوایی - کاوه مه له، گشتیان ده بنه به ک، نه ویش تیکه ل چۆمی گه وره ی ده بیی و ده زوا ، له داوینی به زرای (بن چله) دا لای چه پیه وه ناوی مه زرای، به له جه ز (به له ک جاز) ی دیتته سه روده زوا و لای راستیه وه ناوی مه زرای - گولوانی - دیتته سه روده زوا، لای چه پیه وه - ناوی شیوی - به رده سوری - دیتته سه روده زوا، دیسان لای چه پیه وه ناوی شیوی - بیه سوتاوی - دیتته سه روده زوا، له شوینی که به - دووناو - به ناو بانگه تیکه ل چۆمی - بستام ده بیی له مه و لاهه ردوو شاخه ناو زوره کانی (جه غه توو) به ک ده گرن،

چوارم چۆمی بستام، - که لقیکی گه وره ی چۆمی جه غه تووه له م

چۆمانه پینکها توه

۱ - چۆمی باید ه رته ویش له دوولق پینکها توه، لقی به که م له کوردستانه کانی -

کوله که ملان - سنوری کوردستانی عیراق، هه واری ناغاساله - خوهره لاتی کویستانی
 قه لاته زه ش - کویستانی که له ک - کویستانی به ردی کانی گه زنه، سه رچاوه ده گزی ودا
 ده په زی، تاده گاته ده راوی بایده ری سه زی، لقی دووهه م، له کویستانه کانی - که رخنکینه
 - خوهره لاتی - توسیه وار - مه زرای سایه خان - کیوی - وه ره تاوه ر، کویستانی کانی
 سلیمانیه - کیوی، به ردی هه نگه که، مه زرای خورمز، کیوی به ردی دیمه که، سه رچاوه
 ده گزی و ده زوا، تاله ده شتی بی یان - داتیکلانو ناوی ناودتی بایده رده بی و ده زوا -
 بایده ری سه زی به جی دپلی و ناوی کویستانی - هه واره کان - کویستانی داری قیبله -
 کویستانی حه وت ناوه لان - شیوی حه مه سور - کویستانی سه رکیلان - کویستانی
 پیروه یس، که له ده شته گه وره دا ده بنه یه ک، له گه ل خویدا ده باوده زوا ، به قه راخ
 بایده ری خوارتداتی ده په زی و له نریک ده راوی بوخه لوده ززیتنه ناو چومی ماله گه وره وه،
 ۲ - چومی ماله گه وره، له کویستانه کانی قه ره خان و میشیاوی کوردستانی عیراق
 سه رچاوه ده گزی و به داوتنی کیوی، (به رده تری) داده زوا و چومیلکه ی دتی سیفیشی
 دیتنه سه روده زوا و چومی هه ردوو بایده ر له گه ل خوئی ده باوله ده راوی - بوخه لو
 ده ززیتنه ناو چومی بستامه وه -

۳ - چۆمی بستم - دیسان لقی راسته قینه ی چۆمی بستمیش له م چۆمیلکانه پیکهاتوه

۱ - چۆمیلکه ی گوکجه که له کوستانی سولتان - کیوی قادرکزیاو - کیوی دووبراوه - ۲ - چۆمیلکه کانی ته مزحان که له کیوی - شاخه زه شه وه - ۳ - چۆمی توراخته په که له کوستانی - کونه شه مشه م - کیوی (به ردی مه لاخته در) ه وه سه رچاوه ده گرن و هه رکام دیکه ی خوئی به جی دیتی و له نیوان دیکانی - گوکجه - کانی ته مرخان - توراخته په - قه مچیان - تازه دتی - له شوینی به ناوی - سی زه وان - یه که ده گرن، نه مجار به ناوی چۆمی - قامچیان له باشوره وه به ره باکورده زوا و به قه راخی خووراوی دیکانی تازه دتی و ناگجه دا تی ده په زی و به داویتی کیوه کانی - قه ره نه لیاس، قه ره خان، هه له کوکان، قه لای مام شاخه دا، ده زوا وده گاته دتی. کانامه ت، له مه و لایی ده لین چۆمی کانامه ت نه مجار به داویتی کیوی - که مه ره سور - کاشیخ - داده زوا وله - ته نگی بستم و چونه ره جار - تی ده په زی و ده گاته خواردتی بستم، له وی چۆمیلکه ی بستم که له کوستانی (نه حمه د چاوش) ه وه سه رچاوه ده گرتی، ده زژیتته ناو چۆمی بستم وده زوا، (پیره پیاوه ژیره بلیمه ته کانی کورده واری بیربان زورتیزه، نه قل وپه ندی خوشمان وه بیردینته وه، یه کی له و بیره وه ریه خوشانه یادی، نه حمه د چاوشه - نه م کابراوه که له ناوه که ی بۆمان ده رده که وی چاوشه - به زمانی نیستاکه - هونه رمه ند بوه، کاتی که ده گاته سه رنه م کیوه به دیتی دیمه نی جوان و روانگای به رزو به ته رزوزا زاوه ی، له خوئه بیته وه و بری بیرده کاته وه و سه ره له دیتی و ده لی، خوایه تانیستاکه بویه نده م لی داوه، په یمان بی له مه و لاهه ر بوتوی لی ده م، نیتروو ده کاته حه واو فووده کا به شمشاله دل بزویتنه که یدا و بریکی لی ده دا، زوری بی ناچی که گیان به گیان ناقرین ته سلیم ده کاوده مرئی، جاخه لکیش هه رله سه رنه و کیوه ده ی نین و بویره وه ری نه م زووداوه دل ته زینه په ند ناوره - کیوه که یان به کیوی - نه حمه د چاوش ناودیر کردونه مجارلای راستیه وه چۆمی - ده ره زای - دپته سه روده زواديسان چۆمی خسره وخان - که له کوستانی خسرو خانه وه داده په زی ده زژیتته ناوی و، ده زوا تا له حاست دتی - خوشه ده ره، چۆمیلکه ی خوشه ده ره یشی دپته سه روده زوا، تا له نیوان دیکانی خوشه ده ره و - بوخه لو، چۆمی ماله گه وره له گه ل خوئی ده باوده زوا، نه مجار لای چه په وه ناوی کوستانی، چه که - و کوستانه کانی هه نگه زال و ناوی کانی - هه زال - له گه ل خوئی ده باوده زوا، دیسان لای چه په وه ناوی کوستانی (خوایه ن) و ناوی مه زرای - شیلانکه - له گه ل خویداده باوده زوا، دیسان ناوی کوستانی

پشتی شه ریف و، ناوی - چه وره بیه که و، ناوی کویستانی - کونه هه نگه که - که به ده ره ی کونه گوئزه که، داتی ده په زئی له گه ل خوی ده باوده زوا - دوباره لای چه په وه ناوی کویستانی به رده دزان، و ناوی کانیه تاله و، ناوی کویستانی - مله ی به رده زه شان، کانی کوسه و ناوی - باله لوگه - له گه ل خوی ده باوده زوا، دیسان هه رله چه بیه وه ناوی کویستانی - پال قه لا - و ناوی هه واری قولقوله - و ناوی کویستانی هه واره کان و ناوی کانی - پرده به ردینه - له گه ل خوی ده باوده زوا، هه رله لای چه په وه ناوی کویستانی - به رده سپیان و ناوی کویستانی - ناسمان بلاغی - له گه ل خوی ده باوده زوا - له خواردتی - ده گا گاهه ناوه کانی - کانی چاواگه و، کانی بوئی، له گه ل خوی ده باوده زوا، دیسان هه رلای چه بیه وه ناوه کانی - مه زرای ناو باخ و حه وزه ی مرواری - و ناوی شیوی که ولان - له گه ل خوی ده باوده زوا و ناوی کویستانی - بلوکه کون و، ناوی مه زرای زه بیه چکوله و زه بیه گه وره و ناوی - روسته م به گ، له گه ل خوی ده با، به لام ناوی کویستانی - به رده زه شه و ناوی - کانی ناوه خوشه و ناوی - کانی چپاوی له شوینی به ناوی (قه لپه زه که ی پردی سوته) ده ززیته ناو چومی بستامه وه و ده زوا - نه مجارله له لای راسته وه ناوی کویستانی - دیمه گه وره ی ده گاگا و ناوی قه لاگا، له گه ل خوی ده باوده زوا و ناوه کانی کویستانی، قازان شکین و ناوی، کانی چپاوی، و ناوی کانی کرماوی، له گه ل خوی ده باوده زوا، دیسان ناوی کویستانی بی سه ران، ناوی، کانی زبوی، ناوی کویستانی کونه ورچ، ناوی شیوی باخه که، له گه ل خوی ده باوده زوا، دیسان ناوی مه زرای کانی سلیمانیه و ناوی مه زرای شیخ سه عید له گه ل خوی ده باوده زوا، نه مجار ناوی کویستانی - کلاوره ش و ناوی کویستانی - حانه خان و، ناوی شیوی چناره کانی خالو سه لیم، له گه ل خوی ده باوده زوا و به خوره لاتی مه زرای - ده گاگا - داتی ده په زئی و له حاست دتی - حاجی مه مه دان - چومیلکه ی حاجی مه مه دان - له لای راستیه وه که سی شاخه یه و هه رستی شاخه که یشی له کویستانی سه رکیلان - به ردی پرایم، و کویستانی، مه مه خانه وه سه رچاوه ده گرن و له خوار ناودیوه ده بنه یه ک، له زوردتی سوته وه - درزینه ناو چومی بستامه وه، دیسان ده زوا و دتی سوته به جی دیلی و لای چه بیه وه ناوی خوره لاتی کویستانه کانی - کاوه مه له ی دیته سه رو ناوی ده ره گه ونیش، له گه ل خوی ده باوده زوا و له دووناو تیکه ل چومی به یانده ره ده بی، به م جووره لقه گه وره کانی - جه غه توو - لیره دا یه ک ده گرن و له مه ولا جه غه توو ده زوا و ده چیته ده راوی ده ره زیاره تی - سه ری، له وی

چۆمیلکه ی ده ره زیاره ت که له کیوی - که رامیان و به رده زه شی جه وشه ن و کانی قووج، سه رچاوه ده گزی، دیت و له زیر پردی - ده ره زیاره تی سه زی له حاست قاوه خانه و ناشی کاغه ریب - تیکه ل جه غه توو ده بی و ده زوا و ده گاته ده راوی ده ره زیاره تی خواری، له وی چۆمیلکه ی ده ره زیاره ت که له به شیکی - کانی قووج و کیوی دیته خواری تیکه لی ده بی و ده زوا و ده گاته ده راوی مازواره - له وی چۆمیلکه ی مازواره که له کیوی به نه ن - دیته خواری، تیکه لی ده بی و ده زوا و به به ر ناودیتی - تاله جه ز - داتی ده په زی و ده زوا و ده گاته ده راوی - جه سه ن سه لاران - له وی چۆمیلکه ی جه سه ن سه لاران که له کیوی - دیته خواری تیکه لی ده بی و ده زوا و ده گاته ده راوی - سه رده ره و زه نگه زیزان - له وی چۆمیلکه ی سه رده ره له کیوی - دیته خوار و به قه راخی سه رده ره و زه نگه زیزان داده زوا و تیکه لی ده بی و دیتی مه زره به جی دپلی و ده گاته ده راوی - تایشه - له وی چۆمیلکه ی تایشه له کیوی - اصحابه درتزه - وه دیته خواری و چۆمی بارام له گه ل خویدا ده باو تیکه ل جه غه توو ده بی و ده زوا و ده گاته ده راوی - قشلاخی پرد - له وی چۆمی گه وره قه لا که له سی چۆمیلکه به دی هاتوه - ۱ - چۆمی جه وشه ن له کیوی - به رده زه ش - سه هولان - کیوی کانی چاو زه ش و به رده هه نگ - کانی قووج - به رانان - سه رچاوه ده گزی و به ناودیتی - جه وشه ن - داتی ده په زی و له نیوان دیکانی گه وره قه لا و عاره به له نگ - له دو ناوانی عاره به له نگ و جه وشه ن تیکه ل چۆمی عاره به له نگ دبی -

۲ - چۆمی عاره به له نگسه له سی چۆمیلکه پیکهاتوه:

— چۆمیلکه ی ده ره سی ناوی که له کوستانه کانی - نه که زوزه، بالی، به رانان - سه رچاوه ده گزی و به ناودیتی ده ره ی ناوی داتی ده په زی و له به ر ناودیتی دا، چۆمی عاقلا وا که له ده زوی عاقلا سه رچاوه دگزی له گه ل خوئی ده باو تیکه ل چۆمی سماقلو ده بی - چۆمیلکه ی سماقلو له کیوی قه یسه - به رده زه ردی که نده سوره - سه رچاوه ده گزی و سماقلو به جی دپلی و ناوی ده ره ی ناوی له گه ل خوئی ده باو ده زوا و ده گاته ده راوی - که سن نه زان -

۳ - چۆمیلکه ی که س نه زان که له کوستانه کانی - به رده که شکان سه رچاوه ده گزی، به ناودیتی، پردارو ده ونی که س نه زان داتی ده په زی وه له نیوان عازه به له نگ و که س نه زان داتیکه ل هه رده و چۆمه کان ده بی و ده زوا و ده گاته ده راوی - خورمتا، له وی ناوی خورمتا که له کوستانی - گه و ناوی دیتته خواری له گه ل خوی ده باوده زوا و عاره به له نگ به جی دیتی و چۆمی جه وشه ن له گه ل خوی ده باو ده گاته به ر ناودیتی گه وره قه لا، له خوارنا و دیوه چۆمیلکه ی تمه رچی که له کیوی ته مه رچی دیتته خواری تیکه لی ده بی و ده زوا و ده گاته به ر ناودیتی سه رسیف - له وی چۆمیلکه ی سه رسیف که له کیوی - به رده زه رد - کیوی به رده زیتناوی - سه رچاوه ده گزی، له لای چه په وه تیکه ل چۆمی گه وره قه لا ده بی و ده زوا له حاست پردی - قشلاخی پرد - تیکه ل چۆمی جه غه توو ده بی و ده زوا و ده گاته - به ر دیتی که چه ل مینگان - له وی چۆمیلکه ی که چه ل مینگان - که له کیوی به رده زیتناوی، کیوی به رده زه رد، سه رچاوه ده گزی و به ناودیدا دیتته خواری و ده گاته ده راوی - زرقه - له وی ناوی (که لی زرقه) یشی دیتته سه رو ده زوا و تیکه ل جه غه توو ده بی و ده زوا و ده گاته ده راوی - که مه ره سیاوه - له وی چۆمیلکه ی که مه ره سیاوه که له کیوی - شمشیر زیرین (که به ناوی صحابه ی شمشیر زیرینه وه ناودیر کراوه) سه رچاوه ده گزی و دیتی، که مه ره سیاوه به جی دیتی و له لای راسته وه ده زیتته جه غه تووه وه ده زوا و ده گاته، ده راوی - ده ره وه زانی نه حمه د خان - له وی چۆمیلکه ی ده ره وه زان که له کیوی - سه رچاوه ده گزی تیکه لی ده بی و ده زوا و ده گاته ده راوی - قه لا چۆمه له وی - چۆمیلکه ی قه لا چۆمه که له کیوی سه رچاوه ده گزی و به قه راخی دیدا ده زوا و تیکه ل جه غه توو ده بی و ده زوا و ده گاته ده راوی - ده ره سمايله - له وی چۆمی ده ره سمايله - که له کیوی شمشیرین زیرین - سه رچاوه ده گزی و به ناودیتی - که ندو لانداتی ده په زی و به قه راخی ده ره سمايله دا - دیتته خواری و تیکه ل جه غه توو ده بی ده زوا و ده گاته ده راوی - درگا سلیمان -

۲ - چۆمی خوژخوژه - له م چۆمانه پیکهاتوه:

۱ - چۆمی شاقه لا - (چۆم له ناوچه ی کوردستاندا له حاست هه ردی تی به ناوئه و

دیوه ناوده بزئی، چون هه ر دئی ئی له حاست خۆی مافی که لک وه رگرتنی له ئاوو به ره می تری چۆمه که هه به) چۆمی r. هه نگ لاوئی - که له شیوه پزگول وزه نویره کانی خوزه لاتی کویستانی چل چه مه و کویستانه کانی - مزگه وت و میرزا - دووبرا - قه لاته زه ش - قادر کوزباوه وه - سه رچاوه ده گزی و دئی نه رگسله به جی دئیلی و له نیوان - ده ره گاوان و نه رگسله - دا چۆمیلکه ی ده ره گاوان، که له کیوی - قه بری ده رویش، و رووکاری باشور و خوره لاتی مزگه وت و میرزا - سه رچاوه ده گزی، تیکلاوی ده بی، ده زوا تا نزیکی شاقه لا - نه مجار چۆمی، که له با - له کویستانی - کانی میرزا ، چۆمی کانی خه سره وه له کویستانی، به رده سهی ، چۆمی سلیماناوله کیوی به رده زه شه وه سه رچاوه ده گزی و، له چه پ و راستیه و، ده زژینه ناوی، دیسان به ره و دیکانی شاقه لا - ته وه که لان - بناوه چان ده که وینه زئی، لیره دا چۆمی نالیجان (که له کویستانی مه نی جاره وه سه رچاوه ده گزی) دینه سه ر و دیکانی نالیجان - ئاو باره - عزیزاوا به جی دئیلی و له نیوان بست و که که وسان دا - ده زژینه ناو چۆمی بسته وه ، له حاست دئی و زمان به ره و خوراوا ده گاته وه و به قه راخی دیکانی که که وسان و ده رویانه وشکه داتی ده په زی و له زووردئی - مه ولاناوا - وه چۆمی ئیسحاقاوا تیکلاوده بی -

۱ - چۆمی بست: چۆمی بست سی قوله و له کویستانه کانی، هه ستیره زه ش - سه رقه لیه زه - کیوی قه لا - قولی زلیخا (ناوی دایکی شیخ حه سه ن زلیخا بوه چون له م شویندا نوژی کردوه و قبيله (رووگه) ی بو دیاری کردوه به م - جیگه یان وتوه قولی یانی قبيله ی زلیخا شیوی - ده لو (ده لووله قه دیم دادی یه کی ئاوه دان بوه و خوالی خوشبو شیخ حه سه ن مه ولاناوا له م دئی له دایک بووه) کیوی کانی چاوره ش - نه م کانی یه له به ر ئاو زوری به ناو بانگه و زیاترله دووناشگیر ناوی هه به) هه رواله کیوی که نیش کوزباوه وه سه رچاوه ده گزی، له نیوان که که وسان و زمان دا تیکلا به چۆمی شاقه لا ده بی (که پیی ده وتری دوه ئاوی بست و که که وسان) -

۳ - چۆمی ئیسحاقاوا - له م چۆمیلکانه بیکهاتوه:

۱ - چۆمی باشورئی له کویستانه به زروسه رسه وزو به دیمه ن و جوا_____سمه کانی -

به رده زینقنای - له پشت دئی ناگجه ی مه ربوان و کوستانه کانی - کانی میرزا - کیوی ناو سه خت، کیوه زه شی ئیسحاقاوا - کیوی شانشین - سه رچاوه ده گزی، به ره و باکوری دئی ئیسحاقاوا به جی دئی، له نیوان سوله و ئیسحاقاوا دا چومی سوله یشی دینه سه ر، ده زواتا له نیوان سوله وده رویانی شیخ داسی چومیلکه له راست و چه پیه وه هورومی بودین، له ده رویانی شیخ زه ت ده بی و له نیوان هه ردوده رویان و مه ولاناوا دا تیکلاوی چومی شاقه لا ده بی، ده زواتا له نیوان ماسیده ره ی شیخ و مه ولاناوا دا چومی قه ره بوغره ی تیکه ل ده بی، که له کوستانه کانی خسروخان - به ردی برایمه وه سه رچاوه ده گزی، نه مجار ماسیده ره ی شیخ و کانی سه ید به جی دئی - له وی چومی (مله) له کوستانه کانی به نده نی سیقه سوره وه سه رچاوه ده گزی و دیکانی سورنج داغ، نووه بن، مله، قشلاخ، به جی دئی و له خوار ناودی خورخوره تیکلاوی چومی - خورخوره ده بی -

۴ - چومی جعفرخان :

چومی جعفرخان له کوستانه کانی سه رده ره ی باشماق و کیوی به رده قیت سه رچاوه ده گزی و مه زرای جعفرخان به جی دئی و له نیوان هه ردوگاوه که چدا، چومی گاوه که چی سه ری، که له کوستانی، مه نی جار، و به رزایه کانی خاله وازه سه رچاوه ده گزی، تیکلاوی ده بی و ده زوا وه گاوه که چی خوار، به جی دئی . له نیوان گاوه که چ و چنارتو دا، چومی چنارتوو که له کوستانی حاجی سه یده وه سه رچاوه ده گزی، تیکه لی ده بی و ده زوا و ناوی کوستانی سه ر ته زینی دینه سه روسور موسی، به جی دئی و چومیلکه ی ده ره شیخان، له کیوی - دانه په زی و تیکه لی ده بی و ده زوا تاله قاره وای سلیمان تی ده په زی و چومیلکه ی بن حانه ی تیکه ل ده بی و ده زوا و چومی ده وره قه لایش، که له به رزایه کانی مه وسماواوه دینه خوار، له گه ل خوی ده با و قشلاخی ناغاگه وره به جی دئی و له خاکی ده ره تفی زه ت ده بی و له خواردی خورخوره وه تیکلا و چومی گه وره ی خورخوره ده بی، نه مجار که زورتری ناوه کانی نه م چومه به خیر و بیره لیره دایه ک گیرده بن مه زرای خورخوره و دئی - قوتلو - به جی دئی و له خوار قوتلو، ناوی کیوی به رزی شمشیر زه زینی تیکه ل ده بی لیره دا - چومیلکه ی پیر سلیمان، که له کوستانه به رزه

به دیمه نه کانی - کانی ده رویش و کیوی چادره که ی، پشت عه لیاوای ته خته وه سه رچاوه ده گزی و به به رناو دیکانی خوشینان و، ده ره قوله دا، داده په زی و له حاست دیتی روسته مان تیکه ل به چومی خورخوزه ده بی و دیکانی شیخه له و سه یفا و اوچانه میران به جی دیتی و له راست و چه په وه ناوی دیکانی سه یفا و شیخه له ی دیته سه ر، پاشان له خواردیتی حانه میرانه وه ناوی چومه کانی ئیرانشاو باشماخ و میراوا و ئیراوی تیکه ل ده بی به م جوړه که، چومیلکه ئیرانشاه له به رزایه کانی هانه خاتونان و کانیو وزنه ی شیوو دوله کانی ژورناو دیوه سه رچاوه ده گزی و به به رناو دیتا دیته خواری و ناوی قه لا چوخه یشی ده چیته سه رو ده گاته ئیراوا، که نه م چومه له چه ندلاوه بناوانی لی هه ل به ستراوه و بو باخ و خه له و ته ره کاری وشتی تر که لکی لی وه رده گیری - به لام نه گه رده و له ت سه دی له سه ربه ستایه چ له وه چاتر بوو؟؟

چومیلکه میراوا له به رزایه کانی هوبه تو سه رچاوه ده گزی و ده گاته شه مسه و له وی ناوی شه مسه یشی، دیته سه ر و ده روا تابه ر، ته یمان قه لا، له وی چومیلکه باشماخ که له کویستانی کانی سه رده ره و تازاوا و کیوی سولتان و به رده قیت - سه رچاوه ده گزی و به مه زرا کانی باشماخ دا داده په زی و به چومی شرابخانه داده روا و له حاست ته یمان قه لا تیکه ل ناوه کانی میراوا و شه مسه ده بی و ده روا و ناوی ئیرانشاو قه لا چوخه یش له گه ل خوی ده باو ئیرا و به جی دیتی و ناوی دیکانی، هه وی و، ته خت و، ضامنا ویشی، دیته سه روبه به ر دیکانی ته مره گ و، شاشاگه ل و، چناره دادا ده په زی و له خواردیتی - حانه میرانه وه تیکه ل خورخوزه ده بی و ده روا و به ژیر پردی - سونته ته - و به قه راخی خوزاوا کیوی میزویی - نیمام - داتی ده په زی و دیکانی هه ردوو، چاپان و ئینچکه، به جی دیتی و له نیوان - قه ره ول و قوزولوی خواری - دا چومی - زایر - که له به زرایه کانی هوبه توله دوولاه - ۱ - صالحاوا و نیلو ۲ - مه لاسالار، سه رچاوه ده گزی و هه ردولا له سپه وره یه ک ده گزن و به داوینی کیوی - کورکور و مه زرای قازی خان داتی ده په زی تا ده گاته - پارسانیان، له وی ناوی نه حمه د مه رده و قه لاگای کورکوریشی دیته سه ر - نه مجار به مه زرای پارسانیان داده روا و تیکه ل به چومی خورخوزه ده بی و ده روا و له حاست چی چی خوار چومیلکه کانی تیکانلو و عه لیاوای له چه پ و راسته وه تیکلاوی ده بی و چی چی خوار - به جی دیتی، لیره دا چومی - زویه که لقه کانی له کویستانه کانی یه که داری قه پلاتو، کیوی، دیوانی، نیوان سولاکان و نه صحاب، کویستانی عه بدوزرزاق - ه وه

سه رچاوه ده گزی و به دیکانی - سولاکان - نه صاحب - قه پلانتو - نه ول مومن - کورد که ند دا دینه خواری و پیکه وه زبوه به جی دیلن و ده زون تا له نیوان چی چی خوار و دالو، داده رزینه چومی خورخوزه وه بکاتی له دالوره ت ده بی چومی یورقول که له باکوری - عه بدورزاق - ه وه سه رچاوه ده گزی و دیکانی یورقول و قه رناو به جی دلی و له زور قوتانجو خه وه تیکلاو خورخوزه ده بی، به نیواندیکانی قوتانجوخ و یاپش خان داده زوا و به ژیر پردی یاپش خان داتی ده په زی، لیره دا چومی به رچه م که له کیوی سوره واله وه، سه رچاوه ده گزی، به به رناودیتی به رچه م و قه راخی چول مه لودا، ده زوا و تیکه ل چومی خورخوزه ده بی، نه مجار به نارامی و له سه ره خوله نریکی قشلاخی ره زا، ده رزته ناو سه دی بوکانه وه -

چومی سه قز - له دوولقی گه وره پیکهاتوه:

یه که م، لقی خوزه لاتی نه ویش له م چومیلکانه پیکهاتوه

۱ - چومی که لی خان که له کوستانه کانی گوله زه ردی خاپوره دتی - ده راوی کلآوزه ش، کانی سبی - سه رچاوه ده گزی و ده زوا تا دینه ده راوی خاپوره دتی له وی چومیلکه ی خاپوره دتی که له کوستانه کانی سه رتون، سه ربه رده و، مه حمود شایه ر، سه رچاوه ده گزی و به باشوری دتی خاپوره دیدادیته خواری و ده رزته ناوه چومی که لی خان، ده زوا تا ده گاته ده راوی کپله شین لیره چومیلکه کیله شین که له کوستانه کانی به رده ربقناوی، سه رچاوه ده گزی و له به ر ناودیدا ده رزته ناویه وه - ده زوا تا ده زاوای هه مزه قه ره نیان، له وی چومیلکه ی هه مزه قه رنیان که له باکوری کیوی - شه هیده که - سه رچاوه ده گزی دیت تا تیکلاوی ده بی - ده زوا تا ده چیته ده راوی، قوره ده ره، له وی ناوی به شیکی تری کیوی - شه هیده که، و کوستانی قوره ده ره ی، تیکه ل ده بی و ده زوا تا ده راوی سیاده ری خواری

۲ - چومی سیاده ر له کوستانه به رزه به ته رزه جوانه پزگول و گیازه نگاوزه نگه کانی، سه رتون، مه یدانان، باشوری کوستانی کانی تاله - سه رچاوه ده گزی و به ره و خوزه لات به قه راخی سیاده ری سه زی دادانه بورئی و له نیوان هه ردوو سیاده ردا، ناوی

چۆمیلکه ی دیکانی داراوی - وزمه له یشی، تیکه ل ده بی و به به رناودیتی سیاده ری خواری دادا ده په زی، تاله ده راوی سیاده ر، تیکه لی چۆمی گه وره ده بی، له مه ولا به ره و باکور ده زوا و دبی - میره دبی به جی دیلی و ده گاته ده راوی ته موته له وی چۆمی ته موته یشی تیکه ل ده بی

۳ - چۆمی ته موته له کوستانه کانی - قولقوله و، پیرومه ران و که ره ویان و، قه به غلوجه و، که نده سوره، سه رچاوه ده گزی و به باشوری دبی ته موته دادیتنه سه ر چۆمی میره دبی، ده زوا تا ده گاته ده راوی به له جه ز له وی چۆمیلکه ی به له جه زو شیوه توی دیتنه سه ر، ده زوا و له ده راوی چراغ وه یس چۆمیلکه ی چراغ و یسیش له گه ل خووی ده باوده زوا تا ده گاته ده راوی مازوار له وی چۆمیلکه مازوار و میتوی دیتنه سه روده زوا تا ده چیتنه به ر دبی ته موغه له باشوری ناودیتی ته موغه لقی دوو هه می دیتنه سه

لقی دووه می چۆمی سه قز یانی لقی خوراوی له م چۆمیلکهانه
پیکهاتوه:

۱ - چۆمی میرگه نه خشینه له کوستانه کانی دووسه ر، قه لاگا - کانی کیزان - قه بری مه یدانان - کیوی کوزو کچ - سه رچاوه ده گزی و ده زوا تا ده گاته شیخ چۆبان، له وی چۆمی شیخ چۆبان له کوستانه کانی پیر چۆبان - به رده هه لو - هه واره به زره - خورماورجان - کونه په نیر، کونه وه سمان - سه رچاوه ده گزی و له خاکی شیخ چۆبان دا تیکه ل چۆمی میرگه نه خشینه ده بی، دیسان چۆمیلکه ی گوژی که له کیوی تیزکه نفه نگ، سه رچاوه ده گزی، له نیوان، کانی به ندو، شیخ چۆبان، تیکه لی ده بی و ده زوا و دیکانی، کانی به ندو، بۆبه کتان، به جی دیلی و له وی چۆمیلکه ی، تایه ر بوغده، که له باکوری زنجیره کیوی، وه ستامسته فا، سه رچاوه ده گزی، له نیوان بۆبکتان و کۆنده لاندنا تیکه لی ده بی و به به رناودیتی کۆنده لاندنا ده زوا و ده گاته قشلاخی سه ری، له وی چۆمیلکه ی پارچیان و ئاوی وه رزه مه له ی دیتنه سه ر و ده زوا تا له باشوری دبی ته موغه تیکلا و چۆمی که لی خان ده بی و به نیوان دیکانی قشلاخی خواری و قه به غلو و عه لیاوا و تایچی و نخه یده ردا داپه زی و ده گاته شاری سه قز که له حاست هه رکام له م ئاویانه

چوماوو کانیاوه کانیاو ده زژیتنه ناو چۆمی گه وره وه، نه مجار به مه نی و سه نگینی تاییه ته وه به ژیر پردی پادگاندا ده زواو پارکی شار به جی دیتی و له ژیر پردی گه وره وه نه خزی و دیکانی کانی نیاز و تاوه قران و ده ره په مه دان و کانی جه ژنی به جی دیتی و ده گاته ناخته په له حاست کانی نیاز چۆمی نالتون که له کویستانی به ناو بانگی وه ستامسته فاوه سه رچاوه ده گزی و دیکانی سونج و قامیشی شیری یازی بلاغی به جی دیتی و له قه راخ ناخکه ند چۆمی مه رخوزی دیته سه رو به ناو خاکی ناخکه ندادا ده په زتی و ناوی نالتونی سه ری دیته سه رو به ژیر پردی قاره وا داده زواو له به ردیی نالتونی خواری و له باشوری کانی نیازدا ده زژیتنه ناو چۆمی سه قزه وه و ده زوا و دیکانی کانی نیاز و تاوه قران و ده ره په مه دان و کانی جیژنی به جی دیتی و ده گاته دیتی ناخته په له وی چۆمی ناره بوغلو، که له سی کانیاو به ناوی ۱ - سه گه وه ند «سه ره ند» ۲ - قولکه ۳ - قه وه خ و به رزایی دیتی کانی زوراب و به رده زه رده وه سه رچاوه ده گزی و به به ردیی ناره بوغلوی سه ریدا ده زوا و له نیوان هه ردوو ناره بوغلودا. ناوی به رزایه کانی سلیمانکه ندی. و کیوی شاخه ره شی دیته سه روله ناره بوغلوی خواری ره ت ده بی و له زورور ناخته په وه تیکلا و به چۆمی سه قز ده بی و ده زوا و ناوی کیوی گازه شی دیته سه رو له خاکی دیتی نه ماوی دا شالوجه ده زژیتنه ناو

سه دی بوکان سه قزه وه

سه دی - سه قز -

به ته‌واوی ئەو سەرزەویانەی که ئاوه‌زۆی چۆمه‌کانی جه‌غه‌تو، سەقز، صاحیب، ته‌ته‌هو، ساروخ، دەیان گریته‌وه. تا باشوری (گۆلی ورمی) یانی له باشوری گۆلی ورمیوه تا زنجیره کیوه‌کانی (چل‌چەمه) و ئەو کیوانه‌یکه شان به شانی چل‌چەمه له خۆر‌هه‌لاته‌وه به‌ره‌و خۆراوا کشاو. له قەزنی نۆه‌می پیش‌زاینی‌دا بیان وتوه (زاموئای داخلی).

وه ته‌واوی ئەو سەرزەویانەی که له (گۆلی ورمیوه) تا به‌شه‌کانی لای سەروی چۆمی (ده‌یاله) درێژه‌یان هه‌یه، یانی ته‌واوی ناوچه‌ی شاره‌کانی میانداو، مه‌هاپاد، سەقز، بانه، سوله‌یمانی، حه‌ل‌بجه تا خانقین، سەرپلی زه‌هاو، سنه به مانای تیکراییی به (هەریمی زاموئا، لولو) ناوبراوه و به شیوه‌ی تایبەت (زاموئا یان) پهن وتوه.

له‌م زه‌مانه‌دا (۸۳۴ تا ۸۲۸) ی پیش‌زاینی ته‌واوی زه‌ویه‌کانی ده‌ورو به‌ری گۆلی ورمی و (زاموئای داخلی) (له ولاتی میانداووه تا سەقز) به ده‌وله‌تی (مانناکان) به ناوبانگ بوه.

له سالی (۸۲۸ ی) پیش‌زاینی سه‌لمانساری سن‌هه‌م سه‌روکی ده‌وله‌تی ئاشور به هوی پیری و له کارکه‌وتوی - فه‌رمانده‌یه‌تی قوشه‌نی خوین‌خۆری خۆی به‌یه‌کی له سه‌رداره‌کانی به‌ناوی (دایان - ئاشور) ده‌سپیری. (دایان - ئاشور) هه‌روژم ده‌باته‌ سه‌ر (ئوتالکی) پاشای ماننا. (ئوتالکی) په‌نا به‌ کیوه‌ده‌با و خۆی ده‌شاریته‌وه، به‌لام ئاشوریه‌کان مه‌رو مالیاتیکی زۆر، تالان‌ده‌که‌ن و دی‌چوله‌کان داگیر‌ده‌که‌ن، وه‌ک دیکانی (ئیزیرتو) یا (زیرتو) «سه‌قزی» ئیستا‌که که په‌ناگا و قه‌لای (ئوتالکی) بوو، پاشان له‌سائه‌کانی (۶۵۹ - ۶۶۰ پیش‌زاینی) سوپای آشور له ژیر فه‌رمانده‌یه‌تی سه‌رداری خوین‌مژی ئاشور به‌ناوی (نابو‌شارو‌سور) له کیوه‌کانی (زاگروس) تی‌ده‌په‌رن.^(۱)

(ناخسری) مانایی زۆری ته‌لاش‌کرد تا کاتی حه‌سانه‌وه ده‌رفه‌تیان لی‌بیتی و شه‌وانه‌بدا به سه‌ریاندا و له به‌ینیان به‌ری، به‌لام له‌م هیرشه‌شه‌وانه‌دا سه‌رناکه‌وی و ناچار ده‌بی، پاشه‌کشی بکا و (ریگا بو سوپای ئاشور بکاته‌وه) ئاشوری‌یه‌کان هه‌شت قه‌لایان له نیوان (سنوری باشوری ماننا) و (پایته‌ختی ماننا) (ئیزیرتا) دا داگیر‌کرد. (ئه‌خسری) حه‌شارگه‌ی خۆی له «ئیزیرتا» که له‌خه‌ته‌ردا بو گوزاوه بو لوتکه‌ی «ئیشتاتو»، به‌لام ئاشوریان پاش ئه‌وه که (۱۵) رۆژ ئیزرتا سه‌قزی ئیستا‌که و قه‌لاکانی ده‌ورو به‌ری «ئوزیا» زی‌بیا «ئیزی‌بیا» (زیویه‌ی ئیستا) (نورمیا‌ته) و (ئه‌رمائیت‌یان) گه‌مارۆدا، به‌لام ده‌ورو به‌ریان ویران‌کرد و خه‌لکی هه‌ژاریان به‌دیل‌گرت و نه‌سب و که‌رو و لاخی گه‌وره‌ی شاخ‌داریان به‌تالان‌برد و شوینیان گوم‌کرد. له

نزیکی سالی ۷۱۶ ی پیش زاینی کابرائی به ناوی (تولوسونو) شای (ماننا) بوو. (تولوسونو) له بهستنی په یمان یه کیه تی له گه‌ل تاشوری خوین خوردا په شیمان ده بیسته وه و ده یه وی له گه‌ل دهوله تی (ثورارتو) دا په یمانی یه کیه تی بیهستی و دهوله ته چکوله کانی هاوسنی خوی «ئیتی» پاشای ئالابریا و تاشورله، پاشای «کارالا» به دژی تاشوری هان دا. پاشان سارگوننی دوهم پاشای تاشور به دهوله تی «ماننا» هیرش ده با و ئیزیرتا سه قزی ئیستاکه پایته ختی ماننا و دو قه‌لای گرنگی ناوه‌ندی زبیه «زیویه» و ئارمائییت صاحب یا قه‌پلانتو ده گری، تولوسونو خوی ده‌دا به دهسته وه و ته سلیمی به زه و ره‌حمی پاشای تاشوری داگیر که ده بی، چون له ژیره وه په یوه‌ندی به سیخوره کانی تاشوره وه به سبتو دیسان پاشایی (ماننای) پی ده سپیره وه، (ئیتی) یش له گه‌ل خیزانیدا بو ناوچه کانی ژیره ده سه‌لاتی تاشور دور ده خریتنه وه. به لام «تاشور له» به زیندویه تی پیستی ده که نن و نامردانه دهی کوژن.

له سالنامه کانی تاشوری، زه‌مانی (سه‌لمانسه‌ری سن هه‌م) نزیکی ساله کانی (۸۴۴ - ۸۳۶ پیش زاینی) باسن له تیک هه‌ل که وتنی تاشوریه کان له گه‌ل خه‌لکی (مادای) و (پارسوئا) کراوه، به ته‌ی تاشوریه کان سوپای نه‌وان له‌م تیک هه‌ل چونه‌دا له سنوری (زیی چکوله) (نساوچه‌ی تاشوری هه‌ولیره وه) ری ده که‌وی و له ری (زاموئا) (دهوله تی لولوبی) و (نهمری) یه وه له ری «کو» و رانیه و قه‌لادزی و سه‌رده‌شت یا سوله‌یمانی و پینج‌وین و هانه تی ده‌په‌ری و هه‌ل ده‌کوئیه سه‌ر (پارسوئا) و (مادایی) نزیکی سه‌قزی ئیستاکه و له سنوری ماد، قه‌لا و قشله‌یه کی زور به‌دی دینن.

دیسان له ساله کانی (۸۱۰ - ۸۲۴ پیش زاینی) سه‌روکی تاشور به ناوی شمسی نه‌دادی پینج‌ه‌م ناویکی له گه‌لی (مادای) برده وه به قسه‌ی خوی ده‌لی خه‌لکی سه‌رزه‌وی هادم وادار به فه‌رمانبه‌ری و باج‌دان کرده. به لام چون ولاتی نهمری (کوردستان) له گه‌ل دوژمنه کانی تاشوردا په یمانی یه کیه تیان به سبتو ده‌ستی تاشوریان له به‌شی سه‌رزه‌وی (ماد) کو‌تا کرد. له گه‌ل نه‌ویش تاشوری خوین مژده‌ست به‌رداری خاکی به خیر و بی‌ری ماد (کوردستان) نه‌ده‌بو و له ماوه‌ی ۶۵ سال‌دا هه‌شت جار به خاکی (ئامادای) و چوار جار به خاکی نهمری (به‌شی له کوردستان) و دوچار به دهوله تی (مانایی) (ناوچه‌یه کی تری کوردستان) بی هه‌ده‌ف و ئاکام سوپای زاکیشا و هوروزمی هینا، دیاره نه‌م تیک‌شکان و زاوانانه دواوه‌ی، تاشوریه کان نیشانه‌ی موبارزه و مملانه‌ی خه‌لکه کانی کوئستانی زاگروس (کوردان) له به‌رابه‌ری ده‌س دریزی و زور ویزی هاوسنی سته‌مکاره کانیاندا بو، جا بو نه‌وه یکه به هه‌ر شوین و ریگانی بووه

ده‌ستیان کۆتا که‌ن و ریی هیرشیان لئ بگرن، خێله به‌ربلاوه‌کانی ئەم سەرزەویه‌یه‌یه‌ کیه‌تیان پینک‌هینا.^(۱)

سارگۆنی دوهم له له‌شکرکه‌شیه‌کانی خۆی (له‌ ساڵی ۷۱۵ ی پیش‌زاینی) دا‌ناوچه‌ی (خارخاری) داگیر کرد و خه‌لکه‌که‌شی به‌ دیل‌گرت، له‌ شوینی خه‌لکی ئاواره‌ و ده‌ربه‌ده‌ری (کورد) هەر له‌م شوینه (هه‌وشار) کۆچه‌ریانیکی نیشه‌جئ کرد که به‌ گومانی نزیک به‌ بروا (یه‌قین) ئەم کۆچه‌ریانه (اسرائیلیانی) بون که له‌ ساڵه‌کانی (۷۲۱-۷۲۲ ی پیش‌زاینی) هاتبونه ژێر فەرمانی ئاشوریه‌کانه‌وه‌ - سارگۆن خارخاری زۆر قایم و مه‌حکمه‌ کرد و به‌ ناوه‌ندی ناوچه‌یه‌کی ئاشوری قه‌راردا و کابرایه‌کی به‌ ناوی (مانوکی نی‌نوئا)ی کرد به‌ حاکمی ته‌وی.^(۲)

(خارخار) ئیستا که ناوی دئی‌یه‌کی زۆر ئاووه‌وا‌خۆش و دلگیر و به‌ دیسه‌نی ناوچه‌ی هه‌وشاره‌ و له‌ داوینی کویستانی به‌ ناویانگی (ماین‌بلاغ) دایه‌، ئاشوریه‌کان بۆ ته‌وه‌ ده‌سه‌لاتی خۆیان په‌ره‌ پین‌بده‌ن (خارخاریان) کرد به‌ ناوه‌ندی مه‌ل‌به‌ندی زێرخیزی هه‌وشار بۆ تالان و بروی مال و سامانی خه‌لکی کورد. ئابوری ئەم ناوچه‌ پز ده‌غل و دان و به‌ به‌ره‌مه‌یان ده‌دا به‌ ده‌س (جوله‌که) به‌ کرئ‌گیراوه‌ سود‌خۆره‌کانه‌وه‌، هەر به‌ ده‌ستی ته‌نقه‌ست (جوله‌که) قین له‌ دل‌ه‌ ته‌ماح‌کاره‌کانیان له‌ شوینی کوردکاندا نیشه‌جئ کرد. هه‌روه‌ک ئیستا که‌یش (جوله‌که‌کانیان) له‌ جینی (فلسطینیه‌کاندا) داناوه‌، جوله‌که‌هه‌میشه‌ (کتکه‌نه‌وتینه) بوه‌ له‌ هەر لاوه‌له‌ ناوه‌رگه‌لیکدا بوبن ته‌نیا‌کاری ئازاوه‌ نانه‌وه‌ بوه‌، له‌مه‌ واده‌ره‌که‌هوی ته‌و جوله‌کانه‌ که له‌ ساڵه‌کانی ۱۳۲۶ ی هه‌تاوی به‌و لاوه‌ کوردستانیان به‌جئ هیش و چونه‌وه‌ بۆ (فلسطین) له‌ بنه‌چه‌ی ئەم جوله‌کانه‌ بویتن، به‌لام ئیستا که‌ شاره‌کانی سه‌قز، بوکان، مه‌هاباد، تیکاب، یانه، سه‌رده‌شت، شنۆ، پیرانشه‌هر، جوله‌که‌یان تیدا نه‌ماوه‌.

له‌ ساڵی ۳۶ ی پیش‌زاینی شاری شیز (ته‌ختی سوله‌یمانی) ئیستا که، که‌وته‌ گه‌مارۆی ئەنتوان سه‌رداری زومی‌یه‌وه‌.

یه‌کئ له‌ سه‌رداره‌کانی روم به‌ ناوی ئەنتوان به‌ سیزده‌هه‌زار قۆشه‌نی جه‌نگیه‌وه‌ هیرش ده‌باته‌ سه‌ر ناوچه‌ی ئازهر‌بایجان (کوردستان) پاش‌گرتن و تالان‌کردنی ئازهر‌بایجان هوروزم ده‌باته‌ سه‌ر شاری گه‌وره‌ی «شیز» ته‌ختی سوله‌یمانی ئیستا که‌ی هه‌وشار، که‌ له‌وکاته‌دا زۆر ئاوه‌دان و شاریکی‌خۆش و رازاوه‌ و ته‌یار بوه‌.

۱- تاریخی ماد، دیاکونوف، جلیل ضیاءپور

۲- تاریخی ماد، دیاکونوف، جلیل ضیاءپور

کوردان له ده ورنانی پیش چه رزه کی پیغه مبه ردا (د)

له ۲۰ - ی مانگی «اگسطس» سالی ۵۷۰ زاینی به رابه ربه رۆژی دوشه ممه، دوازده ی مانگی «ربیع الاول» (مانگی مه لود) و چله مین سالی شایه تی «انوشیروانی» کوزی قوبادی کوزی فیروز. که نه و ساله به سالی «فیل» ناوده برا. چه زره تی (محمد) کوزی عبدالله کوزی عبدالمطلب کوزی هاشم له بنه ماله ی چه زره تی «نيسماعیل» و «نیراهیم» له شاری (مه ککه ی) به ریز گیراو. له گه ره کی «سوق اللیل» له مالیکدا که پاشان پیغه مبه ر (د) نه و ماله ی دابه (عقیل) ی برای چه زره تی عه لی (خ). دوا ی مردنی عقیل کوزه کانی نه و ماله یان به «محمدی کوزی یوسف» (برای چه ججاجی کوزی یوسف) فروشت. پاشان (خاتو خیرران) دایکی هارون الرشید. نه و ماله ی کرد به «مزگه وت». به مامانی (شفا) ی دایکی «عبدالرحمن کوزی عوف» له دایک بوه.

شاکانی ساسانی و شاکانی رۆم بو داگیر کردنی (جه زیره العرب) و وه ده س هینانی دلی خه لکه که ی به تایه ت (زیوانه) کانی «بیت الله» و چه وسانه وه وزیر زکیف خستیان. کئی به رکئی و موسابه قه یان نابوه وه.

شای (چه به شه) به دنه ی شاکانی رۆم به چه فتا هه زار سه ربازه وه به سه روکایه تی کابرای به ناوی «اریاط» سه رزه وی (یه مه ن) داگیر ده کا پاشان (ابرهه) ده کری به سه روکی (یه مه ن)، نه م کابرایه به خه یالی باتلی خوئی، بوچکوله کرد نه وه و له بره و خستنی (بیت الله) هات و له (صناعی) پایته ختی (یه مه ن) مالیکی جوان ورازاه ی به ناوی (الفلیس) دورست کرد و به خه لکی زاگه یانده، که به جیتی نه وه پچنه ته وافی (بیت الله) با پچنه ته وافی (الفلیس) به لام خه لکی به دنگی ناحه قیه وه ناهاتن، ته نانه ت به جیتی ریز میزبان تی کرد، نه م کاره رقی نهینی (ابرهه) ی هه ستاندو په لپ و بیانوی دا به ده سته وه. سوئندی خوارد. چون عه ره ب مالی (الفلیس) یان شیرزه کرده و به بی نه ده بی له گه لیا جولآونه ته وه. ده بی له توله دا ریزی مالی «بیت الله» یان بشکینم و به سوپای فیل بی رۆخینم.

به م جوړه به خوئی و سوپاوه، ته کانی داریز مالی خودا بشکینتی. به لام خاوه نی مال. (طیراً ابابیل) ی بو ناردن. وه ک ناردی ناودرک بلاوی کردن. جایغه مبه ری مه زن و به ریزی خودا چه زره تی محمد مصطفی (د) له م ساله دا له دایک بوه، بو به سالی فیل ناویانگی ده چوه (سالی ۵۷۰ زاینی) جادوا ی مردنی (ابرهه). (مسروق) ی کوزی (ابرهه) ده بی به شای

(۱) تاریخی الکامل ده لی له چل و دووهه مین سالی شایه تی (انوشیروان) داله دایک بوه جلد ۵ ص ۱۱۶ ترجمه فارسی

(یهمن) له لایه کی تره وه، کاتی که (ابرهه) به دهنی شای رۆم (یهمن) داگیر ده کا. کابرای به ناوی (ذویزن) سه رۆکی یهمن ده بن، (ابرهه) به زورژنه جوانه که ی لئ داگیر ده کا و له خوی ماره ده برئ (ذویزن) بۆسه ندنی تۆله، هاوار ده باته بهر (انوشیروان) به لام زوری بن ناچی (ذویزن) دیتق ده کا و ده مرئ، به لام (سیفی کۆری ذویزن) به دوا ی حقی بایدا ده رۆاو. ^(۱) دیسان په نا ده باته بهر (انوشیروان)، (انوشیروان) یش یکی له پیاوه گه وره شه رکه ره کانی خوی به ناوی (وههره ز) که له بهر ابر هزار پیاوی شه رکه ردا راده وه ستاوه و پشتی هه ل نه ده کرد. له گه ل سوپا به کی ته یاردا به یارمه تی سیفی کۆری (ذویزن) هوه ی ده تیزی. نه م سوپا، که له هزار پاله وانی شه رکه ر پیکه تابوو به هه شت (پاپۆر) له که نداوی فارسه وه ری ده که ون و، له ده ریای عه مان سه رده که ون و، له قه راخی سه رزه وه ی (حضر موت) پیاده ده بن. له ماوه به کی که م دا (وههره ز) (مسروق) ده کۆژی و ته واری (یهمن) ده خاته ژیر ده سه لاتی ئیرانه وه، به فه رمانی (انوشیروان) (سیفی کۆری ذویزن) ده بی به سه رۆکی (یهمن) پاشان (سیف) ده کۆژی و به فه رمانی (انوشیروان) (وههره ز) ده بی به شای یهمن. دوا ی (وههره ز) (مه رزه بانئ) کۆری (وههره ز) دوا ی نه و (تینجانی) کۆری (مه رزه بان) پاش نه و کۆری مه رزه بان به ناوی (خرخسره) دوا ی (خرخسره) (باذان) ده کۆی به شای (یهمن) (باذان) له یهمن ده مینتته وه تا کاتی که چه زره تی (محمد) ده بی به پیغه مبه ر (د) (سالی ۶۱۰ زاینی) به م شیه بۆمان ده رکه وت که شا کانی ئیران و رۆم هه رکام به نۆره ی خوی ده ی ویست که ده سه لاتی خوی به سه ر شوینه ئایینه کانی وه ک (بیت الله) یا (بیت المقدس) دابسه پینی، نه ک له بهر نه وه که بروایان به ریز و شکۆ و گه وره یی نه م شوینا نه بۆیت، به لکوبۆ نه وه ی نه م شوینانه وه ک به لگه و چه کنی کی سیاسی به ده سه وه بگرن و له کاتی پیویستا خه لکی هه ژاری بن به هاروژینن و به قازانجی خویمان که لکی لئ وه ر بگرن، له شه رۆ ناژاوه نانه وه له بهر ابره ی دوژمنی خویناندا شه ری سه ر و مالیان پی بکه ن و پیروزی پی وه ده س یتن، ههروه ک (هرقل) شای رۆم به م حیزه فیله توانی شای ئیران تیک بشکینی.

ههروه ک ده بینن هم (خسروی په رویز) هم (هرقل) هه رکام به جوړی ته لاشیان ده کرد که به هه ر قیمه تی بوه بیر و بروای ئاینی خه لکی به ره و خویمان رابکیشن. جا بۆ نه و کاره ئیران دوا ی گرتنی (بیت المقدس ۶۱۴ زاینی) صلیبی مقدسی له کلیسای قیامه ته وه

هینابو (ناورخانه ی) شیز «ته ختی سولیمان»^۱

هیرشی «هرقل» (هراکلیوس) نومپراتوری روم به کوردستان (ته ختی سلیمان)

أَلَمْ غَلَبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ فِي بَضْعِ سِنِينَ^۲ سوپای روم (له لایه ن سوپای تیرانه وه) تیک شکیندرا له نریکترین شوین به تیران له شوینی به ناوی (ازدعات یا بصری) (یا له جه زیر و بوتانی کوردستان) به لام روم پاش نه م شکانه له ماوه ی چه ند (سی تانو) سالی تر (به سه رسوپای تیراندا) زال ده بن.

نه م نایه ته له شاری «مه که» هاتوه ته خواره وه و به گه وره ترین موعجیزه ی قورنان ده ژمیردری پروداوه که به م جوړه یه

سوپای تیران له ساله کانی ۶۱۴ - ۶۱۵ - ۶۱۶ زاینی له کوردستان تی ده په زی و به جه زیر و بوتان دا ده زوا و ده گاته شام و (بیت المقدس) ده گزی و سوپای روم تیک ده شکینی^۳

پاش ماوه یی نه م هه واله ده گاته شاری پیروزی (مه ککه و) بت په رسته کانی (مه ککه) که له گه ل (بازانی) حاکمی «یه مه ن» ده س نیشانده ی شای تیران برای هاو په یمان و هاو پیروپروا ده بق. سه رکه وتنی تیران به سه رکه وتنی خویمان داده تین. به لام موسلمانان کان که له ۶۱۵ ی زاینی دا چوبون بوولاتی (حه به شه) و بیجگه له زیز و یارمه تی و هاو بروایی شتی تریان له مه سیحیه کان نه دی بوو - سه رکه وتنی رومی مه سیحی یان پی خوشتر بوو نه وانیان به برای خویمان ده زانی. به م جوړه بت په رسته کانی قورزه یش به ته وسه وه به موسلمانان کان ده لئین: هه روه ک برا (تیرانیه) کانمان به سه رابرا (زومیه) کاتنانا زال بون خوشمان به سه رتانازال ده بین، نه م نایه ته پیروزه دیتنه خواره وه و برواداره کان زوری پی دل خوش ده بین، حه زره تی (ابوبکر صدیق (ض)) به یی بروا کان زاده گه ینی که پیغه مبه ر

(۱) الکامل جلد ۵

(۲) سوره تی الروم نایه تی ۱ و ۲ و ۳

(۳) تاریخ اورشلیم - تیران در عهد باستان

(د) له لایه ن خوداوه موزده ی داوه که له چه ند سالی دا هاتودا زۆم سه رده که وی و تیران ده شکئی. (أبئی کوزی خَلْف) ده لی درۆده که ی - زۆم سه ر ناکه وی، چه زره تی (ابوبکر صدیق (ض) ده فه رمئی نه ی دوژمنی خودا تۆدرۆده که یت و خودا راس ده کا، پاشان چه زره تی ابوبکر (ض) فه رموی نه گه ر پیای، بامه رج بیه ستین، هه رکام له سه رده و شتر. نه گه رتا سئی سالی ترهه ر تیران له سه ره وه بوو، نه وه من ده و شترت ده ده می. نه گه رخۆ زۆم سه رکه وت، نه وه تۆده بی ده وشترم پی بده ی، چه زره تی ابوبکر نه م گره و و مه رجه ی بو پیغه مبه ر (د) گیراوه. چه زره تی پیغه مبه ر (د) فه رموی (بضع) له سئی وه تانویه، برۆماوه که بکه (به سئی تانۆ) سال، (ابوبکر صدیق (ض) گه ژاوه بۆلای (أبئی کوزی خلف) ووتی بوئه گه ژا مه وه تا و شتره کان بکه مه (به کسه د) و شتر و ماوه که یش بکه مه ۹ سال. مه رجیان له سه رنه مه برآوه، که نه گه ر تیران هه روا تا کونۆسال هه رسه رکه و توو بوو. ده بی چه زره تی ابوبکر صدیق (ض)) یه کسه دوشتر بدا به (أبئی) خوئه گه ر له م ماوه دا زۆم سه رکه وت، نه وه ده بی (أبئی کوزی خَلْف) سه دوشتر بدابه چه زره تی ابوبکر صدیق (ض)

له سالی ۶۲۲ زاینی کاتی چه زره تی پیغه مبه ر فه رمانی کوچ (هیجره ت) ی بو شاری (مه دینه) ده رکرد و ویستی خویشی له گه ل یاری فیداکاری خوئی (ابوبکر صدیق) (ض) به ره و مه دینه کوچ بفه رمئی «عبدالرحمن» ی کوزی خوئی به زامن دابه (أبئی کوزی خلف). دیسان له ۶۲۵ زاینی کاتی (أبئی کوزی خلف) ویستی بو شه زله گه ل موسلمانان دا بروا بو (أحد) «عبدالرحمن» زامن له (أبئی کوزی خلف) ده ستینئی. (أبئی کوزی خلف) له م شه زه دابه ده سستی پیغه مبه ر بریندار ده بی و پاش چه ندرۆژ (أبئی) به وبرینه ده چی و ده مرئی. پاشان به لینی خودا دیته دی و (زۆم) به سه ر تیراندا زال ده بی. نه و کاته چه زره تی ابوبکر (ض) یه کسه دوشتر له میرات به ره کانی (أبئی) ده ستینئی و ده بیاته خزمه ت پیغه مبه ر (د) نه ویش ده فه رمئی برۆله ناوه ژاراندا بلاوی بکه وه و بی به خشه وه، نه م کاره له پیش چه رام بونی گرو دابوه.^۱

بوئه وه بزاین پیروزی تیران به سه ر زۆم و، پاشان پیروزی زۆم به سه ر تیراندا له چ برگه یه کی میژودا هه لکه وتوه، هه روا بوئه وه بۆمان زۆن بیته وه که، گه لی کورد، له م نیوانه داچ نه خشیکی بوه وچ ناسه واریکی له سه ر پیروزی یاشکستی یه کئی له م دو ده وله ته

گرنگه داناوو باشتر نه وه به ناوژی بو دواوه بده ینه وه.

ناوری شه زی تیران و رۆم ۲۴ سال پلیسه ی سه ندوه و نایساوه له ۶۰۴ زاینی تا ۶۲۸ - ی زاینی دزیزه ی کیشاوه - به لآم له ۶۱۶ زاینی به ولاره زۆرتر پیروزی به ده س تیرانه وه بوه، له م عه دوسه ده دا (شه هربه راز) و (شاهین) که هه ردو کیان له بنه ماله ی کوردان بون، هیرش ده به نه سه رو لآتی رومی خوژه لات و هه ریمه کانی شام و مصر و ناسیای چکۆله (که به شی زوربه ی کوردستان لپیژه دایه) ده گرن، تیران ده سه لآتی خوژی به سه ر مصر وته واوی ناسیای ژیر ده سه لآتی (رۆم) دا ده سه پیتی: نه م هیرشه له نزیککی سالی حه وتی پیغه مبه ره تی خوژه ویستی خودا دابوه.

به لآم شای رۆم (هرقل) له ۶۲۲ زاینی به ولاره تا سالی ۶۲۸ زاینی هیرش و په لاماری خوژی بو تیران درژی پیداوه، ته واوی نه م شه زانه یش به قازانجی رۆم و به شکانی تیران برآوه نه ته وه.

دیاره پیغه مبه ر (د) له ۵۷۰ زاینی له دایک بوه و له ۶۱۰ - یش بوه به پیغه مبه ر شکستی رۆم به رابه ره به سالی حه و ته می پیغه مبه رایه تی (بعثت) پیغه مبه ره ناخری پیروزی رومیان و شکستی خه سره وی په رویز به رابه ره به سالی پینج و شه شی کۆچی. دیاره خه زای خه نده ق له سالی پینجی کۆچی و صلحی (حدیبیه) یش له سالی شه ش دا رۆی داوه دیاره قانون و یا سای خودا له جیهاندا و ادامه زراوه، که هه مو شکست و پیروزی دارو له له یه کی بو دانراوه. هو و سه به بیکی پیوه به سراوه، دارو له له ی پیروزی، فوت و فه نی شه رونا سینی دوژمنه، هووسه به بی پیروزیش ئیمان و دادویه کیه تی و نه سروته.

هرقل (هراکلیوس) شای رۆم سالی (۶۱۰ زاینی) کاتی ده بی شای رۆم که ولاته که ی توشی نالوزی و کتی به رکی ده بی. (خوسره وی په رویز) شای تیران له پشینوی ولآتی رۆم ده رفته دیتی و له سالی ۶۱۱ زاینی به مه به ستی جیهانی گیری هورۆم ده باته سه رولآتی شام و شاره کانی. (نه نتاکیه) و (دیمشق) ده گری و تالانی بی نه مانیان ده کا.

پاشان (شه هربه راز) فه رمانده ی قۆشه نی تیران که کوردیکی کۆل نه ده ربوه شاری (نوره سلیم) «بیت المقدس» که مارۆده دا. دوا ی بهیوت رۆژ که مارۆه به یارمه تی بیست و شه ش هه زار (۲۶،۰۰۰) جوله که و پاش شه رتکی سه رومالی شاری نوره سلیم ده گری و، صلیبی حه زره تی عیسا له کلیسای قیامت ده ردیتی و له که ل تالا نیکی زورده ی هینیته وه

بو تیران له (تیسفون) پایتهخت یا (شیز) تهختی سوله یمان شاری مه زهه بی، صلیبی مقدس داده نی سالی (۶۱۴ زاینی)^۱

خوسره وی په رویز. تم شاخویه زال زانه له نامه ی خوئی بو (هرقل) پروانه چی ده نوی؟ (له لایه ن خوسره وی په رویز. گه وره ترین خودایان و خودای سه رزه وی، بو هراکلیوس) به نده ی زه بونی بی ده سه لاتی خوم، توده له ی نیمه نیمانمان به خودای خومان هه به. زور چاکه. نه ی بو خودای تیوه نه ی توانی که شاری (بیت المقدسم) له ده س بستیتته وه؟ به خویرایی به م نیمانه ی که به مه سیحت هه به خوت فریومه ده. نه وته نانه ت نه ی توانی خوئی له چنگ جوله که کان ده ربینی. تیرچون نه توانی تیوه له چنگ من نه جات بدا

له سالی ۶۱۵ زاینی داشکو و هیزوناو بانگی تیران خویره لات و خویراوا پرده کا، له سالی ۶۱۶ زاینی شه هروه راز (شه هربه راز) له بیابانی تیوان (شام) و (مصر) زه ت ده تی و شاری (اسکه نده ربه) شاری گرنگی نابوری مصر ده گزی^۲

له سالی ۶۱۷ زاینی. شاهین فه رمانده ی قوشه نی تیران که نه ویش هه رماد (کورد) بوه. شاری (کاپادوکیه) ده گزی و ته واوی ولاتی ناسیای چکوله به که له دوی به که ده خاته زیره سه لاتی خویره وه.

(هراکلیوس) له گه ل شاهین داکو ده بیته وه، به زاوته گیری شاهین (هراکلیوس) بالویزی بو باره گای (خوسره وی په رویز) ده تیری و داوای ناشتی و ناور به سی لی ده کا. به لام (خوسره وی په رویز) بالویزی روم ده خانه به تدیخانه و هه زه شه له (شاهین) ده کا و ده لی: چون (هراکلیوست) به ده س به سراوی بوئه هیناوم ده بی نه مینی: زوری پی ناچی (شاهین) ده مرئی بواده رده که وی که له لایه ن شاهه ده رمان خوارد کرابی، چون (ماد) بوه وله جوامیریه که ی ترساوه، جابه و به هانه له به ین براوه. (خوازاناتره)

دیشان هه رله ۶۱۷ زاینی دا (شاهین) شاری (کالسدون) له زویه زوی شاری (قوسته نته نیه) ده گزی ته نانه ت گه ماروی شاری (قوسته نته نیه یش) ده دا. به لام به هوئی نه بونی پاپوژی پیویست نه یتوانی سوپاکه ی له ته نگه ی (بسفور) بیه زینتته وه و شاری

(۱) تیران در عهد باستان. تاریخ اورشلیم

(۲) تیران در عهد باستان. نکال.

(قوسته نته نیه) بگری^۱

(شه هربه راز) فاتیحی شام و نوره شلیم برایه کی نازای ده بی به ناوی (فه رخان) زوژی
(فه رخان) له ناو کومه لیکدابه (شه هربه رازی) برای ده لی کاکه له خه وما له سه ر ته ختی
(خوسره وی په رویز) دانیشتیوم. کاتی نه ته ویسان ندم هه واله به (خوسره وی په رویز)
زاده گه یه نن (خوسره و) زقی هه ل ده ستی و فه رمانی کوشتنی (فه رخان) به
(شه هربه رازی) برای ده دا. (شه هربه راز) له وه لام داده لی پیای نازا و دوژمن شکینی
وهك (فه رخان) بوکوشتن نابی. (خوسره و) په رویز ی دل ره قده سبه ردار نابی و دیسان
ده نوسی بو (شه هربه راز) که (فه رخان) بکوژی شه هربه راز له وه لام داده لی ته گه ر
پیایوکی وهك فه رخان بکوژی. کی بی ره جیی دا بندری؟

بوسی هه مین جار (خوسره وی) قین له دل ده نوسی که ده بی (فه رخان) بکوژی
به لام شه هربه راز نه م جاریش وهك دوجاری پیشوته فره ده زوا و خوانه کا ده سی به خوینی
برای بربره پستی سورکات.

له ناکامدا (خوسره وی) بی داد شه هربه راز له فه رمه نده یه تی لاده باو (فه رخان)
ده کا به فه رمه نده (خوسره و) نه مجار (له فه رخان) ده نوسی که (شه هربه راز) بکوژی.
فه رخانی برایشی ده س به جی شه هربه راز ده گزی و ده یه وی بیکوژی. به لام
(شه هربه راز) داوای موله تی لی ده کاوده لی وه سیه تیکم هه یه (فه رخان) موله تی بی ده دا.
(شه هربه راز) له سندوقی نهینی خوئی سی نامه ی نهینی (خوسره وی په رویز)
ده ردینی و ده یدا به فه رخانی برای و ده لی: من سی جار فه رمانی کوشتنی برای خومم به
زیوه نه به ردوهه رجاری به جوژی ته فره ده زویشتم و دلم بروای نه دا برای بربره پستم
بکوژم و دوژمن به خوم شادبکه م -

به لام. براتوده ته وی به م نامه پرله ته له که برای بره بره پستی خووت بکوژی؟
فه رخان کاتی واده بینی. خوئی ده خانه خاکوبای (شه هربه رازی) برای و دیسان
فه رمه نده یه تی قوشه نه که ی پیده داته وه^۲

له م باسه بومان ده رده که وی که شاکانی ساسانی هیچکاتی باوه زیان به (ماده کان)
نه کرده به لام چون ماده کان له ناو خه لکاوه هارتیز و ده سه لات و هیزکیان وه ده ست

(۱) تیران در عهد باستان

(۲) الکامل ته رجعه مه ی ابوالقاسم حالت جلد ۵

هینابوو که (شاکانی ساسانی) به ناسانی بویان نه ده کرا که به ناشکرا شکوو زیزی (ماده کان) بشکینن و ده سه لاتیان له ده س ده ریئنن. بویه هه میشه داویان بۆده نانه وه و دویه ره کیان ده خسته نیوانیان و برایان به ده سستی برابه کوشت ده دا.

دیسان نمونه یه کی ترله خه یانته و سته م و سهله یی ساسانیه کان به تاییه ت (خوسره وی په رويز)، (بارامی چۆبینه) برابه کی بوه به ناوی (کوردی) و خوشکیتکیشی بوه به ناوی (کوردیه). کوردیه ژنی به ناو بانگی (خوسره و) و هاویلله ی (شیرینی نه رمه ن) بوه (کوردی) برایشی خوشه ویست و هاویاله ی (خوسره و) بوه.

کانی (شایه) فه زمانزه وای هیزی تورکه کان. له (هورمز) یاخی ده بی و به سیسه دهه زار سه ربازی گیان له سه رده سته وه. له شاره کانی (هه رات) و (بادغیس) هه شارده گرتی و له به رابه ری سوپای (هورمزی) باوکی (خوسره وی په رويز) دازاده وه سستی.

(هورمز) (بارامی چۆبینه) بویه ره نگاری (شایه) و ده سگیری خوی و بلاوکردنی سوپاکه ی ده س نیشان ده کا (بارامی چۆبینه) یش دوازده هه زار سه ربازی کورد هه ل ده بزیری و به گورجی هوروزم ده باته سه ر سوپای سیسه دهه زاری (شایه) و به تیر شایه ده کوژی و سوپاکه یشی ته فرو توناده کا، پاشان (برموده) ی کوژی شایه دیسان سوپاسان ده داو له به رابه ری (بارامی چۆبینه) داخوی بۆشه ز ناماده ده کا. به لام مه گه رکتی له به رابه ری شیرینکی وه ک (بارامی چۆبینه دا) خوی زاده گرتی. برموده به زویی تیک ده شکمی و هه ل دی و په ناده با به یه کی له قه لا کانی. (بارام) له کوئی نابیتنه وه تا قه لا ده گرتی و (برموده) و ۶ هه زار سه ربازی به دیلی دیتی.

بارامی چۆبینه ی کوردی نازا و کوئ نه ده ر، (برموده) وشه ش هه زار دیل و تاج و ته ختی (شایه) و باری سی هه زار و شتر خه زینه و خه نیمه ت وزیرو نه تیکه. به سه ردارتکی سوپاکه ی دابه ناوی (مه ردانشا) بۆلای (هورمز) به زتی ده کا.

کانی (هورمز) نه وهه موزیروجه و هیراته ده بیئی سه رله پانا ناسی و زوده کاته شالیاره کانی و ده لی: بزوان (بارام) چ دیاری و خه نیمه تیکی بی ژوماری بۆناردوین. گه وره شالیاری (هورمز) یه زدانبه خش (به دوزمانی) ده لی نه ی شا. به لی نه مه زوره، به لام نه مه هه رچی زوری، ته نیا به رکولیکه له لایه ن بارامه وه. جاده بی. قاوه تون و شیوه که چون بویی؟

(هورمزی) گۆی له مست زقی کۆن و نوێ بیلسه ده ستینی له جیاتی نه وه ی - خه لاتی بکاو نیشانه ی سه ره رزی و ئیفتخاری بو بنیزی به (مه ردا نشادا) هه لقه یی زنجیر و ته شیه کی بو ده نیژی و په یامی پی ده دا که: خه یانه ته پی کردم و که مه ت بو تاردم. زنجیر نیشانه ی خه یانه ته و له ملی که، ته شیه که یش وه ک ژنان له لای خو ت دان یی یانی له ژن که متری. (بارامی چوینیه) کاتی ته م خه لاته ی پی ده گا. نایکاته نامه ردی مسوپاسان ده داو له به رابه ری سوپادا زنجیر له مل ده کاوته شی له لای خو به وه داده نی. کاتی سوپا ته مه ده بینن سه ریان سو رده مینی و ده لاین ته وه چیه؟ بارام ده لی: نه وه خه لاتی هورمز ه بو ی ناردوم. کاتی سوپا ته و ته وس و توانجه نامه ردانه ی هورمز ده بینن، زوده که نه (بارام) و پشت له شاهه ل ده که ن، که هه رنه م گۆی له مستی و سه لیه یی هورمز ده بیته هو ی ته وه که خه لکی هه ژاره له ته ختی دابه زینن و چاوی له کالانه ده رینن، اساسانیه کان به تایه ت (هورمز) و (خوسره وی په رویز) - سه باره ت به (ماده کان) تابله ی زق له دل و به فیل و ته نگ نه زه ربون، هه رچه ند گویان به (ماده کانه وه) ده گه زا و، ناشیان بی ناوی (کورده کان) نه ده گه زا. هیشتا بو سه ریان سه ریان ده دا و، شه ورۆژله بی ری ته وه دابون که چو نیان تیدا به رن. به سه رهاتی بارامی چوینیه به سه بو که سی که که سه و پیتیکی به سه. فاعتبروا یا اولی الابصار^٢

له م به سه رهاتانه بو مان روشن بو ه وه که گی کورد به دیزایی میژو نه خشیکی زور گر نگ و به رچاوی له نیوان دو ده وله تی گه وره ی ته ورۆزه ی جیهان و نیستا که ی خو ره لاتی ناو راسنا گبژاوه. یانی کاتی که به یارمه تی ئیرانه وه چو بی ئیران سه رکه وتوه. به لام کاتی که یارمه تی زومه وه چو بی ته وه ئیران شکاوه و زوم سه رکه وتوه.

کوردان له جه نگی جیهانی هه وه لرا

په یمانی سالی ١٩٠٧ زاینی ده وله ته کانی ئوروپای به دوو ده سته ی، متحدین، و متفقین، دابه ش کرد بوو، که ئومهراتوری عوسمانی له زیزی، متحدین، و، روسیه -

له زیزی، متفقین، له به رابه ری یه ك دازاوه ستابوون، ده وله تی عوسمانی له بی ده سی
 ئیرانی نه ورژوه ده رفه ت دئی و به بیانوی بهر به ست کردنی ناو، سوپا ده ئیرته
 کوردستانی عیراق که نه و کاته به شی بووه له ده وله تی عوسمانی،

پاشان سوپای عوسمانی له سنورده په رتته وه و شاره کانی - شوق سه رده شت و بانه
 داگیرده کاو، له کاروباری شاره کانی تری کوردستانی ئیرانیش وه ك - سابلآغ و سه قز
 ده س وه رده دا، زووسه کانیش به بیانوی قایم کردنی سنور به لآم له باقیندا به هیوای
 گه یشان به ناوه گه رمه کانی که نداوی فارس، سنوری باکوری ئیرانیان شکاندو، خوین
 گه یانده ته ورز. ده س به جی - حاجی صمدخان مقدم (شجاع الدوله) یان کرد به حاکمی
 ته ورز - الکساندر - ناویکیشیان به ناوی کنسول ناره شاری بلاغ، ده سته بی قازاخیشیان
 بوپارز گاری له گه لا نارد، کاتی، الکساندر، گه یشه سابلآغ راسته و راست کاروباری
 سابلآغی گرتنه ده ست، ئیتر - محمد حسین خانی سه ردار، که حاکمی زه سمی سابلآغ -
 بوو بیجگه له ناوشتی تری بوته مابوو، به لآم - سه ردار، به زوویی له گه ل، کنسولی روس^۱
 یه ك ده که وی و خوئی به هیزده کا و بیجگه له فه زمانه وایی سابلآغ - ده س له
 کاروباری سه قز و بانه یش وه رده دا، له م کاته دا مظفر السلطنه (سیف الدین خان) ی
 حاکمی سه قز ترسی لی ده نیشتی و ده چی بوته ورز بودیتی - شجاع الدوله - له م
 سه فره دا عبدالله خانی ناهید (ئیفتخاری سلیمانکه ندی) و عزیزخانی ساعد الممالک -
 ناموزای ئیفتخاری له گه ل ده بی (خاکه لیوه ی ۱۳۲۹ - مانگی) پاش دیتی شجاع الدوله
 و گه زانه وه یان بوسه قز گوئی بیس ده بن که: عه لی خانی ئیفتخار دیوان مامه ی باوکی -
 ئیفتخار - که له گه ل - سیف الدین خان دایتوانی ناخوش ده بی، له گه ل خیلی فه یزوللا
 به گج خیلی خوئی زک ده که وی و سه قز داگیر ده کاو (ده بیبری ده ربار) که کوردیکی
 گه روسی - بیجاری - ده بی، ده کری به حاکمی سه قز و ئیفتخار دیوانیش ده بیته
 جی نشینی^۲ (سیف الدین خان - به م هه واله دلگیر و په روش ده بی و له گه زا نه وه داهه وه ل
 له گه ل ئیفتخار داده چیته دئی - سلیمانکه ندی و پاشان ده گه رته وه بو - مه رخوز - دوی
 ماوه بی به هوئی یارمه تی باوکی ئیفتخار و، نه زانم کاری حاکم و جی نشینه که ی، دیسان -
 سیف الایخان - به فه زمانی سه ردار ی موکری ده کرته وه به حاکمی سه قز، له م کاته دا

(۱) ص ۳۰ خاطرات من

(۲) ته یمورزاده ده نویسه فرمانی حکومتی سه قز له لایهن - مشیره الدیوان پیشکاری حکومتی کوردستان بوچه لیخان
 ده نویسه

سه قز به به شی له ناوچه ی سابلاغ ژمیردراوه،

محمد حسین خانی سه رداد - به هوی یارمه تی روسه کان و دوستی له گه ل - کنسولی روس (الکساندر) ده سه لاتی گول ده کاو هیزی په ره ده ستینی، له م ساله دا (۱۳۳۲ مانگی) تاغاسه ر خیله کانی بانه له ژیر فه رمانی سه ردار لاده چن و گوی بو فه رمانی شل ناکه ن. به م جوړه سه رداری موکری - بیانوی وه ده س ده که وتی و به فه رمان سه ردار گشت خیله کانی ناوچه ی سابلاغ و بوکان و سه قز - له دیتی - نیسکی به غدا - وده شتی - «به لچر» کو ده بنه وه و، چاوه زوانی هاتی سه ردار ده که ن، تا به ره و بانه زتی بکه ون و خانه نافه رمانه کانی بانه بهینه وه ژیر فه رمانی سه ردار، پاش ده پازده زوژی - سه ردار به ده بده به ی تایبه تی خو به وه ده گاتی و به ره و بانه وه زتی ده که ون و ده گه نه دیتی - گولولان، خوالی خوش بو - نیفتخار له په رتوکی (خاطراتی من) داده لی تیمه ده سته یی له سه رخیله کانی کورده واری له - خپوه تی گه وره ی سه ردار - داخه ریکی کایه ی - بانک - بوین که - زوژ به ته واوی گیرا و هه وا تاریک بوونه ستیران به ناسمانه وه دبیندران، (هاوینی ۱۳۳۲ ک م)

پاش ماوه یی سه ردار و هاوړیکانی ده گه نه شاری بانه به لام که سی به ره نگاریان نابی و شه زتی زوونادا، زور سه یرده بینن گشت خانه کانی بانه، مال و شوینی خو بان به جی هیستوه و له ترسی سه رداره خو بان شاردوه ته وه، زوژی یی ناچی گشتیان له ده وری سه ردار کو ده بنه وه وده غاله تی یی ده که ن، سه رداریش - رشیدخانی شجاع السلطنه - مامه ی باوکی نیفتخار^۱

ده کا به حاکمی بانه وده گه رینه وه بوسابلاغ نیفتخار ده نوسی که تیمه له بانه بوین پایزی (۱۳۳۲ مانگی) که وه لبعه هدی نوتریش له شاری (سارایو) پایته ختی نیستا که ی «بو سنی» به ده ستی - صر به - خوین خوړه کان - ده کوژری و شه ز له نیوان صربستان - و نوتریش - داهه ل دایسی که به ره به ره ده وله ته کانی تریشی پیوه ده نیستی، هه رکام به قازانجی لاتی له شه ز خوازه کان، به شه زه وه ده پلیکین به م جوړه شه زی - هه وه لی جیهانی له (سه ر بستانه وه) بلیسه ده ستینی و پزوسکه ی به کوردستانی هه ژاری تیمه یش

ده گا و خه لکیکی زوریش ده سوتینی^۱

ده وله تی تورکی عوسمانی له لایه که وه و ده وله تی روسی ته زاریش له لایه کی تره وه به م شه ره وه ده پیچرین، نه م دوو هیزه گه وره زور له کونه وه چاوی چنوکی خویان بریبوه تیران و هه ریمی به خیروبیری کوردستان، به و هیوایه، که ته زاری دهستی بگابه ناوه گه رمه کانی که نداوی فارس، عوسمانیش خاکی کوردستان بوخوی نه م سه ره و سه رساخ بکاته وه، به م هیوایه هه رکام له لایه که وه، روسه کان له باکور و عوسمانیه کان له خوراواوه ده میان ژندبوه کوردستان، به داخه وه له م کاته ناسکه دل ته زینه دا، نه گه وره کان له خه می نیشتمان و خه لکدا بوون، نه هه ژارانش له وزه ی به رگری نه م سیلاوه به ریلاره به هیزه ده هاتن،

به وهویانه نافهت له دوولا، زور به ی خاکی کوردستانی ته نیه وه، وه ک خوی گه وره ده فه رمی: إِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاَهَا تَدْمِيرًا^۲

قانون و یاسای خودا له جیهاندا و ادامه زراوه، هه رکات که: سه روک و پیشوایا ده س زوشتوانی کومه ل، له فه رمانی به زدان و خزمهت به گه له که یان ده رچووبیتن و، داوونی خویان به خراپه شر کردبی، له باتی یارمه تی و خزمهت، رتنگای چه وسانه وه وسته میان گربیتنه به ر، له ولایشه وه چه و سیتراوان به ره نگاریان نه و ستابیتن و، له خراپه یان نه گیراییتنه وه، نه وه نه و گه له هه رواژر چه پوک و هه ژار ماوه ته وه

چونیه تی ناسایش و ژبانی خه لکی سه قز له وکانه ی که سیف الدین خان، حاکی سه قز بوو، کاروباری سه قز به م جووره به زیوه ده چوو، به ک نه فه ر به ناوی - که لانتەر (له جیی سه روکی شاره وانی) به کنه فه ر - داروغه بوکیشکی بازاره به کنه فه ر سه رکیشک باشی، بوکیشکی شار، که له خزمه کانی خو ی داده نا، فه راشباشی باشماقچی باشی، ناودارچی باشی. فه زاش و پیشخدمهت زوربوون، که بوکیشکی شار به جیی پاسه وانی نیستاکه، ده بوا هه مووشه وی بیست چه کدار له خه لکی ناوشار به نوره له گه ل کیشک باشی دا کیشک بدیرن

به لام زیاتر له نیوه ی خه لکی له مالیات و کیشک ته رخان بوون، ۱ - نزیکه سه د مالی

(۱) خاطراتی من

(۲) سوزگه اسراه نایه تی ۱۶

بیگانه‌ی عوسمانی ۲ - ده‌سته‌ی زاناکان ۳ - ده‌سته‌ی خانه‌کان ۴ - نوک‌ره‌کانی حکومت و خزمه‌کانیان، داروغه‌یش نزدیکی ده‌که‌سی له ژژرده‌ستا بووه، که شه‌وان کیشکی بازاری پی‌ده‌کیشان، له‌هه‌رباره‌دار یاگه‌ونی که ده‌هاته‌شاربو فروش، به‌ک قرانیان ده‌ساند. بوکیشک‌چیه‌کان له‌هه‌ردو‌کانی، هه‌ر ساله‌دوجارجه‌ژنانه‌یان وه‌رده‌گرت هه‌ردو‌کانی دوو تا پینج‌تمه‌ن.

جاری وایش ده‌بوو که شه‌وان دوکاتیکیان ده‌کرده‌وه و برتی‌شتیان لی‌هه‌ل ده‌گرت و دووباره‌دایان ده‌خسته‌وه، بو‌مه‌گه‌ردو‌کانداری هه‌ژاره‌ده‌یتوانی بلی‌نه‌مشه و دوکانه‌که‌میان‌کرده‌ته‌وه؟

له‌هه‌رکه‌سی که ژنی بینابه‌دوو تا پینج‌تمه‌نیان به‌ناوی - سورانه - لی‌ده‌سه‌ندله‌به‌رتیل‌وه‌ر گرتن‌وشتی‌ترمه‌پرسه، ژنیانی‌خه‌لکی‌تابله‌ی‌ناخوش و تال‌بوو. له‌م‌کاته‌دا حکومتی‌سه‌قر‌ته‌نیاله‌بیری‌خوش‌گوزه‌رانی‌وزابواردنا‌بوو^۱

شه‌زی‌هه‌وه‌لی‌جیهانی‌له‌ژۆژی‌۲۸ ژوئن ۱۹۱۴ (رمضانی ۱۳۳۲ هـ ق) له‌تیوان‌ده‌له‌ته‌یه‌ک‌گرتوه‌کان = متحدین (المان - اتریش - عوسمانی - بلغارستان) و به‌ک‌که‌و توه‌کان = متفقین - (انگلیس - فرانسه - روسیه - بلژیک - صربستان مونتنگرو - ژاپن - ایتالیا - رومانی - یونان - پرتقال) بیانوی‌هه‌ل‌گرسانی‌ناوری‌نه‌م‌شه‌زه‌مال‌ویرانکه‌ره، کوژرانی‌فرانتس‌فردیناند، ولیعه‌هدی‌اتریش، له‌شاری‌سارایووو (پایته‌ختی‌بوسنی) به‌ده‌ستی‌خونیکاریکی‌خه‌لکی‌صربستان‌بوو، له‌۲۸ ژوئن ۱۹۱۴ (رمضان ۱۳۳۲ هـ ق) اتریش‌به‌صربستان - نیعلانی‌شه‌زی‌دا، یاشان‌نه‌لمان‌به‌روسیه و فرانسه‌نیعلانی‌شه‌زی‌دا و هیرشیشی‌بو‌سه‌ر بلژیک‌هیناه‌هه‌رواله‌چواری‌مانگی (ئوتی ۱۹۱۴ ز) انگلیس نیعلانی‌شه‌زی‌به‌المادا. له‌م‌لایشه‌وه‌وه‌ده‌وله‌تی‌عوسمانی

له‌نوامبری ۱۹۱۴ ز (۱۳۳۲ هـ ق) به‌یارمه‌تی‌المان و ئوتریش‌هه‌رویشته‌و نیعلانی‌شه‌زی‌به‌روسیه‌دا. به‌م‌جوژه‌گریه‌ی‌شه‌زه‌به‌ره و کوردستان‌بلیسه‌ی‌کیشا، ده‌ملوین‌کوژراوو بیت‌ملوین‌بریندارو‌گوچ و نیفلیج - ئاکامی‌نه‌م‌شه‌زه‌شیتانیه‌بوو،^۲

سه‌قر‌له‌شه‌زی‌هه‌وه‌لی‌جیهانی‌دا - (سالی ۱۳۳۳ هـ ق) هه‌والی‌شه‌زی‌هه‌وه‌لی‌جیهانی‌له‌سه‌قر‌دا‌بلاو‌بوه‌وه‌تیران‌بیوه‌زه‌پیلکه‌ی‌سویای‌داگیر‌که‌ری‌زووس و

(۱) تاریخ وحشت‌سفر

(۲) فرهنگ معین ج ۵ و دائرةالمعارف فارسی دکتر مصاحب ج ۱

عوسمانی، هه رچه ند ئیران بی لایه نی خوئی به هه ردولای شه ززاگه یاند بوو، به لام نه وان گۆی یان به م شتانه نه ده بزوت، له م کاته دا تاجری شاره کانی کوردستانی گه رمین، موصل، که رکوک و سوله یمانی، کوتال و شتی تزیان بو سه قز ده هیتا، له م کاته دا نامه یان بوئوسرا که ده وله تی عوسمانی به سه رو کایه تی (سولتان زه شادخان) له گه ل رۆسه کاندایه شه زه وه پیچراوه که وابوو به گه رتته وه، نه وانیش ده گه رتته وه، به م هه واله - حاکمی سه قز - مظفرالسلطنه، زاده چه نی وده که ویتته مآلی بیره وه و ده یه وی نه وه ی هه یه تی پیشاریته وه و قائمه ی لی بکاو بو خویشی له شارده رچی، گۆی زایه ل بی و بزانی کام یه ک له ده وله ته کانی رۆس و عوسمانی زووتره ناوچه ی سه قز ده که نه زه پیلکه ی خویمان، دیاره رۆسه کان ماوه یی بوو که له نازه ربایجاندا، خویمان مه لاس دا بوو، عوسمانیه کانیس له ده رفه ت ده گه زان

له ناکامدا بیروزیان هاته سه رته وه که ١ - له لای زه واندر و گه لی عه لی به گ وده ره ی باله کایه تی و حاجی عومه رانه وه ٢ - له لای ده شتی شیلیرو بانه وکه لی خانه وه هه ریمی کوردستانی ئیران ده وربده نه وه و رۆسه کان گه مازو بده ن، به م جوژه له پیشدا له لایه ن ده وله تی عوسمانی ١ - به ریزان شیخ نه جمه ددینی بیاره ٢ - شیخ حیسامه ددین فه رمان درا که بو به رگری سوپای داگیر که روسته مکاری رۆس، له زئی بانه و سه قزه وه، به ره و نازه ربایجان وه زی بکه ون و گه لی نازای کورد بوخه زاهان بده ن، به م هیوایه شیخ حیسامه ددین و شیخ نه جمه ددین به خویمان و مریدومه نسوبیانه وه ده گه نه شاری بانه، دوا ی دوورژمانه وه و حه سانه وه، سوپای شیخه به ریزه کان، که له شکری خیله کانی کورده واری و به گزاده کانی بانه یشیان له گه ل که وتبوو، تیکرا به ره و سه قز وه ری ده که ون، چون بیان وا بوو که زه مزی سه رکه وتن و پردی پیروزی له سه قز داده دۆزریته وه، به فه رمانی خوآلی خوشبوو - شیخ محمدعارف و به ریز، مظفرالسلطنه - گشت خه لکی سه قز ورددرشت، پیاووزن، بویشوازی له و له شکره پیروزه، له شاری سه قز چونه ده ره وه و به - الله اکبر و ذکر و سلاوات و دوغای خیر به خیریان هیتان و، به پیریانه وه چون و به شکووریزیکی تاییه ته وه نه م سوپاسی هه زار نه فربه یان له مانگی سه فه ری

(۱۳۳۳ کوچی) مانگی دا واریدی شاری سه قز کرد^۱

به هانتی نه م میوانه به ریزانه و نه م پشتیوانه گه رم وگوزانه - مظفرالسلطنه - بزی
دلنیاوو که له گیچه لی عوسمانیه کان بهارزری، چون به بیروزای خه لکی سویای
عوسمانی بی نیجازه ی نه م شیخه پایه به رزانه نابی هیج وه زه نیکیان بو - مظفرالسلطنه -
ببی، به تایبه ت که له لایه ن شیخ نه جمه ددینه وه ریزی لی گیراو ده سستی به زه بی به سه ردا
کیشرا، نیتر مظفرالسلطنه شه و روژله خانه قای شیخ محمد عارف داخریکی خزمه تی میوانه
کان بوو.

به ده ستوری شیخه کان مظفرالسلطنه، له ناغا کانی گه ورك و سه رشبو و موکریان و
خه لکی سه قز سویا به کی پیکهینا وه بوخه زا ساز و چه کداری کردن، له ماوه ی چوار
روژدا سویا به کی تیکه ل له مه لا و فه قی و شیخ وسوفی و ده رویش و بازاری و شاری و
دی بی له مندالی ۱۲ ساله وه تا پیری حه فتا سال بوخه زا ساز بیوون،

چون خه لکی نه و سه رده مه به راستی نه وه نده قورنان و ناین و شه رعیان خوش
ده ویست که حازربوون گیان و مالیان برؤا نه ک ناین و شه رف و ناموسیان، به و مه به سته
هه رکه سی چی له ده ستا بویه هینابووی، ته نانه ت چه کی بزیکیان بیخگه له نیمان و
غیره ت کوته ک و خه نجه ر و شیر بوو^۲

هانتی ابراهیم بیگ (مبعوث) و حلمی بیگ (ارکانی حراب) بو
سه قز -

به فه رمانی ده وله تی عوسمانی له لایه ن والی شاری موصل - ه وه سویایه کی پیتسه د
نه فه ری به فه رمانده به تی، (ئبراهیم به گ) مه شهوور به (مبعوث) و (حلمی به گ)
مه شهوور به (ارکان) - به توپخانه و که ره سه ی شه ر، به ره و بانه و سه قز وه رزی ده که ون، تا
سویای کوزدانی سه قزی و بانه بی و مه ریوانی و هه ورامی، که به فه رمانی شیخ
حیسامه ددین و شیخ نجمه ددین، و نه وانی تر کو بیوو ته وه، مه شقی سه ربازی یان

(۱) بهرتوکی وه حشمتی سه قز

(۲) بهرتوکی وحشت ستر

پیی بکه ن و بۆشه زئی رۆیک و پیتک و خه زاناماده یان که ن، هه روا شیخه کانیش له سه قز چاوه زوانی هاتنی سوپای عوسمانیان ده کرد، له م عه دوسه ده دا سوپای عوسمانی به سه ر کردایه تی (مبعوث و ارکان) ده گاته شاری بانه، محمدخانی - حاکمی بانه، پیشوازی به کی گه رم و گوزیان لئی ده کا وزوریان به ده وراثیت، به لام محمدخانی بانه، (که واده رده که ویی په یوه ندی نهیئی له گه ل رۆسه کاندای بووی) له هاتنی سوپای عوسمانی هه زاره ده کا ونه رزمه خوئی ناگری، هه رچه ند ده بوا ده رفته تی بینایه و خوئی ده رباز بکردایه، به لام سه ری خوئی له سه ری سیاسه تی دانا، به م جووره که له رۆزی دووهه می مانه وه ی سوپاکه، به فه رمانی نه ومیرانه ی که بیست و چوار سه عتاه وه ک په پوله به دورباندای هه ل ده خولا ده سگیر کراوتی پرس و جوو محاکمه وددان نان به تاو نیکدا، هه رله شاری بانه له به رچاوی ژن و مندال و خیله که ی گولله باران کراو کوژرا، گشت مال و سامانی که زیاترله ده هه زار تمه نی نه وروژه بوو، هه روا هه موو نه سپ و قاترونه غدینه وزیر و تفنگو و هه رچی بووی، به تالانی رۆیشت و قه ره پشی بردی 'فَاعْتَبِرُوا يَا اُولِيَ الْاَبْصَارِ' دوا ی نه م به سه رهاته دل ته زینه، نژیکی پینسه د سواری چه کدار، له به گزاده و خانه کانی بانه، ره گه ل سوپای عوسمانی ده که ون، رۆزی سی هه م به ره و سه قز ده که و نه زئی، له م کاته دا به فه رمانی شیخ نه جمه ددین (مظفرالسلطنه) له گه ل په نجای سوارده چینه دئی سلیمان که ندی و دپینه میوانی. باوکی - نیفتخار - (تابزانی پاشان چی دپته زئی) به فه رمانی سیف الله خانی - کورزی، که له جیبی خوئی کرد بوی به حاکمی سه قز، دوکان و بازاری سه قز داده خرتی و گشت خه لکی سه قز ده چنه پیشوازی سوپای عوسمانی، هه روا - ناغای محمد ناغای (شابه نده ری) عوسمانیش، له گه ل داروده سته که ی خوئی به تالای مانگ و نه ستیره وه ده چنه پیشوازی، به شیکی زوری سه قزی نه وروژه بیونه کارمه ندی جیره خوئی ده وله تی عوسمانی، چون ده وله تی قاجار به تاییه ت - احمدشا - نه گوئی به خه لکی ئیران به تاییه ت به کوردستان ده دا، نه ناوژتکی لئی ده کرد نه وه، خه لکیش پیی خاوه ن و سه رۆک ما بوونه وه، ناچار زویان کردبوه ده وله تی عوسمانی، که نه ویان له روسی پیی دین پیی باشتربوو، به م جووره، نه رکان و مبعوث، به شکو و زرتیکی تاییه ته وه، ده گه نه سه قز و له (شابه نده رخانه) ده بنه میوانی - محمد ناغای، شابه نده ر (محمد ناغا خه لکی (اناضول)

(۱) په رتووی وحشت سه قز

(۲) سوډه تی - حشر - ئایه تی ۲

توزکیه و تورک زمان بووه که به زواله ت بو تیجازه ت و مامه له ی توتن دپته سه قز، به لام له ژیره وه مه به سستی جاسوس ده بی) دوا ی شه ش سال زور ده وله مه ند ده بی و پاشان له شاری سه قز ده کرئی به - شابه نده ری عوسمانی پاش دوورژمانه وه چه سانه وه، به ده ستوری (مبعوث و ارکان) سوپا به ره و میانداوا که قازاخی زوسی لی ده بی، زی ده که وی، خپله کانی کورده واری ده سته ده سته و پول پول، سواره و پیاده بوخه زاله سه قز بوه ده رده که ون، خه لکی سه قز نریکی پینسه د که س که خوالی خوشبوو - حاجی شه ریفی نه یلوفه زی مه شهور به حاجی حه کیم - یه کی بوه له وانه له گه ل به زیز شیخ محمد عارف دابه نالای - نصر من الله و فتح قریب و سرودی الله اکبر - و سلوات، له شاروه ده رده که ون، چه کی زور به یان، خنجیرو قه داره و کوته ک بووه، په لی شیخه کانی تریش که له چه کداره کانی هه ورامان و مه ریوان پیکهابتوو، تیکرابه مه به سستی خه زه، له شاروه دهره که ون نه مجاره، دوا ی گشتیان (مبعوث و ارکان) وه زی ده که ون، هه موو نه م سوپا زه نگا و زه نگه نریکی سی هه زار سوار و پیاده بوون، که برئی به ناوی خه زه، برئی بوئالان، هیندی بو خزمه تی شیخه کان و برئی له ترسی سوپای عوسمانی، له گه ل سوپا ده که ون، له زندا محمد صالح - خانی باغلوچه میواندار یه کی زور پیاوانه و گرنگیان لی ده کا.

مظفرالسلطنه هه رچه ند له ترسی سوپای عوسمانی نه رزی وه خوونه ده گرت و دیشیتوانی به هاسانی ده ریازتی و خو ی له چنگ توله ی تورکه توره کانی عوسمانی نه جات بدا، به لام به م حاله یش له گه ل، سالار ناصر و ساعدالممالیک و بریکی ترله به گزاده کانی فه یزوللا به گی کومه لیکیان پیکهینا و به ره و سوپای عوسمانی وه زی که وتن؟ هه رچه ند مظفرالسلطنه له ترسی - نه رکان و مبعوث، له قه راخی سوپا که وه وحه سه ناغای سه رایش له پیشه وه گوئی به زه نگ بوون و به هیتاشی ده زویشن،

هاتنی متصرف پاشا (ی که رکوک) بوسابلاخ له م کاته دا-

متصرف پاشای که رکوک به شه شسه دعه سکه ی روقورخانه و توپ و که ره سه ی شه زه وه له زی زه واندزو گه لی عه لی به گ و دهره ی باله کایه تی و حاجی عومه رانه وه، له سنوریه ژیه وه و گه یشه سابلاخ، تاخیله کانی ده ور به ر بوخه زاله گه ل زووسه کان هان

(۱) په رتوکی وحشت سه قز

(۲) په رتوکی وحشت سه قز و خاطراتی من

بدا و هیزیان به ره و نازه ربایجان زابکیشی،

محمد حوسه بن خانی سه ردار که پیاوئیکی به ده هه ن و نازاونان بده بوو، به هوئی
 هاوکاری له گه ل (الکساندر) و سوپای زوس دابه دژی عوسمانی دژمیردرا، بوئه وه نه و
 دژایه تی وژه نگ وژارو قینه یان له دل ده رکا، پیشوازی یه کی نه وه نده گه رم و گوزی له -
 متصرفی که رکوک و فه رمانده و سوپای عوسمانیه کانی کرد، که شیایو میوانداری کوردان
 بی، به لام به زیز محمد حوسه بن خان له وه دا به هه له چوو، که پی و ابوو نه و گشت
 دژایه تی یه به مشتی ناوده شوردریته وه، نه ده بووا هه روا ناسان خوئی بدایه به ده سته وه،
 هه رنه بوو، خوئی ده رباز بگردایه، کوردان ده لئین (لئی دان مه ردیه و هه لاتن مه ردیه) کانی
 لئی دان لئی بده و، کاتی هه لاتن تاده توانی هه لئی، چون عوسمانیه کان بیجگه له وه که به
 هوئی هاوکاری له گه ل زوسه کان قینیان لئی هه لگرتبوو اله به ر نه وه که کوردیکی دلآواو به
 ده سه لات بوو زقیان لئی بوو، محمد حوسه بن خان به رزه فری به هه له ی برد، پی و ابوو
 عوسمانیه کان چوون حه قیان نی یه که حاکمیکی وه ک نه و، نه ویش له تیراندا به رپرسیارو
 محاکمه که ن، نه و مافه ده پاریزن، مه گه ر تا نیستا که هه ر نه وان نه بوون که مافیان پاشیل
 کردین، یا مه گه ر نه ی بیستبو که کوردان ده لئین: زورهات قه باله با ناله، به لام - الکساندر
 - به بیستنی نه م هه واله خیرا به ره و میاندوا وه تیی ته قاند و پاشه کشتی ی کرد، بی ماتل
 بوون نه م هه واله ی به - شجاع الدوله ی - والی نازه ربایجانی زاگه یاند، شجاع الدوله یش،
 سوپایه کی هه شت هه زار که سی، له خیله کانی شاسه وه ن، قه راجه داغ و قه ره پاپاخه،
 کانی بیکهیننا و یه کسه د سالاتی روسی شی بو پاریز گاری قونسولی روسی، له گه لا ناردن،
 نه م سوپایه به گورجی ده گاته میاندواو، تاله هیرشی سوپای عوسمانی و هه لمه تی کوردان
 به رگری که ن، بو نه م مه به سته له ده وری شاری میاندوا سه نگه ریان هه لکه ندو
 مه ته ریزیان دابه ست، هیزی، توپخانه و پیاوانی شه زکه ریان هه رکام له شوینی خویندا
 دامه زراند و خویمان بو به رگری ناماده کرد،
 له م کاته دا سوپای سه قز به فه رمانده یه تی ئیبراهیم به گ (مبعوث) و حلمی به گ

(ارکان) او چه کداری مه لا و شیخه کان هیزه ش ده بنه سه ر میاندواو، هاوکات له گه ل
نه مه دا،

سویای متصرف پاشا (پاریزگاری که رکوک) به خوئی و سویا که مه که یه وه به پشت
سوری، خیتله کانی، مامه ش - مه نگور - کاله موین - زه رزا - گه ورگ، دیموگری به
سه رۆکایه تی - قه ره نیاغای مامه ش وه، عه لی ناغای نه میر نه سعه د وه کاکه للاغای
مه نگور، زیاترله چوار هه زار که س بوون، له خوؤراووه هیزه ش ده بنه سه ر میاندواو، به لام
له پیش نه وه داکه متصرف پاشا بگاتی، سویای سی هه زار نه فه ری مه لا و شیخه کانی
سه قز میاندواویان گه ماروداو و زۆریکی پی نه چوو، که سویای له رزۆکی -
شجاع الدوله یان شکاندو میاندواویان گرت،

دوای گرتنی میاندوا و هه لاتنی شجاع الدوله، متصرف پاشا له گه ل سویاکه ی دا،
ده گه نه میاندواو شیخ مه ولانا

که له لایهن عوسمانیه کانه وه زۆری ریزلی ده گیرا، له گه ل متصرف پاشا ده بی،
سیف الدین خانی سه قز که له خوئی دووشک ده بی، پاش نه وه ی ده گاته میاندواو، بوئه وه ی
چاوه دیری لی بکری و له شه زی عوسمانیه کان بیارتری، په نابه مه نزلی - مه ولانا ده با،
که چی هه رله به رچاوی مه ولانا - به فه رمانی حلمی به گ (نه رکان)، مظفر السلطنه
ده سگیر ده کری و مه ولانایش که جیی هیوای ده بی، له نه لف تابیی نایه ته جواب و تکایی
ناکا، به لام شیخ نه جمه ددین تکای بوئه کابیی خه به رله وه که دلی ره قی نه وقین له دلانه
به م جووره لانه وه و تکایانه نه رم نابیی به قسه ی ناکن و به ری ناده ن

پاشان محمدحوسین خانی سه رداریش، له سابلاغه وه ده س به سه بو میاندواودین
هه رده یشی به نه نه و شوینه ی، که مظفر السلطنه ی تیدا ده س به سه راکراوه، دوازده
چه کدار، بوپاریزگاری نه م دوو به ندی یه، که تادوینه که، هه رکام حاکمی و لاتنی بوون، له
ده ورو به ری به ندیخانه که یاندا کیشک نه دیرن، هشت رۆژ هه ردوو سویاله میاندواو دا
ده میتیته وه، مبعوث و ارکان، به تکای مه ولانا تالانیکی زۆری خه لکیان له م و له وسه نده وه
و دایانه وه، به خاوه نه کانیان وه، مه ولانایشیان کرد به حاکمی میاندواو، پاش نه وماوه،
عوسمانیه کان، سویای شه ر که ریان کرد به دووبه شه وه، به شی یه که م به سه رۆ

کایه تی متصرف پاشا - له گه ل به ریزان شیخ حسامه ددین و شیخ نه جمه ددین و شیخ عازف و چه کداره کانیان به ره و شاری - ورمی - به زئی بوون، به شی دووه م به سه زو کایه تی - مبعوث و ارکان - و خیله کانی موکری و گه ورك، له رتی مه راغه وه به ره و ته وریز به زئی بوون، ده سته تی له کاسب و کارگر و هه ژاره کانی سه قز و ده ورو به ریشیان به ره و ولاتی خویمان گیزاوه، ده سته ی هه وه ل بی شه ز شاری ورمیان گرت و نامه ی ده غاله تیشیان له بناوه وه پی گه یشت، ده سته ی دووه میش (مبعوث و ارکان) مه راغه یان بی شه ز گرت دوو زوژ له مه راغه مانه وه و زوژی سی هه م، به فه رمانی حلمی به گ و برابیم به گ له شاری مه راغه، محمدحوسه بن خانی سه ردارو مظفرالسلطنه یان پیکه وه تیره باران کرد، عوسمانیه کان به نهیتی به لنینان دابوکه مظفرالسلطنه، له به رابه ر شه ش هه زار تمه ن (نزیکه شه ش ملوین تمه نی نیستاکه) و سه رداریش له به رابه ر حه وت هه زار تمه ن داناژادکه ن به لام، نامه ردانه، له سه ر به لینی خویمان زانا ویتستن و ده یان کوژن، له گه ل نه ویشدا کاتی که شه ش هه زار تمه نه که ی مظفرالسلطنه زوژی دوی کوشتنی ده گاته مه راغه، به ناوی یارمه تی ده ولت داگیری ده که ن و نایان ده نه وه، هه ربه و جوړه متصرف پاشایش دوی کوشتنی سه ردار حه وت هه زار تمه ن له میراتبه ره کانی ده ستینی

سه ردا نه واندن بو بیگانه و خویریه تی ناکامی له وه چاتر نایی، به لام خوالی خوشبوو عه لی حه یدری ده لی:

حه شره واوه یلایه تیجرو که ر به لایه شاری ما، کوشتن و تالان و به خیسره که وادین وده به ن نه ی خودا نه کراد یه خسیری هه موو میلله ت بوون،

ده ی عه لی تا چاک نه فه وتاون بلی فیکری بکه ن^۲

پاشان سویای - نه رکان و مبعوث بی شه ز شاری نه وریز
 ده گرن و نزیکی پازده زوژ به به زم و ره زم ده یگوزه رتن، له م ماوه دا (شجاع الدوله) که له
 به رابه ری سویای عوسمانیه کاندا ده شکلی له که ل بالوتزی روسیه له دورگی ی نه نزه لیه وه
 یه کسه ره له دئی و ده چیته روسیه، داوی یاره مه تی له زوسی ناموسلمان ده کا، تا موسلمانه
 کانی پی بکوژی نه ویش به په له له که ل هه شت هه زار سالاتی روسی به توپ و قورخانه وه
 خوده که نیتته (صوفیان)، له وی سی سه د سالاتی تری روسی و نزیکی چه ند سه د
 چه کداری تورکی ده ورابه ره، له که ل سویای روس ده که ون، مبعوث و نه رکان، کاتی به
 مه ده زان، ده سه پاچه ده بن و ناچار هه ربه و کومه له که م و بی چه ک و قورخانه وه، که
 بیجگه له چه کداری کورده کان، نزیکی هه زار سویای کاری یان پی ده بی، به ره و ناوچه ی
 صوفیان - ری ده که ون، شه زگه رم دبی و زیاتر له چوار ساعه ت سویای عوسمانیه به پشت
 که رمی کورده کان، له به رابه ری سویای زوروته یاری روس دا زاده وه ستن، به لام
 فه رمانده ی سویا، کاتی ده بینی که شه ز به قازانج نی یه و له پیروزی خوین دلینانین،
 فه رمانی پاشه کشی ده دا و نه وریز به جی دیلین و به ره و میاندوا و پاشه کشی ده که ن، که
 له ری دا (صمصامی) گوران ناغای دئی - ساتلمیش - ری یان پی ده گری و نامه ردانه
 زوریان لی شه هید ده کاو به قازانجی روسه کان نه نگی میژو بو خووی ده نوی، له م
 که زانه وه دا حه سه ناغای (منصور السلطان) - بی سه رو شوین ده چی، میاندواویش به جی
 دیلن و ده که نه سابلاغ، کاتی (متصرف پاشا) نه م هه واله دل ته زینه ی پی ده گا - ورمی -
 به جی دیلی و خووی و سویا و هاوه له کانی ده که یه نیتته وه سابلاغ، هه ردوو قولی سویا که
 ، له سابلاغ یه که ده گرنه وه، نه رکان و مبعوث به مه به سستی کوکردنه وه ی سویا به ره و
 - موصل - ری ده که ون، شیخ نه جه مه ددین و شیخ حیسامه ددین به ره و هه ورامان و
 شیخ عارفیش ده گانه وه سه قز، له باتی نه وه، هه رله شاری سابلاغ دابمایه تنه وه، و
 خه لکیان بو به رگری هیرشی سویای بی به زه و خوین مزودز به دین و خه لکی تیران و
 که لی نازای کورد، هان بدایه و ناماده بکرایه و نه یان هیشتایه که، سویای روس به خاکی
 سابلاغ و کوردستاندا بهاتبا یه وه، وره ی خه لکیان به زر کردایه ته وه، له جیاتی نه وه که
 سینگی خوین بکردایه به سوپه ر و خوینی خوین له ری خودا و پاریزگاری نیشتمان و

ناموس و شه زه ف و گیانی ژن و مندالی بی ده س و پی، برشتایه،

بی زاتانه و به په له، سابلآغ و نیشتمانیان به جی هیشت و، وره ی خه لکیان هیتاخواره وه و، سه نگره ریان به کسه ر بو ژوسه کان چول کرد، خه لکی هه ژارویی چه کی کوردیش سابلآغ و ده ورو به ریان، له ترسی سویای بی به زه ی ژوس به جی هیشت و، رویان کرده سه قز و بانه و ده ورو به ر ا چون جوله که کانی سه قز له گه ل هه ردوو سویای داگیر که ربه تاییه ت ژوسه کاندا، په یمانی نهینی یان بووله جیی خویمان نه بزوتن، ته نانه ت زوربه ی خه لکی، که ل و په لی خویمان له ترسی تالان و برۆی ژوسه کان له مالی جوه کان قایم کرد بوو،

له م کاته داته ق وژه وکه وته ناوخه لک و خیلانی به ره و باشور و خورزه لاتی سه قز بلاو بوونه وه، هه رکه سی له لایه کوو، هه رمالی له دپی ده گرساوه، نه ویش به هه زار به دبه ختی، نه گه ر شوینیکی ده س بکه و تایه له دیکانی نه م ناوچه، خوالی خوشبوو گه نجالی خانی قانتانقور له شوینی خوی ته کانی نه خواردو نه وه ی له ده سستی هات پیاوه تی و نان بده یی کرد و په نای خه لکی دا، خود اله و جوژه پیا وه دلا و ادجوامیرانه حرکت پاش نه وه بکه سویای عوسمانی ولاتی کوردستان به جی دلی، ژوسه کان شاره کانی میانداو و سابلآغ ده که نه زه پیلکه ی خویمان،

پاش نزیککی مانگی، والی موصل - له گه ل - عومه ر ناجی به گ، فه رمانده ی عوسمانیه کان، به پشت سوری کورده کان هیرش ده به نه سه ر شاری سابلآغ و ژوسه کان به ره و میانداو پاشه کشی ده که ن، له نیوه ی زستانی سالی ۱۳۳۳ کم دا، ژوسه کان یارمه تیان بوئه گا و دیسان هیرش ده بنه وه سه ر سابلآغ، نامه ردانه سویای عوسمانی بی ته قه. شاری سابلآغ چول ده کا و، به ره و دیکانی (شاری که ند) و قاره وای بوکان، پاشه کشی ده که ن، سویای قین له دلی ژوسیش کاتی ده گاته شاری سابلآغ، زوی سویای مه غول سبی ده که نه وه و زه جم به که س ناکه ن، کوومه ل کومه ل خه لکی بی دیفاعی سابلآغ و دیکانی ئیندرقاش و قون قه لآبوه به رقه مه و توپ و تفه نگ ده دن و کوومه ل کوژیان ده که ن، زیاترله هه شت هه زار که سی بی تاوان، ژن و مندال، پیره پیاووپیره ژن، جوان

و کوزوکال، وه به رده ده ن بزی ده کوزن و هیندی شه هیداده کن، مالی خوالی خوشبو و قاضی محمد (پیشه وا) و په رتووکخانه به قیمه ته که ی ناورتی به رده ده ن وده سوتین،^۱ عوسمانیه کان له باتی به رگری و دیفاع له خه لکی بی چه ک و موسلمانی کورد، ده هاتن خه لکی موسلمان و دلیاک و نازای کوردیان به ناوی خه زا، له کافران هان ده دا، کاتیکیش که کافره کان به چه کی کومه ل کوزی خویمان ده که و تنه گیانین عوسمانیه کان له دوره وه سه یریان ده کردن، ته نانه ت فرمیسکشیان بونه ده رشتن، دیسان له جیاتی نه وه ی کاتی که ده شکان و هیزیان به روسه کان نه ده شکا، له سنورپه رایه تنه وه و بچواپه تنه وه بوخاکی خویمان، له هیلینگی که وانی له کوردستاندا روسه کانین به دوا ی خویندا راده کیشا که له ناکام دا سه دان کولولی و کوسپ و هه ژاریان بوخه لکی کورد به جی هیشت، زووره شی و سته مکاری و نه فرینیشیا بوخویمان و بوهاو کاره ده س دزیزه خوین مزه کانی روسیان له میژودا نوسی،

به هاری سالی (۱۳۳۴هـ) تا قعی له سویای زووسه کان له میانداوه وه به ره و بوکان و دتی قاره وای بوگه به سی، دزه لی بوده که ن وده یانه وی هیرش بکه نه سه ر سویای عوسمانیه کان به سه ر کردایه تی عومه ر ناجی به گ

عومه ر ناجی به گیش کاتی که هه والی نه م هاشا و له ی پی ده گا و ده زانی که نه وا خه زیکه ناوری لی نزیکه بیته وه ده لی؛ ناوره سووره له من دووره، و دیسان ثوقره ناگری وله و پیش پاشه کسه ده کا، خه لکی هه ژاری کوردی ناوچه یش به هوی کومه ل کوزیه که ی سابلآغه وه ترسیان لی ده نیشی و کومه ل کومه ل وه ک په ل وپو، ده که ونه سه حرا و خیلاتی ده شت وده ر داده گری و، به ره و ناوه ندی فه یزوللا به گی که له ناوردوورینار بوو داده په زن، ته نانه ت خه لکی شاری سه قزیش جوله که کان نه بی شار به جی دیلن ورووده که نه شاخ وین به ردو ناواییه دوره کان، له ناکامدا روسه بی به زه کان سه قز ده که نه مولگه ی خویمان، فه رمه نده نه م سویایه ناوی (گودریاتسوف) بووه، له م ساله داده غل و

(۱) رادیوی ده نگی نیسلام (بزوتنه) له به رواری ۱۷/۷۳ هه تاوی نه م هه والی په ل کرده وه که روسه کانی له شه زی هه وه لی جیهانیدا له شاری (زه واندر) ده هه زار کورد و، له شاری (خانه قین) چه ند هه زار کورد به تاوانی دیفاع له وه تن و دین و شه زه ف. به چه کی ستم و ملهوزی ده کوزن و شه هید ده که ن. (نوسه ر)

(۲) خاطرات من. خوالی خوشبو له به رواری خا که لیوه ۱۳۲۶ هه تاوی به رابه ری (۳۱ مارس ۱۳۲۴ ز) به تاوانی دزایه تی شا و خزمت به دینی خودا و زنی گه ل که گه ل سه دری قازی برانی و سه بی قازی ناموزای له گوزه یانی چوارچرای مه هباباد له داردرا.

(۳) خاطرات من - نه م روداوه له رستانی زور سه ختی سالی ۱۳۳۳ دابووه.

دانه‌ویل به نندازه‌یی هه‌زان بووه، که جینی سه‌سۆرمانی خواهن بپرواکان ده‌بی: یانی -
 قیمتی خه‌رواری گهنم (= بیست پرت) = ۳۲۰ ک - تمه‌نی تا دوازه قران بووه،^(۱) له‌م کاته‌دا (حاجی
 وه‌هابخان) به ده‌ستوری، گودریاتسوف - ده‌بیته حاکمی سه‌قز،

رووسه‌کان تا هاوینی ۱۳۳۴ ک م - له سه‌قز ده‌مینته‌وه، له هاوینی ۱۳۳۴ ک، دا عوسمانیه‌کان سوپای
 به سه‌روکایه‌تی (عباس به‌گ) به‌ره و ناوچه‌ی سه‌قز دنیرن، له‌م سه‌فه‌ره‌دا پایه‌به‌رزی به‌ریز - مه‌لیک
 مه‌حمود - شیخ محمودی سوله‌یمانی که ده‌ی‌ویست له هه‌ر رووداوی بۆ مه‌به‌ستی گه‌وره‌ی سه‌ر به
 خۆیی کوردان که‌لک وه‌بگری، له‌گه‌ل عباس به‌گ داری ده‌که‌وی تا به هاویشه‌ی سوپای کورد و
 عوسمانی، بۆ به‌رگری سوپای چه‌وسینه‌ری رووس برونه سه‌قز، به‌و مه‌به‌سته عباس به‌گ به خۆی و
 سوپاکه‌به‌وه له رینی بانه، شیخ محمودیش به خۆی و چه‌کداره‌کانی، که زۆرتریان له خینی جاف
 پینکه‌اتبوون، له رینی سه‌رشویه‌وه، ری‌ده‌که‌ون، له‌م به‌ینه‌دا به شتیکی زۆری خه‌لکی سه‌قز، له ترسی
 ده‌س دریزی سوپای بی‌به‌زه‌ی رووس ده‌چنه گونده‌کانی سه‌رشوو، دار و نه‌دار و پوئ و نه‌غدینه‌ی
 خۆیانان بپن ده‌سپیرن، هه‌ر به‌و جوژه خینی دیبوکری و خه‌لکی بۆکان و سابلاغ نه‌غدینه‌ی خۆیان له
 مالی جوئه‌که‌کانی شاری بانه، (به هزی نه‌وه که جوئه‌که‌کانی بانه به هه‌ر دوو لاهه، په‌یوه‌ندیان هه‌بووه).
 به جینی متمانه‌پشیان ده‌زاتین، شارد یوه‌وه، کاتی سوپا ده‌گاته بانه مالی جوئه‌که‌کان ساف له ساف تالان
 ده‌کا، هه‌ر به‌و جوژه دینه‌کانی سه‌رشویش ده‌که‌ویته به‌ر هیزشی چه‌کداری جافه‌کان، بی‌نه‌وه‌ی مه‌لیک
 مه‌حمود ناگای لی‌بپن سه‌رشویش تالان ده‌کری، کاتی که هه‌ردو و سوپا ده‌گه‌نه شاری سه‌قز، خه‌لکی
 هه‌زاری سه‌رشوو و تالان کراوه‌کانی سه‌قز، ده‌چنه لای - عباس به‌گ و سکالای خۆیان له جافه
 تالان‌چیه‌کان به ده‌س کیسی بری له ناخاکانی نه‌وی ده‌ر ده‌برن، عباس به‌گیش که بۆ کورد کۆشتن
 بیاتووی له دارده‌تاشن، بیاتوی ده‌س ده‌که‌وی و، بی‌ماتل بوون فه‌رمان ده‌دا و ۱۵ که‌س له سه‌روکی
 جافه‌کان له‌گه‌ل ناخا صالحی ره‌نگه‌ریزان، ده‌گیرین، به‌گورجی^(۲) ده‌که‌سیان ده‌ده‌ن به ده‌م تۆپه‌وه و
 ده‌یان کۆژن، له‌و کاته‌دا، به‌ریز سالاری کوری قاضی سابلاخی که له‌لای عباس به‌گ به مایه و
 ریز بووه، نکا ده‌کا که ناخا صالحی ره‌نگه‌ریزان و چوار که‌سه‌که‌ی تریش به من بیه‌خشه، نه‌ویش لیان
 ده‌بووری، کاتی هه‌والی کۆشتنی ده‌که‌س له جافه‌کان بۆ مه‌لیک مه‌حمود، ده‌گیرنه‌وه، شیخ زۆری بپن

زوری پین دل گیر ده بی، لهم کاته دا پوولی - عوسمانیه کان به ناوی - به نکه نهوت - له جینی ته لا و نو قره - ده چی - لهم ده وره بشدا هدر - حاج وه هاب خان - حکومتی سه قزی به ده سته وه ده بی، ماوه ی سن مانگ حاج وه هاب خان له سدر کار لاده بری و له گهل - اجلال و حاجی افتخار - ده سه گیر ده کرین و ده برین بزورمی و زیندانی ده کرین، به لام به زویی له به رابه ری - پولیکی زوردا سازاد ده کرین، لهم ماوه دا - به ریز «عبدالله به گ افتخار السلطانی سلیمان کهندی» له لایه ن رووسه کانه وه ده کری به حاکمی سه قز (۱).

عه باس به گ سو پای، گورد پانتسوف، له سه قز راوده نی و تا بۆکان پاشه کشه یان پین ده کا، رووسه کان له سدر ناله شکینه ی بۆکان سه نگر داده به ستن و به هه موو هیز یانه وه له به رابه ری عوسمانیه کاندایا راده وه ستن، به لام سو پای عه باس به گ شیرانه رووسه کان ده شکینی و ناله شکینه و بۆکانیشیان پین به چی دلی، عه باس به گ به خزی و سوپاکه به وه له بۆکان ده مینتته وه و سه رنگه ری لئ ده گری، پاش ماوه بی، چهند هه زار سوپا و قازاخنی روس هیزش ده به نه سدر سوپای عه باس به گ، نه ویش ناچار به گورجی فه رمانی پاشه کشه ده دا، بۆکیوه کانی پاله وان گه رده نی برادر، کیوی سنی کانیان له نیوان دینه کانی سلیمان کهندی و قاره وای سه قزدا سوپای رووسه کانیس به دوا یاندا دین، تا ده گه نه زنجیره کیوه کانی باکوری دینی سلیمان کهندی، له وی سه نگر ده گرن، عوسمانیه کانیس له به رزایی و کیوه کانی باشووری - زنجیره کیوه کانی - پاله وان و سنی کانیان برادر - خویان ده گرنه وه، بی و چان، سنی شه و و روژ له نیوان نه م دوو سوپادا شهر و لیکدان ناپسیتته وه، به لام به داخه وه به هزی ته یاری و زوری سوپای روس و پشتیوانی و هاوکاری بری له به ر واله ت موسلمانان کان، سوپای عوسمانی ناچار ده بی به ره و سه قز، پاشان به ره و بانه پاشه کشه بکا، له تاکامدا سوپای رووس ده گاته سه قز، زوری پین ناچی - که عه باس به گ - دینی کوچک - ده کاته مه کو و جه شارگه ی خوی، له ویوه هیزه ش ده باته سدر رووسه کان و له دینی سلیمان کهندی و ده ور و بهر، ده ریان ده کا، دیسان (پالکونیک) فه رمه نده ی سوپای رووسه کان که له دینی - گولی، لای بۆکان - ده بی به توندی هیزش ده باده سه ر عوسمانیه کان و له خاکی سه قز و بانه یشیان وه ده رده نی، به م جوړه شهر و لیکدانی عوسمانیه کان و رووسه کان له ناوچه ی

سه قز و بوکاندا نزیکی دو سال و نیو ده خایه نی و دریزه ده کیشی، اله ناکامدا (پایزی سالی ۱۳۳۴ک) - که ده وله تی سه ره زوی - ته زاری - له به ین ده چی و زه ژیمی کمونیستی دینه سه رکار له اکتبری سالی ۱۹۱۷- ز- به رابه ری سالی ۱۲۹۶ هه تاوی - به هوی حیز به سوسیالیسته کان و بالشویکه کانی روسیه به زابه ری (لنین) له سیته مین سالی شه زی هه وه لی جیهانی زه ژیمی شایه تی ته زاریه کانی (بنه ماله ی رومانف) لاده چی و زه ژیمی کمونیستی له جی داده نشی، سویای روس شاری سه قز جول ده که ن و به ره و بوکان و میانداوا ده که و نه زتی و شوینی شه زی خویمان گوم ده که ن، که به ره به ره - هه زدیهای گرانی دیمه نی ناحه ز و ساماوه ری خوئی نیشان ده دا، چونکه به هوی نه وه یکه ماوه ی دوو سال و نیو، زیاتری خاکی پاک و پری پیتی کوردستان به تاییه ت ناوچه کانی سه قز و سابلاغ و بوکان بیوه زه پیلکه ی دوو - سویای بی به زه سی بیگانه ی (روس و عوسمانی) که هه ردوکیان، هه زکام به جوژی، چاوی چنوکیان بریوه کوردستان، وینه ی ناور و لاتیان سوتان، وه کوکولله ناوچه یان روتانه وه و پیزیان لی بری، به هوی شه زو لیکدانی نه وان، نه ق وره و که تبوه ناو و لات و خه لکی بی په ناوچه و ساوه ی کورد، هه رله بیرى نه وه دابوو سه ری ده رکا و خیزان و مندالی بیاریزی، له م دی بوئه دی به پای پیاده ده که وته زتی، خیلاتی کویستان گه یشبوه گه رمین، له م کاته داله - له ته راکتور و ماشین - خه بری نه بوو، زه وی به گاده کیلدرا، به هوی نه م زووداوه دل ته زینه زوربه ی فه لاکان، دی کانیان چول کردبوو، نه وانه یش که ما بوون، به ره میکی که میان له زه و یه کان وه ده س ده هینا، به ره می ده غل و دانی سالانی زاوردویش چون کریری نه بیوو، جوتیاره کان به ده ستیان وه گیریان کردبوو، کاتی که له ناکاو ده غل و دانه و تله که وته قیمه ت، خه لکی نه وه ی به ره میکی بوو ده سی تیناوی نه وه ی له بیرى پاشه روژداتی، یا نه و وه زع و حاله هه ل سه نگینی و زمهاری لی بکا و پاشه که وئی بوژی ته نگانه دا بیی. هه مارو چاله کانیان خالی کرد و گشتیان فروشت، بیجگه له وانه، سویای بی به زه ی روس^۱

۱) خاطرات من

۲) خاطرات من

که مالی دایکیان نه بوو، دهستیان پیوه نه سوتا بوو، وتنه ی هه ژدیهای تیر نه خورگه نمیان له ولات بری، بو نمونه: کاتی که له دبی - تورکمانکه ندی ده بن، رۆژانه نزیکی - شه ست تا حه فتا خه روار (پوط $1400 = 70 \times 20$) هه زار و چوار سه د پوت ناردیان تیکه ل کاده کرد و ده رخوارد - نه سپه کانیان ده دا، به م جوړه ده غل نایاب بوو خه لکی هه زاری کورد، وه که لازیزی پایز له برسان زه رد ده بون و هه ل ده وه رین

گرانی پانی ده غل و دانه ویله و نه وه ی گیاندار، به تاییه ت نینسانی پی بزی ده س نه که وی و زور که م بی، جاله م ساله دا ده غل زور که م ده س ده که وت، نه گینا قیمة تی که نم له و کاته دا هه رته غارنکی سه قز که بریه تی به له ۹ پوط - ۱۴۴ کیلو - یازده قران بووله ناکاو قیمة تی ده چینه سی تمه ن، دیسان له ماوه ی ده رۆژ داهه ر ته غارنکی ده چینه سی تمه ن سالی (۱۳۳۵) گف، سالی گرانی، گرانی و برسیه تی خه لکی له خووه زر کرد بوو، زه حم و به زه بی نه هیشبوو، هه رکه سی له بیری ده ر بازکردنی گیانی خویدا بوو، زوربه ی هه زاران خوراکیان بنه گیا بوو، سه ریشیان ده کرد به نان، منداره وه بوو، گوشتی سه گ و پشيله و که ریان له ولات بری بوو،

خه لکی کورد که بونان بده یی به ناو بانگ بوون و، هه میشه درگیان بومیوانان ناواله بوو، له م ساله داشه ورۆژ درگیان داخرا بوو، نه کاله ناکاو به ری هیرشی برسی و هه زاریان پی نه گیری، پیاوانی ده س ودل بازله م ساله دا به م جوړه ده بیان توانی هیندی له هه زاران زه نجی برسیه تی له هه زاران که م که نه وه،

درگیان داده خست و ده چونه سه ریان، له ویوه نانیان ده کر به قه لنگیکه وه و دایان ده هیشته خواری برسیه کانیش ده بیان قوزیه وه، جاری واده بوو له سه رنانی به کتریان ده کوشت، برسیه تی توانایی و هیزی له هه زاران بری بوو، خه لکی برسی بی ناگا. حول، تلاوتل ده رویشتن، جاله زیگیامال ده که وتن و هه ل نه ده سانه وه، بو نمونه: پیاونکی جیتی متمانه به ناوی حاجی شه مسوللا خه لکی سونجی سه قز: بومی - گپراوه که سالی گرانی که من جه حیل بووم: ژنی، هاوستی درگا به درگامان بوو، نه وژنه کوزیکی زور جوانی کاکول نه لایی، سی چوار ساله ی بوو، ژنه که هه زار بوو (تیغه بوومان و) جاروبار یارمه تیمان ده دا، به لام به ره که ت نه مابوو، خه لکی تیری نه ده خوارد، رۆژی ژنه له مال هاته ده روه وپی که نی (پی که نینیکی شیتانه) و وتی «شه مسوللا» کوره که ی خومم سه ربزی،

وتم هه ی نه بی و خیرا خۆم گه یانده مآلی ژنه و دیتم، راسته ته رمی بی گیانی کورّه که ی له
 قه راخ ته نور که به سه ر برآوی که تووه، ژنه که تاوی ده گریا، کاتی بی ده که نی زۆری بی
 نه چوو ژنه که یش هات به لادا و مرد. ائه مه نمونه یه کی که مه له چۆنیه تی گرانی که
 بیگانه کان به دیاری بۆیان هینابوین، جائه ی که سانی که نه م به سه رهاته دل ته زینه
 ده خوینیه وه، خۆتان و غیرتان، نه گه ریتان خۆش نی یه که جاریکی ترله به هه شتی
 به رضی کوردستان، له چالی ده غل و دانه و تله و خیران، به چاوی خۆتان ببینن که: دایک
 له برسان کورّی خۆی سه ر ببری، بوئه وه زگی خۆی بی تیربکا. نه وه زیزی یه کیه تی
 زئی خه ن، له هه موو کاتان پال پیکه وه ده ن، دووبه رکی قه ت قه ت مه که ن: زئی به بیگانان
 مه ده ن، نه و کاته یه که ولآت ده بیته به هه شتی به رین: شیرین و خۆش و بی خه ته رده بی
 ژین، له م کاته دا که گرانی هۆشی له خه لک سه ندبوو، له سه قزدا (کومه لی دیموکرات) بو
 خزمه ت به خه لکی و نجاتی ولآت دامه زرا، مه رام نامه یان به م جووره بووه که، هه رکه س
 بی و ستایه بیته نه ندام، ده بوا سوئندی به - قورنان - بخوار دایه، که به رابه ری زه سم و
 یاسا، زه فتار ده که م و خه یانه ت ناکه م، له قازانج و زه ره ردا، له گه ل گشت برا و خوشکه
 کانم داده بيم و تا ده توانم خزمه ت ده که م -

کاتی که نه ندامیان به ۱۲ که س بگه یشتایه - کومه تیه یه کیان - بیگده هینا - دیاره
 نه ندامی کومه یته - نه ناسراو و نهینی بوون، هه ر ده ستوری له لایه ن کومه یته وه بدرایه
 ده بوا به زویه ببرایه، ته شکیلاتی - دیموکراتی لقی سه قز به هوی میرزا ناغاجانی توتونچی
 که له زه نگانه وه رانومایی کرابوو، دانرا،

له لایه ن دیموکراته وه - ابوالقاسم خان که به (خانی) به ناو بانگ بوو - کرا به حاکمی
 سه قز -

له م روژه داکه خه لکی وه ک گه لآزیزانی پایز له برسان هه ل ده وه رین، محمد ناغای
 شابه نده ری عوسمانی به خۆی وده عه سکه ره وه دیتو، داوای ۵۰۰ ته غار گه نم ده کا:
 ناغایانی - فه یزوللا به گی له زیزی ده رده چن، به لآم بزیکی به سه ری ناغا کانی ده ور و
 به ری سه قزدا ده سپیندری، به م جووره خه لکی ده بنه نه زییحی ده ستی بیگانه که هه رتاوی
 به بارکیاندا هه ل ده سوئینن. زستانی ۱۳۳۵ ته وا و ده بی و به هاری ۱۳۳۶ به زوی

گه شه وه به ره و بیرى هه ژاران ده چئی و موژده ی هاتنی هه رزانی و ته واوبونی گرانی دینیی^۱ دواى زویشتنی زوسه کان، دیسان عوسمانیه کان گه ژانه وه بو سه قز، نه م جاره فه رمانده ی سوپای عوسمانیه کان له شاری سه قزدا کابراتی بوو به ناوی (مه حمود نه دیم به گ) که به هوی پیشره وی - ئینگلیسه کان به ره و عیراق ناچار ماو، ناوچه ی سه قزی به جئی هیشت و کابرایه کی له جئی خوئی دانا به ناوی (جه لال نه فه ندی) پاشان ده سته یی له ئینگلیسه کان به سه رو کایه تی (کونیل که نین) کونسولی کرماشان، ده گه نه سه قز، که هه رله م ساله دا ئینگلیسه کانیش سه قزیان به جئی هیشت^۲

شه زى دووهه می جیهانی و شوینه واری له کوردستاندا -

شه زى دووهه می جیهانی له زۆزی هه وه لى مانگی - سپتامبری سالی ۱۹۳۹ زاینی به رایه ری - به هوی هیرشی سوپای - نه لمانی نازی به ژابه رایه تی - هیتلیر - به لیهستان ده سی پئی کرد. که پاش دوورژۆ ده وله تی - فه ژانسه و ئینگلیس - ئیعلانی شه زیان به نه لمان دا، نه مجار به ره به ره شه ژته نیه وه و دنیای گرتنه به رو، ئیران و کوردستانیشی گرتنه وه، شه وی سی هه می خه رمانان ساعه تی سیتی دواى نیوه شه و هیزی زوسیه له باکور و هیزی ئینگلیسیش له باشوره وه هیرشیان - کرده سه ر ئیران و له م به ری سنوره وه دابه زین، نه م شه زه مال ویرانکه ره تا سالی ۱۹۴۵ زاینی دریزه ی کیشاه له ۷ - ی مانگی مه یی سالی ۱۹۴۵ زاینی ده وله تی نه لمان بئی مه زج ده غاله تی به ده وله ته یه ک گرتووه (متفقه) کان کردوته سلیمیان بوو، کاتی نه مریکا له ۶ - ی ئوتی ۱۹۴۵ - دا شاری، هیروشیما و له ۹ - ی ئوتی ۱۹۴۵ - دا شاری، ناکاساکی، ژاپونی به بۆمبی نه تۆم بۆمباران کرد - ده وله تی ژاپونیش ناچارما له ۱۴ ئوتی ۱۹۴۵ دا ته واوی مه رچی ده وله ته یه ک گرتوه کان قبول بکا و گه ردن که چ و ته سلیم بئی^۳ ئیران شله ژاودام و ده زگای زۆرداران له گریژنه چوو، که مایه تیه نه ته وایه تیه کان، که له ژیرزه بروزه نگی زۆرداران داده یان نالاند، هه رکام له لایه که وه سه ریان هه لپنا و به له قازه ی مافی خوراو و له ده س چوویمان ده کرد.

(۱) وحشت سه قز

(۲) خاطرات من ص ۹۱ - سالی ۱۳۳۴ ک: م: ده نوسنی -

(۳) جنگ جهانی دوم ج ۱ و دائرة المعارف دکتر مصاحب ج ۱ ماده جنگ

گه لی ماف خورواوی کوردیش یه کی بووله و گه له، به نش خورواوانه، که سه دان سال بووه، به هه موو هیزو بیرو پیزیه وه، بو سه ر به خوئی و مافی چاره نوسی خوئی ورزگار بونی له دیلی و زه لیلی ته لاشی بی و چانی ده دا، به لام هه رکاتی به جوژی به ره له ست و که ندو کوسی، له زیندا سه ری هه ل ده دا، که ده یان سالی له مه به ست دورده خسته وه، دیسان نه م جاره یش چاوی هه لینا و مه رجه کانی جیهانی وه، گورانی یاسای گشتی، به قازانجی خوئی لیکداوه وه، کاتی به ده رفه ت زانی وه، کومه لی پیکهتینا و ده سی دایه چه ک، به لکوو نه و جاره نانه م جاره زیزه که یان یه گ بگری هات زنگه یان بی بگری و مافی چاره نووسی خویان وه ده س بینن

له گه رما و گه رمی شه زی دووه می جیهانی دا کومه له ی (ژ - ک) ژانی کوردستان - له شاری مه هاباد له زوژی ١٦ ی سپتامبری (١٩٤٢ ز) له نیو باخ و داوینی کیتی (خودا دوست) له ١٥ مرۆی کاری له خه لکی مه هاباد پیکهات، پاشان له (١٦ ی توتی ١٩٤٥ ز) کومه له ی (ژ - ک) به ناوی - حیزبی دیموکراتی کوردستان) ناوئرا، هه ربه و زه ننگه له ٢٢ ی ژانویه ی (١٩٤٦ ز) برتی دوا ی شه زی دووه می جیهانی کوماری کوردی مه هاباد دامه زرا هه روا له کوردستانی ناوه ندی، یانی ناوچه ی سه قز و بانه و دیوانده ره بزوتنه وه ده سستی پی کرد، که به برۆای نوسه ره فارسه کان به دنه ی ئینگلیس بووه، به لام من که له نزیکه وه زووداوه که م لیکداوه ته وه نه و برآوایه به کولور و بوچه ل داده نیم، چون هیشتا هیچ کوردی کوشتی شیخ سه عید له گه ل سه دان - زانا و گه وره نایینی یه کانی کوردستانی تورکیه، هه روا بومبارانی شیخ مه حمودی نه مروشاره وه ده کردنی شیخ عوبیدیلای شه مزبان، به ده سو دنه ی ئینگلیسه کان له بیرنه چوه ته وه، تا دیسان ده نه ی نه وان قولی هه لکاوی بوار له ناوبدا، دیسان زووداوان ده خه مه به ر ده سستی خوئیه ران

له سالی ١٣٢٠ - کابرای به ناوی - سه ره ننگ ئیبراهیمی نه رفه ع - فه رمانده یه تی سوپای شاری سه قزی به ده س ده بی، که رووداوی نه م ساله ی به قه له می خوئی به فارسی نویسه، زورتری رووداوی نه م ده وره م له و وه ر گرتووه، له گه ل ته حقیقاتی خوم که له پرس وجوی نه م و نه و که خویان له ناو کاره ساته که دا بوون، وه ده ستم هیناوه و، هه لم سنگاندوه ولیکم داوه ته وه و، له بیژنگم داوه و کونجره و که ته ول و مروروخه وش و خالی نه ته ویسیم لی هه لبراردوه، پاک و بژارده خستوو مه ته به رده س خوئیه ران، به لکووله هه ر

خه ساری په ندیکو، له هه رشکستی - ناموژگاری بوډا هاتووی خویمان وه رگرن،
خه رمانانی سالی ۱۳۲۰ هه تاوی بو خه لکی سه قز زه شترین و ناخوشتین مانگی
میژوی سه قز ده ژمیردری،

محمد زه شیدخان که به ناوی کوردایه تی ماوه یی له ناوچه کانی شلیر و بانه و سه قز
دانه خشیکی گرنگی بازی کردوه، . بی که توانیویه تی سه زوک عه شیره ت و خیله
کانی نه م ناو چانه، په کخاو له گشتیان سویا په کی واپیکه وه بنی، که شاره کانی سه قز و بانه
و ده ورو به ریخانه ژیز ده سه لانی خو بو، له گه ل هیزی ده وله تی تیراندا مل مله کانی بکا،
نه مه بو خووی جیی سه رنجه،

له خه رمانانی سالی ۱۳۲۰ هه تاوی حه مه زه شیدخان سویا په کی سی هه زار نه فری
پیکه وه ده نی و خووی بو هیرش و گرتنی شاری سه قز سازده کا، له م کاته دا به ده ستوری
سه رله شکر مقدم، فرمانده ی له شکری کوردستان، دووزری پوش به فه رمانده یه تی -
ستوان - وحدانی - به ره و میره دی و ته مونه، به مه به سستی ده سگیری عه لی ناغا و زه سول
ناغای جه وانمه ردی، زنی ده که ون، زری پوشه کان کانی ده گه نه نریکی دیی نایچی -
تفنگچیبه کانی ناغایانی جه وانمه ردی که، که مینیان بوډه نینه وه له ناکاو زری پوشه کان به ر
زه گباری گولله ده ده ن و، په کی له زری پوشه کان له کارده خه ن دوونیکابانی زری پوشه
که بریندار ده بن، زری پوشه که له لای پردی دیی نایچی به جی ده مینی و هیزی ده وله تی
به شهره یی به ره و شارده گه ریته وه، '۱'

به ره به یانی ژوژ ۱۱ ی زه زیه ری ۱۳۲۰

له سی لای (خوراوا و خوهره لات و باکور) خه یده رو نایچی و مه لقه ره نی . کانی
نیاز و نالتون، تاوه قران و دوزه خده ره وه، سویای سی هه زار نه فری - محمد زه شیدخان -

هیره ش ده باته سه رشاری سه قز - سه رهه نگ نه رفه ع به خوئی و هیره که په وه، له گه ل
 نه وه یش که چه کداره نازا و شه ز که ره کانی تیله کو و ناردده لانه کان به ته واوی هیزبانه وه
 پشتیوانیان له هیزی ده وله تی ده کرد، نه یتوانی له به رابه ری هیرشی بی و چان و
 هه لمه تی بی نه مانی هیزی - جه مه زه شیدخان داخوی زابگری، سه رهه نگ نه رفه ع
 کاتی ده زانی ده رفه قه ت نایی، به په له پروزی، داوای یارمه تی له سه رله شکر مقدم ده کا،
 به لام سه رله شکر ده لی هیچم له ده س نایه، هه رچی خیرتر پاشه کشی بکه و به ره و
 تیله کو سویا زاکیشه، به م جوړه هیزی ده وله تی به گورچی سواری ماشینه سه ربازی
 په کان ده بن و به ره و (ساحیب) زئی ده که ون، سی زری پووش به هیوای پشتیوانی، له دواي
 ماشینه سه ربازیه کانه وه بوئی ده رده چن، ته نیاشتی که نه ی ده هیشت هیزی ده وله تی به
 ته واوی به که ویته که مینی کورده کانه وه ورتی ده داکه له هه لقه ی گه مارویان ده رچن،
 پشتیوانی و شه زئی، جه ننگ و گوریزی سواره کانی تیله کو بوو، که به جه ننگ و گوریز
 زیگایان بوده رباز بوونی سه ربازه کان ده کرده وه، به ری هیرشی هاو زمانه کانی خووان
 گرتبوو، کوردان ده لاین - دار هوره ی له خوئی نه بی ناقه له شی، کاتی ماشینه کانی
 ده وله تی ده گه نه چومی، (که مه تو) ده بینن پردی دارینی که مه توو - ناوری گرتووه،
 په کی له ماشینه کان ناتوانی له چومه که بداو ده ربازی و په کی ده که وی و ۲۰ سه رباز
 به دیل ده گیرین و بزی کیشیان بریندارده بن، زری پووشه کانیش که نه رفه ع ی فه رمانده،
 له ناویان داده بی، له نریکی دئی کاریزه (۵ ک) ی سه قز به گولله بی کورده کان له کارده
 خزی، هه ر جوړی ده بی، سه رهه نگ نه رفه ع و چه ند نه فسه ری پایه به رز له تاریکی
 شه و که لک وه رده گرن و بوئی ده ر بازده بن، کاتی زری پووشه کان ده که و نه ده س
 کورده کان، ده بینن که سیان تیدانه ماوه، هه وال به محمده ره شیدخان ده درئی، نه ویش
 له وه که نه یانتوانیوه سه رهه نگ نه رفه ع و هاوه له کانی ده سگیر که ن، توره ده بی،
 سه رهه نگ نه رفه ع و هاوه له کانی دواي سی شه وو سی رۆژ، به شه و پیاده زه ویی
 و به رۆژ خوشاردنه وه، ده گه نه خواردی (ئیرانشا) وه، تووشی پیای به ناوی - نه
 بولموحه ممه دی میرزایی ده بن نه ویش ده یان ناسی و ساعه تی سیی نیوه شه و، ۱۴ - ی
 زه زبهری ۱۳۲۰ هه تاوی ده یان گه به نیته ئیرانشا - رۆژی دواي ۱۵ ی زه زبهر،

۱) نوسراوهی سه رهه نگ ارغه

۲) نوسراوهی نه رفه ع

عه لیخانیه حه بیبی و نه رفه ع یه ك ده گرن و، عه لیخان به لینی هاو کاری پی ده دا، کاتئی هه والی گوم بوونی - نه رفه ع بلاوده بیته وه سه رتیب نه مین - له زئی ئینگلیسه کانه وه هه والی مان و نه مانی نه رفه ع له محمدره شیدخان ده پزسی، نه مه بوخوی که یین و به یینی هه ردوولا، له گه ل ئینگلیسه کان وه ده رده خا، پاش گوم بوونی (سه رهه نگ نه رفه ع) هیزی کورده کان پی و چان به ره و دیوانده ره، زئی ده که وی، (زۆزی ۱۶ - ی زه زبه ر) به سی اهه زار چه کداره وه هیرش ده بنه سه ر دیوانده ره به لام به م چه ند هویه ۱ - چون له ناوچه ی دیوانده ره هه واداری بزوتنه وی کوردایه تی که مترده پی، ۲ - ده شتی هویه توو، کیووته لان و نه شکه وتی وای ناپی که بومانه وه وحه شارگه به کار بخوا، ۳ - هیزی به رگری ده وله تی به هومیدی گه یشتنی یارمه تی، به دلگه رمی و به نه سله حه ی چاکتره وه خه ربکی به رگری ده بن، دیوانده ره یاکت بوئاگیری، زۆزی ۱۷ ی زه زبه ر (۱۳۲۰) محمدره شیدخان - نامه یه کی هه زه شه و توند له نه رفه ع ده نوسی که هه رچی زوتر شارم بو به جئی بیله، نه رفه ع که له پشتیوانی خیلی (تيله کو) که زئی گه زانه وه یان له محمدره شیدخان گرتبوو، دلینا ده پی، وه لآمی نامه که ی ناداته وه، به لکوو زۆزی ۱۸ - ی زه زبه ر - سواری زری پۆشی ده پی و به ره و ئیرانشا - زئی ده که وی، له زیدا سه یدیکی پیریان توش ده پی و هه والی نه رفه ع ده پر سی. نه رفه عیش له خودای ده ویست که خو فرۆشیکی وه های ده س که وی که به پای خوی پی خه لات و به رات، هاوزمانه کانی خوی بو بخاته گیر، (سه ید) نه رفه ع ده باته قه راخیکه وه و به گویتیدا ده چرینی که، نه مشه وی زابوردوو، محمدره شیدخان له دپی، که له کان، خیلی گه لباخیه کان - بووه، چل که س له چه کداره کانیشی بریندارن، زه سول ناغای جه وانمه ردی و چه نده به گزاده ی تریش زه خمی بوون، حالیان شپزه به و ده یانه وی بگه زینه وه بوئانه، دیسان چه کداری نازاو حه ساوه تر بو هیرشی دووباره سازکه ن،

هه والی نه م خو فرۆشه، نه رفه ع و بیته سه رکه یف و ده یخانه وه بیری هاو په یمانه که ی خوی - عه لیخانیه حه بیبی - ده لی وا چاکه من له دواوه هیرشیان بکه مه سه ر، نه وانیش ناچارن له خاکی تيله کووه دابورن، چون به به لینی سه رزاره کی عه لیخان - باوه زیان کردبووه، نه یشیان ده زانی که عه لیخان - بوئه وه به لینی پیداون که له داویان بخاته گینا نه ویش له شوینی خویه وه

به ری به سویای نه رفته ده گرت، محمدزّه شیدخان فه رمانی پاشه کشی به ره و سه قز - له زئی تیله کوه وه ده دا، هه رچه ند له زئی ناوچه ی خوورخوره و سه رشبو یشه وه زئی گه زانه وه بوو، به لام چون - حه مه زه شیدخان دواى شه زى هه وه لى سه قز، له گه ل عه لیخانی حه بیبی داثاشت ده بنه وه و په یمانی دووقولی ده به ستن و، قورنان بوئه ک ده خوون که خه یانته ت به کورد نه کن، به م هومیده، چه کداره کانی به خاکی تیله کو، به داوینی زنجیره کیوی حاجی سه یدا داده په زنه خواره وه و، به ده ره ی میراواو شه مسه دا ده زون، به لام له نیوان دیکانی، نیراوته یمان قه لا، قه لا چوخه و جونیان دا، له لایه ن چه کداره کانی عه لیخانی حه بیبی، به پیچه وانه ی به لینی قایم و سویندی خوراویان، ته قه یان لی ده کری و چه ند که س به خووزایی له هه ردولا و به قازانجی دوژمن ده کوژزین، خووزگه کوردان له م به سه رهاته دل ته زینه په ندیان هه لگرتایه و، له وه زیاتر به دنه ی دوژمن په کترینان قرته کردایه، سه رهه نگ نه رفته ع، روزه کانی ۱۹ و ۲۰ ی زه زبه ر به ره و سه قز زئی ده که وی، به لام حه مه زه شیدخان زوتر ده گاته سه قز و ناغاگانى فه یزوللا به گی، نه حه ده خانی فاروقی و حه سه ن خانی کانی نیاز، ده بیینی و به لینی هاوکاربان لی ده ستینی، به هه موو هیزی خوویه وه ده یه وی دیسان ناوچه ی سه قز بخاته ژترده سه لاتی خووی و توله بستینی، به بروای خووی مافی سه رنوشتی کوردانیش وه ده س بیینی،

سه رهه نگ نه رفته ع له ۲۷ زه زبه ری ۱۳۲۰ هه تاوی به ده ستوری - سوپه هبود

شابه ختی - ده نیردری بوکرماشان و ده کری به فه رمه نده ی له شکری نه وی،

پاش زویشتی - نه رفته ع - سه رتیب نه مین - ده بی به فه رمه نده ی نیزامی ناوچه ی کوردستان، له م کاته دا (محمدزّه شیدخان) سه قز به جی دیلی و ده چیتته وه بانه، به م هوهیده که دواى زویشتی حه مه زه شیدخان، سه رتیب نه مین ده توانی سه قز بگریته وه، پله یه کی پی ده دری و ده کری به (سه رله شکر) سه رله شکر نه مین، سه رگورد زاگروس، ده کابه فه رمانده ی نیزامی سه قز و ژوماره یین سواره نیزامی نازا و شه زکر، ده نیتته نیختیاریه وه، بیجگه له وه، زیاترله دوو سه د سواری نازا و شه زکر ری کوردی تیله کوئی و که ره فتویی به سه رو کایه تی، (عه لیخانی حه بیبی) و (عه یزوللاخانیه مه سعود وه زبری) روزه نوهه می مانگی زئی به ندان سالی ۱۳۲۰ هه تاوی به ره و سه قز زئی ده که ون سه رگورد زاگروس، له ژیره وه له گه ل نه حه ده خانی فاروقی، موچه ممه د نه مینی مورته زایی - نیوان خووش ده کا و به بیروای خووی واییر ده کاته وه که نه وانیش، وینه ی،

عه لیخان، وعه زیر، وان، بو براکوژی داستانتیکیان هه یه، به لام نه وان له زاگروس، وریاتر بوون و ده یان ویست که دوزمنی خویمان به قه ندا و بخنکینن، نه و کاره یشیان کرد، هه رچه ند - عه لیخان و عه زیرخان پتی ده لاین که دوستی فاروقی و مورته زایی سه ر زاره کی یه و دروٓت له گه ل ده که ن، به گوئی یان ناکا، به م جوړه هیزی زاگروس، روژی ۱۲ - ۱۰ - ی زئی به ندان (۱۳۲۰) دواى بزینی ده شتی سارد و به فراوی هوٓبه توو، زور به سه ختی ده گاته سه قز، نه حمه دخانی فاروقی به خوئی و سواره کانیه وه به ره و پیری - زاگروس - ده چن و به زیزوقه دریکی زوره وه، ده ی گه یه ننه سه قز، نه حمه دخان، مووبه موو زوداوکه به 'محمدزه شیدخان زاده گه یه نی، نه ویش سواریکی زور به ناوی سواری نه حمه دخانی فاروقی ده تیریتته ناوشار، روژی ۱۶ ی زئی به ندانی ۱۳۲۰ هه تاوی زه سول ناغا و (فه یزوللای) بانه یی، خزمی نزیکی حه مه زه شیدخان، ده چنه سه قز و واده نویتنن که لایه ن گری ده وله تن (زاگروس) که به برؤای خوئی، میشتیکی له کولوره داردا دیوه ته وه و، چاترین نه خشه ی بوٓبه رگری له هیزی (حه مه زه شیدخان) و سه پاندنی ده سه لاتی خوئی به سه ر ناوچه ی سه قزدا پیاده کردوه، پیت به پیت نه خشه که ی خوئی بوٓ سه رله شکر نه مین - ده گبیرته وه سه رله شکری به نازمون و ته جره به، به مه تیک ده چئی و بیٓ مائل بوون له سته وه به ره و سه قز زئی ده که وی، چون ده زانی که زاگروس له داوکه و تووه فریوی خواردوه، جائه گه ر زور زووفریای نه که وی کار له کار ترازاوه و به داوه وه بوه، سه رله شکر به په له روژی ۱۸ ی زئی به ندان له سته وه خوئی ده گه یه نیته، ساحیب، (۲۰ ک سه قز) له ویٓ هه والی بیٓ ده گا که هیزی، محمدزه شیدخان، سه قزبان گه ماروو داوه و شه رگه رمه، ته نانه ت له هه موو مال وبن گوئی سه بانه و، په نادبووار و سه ربانی سه قز، ناورده باری و ده نگى تفه نگ و ویزه ی گولله مروٓکه زه ده کا، سه رله شکر به په له، فه رمان ده داکه گوردانی ساحیب هه رچی زوتر هیرش برنه سه ر سه قز، بوٓ خویشی خیرا ده گاته دوزه خده ره و خزمه تی (شیخ عه بدولقادر) سه پی ژاندارمیشی له گه لا ده بی، ده یه ویٓ هه ربه و شه وه هیرش به ریته سه ر سه قز، به لام شیخ عه بدولقادر پتی ده فه رمیٓ به م شه وه پیم چاک نی یه، سه رله شکر به گویتدا ناچئی و زور به پله خوئی و ژاندارمه کانی ده گه یه نیته سه قز، له نزیکی پردی سه قز شه وی (۱۹ ی زئی به ندانی ۱۳۲۰) سه رله شکر نه مین،

ده کوژری و ته رمی بی گیانی تابه ری به یان له وی ده مینینه وه،

سه عانی ۵ و نیوی به یانی، سه رگورد، زاگروس و سه رهه نگ نه میرباقری و (عه لیخانی حه بیبی) ده گه نه سه ر ته رمی سه ره له شکر نه مین و ته رمی له قه برستانی نزیککی شاره وانی نیستاکه ده نیژری، هیزی ده وله تی به سه رو کایه تی، سه رگورد زاگروس، ته سلیمی نه حمه دخانی فاروقی، ده بن، نه ویش ده سستی زیزیان لی ده نی و تفه نگ و ده مانچه ی سه رگورد زاگروس و نه فسه ره کانی تروه رده گری،

هه والی نه م پیروزیه، به حه مه ره شیدخان که له ده ره وه ی شارده بی، زاده گه پندری، محمدره شیدخانیش خیراخوی ده گه یه نینه سه قز (سه یفوللاخانی نه رده لان) و (عه لی ره زاخان) و (خانانی) برای و (عه زیزوللاخانی مه سعود وه زیری) که لایه نگری دوله ت بوون، شه و تاروژله مه ته ریزدا گولله یان ته قاندبوو، به دیل ده گیرتن، (سه یفوللاخان) و (عه زیزوللاخان) و (نیقبالی که یخوسره وی) له به رابه ری پولیککی زوردا نازادکران، به لام نه وانی تر نیردران بووانه و له وی زیندان کران

له م کاته داعه لیخانی حه بیبی، ده یه وی له گه ل سواره کانی خوی ده ربازی و سه قز به جی بیلی، به لام - خواده زانی له به رچ هوپی، سواره کانی ده رباز ده بن و خوی هه ل نایی، به براوی من نه جه ل چاوی بیری به سستبوو، وه نه ی ده زانی چ بکا، وابه چاک ده زانی تاهه لی بوئه ل ده که وی و ده سستی به محمدره شیدخان ده گا، خوی بشارینه وه، چون ده یزانی که محمدره شیدخان لی بوردوه، کانی ده سستی به و بگاگانی پاریزاروه، جابه هوپی نه وه که په یمانه که ی له گه ل حه مه ره شیدخان داشکاند بووه، ترساکه، نه گه رغه بیری، حه مه ره شیدخان ده سستی پی بگا - ده ی کوژی، به لام، (حه مه ره شیدخان) لی ده بورپی، به و جووره له گه ره کی دوومناره - له مالیکدا خوی ده شارینه وه و خوی نه ناس ده کا و خوی ده گوژی،

محمدامین خانی برای محمدره شیدخان، که زوری لی داخ به دل ده بی، کون به کون و مال به مال به دویدا ده گری، تاله و ماله داده ی دوزینه وه ولتی ده پرسنی ناو و نیشانی خوت بلی، عه لیخان ناوی خوی نالی، به لام محمدامین خان به نامازه ی یه کی له تفه نگچیه کانی که ده ی ناسی، هیرشی بو ده باو به پیچه وانه ی قانونی ناینی و یاسای کوردایه تی که دیل

(۱) به داخه وه نه م قه برستانه نیستانا شوبنه وارشی نه ماوه، پاسگای زوماره ۱، چه ند فیرگه و خانوی ده وله تی لی دورست کراوه، و شه قامی به نیوه راستیدا ده زوا - ۹ شه هیدی خه لکی کورد که به ده سستی خوین زیزی به هله وی له سه ر کوردایه تی له داردران له م قه برستانه دانیژراون (نومهر)

ناکوژری به رخه نجه ری ده دا و به خنجیر و نجر و نجر ده کا و پاشان گولله یه کیشی پیوه ده نی وده ی کوژی، کاتی محمدزه شیدخان نه م هه واله ی پی ده گا زوره که ر ده پی و له محمدمین خانی برای نالوز ده پی و ده یکاته ده ره وه و ده لی نه دبوا بیکوژی، چون کوشتنی گه وران نه دامه ت دینی

هه رله م ساله دا، کورده کانی کرماشان به تایبه ت خیلی کوردی نازا و کوژ نه ده ری - کاکاوه ند - بوسه ندی مافی سه رنوشت و به شی خوراوی گه له که یان، زاده په زن و ده س ده ده نه چه ک و کوژو کومله ل و یه کیه تیه کی پته و پیکدینن، به لام ره ژیمی دژی کوردی - په هله وی، به ده سستی (نه رفته عی) به کری گیراو، پی به زه بیانه زا په زینه که یان به دژی یاسا و قانون داده نی ورا په ریته حه ق خوازه که یان

تیکده شکینی، و بزوتته وه ره واکه یان داده مرکینی و، به زمانی کولله وه لامی بانگه وازه به رحه قه که یان ده داته وه، نازا پیاره کانیاں ده کوژرین و، لاهه کانیاں ده گیرین، نه وانی تریشیاں په ره نگ په ره نگ ده کرین، تازیزیاں یه ک نه گری و کومله لیان سه رنه گری، به لام وه ک هونه ری به زری کورد ده لی:

ناور به توزی ناو کوژیاوه
گول به بای نه سیم هه ل وه رایه وه
به لام زیله مووی تیکوشانی کورد
دوای هه زاران ساله ل گر سایه وه
سه رهه نگ نه رفته ع ده لی: هه وه ل جار پی که له نیتالیاوه بو نیران ده هاتمه وه، له شه زی سمایلاغای سمکودا، به شداریم کرد، به تایبه ت کاتی که فه رمانی بومبارانی کورده کانم وه رگرت به فروکه وانی فروکه که م، که پیاوکی، نه لمانی بوو، ده ستورداکه له زه وی نزدیک بیته وه، تا چاکترین بومباران که م، به لام فروکه وانه که م ده ترساومن نه ده ترسام، دیاره هه رچه ند فروکه وانه به کری گیراوه که یش، بوپیاو کوژی به کری گیرابوو، هیشتا نه وه نده شه ره ف له ویزدانیا ما بوو که له کوشتنی ماف خواراوان ده ترسا، به لام نه رفته ع مانای شه ره ف له فه رهه نگیا کوژا بوه وه، به پیوستی ده زانم که به داخه وه خو فروشیکی سه قزی هاوشاریم به ناوی - صابری - له سالی ۱۳۲۰ هه تاوی به خوینه رانی به زیری بناستیم. به سزای نفره تی گه لی بتاسیتیم. نه م پیاره له خو فروشیدا بیلمه تی زه مان

۱) نوسراوهی ارفع له سالی ۱۳۲۰ ص ۶۲
۲) زیله مو. به ناوری زو خوله مره ده وتری جار واهه بوه که پاش چه ندروران گه شاوته وه و دنیا په کی ناور داوه (نوسه ر)

بووه به جۆری که هه نگاو به هه نگاو هه والی جم وجولی چه کداره کورده کان، و چۆنیه تی هه ستان و دانیشتیان و، به رزونمی وره ی زاپه زنیانی به نه رفه ع زاده گه یاند، چون خوئی کورد بوو، زمانیکی لوس و پاراویشی پیوه بوو - زور زوو کورده بی نازمونه، ساویلکه کانی ده هیئا سه رئه و باوه ره که دلسوزیانه و گزه یان لی ناکا، به م جوره هه والی، بزوتنه و جم وجولی هیزی محمدزه شیدخانی به ریکوینکی وه ده س دینا و خیرا به گوئی نه رفه عی ده گه یاند

نه رفه ع ده نویسی: ره مزی سه رکه وتن و کلیلی پیروز بوونی هیزی ده وله تی به سه ر هیزی کورده کاندایا ته نیا نه وهه واله زاست و دورستانه بوو که (صابری) سه باره ت به بزوتنه وه ی کوردان به تیمه ی ده گه یاند.

صابری خوڤروش: هه رله و عه دو سه ده داله زئی خوڤروشیکی تری خوویه وه هه والی به نه رفه ع ده دا که:

چوار سه د تفه نگچی مه ریوانی و گه لباغی ده یانه وی هیرش به رنه سه ردیی - حوسیناوی - نیوان دیوانده ره و سنه، به م هه واله نه رفه ع خوئی جه م وجورده کا و نه خشه ی نه وانیش ده کوژتته وه،

دیشان صابری نه م هه واله به نه رفه ع ده گه یه نی

۱ - محمدمین مرتضایی - نوماینده ی محمدزه شیدخان له گه ل یه کسه د تفه نگچی بولای ساین قه لا و تیکان ته په ی هه وشار چووه و به زه بری تفه نگ پۆل له خه لکی ده ستینی،

۲ - نه حمه دخان فاروقی بولای ناوچه ی تیله کو، زویشته و پۆل کوّده کاته وه،

۳ - ره فتاری زورتری خیلی تیله کو، واده ر ناکه وی که ده وله تین یان خه لکین؟

سلیمانی (حه مه جان) جاف چاوه زوانی چونییه تی و لاتنه و له ده رفه ت ده گه زئی

۴ - وادیاره که حه مه ره شیدخان، هیزه کانی خوئی کوّده کاته وه و دیشان هیرش ده باته سه ر دیوانده ره، ره نگبی نه مجار خیلی تیله کو به ده نگی محمدزه شیدخانه وه بین، که نه وکاته ناوچه ی (نیستراتیژیکی) تیله کو، که کلیل و ده روازه ی هیرش و خوقایم کردنه بوگرتنی تیکاب و که وتنه مه ترسی دیوانده ره و هیرش بردن بوسه ر بیجاز، بکه وینه ده س حه مه ره شیدخان.

له به ر نه وه سه رهه ننگ نه رفه ع ناچار ده بی که هیزی ده وله تی بنیریتنه ناوه ندی تیله کو (ئیرانشا)، رۆزی پینجی زه شه مه ی ۱۳۲۰ هه تاوی، هیزیکی زور، (دووه ننگ و بری له سواره کانی له شکری ۱۲ و ۵) به ره و ئیرانشا زتی ده که ون، له م کاته دا سه رتیپ نه رفه ع (حه سه ن) گبرای (سه رهه ننگ موزه بینی) و (سه رگورد خاتمی) بو یارمه تی نه وان ده گه نه ئیرانشا،

هیزی محمد زه شیدخانیش له سوننه ته و کیوه کانی نیمام و به رزاییه کانی سوننه ته دا دابین ده بن و سه ننگه ر ده گرن له به ره به یانی رۆزی دوایی - له ژیر ناوری توپخانه دا هیرش ده به نه سه ر هیزی - حه مه زه شیدخان، کورده کان ماوه بی له به رایه ری ناوری به ربلوو به تینی توپخانه دا خوژا ده گرن، به لام به وته ی کوردان (کانی لی دان مه ردی و کاتی گوریزمه ردی) وا به قازابخ و باشی گه له که یان ده زانن که خوئا و چه کداره کانپان له ژیر زه هیله ی ناوری قین له دلان ززگار بکه ن ئیتریه ره و شاخه کانی حاجیه تاوه وده ورو به ره پاشه کشی ده که ن و له وی سه ننگه ر ده گرن،

رۆزی ۱۱ ی زه شه مه نه فسه ر و سه ربازه کانی ده وله تی به فه رمانی نه رفه ع و، به هاوکاری و ده س کیسی کورده به کری گیراوه کان بری له دیکانی - فه یزوللا به گی و که لور. وه هه ردی بی که یارمه تی چه کداره کانی حه مه زه شیدخانی کردبی، تالانی ده که ن

رۆزه کانی ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ی زه شه مه ی سالی ۱۳۲۰ - هیزی ده وله تی له دبی - سوننه ته کووده بته وه و دیسان - دووگورهان سه رباز و چه ند عه زا به ی چه نگی به یارمه تیانه وه دبی و بو هیرشی دووباره، به ره و پردی ساحیب و کیوی حاجیه تاوه و سه قز خو ناماده ده که ن -

سه روان - زه رغام و ستوان - سه فی پور - به ر پرسیار به په له خه لکی هه ژاری کورده بیگاری و به زور وه پیش ده ده ن، بو براکوژی ریگا و بانیان پی پاک ده که نه وه له م هیرشه بشدا دیسان چه کداره کانی، کورده به کری گیراوه کان، شان به شانی هیزه ده وله تیه کان له گه ل براکانی خویان دا شه زده که ن

سه رهه ننگ - برایمی نه رفه ع - رۆزه کانی ۱۷ و ۱۸ - ی زه شه مه هه زاروسی سه دو

بیست به خوی و سویاکه یه وه ده گاته دئی - خانه قای ساحیب - وده چیتیه خزمه ت شیخ
جه لاله ددین نه خشبنه ندی، تا خیلی - فه یزوللا به گی بودل خوش بکا و له پشتیوانی -
محمد زه شیدخانیا بگیرته وه، له م کاره دا - نیقبالی که یخوسره وی ها و کاری نه رفه عی
کردوه، به لام زورتری فه یزوللا به گی له گه ل - محمد زه شیدخانداده میننه وه،

محمد زه شیدخان خو یوها و زبیکانی بو به رگری هیرشی سویای داگیر که ران له ده ور و
به ری پردی ساحیب و کیوه کانی، (حاجیه تاوه) و (به رده سور) سه نگه ر ده گرن
عه لیاغای جه وانمه ردی ده لی ئیتر نو که ری بیگانه ناکه م و به خوم و پانسه د چه کداره وه
مه ردانه شه زده که م،

به م جوژه روژی ۱۹ - ی زه شه مه سویای نه رفه ع به توندی هیرش ده باته سه ر
کیوی به رده سور.

نه رفه ع به هوئی - عه زابه ی جه نگی یه وه، ده چیتیه پیشه وه، چه کداره کانی
تیله کویی به فه رمانی محمدخانی فاتح - محمدخانی حه بیبی - خه لیلی مه لیکی - هیرش
ده به نه سه ر سویای - محمدزه شیدخان

له نیوه شه وی نوزده ی زه شه مه، به ولاوه، له ده ور و به ری چومی (ساحیب) و
لوتکه ی به رده سور شه ز به توندی ده س پی ده کا.

دوای دووشه وو زوژشه ز و لیکنان و براکوژی - هیزی محمدزه شیدخان، به ره و
شاری سه قز پاشه کشی ده کا ا به وته ی نه رفه ع بیست که س له سویای محمدزه شیدخان
ده کوژی و چوارده که سیش بریندار ده بی و بریکی تریش له چومداده خنکین، به لام له
سویای نه رفه ع ته نانه ت خوتن له لوتی به کری گیرای نایی، بروانه دو م بی و کلاش
بوخوی بکا.

محمدزه شیدخان له سه قز به ندنابی و به ره و بانه زی ده که وی، نه حمه دخانی
فاروقیش ده چی بو مه هاباد.

زوژی بیست و یه کی زه شه مه -

سه رهه ننگ نه رفه ع که خانه قای شیخ جه لاله ددینی له ماوه ی شه زه که دا کرد بوه
مه کوئی خوی و هه ر له وییشه وه فه رمانی هیرش و حه مله ی بوسه ر کوردان ده دا، زوژی
بیست و یه کی زه شه مه هه رله وبوه - هه والی پیروزی خوی به سه ر محمدزه شیدخان دابو

- سوپه بود شبابه ختی: فه رمه نده ی سویای کرمانشان ده تیری و چاوه زتی ده ستور ده بی -
له رۆژه کانی ۲۲ - ۲۳ - ۲۴ - ی زه شه مه دا له گه ل چه کداره کانی - سلیمانی حه مه جان،
ناغا صالحی سولتان په نا - محمد صدیق جاف دا به شه زدی.

به م جوړه کوردستان جاریکی تریش تووشی رۆژانیککی تووش و عاسته م دبی.
له باتی نه وه یکه رۆله کانی کوردستان به گیان و مال و ده س و ده م و قه له م، بو
خوشبه ختی و ته بایی و به کیه تی گه له که یان ته لاش بکه ن، ده بنه داری ده ستی دوزمنان
و له سه ر و چاوی په کتر به ردین و له شه زی خو کوژی دا عازه ق ده زین، له خودا
ده خوازم نیتربه س بی.

ئاسه واری کۆن (باستانی) زیویه ی سه قز

له ۴۵ کم ی خوړه لاتی باکوری ناوچه ی سه قزدا دتی هه لکه وتوه که ناو بانگی به
سه ر نه نتیکه خانه (موزه) کانی جیهاندا بالی کیشاوه، تیشکی جوانی و شه به قی زیز و
شکوی له قیمت نه هاتوی، دونیای ته مه دون و زانستی داپوشیوه، سالهای ساله بی
(زه قیب) و مه یدان دارسه رنجی بازاره کانی جیهانی به ره و خو ی زاکیشاوه، به م جوړه ناوی
کوردستانی له سه ر موزه کان جیهان داناوه.

له ناو (موزه) و (نه نتیکه خانه) کانی گرنگی جیهان داوه ک (موزه) ی (لوویری)
فه رانسه (میتروپولتین) ی نه مریکا (بریتیش موزیوم) ی ئینگلستان (نه رمتیاز) ی روسیه و
(موزه) ی ولاته کانی تریش، بو داگیر کردن ورفاندنی ئاسه واره جوانه له قیمت نه هاتوه
کانی (زیویه) کتی به رکتی په کی توند و تیزیان له گه ل په کدا دامه زرانده، به م شیوه له
ماوه په کی که م دا کریارانیککی زوریان بولای خو یان زاکیشا - به پیچه وانه ی ئیمه ی ئیرانی
به تایبه ت گه لی کورد که هیشتا ناوی جوانی (زیویه) به گویمانی نه خواردوه، سه ریکمان
لی هه ل نه هیناوه و چاومان پی نه که وتوه، به لام بیگانه کان له هه زاران کیلومیتره وه به
شکو و گه وره بی نه م ئاسه واران په یان بردوه، ساله های سال له مه پیش به مه به ستی
دینی ئاسه واری (زیویه) هاتونه ته نه م دی، به جوړی که سه دان وینه و (ئیسلاید) و (فیلم)
له لایه ن باندیککی (سه هیونیزمی) ه وه به ناوی (ایوبی زینو) له ئاسه واره کانی (زیویه) هه ل
گیراوه، له زتی ئاسه وار ناسان و گه زالان ولی کۆله رانه وه به زانکو گرنگه کانی جیهان

گه یشتوه،

زۆرتری زانکو گرنکه کانی جیهان لی کولینه وه ی ناسه واری زتیوه یان به به شی له مه وادی ده رسی، تافی کردنه وه و پرس وجۆ (ته حقیقاتی) قوتاییانی زیشته ی ناسه وار ناسی زتیوه، داناوه.

دوای تی په ربونی ماوه یکی زۆر له نویسی نه م کتیبانه - ۱ - ایران از آغاز تا اسلام - ۲ - هنر ایران در دوران ماد و هخامنشی - ۳ - اظهار نظر گریشمن در کتاب باستان شناسی ایران - ۴ - کتاب آرامگاه پادشاهی زیویه - ۵ - غارت آثار فرهنگی ایرانیان. هه روه ها پاش نه وه که به زیزان پروفیسور گدار - پروفیسور گریشمن - پروفیسور پوپ - پروفیسور وان دنیوک، پروفیسور دیاکونوف، وه ده یان ئیران ناس و خوره لات ناسی خاریجی و ناسه وار ناسی ئیرانی له باره ی ناسه واری باستانی زتیوه و گرنگی و شکوی فه رهه نگی نه وه مه به ستیان نویسی

دوای موتالای نه م په زاوو کتیبانه، کاتی که (نچیر له به ره گه ده رچو) پاریزگاری کوردستان و به ر پرسیاره کانی هه ریمی کوردستان، وه خه به ردین وزاده چه نین و تی ده گن که سه هیونیز مه کان و فه رانسه یه کان، ته نانه ت نه مریکایه کانیش چ به لایه کیان به سه ر ناسه واری باستانی، به لگی میژیوی و فه خری میلی و ره مزی شکوی گه لی کورد هیئاوه، به چ قیل و ته له که بی نه وگشت ناسه واره له قیمة ت نه هاتوه یان به تالان بردوه و نه م نیشانه و به لگه زۆر به رزو به قیمة تانه، که ده یان توانی بو بنه چه و ره گه زی داهاتوی گه له که یان، پایه پیده رو شکو هینه ری، بوچی له موزه و نه نتیکه خانه کانی بیگانه کانداه نویندزین و نومایش ده درین؟ (قسه ی خویمان بی) ناسه واری باستانی نه م دی یه، به ده ستی هیندی له به رپرسیاره کانی (ناسه واری باستانی ئیران) و تا قسی له جوله که کان، تالانی بی نه مان کران و زۆرتریان له ژیر خاکی باکی کوردستان ده ر هیندران،^۱ نیمتیازی حفاری (ده ردانی) له سالی ۱۳۲۵ ی هه تاوی به هوئی تیداره ی کوللی باستان شناسی به باندیکی (زوانیزم) درا، زۆرتری نه و نه نتیکه دۆزراوانه ی که له دونیادا

که م وینه و زۆر به قیمة ت بون له سنوری کوردستان زه ت بون و به تیمه تی گران فرۆشران و پوله که یشی چووہ جیبی تالان چیه کانه وه و بریکی زۆر که میشی له تالان چیه کان به جی ما و سه ری له موزه ی تارانه وه ده ر هینا .

ته مه نی ناسه واری باستانی (زبویه) بو سی هه زار سال پیش له دایک بوونی حه زره تی عیسا (د - خ) ده گه زینه وه (یانی نزیکی پنج هه زار سال له مه پیش) نه مه یش بو خوی سه ر به خویی و ته مه دون وشکوو زه سه نی و شارستانیہ تی گه لی کورد. له میژودامۆر ده کا (زبویه) پایته ختی شاکانی (ماد) بووه، له م دیدا ٦٥ قه بر (گلکو) که نارامگه ی بینه ماله ی شاکانی (ماد) بووه دۆزراوه ته وه.

له یه کی له م قه برانه دا ته رمی (مومیای کراوی) (فره ارتس خسترته) (قه ریبرز) گه وره ی مادی تیدا بووه، نه م پیاوه یه کی بووه له سه روکه کوئل نه ده ره.

به ناو بانگه خه لکیه کانی (ماد)، له م عه دوسه ده داکه له نیوان دوله تی (ماد) و ده وله تی (ناشور) ناوری شه ز و کیشه بلیسه ی ده سه ند و، زۆز به زۆز ناوری شه ز ده ی ته نیه وه خه لکی سه رزه وی ماد (قه ریبورزی مادی) ده که ن به فه رمه نده ی سویای ماد، نه ویش ژیرانه - گه لی - (که یعه ریان) و (مانانیان) له گه ل خوی دا ده کا به هاوده س و په یمانیان له گه لدا ده به ستی و به سویاییکی زۆر و نازا و ته یاره وه، به هو ی لی هاتویی و کوئل نه ده ری و جوامیری، یه ک دل و یه ک ده نگ خه لکی سه ر زه وینی ماد له ده وری خوی کوّده کاته وه و، هوروزم ده باته سه ر ده وله تی ناشور ، ته واوی قشله و قولله و مه ته ریزو سه نگه ری به ر هه له ستی سنوری ناشورتیک ده شکینی ، شاری (نه ینه وا) گه مارۆ ده دا، له م کاته ناسکه دا هه والی بی ده دری که گه لی شه ز خوازی (سه کایی) هوروزمیان بو سه ر خاکی (ماد) هیناوه و شاری (سه قزیان) گرتوه (قه ریبورز) نه و سه رداره ناوداره ناچار گه مارۆی شاری (نه ینه وا) به جی دیلی و به خوی و سویاته یاره که یه وه به ره و شاری سه قز (زاهیرا له زیگای حاجی عومه ران یا سه رده شته وه) ده گه رینه وه، نه م نازا پیاوه له به ر قازانجی گه ل و نیشتمانی له گه ل (سکاکاندا) له درگای سولحه وه ده ردی، ته نانه ت بری له سوار چاکانی سکایی بو شه ز له گه ل (ناشور) به کری ده گری، پاش ماوه یی له سالی ٦٥٣ پیش زاینی قوشه نیکی نازاو ده وره دیده، که له ماده کان -

(١) دوراندی خبری

(٢) مانانیان گه وره ی کون و هاووه گه ری ماده کان بون

که یمه ریه کان - مانائیه کان - سکاویه کان پیکهاتبو، بوجاری دوهه م هوروزم ده کاته سه ر (ناشور) به لام چون (ناشور) له هوروزمی پیشوی (ماد) ته جره به ی شه زی وه رگرتبوو، شه زی سه رومالی ده که ن و سویای (فه ریبورز) ده شکینن و (فه ریبورزی^۱) قاره مان له مه یدانی شه زدا ده کوژری و شه هید ده بی.

پاشان چون (فه ریبورز) لای خه لکی ماد و سه ردارانی حه وت خیلی گه وره ی ماد^۲ زور به زیز و خووشه ویست بوه (ته رمه که ی) مؤمیایی ده که ن و ده یخه نه سه ر نه زابه و ده یگیزنه وه بو زئویه - له زیندا فه رمانزه وایان و سه رداران و سه ر خیلان و، خه لکی به وه فای ماد هه رکام به نو به ی خوویان، زیز و ته لا و جه واهرات ده خه نه سه ر ته رمه که ی پاشان به شیوه به کی زور جوان و به شکویه کی تایبه ته وه له (زیوه) دفن ده کزی، که پاش دوهه زار و شه شسه د سال به هوئی (نه سدالله) ناوی قه بره که ی ده دریتنه وه و له سالی ۱۳۲۵ - هه ناوی (ته رمی) پیروزی فه ریبورز له گه ل زیاتر له ۱۲۰ کیلو ته لا ده بری بوتاران و ده دریتنه ده س جوله که یه کی خوهروش و خایه ن به ناوی (ایوبی رینو)^۳ به لام به داخه وه تا نیستاکه ده رنه که وتوه که نه و (ته رمه به زیزه) له کام ده ولت و کام موزه دایه و به چ ناوی دانراوه.

ته و شته قیمه تیانه ی که له زئویه دوزراونه ته وه به م جوړه یه:

۱ - سینه به ندی که شکلی گیانداران و مه وجوداتی نه فسانه بی لی کیشراوه.

۲ - چه ندین ده سبه ندی پیاوانه.

۳ - کیلانی خنجیری.

۴ - یه ک دانه گه ردن به ند که له سه ری گیانداران پیکهاتوه.

۵ - سه رانی شیر و گیاندارانی عه جیب و غه ریب.

۶ - پشتوینی قایشی.

۷ - گواره و شتی له عاج دروست کراو.

۸ - ته شتی برونز که گه نجیکی له نیو دابوه.

۹ - زنجیریکی ته واو زیز.

(۱) فه ریبورز: له نه سلا، (فه بهرز) بوه - فه: یانی زور و فراوان. بهرز: یانی گه وره و خاوه ن شکو - به سه ریه که وه یانی (زور خاوه ن شکو و گه وره) فه بهرز - به ره به ره به شکلی - فه ریبورز) ده رهاتوه. (توسه ر)

(۲) ده وران بی خیری یا غارت آثار فرهنگی ایرانیان

(۳) ته رمی مومیای کراوی (فه ریبورز) به قیمه تی حه وت ملبوین نمه ن به موزه یه کی بیگانه ی ده فروشن

۱۰ - په لاکى زيرين.

۱۱ - ده سكيشى زور جوانى ژنانه له جنسى زير.

۱۲ - ده وريه كى گه وري ته لا.

۱۳ - چه ند قورى له ته لا.

۱۴ - ۱۲۰ تيكه ته لا.

۱۵ - ده يان تيكه عاج كه بريكيان هرله و سالانه دا به ۷ ملوین تمه ن به ده ستي باندى سه هيونيز مه كاني خايه ن فروشراون.

۱۶ - قاپ (كاسه) ي ته لايى كه له سالى ۱۳۵۱ ي هه تاوى قيمه تى ۱۵۰ هه زار دولار (- /.../.../۷۵) تمه ن ي له سه ردانرا.

۱۷ - كاسه ي ته لايى كه نه م كاسه له و كاسه جيايه. قيمه تى نه و كاته ي (سه دهه زار دولار) په بخا ملوین تمه ن بوه.

۱۸ - كالانى خه نجيرى ته لا - قيمه تى نه و كاته سيمى هه زار دولار (پازده ملوین تمه ن) بوه.

نه ي خوینه رى دلسوز كاتى قيمه تى نه م سى تيكه له و كاته دا گه يشتيته (په كسه دوچل ملوین تمه ن) ده بى قيمه تى سه دان - قاپ و كاسه و ده وري و موجودمه و شمشير و نه نواعى خشل و خاوى زير و نه تيكه كه هه رنه بوپى دو سه د كيلو وه زيان بوه چه ند بوپى (خوا زاناره).

۱۹ - چه ند تيكه عاجى كه م وینه له دنيا دا كه. به شه ش ملوین تمه ن و نيو فروشراون.

برى له و شوینه واره باستانيانه ي (زيويه) كه تا ئيستاد و زراونه ته وه و به تالان روشتون. به م جوړه يه.

۱ - گورستانى (به ردى) له يه ك، كم - ي زيوه دايه. نه م گورستانه له سه رته پولكه يه كى به رجه وه ن خوش دا هه لكه ونوه و باندى خايه نى چوله كه كان گشتيان داوه ته وه و چى تيدابوه ده ريان هيتاوه، گورى سى نوهوميشى تيدا بيندراوه، به لام به و حاله پيوسته چاوديرى دلسوزانه ي لى بكرى، نه م گورستانه تاييه تى هه ژاران و كارگه ران بوه.

۲ - گورستانی (نه ورزیه گ) له ۳ کم - ی خوره لاتنی زیویه دایه، نه م گورستانه له سه رته پوئکه ئی له نیوان (زیویه) و (قه پلاتنو) دایه نه م گورستانه تاییه تی پاله وانان و قاره مانان بوه، چون له م ده و رانه دا هه رچینی گورستانی تاییه تی خوئی بوه

۳- گورستانی (ابوالمومن) نه ولمومن له ۶ کم - ی باشوری خوره لاتنی زیویه دایه. به وته ی خه لکی (نه ولمومن) صحابه و فه رمه نده سویای حه زره تی عه لی بوه و له کاتی له شکرکه شی حه زره تی عه لی (ض) بو زیوه له شه ردا کوژراوه، حه زره تی عه لی (ض) به ده سستی خوئی به خاکی سپاردوه. زوماره یه کی زور له سویای حه زره تی عه لی (ض) که هه رله م شه ردا کوژراون له گوزایه کدا به کوئه ل له ده وری (نه ولمومن) نیتراون. له قه راخی نه م گورستانه دا دتی ئی به ناوی (نه ولمومن) دورست کراوه تائیتاله هیچ په زاووکتیوو زوزنامه و دایرةالمعارف و جه ننگ نامه ی صحابه یه کدا نه مان دیوه که حه زره تی عه لی (ض) بوخه زاها تیبته تیران و له کوردستاندا - بوخوی خه زای کردبی. به لام خوهر (نه فسانه ئی) کاکل و حه قیقه تیکی له ژیردا شاراوه ته وه، جاپیوسته له سه ر ناسه وار ناسانی دلسوزی کورد و نه ته وه کانی تر، له م شویتانه و له م باسانه، به وردی بکوئنه وه، به لکوژوژی گه نجی تالان کراوی (زیویه) بگه زبته وه بو (موزه کانی) ولات و لاره کان که لکی لی وه ربگرن، به لام به داخه وه له باتی نه وه، به چاوی ناموزگاری تماشای نه م شوینانه یان بگردایه، په ندیان لی بگرتایه و، ته لاشیان بگردایه، تاشکووزیز و گه وره یی زابوردویان بیوزاندایه ته وه، له سه ر گه نجی (زیویه) کوشکی نازادی و سه ر به خوئی وزیزیان به رز بگردایه ته وه، هاتن و شانیان بوذزوجه رده و جوله که خایه نه کان شل کرد، تا گه نجی (زیویه یان) له بن هیناو به تالان برد، نه وانیش هیشتاوه ر له مشت و مری نه وه دان که شه خسی (نه ولمومن) کوخه زه شه ی وه خو گرتوه یام له رزو نویه تی؟

۴ - قسنی (پیرمکایل) له ۵ - کم - ی خوراوی زیوه و له سه ر لوتکه ی کبوی (پیرمکایل) دایه، گویا پیرمکایل فه رمانده سویای حه زره تی عه لی نه م لوتکه ی گرتوه، بوئه به (پیرمکایل) ناوی ده رچوه.

۵ - قسنی شه خسی (پیرسوسه) له ۴ - کم - ی باشوری خوره لاتنی زیویه دایه نه فسانه ی (پیرسوسه) وه سه نه فسانه ی (پیرمکایل) نه م له خوره لاتنی کبوی (زیویه) و

پیرمکایل له خۆراوای کێوی زیوه دایه

٦ - قسنی شه خسی (پیر هه زاره) له ٣ - کم - ی زیوه رووی دێی زیویه دا. نه فسانه پیره هه ژار وینه نه فسانه کانی تر ده لی. فه رمانده بوه و نه م کێوه ی گرتوه، به دبه ختی کوردان بو په ره ی بێ ده دزی؟ له زرو نۆبه تی به قانونی خودا شفا ده دزی، یاخۆ پیره هه ژاره له زرو نۆبه تی له خو ده گزی؟

٧ - گوژه جوله که له باکوری کێوی زیوه دایه.

نه م گوژستانه، نزیککی حه وت تاده گوژ بوه. که له سه ر زیگی، قه ره ناو بو (نه ولمومن) و له داوینی کێوی زیویه داهه لکه وتوه،

٨ - کانی داربادام. له پانسه د گه زی خۆراوای زیویه دایه.

نه م کانیه له سال دا چه ند مانگ ناوی هه یه. ئیتروشکوبی ناوه، نه فسانه ی کۆن ده لی: سوپای حه رزه تی عه لی (ض) له م شوینه دا، ده که وینه گه ماروی سوپای (زیویه) وه له بێ ناویدا نزیک ده بی بخنکین «دول، دول» پاده دا به عه رزا و ناوله جی پێیدا هه ل ده قولتی و سوپاله توتیه تی زز گاری ده تی. به لام خودیاره نه دول. دول نه م شوینه ی دیوه، نه ناو له ژیر پێیه وه هه ل قولیوه.

٩ - زیارنگای دارتابله: له ٦ - کم - ی زیوه رووی زیویه دایه. دارتابله به ری ده گزی که خه لکی ته زییحی لی دورست ده که ن، نه فسانه ده بیژی. چون نه سپی - حه زره تی عه لی (ض) به م داره وه به سراوه، داره که په ره ی سه ندوه و شوینیکی زوری داگرتوه. ١٠١ - خوینی کافر و موسلمان له ٣ - کم - ی باکوری خۆراوای زیویه دایه،

له داوینی کێوی (تاوه قران) له روبروی کێوی زیوه. زه گ زه گی. سور. شین و ناوی تێداده پێندری. به لام نه فسانه ده لی: قوشه نی حه زره تی عه لی (ض) و سوپای (زیویه) له شه ریکی ته ن به ته ن دا، له هه ردولا خوینیکی زور ده زژی. زه نگی سورگولاله سوره ی لی ده زوی و نیشانه ی خوینی شه هیدی موسلمانه. زه نگی ناویش نیشانه ی برۆا به خودا و خوشی ژیانه، نامازه به خوینی سوپای حه کمی زیویه ی کوردانه

دیاره حه رزه تی عه لی بوخه زاپای به کوردستاندانه هاتوه. ئیتتر نه م گشت نه فسانه چون به ناوی نه وگه وره صحابه وه دورست کراوه؟ (خواده زانی) به لام به برۆای من، کاتی که (داعی عه لویه کان) و په پژه وان نه وان له به رابه ری به نی ئومه ییه کان و عه بیاسیه

کاندا شکان، زویان کرده باکور و خورواوی تیران، که له وکاته دا گشت نه م شویتانه نیشتمان و هه وار گه ی کوردان بوه له (نه رده بیله وه) تا (سه هه ند) و سه بلان - له ویوه تا کوردستان. به شایه تی میژوجیتی خیله کورده اکان بوه. به م شیوه واده رده که ویی که بوژواجی بانگه وازوها واریان بو - بنه ماله ی حه رزه تی عه لی (ض) هه زاران جوور، له م نه فسانه یان سازاندوه، دیاره چه ند قازانج و که لکیان له م کاره وه ر گرتوه سارد کردنه وه ی کوردان له یارمه تی عه بیاسیه کان. ره نگبئی قین و زقی منصور ی عباسی له (ابومسلم - ی کوردی خوراسانی، که له ناکامدا (منصور) به فیل و ته له که و ناجه وانمه ردانه ابومسلم ده کوژی، له م شویتنه وه ئاو بخواته وه،

۲ - هان دانی خه لکی له زئی بیروبوژاوه بو پشتیوانی عه لویه کان. شایه تی نه م قسه، نه ویه، له سه ده ی یه ک تاجوارو پیئچی کوچی زورتری گه وره پیاوانی بنه ماله ی سه یده کان که له ده ست زه بروزه نگی کار به ده سته سته مکاره کانی نه وکاته هه لاتون، هاتونه ته کوردستان له لایه ن سه رخیل و سه روکی کورده کانه وه پیشوازیمان لی کراوه و په نادراون. پیر خضری شاهویه کیکه له و گه وره پیاوانه که په نای به کوردان هیناوه^{۱۱} - دی کونه له ۳ - کم - ی باکوری خورواوی زتیوه دایه.

باندی جوله که کان نه م شویتنه یشیان داوه ته وه. گویا دی یا شاری کوئی زتیوه بوه،

۱۲ - قه لاگا: له ۴ - کم - ی باکوری خورواوی زتیوه دایه. ئاسه واری قه لایه کی کوون له سه رته پولکه یی دیاره که نه م لاولای باخ و دارستانه و ده زوانی به سه ر چومی زتیوه دا و روانگایه کی دلرقتینی به دی هیناوه. به وته ی خه لکی، کوشکی نه میر له ده ورائی خویدا له م شویتنه دا بوه

۱۳ - شه قامی که به کتوی زتیوه وه نوساوه

له خورواوی کتوی زتیوه. ئاسه واری شه قامیکی زورکوئی سه نگ فشرش کراو ده بیندری، له بری شوین نه بی که به رده کانی بوخانوده ر هینراون، ئیترله گشت شویتیکدا شه قامه که (سه نگ فشره کانی) به شکلی زیکا دیاره، به قسه ی خه لکی نه م شه قامه تا سه قز و هه مه دان درتزه ی بوه، پیوسته له باره ی نه م شه قامه وه (نیداره ی میراتی فه رهه نگی) بکوئیتنه وه و پرس وجوی له سه ربکا.

۱۴ - غار (ئه شکه وت) ی زتیوه له ۴ - کم - ی باشوری زتیوه و له تیوقه دی کیوی به ناو بانگی زتیوه دا. کوشکی سی نوهومی زتیوه و نارامگای ۶۵ گۆزی میرانی زتیوه له سه ر نه م (ئه شکه وته) دورست کراوه. به قسه ی ته مه ن دریزانی زتیوه که ده م به ده م له باو با پیرانیان بیستوه: (ئه شکه وتی) زتیوه، شه ش فرسه خ زی ره وی ژیرزه مینی بوه و تا ئه شکه وتی به ناو بانگی (که ره فتو) و غاری (کونه که متیار) له تیو دتی زتیوه چوه، که خه لکی (که ره فتو) و (زتیوه) له م زتیگا وه هاتو چۆی به کیان کردوه، هه ربه وته ی ته مه ن دریزان تا (۱۵۰) سال له وه پیش نه م زتیگا، هاتو چۆی پیدا کراوه. به لام پاشان به هوی زتیغه ی (شه مشه مه کویره) و هاتی سیلاو، زاری غاره که گیراوه و زتی هاتو چۆبه سراوه، نه م غاره خاوه نی چوار - (سالونی) گه وره بوه و شویتیکی نهیتی بوه، بوئه وه خه لکی ناو کوشکه سی نوهومیه که، زیروئه نتیکه کانی خوینانی لی قایم که ن و به دلنایی بیشارنه وه، به لگی تاریخی (۲۵۰۰) له وحی گلی، که له شاری (ئه ینه وا) دوزراونه ته وه و له ژوماره یه کی مه جه لله ی (هنر و مردم) دا چاپ کراوه، نه م بوچونه به هیژده کا - له سالی ۱۳۵۶ هه ناوی باستان ناسیکی نه مریکایی، دومانگ له ناو نه م غاره دازای بواردوه و بوشت گه زاوه ۱۵ - غاری (که متیار) له ۷ - کم - ی باشوری خوراوی دایه.

نه م غاره زورگو شادوگه وره یه، وه ک و تراوه له ژیره وه بوغاری که ره فتو و زتیوه زتیگای بوه.

۱۶ - نه ستیر یا مه نیه عی ئاوله ۵ - کم - ی باشوری زتیو دایه

له به رزایه کانی خاکی دتی (ئه ولمومن) زنجیره کیوتیکی به رزتر له کیوی (زتیوه) هه یه. و چاوه کانیه کی له سه ره هه ره له م شوینه ناسه واری نه ستیر یا گولاوتیکی گه وره ی ئی ده بیندری. واده ره که وی که سی هه زار سال له وه پیش ناوی نه م چاوه کانی یه هه وی لوله براوه بوذا نیشتوانی کوشکی سه رکیوی زتیوه - ناسه واری لوله که شی ئی ده رکه وتوه، به لام نیازی به پرس و جوی زورتر هه یه

۱۷ - کیوی (حه وته وانان) له ۷ - کم - ی رۆبه روی زتیو دایه، له کوردستاندا وشه ی (حه وته وانان) بو زور شوین به تایهت بوئه و شوینانه ی که حه وت که س یا حه وت شتی تیدا بیی وه ک (حه وته وانانی) پشت ته موغه ی سه قز، که به قسه ی خه لکی حه وت پیاو چاکی لی تیرزاوه. له سه ر لوتکه ی حه وته وانانی زتیوه چه ند کانیوان هه ل ده قولین،

که چیمه تیکه یان و به رینیان به دی هیناوه، جاله ده ویرانی کوندا چه وت (به ندیان) له به ریاندا به ستوه، بویه ناوی به (چه وته وانان) ده ر چوه
نیستا نه م کانیوانه له به رزایی کیوه که وه ده رزینه خواری و (تافگه) یه کی به دیمه ن و
روانگا یه کی تماشایی یان به دی هیناوه.

۱۸ - چه وشه له ۷ - کم - ی روبروی زتویه و له سه ر کیوی چه وته وانان دایه. چون
نه م شوینه چه ند به ردی زل زلی خوژه س ده وری گرتوه، به شکلی چه وشه ی
لاروگوشاوگوش ده ر هاتوه، چه وشه له کوردیدا به مانای چه یاتی مال هه روا به مانا -
چه وشه و کوزی مه زومالیاتی هه وار چیان هاتوه، ره نگبئی له ده ویرانی کون دا نه سییان له م
شوینه دا په روه رده کردبئی و بارهینابئی، چون هوئی پیروزی (ماده کان) له شه ردا نه سپی
زه سه ن و تالییم دراوی (ماد) بوه

۱۹ - تافگه (ئابشاری) محمود کوژ له ۷ - کم - ی روبروی زتویه ناوی چاوه
کانیه کانی (چه وته وانان) له به شیکئی کیوه که دا (تافگه) یه کی به دی هیناوه، که چاو له
حاستی کز و داماو، له دوسه د گه زی به قه لپه زده رزینه خواری، هه ر ده له ی به زو
زه حمه تی خودا ده باری، ده ستی نه خشه کیشی شکل پیده ری بزرگه بزرگه ی به رده کانی
وه ها خولقاندوه، رونگای ریزوا و هه لدری به شیوه یی نه خشانده، که بینه ری له مالی
بئی بنی بیرا جوژی به ره و به دی هیته ر بیاته وه، که سه ری شکوی له سه ر خاکی
به نده گی هه رگیز به رز نه کاته وه. هوئی نه وه که نه م کیوه و نه م (تافگه) به (محمود کوژ)
ناوی ده رچوه نه وه یه که

برای به ریز و خو شه و بیستم مه لا محمد حسین رشیدی ماموستای
زانای دینی زیویه به شیعی ری زه وانی کوردی هونویو یه ته وه

له که یوشاخئی و فایده ت چی یه
چون به «مه محمود کوژ» له عام بوی عه یان
که من سه ختیك بوم ده وره ی ماده کان

زاسم پی بلی توناوت چی یه
به سه رهاتی خوت به یان که بومان
وه رامی داوه شاخی به رز و جوان

ناوم مه حمود کوژمه شهوری عالهم
 پادشایه ک بوده وره ی ماده کان
 ساحیب عه قل و فام، دانا و باته دبیر
 کچیکی بوه نادری ده و ران
 شوخو نازدار و چاو گه لاوتزی
 چاو پرله غه مزه و شوخو نازه نین
 به بالآ وینه ی شیرین نه رمنه ن
 چه ن پادشاهان که وتونه داوی
 چهن ه زار عاشق کوشته ی چاوی بون
 تازه لاوتکی شوخو نه وجه وان
 نه به زو دلیر وه ک شیر ی ژبان
 عاشق به بالآی کچ پادشا بو
 گوچانی شوانی نه کرده بالی
 هه رسوبح نائیوار، به نه غمه ی شمشال
 له ده شتو چولآ له شاخو هه ردا
 عاشق و غه مبار دل مات و حه زین
 وه ختی نیواران به ره و مال نه هات
 نه ویش عاشقی بالآی مه حمود بو
 عاشق به بالآی پالنه وان ی بو
 بو خاستگاری کچی پادشا
 به لام پادشای مه غرور و زوردار
 نه مجا و زیروده سته ی حاکمان
 وتیان پادشا سه روه ری جه هان
 ته ناف ی دریز له م شاخ بوته و شاخ
 بلین به «مه حمود» به بی ترس و توف
 نه و ساکچه که م حه لال بی به تو
 «مه حمود» به یارو به عشق دولبه ر

به واته ی میژو سی هه زار ساله م
 له ژیر ده سیابو ته واوی نییران
 ره عیه ت په روه رویشتیوان فه قیر
 شوخو نازه نین مه حبوبه ی زه مان
 بالآ نه ونه مام په رچه م دریز ی
 مه حبوبه ی ولات خه رامانی چین
 به جوانی وه کو زوله یخای یه مه ن
 پابه ند بون به تای نه گریچه ی خاوی
 پیکراوی سه ری موژگانی نه و بون
 به وینه ی زوسته م مه ردی ژوی مه یدان
 نازاو زه به رده ست قه دو قامه ت جوان
 به ناوی مه حمود له عام دیار بو
 به که ژو کیوا زور به بیحالی
 به یادی یاری شوخی مه هجه مال
 شوانی نه کرد بو مالی پادشا
 بو بالآی جوانی شوخی نازه نین
 کچی پادشا بو سه یری نه هات
 شه و ژوژ به یاد هیجرانی نه و بو
 که له و عه سره داله وینه ی نه بو
 چهن که سی کی نارد عاقل و دانا
 که ی ژازی نه بو کچ با به هه ژار
 که وتنه ته گبیری کو سب بو دانان
 گره وی دان ی له سه رژی شوان
 راکیشن مو حکه م به زه وق و ده ماخ
 سی جار به سه ریا بزوا به بی خوف
 گه رفایه ق نه بوی نه تکه م زه نجه زو
 بو گیان فه دایی و نیشی پورخه ته ر

زۆرزۆر به شادی و به کامه زانی
 ته نافیان هیئا سئی سه د گه ز ته واو
 دوسه د گه ز به رزوپر خوف و خه ته ر
 پادشا، وه زیر، مه خلوق خروشا
 «مه حمود» به یادی یاری به وه فا
 له سه رسئی چاره، چه ن کس نابه کار
 له وسه رشاخه که به کاردوخه نچه ر
 «مه حمود» که وه خوار، دای به وتاشه دا
 بو بالائی یاری، گیانی شیرینی
 بوبه گریان و شیوه ن و زاری
 بو به فغان و ناله و خروشا
 له وسه رشاخه وه خوی حه واداخوار
 هه ربه حه واوه گیانی ده رچو
 له م به سه رهاته پادشای غه دار
 ته رکئی دنیا و پادشاهی کرد
 که شاخ نه م زازه ی بوگتیرامه وه

له ریگای یارا گیانی کرد فانی
 له م شاخ بوته وشاخ به نیان کرد به ناو
 پاینی سه خت، به رد و په ژ که مه ر
 له شار ده ر که وتن گشت بو ته ماشا
 دوجارتئی په زی به زوی ته نافا
 کاتی که «مه حمود» تی په زی نه مجار
 تنافیان بزئی ناکه س و به دفعه ر
 ته واری له شی بوبه توتیا
 فیدای عشقی کرد ته وا و بوژینی
 شین و واوه پلا به بی قه راری
 کچی پادشا فرسه تی هیئا
 له په نای «مه حمود» بو به له ت وپار
 زۆحی به وه سلی زۆحی یار شادبو
 له دونیای زۆشن نه ی ما بوقه رار
 له په نا ماژیا، هه تانه ویش مرد
 ساتئی ماتم کرد به سه برافسه وه

قه لای (هه گمه تانه) له زیویه دا

ژوماره ی حه وت له قه دیمه وه تانیستا، له په زاوه ئاسمانیه کانی قورئان و ئاویستا
 به پیروز ناو براوه، به جوان زانراوه، زۆزانی حه وته و حه وت ئاسمانان، حه وت نه ستیره ی
 حه وته وانان، به لگه یه له سه ر نه وه که یاسای سورشتی خوداوا دامه زراوه، که ژوماره ی
 حه وت به باش دانراوه.

به م شیوه له قه دیمه زۆزتری شتیان له سه ر حه وت دانراوه.

هه ر بویه (دیاکو) هه وه ل میری، پرّعه قل وژییری (ماد) قه لای به ناو بانگی زیویه ی
 به پایته ختی خوی دانا و ناوی نا (هه گمه تانه) نه م قه لایه له حه وت قه لای جیاچیا

پیکهاتووه، به م جوړه - ۱ - هه وه لاین قه لآ (به رستشگا بوه) شوینی نه م قه لآیه له ده شتایی داوینی کئیوی (زتیویه) - قه ره ناو - بو - نه ولمومن - زیویه داهه لکه وتوه، به ده وراده وری نه م قه لآ دا دیوار بوه که ناسه واری دیاره.

۲ - دوهه مین قه لآ له خوړهه لآنی کئیوی (زتیویه) دایه - نه م قه لآیه له سه ر (سه کو) به کی سئی گوشه له به رد و خشت و ساروج دروست کراوه و له سئی نوهوم پیکهاتوه، واده رده که وی نه م قه لآیه شوینی نیگابانان و هاتو چوی خه لکی و جینی جئی به جئی کردن و بزوتنه وه ی کاروباری خه لکی بوبئی، نه م قه لآیه له گشت قه لآکان دیوه خانی زورتره و پانو به رین تره - (کوومه لئی عاجی) له قیمه ت نه هاتوی (زتیویه) له م قه لآدا دوزراوه ته وه، هه روا سه دان شتی نه نتیکه ی تر.

۳ - سئی هه مین قه لآ له سه ر کئیوی زتیویه و به شکلی چوار گوشه و سئی نوهوم دروست کراوه، که نجینه ی به ناو بانگی زتیویه له م قه لآدا دوزراوه ته وه، (سه نده لئی - میز - موبل) له م قه لآدا بینراوه (موجه - سه مه) هه یکه لیککی زور گه وره یش هه رله م قه لآدا بیندراوه ته وه.

واده ز ده که وی که نه م قه لآیه شوینی فه رمه نزه وایان و خاوه ن ده سه لآتان بوبئی، چون میز و سه نده لئی زوری تیدا بوه، له م شوینه دا ته رمی زور بیندراوه ته وه، به لآم یه کئی له وانه زور گه وره و به خووه بوه به جوړی که نیسقانی ده سستی به نه ندازه ی نیسقانی زانی ناده می زادیککی نیستاکه بوه، که لله ی سه ریشی به سه ری پیاوی هه ره گه وره شل بوو، به کورتی نیسقانی زان و موړه ی پشت و گه ردنی وای ده ر ده خست که هی (دیوی سپی) یا (زوسته م) بوبئی. له م قه لآدا شوینه واری - لوله که شی - ناوی تیدا بیندراوه، له مه واده ر ده که وی که سئی هه زار سال له وه پیش له کوردستان دا لوله که شی ناو بوه.

۴ - قه لآی چواره م - نه م قه لآ ساکاری میعماری کوشکی زتیویه یه، که زاست له سه ر نوچکه ی کیه که به دی هاتوه - نه م قه لآ شوینی نه و دو میسوانخانه یه، که (هورودوت) و میژو ناسه کانی تر نویسیوانه که بن میچی یه کیکیان زوکه شی ته لآ - نه وی تریان روکه شی نوقره ی بوه.

دیواری که به ده وری قه لآ که دا کیشرابو به شیوه یه کی زور جوان و دلرفین و به کاشی زه نگاوزه نگی - سور - ناوی - زه رد - و سپی و زه نکه کانی تر، کاشی کاری کرابو، شکلی نه و کاشیانه ی که له م دیواره دابه کار براون زور کلفت و تاییه تی بون، به داخه وه

کاتی که نه م دیواره به ته واوی له خاک هاتوه ته ده ره وه و بو باندی (سه هیونیزمی) خایه ن ده ر که وتوه که زیر و نه نتیکه ی تیدانی یه زوخاندویانه نه م دیواره که گه وره ترین به لگه ی (ته مه ددون و شارستانی تی) و شاکاری هونه ری گه لی کورده وه له جیهاندا ته نیا دیواری بوه که به م شیوه بی وینه زازا بیته وه. به ده سستی ناغای وه یسی نومایه نده ی باستانشناسی و ئیداره ی فه رهه نگی سه قزه، به دنه ی باندی خایه ن و تالان چی (سه هیونیزم) زوخیندرا و له به یین برا، نه م قه لایه ش له به رزایی ۱۸۳۵ گه زدا لوله که شی ناوی بو براوه، سی هه زار سال له مه پیش کوردان لوله که شی ناویان بوه که هیشتا نوروپا له کره خه ودا بوه.

۵ - قه لای پینجه مین (نارامگا و زیاره تگای زتویه)

بی گو مان - دیاکو - ئیمانی به خودا و زوژی دوایی و زه رده شت ی پیغه مبه ر بوه، هه ر بویه نارامگایه کی بوینه ماله ی میروشاکانی - ماد - دروست کردوه که له ناو نه م نارامگایه دا ۶۵ قه بر بوه و ۷ کوبه ی زور گه وره یشی تیدا بوه، واده ر ده که وی که نه م حه وت کوبه هی حه وت گه وره پیاوی - ماد - وه ك بنه آله ی (فه ریورز) و (زوسته م) بویی.

۶ - شه شه مین قه لایا ناور گه: له خور ناوایی کومه له قه لاکانی زیوه و، بری له چاوه (کانی) خور ناوای کیوی زیویه دورتر هه لکه وتوه، ناسه واری قه لایا و چه ند کوشک به رچاوده که وی، که ده ورو به ریان به ناجوری زور قایم که نیوانی ناجوره کان به ماده یه کی زور سه ختی واپر کراوه ته وه، که ناجوره کان به شکلی یه ک تیکه ی بی درز که لین ده رهاتون، شکلی نه م قه لایه زورتر له وه ده چی که (ناور گه) یا مه نه نه نیق بویی، ناسه وار ناسان باشر ده توانن بر او رای خو یان له م باره وه ده ریرن.

له نارامگای زیوه دا حه وت سندوقی (مه فره قی) بم جووره دو زراوه ته وه که ۱ - هه ولین سندوق (خوازاناتره)، به لام واده رده که وی که سندوقی هه وه لیان که تیبه یه کی تیدا بوچی که نه م (که تیبه) ئیستا له موزه ی (لوویتر) ی فه رانسه دایه و خانمیکی ناسه وارناسی فه رانسه یی، نه م که تیبه ی له میخی یه وه به فارسی وه ر گیتراوه ته وه و، ده قی نوسراوه ی که تیبه که به م جووره یه، (به هه زار زه حمه ت و که شمه که ش توانیمان قه لای که ره فتو بگرین) دیاره نه مه واده گه یه نی که قه لای که ره فتو زور گه وره و گرنگ بوه، کاتی ته نگانه سه نگه ر و کاتی فه رهانه شوینی حه سانه وه، له گشت کاتانیشتا جیی رازونیا زی به نده گان له گه ل خودادا بوه

۲ - دوهه مین صندوق: له م صندوقه دا نه م شتانه بوه - ۱ - وه سایلی کاملی زین و به رگی نه سپی له زیز - ۲ - سبی ساجی زیز - ۳ - چه ند موجه سه مه ی زیز له شکلی مامرو که له شیر - چون - ماده کان - که له شیریان به زه مزی خوش خه به ری و زوهه ستانیان زانیوه.

۳ - سی هه مین صندوق نه م شتانه ی تیدا بوه:

۱ - چه ند تویی پارچه ی پورتو کاوی تیدا بوه، چون ماده کان هه وه ل که سی بوون که له دنیا دا سه نعه تی پارچه کردنیان داهیناوه.

۴ - چواره مین صندوق، نه م شتانه ی تیدا بوه:

۱ - پز بوه له عه قیقی ورد و درشت و زورگه وره، چون عه قیق لای ماده کان پیروز و موباره ک بوه.

۵ - پینجه مین صندوق نه م شتانه ی تیدا بوه:

نه م صندوقه پز بوه له لاجورد. چون ناسینی کان و ده رهینانی لاجورد و کانه کان تاییه تی ماده کان بوه.

۶ - شه شه مین صندوق نه مانه ی تیدا بوه:

۱ - صندوقی، که موجه سه مه یه کی زیزی تیدا بوه، که : ماده کان به جیی نالا که لکیان لی وه رگرتوه، نیستا نه و موجه سه مه له موزه ی تیرانی باستاندا، له زیز چاو دیری دایه - ۲ - خه نه ر و شمشیر و تیروکه وانی تیدا بوه.

۷ - حه وته مین قه لا که (هورودوت) نامازه ی پی کرده دیواریکه، که به ده وری کیوی زتوه داهاتوه ته وه و، گشت قه لا کانی تری له باوه ش گرتوه، ناسه واری نه م دیواره له زور شویندا به ر چاوده که وی و بناغه ی دیواره که یش، ده کری به چاکی ببیندری، به وته ی خه لکی (زتیوه)، نه م دیواره تا نریکی ۱۵۰ سال له مه پیش به به رزی گه زکی، ساخ وده س نه خورده، پا به ر چاو زاوه ستاو بوه و چه ند ده روازه یشی بوه.

به لام پاشان ده رگا کانی له به ین چوون و دیواره کانیشی روخاون و، له به ر ده کانیان خانو به ری (زتیوه) و دیکانی ده ورو به ری لی دورست کراوه، له خالی به رزی (نارامگا) ی زتیوه زه نگیکی زور گه وره به قه د بوشکه بی له (مه فره ق) دوزراوه ته وه، که نه م زه نگه به زنجیری گه وره ی تاییه تی خوی، زه نگی لیداوه، له ده ورو به ری نه م زه نگه چه ندین زه نگی چکوله و گه وره بوه، که گشتیان به هوی زنجیرتکی (مه فره قی) به زه نگی گه وره وه

به سرا بونه وه. هه روا زه نگوڵه ی زۆر ورد به زه نگی گه وره وه هه لاوا سرا بون که نه م
زه نگه زۆر به سام و ته ماشایی بووه!

زانکوی گه وره و به ناو بانگی تورجان

زانای به ناو بانگ مه لآعه لی قزلجی

زانای پایه به رزی به ده نگ و باسان، نه ستیره ی ورشه داری ناسمانی کوردستان،
گه وه ری شه وچرای ریزی خواناسان، حه ق ویزی به سام له ریزی اولیا و خاسان، به
سوژودلسوزی گه لی هه ژاران، عاشقی ده رس و فه قی و په یزه وی قورنان، خوالی خوش
بوو - مه لآعه لی قزلجی تورجان

نه م مروپایه به رزه له ده ورو به ری سالی ١٢٢٥ - ک - م له دئی قزلجه ی کوردستانی
عیراق سه ربه شارستانی ناو و هه وا خووشی پینجوتین، هاتوه ته دنیاوه، له لای مه لامحمدی
باوکی ده ستی کردوه به خویندن و پیشه کی عیلمه کانیشی له خزمه تیا خویندوه - پاشان بو
فیربون و، وه ده س هینانی نهینیه به ر بلاوه کانی زانست چوه ته ده ری و بوه ته فه قی و نه م
دئی بوئه و دئی، کتیبی داوه به شاندا و نه م شار بوئه و شارگراوه، سه دان دژک و پی
کولی له پی هه ل چه قیوه ، هه زاران ره نج و مه یته تی دیوه، ده یان ماموستای زانای به رزو
به دینی ناسیوه، زۆزی چه ند جار چۆکی نه ده ب و ئیخلاسی داداوه، تازانستیکی له به ر
کردوه ، خووخه ده به کی جوانی وه ده س هیناوه، له هه رخه رمانی گولیکو، له هه ر
گولیکیش چلیکی ته ل کردوه، نه مجار له سه ر په ره ی دلی پاک، پرله نه وین و به کولی
نوسیوه، تا به عه یان مافی شاردراره و نهینی به کانی له ناوینه ی حه قیقه تدا دیوه، زیاترله
بیت سالی ده ورائی گه نجی خوئی، له رتی که سبی که مال و زانستا به سه ر بردوه، به لام
زیاترله خزمه ت نه م سئی عالمه پایه به رزانه دا خویندویه تی ١ - مه لامحمد بانه یی ٢ -
مه لامحمد یای ٣ - مه لامحمد مفتی زه هاوی - که زیان نامه ی هه رسی کیان به خاستی
خودا لیک نه دینه وه،

ماموستای قزلجی دوا ی نه وه عیلمه کان ته واوده کاو ده چپته پله ی مه لایه تی، له

خزمت ماموستای دلسوزی خویدا - مه لامحمد یای - نیجازه ی ته دریس و فتوی و نیجتههاد وه رده گری.

کاتی که پیاهه گه وره و سه روکه عه شایه ره کانی ولات ته م هه واله نه بیسن، ده که ونه رقه به ری و کئی به رکئی، تا هه رکام نازاترئی به هه ر قیمه تی بووه مه لا عه لی قزلجی بیاته دئی که ی خوئی و بیکابه مه لا و دهرس ویزی نه وی، به لئینی خه لات و به راتی زوری پی ده دن، ته نانه ت برتکیادن دئی و ملکی پیشککش ده که ن، به لام ته م زانا به رزه هیچکامیان قبول ناکات، تا ناغای تورجان (حه مه ده مین به گ) مه شهوور به (قوج به گ) پی ده زائی و دیته خزمه تی و عهرزی ده کا، به ومه رجه ی ته شریف بیئیته تورجان، نیختیاری مزگه وت و جوهره و فه قئی به ده س خوت بی، هه ر چه نده ت پی خوشه ته وه نده فه قئی زابگره، زیانیشیان چون چاکه له سه رمن بی - به لام براتی خوت که متر له وه یه که خه لکی به لئینیان پی داوی، پایه به رز قزلجی به تورجان رازی ده تی و به لئین به قوج به گ ده دا، مه لامحمدیای - ماموستای به سه ریدادی و ده لی: چون ته وگشت به رات و ملک و خه لانانه ت نه ویستوو و ره تت کردونه ته وه، به لام به و به راته که مه ی تورجان رازی بویی؟؟ - ده لی ماموستاگیان بریاری ته م پیاهه به ره و زانین و ده رسی فه قیم هان ته دا، له حاست مزگه وت و جوهره فه قئی سه ربه خو و ده سستی ناواله کردوم، که نه مه بوخوئی به لگه ی ریزو پایه خ دانان، بومه لاورانا و فه قئی و خوئندن و ده رس و زانینه، به لام ته وان بولای دنیا و خوش گوزه رانی و ته ن په روه ریم زاده کیشن، که نه مه یش له ده رس و فه قئی و خوام دورده خاته وه، خوئمنیش بوخوام خوئندوه و خوم وه قفی خزمت به قورنان و شوئنی پیغه مبه ر (د) و شه ریعه تی نیسلام وزانومایی خه لک و درس و زانین کردوه^۱

ته خلاقی جوانی قزلجی: ۱ - ده لئین له دئی تورجان دا چه ند مالئیکی جوله که زیاون و مالئیکیان بوه که قزلجی هیچوه ختی له زئیداپئینی ناکه وی، یه کی له یاره کانی - ماموستا ره خنه ی لی ده گری و ده لی: ماموستا تو نیستا که مه لا چاکی ده وران و زانای به ناو بانگی زه مانی، لیت ناوه شیته وه که مالئی جوله که کان پیش خوت بخره ی، ماموستا له وه لامداده فه رمی ده زانم ته م بیروبروایه ی تو له نیمانه وه سه رچاوه ده گری، به لام ته م مالمه سی حه قئی به سه رمنه وه هه یه، ۱ - له ته مه نداله من گه وره تره، گه وره یش ده تی

پیش بکه وی -

۲ - کاتی مالم هاته تورجان، نه وهاته دیده نیم و مه رچی ئینسانی و هاوسی بی خوئی به جی هینا، خودیاره نه مانه حه قیکن که به سه رمنیه وه هه به
 ۳ - له چه ند جیگای ته وراتا ئیشکالم بوه ولیم پرسویه ته وه نه ویش ئیشکاله کانی بوئی کردومه ته وه، به م جوړه مافی ماموستایی به سه رمه وه هه به، ئیتر قهت ناتوانم پیشی بکه وم چون پیش که وتنی ماموستا خیلاقی نه ده به و منیش کاری نازه وانا که م -

۲ - ماموستای قزلجی زانایه کی گه وره بوه: که هه نگاو به هه نگاو به دوی پیغه مبه ر دا - (درودی خودای له سه ر) رۆیشتوه، به م جوړه که گشت کاتی له مه سایی شه رعیدا وه ک قورئان ده - فه رمی - *يُرِيدُاللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ* رتیگای ئاسانی بوخه لکی کیشاوه، ده لئین رۆزرتکی زوړسارد، ماموستا له گه ل فه قیکانی و چه ند که سی تر ده چن بوسه فه ر، له قه راخ کانیه ک داله سه ر تاته به ردیکی سارد، کابرایه کیان چاوبی ده که وی، که نوژی نه خوینی، به لام له به رسه رما کابرا به نوره پایه کی هه ل دینی و پایه کی داده نی، فه قیکانی ده لئین نوژی نه م کابرا به تاله چون سی حه ر که له سه ریه ک نوژی به تال ده کا، ماموستا ده فه رمی لئی گه رتین: باوه رتان بی که نوژی نه م کابرا هه ژاره له م چولگه دا و به م سه رما سه خته هه زارچار له نوژی من و توله بارگای خوادا قبول تره،

۳ - راویژی ماموستا له ده رس و تنه وه و قسه کردندا: خوالی خوشبو و قزلجی هیچکات له وشه ی قه له می و گران و دورله زه بن که لکی وه رنه گرتووه، به لکوو راویژی زاری نه وه نده دل نشین و سرنج زاکیشه رو جوان و ئاسان بووه که، دوا ی ته واوبونی ده رسی فه قی ده ت وت، که له میشکیا نوسراوه و له سینگیدا هه ل که ندراوه، هه ربه و جوړه له قسه کردنیشا هیچکات و شه ی سه خت و قه له می، که تاییه تی خو به زل زانانی فه زل فروشانه، به کارنه هیناوه، بوئمونه، خوالی خوشبو حاجی مه لیکو لکه لامی سه قزی ده گیزیته وه که له ته مه نی گه نجیم دا بو زیاره تی ماموستا چومه تورجان، کاتی هاتمه هه یوانی مزگه وت، دیتم پیاوی نوژی ده خوینی، وام زانی مجه وری مزگه وت که به پرسیارم کرد ماموستا له کوئیته؟ وتیان نه وه تا، نوژی ده کا، سه رم سوژما چون له

پیشدا پیم و ابوو، موستا ده بی، میزه ریکی ده گه زی له سه روعه نایه کی ناینی له به رو شالیکی کشمیری به شانده وه و که وایه کی شایانه ی له به ردابی، به لام به پیچه وانده ی گومانه که ی من که وایه کی جاوی له به ردابوو. چومه پیش تره وه تا کاتیج که سلامی نوژه که ی داوه، سلاویکی گه رم و گوزی کوردانه ی پیشکه ش بکه م وه گولی دلم به بزه ی پر له به زه و شادی به بشکوینم، کولی دلی پرله زامیشم به مه رهه می تاسه و نرای شفابه خشی دامرکینم، له م کاته دا کابرایه کی دیهاتی هات، دوا ی سلامی نوژه که ی، قسه یه کی عه رزکرد، ماموستایش له وه لاما فه رموی: با بکه و ته زوژ (جوحمه) منیش که تا نیستا، له وه هازانا یه کی گه وره م نه بیستبوو که وشه ی راست، وه ک دیهاتی به (چه وتی) به زاریاتی و، وشه ی (جمعه) بکابه (جوحمه) له مه سه رم سووما و عه جایه ب مام، به راستی نه وشه وق وزه وق و نه وینه ی که بو دینتی نه وزاناکه وره له دلما، گریه ی نه سه ندوور شه ی نه داوه به جاری دامرکا و کزبوو.

به م جوژه دوا ی زویشتی کابراو عه رزی سلام و ده س ماچ کردن ولی پرسین، بی درنگ وتم ماموستا نیشکالینکم هه یه؟ - نه ویش نه وه یه که وه ک نه زانم ناو بانگی تو دنیای پرکردوه، منیش له ریگای دوره وه بوکه سبی فه یزو به رکه ت هاتومه ته حوزور، به لام چه ند ده قیقه له مه و به ره له وه لامی نه و کابرادا - جومعه ت، به جوحمه خوینده وه، که زورم پی عه جایه ب بووله پله ی به زری تو م به دوردی، ماموستای زانای گه وره فه رموی، مه گه ر نازانی که وتراوه: کَلِمَ النَّاسِ عَلٰی قَدَرِ عُقُولِهِمْ - نه گه ر من له وه لامی نه و کابرادا - جومعه - م بوتایه، ۱ - وئی نه چووهر له بناغه وه لیم حالی نه بی، ۲ - یانه گه ر لیشم حالی ببوایه گومانی نه کرد که من به هه له دا چوم.

۳ - مومکین بو واتی بگا که من خو م له و بزل تر دانه نیم و به زمانی نه وقسه ناکه م، خو نه مه یش نه بوه هو ی نه وه که نه ودله خاوینه بی زیا و درویم لئ بره نجی و لیم دوری بگری،

حاجی مه لیکولکه لام ده لی دوا ی نه م به یانه جوانه، که ده ت وت ناوی ره وان و سروه ی به یان و سیحری به یانه، بوم ده رکه وت که ده بی هه له که م راست که مه وه و په له که یشم هه ل گرمه وه، نه وه بووئیدی به لینم داله مه ولا ته نیا به زنی عالمانی وه ک قزلجی دابروم - فریوی له زنی لاده ران نه خو م، نیترله مه ولا له وشه ی گران و قسه ی قه له می

که لکم وه رنه گرت، تا خووم به زل نه نوینم و خه لکیش به هه وانه شکینم،

ناسه وار و نوسراوه کانی خوالئی خوشبو قزلجی - به م جووره به

- ۱ - حاشیه له سه ر - تصرف ملاعلی ۲ - حاشیه له سه ر جامی ۳ - حاشیه له سه ر سیوطی ۴ - حاشیه له سه ر مغنی اللیب ۵ - حاشیه له سه ر - تسهیل ابن مالک - که په رتوکیکی گه وره به له عیلمی (نحو) دا ۶ - حاشیه له سه ر - کمال شرحی شافیه ۷ - حاشیه له سه ر شرحی رضی گه ورتترین په رتوکی عیلمی (صرف) ۸ - حاشیه له سه ر فناری ۹ - حاشیه له سه ر شرح شمسیه ۱۰ - حاشیه له سه ر سیدی شرح شمیته ۱۱ - حاشیه له سه ر عبدالحکیم که گراتترین په رتوکی (فلسفه و منطق) - ۵ - ۱۱ نوسراوه له سه ر - مطول - ۱۲ - نوسراوه له سه ر (مختصر) ۱۳ - حاشیه له سه ر (مفتاحی سگاکلی) ۱۴ - حاشیه له سه ر جمع الجوامع ۱۵ - حاشیه و نوسراوه له سه ر - تحفه ی ابن حجر گراتترین په رتوکی مه زه به بی نیامی شافعی ۱۶ - حاشیه له سه ر وضوح ۱۷ - حاشیه له سه ر (شرحی قاضی) ۱۸ - حاشیه له سه ر حکمة العین ۱۹ - حاشیه له سه ر عصام الدین وضع ۲۰ - حاشیه له سه ر عصام الدین استعاره - نوسراوه له سه ر بیضاوی ۲۱ - نوسراوه له سه ر - قصیده ی - بردیه ۲۲ - نوسراوه له سه ر شرحی (سبعة معلّقه) ۲۳ - نوسراوه له سه ر (لامیة العجم طفرایی) ۲۴ - نوسراوه له سه ر قصیده لامیة العرب ۲۵ - نوسراوه له سه ر (شرحی قصاید ابن ابی الحدید) ۲۶ - نوسراوه له سه ر خمیره ابن الفارض ۲۷ - نوسراوه له سه ر - تائیه الکبری ابن الفارض ۲۸ - نوسراوه له سه ر - قصیده اشکونائیه ۲۹ - نوسراوه له سه ر - مقاماتی حریری - ۲۹ - نوسراوه له سه ر قاموس فیروزآبادی ۳۰ - نوسراوه له سه ر (عبدالغفور لاری) ۳۱ - نوسراوه له سه ر لاری ۳۲ - نوسراوه له سه ر سیاله کوتی و سید شریف (له حیکمه تا) ۳۳ - حاشیه له سه ر مطول ۳۴ - حاشیه له سه ر مختصری قانون ابن سینا له طب دا ۳۵ - ۲۶ - ۲۷ حاشیه و رآست کردنه وه له سه ر - میژوی - ابن الاثیر - ابن خه له کان - حبیب السیر - ۳۸ - شرحی نخبة الفکر له عیلمی - (دراية الحديث) دا ۳۹ - حاشیه له سه ر شرحی - الفیه عیراقی له عیلمی درایه الحدیث دا ۴۰ - حاشیه و رآست کردنه وه له سه ر بخاری و مسلم - له حدیث - دا ۴۱ - نوسراوه له سه ر رساله تشریح الابدان ۴۲ - نوسراوه له سه ر - اتقان فی علوم القرآن سیوطی ۴۳ - نوسراوه له سه ر شفای قاضی عیاض ۴۴ - حاشیه له سه ر تورات و انجیل ۴۵ - نوسراوه له سه ر حاشیه کانی - جلال دوآنی له سه ر - شرح تجرید ۴۶ - نوسراوه له سه ر (عقاید

نسفی) ۴۷ - نوسراوه له سه ر شرحی عقایدی جلال الدین دوانی ۱۶۸ - نوسراوه له سه ر شرحی مواقف ۴۹ - نوسراوه له سه ر شه زخی تهذیب الکلام ۵۰ - نوسراوه له سه ر شه زخی - منظومه ی شاطبی (به رتوکیکی زور گه وره و عه حبیبه له عیلمی - قرائت و تجوید (باش خویندنی) قورتان دا، که زور ده قیق و باش درتزه ی پیداوه ۵۱ - حاشیه له سه ر شه زخی - حفایه له سه ر - کفایه ۵۲ - نوسراوه له سه ر په رتوکی - رفع الخفا ۵۳ - حاشیه له سه ر - تشریح الافلاک ۵۴ - حاشیه له سه ر - اشکال التأسيس له هه نده سه دا ۵۵ - حاشیه له سه ر - رساله الحساب ۵۶ - حاشیه له سه ر شه زخی جلی - له عیلمی حساب و جبر دا ۵۷ - حاشیه له سه ر شه زخی جواد له حساب استدلالی و جبر دا ۵۸ - شیعیری عه ره بی له باره ی - فرائض و میراتا ۵۹ - شیعیری عه ره بی له تجوید دا ۶۰ - په رتوکی - مقولاتی عشره ۶۱ - نوسراوه یی له نادابی باس و وتووژدا ۶۲ - شه رحیکی عه جیب له سه ر - بسم الله الرحمن الرحيم بیچکه له مانه ناسه واری جوان و به که لکی زوری تریش هه یه کورته تی له چوئیه تی فیرگه ی ناینی تورجان

له حه قیقه تا فیرگه ی ناینی تورجان له چاوزه مانی خوئی - زانکویه کی - به بایه خ بوه که گشت عیلمه کانی تیدا خویندراوه - عیلمی عه قلی و نه قلی، ریازی و ته بیعی زه مانی خوئی تیدا باس کراوه و خویندراوه وشی کراوه ته وه، له هه ر لایه که وه زانایان و خاوه ن هونه ران بو په ره دان به زانست و هونه ری خوئیان روئیان کرد بوه تورجان، وه رگرتنی نیبازه نامه ی عیلمی له تورجان وه ک زانست نامه ی زانکو کانی زه مان، جیی بیرو بروای خه لک و به بایه خ بوه،

ماموستای کانی قزلجی - زانکوی گه وره و به ناو بانگی تورجان

خوالتی خوشبوو قزلجی بوخوئی ناوی (عه لی) به لام ماموستا پایه به رزه کانی تیکزا ناویان (محمد) بوه ماموستا کانی قزلجی -

۱ - مه لا محمد - بانه یی کوری باقر کوری - محمود - له ناوچه ی بانه سالی (۱۱۹۶ ک - م) هاتوه ته دنیاوه دواي ته واو کردنی عیلمه کان ماوه یی له بانه خه لکی به زئی و

شوتنی ناینی پاکی خوشی هینه ری نیسلام پزابه ری کردوو و فه قتی بار هیناوه و ده رسی -
 قورنآن و شه رع و عیلمی و توه ته وه، به لام دوا ی نه وه که زانای گه وره و مه لاجاکی به ناو
 بانگی مزگه وتی سور - مه لامحمد مه شهو ر به - ابن الرسول - له سالی (١٢٤٦ ك) دا
 کوچی دوا یی ده کا و به زه حمه ت ده چی، له بانه وه ده چینه مه هاباد و له جتی خوآلی
 خوشبوو، مه لامحمد - داده نیشی و ده بیته و تیس و ماموستای فیرگه ی مزگه وتی سوری
 مه هاباد، زوری پی ناچی که - عبدالله خانی موکری، دلی ماموستا، له خو ی دیشینی و
 ماموستای به زینش به ره و شاری سلیمانی کوچ ده کا و مه هاباد به جتی دلی،
 فه رمانزه وای بابان و حاکمی سلیمانی پیشواز به کی گه رم و گوزی لی ده کا و، زوری
 زیزی ده گزی و، له هه رلاوه وه سیله ی دل خوشی و حه سانه وه ی به جتی دینی، به لام
 زوری پی ناچی که حاکمی مه هاباد - عبدالله خانی موکری په شیمان دینته وه و په ی به
 هه له ی خو ی ده باوده نیری له دوی، دیسان سه د به رابه ره له هه وه ل جار زیاتر، به زیز و
 پایه خه وه ده ی هیینه وه بو مه هاباد و ده یکاته وه به ماموستای فیرگه ی مزگه وتی سور،
 نه م زانا بلیمه ته پایه به رزه، تا دواکاتی ژبانی، ته مه نی پر به رو به ره می خو ی، له زیی
 به زتوه بردنی فه رمانی خواه زیندو کردنه وه ی زتی و شوتنی پیغه مبه ری خوشه ویست
 (درو دی خوای له سه ر) ، په ره دان به به رنامه ی ناینی قورنآن وزانسته به کار هاتوه کانی
 زه مانع برده سه ر، له سالی (١٢٤٠ ك) له شاری مه هاباد کوچی دوا یی کردا هه زار
 زه حمه تی خودای له سه ری، خوآلی خوشبوو مه لامحمد، به کی بوه له زانا پایه به رزه پی
 وینه کانی ده ورانی خو ی،

بو به یانی بلیمه تی و سپه زری و شکوو که مالی نه م زانه که م وینه، نه مه به سه که به
 ده سستی خو ی، له نزمترین په رتوکی عیلمی (صرف و نحو). تا به رزترین پله ی زانستی
 عیلمی، بی په له و هه له، زور دورست و ره وان و جوانی، نویونه ته وه،
 نه گیرنه وه که ته وزانایه نه ونده خیرا (سه ریم) نوس بوه کاتی ده سستی به نویسن
 کردبی تا چه وه ر ی ده واته که ی و شکاوی نه هاتبی و موره که به که ی ته واونه بو بی
 ده سستی له نویسن هه ل نه گرتوه

دیسان لپی ده گیرنه وه که له هه وه ل، تا ناخرین و شه ی ته فسیری بیضاوی - له چه ند
 حه وتوو، که متر له مانگیك دا نویسه ته وه، دیاره نه وانه ی که ته فسیری (بیضاویان) دیوه

ده زانن که نه م کاره یانی نویسنه وهی که متر له مانگیگدا، سه رسور هینه ره و، وهك موعجیزه وایه، به تایه ت نه گه ر نوسراوه که یش له ناخرین پله ی دورستی و بی هه له بی دا بیت. خوشبه ختانه که نوسخه ی نه م ته فسیره به بایه خه ده س نوسه، له دوو به رگاهر تیتساکه هه به، اجارو باریش نوسراوه و حاشیه له قه راخ ته فسیر که داده بیندری، وانه شهوره که نه م زانابی وینه ته نانه ت له دانانی - سه ر - ژیر - بوړ - زه نه - ی وشه کانیدا که سی، هه له به کی لی نه دیوه، بوخوی نه م دورستی و بی هه له بیه، له گه ل نه و خیرا نویسنه ی، که به ته واتور (هه والی جه ماوه ری بی پسانه وه) به ده ستمان که یشتوه، بیجگه له ویش له برّواری نویسنی جی جی په رتوکه که، بو مان ده رده که وی، له حه قیقه تدا سه رسور هینه ره، ده توانین بله یین له میژوی نویسن دا

وه هاهه والی نه قل نه کراوه و نه نوسراوه، یا هه رنه بی به نیمه نه گه یشتوه، له گه ل نه ویشدا ده گیرنه وه که له شه زی مال ویرانکه ری بانه دا، دوجار - په رتوکه خانه که ی سوتاوه، که سه رله نوی نه م زانابی وینه به زیزه، ته واوی کتیبه کانی له سه ر تابه خوار، نویسه ته وه،

خوالی خوشبو قزلجی زورجارفه ر مویه تی ماموستا مه لامحمد بانه بی هه روهك له عیلمی زواله تی و وشه بی داتا که سواری مه یدانی زانیاری و بلیمه تیه، له عیلمی نهینی و باتنی و پاریز کاریشدا تاقه سواری مه یدانه - خواله گشت زانایانی خزمتگوزار به ناین و زانست و خه لکی هه زار خوش بی

٢ - مفتی زه هاوی -

- مه لامحمد - کوزی مه لا - احمد - کوزی حه سه ن به گ - کوزی زوسته م به گ - کوزی که یخسرو به گ کوزی نه میر بابا سلیمان - کوزی فه قی - احمدی دارشمانه ی پشدری 'مه شهوور به (مفتی زه هاوی) که له بنه ماله ی نه میره کانی بابان بوه و ناز ناویشی به فه یزی (فیضی) ده رچوه، چون ماوه بی 'مفتی' شاری به غدا بوه ناو بانگی به مفتی (زه هاوی) روپوه، چون دایکی له کورده کانی شاری زه هاوی کوردستانی تیتساکه ی تیران بوه و ماوه به کیش باوکی له وی ماوه ته وه، وای به چاک زانیوه که مفتی زه هاوی بی - نه ك مفتی به غدایی، تاکو به خه لکی زابگه نیی که پله و مه قام، نه وی له خشته نه بردوه و خویشی به

١) دارالملم تورجان به قلمی تورجانی زاده به لام خوالی خوشبو تورجانی زاده نه ی وتوه که نه و نوسخه له کوی به؟

پله و پول و ناونه فروشته، به لکو سه ربه رزی و ناوی بۆگه له که ی وه وده ست خستوه،
 (له سالی ۱۲۰۸ ک) له شاری سلیمانی له دایک بووه و (سالی ۱۳۰۸ ک) دواى سه د
 سال ته مه نی پرخیزویه ره که ت له شاری به غذا کوچی دواى کرده، نه م زانا گه وره ۸۰
 سال ته درسی کرده و ماوه ی ۳۸ سالیس مفتی به غذا بووه و به سه ر گشت زانسته کانی
 ئیسلامی دا ناگایی بووه، زه هاوی له خزمه ت باوکی داده ستی کرده به خویندن، دواى
 ماوه یی چوه ته خزمه ت، زانای گه وره (شیخ محمّد معروف) ی نوډی یی و زانستی معان -
 به یان - به لاغه و عه روزی خویندووه، پاشان به ره و هه له بجه - زئی که وتوه و ماوه یه کی
 که م له خزمه ت (شیخ عبدالله) ی خه ربانی داماوه ته وه و به هره ی لئی وه ر گرتوه، هه ر
 له وپوه به ره و شاری سنه، زئی که وتوه و ماوه یه کی زۆرله خزمه ت زانای پایه به رز (شیخ
 محمّد قسیم) ی مه ردوخی داعیلمی حیکه ت و که لام و ریازی خویندوه، پاشان هه وای
 سابلاخ (مه هابادی) ئیستا که ی که وتوه ته سه روچوه ته مه هاباد و له فیر که ی مه لامحمّد
 مه شهوور به (ابن الرسول)، هه یته ت و ریازی ته واو کرده، خوالی خوشبوو زه هاوی دواى
 ته واو کردنی عیلمه کان ده گه رتته وه بو سلیمانی و له مزگه وتی شیخ باباعه لئى، ماوه یه کی
 که م خه ریکی ته دریس ده بی، پاشان ده چیتته شاری که رکوک و ماوه یه کی فره له وی
 خه ریکی ته دریس و بارهینانی فه قسی و زانومایی خه لکی ده بی، زه هاوی له نیوان ساله
 کانی (۱۲۵۷ تا ۱۲۶۰ ک) کوچ ده کا و ده چیتته به غذا - له سالی ۱۲۶۶ له گه ل شوغلی
 ته دریس دا ده کرئی به سه روکی کوژی ده رس بیژانی (مدرسینی) به غذا، وه له سالی
 (۱۲۷۰ ک) زه سمه ن ده کرئی به مفتی به غذا، تا ناخرین کانی زبانی له م پله دا ده مینیتته وه،
 مفتی زه هاوی شافیعی مه زهه ب - بووه به لام به هوئی ناگایی له مه زهه بی ئیمام «ابوحنیفه»
 و توانایی و ده سه لاتی به سه رشی کردنه وه و ولیکدانه وه ی نه حکام (ده ستور و
 یاساکانی) ئیسلام له زیر آتیشکی قورئان و زئی و شوینی جوان ووته ی پزیه روبه ره می
 خوشه ویستی خودا (درودی خودای له سه ر)، جیی بیروبروای په یره وانى
 هه ردو لابووه هه ره که شاعیری به ناو بانگی عیراق - عبدالباقی عُمری - له تاریفی مفتی
 زه هاویدا ده لئی

شَاهِدَتَ دِينِ مُحَمَّدٍ يَتَجَدَّدُ
 أَقْتَى الْأَمَامِ الشَّافِعِيِّ مُحَمَّدُ

قَدْ قَبِلَ لِي إِذْ رُحْتَ أَتَشُدُّ عِنْدَمَا
 فِي مَذْهَبِ الشُّعْبَانِ بِالزُّورَاءِ قَدْ

یانی: به منیان وت کاتی که چوئته به غذا ودیت که ناینی پاکی نیسلام که شاهه ته وه و سه رله نوئی بوژاوه ته وه، هونراوه بی به هونه وه و بیژه، که نیمام محمد شافیعی یه، که له به غذا له سه ر کورسی - موفتیگه ری - دانیشوه و به مه زهه بی نیمام - (ابوحنیفه) یش فتواوه دا، بابیش زانین که دواى ماوه بی مه زهه بی نیمام - (ابوحنیفه) ی بو خوی هه لَبزاردو بو به حه نه فی مه زهه ب مفتی زه هاوی زور زیره کو، تیز زه ین و خاوه نی هوش و بیرتکی سه رسور هیته ر بووه، هه رچیبه کی بیستوه له جی له زه ینیدا نه خشی به ستوه، بیجگه له وه - که زانایه کی به رزو به پایه خ و عالمیکی پرکارو له خودا ترس، ده م و ده س به خیرومرو دۆست و غه ریب نه واز، له دروودووروی دور، حه ق ویزو زمان خوش و فه قیبر خوشه ویست بووه، پاش مله ی نه بوه و ناوی که سی به خراپه نه بردوه، ده یان فریشته ی به ناو فه قی، له حه لقه ی ده رسی دابه به هره گه یشتون، سه دان زانای به ناو بانگ له خزمه تیدا نیجازه (ودمی) مه لایه تی و زانایی یان له خزمه تیداوه ر گرتوه، وه ك ١ - مه لاهه لی قزلجی ٢ - مه لاهه بدوللا ی پیره باب ٣ - شیخ عبدالرحمن قره داغی ٤ - مه لامحمد کوانه دولی ٥ - سید عبدالرحمن نقیب بغداد ٦ - شیخ عبدالوهاب نایب ٧ - شیخ حسن قره داغی ٨ - مه لامحمد مه حوی شاعیری به ناو بانگی کورد ٩ - کوری لایه ق و بلیمه تی خوی. جمیل صدقی زه هاوی - شاعیری به ناو بانگی عیراق، بیجگه له وانه مفتی زه هاوی اقسه زان - خوتبه خوین، نوسه ر، شاعیر یکی پایه به رزبوه به زمانی عه زه بی و فارسی و کوردی شیعی و توه، به تاییه ت له هونینه وه ی هونراوه (شاعر) ی عه زه بی دابی وینه بوه، شاعیری به رزو به ناو بانگی کوردی عیراقی، خوالی خوشبوو معروفی رضانی او تویه تی که هه ستی ناسک و ته بعی زه وانی من و، جمیل صدقی زه هاوی (کوری مفتی زه هاوی) له حاست ته بعی زانا و هونه ری پایه به رز، مفتی زه هاوی تنوک به ده ریایه - جمیل صدقی زه هاوی، بوخوی له ریزی زانا و شاعیره هه ره به ناو بانگه کانی چه رخی خوی له خووره لاتابوه،

خوالی خوشبو - ملك الكلام - ی سه قزی که پله یه کی زۆر به رزی له شاعر و په خسانی عه زه بی - فارسی - کوردی دا بوه، ته نانه ت شاعیر و زانای وه ک، ملك الشعرا، به هار، نه دیب و الممالک فه راهانی، له شاعر و نه ده ب دانه میان به ماموستای خویان زانیوه، له سه فه ر نامه ی خوئی دا نویسه تی که له شاری به غدا به زیاره تی مفتی زه هاوی، که یستم و له زنجیره ی و تار و حه لقه ی ده رسی داماوه بی خازرده بوم، مروحه ق بیژی، له عیلم و زانین و که مال و به لاغه ت و فه ساحه تا، له گشت ولاتی بیسلامی داوتنه و هاوتام نه دیوه،

له شاری به غدا، ناصرالدین شای تیران، چوه ته زیاره تی و زۆر بایه خینکی زۆری لی ناوه، به وه که مفتی بۆی تیرانی پیوه یه و دایکی خه لکی زه هاوی کوردستانی تیرانه، خوئی پیوه زاناره و ئیفیخاری پیوه کردوه، زه هاوی له عیلمی ریازی کۆن - حیکمه توکه لام - منطق - شه رع - اصول - ته فسیر - حه دیس^۱

نه ده بی و باقی که مالآتو هونه ری ئینسانی له ریزی زانا و بلیمه ته کانی چه رخی خوئی بووه،^۲ خوالی خوشبو مفتی زه هاوی به هوئی ته دریس و فتوا و زانومایی خه لکی و کاری زۆره وه، سه ری نه په زژاوه که یادگار یکی به که لک بنوسی و له دوا ی خوئی به جیی بیلی، وه ک له م دووشیعره دا داخی ده روئی خوئی ده رده برتی و ده لی،

عاق تدریسی عن التألیف لیکن - ما آنا من فضل ربی متأسف، من تلامیذی ألفت کتاباً -
كل سطر منه فی العلم مؤلف، به لام دوودانراوه ی به م نیشانانه هه یه
۱ - دانراوه بی له باره ی جبر و اعتزال و بیرو برّوای سونیانه وه

۲ - ته رجمه ی مه کتوباتی نیمامی زه بانئ (شیخ احمد فاروقی سرهنندی) له فارسیوو به عه زه بی

به داخه وه تا ئیستا که شیعری کوردی مفتی زه هاویم گیرنه هاتوه، نه ویش نمونه ی هونراوه جوانه کانی به فارسی

رسید اینک غرور مردم ناکس بدانجایی که بیند خویش را هر خرمگس از عجب عنقایی

(۱) رصافی - له سالی ۱۲۹۴ ک م له به غدا له دایک بوه و له سالی ۱۳۶۴ یا ۱۳۶۵ ک م له به غدا له دنیا ده چوه - نه م هونه ره به رزه له خیلی کوردی جباری باشوری که روک - هه هاوه لی خوالی خوشبو و جمیل صدقی زه هاوی بووه - که هه ردوکیا به ده س و ده م و قه له م تاتوئیان، بۆ بورانه وه ی به ختی هه رازان و بزینی ده سستی زۆر داران حه ولیان داوتیکوشان رصافی نه لی - عاهدت نفسی والا ایم شاهدته - ان لا اقر علی جور الشیاطین ولا اصادق کذابا ولو ملکاً ولا اخالط اخوان الشیاطین مشاهیر کورد بابا مردوخ روحانی

(۲) سالنامه ی مه هاباد - به قه له می خوالی خوشبو احمد نورجانی زاده

شمارد خویش را هر قطره‌ای بی قدر، دریایی
 فراوان بر زمین فرعون هست و نیست موسایی
 همه کور و کر و لالیم و پیدا نیست عیسانی
 بود چون نینوا هر شهر و نبود ابن متیایی

غیر از تو کس نیاز نسازد همی روا
 با ما، در احتیاج بود ما سوی، سوا
 پنداشت که فارسی ندانم
 گفتم که بفارسی ندی، نم

که از بی مهری گل، که ز جور خار می نالم

تو بر رخسار گل، من بر گل رخسار می نالم

گمارد خویش را هر ذره ناچیز، خورشیدی
 هزاران در جهان جالوت هست و نیست داودی
 همه گم کرده راهیم و نباشد در جهان خضری
 هزاران آورو بتگر عیانند و خلیلی نیست
 از این اوضاع ناهمواری هنجار می ترسم

خوشا می یافتم «فیضی» در این گنبد دگر جایی

غیر از تو کس نمی کند این درد را دوا
 خواهیم حاجت از تو خدایانه ماسوا
 پرسید ز من لطیفه گویی
 گفتا که بفارسی «ندی» چیست؟

>لاعهدی است چون بلبل در این گلزار می نالم

میان ناله ما نیست چندان فرق ای بلبل

نه مه یش نمونه‌ی شیعه عه ربه کانی،

أَضِيفَ الدُّجَىٰ مَعْنَىٰ إِلِي لَيْلٍ شَعْرُهُ

وَ حَاجِبُهُ نُورُ الْوَقَايَةِ مَا وَقَّتْ

بِأَرْبَ حَارَتٍ فِي ثَنَّاكَ عَقُولُ

إِنَّ الْوُجُودَ تَسْنَىٰ عَلَيْكَ بِأَثَرِهِ

فَطَالَ فَلَوْلَا ذَاكَ مَا خُصَّ بِالْجَرِّ

عَلَىٰ شَرْطِهَا فِعْلَ الْجَفُونِ مِنَ الْكَسْرِ

مَاذَا عَسَىٰ فَيْكَ الْعُقُولُ تَقُولُ

فَشَنَاءُ أَهْلِ الْفُضْلِ فِيكَ فُضُولُ

۳ - مه لا محمد یای، زنانای نازا و به رزی خوش ناو، بارانی نه رمی به هه وروساو،

گولی که شی سه رشه تاوان - هیزو گلینه‌ی دوچاوان، سروه‌ی به خیری به یانان، نه ستیره‌ی
 که شی نیشتمان، خوشه وستی له لای خودای، خوالی خوشبو مه لامحمدی یای، نه م زانا
 که وره به کی بوه له موده رزیسه هه ره به ناو بانگه کانی مزگه وتی سورمی مه هاباد، خوالی

خوشبو قزلیجی پایه ی عیلمی نه م ماموستایه ی پی گه وره تریوه له پله ی زانستی مفتی زه هاوی^۱

فه قی و خوئینکاره به ناو بانگه کانی قزلیجی (مه لا عبدالله - ی پیره باب)

۱ - خواناسی بیر تیژی دلسۆز، زانای پی وینه ی به سۆز، عالمی پارێز کاری زه بیانی، دوورله هه وای نه وسانی، میرات زانی مه لا چاکی به شه ره ف وداب، خوالی خوشبو مه لا عبدالله - ی پیره باب، نه م زانا پایه به رزه خه لکی دئی - دیبوکری مه لبه ندی مه هاباد بوه، که له خزمه ت مه لا محمدی خه تی و مفتی زه هاوی و مه لا عه لی قزلیجی ئیجازه عیلمی وه رگرتوه، له دیکانی وه ته میش بوه ته مه لا و ماویی له م ئاوا بیانه ده رسی فه قبی و توه ته وه و خه لکی وه سه رزی چاکه خستوه، له پاشان چوه ته شاری مه هاباد و تا ناخرین کاتی زبانی له فیرگه ی ناینی (هه باساغای) سابلآغ داده رسی ناینی و توه ته وه، سه دان فه قبی بارهیناوه و خه لکی بۆریگای ناینی زانومایی فه رموه، خوالی خوشبوو پیره باب له عیلمی هه نده سه «نه ندازیاری» و حیساب «ژوماره» و چه بر و ریازی داشان به شانی زانستی ناینی ناگایی و ده سه لات و مه هاره تیکی سه ر سۆرهینه ری بووه، ته نانه ت زانا ناینیه به رزه هاو چه رخه کانی، بۆ کردنه وه ی گزی پووچکه و مه ته لی بزی له په رتووکه ناینی و نه ده بییه کان، ده س به داوینی نه بوون و په نایان پی ده برد، نه م زانابی وینه، نوسراوه و حاشیه ی زۆری له سه ره رتووکه عیلمیه کانداهه یه، وه ک:

۱ - حاشیه له سه ر خلاصة الحساب ۲ - نوسراوه له سه ر تحفه ی ابن حجر، ۳ - حاشیه له سه ر «اصولی اقلیدس» ۴ - حاشیه له سه ر «اسطرلاب» ی بیرجه ندی ۵ - په رتوکی له عیلمی هه ئیه ت و هه نده سه دا،

خوالی خوشبوو پیره باب به تایبته ت له حه ل کردن و لیکدانه وه ی مه سایی میراتا به ناو بانگ و که م وینه بووه، له سالی (۱۳۰۹) یاوه ک بزی ترده لئین له (۱۳۱۸ ک) کوچی دوابی کردوو

(فه قیکانی پیره باب)

نه م چوار زانا پایه به رزانه ماوه یه کی زور له فیر گه ی تاینی پیره باب دافه قیه تیان کردوه و له ده ریای عیلم و خه رمانی که مالی نه و زانا گه وره دوزری زانین و گولی فیربون و که مالیان هه ل گرتوه ته وه.

۱ - میرزا عه لی قازی که له رشته کانی نه ده ب و عیلمی شه رعی، به تایبه ت له زانستی ریازی کون دا یه کی بوه له زانا به ناو بانگه کانی ناوچه، به تایبه ت خه ت خوش ترین خوش نوسانی زه مانی خوی بووه، له سالی (۱۳۱۰ ک) کوچی دوابی کردوه قازی میرزا عه لی کوزی قازی میرزا ابوالقاسم کوزی میرزا محمود له بنه ماله ی قازیه کانی سابلاخی موکری پشت له سه ریشت نزیککی سی قه زن قه زاوه تی مه هابادیان به ده سته وه بووه، به عیلم و هونه رومرو قایه تی و پایه به رزی به ناو بانگ بون قازی میرزا عه لی له (۱۲۷۹ ک) له شاری سابلاخ مه هابادی نیستاکه له دایک بووه و هه رله وئی عیلمه کانی ته واو کردوه له خزمه ت خوالی خوشبوو پیره باب نیجازه ی وه رگرتوه، پاشان ماوه ی چل سال له خزمه تی خه لکی هه زاری کوردا زاوه ستاوه، قه زاوه تی کردوه و ده رسی و توه ته وه، له زئی نازادی و سه ربه رزی گه له که یدا، حه ولوته قالای زوری داوه وو نجی فره ی کیشا وه چه ند جاریش له به ندیخانه خرا، خوالی خوشبوو میرزا عه لی نوسراوه ی زوری بووه به لام له شه زی جیهانی هه وه ل و هیرشی روسه خایه نه کان بومه هاباد، تیکرا سوتان و له به ین چون، نه وه ی ماوه. ته نیا شه رحی «بانته سعاده» بووه، قازی عه لی پاش ۷۲ سال ژبانی شه زافه تمه ندانه و به سه مه ر، له سالی (۱۳۵۰ ک) کوچی دوابی کرد، خوالی خوشبوو میرزا بواکی دلسوزی قازی محمّد «پیشه وا» و میرزا ابوالقاسم «صدر قاضی» بووه، که هه ردوکیان سالی (۱۳۲۴ هه تاوی) به ده ستی خوین مزه کانی شاجه په له کانی په هله وی، له سه رمافی زه وای گه له که یان له داردران ۲۱ - حاج مه لا عبدالله ی وه لزی، خواناسی به دین و دل پاک و بزبان، نه ستیره ی ناسمانی ده شتی موکریان، شابازی تیزبالی عیشق و نه وین، له ترسی خودا حه ق ویزو چاو به نه سرین، له کانی یادی خودا دل و ده رونی ده له رزی، خوالی خوشبوو حاجی مه لا عه بدوللای وه لزی، له سالی (۱۲۸۵

ك) هاتوه ته دنیاوه و له ته مه نی شه ش حه وت سالییدا ده سستی کرده به خو یندن و خودایش یارمه تی داوه و به چاکی عیلمه کانی خواره وه ی خویندووه، له سالی (١٣٠٨ ك) چوه ته بیاره ولای زانای گه وره مه لا عه بدولقادرگی مه لا چاکی نه وسه رده مه خویندویه تی پاشان چوه ته خزمه ت زانای به ریز مه لا عه بدوللای پیره باب و له وی نیجازه ی وه رگرتوه، پاشان حاجی ئیلخانی زوری ریزلی ناوه و به ده سستی قه درو شکو بردویه تیه دئی حه مامیان و له وی بوه ته موده رزیس، له گشت ناوچه کانی کوردستانه وه فه قی زوویان تی کرده و به هره یان له خزمه تیواوه رگرتووه، زانای کوردی نوسی به ناو بانگ مه لا عه بدولکه ریمی موده رزیس له یادی مه رداندا ده نوسی کانی: له سالی (١٣٤٩ ك)، که من دوو سال بوو هاتبوو مه بیاره، حاجی مه لا عه بدوللاهات بوئه وی بو زیاره ت، مه لا موحه ممه د نه مینی - کوریشی له گه ل بوو، که فه قی یه کی زیره ك و به هره مه ند بووه نه وه نده ی نه مابوو نیجازه وه ریگری، زوژتکیان نه م کوزه ی پی و تم من ناوترم پرسیار له باو کم بکه م، تو پرسیارم بو بکه مه عنای نه م دوو شیعه ی نیزی چی یه که: ده لی

الهی طول و عرض عالمی را
توانی در دل مور آفریدن

نه وسعت در درون مور بردن
نه عالم را سر مویی بریدن

منیش پرسیاره که م لی کرد، له وه لاما فه رموی: به ظاهر موساواتی مه کان و موته مه ککین واجبه عه ده مه که ی محاله، که وایی نه م دووبه یته له سه ر نیعتباری صوره تی عیلمی بیاکراوه نه ك صوره تی عه ینی، به م وه لومه نیشکاله که حه ل بوو، پاشان سه فری حه جیشی کردووه، خوالی خوشبوو له سالی (١٣٦٠ ك) کوچی دواپی کرده و سی کوری مه لا چاکی له دوا به جی ماوه،

الف: مه لا عه لی ولزی (١٣١٠ هق) له دئی په سوه له دایک بووه که عیلمه کانی له خزمه ت بابی دا خویندوه و چاکترین زانای سه رده می خوی بووه،

نوو سه ردوو سالم له خزمه تی خویندووه، پاش ته واوکردن و نیجازه وه رگرتن ماوه پی له دیکانی - صاحب و تورجان مه لایه تی کرده، پاشان تا کانی ژبانی له فیرگی حه مامیان ده رسی فه قیی وتوه ته وه و خزمه تی ناینی کرده، له سالی (١٣٥٢ هه تاوی) له دئی حه مامیان - کوچی دواپی کرده

(١) علماونا ص ٣٥٨

(٢) یادی مه ردان ص ٥٢٣ و ٥٢٣ و علمانا

ب: مه لا موحه ممه د نه مینی وه لزی - له سالی (۱۳۲۲ ك) له دیتی په سو هی لاجان له دایك بووه له خزمه ت باوکی داپیشه کی عیلمه کانی خویندوه، هه رواله خزمه ت برای گه وره و زانای خوئی مه لا عه لیشدا خویندویه تی. پاشا له خزمه ت زانای به ناو بانگ (مه لا گچکه ی) هه ولیر، عیلمه کانی ته واو کرده و هه ر له ویش ئیجازه ی وه رگرتوه.

دوایی بووه ته مه لا و ده رس وئژی دیکانی (قه ره گوئز) (عه مبار) نه م زانا پایه به رزه خه ت خوشه به ریزه له سالی (۱۳۴۹ هه تاوی) داهه ر له دیتی عه مبار کوچی دوایی کرده

۳ - مه لا موحه ممه د حوشه ینی تورجانی کوزی خوآلی خوشبوو قزلجی له سالی (۱۲۸۸ ك) له دایك بووه و له سالی (۱۳۲۵ ك) به زه حمه تی خودا چوه، نه م زانا خوانا سه گه وره له خزمه ت باوکی دلسوزی خوئدا عیلمه کانی ته واو کرده تا ناخرین کاتی زبانی خه ریکی فیر کردن و بارهینانی فه قی و، زانومایی و خزمه تی خه لکی هه زار بووه، له عیلمی اصول و مه نطق و حیساب و نه دبیتای عه زه بی و فارسی داپله یه کی به رزی بووه، به تایبه ت له هونه ری دانانی ئیشای عه زه بی و فارسی داده ستیکی به رزو به ده سه لاتی بووه، دوو په رتوکی به که لکی لئی به جی ماوه ۱ - شه رح و لیکدانه وه یه کی به کار هاتوو له سه ر - فه ریاضی قزلجی ۲ - هونراوه ی نوخبه توفکر - له عیلمی حه دیشدا ۴ - مه لا عه بدوررحمانی مودزرسی مزگه وتی سور نه وه ی خوآلی خوشبوو - مه لا موحه ممه دی یای که له عیلمی عه قلی و نه قلی، تاریخ و ریاضی کۆن، له جوانی زاوئز و شیرینی ده رس و تنه وه دا به رزه به ناو بانگ بووه

دوو هه مین فه قی چاکی قزلجی - مه لا چاکی زه مان
عه بدوررحمانی پینجوئینی یه،

زانای به بایه خ و به رزی زه مان - داری پز به رو سیبه ری کوردستان، مه له وانی ده ریای شه رع و قورئان - گولی سه رچلی کومه لی خواناسان، سوار چاکی به ریناری ده شتی شاره زوور، له هه وای نه وس و زورداران به دوور، گفت و لغت خوشی، که هه ر جوان بوو بیدوئینی، زانای به ناو بانگ مه لا عه بدوررحمانی پینجوئینی، کوزی مه لا

موحه ممه ده و له بنه ماله ی شیخ نورالدینی بریفکائی یه، له سالی (١٢٤٤ ک) له شاری ناوووه وا خووشی پینجوتین له دایک بووه، هه رله مندالییه وه چوه ته فه قیه تی و بووه ده ست هینانی عیلم و که سببی هونه رو که مال دتی به دتی و شار به شاری له پتوه داوه، سه دان کیوو که ژوده شت و ده رولاپال و شیوو و هه لدیر، زه وزو زه رد و ماهی کوردستانی گه رمین و کویستانی ئیران و عیراقی بریوه، هه زاران ده ردی چه شتوه وده یان ئیشی دیوه، سه دان زه حمه تی کیشاوه، تا به خت یاری کردوه و له تورجان دامه زراوه، گولی دلی پشکووتوه و گولی نه وینی دامر کاوه، ماوه یه کی زور له خزمه ت ماموستای گه وره داماره ته وه، پاشان نیجازه ی و ره رگرتوه و هاتوه ته ژشاره خووشه که ی خوئی، که به داخه وه ئیستا که به هوئی شه زی هه شت ساله ی مال و ترانکه ره ی داسا پاوی عیراق به سه ر ئیران دا ویران و چوله، خووشبه ختانه ماوه یه که شه زویستاوه، هیودارین به ویستی خودا به زویی ناوه دان بیته وه، ده یان پینجوتینی تری لی هه لکه وی و، سه رله نوئی چرای زانستی هه ل بیته وه، ناین پاکی ئیسلام و به رنامه ی قورنان له نیو دلی گه لی نازای کوردا زور له جارن چاکتر بیوژتته وه و، بیته هوئی سه رکه وتن و یه کیه تی و پیروزی یان یا خوا،

نه م زانا که م وینه ماوه ی چل سال له پینجوتین دا ته درسی فه رموه و حاشیه ی له سه ر په رتووکان نویسه، خه لکی وه خه به رهیناوه بری و شوینی خوشبه ختی و سه رکه وتن بو ته خت و بی کولو کردون، ماوه یه کی که م چوه ته شاری سلیمانی و له مزگه وتی جامیعه ی گه وره داده رسی فه قیتی داوه به لام دووباره گه راوه ته وه پینجوتین و هه رله ویش له سالی (١٣١٨ یا ١٣١٩ ک)، به زه حمه تی خودا چوه نوسراوه کانی خوالی خووشبوو پینجوتینی به م جوژه یه

١ - حاشیه له سه ر - گه له مبه وی بورهان له مه نظقا که له سالی (١٣٤٧ ک) له میصر چاپ کراوه.

٢ - نوسراوه له سه گه له مبه وی ناداب که له سالی (١٣٥٣ ک) له میصر چاپ کراوه.

سئ هه مین فه قئ چاکی قزلجی (سید حسن چۆزی)

٣ - نه ستیره ی کۆزی زانیاران، بازی تیزبالی ناو یاران، گولی سه رشاخ ی مه ریوان، له ده ریای شه ریه تا گه میه وان، زیبوار ی رنگای حه قیقه ت، ئالا هه لگری، شه ریه ت، په ی به ر به رازی ته ریه ت، به عیلمی پز، خیری زۆری - وینه ی زۆزه تیشک و خۆری، زانا سه ید حه سه نی چۆزی، نه م زاته زانا یه کی گه وره و به ناو بانگ بووه، له وه چه ی مه لا نه بو به کری موصه نیفه که نه چینه وه سه ر سه ید موصه ممدی مه شهو ره به پیر خدری شاهۆ،

نه سه بی به م جو ره یه، سه ید حه سه ن کۆری سه ید عه بدولقادی کۆری سه ید ئیبراهیمی کوری سه ید عه بدوررحمانی کۆری مه لا ئیبراهیمی مه شهو ره به مه لا میرزای کۆری سه ید عه بدولغه ففاری کۆری سه ید ئیبراهیمی کۆری مه لا عه بدولکه رمی کۆری مه لا نه بو به کری موصه نیف خوالی یان خوشبئی، ماوه ی چوار سال له خزمه ت خوالی خوشبوو قزلجی، له دئی تورجان خوئندویه تی به ره له ویش ئیجازه ی وه رگر تووه، ماوه یه کیش له فیرگه ی پینجویئ خوئندویه تی، چۆزی له سالی (١٣٠٥ ک) داله گه ل حاجی شیخ نه حمه دی کۆزی سیراجه ددین دا چوو ه بو حه ج له و سه فه ره دا ته ریه تی له سه رده سنی نه و وه رگر تووه، خوالی خوش بوو چۆزی له گه ل نه وه ی که له درسی فه قئ یان به ره ده وام بووه گه لی نوسراوه که دوا به جئ ماوه وه ک

١ - حاشیه (په راویز) له سه ر سه عدوللا چکۆله

٢ - حاشیه له سه ره ریده ی جه لاله ددینی سیوطی

٣ - حاشیه له سه ره ته صریفی مه لا عه لی

٤ - حاشیه له سه ره (تهذیب المنطق)

٥ - حاشیه له سه ره جه لالی مه نطیق

٦ - حاشیه له سه ره گه له مبه وی بورهان

٧ - حاشیه له سه ره عه بدولحه کیمی شه رخ شه مسی

٨ - کتیبی به ناوی (الرساله الکلامیه)

٩ - حاشیه له سه ره ته فسیری به یضاوی، له م کتیبه یداگه یشتوو ته سووره تی (القیامة)

وله ویدا کۆچی دوا یی کردوو

حاجی سه بیید چه سه ن له سالی (۱۳۲۳ ك) دا له ته مه نی چه فتا سالییدا كوچی دواپی
 كردوو مه لیکولکه لامی مجدی به م جوّره لاواندوه به ته وه

ستوده سید فاضل حسن که در دانش	ندیده است چو او دیده زمین و زمن
زهی که بود ز هفتاد و اند سال فزون	همیشه کار او احیای علم و شرع و سنن
شد از دیار فنا شادمان بدار بقا	بدان صفت که غریبی رود بسوی وطن
نوشت از پی سال وفات او مجدی	بسوی دار بقا روان - روان حسن ^۱

ته م زانا پایه به رزه بینا به نوسراوه ی زانا نه حمه دی تورجانی زاده دواپی ته واو کردنی
 عیلمه کانی چوه ته تورجان و ماوه ی چوارده سالی تر له خزمه ت ماموستای قزلجی
 داخه ریکی فیربون و پیدا چوونه وه و لیکدانه وه ی عیلم و شه رع و قورئان بووه، پاشان
 نیجازه ی وه رگرتووه، (خوازاناتره) له گه ل نه وه داکه خوالی خوشبوو چوژی مه لا چاک و
 زانا و بلیمه تی زه مان بووه، مه لایه کی قسه خوش و نکته زان بووه، ده گئیرنه وه رۆژی
 فه قیقانی نه م نامه ی بوّده نووسن (چوژی چوژی چه وری) نه ویش له وه لئا بویان
 ده نویسته وه، (برنجم نارد - به ره نجم نارد) قبوولی که ن قبوولی که ن

چواره مین فه قیقی به ناو بانگی قزلجی

مه لا عه بدوللا داغستانی مه شهوور به جوانشیره -

ته م زانایه له داغستانی قه فقاژه وه ناو بانگی خوالی خوش بوو قزلجی بیستوه وه و
 له ویوه به پیاده هاتوه ته تورجان و ماوه به کی زوری لی ماوه ته وه، ته م خوالی خوشبووه
 زوربه ی کتیبه عیلمیه کانی به خه تی خوئی نویسوه ته وه و، حاشیه یشی له سه ر کردون،
 ته م زانایه کاتی فه قیقی تی خوئی کردبوو به دوو به شه وه به شیکی له تورجان ده ماوه و له
 خزمه ت ماموستای قزلجی دادرسی زانست و شه رع و قورئانی ده خویند، به شی
 دووهه میشی ده چوو بو - ته ویله، له خزمه ت خوالی خوشبوو - شیخ سیراچه ددیندا - فیژی
 سه یروسلوکی صوفیه تی ده بوو،

ته وینی عیلم و غیرفانی خودایی نه رامی له خوالی خوشبوو داغستانی هه ل گرتبوو

(۱) به حیسابی پیی - نه بیچه د - ته م نپوه شمیره دبیته ۱۳۲۳ که سالی کوچی دواپی خوالی خوشبوو مه بیده سه نه -

به جوژی که به ده وام له نیوان تورجان و هه ورامان دا به پای پیاده له هاتوو چودا بوو، تاله ناکامدا له نیوه یژی دا کوچی دوابی ده کا وشه هیدی زنگای عیشق و نه وین ده بی، نه م زانایه بزمان و نه دییات فارسی هه روه ها به زمانی رویش ناگاوزانا بووه،

نوسراوه یه ك له زمانی رووسییه وه به عه زه بی وه رده گیری و بو په سه ند کردن ده بیاته خزمه ت ماموستا، ماموستایش له حاشیه ی په رتوو که، که یداده نوسی، چون بناغه ی نه م عیلمه و باسی هه یئه تی تازه له لای نیمه نه کراوه به هیج جوژی ناکری نه زه ری بده م، هه رته مه بوخوی به رزی پله ی عیلم وزیره کی و نینسافی قزلجی وه ده رده خا، نه م چوار فه قی یه له نیوان سه دان فه قیی چاک و زانای خوالی خوشبوو قزلجی دا به - (فقهای اربعه) ناو بانگیان ده ر چووه، یانی زانا و مه لاجا کانی نه و کاته ۱ - مه لا عه بدوللا پیره ناب ۲ - مه لا عه بدوررحمانی پینجوتنی ۳ - مه لا سه بید حه سه نی چوژی ۴ - مه لا عه بدوللای داغستانی - یان به «فقهای اربعه» ناو بردوه، یانی له عیلم و پاریزکاری دا به جی داری - چوار پیشه وای خه لکی سونتی ۱ - نیمام ابوحنیفه ۲ - نیمام مالک ۳ - نیمامی شافعی ۴ - نیمام احمد بن حنبل - یان داناون، بوخوی هه ر نه م مواقیه سه و شوبهاندنه، نیشانی نه دا که فیزگه ی تورجان و زانایانی ده زچوو له م فیزگه، تاچ زاده بی له روانگای خه لک و زانایانی ناوچه دا به بایه خ و خوشناو، به رزو به ناو بانگ بوون، خواله گشتیان خوش بی - دوابی نه وه ی که رۆژ رۆوناکی عیلم و پاریزکاری، قزلجی، زانای پایه به رز و دیاری سه دان زانای بارهینا و ده یان نوسراوه ی به جی هیشته به یادگاری، نه مروفه رمانی په روه ردگاری هاته سه ره رۆژی دووشه ممه چواره می ذی حه ججه ی سالی (۱۲۹۵ ك) کوچی دوابی که وته به ر، هه زاران درود و زه حمه تی خودای له سه ره، نه م زانا گه وره ماوه ی چل سال له تورجان، داریکی پر به رو به سینه ر بوو، که قارانج و به ره می به خه لک ده گه یاند هه زاران زیواری شه قامی عیلم و زانسته و خواناسی بی ده گه یاند

فیزگه ی تورجان دوابی خوالی خوش بوو قزلجی یانی له سالی (۱۲۹۵ ك) به ولاره چه ند سالی له ژیر چاو دیری کوزی زانا و جی داری - مه لامحمد حه سه نی قزلجی، به زتوه ده چوو، به م هویه وه باسی نه م زانا و کوزه کانی مه لا حوسه یینی قزلجی و وه چه کانیشی ده که یین

۱ - مه لا موحه ممه د حه سه نی قزلجی: کوزی زانا و به ناو بانگی قزلجی له دبی تورجان سالی (۱۲۷۵ ك) هاتوه دنیاوه و له سالی (۱۳۲۸ ك) له شاری بوکان کوچی

دوایی کرده، نه م زانا پایه به رزه ته مه نی به به هره و پزبه ری خوئی، له زئیگای فیر کردن و بارهینانی فه قئی وراگه یاندنی فه رمانی خودا و ناینی پاکی ئیسلام، به هاوژه گه زوگه له نه به زه که ی خوئی باخت کرده ته م زانا گه وره به ده عوه تی (موحه ممه د حوسه ین خان) سه رداری موکری و (نه حمه داغای ئیلخانی) که هه ردووکیان له پیاوه ناوداروزانا په روه ره کان ته زمیردران، له تورجان کوچی کردوچووه شاری بوکان له ناخرین پله ی زیزوشکوودا تا ناخرین کاتی ژبانی به درس و باسی عیلم و فتوا و خزمه ت له زئی خوا داخه ریک بووه،

له به رابه ری سته م و زوری زور ویزاندا وه ک کیوزاوه ستاوه، له زورجئی داده سستی زوردارانی له سه ره ژاران لا دوه، مه لاهه بدولعه زیزی مفتی سه قز - که یه کئی بووه له فه قئی چاکه کانی مه لاموچه ممه د حه سه ن و هه میشه به (مه لای گه وره) ناوی بردووه، ده لئی خوالی خوشبوو مه لاموچه ممه د حه سه ن زورتری شانامه ی له به رده خوینده وه له کاتیگدا که مه لاکانی نه و سه رده مه که متر سه روکاریان له گه ل شانامه دا بوو، نه م زانا پاریزکاره به مه لای گه وره به ناو بانگ بووه، هه روه هاله ته ده بیاتی عه ره بی و فارسی دا ده سستی کی گه وره ی بوو، ته نانه ت کتیبی زه ق و گرانی وه ک - حبیب السیر - ی به نه دیبه زانا کان وتوه ته وه، بیجگه له و گشت فه زل و زانیاری یه شاعیرتکی به رز و به ده سه لات بووه به عه ره بی و فارسی و کوردیش شیعری وتوه، به لام ته نیانه م دووشیعره کوردی یه م ده س که وتوه، که وه زن و ناهه نگیکئی تایبه تی هه یه، وه ک ناهوی وه حشی سل ده کا - سمکول له سه حرای دل ده کا، هه رچون بولبول بوگول ده کا - نه منیش هه روم بوچانانه تانه و جیگه ی زانیومه شه رحیکئی له سه ر کتیبی فه رایض (میراتی) باوکی قزلجی هه یه،

زانای گه وره مه لاموچه ممه دی قزلجی تورجانی: مه لاموچه ممه دی

تورجانی که له عیراق به شیخ موچه ممه د قزلجی به ناو بانگه، کورزی مه لاموچه ممه د حوسه ین کورزی زانای گه وره مه لاهه لی قزلجی یه - له سالی (١٣١٠ یا ١٣١٣ ک) له دیتی تورجان هاتوه ته دنیاوه، اماوه تی له خزمه ت باوکی دا خویندویه تی، پاشان زوربه ی حوجره و فیرگه ناینیه کانی کوردستانی ئیران و عیراق گه زاوه، تاله پله ی عیلم و هونه ری زه مانی خوئی سه رکه وتوه و به پایه ی که مال گه یشته و ئیجازه مه لایه تی وه رگرتووه، نه مجار جوه ته شاری مه هاباد و بووه ته ده رس ویزی مزگه وتی حاجی سه ید با یزید،

١) فه ره نگی مه هاباد - تورجانی زاده - مشاهیر کورد ج ٢ بابا مردوخ روحانی
٢) علمائونا - مشاهیر کورد

نه م زانا دلسوز و ناگا به گشت قانون و یاساکانی ناین و ژیان ویستی به رنامه و نه خشه یه کی نه وه نده به رزو پیشکه وتوو، بویه روه رده و بارهینان و ده رسی فیرگه کانی کوردستان دابریژی، که له گه ل خواست و نیازی کومه لی ناگای کوردستان و زه وره وی پیشکه وتوی ژیان و، قانون و یاسای خودا له جیهان دا بیته وه به ومه به سته له ده وروبه ری سانی (۱۳۰۰ ک) له شاری ورمی، هه ولین رۆژنامه ی کوردی به چاپ گه یاند که سه ردیره که به ی نایه تی پیروزی:

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا زَاوَانِد بوه وه، ماوه بی له مزگه وتی حاجی سه ید با یه زید ماوه ته وه و ریبوارانی رتگای شه ربعه تی به سه رمه نزلی حه قیقه ت گه یاندوه، نه م زانا گه وره عالمیکی نه ترس و کۆل نه دهر بووه، که له رتی خودا و خزمه ت به خه لکدا ماندوو بوون و شه که تی نه ده ناسی، خه لکی له خه یانه ت و چه و سانه وه و تالانی بی نه مانی، ناین و فه رهه نگ و زمان و مالیان، به ده سستی چلکا و خوره کانی په هله وی ناگادارده کرده وه، کومه لی رتک نه خست و خه لکی ناگاوه هه ژاری، به دژی ده م و ده زگای خوین مژه خه یانه تکاره کانی په هله وی، که به ده سستی چه په لی تاومه خو فروشه رۆژه شه مووچه خوره کانیان، نیشتمان و ژیان و مان و ناینی خه لکیان خستبوه مه ترسیه وه، هان ده داو ناگادار ده کرده وه

له به ر نه وه نازاوه و دوو به ره کیان خسته ناو کۆزی مه لاچاکه کانی مه هاباد و ناوچه وه، تاقمیکی بی ره گی نه زانیان له م زانا گه وره هان دا، تا په لپه یتکی لی بدوزنه وه و به ناوی بی دین و دژی شیخیه تی ناوی بزرتین، به م جوژه نازاوه چیه نه زان و فریو خوره کانی لی به نارۆژتین و ناچاری که ن که نیشتمانی (مه هاباد) به جی بیلی، نه ویش له م هه وادوو که لا ویه، ولاتی به جی هیشت، به ره و میسر رتکه وت و چوه شاری «قاهیره» و دوو سال له زانگوی «الزهر» مایه وه، له ماوه ی نه م دوو ساله دا له گه ل زانا گه وره کانی میسر داوه ک: ۱ - سه یدره شید ره ضا - خاوه نی ته فسیری المنار ۲ - موحه ممه د فه ریدوه جدی دانه رو خاوه نی (دائرة المعارف) سه ده ی بیسته م، هاتوو چوو تیکلاوی بووه، باس و وتوو رژی عیلمیان پیکه وه کرده، پاش دوو سال نه وینی نیشتمان ده دا له سه ری و میسر به جی دیلی و به ره و به غذا رده که وی، تاله ویوه بخته وه بوئیران و هه رنه بی هه وای ئیران بچی به سه ریا، به لام بالویزی ئیران له به غذا به ده ستوری شای ترسه نوک، له گه زانه وه ی

نه م زانا گه وره بونیشتمانی خوشه وستی تیران، به رگری نه کاوانایه لی بچینه وه بوئیران، به ناچار رنگای بیاره ده گرتنه به رو خوالی خوشبوو شیخ عه لاته ددینیش زوری زیزی ده گرتی و به خیری دیتی، ماوه ی سی مانگ له بیاره ده میتته وه و پاشان ده چینه دتی «سه راو» له نالانی کوردستانی عراق و دیتته ماموستای ده رس ویزویش نوژی نه ودی به، دوی ماوه یی له مانگی کانونی عه وه لی سالی (١٩٣١ زاینی) دتی (سه راو) به جی دیتی و ته شریف ده بانه،

شاری سلیمانی، له وتوه له گه ل شیخ عه لاته ددین به ره وه غذا زتی ده که وی، به پیچه وانه ی هه سستی ده رونی خوئی تابعیه تی (ده وله تی) عیراق وه رده گرتی، نه مجار به هاویاری پیاهه گه وره کانی کورد و عه زه ب له مزگه وتی «حوسه ین پاشا» به ناوی - ده رس ویز و له مزگه وتی «بشر حافی» به ناوی پیش نوژی، دیاری ده کزی دوی ماوه تی، ده کزی به ماموستای فیرگه ی شه رعه تی نیسلامی، زانکوی خواناسی (الهیات) ی به غذا، له مزگه وتی غه وسی گه یلانیس ده بیتته ده رس ویزی ناینی، پاشان به هاوکاری نه مجه دی زه هاوی و کومه لیککی زانا و نازادی خواز، کوزی (الهدایة الاسلامیه) شاره زایانی نیسلامی، یان پیک هینا، نه م زانا گه وره قورنانی له به ربووه و نه م به رتوو کانه یشی نویسه،

١ - التعریف بالسلیمانیه، به عه زه بی ٢ - چل حه دیسی پیغه مبه ر «درودی خودای له سه ر» - به شه رحی کوردی به وه ٣ - شه رحی له سه ر ربع مجیب ٤ - شه رحی له سه ر لباب الاشاراتی نیمام فه خری زازی، نه م زانا گه وره به کوردی و عه زه بی شیعی وتوه، نه م چه ند هونراوه کوردی به له رسته به کی - مسطی به

قه سته م به سوره ی والتینی - هه ر له ته صریف تا چه قمینی نه یده م به های پیکه نینی - قه سته م به سوره ی والفجر ی بینی و دل بوی ده گری - مه یلی نائیم تا سه رقه بری به سه رقه برم داهات ناسیم - که وته بیرم یاری قه دیم - یُحِی الْعِظَامَ وَ هِی رُمِیْمٌ - نه م زانا به رزه له سالی ١٣٨٠ یا ١٣٨٣ ک م له شاری به غذا کوچی دوی کرد و له ا عظیمه ی به غذا دانئیراوه درودی خودای له سه ر

٢ - زانا نه حمه دی تورجانی زاده

نه حمد تورجانی زاده کوزی، مه لاحوسه ین، کوزی زانای گه وره مه لاعه لی قزلیجی، کوزی مه لاموحه ممه ده کوزی مه لاهه حمود، کوزی حوسه ین، له سالی ١٣١٩ ک م - له

شاری مه هاباد له دایک بووه، هه رله پینج سالیه وه دهستی کردوه به خویندنی نه لفتوی و جزمی عه ممه، تا هه شت سالی قورثانی خه تم کردوه و دهستی کردوه به خویندنی په رتوکی فارسی و مه شقی خه ت، له پاشان له خزمهت باوکیدا دهستی کردوه به خویندنی عیلمه کان وه به م زیزو ته رتیبه ۱ - تصرف زنجانی ۲ - عوامل ۳ - شرح سعدالله ۴ - شرح مغنی ۵ - چاره په ردی ۶ - تصرف مه لاهه لی ۷ - کفایه ی بیتوشی ۸ - کافیه ابن الحاجب کوردی ۹ - سیوطی ۱۰ - ایساغوجی ۱۱ - عبدالله یه زدی ۱۲ - گلنبوی برهان ۱۳ - بزئی له شرح جلال الدینی دووانی ۱۴ - تهذیب الکلام ۱۵ - مختصر نقتارانی ۱۶ - بزئی له مفتاح سکاکی گشته کتیبانه ی له خزمهت براو ماموستای زانای خوئی مه لاموچه مد قزلجی خویندوه، نه م په زتوو کانه یشی ۱ - جمع الجوامع ۲ - مختصر المنتهی ابن الحاجب له اصول دا ۳ - شرح هدایه ی قاضی لاری مییدی ۴ - لباب الاشاراتی نیمام فخرزازی له حکمه ندا، ۵ - تشریح الافلاک عاملی ۶ - بیست بابی مه لا مظفر ۷ - شرح رساله ی اسطرلاب و ربع مجیب له عیلمی هه یته ت دا ۸ - فتح المعین ۹ - شرح منهج ۱۰ - بزئی له تحفه ی ابن حجر ۱۱ - سبعة ی معلقه ۱۲ - لامیه العرب ۱۳ - لامیه المعجم ۱۴ - مقاماتی حریری، تا ته مه نی ۲۱ سالی له لای زانا به ناو بانگه کانی کوردستان خویندوه، ماوه یه کیش خه ریکی فیروونی حساب و هه نده سه و فیزیک و شیمی و بزئی جه بر و موقابه له و زمانی ئینگلیس و فه رانسه بووه، له ته مه نی ۲۲ تا ۲۴ سالی بیجگه له ته درسی عیلمه کان کاری تری نه بوه، له م ماوه دانه م کتیبانه یشی به وردی موتالا کردوه ۱ - نوسراوه کانی زانای ناوداری جیهان و کورد، خوالی خویشوو شیخ موچه ممه د عه بده موفتی میسر ۲ - نوسراوه کانی مه نفلوطی ۳ - شیخ حوسه بن سه بری ۴ - سه یید که واکبی، که گشتیان له زانا پایه به رزه شوژش گیره کانی میسر بوون ۵ - نوسراوه کانی نووسه ره کانی سوریه و عیراق، له هوانراوه کان (اشعار) ی عه ره بی زیاتر ئولفه تی به م کتیبانه وه گرتوه ۱ - دیوانی ابن الفارض ۲ - دیوانی بهاءالدین زهیر ۳ - مهیار دیلمی له هوانراوه و په خشانی فارسی دایه ۱ - کلیاتی سعدی ۲ - حافظ ۳ - مثنوی مولوی ۴ - خمسة نظامی ۵ - مقاماتی حمیدی ۶ - کلیله و دمنه، نه وین و عه لاقه یه کی تاییه تی بووه، نورجانی زاده له (سالی ۱۳۱۵ هه تاوی) بوو به کارمه ند (مووجه خوئی) وه زاره تی معاریف، وه ماوه ی شه ش سال له گه ل خزمه تا موتالای فارسی له دهس نه دا، سالی له

فره‌مندی و رمی، چوار سال له مه‌شه‌د، سالی له نازره‌بایجانی خوره‌لآت، پاشان تا سالی ۱۳۲۷ هه‌تاوی له تاران ده‌بیر و دانشیار (دهرس ویزی فیرگه و زانکو) بووه، ماوه‌به‌کیش به‌ربرسیاری به‌رزی (بازرس عالی) وه‌زارت و ماوه‌بین ویزی گه‌رال (خطیب ستار) ی فره‌نگ بووه، پاشان به‌ ناوی ماموستای زانکو (دانشگاه) ی ته‌وریز دانراوه، تا ساله‌کانی ناخری ژبانی ماموستای فیرگه (دانشکده) ی نه‌ده‌بیات و زانستی ئینسانی له زانکو (دانشگاه) ی ته‌وریز بووه، له ناکام‌دا له هه‌ولتی مانگی خه‌زه‌لوهری «سالی ۱۳۵۹ هه‌تاوی» به‌راه‌ری «سالی ۱۴۰۱ ک» له ته‌وریز کۆچی دوایی کرده‌وه، نوسراوه‌کانی تورجانی زاده به‌م جوهره‌به: ۱- میژووی نه‌ده‌بیانی عه‌ره‌ب له ده‌وره‌ی جاهلیه‌ت تازه‌مانی حازر به‌ فارسی چاپی ته‌وریز سالی ۴۸ - ۲- شهرحی سبعمی معلقه به‌ فارسی: نهم شهرحه به‌ریز ماموستا مه‌لا هادی به‌ناوی تورجانی زاده‌ی ماموستا به‌وه نویسیویه‌تی. ۳- ماموستای گه‌وره: سعدی شیرازی به‌ عه‌ره‌بی که له سالی «۱۳۲۹ هه‌تاوی» له په‌یمانگای زمانه‌کانی خوره‌لآت (معهد اللغات الشرقيه) زانکو ی- فوادی قاهره‌دا بو‌خوینکارانی میسری به‌ شکلی خه‌تابه و توویه‌تی، چاپی فیرگه‌ی نه‌ده‌بیاتی ته‌وریز. ۴- داستانی هونراوه‌ی: مه‌کته‌بداری به‌سره: به‌فارسی، چاپی «سالی ۴۲ هه‌تاوی». ۵- عیلمی مه‌عان و به‌یان به‌ فارسی. ۶- کتیبی له مه‌سایل و نه‌حکامی شهرعی‌دا. ۷- نووسراوه‌بین له ره‌تی بیروبروای - اقانیم ثلاثه، شتوه‌ی و توویز (ادبی موناظره) ۸- دیوانی هونراوه (اشعار) ۹- نوسراوه‌ی «الحذف».

تورجانی زاده به‌ فارسی و عه‌ره‌بی هونراوه‌ی هونیه‌ته‌وه به‌لام نه‌م‌زانیوه که به‌ زمانی زگماکی شیمری و تین (له سالی ۱۳۱۶ ک) له کۆبوونه‌وه‌ی نه‌ده‌بی تاران که له مالی «شازاده نفه‌سر میرزای قاجار» به‌دی هاتبوو نهم هونراوه «دو خشته‌کیه» به‌ی خواره‌وه‌ی له پیشوازی نهم دوو شتیره‌داوتوه:

این خط جاده‌ها که به صحرا نوشته‌اند	بازان رفته با قلم پا نوشته‌اند
سنگ مزارها هم سر بسته نامه‌ایست	کز آخرت به مردم دنیا نوشته‌اند

تورجانی زاده:

این کارنامه‌ها که به دنیا نوشته‌اند	از بهر عبرت دل دانا نوشته‌اند
اسرار حکم است در اوراق کائنات	در کوه و دشت وادی و صحرا نوشته‌اند

موحه‌مه‌د سه‌عیدی حافدی

یه‌کنی تر له زانا پایه‌رزه‌کانی بنه‌ماله‌ی قزلجی مه‌لا موحه‌مه‌د سه‌عیدی حافیدی (کوری مه‌لا ره‌حیم کوری مه‌لا موحه‌مه‌د سه‌هن کوری زانای گه‌وره مه‌لا عه‌لی قزلجی) له ۱۰ ی «ربیع الاول» ی

(سالی ١٣٣٢ك) له شاری بۆكان له دایك بووه، ماوه یین لای باوکی خویندویه تی پاشان به فه قیه تی چووته سه قز، له سالی ١٣١١ هه تاوی چووته سلیمانی و ماوه یین له ویش دهرسی خویندوه، له ناخری سالی (١٣١٢ هه تاوی) گهراوته وه بۆمه هاباد، له وی تا (سالی ١٣١٦ هه تاوی) له خزمهت زانای گهوره مه لانه حمه دی تورجاننی زاده، نامۆزای باوکی خویندویه تی، پاشان له سالی (١٣١٧ هه تاوی) بووته مووچه خۆری دادگوسته ری، دواي ماوه یین چووته کرماشان و تا وهفاتی به ناوی جی نشینی دادسه رای ئه م شماره ماوه ته وه، له (سالی ١٣٤٢ هه تاوی) له کرماشان کۆچی دواي کردوه، هه ره له وی یش نیژراوه، خوالن خۆشبوو حافدی له عیلمی ناینی و ئه ده بی دا ناگایه کی چاکی بووه و زمانی تورکی و ئینگلیسی زانیوه و له ده ورانی کارمه ندیدا ایسانسی خواناسی (الهیات) ی وه رگرتوه. شیعی ری ره وانو جوانی به زمانی کوردی و فارسی و عه ره بی داناوه دهنگی خۆش و حافظه ی به هیز و قه وی بووه، له دۆستی دا به وفا و راهه ستاو بووه، خوالن خۆشبو ئه م شیعه رانه ی به زمانی کوردی به ناوی (ئه خلاق و ئیمان) وتوه:

چی به دنیا؟ هه موو دهرد و به لایه
 وه بی ری نایسن ناخا حالی نۆکه ر
 نی به خزمایه تی، دۆستی نه ماوه
 به قین باوک له کور، کچ دوژمنی دایک
 له عه یش و که یفی شهودا رۆژه ئه شراف
 له رایهت مالک و ناخا به قینه
 به دهس جهور و جهفای ئه رباب دینهاتی
 دوکانداریش له دهستی کاربه دهستان
 شه ری ده رویش و صۆفیش قورسه ئه م ما
 ژن و شویش له م قه ره بی بهش نه ماون
 له هه رلا زه لزه له و سه یل و خه سارهت
 ئه مانه پاک له بهر بی دینی و جهه ل
 عه لاجمان په کبه تی و راستی و دورستی
 رهوشنی چاکی فه خری ئه نبیایه^(١)

١- شیخ زه که ریای موهاجره ی بستی، نزیککی سالی هه شتسه دی کۆچی (٨٠٠) له ولاتی «عه ره بستان» وه به لام کوئی عه ره بستان، رهنگین له مه که که یا مه دینه، به رهو کوردستان ری ده که وی و له دیسی بستی خورخوره ی مه لبهندی سه قز ده گرسیتته وه، بۆیه به موهاجیر ناوبانگی دهر چوه، ده شکر ری له بسنه چه ی (صحابه) ی موهاجیرین بووی

(د) بویه به موهاجیر شوره تی سه ندبئی (خوازنا تره) شیخ زه کریا گوئی بیس ده بی که پیاو خاسی به ناوی - شیخ نیعمه توللای وه لی - له شاری ماهانی کرمان - هه لکه وتوه، حه ق ویزه و شوینی پیغه مبه ری گرتوه، نه وه نده ده م و ده س پاکه که زنگای سالی به ساتی ده بری، له خزمه تی خه لکاره زای خودا ده کزی، هه واو هه وه سی ناحه زی قرئی داوه، ده سستی فیلی نه وس و شه یتانی باداوه: چون به زاستی و پالوته به ره و خودا چوه، به شانیمه توللای وه لی ناو بانگی ده رچوه، به م هویه که گولئی له خه رمانی خواناسینی بچنیته وه، به ره می له بیستانی کوکوی هه لبرگرتنه وه، به ره و شاری - ماهان - ری ده که وی، شه ووروزان بوئی ناسره وی، زنگا دورو سه خت و بی ناو، هاسان ده بی نه ش بی پیلو، به ومه رجه دوستی دورولات، به نیگایی به م کاخه لات، ماوه تی له خزمه تیدا ده مینیتته وه، پاش نه وه ی که پله ی زانین و که مالائی سه ر ده که وی، شانیمه توللا - بوی ده رده که وی، که دنیا فریونا خوا و له به رابه ری زوردارندانانه وی، ده توانی ریبواران به ری شاره زا کاو، به دوا ی چاکاندا هه زاکا، هه نگاو به هه نگاو شوینی پیغه مبه ر (د) بگری وه دوا ی قورنان که وی هه تاده مرئی، نیجازه ی پی ده داکه بگه زتنه وه بودی - بست - به لام بوته وه چاو له ده سستی نه م و نه ونه بی و له دور وه ک خور بنوینی، بن چاخی بست ی له حاکمی نه و کاته بوته ستینی

نیتر شیخ زه کریا ده گه زتنه وه بو - بست - و تا کانی کوچی دواپی له م دی ده مینیتته وه^۲ خه لکی به زئی ناین و خواپه رستی شاره زاده کا، ساتی له خزمه ت به دین و قورنان ناوه سستی، نیستا که بنه چه و نه ته وه ی نه م پیاو چاکه له دپی بست و هه ریمی خورخوره و مه لبه ندی سه قز په ره یان سه ندوه، خوالی خوشبوان شیخ برایمی بست ی و شیخ حه سه نی مولانا واله نه ته وه ی نه ون - خواله گشتیان خوش بی

۲ - شیخ نیعمه توللای وه لی

هه رجه ند شیخ نیعمه توللای وه لی خه لکی مه لبه ندی سه قز نی یه به لام ناوی چاکان وه ک میسک و عه مبه ره بابی سویته وه بوئی خوش ده داته وه، بیجگه له وه ما فی ماموستایی به سه ر خه لکی سه قزه وه هه یه، جابه و دوو هویه، به چاکم زانی هه رنه بی لیره دا به کورتی باسیکی لی بکه م: شیخ نیعمه توللای وه لی - کوری میر عبدالله بوه و

(۱) وادیاره ظاهر شاهوی (نوسه ر)
(۲) هلمانانی خدمت العلم والذین

دایکیشی له کورده فه رمانره وا کانی ناوچه ی شونکاره بوه، که له زۆزی دوشه ممه چوارده ی ربیع الاولی (سالی ۷۳۱ کۆچی) له شاری کرمان داهاتوه ته دنیاوه - که دوا ی سه دوچه ند سال له زۆزی پینج شه ممه ۲۳ رجب سالی (۸۳۲ کۆچی) به وته ی بزیگ (۸۳۴) هه ر له شاری کرماندا کۆچی دوا یی کرده و ته رمی پیروزی له مه دره سه ی به شکوو به ناو بانگی خوی له شاری - ماهان - نیراوه،^۱ به لام زانای گه وره بنوسه ری به ناو بانگ مه لاعبدالکریمی مدرس، له کتیبی - علماؤنا - دا شیخ نیعمه توللای به یه کئی له دوا زده - کوره کانی شیخ زه کریای سازلی که له دیتی - که لاته رزانی - مه لبه ندی سنه دا نیشته جی بوه، داناوه: هه رکامیان واتی له لای باوکیه وه عه ره بی به کورد بوو، له لای دایکیشیه وه کوردی پالاوته بووه،

۳ - شیخ برایمی بستی: کۆری شیخ میکایل و له نه ته وه ی شیخ زه کریای موهاجر بوه، له سالی (۱۰۸۰ کۆچی) له خزمه ت ماموستای گه وره و زانای پایه به رز و خواناسی به ناو بانگ شیخ شهاب الدین حسنی سازلی - داخوئندویه تی و کۆکۆزانست و خواناسی و پارێزگاری لی وه رگروه^۲

۴ - شیخ حسن مولاناوا - زنجیره ی باوای شیخ حه سه ن وه ک خوی نوسبویه تی به م جوړه به - حه سه ن - کۆری - شیخ مه حمود - کۆری - شیخ موحه ممه د - کۆری - شیخ ئیبراهیم «الزاهد الصادق» کۆری شیخ مکایل، تا ناخری زنجیره یی که به بنه ماله ی موهاجیرینه وه ده نوسی - له وه چه ی شیخ زه کریای موهاجره، له به یانی خوالی خوشبوو واده رده که وئی که خوی له بنه ماله ی - اصحابی - موهاجیرین زانیوه - به لام کام صحابه خوازاناتره - وه چون له شیخ مکایل به وراوه لئی یه قین نه بوه ناوی نه بردون ناوه ندی جه غزی خوشه وستان، خۆری کوردستانی پزگول و ناوی کوردستان، سروه ی به یانی چل چه مه و نه که رۆز، پیری خواناسی شه ونوخوس کیشی به سۆز، زانا به بیروبروای قورنانی، دور له هه واره وه سی نه وسانی، بزیره ی پشتی گه لی نیشتمان و دین، زئی پیشانده ری ره وره وه ی مان وژین، بازی تیزبالی - خوش هه والی وه ته ن، نازناوی کله ی چاوه شیخ حه سه ن

(۱) پیشه کی دیوانی شیره، کانی شایعمه توللا
 ۲ علماؤنا

خوالی خوشبوو شیخ چه سه ن: بینا به نوسراوه ی (شیخ مه لاموچه ممه د نه مینی
 چه سه نی که بوخوی له وه چه ی نه م خوالی خوشبووه یه و زانایه کی قسه خووش و
 هونه ریکی پایه به رز بوه و چه ندین سال له دینی - قاره وای تیله کو - خه لکی به ره و
 شه قامی دین و خوشبه ختی شاره زا کردوه و فقیی زوریشی پی گه یاندوه) له سالی هه زار و
 هه فتاوسی ی کوچی (۱۰۷۳) له ده ره ی نارد له آن - مه شهوور به - هه واره ده لو - له نیوان
 زنجیره کتیه کانی (چل چه مه) ی خوزخوزه له ژوردینی - بست - هه وه هاتوه ته دنیاوه، نه م
 خوالی خوشبووه دوا ی نه وه ناوزاویه تی چووه ته فه فقیه تی و به دوا ی عیلم و زانستا زور
 گه زاوه، ته نانه ت - شام - عیراق - - گه زاوه، نه وه ندی توانیبیتی عیلم و که مال و
 خواناسی و پاریز گاره وه ده س هیناوه، نه مجار به ده ستی پرگه زاوه ته وه بو دینی (بست)
 په رتوکی (الانوار) که کتیبیکی به یاخ و به رزه و، زانای گه وره - جه ماله ددین -
 کوزی - یوسف کوزی - نیبراهیم - له دو به رگی گه وره داله مه زهه بی نیمامی
 شاقیمی دا دای ناوه)

شیخ چه سه ن له چیشته نگاوی هه زده ی مانگی - شه شه کان (شوال) ی (سالی
 ۱۱۰۱ کوچی) له دینی باشماخی تیله کوله هه وه ل تا ناخری نویسه ته وه - له حاشیه ی نه م
 کتیه به که بوخوم له کتیبخانه ی - شیخ مه لای قاره وا - دیم و خویندمه وه ناوی خوی به -
 چه سه نی بستنی - نویسه له (سالی ۱۱۰۵ کوچی) دا - چه دیسی نه ربه عین - دانراوی -
 موچه ممه د - کوزی - نه بوبه کر - له گه ل چه ند وردیله کتیبی تری عه زه بی که له باره ی
 زتی راستی زرگاریه وه ده دوتی، له روزسی شه ممه مانگی قوربان دوا ی نویزی نیوه روله دینی
 باشماخی تیله کو سالی (۱۱۰۵ کوچی) نویسه ته وه

له سالی (۱۱۰۶ کوچی) شیخ چه یده رهراچکوله ی شیخ چه سه ن - په رتوکی -
 اداب التعلیم - ی نیمامی غه زالی له روزی جومعه - کاتی چیشته نگاوا، مانگی موچه رزه م
 له دینی باشماخی تیله کو نویسه ته وه، که له م نوسراوه واده رده که شیخ چه یده رهاو
 حوجره ی شیخ چه سه ن بو پی به لام بوم ده رنه که وت که هه ردوکیان له لای ماموستایی

ده رسیان خویندوه (له لای خوالی خوشبو مه لانه حمه داناوی ده رس بیژو مه لا چاکی ولات که له م دیدانیشته جی بوه) یا خو شیخ چه یده ر له خزمه ت خوالی خوشبو شیخ چه سه ن دا خویندویه تی یانی شیخ چه سه ن - موسته عید بوه و شیخ چه یده ریش (سوخته) ی بوه.

له ۲۸ مانگی شه عبانی (سالی ۱۱۳۰ کوچی) کوّمه له نوسراوه تی که تیکه له له سلاوات و مه ولود نامه و قه سیده و باسی به کارها تووکه به خه تیکی جوان له شاری - دیمشق - دا به عه ره بی نوسیوه له لاپه ره ی ۱۷ - ی داناوی خوی به م جوّره رازاندوه ته وه، الحقیقیر الفقیر الغریب الحسن الکردی الاردلانی المولد المهاجری الاصل فی سنه (غلق) یانی له سالی (۱۱۳۰ کوچی) دوباره له لاپه ره ی ۱۴۶ نه م نوسراوه داده نوسی: له ۲۸ شه عبانی به ریز له شاری پیروزی بوّن خوّشی - دیمشق - شام له سالی - غلق (۱۱۳۰) - له حالیکدا که ده سستی راستم شکابوو، به خودا به خودا فره که ش نگ و زور دلگیر و داهیزابوم له که ل نه وه یشدا - پی نوسه که م به تاله ده زویی به دو قامیکی شه هاده و تیوه راستمه وه ده به ست و به قامکه که وره پالم پیوه ده نا، چون نه م ده توانی وه ک جاران قه لم زابگرم، پیشیم چه یف بوو که بیکار دانیشم و نه نووسم، جاکه وابوو له خوینه ران و په تیره وانان داواخوازم هه رکاتی که م و کوژیکیستان دی، به چاوی نینساف و مروقایه تی هه له که م بوزاست که نه وه و پله که م بوّه لگر نه وه که - اِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِیْعُ اِجْرَ الْمُصْلِحِیْنَ - شیخ چه سه ن نه م و ته ی به عه ره بی نوسیوه که نوسه ر کردویه به کوردی

شیخ چه سه ن له زانا پایه به رزه کانی مه لیه ندی سه قز وه که نه م زانا که وراثه ۱ - مه ولانا مه لا عبداللطیف - ده رس بیژدی - کولته په ی فیزوللا به گی ۲ - مه ولانا مه لا نه حمه ده رس ویزی دبی باشماخی تیله کو ۳ - مه ولانا مه لاموچه ممه د - ده رس ویزی دبی - مه لقه ره نی ۴ - مه ولانا مه لاموچه ممه د صادق قازی و ده رس ویزی نه وکاته ی شاری سه قز - به ینی خوش بووه وریز و پایه په کی که وره ی بوّداناون ته نانه ت له وه قفنامه په کدا که دیومه و خویندومه ته وه، نه م چوار عالمه که وره ی به - مه ولانا و موددریس - ناوبردوه و له کاروباری گرنگی خویدا، نه وانی به چه که م و ده م راستی خوی داناوه - به لام به داخه وه له باره ی زیان و به سه رهاتیان هیچمان ده س نه که وتوه، ته نیانه توانین بله ین نه م زانایانه له عالمه به ناو بانگه کانی کاتی خویان بون خواله

(۱) مه لانه حمه ده دبی باشماخی تیله کو له شوین به ناوی - وه رتله - کوچی داوی کردوه و هه ره ویش بیژاوه - (نوسه ر)

گشتیان رازی بی

(قورئانی شیخ حه سه ن)

خوالی خوشبوو ته نیا زنگای سه ر به خوئی و سه رکه وتنی هه ردو ژبانی له زانست و په یره وی قورئان دازانیوه، جابه و مه به سته، نوسه ری به رده سنی شیخ حه سه ن به ناوی - زه سولی کوزی یه حیا - کوزی - مه لازه کریا - به فه رمانی شیخ به خه تیکی خوش و خوانا، قورئانیکی به بایه خ و جوانی نوسیوه ته وه که، نوسه ر له ژیر چاو دیری شیخ دا ماوه ی ده سالی ته واو، به نوسین و زیک و پیکی و سه روزیر و بورووه نه وه بوه له هه وه لی رۆژی شه ممه - مانگی - شه عبانی سالی (۱۱۲۶ کۆچی مانگی) دا ته واوی کرده، که شیخ حه سه ن له به ر راستی و بی غه له تی به (ام القرآن) ناو بردوه، نیستاکه نه و قورئانه میژویی به له قیمه ت نه هاتوه له مه ولاناوا، له شوینی تاییه تی خویدا دانراوه، که خه لکی بودیتنی نه و ناسه واره پیرلۆزه ده سه ده سه ده چه ن، که نوسه ر بو خوم ماوه یه کی زور موتالام کرده و زوربه ی نوسراوه که م له زوی نوسراوه و (حاشیه ی) نه و قورئانه هه لگرتوه، به لام له مه لبه ندی سه قز دا به قورئانی شیخ حه سه ن - به ناو بانگه، تاریخی ته واو بونی له م چوار شیعره فارسی یه دا به جوړی مه ته ل به یان کراوه -

از برای خدای عزوجل	حمد مجموع حامدان بادا
بهترین درود و الاکمل	نازل آید بخواجه لولاک
ختم شد در مه ربیع اول	ام قرآن چنانکه شاید گفت
(لا) نگویم جواب - (ختم حسن)	گر ز تاریخ او به بررسی من

(ختم حسن) ماده تاریخی ته واو بونی قورئانه که یه که به حیسابی (ابجد) ده کاته - ۱۱۵۸ - که نه گه ر وشه ی - لا - که به و حیسابه ده کاته - ۳۱ - لیتی لابه ری ۱۱۲۷ ده میتیته وه، که سالی ته واو بونی نویسی - نه و قورئانه یه - له م شیعرا نه دا مانگی - ربیع الاول - به لام له ناخری قورئانه که دا مانگی - شه عبان سالی ۱۱۲۶ کۆچی مانگی نوسراوه که وه لک دیاره نه م دو تاریخه ۶ مانگی لیک دورن، به لام من وای بو چوم که نوسه ر مه لارسول له مانگی شه عبانی سالی ۱۱۲۶ کۆچی له نویسی قورئانه که بوه ته وه، له مانگی ربیع الاول - ی سالی ۱۱۲۷ کۆچی مانگی له

نوسینی - حاشیه و سه روبرو ژنروزنه دانانی ته واو بوئی (خوازاناتره) نوسه ر و زانای پایه به رز - مه لاهه بدوالکه ریمی مودده رزس له کتیبی (علماؤنا) نوسیه وه تی که شیخ خوئی قورئانه که ی نوسیوه ته وه که به هه له داچوه - (خوالئینی رازی بیئت) چون وه ک دیمان نوسه ری قورئانی شیخ، ده س نوسی مه لازه سولی نوسه ری به رده سی شیخه نه ک خودی شیخ -

مزگه ونی دئی - بست - له ئاسه واری شیخ حه سه نه - که له سه ر کۆله که که ی نوسراوه

(پرسیدم از خرد که ز تاریخ بگفتا

غین غفران جاء رحمت قاف قربت یای یاالله)

یانی (۱۱۱۸) موری شیخ که له قه راخی قورئانه که دا نوسراوه، نه م هونراوه جوانه کوردی به

نه ر به حوسنی ویت ببه خشی حه سه ن

حه سه ن حه سه نه حه سه ن هه ی حه سه ن

(شیخه کانی شیخ حه سه ن)

شیخ حه سه ن له چوار زنگای خواناسینه وه اجازه ی شاره زا کردن و خزمه ت به خه لکی وه رگرتوه

۱ - له هه وه لی مانگی - ربیع الثانی - سالی ۱۱۱۳ کۆچی مانگی - له گوشه ی قادریه ی به غدا ئیجازه نامه ی ته ریفه ی قادریه ی له ده ستی ماموستای خوئی (یحی علوی) به ناز ناوی (قطب الدین) که به ده ستی - احمد کۆری (محمدی مازون) نوسراوه - وه رگرتوه -

۲ - شه وی چوار شه ممه پینجی مانگی - ربیع الثانی - سالی ۱۱۱۳ کۆچی مانگی، ئیجازه نامه ی ته ریفه ی علوانیه ی شازلیه ی، له ده ستی ماموستای خوئی به ناوی - قاسم علوانی و محی الدین کۆری عفان - به ناوی - شیخ حه سه ن کۆری شیخ محمود کوردی - وه رگرتوه،

٣ - له ناخری مانگی - ربیع الثانی سالی ١١١٣ ك - م - له ده سستی شیخ احمد (قصری) که به دستی کور که ی به ناوی - شیخ اسماعیل - خادم الفقرا ی خلوتیه، نوسراوه - نیجازه ی شاره زایی بوژنگای شه ربیع ت و ته ربیع ت هه ردوو وه رگرتوه

٤ - له سالی (١١١٣ ك) له شاری پیروزی شام (شاری دیمشق) له زاویه ی مه لیک زاهر له ده سستی - ده رویش عاشوری کوری (عبدالفتاحی کشمیری گه زال) نیجازه نامه ی ته ربیع ی سوهه ره وه ردبیه ی - به ناوی (سیف الدین) وه رگرتوه

ته واوی نه م باسانم له روی نه و نیجازه نامانه نویسه وه ته وه که به ژیزشیخ موحه ممه د سه عیدی حه سه نی جی دای مه ولاناوا
له دئی مه ولانا واله مالی خووان گشت نوسخه نه سلیه کانی نیشان دام و خویندمه وه و نه م باسانم له رووان هه لگرتوه

٥ - له په رتوکی - علماؤنا - نوسراوه، که شیخ حه سه ن - له خزمه ت شیخ موحه ممه دی 'نودئی به رزنجی - نیجازه ی شاره زایی وه رگرتوه - دوا ی نه م ماموستایه، نه لای کوزه جی داره که ی به ناوی - شیخ - سمایلی قوتبی ولیانی 'اديسان نیجازه ی وه رگرتوه (خوزاناتره) به نه قلی شیخانی مه ولاناواو خه لکی ناوچه: نادرشا - کاتی ناو بانگی نه م زانا خواناسه ده بیسی ده چپته مه ولاناوا و ملکیکی زور، وه قفی (مه درسه ی قورنانی) شیخ حه سه ن ده کا و دیار په کی فره یشی بووه نیری، که بزی له و دیار یانه - سفوره په کی چه رمی بولغاری و عه سایه کی چیبوی په که نیستا که له لای (شیخ حه مه سه عید حه سه نی) له مه ولاناوا زاگیراوه، که بوخوم دیومن، نادرشا، له ١٢ محرم سالی ١١٤٧ کوچی مانگی - له هه مه دانه وه به ره و سنه و له وتوه به زه و (ساین قه لا) و له ویوه چوه ته مه راغه و موغان (جهانگشای نادری)

له (سالی ١١٥٤ ك): نادرشا به مه به سستی سه رکوت کردنی - ته یمور پاشای عوسمانی) که به زور ته وریزی داگیر کردبو، به ره و نازه ربابجان زتی ده که وی و ده چپته بانه، له وی هه والی پی ده گه پی که (ته یمور پاشا) ته وریزی به جی هیشتوه، نه مجار نادرشا - به ره و - قه ره ته په - شوینی له کوردستانی عیراق دا - ده که ویته زتی و له ویشه وه

(١) له سالی ١٠٤٠ له دایک بووه له سالی (١١٥٨ ك) له دنیاده رچوه
(٢) له سالی (١٠٨١ ك) له دایک بووه له سالی (١١٥٨ ك) له دنیاده رچوه

ده چینه خورماتو و خودیاره نه م سه فه رانه ی نادرشا بو کوردستانی سه قز ماوه بی دوا ی فه وتی خوالئی خوشبو شیخ حه سه ن بوه، به لام ده کرتی چون نادرشا سه باره ت به زانا گه وره کانی کورد نیراده تیکی تایبه تی بوه، له ده ورائی سه روکی و له پیش سالی (۱۱۳۶) دا به خزمه ت شیخ حه سه ن گه یشته بی و پاش فه وتی خوالئی خوشبویش په یوه ندی له گه ل شیخ حه یده ری جی نشین و برای دا بوئی

خوالئی خوشبو شیخ حه سه ن له ته مه نی ۶۳ سالی له سالی (۱۱۳۶ ك) له دنیاده رچوه و که سیکی له دوا به جی نه ماوه و شیخانی مه ولاناوا تیکرا له نه وه ی شیخ حه یده ری برای شیخ حه سه ن - نه م سی و شه (شیخ حه سه ن حه ق) ماده تاریخی له دنیا ده رچونی نه و خوالئی خوشبو په که به حسابی - اجد - ده کاته ۱۱۳۶ کوچی مانگی ده لاین دایکی شیخ حه سه ن بی ده س نوژمه مکی نه خستوه ته سه رده می، دیاره وه ها دایکی ده بی وه ها زانابه کی خواناسی به ناو بانگ له داوینی خویدا بینته به ر - خواله گشتیان خوش بی: شیخ بیتجگه له زانیاری و خواناسی و خزمه تی گه وره به خه لکی هونه ریکی گه وره یش بووه به لام زورتر به زاویزی هه ورامی - شیعی و توه: بو نمونه

سینه سه ده ف ساف قاپی پرجه نور
په روانه سوژه به شو له ی پر نور
ناشه وقی شو له ت نه نام بوومه نشور
گشت دنیا تاریک منه رشه معی تو م
ده رون گر نه نگیز به سه رده وانم
هه رشه و مه کانی هه رزوژ به جایی
سافی سه فابه خش سه فابه خش ساف
مِأَةً عَشْرًا اِثْنِیْنَأَ بِه نام
هه فتادوسی په نامه ش موباره ك
الف، سین میم الف عین لام
نامی نه وقه تعه ن جه ی ته رکیب زانو
سه د هیجده به نام نامی که م نامه ش

قاپی پرجه نور قاپی پرجه نور
شه معی شه بوستان زولمانی ده یجور
چه پ راست په روانان مه یانیت وه نور
مینچ په روانه ی شو له ی شه معی تو م
په زوبال سوته ی شه معی شه وانم
زه ده ی بای شه مال چون و لك کایی
روم کردنه ئاستان به یه قین ساف
شیخ عالیه مین سه ناش بی ته مام
یه کی چه نی شه ست چل هه م چه نی به ك
هه رکه س جه وواته نه فاموته و نام
(ی) داخل میان (عین لام) وانو
به نده ی گه مته رین حه رفه ن جه نامش

نه وه ل به هه شت و دووه م په شه ستن
 نه رخه فایش بوئه ی واته تیدا
 سسی په م به په نجا نامه ش نوشتن
 ح سین نونه ن سه رمه ست شه یدا
 قاف جیم ته مام جه دووردا دیار
 (۱۰۰۰) + (۱۰۰) + (۳) = ۱۱۰۳ ک مانگی

له م شیعرانه واده رده که له تاریخی په کی له ماموستا کانی به ناوی - (اسماعیل)
 دایناه، به لام ده رناکه وی که مه به ست کام - اسماعیله؟ نایا اسماعیلی مه شهوور به قوتبی
 ولیانی؛ کورزی شیخ موچه ممه گ نودی په یا اسماعیل خادیمولفوقه رای خه لوه تیه ی
 کوری شیخ نه حمه دی (قصیری) وادیاره که نه م شیعرانه ی له سالی ۱۱۰۳ دادانابی -
 ۵ - سه یید شوکرو لالی حوسه ینی پارسانی - مه شهوور به (که ول زه رد) کوری -
 سید شاکرم - کوری - سید شاحسین - کوری - سید ابوالقاسم - کوری - سید فتح الله
 کوری - سید نعمت الله - کوری سید برهان - کوری - سید حسین - کوری - سید علی -
 کوری - سید داود - کوری - سید محمد - کوری - سید علی - کوری - سید سلیمان -
 کوری - سید احمد - کوری - محمود - کوری - داود - کوری - سید ابراهیم - کوری -
 سید خلیل - کوری - سید ابراهیم السمین - کوری - سید تاج الدین - کوری - سید
 عزالدین - کوری - سید عبدالرحیم - کوری - سید قاسم - کوری - سید ابراهیم - کوری
 - یحیی - کوری - ابراهیم - کوری محمود - کوری - امام محمد باقر - کوری - امام
 زین العابدین - کوری - امام حسین - خوابان لی رازی بی

سه یید تاجه ددین موچه ممه د، پیاوکی گه وره، خواناسو حه ق ویزو سه ربه ده ره وه
 بوه، له ده ست زولم و ناحه قی و کوشتن و برینی (به نی عه بیاسیه کان) هه ل دی و په نا به
 هوژیکی گه وره و کول نه ده رو موسلمانی کورد به ناوی (خیلی هه تار) که ژوماره ی وه چه
 و بنه چه و پیر و جوان وژن و پیاویان ده گه یشته (حه وسه ده زار که س) ده با، سه رکو
 ماری نه م هوزه به ته زر و قوزه، ناوی (نه میر داود) ده بی، نه میر داود به شیوه ی
 کوردایه تی زوری به خیر دینی و ریزی لی ده گری و کچه که ی خوی به ناوی - (موسلمه)
 لی ماره ده بری، که له م په یوه نده پیروزه - ئیبراهیمی سه مین - په یدا ده تی

سه ید عه لی - کوری سه ید شوکرو لالا به خه تیکی زور خوش که چاوی کویری پی
 روشن ده بیته وه له سالی (۹۷۸ کوچی مانگی) له شاری - به غدا - ده لایلیکی نویسه ته وه

- که نیستاکه نه و ده لایله له لای سه ید موچه ممه دی کوری خوآلی خوشبو سه ید مسته فایه، له م تاریخه واده ر ده که وی که سه ید شوکرو لالا، له - قه زنی ده هه مدا ژیاوه و هاوده وره ی (شاته هماسوبی) هه وه لی سه فه وی بوه، که له سالی (٩٣٠ تا ٩٨٤ ک:) - ٥٤ سال شایه کی کرده، به لام شاعه بیاس له (سالی ٩٩٦ تا ١٠٣٨) شایه تی کرده

له ناو سه یدانی سه ید شوکره و خه لکی ناوچه دا، وامه شهوره که شاعه بیاسی سه فه وی چوه ته خزمه ت سه ید شوکرو لالا و داوای زانومای لی کرده، سه ید شوکرو لالایش ریگای خوای ناوه ته به روپیی وتوه، که ته نیا عه دآله ت و چاوه دیری خه لکی هه ژار، وه ک جی نشینه کانی پیغه مبه ری خوشه و بست (د) هو ی زنگاری هه ردوولایه، نزای به یانان و هه ناسه ی گه رمی سه یید، دلی زه ق وی به زه ی شای سه فه وی وه هابولای خو ی زاده کیشی، که شاله به رابه ریدا به چوکدا دیت و خو ی ده خانه خاکوبای، تاشتیکی لی وه ریگری، به لام نه و مرو فانه ی که ته نیا پشتیان به خودا بستوه، شایان له لاگه دایه، مالی دنیا یان له لا پووشی و شک و کایه، به م جوژه تیشکی دلی پیای خودا ته وزمی خو ی ده نوینی، شکووده بده به ی شاده شکینی، شاده لی سه ییدی گه وره زورم پی خوشه به سه رمادا بخوزه، هه رنه بی پارچه زه وی بو ژیان و مانی جیهان دابیره، کتوو ده روده شت و شیو، نه رمان وزیران نه م دیوه و نه و دیو، نه وه نده ی به زوژی، به سواری ده توانی، به گه ژی و سه رنج بده یی به جوانی، زه وی گشتی به خیره، سنوری دیاری که و، بو خو تی هه ل بیژیره، نه منی خزمهتگوزارش بن جاخت بو ده نوینیم - قه باله ت بو ده ردینم، به م جوژه سه یید به زوژی گشت نه م ناوینیانه، ١ - پارسانیان ٢ - قه لاگا، ٣ - دوله سیر ٤ - نه حمه د مه رده، ٥ - قاضی خان ٦ - کانی سه یید شوکره ٧ - سه ید ناوا - ده ورده دا، شایش - قه باله که یان پیشکه ش به سه یید شوکرو لالا ده کا، هه ربه و هو یه که سه ید شوکرو لالا، له سه ر کانیاوگی خوشی نه ودی و چانی ده گری، به (کانی سه یید شوکره) ناو نراوه، هه روا دتی (سه یداوا) له نزیکی - کانی سه ید شوکره - چون به فه رمانی سه ید شوکره - ناوه دان کراوه ته وه - بیان وتوه (سه یداوا) هه روه ها - پارسانیان - یانی شوینی پیای خودا (وه لی) چون - پارسا - یانی خواناس - نیان - یانی چه قاندن و سه وز کردن و داناق شتی له شوینیکندا، به م جوژه چون (سه یید شوکرو لالا) له م دیدا دانراوه و له دنیا ده رچوه - ناویان ناوه (پارسانیان)، یان چون له ده ورائی کوندا به م ناوچه تاورمیان وتوه (پارسوا) نه م دی به یاد نه و ناوچه وه به ناوی - پارسانیان - مابیتو -

(پارسوا) یانی قه راخ و سنور - چون نه م ناوچه له سنوری - ده وله تی - ناشور و مانتادا قه راری گرتبوو، دیاره هیچ په یوه ندیکی به ناوچه ی (فارس = پارس) نی یه، به لکه نه م و شه، یانی - ناوچه ی سه ر سنور «پارسوا» «په راسو» به لام وشه ی - پارس - ناوه بونه ته وه یه کی ناراییی که به زمانی فارسی قسه ده که ن و په یوه ندی به وشه ی (پارسوا) نی یه وه ک بری له میژو نوسان ده لئین!

نیستاکه گشت نه و ناواییانه ملکی بنه ماله و نه ته وه ی سه بیید شوکروللان، که (بی چاوینی بن) نیستاکه ژوماره ی نه ته وه ی نه و خوالی خوشبووه، له م ناواییانه، له شار و دیکانی ده وروبه ر له مه رزی (بیست هه زار) زه ت بوه،

به لگه و نیشانه ی بنه ماله ی سه ید شوکره نه مانه یه ۱ - دلپاک و زووره نجن، ۲ - دلاواوده س به خیرن ۳ - نازا و نه ترسن ۴ - حه ق ویز و عالم خو شه و بست و زوله خودان ۵ - له به رابه ری حه قدا نه رم و گه ردن که چ، به لام له به رابه ری ناحه قی و زورداراندا نه به زو کول نه ده رن، جابه م نیشانا نه کزی، بزاره وار، له گول و ریحانه هه لاواردری

نه گه ر بو تری خۆ نه م بنه مالانه له داری پزبه رو سیبه ری حه زره تی پیغه مبه ری خو شه و بست (د) به ریان گرتوه و په ره یان سه ندووه، پیغه مبه ر خو شه و بستیش (د) عه زه ب بوه، که وابوو بنه ماله ی گشت سه یده کورده کانش عه ره بن، له وه لاماده و تری ۱ - خودی پیغه مبه ر (د) له بنه ماله ی حه زره تی - ئیبراهیمی خو شه و بست خودایه (د) وه ک زوژ دیاره که حه زره تی ئیبراهیم (د) عه زه ب نه بوه، ته نانه ت حه زره تی ئیسماعیلی - کوریشی عه ره بی نه زانیوه، به لکو کاتی که باوکی له گه ل دایکی - هاجه ره خاتون - هینانی و له شوینی نیستای ناوی «زه مزم» له نزیکی مالی خودا له شاری (مه ککه) داینان - خودا ناوی زه مزه می بو هه لقولاندن، پاشان - هۆزی «جورهوم» یه کی له هۆزه گه وره کانی عه زه ب هاتن و به نیجازه ی دایکی حه زره تی ئیسماعیل له سه ر ناوی - زه مزه م - خستیان - که حه زره تی ئیسماعیل به ره به ره له لای هۆزی (جورهوم) فیری عه ره بی بووه ره له م هۆزه یش - دوژنی هینا،

هه ربویه میژو نوسان به هۆزه کانی قوریش ده لئین «عه زه بی موسته عره به» یانی له بناغه دا عه ره ب نه بون به لام بوون به عه زه ب ۲ - هه ربه و جوژه ده زانین که حه زره تی ئیبراهیم خه لکی سه زره وی (بابوله) و سه زره وی با بولیش نیستاکه به شیکه له

سه رزه وی - کوردستان عیراق، «ناوچه کانی هه ولیر، سلیمانی - ده یاله - که رکوک» به م جوړه ده توانین بله یین که حه زره تی پیغه مبه ری خوشه و بست (د) په یوه ندیکه قایمی به بنه ماله ی که لی که وره ی کورده وه. هه یه، به لام چون ماوه یه کی زور باو و باپیره کانیاں به عه زه بی قسه یان کردوه، نه ویشیان به عه زه ب داناو، بویه میژونوسان هوژه کانی قورزه یشیان به عه زه بی موسته عره به نویسه و ناو بردوه

هه روه ک کورزه کانی حه زره تی نیسماعیل کاتی که فیری زمانی عه زه بی بون به عه زه ب دانران، هه ر به و جوړه - سه یده کانیش کاتی که هاتنه کوردستان و ماوه یه کی زورله نیو کورد کاندایمانه وه وژن وژن خوازیاں که و ته نیوانه وه، فیری زمانی کوردی بون و به فه رهه نگه کوردی کوچ کران، به م شیوه ده توانین بله یین سه یدان دووجاد کوردن، زه نگبئی هه ر له به ر نه م هوپه بی، که شورسگیره سه یده کورده کان، زور به هه لمه ت به تین و ته وه ژم و بی وچان. له زتی نه ستاندنی مافی که ل و سه ربه خوبی نیشتمان، تا دوا زوژی زیان و ناخرین هه ناسه یان. نه ماندو بون. نه شه مزان و نه وستان. وه ک: به ریز، باوکی که ل (مه لیک مه حمودی) داره که ل. یا (شاعبیدالله) و سه یدانی شه مزین، که له زتی که ل و نیشتمان و دین، نه کولیان دا، نه ماندو بون. نه شه مزین.

نه م به سه رهاتانه بوامانی روژن ده که نه وه که که لی به نیمانی کورد هیچکاتی سه ری خویریه تی بو که س دانه نه واندوه به لکو گشت کاتی په نای داماو ولیقه و ماوده ر کراوان بووه، هه رچه نده بو خویشی تا نیستا که به ش خوراو بووه، به لام له هیچ زه مانی کدا خویری و ترسه نوک و قزه و خوفروش نه بووه، نه که ر له نیوه زاران گول. زوا دزکی اینجی پیکول. خه مبارمه به پیت عارنه بی. گول بی درونه بووه و نابی. له نیوه زار. سه دان نیسک به زوماره وه، زوله نیسکی ده بینی، خوئی ده شارده وه.

مه جدی (ملک الکلام)

ملك الکلام ناوی (عبدالمجید) کوری (میرزا عبدالکریم) له سالی ١٨٤٩ زاینی ١٢٦٨ هـ ق) له شاری سه قز هاتوه ته دونیاوه. میرزا عبدالکریم له خانه دان و پیاو ماقولانی سه قز بووه. عبدالمجیدی کوری هه رله مندالیه وه نیشانه ی زیره کی و بیلمه تی (له یه کی له په رده کانی زیانیدا، که خه ت خویشی بووه)، لیوه دیار بووه.

له حه و سالییدا له قوتابخانه ی مندالان. نه ینیرته به ر خویندن. قورئان و کتیبه وردیله کان ده خوئنی، هه روا خوئشی ده رزی خه تی پی ده وت، له پاش دوازده مانگ خه ته که ی نه و و باوکی لیک جیانه ده کرانه وه، له سه ر باوی نه وسه رده مه عیلمی عه زه بی و ناینیش له حوجره ی مزگه وته کانی سه قز داده خوئنی، هه ر بوئه م جوړه خویندنه سه ری له شاری (بانه یش) داوه. تا ده ست ده کابه (مختصر) نفتارانی له شاری لای مه لانیبراهیم ناوی ده بی. ئیتربوئی زئی نا که وی بخوئنی و نه که ویته ناو ژمانی دنیاوه. هه رچه ند هه مووده میک ناره زوی نه وه بوه، که له دونیا دوره په ریز زاوه ستی به لام بوئی زئی نه که وتوه و به دونیاوه پلیکاوه.

له سالی (۱۸۷۷ ز) (۱۲۹۶ هـ ق) به ناوی حه ججه وه سه قز به جی دیلی و ده چیتته شاری (سنه) له وی (حاجی شوکرالله) گلی نه داته وه و بوئی زئی ناکه وی پچی بوچه ج و له سنه ژن دینی، له سالی (۱۸۸۶ ز) (۱۳۰۵ هـ ق) له گه ل خیزانه که ی له رتگه ی به غداوه ده چن بوچه ج.

له به غدا مفتی زه هاوی چاوی پی ده که وی. نه م عاشق به عیلم وزیره کی نه و نه وعاشق به خه ت و شیعری نه م ده بی. پاش چوار سال که مفتی عه مری خواده کامه جدی دواي چونی بوچه ج ده گه رتته وه بوسنه. چه ند سالیک له وی زاده بوئری سالی (۱۹۱۲ زاینی) ده چی بوتاران. دواي شه زی جیهانی له تاران ده مینیتته وه و ده بی به خوشه ویستی نه ربایی نه ده ب و قه له می تاران و، ده بی به ماموستای (دارالفنون). تا له سالی (۱۹۲۵ ز) له ته مه نی ۷۶ سالییدا هه ر له تاران کوچی دوايی ده کا.

(خه ت خوئشی ملک الکلام)

بیجگه له ئیران و عیراق له نوروپایش ناوی ده ر کردبو. شای (ئینگلیس) دلی له خه ته کانی جبوهه روه ها (ملک الکلام) له پایه ی شیعریش دا سه رامه دی ده وره ی خوئی بوه، (ناصرالدین شا) له نه نجومه نیکی شایانه و نه دیبانه دا ناوی (ملک الکلام) ی پی نه دا. ملک الکلام له ته مه نی ۱۲ سالییدا دیوانی شیعره کانی کوّده کاته وه. شصت هه زار شیعری فارسی و بریکش کوردی بوه. بیجگه له و شیعرانه ی که به رده ست نه که وتون دیوانی شیعره فارسیه که ی له سالی (۱۹۱۱ زاینی) له تاران بوجازی یه که م له چاپ دراوه نه م

ریلرچه شیعه کوردی به'له و دیوانه به

(له دولازلوفی لاولاوه، له سه رزوی قامه ت نالآوه)، (خه م و پیچی هه مووداوه، چ له م لاوله چ له و لاوله) (موژده ی وه ك نیشی په یكانه، هه میشه کاری پیکانه) (دلی هه ر خویش و پیکانه به نه م په یكانه پیکاهه)

ژیان نامه ی زانای که م وینه ی کوردستان ماموستا مه لا عه بدوالهادی نه فخره م زاده

زانای ناگا به شه رع و دین، زیواری زئی حه ق و به قین، له عیرفان و خواناسین دا - له حه ق ویزی له رتی دیندا، که م وینه بو له سه رع رزی، له حاست زوردار نه ده له رزی - له خواترس و به پرس وجو، خودا دا بوی عیلم کوکو، کولی نه دا له حه ق ویزی، زون و ره وان بو ژاویزی، به پینوس و ده ست و زمان، به عومری خوئی له زئی قورنان - نه وه ره زبون نه زاوه ستان، له سه رع فیرگی (سه را) سه رع بو، فه قیی چاکی له سه رع سه رع بو، داری به سیبه رع و به رع بو - هه تا بیژی هونه روه ربو، که میه وانی شه رع هت بوو - زیواری زئی حه قیقه ت بوو، دوستی راستی ته ریه ت بوو - قورنان زانی به قیقه ت بوو، ناز ناوی جوانی هادیه، هه میشه خوای له یادی به، له مال یا گلکوئی بادیه - موژده ی به هه شت و شادیه، خواجه ره حمه ت بیازینه - له و بارانه گول برۆینه، له و گوله تا رۆزی ژومار، برۆی له به رده میا هه زار، نه م که وره پیاره - نه م زانا خاوه ن ناوه، ماموستای به ریز و زانای به هیزو کاری، ده ریای زانست و کانی پاریزکاری، ماموستا مه لا عه بدوالهادی نه فخره م زاده، خودا پیتی بیه خشی حسنی و زیاده، نه م زانه پایه به رزه، له ۱۵ ی مانگی صفرالخیری سالی ۱۳۲۸ ی کوچی مانگی، به رابه ری ۱۲۸۹ هه تاوی، له شاری بوکان له بنه ماله یه کی خواناس و سه رع به ده ره وه . ده م راست و خه ت خوش له دایک بوه، دوا ی نه وه ته مه نی چوه ته حه وت سالانه، زوی کردوه ته قوتابخانه، وه ك گشت خودا پیداوانی فیرگی ی خواناسین، زیوارانی شه قامی زانین و دین، له پیشدا خه وش و خالی هه واوه وه س و نه وسی، به ناوی قورنان و نویز و یادی خودا شور د وه ته وه، پاشان به ره

و قوتابخانه‌ی زانین و فیربون رویه‌ی وه ته وه، نه مجار قورئان و پیشه کیه کانی عیلمی ناینی خویندوه، به ره به ره له لای ماموستا پایه به رزه کان گشت زانسته ناینیه کان فیربوه، ماوه‌ی له خزمه‌ت ماموستای به ریز خوالی خوشبو (مه لا محمد صادقی وجدی قزلجی) خویندویه تی، پاشان چوه ته شاری (مه هاباد) و له خزمه‌ت خوالی خوشبو (مه لانه حمه د تورجانی زاده) که سبی زانست و که مالی کرده، پاشان له خزمه‌ت زانای که م وینه خوالی خوشبو (عه لامه محمد قزلجی) زورشته فیربوه، له ماوه‌ی ۸ سال خویندن و فیربون و پرس و جو له گولی مراد نیشتوه، له خزمه‌ت نه م پایه به رزانه به پایه گه یشتوه:

۱ - خوالی خوش بو مه لا موحه مه دی تورجانی زاده

۲ - مه لانه حمه دی تورجانی زاده ده رس ویزله مه هاباد

۳ - مه لاسه ید حوسه ینی تاهیر بوغده‌یی

۴ - باوه مه لاله قه له نده ر

۵ - قاضی شه رفی حه نه فی شنوبی

۶ - مه لاهه هاب له دبی زه مییل

۷ - مه لاعصام الدین شفیعی له دبی سه را

پاشان له سالی ۱۳۵۲ کوچی مانگی (۱۳۱۳ هه تاوی) له خزمه‌ت خوالی خوشبو

۱ - مه لانه حمه دی تورجانی زاده ده رس ویزی پایه به رزی نه و کاته‌ی مه هاباد

۲ - ماموستا مه لاعصام الدین شفیعی له دبی سه را نیجازه (ودم) ی ده رس ویزی و

فتوای وه رگرتوه و له دبی (بوغده که ندی) بوه به ده رس ویزی فه قنی و پیش نویزی

خه لکی، له سالی ۱۳۵۳ کوچی (۱۳۱۴ هه تاوی) چوه ته دبی سه را تا سالی ۱۳۴۹

هه تاوی له ویتی ماوه ته وه، له ماوه‌ی ۳۵ سال ته مه نی پزباری، شه و زوژ، له یل و نه هاری،

عیلم و زانست و هونه ر و ناساری به سه رفه قنی و پهیره وانیدا ده باری، وینه‌ی بارانی به

خورولیزمه‌ی به هاری. ماموستا له م ماوه دا، ده یان زانا و مه لا چاک‌ی پی گه یاننده، سه دان

زیبوازی زینی حه قیقه تتی گه یاننده، وه ک - ۱ - مه لامحمد فاضلی درگا سلیمان

ماموستای زانکوی مشهد ۲ - مه لاجه لالی شافیعی کورد - نوسه ر - ۳ - مه لا برایمی

صالحیان لیسانس و دبیر و مه لا چاک ۴ - مه لامحمد اکرادی - لیسانس و دبیر و مه لا چاک

۵ - مه لاعبدالرحمن ناصری مه لا چاک و ده رس ویز - ۶ - مه لاحسین خلیقی دکتر و

ماموستای زانکو، ده یان و سه دان مه لا چاک و واعیز و ماموستا و پیش نویزوژانومای

وای بار هیناوه، که له ئاسمانی عیلم و زانینی کوردستاندا بو دور و نزیک پرشتگیان داوه، گزنگی به قازانج و خیریان، له سه رانی پزله گول و نه خشاوی داوه، به رزو نزمی وه ته ن گه زاوه، پاشان ماموستا له پایزی سالی ۱۳۴۸ هه تاوی چوه ته شاری بوکان. ناوه ندی جه غزی خوشه ویستان، لیره یش تا ناخرین هه ناسه ی مانی، دوا چرکه ی ژبانی، هه مو هیزو وزه و هه سستی، قه له م و بیروباوه ز و ده سستی، و ته وپه زاو و ناسه واری له زتی خودا دا بو هه موکاری.

(ئاسه واره جوانه کانی ماموستا به ناوی په زاو)

- ۱ - فرایض (که له پور) فارسی ۲ - چهارصد گوهر حکمت. فارسی ۳ - مناسکی حج
- فارسی ۴ - خوتبه ی جومعه. کوردی ۵ - حیض و نفاس فارسی ۶ - عقیده بومنالان.
- کوردی ۷ - رساله وئله فارسی ۸ - مه لودنامه کوردی ۹ - رساله اعلام و ارشاد عربی.
- کوردی. فارسی ۱۰ - شه رحی مختصری زندگی امامی شافعی ۱۱ - تفسیر جزء عم،
- فارسی ۱۲ - تفسیر سوره والعصر ۱۳ - دلایل اثبات وجود خدا ۱۴ - اعجاز علمی سمعی و
- بصری قرآن ۱۵ - کامپیوتر و قرآن ۱۶ - ردبر کسروی ۱۷ - نقد بر مراسم سوگواری ۱۸ -
- ردّ مذهب مسیحگری ۱۹ - ۲۳ و تار کوردی ۲۰ - ده وره اسلام شناسی ۲۱ - مقاله مخلوط
- از عربی و فارسی ۲۲ - رساله عربی حل لغز شیخ بهایی در کتاب کشکول ۲۳ - رساله
- محاكمه نفس از احیاءالعلوم امام غزالی ۲۴ - شرح سبعة معلقه بفارسی

(ئاسه واری ترجمه ی ماموستا)

- ۱ - ترجمه تاریخی ادبیات عرب نوسراوه (زیات) ۲ - ترجمه ی اعجاز قرآن قاضی
- باقلانی ۳ - ترجمه تاریخ ادب الغرب (فاخوری) ۴ - ترجمه اعجاز النبوات (شریف رضی)
- ۵ - ترجمه التصوف فی الاسلام (عمر فروخ) ۶ - ترجمه و اقتباس از چهار کتاب در اعجاز
- علمی قرآن ۷ - ترجمه و تلخیص و اختصار الحکمة فی مخلوقات الله (غزالی) ۸ - ترجمه
- صناعاتی خمسه در منطق ۹ - ترجمه کتاب اخلاق ۱۰ - ترجمه و اختصار القصة فی ادب
- الفارسی ۱۱ - ترجمه سعدی شیرازی شاعر الانسانیّه ۱۲ - ترجمه دو مقاله دانشمندان

مصری ۱۳ - ترجمه کتاب الاشتقاق و تعریف علمای طرابلس شام ۱۴ - ترجمه المعرب (جوالیقی) ۱۵ - ترجمه البیتوشی (محمد امین خال)

له ناکامدا ماموستا دوی هه شتا و شه ش سال ته مه نی پربه ر و دریزی، برینی شه قامی دین، سه ربه ره و خوارولیزی، چونکه هه نگاه به هه نگاه به دوی پیغه مبه ر داده زوی، له گوزه پانی حه ق داچ بیگانه چ خوبی؟

زۆزی پینج شه ممه به رواری ۱۵ - ی زه ز به ری سالی ۱۳۷۲ هه تاوی (به رابه ری ۲۰ - ربیع الثانی ۱۴۱۴ کۆچی مانگی) به ده نگگی دلزینی - یا آیتها النفس المطمئنة أرجمتی الی ربک راضیه مرضیه فادخلی فی عبادی وأدخلی جنتی - ده زوا و سنوری عاسته می زیان ده بری، به بیینی خووشی فریشتانی ناسمانی، مه لی گیانی، پرله برّوا و نیمانی، به زه و خودا و به هه شتی حه سانه وه ده فری. خودا له ماموستا و له هه مو باشان زازی بی و بیان حه سینینه وه.

له حاست عیلم و زانین، خووخه ده ی شیرین - برّوا و نیمان و یه قینی ماموستا، به یانم کۆتایه و زمانم له نگه، ته له مم شکاوه و قافیه م ته نگه

ته نیاده توانم نه وه بیژم بابش لیسن کاس و گیزم ماموستا داخلی باشانی - ان الدین قالوا ربنا الله ثم استقاموا - بوه. به راستی له چاکانی نه ولیای خودا چوه، نه م دو شیعه ی نه بوعه لایوه سفولعالی ماموستایه که ده لی:

یا سائلی عنه لئا جئت تسالهُ
ان جئتهُ لوجدت الناس فی رجلٍ
الآ هو الرجل العاری من العارِ
والدهر فی ساعه والارض فی دارٍ

بئجگه له وه که ماموستا زانایه کی که م وینه بوه. له فه ننی شیعریشدا زور زیزبین بوه بو نمونه

نزای (یا رسول الله)

یا «رسول الله» یا خه یره لبه شه ر تکا کاره که ی مه یدانی مه حشه ر
چرای نیمانمان یا خودا به خیرتی
یا «رسول الله» نبوت چه ند خوشه روخسارت وه ک گول بونت وه نه وشه

هیوای زیانمان یا خودا به خیرتی
 یا «رسول الله» ژۆزی سه رزه مین ده لیلی رنگای گومراییانی دین
 قه زات له گیانمان یا خودا به خیرتی
 تو «رسول الله» ی گه وره ی نه نبیای خوشه و بستنی لای خودای نه عالی
 دین و دونیامان یا خودا به خیرتی
 تیشکی نوری تو دنیای ژوناک کرد ژتوشوینی جوانت خه لکی زور چاک کرد
 پشت و په نامان یا خودا به خیرتی
 یا خودا به خیرتی خیرت بو هیناین ده ستوری چاکی و پاکیت بو داناین
 بیت له سه ر چاومان یا خودا به خیرتی
 خیر و به ره که ت له نیمان چاتر قازانج و خوشی له دین زیاتر
 نیه له لامان یا خودا به خیرتی
 چاکه ده زمایه ی هه ر دو دنیایه هه ر که س خراپه خیری پیش نایه
 تو ی پیشه وامان یا خودا به خیرتی
 شاده م پی هینای که پیغه مبه ری هاتوی تا نیمه بو به هه شت به ری
 حوزور خودامان یا خودا به خیرتی
 ده وای ده ردی ژۆج خاکی به ریته کله ی چاوی دل، توژی سه رژتته
 وایه گومانمان یا خودا به خیرتی
 سه رومال پیشکه ش له ژتی خودادا شه رته وه ک پیواوان بېمه جانفیدا
 قوربانه مآلمان یا خودا به خیرتی
 به نویژ و ژۆزویه گجار خوشحالم به دل ده به خشم زه کاتی مآلم
 مایه ی ئیحسانمان یا خودا به خیرتی
 شاده ت پی دینم چه ج به جی دینم بو ژه زای خودا خوینم ده رژنیم
 نه وه نیشانمان یا خودا به خیرتی
 موسلمان ده بی عه قیده ی وایی ئیدی له دوی تو پیغه مبه ر نابی
 «رسول الله» مان یا خودا به خیرتی
 دینت قورئانه و ده بی بمینتی تاکه س له دوی تو عوزری نه مینتی
 به سه قورئانمان یا خودا به خیرتی

قورئانم پیشه وایه

قورئانم پیشه وایه ده وای ده ردم قورئانه
 قورئان ئاوی حه یاتنه
 قورئان مایه ی نه جاته
 له باره گای خوداوه
 ژئی مه عزه ره ت نه ماوه
 ده ستا ویزیکسی وایه
 خوشه ویستی خودایه
 سه رچاوه ی عیلم و شه رعه
 موژشیدی ته قوا و وه رعه
 که سی تالیبی دین بی
 که موشته ری یه قین بی
 هه رکه س قورئان بزانی
 وه عز و ئیژشاد ده توانی
 ئه وی بو دین مه لایه
 که وه عز ی بو خودایه
 به عام هه رچی گویدیره
 هه رکه س تالیبی خیره
 منداله کان بخوینن
 په نا به قورئان بیئن
 دینمان حه قه ئیسلامه
 که دینی خاس و عامه
 به دبه خته زور نه فامه

فه رمایشی خودایه نوسخه ی ده وای ئیماننه
 شفای قه لبی نه خوشه
 با عیسی عه قل و هوشه
 بو مان هاتوه به دیاری
 زامننه بو ژزگاری
 هه رکه س ده ستی پی بگری
 به ئیماننه وه ده مزی
 خویندنی قووه ی دینه
 زانیسی ژئی یه قینه
 قورئانی له سه رزانه
 موتالای له قورئانه
 ده رچی له ئیمتیحان دا
 یانی ژئی دین نیشان دا
 قورئانی وه عز و ده رسه
 بلی له که س مه ترسه
 تووی ئیحسان بچیئی
 به مندالی بخویننی
 زور له خویندن ئازابن
 تا به دین و وربابن
 سه وقاتی کردگاره
 بو ئیمه ئیفتیخاره
 هه رکه س له دین بیزاره

منه ت بارین به م دینه
 دینی ناخرزه مانه

رتی یه که راست و دیاری
 لیتی دووره خیتی و خواری
 برائنه گه ررتبوار

شه ربعه تی پیغه مبه ر
 ساف و ساده سه راسه ر
 نه م رتگایه بگره به ر

هه رکه س له م شوینه لادا
 گومرایه و سه رگه ردانه

ریشه ی، و ته ی ئیمانی
 په یزه وی له قورژانه
 میوه ی زه زای زه حمانه

دین، دارتکه خودایی
 لك و پوتی دونیایی
 گولی عه قل و دانایی

خوشه ویستی خودایه
 هه رکه سی موسلمانه

نیختیارت پی دراره
 شه ربعه ت دامه زراوه
 چ لازم بی کوتراوه

هه رچی بیکه ی ده توانی
 تا خیر و شه زبزان
 رتو شوینی موسلمانی

رتو شوینیکی زور جوانه
 یه گجار سه هل و ناسانه

نه یخه ی و نه ی شکینی
 وریا به نه یزوخینی
 چه ج شوکره و به جیی دینی

کوله که ی دین (صلاة) ه
 پردی نیسلام زه کاته
 ژوروت له به ر خوداته

بناغه ی خانوی دینمان
 شادیماننه بیزانه

که بو جیسم و نه ندامه
 بو دل مه غزی بادامه
 بو زوخ ده وای خودامه

له ژیر تیخولی شه ربعه ت
 کاکلی خوشی ته ربقه ت
 ژون بادامی چه قیقه ت

مه لایه و شیخه و عالم
 هه رکه س بیبی نه وسیانه

شہ ربیعہ ت مانای چاکی
تہ ربیقت یانی پاکی
حہ قیقہ تیش ژوناکمی
بوئہ عمال و کردارہ
بوئہ خلاق وئہ توارہ
عہ قاید وئہ فکارہ

چاکی و پاکی و ژوناکمی
پہ بڑہ وی له قورژانہ

(بہ ژیز مه لا محه مه دی گلوآنی)

بہ ژیز مه لا محه مه دی گلوآنی له نیوه ی هه وه لی قه رنی دوازده ی کوچی مانگی دا ژیاوه. له گشت عیلمه کانی ناینی دا ناگا یه کی پان و به رینی بوه، بوئه ناو بانگی زایناری و بلیمه تی دونیای کوردستانی پز کرده له قوتابخانه ی (قه لا چوالان) ناوه ندی حکومه تی «بابان»، زانای پایه به رز و ده رس ویزی فه قی ناینیه کان بوه، پاشان حاکمی موکری () مه هاباد به مه به سستی بارهینان و په روه رده کردن و ده رس پی و تنی فه قی به ژیز و شکوبه کی تایبه ته وه، بانگی ده کابو مه هاباد و، قوتابخانه ی (سوری) به ناو بانگی مه هابادی پی ده سپیتری، خوالی خوشی بو (گلوآنی) له و قوتابخانه دا له گه ل پایه به رزو و زانای که م وینه (عه لی زه کی) هاوکار و هاوکات بوه، پایه به رز گلوآنی حاشیه (په راویز) ی به سه ر زورتری په ژاوه عیلمی و ناینیه کانه وه نویسه.

(نادر شای نه فشار) کانی به مه به سستی یه کیه تی نیوان (شیعه) و (سوننی) ولا بردنی دوو به ره کی و نه هیشتنی دز دۆنگی له نیوان نه م دوو هیزه ناینی یه دا، هه روا بو پوچه ل کردنه وه ی فیل و ته له که و ناژاوه نانه وه ی دوژمنانی نیسلام، له ده شتی (موغان) له نیوان ساله کانی ۱۱۴۸ کوچی مانگی سالی تاج له سه ر نانی و (۱۱۶۰ ک. م) سالی له دونیا ده رچونی، کو بونه وه یه کی گه وره و گرنگی، له زانا دلسوزه کان، کو مه ل ناسه گه وره کان نیسلام شناسه پالاوته کان، ناگا و وردبینه کان، به ته نگ و چه له مه ی موسلمانان، ژیز بینه کانی ولات و جیهان ناسه کان، پیکهینابو، پایه به رزو زانای گه وره و به شکو (مه لا محه مه دی گلوآنی) یه کی بوه له و گه وره میوانانه ی که با شترین شیوه ی زایناری، زه وتی (کو بونه وه) که یان به ژتوه بردوه، زورژور به جوانی و زانایانه حه قی وتوه و، ده سستی له سه ر مه به ست. داناوه، رژگای یه کیه تی نیشان داوه، نه رکی سه رشانی خو ی به جوژی

زاگه یاندوه که زوی هه موو زانایه کی حه ق ویزی کوردی سپی کرده ته وه، زیگیای خیر و حه ق ویزی و مرو قایه تی تانه به د بو گه له که ی کیشاوه، ره حمه ت و به زه بی خودا به سه ر گلکویدا بیاری^۱.

۹ - (مه لامحه مه د حه سه بی زیاره تی)

مه لامحه مه د حه سه نی ده ره زیاره تی کوری مه لامحه مه د شه ریف کوری مه لامحه مه د مه شهوور به (مه لامحه مه دی ره ش). دواى نه وه قورنان و په زاوه وردیله کانی خویندوه، چوه ته فه قیه تی و له م دی بو نه و دی و له و حوجره، بو نه م حوجره به شوین که سپی عیلم و زانین وه ده س هینانی که مال و نه ده ب و خوا په رستی دا گه زاوه، له سالی (۱۳۳۲ ک. م) له دیتی (ناغلانی سویسنی) په زاوی (گلنبوی برهان) و (حاشیه ی سه ید شه ریف له سه ر شه رح شمسیه) ی به ده س نویسه ته وه، دواى نه وه عیلمه کانی ته واو کرد هاته زیزی ماموستا زانا کانه وه، له مانگی موحه ره می (۱۳۳۹ ک. م) له خزمه ت خوالی خوش بو شه هید (مه لامحه مه د حه سه نی بورهانی) هه ر له موحه ره می (۱۳۳۹ ک) له خزمه ت پایه به رز و زانای به ناو بانگ (حاجی مه لامحه بدالله وه لزی) مه شهوور به پسوه پی ئیجازه (ودم) ی ده رس ویزی و فتواى ئینى وه ره ده گزی و ده بی به ماموستای ده رس ویز، نزیکى سی ی سالی ره به ق ته مه نی پرقیمه ت و بایی خوئی له زئی ده رس و قورنان و عیلم و زانستیه ئینیه کاندای برده سه ر، ده یان فه قیتی بارهینا و سه دان زیبواری زیگیای حه قی به خودا گه یاند، هه زاران کاری خیر و چاکه ی له دواى خوئی به جی هیشت نه م زانا پایه به رزه له سه ر په زاوه کانی، جمع الجوامع، تهذیب الکلام، گلنبوی برهان شرح عه قاید - تشریح الافلاک - حاشیه ی نویسه.

له ناکامدا شه وی یه ک شه مه ۲۱ ی ره بیع الثانی سالی (۱۳۷۰ ک) له دیتی (ده ره تفی) ی خووخوزه کوچی دواى ده کا و گیانی به ره و خودا ده فرئی، مه لاسه لامی بستی نه م سی شیعه ی له وه فاتیدا و توه.

شه‌وی یه‌ك شه‌مه ۲۱ مه‌ولود	مه‌لاحه‌سه‌ن چسویودارول‌خلسود
هه‌زاروسیسه‌دنه‌وله‌گه‌ل‌ه‌فتاد	ده‌هه‌می‌زستان‌به‌جه‌نه‌ت‌ه‌وشاد
واقیعه‌ن‌فه‌وتی‌جیگه‌ی‌ماته‌مه	مَوْتُ الْعَالِمِ - مَوْتُ الْعَالَمَةِ ^۱

۶ - (ماموستا شیخ‌حه‌سه‌نی‌شیخله‌ر)

حاجی ماموستا مه‌لاشیخ‌حه‌سه‌ن‌کوزی‌شیخ‌موحه‌مه‌ده‌نه‌مین، کوزی‌شیخ‌موحه‌مه‌ده‌صالح، کوزی‌شیخ‌عه‌بدوالرحمن، کوزی‌شیخ‌نه‌حمه‌ده، کوزی‌شیخ‌عه‌بدوالعه‌زیز، له‌کوزه‌کانی‌شیخ‌حه‌یده‌ری‌برای‌شیخ‌حه‌سه‌نی‌مه‌ولاناوا، زۆزی‌دوشه‌مه‌هه‌وه‌لی (مانگی‌جمادی‌الاولی) سالی (۱۳۱۰ ی‌کوچی) مانگی‌له‌دیی (مامه‌شا) ی‌نزیکی‌سه‌قز‌له‌دایک‌بووه، قورئان‌و‌یه‌زاهه‌سه‌ره‌تایی‌یه‌کانی‌له‌لای‌با‌پیره‌ی‌گه‌وره‌ی‌خوی (شیخ‌موحه‌مه‌صالح) ده‌خوئنی، پاشان‌دریژه‌به‌خوئندن‌ده‌دا‌و‌ده‌چیته‌شاری‌سه‌قز‌و‌له‌لای (مه‌لان‌ه‌جمه‌دی‌مفتی) برای‌خوآلی‌خوشبو (مه‌لا‌عه‌بدولعه‌زیزی‌مفتی) ماوه‌یی‌ده‌خوئنی‌و‌بریکی‌باش‌عیلم‌و‌که‌مال‌وه‌ده‌س‌دینی. پاشان‌ده‌چی‌بو‌مه‌ریوان‌له‌دیی (له‌نجاوا) له‌لای (مه‌لامصطفی) ماوه‌یی‌ده‌خوئنی، دوی‌نه‌وی‌ده‌چیته‌دیی (بالک) له‌لای‌به‌زیز (مه‌لامه‌حمودی‌جوانزویی) بریکی‌تر‌له‌عیلمه‌کان‌ده‌خوئنی، پاشان‌دیته‌وه‌بو‌سه‌رشیی‌سه‌قز، له‌دیی (میک)، له‌لای‌به‌زیز (شیخ‌عبدالله‌ی‌میکی) ماوه‌یی‌ده‌خوئنی، له‌ویوه‌ده‌چیته‌دیی (گه‌وره‌قه‌لا) له‌لای‌به‌زیز (مه‌لان‌ه‌جمه‌دی‌هه‌به‌کی) به‌شی‌لای‌ژوروی‌عیلمه‌کان‌ده‌خوئنی، پاشان‌ده‌چی‌بو‌دیی (کانی‌زه‌ش) له‌ناوچه‌ی‌ناختاچی‌بوکان‌و‌ماوه‌یه‌کی‌زور‌له‌لای‌به‌زیز‌زانای‌پایه‌به‌رز (حاجی‌مه‌لا‌عه‌بدوالله‌ی‌وه‌لزی)، باوکی (ماموستا‌مه‌لا‌عه‌لی‌وه‌لزی) حه‌مامیان‌ده‌مینیته‌وه، ماوه‌یی‌کیش‌له‌لای‌به‌زیز (ماموستا‌مه‌لا‌عه‌لی‌وه‌لزی) ده‌خوئنی، پاشان‌دوایی‌ته‌واو‌کردنی‌عیلمه‌کان، له‌ته‌مه‌نی (سی‌وسی) سالی‌ده‌له‌خزمت‌ماموستای‌به‌زیز‌و‌پایه‌به‌رز (مه‌لا‌عه‌بدالله‌ی‌وه‌لزی) و‌دمی (ئیجازه‌ی) فتوا‌و‌ده‌رس‌ویژی‌وه‌رده‌گری‌و‌له‌دیی (ئیسکی‌به‌غدا) ده‌بیته‌مه‌لا‌و‌ده‌رس‌ویژی‌فه‌قیی‌نه‌وی، پاشان‌له‌دیکانی (کانی‌زه‌ش) و‌ (ناشی‌گولان) و‌ (قولقوله‌ی) گه‌ورک‌ته‌مه‌نی‌به‌نرخ‌و‌بایی‌خوی‌له‌زبی‌زانومایی‌و‌ده‌رسی‌فه‌قی‌و‌وه‌عزو‌نه‌سیحه‌تی‌موسلمانان‌ده‌باته‌سه‌ر، پاشان‌ده‌چیته‌دیی

(۱) سه‌رچاوه‌خوآلی‌خوشبو‌مه‌لا‌عبدالله‌ی‌کوزی‌گه‌وره‌ی

(شیخله ر) له نزیکی بوکاندا، تا سالی (۱۳۹۰ کوچی مانگی) ته مه نی پرخیر و بیتری خوئی له زئی ده رسی فه قی (ده رسی قورئان و حه دیت و عیلمه ناینیه کان) و ناموزگاری و شماره زایی خه لکی بوژی راستی ناین و بیر و برؤا و کرده وه ی چاک، باخت ده کا - نه مجار پاش هه شتا سال خوئندن، خزمه ت به قورئان و دین کردن، ده چینه شاری بوکان و به خوا په رستی و موتالای قورئان و حه دیت و یاساکانی ئیسلام رۆزگاری خوئی ده باته سه ر.

نه م ماموستا به رزه و به ریزه م که ماوه ی سال و نیوتکم له خزمه تیا خوئندوه بیروبروای قورئانی بو خوئی هه لیمزاردبو، هه نگاو به هه نگاو به دوا ی پیغه مبه ر دا (د) ده زوشت. ده توانم بلیم په کی بوو له پیاو باشان (نه ولیا) ی خودا. نه م زانا پایه به رزه به هوئی ته دریس و ناموزگاری، کاتی بو نویسین نه مابوه وه به م جوړه ته نیا په زاویکی چکوله ی به ناوی (الکلمات العشره) له دوا به جی ماوه. به لام سه دان مه لای باشی پی گه یاندوه و ناسه واری باشی تا رۆزی دواپی له دوا به جی ماوه - له ناکامدا رۆزی پینج شه ممه ده ی گه لاوزی سالی ۱۳۶۴ ی هه تاوی به رابه ر ۱۳ ی ذی قعده ی سالی ۱۴۰۵ ی مانگی مال ناوایی له جیهان کردو به ره و خودا گیانی فری و له قه برستانی بوکاندا تیرا - ره حمه ت و به زه یی خودای له سه ر

«ماموستا مه لا کامیل نه قشبه ندی»

ماموستای دلسوز و به سوژم - زانای پایه به رز و به هیزم - واعیزی به ناو بانگ و که م وینه - دل پاک و بی خه وش وه ک ناوینه - ماموستا مه لا موحه مه د کاملی نه قشبه ندی - به حه ق هه رچی له شانی دابو سه ندی - به ریز له رۆزی جومعه ۱۸ صفرالخیری سالی (۱۳۲۴ ک) له بنه ماله ی زانیاران له دایک بوه.

قورئان و پیشه کیه کانی عیلمی ئیسلامی له خزمه ت باوکی زانای خوالی خوشبوی خوئی (مه لا سه عیدی سه رده ره یی) دا خوئندوه، له سالی (۱۳۳۵ ک) باوکی (مه لا سه عید) کوچی دواپی ده کا، له ساله کانی (۱۳۳۵ تا ۱۳۴۳ ک) به هوئی ناوری شه زی

هه وه لی جیهانی و گرانی ده س له خویندن هه ل ده گری له سالی (۱۳۴۳ ک.) زوده کاته وه خویندن و ده چیتته (حوجره ی) کاریزه ی سه قز، په زاوه کانی (تصریف زه نجانی) و (عوامل جرجانی) و (انموذج زمخشری) و (اظهار برکوی) و (تصریف ملاعلی) له لای (شیخ عه بدولقادی حه وتاشی) ده خوینتی. پاشان ده چیتته حوجره ی (سه رده ره) و په زاوه کانی (وضع و استعاره) و (کافیه ابن حاجیب کوردی) له خزمه ت به ریز (شیخ محمد قزلباغی) ده خوینتی، پاشان ده چیتته دئی (گه وره قه لا) په زاوی (جامی) لای به ریز (مه لا نصرالله) ده خوینتی، پاشان ده چیتته دئی (حسن سه لاران) و په زاوه کانی (سیوطی) و (کمال شرحی شافیه) و (حسام کاتی) له خزمه ت به ریز (مه لا احمد هه وشاری) ده خوینتی، پاشان له شاری سه قز ده چیتته حوجره ی (مه لانه حمه دی هه به کی) و په زاوه کانی (قره باغی) و (حاشیه عبدالله یزدی) ده خوینتی، پاشان ده چیتته دئی (خورده لوکی) و په زاوه کانی (گلنبوی اداب) و (عصام الدین استعاره) و (شرح شمسیه) له لای به ریز (مه لا شیخ عبدالله سمیعی) ده خوینتی، پاشان ده چیتته دئی (حه مامیان) و په زاوه کانی (مطول) و (تحفه) شرح منهاج له لای پایه به رز (موحه مه د صدیق حه مامیانی) ده خوینتی.

پاشان ده چیتته دئی (باغچه) و په زاوه کانی (جمع الجوامع) و (گلنبوی برهان) و (تهذیب الکلام) و (تشریح افلاک) و (شرح مواقف) و بری له (ته فسیری بیضاوی) له لای پایه به رز (مه لا سید عبدالکریم واژه یی) ده خوینتی، له سالی (۱۳۵۲ ک) له خزمه ت پایه به رز (مه لا عبدالکریم واژه یی) نیجازه (ودم) ی ده رس ویزی و فتوی وه رده گزی و له ناخری سالی ۱۳۵۲ ده بتی به مه لای ده رس ویزی دئی (صاحب)، پاشان له ۱۳۵۴ دا ده چیتته دئی قه ره بوغره و له سالی ۱۳۵۵ ده چیتته دئی (ده ره زیاره تی خوارتی) تا سالی (۱۳۶۲) له م دی ده یان فه قی پی ده گه ینی و هه زاران زیواری زتی خواناسین شاره زاده کا و ده ستیان ده گزی. پاشان هه رله م ساله دا (۱۳۶۲ ک) ده چیتته باشماخی تیله کو، له سالی (۱۳۶۷ ک) ده چیتته (مه رخوزی سه قز) و له (۱۳۷۳ ک.) ده چیتته دئی (تاله جه ر) و له (۱۳۷۶ ک.) دیسان ده گه رسته وه بو دئی (باشماخ)، له سالی (۱۳۸۵ ک.) به یارمه تی خه لکی باشماخ مزگه وتی باشماخ سه رله نووی دورست ده که نه وه، له سالی (۱۳۸۷ ک.) ده چیتته دئی (بستام) کاتی ده بینې نه م دی مزگه وتی نی یه به کوومه کی خه لکی مزگه وتی بستام دورست ده کا، پاشان له (۱۳۵۸ هه تاوی) ده چیتته شاری سه قز ده بیتته ده رس ویز و پیش نویزی مزگه وتی (حاجی جه لیل صالحی)، له ناکامدا شه وی ۲۲ ی خاکه لیتوه ی

سالی ۱۳۶۲ ی هه تاوی کانی نوژی خه وتنان به گولله ی ویتله کی شه هید ده کری.

به ریز نافع مظهر (شپرزه) له وه فاتی ماموستا دا نه م شاعرانه ی وتوه:

ماموستامه لاکامل کوچی دوایی کرد	له خاکسی سه قز مال ناوایی کرد
که وتیان هاوار ماموستایان کوشت	شله ژان خه لکی له وردو درشت
موده رسیکی گه وره و به دین بو	زاتیکی مه تین مه ردی نه مین بو
عاقل و دلسوز زانا و عامیل بو	به هه مومه عنامه لا کامیل بو
گشت بوت به داخن ماموستای زانا	پیاوی گه وره بوی له کوردستانا
هه زاروسیه دله گه ل شه ست و دو	به ده س نامه ردی مردوله ده س چو
شه هاده ته که ت نه جری غازی بی	غهرقی ره حمه ت بی خوالیت زازی بی
نازیه ت باره بوت زور له حه ده به دهر	قوتابیه که ی خوت (نافعی مظهر)

خوالی خوشبو مه لا عبدالعزیز (صدرالعلما) مفتی

مه لا عبدالعزیز که ناو بانگی به مفتی و نازناوی به (صدرالعلما) زویشتبو، کوری (حاجی شوکرالله) که پیاویکی خوش ناوومیمکاری سه قز بو. له سالی (۱۲۵۶ ی هه تاوی) له شاری سه قز له دایک بو، باوکی دلسوزی له شه ش حه وت سالانه دا، ده ی نیری بو قوتابخانه و حوجره ی فه قی، پاش خویندنی قورنان و په زاوه وردیله کان و خویندنی پیشه کیه کانی زاینه ناینه کان، ماوه بی له خزمه ت خوالی خوش بو (مه لا محمد سعیدی سه رده ره بی) خویندویه تی. پاشان ده چینه مه هاباد، دوای نه وی ده چی بو کوردستانی عیراق و ماوه بی له بیاره له خزمه ت خوالی خوشبو (مه لا عبدالقادر) کانی که وه بی، بیاره بی

عیلمه کان ته واو ده کا، هه ر له خزمه ت نه و ماموستا پایه به رزه دا نیجازه (ودم) وه ر ده گری، پاش وه رگرتنی نیجازه به ده عوه تی به ریز (بارام خانی فه یزوللا به گی) مالیکی دبی (یه نگی که ند) ده چینه نه وی، ده بی به ده رس ویزی فه قی و پیش نوژی نه و شوینه، زوری پی ناچی که شوره تی نه م زانا گه وره ناوچه ی کوردستان ده گریته وه و، ده بیته هو ی نه وه که بری له هاوکاره کانی حه ساده تی پی به رن و قه سستی گیانی که ن،

دوای نه م ژوداوه به بیرو زای خوالی خوشبو (بارام خان) له وتی بار ده کا و ده چئی بو سه قز، که به زیز (بارام خان) به هاوکاری به زیز (عه لیخان ساعد) مالیکی دئی (ناره بوغلوئی سه ری) مزگه وتی (پیر خه زایی) بو ته درسی نه م زانا گه وره دورست ده که ن، به م جوړه ماوه یی به شوغلی پیروزی (ته درسی) عیلم و قورئان و شه رعه وه، کاتی له قیمه ت نه هاتوی خوئی ده بانه سه ر، پاش ماوه یی به هوئی بیلحه تی و زیره کی و لی هاتویی خوئی وه، زانا و خوبنکار و پیاما قولانی شاری سه قز، وه که په پوله ده وری تیشکی زانینی ده گرن و به نازناوی (مفتی) و (صدرالعلما) شکو و زیزی لی ده گیرئی، له ناکامدا له سالی (۱۳۳۸ ک.) ده بی به زه ئیسی ئیداره ی (معارف و اوقافی) سه قز ، له لایه ن (شالیار) نخست وه زیری نه و کاته ی ئیرانه وه حوکمی (قه زاوه ت و شیخ الاسلامی) بو ده رده چئی، (حسن سروش استرآبادی) که له و کاته دا کوژه که ی (زه ئیسی) دارایی سه قز بوه له باره ی مفتی دا نه م دوشیعه ری وتوه که چوار پیتی هه وه لی شیعه کانی ده بیته (مفتی)

مفتی خردمند نکو سیرت راد فتوی من مسکین داد

تا داد سروش مژده از دل گفتم یا رب تو بنای دین بدو کن آباد

مفتی له ناکامی ته لاشی خوئی بو نریک بونه وه له حکومه تی وه خت له سالی (۱۳۰۲

هه تاوی) ده بی به (نوئینه ری مه جلیس) که ماوه ی ده سال له سه ر کورسی نوئینه ری زاوه ستاو بوه، له سالی ۱۳۱۲ ی هه تاوی هه رله تاران به نه خوشی کوتوپر (سکته) له دنیا ده ر ده چئی و له قه برستان (انبار آب) تاران ده ئیزئی.

خوالی خوش بوو - به زیز و پایه به رز - زانای به نرخ و عالمی خواناس (مه لا عبدالقادر سعیدی) کوژی مه لا نه حمه د مه شهوور به (مه لا کاکه) نه وه ی خواناسی گه وره (حاجی مه لا نه حمه دی تیکان ته په) له سالی ۱۲۸۸ قمری له دئی قه له نده ر له دایک بوه - خوئیندنی سه ره تایی له خزمه ت باوکی دا ده س پی کردوه ، پاشان له خزمه ت پایه به رز مه لا (عه لی و لزی) له دئی (تورجان) و پایه به رز مه لا عصام الدین شفیعی - له دئی (سه را) ، دو سال له خزمه ت مه لا عومه ر قره داغی و، شیخ باباعه لی سلیمانی خوئیندویه تی، له ناکامدا ئیجازه (ودم) ی له لای مه لا عصام الدین شفیعی وه رگرتوه و له دیکانی به رده زه رد - قه له نده ر - تیکان ته په - کلته په - سلیمانکه ندی مه لایه تی کردوه (له سالی ۱۳۳۲ هه تاوی) هاتوه ته سه قز و له خانه قای حاج شیخ مصطفی و مزگه وتی حاجی حه کیم و له ئاخردا چوه ته مزگه وتی دومناره، موده زریس و ئیمامی

جهماعت بوه، له ۱۰ ی خاکه لئووی سالی ۱۳۴۴ هه تاوی له ته منی ۹۷ سالی کوچی دوایی کردوه و له قه برستانی په نای جه زه تی عومرا به خاک سپیژدراوه، خوالنی رازی بن. ئەم پیاوه زانا پایه به رزه بیجگه له عالمی، هۆنەر و شاعیریکی گهوره و به ناوبانگ بوه که ئەمەیش چەند نمونه له شیعره جوانه کانی^(۱)

موناچات

سەر سەر خەرقی عیسیانم په شیمانم خودا تهویه
 سەر پایا سەرفی عومرم کرد له وادی غه فلهت و مهستی
 له ده رگانه ت پنهاینده و ده عاخوانم خودا تهویه
 نهویسته ئاره زوی هۆزی نزیکانم خودا تهویه
 به به دبه خستی گرفتار و په ریشانم خودا تهویه
 که داماو و سه رنه فکهندهی گوناها نام خودا تهویه
 گه شی خوین شاهیدی ده هوای شهیدانم خودا تهویه
 که سی بن کهس له تۆی یازوب موسلمانم خودا تهویه
 وه فیتی وه حشیی سه حرا و بیاسانم خودا تهویه
 ده سهو خوار و له بهر ده رکسی، که ریمانم، خودا تهویه
 به سه توغیان و نه شراری، په شیمانم خودا تهویه
 نهویسته بن نهوا و پییر و په ریشانم، خودا تهویه
 ده لن من نامعی خیملی سه عیدانم خودا تهویه
 ۱۳۳۵/۱۰/۲۷

ووتەن

وه تەن خۆشە دێهات و شاری جوانت
 به مه شته جه ننه ته فیرده سه لای من
 وه تەن خۆزگه ده بوومه پاسه بانته
 وه تەن شاخ و دەر و دهشت و کیوانته
 وه تەن پیسکۆده بینم لاهه کانت
 که نوری چارمه سه ره چاره کانت
 به دهورتدا گه ری گشت لاهه کانت
 وه تەن زنجیری میهرت پین به سی دل

۱- سەر چاوه: کاک انور سمیدی کوری زانای خوالنی خوشبو ملا عبدالقادری سمیدی

وژحی من بن فیدای جوتیاره کانت
 که بن ساحیب ده بینم نیشتمان
 به لئ تینی سه بونی گهرمیانت
 به عینهن وهک ته می کویتانه کانت
 بکهم وژحم فیدای داماوه کانت
 نه وه لئلا روزه که ی کوژراوه کانت
 دنالینم وه کو گیراوه کانت
 نه ماوه نوجوان و پیره کانت
 خه لاسیت هات له دست بیگانه کانت
 هه وای عینهن شنه ی کویتانه کانت
 سرم دانیم له ریتی سه ربازه کانت

وه تن کی بن سه ری بن عیشقی توین
 دهروم ناگری تیدا ده سوتن
 شه راهی ناگری قه لبم به داخت
 وه تن بو بن که سیت، نامی دهروم
 وه تن شهرت بن، له زیلله ت توخه لاس بیت
 وه تن گهر دیته بیرم سه رکزی تو
 زوخاوه شه ره تم، خویناوه جه رگم
 به سوزی نامی تو، جه رگم که بابه
 (نه ویستا) شاد و مه سروره که نیستا
 له دوینیکونه سیمن لای وه لات دیت
 وه تن شهرت بن که نازادت ببینم

ئهی موحه مههد ئه نوهر^(۱)

رۆله یی پاکی وه تن ناواته جوان و لاوه کم
 سه رفی بیکاری نه که ی هه ره وهک برا گیراوه کم
 به سیه به دبه ختی جه هاله ت رۆله سه رشیاوه کم
 فه رفی چه ندیکه سه واد و بیسه وادی چاوه کم
 من به تینی (والقلم) دوزمن هه مو بن ناو نه کم
 په که تیوین، ده فمی ناحه زکه ن له خاک و ناوه کم
 بو سه فای وی قوچی قوربان سه د سمایل ناوه کم
 شهرت و روکنی من ته وافی مه قهره ی کوژراوه کم
 جا بلتی توخمی سه عاده ت رۆژ و شه و تیراوه کم
 خویتی گهش برژینه بو ریتی خاکه دل سوتاوه کم
 تویش مه به باعیس په شیتی جه رگه هه لفر چاوه کم

ئهی موحه مههد ئه نوهر هیتی دوو ئه ژنوم چاوه کم
 رۆله وا چاکه به خه فله ت هومری خاوه ن قیسه ت
 هه ولی زانین ده خه ریکی سه نعمت و خوینن به
 نایه تی (هل یستوی) بیخوینه وه حالی ده بی
 تینی تو نوکی قه له م بیت و، په ره ی کاغز سه پر
 بو ته ره قی میلله ت و خاکی وه تن قه ت مه سه ره وه
 کورد سانه قیبله کم مینای دلی نه شکن کویم
 زه مزه م و ناوی حه یاته چه مه ل و جوگه و شه تی
 تو برۆ خاری نیفاق بدروو، له نیو مه زرای دلت
 هه ره وه کو نه جدادی خو ت بو مه زه بان ی خاکه که ت
 من به کوردی بیت ده لیم رۆله بزانه چی ده که ی

زاری:

مه‌لا عبدالکریم کوزی عبدالله که نازنای شیعی «زاری» به، له سالی ۱۳۲۵ کۆچی
 (۱۲۸۴ هه‌تاوی) له دینی «ئالکه‌لو» ی فه‌یزوللابه‌گی له‌دایک‌بوه، سه‌ره‌نای عیلمه‌کانی له‌ حوجره‌کانی
 کوردستاندا خویندوه. پاشان ده‌چینه‌ دینی «حسن‌سلاران» و له‌ خزمه‌ت «ملا‌احمدی‌هه‌وشاری»
 ده‌خوینی، وه‌ك ده‌لی:

گه‌ر بێتی. شه‌می‌جه‌می‌یارانم سه‌ردێزی‌دیوان‌ه‌م‌ته‌تارانم
 سووده‌عام‌زاسته‌چونکه‌په‌روه‌ده به‌نان‌به‌ئاو «حه‌س» سه‌لارانم^(۱)
 دوا‌ی‌ئه‌وه‌ی‌که‌عیلمه‌کانی‌ته‌واو‌ده‌کا، له‌دینی «ئاره‌بوغ‌لوی‌سه‌ری» نیشته‌جی‌ده‌بن‌و‌شوغ‌لی
 فه‌لایه‌تی‌له‌باتی‌مه‌لایه‌تی‌بو‌خوی‌هه‌لده‌بۆی، به‌لام‌پیش‌نوێژی‌بو‌خه‌لك‌کردوه‌و‌کاروباری‌ثانی
 خه‌لكی‌به‌زیوه‌بردوه.

له‌ئاگام‌دا‌له‌سالی ۱۳۶۱ هه‌تاوی (۱۴۰۲ کۆچی) له‌دنیا‌ی‌بین‌فه‌ز‌کۆچی‌کردوه، له‌ولای‌به‌فه‌ز
 خانوی‌گرتوه. ئه‌م‌خوالی‌خۆش‌بوه، به‌زاستی‌شاعیریکی‌که‌م‌وینه‌یه‌که‌به‌داخه‌وه‌تا‌ئێستا‌شیعه‌کانی
 به‌ته‌واوی‌کۆنه‌کراونه‌ته‌وه‌و‌له‌چاپ‌نه‌دراون. کوزه‌کانی‌خه‌ریکی‌ئه‌م‌کاره‌ن، به‌لکو‌غیره‌تیان
 به‌جولنی‌و‌نه‌یه‌لن‌ئه‌م‌ئا‌سه‌واره‌جوانه‌ی‌باوکیان‌به‌تالان‌بزوا؛ ئه‌مه‌پیش‌نموونه‌یه‌ك‌له‌شیعه‌
 ئاوداره‌کانی:^(۲)

شعیری‌فارسی‌«زاری»:

دلی‌دارم‌به‌سه‌مان‌بوته‌در‌تساب و‌زو‌خون‌می‌چک‌د، و‌ز‌دیده‌خوناب
 خلیده‌خار‌ه‌جران‌در‌رگ‌جان نشسته‌زاغ‌نومیدی‌به‌بستان
 لگ‌دکوب‌ستم‌باش‌د‌و‌جودم نمی‌دانم‌از‌این‌سودا‌چه‌سودم؟
 گل‌غم‌شده‌په‌ژمه‌رده‌از‌غم تنم‌بی‌حه‌س‌به‌سه‌مان‌مرده‌از‌غم

۱- حه‌س «حه‌سه‌ن» بوه، (ن) که‌ی‌له‌به‌ر‌وه‌زنی‌شعیری‌لێ‌قرتاوه، ئه‌مه‌له‌زمانی‌عیلمی‌دا‌پیتی‌ده‌لێن «ته‌رخیم»، یانی

لابردنی «پیتن» یا «دو‌پیت» له‌ئاخیری‌وشه‌وه، له‌به‌ر‌وه‌زنی‌شعیر. (نوسه‌ر)

۲- مشاهیر‌کرد‌ص ۴۵۱ و‌پرس‌وجۆی‌نوسه‌ر.

چنان گشتم زبون و عاقبت شوم در این ویرانه شد هم لانه ام بوم
چنان آشفسته و زار و نزارم
که بر خود نام «زاری» می گذارم

شیری کوردی «زاری»:

له تاریکی شهوی هیجرام و موجتاجی چرای روتم له گهنجی نارهزو دور و له گهه ماری خه مت جوتم
هه مو کس با بزانی چاکه وامن گیری داوی توتم فو لآمی خالی موشکین و قه دی باریکی وه ک موتم
له سایه ی ناوری عشقی جه مآلی دلرفیتنی تو هه ماری نه فت و گوگرد و خه زینه ی بهرق و باروتم
نه گهر چی ناگری عشقت بلآیه ی بهرزه، سوزانه منم نه مزومه ندهر ناورم، هیتلانه ناسوتم
له نهو زوژوه موژه تدهبیری قه تلی عاشقانی کرد منی بیتد خه ریکی تهوصیه ی تاشینی تابوتم
نه گهر داوود تهوفیتی خودا بیتونه کا یاری نه من که ی پآلهوانی مه عره که ی مه یذانی جالوتم
گه دایی یه پناه و بی که س و گهر دن که چه «زاری» بهزه حمت دهستی بگره، نه ز فو لآمی ده ست و بازوتم

مهلا احمدی لاسور:

زانای پایه بهرز، قسه خوشی به تهرز، عالمی خوداناس و پاریزگاری دل پزله نور، مهلا احمدی
زه بیانی مه شهور به «مهلا احمدی لاسور»^(۱) کوزی مهلا خه سره و مه شهور به «پیریونس» ی له سالی
۱۲۸۵ کوزی له دایک بوه. دوا ی خویندنی قورن و پیشه کیه کان، ماوه ی چوارسالان له حوجره ی
«تورجان» له خزمه ت زانای گه وره «مهلا محمد حسن» ی قزلجی خویندوبه تی. پاشان ده چینه
«مه هاباد» و له خزمه ت زانای به زیز «مهلا محمد حسن» ی بورهانی دا عیلمه کان ته واد ده کا و هه ر
له ویش ئیجازه ی فتوا و ته دریس وهرده گری و ده گه زیته وه بو «پیریونس». ماوه یه له دیکانی
«خوش قشلاخ» ی فه یزولآ به گی و «مه رخوز» ده رسی فه قینی وتوه ته وه، نه مه نی پزقیمه تی خوی له زنی

۱- به هوی نه وه که خالیکی سور، اه گونای زاستیدا بوه، بیان وتوه «مهلا احمدی لاسور»؛ سه چاوه: پرس و جوله

خوالی خوشبو «مهلا علی زه بیانی»

دین و خزمهت به خدئکی ههزاری کوردهواری بردوته سهر. ههزاران ره حمهت و بهزهیی خودای له سهر. ئهم زانا پایه بهرزه له عیلمی کهلام و حکمهت و منطق داده سه لآت و ناگایه کی زوری بوه، له سهر په زاوه کانی (تهذیب الکلام - جمع الجوامع - سیوطی - تحفه ابن حجر - نهاییه زمیلی حاشیهی زور به کارهاتوی نویسه؛ به لام به داخموه چون نوسراوهی زانا کانی ئیمه به چاپ نه گه یشتوه، میژوو، زوریانی نه ناسیوه.

مهلا علی زههبانی: کوزی مهلا احمدی لاسور کوزی مهلا خسروه. ئهم زایا په بهرزه، زوری دوشه ممه، چوارمی مانگی «ربیع الثانی» سالی ۱۳۱۷ کۆچی له دایک بوه. قورئان و عیلمه کانی تا «شرح عقاید» و بزئ له په زاوی مطول و بزئ له کتیبی «جمع الجوامع» ی له خزمهت باوکی زانای خویدا خویندوه. پاشان چوهته خزمهت «حاجی باباشیخ» له تورجان، لهوی په زاوی «رساله ی حساب» و بهرگی دوه می «جمع الجوامع» و بزه که ی نری «مطول» ی له خزمهت خویندوه. نزیک یه کسالی له خزمهت ماوه تهمه و بهرزه یه کی زور لئ وهرگرتوه. سه دان گهوه ری له ده ریای زانستی هه لگوتزروه. که سبی خووخه ده ی جوانی ئیسلامی کردوه، نهوسی خوی له ژهنگوژاری تاوان و خموش و خالی سوچ و گوناخان خاوین کردوته وه، له گۆزه پانی به کتا په رستی دا، به بیرو بزوا ی پالاوته وه، بو خزمهت به دین و ژین، زانومایی گشت گه ل و چین، له ناخی دلیموه خوی بو تهرخان کردوه، پاشان چوهته خزمهت زانای پایه بهرز «مهلا علی وهلزی» حه سامیان و په زاوی «تهذیب الکلام» ی له خزمهت خویندوه. ئهمجار، په زاوه کانی «تشریح الافلاک» و «شرح مواقف» ی له خزمهت حاجی ماموستا «مهلا عبدالله وهلزی» باوکی ماموستا مهلا علی دا خویندوه، له ئاکام دا له مانگی ربیع الثانی سالی ۱۳۴۸ کۆچی، هه ره له خزمهت ئهم ماموستا دا ئیجازه ی وهرگرتوه. له دینی «مهرخوز» ده پیته پیش نویژ و دهرس و ژ. ماوه ی هه شت (۸) سالان له دینی «مهرخوز» ده پیته تهمه، پاشان له سالی ۱۳۵۶ کۆچی، ده پیته دینی «بوغده کهندی». لهوی تا دوا چرکه ی ژیانی، ناخرین هه ناسه ی مانی، به دهرسی شمرع و قورئان و دین، زانومایی خدئکی بو شه قاسی دین و ژین، ده بانه سهر. ههزاران بهزه و ره حمهتی خودای له سهر. له ئاکام دا زوری

مانگی

سالی له دنیا دهر چوه.^(۱)

۱- سهر چاوه - نوسراوه ی پشت بهرگی ۷- ی «نهاییه» به خهتی مهلا احمدی لاسور باوکی خوالی خووشبو مهلا علی و یستن له زاری پیرزوی ماموستا مهلا علی. (نووسهر)

حه ریق:

شاعیر یکی خوش زمان، عالمی نهرمونیان، زیبواوی زیگای زاستان، زانای بهرزی نیکنه زان، بولبولی باغی ژیان، ده خوینن له سه چلان، زمانی پاسهوانی، گهوهه ری وشه ی دلان، بیر ی بوکی زازوه به هزار قهلم نه خشاوه، شیعری ثاوی زهوانه، هوی بوژانه وهی گیانه، جاری له سوزی عیشقا زمان تهز و پاراوه، کانی له دوری پیری بن په زوبال سوتاوه، نه میش ههروه کو «نالی»، بوگه له که ی نه ی گوزان، نهو بو کوزراوی کچان، نه م بو هزاری کوزان. نه میش وه کو مه وله وی په روانه ی دهوری شه مه، به لام مه وله وی «چرا» نه م خوری له بهر ده مه.

سوار چاکسی نه م مهیدانه، زیبواوی نه م ته ریق، خوالی خوشبو مه لا صالحی کوزی «مه لانصرالله» ی زیویه یی به که نازناوی «حه ریق» ه. له سالی ۱۲۲۹ کوزچی له ذبی «زیویه» له دایک بو، قورئان و عیلمه خواروه کانی له خزمهت «مه لانصرالله» ی باوکی دا خویندوه. پاشان چوه بو سوله یمانی و له مزگهوتی «شیخ محمدی به رزنجی» ماوه یی خویندویه نی، دواپی ده چینه «قهره داغ» و سه ریشی له «بیاره» داوه. له وی باسی «نکاح» له کتیبی «منهاج» ی نه وه وی له خزمهت شیخ حیدر ده خوینن، دیسان ده گه زیتوه بو سوله یمانی. له سالی ۱۲۹۲ کوزچی (۱۸۸۴ز) ده چینه «پینجوتین» و کتیبی «گلنوی برهان» له عیلمی منطقا، له خزمهت زانای گهوره «مه لا عبدالرحمن پینجوتینی» دا ده خوینن. نه مجار له ویوه بن پشودان، ده زوا بو مه لبهندی موکریان. دواپی ماوه یی گه زان، بو خویندن و بو دهران، زنی ده که ویته «بورهان». له وی ده بی به دواپی ته ریق ته ه، له لای به یز شیخ یوسف شمس الدین (شیخی بورهان) ته ریق ته وهرده گری. پاشان ده چینه «مه هاباد» و ده بی به مدرسی مزگهوتی «سید حسن». هه ره له ویش ژن دینن و کوز و کچیکی ده بی. له مه ولا پاشماوه ی ژبانی ده کا به «په پوله» ی دهوری چرای شیخی بورهانی.

له ناکام دا له سالی ۱۲۸۵ کوزچی له نه مه نی ۶۵ سالی دا له مه هاباد کوزچی دواپی ده کا و له قه برستانی مه لا جامی ده نیژری.^(۱)

۱- میژووی نه ده بی کورد ده نووسی مه لا صالح خه لکی «زیوه» ی لای سورداشی سوله یمانی به که پالی داوه به پیره مه گرونه وه، به لام له شیره کانی وا دهرده که وی که خه لکی «زیویه» ی سه قز بوه؛ وهک:
گه ره ده چمه وه صاحب نی به هیچ مونس جانی گه ره ده چمه سه قز ناری سه قه ره و له جگه ره ما.
(نووسه ر)

حەریق کاتنی که له گەڵ دلبەرە دلزۆینه‌کە‌ی دەدوێ، کولی دلی هەل دەزیزێ و دەلێ:

چاوه‌که‌م نه‌مژوله گولشه‌ن گول به عيشوه خۆی نواند
 گول به تۆزی پیتسه‌وه لاف و گه‌زافی لێ نه‌دا
 نه‌شته‌ری موژگانی تۆها تۆته‌ سه‌ر سه‌فحه‌ی زوخم
 له‌شکری ناھم له‌گەڵ جه‌یشی حه‌به‌ش ده‌خوا نه‌کا
 بۆگولی زوت ما تم و په‌ر چه‌م نه‌ببینم بۆیه‌ وا
 تۆ له‌ نه‌ه‌ل گۆزی وه‌فات هینایه‌ نیو مه‌یدانه‌وه
 تۆ خوا قه‌ت غیره‌ ته‌ بۆ تۆ نه‌ری سه‌روی زه‌وان؟
 با وجود نینساف بدم چاکه‌ گولیش موشتا قه‌ته
 هه‌ر که‌سه‌ن مایله‌ به‌ پیریکه‌ و ته‌ریقیکی مه‌یه
 ئەم زانا و شاعیره‌ بلیمه‌ ته‌ کاتنی که‌ له‌ زیزی سه‌ر خۆشانی جیهانی «تصوف» دا داده‌نیشی سه‌ باره‌ ته‌ به‌ هاومه‌ به‌ستان و دوره‌ پارێزان له‌ پله‌ی قه‌زاوه‌ نا، داده‌نیشی و دەلێ:

نینکاری س‌رایه‌ ته‌ مه‌که‌ نه‌ی مونکری ئه‌فلس
 منکر به‌ مه‌سه‌ل شه‌به‌زه، بێ نوری ه‌دایه‌ ته‌
 هه‌ر مه‌زبه‌ له‌ هه‌ر مه‌سه‌له‌ جیتی پزته‌وی شه‌سه
 بارانی به‌ زه‌حمه‌ ته‌ ته‌زه‌ف مه‌به‌نه‌ی فیاض
 تین فیکره‌ له‌ نه‌جزای عه‌ناسر، به‌ ته‌بیعه‌ ته‌
 نقصان له‌ ته‌زه‌ف قابله‌، نه‌ک فاعلی موختار
 بوهرانه‌ له‌ سه‌ر جه‌هلی عه‌دو، شه‌مسی حه‌قیقه‌ ته‌
 چاری به‌ ته‌مه‌ع پزبووه، قه‌لبی به‌ حه‌سه‌ده‌ ته‌
 هیندونی به‌ ئایینی، له‌ ئاوینه‌ نه‌دا ته‌ عه‌ن
 په‌روانه‌ یی هه‌ر جه‌مه‌ن نه‌بی، چاکه‌ «حەریق» ی

ساتن تر له‌ دوری نیشتمانی خۆشه‌ویستر له‌ گیانی، له‌ جه‌وری ده‌ورانی پز خه‌م وه‌یجرانی،
 ده‌نگ هەل دەزیزێ و ده‌نالتینی، به‌ لکو یاری وه‌فاداری بێ به‌ هاواری و نیشتمان‌ه‌که‌ی له‌ داگیرکه‌رانه‌ن
 بستینیه‌وه، له‌ دله‌ زاوکتی بخا و بیحه‌ سینیه‌وه، شه‌می ئه‌وینی بۆه‌ل‌کا، تاریکی خه‌م و خه‌فه‌تی له‌

دل دهرکا و دهلن:

هموری خهفته به فری غمی داوه به سرما
 گاهن به شراره ی غم و گهه، سه زسی هیجران
 کهوتوته سرم نه شک و غویاری نهلمی دل
 گه نه چمهوه «صاحب» نه هیچ مونسى صاحب
 شاهدمه حمواسم که سه کم! چه نده که ماسم
 هر چه نده به جسمانی که دورم له حوزورت
 ترفانی سورشکسم چوه سر (جودی) وجودم
 له و ساوه که توژی، دلم توژی به دوتا
 بین فوجی و فاکت که جه فاپه روره نیسرت
 لهم قه سوته دا، تا وه کو که ی پهرده ی زولمت
 ناوینه ی دل ژهنگی قه ساوت زوخی پوشی
 مه زوانه به زاهیر که به بین قوتم و زوتم
 سه رمایه ی لهم مولکی خه یالانه «حریق» ی

پاشان وهك پیاو پاشان چهند زوژ له پیش کۆچی دواپی دا، وهك خوا حافیزی له یاران بکا دهلن:

له خهرمانی له مهل میروی عمهل جه زبی نه کرد دانن
 نه لاین جه رده ی نه جهل زیگا به کاروانی نه فوس نه گرت
 تهرینه ی نه فس و شهیتان قافلای تا عاتی غازه ت کرد
 ترازوی تا حدت له نگه مه تاکه ی نه مسه ره سه رته
 به سی بین تا عه تی زوکه ش مه لهك صرافی نه عماله
 نهوا به ردی نه جهل هاتوو له شوشه ی عومر دا، سا ده ی
 حه یات خز چو له نیو جامه ی حه یاتی عاریه ت بین عار

«حریق» هدر وهك سوناوی نهوینی خوانا سین بوه، نهوینداری نیکنه ی جوان و شلك و زازاوه

بوه، وهك دهلن:

نان و شیرین بیکهوه نم دیوه چابین، چانه بن مهر که سئکی هم نشینی چانه بن، بیت چانه بن
باکی:

هونهری دلسوز و نهوینداری دین، عاشقی حقیقت و زیواری زنی به قین نهوندهی نه سرین،
 زویوه له چاری؛ مه لا محموده و «باکی» نازناوی. صوفی دل سالی هم مهیدانه، که چاوه زوانی زه زای
 زه حمانه. مه لا مه حمودی باکی به، له سالی ۱۲۵۲ کۆچی له دایک بوه و سالی ۱۳۱۸ کۆچی له دنیا
 دهر چوه. هم زانا به دینه، چاو به نه سرینه، خه لکی خوزخوزهی لای سه قزه، نهوس له بهر ده ستیا مات و
 کزه، موریدی خوالی خوشبو «شیخ عمر ضیاء الدین»ه، زیواری زنی خودا ناسینه، هم نازا پیاوه بق
 نان منتهی که سی نه برده، بۆ به زیوه چونی ژبانی موری هه ل که ندوه، خوالی خوشبو له م شیعرا نه دا،
 پیری به زاو ته گبیری خوی ده دوتنی و ده لئی:

ای بلای دل صاحب نظران بالایت	آتش خرمن سودازدگان سیمایت
قوت جان طرفه نگامی زدو چشم سیهت	قوت دل سخنی زان لب شکر خایت
عیش جنّت ثمری از شجر دیدارت	تاب دوزخ شرری از غم جان فرسایت
مست و مخمور سر از خاک لحد بردارد	هر که لب تر کند از چاشنی مهبایت
گر ز شوریده دلان شور قیامت خواهی	جلوه ده طلعت جان بخش جهان آرایت
نازنینا به سراپرده عزت بازای	کور آن چشم که خالی ز تو بیند جایت
دیده خاک نشینان سر کویت را	باز روشن کن از آن سرمه خاک پایت
ما به دام تو گرفتار و تو از ما بیزار	تو ز ما فارغ و ما شیفته و شیدایت
جان به لب آمده پروانه دلسوخته را	شمع جان! تا به کی آخر نبود پروایت
دزه ای ام به هوای رخ تو سرگردان	واله خُسن «ضیاء»، خمزده سودایت
نظری بر من بیچاره مسکین فرما	من فدای نظر و منظر مهر افزایت

باکی از «باکی» دلتنگ و پریشانست

سرورم! آه ز بی باکی و استغنائت^(۱)

ذافع مظهر: شاعیری خوش نای سه قز، که به قهله می خوی بوی نووسوم.

به نای سه و خوی گهوره میهره بانه و نه دا خلات

لی ناپرسم لیم نه پرسم داوای لی ناکسم پیم نه دات

سرتان نه ئیشینم! من ناوم نافیه و شورتم مزه ره؛ نازناوم شپزه به. کوزی حاجی شیخ محمود، کوزی حاجی شیخ برایم، له بنه ماله ی شیخه کانی که سه نه زانی «سهرشیوی سه قز» م. بنه چه مان نه گانه وه سه شیخ نه سه عدی گهوره، که یه کنی له پیاهه ناسراو و ناوداره کانی روحانی بووه و ئیسته یش زور له خزمانی پشتم له لادی و شارا بهم بزونه شوره تیان نه سه عدی به و له ویشوه نه چینه وه سه مهولانا مهلا محمودی شه موله، که مه رقه دی له دئی شه موله ی سه رده شتی کردستانه ناسراوه و به زیزی نه گرن.

دایکم نای خانو حه لیمه به، کچی شیخ مسه فای جوانزوی به، که مه رقه دی له شاری سه قزه و ناسراوه و به زیزی نه گرن. حاجی شیخ برایمی باپریم له دئی که سه نه زان خانوبه ره و باغ و هدرشتیکی نه بن نه ی دانه دهس کوزی گهوره ی به نای شیخ محمد و خوی به مال و خیزانه وه که یه کنی له وانه شیخ احمدی امین الاسلام نه بیت زو نه کانه شاری سه قز و خه لکی سه قزیش لیره مزگوتیکی به تایبته بوزروس نه کهن و حاکمی وه ختیش دینه کی بچوکی به نای سیدئاوا پی نه به خشی و له شارا نیشته جی نه بیت. ئیسته نه مزگوتنه هر ماوه و نه دیشه. باوکیشم که خویندنی ته و او نه بیت هر له جیانی باوکیا نه بیتته مدرسی نه مزگوتنه، وه کو نه گیزنه وه له وه خته دا هر چوار حو جره ی نه مزگوتنه بز نه بن له فه قن که له هه مو جیگه بیکه وه رووی تی نه کهن، زیاتری له تالشی گیلانه وه.

سالی له دایک بونم: له سالی ۱۳۳۶ مانگی دا به رابه به سالی ۱۲۹۲ ی هه تاوی له هه وه له شهزی جیهانی دا له شاری سه قز له دایک بوم. من دواچوز و پاشه به رم، یانی ئیتر منال به شوین منانه هاتوه. نه مه نم یه ک سال و نیو بوه که باوکم له شاری سه قز افه وتی کرده و ته نیا برای گهوره مان شیخ فخرالدین مظهر له لای بوه، باقی خیزان له ترسی روس شارمان به جی هیشته و له گه ل مالی حاجی شیخ عارفی خالوما زومان کرده ته هه ورمان و مه ریوان. پاش دو سال ته قاوته قی نه گزینه وه بو سه قز. له هه ساله بیما نه منتیزنه قوتاوخان و ماموسا کانم نه وه ی له بیرم بیت شیخ مهلا حممه صادقی عارفی که

قورعان و کتیبی گلستان و بوستانم لا خویندوه، بزئی دهرسی تصریفی زنجانیم لای شیخ فخرالدین مظهر کاکم خویندوه، لای ملا کامیل نقشبندی و لای ملا شیخ محمدی مردوخ قزلبلاخی که زه حمه نی زوری له گه ل کیشام خویندومه. من حهزم نه کرد بجمه مه دره سه ی تازه؛ دایکم و کاکم نه یانوت شوینی باوو باپیرت کویر مه که ره وه دهرسی دینی بخوینه. هر لای ماموسا شیخ محمد له تاله جه زیوم که له سالی ۱۳۱۳ ی هه تاویدا بو هه وای گهر میان که وته سهرم و چووم بو سلیمانسی. دهرسی باشم نه بو و له ویزه چوم بو که رکوک، له ویش به ونه وه که خویم مه یلم لئ بو ماموسای باشم نه بو؛ نانی فهقی به تیشم له لا سوال و پی نازه حهت بوم، ناچار له سالی ۱۹۳۶ میلادی مه سیحی دا که سالی ره سسی حکومه تی عیراقه له شاری که رکوک بوم به سه ربازی به شی پزشکی نه رته شی عیراق (الجنندی القسم الطبی فی الجیش العراقی) پاش سن مانگ له «مستودع» مدرسه ی سه ربازی نارد میانه «مستشفى العسکری»، بیمارستانی سه ربازی، که ته نیا خه سته خانه ی سه ربازی بو له که رکوک. پاش سال و نیوی که له که رکوک خزمه تم کرد نارد میانه نه خوشخانه ی سه ربازی له سلیمانسی (المستشفى العسکری فی السلیمانیه). ثم ئینتیقالم زور پی خوش بو؛ چون سلیمانسی هه موی کورد بون، ذاتا خه لکی سلیمانسی میله تیکی غه رب دوس و میوان دارن و خه لکی سه قز و ناشای زوریشی تیا بو. به بو نه ی مالی حاجی میرزا هه ولای غرقی باوکی مه لا فیض الله مخلص که سه قزی بو؛ هه م خه یات بو، هه م شاعیر و مه لا فیض الله یش له وئی فهقی بو، له خزمه ت علامه شیخ عومهری ابن القرده اخی دا نه ی خویند، بوم به ناشای حاجی باقی بنگینه که خه لکی سه قز و له خانه واده ی که لانه ر بو، که نه چوه مه کته بی شه وانه ی زانستی، شاگردانه و بو؛ به نسه بت مه علوماتی خوئی شاعیر یکی کوردی باش بو. به بو نه ی بنگینه وه چومه خزمه ت حاجی توفیق به گی پیره میرد که مودیری روزنامه ی ژین و ژیان بو و سه ربهرستی مه کته بی زانستی بو. به بو نه ی به ننگینه وه له مه کته بی زانستی که به سه ربهرستی مه لا سه عید افندی به زیوه نه چو، له مه دره سه ی زانستی نا ونوسیم کرد و له وئی دهرسی تازه مان، وه کو حساب و هندسه و جه جغرافیا و مدنی و ئینگلیزی نه خویند. له وئی له گه ل زور له روشن بیره کان و کوزانی مه کته بی روزانه ی سلیمانسی بوین به رفیق و ناشنا که شه وانی جمعه و سن شه مبه نه هاتن بو «محاضره» یانی قسه کردن و خویندنه وه ی مه قاله، یا شاعیری خویمان، یا خه لکی تر؛ وه کو شهوی شاعر و ابو. نه غلب کارمه ندانی ئیداری و ماموساکانی مه کته بی روزانه و ده بیره عمره به کان و پیاوه روشن بیره کان شه وانه له وئی کو نه بونه وه.

هه لئاردنی ناو؛ زور له جوانه کان هاتنه سه ره نه وه که ناوی کوردی بو خویمان هه لئیرین، منیش

ناوی شپرزهم بز خرم ههلبزارد. ئهم ناوی «شپرز» مه یادگاری ئمو وه خته یه.

مه لا محمد نعمت زاده: مه لا محمد نعمت زاده کوزی مه لا عبدالرحمن، له «ده» ی خه زهلموری سالی همزار ودوسه دوپه نجاس (۱۰/۸/۱۲۵۳) هه ناوی، له شاری «کو» ی کوردستانی عیراق له دایک بووه، دواي ئموه ناو زاویه تی دهستی کرده به خویندن و گشت عیلمه کانی له خزمهت باوکی زانای خویدا ته وا کرده و به پایه گه یشتوه. مه لا عبدالرحمن، یه کی بوه له عالمه گموره کانی «کو» یه و له هونری شیخ و نووسیندا ته زده ست بوه؛ به لام شیخه کانی به ئیمه نه گه یشتوه. ئهم زانا گموره دوو کوزی عالمی به ناوه کانی: (۱- مه لا عبدالله ۲- مه لا محمد) بوه که له ترسی ئموه کوزه کانی نه به نه سهربازی و له خویندن نه کمونه دواوه، نیشتمانی خوشه ویستی به جی دین و کوچ ده کا و له شاری «مه هاباد» ده گرسیتوه.

پاشان به ده عوه تی خوانی خوشبو (افتخار) دهین به مه لا و مدرسی دینی سلیمانکه نندی. ئموکاته سلیمانکه نندی مدرکزی عیلم و زانین بوه، که افتخاری لئ هه لکه ونوه، دواي ماوهین کانی «جانگیر خانی» ناغای کولته په، به ناویانگی جوانی ئهم زانا گموره گویی ده زینگیتهوه؛ ساتن به تیشکی خواناسین و زانین ده بوو ژیتوه؛ سه ره ملدینی و ده لئ: عالم چرایه و بز هه موان هه لکراوه، زهوانی به سلیمانکه نندی شوق بداته وه، به لام «کولته په» خمو بیساته وه. بهم جوژه، مه لا عبدالرحمن ده با بز «کولته په» و زوری زین ده گری، تا دوا کانی ژیانی له م دیدا زانیاری بلاو ده کانموه و نوور و شوق بز خه لک ده دانه وه و وه ک چرا له زینی زیواران دا ده گری. له نا کام دا له سالی ۱۳۲۹ کۆچی به دهنگی خوشی «ارجعی» گیانی شیرینی به ره خودا ده گه زیتوه، تا به زه حسی خوا له به هه شتی به رینی دا به ده سیتوه. هه ره له دینی کولته په یش ده نیژری. زه حمه تی خودای له سرین. چل زۆز دواي کۆچی «مه لا عبدالرحمن»، «مه لا عبدالله» ی کوزیشی له دنیا دهرده چی و ئه ویش هه ره له کولته په ده نیژری. ئهم «مه لا عبدالله» زانا و نووسه ریکی که موینه بوه؛ به لام سه رج و شه رایشی زه مان شه پۆلی ده ریایه، کانی مرۆ ده باته سه ر لوتکه ی شکۆ، کانی ده یهاو یته ژیر چیلکه مو چه ویلی به رد و کۆلۆ، له نامه به کدا که به فه رمانی «جانگیرخان» ده عوه تی له کۆمهلن له پیار و ما قوولان، بز دینی «کولته په» کرده وه، جوژی به سوره تی پیروزی «انا انزلنا» ده برازیتیتوه، که زانا له خویندنه موه ی ناییته وه، چون جاره له گه ل جار پیتیدا ده چیته وه.

مه لا محمد دواي کۆچی باوک و برای، ئهرکی ژیانی مال و خیزانی یه کجی ده که و ته سه رشانی.

شوکتانته خه لکی زور هزار و دهس کورت بوون. نم زانا نازایه، که مه بهستی هر زه زای خودایه، ناوا دهنوسن: «زانا به رزه کان، پیاوماقوله کان، سیده کان و فه لاکانی کولته په و ده و رو به راه حمه تتان پی نه ده م، که خوالن خوشبو «مه لا عبدالرحمن» ی باو کم، له تاریخی «۱۳۲۹ کۆچی» له دنیا در چوه و «سن نمهن» که بریتیه له «سیسه د قران» قهرزازه، چل زوژ دوا ی کۆچی باو کم، مه لا عبدالله ی برایشیم له دنیا در چوه، نمو باره قورسو نمو قهرزه گرانه که وتوه ته سرشانی من؛ چون باو کم نه و ونده ی سامان به جی نه هیستوه که قهرزه که دهریننی، به لکو به هوی کاری فه لایه تی و پیش نویزی و نیکوشانی بین و چانی خوم نمو قهرزه م داوه توه و شه زافه تمه ندانه ژیاوم. خواهی شتم نمویه هدر که س ناگای له مه یه کاغزه که م بۆمور و نیمزاه رمی».

جانه ی خوینهری به زیز بزانه و بزوانه زانا کانی نیمه ی کورده واری، بهو حاله یش له زی دهرنه چون و پیاوانه ژیاون؛ بو خه لکی خویندوو یانه و وه ک زوژ هه لاتوون و وه ک چراهه سر شه قامی دین گزاون، نم زانا خواناسه، بهو حاله ش دهرسی فه قبی وتوه توه و زانای بارهیناوه؛ له زنی خوادا زوری زه حمهت کیشاوه، به زای نووسیوه و کتیبی داناوه. له سالی ۱۳۴۶ کۆچی (= ۱۳۰۶ هه ناوی)، دهستی کرده به وه رگیزان (تهرجه مه) ی کتیبی «فتح المعین» و له سالی ۱۳۴۸ کۆچی (= ۱۳۰۸ هه ناوی) تهرجه مه که ی ته و او کرده و ناوی ناوه: «به نامه ی دین - تهرجه مه ی فتح المعین».^(۱) نم زانا پایه به رزه، له دوا زده ی خه زه لوه ی هزار و سیسه د و سی و شه ش (۱۳۳۶/۸/۱۲ هه ناوی) له دینی کولته په کۆچی دوا یی کرده وه. ره حمه تی خودای له سهر بی^(۲)

حاجی مه لا محمد باله قولوی (مه شهوور به حاجی خه لیفه): کوزی مه لا سعید له ۲۷ ربیع الاولی سالی ۱۲۷۲ کۆچی له دایک بوه و له ۲۷ رضانی سالی ۱۳۵۶ کۆچی له شاری مه هاباد له دنیا در چوه. دوا ی خویندنی قورنان و عیلمه خواروه کان له خزمهت باوکی دلسوزیدا

۱- په زای «فتح المعین» که له مه زه به ی نیمای شافی دایه و شهرجن له کتیبی «قرّة العین» کرده. زانای خواناسی خوالن خوشبو: (زین الدین کوزی عبدالعزیز کوزی زین الدین کوزی علی کوزی احمد المعبری - الملیباری -) دایناوه. بیجگه له م په زاوه، کتیبی «ارشاد العباد» یش نم زانا گموره نووسیوه تی، که له سالی ۹۸۷ کۆچی له دنیا در چوه: (الاعلام - خیر الدین الزرکلی)

۲- نم باسه م له برای به زیز مه لا سید رسول ابن الشهید وه رگرتوه. (نومهر).

ده چمن بو کوردستانی گهرمین و له شاری سوله یمانی ده گرسیته وه، دواى ماوه یی ده گه زیته وه بو شاری سنه و عیلمه کانی له ویی تمواو ده کا و ههر له سنه ییش ئیجازه ی فتوی و دهرس وتنه وه وهرده گری، پاشان ده گه زیته وه بو دینی خو بیان و ماوه یی ده بن به مه لا و دهرس ویزی «بانه قولو»، ماوه به کیش له دینی جامبلاغ، مه لایه تی ده کا و پاشان ده چیته شاری «مه هاباد» و له «خانه قای نه هری» (خانه قای شه مزینان) ده بن به مه لای پیش نویژ و موده ززیسی ئه وی و تا ناخرین کانی ژبانی (۲۷ زمه زانی سالی ۱۳۵۶ کۆچی) خهریکی ته دهریس و خزمه تی نایینی ده بن، ئه م زانا گه وره مرقیه کی خوش به بیان و عالمیکی دلپاک و پاریزگار بوه. سید عبدالقادر گیلانی زاده ی به ئوستادی خو ی هه ئبژاردوه. سن جار حه جی به جی هیناوه و له م باره وه کتیبیکی نووسیوه. ئه م زانا به زیزه بیجگه له عالمی هونه ریکی خوش زهوق بوه و جار جار شیعرى وتوه و نازناوی «به ها» ییشی بو خو ی داناوه. ئه مه ییش نمونه یی له شیعره کانی:

نگاری مه سه وه شی زیبا نیقایی شه رمی لا داره له شوری عاشقان نه مزوده ئی مه حشره هه ئتاره
به غمه زه ی چاوی مه ستی ساحری مهیدی دلی وا کرد وه کو بیژن له چای نه فراسایی مه بنه نا ماوه
له جیلوه ی قامه تی سه روت خه جاله ت سه روی جو یاره له بهر غولچه ی ده مت ئه ی جان فدات بن، غولچه داساره
له بهر موشکی دو گیوت بای صه با وا هه بهر له مه زه له بازارای غرتنه دا موشکی نه ذفره بن زهواج ماوه
مه گه ر ماری ضوحاکه، قاتلی خه لکه سیازولفت؟ وه یازه ش ماری گه نجه، ده وری گه نجی زوومه تی داره؟
وه یا هه وری زه شه به مزنگه پوشی ماهی زو غسارت؟ شه وی ده به جوره، یا زولفه که رژوی زوتی پوشاوه؟
مه گه ر گولباخه دوزت وا که سور و ناز و پزناوه؟ که هه رکه س دی وه کو بولبول ده بن شه بیدا هه نا ماوه
په ری یا خو فرشته ی واله طیف و دل بهر و شوخی؟ وه ها لهو حوسنی شیرینت خه لایق گشت مه جبه ماوه
بلسوره گه رده منت یا که مزو یا یا شوته یا زیزه له طیف و زهره و صاف و دل بهر، پزتاب و پزناوه
به دن گولباخ، لباس گولنار، چ شیرین لیتنفاقیکه هه جبه مه ششاهه یی بهو گولبونه ئه و بهرگی پوشاوه

«به ها» زوخی فیدای دو چاوی جهادی مه ستی غه مسازت

به غمه زه سه ده وه کو هه زوت و مازوتی فریب داره^(۱)

مه لا صالح فازوقی (کوزی صوفی محمد):

له سالی ۱۲۸۵ هه تاوی له دینی «خه پدهر» له دایک بوه. دواى خویندنی قورئانو عیلمه

خواروه کان، لیف و کتیبی ناو ته سهرشانی و بۆوه دهس هینانی گه وهه ری دین و شهزه ف، یانی خویندن و فیربون و تیگه یشتن و به خودا گه یشتن، وه ده رکه وتوه؛ له م زئی دا تا شاری سولیمانی نه گرساوه ته وه؛ له ویی ماوه یی خویندویه تی، پاشان به کۆله باری زانین گه زاوه ته وه بو دینی «بوغذه کهندی» و «تورجان»؛ له هرکام له م دینی یانه که سسی که مالی کرده؛ ته لای ده سه وشاری بۆیانه ی خوشبه ختی برده و ئیجازه ی فتوا و ته درسی وهرگرتوه و له دینی «سهرته که لتو» ی سهرشیو بوه به مه لا؛ پاشان له دیکانی خورده لوکی، له گری، خانقای شیخ جلال، بوه به پیش نوژی و دهرس ویز، له هرکام ماوه یی خزمه تی به دین و ژینی خه لکی کرده و ده بان فه قیی بارهیناوه، هه زاران گیژاوه ی نه وس و شه یتنانی له خه لکی لاداوه؛ پاشان هاتوه ته شاری سقز له مرگه ونی حاجی شیخ مصطفی دا بوه ته پیش نوژی و دهرس ویز و فه قی. له ئاکامدا له ته مه نی ۴۵ سالی دا به هۆی نه خویشی کوتوپز (سه کته) له بهرواری ۱۳۲۸/۲/۳ هه تاوی کۆچی دوابی کرده^(۱) زه حمه تی خودای له سه ر.

حاجی مه لاسیف الدین - ی - غفاری ئارده لانی -

زانای گه وره و به سۆز، بۆ دین و گه له که ی دلسۆز، خواناسی دلپاک و زه بیانی، حاجی مه لاسیف الدین - ی - غفاری ئارده لانی - له سالی ۱۳۰۰ کۆچی له دایک بووه؛ به لām وهک فه قیکانی ده گیژنه وه خوئی فه رمویه تی: «یهک زۆژ و یهک مانگ و یهک سالی ماوه بۆ سالی ۱۳۰۰ کۆچی که من له دایک بووم.» ئه م زانا خواناسه له گشت عیلمه کاندا به تاییهت له تفسیر و شه رعدا دهستی بالای بوه و ته مه نی خوئی له دینی «یورقول» به خزمه تی دین و ئیرشادی خه لک برده ته سه ر. له ئاکامدا له زه شه مه ی سالی ۱۳۴۵ هه تاوی له ته مه نی هه شتاوه شهت سالی دا له دینی «یورقول» کۆچی دوابی کرده؛ زه حمه تی خودای له سه ر یی. گلکۆی باغی به بهر یی، باغچه ی گۆل و سیتبه ر یی، دور له ئاوری سه قه ر یی.

افتخار السلطان «عبدالله ناهید»: عبدالله ناهید، مه شه ور به «افتخار السلطان»، کوزی مصطفی بهگ، کوزی شیر بهگ، کوزی فیض الله بهگ، له سالی هه زار و سس سه دو یازده (۱۳۱۱) کۆچی له دینی سلیمان کهندی له دایک بووه، هه ر له سلیمان کهندی دهستی به خویندن کرده، پاشان چوه ته شاری «مه هاباد» و له حوجره ی خوالی خوشبو «قاضی علی» زانای گه وره ی مه هاباد، له ویی عیلمه

۱- سه رچاوه: به زیز عومه ز فازی نومه ری په زای نظری به تاریخ و فرهنگ سقز کردستان، کوزی خوالی خوشبو.

عزہ بیہ کانی خویندوہ و ئدہب فیربوه و بہ پایہ گہ بیستوہ، پاشان گہ زاوہ تہوہ بو سلیمانکہندی، بہ ہوی سہعی و تیکوشانی بی و جان، لہ ماوہ بیہ کی کہم دا زمانی فہ زانسہ بی فیربوه و بزئی لہ زمانی روسیسی و ہرگرتوہ. افتخار، پیاویکی زانا و نان بندہ و میہرہ بان بوہ، تیکہ لاری کوز و کومہ لی زانایانی بہ خہ نیمت زانیوہ، ئیرادہ تی بہ عالمہ دینہ کان زور بوہ، لہ ہونہری وینہ گہری دا تہ زدہ ست و لہ ہونہری نوسہ ریشدا ئوستاد بوہ. لہ شہزی ہوہ لی جیہانی دا بہ ہوی لی ہاتوی و کارزانی، نہ خشیکی گہ وری لہ ہیمنی و ئاسایشی ئہم ناوچہی کوردستاندا گیزاوہ. ئہم زانا و کارزانہ لہ سالی ۱۳۱۶ ہہ تاوی بہ نو مایندهی شورای میلی و نوینہری خہ لکی ناوچہی سہفر ہہ لیزیردراوہ و تا سالی ۱۳۲۱ ہہ تاویش لہ مہ جلیسدا ماوہ تہوہ، لہ ئاکامدا ۱۶ مانگی خہ زہلوہری سالی ۱۳۲۴ ہہ تاوی بہ را بہری ۱۳۶۴ کوزچی، لہ دئی سلیمانکہندی لہ دنیا دہر چوہ. زہ حمہ تی خودای لہ سہر. خوالی خوشبو ئہم کتیبانہی نویسبوہ: ئہوانہی لہ چاپ دراون: ۱- پهلوانانی گمنام (بہ فارسی، لہ ۳ بہرگدا). بہ لام بہ داخوہ تہنیا بہرگی ہوہ لیانی بو چاپ کرا، بہرگہ کانی تری بہ ہوی کہ متہر خہ سی کہس و کارہ کانی بی سہروشوین لہ ناو چون. ئہم بہ زاوہ باسی زاوہ ستانی قارہ مانہ کانی کورد لہ بہ را بہری ہیرشی «مہ غول» دا دہ کا. ۲- چگونہ بہ مریخ رفتہ (فارسی) ۳- زندگی من ۴- تکوین کائنات (لہ ۲ بہرگدا) بہرگی ہوہ لیانی چاپ کراوہ. ئہ مانہی تا ئیستا چاپ نہ کراوہ: ۱- احمد و رعنا ۲- لغتنامہ فارسی بہ کُردی ۳- مصاحبہ با شیطان ۴- علی چکمہ سور^(۱)

حاجی بابہ شیخی تورجان

سید عبدالرحمن کوزی سید عبدالکریم، کوزی سید محمود، کوزی سید علی، کوزی سید بابا، کوزی سید عبدالقادر، کوزی سید محمود، کوزی سید عبدالغفور، کوزی سید مصطفی، کوزی سید حسن، کوزی سید جامی، کوزی مہلا عبدالکریم، کوزی مہلا حسن، مشہور بہ «مہلا ابو بکری مصنف». سید عبدالرحمن مشہور بہ «حاجی بابہ شیخ»، لہ سالی ۱۲۶۰ ہہ تاوی بہ را بہری ۱۳۰۳ کوزچی لہ دا یک بوہ، لہ خزمہت زانای بہرگز «مہلا محمد حسن وجدی قزلجی، دہستی بہ خویندن کردوہ، پاشان لہ خزمہت، حاجی مہلا صالحی سہردازابادو حاجی مہلا عبداللہی و ہلزی و

۱- تاریخ فرهنگ و ادب مکریان (بوکان) - مشاہیر کُرد، ج ۲ و پرس و جوئی نوسہر.

مه لا قادری بیاره، عیلمه کانی زور به چاکی خویندوره و به پایه گه بشته و ئیجازه‌ی مه لایه‌نی و مرگرتوه، نم زانا گموره عیلمی «زیازی» و هه‌یه‌نیشی زانیوه، نوسراوه‌کانی که هیشتا چاپ نه‌کراون بریتین له‌مانه:

۱- تنقید هیئت جدید ۲- تعدیل الاعداد ۳- ارفاق فی علوم الحروف و الاوقاف ۴- حواشی له سمر تحفه‌ی ابن حجر، له شهر عدا.

نم زانا که موینه، که دلی پاک بوو، وهک تاوینه، له شه قاسی شاره‌زایی دا وهک شه‌م گزوه، خه‌لکی به‌مو خودا زاکیشاوه، له دار و نه‌له‌که‌ی شه‌یتانیانی لاداوه، زیز و بایه‌خی بز عالم و هونه‌رمه‌ند داناوه؛ به‌ده‌ری خوینکار و فه‌قیداه‌ک تاو گمزاوه، زور ژیر و سیاسی و به‌زا و ته‌گیبر بوه، به‌دل به‌مو خزمه‌تی گه‌له‌که‌ی چوه، له کاران ماندوو نه‌بوه و کۆلی نه‌داوه، بزیه له شه‌زی هه‌وه‌لی جیهانی به‌خه‌زاوه پیچراوه، له‌گه‌ل سوپای ده‌س دریزکه‌ری «زوس» شه‌زی کرده، ده‌وله‌تی «عثمانی» به‌شانازی یه‌وه «میدال» ی ئیفتخاری بز نارده.

له سالی ۱۳۲۴ هه‌تاوی شالیاری کۆماری کوردستانیشی وه‌سه‌ستۆ گرتوه، له‌ئا کام‌دا له سالی ۱۳۳۸ هه‌تاوی له دینی تورجان له دنیا ده‌ر چوه. نم زانا گموره، سی کوزی له‌دوا به‌جی ماوه: ۱- زانی پایه‌به‌رز سید عبدالعزیز سیادت که عالمیکی چاک و خوداناس بوه و له سالی ۱۳۷۰ هه‌تاوی، کۆچی دواپی کرده. ۲- سید عبدالقادر سیادت ۳- سید مصطفی سیادت، که نم به‌زیزانه هه‌ردو ماون، له پله‌ی ژیاندا زاوه‌ستان.

حاجی بابا شیخ: بیجگه له‌وه‌ی که زانایه‌کی پایه‌به‌رز و ژیر بوه، زور سیاسی و به‌زا و ته‌گیبر بوه، هه‌میشه مه‌لا چاکی وهک ۱- خوالی خوشبو مه‌لا عبدالحمید قدسی ۲- خوالی خوشبو مه‌لا حسن ادیبی ۳- خوالی خوشبو مه‌لا عبدالله محمدی بووه و له دینی تورجاندا خزمه‌تیان به‌زاین و ناین کرده. هه‌ر کام به‌نۆره‌ی خویان ده‌یان فه‌قن‌یان پی‌گه‌یانده. سه‌دان زیبواری زیگیای حه‌قیقه‌تیان تی‌گه‌یانده، ره‌حمه‌نی خودایان له‌سه‌ر، تازوژی پاداش و کاتی مه‌حشر.

حاجی بابا شیخ: موسله‌حیکی گموره‌و زانایه‌کی به‌شکۆبوه، کاتی خیلێ گه‌مورک چونه‌سه‌ر خانان له دینی «هه‌رمیله» - سالی ۱۳۲۱ هه‌تاوی - دواپی دو زۆژ شه‌زه‌تفه‌نگ و پاش کوزرانی چهند که‌س له هه‌ردولا، حاجی بابا شیخ کاتی به‌فالی سپی یه‌وه‌گه‌یشتن، هه‌ردولا ده‌ستیان به‌رداوه و چه‌کیان دانا و ده‌ستیان کردم‌ل یه‌ک و ناشت بوونه‌وه، هه‌روا من له خیلێ «گه‌ل‌باخی» م بیستوه: کاتی که شه‌ز و پشینی خۆبه‌خۆپی کوردان له ولاتی (هۆبه‌تو و ساران)، بلیسه‌ی ده‌سه‌ندو خه‌ریک بو

گشت نار چه کانی دهو رو بهر بگریتهوه، همر نهوندهی هموآیان بین درا که حاجی باباشیخ له زئی دایمو دهیموی ناونهجیان بکا، به دیتی نالای سپی ناشتی حاجی باباشیخ چه کیان دانا و دهستیان له شهز کیشاوه، ناشتیان کردو ناوری شهز کوژاوه.

حاجی باباشیخ عه لاقه و په یوهندی زوری به باس و وتووژی عیلمی له گه ل فقهی و مه لاکاندا بوه، له سالی ۱۳۲۹ هه تاوی له دئی تورجان له خزمهت ناغا سهید عبدالعزیزی کوزی حاجی باباشیخ دهرسی «کافیه» م ده خویند، حاجی باباشیخ جار جار دههاته ناو فقیکان، جاری وابو نیمه پرسیارمان لی ده کرد، جاری وایش بو نهو پرسیزی له فقیکان ده کرد. له بیرمه زوری هاته حوجره؛ به زیکهوت، ماموستا مهلا عبدالله محمدیش لهوی بوو، نم شیعره ی سعدی (د.خ) له موسته عیده کان پرسیهوه:

«سَلِ الْمَصْنَعِ رَكْبًا تَهَيِّمُ فِي الْقَلْبَاتِ

نوقدر آب ندانی که در کنار فرانی

دیاره مه بهستی نیوه عه ره بیه که بوو، به لام فقیکان نه یانزانی، نیمه که سوخته بوین، دانیشتبوین و نماشای دیمان ده کردن، نیجازه مان نه بو قسه لهو شتانه بکهین، به لام من که نم شیعره له «کلیات» ی سعدی دا خویندبو، ده ستم هه لینا، موسته عیده کان لیم توزه بون و وتیان نیمه نه یزانی تونه یزانی؟ منیش وتم نه گهر نه مزانی وه ک نیوه دیمهوه، نه گهریش زانیم نهوه دیاره به حقه ده ستم هه لیناوه. حاجی باباشیخ فه رموی: ناهه رین کوزی ماموستا، بلن، منیش شیعره که ممانا و نه رکیب کرد. حاجی باباشیخ فه رموی: نهی هه زار ناهه رین کوزی ماموستا، به زاستی زانیت، جوانیشت زانی.

بنه ماله ی شیخان ی کهس نه زانی سهه ر شیوی سهه قز

شیخ شمس الدین کوزی شیخ فضل الله کوزی شیخ شریف کوزی شیخ اسعد کوزی شیخ عبدالله کوزی شیخ شمس الدین کوزی شیخ عمر کوزی شیخ عمر کوزی شیخ شمس الدین کوزی شیخ محمود مشهور به «مولانا» کوزی مهلا محمد کوزی مهلا حسن (مشهور به مهلا ابوبکر مصنف) رحمة الله عليهم اجمعين:

۱ - شمیخ شمس الدین: (کوزی شیخ فضل اله)

له دئی «کهس نه زان» ی سهه قز له سالی له دایک بوه، دوا ی نهوه خویندنی عیلمی دینی له حوجره کانی کوردستاندا نهواو دهکا، ده چیتته «بیاره» و له خزمهت «شیخ عمر

ضیاء الدین» (دخ) تهریقە ی نه قشبه ندی وهرده گری، ماوه یین له ویی ده مینیتته وه، پاشان ئیجازه وهرده گری و ده گمزیته وه بۆ «کهس نەزان» به مه بهستی و تته وه ی دهرسی قورئان. شارهزایی و زئی پیشاندانی زیواران، زاوانی جهرده ی نهوس و شه ی تان، نا سالی ۱۳۱۸ کۆچی که «شیخ ضیاء الدین» له دنیا دهرده چی و «شیخ نجم الدین» له جینی داده نیشی هه ره له «کهس نەزان» ده مینیتته وه، له سالی ۱۳۳۹ کۆچی، شیخ نجم الدین له دنیا دهرده چی و شیخ علاء الدین، له جینی «شیخ ضیاء الدین» ی باوکی داده نیشی. له م کاته دا «شیخ شمس الدین» له دینی کهس نەزان، وه زئی ده که ویی و ده چی بۆ «بیاره»، له خزمهت «شیخ علاء الدین» یارمه تی ده خوازئی و شیخیش به حکومه تی وه خت ده ستور ده فرمی که دیکانی «هه رشل» و «کویرک» و «بانی بی» و هه ر دئی به کی تری که لێ داگیر کراوه، پی بدریتته وه؛ به لام چون ناوی زۆرداران به ره و زور ده زوا و عه دآلت و ئینساف له قاموسی زۆرویتژدانی یه، داگیر کهران نه وه لامی حکومهت نه وه رامی شیخ، ناده نه وه و دیکانی بۆزه د ناکه نه وه. «شیخ شمس الدین» دوا ی چه ند جار ها تو چۆ بۆ به خداد و خانه قین، به هۆی یی دادی حکومه تی وه خته وه، شیخ شمس الدین، نه نتیجه یی له و گشت زه حمهت و ها تو چۆ به ناگری. له ئا کام دا له دینی «ده که» له لای ئه میریکی جوامیر و به زیز به ناوی «حاجی ئیبراهیم به گی کوزی سلیمان به گی جاف» نه خووش ده که ویی و له سالی ۱۳۴۲ کۆچی گیانی پاکی، دنیا ی فانی به جی دئی و به ره و جیهانی حه سانه وه زئی ده که ویی و له دینی «هه رشل» ده نیژئی. زه حمه تی خودای له سه ر یی.^(۱)

۲- شیخ نجم الدین (کوزی شیخ شمس الدین):

عالمیکی خواناس و زانایه کی خاوه ن ناو بوه. ماوه یین له جل و به رگی پیروزی مه لایه نی دا خزمه تی به قورئان و ناین و خه لکی کورده واری کرده؛ پاشان چوه ته دادگا و نا کاتی «بازنشسته گی» له پله ی «موشی» مه حکمه ی شه رعیدا ماوه ته وه و له سالی ۱۳۹۷ کۆچی له دنیا دهر چوه. زه حمه تی خودای له سه ر.

۳- شیخ فضل الله (کوزی حاجی شیخ شریف):

عالمیکی گوره و شاعیریکی به هیز بوه که خواهنی دیوانی شیمری فارسی و نوسراوه به. نازناویشی «بالی» بوه، به لام به داخموه شیمر و نوسراوه کانم به ده ست نه گه پشتوه. زه حمه‌ئی خودایان له سر.

۴- شیخ اسعدنه وه‌ی شیخ شمس‌الدین:

عالمیکی گوره و به دین و پایه به رز بوه، شیخانی «که س نه‌زان» به هوی پاریزکاری و جوامیری و زیز و شکزی نه‌م بایره گوره‌یان، خویان به ونیسه‌ت داوه و شوره‌تی (اسعدی) یان بق خویان هه لبراردوه. نه‌م خوالی خو‌شبوه گلکزی له دئی «که س نه‌زان» هه. زه حمه‌تی خودای له سر به.

۵- شیخ شمس‌الدین (کوزی شیخ عمر):

عالمیکی گوره و به ده‌سه‌لات و نوسه‌ریکی پایه به رز بوه که «تفسیر» ی زانای گوره و به ناولانگ «مه‌لا یوسفی اصم» به ناوی «منقول التفسیر» ی به خه‌تیکی جوان نویسه‌ته‌وه، که ئیستا نه‌و تفسیره ده‌س نوسه له کتیبه‌خانه‌ی خوالی خو‌شبو مه‌لا شیخ «علی سعدی» دایه و بزخوم دیومه و تماشام کردوه، که به‌رگی به‌کی نه‌م تفسیره‌ی له زوژی جمعه له دئی «که س نه‌زان» سالی ۱۱۱۱ کۆچی نویسه‌یه‌ته‌وه و به نه‌قل له تفسیری «کشاف» و «معالم» و «منه» = یانی یوسف اصم، حاشیه و په‌زاویزی له سر نویسه، له په‌زاویزه که پدا ناوا ده‌نوسی: کتبه شمس‌الدین فی لیلة الجمعة اخر رجب سنه ۱۱۳۶ کۆچی. له ناخری کتیبه که دا ده‌نوسی: شمس‌الدین کوزی شیخ عمر کوزی شیخ عمر کوزی شیخ شمس‌الدین کوزی شیخ مولانا المسمی به شیخ محمود. له ناخریشدا نه‌م شیمره‌ی نویسه:

کتبت کتابی بمه‌رطویل اخاف یسبغ بششی؛ قلیل ده‌لن: من ته‌منی دریزی خوم له نویسنی نه‌م کتیبه‌دا به خت کردوه، به لام ده‌ترسم دواي خوم به شتیکی که‌م به‌رؤشری. زه حمه‌تی خودایان له سر به.

۶ - شیخ عمر (کوزی شیخ عمر):

عالمیکی گموره و ویژهریکی به ناولبانگ بوه، ثم زانا گموره له تاخری تمه نیداله ژنی دوهه می خودا کوزیکی پین ددها و نهویش به ناوی خویهوه ناوی دهنی: «عمر». چون ثم زانا گموره له ناوچهی «هرشل» دامال و سامان و دهسه لاتی زور بوه و بو دهوله تی «عثمانی» سه ری دانه نه واندهوه، بقیل و نه له که، به دهستی چه پهلای خوانه ناسه خوین زیژه کان شهید ده کری؛ شیخ عمری کوزی به صفیری به جی ده مین، به لام به هوی دلسوزی باوه ژنه وه فاداره که ی گموره ده بی و ده خوینی و عیلم و زانست و که مال و ده دست دینی، به ته گبیر و زای ثم باوه ژنه له دایک دلسوزتره، بو سه ندهوه ی مافی خوراوی بره و «اصفهان» زی ده که وی، چون پینی و ابو چاوی توله ی خودا له حاست زورداران ناخه وی، کاتی له نزیکی اصفهان، له سه رچاوه کانی پین لاده دا که پشوین ده رکا و بحه سینه وه، به زیکه ونی خودا «شاعباسی صفوی» که بز او چوه له سه ر ثم کانی و ناوه لای داوه، شیخ عمریش که هلی بو هله که وتوه ده رفعت دینی و خوی به «شاعباس» ده که پینی و کاره سانی بو ده گیزیته وه. «شاعباس» نوسراوه یه کی پین ددها که پاش سن (۳) زوزان، دوانی گه زانه وه له زاو (بو اصفهان) پچیته خرمه تی. شیخ له کاتی دیاری کراودا ده چی بولای «شاعباس» و دادی خوی به «شا» ده لن. «شاعباس» یش فهرمانی پین ددها و ملکه کانی ناوچه ی «هرشل» ی بو ده ستینته وه.

۷ - شیخ شمس الدین مشهور به «زکی» زنجیره ی شیخانی خوزه متا له م زانا گموره جیا بوته وه.

۸ - شیخ محمود (مشهور به مولانا) باییره گموره ی شیخانی «شموله» به. «شموله» دئی به که له ناوچه ی سرده شت که گلکوی «مولانا» له وی به. زه حمه تی خودای له سه ر بی.^(۱)

۱ - تمواوی ثم باسه م له خوالن خوشبو «مه لا شیخ علی سعدی» وه رگرتوه، بزیکیشیم له په زاوی «علمائنا و مشاهیر کرد» هه لگوتزوه.

خوالتی خوشبو مه لاغه فوری حافزی سه قزی له تاریخی کچانی

سه قز دا: ده گلی

جوانی سه قز، ئیوهن. سه رتویی ولاتان
 جوانانی جیهان، گشتی چیان هه س هه یه لاتان
 گولزاری ئیره م، پیکوله لای، جه ننه تی زوتان
 هه ل نایه سه ری، زوی نی یه، جووری له حه ناتان
 چالی چه نه تان چه شنی سیاچالی نه وینه
 شیوه ی په تی سی داره نه دا پرچی سیاتان
 کی شیردل وله ش فیله، به ده ستانه وه دیله
 زۆسته م نی یه تی، تابوشتی له به رتیری نیگاتان
 نه و ئاره قی به ر گردنه تان ناوی حه یاته
 نه تکیتته وه سه رسینه به هوئی شه رم و حه یاتان
 ئیعبجازی مه سیحائه نوینن به بزهی لیو
 بو هه رچی نه خوشینه شفابه خشه لیقاتان
 بینایی نه به خشیتته وه دوباره به بی چاو
 تۆزی گلی به رقابیه که ی حه وشی سه راتان
 نوینگه ی مه زنی سه نعت ووه ستایه تی خوایه
 مه وزونی قه دو قامه ت و زوی پر له سه فاتان
 بو ده ردی کوتوپر نه فه سی ئیوه شفایه
 خاستر له شفای، بو عه لی سینایه، شفاتان
 هه ربیو قه ده می ئیوه که پیروژ و به زیزه
 بو حالی نه خوش کافیه، نه کسیره ده واتان
 جوانی قه دو بالایی کچان، زینه تی خشله
 زوو گه رده، هوئی چونه سه ری نرخی ته لاتان

مار یفه تو، عه قل و عه ده ب و، عیزه تی نه فسه
 بۆته سه به بی به رزی پله ی قه در و به هاتان
 رازینه ره وه ی، حوسن وجه مال، خشلی که ماله
 به م دوانه وه کوشانوله نه وجی ده سه لاتان
 و تلن که له شوین به خته وه ری، بی خه نه ژیرتی
 چی ناحه زه، وه ک پۆزی زل، و فیزو هه واتان
 زابرد و فه زاموش که ن و، داهاتو به دی که ن
 ژیرانه له ئاسۆ بیزن چاوی هیواتان
 خو مالی بهارتزن و بیگانه فری ده ن
 جیتی لاوی وه ته ن بی دلی پر، میهر و وه فاتان
 لاگیری به ره ی لاره مل و دوره پریز بن
 پشت گۆی بخه ن نه و تیه به له ناو کوشک و قه لاتان
 بۆچاره سه ری ده ری، گه ل و مانی خوراوی
 ته رخانی بکه ن، کوشش و هه ول و ته قه لاتان
 نه و کاته زولم ده کزی له هاو خوین و ژه گرتان
 بی ده نگی په سه ند که ن، زله تاوان و خه تاتان
 کتی چاک و نیه ت پاکه له گه ل نه و به وه فابن
 ناوقای چه په ل و زو ره شی، که ن تیری جه فاتان
 جوانانی په ری زوو به دل و گیان به رستن
 نه و زوله به جه رگانه، له ناو کۆزی خه باتان
 چی سه روه ت و سامان و شتی جوانه نی یانه
 جیتی مردن و ژینیانه که ژوکیو و چیاوتان
 توخواوه رن نه ی شوژه کچانی سه قزی به رز
 گیان و له شی نه م شاعیره بی چاوه فیداتان
 خیرخوازی گه لی ژیرده س و دلسۆزی وه ته ن بن
 گۆزانی به سه ردانه په قه ت، شه رت و به قاتان

ناهه ن له سه رنه م زه ویده له گه ل تا قمی ناپاک

زووتال و ترش بن هه موده م توئی و خوداتان

کی گورگه له ناو پیسی مه را گورجی بناسن

ماری سره ها و رازی مه بن، هیج ده م و کاتان

بیگانه له گه ل خوبی به چاوکی مه بینن

دوستانی زواله ت وه کودوژمن بی له لاتان

زیاتر له مه سه رتان نه یه شینم گوله کانم

جیی داخه که نه م توانی بکه م مه دح و سناتان

خوای گه وره بهارتزی هه موئان و زه مانی

نیوه ی زه سه ن و سه ققزی خوش ئاوو هه واتان

له زیان وزه ره، خوفوخه تهر، تالی موسیبه ت

له و غه یره په رستانه که وی، ده ردو به لاتان

حه وجه م به دعای خیره، که چه ندساله نه خوشم

چون نیوه نفوس پاکن و، گیرایه نزاتان

بوم ده س به دعابن له خوای گه وره وه پازین

لیم رونه شفای ده ردی له شم دی به دعواتان

نازداری سه قز نه م غه زه له تازه له به رکه ن

بویره وه ری به لکو بمینیتته وه لاتان

شه وی چوار شه مه به ر واری ۱۸ جوژه ردانی سالی ۱۳۶۷ له شاری مه هاباد خوالی

خوشبو مه لا غفور له مالی مه لا عه لانه ددینی نه بی زاده ی ژن برام بوئی خویندمه وه و

منیش نویسمه وه - چون زورم پتی جوان و به که لک و به سه مه ر بو - به پیویستم زانی

له شاری سه قز دا بی نویسمه وه، خوالی خوشبو له شاری مه هاباد کوچی دواپی کرده

(/ / ۱۳۷۰)

مه‌لا (صالحی) شافیعی

شۆله‌ی سمرشمی کۆزی خواناسان، زانای به‌خیرت له‌دیو هه‌راسان، نه‌ستیره‌گه‌شمی ناوچه‌ی کوردستان، وه‌عز و قسه‌ی بوو چه‌دیس و قورئان. شمی زبازی شهوانی تاریک، شاره‌زا به‌زینی به‌رین و باریک، به‌خه‌لکۆماندو بوۆریگای دینی، زانومای زیوار بوۆدین و ژینی، به‌یادی خودا گشت زۆزوشموی، چاودیری گه‌ل بوو له‌ژی نه‌که‌موی. نیشکی زوناکی دابوی له‌که‌لان، چرای پرشنگدار له‌سمرزینی گه‌لان. سوار چاکی نازای نه‌م گۆزه‌پانه، زانا پیابوی بوو له‌م کوردستانه؛ ناوی مه‌لا صالحی شافیعی به، له‌دوژمنی دین و گه‌ل به‌ری به، کۆزی «عبدالله»، کۆزی یوسف کۆزی حاجی خواکه‌رم، کۆزی مام «جه‌مشیر» ه. نه‌م مام «جه‌مشیر» ه‌خاوه‌نی دیکانی «گۆله» و «گلینه» ی ناوچه‌ی شلییر بوه، زۆژی به‌کن له‌مه‌نموره‌موچه‌خۆرو سیخوزه‌کانی حاکمی زۆروژی «به‌خدا» که نه‌مکاته‌ عیراق و زۆریه‌ی کوردستان له‌ژیر ده‌سه‌لانی ده‌وله‌تی تورکی «عوسمانی» دا بوه، ده‌چیته‌ خزمه‌ت «مام جه‌مشیر» و داوای «سورسات» ی له‌ ده‌کا، مام جه‌مشیریش که تا ئیستا ژیریاری زۆر نه‌چوه، نه‌م هه‌واله‌ وه‌ک بۆم دایده‌چله‌کتین و له‌خه‌وی وه‌خه‌به‌ر دیتن و ده‌لی: کورد ده‌بن سه‌ره‌خۆبی؛ به‌ره‌می کاری بوخۆی نه‌بوۆین، تۆی بیگانه به‌ج مانی هاتویته نه‌م درگاوبانه؟ مه‌نموری ناخالی، وه‌ک که‌له‌شیر، هه‌لده‌پوۆیتمه‌ به‌سه‌رو چاوی «مام جه‌مشیر» دا؛ «مام جه‌مشیر» ده‌لی: «بزن نه‌جه‌لی بین نانی شوان ده‌خوا». له‌ناکام دا «مام جه‌مشیر» ناچار ده‌کرئ مال و ملک و سامانی گۆله‌مو گلینه‌ی به‌جی بیلی و به‌خاوخیزانو هه‌شت کوزه‌که‌په‌وه، رو بکاته‌ کوردستانی ئیرانو له‌ناوچه‌ی خوزخوزه، دینی «مه‌ولاناوا» له‌خزمه‌ت «شیخ حه‌سه‌ن» ده‌گرستنه‌وه. پاشان کوزه‌کانی به‌ناوچه‌ی سه‌قزا، هه‌رکام به‌لا به‌کدا بلاوده‌بنه‌وه، خۆی و حاجی «خواکه‌رم» ی کۆزی دینه‌ دینی که‌مه‌تو، که «مام جه‌مشیر» له‌شه‌زیکدا له‌گه‌ل ده‌سته‌ی جه‌رده‌و زیگر له‌پشت دینی «قه‌یله‌سون» شه‌هید ده‌کرئ و هه‌رله‌ویش ده‌نیژئ. «حاجی خواکه‌ره‌میش» هه‌شت کۆزی بوه، کاتی ته‌مه‌نی سه‌رده‌که‌موی، هیزی که‌م ده‌بی و ناتوانی له‌په‌مو به‌ری سهرکه‌موی، به‌کن له‌کوزه‌کانی ده‌لی: باوه، خوا پیتداوان، خه‌ریکی چوون بو حه‌جی مالی خودان، تۆیش خودا هه‌شت کۆزی پیتداوی، سوپاس و شوکری له‌سه‌ر شان داناوی، هیچ ماتل مه‌به‌مو مه‌سه‌روه، به‌ره‌و مالی خوداری که‌وه، حاجی خواکه‌زه‌م ده‌لی: وه‌سایلی حه‌ج به‌بو دابین که‌ن، نه‌و نه‌سه‌په‌یشم بوۆین که‌ن، نه‌گه‌ر بین یارمه‌تی نه‌موئهو، بو خۆم بتوانم سوار به‌م له‌سه‌ر زین خۆم زا به‌گرم، نه‌وه خودا ده‌په‌وی تا حه‌ج نه‌که‌م نه‌رم.

کاتی له‌سپی بوزین ده‌کهن، فه‌زشی زیزی بوزاده‌خهن، به‌ناوی خوا به‌یه‌ک ته‌کان‌سواری ده‌بن زور به‌هاسان، نه‌وکات کوزه‌کانی له‌گه‌ل ه‌اوه‌لانی بوحه‌جی به‌زی ده‌کهن، نه‌ویش دواي به‌جی هینانی حه‌ج، هه‌ر له‌وی ده‌مری، گیانی به‌ره‌و به‌ه‌شتی حه‌سانه‌وه ده‌فزی. هه‌زاران زه‌حمه‌تی خودای به‌سه‌ردا باری.

«مامه‌زه‌شید» مه‌شه‌ورینه «زه‌شید تفه‌نگ‌زه‌ش» که کوز و نه‌وه‌کانی له‌ناوچه‌ی «له‌یزول‌لابه‌گی» دان، له‌بنه‌ماله‌وه‌چه‌ی یه‌کتی له‌کوزه‌کانی حاجی خواکه‌زه‌مه. یوسفی کوزی حاجی خواکه‌زه‌م، نازا پیاویکی له‌خواترس و خزمه‌تکاری دین و هاووزی زینی خه‌لکی بوه، زه‌حمه‌تی خودای لی‌بن. «عبدالله» ی کوزی ماوه‌یین ده‌چینه دینی میژویی زیویه، چون نازا پیاویکی ده‌س‌ودل باز و له‌سه‌ر ماف‌وحه‌ق به‌جواب بوه، به‌«عبدالله زیویه‌یی» ناویانگی ده‌رچوه، هه‌ر له‌م دئی، کچ یا خوشکی نازا پیاوی به‌ناوی «کاک عیسا» که ناوی «ئامان» بوه ماره‌ده‌بزی، که مه‌لا صالحی باوکم، له‌م «ئامانه» یه، کاک عیسا پیاویکی بلیه‌ت و به‌دین و له‌بنه‌ماله‌یه‌کی ئابنی کوردان بوه، پاشان له‌وی بارده‌کاو ده‌چینه دئی «که‌مه‌تو»؛ له‌ویشمه‌وه ده‌چینه دئی «خوردهلوکی» که لیره‌وه «مه‌لا صالح» ی باوکم ده‌چینه به‌رخویندن. ماوه‌یه‌کی زور له‌خزمه‌ت زانای پایه‌به‌رز، «مه‌لا شیخ عبدالله» ی کانی که‌وه، له‌دئی «کانی که‌وه» لای سه‌فر که‌سی عیلم‌وکه‌مالی کرده، زورتری هیلمه‌کانی به‌چاکی خوینده، ئموکاته «کانی که‌وه»، کانی عیلم‌و زانست بوه، به‌لام ئیستا چولمو نه‌نیا مزگه‌وته‌که‌ی به‌سه‌ر پاوه، به‌زه‌حمی خودا زاوه‌ستاوه. باوکم له‌دورانی فه‌قن‌یه‌تیدا، هه‌ر له‌بنه‌ماله‌ی «حاجی خواکه‌ره‌م» کچیکی زیر و به‌شهرم و حه‌یا، به‌ناوی «خه‌جیجه» ی کچی حاجی (= دایکم) ماره‌ده‌بزی و هه‌ر له‌سه‌رمالی باوکی «عبدالله زیویه» یشی داده‌نی و خزی ده‌چینه‌وه بزه‌قیه‌تی، له‌گه‌ل خوالی خوشبو «مه‌لا عبدالحمیدی قدسی» له‌خزمه‌ت زانای به‌ناویانگ، به‌رزوبه‌شوله‌وه‌ک مانگ بخوشه‌ویستی لای باری، دل‌سوزی کوردواری، گولی سه‌رته‌لی باغی شیخ عمرابن‌القره‌داغی، دا؛ کتیبی «جمع‌الجوامع» له‌عیلم‌اصول‌دا ده‌خوینی، له‌م کاته‌دا «مه‌لا عبدالمجید» ی برای مه‌لا «عبدالحمید» له‌خزمه‌ت کاکیدا سوخته بوه، پاشان به‌ئیجازه‌ی ماموستای ده‌گه‌زیته‌وه بۆ کوردستانی نه‌م دیو و ده‌بن به‌مه‌لا ده‌چینه دئی «مامه‌شا». له‌م کاته‌دا من ته‌مه‌نم یه‌کسالانه بوه، [۱۳۵۲ کزچی]؛ پاشان ده‌چینه قشلاخی سه‌ر جاده (قشلاخی صالح‌به‌گ)؛ زوری پیناچی له‌ویش بارده‌کاو ده‌بن به‌مه‌لا قشلاخی سه‌ری (قشلاخی ئه‌فغانان). نه‌وه‌نده‌ی پیناچی که‌شه‌زی مان‌ویرانکه‌ری دوه‌مه‌ی جیهانی هه‌ل‌ده‌گرسن و پزوسکه‌ی ئیران و کوردستانیش ده‌گریته‌وه، له‌

خمرمانانی ۱۳۲۰ هه‌تاوی، ئیران ده‌بیتته زه‌پیلکه‌ی سوپای «زوس» و «ئینگلیس» و شیرازه‌ی ده‌ولت ده‌په‌زدی و گشت ناوچه‌کانی کوردستان ده‌تالوزی، هه‌ل په‌رستانی خوانه‌ناس، هه‌ل به‌خه‌نیمه‌ت ده‌ژمین، خوله‌یاسای مرۆقانه‌ی و قانونو قورشان ده‌بوترن. ده‌س ده‌که‌ن به‌زاووزوت و ده‌س دریزی به‌مان‌وسامانی کوردی هه‌زار، له‌م کانه‌دا (۱۳۲۰) هه‌تاوی کابرایه‌کی تهننگ‌به‌ده‌ست، نه‌پ ده‌دانه‌سەر «قشلاخ» و داگیری ده‌کا. باوکیشم کاتی تهن‌ده‌فکری و ده‌روانی، هیزی پهن‌ناشکی و ناتوانی که‌ئهم زالمه‌بمزور له‌دی و ده‌رونی، به‌فه‌رموده‌ی پیغه‌سه‌ر (درودی خودای له‌سه‌ن) من رأی یه‌نگم منکرأ فلیتیره‌بیده‌مان لم‌یستولج فیلسانه‌به‌زمانی زوت پینی ده‌فرمن: چون‌ئهم کاره‌ی تونازه‌وايه، هوی توزه‌یی و توله‌ی خودایه، من له‌م دی بارده‌که‌مو ده‌زوم. به‌م جوژه‌باوکم له‌وی ده‌زاو ده‌چیتته‌سونج. به‌پیره‌وی له‌و زۆرتری پیاوماقولانی نه‌وی، له‌وی نامینه‌مو هه‌زکام به‌لایه‌کدا ده‌زۆن؛ دوی ماوه‌یی، ده‌یین به‌مه‌لای پیش‌نوژی و ده‌رس‌ویژی سونج.

خه‌لکی ئه‌موکاته‌هه‌ر چه‌نده‌زۆر ده‌س کورت و هه‌زار بون و هه‌والی ماشین، به‌رق، تله‌فون، رادیو و تله‌ویزیون و په‌خه‌چالیان نه‌ده‌زانی، به‌لام زیزو شکۆیه‌کی تایبه‌تیان بۆ عالم و زانای دینی داده‌نا، له‌به‌ریان ده‌مردن و به‌قه‌سه‌یان ده‌کردن، به‌چاری شه‌رح و قورشان به‌سه‌ل‌ان و هه‌زام زه‌وا و نازه‌وايان ده‌روانی؛ به‌نامه‌ی ژبانی خویان له‌مه‌لا ده‌بیست و خۆشه‌ختی خویان له‌په‌پزه‌وی شه‌رح‌موه‌ده‌زانی. به‌تایبه‌ت به‌زیز مه‌لا صالحی خوالی خۆشبو ئه‌وه‌نده‌زوخۆش و زمان‌پاراو و قسه‌زه‌وان و ده‌ق‌ویژو دژی زۆروژوان و خه‌لک‌دۆست بو که‌خه‌لکی له‌باوک و که‌س و کاریان خۆشتریان ده‌ویست. به‌م شیوه‌قه‌سه‌ی زه‌وا بو. چون‌کارو مؤه‌یزمو ئاسۆزگاری هه‌ر بۆخودا بو، ته‌نانه‌ت «ناخا» به‌ده‌سه‌لانه‌کانی ئه‌و ده‌م له‌به‌را به‌ریا بێ ده‌سه‌لات بون.

ماوه‌ی دوی زودای خه‌رمانانی (۱۳۲۰ هه‌تاوی) نه‌حه‌مه‌داخای قه‌ره‌گوز له‌گه‌له‌چل‌په‌نه‌جا سوارچا‌کدا هاتون بۆ سونج تا په‌کی له‌کچه‌کانی «خانی به‌بوکی به‌رن و بیگوزنه‌وه» کاتی که‌بوک سوار ده‌که‌ن، به‌زه‌سم‌ویاسای ئه‌و ده‌م به‌ده‌ستوری ناخاکان کچ و کوزی ناو دی گرتبویان و هه‌ل ده‌په‌زین، (من که‌لای شاییه‌که‌زاوه‌ستا بوم، چون‌هیشتا ئه‌مه‌نم له‌سوره‌دا نه‌بو که‌زه‌وا و نازه‌وا به‌ناسم و چیی ئانه‌وتوانج بێ) «پتم باوکم گۆچانیکی پهن‌به‌ئه‌سپایی به‌ره‌و «زه‌ماوه‌نده‌که» دیت، هه‌ر له‌وه‌نده‌ی سۆسه‌یان کرد که‌باوکم هات؛ له‌چاولیک‌نانیک‌دا، زه‌ماوه‌ند به‌تال بو و هه‌رکام په‌له‌په‌زوه‌ی بو که‌خوالی خۆشبو «مه‌لا صالح» نه‌بیبینی. بزێ خویان به‌گادینه‌دا کرد، بزیک‌ی تریش به‌کۆشکه‌لانه‌دا؛ ئهم زوداوه‌نیشانگه‌ری زیز و پله‌وپا‌په‌ی مه‌لای ئه‌موکاته و هه‌یاو شه‌رمی خه‌لکی نه‌و

سردمه مه یه. کاتی خه لکی واین مه لا و زانایش دهین کاری هر بو خودا بن. ثم زانا بلیمهت و ژیره، ثم عالمه بهزا و تهگیره، ماوهی پازده (۱۵) سالان، بن پسانه وو بن و چان؛ تمهینی پز بهرو به ره می له زینی دیندا برده سر.

شه ووزوژی بو نه بو، بن پشودان ماندو نه بو، خه لکی له خراپه لاده دا، به دمور و دهرسی قورزان دهستی شه یثانی یاده دا، لم ماوه که مه دا هزاران شه می له دلئی نیمانداراندا هل ل کرد، ده یان فه قینی بارهینا و زنی و زه سمی دینی فیر کرد. ثم چه ند زانا بهر زانه نه مامی دهستی نه ون، له مه زرای شرعی نیسلام ناوی شه وای شومن: ۱- به زیز مه لا عبدالقادر فایض ۲- به زیز مه لا محمد رضایی ۳- مه لا عمر رحیم پور ۴- مه لا جه لالی شافیعی کورد (نوسه ر) ۵- خوالی خوشبو مه لا سید طاهر وزمه له ۶- خوالی خوشبو مه لا حسین کوزه زای بله بهستی ۷- خوالی خوشبو مه لا رشید سوله یمانی ۸- خوالی خوشبو مه لا عبدالله سهرابی ۹- مه لا علی شرافتی و ده یان فه قینی تری بن گه یاند. ثم زاته دلسوزه، به زوژدا دهرسی فه قینی دهو ته وه؛ له نیواراندا کتینی چه دیسی لیک ده کرده وه و خه لکی به ره خودا ده برده وه؛ له شه وانیشدا ژبانی صحابه و یاران پیغه بهری مه زنی (د. خ) بو خه لک ده گیرا وه، نوستوی وه خه بهر ده هینا و له زنی لاده رانی وه سه رزی ده هینا وه. بهم شیوه تا ناخرین کاتی ژبانی و دوا چرکه ی مانی، له دهرسی فه قینی و خزمهت به کوردی هزار سانی خوی نه ده گرت و کاتی نه بیوو قه رار- تا نه و کانه یش که به دهنگی زولان و خوشی یا آیتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیة مرضیة بانگ کراوه. زوحی شیرینی له بهرواری پازده (۱۵) ی زینه ندانی سالی ۱۳۳۵ هه تاوی به فه رمانی فادخلی فی عبادی و ادخلی جنتی^(۳) به ره خودا گمزا وه- به زه حم و به زه ی خودا له دهر دو زه نجی ثم دنیا به چه سا وه - نه بهک، نه دو نه جاری؛ بن ژومار زه حمه تی خودای به سه ردا باری.

مه لا جه لالی شافیعی کورد

من - مه لا جه لالی شافیعی کورد - کوزی مه لا صالح، کوزی عبدالله زیویه می، کوزی یوسف، کوزی حاجی خوا که زه م، کوزی مام جه مشیر، له روژی نوزده ی مانگی محرمی سالی هه زار و سیسه دو په نجاویه کی (۱۳۵۱) کوزی له دینی (چول مه لوی) فه یزوللا به گی له دایک بووم؛ شه ش حموت سالانه

بووم له خزمهت باوکم دا دهستم کرد به خویندن.

همولین وشه یین که زمانمی یین پاراو کراوهو چاومی یین هه لآتوهو گویمی یین زاخاو دراوه و زهشی دلّسی یین شور دراوهو چرای دهر ونمی یین هه ل کراوه نم سن وشه پیروزه ی ناوی خودا بوو:

۱- یا الله، توفیقم دهی ۲- یا فتاح: پیروزم که ی ۳- یا رزاق: زرقم دهی.

نم سن وشه نامازه به سن ژیانی مرویه. «یا الله، توفیقم دهی» تا ژیانی نم جیهانهم به فهرمانی توبن، سه ره خوین، به شیوه یین بزومه دهر، که لهو لایش چاوم هه ره له توبن و نه سین دهر دی سه ر. «یا فتاح، پیروزم که ی»، به سوزم که ی، چرای زوناکی گلکوکو (مالی قه برم)، له گه ل خویم دا هه ل بگرم، نهوکات به زهزای تووه بهرم. «یا رزاق، زرقم دهی»، زرقی تا کپه رستی و زه مزای ژیانی هه ستیم به سه ردا بزرتی، له بگروه به رده ی زوژی دوا یی دهستم بگری و سه رم لن نه شه وینیی. پاشان له سه رزی وشوینیی پاشان، نه لغویم خویندو دهستم کرد به قورنان، دوا ی نه مانه به زهزای به دی هینه ری سو به جانی دهستم کرد به «تصریف زهنجانی» و له بهرم ده کرد به زهوانی، له گه ل نه مه یشدا له ناخی دل، به هه ست به کول، به ده ست و برد، سما یل نامه، ناگه مان، سه نگ تراش و «ای شده» م له به رده کرد، دوا ی نه مانه که لاسی به ک تا شه ش و «گلستان» م خویند، گوئی به فهرمانی باوک و دایکم بووم، مه گه ره له هه ویلدا نه بوایه تم بز ناوی سویند؛ کاری ما ت و توتنه وانیشم ده کرد، زه زه وه ی ژیانی ما لم به ز تووه ده برد.

له م عه د سه ده دا (۱۳۲۵/۱۱/۲۳ هه تاوی) باوکی زانای دلّسوزم به خه تی جوانی (عوامل جرجانی) بز نو سیمه وه، منیش له خزمه تیا ده مخویندو له بهرم ده کردو پینیدا ده چومه وه، پاشان «انموذج» و «تصریف» ی مه لاهلی و «وضع واستعاره» م نه واو کرد، تا ئیره خویندن و ژیانم له ما ت، له خزمهت باوکم، له دینی سونج به سه رده برد؛ له مه ولا، دهستم کرد به «کافیة» ی ابن حاجب کوردی، ده مخویندو له بهرم ده کرد هیدی به وردی، لیره دا باوکی به زاوتنه گبیرم، زانای بلیسه ت و ژیرم؛ فهرمانی یین دام، تا نموسی سه رکه شم بکه م زام، جار و باری سه ری له جو جره کانی دهر قه لئیم، تا خوری زانین و تیگه یشتن له تا سوزی میشک و دلّوه هه لئیم. له خزمهت ماموستای به زیزم «مه عبدالقادر فایض» دا چومه تور جان، بومه سوخته له گه ل فه قن زه حمانی «سوخانلویی» لاجان، یادی به خیره به ییمان وه که دهنگی خوش بوو، دلّ و دهره نمان وینه ی «چنور» ناودار و گه ش بوو، نهو کاته خوالی خوشبو حاجی بابا شیخ مابوو، حاجی ماموستا مه لا عبداللهی محمدیش دهرس ویز و مه لا بوو، زوژتری کافیم له خزمهت ماموستا «مه لاه عبدالقادر» دا خویندو دهریشم ده کرده وه، پاشان بووم به فه قتی به زیزی خوالی خوشبو سه یید «عبدالعزیز»، کوزی گه موره ی حاجی بابا شیخ، هه ره له دینی تور جان.

کافیهم تمواو کرد، دواپی چومه دینی باغلوچه، له خزمهت ماموستا مهلا «عبدالرحمن» طاهری دا دهستم کرد به کتیبی «سیوطی» بزیکم له خزمهتا خویند. دواپی گه زامهوه بو مالن و زورتری «سیوطی» م له خزمهت باوکم دا خویند. سالی ۱۳۲۹ هه تاوی چومه «قولقوله» له گه ل مهلا شیخ عدلی خوزمتایی و مهلا خالدی کوزی مهلا «عبدالکریم زاری» زفیقه فه قن بوین، پتیکهوه له خزمهت ماموستای بهزیزو پاریزکار «مهلا لطیف» ی باوکی مهلا «کریم» و مهلا «محمد» ی بانه پی دا ده مانخویند، کتیبی «ملتقطه» م لهوی نویسه وهو بزیکم له «سیوطی» خویند. مهلا «عبدالکریم» نزیکی تمواو کردنی بوو، مانگی زهمه زانی له مالن زاده بوارد؛ نهو زهمه زانه «قصیده ی بانث سعاده» ی به مهلا محمدی برای دهوتوه، منیش سما عم ده کردو ده شمنوسیه وه، پاشان چومه «بوگه به سی» له خزمهت ماموستا مهلا «نجم الدین» دا تفسیری سوزه تی «یس» م خویند. پاشان چومه سه قزو له مزگهوتی مهلا ابراهیم دامه زرام. له گه ل «مهلا حسین» ی حامیدی له خزمهت ماموستا مهلا «محمد امین» ی امام زاده «سیوطی» مان ده خویند (زهمه زانی سالی ۱۳۳۰ هه تاوی). دیسان گه زامهوه بو مالن و له خزمهت باوکم دا دهستم کرد به خویندنی «شرح النظام». دواپی ماوه پی چوم بولا جانو له دینی «قهره خدر» له خزمهت ماموستا «مهلا عبدالله» چند دهرسی «شرح النظام» م خویند. پاشان هاتمه وهو له خزمهت باوکم دا «شرح النظام» م تمواو کرد (بانه مه زی ۱۳۳۱ هه تاوی). پاشان له گه ل برای بهزیز «مهلا حسن» ی زه حیمی کوزی میرزا زحمانی «قه لای زه سولی سیت» بوینه برای گیانی و په یمانمان به ست پتیکه وه بین، چوینه دینی «قاجر» و له خزمهت ماموستا «مهلا محمد امین» دا چند دهرسم له کتیبی () خویند، به لام دواپی چند زوزان لهوی زویشترین و له «سه رخوز» دامه زراین (جوزهردانی ۱۳۳۱ هه تاوی). مهلا حسن دهستی کرد به «شرح عقاید نسفی» منیش دهستم کرد به (عبدالله یزدی) سه ماعی په کترمان ده کرد، دیاره له م ماوه دا من «فتح القریب» و بزئ له «منهاج نیما سی نوی» و بزئ له تفسیری قورئان و چند قصیده م له خزمهت باوکم خویند بوو، له گه ل خویندنی (عبدالله یزدی) (مقولات عشرة) و (قصاید عربی) سعیدیم تیکرا نویسه وهو له خزمهت ماموستا مهلا کامل دا گشتیانم خویند. له م ساله «دکتر مصدق» شالیاری ئیران، به دژی «شا» زاپهزی و فرمانی دابهش کردنی زهوی به سه ره لاکانی ئیراندا، زاگه یاندا؛ خه لکیش به دژی «شاخا» زاپهزین، له م بگروه به رده دا بزئ توشی نه هاتی بون، پاش ماوه پی «شا» به دژی ناوبراو زاپهزی و به دهستی «ارد شیر زاهدی»، «دکتر مصدق» ی له شالیاری خست. نه مجار هات پیچه وانه بوه وهو «شاخا» فه لاکانیان له دیکانیان ده کرد؛ نهی خویندنی وردی بهزیز، بزوانه و بزانه که بوچی خه لکی هه زاری کورد، وینه ی

توی «فوتیان» بی نیختیارو بی حال، هر تاوی به لایه کدا حهوا ده درین، بی مافو بی هیچ هدی له نیستمان و مال دهرده کرین؟ پاشان چومه دبی «شینخلهر» و په زاوی «شرح العقاید» ی تفتازانی و «اقصی الامانی» قازی ذکر یاو «مطول» ی تفتازانیم له خزمهت ماموستای به زیزو به دین ماموستا «مهلا شیخ حسن» دا خویند (سالی ۱۳۳۲ هه تاوی). پاشان چومه دبی «حه مامیان» نزیکی بوکان. له وی «جمع الجوامع» و «گلنبوی برهان» و «تهذیب الکلام» م له خزمهت ماموستای زاناو پایه بهرز «ماموستا مهلا علی ولزی» دا نهواو کرد (۱۳۳۳/۳/۲۳ هه تاوی تا ۱۳۳۴). نه ی خوینهران بزنان که من تا تیره گشت نه م «قصیده» عه ره بیانم چهند جار به سوخته کان وتیوه ره:

۱- قصیده طنطرانیه ی رشیدالدین وطواط ۲- لامیه المعجم ۳- لامیه العرب ۴- سبعمی معلقه
۵- قصیده بردیه ۶- بانث سعاده ۷- قصاید سعدی عربی.

پاشان به فرمانی باوکی دلسوزم چومه «سرا» و له خزمهت ماموستای پایه بهرزو زانای به زیزو شکو، خاوهنی کرده وی باش و عیلمی کوکو «ماموستا مهلا عبدالهادی» نه فخم زاده، خودا پیی بیه خشن «حسنى و زیاده»، په زاوی فرایض شیخ معروف، تفسیری بیضاوی، تحفه، هیئت، حساب، جبر و زور شتی ترم خویند. پاشان به فرمانی پیوا پاشان، نیجازه ی مه لایه تیم له خزمهتیا له دبی «سرا» و مرگرت (۱۳۳۴ هه تاوی). کاتی گه زاموه بو خزمهت باوکم. فرموی نه مه بهس نییه، ده بی له سنه یش نیجازه ی وهرگری، پاشان بزوی بو خزمهت مهلا باقر بالک، چون تریفه ی له دور دهروشی وه ک مانگ، زیره ک و زانایه کی وهها به ناوبانگ، هر شیاوی نه وه به نیجازه ی له لا وهرگری، دهرسی له خزمهتیا به خوینی و وینه ی لئ هه ل بگری. منیش و چانم نه داو نه سره وتم، خیرا به رهو سنه زئ که وتم؛ له وی، به ک دوشموی ماموهو له گه ل خوالی خوشبو «حاجی نه میر» چوینه خزمهت زانای بهرز و به ناوبانگ «مهلا محمودی مفتی» هه وه ل بزبار وا بو نیستحانم لئ وهر نه گری، به لام (مسئله) ی (رکابیه) ی لئ پرسیمه وه، دوا ی سی چرکه له سه رخق و بی چرکه، نویسم وه زامم داوه، که نه سلی له (۲۴) و له (۶۰۰) یش دروست و نهواوه.

ماموستای زانام پاش نه م وه لامه، وه گون گه شاهه، له خوشیا هه ستا و ماچی کردم و له لای خویمه داینام و سی (مسئله) ی به دهرس پی وتم و نیجازه نامه که یشی بو نیمزا کردم. دوا ی چهند زوزان به نیمزای زانای دلسوز «حاجی سه یید محمد شیخ الاسلامی» ش گه یشت. نه مجار هر له سنه وه به رهو مهریوان زئ که وتم، دوا ی دو زوزان بی و چان نه سره وتم، تا به خزمهت ماموستای گه وه گه یشتم؛ نهو گانه سالی ۱۳۳۵ هه تاوی، «سن» گه نمی ناوچه ی مهریوان، به تایهت شیله ی گه نمی دبی بالکی

مزبور، گمنی له ولات بریوو، خملکی کوردی هزار، نه فرۆکه یان بوو نه سم، نه ژار؛ تا ببیزژینو «سن» ی پین بکوژن، خوینی پیسی نمو دوزمه سیسه ی پین بمرن. خملکی بز به زیوه چون، نانی «گان» یان ده خوارد، زور به تلهخی زایان ده بوارد. به لام نیمه له زینی فیر یونو زانیندا، به ده نمان فیدای بهرزی زوچو گیان کردبوو، بهو حاله پیش له لای ماموستا مه لا باقر جیمان نه بوو، خمنی پین دهرسی دایگرتم؛ دووسن زوژان له خمه تا که وتم. به لام خودای ناگا به ناشکار و نیهان، به زیوه بهری بو نومهران، گری گو شایمو کار سازی کارانه، له چینه یا شامو کوردستانه، خوا «خملیفه احمد» ی بز ناردم، گمنی له گان بو هه لا واردم، له خزمهت ماموستا دایمه زاندم؛ بهم جزره په زاوی «دررالجلالیه» م له خزمهتیا خویندو له گان خویندیندا لیشم نویسهوه (زوژی هه شممه - ۱۴ - ی مانگی پوشه پیری سالی ۱۳۳۵ هه تاوی بهر بهری ۲۶ ذی قعدی سالی ۱۳۷۵ کزچی). پاشان له خزمهت ماموستادا چوم بز پینجوین (نمو کانه خوالی خوشبو شیخ عثمان لموی بو) دوی سح زوژان، لموی نیجازه ی بز نویسیم بهر بو دئی سونج که زامه مو ماهه پین له خزمهت باو کم دا مامهوه، تا له ۱۵ ی ره شه مه ی سالی ۱۳۳۵ هه تاوی باو کم له دئی سونج کزچی دواپی کرد، ره حمنی خودای له سهرین. له جیتی باو کم بوم به مه لا. بههاری ۱۳۳۶ هه تاوی ژم هینا، بههاری ۱۳۳۷ هه تاوی، بوم به مه لای دهرس ویزی دئی «سهر دراباد»، بهزاستی نموی شیای پیارهتی و جوامیری و مرۆقا بهنی مسولمانیکی نیماندار بوو، کاک جه هغمری نیلخانی زاده، سه بارت بهمن به جیتی هینا؛ ماوهی چوار سالان به چاکترین شیوه زیزی لن گرتم؛ زینانی خرمو ههشت هفتی بز به زیوه بردم. کاک سه لیمی برای ماوه پین زورم بز یاش بوو، به لام پاشا به دور زمانی بز له خودانه ناسه پوول و پلمو پارناسه کان، همروا به دنه ی هیندی له شه پتانه دین فرۆشه کان، له «سهر دراباد» دهر کرام، ته نانهت جی یان به کاک جه هغمریش لیژ کرد. چون له سهر منی کرد بووهو به گز درۆکانیاندا هاتبو، چومه «ته ره هه»، بههاری ۱۳۴۰ ماوه ی مانگیک و چه ند زوژان به خرم و هه فیکانیموه له م دئی ما پنهوه؛ یاخوا خویان لن زازی پین، هممو زوژی سن زومه، همروا زمن سن «موجومه» یان بو هه فیکان ده مینا و نه یاننده هیشته که هه قن نان به چیتیموه. خملکی به شه زهف و نان بده و نیمانداری «ته ره هه» که غیره تیان له کیوی میژویی «ته ره هه» بهر زتر بوو، به شیوه به کی له مهنده جوان، زیز و بایه خیابان بوداناین و دهستی هه دریان لن گرتین، که شیای نمویه له لاپه زه ی زیزی میژوی مرۆقا به تیدا بنوسریموه. له ناو کوز و کز مه ل گه لاند ا بوتریموه، پاش مانگیک و چه ندان زوژان، دیسان نه زانه، کوته که به ده سته کان، حهق نه بیسه قین له دله کان، نار دیان و له ته ره هه پیش دهریان کردم، هه فیکانیاپن لن پرش و بلاو کردم. چون حهق تاله و جی به ناحهق لیژ ده کا. نیشکی زانین

خوتن مژان، کاس و وز و گیتز ده‌کا. به هه‌له پیمان وابوو، به هه‌وا به‌ری تیشکی حه‌ق ده‌گرن، یا ژنگ‌وژاری تاوانیان له‌ئاوینه‌ی دل‌ده‌سزن، به هه‌له‌دا چوون، که به‌گژ حه‌ق‌دا چوون. حه‌ق به‌یزه‌وی کردن له‌قورئانه، وه‌دواکه‌وتنی پیغه‌مهر گیانه؛ که‌سن وایی، ئاسه‌واری نه‌خشاوه، له‌لاپه‌زه‌ی سه‌رنویشتا ناوی به‌چاک نوسراوه، به‌لام‌ئه‌وانه‌ی دژی حه‌قن، بیجگه‌له‌ناوی خراوی و نه‌هاتی و روزه‌ره‌شی چی‌یان له‌دوا به‌جی‌ماوه؟

ئاخا سه‌یید «محمدامین»ی تهره‌فه و ئاخا «سه‌یید عبدالله»ی سه‌ریا‌غچه، زوریان زه‌حمت بۆ‌کیشام، له‌پیتناوی پیش‌چونی مه‌زام؛ به‌لام‌ناوی زۆردار به‌ره‌وژور هه‌له‌ده‌گه‌زی. له‌ناکام‌دا جه‌م‌ده‌به‌ستنی وه‌سه‌رخوی ده‌گه‌زی. کاتیکی زانی تلی خوارد و ناوی تۆله‌بردی، بئ‌که‌س و کار و خزم‌وبرا، ماوه‌به‌نامه‌ردی، پاشان به‌ناوی خوداوه‌ندی، زوم‌کرده‌کوردستانی ناوه‌ندی. به‌زا و ته‌گیبری «ماموستا مه‌لا عیداله‌ادی» بژی به‌سه‌ریا‌هه‌زاران زه‌حمت و شادی، به‌خیر و خوشی و به‌سلام؛ له‌دیتی «ئیرانشا»ی تیله‌کو‌دانه‌زرام (به‌هاری ۱۳۴۰هه‌تاوی). له‌م‌ساله‌دا دابه‌ش‌کردنی زه‌وی زاگه‌یه‌نده‌رابوو، ناوری دووبه‌ره‌کتن هه‌له‌کرا‌بوو. زۆردار، بئ‌زۆری هه‌ژاری ده‌چه‌وسانه‌وه، زانی دلسۆزی خوداناس، خه‌لکی بئ‌ده‌سه‌لاتنی ده‌بوژانه‌وه. له‌م‌ساله‌به‌هۆی پشتیوانی له‌چینی هه‌زار، به‌ده‌ست و پیتوس و به‌زار، زۆرو‌یژان داویان بۆ‌نامه‌وه و درۆیان بۆ‌هه‌له‌به‌ستم؛ خودا‌پشتیوان بئ‌چ ده‌ره‌به‌ستم. بئ‌م‌جۆره‌له‌به‌ندیخانه‌خرام، به‌ده‌سه‌نده‌وه بۆ‌لای زۆردار برام. له‌به‌ندیخانه‌ی شاری سنه، ئه‌م‌شیرعم بۆ‌خوالی خوشبو «شیخ‌معتصم‌ی‌حیسانی» نوسی؛ ئه‌ویش مه‌ردانه، یارمه‌تی دام‌وله‌به‌ندیخانه‌به‌ری‌دام:

جه‌نابی شیخی عه‌زیز و به‌دین	زۆله‌ی شیرینی شیخ‌حسام‌الدین
سلام‌ه‌سلیک‌له‌ریگه‌یی دورو	بۆ‌شیخ‌معتصم‌به‌دلی‌مه‌سرور
هه‌رچه‌فره‌ریب‌وله‌خزمه‌ت‌دورم	به‌لام‌په‌روانه‌ی‌شهمی‌حوزورم
ده‌سته‌گولتیکی‌بۆن‌خوش‌زه‌رد‌و‌سور	گه‌شی‌هه‌لاله‌وه‌نه‌موشه‌و‌چنور
پیشک‌ه‌شتی‌ده‌کا‌و‌بۆتی‌ده‌نیروی	له‌ناو‌زیندانا‌یه‌که‌به‌چکه‌شیری
من‌که‌شافی‌عمیم‌جه‌لالم‌ناوه	مه‌لای‌ئیرانشام‌له‌زوی‌قضاوه
وام‌له‌زیندانا‌بئ‌تاوان‌و‌سوچ	به‌چهن‌تۆمه‌تی‌بئ‌ئه‌ساس‌و‌پوچ
حیزبی‌شه‌یتان‌و‌به‌دکار‌له‌میژه	ده‌ستی‌تۆمه‌تیان‌بۆ‌من‌دریژه
وابزانم‌به‌دکار‌تۆمه‌تیان‌داوه	وه‌عزم‌به‌قورئان‌ئیسخ‌لالی‌ناوه

حق ویژی نابی بکری لهم خاکه
 حق ویژه و یه قین هر حه قیش دهلی
 دوزمانانا دیاره چسونه ته سازمان
 چی یان ویستوه تیکیان خستوه
 به دکار بی و پینوس بومن بگیزی
 به هزار فر و دروو دهله سه
 به هزار سوکی و ئابزوی بر او یان
 دانه یان داناله سه ر داوی فیل
 دلی سه ره نگیان له من کرده پز
 منیان به جهرده و زیگر داناوه
 سه پری قه هقهرای نهوژو که وایه
 زانایان نهوژو بی دهرس و بیارن
 هر که س حق ویژه بی جیگه ی زیندانه
 به لام بابا به دکار زور چاک بزانی
 چسرای زوشنی واعظانی زنی
 به پسنی نه زان ناکوژی ته وه
 زابهری به بپیر دوزی عه نیقن
 باغچه ی گولانن، گولنی دلانن
 له بهر به لادا کیوی مه حکه من
 هویسنی نه زم و زهوه وهی دینسن
 په نای بی په نای دیل و فه قیرن
 دروست و زابستن دوستی نه له ستن
 هیمهت بلندن، به زیز و زهندن
 له فه ساد دورن برای اصلاحن
 چون فه سادکار و پیشه ی شهیتانه
 بولسه وهس نه وه که به سازه

هر چند شافیمی ده پیشلی و بی باکه
 با هزار شهیتان بلی تو مه لی
 بویان رستوم ته شی بار یکان
 له دروو دهله سه هلیان به ستوه
 خوینم ده زیزی له سه هر دیزی
 به هزار فیل و دنه و وه سه وه سه
 به هزار سویندی ناحق خوراویان
 بوماسی گرتن دهراویان کرد لیل
 داوینسی پاکی منیان کرده شز
 خویان ناشتی خواز، سه پرنه و قاره
 له بهر به لایه نه وه ی مه لایه
 به لام خوین مزان به که لک و کارن
 به شی بسن به شی و لومه و لیدانه
 بهم چند دیزه دا وردورد بزوانی
 زانایسانی رون له شمار و له دی
 به حه چه ی زوردار نابری ته وه
 ده ریای عه میقن پز له عه قیقن
 نیشکی زوناکی هردو جیهانن
 بوزامی دلان دهوا و مه له من
 مایه ی سه بره رزی و خوشبه ختی ژینن
 زاهیر فروتن باتین نه میرن
 هر به عیشقی حه ق هه میشه مه ستن
 بوه هر دو دنیا په گسانه مه ردن
 دوژمنی شهیتان دوستی فه لاجن
 شهیتانیش برای بولسه وه سانه
 وینه ی دو پیشکه موزی هه زاره

ئەوه موخیلله که نامەردانە
 ئەوه موخیلله که دز قاسییە
 ئەوهی موخیلله شەمەری مەریدە
 خۆشەویستەکم ناشی نەزانی
 خوداپەرستی و اصلاح پیشەمە
 هەمیشە ناوم بە باش براوە
 هەرەك تیشکی خۆر دەوای دەردانە
 بەلام لای نەخۆش دیارە ناخۆشە
 وەئیلان و بەدگۆیی و فەسات
 حاشا من دورم لەو زاپۆرتانە
 ماھینەنی من دین و ویزدانە
 خۆماھییەتیش قەلبی محالە
 بێبەخشە گیانە دڵپەرشانی
 وەئیلا شوینی ئیمە وەفایە
 جاوانەنوسم حالێ خۆم بۆلات
 قەدەم زەنجە کە ی بچیتە سازمان
 دەنا زیندانی و لیدان قەزایە
 دەسبەندی پۆلانی سببیحی شیرە
 لەگەڵ سی براوین لە زیندانا
 علی بیگلری و ئاغای زەمانی
 هەر چوارمان زۆلە ی نەبەزی کوردین
 شافیعی نەمر لە نیو زیندانا

جەلالی شافیعی - ۱۳۴۲/۱/۲۸ هەتاوی

زیندانی سنە کوردستان

پاشان تا سالی ۱۳۵۰ هەتاوی لە دینی «ئیرانشا» ی تیلەکو، مەلا بوم. بەلام لە زاستیدا بەهۆی ئەوه

خه‌لکی نازا و به‌وه‌فا و به‌شه‌زهی «تیله‌کو» زیز و شکویه‌کی تایبه‌تیان بؤ‌داده‌نام، زۆرتری کاری زۆژانه و زوداوی نه‌و ناوچه به‌ یاسای قورئان و شهرعی ئیسلامی به‌ ده‌ستی من به‌ جوانترین شیوه به‌زیوه‌ده‌برا؛ خوا جه‌زای خیریان بداته‌وه، زۆژه‌زۆژ به‌ره‌و خیر و پیاوه‌تی بانترین بیاته‌وه.

سالی ۱۳۴۷ هه‌تاوی، له‌گه‌ل کۆزی له‌ مه‌لاکانی هاوبیرو بزو چوبین بؤ «کرماشان» و ئیمتحنانمان دا و بوینه‌ موچه‌خۆری ئیداره‌ی «اوقاف» ی سنه‌و له‌ زانکۆی شه‌وانه‌ی تاران قبول بوم؛ به‌زیز سالی له‌ زانکۆی «کۆمه‌ن‌ناسین»، سالی له‌ زانکۆی «ئه‌ده‌بیاتی فارسی» و چوارسال له‌ زانکۆی «حقوق قضایی» شه‌وانه‌ی تاران دا خویندم. تا سالی ۱۳۵۵ هه‌تاوی له‌ شاری سنه‌مامه‌وه. له‌م ماوه‌دا دو جاریان بؤ‌شاره‌کانی «ارومیه» و «کاشان» دورخستمه‌وه، به‌لام چون داویان بؤ‌ده‌نامه‌وه، خودای گه‌وره له‌سه‌ری ده‌کردمه‌وه و داوی ده‌پساندن و فیئله‌که‌یشیاگ پوچه‌ل ده‌کرده‌وه، داوی سنی چوار مانگ گه‌زامه‌وه بؤ‌سه‌قر و له‌ «اوقاف» ی سه‌قزدا نیشته‌جی بوم؛ «شا» ی قین له‌دل زۆرتری عالمه‌ شوژشگیزه شیعه‌کانی له‌ نیشتمانی خویان دورخستبوه‌وه و به‌ تایبه‌ت ناردبونییه‌ شاره‌ مه‌رزی به‌ سونییه‌کان. بزیکیان که‌وتبونه‌ شاری «سه‌قر»؛ دیاره‌ به‌ خه‌یالی باتلی خوی، شیعه و سونی پیکه‌وه‌ نیان‌کری، زیزی خه‌باتیان یه‌ک ناگری، داری به‌ری زاپه‌زینیان به‌رناگری، به‌کیه‌تی و کۆزیان سه‌رناگری. به‌لام ئه‌وه‌ی لای به‌نده‌ خه‌یاله، له‌لای خودا به‌تاله؛ چون هاتنی ئه‌م زانا شوژشگیزانه، به‌خاکی پاکی سه‌قزی کوردستانا، بو به‌ ناوری به‌تین و هیزی «گرکان»، هه‌رچی ناهه‌ق بوو «شا» و داروده‌سته‌که‌ی سوتان. به‌جینی ئه‌وه‌ شوژش دامرکی، کلپه‌ی سه‌ند، هه‌ژارانی ززگار کرد له‌ سیاچان و به‌ند، ئیمه‌یش قۆلی کوردایه‌تی و ئیمانمان لی‌هه‌ل‌مالی. پاشماوه‌ی «طاغوت» ی شامان له‌ سه‌قر و ناوچه‌ دامالی. داوینی مرقایه‌تی مان کرد به‌ لادا، ده‌ستی زۆروژیانی دور له‌ دین‌مان بادا؛ (۱۳۵۷ هه‌تاوی). به‌م شیوه به‌ جیهانمان زاگه‌ یاند که‌ خه‌لکی ئیران زینده‌، خایه‌ن به‌ دین و میلیه‌تی له‌ زباله‌دانی میژو خستوه، له‌ ۱۲ زی‌به‌ندانی ۵۷ ئیمام هاته‌وه، له‌ ۲۲ زی‌به‌ندان رژیمی شایه‌تی له‌ بیخ‌لابرد، ئالای کۆماری ئیسلامی ئیرانی له‌جی هه‌ل‌کرد. ئیمه‌یش له‌م زیبازه‌دا له‌گه‌ل برا و خوشکانی کورد، «شوژش» مان یارمه‌تی دا؛ نازا، ده‌ست‌و‌برد، به‌هیزی هه‌ست و بزوا و ئیمان، له‌ زنی گه‌ل و نیشتمان، زیبازی دین و مان و قورئان، هه‌رچیم له‌ ده‌ست‌هات کردم. زاستم بن‌درۆم، کوردم، به‌لام تورک و فارس و عه‌ره‌ب برامه، گشتمان بۆ‌نه‌و مه‌زامه، سه‌رمان زیبازی گه‌له، دوژمن له‌ حاستمان شه‌له. تا سالی ۱۳۶۱ هه‌تاوی له‌ ئیداره‌ی «اوقاف» ی بیجازدا مامه‌وه، پاشان خۆم «بازنشسته» کرد. له‌مه‌ولا تا ئیستا له‌ مالی خۆم دانیشتم و خه‌ریکی موتالا و نه‌دریس و خزمه‌ت به‌ گه‌لی هه‌ژاری کورده‌واری و نوسینی په‌زاوی

ثاینی و کۆمه لایه تیم. له خوای گه و ره ده خوازم که یارمه تیم بفرمیی تا ئه وک ئه رکی سه رشانسی بهنده به کی پالانتهی خودایه، به زیویه بهرمو به زوسوری بزومه حوزور؛ تائینستا ئه م کتیبانه م نویسه:

۱- جوغرافیای تاریخی کوردستان - بهرگی ۱ و بهرگی ۲ که بهرگی یه که می به ناوی خودا چاپ

ده کری.

۲- تفسیر قورئان به کوردی.

۳- زندگی امام شافعی (رضی الله عنه).

۴- ترجمه کلمات اربعه «مودودی».

که نه مانه هینشتا چاپ نه کراون.

(به‌سه‌رهاتی فه‌قیّ ئه‌حمه‌دی (داره‌شمانه)

له‌ ناوچه‌ی (مه‌رگه‌)ی کوردستانی عیراقدایه‌ک به‌ ناوی (داره‌شمانه) بوه‌که ئیستایش هه‌ر به‌و ناوه‌ به‌ ناوبانگه‌، له‌م دێدا‌گه‌وره‌ پیاوئێ به‌ ناوی (فه‌قیّ ئه‌حمه‌د) ژیاوه‌، که‌ وه‌ک میژوونوسان ده‌لین: بنه‌ماله‌ی هۆزه‌کانی (فیض‌الله به‌گی) و (بابان) ده‌گه‌نه‌وه‌ به‌م ئازا پیاوه‌، ئه‌م مرۆ به‌ ناوه‌، زۆر خواناس و زانا و پالۆته‌ و دلێز و جوامیر بوه‌، هه‌ر چه‌ند له‌ مآل و سامانی دنیا به‌هره‌یه‌کی زۆری نه‌بوه‌، به‌لام لاویکی ئازا و قاره‌مانیکی که‌م وینه‌ و تاقانه‌ بوه‌، له‌ فوت و فه‌نی شه‌ر و به‌ربه‌ره‌ کائیدا، گۆی پێشکه‌وتی له‌ گۆزه‌پانی مروفا‌یه‌تیدا برده‌وته‌ ده‌ر، هه‌روا ژیا‌نیشی به‌ مه‌ردانه‌گی و تیکوشان و قه‌ناعه‌ت برده‌وته‌ سه‌ر، له‌م کاته‌ دا، ئاوری شه‌ر له‌ نیوان سوپای موسلمانی (عوسمانی) و له‌شکری فه‌ره‌نگیان هه‌ل‌ئایسا بوو، فه‌قیّ ئه‌حمه‌دی داره‌شمانه‌که‌ مرۆیه‌کی به‌ بزوا و ئیمان، به‌ مه‌به‌ستی خه‌زا و به‌رگری له‌ سته‌می (فه‌ره‌نگیان) زئی ده‌که‌وتی، دوای بزینی زیگایه‌کی دور و درێژ، خۆی به‌ سوپای موسلمانی عوسمانی ده‌ناسینی، (فه‌قیّ ئه‌حمه‌د) مه‌لایه‌ و پکاری هه‌ر بۆ خودایه‌، دیاره‌ له‌ زئی خودادا مه‌ردانه‌ (شیر) ده‌وه‌شینی، کوردانه‌ هه‌لمه‌ت ده‌با و سوپا ده‌شکینی. کاتی سوپای (عوسمانی) پیروزی وه‌ده‌س دینی و سوپای (فه‌ره‌نگ) ده‌شکینی، سوپای (فه‌ره‌نگ) شهل و په‌ت به‌ره‌ و دوا ده‌گه‌زینه‌وه‌، به‌جوری شه‌رزه‌ ده‌بن که‌ تا ئیشتمانی خویان ناگرستینه‌وه‌، مآل و چه‌ک و سامانیکی زۆریشیان لێ به‌جی ده‌مینێ، زۆریشیان لێ به‌ دیل ده‌گیری.

فه‌قیّ ئه‌حمه‌دی داره‌شمانه‌، که‌ دلی له‌ لای خودای نیشتمانه‌، له‌م بگه‌ و به‌رده‌دا، که‌چیکی ئازا و شه‌رکه‌ری فه‌ره‌نگی به‌ دیل ده‌گری، به‌ ویستی خودا (که‌چه‌) دلی (فه‌قیّ ئه‌حمه‌د) ده‌گری، هه‌ر ئه‌وه‌یه‌ بۆی نامری.

که‌چه‌ له‌ هه‌ورازی بی بزوا‌یی سه‌رده‌که‌وتی، ئیمان دپینی و له‌ گه‌ل فه‌قیّ ئه‌حمه‌د به‌ره‌ و دینی (داره‌شمانه‌) زئی ده‌که‌وتی. ئه‌مجار به‌ جوته‌ سواره‌ ده‌گه‌زینه‌وه‌، بۆ دینی (داره‌شمانه‌)، له‌و‌ی فه‌قیّ ئه‌حمه‌د، که‌ شه‌می هیوا له‌ دێدا ده‌گری، به‌ یاسای شه‌رعی ئیسلام که‌چه‌ ماره‌ ده‌بزی، به‌لام که‌چه‌ مه‌رجی له‌ گه‌ل ده‌به‌ستی، تا به‌ کسآل نزیکی نه‌که‌وتی، (که‌چه‌) به‌ جو‌ری هه‌ست و نه‌وین و دلی به‌ (فه‌قیّ ئه‌حمه‌د) دابو، که‌ مآله‌ دارینه‌که‌ی (داره‌شمانه‌)ی پێ خوشتر له‌ ته‌ختی شابو، به‌م شیوه‌ له‌و نه‌غلینه‌ و زیزه‌ی که‌ له‌ گه‌ل خۆی هینابوی، مآله‌ گلینه‌که‌ی داره‌شمانه‌ی پتی زازاند هوه‌، دلی فه‌قیّ ئه‌حمه‌دی پێ لاوانده‌وه‌، هه‌ر ژوداوی که‌ ده‌ستی (قه‌زار و قه‌ده‌ر)، به‌ قازانج پێ یا زه‌ره‌ر، ده‌ی هینپته‌ سه‌ر زئی مرۆ، ئازمونه‌ و له‌ سه‌ر زینی داناوه‌، خه‌به‌ر داره‌ و له‌ خه‌وی وه‌خه‌به‌ر هیناوه‌، چون کاری خودا پێ حیکمه‌ت نی‌یه‌، عه‌مری درێژ شه‌رمی له‌ که‌س

نى يە، داىكە پىرە دال ژوناكە كەى (فەقى ئەحمەد)، كە سارد و گەرمى ژۆژگارى چەشتو،
 ئازەقى سەربەرەو ژورەى ژيانى ژشتو، گۆزەى سورە و لە كلى نازمون دەرھاتو، بەرز و
 نزمى زەمانى بژيو، ، تال و تفتى تەمن درىژى ديو، نابى لە حاست گىژە لو كەى پۆلە تەپ و
 تۆزى ژيان بەرزى، لە باتى ئەو دال خوشى (وەو يە) كەى بداتەو، لە دلە زاوكى و دودلى
 دەرېنى و يادى كەس و كار و نىشتمانى لە پىر بىاتەو، ژۆزى لە ژۆزان، بە دلى پۆلە دەرەد و
 ژان، بە ژوى گرژ و بەزمانى تفت و تال بو كەى دەدوېنى، (كچە) تازە بو كە بە جورى ئەم
 ژوداوە كارى لە سەر دە كا، بى ماتل بون چەك لە خوى قايم دە كا و سوار ئەسپى ھەوا دە بى و، بە
 داىكى فەقى ئەحمەد دە لى: بە كوژە كەت بلى: با وە دوام نە كەوى و خەم نە خوا بۆم، چون ئەوا
 مەن ژويشتم بو ولاتى خۆم، ئە گەر (فەقى ئەحمەد) ئاورى ئەو مەن ھەلى بگرتى، نە گەزىتەو و بە
 دوام دا بى دە كوژرى، (كچە) ئەمە دە لى و دە ژوا، پىرژنى بىچارە ھەرچى دە گرى و دە لاليتەو،
 ئاكامى نابى و كچە ناگەزىتەو، شەو كاتى (فەقى ئەحمەد) دە چىتەو بۆ مالى و داىكى
 كارساتە كەى بۆ دە گىزىتەو، بە خەمى كوژنە و نوئى وە دە تلىتەو، لە شەرمان و لە داخان لە خو
 دە بىتەو و دە بورىتەو، كاتى وە ھوش دىتەو، ئەسپى لى زىن دە كا و چەك لە خو دە دا و بەرەو
 نىشتمانى (كچە) زىى دە كەوى، دە دانە ژۆزان، بى حەسانەو و بى پشودان، زىنگا دە بژى و شەو
 لە گەل ژۆژگرى دە دا و ماندو يە تى ناناسى، تا دە گا بە دل بەرى شىرىنى، جىنى مە بەست و ئەو مەنى
 و دە لى: ئەى حەلالى بى وە فا، كەى لە ناو شىزە ژاندا يە جە فا، بگەزە دواو كە، ژيانى مە بى تو
 ناكرى، دال بازى تىز بالە و ھەرگىز نامرى، (كچە) دە لى (فەقى ئەحمەد) دە ستم بە داوئنت دە ستم
 لى ھەل بگرە، ناگەزىتەو دواو، لە بەرم مەمرە، چاكتەر و اىە بەرەو نىشتمانى خۆت بگەزىتەو،
 واز لە مەن بىنى و بەحەسپىتەو، كچە ھەرچى دە لى بگەزە دواو، (فەقى ئەحمەد) نايبىسى و ھەر
 لە بەر دلدارە كەى دە پارىتەو، تا بەلكو (كچە) دللى دامركى و بەرەو (دارە شمانە) بگەزىتەو،
 بەلام (كچە) پوشى (فەقى ئەحمەد) داخستو، كەمەرى بەر بەرە كانىنى بەستو، لە ناكاو ھىرش
 دە باتە سەر (فەقى ئەحمەد) و (شىرى) دە دا لە سەرى و لە ئەسپە كەى بەر دە داتەو، (فەقى
 ئەحمەد) بى ھوش دە كەوى، كچە بەزە بى پىدا دى و لە ئەسپە كەى پىدا دە بى و لى دە نەوى و
 سەرى بەرز دە كاتەو، دە بىنى برىنە كەى دەم دە كاتەو، بە (شە دەى) خوئى سەرى بۆ دە بەستى و
 ئەسپە كەى بە سنگى دە بەسپىتەو، كىسە يە كى زىژىشى لە ژىر سەر دادەنى و، زىگى خوى
 دە گرىتە بەر و دە ژواتەو.

(فەقى ئەحمەد) پاش ئەو يەكە وە ھوش دىتەو، دە بىنى نچىرى لە دەست دەرچو، خوئىشى
 برىندارە و كىسە يەكى زىژى لە ژىر سەر دانراو، كىسە زىر كە ھەل دە گرتى و بە ھەزار زەحمەت

سوار ده‌بی و خوئی ده‌گه‌نینه‌توه (داره‌شمانه). پاش ماوه‌یی که برینه‌که‌ی چاک ده‌بینه‌توه، کیسه زیزه‌که، له‌گه‌ل خوئی هه‌ل ده‌گری و به‌ره‌و نیشتمانی کچه‌ماره‌کراوه‌که‌ی زئی ده‌که‌وتی، پاش چوار مانگان ده‌گاته‌شاری (کچه‌که) و له‌مالی پیره‌ژینیکی به‌بیر و زاچه‌شار ده‌گری

(فه‌قی نه‌حمده) بزئی له‌زیزه‌که‌ی ده‌دا به‌دایه‌پیره و ده‌لی: دایه‌گیان نه‌م زیزه‌باخت که، هه‌رکاتی ته‌واو بو‌زیزئی ترم لی وه‌ربگره، دایه‌پیره‌زور‌شاد و خوشحال ده‌بی و وینه‌ی کوزی خوئی خزمه‌تی ده‌کا، (فه‌قی نه‌حمده) که هه‌میشه له‌پرس و جوئی کچه‌ماره‌بزاوه‌که‌یدا ده‌بی، زوژی ده‌لی: دایه‌گیان ئایا له‌و دیلانه‌ی که سالی زابردو که‌وتبونه‌ده‌س موسلمانه‌کان هه‌چکامه‌یکان گه‌زاونه‌توه؟ دایه‌پیره‌ده‌لی: به‌لی، دوسی مانگ له‌وه‌پیش کچی یه‌کئی له‌گه‌وره‌پیاوانی نه‌م شاره‌گه‌زاوه‌توه، هه‌ر له‌م زوژانه‌یش‌دا، ده‌یان‌ه‌وی بیده‌ن به‌ئاموزایه‌کی خوئی، به‌لام کچه‌لوتی پیداناهینی و به‌ئامان و زامان پیوه‌ی نانوسی، کچه‌هه‌میشه‌خه‌مبار و ده‌س به‌ئه‌ژنویه، دیاری نادا که له‌به‌ر نه‌تووسی ئاموزا که‌یه‌تی، یا له‌دوری لاهه‌ موسلمانه‌که‌یه؟ (فه‌قی نه‌حمده) ده‌لی: دایه‌پیره‌زازیکی نه‌نینیم هه‌یه، نه‌گه‌ر به‌لینی دایک و فرزه‌ندیم پی ده‌ده‌ی که زازه‌که‌م نه‌زرتینی، نه‌وه‌چیم له‌دل‌دایه‌بو‌تی هه‌لده‌زیزم، به‌سه‌رهاتی تال و شیرینی خومت پی دیزم، دیاره‌تویش له‌م کاره‌ساته‌قازانج ده‌که‌ی، دایه‌پیره‌سویندی گه‌وره‌ی بو‌ده‌خوا و ده‌لی: تاگیان له‌به‌ده‌نما پی بو‌خزمه‌تت ناماده‌م، زازه‌که‌ت به‌که‌س نالیم و وه‌ک کوزی خوم دلسوزیت بو‌ده‌که‌م، به‌گیان له‌م زئی دا تی ده‌کوشم (فه‌قی نه‌حمده) ده‌لی: دایه‌گیان من به‌خاتری نه‌وکچه، که‌ماره‌بزمه، خوم خسته‌ته‌گیژاوی مان و نه‌مان وه، پاشان له‌هوه‌ل تا ناخر کاره‌ساتی بو‌ده‌گیژینه‌توه، دایه‌پیره‌ماوه‌یی ده‌گری و پاشان ده‌لی: کوزم ناو‌نیشانیکیم پی بده، تاکاتی دیم دلی له‌لای توئه، نیشانه‌که‌ی پی ده‌ده‌م و زازه‌که‌ی لی دهر ده‌بزم، نه‌گه‌رنا، چون‌چوم هه‌ر به‌و جوژه‌ده‌گه‌زیمه‌وه، (فه‌قی نه‌حمده) (کلکه‌وانه) یادگاریه‌که‌ی ده‌دا به‌دایه‌پیره و ده‌لی: نه‌مه (ناو‌نیشان)ی دل‌داریه، چیش به‌باش ده‌زانی بیلی. زوژی دواپی دایه‌پیره‌به‌ره‌و مالی کچه‌زئی ده‌که‌وتی دواپی سلام و لی پرسین بو‌ی دهر‌ده‌که‌وتی که: (کچه) دلی له‌لای خوئی نه‌ماوه‌کپ و بیده‌نگ، کز و داماره، پاش ماوه‌یی ده‌لی: کچه‌که‌م با بزانه‌هوی نه‌م گشت خه‌م و په‌ژاره‌ت کامه‌یه، خوئه‌گه‌ر له‌دوری نه‌و جوانه‌موسلمانه‌ نه‌ونه‌مامه‌یه، چ مزگینی به‌کم پی ده‌ده‌ی، نه‌گه‌ر هه‌والی نه‌وت بو‌نینم، ته‌می خه‌مت به‌سروه‌ی به‌یانی دل‌دار بزه‌وینم، کچه‌ده‌لی: به‌حه‌زرتی مه‌سیحت سویند ده‌ده‌م، خیرا که‌دهرم بینه‌له‌ دهریای شه‌وه‌زه‌نگی خه‌م، هه‌رچی له‌دل‌تایه‌هه‌لی زیزه، چی خوشه‌دایه‌گیان هه‌ر نه‌وه‌بیزه، چون له‌میژه‌من خوم ده‌خومه‌وه، به‌ره‌و نه‌مان و هه‌لدیزی تالی ژین دهرومه‌وه، له‌تو مزگین و

لە من گيان، لە من زير و لە تو بەيان، پاش ئەم و تو و يژه، داىە پيرە (كلکەوانە) يادگارى يە كەى
 بى دەدا و باسە كەى بو دە گيريتەو، پاشان مشتى زيرى لە بەر دەم داىە پيرە دانا، كيسە يە كيشى
 پيدا و وتى بىدە بە (فەقى ئەحمەد) و بلى: ئەسبایى پيوستى سەفرى لى سازكا و ئەسپيكيشى بۆ
 من لى بگرى، تاكاتى خۆى ديت، داىە پيرە تویش هەمو رۆژى وەرە بۆلاى من، بەلام ئىستا بۆ
 و بەو لاوہ قارەمانە بلى، من لە كردهى خۆم پەشيمانم و داواى لى بوردنم هەيە، چون ناقرمانى
 توام كرد و لە فەرمانى خودام لادا، ئەمجار داىە پيرە گەراوہ بۆ مالى و مژدەى دا بە (فەقى
 ئەحمەد) و كيسە زيرە كەيشى پيدا، فەقى ئەحمەد لە خوشيا سوجدەى شوكرى برد و سوپاسى
 خوداى بەجى هينا.

بەرى بەيان فەقى ئەحمەد دەچيتە بازار و ئەسبایى سەفرى لى سازد دە كا و ئەسبى لى
 دە كرى، ساز و باز لى دادەنیشى، داىە پيرە هەمو رۆژى دەچى بۆ مالى كچە و هەوال بۆ فەقى
 ئەحمەد دى نيتەو، وا هەل دە كەوى رۆژى ناموزاى كچە سەرى لە كچە دەدا و دەبينى كچە لە
 بىرى خەم و دەرياي خەفەت و گىژاوى نارەحەتيداىە. توژە دەبى و دەلى ئە گەر دلە لاى
 موسلمانە كانە بۆ هاتىو، ئەم ئوينەت دە گوژى باشە، ئەگينا ئەتدەم بە دەم شىرى ئاودارەو،
 كچە لەم قسە تالە و لەم تانە تفتە ئوقرە بە خۆى ناگرى، زوورى لاق هەل دەستى و لە داخا هاكا
 بەرى، بەلام لىو لە لىو نابزىوى و لە دلى خویدا دەلى: دەى خۆى، پاش چەند رۆژان هەلى بۆ هەل
 دە كەوى، لە مالى باى بىكى پيوست زير و ئەنتىكە هەل دە گرى و بە داىە پيرە دەلى، بە (فەقى
 ئەحمەد) بلى: سبەى شەو لە فلان شوين لە دەرەوہى شار، حازرىن تا دەى گەم، داىە پيرە ئەم
 هەوالە دەباتەو، (فەقى ئەحمەد) هەر شەو ئەسپە كان ساز دە كا و كەل و پەلى سەفەر تىك دەنى
 و لە شوينى ديارى كراودا لى زادەوہستى و ماتلى ديتنى دلەرى دور ولاتى دەبى، لە نيوہى
 شەودا كچە خۆى پزچەك دە كا و كەرەسە و ئەسبایى سەفەر هەل دە گرى و خۆى دە گەيەنى بە
 فەقى ئەحمەد، لە گەل داىە پيرە لاوى پالەوانى ئەويندار لە خوشيا دە گرى، پاشان سىسەد
 دىنارى زيرى سور دەدا بە داىە پيرە و خواحافيزى لى دە كەن و جوتە سوارە لى سوار دەبن و
 دەرون، ئەو شەو تا رۆژ و ئەو رۆژەيش تا توانيان بە گورجى زيگانان بۆ.

لە داوينى كيوى لە سەرچاوہ كانى يە كدا لى دادەبەزن، تا ماوہى بەستينەو و شتى بخون،
 ناكاو لە دور توژى سوارەى دەردە كەوى، كچە دەلى: دوستى خوشەويست ئەو دەستە سوارە بۆ
 گرتنى ئىمە هاتون، تو مەترسە و خەمت نەبى، كە من بە ويستى خودا دەماريان دەردىنم، ئەم
 خورجىنە زيرە لە گەل خۆت هەل بگرە و بچۆ بۆ سەر ئەو كيو، ئە گەر من زىندەم ديمەوہ بۆ
 لات، ئە گەر خۆ نەيش مام و كوژرام هەر جوړى دەتوانى خۆت زىگار بكە و بۆ، (فەقى

نه‌حمه‌د) ده‌لئی گیانی عه‌زیم، چون من دئلم تو به ته‌نیا خو بخه‌یته ناو نه‌و له‌شکره‌وه، من بو خوام شه‌لای نه‌وانت له‌ سهر لاده‌بم، کچه سویند ده‌خوا نه‌گهر له‌ سهر نه‌و کئوه بیسته خواره‌وه من خوام ده‌کوژم، چیم وتوه ده‌بی وابکمی، پاش نه‌م وت و ویزه، کوژه بهره‌و لو‌تکمی کیولائی ده‌که‌وی و کچه له‌ سهر زیگی سوپادا زاده‌وه‌ستی، ناموزای کچه به‌سه‌د سواره‌وه ده‌گاتی، کچه وینه‌ی شیر ی برسی هیزش ده‌باته‌ سهر سوپای ناموزاکمی و، له‌سه‌وه‌لین هه‌لمه‌تا ناموزاکمی به‌ شیر دولت ده‌کا و چندکه‌سی تریشی ده‌کوژی، پاشان زاده‌وه‌ستی و ده‌گوزینی و ده‌لئی: ده‌ستم لئی هه‌لبگرن، نه‌گه‌رنا دانه‌یکتان ده‌رناکه‌م، دوا ی نه‌م هه‌زه‌شه پاش ماوه‌بی سواره‌کان ده‌گه‌رینه‌وه. نه‌مچار کچه به‌سلامه‌ت به‌وه‌سلئی فه‌قی نه‌حمه‌د شاد ده‌بی، نه‌و روزه له‌سهر نه‌و کانیه‌ ده‌سه‌ئینه‌وه، نه‌مچار به‌جوته‌ سواره‌ بهره‌و دئی (داره‌شمانه) ده‌گه‌رینه‌وه، دایکی فه‌قی نه‌حمه‌د به‌دیتی کوژ و بوکه‌ خوشه‌ویسته‌که‌ی زور خوشحال ده‌بی و خه‌لکی دئی پیشوازی لئی ده‌که‌ن و پاش چند روزه‌ان، فه‌قی نه‌حمه‌د کچه ماره‌ بژاوه‌که‌ی ده‌گوزینه‌وه.

دوا ی ماوه‌بی خودا کورئیکیان پخ‌ده‌دا و ناوی ده‌نین (سلیمان)، کوژی دوه‌میان ناو ده‌نین (عبدالله) کوژی سئ هه‌میان ناو ده‌نین (بابامیر)، کاتی (سلیمانی) کوژه‌گه‌وره‌ی ده‌گاته‌ته‌مدنی هه‌زه‌ده (۱۸) سال (فه‌قی نه‌حمه‌د) کوچی دوا یی ده‌کا، دوسال پاش نه‌و، دایکی خوشه‌ویستیشی نه‌مری خودا به‌جه‌ی دینی، پاش ماوه‌بی دیسان له‌نیوان سوپای (عثمانی) و (فه‌زه‌نگیان) دا ناوری شه‌ر هه‌ل ده‌گرسی (سلیمان) که‌زه‌سم و یاسای قاره‌مانه‌تی و نازایی له‌باوک و دایکی وه‌رگرتبو، ناوبانگی نازایی و پاله‌وانه‌تی ناوچه‌ی پزکردبو، چل سواری نازا و نه‌به‌ز و له‌کل ده‌ره‌اتو و نیمان‌داری کورد، له‌ده‌وری خوئی کو ده‌کاته‌وه و، بهره‌و (قوسته‌نه‌نیسه) زستی ده‌که‌وی به‌ته‌قدیری خودا له‌وکاته‌دا که‌نه‌مان ده‌گه‌تی، ده‌بینی که‌سوپای فه‌زه‌نگیان زوریان بو سوپای (عثمانی) هیناوه، له‌یه‌کی له‌قوله‌کانیه‌وه سوپای عثمانی کز و لاوازه و له‌شکاندندایه، سوپای چل‌که‌سی (سلیمان‌به‌گ) غیره‌تیا ن قبول ناکا له‌ناکاو شیرانه‌به‌فرمانی (سلیمان‌به‌گ) هیزش ده‌به‌نه‌سهر سوپای فه‌زه‌نگیان و کوردانه‌هه‌لمه‌تیا ن بو ده‌به‌ن، به‌یارمه‌تی خودا، سوپای فه‌زه‌نگ له‌و قوله‌وه ده‌شکین، که‌ده‌بیته‌هوی هه‌لاتن و شکانی سوپای فه‌زه‌نگیان. کاتی فرمانده‌ی (عثمانی) نه‌م مەردانه‌گی و نازایه‌تیبه‌له‌م قاره‌مانانه‌ده‌بینی زور شاد و خوش‌حال ده‌بی (سلیمان‌به‌گ) و سواره‌کانی بولای خوئی بانک ده‌دیزئی، کاتی به‌خوئی و سوپا نازا که‌یه‌وه ده‌گاته‌خزمه‌تی سه‌روکی عثمانی، زوری زیزی لئی ده‌گرئی و به‌خیری دینی و له‌ناونیشتمان و زه‌گه‌زی ده‌پرسی، ده‌لئی ناوم (سلیمان) ه و خه‌لکی کوردستانم، سه‌روکی عثمانی له‌خوشیدا دوو سئ جار ده‌لئی: (بابا سلیمان، بابا سلمان)، به‌م جوړه‌به‌(بابا سلیمان) نا‌بانگی

ده‌ده‌چی که پاشان بهره بهره کور و نه‌وه‌کانی به (بابان) شوره‌تیان سه‌ندوه، بنه‌ماله‌ی (بابان) ه‌کان ده‌چنه‌وه سه‌رئهم بابا سلیمان،^(۱)

خیلی‌گه‌وره‌ی «فیض‌الله به‌گی»

بنه‌ماله‌ی خیلی‌گه‌وره‌وبه‌ربلاوی، فیض‌الله به‌گی، ده‌چیته‌وه سه‌ر بنه‌ماله‌ی حاکمه‌کانی (موکری)، نه‌وانیش شاری قاره‌مان په‌روری سابلاغ‌یان به‌شوینی فه‌رمانه‌روایی خویان دانابو، خوالی خوشبو، (بوداغ سلطان) که له سه‌ده‌ی یازده‌ی کوچی‌دا ژیاوه و حاکمی دادگه‌ری (مه‌هاباد) بو، له بنه‌ماله‌ی ئهم خپله‌یه و له زیدی په‌ریزی کوردستان دا هه‌لکه‌وتوه.

زنجیره‌ی ئهم خپله له گه‌ل زنجیره‌ی بنه‌ماله‌ی (بابانه‌کان) گری ده‌خوا و تیکرا له (فه‌قی ئه‌حمده‌ی داره‌شمانه) دا، یه‌ک ده‌گرنه‌وه، به‌بیرورای خوره‌لات ناسی به‌ناوبانگ (ئیدموندز) فه‌قی ئه‌حمده‌د، ده‌چیته‌وه سه‌ر بنه‌ماله‌ی (سلطان صلاح‌الدین ایوبی)

شاعیری گه‌وره‌ی کورد، شیخ ره‌زاش ده‌لی:

عده‌ب ئینکاری فه‌زلی ئیوه ناکه‌م ئه‌فه‌زن ئه‌مما - (صلاح‌الدین) که دنیای گرت له‌نه‌سلی قه‌ومی بابان بو ئهم گه‌وره‌پیاوه، به‌ناوبانگه، خواناسه، ئهم میره‌کول نه‌ده‌ره، به‌ده‌نگ و باسه، که‌ه‌زاران هه‌نگاوی به‌هه‌نگاوی بری، دلی خاج په‌رستانی له‌بیخ هه‌ل که‌نده‌وچزی، له‌میژودا به‌قاره‌مانی شه‌زی (صلیبی) ناوبراوه، له‌ژوانگای ئیسلامیشدا به‌نجات ده‌ری (بیت المقدس) ناسراوه، جا ئهم میره‌زور به‌رزو به‌ژاو سه‌ه‌نگینه، که‌ناوی پیروزی، میری مه‌زن (صلاح‌الدین) له‌نه‌ژادو نه‌ته‌وه‌ی پاک‌گی کوردانه، تاجی سه‌ری گش خوا ناسیکی موسلمانه، کاتی له‌هه‌وه‌ل دیری په‌ژوان‌دا، دیاره، کاتئ که، له‌گۆره‌پانی شه‌ژدا تاقه‌سواره، کاتئ له‌دلی گه‌لی کوردی هه‌ژارداماوه، کاتئ به‌هه‌وئینی خوشبه‌ختی گه‌لان ناسراوه، کاتی نه‌ته‌ویش له‌حاستی ئهو، تاساوه، کاتی که‌دوژمنی دین و گه‌لی، چوکی له‌به‌رده‌م، داداوه، که‌س رای ناکه‌وی بیژئ گه‌لی کورد به‌سه‌ره‌ری نه‌ژیاوه.

ناوی، (فیض‌الله به‌گی) که به‌نازناوی ئهم خپله‌دانراوه، له‌ناوی (فیض‌الله به‌گی) کوژی (عبدالرحمن به‌گ) گیراوه‌ته‌وه و ئهم خپله‌به‌و نیه‌ت دراوه، چون کاتی ویستی خودا له‌سه‌ر ته‌وه‌یی که‌گه‌لی یا هوزی یا خیلی یا که‌سی به‌رز بکاته‌وه و ده‌سه‌لاتی بداته‌ده‌ست، گشت په‌ره‌ئستیکی له‌به‌ر لاده‌با هه‌مو مه‌رج و هویه‌کی بو ده‌ره‌خسینی، به‌م شیوه‌خودای بی‌وینه،

۱- سیرالاکراد - نوسراوه عبدالقادر، بن رستم بابانی = (تاریخ و جغرافیای کوردستان) به‌همت محمدرؤف توکلی - له

دوازده کوزی دلیر، نازا و بزا وه ک شیر، به (فیض‌الله به‌گ) ده‌به‌خشئی، هه‌ربه و جوهره رۆژ به رۆژ به‌رزی ده‌کاته‌وه، به‌ره و لوتکه‌ی شکۆ و ده‌سه‌لاتی ده‌باته‌وه، تاده‌رکه‌وئی نه‌وه‌ی سوپاسی نیعمه‌ت و خدلاتی خودا ده‌بژیرئی، له‌وه‌ی که خۆی له سوپاسی په‌روه‌ر دگار ده‌بویرئی،

عبدالرحمن به‌گ، ئەم سنی کۆزە‌ی بوە: ۱- فیض‌الله به‌گ، کۆزی گه‌وره‌ی ۲- سلطان به‌گ، کۆزی چکوله‌ی ۳- کریم به‌گ هه‌ر له ته‌مه‌نی جوانی دا کۆزراوه، عبدالرحمن، بیجگه له‌م سی کوره به‌رایه‌ی کیشی به‌ ناوی (علی مردان به‌گ) بوه، عبدالرحمن به‌گ نه‌وینداری کشت و کال و ملک و زه‌وی بوه، به‌لام علی مردان به‌گ، عه‌لاقه‌ی به‌ نازهل داری به‌ ستوه و، مه‌ژومالیاتی زۆری زاگر توه، له ناوچه‌کانی موکریان و هه‌وشاردا گه‌رمین و کویستانی کردوه، هاوینان چوه‌ته زۆزان و زستانان هاته‌وه‌ته‌وه ته‌وه ئاران، نیستایش زور شوین له‌و ناوچانه به‌ (هه‌واری علی مردان) ناوده‌برئی، بو‌نمونه له‌ نزیکه‌ی دیی (گۆل چه‌رموی) هه‌وشار (هه‌واری، علی مردان) به‌ ناوبانگه، هه‌رکام له‌م دوکۆزە‌ی (عبدالرحمن به‌گ) یانی: (فیض‌الله به‌گ) و (سلطان به‌گ) مه‌یل و په‌یوه‌ندیان به‌ کاری دلخوازی خۆیان بوه و زوریان بو‌هه‌ول داوه و پسیوانه‌ بوی تیکوشاون، فیض‌الله به‌گ برای گه‌وره که بو‌ ملک داری تی ده‌کوشا، له‌ ماوه‌یه‌کی که‌م دانزیکه‌ی، نه‌وه‌د (۹۰) دیی چاک له‌ ناوچه‌کانی بوکان و سه‌قزه‌ کۆئی، چون خاوه‌نی دوازده کۆزی باسه‌واد و نازا و کاری ده‌بی، به‌ زویی له‌و مه‌لبه‌نده‌دا ده‌بیته‌ خاون ده‌سه‌لات و، هیزیکه‌ی نه‌وه‌نده به‌رچاو و تایبه‌ت و کاری پیک دینئی که‌ خۆ و یزان و هونه‌رانی کورد، له‌ به‌یتی تایبه‌ تا به‌ تارینی دادین به‌لام به‌ داخه‌وه له‌و به‌یته‌ بیجگه له‌م دیزه (ئه‌ی له‌فه‌یزو‌للابه‌گ، دوازده کۆزی سواره) که به‌ ژیز هونه‌ر و نوسه‌ر و هاو‌زازی خوشه‌ویست (حسن صلاح سوران) بۆی نار دووم، شتی ترمان به‌ ده‌س نه‌گه‌یوه، دوازده کۆزە‌ی فیض‌الله به‌گ نه‌مانه‌ن:

۱- حاجی محمد صالح به‌گ ۲- محمد حسن به‌گ ۳- علی به‌گ (ئه‌میر تومان) ۴- تامان‌الله به‌گ ۵- شیر به‌گ ۶- حاجی سلیم خان (حاجی سه‌رتیپ) ۷- حاجی کیه‌سرو به‌گ ۸- عه‌زیز به‌گ ۹- رشیدخان (شجیع‌السلطنه) ۱۰- عبدالرحمن به‌گ (حاجی ایله‌خانی) ۱۱- میرزا محمد کریم ۱۲- گنجعلی سلطان: که میرزا محمد کریم خوی به‌ مامله و تجاره‌ته‌ وه سه‌ر گه‌رم کردوه، که‌ نجعلی سلطانیش له‌ ده‌ورانی جوانی دا له‌ شه‌ریکدا له‌ نیوان سه‌قز و بوکان دا شه‌هید بوه.

بنه‌ماله‌ کانی به‌هرامی، فیض‌ئه‌ژاد و... له‌ زنجیره‌ی حاجی محمد صالح به‌گ. بنه‌ماله‌ کانی فاتح، ئه‌میری، بیگزاه، هه‌ریقی، پاک، حسنیانی و... له‌ بنه‌ماله‌ی محمد حسن به‌گ، بنه‌ماله‌ کانی ئه‌میری (کولته‌په و ئاره‌بوغلو) له‌ بنه‌ماله‌ی علی به‌گ، بنه‌ماله‌ کانی دادخوا، و ده‌رزی له‌ بنه‌ماله‌ی تامان‌الله به‌گ، بنه‌ماله‌ کانی شیر به‌گ، بنه‌ماله‌ کانی سه‌لیسی، سه‌مامی، ئه‌شراقی و... له‌

بنه‌ماله‌ی حاجی سه‌لیم‌خان، بنه‌مالی‌کانی که یخوسره‌وی له بنه‌ماله‌ی حاجی که یخوسره‌و به‌گ، بنه‌ماله‌ی یه‌زدان‌په‌نا و ئونه‌وشیروانی له بنه‌ماله‌ی عه‌زیزبه‌گ، بنه‌ماله‌ی شه‌جیعی له بنه‌ماله‌ی ره‌شیدخان، بنه‌ماله‌ی فیض‌الله‌به‌گی له بنه‌ماله‌ی عبدالرحمن به‌گ، بنه‌ماله‌ی کانی که‌ریمی، ژوسته‌می و... له بنه‌ماله‌ی میرزا محمدکه‌ریم که‌وتونه‌ته‌وه، که‌به‌ریز (دوکتور محمدکریم کریمی) له بوکان یه‌کیکه له ئه‌ندامی ئه‌م بنه‌ماله‌ی هه‌روه‌ک و تراگنجعلی سلطان له ده‌ورانی جوانیدا شه‌هیدکراوه، ئه‌ولادی له دوا به‌جی نه‌ماوه، ئه‌گه‌ر به‌هوی زوری و به‌ربلاوی خیلی گه‌وره‌ی (فیض‌الله‌به‌گی) بنه‌ماله‌ی له‌بیر چونه‌ته‌وه و نه‌نوسراوه، داوای لی‌بوردن ده‌خوایم. پیوسته‌ بزاندری که‌ خوالی خوشبو (فیض‌الله‌به‌گ) له سالی ۱۲۲۳ کوچی مانگی له دیی (باغچه) ئارامگای (مصباح‌الدیوان) شاعیر به‌ناوبانگی کورد، که‌ ئه‌ویش له بنه‌ماله‌ی (بوداغ سلطان) بوه و به‌خزمایه‌تی به‌خیلی فیض‌الله‌به‌گی گه‌یشته‌ته‌وه، له دایک بوه، پاش ژیانیکی پر له ده‌سه‌لات و شه‌رف و کوردایه‌تی له به‌رواری ۱۳۰۱ مانگی له دیی (تیکان ته‌په‌ی) ناوچه‌ی بوکان کوچی دوا‌یی کردوه و هه‌ر له‌و پیش نیژراوه، هه‌ر له زووه‌وه زوربه‌ی حاکمه‌ی کانی موکری خوینکارو باسه‌وادبون، ته‌نانه‌ت خوالی خوشبو (بوداغ سلطان) له سه‌ده‌ی یازده‌ی کوچی‌دا، کتیبخانه‌یه‌کی تیکرایی و تاییه‌تی بوه، به‌م شیوه‌ی فیربون و خویندنی عیلم و زانین، که‌سه‌ی هونه‌ر و ئه‌ده‌ب له ناو خیلی فیض‌الله‌به‌گی دا باوبوه، بویه زوربه‌ی پیاوی ئه‌م بنه‌ماله، زانا و هونه‌ر و هونه‌رمه‌ند و با سواد بون به‌لام به‌داخه‌وه ژن له بنه‌ماله‌ی خپله‌کاندا زورتریان نه‌خوینده‌وار بون، ره‌نگسی هوی دواکووتنی کورده‌واری له کاروانی گه‌له‌پیشه‌وه کان لیروه‌وه سرچاوه‌ی گرتی، به‌م جوهره‌هونه‌ران، نوسه‌ران، وینه‌گران، خوش‌نوسان، ده‌نگ‌خوشان، نه‌قاشانیکی زور له‌م بنه‌ماله‌ی هه‌لکه‌وتوه، که‌ ناوی بریکیان له (شجره‌ی فخره‌نگی) بنه‌ماله‌ی به‌گزاده، نوسراوه‌ی به‌ریز (حسن صلاح‌سوران) دا هاتوه:

کوری دوه‌می عبدالرحمن به‌گ، یانی: سلطان به‌گ: له گه‌ل ئه‌وه‌ی خاونی چند دی بوه، خوی به‌ملک داریه‌وه خه‌ریک ئه‌کرده، به‌لکو هه‌ر له ته‌مه‌نی جوانیه‌وه به‌ره‌و خویندن و کاری ده‌وله‌تی ژویشته، له ئاکامدا به‌ناوی کنسولی ئیران له شاری (سلیمانی) که‌ ئه‌وکاته له ژیر ده‌سه‌لاتی ده‌وله‌تی عوسمانی دا بوه، هه‌لژێردراوه، به‌م ده‌لیله‌ ناگایه‌کی ژوری له جیهانی ئه‌وژۆژه بوه، زمانی کوردی، تورکی، عه‌ره‌بی، فارسی، ئه‌سته‌مبولی، به‌چاکی فیربوه، دوا‌ی ته‌واو بون له کاری ده‌وله‌ت، بو‌دی (ساروقامیش) له ناوچه‌ی بوکان گه‌ژاوه‌ته‌وه، له‌وئی (کوره‌خانه‌یه‌کی ئاجورپه‌زی) داناوه، که‌ ئه‌وکاته له کوردستاندا نایاب بوه، با‌ئه‌خانه‌یه‌کی گه‌وره‌ی دو نوه‌می (۱۵) و تاقه، مزگه‌وت و حه‌مامیکی، لی‌دورست کردوه، که‌ هیشتا

مژگه‌وته‌کدی وه‌ک خوی ژاوه‌ستاوه، زانای به‌ناوبانگی ره‌بیانی، عالمی خواناسی کوردستانی، خوالی خوشبو مه‌لا احمدی لاسور ماوه‌یی له‌م مژگه‌وته‌دا فه‌قیی بار هیناوه و ده‌رسی و توه‌ته‌وه و خووخه‌ده‌ی په‌سه‌ند و جوانی په‌ره‌ پی داوه، که خوالی خوشبو (سلطان به‌گ) هه‌ر بو خوی ته‌واوی خه‌رجی مه‌لا و فه‌قی و مژگه‌وتی داوه، کوژه‌کانی خوالی خوشبو سلطان به‌گ ته‌مانه‌ن:

۱- مجیدخان که (ناهه‌نگساز و قام‌ویژ و ده‌نگ خوشیکی به‌ناوبانگ بوه، ئیستا که پیش، هه‌وا‌ی «سه‌وزه‌ی مجیدخان» یه‌کیکه له‌قامه به‌ناوبانگه‌کانی کورده‌واری. ئه‌م پیاوه به‌رز و هونه‌رمه‌نده قام ژیک‌خه‌ر و هه‌وا دانه‌ریکی که‌وره و ده‌نگ خوشیکی دل ژفین بوه، له‌قه‌می (باربد‌ی زه‌مانی پیدراوه

۲- حمزه به‌گ: ئه‌میش له‌ده‌نگ خوشی و قام‌ویژیدا به‌ناوبانگ بوه و به‌ (نکیسای) (۲) زه‌مان ناوبراوه.

۳- احمد خان: ئه‌م پیاوه وریا و بلیمه‌ته به‌هوی لی هاتویی و سه‌وادی زوری‌یه‌وه له‌ته‌مه‌نی (۲۵) سالی‌دا به‌ناوی (موشی ولیعهد ئیران) هه‌لبژیردراوه.

خیلی سلطانی له‌بنه‌ماله‌ی مجیدخان، خیلی حمزه‌یی له‌بنه‌ماله‌ حمزه به‌گن، خیله‌کانی، نیرومه‌ند، صلاح، گه‌لاویژ، له‌بنه‌ماله‌ی شه‌حمه‌د خانن. ناوی پیاوه زاناو هونه‌رمه‌ند و ته‌دیه‌کانیان له‌شه‌جه‌ره‌ی فه‌ره‌ه‌نگی به‌گزاوه‌دا هاتوه، ئیستا، که سالی ۱۳۷۴ هه‌تاوی یه، زوربه‌ی بنه‌ماله‌کانی فیض‌الله به‌گ و سلطان به‌گ، له‌شاره‌کانی، سه‌قز، بوکان، مه‌هاباد و شاره‌کانی تر، بریکیشیان له‌ده‌ره‌وه‌ی ولات، یا له‌دیکانی خویاندا ده‌ژین، له‌نیوان خوینکاره‌کانی خیلی به‌گزاوه‌دا بریکی به‌رچاو، دوکتور، په‌زشک، ته‌ندازیار، تایبه‌تکار (متخصص) پسه‌پور، ماموستا، هه‌یه‌که خه‌ریکی خزمه‌ت به‌کومهل و گه‌لی خویانن. یه‌کی له‌وانه‌حه‌سه‌ن سه‌لاح سورانه.

۱- حسن صلاح (سوران)

نوسه‌ری به‌ریز و هونه‌ری به‌هیز، وه‌رگیزی توانا و بلیمه‌تی زانا، به‌ریز حه‌سه‌ن سه‌صلاح (سوران) له‌نامه‌ی جوان و ژازاوه‌ی خویدا به‌رواری دوی مانگی ره‌زه‌به‌ری سالی هه‌زار و سیصد و هفتاد و چواری هه‌تاوی، به‌سه‌ره‌اتی خویم تاوا بو ده‌نوسی، دیاره به‌ریزیان به‌فارسی بوی نوسبوم، ئه‌مه‌یش ده‌قی نوسراوه که به‌تی که وه‌رم گیراوه ته‌ سهر زمانی شیرینی کوردی. من، حسن صلاح، که نازناوم (سوران)ه، به‌کیکم له‌بنه‌ماله‌ی هوزی فیض‌اله به‌گی، باوکم ابراهیم صلاح له‌خیلی فیض‌الله بیگی و دایکم ئامینه خوشکه‌زای (سیف‌الدین‌خانی) ئارده‌لانی (حاکمی سه‌قز) بوه. له‌به‌رواری بیستی خه‌زه‌ل‌وه‌ری هه‌زار و سیسه‌د و بیستی هه‌تاوی له‌دی سار و قامیش، له‌ناوچه‌ی فیض‌الله به‌گی له‌بنه‌ماله‌به‌کی زانا له‌دایک بووم. باوکم (لاپراتواریکی) شیمیایی بووه، که خه‌ریکی داهینانی جوهره (باتری) به‌کی نوی بوو، هه‌ر وا په‌رتوکخانه به‌کی گه‌وره‌یشی بوو، ته‌نانه‌ت بری له‌کتیبه‌کانی خوالی خوش‌بو (بوداق سلطانی) باپیره گه‌وره‌ی ئیمه‌ی له‌و په‌رتوکخانه‌دا بووه، به‌هوی ئه‌وه که باوکم چه‌ند زانی خوره‌لات و خورئاوای ده‌زانی به‌چه‌ند زمان و له‌چه‌ند رشته‌ی زانیاریدا کتیبی بووه، له‌راستیدا (مالی ئیمه)، جواری بو، کاتی که ده‌ورانی منالیم ده‌برده سه‌ر کتیب ئه‌سباب بازیم بون و لاپه‌ره‌ی کتیبه‌کانیش بو من جوانترین پارکی جیهان بون، تا ئه‌و جیگه‌ی دپته‌وه بیرم، له‌سالی ۱۳۲۴ هه‌تاوی ده‌م توانی ژوماران بخوینمه‌وه، هه‌وه‌لین و گرننگترین ماموستام باوکم بو، له‌گه‌ل دنیایی زانین و خواناسین، زمان ناسین، جه‌یر، مثلثات، حساب، هندسه، فقه، الهیات، فیزیک، شیمی و شتی تر که له‌راستیدا زمانم له‌حاست تاریفی براوه و قه‌له‌مم له‌و باره‌وه شکاوه، ته‌نیا زانایانی که ئه‌ویان دی بو ده‌زانن ده‌مه‌وی چ بلیم. به‌لام له‌توانایی به‌یانم به‌ده‌ره . بیجگه له‌وانه باوکم (نه‌خوشی) لی قه‌وماو و هه‌ژاری، به‌خوژی ده‌رمان ده‌کرد، هه‌ر بو خوشی به‌پولی خوی ده‌رمانی بو ده‌کرین.

له‌شورشی فه‌لاکانی کوردستان سالی (۱۳۳۱) هه‌تاوی^(۱) هه‌زار و پانصد (۱۵۰۰)

۱- هم‌ساله به‌سالی دکتور مصدق به‌نابانگه چون ناوبرا و بو‌ماوه‌یی وستی ئیختیار له‌شا بستینی، به‌و جوهره به‌فه‌لاکانی راگه‌یاند که زه‌وی مالی خوتانه ئه‌وانیش به‌دزی ئاغاکان شورشیان کرد، به‌لام (شا) زودده‌س به‌کار بوو به‌ده‌ستی (اردشیر زاهدی) زاوای خوی کودتای له‌دوکتور مصدق کرد و له‌سه‌رکاری لاپرد و شورشی فه‌لا دامرکا. به‌م هویه ئاغاکان زورتری فه‌لا شورشگیره‌کانیان شاره وه‌ده‌ر کرد، له‌م کاته‌دا خوالی خوش‌بو مه‌ردانه (۱۵۰۰) کس له‌و ده‌رکراوانه، په‌نا داوه.

به ناهینده‌ی بو ماوه‌ی سئی مانگ په نادا و ژیانیشی به ژویه بردن

به ههر شوین و ژیگانه من به نیشانه‌ی زهره‌ی بی له خوری و جودی ماموستای باوکم، تیکوشام شوینی مروقیایه تی و نینسانی ئه و بگرم، کاتی بری گه‌وره تر بوم، دیتم زمانه کانی کوردی، فرانسه‌یی، ئه‌لمانی، روسی، انگلیسی، تورکی و فارسی له گشت زده کاندای فیژ بوم، گرنگتر له هه‌موان ناگایه کی یه گججار به‌رچاوم، سه‌بارت به فهره‌نگ و ئه‌ده‌یی کوردی و ده‌دهس هیناوه (به‌داخه‌وه) چون له و کاته‌دا خویندن (که‌لاسیک) له کوردستان، ته‌نانه‌ت له ئیرانشیدا له گه‌ل مهرجی ژیانی مندا ئه‌ده‌هاته‌وه، به مه‌به‌ستی وهرگرتی به‌لگه‌ی خویندن چومه شاری (له‌نده‌ن) له (ئینگلستان) دا، چون زمانی ئینگلیسیم به شیوه عیلمی و به ته‌واوی ده‌زانی، توانیم بۆ وهرگرتی (به‌لگه‌نامه) له یه کی له (کولیزه‌کانی زانکوی) (لندن) دا، نا‌نوسی کم، له راستیدا زورتری ئه‌وانه‌یکه ده‌مان خویند له پیشدا لای باوکم فیژی بیوم و له کتیبخانه‌ی بنه‌ماله کم وهرم گرتبو، ههرجوری بو له نازمونی ئه‌ویدا قبول بوم و (به‌لگه‌نامه‌ی) خویندنی زمانی ئینگلیسیم له کالجی زانکوی لندن وهرگرت، پاشان له زانکوی (پادشایی) ئینگلیس له (لندن) له ریشه‌ی (کامپیوتیر) دا نا‌نوسیم کرد، هاوکات له گه‌ل ئه‌مه‌دا له یه کی تر له (کالجه‌کانی) لندن دا بو (تیشوریک کامپیوتر) نا‌نوسیم کرد، له ئاکام دا (به‌لگه‌ی) (به‌رنامه‌نوسی کامپیوتر) یشم له زانکو و کالجی نا‌ویرا‌و‌ادا و ده‌دهس هینا‌که بالو‌یزی ئیران له (لندن) مور و ئیمزای بۆ‌وا‌ی پیدانا، نزیکه بیست سا‌له که شو‌غلم وهرگیزی (مترجمی) یه و ناسنامه‌ی ژه‌سمی (وهرگیزی) و هه‌زاره‌تی کاریشم له ده‌س‌دایه.

هه‌ولین شوینی که به نیشانی وهرگیزی ده‌س به کار بوم دام و ده‌زگای (مؤسسه‌ی) مروف ناسی زانکوی برلینی خورئا‌وا بو، که دو‌سالم له و پله‌دا کار کرد، له راستیدا لیره‌دا په‌یم به زانستی لیکولینه‌وه (تحقیق) برد، پاشان دیسان له سازمانه‌کانی نیو نه‌ته‌وا‌یه‌تی، وینه (شرکت کاپساکس) که ژینگای ئاسنی سه‌راسه‌ری ئیرانی کیشابو، وه‌ک وهرگیزی کارم ده‌کرد، له حالی حازریشدا (۱۳۷۴) هه‌روا وه‌ک وهرگیزی و به‌رنامه‌نوس کامپیوتر له شاری تاراندا ده‌س به کارم.

به هوی ئه‌وه که ئه‌وینداری زمان و فهره‌نگی کورد بوم، له ته‌مه‌نی یازده‌سالی یه‌وه ده‌ستم کرد به دانانی شیعر و هه‌لبه‌ست، له ته‌مه‌نی ۲۱ سالی‌دا به سه‌ره‌اتی خوم به ناوسی شاعیر (هونه‌ری) هاوچهرخ، له رادیوکانی کرماشان و به‌غداوه خوینراوه، به‌ره به‌ره خه‌لکی به دنه و ته‌شویقی خو‌ی‌ان، به‌ره و شیعر و هه‌لبه‌ست پالیان پیوه‌نام، ئه‌وینی من له هه‌لبه‌ست و شیعری «دلدار» یا شاخی نه‌باتانه‌بو، به‌لکو من ئه‌وینداری لوتکه‌ی به‌رز و به‌شکوی شاخه به سامه،

سه‌بره‌رزه کانی کوردستانم، نه‌ئوینئی که سواری نه‌سپی هه‌وای نه‌وسر، بیئی، به‌لکو نه‌وینی بو که گیانی خواپه‌رستی به‌به‌ردا کرابو، یانی هه‌میشه له جوانی و زازاوه‌یی زوانگای نیشتمانا نه‌خش به‌دی هینه‌ری بون پیده‌ر (خودای بی‌وینه، به‌دهم ناده‌می زاده‌وه پی ده‌کەنی، هاژه و خوژه و ده‌نگی ئاوی تافگه‌کانی کوردستان خوشترین گورانی و موسیقای من بو،

داب و نه‌ریت و ئادایی گه‌له‌که‌م به‌نرخترین نه‌نتیکه و جواهراتی من بو، زوانگای چیمه‌نه زازاوه‌کانی نیشتمانم جوانترین تابلوی نه‌خشای من بو.

له لای من (فه‌قی ره‌حیمی قلندر) زۆر له (برتراند راسل) گه‌وره‌تر بو، (قانع و نالی) م‌زۆر له (لافونین و ویکتور هوگو) پی گه‌وره‌تر بو. به‌ئلی به‌وییر و بزواپه‌وه زۆم کرده‌ شاعر و پینوسم به‌ده‌سته‌وه گرت.

هونراوه‌ی (باغی ژین) م‌ئاوینه‌یه‌کی بالانمایه‌که به‌جوانی، بیر و بزواپی زاستیمی تیدا ده‌رده‌که‌وی.

هه‌ولین په‌زاوی کوردیم که هه‌ولین کتیبی کوردیم بو، له زه‌مانی فه‌رمانه‌ه‌وایی پادشایی دا له ئیران له ژیر نیشانی (دیوانی سوران) له ته‌مه‌نی ۲۵ سالیدا، یانی له سالی ۱۳۴۵ هه‌تاوی به‌نه‌ینی له چاپ هاته‌ده‌ر، چون خاوه‌نانی زور ته‌نانه‌ت به‌ (مه‌ژ) یان ئیجازه‌دابو که (به‌ع‌به‌ع) بکا به‌لام نه‌خوشی ناسیونالیستی و شونیستی وه‌ها چاوی دلی کوێز کردبون که به‌چه‌ند (بیست) میلیون کورد ئیجازه‌یان نه‌ده‌دا که به‌زمانی خویان بنوسن (بو نمونه‌ نه‌گه‌ر که‌سێ باوکی به‌م‌دایه، مانی نه‌بو به‌زمانی کوردی بگری، یا به‌شاعر کوردی بی‌لاوینتو، به‌لکو ده‌بی یا شاعر نه‌لی یا نه‌گه‌ر شاعر بلێ ده‌بی زمانی محەلی نه‌بی) چون هه‌ولین کتیبی کوردی بو، که له ئیراندا چاپ ده‌کرا، گشت کتیبه‌کانیان له ۵ روزه‌دا کوێ ته‌نانه‌ت من بو خۆم به‌رگینکم نه‌هیشتبه‌وه، به‌لام پاشان به‌رگینکم وه‌ده‌س خست که چه‌ند ده‌س به‌ده‌سی کردبو.

پاش ئینقلاب، سوپاس بو خودا نویسی کوردی نازاد بو، ئیستا کوردی هیچ قاچاخ نیه، به‌لکو کاغەز و فیلم و زینگیش به‌هه‌رزان له لایه‌ن دۆله‌ته‌وه به‌ئیمه‌ ده‌دری. منیش نه‌م کتیبانه‌م چاپ کرد، دیاره‌گشتیان کوردین.

۱- که‌ماجار (هونراوه) ۲- هونراوه و په‌خشان ۳- زمان و نه‌ده‌ب (نه‌ده‌بی) ۴- کانی سارد (په‌خشان نه‌ده‌بی) ۵- داری مازو (جورایجور)، ۶- باله‌کولاره (نامه‌نیگاری کوردی). نه‌م کتیبانه‌ی خواریشه‌وه له ژیر چاپدان:

۱- کتابشناسی کوردی له دوو به‌رگدا به‌ناوی (کتیبخانه‌ی سوران) که تایبه‌ته‌کانی ته‌واوی نه‌و کتیبانه‌ی به‌کوردی نوسراون یا سه‌باره‌ت به‌کورد داوان له هه‌وه‌ل تا ئیستای

تیدایه ۲- یاسای هه تاو (رومان) ۳- ناوی کچان و کورانی کورد (ناونامه) ۴- هه لېژارده (هه لېژیراوی نه ده بی) له هونراوه کانی خوم.

۵- چند پدراویشم به زمانی دهره وه (خارجی) نویسه یا وهرم گراوه که هیشتا چاپ نه بوه و بلاو نه کراوه ته وه.

به هوی نویسی نه وکتیبانه ی سه ره وه، روژی به ناوی ماموستای ئیفتخاری کورسی زمانی کوردی (زانکوی سوربونی پاریس) هه لېژیردرام و دهرسم به شانازی و ته وه، زور به ی نه و رادیو و تلویزیون و گوکار و روژنامانه ی که سه باره ت به کورد، شتیان نویسه و وتاریان بلاو کردوه ته وه، به سه رهات و چاوپیی که وتن و میزگردی منیان زاگه یاندوه، هه روا چندین ساله له لایه ن زاگه یه نده ره گشتیه دلسوزه کان به زمان و نه ده بی کوردی، شیعر و وتار و په خشان و وته کورته کانی من بلاو ده کریته وه. نه مه ییش چند نمونه له شیعره به رزه کانی:

باغی ژین

من له مه یدانی نه ده بدا ره خشکی ههستم زین نه کم

ئاوی باغی شیعر نه دیرم، نه شکلی روح ئاژین نه کم

شاعیری دی عاشقیکی دیلی که زیه و داوی خال

من نه وینی سه رزه مینم زه مزه مه و ته مرین نه کم

عاشقی شیو و شه تاوی شاخی شاهو و ئایه نم^(۱)

که ی هه وای شار و شه قامی نه مه^(۲) و ماچین^(۳) نه کم

خاوه نی جوانی، به یانی ده شتی بانی هوبه تووم

هوگری سه یران و گه شتی بانه و هه رسین نه کم

مه شتی و ته کلیفی شه وانهم دهرسی عیشتی زیدمه^(۴)

عه کسی دلدارم نه کیشم، سه یری باغی ژین نه کم

لاگری شهرم و ویقاری شوخ و شهنگی خیهلیم

که ی نه زاره ی کیژی په نکي^(۵) له ندهن و بیرلین نه کم

دامه نی تهنگی فه رهنگی ناحهز و بی جیلوه یه

حهز له سه نگی جهمین و دیمه نی شهرمین نه کم

تسا ئه دیبی چون وه فای و قانع و نالیم بیی
 چی له شه شعاری وه زینی گوته^(۱) و راسین^(۲) نه کم
 شیعی ئیلیاد و ئودسه^(۳) بابه تی مامومه ره^(۴)
 مهیلی چیروکی نهوینی لاس و خاتوزین نه کم
 بوچمه نیوی دزیوی هه نده ران و هاتهران
 مه دخی نیوی جوانی (زین) و (زایه له) و (زیوین) نه کم
 کیوی چون قه ندیلی قنج و شاخی ئالانم هه یه
 سهیری قوبه ی کهلله قهند و قولله ی به فرین نه کم
 دیمه نی داوینی سهوزی پیره نهم^(۵) من بو چیه
 مه دخی شانوی شهنگ و شینی چله چه می ره نگین نه کم
 رابه ریکی چون محمدهد ریبه ری ریگه ی منه
 چی له ته کمیل و ته کامول، فلسفه ی ته کوین^(۶) نه کم
 نامه وی بیرو خه یالی لار و چه وتی لاهه کی
 ریره وی تاهایه^(۷) بیرم، په یروی شه مزین نه کم
 کاخی ویرسا^(۸) شوینه واری ده و ره یی زوارداریه
 فه خری تالاری به رینی قه سره کی شیرین نه کم
 دهنگی شاهنگی فه رهنگی بی مه زه و بی مایه یه
 گوی له بالوره ی هه زینی نهستی و به دنگین^(۹) نه کم
 باسی نه ققاشی ره فایل، کونه و دووپاته یه
 وه سفی نه خشی دهستی ناهید^(۱۰)، په نجه ی نه خشین نه کم

۱- هونری له لمانی

۲- هونری فه راسی

۳- ئیاد و ئودسه کیبی شیعی فه راسی یونانی

۴- مامومه، مه به ست له هومیر نوسه ری کیبی ئیلیاد و ئودسه یه

۵- پیره، جه له کیوی پیره له ولاتی فه راسه

۶- ته کوین، مه به ست له نه زه ره یی داروینه که باسی ته کاملی کرده

۷- تاهای، یه کی له ناوه کانی یفه به ری ئیسلامه درودی خودای له سه ر بی. مانای پیری تر بقه ت هه زه ته ی سه ید تاهای

شه مزینایش ده دا که به سه ید تاهای یه کم به ناوبانگه و له زه مانای قاجاردا زیاده

۸- کاخی ویرسا له فه راسه

۹- بالوره ی نهستی و به دنگین، یه کی که له داستانه هیشقیه کانی کوردیه که به چه شنی بالوره ده کوتری

۱۰- فه بیض اللهی ناهید، وینه گه ری هاوچه رخ له مه لبه ندی سه قز له دایک بوه.

هوگري ٺهه رامي ميسر و هه يڪه لي وينوس^(۱) نيم

سهيري نووڪي شاخي قيت و په يڪه ري به رڊين ٺه ڪم

زرق و برقي زيرو زيوي لاهه ڪي بي بايه خه

که لکه لهي که زيهي که واني کوله کهي زيرين^(۲) ٺه ڪم

من له جيگهي ده سره ده ستي گهرڊني دلداري شهنگ

مهڊحي هه وري^(۳) ده وري دوندي ڪورته کي هه ورين ٺه ڪم

جا به ره سمي چاهه زاري خاڪي پاڪي مهوته نم

ره سمي ٺه سپه ندهر^(۴) ٺه کيشم، چه پکي گول په رڙين ٺه ڪم

خوشه ويستي نسپشتمانم مسه زهه بي سورانيه

فهلسه فه ي واژه ي محه بيته^(۵) روڙ و شهو ته لقين ٺه ڪم

ڙواني عيرفاني

له روڙي هه ووه لي ڙينم، فه له ک شيري خه مي دامني

که رووناڪي جيهانم دي، شه واره ي^(۶) ماته مي دامني

به سه رهاتم له گه ل مندا، ره فه ي^(۷) بو(م) له بواري ڙين

هه چي نه مويست فره ي کرد و ٺه وه ي ويستم که مي دامني

به شي خه لکي گوستانه و هه ريمي^(۸) دهشت و نه زمانه

منيش خالق به که يفي خوي، که ڙ و کيوي ته مي دامني

خه لک عاشق به ٺه ندا م و به بسکي خاوي مه عشوقن

ٺه من عيشقي که ل و دوند و گه زيه ي ده م چه مي دامني

سه رڻي ويستم بکه م سه يري له باغي سيڙي خه لقه تدا

به ري بييرم به سه رسامي، وه لامي عه سته مي دامني

۱- پيڪه ري وينوس، موجه سه مه ي وينوس له يونان که په کيک له عه جايه بي سه به به يه و دروشي جواني ٺاهرت.

۲- کوله که زيرينه، که له گه ل زيرو و زيو ته شيهه ڪراوه. کوله که زيرينه په ڪ که له پاش نيوه وري نيوه راست مانگي به هاردا له

دواي باران له مه لبه ندي ڪورده واري وه ڪ زيرو و زيو ديمه ني رنگ ده نه خشي.

۳- هه وري، چه شنه ده سهاليڪي ڙانه په که له جيگهي په چه ديدنه به سه ردا يا ده بيخه نه گهرڊن.

۴- چاهه زاري عه ڪسي سه سپه ندهر ده کيشم.

۶- به رچاو رهش بوون

۵- هم ميسراعه ماناي هم جومله به، وحب الوطن من الايمان،

۸- مه لبه ند

۷- مملاتي

له گه لّ نه نواعی مه خلوقا، ده بی توفیری من چی بی؟
 که و دهستی قه زاهات و گزیری^(۱) عالمی دامی
 سه ریکم بو، سهراپه رده ی بهزه و نه فکاری واتایی^(۲)
 نه سف هرکس که لئی دانیشت، سه رنجی ده مده می دامی
 نومیدم بو، له دونیادا، فریشته هاوده می من بی
 که چی یاری جه فاکار و سل و که مته رخه می دامی
 ته رازوی کیشی سه رسدنگی قیاسی لای و پیری
 هه تا زوی به سه ر لاری، له وی که م کرد، له می دامی
 به لیم دا که بیچیژم، له شه هدی ژوانی عیر هانی
 که چی شه هوت، به عیباری له هه نگوینی ده می دامی
 ده می وستم به شهوقی دل، بکه م شه و ژاوی په روانه
 له سامانی په پووله و شه م، فه قهت نه شکی شه می دامی
 له بازاری زه رهندوزان، نه من شمشی زه زم جه م کرد
 به ده فری شوره مه می^(۳) هه ستاو، دلی وه ک حاته می دامی
 نه من هوگر به نادابی به ژیزی جوانی کوردانه م
 به لام هرکس، که ژیزم گرت، وه لامیکی زه می دامی
 له به ستینی نه وینداری، نه بو که س هاوه لی من بی
 له پئیناوی گه ل و زیتدم، دلوقانی^(۴) مه می دامی
 هه مو باده ی جیهان پاکسی، له جامی قه لی من جه م بو
 له سه ر په رده ی خه یالاتم، نه زه ل جامی جه می دامی
 به سورانی گه لّ ساله ده بیژم زه مزه مه می مهستی
 که چی ساقی به عه زمی زه م، به لئینی زه مزه می دامی

هه سه ن سه لاح (سوران)

تاران - ۱۳۷۴

مزگه وت کانی سه قز:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ آمَنِ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ 'دورست کردن و ناوه دان کردنه وه ی مزگه وت به مه به سستی به جتی هینانی نه رکی ناینی و کومه لایه تی هه روا پالاوته کردنی خووخه ده ی مرو قایه تی پخاوین کردنه وه ی نه وس له ژار و ژه نگی تاوان و سوچ، نیشانه و به لگه ی نیمان و بزوا به خودا و روژی دواپی و فریشته و قورنانه، بوونی مزگه وت له گشت دیکانی کوردستان ته نانه ت له هه مو کویره دی و کوخیکدا، بوخوی بیروبروای قول و پته وی باو و با پیرانمان به خودا و، روژ دواپی و ناینی نیسلام نیشان ده دا. کوردان له هه رلایی که بیان ویتسایه نیشته جتی بن، یا ماوه پی له هه وار گه بمیننه وه، له پیشدا له بیری دورست کردنی مزگه وتا ده بوون. به دل و به گیان، به شان و به کول به ردو خولیان بو مزگه وت ده کیشابزوریشیان به خیر و پیاوه تی داده نا. بیجگه له خیر و بیری ناینی و قازانجی زوری کومه لایه تی و سیاسی مزگه وت، کوردان مالی خودا و مزگه وتیان به زه مزی به نده گی خودا، نالای نازادی و مه ردانگی، نیشانه ی هیز و ده سه لانی کومه ل، فریشته ی پیروزی و سه رکه وتن، به سه رته نگ و چه له مه ی ژبانی هه ردو جیهانیان دا زانیوه. هه روا مزگه وت په نای لی قه و ماوان و هه ژاران له کانی ته نگانه و ژوژانی سه خت و عاسته مدا بووه.

به درتژیایی سال له مزگه وت کانی کوردستانا بانگ ده دری. قامه ت ده کری و پینج فه رزه نوژی تیدا ده خویندری.

زورتری زانایانی ناینی و کومه لایه تی، پیشه وایانی ژاپه زین، ژابه رانی ماف و دین، له مزگه وت و حوجره ی مزگه وتا هه لکه وتون، تیگه یشتون و پیگه یشتون که جیهانیان به تیشکی زانین و خواناسینی خویان ژوشن کرده ته وه، خه لکیان به ره و خودا و ناسوی ژبان بردوه ته وه، به ری سته میان لی گرتون، بوژاپه زینیان ساز کردن، بو نمونه. سوهره وه ردی بلیمه ت و پسپوژ، بوئه زان چون سه ری ده کا شوژ، سوهره وه ردی عارفی خواناس، هاوه ته رازی غه زالی به ده. نگ و باس، (ابن اثیره) کانی جه زیرو بوتان، خوژ و مانگ و گه لاویژی کوردستان. دینه وه ریه کانی کرماشان، تاجی سه ری پیاو باشان.

خانای قوبادی و فه قیتی طیران. بولبولانی خوویژی کوردستان، «شیخ معروف و شیخانی شه مزین» له داوای دین و مافی گه ل نه شه مزین، مه ولانا خالیدی شاره زوری، تیشکی ده دا بو نریک بو دوری.

پیره میترو حاجی قادری کوتی. بانگ ویزی خوشی و مافی سه ربه خوئی، موژده ده ری نازادی. سه ید جماله ددین کوردی نه سه دابادی.

شیخ محمد عبده ی کورده واری، که گه وهه ری له لیتوده باری. قزلجی و مفتی زه هاوی، له دورده پنوندا نور و هه تاوی، کاک نه حمه دی سوله یمانی، دلسوزی دین و شه رع و قورثانی

قانیع و نالی، هیمن و هه ژار، بوگه لی به ش خوراویان ده کردهاوار، هه زار و چوارسه د ساله بی و چان، زانایانی زتی ناین و قورثان، تووی زانین و دینیان چاندوه. خه لکیان به خوشی و به خواگه یاندوه، نه مانه و هه زاران زانا و بلیمه ت و خواناس، پیشه وا و زانوما و دلسوزی به ده ننگ و باس، زی پیشانده رو هانده رو نه خشه کیشی گه ل، وه ک هه تاوی به زه ی خواهه لاتون له که ل، گشتیان نه مانه له مزگه و تا نه ده ب دراون و قال کراون، تا گه یشتونه ته پله ی به رزی ماموستایی و پیشه وایی. له راستی دا سه دان سال (مزگه وت) زانکووی زانیاری، فیرگه ی فیربون و قوتابخانه ی تیگه یشتن، زه مزی زیان و پله ی گه یشتن به خودا و خوشبه ختی بوه.

«مزگه وته کانی سه قز»

۱ - مزگه وتی جامیعه:

نه م مزگه وته له سالی ۱۲۴۷ کوچی بو نویتز جومعه له لایه ن (مجید خانی نارده لان) و (حاجی فرج الله خلیفه زاده)

دورست کراوه، له لای باکوریشیه وه مزگه وته چکوله یی بو نویتزی جه ماعت له ۵ کاتی شه و ورژدا به دی هینراوه. له سه ر نه م مزگه وته یش چه ند حوجره ی بوغه قی لی ساز کراوه.

له سالی ۱۳۶۰ هه تاوی مزگه وتی جامیعه تیکدراو سه رله نویی به شکلی مزگه وتی

قدیمی زور جوان و قایم تر درست کراوه. دیاره نه رکی چاودیری و کوکردنه وه ی یارمه تی له سه ر شانی به ژیز مه لا محمد علامی ناره لان و چه ند خیر خوازی تر به رتوه چوه، به لام به خشینی پاره و که ره سه له سه ر شانی خه لکی نیمان دار و زوله خودای شاری سه قز و دتی بوه. خواله گشت خیر خوازانی پالا و ته پی خوش پی و کرده وه یان به ره زاولی بوردوی به وه، لئی وه ریگری.

۲ - مزگه و ته چکوله: له (سالی ۱۲۷۷ ک.) به زه حمه ت و ته لاشی به ریز خوالی خوشبو «مه لا احمد» درست کراوه، هه روا ناویکی زور ساردوسوکی بو «وقف» و ته رخان کرده، هه رچه ند ماوه بی بوو ناوه که ی گوم ببو، به لام چون به فه رموده ی خودا و پیغه مبه ری خودا خیری بو خودا بی نابریته وه و دوایی نایی، نه و ناوه یش ناخری ده رکه وت و خیری «مه لا احمد» هه ر به رده وامه و ده روا و نابریته وه.

چون دارودیواری مزگه وت کون ببوو بزی له پیاو باشان و خواناسانی گه ره کی مزگه و ته «چکوله» به زانومایی و یارمه تی «مه لا محمدرضایی» سه رله نوتی به وتنه به کی جوان، که شیایوی مالی خودا بی، دارودیواره کونه که یان لبردو هه رله و شوینه، له شوینی مزگه و ته که ی «مه لا احمد» هه رله سه ر بناغه ی نه و خیره نه براره ی نه و خوالی خوشبوه به ناسن و تاجور مزگه و ته که یان زور قایم و جوان و رازاوه درست کرده وه و دومناره یشیان بو به رز کرده ته وه

نه م هونراوانه له سه ر به ردی مزگه و ته که نوسراوه:

کرد ملا احمد عالی جناب	حوض و آبی بهر مسجدانتخاب
ساخت يك مسجد بتوفیق خدا	حق دهد اور اجزایوم الحساب
حبذازین مسجد وزین آب او	اهل دین باشد از اینها کامیاب
هر صباحش با گروه قدسیان	سرزند بهر عبادت آفتاب
یک هزارو دوصدو هفتادو هفت	این بنای خیر شد نعم المآب

خواله هه موان خوش پی و خیری گشتیان هه زار چه ندانه بکاته وه،

۳ - مزگه وتی «مه لا ابراهیم»

نزیککی سالی (۱۲۵۵ ک.) له مه وپیش دورست کراوه و به ناوی مه لا برایم ناو نراوه، نه م مزگه وته له ناو بازار و ناوه راستی شاردایه و ناو و حموزی مه لا برایم به ناو بانگه. موقوفه و به رهه می نه م مزگه وته نه وه نده زوره، نه گه ر وه ک ده بی چاوه دیری بکری، ده توانی مه دره سه و فیرگه یه کی ناینی، که هه رنه بی ۵ ده رس ویز و ۲۰ فه قی ده رس خوئنی ناینی بجه وینتته وه، بی نه وه نیازیان به یارمه تی نه م و نه وتی، پیش نوئزو سه روکی مه درسه ی نه م مزگه وته به ریز حاجی مه لاحسن ماجدی یه،

۴ - مزگه وتی حاج شیخ اسماعیل له گه زه کی کازم خان دایه، نه م مزگه وته له سالی (۱۳۰۱ ک.) دورست کراوه دواي مزگه وتی مه لا برایم به رهه می موقوفه ی له مزگه وته کانی تر زورتره به ریز مه لاحسن حسنی پیش نوئزیه تی

۵ - مزگه وتی دیمه کاران: له سالی (۱۱۸۰ ک.) له لایه ن عباسقلی خانی نارد له لانه وه دورست کراوه: له زوبه زوی پارکی مه وله وی کوردایه، حاجی شیخ مصطفی ماوه بی له م مزگه وته دا ماوه ته وه ئیستاکه به ریز مه لا «محمدی شمایی» ده رس ویزو پیش نوئزیه تی،

۶ - مزگه وتی دومناره «مزگه وتی شیخ حسن» له سالی ۱۱۱۴ ک به زانومایی شیخ حسن دروست کراوه له قه راخی ته په ی ناری قه لا دایه و دومناره ی هه یه که به داخه وه خه ریکه مناره کانی بروخین، به لام تا ئیستاکه نه ده وله ت و نه خه لک که سی له بیریدا نه بوه، به ریز «مه لا صالح ی علایی» پیش نوئزیه تی - سالی ۱۱۱۴ ک له لایه ن شیخ حسن دورست کراوه.

۷ - مزگه وتی شیخ مظهر: «مزگه وتی شیخ برایم» ماوه یی له مه و پیش دورست کراوه. مه زرای «شه شاهه کیله» موقوفه ی نه م مزگه وته یه. به ریز مه لا صادق میرزایی ده رس ویزو پیش نوئزی نه م مزگه وته یه،

۸ - مزگه وتی شیخ نجم الدین: (له سالی ۱۳۱۵ ک) دورست کراوه له ناو

بازاری سه ریدایه، به ریز حاجی مه لا احمد امام ده رس ویز و پیش نویزه تی

۹ - مزگه وتی: حاجی حکیم له چواز ربی نازادیدایه له لایه ن خوالی خوشبو حاجی شریف نیلوفری مشهور به حاجی حکیم دورست کراوه (سالی ۱۳۱۵ هه تاوی)

۱۰ - مزگه وتی «پیری خه زایی» له نزیککی سالی ۱۳۳۰ کوچی مانگی له لایه ن بارام خان، ناغای یه نگی که ندو ساعد ناغای دبی «ناره بوغلوی سه زی» به مه به سستی ده رس و ناموزگاری خوالی خوشبو زانای پایه به رز مه لا «عبدالعزیز مفتی» که نازناوی به «صدرالعلماء» ناو بانگی ده رچوبو، دورست کراوه، چون له نزیککی گلکوی پیاونکی باشی خواناس به ناوی «پیری خه زایی» (که به وته ی خه لکی له کونه وه تائیتستا له یاران و صحابانی پیغه مبه ر «د» نه ژ میردراوه) نه م مزگه وته به ناوی نه وه وه، ناونرا به مزگه وتی «پیری خه زایی»

۱۱ - مزگه وتی - مه لا زاهد - له روپه روئی پارکی «مندالان» له سه ر شه قامی نازادی به زانومایی مه لا زاهد له سالی ۱۳۳۶ له شوینی قه برستانی کوئی سه قز دورست کراوه،

۱۲ - مزگه وتی سلمانی فارسی: له سالی ۱۳۵۱ هه تاوی حاجی شریفی نیلوفه زی شوینی مزگه وته که ی دیاری و وه قف کرد، به لام له لایه ن خه لکی گه ره که وه دورست کرا. له پیشدا - ناویان نا، مزگه وتی «ولیعهد» پاشان نازناوی «سلمان فارسی» یان له جیدا دانا، به ریز مه لا عبدالقادری فایض ده رس ویز و پیش نویزه تی.

۱۳ - مزگه وتی تیمامی شافیعی (خ): له سالی ۱۳۵۹ هه تاوی به هوئی زانومایی به ریز مه لا «محمد فلسفی» و به یارمه تی خه لکی سه قز دورست کراوه.

۱۴ - مزگه وتی حه زره تی - خه جیجه ی کبری رضی اله عنها له سالی ۱۳۶۰ هه تاوی دا به یارمه تی خیر خوازانی گه ره که له گاوینی ته په ی مالان دا دورست کراوه - به ریز مه لا عثمانی حیدری ده رس ویز و پیش نویزه تی.

۱۵ - مزگه وتی حاجی که مالی: له سالی ۱۳۳۷ هه تاوی خوالئی خوشبو حاجی که مالی خاکی نه م مزگه وتی بو خواته رخان (وقف) کرد و، مزگه وتی لی دورست کرد. که پاشان له ۱۳۷۰ هه تاوی به زانومایی ده رس ویزو پیش نویژی به ریز مه لا محمدی قورثانی، خه لکه که مزگه وتی که یان سه رله نوی به شیوه یه کی قایم تر (به ناسن و ناجور) دورست کرده وه و رازانده وه - خوا پاداشی باشیان بداته وه.

۱۶ - مزگه وتی (حاجی فه قتی صالح) یا مزگه وتی کانی گرمک: حاجی فه قتی صالح بو خوی به یارمه تی خه لکی نه م مزگه وتی دورست کرده. به لام خا که که ی بو مزگه وت ته رخان (وقف) نه کرده، زورم پی وت که وقفی بکه به لام به قسه ی نه کردم

۱۷ - مزگه وتی حاجی صفری: له سالی ۱۳۵۲ هه تاوی حاجی صفری خا که که ی دابه مزگه وت و خه لکیش دورستیان کرده

۱۸ - مزگه وتی چه زره تی : عایشه «رضی اله عنها» له داوتنی باکوری ته په ی مالان دا به یارمه تی خیر خوازان دورست کراوه

۱۹ - مزگه وتی (چه زره تی زه سول نه گره م: درودی خودای له سه ربی) له داوتنی ته په ی مالان دا له سالی ۱۳۵۰ هه تاوی خه لکی خواناسی گه زه که دورستیان کرده، به ریز مه لا محمد خضری ده رس ویزو پیش نویژی ته تی

۲۰ - مزگه وتی چه زره تی محمد (درودی خودای له سه ربی) له گه زه کی سهوراوا دابه له سالی ۱۳۵۰ هه تاوی خیر خوازانی گه زه که که دورستیان کرده. به ریز مه رحیم پیش نویژی ته تی

۲۱ - مزگه وتی (دارالاحسان) له گه زه کی به ردبران له سالی ۱۳۶۱ هه تاوی (ناغا جعفر شریفی) زه ویه که ی ته رخان (وقف) کرده و خه لکیش مزگه وتی که یان دورست کرده. به لام له سالی ۱۳۷۰ به زه حمه تی به ریز مه لا محمدی امامی ده رس ویزو پیش نویژی مزگه وتی که . حوجره ی فه قتی و حه وزو نه ده بخانه و مه رده شورخانه و قوتابخانه ی لی دورست کراوه - خودا پاداشی پاشان به زه زا و به هه شتی خوی بداته وه

۲۲ - مزگه وتی - دارالاسلامی به ر دبران له گه زه کی به ر دبرانی خواری - له سالی ۱۳۵۴ هه تاوی به هوئی خه لکی گه زه که که دورست کراوه، به ریز مه لا شیخ علی خورمتایی ده رس ویزو پیش نویزه تی، شوینی نهم مزگه وته له لایه ن به ریز عبدالله انوشیروانی قه لاکون وه قفی مزگه وت کرا و به ته لاشی - مه لا شیخ علی خورمتایی و یارمه تی خه لکی دورست کراوه -

۲۳ - مزگه وتی قبا (جوتیاران) له گه زمکی جوتیاران له ۱۳۶۰ هه تاوی دورست کراوه، به ریز مه لا عثمانی بارانی ده رس ویزو پیش نویزی مزگه وته که، قوتابخانه و حه وز و نه ده بخانه و حه وشه ی لی دورست کرده.

۲۴ - مزگه وتی (النبی سیلو) زه ویه که ی حاجی محمندی شانسخه - ته رخان (وقف) ی مزگه وتی کرده، له ۱۳۵۶ هه تاوی به یارمه تی خه لکی خیر خواری سه قز دورست کراوه - به ریز مه لا (احمد صالحی) پیش نویز و ده رس ویزیه تی

۲۵ - مزگه وتی (النبی بلواری بانه): له سالی (۱۳۶۰ هه تاوی) له لایه ن به ریز مه لا محمندی علایی و خه لکی خیرحوازی سه قزه وه دورست کراوه. به ریز (مه لا محمندی علایی اردلان) پیش نویزه تی

۲۶ - مزگه وتی «حزه زه تی عمر (رضی الله عنه)» له سالی ۱۳۶۱ چوار هه زار گه زله زه وی لای قه برانی گه زه کی شاناز که له ده ورائی کونه وه به (زئی گازانه گه ل) مه شهوور بوو - به مه به سستی مزگه وت و قوتابخانه و کتیب خانه برم داو ده وره که م داوه، به لام مه لو شه وینکه له هه مولایی زوره. چونوبه گوئی «چاودیرانی» موقوفه ی مزگه وتی «مه لا برایماندا» خونبدو و تیان نهم شوینه موقوفه ی مزگه وتی مه لا برایمه. به م جووره گه زیان لی به ستین و پایان چه قانده، له ناکامدا، کابرایه کمان کرد به کارناس تابریاری له سه ر بداره که نایا نهم چوار هه زار گه زه زه ویه، له سه ر مزگه وتی مه لا برایمه یام نا، کابرا که، پیندا گه زا و چاوی لی قیچ و فیچ کردو وستی بلی نا، به لام ترسا و وتی به لی، داخلی زه وی موقوفه ی مه لا برایمه، نیمه یش ناچار مایان بوته م قیله شه رع مل دابنه وین وریگی ی قانونی بو بدوزینه وه - چوبنه نیداره ی - اوقافی - سه قز - و هه زار گه زمان به ناوی (تبدیل با حسن)، له مزگه وتی مه لا برایم به قیمه تی نه ویزوه، که هه رگه زئی زه وی له ویدا به ۳۵ تمه ن بوو، به لام له به ر نه وه که بیانوی ترمان بوته تاشری

تیمه هه رگه زئی په نجاتمه نمان پیدا، من مه لا جلال شافعی بیست و پینج هه زار تمه ن و مجیدخان و کیلی بیست و پینج هه زار تمه ن تیکرا - په نجاهه زار تمه نمان داو هه زار گه زه زه ویه که مان کزی، که نه م به لگه به تیمزای امام جمعه ی سه قز به زیز حاجی مه لا عبدالله محمدی - ۲ - به زیز مه لاحسن ماجدی ۳ - خوّم مه لا جلال ۴ - مجیدخان و کیلی. گه یشتوه -

پاشان من و مجیدخان نه وزه و یه مان وه قفی کتیبخانه - قوتابخانه - مزگه وت به ناوی مزگه وتی (حه زره تی عومه ر (ض)) کردو تولیه تی مادام العمر یشمان بوّ خوّمان دانا - که نه مه ده قی و قفنامه که یه

۲۷ - مزگه وتی صلاح الدین : ی - ایوبی - له سالی ۱۳۶۳ به یارمه تی خه لکی خواناسی سه قز له گه زه کی - صلاح الدین - دادورست کراوه به زیز مه لا محمدی و سوقی پیش نوژییه تی

۲۸ - مزگه وتی جه زره تی «ابوبکر صدیق» رضی الله عنه له گه زه گی «فه رهه نگیان» له سالی ۱۳۵۰ حاجی محمد مام سلیمی زه وی مزگه وته که ی بوّ مزگه وت ته رخان (وقف) کرد، به یارمه تی خه لکیش مزگه وته که دورست کرا - به زیز مه لا رحمن کرمی پیش نوژییه تی -

۲۹ - مزگه وتی «دارالصفاء» له گه رکی دارالصفاء که حاجی محمد مام سلیمی زه ویه که ی بوّ مزگه وت ته رخان (وقف) کرد، خه لکی به شه زه فی گه زه که که یش مزگه وته که یان دورست کرد. به زیز مه لا مجید مولایی پیش نوژی و ده رس ویزی نه وی (له به رواری / / ۱۳۷۳ کوچی دوا ی کرد) خوالتی خوش یی ئیستا که مه لا سید محمد پیش نوژی مزگه وته که یه.

۳۰ - مزگه وتی (خلفای راشدین) رضی الله عنهم - که له سه ر ته په ی صالحاوا دایه، به یارمه تی خه لک وزانومایی مه لا صالح خاتونی دورست کراوه (سالی ۱۳۵۹)

۳۱ - مزگه وتی - حه زره تی حمزه : رضی الله عنه - له پشت تپه ی صالحاوا دایه به یارمه تی خه لکی دورست کراوه (۱۳۶۰) مه لا سیدمحمی الدین حسینی

پیش نویژی مزگه وتنه که به

۳۲ - مزگه وتی «معراج» له نیوان مزگه وتی تیمامی شافعی و مزگه وتی النبی سیلو - دایه - له (سالی ۱۳۶۱) به یارمه تی خه لکی دورست کراوه - به زیز مه لا عبدالله امینی - ده رس ویزو پیش نویژه تی

۳۳ - مزگه وتی امام فخررازی له سالی (۱۳۷۰) به یارمه تی مه لا ره حمانی فه تاحی و خه لکی گه زیکه له سه ر شه قامی ۳۲ گه زی دورست کراوه - به زیز مه لا صابری سه پانی) ده رس ویزو پیش نویژی نه م مزگه وتنه به

۳۴ - مزگه وتی حاجیاوا له سه ر ته به ی زوبه زوی سیلویه که (حاجی محمّد مام سلیمی) زه ویه که ی بو مزگه وت ته رخان (وقف) کرده، به زیز مه لا رشید سلیمانی پیش نویژه تی - که له ۱ / ۳ / ۱۳۷۱ به نه خوشی (سرطان) «خوره» شهید بوو - خوای لی رازی بی -

۳۵ - مزگه وتی چه زره تی محمّد - (صلی الله علیه وسلم) له بلوار که شاهه رزدا سالی ۱۳۶۳ هه تاوی جیی مزگه وتنه که، له لایه ن (حاجی عبدالله محمّدی) یه وه کزدر و به یارمه تی خه لکی گه ره که که، مزگه وتنه که دورست کرا - به زیز مه لامحمد حسین - ی - هوشمه ند پیش نویزو ده رس ویزی نه م مزگه وتنه به

۳۶ - مزگه وتی چه زره تی اسماعیل (علیه السلام) له گه رکی زیی کانی نیاز - له سالی - ۱۳۶۰ به یارمه تی خه لکی به نیمانی سه قز دورست کراوه - کاک احمد عایلی پیش نویژی مزگه وتنه که به.

۳۷ - مزگه وتی چه زره تی ابراهیم (علیه الصلاة والسلام) له باکوری سیلو به یارمه تی خه لکی سه قز دورست کرا (سالی ۱۳۶۰) به زیز مه لا حسین احمدیان پیش نویژ و ده رس ویزی بوو، که سالی ۱۳۷۰ بو به زیز ماشینه وه و شهید بوو - خویان لی رازی بی، نیستا که به زیز مه لا عه لی ده رس ویزو پیش نویژی مزگه وتنه که به

۳۸ - مزگه وتی: دارالاسلام: له جنوبی سیلو دایه. له سالی (۱۳۵۰) به یارمه تی خه لکی خیر خوازی سه قز دورست کراوه. به زیز مه لا علی خندانی پیش

نوئزی بو - ئیستاکه (مه لا محمدی فکری) ده رس ویزو پیش نوئزی مزگه وته که به

۳۹ - مزگه وتی خلیفه زاده له (سالی ۱۳۵۳ هه تاوی) به زیز (عبدالرحمن خلیفه زاده) ۷۵۰ گه ز خاکی خوئی بو مزگه وتو حه وزو نه و شتانه ی په یوه ندیان به مزگه وته وه هه به ته رخان (وقف) کرد، پاشان به یارمه تی خه لکی خیر خوازی سه قز مزگه وته که دورست کرا به زیز مه لا «عبدالقادر رحیم زاده» ده رس ویزو پیش نوئزی ته تی - نه م مزگه وته له گه ره کی «قه ره چیاوا دایه»

۴۰ - مزگه وتی - دارالاسلام - له گه ره کی «قه ره چیاوا دایه - له سالی (۱۳۶۰ هه تاوی) به یارمه تی خه لکی خیر خوازی سه قز دورست کراوه، به زیز مه لا شیخ عبدالقادر زاهدی - ده رس ویزو پیش نوئزی ته م مزگه وته به

۴۱ - مزگه وتی حه زره تی فاطمه رضی الله عنها - له گه ره کی «که وه سوار» دایه - به یارمه تی خه لکی خیر خوازی سه قز دورست کراوه، به زیز مه لا عثمان فایقی پیش نوئزی ته م مزگه وته به

۴۲ - مزگه وتی قه وه خ. له گه ره کی قه وه خ دایه - به یارمه تی خه لکی خیر خوازی سه قز دورست کراوه، مه لا سعید پیش نوئزی مزگه وته که به

۴۳ - مزگه وتی. بلال حبشی (ض) له قه راخی خو ره لاتی چوم و پردی سه قز دایه زه وه به کی له لایه ن (مه لا علی توحیدی) به وه وه قفی مزگه وت کراوه و مزگه وته که یش به یارمه تی خیر خوازان و خه لکی گه ره که که دورست کراوه (سالی ۱۳۶۱ هه تاوی) به زیز (مه لا عبدالکریم - ی حقیقی) ده رس ویز و پیش نوئزی ته م مزگه وته به

۴۴ - مزگه وتی عبادالله - له حه مالاوای سه زی دایه له سالی ۱۳۶۰ هه تاوی به یارمه تی خیر خوازانی گه ره که که دورست کراوه - به زیز (مه لا عبدالله خاطر) پیش نوئزی و ده رس ویزی ته م مزگه وته به

۴۵ - مزگه وتی حه زره تی علی (رضی الله عنه) - له گه ره کی حه مالاوای سه ری دایه، به یارمه تی خیر خوازانی سه قز دورست کراوه، مه لا ره شید پیش نوئزی ته تی

۴۶ - مزگه وتی فاروقیه: له سالی ۱۳۶۰ - به زانومایی حاجی (مه لا شیخ عبدالله محمودی) و یارمه تی خه لکی سه قز دورست کراوه و له حمالاوای سه ریدایه، ناوبراوده رس ویز و پیش نویژی نه م مزگه وته یه

۴۷ - مزگه وتی: حاجی ارجمند. له حه مالاوای خوازی و له ته نشت ناشی ناردی میرزاهاشم دایه، به یارمه تی حاجی ارجمند و خه لکی سه قز دورست کراوه. به ریز - مه لا عبدالرحمن - ی - احمدی ده رس ویز و پیش نویژی نه م مزگه وته یه.

۴۸ - مزگه وتی حاجی جلیل: له سالی ۱۳۵۰ - حاجی جلیل شوینی نه م مزگه وتی ته رخان (وقف) ی مزگه وت کردوه و به یارمه تی خه لکی خیر خوازی سه قزیش دورست کراوه. نه م مزگه وت له سه ر شه قامی گوشتارگا دایه به ریز (حاجی مه لا عبدالرحمن حسین زاده) پیش نویژ و ده رس ویزیه تی

۴۹ - مزگه وتی (جامی) له قه راخی شه قامی سه قز بومه لقه ره نی دایه له سالی (۱۳۷۲ هه تاوی) به یارمه تی خیر خوازانی گه ره که که زه ویه که ی ته رخان (وقف) کرا و دیواره که پیشی به رز بوه ته وه به لام هیشتاسه ر نه گیراوه

۵۰ - مزگه وتی: (رسالت پناه) له گه ره کی لای پارکی مه وله وی کوردایه له سالی (۱۳۷۲ هه تاوی) خوشکه حاجی عطیه طاطانی ۵۷۶ گه زی زه وی ته رخان (وقف) ی مزگه وتی کردوه و به یارمه تی خه لکی خواناسی سه قز دورست کراوه

۵۱ - مزگه وتی نور - له سالی (۱۳۷۰ هه تاویدا) مه لاجه لالی شافعی نوسه ر هه زار گه زی زه وی وقف (و ته رخانی) مزگه وت و مه دره سه ی قورنان و په رتوکخانه ی نایینی و کومه لایه تی کردوه. شوینی نه م مزگه وت و قوتابخانه له گه ره کی - حه سه ناوا - باکوری مزگه وتی حه زره تی ابوبکری صدیق رضی الله عنه دایه - که به ویستی خودا به زویی دورست ده کری

خانه قا و ته کیه کانی شاری سه قز

۱ - مزگه وت و خانه قای - حاجی شیخ مصطفی - له ناو بازاری سه قز دایه، بنه ماله ی خوالی خوشبو به م جوړه یه.

حاجی شیخ مصطفی کوزی حاجی - اویس - ی خه لکی دتی «شمشیر» ی ناوچه ی جوانزو و له بنه ماله «خیلی ولد بیگی» جافه، دایکی کچی مه لا شه ریفی ریزاو و خوشکی مه لا فتح الله بوه، له سالی (۱۲۵۷ کۆچی مانگی) له دایک بوه و له سالی (۱۳۲۰ ک.) له دنیا ده رچوه، موروشوره تی (مصطفی العثماني النقشبندی) بوه حاجی «اویس» بیجگه له شیخ مصطفی کوزی تری بوه که «یوسف» ی ناو بووه، یوسف باوکی خوالی خوشبو زانای پایه به رز «مه لا سعیدی سه رده ره» بوه مه لا سعیدیش باوکی زانای گه وره «مه لا کامل نقشبندی» بوه که نه م خوالی خوشبوه ماموستای من بوه و، ئیستا چه ند کوزی باشی هه یه به تایبته «مه لا جه لالی نقشبندی» که زانایه کی ناینی و ماموستای فه رهه نگه:

خوالی خوشبو حاجی شیخ مصطفی ته مه نی جوانی خوئی له زئی خویندنی عیلمی ئیسلامی به سه ر بردوه، له قوتابخانه کانی کوردستان به تایبته له شاره کانی که رکوک. سلیمانی - خویندویه تی و پاشان چوه ته «طویل» و له وئی ده رسی عیلمه کانی ته واو کردوه، به وته ی «شیخ زه نوفی ضیایی» حه وت سالی زه به ق له خزمه ت شیخ عوسمان سیراجه الدین دا ماوه ته وه و زوژ به زوژ له خزمه ت مه لا و فه قیکانی نه وئی به هره ی وه رگرتوه، نه وسی سه ر کیشی به نادابی شه ربعه ت بارهیناوه، تا گه یشته ته پله ئی که بو پیش نوژی و ده رس وژی و زانومایی زیوارانی زیگای خواناسین ئیجازه ی دراوه.

نه مجار ده گه زیتته وه بوشاری سه قز و له مزگه وتی دیمه کاران ده بیته پیش نوژی خه لکی، به لام دوا ی ماوه ئی «حاجی مکایل» ناوی لئی ده بیته که له و له وئی ده رده کا، ناچار خوالی خوشبو ده چیتته مزگه وتی مه لا برایم، تا له ناکامدا سالی «۱۲۸۶ ک.» محمّد علیخان باوکی مجیدخان و با پیره ی سیف الدین خانی نه رده لان، مه شهوور به نایب هه وه لی «ناجودان باشی» مزگه وت، له په نای مزگه وته که یشاخانه قا یه کی بو دورست ده کا، که ئیستا که به مزگه وتی حاجی شیخ مصطفی ناو بانگی ده رچوه، به لام بزئی له نه زان کاران ناوی جوان و پیروزی قورنانی «مزگه وتیان» له سه ر لابرده و ناوی

«خانه قایان» له جی دا ناوه، وه ك قورئان ده فه زمی «فَمَا رِبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ» اچون نوژیکی مزگه وت خیری ۲۷ نوژی خانه قایا هه رشوئینکی تری هه به.

حاجی شیخ مصطفی دوزنی بوه ۱ - عادله خانم کچی شیخ ضیاءالدین، له م ژنه سی مندالی بوه ۱ - ناصح به مندالی مردوه ۲ - محمد عابد مشهور به «حجة الاسلام» له «سالی (۱۳۷۷ ک)» مردوه ۳ - شیخ زه ئوفی ضیایی مشهور به «شریعتمدار» له سالی «۱۳۱۱ ک» له دایک بوه و له زۆزی چوار شه ممه (۱۳۶۶/۳/۲۰) هه تاوی له دنیا ده ر چوه. خوالی خوشبو «ضیایی» چون هه وه لاین ده رسی عیلمی خوئی له خزمهت باوکی دایکی خوئی «شیخ عمر ضیاءالدین» دا خوئندوه، ناو بانگی - ضیایی - بو خوئی هه لیژاردوه. ناو براو له خزمهت مه لا چاکی وهك «مه لا عبدالقادر» ی بیاره و مه لا «عبدالعزیزی مفتی» مشهور به «صدرالعلماء» دا خوئندویه تی و زانستی وه ده س هیناوه، خوالی خوشبو نه م په رتوکانه ی نوسیوه به لام هینتا هیجیان چاپ نه کراون ۱ - دیوانی شیعه ری فارسی ۲ - دیوانی شیعه ری کوردی ۳ - عروض و قافیه بفارسی ۴ - عقایدی کوردی به نه سسر ۵ - وه لامی په رتوکی «شبهای پیشاور» که به زانستی ده بی نه م کتیبه به ئاوی زیر له سه ر به رگی زبو بنوسرته وه، خوالی خوشبو ضیایی بیجگه له هونه ری نوسه ری خه تی زور خوش بووه - خیزانی دوه می خوالی خوشبو شیخ مصطفی - ناوی خاد ملک - و خوشکی حاجی «مه لا سه لامی» بانه، مه شهوور به باوه مه لا، باوه کی حاجی محمد شیخ الاسلام و با پیره ی مه لا جه لالی شیخ الاسلامی بانه بوه، له م ژنه ی دوکوزی بوه ۱ - «عبدالدين» که مردوه ۲ - «شیخ محمد عارف» که «شیخ محمد عارف» جی نشین حاجی شیخ مصطفی بوه، شیخ محمد عارف له «سالی ۱۳۵۳ ک» کوچی دواپی کرده، له عیلمی ئیسلامی به تایبهت له «حدیث» داناگایه کی چاکی بووه، له جه نگی جیهانی هه وه ل دا شان به شانی سویای عوسمانی له گه ل خوالی خوشبو شیخ «علی حسام الدین» به خوئان و مرید و مه نسوبه کانیا نه وه. چوون بو خه زا و له گه ل سویای «روس» به شه زهاتن، به م هویه وه له لایه ن ده وله تی عوسمانیه وه خه لات کرا و سویاس نامه ی بوئیدردا، حاجی شیخ محمد عارف سی کوزی له دوا به جی ماوه ۱ - شیخ محمد صاحب مشهور به «شیخ جلال الدین

نقشبندی» ۲ - شیخ احمد سعید ۳ - شیخ یحیی شیخ جه لاله ددین له سالی (۱۳۱۰ ک م) له دایک بوه و له (۱۳۳۱/۱۱/۱۴ هه تاوی) به نه خوئی فشاری خوین له دنیا ده رچوه، نه م خوالی خوشبوه ناگایه کی باشی له شه رع و زاینه کانی نیسلامی دابوه، له هونه ری شیعه رو نویسن دا پایه یه کی به رزی پی دراوه، بو نمونه «عقیده نیسلامی به حه وت سه عات هونیوه ته وه و نویسیوشیه ته وه، که نه مه بو خوئی جیی سه رنج و باس و نافه رینه بوه: ده لی:

نه زم کرد نویسیم نه م موخته سه ره له حه وسه عاتا من له سه رده ره

شیخ جه لاله ددین له گدل ده وله تی کاتی خویدا نیوانی خوش بوه ته نانه ت له لایه ن - شا - وه عه سای زازاوه (مُرضع) ی خه لات کراوه، به رابه ری به لگی ی شه رعی ۱ - کاروانسه را و بازاری شیخ که نیستا که زیاتر له ۸۰ دوکانی لی دورست کراوه - ۲ - یه ک دانگ و نیوی دئی - به دراوا - ۳ - سی دانگی دئی نالتون ۴ - شه شدانگی دئی سه رده ره ی سه رشبو ۵ - مه رزای کوشکه ل (شوتنی نیستا که ی ژاندارمه ری) به لام به داخه وه له و هه مو ته رخان کراوانه شتیکی نه ماوه. زوری به قیل و ته له که و برتیکی به زور خوراوه به لام: خودایی هه یه و توله یش له ری دایه - هه روه ک کرده وه ی باشان ناچی به زایه، خوالی خوشبو شیخ ره نوفی ضیایی سه باره ت به کوچی دوایی حاجی شیخ مصطفی وای بو گیرامه وه: که له (سالی ۱۳۲۰ ک) حاجی شیخ مصطفی بی نه وه ی نه خوشیه کی تایبه تی بی ده نیرینه شوین ۱ - شیخ محمد عارفی جیداری ۲ - حاجی خلیفه ملامحمد، باوکی حاجی ملازاهد ۳ - مه لا سعیدی سه رده ره، باوکی ماموستا مه لا کامل. نه وانیش ده چنه مالتی بو خزمه تی. شیخ بیان ده لی چون کاتی کوچم نریکه، خواحافیزیتان لی ده که م، نیوه م بویه بانگ کرده به مریده کان بلین چون میوانم هه یه نه م شه وخه تم مه که ن، نه مجار به مه لا سعید ده لی - (یس) نم بخوتنه، مه لاسعید ده س به خویندنی - سوره تی (یس) ده کا، به لام (یس) که ی ته واونایی که - زوچی به ره و دنیای حه سانه وه ده فرئی و دنیای بی وه فا به جی دئی - ره حمه تی خودایان له سه ری -

۲ - ته کیه ی بابا شیخ - له سه ر چومی ولیخان له سالی (۱۲۸۱ ک) دا دورست کراوه.

۳ - تیکه ی شیخ عبدالکریم به مه به سستی ذکری ده رویشی بنه ماله ی خوالی خوشبو شیخ عبدالکریم له قه راخی شه قامی ولیخان (سالی ۱۳۵۰) هه تاوی دورست کراوه

۴ - تکیه ی (شیخ محمد بهاءالدین) له گه ژکی شاناز به مه به سستی ذکری درویشه کانی بنه ماله ی شیخی حسام الدین له سالی (۱۳۵۱ هه تاویدا) به زه حمه تی شیخ مصطفی و یارمه تی خه لکی دورست کراوه -

شه خس و زیارتگا کانی شاری سه قز

۱ - پیری خه زایی: به وته ی خه لکی یه کی بوه له یاران و (صحابه) ی پیغه مبه ری خوشه ویست (صلی الله علیه و سلم). خه لکی زورتر ژنان روژانی چوار شه ممان - به مه به سستی جی به جی بونی نیازی دلیان ده چنه زیاره تی و هه رکام به جوژی نیازی لی ده گری. بو نمونه زورترین به م جوړه

هه رکام ده رزی سنجافی یا قوفلی کی دیاری کراوه ده دن له نالا و پارچه ی سه رقسنه که جا نه گه ر تا چوار شه ممه ی داهاتو، ده رزیه که کرابوه وه، یا قوفله که هه ل گیرا بو، (به گومانی خوینان) نه وه نیازه که یان جی به جی ده بی، وه نه گه ر نه کرابوه وه خوئا، به لام زیاره ت به م شیوه نازه وایه و دورست نی یه، چون قورناتی پیروز ده فه رمی و لا تدع من دون الله مالا ینفقک ولا یضربک فان فعلت فانک اذا من الظالمین له خودا به ده ر په نابه که س مه به و هاوار له هیج شتی مه که چون غه یری خودا نه قازانجت پی ده گه یینی و نه زه ره ر، خو نه گه ر په نات پی بردن و خو ت پی نه سپاردن، نه وه تو نه و کاته له زیزی سته مکاران و هاوه ل دانه ران بو خودا ده ژمیردرتی جاتکاله برا خوشکانی به زیز و به ئیمان نه وه یه، وه که شه رعی نیسلام ده فره می پچنه زیاره تی پیاو چاکان، شه رعی نیسلام ده فره می زیاره تی گلکوی قه بران و پیاو چاکان، بو ژن بی یا پیاو، به م جوړه یه: ژوبه ژوی گلکوکه ی زاوه سستی و بلی: سلاوی خودای گه وره له سه ر ئیوه بی، نه ی مالی گه لی ئیمان داران. نه گه ر خودا بیه وی تیمه یش به ئیوه ده گه ین، پاشان نه وه نده ی ده توانی قورنان بخوینی یا هه ر ذکری ده زانی بلی و سه لوات لی دا. دواپی روپه (رووگه) زاوه سستی و زور له خودا بیارته وه و دوعای خیر بو گشت موسلمانان بنیری و له خودا بخوازی که

له ژیزی به نده گانی باشی خویدله ژیری ، له ژیر نالای پیغه مبه ری مه زن (حه زره تی محمد دا صلی اله علیه و سلم) کۆی بکاته وه . به ئیمانیکی قایم و بی خه ل و خه وش بۆلای خۆی بیاته وه: هه رکه سی زیاره تی وای - با نیازی له لای خودا ژوایی

۲ - پیر مکایل: له قه راخی شه قامی ساحلی رۆبه رۆی حه مامی برلیان

۳ - پیر شاللی: له ژیر پردی موشیردا

۴ - پیره هه ژاره (پیر محمد) له گوشه ی مزگه وتی گوئی شیخ سمسارین له سه شه مای ساحلی :

قوتابخانه و فیژگه کانی سه قز

چوارده سه ده له مه پیش خۆری پرشنگداری عیلم و زانین. تیشکی به تین و ته وژی دین و ناین. به رنامه ی ژبان به خشی خوا. بۆه موگه لان بی فه رق و جودا. له ناسوی شاری پیروزی «مه که» وه هه لات. موزده ی خیر و ززگاری هه ردو جیهانی دا به ولات. ژبانی پر له هیوا و یه کسانێ دا به هه موو برۆا و دینی. به هه مو هۆزوگه ل و بنه چه و چینی. جیهانی تاریکی جه هل و بیدینی له سوچ و تاوان و سته مان، خاوین کرده وه. وه بشومه ی دوبه ره کی له دلان دور خسته وه. به نور و شه به قی به ری به یانی. فیتک و جوانی. سروه ی ژبانی، ناین و قورناتی، نیوه ی جیهانی نه و رۆژه ی بوژاند ه وه. به هیزی ئیمان و برۆا، ما فی گه لانی چه و سینه راوی، له ملهوزان نه ستانده وه. قانونی به رایه تی و یه کسانێ، له سه ر بناغه ی یه کتاپه رستی و ئیمانی بۆداهه زراندن، هه موبانی به جوانی، به یه کدلی و یه ک زمانی، به سه ر به خویی و به مه به سستی گه یاندن، نه م دینه به هیزویه ر ژینه، که هه وینی مان وژینه، وه ها هیزوده سه لاتی، هومیدو ناوای، برۆا و ئیمانی، یه کیه تی و هه ستانیکی. به یه یره وانی خۆی به خشی، که جهرگی بی به زه ی شاخو به زل زانه کانی ساسانی، له ت له ت له بناچری، ده سستی ده س دریز که رانی نومیراتوره زور ویزه کانی رۆمی له بناپری.

نه م ناینه به رزه ی ناسمانی. چرای مالی ژبانی. هه ردو جیهانی ئینسانی. به فه رمانی

کامل و جوانی (اِمْرًا بِاسْمِ رَبِّكَ^۱) هه ل گرساند، به تیشکی به تینی (عَلَّمَ بِالْقَلَمِ^۲) دیوی نه زاینی تاراند، دیوه زمه ی بیتکاری تا ساند، نه م ناینه جوانه. که زه وان و ناسانه. هیمه تی به پاریز و ژیری. زیوارانی رتی فیربون و یادگیری. به ده نگگی خوش و دلگیری (اَطْلُبُوا الْعِلْمَ^۳) و لو بالظین^۴) ده بزوتنی به وته ی به که لک و شیرینی. زور به رز و دل نشینی (هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ^۴) ریزوبله ی زانا به جیهان ده ناسینی، هه ربویه، نه و نیشتمانه ی که عیلم و سه نعت و زاینی لی به، روسوره و سه ربه رز و سه ربه خویه.

له به ر تیشکی نه م دینه. له سایه ی داری به ری نه م زاینه. ته نانه ت و لاتانی دور، له کانی نور. وه ک. مصر و اندلس و تیران. شام و عیراق و کوردستان بخارا و قفقاز و تورکستان. هه زاران پیور و کاشف و نوسه ره، هونه رو پزشک و زانای لی هه لکه وتوه. سه دان گه زال و قاره مان و نه میر، خوشنوس و نه ندازیار و قورئان زان و بلیمه تی اتیدا نوستوه. هه رکام به نوره ی خویان جیهانیکیان به عیلم و زانین یوزاندوه ته وه. ۰ لیانی ناده می زادیان به خشل و خاوی خوشبه ختی رازاندوه ته وه.

دانانی فیرگه به شیوه ی تازه له شاری سه قز دا

- ۱ - کۆن ترین فیرگه یی که بو هه وه لین چار له شاری سه قز دا بو خوندنی لاوان کراوه ته وه. فیرگه ی (احمدیه) ی سه قز بوه، که له سالی ۱۲۹۶ هه تاوی له لایدن ده سته یی له خه لکی سه قز کراوه ته وه. سه روکی نه م فیرگه مه خاوه ن شکو (جلال الدین امیر عزیزی) نه سپیر درا، به لام له سالی ۱۲۹۸ درگای نه م فیرگه داخرا
- ۲ - فیرگه ی (شاپور) ی سه قز، نه م قوتابخانه به ته لاشی خوالی خوشبوو (عبدالباقی مدیری) له سالی (۱۳۰۰ هه تاوی) له لایدن «تیداره ی معارف» له ژیر چاوه دیری خویدا دانرا، که خاوه نی شه ش که لاسی سه ره تایی و یه ک که لاسی ناوه ندی بووه.
- ۳ - قوتابخانه ی «حکمت» له سالی (۱۳۱۴ هه تاوی) دانرا و خاوه نی چوار که لاس بووه.

(۱) سوره تی قلم

(۲) سوره تی قلم

(۳) فیه رموده ی پیغه مه ر (د)

(۴) سوره تی نایه تی

۴ - «قوتابخانه ی تیکه ل» له کچ و کۆر له سالی (۱۳۱۵ هه تاویدا) دانراواخواه نی دوکه لاسی تیکه ل له کچ و کۆر بووه

۵ - قوتابخانه ی «نوبهار» سالی (۱۳۱۵ هه تاوی) له دئی «نوبهار» دانراواخواه نی دوکه لاس بووه.

۶ - دوکه لاسی شه وانه له سالی (۱۳۱۵ هه تاوی) له سه قز دانراواخواه به ولاوه به ره به ره قوتابخانه و فیرگه له شاری سه قز و ده ورو به ربه ره ی سه ندکه به خوشیه وه ئیستاکه له تیکرای ۳۰۰ دئی ناوچه ی سه قز ۲۶۵ دئی قوتابخانه ی سه ره تایی تیدایه.

ئه م ۱۸ دئی به یش ۱ - ئیرانشا - ۲ - کولته په - ۳ - خورخوزه - ۴ - سونته ته - ۵ - صاحب - ۶ - یورقول - ۷ - بستام - ۸ - باشماخ - ۹ - میره دئی - ۱۰ - بله جه ز - ۱۱ - مه رخوز - ۱۲ - تورجان - ۱۳ - سه را - ۱۴ - ناخکه نده - ۱۵ - گه ردی گلان - ۱۶ - قه له ندهر - ۱۷ - قه ره گوێز - ۱۸ - قه وه خ (ئیستاکه قه وه خ به گه ژه کیکی سه قز - ده ژمیردزی) فیرگه ی زانومایی تیدایه له م دودئی به یش ۱ - میره دئی ۲ - سونته ته فیرگه ی ناوه ندی تیدایه.

له شاری سه قزدا، تیکرا ۴۸ قوتابخانه ی سه ره تایی. ۳۳ فیرگه ی زانومایی (سی فیرگه یان شه وانه به و نه وانی تریان زۆزانه به) ۲۸ فیرگه ی ناوه ندی (دیبرستان). به ک قوتابخانه ی نمونه. به ک دانشسه رای کورانه. به ک دانشسه رای کچانه، به ک ناوه ندی بارهینانی ماموستای کچانه. به ک هونه رستانی فه نئی (کاره با، خانوبه ره، میکانیک) به ک زانکوی (به یامی نور) به ک فیرگه ی ناوه ندی (وه حده ت) ی (ناژه ل په روه ری) که ۱۶۰ خوینکاری شه وانه ی هه به و له لایه ن ئیداره ی جیهاده وه به ژتوه ده برئی. هه به ژوماره ی خوینکارانی قوتابخانه ی سه ره تایی سه قز ۳۶۰۴۲ خوینکار -

ژوماره خوینکارانی فیرگه ی زانومایی ۱۲،۱۷۳ خوینکار -

ژوماره خوینکارانی فیرگه ی ناوه ندی ۸،۳۹۳ خوینکار تیکرا ۵،۶۰۸ خوینکار

ژوماره ی خوینکارانی زانکوی به یامی نور / ۱۰۰ خوینکار

ناوچه‌ی سه‌قز خاوه‌نی ده دیکویه

ئیمام: ناوی دوکیوی گومه‌زی شکله، کیوی ئیمامی گه وره له قه‌راخی خوره لاتی چومی خورخوره له حاست پردی سونته ته، که شه قامی نیسفالته به - ده وریدا خولده خوا وه له باشوری دئی چاپانی سه ریدا، هه لکه وتوه، ده لاین ئیمام له پیاو چاکانی چه رخی کۆن ته نانه ت له - صحابان بوه، ئیمامی چکۆله یش له ۲ کم - ی باشوری ئیمامی گه وره دایه و خه لکی به خوشکی ئیمامی گه وره ی ده زانن، ئیستا که له سه ر لوتکه ی نه م دو کیوه دا، قسن و گلکۆی ده ورائی زۆر کۆنی تیداده بینری، جابه و هوپه وه نه م دیهستانه یان ناوانه (دیهستانی ئیمام) نه م دیهستانه که له حه وت دئی دیهستانه کانی پیشوی کولته په و دوو دئی خورخوره و حه فده دئی تيله کۆ پیکهاتوو، سنوری به م جوژه په ۱ - له باکوره وه به دیهستانی کولته په ۲ - له باشوره وه به دیهستانی خورخوره - ۳ - له خورزه لانه وه به دیهستانی تيله کۆ ۴ - له خوراواوه به دیهستانی صاحیبه وه نوساوه - نه م دیهستانه له نیوان نرم و به رزایه کانی خورره لاتی سه قز و قه‌راخه زه نویره دلرفینه کانی چومی خورخوره و شیووده ره ی چومه وردیله کانی دا هه لکه وتوه

ژوو به ری دیکۆی ئیمام ۲۷۰/۲۵ کم - ی چوار گوشه په و دانیشتوانی ۶۳۰۲ که سه یانی له هه ر کم - ی: یکی چوار گوشه دا: ۲۳/۳۱ که س نیشه جی یه،

دیکانی نه م دیکویه، یا له م به ره وه ری چومی خورخوره، یاله م لاوای چومیلکه کانی ئیرا ووقوزلو و پارسانیان دا هه لکه وتوون، که زور به ی زه وه کانی ته لان و به ندن و که ژو کیوی پر له گز و گیا و گۆلی جوان و بۆن خوشن، به لام نه م به ره و به ری چومه کان، قوی و زه وی به برشت و به ره می بو کشت و کال و وینجه و ته‌ژه کاری و باخ و چنارستانی به خیر و بیری زۆر و فراوانه

به ره می دیکۆ: گه نم - جو - نوک و گشت جوژه دانه و یله یی. چنارستان. باغی تری. گوژ، ته‌ژه کاری. وینجه، ژۆن - خوری و به ره می ناژه ل،

ده سکردی ژنان: قالی. قالیچه. به‌ژه. جاجم پلاس. ده سکیش. گوزه وی

دئی سونته ته، که ۸۰۸ دانیشتوی هه په له سه رته پولکه په کی به رز و به سام له په ک کیلومتری خوراواوی پردی کیوی ئیمام - و بنکه ی ته ندورستی و چای خانه و پاسگای ژاندارمه ری دا هه لکه وتوو، به ناوه ندی دیکۆی ئیمام دانراوه، سنوریشی به م جوژه په: ۱

له باکوره وه به دئی ئینچکه ۲ - له باشوره وه به چۆمی خۆرخۆره و دئی حانه میران ۳ - له خۆره لاته وه به گه رده ی - مه حموداوا ۴ - له خۆراواوه به چۆمی خۆرخۆره و کپوی ئیمام و مه زراکانی چاپانی سه ره وه نوساوه

ئیمکانانی حه سانه وه و خزمه ت له دئی سوخته ته دا

- ۱ - قوتابخانه ی سه ره تایی وزانومایی - مزگه وت. تله فون (ته ل) به رق، دارتاشی - تاش - ناسنگه ری - به قالی، ده فته ری پوست، ناوی لوله که ش - پاسگای هیزی ئینتزامی - (زاندارمه ری) ده زمانگا - چای خانه - جۆشکاری - ته عمیرگای ماشین، دوکانی میوه فروشی و شتی تر، که له سه ره قامی ئیسفاله و له قه راخی چۆمی خۆرخۆره و داوینی زاویژ خوش و پزله ناموزگاری کپوی له میزینه ی ئیمام داهه لکه توه، به به شی له دئی سوخته ته ده ژمیردری شه قامی سه قز دیوانده ره - به نیوان نه م دیکو و به یه ک کم - ی نه م دیداده زوا، تا سه قز ۲۵ کم - ه - نزیکتین دئی، چاپانی سه زی یه ۳ کم - دورترین دئی شی - که ندولانه - ۱۵ کم - دوره ناوی دیکانی به زیزی نه لفوئی به م جۆره یه

۱ - ئینچکه دئی یه که له دهبستانی ئیمام سه ره به شارستانی سه قز - له ۳۴ ک خۆره لاتی سه قز - ۱۰ ک ئیسفالتی سه قز سوخته ته، له قه راخی خۆراوای چۆمی خۆرخۆره دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۳۶ خانو، ۴۴ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو چۆم - به ره م: ده غل - دانه وبله - زۆن - خوری - په نیر - که ره - که شک - شوغل، کشت و کال - نازه داری - زینگا ماشین زه و - مزگه وت، قوتابخانه - کوله که شی، ناو، به رق.

۲ - ئیراو (نه میراو) دئی یه که له دهبستانی ئیمام سه ره به شارستانی سه قز - له ۴۷ ک خۆره لاتی سه قز - ۲۵ ک سوخته ته - ۶ ک ئیسفالتی سه قز ئیرانشا - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۸۳، خانو: ۳۴، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو چۆم - به ره م: ده غل

دانه ویتله - به ره هێ ناژه ل - شوغل کشت و کال ناژه داری - ده سکرد جاجم - زنگا ماشین زه و مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی هه به

۳ - پارسانیان دتی به که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۵ ک خوژه لاتنی سه قز، ۲۰ ک سونته ته دایه - کوستانی به - سارده سپره - دانیشتون، ۵۲۰ خانو: ۹۷ سوتنی - کورد - ناۆله چۆم و کانیاو - به ره م: ده غل دانه ویتله - تری - شیتلانه سپیایی - چنارستان - شوغل: کشت و کال - ناژه ل داری، زنگا ماشین زه و - ده سکرد جاجم - گوره وی، دو مزگه وت و قوتابخانه به کی هه به - قسنی خوالی خوش بوو سه ید شوکری که ول زه رد - با پیره گه وره ی سه یدانی پارسانیانی له م دیدایه - خیلکی کی کورد به ناوی* پارسوا، له قه راخی گۆلی ورمی ژیاون - زه نگبی پارسانیان له ناوی ته وان گیرا بیته وه

۴ - ته هره گ: دتی به که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۲ ک خوژه لاتنی سه قز له ۲۰ ک سونته ته و ۳ ک جونیان دایه - کوستانی به، سارده سپره - دانیشتون، ۳۱۶ خانو: ۵۹ سوتنی، کورد - ناۆله چۆمی تیراووکانیاو - به ره م: ده غل، دانه ویتله خوری - زۆن - شوغل: کشت و کال - ناژه ل داری - زنگا، ماشین زه و - ده سکرد جاجم - مزگه وت - قوتابخانه، به رق - لوله که شی هه به -

۵ - تیکانلو دتی به که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۵۱ ک خوژه لاتنی سه قز - ۲۶ ک سونته ته، کوستانی به - سارده سپره - دانیشتون، ۲۰۷ خانو: ۳۹ سوتنی - کورد - ناۆله کانیاو، چۆم - به ره م: ده غل، دانه ویتله - سپیایی - خوری - زۆن - شوغل: کشت و کال - ناژه ل داری - زنگا، ماشین زه و - ده سکرد، جاجم، مزگه وت - قوتابخانه ی هه به -

۶ - جونیان دتی به که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۰ ک خوژه لاتنی سه قز - ۱۵ ک سونته ته له قه راخی باکوری نیسفالتی سه قز تیرانشا دایه کوستانی - سارده سپره - دانیشتون - ۵۵۱ خانو: ۱۰۲ سوتنی - کورد - ناۆله کانیاو - به ره م ده غل، دانه ویتله، سپیایی - خوری - زۆن - شوغل کشت و کال - ناژه ل داری - ده سکرد جاجم - مزگه وت و قوتابخانه - به رق، لوله که شی - ناشی ناوری تیدایه -

۷ - چاپانی خواری - دئی یه که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۰ ک خورده لاتی سه قز - ۹ ک سوننه ته و ۸ ک باکوری پردی سوننه ته دایه - کویستانی یه - سارد سییره، دانیشتون: ۳۸۹ خانو: ۷۲ سوتی - کورد - ناوله کانیاو و چومی خورخوزه - به ره م پده غل، دانه و تله - چنارستان - سپیایی - په روار - خوری - رۆن - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - مزگه وت - قوتابخانه، زینگا، ماشین ره و - ده سکرد جاجم - خیلی تيله کو

۸ - چاپانی سه ری - دئی یه که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۷ ک خورده لاتی سه قز ۲ ک پردی سوننه ته - دانیشتون: ۲۶۵ خانو: ۴۹ کویستانی و قه راخی چومی خورخوزه دایه، سوتی - کورد - ناوله کانیاو و چوم - به ره م پده غل دانه و تله - سپیایی - خوری رۆن - په روار - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری مزگه وت، قوتابخانه، به رق و لوله که شی هه یه

واده ر نه که وی که چاپانی - صحابه - که له عه ربی دا (کابان و جابان) نوسراوه خه لکی نه م مه لیه نده بوتی، چاپانی تریش بووه که سه رداری سوپای کوردی تیران بوه و له گه ل سوپای نیسلام دا به شه رهاتووه^۲ و به دیل گیراوه، له باشوری نه م دیدا کیوتی به ناوی - نیمام - هه یه که ده لاین - صحابه - ی له سه ر شه هید کراوه - کیوه که ده له ی که لله قه نده و به سه ر چومی خورخور و پردی سوننه ته و کیوتیکی ربه رۆی، که دلین خوشکی صحابه که ی لی نیراوه و به نیمامی چکوله ناونه بری، ده زوانی (خیلی تيله کو)

۹ - چناره - دئی یه که له دیهستانی سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۷ ک خورده لاتی سه قز ۷ ک سوننه ته دایه، کویستانی و سارده سییره - دانیشتون: ۱۳۸ خانو: ۲۶ سوتی - کورد - ناوه له کانیاو و چومی تیراو - به ره م پده غل، دانه و تله - سپیایی - رۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، زینگا، ماشین ره و - مزگه وت، قوتابخانه - (خیلی تيله کو)

۱۰ - حانه میران - دئی یه که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۸ ک خورده لاتی سه قز ۶ ک سوننه ته - له قه راخی شه قامی خورخوزه دایه - کویستانی و

(۱) الاصطیاق فی تمیز الصحابه - اسدالغابه فی معرفه الصحابه
(۲) زیان نامه - جه زره تی هومهری فاروق نوسراوه

سارده سیره - دانیشتوان ۲۹۴ خانو ۷۳ سونتی - کورد، ناوله چۆمی خۆرخۆره و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وئله - سیبایی، زۆن، خوری، که شک، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد، مه وچ، دو مزگه وت - قوتابخانه و حوجره ی فه قی. به رق - لوله که شی هه به (خیلی تيله کو)

۱۱ - زوسته مان - دتی به له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۶ ك خۆره لاتنی سه قز، له قه راخی خوراوی چۆمی خۆرخۆره و ۱۵ ك سونته ته دایه کوستانی به، سارده سیره - دانیشتوان: ۲۸۲ خانو، ۵۲ سونتی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وئله، سیبایی - زۆن - که شک - خوری - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - مزگه وت - قوتابخانه (خیلی که لور)

۱۲ - سونته ته - دتی ناوندی دیهستانی نیمام و ناوه ندی (به خشی) زیوه - له ۳۴ ك خۆره لاتنی سه قز و قه راخی نیسفالنتی سه قز دیوانده ره دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۸۰۸ خانو ۱۵۰ سونتی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م - ده غل دانه وئله - سیبایی - زۆن - خوری - چنارستانی - تری شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - مزگه وت، قوتابخانه ی سه ره تای و ناوه ندی - نه خوش خانه، پاسگا و دوکانی له سه ر پر دایه -

۱۳ سه یفاوا - دتی به که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۸ ك خۆره لاتنی سه قز - ۱۰ ك سونته ته و ۱ ك شه قامی چاپان خۆرخۆره دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۳۰۶ خانو ۵۷ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م، ده غل دانه وئله - سیبایی - زۆن - خوری که شک - شوغل کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد جاجم، زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه. به رق - لوله که شی - حوجره ی فه قی

۱۴ - سپه وژه - دتی به که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۶۲ ك خۆره لاتنی سه قز - ۲۸ ك سونته ته، له نیوان دیکانی - نیلو - قاضی خان و قه لاگای کۆرکۆر دایه - کوستانی و ده ره به، سارده سیره - دانیشتوانی ۱۶ خانو ۱۲ سونتی - کورد ناوله چۆمی نیلو و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وئله - سیبایی - زۆن - خوری - که شک - که ره - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - مزگه وت - قوتابخانه

۱۵ - سیراجاوا - دئی بوه نیستاکه چۆله به شکلی مه زرا ده رهاتوه له نیوان دۆله سیروقه لاگای کۆرکۆر دایه له ۴۸ ک سه قز - ۲۲ ک سوننه ته دایه

۱۶ - شاشاگه ل - نیستاکه پئی ده لئین (نوراوا) دئی به که له دیهستانی ئیمام سه ربه شارستانی سه قز له ۴۰ ک خۆرزه لاتی سه قز، ۱۰ ک سوننه ته، له نیوان ته مربه گ - جونیان - سه یفاوا دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۱۵۳ خانو، ۲۵ - سوننی - کورد - ناوله کانیاو و چۆمی ئیراو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری به رگه ن - هه نگوین - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی هه به

۱۷ - شیخه له - دئی به که له دیهستانی ئیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۵۰ ک خۆرزه لاتی سه قز ۱۸ ک سوننه ته و له قه راخی چۆمی خۆرخۆره دایه، کوستانی به - سارده سیره - دانیشتون، ۱۷۳ خانو، ۳۲ سوننی - کورد - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله شی -

۱۸ - ضامناوا - زامناوا - دئی به که له دیهستانی ئیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۷ ک خۆرزه لاتی سه قز - ۱۸ ک سوننه ته، له نیوان ئیراو - ته مربه گ دایه - کوستانی به - سارده سیره - دانیشتون، ۱۸۷ خانو، ۳۵ سوننی - کورد - ناۆله کانیاو به رهه م، ده غل، دانه ویتله - هه نگوین - سپیایی - زۆن - خوری، تزی - شیلانه - شوغل کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه

۱۹ - قاوه خانه ی قوزلو: له ۴۵ ک سه قز دایه

۲۰ - قه ره ول - دئی به که له دیهستانی ئیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۸ ک خۆرزه لاتی سه قز ۱۵ ک سوننه ته و له قه راخی چۆمی خۆرخۆره دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتون، ۱۴۷ خانو، ۲۷ سوننی - کورد - ناۆله کانیاو و چۆم - به رهه م ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد جاجم - زیگا ماشین زه و - مزگه وت، قوتابخانه -

۲۱ - قه وه خ - مه زرای عه لیخانی هه مه وه یسی به که ۱ مال و ۱۵ که سی تیدایه

- کانیاوتکی ساردو سوکی هه یه له قه راخی نیسفالتی سه قز ئیرانشا دایه له ۳۸ ك خوره لاتی سه قز ۱۳ ك سونته ته دایه

۲۲ - قاضی خان - دتی یه که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۵۰ ك خوره لاتی سه قز - ۲۵ ك سونته ته و له نیوانی دیکانی - پارسانیان، سپه رزه - قوزلوی که وره و چکوله دایه - کوستانی یه سارده سیره - دانیشنوانی ۴۳ خانو؛ ۸ سونتی - کورد ناوله کانیاو - به ره م ده غل دانه ویتله - سیپایی - زۆن - خوری - هه نگوین تری - گوژ - میوه چنارستان - شوغل کشت و کال - نازه ل داری، باخه وانی - ده سکرد، جاجم - زیتگا ماشین ره و - مزگه وت

۲۳ - قه لاگای کورکور - دتی یه که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۵ ك خوره لاتی سه قز ۲۵ ك سونته ته - له نیوان پارسانیان و دوله سیر دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۲۰۸ خانو؛ ۳۹ سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چوم - به ره م ده غل - دانه ویتله - گوژ - تری - هه نگوین - سیپایی - زۆن - خوری، شوغل کشت و کال - نازه ل داری - باخه وانی - ده سکرد، جاجم - زیتگا ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه، زوربه ی خه لکی نه م دتی له بنه ماله ی سه ید شوکره ی - پارسانیان نه له م دیدا ناسه وارو که رسه ی زیتری ده ورائی کون دوزراوه ته وه - به لام به داخه وه ته وای نه و نه نتیکه له قیمه ت نه هاتوانه له شاره که وره کاندایه توانه وه، بی نه وه به قازانجی میژوو یا هه رنه بی، بو سومای چاو، له سه ر تاقی قوزینی خانوه قورماویه کانی دیکانی نه م مه لیه نده دا بمیننه وه -

کورکورزیانی - هه لو - چون نه م دتی هه لوی زور بووه - پیمان وتوه - قه لاگای کورکور -

۲۴ - قوزلوی که وره (سه ری) - دتی یه که له دیهستانی نیمام به شی شارستانی سه قز - له ۴۷ ك خوره لاتی سه قز، ۲۵ ك سونته ته - له نیوان تیکانلو و قه ره ول و قاضی خان دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشنوان ۴۷۴ خانو؛ ۸۸ سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چوم - به ره م ده غل، دانه ویتله - تری - شیلاته - تری قوزلو له مه لیه ندی سه قز دا به چاکی با ناو بانگه - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - باخه وانی، زیتگا ماشین ره و - مزگه وت، فیژگه، به رق .

له قه برستانی نه م دیدا گلکۆی پیاوکی چاکی خواناس به ناوی خوالی خوشبوو -
 صوفی مصطفی - به ر چاو نه که وی که گومه زوباره گای له سه رنی یه، خه لکیش زۆری
 به زۆر گه وره ناوده به ن، خه لکی هه ردو قوزلو خویان به نه ولادی نه و پیاو چاکه ده زانن
 و به ناوی - صوفی له ناوچه دا به ناو بانگن، نیشانه یشیان به سستی پیشینی بوزو و
 شالی سپی ده سکردی خویانه، به نیشانه ی نه وه که له بنه ماله ی - صوفی مصطفای خوالی
 خوشبون، له پشتی ده به ستن - به لام به داخه وه نیستا که زۆرتریان به پیچه وانه ی زۆی و
 شوینی نه م پیاو چاکه، شالی سه وز، له پشت ده به ستن و خویان به سه ید داده تین، نه م
 پیاو چاکه وه سیه تی کردوه که له ناو قه برستانی چه ماوه ری و، له نیو هه ژاران دابی نین و
 گومه ز و شه باک و باره گای له سه ر دورست نه که ن، هه رکاتیش هاتنه سه ر گلکۆکه ی
 وه ک دابو ده ستوری قورئان و ئابینی جوانی ساده ی نیسلام و زۆی و شوینی پیچه مبه ری
 مه زنی خووشه و بست، چه زره تی - محمّد - درودی خوی له سه ر - بجولینه وه، وه ک
 خه لکی نه م دی ده تین؛ چه ند جار و تستویانه که گومه زی له سه ر دورست بکه ن بلام
 دوا ی دورست بون، گومه زه که له خوییه وه زو و خاوه، نه م دی له ده فته ری ده وه له تا به
 ناوی - گولزاری سه ری - ناوئه بری و نه نوسری -

۲۵ - قوزلوی چکوله (خواری) - دی یه که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی
 سه قز - له ۴۶ ک خۆره لاتی سه قز - ۲۶ ک سوننه ته - له نیوانی - چاپانی خواری -
 پارسانیان، قه ره ول - قوزلوی سه ری دایه - کویستانی یه - سارده سیره، دانیشتوان ۷۵ خانو
 ۱۴ سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به ره م په غل - دانه ویله - تری - سپیایی - زۆن
 خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم، زینگا، ماشین زه و - مزگه وت
 و قوتابخانه ی هه یه -

۲۶ - که ندولان - دی یه که له دیهستانی نیمام سه ربه شارستانی سه قز - له ۲۷
 ک خۆره لاتی سه قز، ۳۰ ک سوننه ته - له نیوان - رۆسته مان، ده ره سمايله - و
 قشلاخی مله - دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۱۷۹ خانو ۳۴ سونتی - کورد،
 ناوله کانیاو - به ره م په غل، دانه ویله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال -
 نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

دیکۆی ته موغّه: ته موغّه له دووشه تیکه له ۱ - وشه ی (ته ح) ئەم وشه بو ته عه جوب به کارده بری، بو وینه کاتی به کارده بری که مرو له چاکی یا خرابی و ناحه زی شتی سه ری سووریمینی، وه ک: ته ح له و گوله چه نده جوانه. چون به ره می نیشتمانە. ۲ - وشه ی (موغ) موغ به مانای زانا له نائینی زه زده شتی دایه:

له پیشدا (ته ح له و موغ) بوه به ره به ره به شکلی «ته موغّه» ده رهاتوه، ده کری ئەم شوینه له کۆندا زانا به کی گه وره ی نائینی (موغ) ی تیدا بوئی: به و هویه وه به م ناوه مه شهور بوئی.

ئەم دیکۆیه له ۱۸ دئی گه وره و چکۆله پیکهاتوه و ژوبه ره که ی ۲۵۷ ک چوار گوشه یه و له خوژاوای شاری سه قز دایه و حه شیمه تی ۶۴۰۰ که سه و سنوری به م جوړه یه:

۱ - له باکوره وه به دیکۆی سه را و تورجان

۲ - له باشوره وه به دیکۆی میره دی و سه رشپو

۳ - له خوژه لاته وه به شاری سه قز و دیکۆی صاحب و سه را و سه رشپو

۴ - له خوژاواوه به ناوچه ی مه هاباده وه نوساوه.

دئی ته موغّه به ناوه ندی ئەم دیکۆ دانراوه، که ناوی دیکۆ که له ناوی ئەم دئی میژیوی یه گیراوه ته. ئەم دئی له ۱۵ ک شاری سه قز و له سه ر شه قامی قیره ناوی سه قز بانه داهه لکه وتوه، هه ردولقه کانی چۆمی سه قز له باشوری ئەم دیدا تیکه ل به یه ک ده بن و به بهر ناودیدا به ره و، سه قز دا دابورن

کیوی حه وته وانان که حه وت قسنی تیدایه، به وته ی خه لکی ناوچه ی سه قز بریه تین له حه وت (صحابه) و له ویدا شه هید کراون (خوازاناتره)، له قه راخی حه وته واناندا (قه لانه شیره فی) زوانگایه کی تاییه تی هه یه، له سه ر ئەم کیوی ناسه واری کۆنی تیدایه (سکه و ئە نئیکه ی زبزی پیش و دوا ی ئیسلامی تیدا دوزراوه ته وه) سنوری دئی ته موغّه به م جوړه یه:

۱ - له باکوره وه به دئی قشلاخی سه ری و مه رخوز

۲ - له باشوره وه به دئی میتو

۳ - له خوژاواوه به دئی کوپره گوێز - ۴ له خوژه لاته وه به

(۱) نوسه ربو خۆم ئە و سکاڤی که خه لکی مه رخوز دیوبانه وه دیومه - به داخه وه گشتی به فیزۆژۆنیست (نوسه ر)

به ره می نه م دیکویه گه نم و جو و نوک و گوله به روژه یه. به ره می ناژه لیشی
 هه یه. ته ره کاری و بیستانی تیدا ره عه مه ل دئی. ده سکردی ژنان زور که م جاجم وشتی تره
 ناوی دیکانی به زیزی نه لفوئی به م جوړه یه.

۱ - **نایچی** - دئی یه که له دیهستانی ته موغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۷ ک
 باشوری خوراوای سه قز ۱۳ ک ته موغه و ۱ ک نیسفالتی سه قز بانه و له بناری کیوی
 وه نه وشه دایه سارده سیره - دانیشتوان ۷۲۹ خانو ۱۳۵ - سوتنی - کورد - ناوله چوم و
 کانیاو به ره م ده غل دانه وتله - سییایی - زون - خوری هه نگوین چنارستان - شوغل
 کشت و کال - ناژه ل داری - مزگه وت و حوجره و فه قی - قوتابخانه - به رق و لوله که شی
 هه یه -

۲ - **بوئه کتان** - دئی یه که له دیهستانی ته موغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۵
 ک باشوری خوراوای سه قز - ۲۵ ک ته موغه - له نیوان شیخ چوبان و طایه ر بوغده - دایه -
 کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۳۹۶ خانو و ۷۴ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو -
 به ره م ده غل دانه وتله - سییایی - زون - که شک - خوری - به رگن - شوغل کشت و
 کال - ناژه ل داری - زنگا ماشین ره و - مزگه وت قوتابخانه - چون نه م شوینه به - بووک -
 به خشراوه وتوبانه - بو بووکتان جاورده ورده بوه ته - بو بووکتان - بوئه کتان -

۳ - **ته موغه** - دئی ناوه ندی دیکوی ته موغه یه سه ربه شارستانی سه قز - له ۱۵
 ک باشوری خوراوای سه قز و قه راخی چومی سه قز و نیسفالتی سه قز - بانه دایه - قوپی یه
 - سارده سیره - دانیشتوان ۵۶۱ خانو ۱۰۴ سوتنی - کورد - ناوله چوم و کانیاو به ره م
 ده غل - دانه وتله - سییایی - زون - خوزی - شوغل کشت و کال - ناژه ل داری - مزگه وت
 و حوجره مه لا و فه قی یه هه یه - به رق و لوله که شی.

له قه دیما کوردان په یرّه وی ناینی زه رده شت بوون وه - موغ - یانی زانای زه رده شتی
 - یانی ته ح له و موغه .

یانی، ته ح له و موغه، یا، نه وه تا نه و موغه،

۴ - خه یدە ر دئی یه که له دێهستانی ته موغه، سه ربه شارستانی سه قز - له ۷ ک باشوری سه قز ۱۵ ک ته موغه دایه - کوستانی و دهره و سارده سیڤه، دانیشتوان ۲۵۶ خانو ۴۸ پسونتی - کورد - ناوله کانیاو و چۆمی سه قز - به رهه م په غل، دانه و ئله - سپیایی، زۆن - خوژی، ته زه کاری - میوه - شوغل - کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد - گۆره وی - لباد - جاجم - به زه له قه دیمه وه مزگه وت و حوجره و فه قئی بووه - قوتابخانه، زینگا ماشین زه و - مه سه لی کوردیه که ده لێن - ده کوژی و ده زوا بوخه یدەر - وادیاره که خه یدەر له قه دیما قه لا و په نای لئی قه و ماوان بووه (خه یدەر) یانی - خیرۆ ده ر - ۵ رقی

۵ - شیخ چۆپان - دئی یه که له دێهستانی ته موغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۵ ک باشوری خوراوی سه قز، ۳۵ ک ته موغه، له نیوان بو به کتان - گوژی و میرگه نه خشینه دایه - کوستانی و سارده سیڤه - دانیشتوان ۴۰۲ - خانو ۷۶ سونتی، کورد، ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه و ئله، سپیایی - زۆن - خوری - که شک - به رهه می مه زومالیات، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گۆره وی، جاجم - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۶ - تایه ر بوغده - (گه نمان) دئی یه که له دێهستانی ته موغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۰ ک باشوری خوراوی سه قز، ۲۰ ک ته موغه - له نیوان - کونده لآن و بو به کتان دایه - کوستانی و سارده سیڤه - دانیشتوان ۲۴۷، خانو ۴۶، سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه و ئله، سپیایی - زۆن - خوری - به رهه می نازه ل - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گۆره وی - جاجم - به زه - به رمال - زینگا ماشین زه و له کاتی و شیکدا - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه - له پێشدا پێیان وتوه - گه نمان - ۵ رقی

۷ - عه لیاوا - دئی یه که له دێهستانی ته موغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۷ ک باشوری خوراوی سه قز - ۱۰ ک ته موغه و قه راخی شه قامی نیسفالتی سه قز بانه دایه - کوستانی و سارده سیڤه - دانیشتوان ۶، خانو ۱ سونتی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م ده غل دانه و ئله - سپیایی - گاوداری تیدایه - به رقی و لوله که شی هه یه -

۸ - قه به غلّو - دئی به که له دیهستانی ته موّغه - سه ربه شارستانی سه قز له - ۱۲ ک باشوری خوراوای سه قز، ۱۵ ک ته موّغه - کوستانی به و سارده سیره، دانیشتون ۷۳۱ خانو و ۱۳۶، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆمی سه قز - به رهه م، ده غلّ، دانه وئله - سیبایی - زۆن - خوری، چنارستان - ته زه کاری - گزکه ی نه م دئی به ناو بانگه، شوغلّ، کشت و کال - نازه لّ داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی، زیگا، ماشین زه و - له قه دیمه وه مزگه وت و مه لا و فه قبی ی بووه - قوتابخانه - لوله که شی - به رق.

۹ - قشلاخی نه فغانان - دئی به که له دیهستانی ته موّغه سه ربه شارستانی سه قز له ۲۲ ک باشوری خوراوای سه قز ۷ ک ته موّغه و له نیوان - ته موّغه - کونده لّان و مرخوز دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۳۱۷، خانو ۷۰ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو له قی خوراوای چۆمی سه قز که به قبیله یدا دیته خواری - به رهه م، ده غلّ، دانه وئله، سیبایی - زۆن - خوری و به رهه می نازه لّ - ته زه کاری، چنارستان - شوغلّ، کشت و کال - نازه لّ داری - ده سکرد، گوره وی - جاجم - به زه - مزگه وت و قوتابخانه و زیگا، خیزریژ، ماشین زه و - به رق.

۱۰ - قشلاخی - صالح به گ - دئی به که له دیهستانی ته موّغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۱۱ ک باشوری خوراوای سه قز - ۷ ک ته موّغه و قه راخی نیسفالّتی سه قز بانه دانه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۳۵، خانو ۶۲، سوتنی - کورد - ناو کانیاو و چۆمی سه قز - به رهه م، ده غلّ، دانه وئله - سیبایی، زۆن - ماست - که ره - شیر - خوری - ته زه کاری، شوغلّ، کشت و کال - نازه لّ داری - ده سکرد - گوره وی، مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی -

۱۱ - قه وه خ - دئی به که له دیهستانی ته موّغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۱ ک باشوری سه قز ۱۵ ک ته موّغه - دایه - ده شتاییه - سارده سیره - دانیشتون ۳۰۰ خانو ۵۰ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو، به رهه م ده غلّ دانه وئله - سیبایی - گاوداری، شوغلّ کشت و کال نازه لّ داری کارگه ری - ئیستا که به شکلی گه زه کیککی شاری سه قز ده رهاتوو و پالی داوه به گه ژکی قه ره چیاواوه، که ئیستا که پی ده لّین - شه رفاوا - مزگه وت و به رق و ناوی هه به - قه وه خ موقوفه ی مزگه وتی شیخ شمس الدینی سه قز بوه به لام نه مزگه وت ماوه و نه مه وقوفه

۱۲ - قاره مان - دئی یه که له دیهستانی ته مه غه سه ربه شارستانی سه قز - له ۲۴ ک باشوری خوراوای سه قز - ۲۰ ک ته موغّه، له نیوان دیکانی - تایه ر بوغده و کانی به ند. دایه - کوستانی یه، سارده سیره - دانیشتون ۱۲۸، خانو ۲۴ سونئی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - به ره می مه رومالیات - نه م دئی بو نازه ل داری زور به که لکه - شوغل کشت و کال - نازه ل داری مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه - ده سکرد - گوره وی -

۱۳ - کونده لان - دئی یه که له دیهستانی ته موغّه سه ربه شارستانی سه قز - له ۲۷ ک باشوری خوراوای سه قز ۱۲ ک ته موغّه - له نیوان تایه ر بوغده و قشلاخی سه ریدایه کوستانی و سارده سیره و له قه راخی لقی خوراوای چومی سه قز دایه - دانیشتون ۴۴۹ خانو ۸۴، سونئی - کورد - ناوله کانیاو و چوم - به ره م، ده غل، دانه وئله - زون، سپیایی - خوری - به ره می نازه ل - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - جاجم، زینگا، خیزریزی ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق، ناوی لوله که شی -

۱۴ - کویره گوینز - دئی یه که له دیهستانی ته موغّه سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۲ ک باشوری خوراوای سه قز، ۱۷ ک ته موغّه، - دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۴۳، خانو ۴۵ سونئی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زون - خوری - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - مزگه وت، قوتابخانه -

۱۵ - مامه شا - دئی یه که له دیهستانی ته موغّه سه ربه شارستانی سه قز - له ۴ ک باشوری خوراوای سه قز ۱۱ ک ته موغّه دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتون ۲۹۶ خانو و ۵۵ سونئی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل دانه وئله - سپیایی - زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - مزگه وت - قوتابخانه زینگا، ماشین ره و - له م دیدا کانی پولا و ناسن هه به نیستاکه ده ولت نه م دئی ناوناهه نیسلام ناوا - به رق

۱۶ - میتوو - دئی یه که له دیهستانی ته موغّه سه ربه شارستانی سه قز - له ۱۹ ک باشوری خوراوای سه قز - ۴ ک ته موغّه - ۴ ک تا نیسفالتی سه قز بانه له حاست پردی ته موغّه وه - کوستانی و سارده سیر له داویتی خوره لاتی کتوی (باباسه بتلو) دایه دانیشتون ۱۶۰ خانو و ۲۹ سونئی - کورد - ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه وئله -

سپایی - زۆن - خوری - به رگن شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گۆره وی - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه،

۱۷ - مه لقه ره نی - دئی به که له دیهستانی ته موغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۷ ک خوراوای سه قز ۲۲ ک ته موغه، له داویتی خووره لاتی کیوی (نالمه لو) دایه که تپستانه زاداری له سه ره (ده ره به - سارده سیره - دانیشتون ۴۴۰، خانو ۸۲، سونتی، کورد - ناوله کانیاو و چومی مه لقه ره نی - به ره م ده غل، دانه وئله - سپایی - زۆن - خوری - ته زه کاری - بادام - گوژ - کانی به رد، شوغل کشت و کال، نازه ل داری، به رده رهیتان، له قه دیمه وه مزگه وت و حوجره و مه لا چاکی بووه - به رق، لوله که شی - قوتابخانه - خانوی بیهداشت -

۱۸ - هیجانان - دئی به که له دیهستانی ته موغه سه ربه شارستانی سه قز - له ۱۷ ک باشوری سه قز - ۱۷ ک ته موغه - له نیوان خه یدر و قبه غلو دایه، کوستانی به - سارده سیره - دانیشتون ۵۶۵، خانو ۱۰۵، سونتی - کورد - ناوله کانیاو شیواو - به ره م ده غل، دانه وئله - سپایی - زۆن - خوری - ته زه کاری - میوه - به ره می - ترئی - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گۆره وی - به زه، زینگا ماشین زه و مزگه وت و فه قئی، قوتابخانه، لوله که شی - به رق.

«دایه لولو تگه ی که زاداره که ی له سه ره پتا وه پئی ده لین» کانی لی زه زا :

دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز

تورجان - ناوی دئی یه کی میزویی یه که ناوی دیهستانی تورجان له وه وه گیراوه ته وه - که یه کیکه له ده دیهستانی کانی شارستانی سه قز - سنوری به م جوړه ی خواره وه یه - ۱ - له باکوره وه به دیهستانی یه لته مری بوکان ۲ - له باشوره وه به دیهستانه کانی سه راو ته مؤغه ۳ - له خوړه لاته وه به دیهستانی سه را ۴ - له خوړاواوه به دیهستانی گه ورکی مه هاباده و نوساوه - رووبه ری نه م دیهستانی ۲۵۶ کیلومېتره که له هه رکه یکدا ۲۴/۲۸ که س نیشته جی یه - زوماره ی دانیشتونانی ۲۶۱۷ که سه

پچونیه تی سورشتی: نه م دیهستانی دوو جوړه ناوو هه وای هه یه - ۱ - گشت نه ودی یانه ی که له م لاوای چومی ته ته هوکوه وه هه لکه وتون، زورتری زه ویه کانیا ننه رم ولماوی و به برشت و راستین، که بوکشت و کال، ته ره کاری - چنارستان - باخ - وینجه - یه ره ل ماسی، گوله به زوژه و شتی تر به هوئی ناوی به خپرو زوری چومی ته ته هووه وه، زور باش و به که لکن - بیجگه له وانه ناووه وای قه راخی چومی ته ته هوو ناران و خوش تر و که م به فرتره - ۲ - به لام هه وای نه ودی یانه ی که له تیو شیووده ره و داوتنی شاخه به رزه کاندان، ساردتره و زه ویه کانیشیان لیزو لاپال و که م برشت تره و بو نازه ل داری، باخداری - باشته، تا بو کشت و کال، ناوی نه م مه لیه نده له چومی ته ته هوو و کانیاو و چومیلکه کان وه ده س دئی - به ره می گرنگی بریه تیه له ده غل، دانه و تله - یه ره ل ماسی - روون - خوری - که شک - شیر - ماست - په نیر - که ره - خوری - به رگن - موو، پیست - میوه به تاییه ت سیو - ته ره کاری - شوغلی خه لکی کشت و کال و نازه ل داری یه - ده سکردی پیاوان - برمالم - پویه شمین - جاجم - ده سکردی ژنان - گوړه وی - پوزلوخ و بوزوه، لباد و قاپوت و که په نک و په سته کله م مه لیه نده دا دورست ده کزین و ده سونریته وه -

دیهستانی تورجان خاوه نی ۲۴ دئی یه که زوماره ی دانیشتونانی ۶۲۱۷ که س و خانوه کانیه ۱۱۷ خانوه به رق له ۹ دئی، لوله که شی له ۱۰ دئی، شه قامی ماشین ره وی خیزریز بو ۱۴ دئی کیشراوه، مه لا له ۲۰ دئی، یانه ده رزی وه شین له ۲ دئی، نه وت فروشی له دئی یانه ی هاوکاری له ۱ دئی مزگه وت له ۲۴ دئی، قوتابخانه ی سه ره تایلی له ۱۹ دئی، ناوه ندی له دئی نه خوش خانه له دئی، یانه ی خاوتن زاگرتن (بیهداشت) له دئی

نه م دیهستانه - یه ره ل ماسی - روون - خوری - گوله به زوژه - ته ره کاری - که نم -

نوگ بۆده ره وه ی دیهستان ده نیری -

دیی - باغلوچه - به هوی نه وه که له ۱۰ ک شه قامی نیسفالتهی سه قز - بوکاندا
 هه لکه وتوه و باشتر په یوه ندی دیکانی ده ورو بهر به شاره کانی سه قز و بوکانه
 وه زاده گرتی به ناوه ندی نه م دیکۆ - به جیی دیی - تورجان هه لیز یردراوه، دیی باغلوچه له
 باکوره وه به دیکانی بوغده که ندی - قاره وا، کاریزه ی گلی ۲ - له باشوره وه به دیی
 سه یداوا ۳ - له خورزاوه به دیکانی - گه ردی گلان - زه مبیله - جه میان ۴ - له
 خوره لاته وه به دیکانی - شقویف کوچکی سه ری وه نوساوه

دیکوی تورجان، له نیوان کیو و ته په و دهشت و شیوو دهره کانی، کویستانی، په ناو
 بانگی - وه ستا مسته فا - و ناوه زوی چومی - ته ته هو «زیوینه چوم» و چومیلکه کانی تری
 دا هه لکه وتوه، به م جوړه نه م مه لبه نده هه م خاکی به پیت و برشتی بوکشت و گال و
 که شاهه رزی هه یه، هه م کویستان و له وه زگای به رین و گزوگیای به به هره و خوشی
 بومه زو مالیات و نازه ل هه یه - به لام به داخه وه هه رساله ملوین ملوین لبترا ناووده یان
 هه زار تون ماسی، نه م چومانه به خورای ده زوا و له کیس ده چی، نه گه ره وه له ت لایه کی
 له فه لا کان بگردایه ته وه و هه رنه بوایه. له نزیکی دیکانی: قه ره گويز - یا به ره و ژورتر
 سه د دیکوی له سه رنه م چومه بیه ستایه، دیاربوو و لات به خویدا ده هات و به جوانی
 ده غه ملی و وکو به سه شتی خودا ده رازاوه، نیترا گشت به لاونه خوشی و دیو و درنجیکی لی
 دوورده که و ته وه وکار بو بیکاران ده دوژراوه، نیترا چی دی نه ی ده هیشت هه رساله زاران
 کوردی هه زار ده سستی ژن و مندالی خویان بگرن و بو تیر کردنی زگی مال و مندال، له شاره
 دووره کانی سه منان - زاهدان - نه راک - تاران و هه مه دان، تووره یان بی و له ولات ناواره
 بن و بتارین،

زیگاوین - زیگای تورجان له حاستی دیی کاریزه ی سه ردار له شه قامی سه قز -
 بوکان جیاده بیته وه و تا تورجان ده زوا، زورتری دیکان له م زیگا که لک وه رده گرن،
 باغلوچه تا سه قز ۲۵ ک - ۵ - ۱۰ ک - ی خیزریزه و، ۲۵ ک - یسی نیسفالته، له م ۲۴
 دی یه، ۱۵ دیی زیگای خیزریز، ۸ دیی زیگای خاکی، یه ک دیی بی زئی یه، زوماره ی
 دیکانی به زیزی نه لفوئی به م جوړه یه

۱ - **ئینچکە** - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ره به شارستانی سه قز - له ۵۹ ک باکوری خۆراوای سه قز و ۲۵ ک باغلوچه - ۶ ک باشوری تورجان دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۰۰ خانو ۱۹ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - به رگن، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - مزگه وت - قوتابخانه - زیگا - ماشین زه و -

۲ - **باغلوچه** - دئی ناوندی دیهستانی تورجانه - له ۳۰ ک باکوری خۆراوای سه قز - ۱۲ ک نیسفالتی سه قز بوکاندایه - کوستانی به، سارده سیره - دانیشتون ۴۹۱ خانو ۷۳ سوتنی کورد - ناوله کانیاو و چۆما و - به ره م، ده غل، دانه ویتله، سپیایی - زۆن - خوری - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم، زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق، لوله که شی هه به - نه م دئی به مه وقوفه ی مزگه وتی سوری شاری مه هاباده، مه لاسه ید حوسه ینی باغلوچه، به ناو بانگ بوه، خۆالی خوش بوو، به نه خوشی شه پله له دنیاوه رچوه - تله فون - باغلوچه ؛ یانی باخی هه لوچه .

۳ - **بوغده که ندی** - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ره به شارستانی سه قز - له ۲۵ ک باکوری خۆراوای سه قز ۶ ک باغلوچه، ۶ ک نیسفالتی سه قز بوکاندایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۷ خانو سوتنی - کورد، ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل - دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - زیگا ماشین زه و، مزگه وت و حوجره ی فه قی - قوتابخانه - به رق - لوله که شی - هه به - مه لاهه لی زه بیانی له ته مه نی ۹۵ سالی له سالی هه ناوی کوچی دواپی کردوه وه ته پرستانی نه م دیدا نیترا وه . بوغده که ندی : یانی گونزی که نم .

۴ - **بوگه به ستی** - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ره به شارستانی سه قز - له ۳۰ ک باکوری خۆراوای سه قز ۹ ک باغلوچه، ۵ ک نیسفالتی بوکان سه قز و له قه راخی باشوری چۆمی - ته ته هو دایه، قویی و نارانه - دانیشتون ۳۴۸، خانو ۶۵، سوتنی، کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله، به زه ماسی - گوله به زۆزه - سپیایی - به ره می مه زۆمالیات - چنارستان - ته زه کاری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری (گامیش و مانگاومه ز) ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - حوجره، قوتابخانه - لوله که شی - به رق . بوگه به ستی ؛ یانی . شوپنی بوون خوشی «به ستی» .

۵ - **تورجان** - دئی به که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۵۴ ک خوراوای سه قز ۲۰ ک باغلوچه دایه - کوستانی به - سارده سیره - دانیشنوان ۸۹۵ خانو ۱۵۱ سونئی - کورد، ناوله چۆم و کانیاوه سارده سه رته زینه کانی زۆر و زۆرداری، کیو و شیو ولاپاله، سه رسه وزه کانی تورجان، به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - میوه، چنارستانی - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - بوزو (شال) - بوزوی مه رزی تورجان به ناو بانگه - زیگا، خیزریژی ماشین ره وه - دو مزگه وت مه زگه وتی جامیعا و مزگه وتی مه لا و سوو - قوتابخانه ی سه ره تایی و ناوه ندی - پاسگا - نه خوش خانه - یانه ی هاوکاری - تیدایه، گلکۆی زانای خواناس و پایه به رزی کورد - خوالئی خوشبوان - مه لا عه لی قزلجی - مه لا عه بدولحه مید - حاجی بابا شیخ له م دیدایه - نه م دئی به له زه مانی خوالئی خوش بوو - قوچ به گ و ژنه ده س به خیر و داوین پاکه که ی - نورالنسا خانم زانکۆی زانین و فیروبون و خواناسین بووه، و هه رساله زیاتر له ۷۰ فه قی له م شوینه دا خویندویانه و به هره ی زانست و خواناسیجان وه رگرتووه، نه توانم بلیتم هیچ مه لا و فه قی و خوینکار و کارگه ر و جوتیارو ژن و پیاویکی کوردی دل پاک نی به که خیر و بیروتیشک و ته وزم و که لک و قازانج و به هره ی نه م زانکۆ گه وره، و نه م مه درسه به ناو بانگه ی پی نه گه یشتیی، خوژگایه کو، کوردانی نیستاکه یش نه و غیره ت و مه ردانه گی یان ببووژایه ته وه، تیشکی خویندن و ده س به کار بوون و چرای زووله خودا کردن و هه ستانه وه یان سه رله نوئی هه لکردایه

۶ - **جه میان** - دئی به که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز له ۴۸ ک باکوری خوراوای سه قز ۷ ک باغلوچه ۵ ک شه قامی بوکان، تورجان دایه - کوستانی و نارانه - دانیشنوان ۵۳ خانو ۱۰ سونئی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - میوه، تزی - قه یسی - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه

۷ - **زه مییل** - نیستاکه چۆله - له سه ر شه قامی بوکان تورجان دایه - قوینی و له قه راخی چۆمی ته ته هو دایه - ماوه تی خانه قای زه مییل به ناو بانگ بووه، به لام چۆله و زه ویه کانی له بوکانه وه ده کیل درئی -

۸ - **سونج** - دئی به له دیهستانی تورجان له ۳۰ ک باکوری خوراوای سه قز ۶ ک

باغلوجه - له نیوان - هه به کی - کانی زیرینه، مه رخوز - یازیلاغی دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۳۰۰ ک خانو ۵۰ سوننی کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گۆره وی، زینگاماشین ره و - به رق مزگه وت، قوتابخانه ی هه یه - کیوی - سولتان خه زایی - له قبیله ی نه م دیدایه که ده لئین (صحابه) بوه و له سه ر نه و کیوه شه هید کراوه - خوشکه که پشی له نیوقه دی خۆره له لاتی کیوه که دایه (خوازاناتره) سونج ناوی به کی له سه دارانی مه غول بوه، که نه م دتی و سونج و سه ر سۆنجی بانه یش به ناوی نه وه وه ناونراون - نه کرئی نه م سه رداره له گه ل خه لکی کوردی نه م شوینانه به شه زهاتی و شکایی جا خه لکی به یادی نه و زوداوه نه م جیگانه یان ناو نابی سونج - گلکۆی خوالی خوشبوو مه لا صالح شافیعی باوکی نووسه ر له م دیدایه که له ناکامی زه حمه ت و بارهتانی خوالی خوش بو، نه م مه لا و زانایانه له ودی داهه لکه وتون ۱ - نووسه ر - ۲ - مه لا محمّدی زه زایی ۳ - مه لا عبدالقادری فیاض ۴ - مه لا عمری رحیم پور ۵ - مه لا علی مه ولودی ۶ - مه لا ره شیدی سوله یمانی - ۷ - مه لا حسین - ی هوشمند ۸ - مه لا علی لیمویی

۹ - سه رکه ل دتی به که له دیهستانی تورجان، سه ره به شارستانی سه قز له ۲۱ ک باکوری خۆراوای سه قز ۷ ک باغلوجه له نیوان - یازیلاغی، هه به کی - شقویف دایه - کویستانی و سارده سیره دانیشتون ۱۴ خانو ۲۵ سوننی - کورد - ناو له کانیاو - به رهه م ده غل دانه ویتله - سپیایی - زۆن خوری - که شک - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری. مزگه وت قوتابخانه -

۱۰ - سه یدایه ای جه میان - دتی به که له دیهستانی تورجان، سه ره به شارستانی سه قز له ۵۱ ک باکوری خۆراوای سه قز - ۸ ک باغلوجه، له نیوان کانی زیرینه و جه میان دایه - ده ره یه - سارده سیره - دانیشتون ۳۹، خانو ۸، سوننی - کورد - ناوله کانیاوده ره - به رهه م - ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری - سپیایی - هه نگوین - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد گۆره وی - مزگه وت -

۱۱ - شقویف - دتی به که له دیهستانی تورجان، سه ره به شارستانی سه قز - له ۲۶ ک باکوری خۆراوای سه قز ۶ ک باغلوجه له نیوان سه رکه ل - بوغده که ندی - باغلوجه

دایه - کوستانانی، یه سارده سیره - دانیشنوان ۱۳۳، خانو ۲۵، سونتی - کورد - ئاوله کانیاو - به ره م ده غل، دانه وئله - سییایی، زۆن - خوری - ده سکرد - گۆزه وی - زیگا له کاتی وشکیدا ماشین زه و - مزگه وت -

۱۲ - شیلاتاوی - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۹ ک باکوری خوراوی سه قز ۱۵ ک باغلوچه - ۸ ک شه قامی تورجان بوکان دایه - ده ره یه کوستانانی و سارده سیره - دانیشنوان ۱۴۵، خانو ۲۷، سونتی - کورد - ئاوله کانیاوده زه - به ره م ده غل دانه وئله - زۆن، سییایی - خوری - تری - گوئز - کشت و کال - ئاژه ل داری ده سکرد، گۆزه وی - زیگا ماشین زه - مزگه وت - فیرگه - به رق - لوله که شی.

۱۳ - غولامالی - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز له ۷۲ ک خوراوی سه قز، ۲۰ ک باغلوچه له نیوان قره گوئز - قاقلا و، قولقوله دایه - کوستانانی یه - نارانه - دانیشنوان ۹۲ خانو ۱۸ - سونتی - کورد - ئاوله چۆمی ته ته هوو کانیاو، به ره م ده غل، دانه وئله - سییایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - ئاژه ل داری - زیگا ماشین زه و - مزگه وت فیرگه.

۱۴ - قاره واکه وره - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۲۳ ک باکوری خوراوی سه قز - ۷ ک باغلوچه، له قه راخ چۆمی ته ته هو له نیوان بوگه به ستی - بوغده که ندی - کارتزه ی نه یوب دایه - کوستانانی و نارانه - دانیشنوان ۴۸۷ خانو ۹۱ - سونتی - کورد - ئاوله چۆم و کانیاو - به ره م ده غل، دانه وئله - سییایی - زۆن - خوری - چنارستان - یونجه، یه زه ل ماسی - گوله به زۆزه - نه زه کاری - شوغل کشت و کال، ئاژه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆزه وی - مزگه وت - قوتابخانه، له قه راخی زیگای تورجان بوکان دایه -

۱۵ - قاره وا چکوله - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز -
 له ۳۵ ک باکوری خوراوی سه قز ۸ ک باغلوچه - ۳ ک قاره وا گه وره دایه - دانیشتون ۱۰۳
 خانو ۲۸ سونئی - کورد - ناوله چومی ته ته هو - به رهه م ده غل دانه وئله - سییایی -
 به رهه می مالیات - زۆن - خوری چنارستان - یه زه ل ماسی - وئینجه - گوله به زۆزه -
 ته زه کاری شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - گوره وی - زیگا
 ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه

۱۶ - قه ره گوینز - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له
 ۶۵ ک خوراوی سه قز - له قه راخ چومی بوکان و شه قامی بوکان گه وره کان و ۱۵ ک
 باغلوچه دایه، کوستانی و نارانه - دانیشتون ۶۵۷ خانو ۱۲۲ سونئی - کورد، ناوله چوم و
 کانیاو - به رهه م ده غل دانه وئله - چنارستان سییایی - زۆن - خوری - وئینجه - یه ره ل
 ماسی - گوله به زۆزه، شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - زیگا
 ماشین زه و - مزگه وت و حوجره - قوتابخانه -

۱۷ - قازانتا - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۷۸ ک
 خوراوی سه قز - ۳۰ ک باغلوچه له نیوان تورجان و قولقوله و له قه راخ چومی بوکان دایه
 - کوستانی یه - نارانه، دانیشتون ۵۲ خانو ۱۰ - سونئی - کورد - ناوله چوم و کانیاو
 به رهه م ده غل دانه وئله - سییایی - زۆن - چنارستان - وئینجه، یه زه ل ماسی - گوله به زۆزه
 - ته ره کاری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - زیگا، ماشین زه
 - مزگه وت - قوتابخانه -

۱۸ - قاقلاوا - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۷ ک
 خوراوی سه قز - ۲۲ ک باغلوچه له قه راخ چومی بوکان له نیوان قولقوله و زه مبیل دایه -
 قویی یه - نارانه، دانیشتون ۲۱۴ خانو ۴۰ - سونئی - کورد - ناوله چوم و کانیاو - به رهه م
 ده غل دانه وئله - سییایی - چنارستان - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد
 گوره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه

۱۹ - قولقوله - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۷۳ ک
 خوراوی سه قز - ۲۵ ک باغلوچه له نیوان - قاقلاوا - غولامالی - قازانتا - دایه -
 کوستانی یه، سارده سیره - دانیشتون ۲۲۶ خانو ۴۲ - سونئی - کورد - ناوله کانیاو -

به ره م ده غل دانه ویتله - سیبایی - زۆن خوری - به ره م می نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - زیگا ماشین زه و - مزگه وت حوجره - قوتابخانه -

۲۰ - کاریزه - دئی به که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۶ ک باکوری خوراوی سه قز - ۶ ک باغلوچه، له نیوان قاره واهگه ردیگلان - باغلوچه دایه - ده شتایی به نارانه - دانیشتوان ۵۴۲ خانو ۱۰۱ - سونئی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م ده غل دانه ویتله - سیبایی - زۆن - خوری - شوغل کشت و کال نازه ل داری - ده سکرد - زیگا ماشین زه و مزگه وت - قوتابخانه - به م دئی ده لئین کاریزه ی نه ییوب -

۲۱ - کانی زیزینه - له ده فته ری ده وله تارناوی - نه حمه داوای سونج - ه - دئی به که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۵ ک باکوری خوراوی سه قز - ۱۰ ک باغلوچه له نیوان سونج و سه یدوای جه میاندایه - نه م دئی به، وه ک له ناوی ده رنه که وی کانی ته لاوزیره چون بو نازه ل داری و کشت و کال لنگه ی که مه - خاکی زۆر به بوشت و پینه و هه وای زۆر خوشی هه به - به لام به داخه وه نیستا که چوله و زه ویه کانی له م لاولاوه سه رسه ری ده کیلری -

۲۲ - گه زیگلان - دئی به که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۴۳ ک باکوری خوراوی سه قز - ۸ ک باغلوچه و له قه راخی شه قامی بوکان تورجان دایه - کوستانی به - نارانه - دانیشتوان ۵۲۶ خانو ۹۸ - سونئی - کورد - ناوله چومی بوکان و کانیاو - به ره م ده غل دانه ویتله - سیبایی - زۆن - به ره م می نازه ل - چنارستان - به زه ل ماسی - گوله به زۆزه - ته زه کاری شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی جاجم - زیگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به ری ، لوله که شی

۲۳ - هه به کی - دئی به که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۲۷ ک باکوری خوراوی سه قز ۶ ک باغلوچه، له نیوان سونج - باغلوچه - یازیبلاغی دایه ده ره به - سارده سیره - دانیشتوان ۲۵۸ خانو ۴۸ سونئی - کورد - ناوله کانیاو و شیواوی غه ربه غاجی - به ره م ده غل دانه ویتله - سیبایی - زۆن - خوری - که شک - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - زیگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق -

۲۴ - هه رمیله - دئی یه که له دیهستانی تورجان سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۶ ک خورواوی سه قز - ۱۵ ک باغلوچه له نیوان سونج و مرخوز و کونده لآن دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۱۷۴، خانو ۳۳ - سونئی - کورد، ناوله کانیاو و شیواو - به ره م ده غل، دانه و نله - سپیایی - زۆن، خوری - به رگن و به ره می مه ژومالیات - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - مزگه وت - قوتابخانه - زنگا، ماشین زه و -

دیهستانی تیله کو به زیویه ی شارستانی سه قز - پیشه کی -

تیله کو - ناوی دیهستانی که له ده دیهستانه کانی شارستانی سه قز، که له خوره لاتی نه م شارستانه داهه لکه وتوه و سنوریشی به م به جوړه یه ۱ - له باکوره وه به دیهستانی کولته په ۲ - له باشوره وه به دیهستانی خورخوره و سازال ۳ - له خورواوه به دیهستانی نیمام ۴ - له خوره لاته وه به دیهستانی هوبه توی دیوانده ره وه نوساوه -
 ژوبه ری نه م دیهستانی ۲۷۷/۵ کیلومیتره و ژوماره ی دانیشتوانیشی - ۷۲۶۲ که سه که له هر - ک - چوار گوشه دا ۲۶/۱۶ که س نیشته جی یه -

هوئی ناو نانی نه م مه لیه نده به تیله کو نه وه یه که - تیله کو - له دو وشه ی تیل (یانی خوار - که چ - لاروکه وانی) و - کو - (یانی که ژ - کیو - کیف چیا) تیکلاو کراوه، چون زنجیره کیوی سه ر به رزو به دیمه نی حاجی سه ید، که له نزیکئی زه زینه وه به ر و خوراوا، به باشوری مه لیه ندی تیله کو دا، تا سه ر چومی خورخوره وینه ی که وان، نه م مه لیه ندی له باوش گرتوه، به چه شنی بروی خوشه وستان، به ری نو فوس و چاری نه ته وستانی لی گرتوه، نه م مه لیه نده یان ناو ناوه (تیله کو) هه روه ها به خیله نیشته جیکانی نه م شوینه یشیان وتوه - خیلی تیله کو -

بریکیش و توپانه (تیله کو) یانی - سیاکو چون کیوه کانی حاجی سه ید بی داروده وه نن یاله به ر له وه ز و گژوگیاله دوره وه زه ش نه نوین -

بریکیش ده لین: چون نه م عه شیره ته له ده ورائی تیروکه واندا، بویه رگری له هیرشی دوژمنه کانی خوین، هه میشه تیریان به کوله وه بوه، ناویان ناون (تیر به کوئل) که م که م به شکلی - تیله کو - ده رهاتوه -

چونیه تی سورشتی: تیله کۆ ناوچه یه کی خووش و گوستانی و سارده سییره - زستانی درتژ و - هاوینی کورته، خاکی تیله کۆ له دوه شی تاییه تا هه لکه ونوه، ١ - به شی بانی هوپه تو، کیوو ته په و ده شتاییه کانی، خاکی و له وه ر خووش و نه رمان و به برشتن، بوکشت و کالی دیمی و له وه زاندنی مه زومالیات فره به که لکن - دیمه کانی هوپه توو، بو ده غل و دانه وئله به تاییه ت بو نوک زور به برشتن ٢ - به شی کوستا و نارانی که زورتری دیکانی تیله کۆ له م به شه دایه - نه م به شه زورتری لیژ وزبران و به ر دبرداوین، که زنجیره کیوه کانی تیله کۆله و شوینه واره نه تیکه کۆنه له قیمه ت نه هاتوه کانی کوردستان له م به شه داهه لکه توه،

کیوه و به رزایی

بلندترین کیوی نه م مه لبه نده زنجیره کیوی حاجی سه یده که له باشوری تیله کۆ، دازاوه ستاوه، له خوهره لاته وه به ره و خوراوا کشاوه، که له هه ر شویتیکا ناویکی تاییه تی هه یه - وه ک کیوی چادره که - ماین گلیاو - حاجی سه ید، که تیره شاننه سورشتیه کانی نه م زنجیره کیوه له خاکی فه تاهاواوه، تا چومی خوورخوره به سنوری نیوان خوورخوره و تیله کۆ دانراوه، بلندترین نوچکه ی حاجی سه ید که ئیستا که زاداری - له سه ره له زوی ده ریاوه - ٢٦١٣ گه ز به رزه، لوتکه ی چادره که له حاست دئی ته خت - ٢٦٤٢ گه ز به رزه - دئی تیرانشا ١٩٥٢ گه ز به رزه

شه قامی ئیسفالتی سه قز بو دیواندهر - سنه و بیجار - به تیوه راستی تیله کۆدا دا نه بوژی، دیهستانی تیله کۆ له پیشدا زور له ئیستا که گه ورتو بوه - زورتری دیکانی لی کراوه ته وه،

نه م دیهستانه له ٢٨ دئی ناوه دان و دودیتی چۆل پیکهاتوه، به ره می گرنگی نه م دیهستانه بریه تی یه له، ده غل، دانه وئله - گه نم چۆ - نوک - سیبایی - ماست - شیر - زۆن - به ره می زومالیات - خوری - به رگه ن، گوشت - په رواری نه م مه لبه نده به ناو بانگه، شوغلی گرنگی خه لکی کشت و کال - نازه ل داری یه، له زورتری دیکانیدا - قالیچه - قالی - جاجم پلاس - جه وال - خورجین - گوره وی - ده س کیش - به رمال - دورست ده کری - چۆم - نه م دیهستانه چون به رینی که مه چومی گه وره ی تیدانی یه به لام چه ند

چۆمیلکه ی به م جوړه ی خواره وی تیدایه -

١ - چۆمی تیرانشا که له شیوه کانی هانه خاتونان و باشوری خوړه لاتی تیرانشا وه سه رچاوه نه گزی و دیکانی تیرانشا و قه لا چوخه به جی دتلی و له ژوردتی تیراوه وه نه ززیته چۆمی تیراوه وه

٢ - چۆمی شه مسه و میراوا - نه م چۆمه له به رزایه کانی میراوا و شه مسه وه سه رچاوه نه گزی و به باشوری میراوا دادیته خوازتی و دارو باخه کانی باکوری دتی شه مسه به جی دتلی و له خوار شه مسه وه شیواوی ناودتی شه مسه ی دیت سه روله نریکی (ته یمان قه لا) نه ززیته ناو چۆمی باشماخه وه

٣ - چۆمی باشماخ، نه م چۆمه له کوستانه کانی باشوری باشماخه وه سه رچاوه نه گزی و دتی باشماخ به جی دتلی و به شیومه زرای شه رابخانه دا دانه بورتی، له خواردتی (ته یمان قه لا) وه له که ل چۆمیلکه ی شه مسه یه که نه گرن و له ژوردتی (تیراوه) وه له که ل چۆمی تیرانشا و قه لا چوخه نه بنه یه که ، له مه ولا به ناوی (چۆمی تیراوا) به قه راخی دیکانی، (ته مره گ) (شاشاگه ل) (چناره) داژت نه بی و، شیوا و کانیواوه کانی کتوه کانی (ته خت) و (ضامناوا) یشی دیته سه رنه مجار له قه راخی دتی حانه میران نه ززیته ناو چۆمی خوړخوړه وه، ناوی دیکانی به ریزی نه لفوی - به م جوړه یه -

١ - نه حمه د ده رده - دتی یه که له دیهستانی تپله کو، به شی زتوبه ی شارستانی سه قز، له ٥٥ که خوړه لاتی سه قز - ٤ که باکوری شه قامی نیسفالتی سه قز دیوانده ره و ٢ که تیرانشا دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ٣١٧، مال ٥٩، سوتی - کورد - ناوله کانی و نه ستیر، به هره، ده غل - دانه و تله - تری - شیلانه - به ره می نازه ل، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، باخه وانی - رتگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - خه لکی نه م دتی زورترین سه یدن و له بنه ماله ی سه ید شوکره ی پارسانیان، به رق - ناوی لوله که شی

٢ - تیلو - دتی یه که له دیهستانی تپله کو ی به شی زتوبه ی شارستانی سه قز - له ٥٨ که خوړه لاتی سه قز - ٧ که باکوری تیرانشا - له تیوان دیکانی مه لاسه لار - صالح ناولا - سپه وره - تیرانشا دایه - ده ره یه - سارده سیره - دانیشتوان ٣٧٥، خانو ٦٧، سوتی کورد

- ناوله کانیاو و چۆم - به رهه م، ده غل، دانه وئله، تری - شیلانه - به رهه می نازه ل -
 - هه نگوتین - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، قالیچه - به ره، جاجم -
 گۆره وی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه، به رق، لوله که شی

۳ - ئیرانشا - دئی ناوه نندی تیله کۆبه - له ۵۱ ک خۆره لاتنی سه قز و قه راخی
 شه قامی سه قز دیوانده ره دایه - لاپال و ده ره یه - سارد و باگره - دانیشتوانی ۹۷۵، خانو
 ۱۸۱، ناوله کانیاو و چۆما و - به رهه م، ده غل، دانه وئله - زۆن - خوری - که شک - تری -
 په روار، چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، قالیچه - پلاس -
 جاجم - ناوی کۆنی، میرزا میرانشا بووه ئیستا که یش ده وله تی ناوی ناوه ئیرانخواه - دیسان
 پی ده لی - تیله کۆ - ناوه ره چی بگۆری ناوه روک هه ر یه کینکه - مزگه وت - حوجره -
 گورهای ژاندارم - ته ل، به رق - لوله که شی - قوتابخانه ی سه ره تایی و ناوه نندی
 نه خوشخانه - نانه وایی - شیرکه تی هامیاری - لقی نه وت، کارگای جووشکاری - قاوه خانه
 دوکانی به قالی و میوه فروشی - حه مام - قه ساوی - مامان - دکور - دئی دار، ره ئیسی
 په روه رده و قیر کردن - مه لای چاکی ده رس ویز - مه لاعبدالله ی شه رافه تی - تیدایه -

۴ - باشماق: دئی یه کی به ناو بانگی دیهستانی تیله کۆبه، له ۵۸ ک خۆره لاتنی
 سه قز - ۱۲ ک باشوری تیله کۆ (ئیرانشا) له تیوان دیکانی (شه مسه) (ته یمان قه لا)
 (هه وی) (سه رده ره) و (تازاوا)، دایه، به ر بناروده ره یه - سارده سیره - دانیشتوان ۱۱۸۰،
 خانو ۱۸۰، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆما و، به رهه م، ده غل، دانه وئله - به رهه می
 مه زومالیات - تری - شیلانه - گویز - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری -
 ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - حوجره - لوله که شی -
 به رق، خوالی خوش بوو شیخ حه سه نی مه ولاناوا له مزگه وتی ئەم دیدا له لای مه لا
 نه حه دی وه لزه بی خویندوبه تی - گلکۆی خوالی خوش بوو مه لا نه حه د له م دیدایه -
 هه روا، گلکۆی شه هید - مه لا محمّد - مه شهوور به قاضی مامه ی مه لا نه حه د دینی
 حانه میران که به ده ستوری عه بدولقادرخانی هه مه وسی له سه ر نه وه که قه باله ی
 دئی یه کی داگیر کراوی به ناحه ق بو ئیمزانه کرد و دینی خوی پی نه فروشت، پی ناگاله
 مالی خویاله خه ودایی سوچ و تاوان به گولله ی به کریگیروتنکی چه په لی خوانه ناس

شه هید کرا

٥ - به رده شه - دئی به که له دیهستانی تیله کو به شی زویه ی شارستانی سه قز له ٧٣ ک خوره لاتی سه قز، ٢٢ ک ئیرانشا و ١٢ ک باکوری شه قامی سه قز دیوانده ره دایه - بناری ته په یه، سارده سیړه - دانیشتون ٣٣٩ خانو ٦٢ سوتنی - کورد - ناوله چومی به رده زه شه و کانیاو، به ره م، ده غل، دانه وئله - به ره می مه زومالیات، په روار - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی هه په ، له نیوان کانی سور - قادراوا - قه لا گاو عه لی مه رده دایه - ده سکرد قالیچه - جاجم -

٦ - تازاوا - دئی به که له دیهستانی تیله کو به شی زویه ی شارستانی سه قز - له ٦٣ ک خوره لاتی سه قز - ١٠ ک باشور خوره لاتی ئیرانشا دایه - کوستانی به - سارده سیړه - دانیشتون ٢٥٦ - خانو ٤٨ - سوتنی - کورد ناوله کانیاو و چوما و - به ره م ده غل، دانه وئله - خوری - رۆن - په روار - هه نگوین - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - جاجم - گوړه وی - زنگا، له کاتی و شیکدا ماشینی پیندا ده روا، مزگه وتی هه په به لام که متر مه لای تیدایه - نه م دئی کوستانی له وه ز خوشی، زوری به ده سته وه به که بومه زداری لنگه ی که مه -

٧ - ته خت: ناوی دئی به که له دیهستانی تیله کو، له ٥١ ک خوره لاتی سه قز و، ٢٢ ک باشوری خوراوی ئیرانشا - له نیوان دیکانی - هه وی - باشماق - عه لیاواو سه رده ره دایه - کوستانی و سارده سیړه - دانیشتون ٣٤٨، خانو ٦٥، سوتنی - کورد - ناوله کانیاوه سارده ناو زورکان و به فراوی کوستانه کان - به ره م، ده غل، دانه وئله - به ره می نازه ل - گوژی، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - باخه وانی، زنگا، ماشین کاتی و شکی - مزگه وت، قوتابخانه - گوژی ته خت بوژوری و چاکی به ناو بانگه، نه م دئی و باشماق و هه وی و عه لیاوا له داوینی کوستانی به خیرو و بیرو زنجیره کیوی حاجی سه ید و باکوری کوستانی چادره که و ماین گلیاو داهه لکه وتون، به رق و لوله که شی هه په -

٨ - ته یمان قه لا - ناوی دئی یه که له دیهستانی تیله کۆ له ٥٣ ک خۆرّه لاتی سه قز - ١٠ ک تیرانشا - له نیوان شه مسه و باشماخ و قه لا چۆخه دایه - ته پۆلکه یه سارده سیره، له قه راخی شه قامی ماشین ره وی باشماخ و چۆمی شه مسه دایه - دانیشنوان ١١٣، خانو ٢١، سوتنی - کورد - ئاوله کانیاو و چۆم - به رهه م، ده غل، دانه ویتله، زۆن - خوری - که شک - شوغل: کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد - جاجم - زینگا، ماشین ره مزگه وت، قوتابخانه - به رق -

٩ - چالگه - دئی یه که له دیهستانی تیله کۆ به شی زویه ی سه قز له ٥٩ ک خۆرّه لاتی سه قز - قه راخی باکوری تیسفاله تی سه قز دیوانده ره - ٨ ک تیرانشا - ته پۆلکه بی یه - سارده سیره - دانیشنوان ٨٥، خانو ١٦، سوتنی - کورد - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - خوری - زۆن - که شک - شیر - که ره - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - مزگه وتی بی مه لا - لوله که شی - به رق -

١٠ - حوسه یناوا - ناوی مووچه یه که له کوندا دئی بوه،

١١ - دوله سیر - ناوی دئی یه که له دیهستانی تیله کۆ له ٦٢ ک خۆرّه لاتی سه قز - ١٠ ک تیرانشا، له نیوان نه حمه د مه رده و قه لاگای کۆرکۆر دایه - کوستانی سارده سیره، دانیشنوان ٨٢، خانو ١٦، سوتنی، کورد - ئاوله کانیاو و چۆماوی نه حمه د مه رده - به رهه م ده غل، دانه ویتله - شیلا نه - گویز - سیتو - زۆن - هه نگوین شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - باخه وانی - زینگا، ماشین ره و - مزگه وت - خه لکی نه م دئی زۆریه یان سه بدن

١٢ - سه یداوا - دئی یه که له دیهستانی تیله کۆ به شی زویه ی شارستانی سه قز له ٦٠ ک خۆرّه لاتی سه قز - ٦ ک تیرانشا، له نیوان چالگه و قادراوا وشه ریفوادایه - ته پۆلکه بی یه - سارده سیره - دانیشنوان ٨٢، خانو ١٦، سوتنی - کورد - ئاوله زنه ی میرگه زه نویره کانی هۆبه تو و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - به رهه می مه رومالیات - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - مزگه وت، قوتابخانه - نه م دئی ناشی به رقی تیدایه - خه لکی له بنه ماله سه ید شوکر و سه بدن -

١٣ - سه رده ره - ناوی مه زرایه کی کوستانی له وه ز خوشه که له ٦ ک باشوری

خوره لاتنی باشماخ دایه که قه دیم دئی بووه به لام تیتستا که چوله و له دئی باشماخه وه نه م مه زرا که لکی لی وه رده گیری

۱۴ - شه ریفاوا - ناوی دئی به که له دیتستانی تیله کو له ۷۸ ک خوره لاتنی سه قز - ۱۰ ک تیرانشا له تیوان قه لاکون - قادراوا - سه یداوادایه، لاپال و به ربناره - سارده سیره - دانیشتون ۱۷۶، خانو ۳۳، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چومی شه ریفاوا به ره م، ده غل، دانه وتله - هه نگوین - خوری - زون، که شک - سپیایی - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - قالیچه - گوره وی - زیگا، ماشینی بوئه چی - مزگه وت، قوتابخانه -

۱۵ شه مسه - ناوی دئی به کی گوره به له دیتستانی تیله کو - له ۶۳ ک خوره لاتنی سه قز ۶ ک تیرانشا له تیوان - تازاوا - میراوا - ته یمان قه لا - تیرانشا دایه - دهره به - سارده سیره - دانیشتون ۷۲۶، خانو ۱۲۱، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چومی میراوا - به ره م، ده غل، دانه وتله - میوه قه یسی - چنارستان - به ره می نازه ل - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - یاخه وانی - ده سکرد، جاجم - پلاس - قالیچه - گوره وی - زیگا، ماشین زه و، مزگه وت - قوتابخانه - تله فون - مه لا محمد مه لای نه م دی به

۱۶ - صالح ناوا - ناوی دئی به که له دیتستانی تیله کو له ۶۰ ک خوره لاتنی سه قز - ۶ ک تیرانشا - له تیوان دیکانی تیلو - قادراوا - کانی سه ید شوکره - تیرانشا دایه ده لایه به - سارده سیره - دانیشتون ۱۴۶ خانو ۲۷ - سوتنی - کورد، به ره م، ده غل، دانه وتله - زون - خوری، که شک - به روار، شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت، قوتابخانه - به رق -

۱۷ - عه لیاوای ته خت - دئی به که له دیتستانی تیله کو به شی زتویه ی شارستانی سه قز - له ۵۹ ک خوره لاتنی سه قز - ۲۲ ک تیرانشا - ۶ ک دئی ته ختایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتون ۴۱، خانو ۸، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه وتله - زون - خوری، هه نگوین - میوه - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری، زیگا، ماشین زه و - مزگه وت -

۱۸ - عه لی مه رده - دئی به که له دیتستانی تیله کو له ۶۱ ک خوره لاتنی سه قز

۱۲ - ك تیرانشا - له تیوان کانی سور - به رده زه شه - هه ردو قه لاکا و له سه ر شه قامی سه قز تیکاب دایه - ده شتایی یه - سارده سیره - دانیشتون ۱۴۸، خانو ۲۸، سوتنی - کورد، ناوله کانیاو، به رهه م، ده غل، دانه ویتله - به رهه می مالیات - زۆن - خوری - په روار - هه نگوین - شوغل: کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد، قالیچه - جاجم - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی - به رق

۱۹ - قه لاگای شه ریف - دئی یه که له دیهستانی تیله کو - له ۶۱ ك خوره لاتی سه قز - ۱۲ ك تیرانشا دایه - ده شتایی یه - سارده سیره - دانیشتون ۱۵۸، خانو ۳۰، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - هه نگوین - زۆن - خوری - که شک، به رگن - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - زینگا، ماشین زه و - نه م دئی له که ل عه لی مه رده - شیوه لیکیان به ینه و به دئی تی نه ژمیردرین و به هه ردوکیان مزگه وت و قوتابخانه یه کیان هه یه

۲۰ - قه لاگای خه لیفه - دئی یه که له دیهستانی تیله کو به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۶۱ ك خوره لاتی سه قز ۱۲ ك تیرانشا دایه - ده شتایی یه - سارده سیره - دانیشتون ۵۶، خانو ۱۱، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو، به رهه م، ده غل، دانه ویتله - خوری - زۆن - که شک - په روار، شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - مزگه وت زینگا ماشین زه و -

۲۱ - قادر او - دئی یه که له دیهستانی تیله کو به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۶۰ ك خوره لاتی سه قز - ۱۰ ك تیرانشا - له تیوان - به رده زه شه - شه ریف او - سه ید او - کانی سه ید شوکره - قه لاکا و له ۶ ك تیسفالتی سه قز دیوانده ره دایه - ده شتایی یه - سارده سیره، دانیشتون ۳۲۷، خانو ۶۱، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - خوری - زۆن - هه نگوین، شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، قالیچه - جاجم - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - خوالی خوشبو مه لا محمدمین حسنی - مه شهوور به شیخ مه لا - ماوه یه کی زۆرله م دیدا ژباوه و هه رله م دیشدا کوچی دوایی کردوه - به رق - لوله که شی -

۲۲ - قه لا چوخه - دئی یه که له دیهستانی تیله کو له ۵۰ ك خوره لاتی سه قز - ۵ ك تیرانشا - ۳ ك تیسفالتی سه قز دیوانده ره دایه - ده ره یه - سارده سیره - دانیشتون

٣٨١، خانو ٧١، سوتنی - کورد - ناوله چۆمی قه لا چوخه و کانیاو - به رهه م، ده غل
دانه وئله - سیبایی - زۆن - خوری - په روار - تری - شیلانه - بادام - شوغل: کشت و کال
- نازه ل داری - باخه وانی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - خوالی خوشبوان -
مه لا قادر - قاضی - مه لا سه عیدی که وکه بی - کور ویاو با پیتره ر سیکیان په ک له دوی
په ک زانومایی خه لکیان کردوه و هه رله م دیشیدا له دنیاده رچون خویان لی رازی بی -
به رق - لوله که شی

٢٣ - کانی سور - دئی په که له دیهستانی تيله کو به شی زیوه په ی شارستانی
سه قز - له ٦٤ ک خوره لاتی سه قز - ٢٥ ک تیرانشا - له قه راخی شه قامی سه قز
تیکابدایه - کویستانی په - سارده سیره - دانیشتوان ٣٣٣، خانو ٦٢، سوتنی - کورد ناوله
کانیاو - به رهه م ده غل، دانه وئله - به رهه می نازه ل - په روار - شوغل: کشت و کال -
نازه ل داری - ده سکرد، قالیچه - جاجم - ته شی زسی، زیگا، ماشین ره و - مزگه وت -
قوتابخانه - به رق

٢٤ - کانی سه ید شوکره - دئی په که له دیهستانی تيله کو به شی زیوه په ی
شارستانی سه قز - له ٥٩ ک خوره لاتی سه قز - ٣ ک تیسفالت و ٨ ک تیرانشا دایه،
ده شتایی په - سارده سیره - دانیشتوان ٢٣٧ خانو ٤٤ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو -
به رهه م، ده غل، دانه وئله - خوری - زۆن - په روار - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری -
زیگا، ماشین ره و - ده سکرد - قالیچه - جاجم - قوتابخانه - مزگه وت و حوجره ی هه په -
زۆرتریان سه یدن به رق

٢٥ - کانی مه لا - موچه په که له

٢٦ - گاقران - دئی په که له دیهستانی تيله کو له ٢ ک نه حمه د مه رده - ٥٤ ک
خوره لاتی سه قز - ٦ ک تیرانشا دایه - کویستانی - سارده سیره دانیشتوان ٧ - خانو ١ -
سوتنی - کورد - ناوله کانیاو، به رهه م، ده غل، دانه وئله - خوری - زۆن - شوغل، کشت و
کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین ره و - مزگه وتی هه په - به لام
نیستاجۆله ته نیا مالیکی لی ماوه.

٢٧ - مه لا سالار - ناوی دئی په که له دیهستانی تيله کو به شی زیویه ی شارستانی

سه قز - سونتی - کورد له ٧٢ ك خوره لاتنی سه قز - ١١ ك ئیرانشا - له نیوان قه پلانتو و نیلو و کانی سور دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان ٣٠٦ - خانو ٥٧، ناوله کانیاو و چوم - به رهه م، ده غل، دانه وتله - زون - خوری - که شک - هه نگوین - شوغل کشت و کال قوتابخانه و مزگه وتی هه یه - ده سکرد، قالیچه - جاجم، لوله که شی. زیگا. ماشین ره وی خیزرتیز.

٢٨ - میراوا - دئی یه که له دیهستانی تپله کو به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ٦٠ ك خوره لاتنی سه قز - ٩ ك ئیرانشا - له نیوان چالگه و شه مسه - ٣ ك باشوری نیسفالنی سه قز دیوانده ره له حاست سی رای تیکاب دایه - ده ره یه - سارده سیره، دانیشتوان ٢٠٢، خانو ٣٨، سونتی - کورد - به رهه م، ده غل، دانه وتله - به تایبه ت نوک - زون، خوری - که شک - هه نگوین - گویتز - شیلانه - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - په روار خستن - زیگا، ماشین ره و - قوتابخانه - مزگه وت - ده سکرد، جاجم - مه لا ابوبکر مه لایه تی

٢٩ - ناسراوا - دئی یه که له دیهستانی تپله کو ی شارستانی سه قز - له ٥٥ ك خوره لاتنی سه قز و ١ ك نیسفالنی سه قز دیوانده ره دایه - دانیشتوان ٢٠ خانو ٥ سونتی - کورد - ده شتایی یه، سارده سیره - ناوله کانیاو و چوما و - به رهه م، ده غل، دانه وتله - خوری - زون - که شک - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - زیگا ماشین ره و - نه م دئی میکانیزه ی مالیکه -

٣٠ - هه وی - (ئیوب) دئی یه که له دیهستانی تپله کو به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ٥٠ ك خوره لاتنی سه قز و ٢٢ ك ئیرانشا - ١٢ ك نیسفالنی سه قز ئیرانشا دایه - کویستانی یه سارده سیره - دانیشتوان ٢٤٧ خانو ٤٦ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وتله - به رهه می نازه ل - میوه - هه نگوین - په روار، شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - زیگا ماشین ره و - مزگه وت و قوتابخانه ی هه یه - نه م دئی کانی په ردی خانوی چاکی هه یه -

دیکوی خورخوزه به شی ناوچه ی سه قز

دیکوی خورخوزه که له پیشدا ٦٩ دتی له باوش گرتبوو، چون زور به ربلو بوو، ٣٥ دتی لئی کراوه: به ک دتی خراسه دیکوی - ساحیب ٢ دتی خراسه ر دیکوی نیمام - ٢١ دتی خراسه ر دیکوی چل چه مه ی دیوانده ره، ١١ دتی خراسه ر دیکوی سه رشبو، به م جووره دیکوی ئیستا که ی خورخوزه له ٣٢ دتی بیکهاتووه،

زوویه ری نه م دیکویه ٥٤٦/٧٥٠ ک چوار گوشه یه، ٧٥٧٥ که س دانیشتوی هه یه، یانی له هه ر ک - یکی چوار گوشه دا ١٣/٨٥ که س نیشته جی یه. نه م دیکویه له باشوری خوره لاتی سه قز دا هه لکه وتوه و سنوریشی به م جووره یه:

- ١ - له باکوره وه به دیکو کانی تيله کو و نیمام
- ٢ - له باشوره وه به دیکو کانی چل چه مه و سه رشبو
- ٣ - له خوراواوه به دیکوی سه رشبو
- ٤ - له خوره لاته وه به دیکوی چل چه مه و زه زینه ی دیوانده ره وه پالی داوه

خور: له زمانی کوردیدا به ده نگی ناوی ده کوتزی که له به رزاییه وه بیته خواری و قه لئه ز بکا: جاله به ر نه وه که دتی خورخوزه له داوتنی باکوری زنجیره کیوی به سام و دیمه ن و سه ر سه وزو به رزی چل چه مه و له تیو دلئی دوو کیوی به رزی نه م زنجیره کیوه داهه لکه وتوه، هه ربه و جووره دیکه یش له سه ر سه کو یه کی به ردینی پله پله، که به شکلی بلیکانی ده سکردی خودایی ده رهاتووه، به هوی به فروبارانی زوری نه م شوینه به تایبته کاتی به هاران، له گشت شیووده ره و که ژ و کیو ولاپال و بن به ردان، چاوه کانیان هه ل ده قولین، ناوان به لیزمه و خور دینه خواری و زیزاو و تافگان دورست ده که ن، هه م نه م دتی، هه م دیکو که م چومی که بیوه دا دینه خواری به - خورخوره - ناودیر کراوه، له باسی چومه کانی سه قز دا به دریزی باسی نه م چوم کردوه.

دتی خورخوره: که له سه ر ریگای چاپان بو سوته هه لکه وتوه، به ناوه ندی دیکوی خورخوره دانراوه و سنوری به م جووره یه ١ - له باکوره وه به دتی - قوتلو ٢ - له باشوره وه به دیکانی قسلاخی ناغا که وره و دایه خه لیل ٣ - له خوراواوه به دیکانی : مله، قسلاخی مله کانی سه یه ٤ - له خوره لاته وه به دیکانی ده ره نفی و ده ره قوله وه، نووساوه - زینگاریان - له ٣٤ دتی نه م دیکویه. ١٩ دتی ریگای خیزرئز و ١٤ دتی ریگا خاکی و دتی یه کی ریگای

ماشین ره وی نی به -

نیمکاناتی نه م دیکویه به م جوړه به، ۲۱ دئی فیرگه ی سه ره تایی. گشتیان مزگه وت به ک دئی پاسگای ژاندامه ری، ۲ دی که لاسی خویندن فیرکردن ۹ دئی ناوی لوله که شی - ۲ دی فروشگای هاویاری ۳ دئی نه وت فروشی، ۸ دئی به قالی، ۱ دئی چای خانه، ۱ دئی ته عمیرگای ماشین، ۲ دئی ناش، ۱ دئی ته له فون ۶ دئی سندوقی پوست، ۱ دئی خه یاتی، ۲ دئی ناسنگه ری و شنتی تر،

نریکترین دئی به - خوړخوړه - دیکانی قتلو و کانی سه یده - ماوه ی هه رکامیان ۱۰ ک - ه - دوورترین دئی یش - ده ره هوانه - ماوه ی تا خوړخوړه ۷۵ ک - ه - ناوی دیکانی خوړخوړه به زیزی پیتی نه لقبی به م جوړه ی خواره وه به -

۱ - جافر خان (جه عفه رخان) دئی به که له دیهستانی خوړخوړه به شی شارستانی سه قز - له ۷۶ ک باشوری خوړه لآتی سه قز - ۶۰ ک خوړخوړه، له نیوان باشماخ و گاهه که چی سه زی دایه - کوستانی به - سارده سیره - دانیشنوان ۳۸۸، خانو ۷۲، سونتی - کورد، ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن، خوری - به ره می مه ژومالیات، شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوړه وی - زیگاخیزریژی ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه -

۲ - چنارتوو: دئی به که له دیهستانی خوړخوړه سه ره شارستانی سه قز - له ۶۵ ک باشوری خوړه لآتی سه قز - ۵۷ ک خوړخوړه - له نیوان گاهه که چی خواری و سورموسی و داوتنی باشوری کیوه چادره که دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۱۴۳ خانو و ۲۷ سونتی - کورد - ناوله چوم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن - شیر - خوری - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوړه وی - به رمال - زیگا ماشین ره وی خیزریژ - مزگه وت - قوتابخانه -

۳ - خوشینان - دئی به که له دیهستانی خوړخوړه سه ره شارستانی سه قز - له ۵۲ ک باشوری خوړه لآتی سه قز - ۳۰ ک خوړخوړه - له نیوان ده ره تفی و عه لیاوای ته خت و ده ره قوله دایه - کوستانی به - سارده سیره - دانیشنوان ۱۶۵ خانو و ۳۱ سونتی - کورد ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - گوړه وی - زیگا، ماشین ره وی خیزریژ - مزگه وت -

قوتابخانه

۴ - خورخوره - دئی ناوه ندی دیهستانی خورخوره ی شارستانی. سه قزه له ۵۲ ك باشوری خوره لاتى سه قز و ۱۷ ك نیسفالتي سه قز دیوانده ره و له نیوان قتلو و کانی سه ید و قشلاخی مله دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۷۸، خانو و ۵۲، سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن - خوری و به ره می نازه ل - شوغل: کشت و کال - نازه ل داری - مزگه وت - قوتابخانه - زیگا ماشین ره و - به رق - لوله که شی -

۵ - ده ره تفی - دئی په که له دیهستانی خوره خوره ی شارستانی سه قز - له ۵۱ ك باشوری خوره لاتى سه قز - ۸ ك خورخوره - له نیوان خوشیتان - قشلاخی ناغاگه وره و ده ره قوله و ده وره قه لا دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۴۲، خانو ۴۵، سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه -

۶ - ده ره قوله - (ده ره قبیله) دئی په که له دیهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز، له ۴۵ ك باشوری خوره لاتى سه قز - ۸ ك خورخوره - له نیوان قوتلو و خوشیتان دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۴۲۵، خانو و ۷۹، سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله، سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین ره و، مزگه وت - قوتابخانه - یانه ی خاوین زاگرتن - لوله که شی

۷ - ده ره شیخان - دئی په که له دیهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له ۶۰ ك باشوری خوره لاتى سه قز - له ۳۵ ك خورخوره - له نیوان چنارتو و قاره وای سلیمان و سووموسی دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۱۵۷، خانو و ۲۹، سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل، دانه وتله، سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - مزگه وت - قوتابخانه - زیگا، ماشین ره و

۸ - ده ره ویانی خوارى (ده رویانه وشکه) - دى به که له ديهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له ۷۸ ک باشوری خوره لاتی سه قز - ۳۵ ک خورخوره - له نیوان - مه ولاناوا - که که وسان و ده ره هوان - ده ره ویانی خوارى دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۶۶ خانو ۳۱ - سوتنى - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل دانه وئله - سپیایى - زۆن - خوری - به ره می نازه ل، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین ره وی - مزگه وت - قوتابخانه -

۹ - ده ره ویانی سه ری (ده ره ویانی شیخ نه همه د) دى به که له ديهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز له ۷۵ ک باشوری خوره لاتی سه قز - ۲۵ ک خورخوره و له نیوان مه ولاناوا روسته کوور و داوتنى کیوی خسروخان دایه، کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۸۹ خانو و ۵۳ - سوتنى - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل دانه وئله - زۆن - خوری، به ره می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - فیرگه -

۱۰ - ده ره هووان - دى به که له ديهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له ۸۶ ک باشوری خوره لاتی سه قز و ۳۵ ک خورخوره و له نیوان، که که وسان - سوله، بست دایه کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۶۴ خانو و ۴۹ سوتنى - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایى - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا - مزگه وت - قوتابخانه -

۱۱ - درگا خه لیل - ناوی دى بوه له نیوان کانى سه ید و ماسی ده ری شیخ دابوه - به لام تیسناکه چوله و له دى ماسی ده ری شیخه وه ده کیلدرى -

۱۲ - ده وره قه لا - دى به که له ديهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له ۶۰ ک باشوری خوره لاتی سه قز، و ۱۲ ک خورخور و له نیوان - قاره وای سلیمان و قشلاخی ناغاگه وره دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۶۰۰، خانو و ۱۰۴، سوتنى - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایى، زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - جاجم - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - نه م دى به غه له ت له ده فته ری دوله تا - ده له ت قه لا - نوسراوه - چون له سه ر ته په ی نه م دى به قه لا به کی به ده وره ی تیدا بووه که هیشتا ناسه واری گه وره یی

بانگمان لای ده کا -

۱۳ - رۆسته مه کووژ - دئی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز، له ۷۴ ک باشوری خۆره لاتی سه قز - ۲۵ ک خۆرخۆره و له نیوان مه ولاناوا و قامیشه له دایه - کوستانی به - سارده سیره - دانیشتوان خانو و - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م ده غل، دانه وتله - به ره می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - به لام نیستا که چوله

۱۴ - سورموسی - دئی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز - له ۶۷ ک باشوری خۆره لاتی سه قز، ۲۵ ک خۆرخۆره، له نیوان گاهه که چی خواری - درگاشیخان و قاره وا دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۳۳۵ خانو و ۶۵ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل - کشت و کال نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۱۵ - سورنج داغ - دئی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز - له ۷۰ ک باشوری خۆره لاتی سه قز، له ۱۵ ک خۆرخۆره وله نیوان نوین و سه رده ره ی سه رشپو دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۱۳۸، خانو و ۲۶، سوتنی - کورد، ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن - خوری و به ره می مژومالیات - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

١٦ - سۆله - دئی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز - له ٧٥ ك باشوری خۆره لاتی سه قز، ٥٠ ك خۆرخۆره و له نیوان - ده ره هوان و نیسحاقاواي سه رشبو دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون خانو و - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیای - زۆن - که شك - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا - مزگه وت (نیستاکه چۆله).

١٧ - شیخ سنایی - موچه به که له نیوان مه و سماوا و ماسیده ری سلیمان و مه ولاناوا دایه -

١٨ - قامیشه له - دئی که له دیهستانی خۆرخۆری شارستانی سه قز - له ٧٥ ك باشوری خۆره لاتی سه قز، ٣٦ خۆرخۆره - له نیوان قه ره بوغره - رۆسته مه کووز و حاجی مه مه دانی سه رشبو دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ١٥٠، خانو و ٢٥ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیای - زۆن - خوری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قهژگه

١٩ - قاره وای سلیمان - دئی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز - له ٦٠ ك باشوری خۆره لاتی سه قز ٢٠ ك خۆرخۆره، له نیوان - ده ره شیخان - سوورموسی ده وره قه لا دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ٤٠٠، خانو و ٥٥ ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل، دانه وئله - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گۆره وی، جاجم - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه.

بن حانه

له قه دیما دئی بوه نیستاکه له قاره واره ده کێلدردی، کتیی زۆش له قاره وای، کانی به ردوشتی تری تیدایه - چاره کانی بن حانه به ناو بانگه -

بۆره و سه

دئی بووه که نیستاکه بوه ته له وه زگای دینکانی، قاره وای، سوورموسی - خاله وازه -

عه زیزاوا - وزمان - ناسه واری قه برستان له هه ردوو شوینه که داهه یه

۲۰ - قه ره بوغره - دئی یه که له دیهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له ۷۵ ک باشوری خوره لاتی سه قز - ۳۲ ک خورخوره - له نیوان قامیشه له و ماسیده ره ی شیخ دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۴۵ خانو و ۴۶ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری - به ره می مرؤمالیات - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۲۱ - قشلاخی ناغاگه وره (ئه مین) دئی له که له دیهستانی خوره خوره ی شارستانی سه قز - له ۵۰ ک باشوری خوره لاتی سه قز - ۸ ک خورخوره، له نیوان خورخوره و ده ره تفی و ماسیده ره ی خواری و ده وره قه لا دایه - کوستانی و سارده سیره دانیشتوان ۴۳۲، خانو و ۸۰، سونتی - کورد - ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - مزگه وت - قوتابخانه

۲۲ - قشلاخی مله - دئی یه که له دیهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له ۶۰ ک باشوری خوره لاتی سه قز - ۶ ک خورخوره - له نیوان خورخوره و مله و قوتلو و که ندولان دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۳۵، خانو و ۴۰، سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - گوره وی - مزگه وت - قوتابخانه -

۲۳ - قوتلو - دئی یه که له دیهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له ۵۰ ک باشوری خوره لاتی سه قز - ۸ ک خورخوره، له نیوان ده ره قوله - رۆسته مان، خورخوره و قشلاقی مله دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۲۰، خانو و ۳۸ - سونتی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری و به ره می مرؤمالیات، شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - جاجم - زیگا، ماشین زه و، مزگه وت - قوتابخانه -

۲۴ - کانی سه بید - دئی یه که له دیهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له

۵۶ ك باشوری خۆره لاتی سه قز، ۸ ك خۆرخۆره - له نیوان، خۆرخۆره - مله و ماسیده ری شیخ دایه، کوستانی و سارده سیّره - دانیشتوان ۱۳۳، خانو و ۲۵ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گۆره وی، جاجم - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۲۵ - کاکه وسان - دتی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز - له ۱۱۰ ك باشوری خۆره لاتی سه قز - ۵۵ ك خۆرخۆره - له نیوان، ده ره و یانه وشکه - ده ره هوان - بست و وزمان دایه، کوستانی به - سارده سیّره - دانیشتوان ۲۰۰، خانو و ۳۴ سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل، دانه ویتله، زۆن - خوری، و به ره می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گۆره وی - جاجم - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۲۶ - گاهه که چی خواری - دتی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز - له ۷۳، ك باشوری خۆره لاته سه قز - ۳۵ ك خۆرخۆره - له نیوان - چنارتوو سوورموسی و گاهه که چی سه ری دایه - کوستانی و سارده سیّره - دانیشتوان ۲۱۵، خانو و ۳۴ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری و به ره می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی، مزگه وت - قوتابخانه -

۲۷ - گاهه که چی سه ری - دتی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز - له ۸۰ باشوری خۆره لاتی سه قز - ۴۰ ك خۆرخۆره - له نیوان، جعفرخان و خاله وازه دایه - کوستانی و سارده سیّره، دانیشتوان ۲۵۰ خانو و ۴۷ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری و به ره می مژومالیات - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۲۸ - مله - دتی به که له دیهستانی خۆرخۆره ی شارستانی سه قز - له ۶۴ ك باشوری خۆره لاتی سه قز - ۱۰ ك خۆرخۆره، له نیوان، کانی سه ید و نوین و قشلاخی مله و قامیشه له دایه، کوستانی و سارده سیّره - دانیشتوان ۲۵۱ خانو و ۴۸ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری

- ده سکرد، جاجم، گوره وی زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه -

٢٩ - ماسیده ره ی شیخ (خواری) - دی په که له دیهستانی خوړخوره ی شارستانی سه قز - له ٧٠ ک باشوری خوړه لاتی سه قز - ٢٠ ک خوړخوره - له نیوان ماسیده ره ی سلیمان - مه ولاناوا، قه ره بوغره دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ٦٤٥ خانو و ١١٠ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - به ره می نازه ل - رۆن - خوری، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی، زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه -

٣٠ - ماسیده ره ی سلیمان - دی په که له دیهستانی خوړخوره ی شارستانی سه قز - له ٦٢ ک باشوری خوړه لاتی سه قز - ١٨ ک خوړخوره - له نیوان مه و سماوا و ماسیده ره ی شیخ دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ٤٥٠ خانو و ٧٦ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه ویتله - رۆن - خوری - به ره می - نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه -

٣١ - مه و سماوا - دی په که له دیهستانی خوړخوره ی شارستانی سه قز - له ٧٠ ک باشوری خوړه لاتی سه قز ٢٠ ک خوړخوره، له نیوان ماسیده ره ی سلیمان و ده وره قه لا دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ١٢ خانو و ٢ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - رۆن - خوری و به ره می مړومالیات - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - زیگا ماشین ره و -

٣٢ - مه ولاناوا - دی په که له دیهستانی خوړخوره ی شارستانی سه قز - له ٧٠ ک باشوری خوړه لاتی سه قز - ٣٧ ک خوړخوره و له نیوان هه ردوو ده ره ویان و ماسیده ره ی شیخ و روسته مه کوور دایه - دانیشتون ٥٠٠ خانو و ٩٠ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - رۆن - خوری و به ره می مړومالیات - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی و جاجم - مزگه وت - قوتابخانه - گلکۆ و باره گای - شیخ چه سه نی مه ولاناوا و قورنانه به ناو بانگه، قه ره مان نووسه که ی خوالی خوشبوو شیخ چه سه ن له م خیدایه یکه له زانا کانی سه قز به دریزی باسی لی کراوه -

۳۳ - نووه یین - دئی یه که له دیهستانی خورخوره ی شارستانی سه قز - له ۷۰ ك باشوری خوره لاتی سه قز - ۱۵۱ ك خورخوره - له نیوان مله و سورنج داغ دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان خانو و - سوتنی - کورد - ناوله کانیوا - به ره م، ده غل، دانه وتله - زۆن - خوری و به ره م نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا - مزگه وت - قوتابخانه - نیستاکه چوله -

۳۴ - ورتیران - دئی یه که له دیهستانی خورخوره شارستانی سه قز - له ۱۲۶ ك باشوری خوره لاتی سه قز - دایه و نیستاکه چوله
دیکوی صاحب - به شی زیویه

دیکوی صاحب، له ۲۴ دئی کول ته په و ۶ دئی سه رشپو و ۱ دئی خورخوره پیکهاتوو، رووبه ری نه م دیکویه ۳۸۵ ك چوار گوشه یه و ۳۳۷۸ دانیشتوی هه یه، یانی له هه رکیلومیتریکی چوار گوشه دا ۱۶/۱۹ که س نیشته جی یه،

سنوریشی به م جوړه یه ۱ له باکوره وه به دیکوی سه را و کول ته په ۲ - له باشوره وه به دیکوی نیمام و سه رشپو ۳ - له خوراواوه به شاری سه قز و دیکو کانی ته موغه و سه رشپو ۴ - له خوره لاته وه به دیکوی نیمام و کول ته په وه لکاوه،

زه وی نه م دیکویه به هوی نه وه، که له م به ره و به رو قه راخی چوم دایه، زۆر به برشت و پیت و به ره که ته، نه گه ر ده ولت له سه ددی - قه له نده ره وه - بوئاودیری که لکی پیوستی وه ر بگرتایه ، بۆزه ویه کانی ده و به ر، ناوی هه لبه ستایه و ده ستی فه لاکانی بگرتایه، زۆر له ماوه یه کی که م دانه م پارچه له کوردستان، ده بوه گولزار و گولستان، خه لکی هه زار به رگی بیکاریان ده درزی، هه ناوی مه ینه تیان ده برزی، به یه گجاری ده حه سانه وه و چه ندین به رابه ری نیستاکه یان به ره م لی وه ده س ده هینا، شوغلی خه لکی کشت و کال و نازه ل داریه،

به ره می نه م دیکویه بریه تیه له، گه نم - جو - نوک - نیسک (ده غل و دانه وتله) و پهنجه - چنفرستان - ته زه کاری - و به ره می نازه ل (خوری - به رگن - زۆن - که شک -

په نیر -) ده سنکردی ژنان - قالی بکللو - گوره وی - ده سکیش - جاجم و شتی ترا دئی - صاحب که له سه ر شه قامی قیره تاوی سه قز دیوانده ره و له ۲۰ ک خوره لاتی سه قز دایه دئی په کی میژیوی یه که ۸۰۰ که سی چه شیمه ت هه یه و له ۴۶ پله و ۲۷ ده قیقه ی درتزیی چه جغرافیایی و ۳۶ پله و ۱۲ ده قیقه ی پانی چه جغرافیایی داهه لکه وتوه، به ناوه ندی نه م دیکو دانراوه که ناوی دیکو له ناوی دیکه گیراوه ته وه، سنوری صاحب به م جوړه یه ۱ - له باکوره وه به دئی خانه قا ۲ - له باشوره وه به دئی کاکه سیاو ۳ - له خوراواوه به چومی صاحب و دئی تایه نان ۴ - له خوره لاته وه به دئی مه حموداوارگه رده نه ی مه حموداوا وه نوساوه،

سه قامی سه قز دیوانده ره به ناوه راستی نه م دیکودا ده زوا، زنگای صاحب - بوکولته په و تیکاب له قه راخی خوره لاتی صاحیبه وه جیاده بیته وه و به قه راخی دیکانی - تیزاوا - له گزی قه لاکون، جاخلو داده زوا و له پردی - یاپش خان ده په رینه وه و به قه راخی چولمه لودا ده زوا و ده گاته - کولته په - له ویشه وه به سه ربه ردی چومی ساروخ دا ده زوا و گوزه لبلاخ به جی دیتی و ده گاته دئی صه فاخانه، له ویشه وه ده چینه سه ر شه قامی قیره تاوی - ساین قه لا - بو تیکاب، به م جوړ شه قامی قیره تاوی صاحب بو کولته په - ناوچه ی سه قز به ناوچه کانی - تیکاب و ساین قه لا، پیکه وه په یوه ننده دا، کورده دورولاته توراهه کان پیکه وه ناشت ده دانه وه، دئی صاحب به تازه یی کراوه به ناوه ندی (به شی زیو) دئی صاحب له زه مانی - ناشوریه کاندایان وتوه (نارمایت) چه ند جار به ر هیرشی ناشوریان که وتوه - به م زه نگه بومان ده رده که وی که نه م دئی له ده ورانی کوندا قه لا یه کی گرنگی (ماده) کان بوه ۲، ناوی دیکانی به زیزی نه لفتی به م جوړه یه ۱۰

۱ - نارینان - دئی یه که له دیهستانی صاحب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۱۵ ک خوره لاتی سه قز، ۳ ک صاحب له نیوان - درگا سلیمان - نه سراپاد - که مه تو

(۱) گوزارشی ئوستانداری

(۲) جغرافیای ایران فدرهه نگی آبادیهای ایران ج ۱۱

(۳) دباکونوف ج ص

قه یله سون و ساحیب له قه راخی خوراوی چۆم و پردی ساحیب دایه - قویبی و سارده سیره - دانیشتون ۲۵۸ خانو و ۴۸ - سوننی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به رهه م، ده غل دانه ویتله - سپیایی - په نیر - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - گۆره وی - زیگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق

۲ - نالکه لو - دئی یه که له دیهستانی صاحب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۲۳ ک خوره لاتی باکوری سه قز، ۱۲ ک ساحیب - له نیوان داشالوجه - نه سراپاد و قه یله سون دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۴۴۰، خانو و ۸۲، سوننی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن خوری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی -

۳ - نه سراوا - دئی یه که له دیهستانی صاحب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۱۶ ک خوره لاتی سه قز - ۹ ک ساحیب - له نیوان - ناوتنان - نالکه لو - قه یله سون - تیزاوا دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۰۷ - خانو و ۲۰، سوننی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - له ده فته ری ده وله تا نه م دئی به ناوی ناسرا وانوسراوه

۴ - به دراوا - دئی یه که له دیهستانی صاحب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۹ ک خوراوی سه قز - ۱۵ ک ساحیب، له نیوان کاریزه و قه یله سون دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۵۰ خانو و ۲۸ - سوننی - کورد، ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - نیستاکه مه لانه بویه کری فه لسه فی پیش نوژیرو زانومای نه م دئی یه که له ۲ ک شه قامی قیره تاو دایه - به رق - لوله که شی -

۵ - تیزاوا - دئی یه که له دیهستانی صاحب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۲۵ ک خوره لاتی سه قز - ۵ ک ساحیب، له نیوان - خانه قا - کیسه لان و له گزی دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۳۱، خانو و ۲۵، - سوننی - کورد، ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری -

ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین زه وی قیره تاو - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی -

۶ - چاخلوو - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به رشی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۳۷ ک خوره لاتی باکوری سه قز ۲۰، ک ساحیب - له نیوان قه لاکون و یاپش خان دایه کوستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۵۱۵ خانو و ۹۶ سوتنی - کورد - ناوله، چوم و کانیاو - به ره م ده غل، دانه و تله - سپیای - زون - خوری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی

۷ - خان تاوا - مه زرایه که له نیوان قه لاکون و کیسه لان دایه - نیستا که چوله و له دئی چاخلوو و ده کیلدري

۸ - خانه قای شیخ - دئی یه که له دیهستانی به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۲۳ ک خوره لاتی سه قز - ۴ ک ساحیب، له نیوان ساحیب و تیزاوا دایه - کوستانی و سارده سیره دانیشنوان ۱۲۲، خانو و ۲۳، - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه و تله - سپیای - زون - خوری - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی

۹ - ده ره وه زانی خواری (که وله زه ق) - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز له ۴۳ ک خوره لاتی باشوری سه قز - ۲۵ ک ساحیب، له نیوان، کاکه سیاووده ره سمايله دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشنوان ۱۳۰، خانو و ۲۴ - سوتنی - کورد - ناوله چوم و کانیاو، به ره م، ده غل، دانه و تله - سپیای - زون - خوری - میوه - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۱۰ - ده ره وه زانی سه ری (ئاغانه جمه) - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۳۸ ک خوره لاتی باشوری سه قز - ۲۰ ک ساحیب، له نیوان - قه لا چوخه - که مه ره سیاوه - که چه ل مینگان و ده ره سمايله دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۵۱، خانو و ۱۰، - سوتنی - کورد - ناوله چومی جه غه تو و کانیاو

- به ره م ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - په نیر - خوری - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۱۱ - ده ره سمایله - دئی به که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۳۲ ک خۆره لاتی باشوری سه قز - ۱۵ ک ساحیب - له نیوان - هه ردو ده وزان - که ندولان - درگا سلیمان و قه لا جوغه دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۳۲ خانو و ۴۲ - سوتنی - کورد - ناوله چۆمی جه غه توو و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - په نیر - خوری - شوغل - کشت و کال و نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه و مزگه وت - قوتابخانه -

۱۲ - درگا سلیمان - دئی به که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۳۰ ک خۆره لاتی باشوری سه قز - ۱۲ ساحیب - له نیوان ئاویتان - ده ره سمایله - که مه توو - کاکه سیاو دایه - کویستانی به، سارده سیره - دانیشتون ۵۰۳، خانو و ۸۴، سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - په نیر - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی، زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی

۱۳ - دۆمان - دئی به که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۲۰ ک خۆره لاتی سه قز ۱۰ ک ساحیب - له نیوان - نه سراو و له گزی - له سه ر چۆمی جه غه توو - دابوه - تیبستا که چۆله و له دئی نه سراواوه و ده کیلدری -

۱۴ - دۆزه خده ره - دئی به که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۵ ک خۆره لاتی سه قز - ۱۵ ک ساحیب، له نیوان کاریزه و تاوه قران دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۴۹ خانو و ۹ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆمی سه قز، به ره م ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - په نیر - خوری، شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی، زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - خانقای شیخ

عە بدولقادر و گلکۆی خوآلی خوشبو شیخ عبدالقادر - له م دیدایه^۱

۱۵ - صاحبیب - دئی ناوه ندی دیهستانی صاحبیب له ۲۰ ک خۆره لاتی سه قز و له قه راخی نیسفالتی سه قز دیوانده ره دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۷۵۱ خانم و ۱۳۹ - سونتی - کورد - ناله کانیاو و چۆمی صاحبیب، به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - ته ره کاری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - مزگه وت، جاروبار مه لای ده رس ویتز بووه - قوتابخانه ی ساره تایی و زانومایی، پاسگا به خشداری تیدایه. نیستاکه ناوه ندی به خشی زۆیه، به رق، ناوی لوله که شی - ته له فون،

۱۶ - عه لیاوای که ریماوای - دئی یه که له دیهستانی صاحبیب به شی زۆیه ی شارستانی سه قز - له ۳۰ ک خۆره لاتی سه قز - ۱۰ ک صاحبیب - له نیوان - که ریماوای - چی چی خوار - کیسه لان - چاخلو - دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۲۰۰، خانو - ۳۳ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه -

کیوی خه جیجه خاتون "دارقه زوانی" پتوه یه و له نیوان چاغلو، عه لیاوای چی چی خوار و خانایا دایه -

۱۷ - عه یشاوا - دئی یه که له دیهستانی صاحبیب به شی زۆیه ی شارستانی سه قز - له نیوان - له گزی و تیزاوا و نه سراوا - له قه راخی خۆره لاتی چۆمی صاحبیب دایه - نیستاکه چۆله و له دئی خانه قاوه ده کیلدری

۱۸ - قه لاجوغه - دئی یه که له دیهستانی صاحبیب به شی زۆیه ی شارستانی سه قز - له ۴۲ ک باشوری سه قز - ۱۷ ک صاحبیب، له نیوان ده ره سمایله و ده ره و زانی سه ری دایه، کویستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۱۲۳، خانو و ۲۳ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل، دانه ویتله - زۆن - خوری - سپیایی - ته ره کاری - گزکه ی نه م دئی به ناو بانگه - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم، زیگا،

ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۱۹ - قه لاکون - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۳۴ ك خوره لاتئی باشوری سه قز ۱۵ ك ساحیب - له نیوان چاخلوله گزی و نمه بنه دایه - کویتسانی و سارده سیره - دانیشتون ۷۶۱ خانو و ۱۱۷ سوتئی، کورد - ناوله چوم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - به زه، زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه، به رق، لوله که شی -

۲۰ - قه یله سون - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز له ۱۲۰ ك خوره لاتئی سه قز - ۱۰ ك ساحیب، له نیوان به دراوا و نه سراوا و له ۱ ك قه راخی نیسفالئی سه قز دیوانده ره دایه - کویتسانی و سارده سیره - دانیشتون ۳۹۵، خانو و ۷۴ - سوتئی - کورد - ناوله کانیاو، به رهه م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زون - په نیر - خوری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه، به رق، ناوی لوله که شی -

۲۱ - قه لاگای له گزی - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له نیوان قه لاکون - له گزی و کیسلان و عه لیاوا دایه - نیستاکه چوله و له دئی له گزیه وه ده کیلدرئی -^۱

۲۲ - کاریزه ی سه قز - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۶ ك خوره لاتئی سه قز، ۱۵ ك ساحیب، له نیوان به دراوا و دوزه خده ره دایه - کویتسانی و سارده سیره - دانیشتون ۵۸۴ خانو و ۱۰۸ - سوتئی - گورد - ناو کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - په نیر - شیر و به رهه می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - زیگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه، نیستاکه پولیسی زیگا و بانی سه قز له خاکی کاریزه و ۳ ك دئی دایه

۲۳ - کاکه سیاو - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی

(۱) فه رهه نکئی جوغرافیای نیران -

سه قز - له ۲۵ ك خۆره لاتی سه قز - ۵ ك ساحیب له نیوان ساحیب و ده ره وه زانی خوارتی دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۸۴ خانو و ۷۲ سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به ره م - ده غل، خانه وئله - زۆن، سپیایی - خوری - به نیر، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی - به رق -

۲۴ - که ریماوا - دئی په که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۳۱ ك خۆره لاتی سه قز ۱۰ ك ساحیب، له نیوان مه حموداوا - قه ره ول - چی چی خواره عه لیاوا دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۶۵۰، خانو و ۱۰۶ - سونتی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی

۲۵ که مه توو - دئی په که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۱۰ ك خۆره لاتی سه قز - ۱۰ ك ساحیب، له نیوان خورده لوکی - قه یله سون و ناوتنان دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۳۰۰ خانو و ۵۰ - سونتی - کورد - ناوله چۆمیلکه ی - خورده لوکی و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زۆن - خوری - ته ره کاری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی

۲۶ - کیسه لان - دئی په که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۲۵ ك خۆره لاتی سه قز - ۵ ك ساحیب، له نیوان تیزاوا - خانه قا و عه لیاو و مه حموداوا دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۰۸، خانو و ۳۸، به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زۆن - خوری - به نیر - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه

کیتیوی سولتان عه لیا و کیسلان و قه لاگای له گزی و داری قه زوانی هه په

۲۷ - له گزی - دئی په که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز - له ۳۰ ك خۆره لاتی باکوری سه قز، ۱۲ ك ساحیب، له نیوان دا شالوجه - قه لاکۆن - ۳ ك باشوری سه ددی قه له ندهر دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۵۳۰ خانو و ۸۸ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م - ده غل، دانه وئله - سپیایی - زۆن - خوری -

شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زیگا، ماشین زه وی
قیره تاو - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی -

۲۸ - گوومه لی نازه ل داری و مه زرای سه ره خو - له ۶ ک خوره لاتی سه قز
که نیستا بزنی مه رزی لی به خپوده که ن

۲۹ - مه حموداوا - دئی یه که له دیکۆی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی
سه قز - له ۲۵ ک خوره لاتی سه قز - ۵ ک صاحب له ۳ ک تیسفالتی سه قز دیوانده ره دایه
- دانیشتوان ۹۲ - خانو و ۱۷ -

۲۹ - نمه ینه - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی سه قز -
له ۳۷ ک باکوری خوره لاتی سه قز - ۱۷ ک ساحیب له نیوان قه لاکۆن و سه یداوا و
کیله که وو - له قه راخی باشوری سه ددی قه له ندهر دایه، کویستانی و سارده سیره -
دانیشتوان ۴۹ خانو و ۹ سونئی - کورد - ئاوله کانیاو و سه دد - به ره م ده غل، دانه و تله،
سپایی - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - زیگا، ماشین زه و -
مزگه وت - قوتابخانه - نیستانه نیامالیکئی لی ماوه، ماله کانی تری چونه ته قه لاکۆن و له
ویوه ده ی کیلن

۳۰ - یاپش خان - دئی یه که له دیهستانی ساحیب به شی زیویه ی شارستانی
سه قز - له ۴۰ ک باکوری خوره لاتی سه قز - ۲۰ ک ساحیب له نیوان چاخلو - قوتانجوخ
دایه، پردی - یاپش خان که له سه ر چۆمی خورخوره له حاست نه م دئی به سراوه دیکانی
نه م به ره و به ری چۆمی خورخوره ی پیکه وه په یوه ند دوه و، زیگای سه قز بوتیکایی زور
نزیک کرده ته، به لام پرده که ته سک و په ک لایه نی یه و له دولا ماشین ناکیشی، دانیشتوان
۸۹ خانو و ۱۷، کورد، سونئی، ئاوله چۆم و کانیاو - به ره م: ده غل، دانه و تله - شوغل،
کشت و کال - نازه ل داری مزگه وت - به رق - لوله که شی -

دیکوی سه را: له باکوری شاری سه قز دایه و ۹۶۷۲ که سی دانیشتوهه به و ژووبه ره که یشی ۷۹۰ ک چوار گوشه به، یانی: له هه رک: یکی چوار گوشه دا ۱۲/۲۴ که س نیشته جتی به: نه م دیکو تازه له ۲۲ دتی کولته په و ۷ دتی تورجان و ۵ دتی مه رخوز پیکهاتوه: ناوی نه م دیکوی له ناوی دتی سه را گیراوه ته وه:

سه را: یانی

۱ - سه رزیگا چون نه م دتی له سه ر شه قامی سه قز بو کاندایه و مه لبه نده کانی کوردستان به تازه ربایجان (کوردستانی باکوری تیران) ه وه په یوه ند ده دا:

۲ - شوینی کوبوونه وه ی جه ماوه ر: چون نه م دتی خیلگه و ره پیلکه ی کوردان بووه و جه ماوه ر لیره جه میان به ستووه، ناویان ناوه - سه را - ۳ - سه را ده کری سه را و بووتی: چون زورتری زه ویه کانی نه م دتی ناوده یان گرتته وه، به تاییه ت له ده ورائی پیشودا ناوی سه رچاوه زورتری زه ویه کانی ناودتری ده کرد، جا نه م دتی که دتی په کی میژیوی به و ۸۲۶ دانیشتوی هه به و هه موو دیکانی ده وروبه ری به ناسانی ده سیان پتی ده گا: به ناوه ندی دیکوی سه را: دانراوه. سنوریشی به م جووره به: ۱ - له باکوره وه به دیکانی قوچاخ و مه ندیل به سه ر ۲ - له باشوره وه به دیکانی ناخکه ند و یازی بلاغی ۳ - له خوژاواوه به دتی نه حمه داوای سه را ۴ - له خوژه لاته وه به دتی سه رچاوه وه نوساوه، دتی سه را له ۱۶ ک سه قز دایه نزیگترین دی به سه را - نه حمه داوایه، تا سه را ماوه ی ۵ ک - - دورترین دتی یش - زواقیله به تا سه را ماوه ی ۳۰ ک - ه، له گشت ۳۵ دتی سه ر به سه را: ۸ دی شه قامی تیسفالت: ۱۱ دتی زنگای خیزریژ، ۱۳ دتی زنگای خاکی و ۲ دی زبگا: پیاده ره ویان هه به. ناوی دیکانی سه را به زبزی نه لفوتی

۱ - ناره بوغلوی خوارچی - دئی په که له دپهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز - له ۱۸ ک باکوری خوره لاتی سه قز - ۳۵ ک سه را له نیوان ناخته په - پیر یونس - ناره بوغلوی سه ری، سلیمان که ندی دایه - کوستانی و سارده سیره - دانپشتوان ۳۷۰ خانو و ۶۱ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چوم - به ره م ده غل، دانه و تله، سیبایی - زون - خوری - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، قوتابخانه، زیگا، ماشین ره و

۲ - ناره بوغلوی سه ری - دئی په که له دپهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز - له ۲۳ ک باکوری خوره لاتی سه قز - ۳۰ ک سه را، له نیوان مۆکه - نه و به هار - ناره بوغلوی خوارچی و به رده زه دایه - کوستانی و سارده سیره دانپشتوان ۲۶۰ خانو و ۴۵ - سونتی - کورد ناوله کانیاو - به ره م، ده غل و دانه و تله - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، قوتابخانه، زیگا، ماشین ره و

۳ - نه همه داوای سه را - دئی په که له دپهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز له ۱۸ ک باکوری سه قز و ۵ ک سه را - کوستانی و سارده سیره دانپشتوان ۴۲۸ خانو و ۷۹ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م ده غل پانه و تله - به ره می نازه ل، کانی به ردی سهی بالوقایه - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد - به ره - جاجم - زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - نه شکه وتی به ناو بانگی کیوی بالوقایه - له باشوری خوره لاتی نه م دیدایه و تائیساکه نه م نه شکه وتی به نه ناسراوی ماوه ته وه - نه گه ر ده ولت ناوژنکی لی بداته وه، نه م نه شکه وتی سالانه ده یان ملوین تمه ن قازانج به ده ولت و خه لکی نه گه ینی، چون له قه راخی نیسفالتی سه قز سه را دایه و زوانگایه کی تماشایی نه وه نده دل زقینی هه په که نه توانی دلی نه ویندارانی سورشت و جوانی و هه ر که رالیکی ناو خووده ره وه بولای خوئی راکیشی، ناوی لوله که شی - به رق.

۴ - نالتونی خوارچی - دئی په که له دپهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز - له ۶ ک باکوری سه قز ۱۰ ک سه را و ۱ ک نیسفالتی سه قز بوکان دایه، کوستانی و سارده سیره - دانپشتوان ۳۶۶ خانو ۶۸ سونتی - کورد - ناوله چوم و کانیاو - به ره م ده غل، دانه و تله - زون - که ره - شیر - ماست - دو - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی -

۵ - نالتونی سه ری - دئی په که له دپهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز - له

۱۱ ک باکوری سه قز و ۸ ک سه را ۲ ک نیسفالنتی سه قز بوکان دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۰۰، خانو ۲۷، سونتی - کورد - ناوله چوم و کانیاو - به ره م ده غل، دانه ویتله - زون، خوری و به ره می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری ده سکرد، جاجم - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - ناوی لوله که شی.

۶ - ناخکه ند - دئی یه که له دیهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز - له ۱۷ ک باکوری سه قز - ۱۰ ک سه را - له تیوان مه رخوز و یازبلاغی دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۵۵۰، خانو ۱۰۲، سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چومی سونج - به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زون - خوری - شوغل، کشت و کال نازه ل داری - ده سکرد گوره وی - به زه - زینگا، ماشین زه وی خیزرتر، مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی - به رق

۷ - ناخته په - دئی یه که له دیهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز - له ۱۸ ک باکوری سه قز ۲۰ ک سه را - له تیوان دا شالوجه و کانی جیژنی و - ناره بوغلووی خواری دایه - کویستانی یه و سارده سیره - دانیشتوان ۶۱ خانو و ۱۲ - سونتی - کورد - ناوله چومی سه قز و کانیاو - به ره م ده غل، دانه ویتله - سپیایی، زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زینگا - مزگه وت - قوتابخانه -

۸ - پیر یونس - دئی یه که له دیهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز - له ۲۵ ک باکوری سه قز - ۲۵ ک سه را - له تیوان ناخته په و حه سه ناوی گوده رز دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۸۲ خانو ۱۴ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چوم، به ره م ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زون - خوری، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - جاجم، زینگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - نه م دئی به ناوی - شه خستی که به (پیر یونس) به ناو بانگه و خه لگی هه موورژوانی چوار شه مه ده چنه - زیاره تی - قسنه که ی له سه ر کیو - ناونراوه

۹ - تاوه قران - دئی یه که له دیهستانی سه را سه ربه شارستانی سه قز - له ۹ ک باکوری سه قز - ۲۴ ک سه را - له تیوان ده ره په مه دان و دوزه خده ره و له داوینی خوراوای کیوی به خیروبیری - مه لامحمد - دایه، کویستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۶ خانو و ۱ سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چوم - به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - شوغل کشت و

کال - نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت -

۱۰ - چه کشه - دئی به که له دیهستانی سه راهه ربه شارستانی سه قز - له ۲۰ ک خوراوی سه قز، ۲۵ ک سه را - له تیوان مه رخوز و مه لقه رنی دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۵۰، خانو ۲۸، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - سیبایی - زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - جاجم زینگا، ماشین زه وی خاکی - مزگه وت - قوتابخانه - له قه برستانی نه م دیدا - گلکوی پیاوئکی گه وره به ر چاو نه که وی که به (شیخ یاسین) به ناو بانگه - هه رچه ند بنه ماله ی نه م خوالی خوشبوه له شاری سه قز دا زورن به لام به داخه وه تا نیستا که چونیه تی و زه مانی زبانی نه م پیاوه گه وره م بوژوشن نه بوه ته وه

۱۱ - چه سه ناوای گوده رز - دئی به که له دیهستانی سه راهه ربه شارستانی سه قز - له ۵۰ ک باکوری خوراوی سه قز - ۲۴ ک سه را - له تیوان - گوده رز و پیر یونس و له قه راخی خوراوی سه دی قه له نده ر دایه - قویی و سارده سیره - دانیشتون ۲۴ خانو و ۴ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و سه د - به ره م، ده غل، دانه وئله، سیبایی - زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۱۲ - ده ره په مه دان - دئی به که له دیهستانی سه راهه ربه شارستانی سه قز - له ۷ ک باکوری خوره لاتی سه قز - ۲۲ ک سه را - له تیوان کانی جیزی و کانی نیاز - له قه راخی چومی سه قز دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۲۰ خانو و ۲۰ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چوم - به ره م، ده غل، دانه وئله - سیبایی، زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زینگا ماشین زه وی خیزرتز - مزگه وت - قوتابخانه

۱۳ - داشالوجه - دئی به که له دیهستانی سه راهه ربه شارستانی سه قز - له ۲۵ ک باکوری خوره لاتی سه قز - ۳۵ ک سه را - له تیوان - نالکه لو - له گری دایه، قویی به - سارده سیره - دانیشتون خانو ناوله کانیاو و چومی سه قز - به ره م، ده غل، دانه وئله - سیبایی زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زینگا ماشین زه وی خیزرتز مزگه وت - قوتابخانه (نیستا که چوله)

۱۴ - زولفیله - دئی یه که له دیهستانی سه راهه سه ربه شارستانی سه قز - له ۳۷ ك باکوری خوره لاتی سه قز ۲۱ ك سه را - له تیوان قه له نده رو قاشق و سه قز لو و له قه راخی سه دی قه له نده ر دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۸۳ خانو و ۱۴ سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م ده غل پانه و تله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - مزگه وت

۱۵ - سه را - دئی ناوه ندی دیهستانی سه راهه، له ۱۴ ك باکوری سه قز - له قه راخی نیسفالتی سه قز بوکاندایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۹۰۰ خانو و ۱۵۲ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم به رهه م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - به رهه می - مه رومالیات - چنارستان - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - شوقیری ماشین داری - ده سکرد، جاجم - مزگه وت و حوجره - قوتابخانه ی سه ره تایی و ناوه ندی، پاسگا - قاوه خانه - نه خووشخانه ی تیدایه، خوالی خووشبو و مه لا - عصام الدینی - شه فیعی و پایه به رز مه لاهه بدولهادی، هه رکام ماوه یه کی زۆر له م دیداده یان فه قییان بارهینا و هه زاران لازتی یان خسته سه رزی و سه دان مرویان با سه واد کردو هه رکام زۆر تکی زووناکی ناوچه بوون، به لام به داخه وه نیستاکه نه و شوینه کوتر بووه ته وه، نای بو پیاوتکی نازارکه دیسان له و جینگه دا هه رنه بی شه می به یادی نه وان هه لکاونه مامی له و شوینه دا بچه قینتی، لوله که شی، به ره ق - تله فون -

۱۶ - سه رچاوه - دئی یه که له دیهستانی سه راه، سه ربه شارستانی سه قز - له ۲۰ ك باکوری سه قز - ۴ ك سه را - له تیوان سه راه و سلیمانکه ندی و کونه کوتر دایه کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۶۸۰ خانو و ۱۱۴ سوتنی - کورد - ناوله چاوه کانی به ناو بانگی خوی که له که ورگه، به ردینکی خوره زی خودایی یه وه، زیاتر له ناشکیژی دینه ده ره وه، هه ر بویه یش پئی ده لاین سه رچاوه، به رهه م ده غل، دانه و تله، سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد - گوره وی - جاجم - زیگا ماشین ره وی خیزرتز، مزگه وت - قوتابخانه -

هه زاران که س له کورده ناواره کانی شاری حه له بجه که دوای نه وه به ده ستوری - صدامی خوینرتزی به غدا، نه م شاره بی تاوانه به ر بومبای شیمیایی، گازی خه رده ل و گازی - اعصاب - دراو پینجهه زاری لی شه هید کرا و پینجهه زارشی لی بریندار کرا - نه وه ی

ده ر چورویان کرده - گوردستانی تیران که نزدیکی پینجه زار که سیان هاتنه شاری سه قز، له وانه ۵۰۰ که سیان به ده ستوری جمهوری ئیسلامی له خوار نه م دیوه مالیان بو دورستکرا و له وی نیشته جی بوون به رواری

۱۷ - سه یداوا - دی یه که له دیهستانی سه را به شی شارستانی سه قز - له ۱۳ ک باکوری سه قز و ۱۵ ک سه را - له نیوان ناخکه ندو نالتونی سه زی دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۶۶ خانو و ۱۱ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل دانه ویتله، سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - مزگه وت - فیرگه، به رق - ناوی لوله که شی -

۱۸ - سلیمان که ندی - دی یه که له دیهستانی سه را به شی شارستانی سه قز - له ۳۱ ک باکوری خوهره لاتی سه قز - ۱۵ ک سه را - له نیوان موکه - قوله بلاغی و - گاهه شه له دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۳۵۰ خانو و ۵۸ سوتنی - کورد - ناوله کانیاوان، به رهه م ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی، زیگا، ماشین زه وی خیزرژ - مزگه وت - قوتابخانه - له م دی ناسه واری کونه ی - گرگان (ناربرژین) که به دیری بزماری (خه تی میخی) نوسراوه به رچاونه که وی

۱۹ - صالح ناوا - دی یه که له دیهستانی سه را به شی شارستانی سه قز - له ۳ ک سه قز، ک سرادایه که ئیستا، له گه ل سه قز دا تیکلاو بووه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۵۳۹ خانو و ۹۹ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چومی نالتون - به رهه م، ده غل دانه ویتله - فروشی زه وی، سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی - به رق.

۲۰ - قه له نده ر - دی یه که له دیهستانی سه را به شی شارستانی سه قز - له ۳۴ ک باکوری خوهره لاتی سه قز ۲۰ ک سه را - له نیوان زولفیله و قه لاگای گوده رز و له قه راخی خوړاوی سه دی جه غه تو دایه، که به سه دی قه له نده ر، له سه ر زارانه - به لام ده وله ت پیی ده لی - سه دی زه زینه چوم - که به راستی هه رتنوکه ناویکی بایی زیریکه. کوستانی و نارانه - دانیشتون ۷۰۹ خانو و ۱۱۱ - سوتنی - کورد - ناوله چوم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی، زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری -

ده سکرد، جاجم - زنگا ماشین زه و - مزگه وت، قوتابخانه -

۲۱ - قاره وای سه قز - دئی یه که له دیهستانی سه راهه شی شارستانی سه قز - له ۱۳ ک باکوری سه قز و ۱۰ ک سه راه و له ۱ ک باکوری شه قامی نیسفالئی سه قز بوکان دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون خانو و - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زنگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی - به رق

۲۲ - قه لاگای گودرز - دئی یه که له دیهستانی سه راهه شی شارستانی سه قز - له ۳۵ ک باکوری خوهره لائی سه قز و ۲۰ ک سه راه، له نیوان قه له ندر و حه سه ناوای گوده رز دایه - کوستانی و نارانه و له قه راخی سه دی قه له ندر دایه - دانیشتون ۴۷۰ خانو و ۷۹، سوتنی - کورد - ناوله سه دوکانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - زنگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۲۳ - قوچاخ - دئی یه که له دیهستانی سه راهه شی شارستانی سه قز - له ۲۴ ک باکوری سه قز و ۷ ک سه راه - ۳ ک نیسفالئی سه قز بوکان دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۸۰ خانو و ۴۷ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زنگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - نه م دئی قه برستانیکی کۆنی تیدایه که ناسه واری میزوویی (ناساز) باستانی) لی دوزراوه ته وه - نیستاکه دانه وه ی قه ده غه کراوه^{۱۱} - به رق.

۲۴ - قووله بلاغی - دئی یه که له دیهستانی سه راهه شی شارستانی سه قز - له ۳۵ ک باکوری سه قز - ۱۵ ک سه راه - له نیوان کانی زوراب - موکه - سلیمان که ندی و سه زچاوه دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۵۹۰ خانو و ۱۰۶ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زنگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۲۵ - کانی نیاز - دئی یه که له دیهستانی سه راهه شی شارستانی سه قز - له ۶ ک باکوری سه قز - ۲۰ ک سه راهه دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۴۰ خانو و ۴۱ -

سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چومی سه قز، به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شیرو که ره - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا ماشین زه و - مزگه وت - لوله که شی - به رق.

۲۶ - کانی جه ژنی - دئی یه که له دیهستانی سه را - به شی شارستانی سه قز - له ۱۱ ک باکوری خوره لاتی سه قز - ۲۶ ک سه را، له قه راخ چومی سه قز - له نیوان ناخته په و ده ره په مه دان دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۳۵۰ خانو و ۳۷ - سونتی - کورد - ناوله چوم و کانیاو، به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی و به ره می نازه ل - شوغل، کشت و کال، ده سکرد - گوهره وی - مزگه وت، زیگا ماشین زه و - قوتابخانه -

۲۷ - کوچکی خواری - دئی یه که له دیهستانی سه را، به شی شارستانی سه قز - له ۲۵ ک باکوری سه قز ۱۰ سه را - ۳ ک خوراوی تیسفالتی سه قز بوکان دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشنوان ۲۷۰، خانو و ۴۶ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چومی سه را - به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم، مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی

۲۸ - کوچکی سه ری - دئی یه که له دیهستانی سه را، به شی شارستانی سه قز - له ۱۲ ک باکوری سه قز ۶ ک سه را و قه راخی خوراوی تیسفالتی سه قز بوکان دایه - دانیشنوان ۳۰۰ خانو و ۵۰ - سونتی - کورد - ناوله کانیاو و چومی سه را - به ره م، ده غل دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال داری - ده سکرد، جاجم، زیگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی -

۲۹ - کونه کوتر - دئی یه که له دیهستانی سه را، به شی شارستانی سه قز - له ۲۵ ک باکوری خوره لاتی سه قز، ۹ ک سه را، له نیوان سه رچاوه - قاره وا و گاو شه له دایه کوستانی و سارده سیره - تیتساکه چوله، له لاهه موچه کانی دکیلدیری - نه م دئی نه شکه و تیکی تیدایه که، که ورگوو زه هه نی زوره، زاری نه شکه و ته که، به ره و ناسمانه و برئی به لای باکوره وه، زه رده وان به عاسته م نه توانی له م نه شکه و ته بچیته خواره وه، چون لیواره ی، غاره که سه ربه ره و زوره، که راسته و خووه ک دیوار تیکی نازیک سه رکه وتوه - جاجم، تیوه راست و قه راخی نه شکه و ته که، هه وادار و فیتکه، هه میشه بیره له کوتره گایانه به و هویه وه پئی ده لئین (کونه کوتر) جاجم، نه م دئی له تریکی نه شکه و ته دایه

به دیکه یش ده لَین - کونه کوَتر - ئیستا که چوَله -

۳۰ - گاوه شه له - دئی یه که له دیهستانی سه راه به شی شارستانی سه قز - له ۳۴ ک باکوری خوره لآنی سه قز - ۲۲ ک سه راه له نیوان سلیمان که ندی - ناره بوغلو - کونه کوَتر دایه - کوَستانی و سارده سیَره - دانیشنوان ۱۸۰ خانو و ۲۰ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله - سیبایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - گوَره وی - مزگه وت - قوتابخانه - زیگا، ماشین ره و

۳۱ - مه رخوز - دئی یه که له دیهستانی سه راه به شی شارستانی سه قز - له ۲۴ ک خوراوای سه قز - ۲۳ ک سه راه - له نیوان - سونج و هه رمیله و قشلاخی سه ری و چه کشه دایه - کوَستانی یه - سارده سیَره - دانیشنوان ۹۰۰ خانو و ۱۰۹ سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله - سیبایی - به ره می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - به ره، جاجم - گوَره وی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت و حوجره ی فه قئی مه رخوز به ناو بانگ بووه - ده یان مه لا چاکی به که لکی زئی پیشانده ری زانا، به نۆره هه رکام ماوه ئی له م دیدا سه دان زانا و فه قییان پی گه یاندوه و به کوَمه لی کورده واریان پیشکەش کردوه، گلکوئی خوالئی خوشبوو - مه لا نه حمه دی لاسور - مه لازه حیمی هه وشاری له م ذییره، فه لا نه شره فی له باشوری نه م دیدا ناسه واری میژوویی و نه نئیکه و دراوی زیری زوری تیدا بینراوه توو - دیاره یادگار و شوینه واری پاوو با پیرانی هه زاران سال له مه پیشمانه، فیرگه ی سه ره تایی وزانومی - لوله که شی به رق، ته له فونی - هه یه

۳۲ - مه ندیل به سه ر - دئی یه که له دیهستانی سه راه به شی شارستانی سه قز - له ۲۵ ک باکوری سه قز - ۷ ک سه راه - له نیوان - قلیج - قوچاخ - سه راه و سه رچاوه دایه - مه ندیل - یانی میزه روپیج - چون نه م دئی له داوئنی کیوتکدایه که کیوه که هه رده له ی مه لایه و مه ندیلی به سه ره وه به ستوه ، قیت و نارام و به سام لئی زاوه ستاوه، به و هوَیه وه نه م دئی به مه ندیل به سه ر - ناودیر کراوه - کوَستانی و سارده سیَره - دانیشنوان ۱۲۵ خانو ۲۱ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله - سیبایی، زۆن و به ره می نازه ل - کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه

۳۳ - موَکه - دئی یه که له دیهستانی سه راه به شی شارستانی سه قز - له ۳۶ ک

باکوری خوَره لاتی سه قز - ۱۲ ک سه را - کوردستان و سارده سیره دانیشتون ۱۶۰ خانو و ۲۹ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - مزگه وت - قوتابخانه -

له م دیدا مالی هه بوه به ناوی بنه ماله که نیستاکه دانیشتوی دئی که ده رمانی هاری نه ناسی و هه رکه سئی سه گی هار بی گزتابه - سئی زه م له و ده رمانه گیایه که له چه ند گیای ناوچه، تیکه ل ده کرا - ده درا به و که سه ی که سه گی هار گازی لئی گرتبوو - مه رجی چاک بوون و نجاتی له هاری نه وه بوو، که له میزی نه و که سه دا کرمی وردی مه یله و سوربیینری، که نه وه نیشانه ی حه نمی چاک بوونه وه ی نه و که سه بوو، من بو خوم نه وه م دیوه - به لام به داخه وه نه و بنه ماله تا نیستاکه نه و ده رمانه باشه یان به که س نه وتوه، ته نیا که وره ی بنه ماله که پشت به پشت زانیویانه،

۳۴ - نه ویه هار - دئی یه که له دپهستانی سه را، به شی شارستانی سه قز - له ۳۰ ک باکوری خوَره لاتی سه قز - ۱۵ ک سه را، له نیوان قه لاگای گوته رز - یه نگی که ند و تاره بوغلوی سه رتدایه - کوردستان یه - سارده سیره - دانیشتون ۳۱۵ خانو و ۵۳ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۳۵ - یازیبلاغی - دئی یه که له دپهستانی سه را، به شی شارستانی سه قز - له ۱۵ ک باکوری خوَره لاتی سه قز - ۱۰ ک سه را و ۵ ک نیسفالتی سه قز بوکان و له نیوان سونج و ناخکه ند و سه رکه ل و هه به کی دایه، کوردستان و سارده سیره - دانیشتون ۶۹۰ خانو و ۱۰۷ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆمی قامیشی شیر - به ره م ده غل (که نم و جو) دانه ویتله (نوک - نیسک - گه رمه شامی - باقله - سیاوله، ته ره کاری) شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی به رق - بیهداشت.

دیکۆی سه رشوی - سه قز

دیکۆی سه رشوی: له دوو. وشه ی «سه ر» و «شیو» تیکه له. سه ریانی لای سه رو. شیویانی ده ره و دۆل. دیسان به مانا شوردن هاتوو. چون نه م ناوچه نیسبه ت به هه رچوار لای خۆی به رزتره و کێوه کانی به سه ر نه م لاوادا ده زوانی و ناوی نه م شوینه به هه ر لایه کدا بروا به ره و ژێرده بیته وه. به م جوړه سه رشوی، یانی لای زوروی شیو. یا یانی شوینی خوشۆر دن و سه ر شوردن: چون هه رین به رد و داوینی پچی کانیاویکی پێدا دیته خواری، هه رشوینی بزوانی تاڤگه یه و ئاوه که ی به قه له زورژا و ده زژی. هه رده له ی شیر ی حه مامی سورشتی ده ستی نه خش پێده ره و، به سه ر مروی سوپاس گوزار دا به رده بیته وه. هه روا، ئاوه کانی، تاتی چۆمه که ی شوردوه ته وه و قولی داخستوه: هه وای نه م ناوچه کوستانی و سارده سیره. زورتری کات. له مانگی سه رماوه زه وه. سه رماو به فروبووران ده س پێده کا و تا خا که لیوه د ریزگه که یه. به هۆی سه رماو به فروژی به ندان. هاتو چۆی دیکان پیکه وه عاسته مه. بلندترین لوتکه ی زنجیره کۆی سه رشوی باشوری که به سنوری کردستانی تیران و عیراق ده ژمێردزی - لوتکه ی (کوته زه شه) که (٢٧٤٩ گه ز به رزه). له به شی ئاوه ندی سه رشوی داکۆی به خیر و بیری (نه که رۆز) (٢٥٠٧ گه ز به رزه) و کۆی به ناو بانگی (به رانان) (٢٤٣٨ گه ز به رزه) قولترین خالی ناوچه ی سه رشوی دینی «درگا سلیمان» ه که «١٣٤٧ گه ز به رزه» نه م دیکۆ له ٥٤ دینی گه وره و چکۆله پیکهاتوه و له باشوری شاری سه قز دا هه لکه وتوه، زوبه ره که ی ٨٤٢/٥ ک چوار گۆشه یه و حه شیمه نی ١٠٦٢٠ که سه و سنوریشی به م جوړه یه:

- ١ - له باکویره وه به دیکۆ کانی صاحب و ته مۆغه ٢ - له باشوره وه به ناوچه ی مه ریوان و کردستانی عیراق ٣ - له خوۆره لانه وه به دیکۆی خوۆرخوۆزه ٤ - له خوۆراواوه به دیکۆی میره دنی و ناوچه ی بانه (دیکۆی بویه) وه نوساوه.
- ناوچه ی سه رشوی به گه ورتترین کوستانی ئاوه وه وا و له وه ز خوشی کردستان - (چل چه مه) ده ژمێردزی، نه گه ر ده ولت له خه لکی هه ژار و تازه ل داره کانی نه م شوینه ناوژی بدانه وه و ده ستیان بگری، بی گومان نه م ناوچه ده توانی گۆشتی مه له ندی کردستان بدا و بزیکیش بو ده ره وه بنیری.

دیی «حسن سه لاران» به ناوه نندی ندم دیکو دانراوه: چون به وتدی خه لکی نامان الله خانی والی کوردستان که مزگه وتی (دارالاحسان) ی سنه، به کیکه له ناسه واره جوانه کانی، ندم دیی له شویتیکی خوش و دلگیر و به دیمه ندا دورست کرده.

هه ربه و جووره جیتی هاوینه هه واری ناردلانه کان بوه - ناویان ناوه - حسن (شویی جوان و دلزین) سه لاران یانی شویی خوش و جوانی گه وره و سالارانه. سنوری دیی حسن سه لاران به م جووره به ۱ له باکوره وه به دیی - گه وره قه لا ۲ - له باشوره وه به، ده ره زیاره تی خواری ۳ - له خوړاواوه به، جه وشن ۴ - له خوړه لاته وه به دیکانی، مه زره ره ننگه زیزان، مازوداره وه، نوساوه

شه قامی سه قز به مه ریوان له قه راخی دیی حسن سه لارانه وه ده زوا و گشت دیکانی سه رشپوه پیکه وه به ناوه نندی دیکو و به شاری سه قزه وه په یوه نده ده دا. دیکوی سه رشپو ندم نیمکاناته ی هه به قوتابخانه ی سه ره تایی له دیی. مزگه وت له دیی. به رق له دیی. ناول لوله که شی دیی. سندوقی پست له دیی. نه وت فروشی له دیی. دارتاشی له دیی. فروشگای هاویاری له دیی - ناوی دیکانی به م جووره به.

۱ - **ئیسحاق ئاوا** - دیی به که له دیهستانی سه رشپو به شی شارستانی سه قز - له ۷۴ ک باشوری سه قز ۴۰ ک حه سه ن سه لاران - له تیوان - بستم و کانا مه ت و سوله دایه - کویتانی و سارده سیره - دانیشتوان ۳۰۰ خانو و ۵۶ - سونتی - کورد، ناوله کانیاو و چوم - به رهه م - زون - شیر - که ره - خوری و به رهه می نازه ل - ده غل، دانه و تله - شوغل نازه ل داری - کشت و کال - ده سکرد، جاجم - گوژه وی، زینگا ماشین ره و - مزگه وت. قوتابخانه

۲ - **باغچه له** - دیی به که له دیهستانی سه رشپو به شی شارستانی سه قز - له ۱۴ ک باشوری سه قز ۲۰ ک حه سه ن سه لاران - له تیوان خه یدر و سه رته که لتو، قشلاخی مه لا و قشلاخی قاضی دایه - کویتانی و سارده سیره - دانیشتوان ۱۵۰ خانو و ۲۷ - سونتی - کورد ناوله کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه و تله - زون - خوری - که شک - ته ره کاری -

شوغل کشت و کال - نازه ل داری ده سکرد جاجم - گوره وی - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی -

۳ - بوخه لو - دئی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۵۸ ک باشوری سه قز - ۲۴ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان خوشه ده ره و ده گاگا دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۶۷، خانو و ۳۱ - سوتنی - کورد - ناوله چوم و کاو - به ره م ده غل، دانه ویتله - زون - خوری - که شک - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد گوره وی - جاجم - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه، بوخه لو - تیکدراوی وشه ی تیکه لی - (موله خو) یانی مولی به راز، چون نه م دئی له قه دیما به رازی زوربوه به لام نیستاکه، له ته قه ی تفه نگ، ته نانه ت به رازیش زه وی کرده (خو) له زاویژی نه م ناوچه دا (یانی به راز) لوله که شی - به رق

۴ - بایده ری خواری - دئی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۶۸ ک باشوری سه قز ۵۴ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان خوشه ده ره و بایده ری سه ری دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتون خانو و - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م ده غل دانه ویتله - سپیایی - زون - خوری - به ره می نازه ل - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه (به لام به داخه وه نیستاکه چوله)

۵ - بایده ری سه ری - له دئی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۸۹ ک باشوری سه قز ۵۵ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان بورده مه و بایده ری خواری دایه، کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتون خانو و سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م - ده غل دانه ویتله - سپیایی - زون - خوری - به ره می نازه ل - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زینگا - مزگه وت - قوتابخانه - به لام نیستاکه چوله -

۶ - بورده مه - دئی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۸۶ ک باشوری سه قز ۵۲ ک حه سه ن سالاران - له نیوان سیف و بایده ری سه ری ۵ ک کردستانی عیراق دایه کوستانی و سارده سیره - دانیشتون خانو و سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م ده غل دانه ویتله سپیایی - زون - خوری - به ره می نازه ل - شوغل کشت

و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - زیگا ماشین ره و - مزگه وت، نیستاکه چوله -

۷ - بارام - دئی یه که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۲۸ ک باشوری سه قز - ۸ ک چه سه ن سه لاران له تیوان - تایشه و که مه ز سیاوه و قشلاخی بردایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۱۶۸ خانو و ۳۲ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله، سپیایی - زۆن - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری ده سکرد - جاجم - گوره وی - زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی

۸ - بستام - دئی یه که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۶۹ ک باشوری سه قز ۳۵ ک چه سه ن سه لاران - له تیوان - خوشه ده ره - کانامه ت - نیسحاقاوا و سیف - دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۳۵۹ خانو و ۶۷ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله - زۆن - سپیایی - خوری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - سه رکلاو - پوزلووخ - جاجم - زیگا ماشین ره و - مزگه وت - گورهای ژاندارم - قوتابخانه - لوله که شی، به رق، جای خانه - به قالی.

۹ - چه وشه ن - دئی یه که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۴۰ ک باشوری سه قز - ۹ ک چه سه ن سه لاران - له تیوان عاره به له نگ و چه سه ن سه لاران دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۷۲ خانو و ۸۷ سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وتله - زۆن - سپیایی - خوری و به ره می نازه ل - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - گوره وی - زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی - یانه ی خاوینی (خانه بیهداشت)

۱۰ - چه سه ن سه لاران - دئی ناره ندی دیهستانی سه رشپوه - له ۳۴ ک باشوری سه قز - له تیوان - مه زره - چه وشه ن - ده ره زیازه تی خواری و گه وره قه لا دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۱۰ خانو و ۳۸ سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل، دانه وتله سپیایی - زۆن - خوری و به ره می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - جاجم - گوره وی - زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - پاسگا - ناوی لوله که شی - قه ساوی - دارتاشی - نه وت فروشی - به قالی - به رق، مه لاصابر - شاعر و امام جماعتی مه م دئی په

۱۱ - حاجی مه مه دان - (محمدان) دئی یه که له دیهستانی سه رشپو به شی شارستانی سه قز - له ۵۰ ک باشوری سه قز هاک چه سه ن سه لاران - له نیوان - سوتنه - دهره وه زان و قامیشه له دایه - کویتسانی و سارده سیره - دانیشنوان - ۳۲۵، خانو و ۶۱ - سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - خوری به رهه می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی

۱۲ - حاجی عه بدول - دئی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۷۰ ک باشوری سه قز، ۳۵ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان، مام سیوه دین - هه مپدول، بایده ری سه ری دایه - کویتسانی و سارده سیره - دانیشنوان ۲۱۸، خانو، و ۴۱ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به رهه م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - خوری و به رهه می تری نازه ل، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گۆره وی، زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۱۳ - خورهتا - دئی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۴۰ ک باشوری سه قز ۳۰ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان وه رینانی - عاره به له نگ - که س نه زان و گه وره قه لا دایه - کویتسانی و سارده سیره - دانیشنوان ۲۱۴، خانو و ۴۰، سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به رهه م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - خوری و به رهه می تری نازه ل، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گۆره وی - جاجم - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - لوله که شی

۱۴ - خوۆشه ده ره - دئی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۶۳ ک باشوری سه قز - ۲۱ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان، بوخه لو و بستام دایه - کویتسانی و سارده سیره - دانیشنوان ۲۱۶، خانو و ۴۰ - سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - خوری و به رهه می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد - گۆره وی - جاجم - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت شیوووده ره ی نه م دئی زۆر به دیمه ن و خوۆشه بویه ناویان ناوه خوۆشه ده ره - قوتابخانه - لوله که شی - دارتاشی، به رق -

۱۵ - خورده لوکی - دئی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز

له ١٥ ك باشوری خوږه لاتنی سه قز و ١٩ ك چه سه ن سه لاران، له نیوان كه مه تو - باغچه له و له قه راخ شه قامی سه قز - چه سه ن سه لاران دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ٢٨٥ خانو ٩٠ سونتی - کورده ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - خوری - شیر و به ره می تری نازه ل، ته ره کاری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوږه وی - جاجم، مزگه وت و حوجره فه قتی و مه لای مودزرسی نه م دتی به ناو بانگ بووه - خوالی خوشبو مه لا شیخ حوسه ین خانی عه لایی ماوه یه کی زۆرله م دیدا ده رسی فه قتی ده و ته وه و خه لکی قیری خویندن و زیگیای دین ده کرد، که له ٥/٢/٦٥ هه تاوی له سه قز کوچی دواپی کرده به لام به داخه وه به پیچیه وانه ی وه سیه تی خوئی له دتی خورده لوکی نه نیترا - نیستا ، گلکۆی له قه برستانی گه وره ی سه قز دایه -

١٦ - ده ره ی ناوی - دتی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - ٤٥ ك باشوری سه قز - ٢٥ ك چه سه ن سه لاران - له نیوان عاقل ناوا و جه وشه ن - دایه - کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ١٧١ خانو و ٣٢ سونتی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله - زۆن - سپیایی، خوری، و به ره می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوږه وی - جاجم - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - نه م دتی له نیوان کیوه به ته رزه به رزه نه خشاوه ره نگاهه کانی - نه که روز و به رده ره ش دایه - وه چون نه م دۆل و ده ره گشت پره له ناووزنه و کانیاوه - بیان وتوه - ده ره ی ناوی - به رق - چۆمی، م موله ، به ناود پيدا، چۆمی، بالی ، به خوږ لاتیا ، چۆمی عاقل ناوا به خوږا وایدا ، دیکنه خواری، مه لاهه تا مه لای نه م دتی یه .

١٧ - ده ره زیاره تی سه ری - دتی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ٤٧ ك باشوری سه قز - ١٢ ك چه سه ن سه لاران - له نیوان ده ره زیاره تی خواری و سه رازگا دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ٢٧٨ خانو ٥٢ - سونتی - کورد، ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله - سپیایی، زۆن - خوری و به ره می تری نازه ل - شوغل - کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - مه لاهه تا سکید نالتونی مه لای نه م دتی یه

١٨ - ده ره زیاره تی خواری - دتی یه که له دیهستانی سه رشپو به شی شارستانی سه قز - له ٦٠ ك باشوری سه قز ١٣ ك چه سه ن سه لاران - له نیوان - تاله

جه زو ده ره زیاره تی سه ری دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۱۸۹ خانو و ۳۵ - سوتنی - کورد، ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی، زۆن - خوری، و به رهه می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری ده سکرد، جاجم - زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه، به رق

۱۹ - ده ره زیاره تی تازه - نیستاکه موچه یه و له لاوه ده کیلدری

۲۰ - ده گاگا - دی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۶۱ ک باشوری سه قز - ۲۱ ک چه سه ن سه لاران، له تیوان - بوخه لو - کاوه مه له و سوته دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۳۳۲ خانو و ۶۲ - سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری، و به رهه می تری نازه ل - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم، زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه -

۲۱ - زه ننگه ریژان - دی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۳۵ ک باشوری سه قز ۱۶ ک چه سه ن سه لاران - له تیوان مه زره و سه رده ره دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۴۰۴ خانو و ۷۵ - سوتنی - کورد - ناوله چۆمی (جه غه تو) و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری و به رهه می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم، زینگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق - مه لا حسین زینگه ریژانی مه لای مه م > می یه زه ننگ (یانی نه خشه) - ریژان (یانی کیشراو) یانی نه خشه کیشراوی خودای به رزو زه حمانه - بویه کیوو که ژوده شت و ده ری نه ونده جوانه.

۲۲ - سه رته که لتوو - دی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز، له ۲۰ ک باشوری سه قز ۱۴ ک چه سه ن سه لاران، له تیوان وه رینان و باغچه له دایه کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۳۲۴ خانو و ۶۰، سوتنی - کورد - ناوله چۆمی وه رینان و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زۆن - خوری - ته ره کاری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوهره وی - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت و حوجره ی فه قبی له قه دیمه وه هه ربوه - قیرگه - لوله که شی - به رق.

۲۳ - سه راژگا - دئی یه که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۶۰ ک باشوری سه قز - ۱۸ ک حه سه ن سه لاران، له تیوان - میک - شپپانه جو - قامیشه له و ده ره زیاره تی سه ری دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون خانو و - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زۆن - خوری و به ره می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زنگا ماشین ره و - مزگه وت.

۲۴ - سه رده ره - دئی یه که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۴۰ باشوری سه قز - ۳۰ ک حه سه ن سه لاران - له تیوان - ره ننگه زیزان - سورنج داغ و تاله جدر دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۳۰۶ خانو و ۵۷ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زۆن - خوری و به ره می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد - گوره وی - مزگه وت - زنگا ماشین ره و قیرگه - به رق.

۲۵ - سه سیف - دئی یه که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۳۰ ک باشوری سه قز ۱۵ ک حه سه ن سه لاران - له تیوان - قشلاخی پردو گه وره قه لا و گه چه ل مینگان - دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۸۷، خانو و ۱۷، سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - زۆن - خوری و به ره می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زنگا ماشین ره و، مزگه وت. به رق - لوله که شی.

۲۶ - سیف - دئی یه که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۸۰ ک باشوری سه قز - ۴۶ ک حه سه ن سه لاران - له سنوری کوردستانی عیراق دایه - کوستانی و سارده سیره - نزیکی بورده مه یه - تیستا که چۆله - مه زرا و موچه کانی له لاهه ده کیلدری

۲۷ - سماقلو - دئی یه که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۴۵ ک باشوری سه قز - ۲۰ ک حه سه ن سه لاران - له تیوان، که س نه زان و عاقلوا و ده ره ی ناولی دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ۵۳۶، خانو و ۱۰۰، سوتنی - کورد - ناوله چۆمی سماقلو کانیاو - به ره م ده غل، دانه وئله - سپیایی - زۆن - خوری و به ره می تری نازه ل - گويز - میوه - ته ره کاری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری ده سکرده به رمال

گوره وی - زیگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتابخانه - لوله که شی - به رق - مه لا محمد
احلقی

٢٨ - سوته - دئی به که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ٦٠ ک
باشوری سه قز - ٢٦ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان حاجی مه مه دان - دووناو، کاوه مه له -
دگاگو سیفه تاله دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ١٧٢، خانو و ٣٢ - سونتی -
کورد - ناوله چوم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زون - خوری و
به رهه می تری نازه ل، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - مزگه وت -
قوتابخانه، به رق

٢٩ - سیفه تاله - دئی به که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز، - له
٥٤ ک باشوری سه قز ٢٠ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان شیپانه جو - کاومه له - دووناو و
هه نگه چینه دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ١١٤، خانو و ٢٢ - سونتی - کورد
- ناوله چومی به یانده ره - به رهه م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زون - خوری و به رهه می
تری نازه ل، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم، زیگا، ماشین زه و -
مزگه وت - فیرگه - به رق.

٣٠ - سیانزار - دئی به که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ٦٤
ک باشوری سه قز - ٣٠ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان - بیانده ره - قامیشه له و میک دایه -
کوستانی سارده سیره - دانیشتون ١٦٨، خانو و ٣٢، سونتی - کورد - ناوله چومی به
یانده ره و کانیاو، به رهه م، ده غل، دانه وتله - زون - سپیایی - خوری و به رهه می تری
نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی، زیگا، ماشین زه
و - مزگه وت - قوتابخانه -

سی کوچکه: دئی کوّن بوه به لام نیستاکه له دئی میشیاوی که وره وه ده کیلدری -

٣٢ - شیپانه جو - دئی به که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له
٥٨ ک باشوری سه قز - ٢٥ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان - سه رازگا - سیفه تاله دایه -
کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ١٤٢، خانو و ٢٧، سونتی - کورد - ناوله چومی به
یانده ره و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زون - خوری و به رهه می تری

نازه ل - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - مزگه وت - قوتابخانه - به رق.

۳۳ - تاله جه ر - دئی یه که له ديهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۴۰ ک باشوری سه قز - ۱۰ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان - ده ره زیاره تی خواری - مازوار - سه رده ره - چه سه ن سه لاران - دایه کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۸۵ خانو و ۵۳ - سوتی - کورد - ناوله کانیاو و چومی جه غه توو - به ره م ده غل دانه و تله - سپیایی - زۆن - خوری و به ره می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق -

۳۳ - تایشه - دئی یه که له ديهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۳۲ ک باشوری سه قز - ۱۲ ک چه سه ن سه لاران، له نیوان - بارام - ره نگه زیزان - که مه ره سیاوه - مله و سه رده ره - دایه، کویستانی و سارده سیره - دانیشتون خانو و سوتی - کورد - ناوله کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله، سپیایی - زۆن - خوری و به ره می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - نیستا که چوله:

تایشه به ناوی خاوه نی هه وه لی نه م دیوه که ناوی (تایب شه) بوه ناو نراوه - که ورده ورده به م شکله ده رهاتوه -

۳۴ - عاره به له نگ - دئی یه که له ديهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له ۳۷ ک باشوری سه قز - ۲۰ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان - گه وره قه لا - خورمتا - جه و شن دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ۲۶۱، خانو ۴۹، سوتی - کورد - ناوله چومی که س نه زان و کانیاو - به ره م، ده غل، دانه و تله - سپیایی - زۆن - خوری و به ره می تری نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - ماوه بی نه م دئی به (پلنگ قه لا) ناوبراوه - چون شوینه واری قه لا یه کی گه وره ی کۆن له سه ر کیوی به ناوی، قه لای پلنگان، به ر چاونه که وی، وادیاره نه م دئی به و هویه وه پیمان و تپی قه لای پلنگان؟ (پلنگ قه لا) به رق قه لای دیوان له به شی خورمتا دایه، مه لاحسام الدین مه لای نه م دئی یه .

۳۵ - عاقلوه - تیس‌تاکه چۆل و خاپوره - مه‌زرا و له‌وه‌ز گاکه‌ی له‌دینی سماقلوه‌وه نه‌کیتری و که‌لکی لی‌وه‌رنه‌گیری - له‌ ۴۵ ک باشوری سه‌قز - ۲۰ ک حه‌سه‌ن سه‌لاران - له‌نیوان - سماقلو و ده‌ره‌ی ناوی - دایه - کویستانی و سارده‌سیره - تیس‌تاکه چۆله

۳۶ - قامیشه‌له - دئی‌یه‌که‌له‌دیهستانی سه‌رشپو، به‌شی‌شارستانی سه‌قز - له‌ ۶۲ ک باشوری سه‌قز - ک حه‌سه‌ن سه‌لاران - له‌نیوان - سیانزار - سرازگاو - شیبانه‌جو دایه - کویستانی و سارده‌سیره - دانیشتوان ۵۵ مال - ۱۰، سوتنی - کورد - ئاوله‌چۆمی بیانده‌ره و کانیاو، به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌وتله - سپیایی - زۆن - خوری و به‌ره‌می‌تری نازه‌ل - شوغل، کشت و کال - نازه‌ل‌داری - ده‌سکرد، جاجم - گۆره‌وی، زیگا، ماشین‌زه و - مزگه‌وت -

۳۷ - قزل‌ویل - دئی‌یه‌که‌له‌دیهستانی سه‌رشپو، به‌شی‌شارستانی سه‌قز - له‌ ۷۰ ک باشوری سه‌قز - ۳۶ ک حه‌سه‌ن سه‌لاران - له‌نیوان حاجی‌عه‌بدول - هه‌رمیدول و سنوری کوردستانی عیراق دایه - تیس‌تاکه چۆله‌له‌لاوه‌ده‌کیلدری

۳۸ - قشلاخی‌پرد - دئی‌یه‌که‌له‌دیهستانی سه‌رشپو، به‌شی‌شارستانی سه‌قز - له‌ ۳۰ ک باشوری سه‌قز ۱۰ ک حه‌سه‌ن سه‌لاران - له‌نیوان - مه‌زره - که‌چه‌ل‌مینگان - سه‌رستیف و بارام و له‌قه‌راخی‌خو‌راوی‌چۆمی‌جه‌غه‌توو له‌سه‌رشه‌قامی سه‌قز - حه‌سه‌ن سه‌لاران دایه - کویستانی و سارده‌سیره - دانیشتوان ۱۲۷ خاتو و ۲۴ - سوتنی - کورد - ئاوله‌چۆم و کانیاو - به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌وتله - سپیایی - زۆن - خوری و به‌ره‌می‌تری نازه‌ل، شوغل، کشت و کال - نازه‌ل‌داری - ده‌سکرد - گۆره‌وی - جاجم زیگا، ماشین‌زه و - مزگه‌وت - قوتابخانه - به‌رق - نه‌خوشخانه -

۳۹ - قشلاخی‌قاضی - دئی‌یه‌که‌له‌دیهستانی سه‌رشپو، به‌شی‌شارستانی سه‌قز - له‌ ۱۵ ک باشوری سه‌قز و ۲۳ ک حه‌سه‌ن سه‌لاران - له‌نیوان - خه‌یدهر و هیجانان دایه - کویستانی و سارده‌سیره - دانیشتوان ۸۰ خانو و ۱۵ - سوتنی - کورد - ئاوله‌کانیاو به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌وتله‌سپیایی - زۆن - خوری و به‌ره‌می‌تری نازه‌ل - شوغل کشت و کال، نازه‌ل‌داری - ده‌سکرد - گۆره‌وی و جاجم - زیگا، ماشین‌زه و - مزگه‌وت - قوتابخانه - به‌رق، ۴م دئی‌یه‌که‌له‌داوینی‌باکوری‌کیوی‌روش، دایه

۴۰ - قشلاخی مه لا (قشلاخی سه یدفه ره ج) - دئی به که له دٚهستانی سه رشپو به شی شارستانی سه قز - له ۱۲ ک باشوری سه قز ۲۱ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان خورده لوکی - باغچه له و قه لای بیهنام - دایه - قه لای بیهنام له ده ورائی زه زمی ناحه زی په هله ویدا له سه ر کیوی - له نیوان، کانی که وه، خه یدهر، باغچه له، قشلاخی مه لا - که به سه رشاری سه قزدا ده زوانی بو سه رکوت کردنی جولانه وه ی حه ق خوازانه ی گه لی موسلمانی کورد، دورست کرا، ماوه به کی زوریش خه لکیان پی سه رکوت کرد، به لام خوئنه و قه لا و سه دان قه لای تری چه وسینه ران، چون ناحه ق بوون، ویران بوون و له زرین، روخان و تیک ته پین، نیتر نه یتوانی به ری قاری ده ستی به هیزی تو له ی خودای گه وره یان لی بگری، نيسک و پورو سکی سته مکاران له خاکا پورتکاوه، به لام شوینه واری قه لا که بو په ندی داهاتوان له سه ر کیوه که هه رماوه - کوستانی و سارده سیره دانیشتون ۱۰۵ خانو و ۲۰ سوننی - کورد - ناوله کانیاو، به ره مده غل دانه وئله - سپیایی - زون - خوری و به ره می تری نازه ل - شوغل - کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - ریگا ماشین زه و - مزگه وت - قوتاخانه -

۴۱ - کانی که وه - دئی به که له دٚهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۸ ک باشوری سه قز دایه به لام تیستا چوله و مه رزا کانی بریکی فروشراوه بو فرو که خانه و پادگان و زانکو، بریکیشی له سه قزه وه ده کیلری - نه م دئی ماوه به کی زور فه قی و حوجره ی بووه و مه لا چاکی تیدا بووه، که ده یان فه قیی پی گه یاندوه، مه زرای کوشکه ل مه وقوفه ی مزگه وت و فه قیی نه م دئی بووه - به لام که دئی چوله، مزگه وت ته نیا و بی خاوه ن ماوه ته وه، به ره می مه وقوفه که ی به فیرو ده درزی به دوو مزگه وتی تاییه ت له سه قز دا - به لام ده بوایدرايه به و فه قییانه ی، که له مزگه وت فه قیره کانی نیو شاری سه قزدا خه ریکی فیرونی به حه قی زاینی ناینی، خوئندنی شه رع و قورنان و حه دیسی حه زره تی پیغه مبه ری مه زنی خودان، چون کانی که مه لا مودرزسه زانا کان ده توانن له سه ربای خویمان زاوه ستن، چاکترنی به که قولی مه ردانه گی لی هه ل که ن و خوله بیر به رنه وه، بو بوژانه وه ی فه قی و، په ره دان به زاینی ناینی و قازانجی خه لکی تی بکوشن؟ وه تافه قی له ناوچه دابنه برنه بوه و چرای زاینن نه کوزاوه ته وه، بیرتی بو ژبانی فه قی ناولره کان بکن، نه وانه که ته مه نی جوانی خویمان بو فیرونی زاینی ناینی و خوئندنی قورنان و شه رعی نیسلام و زانومای خه لکی به شه زه فی کورد، هه روابو په ره پی دانی

فه رهه نگ و ناداب و خوورّه وشتی شیرین و جوانی نیسلامی و کوردی له نیو کورده واری دا، بی موزدومنه ت وه قف و ته رخان کرده - خوالی خووش بوو مه لا شیخ (عبدالله) کانی که وه بی باوکی شسّخ محمّد، ماوه بی له م دیدا خزمه تیان به ناینی خوداو خه لک کرده

۴۲ - که چه ل مینگان - دی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۲۲ ک باشوری سه قز - ۲۲ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان سه ر سیف - قشلاخی پرد - قه لا چوخه دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۹۴ خانو و ۵۵ - سوننی - کورد، ناوله کانیاو و چوم - به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، گوره وی - جاجم - زینگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق. مه لاعمر ما لای م دی یه

۴۳ - کاوه مه له - دی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۵۹ ک باشوری سه قز - ک چه سه ن سه لاران - له نیوان - دگاگا - سوته، سیفه تاله - دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۱۴ خانو و ۴۰ - سوننی - کورد - ناوله کانیاو به رهه م، ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زون - خوری و به رهه می تری نازه ل داری - شوغل کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - زینگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه.

۴۴ - کانامه ت (کانیمه ت) - دی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۷۳ ک باشوری سه قز - ۳۹ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان بستام، نیسحاقاوا و ناگجه ی، مه ریوان - له ده ک سنوری - کوردستانی عیراق دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۲۳۲، خانو و ۴۲، سوننی - کورد - ناوله چومی جه غه توو کانیاو - به رهه م ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زون - خوری، شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد جاجم - زینگا - مزگه وت - قوتابخانه - به رق.

۴۵ - که سه نه زان - دی یه که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ۶۰ ک باشوری سه قز ۴۶ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان - سماقلو - خورمتا، وه رتانی دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان ۹۰۰، خانو و ۱۳۹، سوننی - کورد - ناوله چوم و کانیاو، به رهه م - ده غل، دانه ویتله - سپیایی - زون - خوری - تری هه رمی - گشت جووره میوه - گوینز - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - باخه وانی - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زینگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه - به رق. مه لاعثمان ما لای م دی یه

خه لکی نه م دئی له بنه مالدی شیخانی و به شیخانی که س نه زان به ناو بانگن - نه م دئی بوئه ناویان ناوه که س نه زان - چون روڤنگای سورشتی و ناوه وا و له وه زگا و میرگ و زنه و گیاجار و شیووده ره و ده شتی خوا پیدای، نه ونده جوان و دلرفین و تماشایی به، کاتی که به سه ریا زویشتون و چاویان پی که وتوه و سرنجیان داوه، وره یان واق ماوه و له خوبونه ته وه و بی ئیختیاروتویانه - خوانه بی (که س نارانی) چه نده جوانه - جاله و کاته وه ناویان ناوه - (که س نازانی) ورده ورده بوویه - که س نه زان (خوازانتره)

٤٦ - که مه ره سیاوه - دئی به که له دیهستانی سه ر شیو، به شی شارستانی سه قز - له ٣٠ ک باشوری سه قز ١ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان - بارام - تایشه - که ندولان و دهر وه زانی سه رتی و صاحب دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ١٤١، خانوو ٢٧، سوتنی - کورد - ناوله چوم و کانیو - به رهه م، ده غل - دانه وئله - سپیایی - زون - په نیر - خوری - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، ده سکرد، جاجم - گوره وی - زبگا، ماشین ره و - مزگه وت - قوتابخانه. مه لا حسن مه لای م دئی

٤٧ - که وره قه لا - دئی به که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ٣٥ ک باشوری سه قز، ١٥ ک چه سه ن سه لاران - له نیوان - سه رسیف - قشلاخی پرد - عاره به له نگ و خورمتادایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ٤٥١، خانوو ٨٤، سوتنی، کورد - ناوله چوم و کانیو - به رهه م، ده غل، دانه وئله - سپیایی په نیر - زون - خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری، ده سکرد جاجم - گوره وی - زبگا، ماشین ره و - مزگه وت - نه م دئی له قه دیمه مه وه لوفه قتی هه ربوه - ئیستا که یش مه لامحمد صالحی له وئه وفه قییشی هه به، قوتابخانه، به رق بوله که شی -

٤٨ - مه زره - دئی به که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ٣٠ ک باشوری سه قز ٨ ک چه سه ن سه لاران، له نیوان، قشلاخی پردوچه سه ن سه لاران و ره نکه زبزان دایه - کوستانی و سارده سیره - دانیشتون ٢٩٤، خانوو ٥٥ - سوتنی - کورد - ناوله چوم و کانیو، به رهه م، ده غل، دانه وئله - سپیایی - به نیر - زون - خوری و په رهه می نازه ل - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زبگا ماشین ره و مزگه وت - قوتابخانه. به رق.

٤٩ - مارزووار - دئی به که له دیهستانی سه رشپو، به شی شارستانی سه قز - له ٢٤

ك باشوری سه قز ٢٥ حه سه ن سه لاران - له نیوان تاله جة ژ - سه روه وه - دایه
 - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ١٢٥، خانو ٢٤، سوتنی - کورد - ناو له کانیاو -
 به رهه م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن - په نیر - خوری، شوغل، کشت و کال،
 نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا - مزگه وت - قوتابخانه. مه لا رحمن عه لا
 به رق.

٥٠ - مام سیوه دین - دتی په که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز -
 له ٦٨ ك باشوری سه قز ١ ك حه سه ن سه لاران - له نیوان - هه نگه چینه - هه رمیدول -
 حاجی عه بدول ومیشیاودایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ١٢٣، خانوو ١٩ -
 سوتنی - کورد، ناوله چۆم و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن، په نیر -
 خوری - شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - ده سکرد، جاجم، گوزه وی - زیگا،
 ماشین زه و - مزگه وت - مه لا شیخ مجیده لایه تی

٥١ - میک - دتی په که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له
 ٧٠ ك باشوری سه قز، ٣٥ ك حه سه ن سه لاران - له نیوان - باینجان - کانی په ری
 سیانزاروقامیشه له دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیشتون ٢١٦، خانوو ٤٠، سوتنی -
 کورد، ناوله چۆمی باینجان و کانیاو - به رهه م، ده غل، دانه وتله - سپیایی - زۆن - په نیر
 خوری - شوغل، کشت و کال - نازه ل داری - ده سکرد، جاجم - گوره وی - زیگا، ماشین
 زه و - مزگه وت - قوتابخانه

٥٢ - وه رینانی - دتی په که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز - له
 ٢٥ ك باشوری سه قز - ك حه سه ن سه لاران - له نیوان - که س نه زان - سه رته سه لته
 که لتو - دایه کویستانی و سارده سیره - دانیشتون خانوو - سوتنی - کورد - ناوله
 کانیاو چۆم به رهه م ده غل دانه وتله - سپیایی - په نیر - زۆن - خوری شوغل - کشت و
 کال نازه ل داری - ده سکرد جاجم - گوره وی زیگا - مزگه وت - قوتابخانه - نیستاکه
 چوله

٥٣ - هه رمیدول - دتی په که له دیهستانی سه رشپوه به شی شارستانی سه قز -
 له ٨٠ ك باشوری سه قز - ٢٨ ك حه سه ن سه لاران - له نیوان مام سیوه دین - حاجی
 عه بدول - قزل وتیل - ك سنوری کوردستانی عیراقدایه - کویستانی و سارده سیره دانیشتون

٢١٨ خانوو ٢٤ - سوتنی - کورد - ناوله کانیاو و چۆم - به رهه م ده غلّ دانه وئله - سپیایی - په نیر - زۆن - خوری - شوغلّ کشت و کالّ - نازه لّ داری ده سکرد، جاجم - گۆره وی - زنگا، ماشین ره و - مزگه وت، قوتابخانه - هه رمی دۆلّ - یانی دۆلّی هه رمی - واده ر نه که وی کاتی کوچکی بناغه ی نه م دی یان داناوه شیوو دۆله ناووزۆره کانی داری هه میان تیدا بووه -

٥٤ - هه نگه چینه - دی یه که له دیهستانی سه رشپورسه ره شارستانی سه قز - له ٦٥ ک باشوری سه قز - ٣٠ ک حه سه ن سه لاران - له نیوان شیپانه چۆ - سیوه تاله، مام سیوه دین دایه - کویستانی و سارده سیره - دانیتشوان ١٠٧ خانوو ٢٠ - سوتنی - کورد - ناوله چۆم و کانیاو، به رهه م ده غلّ - دانه وئله - سپیایی - په نیر - زۆن - خوری و به رهه می تری نازه لّ - شوغلّ، کشت و کالّ - نازه لّ داری ده سکرد، جاجم - به مالّ - زنگا، ماشین ره و مزگه وت - قوتابخانه -

دیکوی گولته په

دیکوی گولته په که له پاکوری خوره لاتی سه‌قز دا هه لکه توه و له ۲۹ دنی پیکهاتوه، دانیشتونای ۱۰۲۲۶ کسه و زوبه‌ره که ی ۴۸۲/۵ کم، چوار گز شه‌یه: یانی له هه‌ر کم چوار گز شه‌یه دا ۲۱/۲۱ کسه نیشه‌جی‌یه، سنوریش به‌م چوره‌یه:

۱- له پاکوره‌وه به ناوچه‌کانی: تیکاب (چومی ساروخ) و بۆکان. ۲- له باشوره‌وه به دیکوکانی: نیام و تیله‌گوز. ۳- له خوراواوه به دیکوکانی: سه‌را و ساحیب. ۴- له خوره‌لآتوه به ناوچه‌ی دیوانده‌ره و قه‌لای کهره‌فته‌وه نوساوه.

(ثاو)

چومه‌کانی: خورخوره، ساحیب، سه‌قز به نیوان خاکی هم دیکو دا ده‌زۆن، چومی ساروخیش له سنوری هم دیکو داده‌بورئ، و هه‌ر چوار چومه‌کانیش ده‌زۆتته سه‌ددی سه‌قزه‌وه.

به‌داخه‌وه به هزی کم ته‌رخه‌می لئ-پرسراوانی ولات هیچ که‌لک و به‌ره‌می به خه‌لکی ناوچه‌ی سه‌قز و بۆکان ناگه‌یه‌نی، سورینی (موگدی) کاره‌بای لئ دانه‌م‌م‌زیتندراوه تا کاره‌باو زوشنایی به ولات پدا، ثاوه‌که‌یشی بۆ به‌رزاییه‌کان نه‌براهه تا تاو دیری زه‌ویه‌کانی بکا له پاش سه‌دده‌که‌یه‌وه (سه‌ددی نه‌وروزلو) ثاو بۆ شاره‌کانی نازه‌ربایجان تا ته‌وریزه‌براهه به‌لام شاره‌کانی سه‌قز و بۆکان له‌به‌ر بئ‌ثاوی له تونیه‌تیدا خنکیتندراوه، زنجیره‌گیوی به‌وزی ۲۵۲۴ گه‌زی (عبدالرزاق) له نیوان دیکانی: سولاکان، کوردکه‌ند، یورقول و باشیلاخ دایه. زنجیره‌گیوی (مه‌لا محمد) له نیوان دیکانی: ئالکه‌لو، قه‌یله‌سون، به‌دراوا، تاوه‌قزان، کاریزه، دۆزه‌خه‌ره، دایه. به‌رزترین لوتکه‌ی هم زنجیره‌به‌ ناوی لوتکه‌ی (گازه‌ش) ۲۱۶۷ گه‌ز به‌رزه، کیوی: ره‌قیتان، له نیوان دیکانی: گاوه‌شه‌له، کانی جه‌زنی، ئالتونی خوارئ و کانی نیاز و ناره‌بوغلولی خوارئ دایه و به‌رزترین لوتکه‌ی ۲۱۵۰ گه‌ز به‌رزه، قولترین خالی هم دیکویه، دنی (زولفیله) یه و ۱۴۰۳ گه‌ز به‌رزه.

وشه‌ی گولته‌به، له دو وشه‌ تیکه‌له، هم چهند براویه‌ له‌م باره‌وه ده‌براهه.

۱- گول: به مانای گول بیت، چون له سه‌ر هم ته‌به‌ گولاله‌ سوره‌ زه‌وا، به گول ته‌به، ناوبراهه.

۲- گول: به مانای کورت بیت، چون هم ته‌به‌ له ته‌پولکه‌کانی هم لاولای نه‌وی تر و نرم تره.

۳- گل: به مانای خول بیت، چون هم ته‌به‌ توره‌ب‌زیزه و به خول دوزست کراوه.

دنی گولته‌به، که له ۶۴ کم سه‌قز و له سه‌ر شه‌قمامی سیسفالئی ساحیب، تیزاوا، له‌گزی، قه‌لاکۆن، یاپشخان، چۆل‌مه‌لو، گولته‌به داهه‌لکه‌توه، به ناوه‌ندی هم دیکو دانراوه.

سنوری دنی گولته‌به به‌م چوره‌یه: ۱- له پاکوره‌وه به چومی ساروخ ۲- له باشوره‌وه به دنی نه‌خه‌راوا ۳- له خوراواوه به دنی تومار قامیش ۴- له خوره‌لآتوه به دیکانی: حاجی هه‌سه‌ن و هه‌ب‌سه‌ره‌قه‌وه نوساوه.

ناوه‌ی دیکانی به‌زیزی ئه‌لف و بئ به‌م چوره‌یه:

- ١- ته‌ول مومن (ابوالمومن): دئ‌یه‌که له دیکوی کولته‌په‌ی فه‌یزوللا‌په‌گی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٥٦ کم باشوری خوره‌لانی سه‌قز و ٦ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: زویه و سولاکان دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ١١١، مال: ٢١، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو و کاریز، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وتله و سپیای، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.
- ٢- ته‌خزه‌راوا: دئ‌یه‌که له دیکوی کولته‌په‌ی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٦٥ کم باشوری خوره‌لانی سه‌قز و ٩ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: به‌رچهم و زه‌حیماوا دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ١٢٧، مال: ٢٤، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو و کاریز، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وتله و سپیای، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.
- ٣- اصحاب: دئ‌یه‌که له دیکوی کولته‌په‌ی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٦٤ کم باشوری خوره‌لانی سه‌قز و ٢٤ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: کوردکهن و سولاکان دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ٢٩، مال: ٥، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وتله و سپیای، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.
- ٤- سانه‌یاغچی: دئ‌یه‌که له دیکوی کولته‌په‌ی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٧٧ کم باشوری خوره‌لانی سه‌قز و ١٢ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: کوچه‌ته‌لا و خوش‌قشلاخ دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ٢٢٧، مال: ٤٢، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وتله و سپیای، زۆن، خوری، به‌رگن، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی، به‌رق.
- ٥- نالیار: دئ‌یه‌که له دیکوی کولته‌په‌ی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٦٦ کم باشوری خوره‌لانی سه‌قز و ١٧ کم گولته‌په و له نیوان دیکانی: باش‌بلاغ و ده‌ره‌په‌مه‌دان دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ٩٢، مال: ١٩، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وتله و سپیای، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی.
- ٦- باش‌بلاغ: دئ‌یه‌که له دیکوی کولته‌په‌ی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٦٣ کم باشوری خوره‌لانی سه‌قز و ١٥ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: نالیار و یورقول دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ٣٣٤، مال: ٦٢، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وتله و سپیای، زۆن، خوری، به‌رگن، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زیگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی، به‌رق، ناش.
- ٧- به‌رچهم: دئ‌یه‌که له دیکوی کولته‌په‌ی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٦٨ کم باشوری خوره‌لانی سه‌قز و ١٠ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: چۆل‌مدلو و ته‌خزه‌راوا دایه. کوستانی و سارده‌سیره، دانیش‌توان: ١٧٢، مال: ٣٢، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو و کاریز، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وتله و سپیای، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زیگا:

ماشين‌زهو، مزگه‌وت، فيرگه، به‌رق.

٨- باله‌قلو: دئ‌يه‌که له دیکوی کولته‌په به‌شي ناوچه‌ی سه‌ز، له ٧٥ کم خوره‌لاتی سه‌ز و ١٠ کم کولته‌په و قه‌راخی چومی ساروخ و له نيوان دیکانی: تو‌مارقاميش و چومی ساروخ دايه. کويستاني و سارده‌سیره، دانيشتوان: ١٠٠، مال: ١٩، سونى، کورد، ناو: له کانياو و کاريز، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ويټله و سپيايى، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌دارى، زينگا: ماشين‌زهو، مزگه‌وت، فيرگه.

٩- په‌چه‌سور: دئ‌يه‌که له دیکوی کولته‌په به‌شي ناوچه‌ی سه‌ز، له ٧٥ کم خوره‌لاتی سه‌ز و ٢٢ کم کولته‌په و له نيوان دیکانی: يازى بلاغى و تو‌مارقاميش و حه‌سه‌ناوا دايه. کويستاني و سارده‌سیره، دانيشتوان: ٦٦، مال: ١٣، سونى، کورد، ناو: له کانياو و کاريز، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ويټله و سپيايى، زون، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌دارى، زينگا: ماشين‌زهو، مزگه‌وت، فيرگه.

١٠- حاجى حه‌سه‌ن: دئ‌يه‌که له دیکوی کولته‌په به‌شي ناوچه‌ی سه‌ز، له ٧٠ کم خوره‌لاتی سه‌ز و ٥ کم کولته‌په و له نيوان دیکانی: کولته‌په و کاني سېي دايه. کويستاني و سارده‌سیره، دانيشتوان: ١٢١، مال: ٣٢، سونى، کورد، ناو: له کانياو و کاريز، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ويټله و سپيايى، زون، خورى، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌دارى، زينگا: ماشين‌زهو، مزگه‌وت، فيرگه، لوله‌کەشى.

١١- حه‌سه‌ناواى قاشق: دئ‌يه‌که له دیکوی کولته‌په به‌شي ناوچه‌ی سه‌ز، له ٨٠ کم خوره‌لاتی سه‌ز و ١٥ کم کولته‌په و له نيوان دیکانی: قاشق و خو‌شه‌ده‌زه دايه. کويستاني و سارده‌سیره، دانيشتوان: ١٦٧، مال: ٣١، سونى، کورد، ناو: له کانياو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ويټله و سپيايى، زون، خورى، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌دارى، زينگا: ماشين‌زهو، مزگه‌وت، فيرگه، لوله‌کەشى.

١٢- چول‌مه‌لو: دئ‌يه‌که له دیکوی کولته‌په به‌شي ناوچه‌ی سه‌ز، له ٢٩ کم خوره‌لاتی سه‌ز و ١٠ کم کولته‌په و سه‌ر‌شه‌قامى ئيسفالتى ساحيب و گولته‌په‌دايه. کويستاني و سارده‌سیره، دانيشتوان: ٥٧٦، مال: ١٠٧، سونى، کورد، ناو: له کانياو و چوم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ويټله و سپيايى، زون، خورى، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌دارى، زينگا: ماشين‌زهو، مزگه‌وت، فيرگه، به‌رق، به‌ريز مه‌لا (سه‌يد ته‌حمه‌د) هيدايتى مه‌لاى ئه‌م دئ‌يه، ناش و ته‌له‌فون.

١٣- چيچى خوار: دئ‌يه‌که له دیکوی کولته‌په به‌شي ناوچه‌ی سه‌ز، له ٢٥ کم خوره‌لاتی سه‌ز و ١٨ کم کولته‌په و له نيوان دیکانی: دالو و که‌ريماوادايه. کويستاني و سارده‌سیره، دانيشتوان: ٢٣٩، مال: ٤٥، سونى، کورد، ناو: له کانياو و چوم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ويټله و سپيايى، زون، خورى، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌دارى، زينگا: ماشين‌زهو، مزگه‌وت، فيرگه، به‌رق، لوله‌کەشى.

١٤- خوش‌قشلاخ: دئ‌يه‌که له دیکوی کولته‌په به‌شي ناوچه‌ی سه‌ز، له ٧٣ کم خوره‌لاتی سه‌ز و ٨ کم کولته‌په و له نيوان دیکانی: حاجى حه‌سه‌ن و ناياغچى دايه.

کوستاننی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۵۸۴، مال: ۱۰۹، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، به‌رق، لوله‌کەشی.

۱۵- خوشه‌ده‌زه: دئی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۵۵ کم خۆره‌لاتنی سه‌قز و ۱۸ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: یازی بلاغی و سه‌یداوا دایه. کوستاننی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۲۲۷، مال: ۴۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، به‌رق، لوله‌کەشی.

۱۶- ده‌ره‌په‌مه‌دان: دئی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۷۰ کم خۆره‌لاتنی سه‌قز و ۲۲ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: ئالیار و میرسه‌ید دایه. کوستاننی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۲۷۳، مال: ۵۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه.

۱۷- دالو: دئی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۵۲ کم خۆره‌لاتنی سه‌قز و ۱۶ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: قوتانجوخ و چیبچی خوار دایه. کوستاننی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۱۳۹، مال: ۲۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، به‌رق، لوله‌کەشی.

۱۸- زه‌حیماوا: دئی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۷۰ کم خۆره‌لاتنی سه‌قز و ۵ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: حاجی‌حه‌سن و باشبلاغ دایه. کوستاننی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۲۲۴، مال: ۴۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی.

۱۹- زیویه: دئی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۵۴ کم باکوری خۆره‌لاتنی سه‌قز و ۲۰ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: کوردکه‌ن و تیگانلو دایه. کوستاننی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۴۶۴، مال: ۸۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، به‌رق، لوله‌کەشی، ده‌فتەری ژن‌ماره‌بژین، ناسه‌واری کۆن باستانی سئ هه‌زار ساله‌ له‌م دئی دایه.

۲۰- سه‌یداوا: دئی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۵۳ کم باکوری خۆره‌لاتنی سه‌قز و ۱۷ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: کیتله‌که‌و و قشلاخی زه‌زا دایه. کوستاننی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۱۱۷، مال: ۲۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و سه‌دد، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، به‌رق، لوله‌کەشی، ئه‌م دئی له قه‌راخی سه‌ددی (قه‌له‌نده‌و) دایه.

٢١- سولاکان: دئ په که له دیکوی کولته په به‌شی ناوچه ی سه قز، له ٦٢ کم خوره‌لاتی سه قز و ٢٢ کم کولته په و له نیوان دیکانی: عه‌لیاوا ی کهره‌فتو و سهول مومن دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ١٥٢، مال: ٢٩، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

٢٢- عه‌باسه‌زه‌قه: دئ په که له دیکوی کولته په به‌شی ناوچه ی سه قز، له ٦٨ کم خوره‌لاتی سه قز و ٤ کم کولته په و له نیوان دیکانی: گولته په و خوش قشلاخ دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ٨، مال: ٢، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت.

٢٣- فه‌یزاوا: دئ په که له دیکوی کولته په به‌شی ناوچه ی سه قز، له ٨٢ کم خوره‌لاتی سه قز و ١٨ کم کولته په و له نیوان دیکانی: کوچه‌تدلا و شایاغچی دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ٢٦٨، مال: ٤٦، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

٢٤- قاشوق: دئ په که له دیکوی کولته په به‌شی ناوچه ی سه قز، له ٧٢ کم باکوری خوره‌لاتی سه قز و ١٧ کم کولته په دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ١٧٨، مال: ٣٣، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، زون، خوری، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، ثم دئ له سدر سنوری ناوچه ی سه قز و تیکاب و ٥ کم باکوری دیکانی: کوچه‌تدلا و کزوز دایه.

٢٥- قشلاخی زه‌زا: دئ په که له دیکوی کولته په به‌شی ناوچه ی سه قز، له ٤٧ کم باکوری خوره‌لاتی سه قز و ١٢ کم کولته په و له نیوان دیکانی: یازی‌بلاغی و چاغلو دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ١٨٠، مال: ٣٤، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چوم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، خوری، زون، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

٢٦- قوتانجوق: دئ په که له دیکوی کولته په به‌شی ناوچه ی سه قز، له ٤٤ کم خوره‌لاتی سه قز و ١٠ کم کولته په و له نیوان دیکانی: قهره‌ناو و یاپشخان دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ٢٢٦، مال: ٤٢، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چوم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، خوری، زون، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کشی، به‌رق.

٢٧- قهره‌ناو: دئ په که له دیکوی کولته په به‌شی ناوچه ی سه قز، له ٥٩ کم خوره‌لاتی سه قز و ١١ کم کولته په و له نیوان دیکانی: یورقول و قوتانجوخ دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ١٩٣، مال: ٣٦، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چوم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کشی، به‌رق.

٢٨- قه‌پلانتو: دئ په که له دیکوی کولته په به‌شی ناوچه ی سه قز، له ٦٠ کم باکوری

خۆره‌لاتی سه‌قز و ٢٥ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: قوزلو و اصحاب دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ٨٧٩، مال: ١٦٣، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، چنارستان، گويز، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی، به‌رق، ئەم دئی سنی مزگه‌وتی تیدایه.

٢٩- تو‌مار قامیش: دئی‌په‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٧٢ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ٥ کم کولته‌په دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ٤٧٦، مال: ٨٩، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی، به‌رق.

٣٠- کزوز: دئی‌په‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٩٥ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ٢٠ کم کولته‌په و له نیوانی دیکانی: کوچه‌ته‌لا و کوبه‌قزان دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ١٢٩، مال: ٢٦، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه.

٣١- کوبه‌قزان: دئی‌په‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٩٨ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ٢٢ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: کزوز و نخوده‌زه‌ی تیکاب دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ١٩٨، مال: ٣٧، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه، لوله‌کەشی، به‌رق.

٣٢- کوچه‌ته‌لا: دئی‌په‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٨٦ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ١٨ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: کزوز و ئە‌یاغچی دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ٥٢٨، مال: ١٠٠، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت.

٣٣- که‌ری‌صا‌و‌ای‌ ئایا‌غچی: دئی‌په‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٧٨ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: کانی سپی و نالیار دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ٢٠٠، مال: ٣٧، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه.

٣٤- کانی سپی (کانی چەر‌مو): دئی‌په‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٧٥ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ١١ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: حاجی‌حه‌سن و ئە‌یاغچی دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ٢٠٢، مال: ٣٨، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه و سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیزگه.

٣٥- کوردکەن: دئی‌په‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ٥٩ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ٢٠ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: زیویه و سولاکان دایه. کویستانی و

سارده‌سیره، دانیشتوان: ۲۰۵، مال: ۵۷، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق، لوله‌کەشی.

۳۶- کولته‌په: دینی ناوه‌ندی دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قزه، له ۶۴ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و له سه‌ر شه‌قامی نیسفالته له نیوان دیکانی: چۆل‌مه‌لو و تو‌مار قامیش دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۸۸۱، مال: ۱۶۴، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه‌ی سه‌ره‌تای و زانومایی، به‌رق، لوله‌کەشی، ته‌له‌فون.

۳۷- میرسه‌ی (میرسه‌عید): دینی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۱۰۲ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ۲۰ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: ده‌ره‌په‌مه‌دان و قه‌لای کهره‌فتو دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۹۱، مال: ۱۷، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۳۸- یۆر‌قول: دینی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۶۰ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ۱۲ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: قه‌ره‌ناو و باشبلاغ دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۴۰۶، مال: ۷۶، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، تری، چنارستان، گویتز، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق.

۳۹- یازیبلاغی: دینی‌یه‌که له دیکۆی کولته‌په به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۴۹ کم باکوری خۆره‌لاتی سه‌قز و ۱۲ کم کولته‌په و له نیوان دیکانی: وه‌شه‌ده‌ره و چۆل‌مه‌لو دایه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۲۲۷، مال: ۵۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌وینله و سپیایی، شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق، لوله‌کەشی.

دیکوی میره دی

دیکوی میره دی، که له خورواوی شاری سه قزدا هه لکه توه و له ٢٤ دئی پینکها توه، زویه ره که ی ٥٢٤ کم - ی چوار گۆشه یه و دانیش توانی ٦٢٧٧ که سه، یانی له هه ر کم - یکی چوار گۆشه دا ١١/٩٧ که س نیشته جی یه، سنوری ئەم دیکۆ به م جوژه یه:

١- له باکوره وه به دیکوی ته موغه ٢- له باشوره وه به دیکۆکانی: سه رشیوی سه قز و (بویدی) بان ٣- له خوره لاتمه وه به دیکوی سه رشیو ٤- له خورواووه به دیکوی شویتی بانه وه نوساوه.

ئەم دیکۆیه ناوچه یه کی کویستانی له وه رخۆشه که بو ئازهل داری لنگه ی که مه. کویستانه به ناو ننگ و بهرز و به دیمه ن و پز خیز و بی و به ره مه کانی: که لی خان، سه رتون، نه که رۆز، پیرچوپان و ده یان کویستانی پز له گول و زازاوه ی تر له م دیکۆدا هه لکه وتون که هه ر کام ویتنه ی به هه شتی نهوین و جوانی چۆن بله ی وایه، به بی ویتنه یی دا دیاره که ده سکر دی خواجه، ئەم کویستانه هه م بهزی باو ئازاوه یان گرتوه، هه م نم و هه وای به که لکیان بو ژواندن و په ردان به گیا و گژ له خۆدا زاگرتوه، ئەم کویستانه زۆرتری سال جلی سه وزیان پوشیوه، خه لاتی نه بزاهه ی خویان به خه لک به خشیوه، دار و ده وه نی ئەم کپوانه، بریه تی یه له مانه: گویز، هه رمی، کپویه، بادام، بلالو که کپویه، چالوگ، به زو، قه زوان، تیرۆ، توترک. شوغلی خه لکی: کشت و کال و ئازهل داری و کارگه ری یه، ئەگه ر ده ولت وه ک پتویسته ناوژی له خه لکی بداته وه. ئەم ناوچه (ویتنه ی سه رشیو و خورخوزه) ده توانی که گوشت و سپایی (زۆن، په نیر، ماست، که شک، که ره) ی شاری سه قز و سه بنا، ئیتر با له وه زیاتر نیازمان به په نیری ریزیو ی پینگانه و زۆنی بی پیزی ئەم و ئەو نه میتنی.

ده سکر دی ژنان: قالی، به زه، جاجم، به زمال، پلاس، لباد، گۆزه وی، ده سکتیش، گولدۆزی، شال نانه وه، ماوه یی له مه پیش بزنی مه رز له م ناوچه دا زۆر بو، که له مه سه ره زه زانک و چۆخه، ده سکتیش، به زمال، گۆزه وی دورست ده کرا، به لام به داخه وه ئیستا به خپو کردنی بز نه مه ره ز له بز و که توه.

دیی میره دی که له ٢٨ کم - ی سه قز و له سه ر شه قامی سه قز - بانه و له قه راخی چۆمی سه قز دا هه لکه وتوه، به ناوه ندی ئەم دیکو دانراوه. سنوری میره دی به م جوژه یه:

١- له باکوره وه به دی: به له جهر ٢- له باشوره وه به دیکانی: قه رچهر و قۆزه ده ره ٣- له خوره لاتمه وه به دیکانی: ته موغه و چراغ ویس ٤- له خورواووه به هه ر دو سیاده ره وه نوساوه.

(میر) له کوردیدا یانی سه رۆک و گه وه ره چون ئەم دی له ده ورانی کۆندا شویتی ده سه لات دارانی خپلی (گه ورک) بوه بیان وتوه (میره دی) یانی دیی میران یا شویتی میوان، ئاسه واری قه لایه کی کۆن له باکور و باکوری خورواوی ئەم دی دا نیشان ده دا که له ده وزانی پیشو دا شویتی ده سه لات داران بوه بخوا زاناته ره.

ناوی دیکانی به ریزی ئه لف و بی به م جوژه یه:

- ۱- باوسه‌یین (باباحسین): دئی کۆن بوه، له ۲۵ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و داویتی باکوری کیۆی به‌ناویانگی سه‌رتون دایه.
- ۲- به‌له‌چهر: دئی یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۲۴ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۱ کم ئیسفالتی سه‌قز یانه دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۵۴۳، مال: ۱۰۱، سونئی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌کەشی، به‌رق.
- ۳- پیرومه‌ران (پیر عمران): دئی یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۴۲ کم خۆراوای سه‌قز و ۱۵ کم باشوری ئیسفالتی سه‌قز یانه و له نیوان دیکانی: قولقوله و که‌رویانه دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۳۸۱، مال: ۷۱، سونئی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی.
- کیۆی (شه‌ک‌مه‌یدان) و (داروشکه)، کویتانیکی گه‌وره و له وه‌رداره له‌به‌ینی پیرومه‌ران و ده‌وسینه‌ی یانه دایه.
- ۴- ته‌موت: دئی یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۳۱ کم خۆراوای سه‌قز و ۳ کم خۆره‌لاتی ئیسفالتی سه‌قز یانه و ۴ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: میره‌دی، و مازواره دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۷۲، مال: ۳۲، سونئی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، به‌رگن، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی، به‌رق.
- ۵- چراغ‌وه‌یس: دئی یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۳۲ کم خۆراوای سه‌قز و ۲ کم باشوری چۆم و شه‌قامی سه‌قز یانه و ۱۰ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: به‌له‌چهر و مازوچه‌داره دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۳۳، مال: ۳۵، سونئی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، ته‌زه‌کاری، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌کەشی، به‌رق.
- ۶- هه‌مزه‌ قه‌ره‌نیان: دئی یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۴۰ کم خۆراوای سه‌قز و ۳ کم ئیسفالتی سه‌قز یانه و ۱۱ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: کێله‌شین و که‌روه‌یان دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۹۸، مال: ۱۹، سونئی، کورد، ئاو: له کانیاو، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، به‌رگن، که‌شک، شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری، زینگا: ماشین زهو، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق، کویتانی (هه‌واره‌پان) له به‌ینی: که‌روه‌یان و قولقوله و هه‌مزه‌ قه‌ره‌نیان دایه.
- ۷- خاپوره‌دی: دئی یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۴۱ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۲ کم خۆراوای ئیسفالتی سه‌قز یانه و ۱۵ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: سیاده‌ر و کێله‌شین دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۷۳، مال: ۵۰، سونئی، کورد، ئاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و

کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگهوت و مهلا و فدهقن، فیرگه، لوله‌کەشی، به‌رق، کویتانی‌گه‌وره و به‌سام و دیسه‌نی (سه‌رتون) (مه‌حمود شایه) - له خۆراوای خاپوره‌دی و خۆره‌لاتی دینی ساوان و سنوری سه‌قز بانه‌ دایه.

(شاخی قه‌لا) له باکوری خۆره‌لاتی خاپوره‌دی دایه، (قه‌لای ناوله‌ناو).

۸- داراوی:

۹- سیاده‌ری نه‌حمه‌د(سه‌ری): دئی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچهی سه‌قز. له ۳۷ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۵ کم خۆراوای نیسفالتی سه‌قز بانه و ۱۴ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: وزمه‌له و خاپوره‌دی دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۴۳۲، مال: ۵۳، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگهوت، فیرگه، لوله‌کەشی. نه‌م دئی گه‌وره‌ترین (کانی شیشه‌ی چاویلکه و تلویزیونی (تیندایه).

۱۰- سیاده‌ری کۆنه (خواری): دئی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچهی سه‌قز. له ۳۲ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۳ کم خۆراوای نیسفالتی سه‌قز بانه و ۱۱ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: میره‌دی و کیله‌شین دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۱۷۶، مال: ۲۴، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگهوت، فیرگه، لوله‌کەشی، به‌رق.

۱۱- شیوه‌تو: دئی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچهی سه‌قز، له ۳۷ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۶ کم خۆراوای نیسفالتی سه‌قز بانه و ۱۰ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: به‌له‌چه‌ز و کویزه‌گۆیز دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۴۶، مال: ۴۶، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۲- قوره‌ده‌ره: دئی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچهی سه‌قز، له ۳۳ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۸ کم خۆره‌لاتی چۆم و نیسفالتی سه‌قز بانه و ۷ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: میره‌دی و هم‌زه‌قه‌ریان دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۲۸، مال: ۲۸، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆمی سه‌قز، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله و سپیایی، زۆن، خوری، ته‌زه‌کاری، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگهوت، فیرگه، لوله‌کەشی، به‌رق.

۱۳- قه‌به‌غلوچه: دئی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچهی سه‌قز، له ۳۷ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۱۱ کم خۆراوای نیسفالتی سه‌قز بانه و ۱۴ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: کهنده‌سوره و که‌ره‌ویان دایه. کویتانی و سارده‌سیره، دانیشتون: ۴۵۲، مال: ۸۴، سوننی، کورد، ناو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله و سپیایی، زۆن، خوری، شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگهوت، فیرگه، لوله‌کەشی.

۱۴- قه‌ره‌چه‌ر: دئی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچهی سه‌قز، له ۳۴ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۶ کم خۆره‌لاتی نیسفالتی سه‌قز بانه و ۷ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی:

قوره‌دره و ته‌موته دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۴۳۲، مال: ۳۸، سونتی، کورد، تاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، که‌شک، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی، ناش.

۱۵- قولقوله: دی بوه و چۆل‌کراوه

۱۶- کانی به‌ن: دی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۳۷ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۲۰ کم خۆره‌لاتی ئیسفالتی سه‌قز بانه و ۲۵ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: قاره‌مان و گوێزی دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۲۲۸، مال: ۴۲، سونتی، کورد، تاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۷- که نده سوره: دی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۳۷ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۷ کم خۆره‌لاتی ئیسفالتی سه‌قز بانه و ۱۰ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: ته‌موته که‌سن‌نه‌زان دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۳۰۸، مال: ۵۷، سونتی، کورد، تاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، که‌شک، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۸- کینله‌شین: دی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۳۸ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و قه‌راخی خۆره‌لاتی چۆم و ئیسفالتی سه‌قز بانه و ۱۱ کم میره‌دی دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۴۹۴، مال: ۹۱، سونتی، کورد، تاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، که‌شک، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی، به‌رق.

کینوی (کانی سه‌ی) و (به‌رده زیناوی) و کینوی (پیره‌یاخ) له باشوری خۆره‌لاتی کینله‌شین دایه.

۱۹- که‌ره‌ویان: دی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۴۱ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۱۲ کم خۆراوای ئیسفالتی سه‌قز بانه و ۱۱ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: پیرومه‌ران و قه‌به‌غلوچه دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۱۳۳، مال: ۲۵، سونتی، کورد، تاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، خوری، به‌رگن، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی.

۲۰- گوێزی: دی‌یه‌که له دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۵۵ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و ۱۸ کم میره‌دی و له نیوان دیکانی: شیخ چۆپان و کانی‌به‌ن دایه. کویستانی و سارده‌سیزه، دانیش‌توان: ۲۷۲، مال: ۵۱، سونتی، کورد، تاو: له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویله و سپیایی، زۆن، شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری، زینگا: ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌که‌شی.

کینوی (تیزکه‌توان) له خۆره‌لاتی ته‌م دی دایه.

۲۱- میره‌دی: دینی ناوه‌ندی دیکۆی میره‌دی به‌شی ناوچه‌ی سه‌قز، له ۲۸ کم باشوری خۆراوای سه‌قز و قه‌راخی باکوری چۆمی سه‌قز و باشوری ئیسفالتی سه‌قز بانه دایه.

کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۷۴۷، مال: ۱۳۹، سوننی، کورد، ناو: له‌کانیاو و چۆم، به‌رهم: ده‌غل، دانه‌وتله و سپیایی، زۆن، خوری، که‌شک، به‌رگن، شوغل: کشت و کال و نازه‌لداری، زینگا: ماشین‌زه، مزگه‌وت، پاسگای ئینتیزامی، جه‌مام، قوتابخانه‌ی سهره‌تایی و زانومایی، ددان‌پزشک، پۆست، ته‌له‌فون، لوله‌که‌شی، به‌رق، فروشگای هاویاری، نه‌وت‌فرۆشی، به‌قالی، چایخانه، ته‌عمیرگای ماشین، ئاستگه‌ری، ئاش، نانه‌واخانه و چند دکانی به‌قالی تیدایه‌ ئهم دی دو مزگه‌وتی هه‌یه.

ناوچه‌ی سنه

ناوچه‌ی سنه که یه کیکه له ۰/ ناوچه کویستانی یه، زه نویره، ناو ههوا خوشه کانی پاریزگای کوردستان، زوبه‌ره که ی ۲۲۸ ک.ی چوارگۆشه‌یه و سنوری به‌م جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به ناوچه‌ی دیواندره ۲- له باشوره‌وه به ناوچه‌ی کامیاران ۳- له خۆره‌ه‌لاته‌وه به ناوچه‌ی قوروه و بیجار ۴- له خۆراواوه به ناوچه‌ی مەریوانه‌وه نوساوه
 ئەم شارستانه له‌م دیکۆیانە پینکھاتوه
 ۱- دیکۆی (حوسه‌یناوا)ی باشوری که له ۲۳.دی پینکھاتوه، حەشیمه‌تی ۶۳۳۶ کەسه
 زوبه‌ری ۲۸۹ ک.ی چوارگۆشه‌یه - دینی (حوسه‌یناوا) که له ۴۷ پله و ۸ ده‌قیقه‌ی دریزی
 خۆره‌ه‌لاتی گرینویچ و ۳۵ پله و ۳۳ ده‌قیقه‌ی خۆراوای خەتی ئیستوادایه، به‌ناوه‌ندی ئەم
 دیکۆدانراوه.

۲- دیکۆی (ده‌وروبەر) له ۳۱ دئی پینکھاتوه، حەشیمه‌تی ۱۶۴۲۷ کەسه، زوبه‌ره‌که‌یشی
 ۴۸۰ ک.ی چوارگۆشه‌یه. دینی (صلواتاوا) که له ۴۷ پله و ۷ ده‌قیقه‌ی دریزی خۆره‌ه‌لاتی
 گرینویچ و ۳۵ پله و ۲۰ ده‌قیقه‌ی باکوری خەتی ئیستوادایه‌به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆدانراوه.
 ۳- دیکۆی (ئارینان) له ۱۸ دئی پینکھاتوه، حەشیمه‌تی ۷۰۷۵ کەسه و زوبه‌ره‌که‌یشی
 ۳۰۵ ک.ی چوارگۆشه‌یه، دینی (ئارینان) که له ۴۶ پله و ۳۲ ده‌قیقه‌ی دریزی خۆره‌ه‌لاتی
 گرینویچ و ۳۵ پله و ۷ ده‌قیقه‌ی پانی باکوری خەتی ئیستوادایه‌به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆدانراوه.
 ۴- دیکۆی (ئاویدەر) له ۱۸ دئی پینکھاتوه، حەشیمه‌تی ۸۵۷۷ کەسه، زوبه‌ره‌که‌یشی
 ۱۹۴/۵ ک.ی چوارگۆشه‌یه - دینی (حەسه‌ناوا) که له ۴۷ پله و ۸ ده‌قیقه‌ی دریزی خۆره‌ه‌لاتی
 گرینویچ و ۳۵ پله و ۳۳ ده‌قیقه‌ی باکوری خەتی ئیستوادایه، به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆدانراوه.
 ۵- دیکۆی (زاوه‌رۆ)ی خۆره‌ه‌لات له ۱۷ دئی پینکھاتوه و حەشیمه‌تی ۸۸۷۷ کەسه و
 زوبه‌ره‌که‌یشی ۲۶۳ ک.ی چوارگۆشه‌یه، دینی (تەوریهر) که له ۴۶ پله و ۴۹ ده‌قیقه‌ی
 خۆره‌ه‌لاتی گرینویچ و ۳۵ پله و ۱۰ ده‌قیقه‌ی خەتی ئیستوادایه‌به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆدانراوه.

ئاوه‌هوا

هه‌وای ئەم ناوچه سارده‌سیره، به‌لام هه‌وای (قه‌ساوخانه) و ده‌وروبه‌ری (چۆمی قشلاخ)
 نارانه، پله‌ی گه‌رما له‌هاوینا تا ۳۵ پله و سه‌رما له‌زستاندا تا ۴۰ پله‌ده‌ژوا، میزانی بارین به
 جوری ناوه‌ژاست له‌سألدا ۵۰ سانتی مېتره.

زمانی زگ ماکی خه‌لکی ئەم ناوچه کوردی سۆرانی‌یه، له بترئ شویندا زاراوی هه‌ورامیش بره‌وی هه‌یه، خه‌لکی کوردستان به تایبەت دانیشتوی ئەم شوینه، گشتیان موسلمانن، خاوه‌ن ئیمانن، په‌یزه‌وی بیرو بزوای قورئانن، شه‌قامی ژاستی (سوخته‌تی پیغه‌مبه‌ری مه‌زنیان گرتوه و به‌ری ناده‌ن، له‌ژچه و ریازی چوار یاری نه‌یی (ابوبکر و عمر و عثمان و علی) درودی خودایان له‌ سه‌رین، لاتاده‌ن، ژه‌سم و یاسای هه‌رچوار مه‌زه‌به‌یان پین باش و په‌سه‌نده، به‌لام مه‌زه‌به‌یی شافیعیان له‌ لاوه‌ک قه‌نده.

زن‌جیره‌کیوه‌کانی ناوچه‌ی سه‌

زن‌جیره‌کیوه‌ به‌رز و به‌ ته‌رزو گرنگه‌کانی لای باکوری خۆراوا و باشوری خۆراوای ناوچه‌ی سه‌ به‌م جوهره‌یه:

۱- کێوی ۲۵۵۰ گه‌زی ئاویده‌ری گه‌وره و ۲۳۶۰ گه‌زی ئاویده‌ری چکوله‌ له‌ نیوان شاری سه‌، نه‌وره، دادانه، عه‌مه‌هر بز، دایه.

۲- کێوه‌کانی شاسوار، وزمان، قله‌وند، ده‌ره‌وه‌زان، له‌ خۆره‌لات و باکور و خۆراوای دینی، گرماش دایه.

۳- کێوی ۲۴۴۰ گه‌زی (مراد انصار) له‌ نیوان کێوه‌کانی هه‌نگه‌ژال و قازان شکی‌ن دایه، گه‌رده‌نه‌ی پیچ پیچوو چه‌تون و به‌ناو بانگی (تاریز) لێره‌دا هه‌لکه‌وتوه، شه‌قامی مه‌ریوان - سه‌ن بیره‌دا ده‌زا، له‌ ژاستیدا ئەم کێوانه‌ به‌ کلکه‌ی ئاویده‌ر ده‌ژمێردین، که‌ به‌ره‌و باکوری خۆراوا کشاوه و پالی به‌ چل چه‌مه‌وه‌ داوه، تیره‌شانه‌کانی به‌ سنوری سورشتی نیوان سه‌ن و مه‌ریوان دانراوه.

۴- لوتکه‌ی ۲۶۵۳ گه‌زی هه‌شولی - کێوی سه‌د و سه‌ید - کێوی قه‌یدا، لوتکه‌ی ۲۵۶۶ گه‌زی نال سه‌خت - کێوی به‌زێه - کێوی گرد گه‌رۆل، له‌ نیوان دینکانی، پیران، که‌لاتی، فه‌تره‌ زه‌مین، نه‌ویه‌نگ، وه‌یسه‌ردایه.

۵- کێوی ۲۶۶۲ گه‌زی ته‌خته‌له‌ نیوان دینکانی ته‌خت، هه‌لوان دایه.

۶- لوتکه‌ی ۲۶۲۳ گه‌زی هه‌نجیرلی، لوتکه‌ی ۲۷۱۵ گه‌زی به‌رد، کێوی خوزه، له‌ نیوان دینکانی که‌رچۆ، هه‌ردو مه‌لیکشا، هه‌لوان و وه‌یسه‌ردایه.

۷- زن‌جیره‌کیوه‌کانی ۲۷۲۶ گه‌زی کوچک هه‌سار، له‌ نیوان، شیان و بیساران دایه.

- ۹- کئیوی (کوچک خزمل، لوتکه‌ی ۲۰۷۲ گزی له نیوان، ته‌وریوه‌رو، نه‌نده‌ر و ته‌کیه‌دایه. زنجیره‌کیوه‌کانی باکوری خوره‌لات و خوره‌لات و باشوری خوره‌لاتی سنه
- ۱- زنجیره‌کیوی چوارملان، له نیوان دینکانی هردوو (ماچکه)، و هردوو (تازاوا) دایه.
- ۲- کئیوی (سولتان) له نیوان دینکانی ماچکه سه‌ری و (ثالی پینک) دایه.
- ۳- کیوه‌کانی کوچک زه‌ش، نادر، سه‌وت نه‌ستییه، له نیوان دینکانی (گزر ده‌ره) و (خلجیان) دایه، ده‌که‌لی خلیجان له سدر لوتکه‌ی نه‌م کیوه‌چه‌قاوه.
- ۴- کئیوی ۲۵۵۰ گزی (یوسف‌سیا) و (شاخه‌چرمو) له نیوان دینکانی (باغچه‌مه‌ریه‌م) و (گزرده‌ره) و (ثالی پینک) دایه.
- ۵- کئیوی (قلوز) له نیوان دینکانی (مزره) و (کانی گولزار) دایه.
- ۶- زنجیره‌کیوی (کلودم) له نیوان دینکانی (ئاغ‌بلاغ)، (کانی گزار (تازاوا)، ده‌وله‌تاوای کورکوردایه.
- ۷- زنجیره‌کیوی ۲۶۶۶ گزی (گوژه) له نیوان دینکانی (گورگاوی) (چلیک) (هانیس) و (صلواتاوا) دایه، که چۆمی صلواتاوا، له‌م کیوه‌وه سه‌رچاوه ده‌گری.
- ۸- کئیوی ۲۷۲۸ گزی (خه‌سه‌رو کوژ) و کئیوی ۲۴۵۳ گزی (بناوا) له نیوان دینکانی (سه‌ره‌واله) (هندی بلاغ) (سوران) هردوو (گه‌زگه‌زاره) و (نه‌میراوا) و (هانیس) دایه.
- ۹- کئیوی ۲۴۶۰ گزی له نیوان دینکانی (چناران (ته‌جره)، (نه‌میراوا) (میان گوروه‌ران)، (نه‌ران) دایه.
- ۱۰- زنجیره‌کیوی به‌رزی ۲۸۳۶ گزی (سراج‌الدین)، کئیوی (کانی شیخ)، کئیوی ۲۲۰۴ گزی (پشت تاوای) له نیوان دینکانی (نه‌زان) (سمان) (نه‌شکه‌وتان) (گائیده‌ر) دایه.
- ۱۱- کئیوی ۲۶۶۲ گزی (معارف) کئیوی (نه‌ده‌رحه‌ق) کئیوی (پیره‌په‌ز) له نیوان دینکانی (کانی سوران) (هوانله) (مارنج) دایه.
- ۱۲- کئیوی ۲۲۱۶ گزی (ته‌ماکوچار) له نیوان دینکانی (ده‌ره‌باغ) (حه‌سه‌ناوا) (گراوا) (کانی سوران) (هوانله) دایه.

چومه کانی ناوچه سنه

١- چۆمی قشلاخ که له باشوری بهرزاییه کانی (کانی نیمه‌ژۆژ) بهره و باکور سه‌رچاوه ده‌گری، به‌ریز له خۆر هه‌لاتمه‌وه به‌ره و خۆراوا به‌م جوهره‌یه.

له کویستانی ٢٠٨٣ گه‌زی نیوان شیرکوژی سه‌ر، سولتاناوای ته‌مه‌بلی، یونسواو دیتته‌خوارێ و دیکانی (صیدان) و (هه‌مرۆله) به‌جی دیتلی و ئاوه‌کانی مه‌نسور بلاغی و (چهرمه‌له) له‌گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا، لقی تری که له خۆراوای کویستانی ٢١٦١ گه‌زی دینی (پشت ته‌نگ) سه‌رچاوه ده‌گری و دیکانی (که‌ژی که‌ران) و هه‌ردو (سیاسه‌ران) و (کیله‌سی) به‌جی دیتلی، له‌پشت (باینجقلو) هه‌وه له‌گه‌ل خۆی ده‌با و چۆمیلکه‌ی باینجقلوی دیتته‌سه‌رو ده‌زوا، دیسان ئاوی کویستانی (ئاغ‌بلاغی به‌رقه‌لا)، که به (صادقاوا) و (تازاوا یزن قران) و (باقلاوا) دا، تی‌ده‌په‌ژێ. له‌گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا، له‌باکوری (حوسه‌یناوا) ئاوی کویستانه‌کانی (که‌لۆزاوا) و (خزکه) یشی دیتته‌سه‌ر، چۆمی (حوسه‌یناوا) (چهمی شو‌ر) که له کویستانه‌کانی نیوان (خلیجان) و (ئالی پینه‌ک) که له حاست ده‌که‌لی (خلیجان) سه‌رچاوه ده‌گری و به‌ره و باکور، به‌نیوان دیکانی هه‌ردو (ماچکه) و جه‌وریلان دا، تی‌ده‌په‌ژێ، له حاست دینی (حوسه‌یناوا) له‌گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا، له‌م لای دینی (هه‌باساوا) له‌زاست و چه‌په‌وه، ئاوی دیکانی (سه‌ران میرزا) و (قه‌لا ته‌زه‌شکه) که به دیکانی (ته‌فتیله) و (دلوامه‌ده) و هه‌ردو (گزان) دا دیتته‌خوارێ، له‌گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا، ئاوی دیکانی هه‌ردو (تازاوا) که له کیوی (قه‌رگول) هه‌وه دیتته‌خوار، له‌گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا، له نیوان دیکانی (خه‌لیفه‌ ته‌رخان) و (ماموخ) چۆمیلکه‌ی (باینچۆ) که له کیوه‌کانی (حاجی بابا) و (شیخ مارف) و (سیدزه‌حمان) وه سه‌رچاوه ده‌گری و دیکانی (باینچۆ) و (بازی زباب) به‌جی دیتلی، له‌گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا و له لای دینی (عیسا ده‌ره) وه ده‌ژێته‌ناو (سه‌ددی قشلاخه‌وه)، پاش سه‌دی قشلاخ، به‌مه‌زرای دیکانی قلیان، نه‌نه‌له، ئاریز، نایی سه‌ر دا تی‌ده‌په‌ژێ و له حاست دینی قشلاخ چۆمی صلواتاوا یش له‌گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌زوا، جائه‌مجار له‌خوار شاری سنه‌وه چۆمی گریاشان، له‌گه‌ل خۆی ده‌با و به‌نیوان دیکانی (گریزه و قه‌زادیان) و (سه‌رنجیانه‌ی) خوارێ و (وشکه‌دۆل) و (چنو) و (چناره) دا تی‌ده‌په‌ژێ و، چۆمی (که‌رجۆ) که له به‌رزایی دینی گه‌رماش، سه‌رچاوه ده‌گری و به‌ره و دیکانی (که‌رجۆ) و هه‌ردو (مه‌لیکشا) و (کیلان) و (زیندان) و (که‌ره‌سی) و (کانی میشکان) و (گه‌نمان) دا دیتته‌خوارێ و له دینی (گه‌زته) تی‌ده‌په‌ژێ و له پشت دینی (دۆل باغ) ده‌ژێته‌ناو چه‌می قشلاخه‌وه، ته‌مجار ئاوی دیکانی

(سو) و (هادیاوا) له گه‌ل خۆی ده‌باو ده‌زوا، چۆمی (ده‌رویشان) که له پشت دینی (به‌رزوا) وه به دینکانی (ده‌رویشان) و (کانی قوربانی) و (ده‌رکوله‌دا، تن ده‌په‌ژئی و ده‌ژژیتته چۆمی قشلاخه‌وه، که می ده‌زوا و له نیوان دینکانی (بزلاته) و (ئه‌سکه‌ران) دا ده‌ژژیتته ناو چۆمی (گاوه‌رووه) که له مه‌ولا به (سیروان) ناوی ده‌برئی.

۲- (چۆمی گاورۆ) له کویستانی ۲۵۲۹ گه‌زی (کانی که‌وه) له باکوری دینکانی (حه‌یده‌راوا) و (نادراوا) و (کانی شاقولی) ناوچه‌ی کورد زمانی (ئه‌سه‌دئابادی) (هه‌مه‌دان) سه‌رچاوه ده‌گرئی، له نیوان دینکانی (ژوسته‌ماوا) و (ته‌ویلان خوارئی) و (چوارکانی) کۆ ده‌بیته‌وه، ئه‌مجار به‌ره‌و خۆراوا به‌ نیوان دینکانی (ته‌ختی‌شا) و (میوله) و (حوسه‌یناوا) دا ده‌زوا و ناوی دینکانی (دی بور) و (میوله‌ی دیتته سه‌ر و ده‌زوا، له‌ولای دینی (گوداریان) چۆمیلکه (هه‌زارخانی) که له کویستانی ۲۸۳۱ گه‌زی (لۆجال) سه‌رچاوه ده‌گرئی و به‌ دینکانی هه‌زارخانی، سه‌رئی و (دی‌خه‌زلی) و (چاقر) و (هه‌زارخانی خواریدا) دیتته خوارئی، له گه‌ل خۆی ده‌بالمه‌ دینی (تافریانج) تن ده‌په‌ژئی و ناوی کویستانی (که‌مه‌ر قوتب) که به‌ دینکانی (کرسوان) و (تازاوا) و (عه‌زه‌باوا) دا دیتته خوارئی، له گه‌ل خۆی ده‌با، له دینی (نوراوا) تن ده‌په‌ژئی و ناوی دینکانی (چوگان) و (حوسه‌یناوا) و (سولتاناوای) دیتته سه‌رو ده‌زوا، له نیوان دینکانی (شه‌ریفاوا) و (باوله) چۆمیلکه (ئاوباریکی) که له دینی (سه‌رسگار) هه‌وه سه‌رچاوه ده‌گرئی، به‌ دینکانی (دی‌نو) و (ئاوباریکی سه‌رئی) و (عه‌لیاوا) و (ئاو باریکی ناوه‌لاست) و (ئاوباریکی خوارئی) و (شه‌ریفاوا) دا تن ده‌په‌ژئی، له گه‌ل خۆی ده‌با و به‌ نیوان خان‌خالجان و (کاکازه‌مان) دا تن ده‌په‌ژئی، له‌وی ناوی کویستانی ۳۲۵۰ گه‌زی (بیر) و کویستانی ۲۸۲۲ گه‌زی (به‌رده‌سه‌ی)، که به‌ نیوان دینکانی (وه‌رمه‌قان) و (قه‌رمانفه‌رمای خوارانی) و (مه‌ی خوارانی سادات) (مه‌ی خوارانی محمدناغا) و (حاجیاوا) و (می خوارانی محمدصادق) و هه‌ردو (چه‌رمه‌له) و (یوسف جه‌رده) و (مه‌نسور عه‌ره‌ب) دا دیتته خوارئی، له گه‌ل خۆی ده‌با، به‌ نیوان دینکانی (خان جه‌مال) و (جه‌مال پدناهی) و (دی عه‌بیاس) و (قومام) و (حه‌سه‌ناوا) و (قه‌لاجوق) دا تن ده‌په‌ژئی، ئه‌مجار چۆمی (گرده‌کانه) که له به‌رزایی دینکانی (گرده‌کانی سه‌رئی) و کویزه‌کانی (چشمه‌کوره‌ی مه‌رزه‌بان، سه‌رچاوه ده‌گرئی و به‌ نیوان دینکانی (که‌له‌ک) و (گرده‌کانی سخوارئی) و (گوره‌جوله‌که) و (ئاشه‌جو) و (به‌غدادشا) و (چه‌رکه‌س)، هه‌روا به‌ خۆر هه‌لاتی دینکانی (مه‌یدان) و (چوارگا) و (فه‌یروزاوا) و (کوزه‌گه‌ران) و (قه‌لاجوق) دا دیتته خوارئی، له نیوان (سلیمان په‌نا) و (جوگه‌که‌ووی سه‌رئی) ده‌ژژیتته ناو گاوه‌روۆ و ده‌زوا، له نیوان دینکانی (خه‌لیفه) و (دی شیخ) دا، ناوی به‌رزایی دینی

(گورجی به بیان) و (ثیمام زاده احمد) که به نیوان دینکانی (پایزاوا) و (که‌ل‌که‌ل) و (مه‌یدان) و (کازماوا) و (سهراب سورناوا) و (حه‌سه‌نی) و (سورناوا) و (جو‌سان) دا دیتنه خوار، له گه‌ل خوی ده‌با و به نیوان دینکانی (چه‌مرچای) و (دوگول به‌نده) و (نوسره‌تاوا) دا ده‌زاوا، به‌را به‌ری (نوسره‌تاوا) له باشوریه‌وه، ناوی دینکانی (سه‌ید جه‌لال) و (شیرکو) که به ناو دینی (گل سبی) دا تی ده‌په‌زی، له گه‌ل خوی ده‌با و (عدلی ثیحسان) به‌جی دینلی، لیره‌دا (چومی زه‌ش) که له کیوی (صفاخانه) له پشت دینی (تله‌خستان) سه‌رچاوه ده‌گری و دینکانی (علیاوا) و (پشت دهر به‌ند) و (چوارملان) و (که‌نده سور) و (ئه‌لیاسان) و (کانی که‌وه) به‌جی دینلی، له گه‌ل خوی ده‌با و ده‌گاته دینی (تاگای سدری)، له‌م لاو لای دپوه، ناوی دینکانی (گورگین دهر) (چه‌فدهر) و (کولته‌په)، ه‌دروا ناوی (دینکانی نه‌ییاوا) و (کاکوی سدری) و (سدرایی شیخ حه‌سن) و (کاکوی خوار) و (گولته‌سوره) و (دینی خواداد) و (حه‌یدراوا)، ه‌دروا ناوی دینکانی (زاخدی سهر و خوار)، له گه‌ل خوی ده‌با و ده‌زاوا، (تاگای خوار) و (ورج) و (له‌مه‌ن باد) به‌جی دینلی، ناوی دینی (حاجی خان موراد) له گه‌ل خوی ده‌با و (سهرچهم) به‌جی دینلی، له‌م لای دینی (خه‌لیفه باپیر) ناوی دینکانی (دهره‌قه) و (که‌رگی) سه‌رو خوار و (نوسره‌تاوا) ی دیتنه سهر و ده‌زاوا، له حاست دینی (ته‌په‌ی سمایل) چومیلکه‌ی (باقراوا) ی دیتنه سهر و ده‌زاوا و دینکانی (شیخ زه‌ش) ه‌ردو (بان سه‌عید) به‌جی دینلی، له‌م لای (بداروله) ناوی (دهر به‌ندی که‌رماجان) له گه‌ل خوی ده‌با و ده‌زاوا، له حاست (صالحاوا) ناوی دینکانی (وزمانه) و (مه‌یدانه) ی دیتنه سهر، له نیوان (وشکه‌دهر) و (سیمین دهر) دا، ناوی وشکه‌دوئی دیتنه سهر، به نیوان دینکانی (تازاوا) (که‌نگره) دا تی ده‌په‌زی، له حاست دینی (یوسف ناوا) چومی (تایاوله) که له کویستانه‌کانی (ه‌زار ه‌زار) و (چمرگا) له پشت دینکانی (عه‌سراوا) و (کولته‌بار) و (ماسان) له باشوره‌وه به‌ره و باکور، سه‌رچاوه ده‌گری، دینکانی (نه‌جه‌فاوا) و (ناساوله) و (کانی له‌یلا) و (هه‌لتوشان) و (که‌چه‌له) و (وامسانه) به‌جی دینلی و ده‌ژزیتنه ناو گاورووه، تا تیره (گاوه‌ری) زنی خوراوی گرتبه‌به‌ر، له مه‌ولا به‌قراخی خوره‌لاتی شه‌قامی سنه، (کامیاران) به‌ره و باکور با ده‌خوا، دینکانی (گاوشان) و (عه‌باساوا) به‌جی دینلی، لیره‌دا، چومی (ئه‌میراوا) که له به‌رزایی دینکانی (مارنج)، (گائیدهر)، (ئه‌شکه‌وتان)، (قوزی دهر)، (مه‌یموناوا) و (غولاماوا) سه‌رچاوه ده‌گری و دینکانی (هواریان)، (احمداوا)، (کیله‌گولان)، (ئه‌میرناوا)، (موچش)، (په‌نیران)، (قورخ)، (کویک) و (مسجیداوا) به‌جی دینلی، له گه‌ل خوی ده‌با، له سن ری‌پانه‌ی (سنه) (کامیاران) (دی‌گولان) به‌ره و باکوره‌له شه‌قامی سنه ده‌په‌زیتنه‌وه، له‌ولای (برایساوا) وه ناوی (نشوری خوار) ی دیتنه سهر، دینکانی

(فهقی سلیمان) و (تازاوا) به‌جی دینلی، ناوی (دول کهرۆی) دیتته سهر و به نیوان دیکانی (عه‌لیاوا) و (قهران) دا ده‌زوا، له حاست دئی (به‌رده‌سپی).

(چۆمی نه‌زان) که چۆمی کاوه و چۆمی شینه‌ی‌شی پی ده‌وتری، له کوردستانی به‌ریزی ۲۸۳۶ گه‌زی (کانی شوخه‌ی پشت (نه‌زان) و به‌رزایی دیکانی (ته‌جهره) و (چناران) سهر چاوه ده‌گری و به نیوان دیکانی (نه‌زان) و (سمان) و (ده‌ره‌باغ) و (قه‌سریان) و (پوریان) و (مویینه) و (شینه) و (له‌نجاوا) و (شیلان) و (عه‌لیاوا) دا تی‌ده‌په‌زی، له نیوان دیکانی (ئه‌سکه‌ران) و (بزلا‌نه)، چۆمی قشلاخ له گه‌ل خۆی ده‌باو ده‌زوا و چۆمی (گلین‌ی) دیتته سهر، له‌مه‌ولا به (چۆمی سیروان) ناو ده‌بری و ده‌زوا، له‌ولای دئی (نزار) هوه ناوی دیکانی (نیه‌ر) و (ته‌نگی سهر)ی دیتته سهر و ده‌زوا، ناوی دیکانی (طا) و (پشاوا)یشی دیتته سهر، به نیوان دیکانی (پیرباغ) (سمویدهر)، (ئه‌نار له)، (سهر‌زیژ) (دژن) دا تی‌ده‌په‌زی، (گواز) و (تفین) به‌جی دینلی، لیره‌دا ناوه‌کانی (لۆن) و (شاهین) که له کیوی (۲۵۲۵ گه‌زی) زه‌زنه و به‌رزاییه‌کانی (که‌لاتی)، (لۆنی سادات) و (گاوانه) دیتته خوار و به دیکانی (چور‌سانه) و (زیویه) و (مه‌یسوری) دا تی‌ده‌په‌زی و له حاست دئی (تیله‌کو) به ناوچۆمی (ته‌نگی‌وهر) ده‌زوا، له قه‌راخ دئی (ته‌نگی‌وهر) ناوی باکوری لوتکه‌کانی ۳۱۶۹ و ۳۰۶۷ و ۲۳۰۲ گه‌زی کیوی به ناوبانگی (شاهۆ)ی دیتته سهر و، به باشوری دیکانی (بوژیده‌ر) و (په‌یکانی) و (زمان گریوه) دا تی‌ده‌په‌زی و له قه‌راخ دئی (پاله‌نگان) ده‌زۆیتته ناو (سیروانه‌وه) و به نیوان (دیوزه‌ناو) و (جولانده) و (ده‌له‌مه‌زر) و (کونج) و (ول) و (ده‌شتی قه‌لئی) و (زوم) و (ئه‌سپه‌زیژ) و (ژودبار) ده‌زوا و له نیوان (ئه‌سپه‌ریژ) و (نوین) و (عه‌بیاساوا) دا لقی خوراوی (سیروان) ده‌یی، له‌مه‌ولا ههر دو لقی سیروان به‌ره‌و باشور، داده‌په‌زی و ده‌زوا، که له چۆمی (گرده‌لانی) مه‌ریواندا، تاله سنور ده‌په‌زیته‌وه باسمان لی کردوه

ناوی خوار‌دنه‌وه‌ی شاری سنه له ده‌ورانی پیشودا زور به‌که‌م و کوزی، له کاریز و کانیاوان وه ده‌س ده‌هات. به‌لام ئیستا ناوی خوار‌دنه‌وه‌ی شاری سنه له سه‌د (گۆلی) قشلاخه‌وه دابین ده‌یی.

(چونیه‌تی سه‌ددی قشلاخ)

نهم گۆل (سه‌دده) که له (۱۵.ک.ی) باکوری شاری سنه‌دایه، له بهر ناوۀ ژۆی نیوان دینکانی ساروقامیش، ساتیله، قلیان، تیرگران، عیساده، مامۆخی سهر و خوار و چرند و له سه‌رچۆمی قشلاخ به‌ستراوه، دیواری نهم سه‌دده، له نیوان کیۆه‌کانی دینی: ساتیله و تیرگران‌دا، دازژێ راوه، (ساتیله) له ۴۶ پله و ۵۷ ده‌قیقه‌ی درێژی گرینویچ و ۳۵ پله و ۲۴ ده‌قیقه‌ی پانی خه‌تی نیستوادایه، (تیرگران) له ۴۷ پله و ۱ دقیقه‌ی درێژی گرینویچ و ۳۵ پله و ۲۵ ده‌قیقه‌ خه‌تی نیستوادایه.

مه‌به‌ست له دورست کردنی نهم سه‌دده:

۱- دابین کردنی ناوی خۆرادنه‌وه‌ی شاری سیسه‌ده‌هزار که‌سی سنه
 ۲- دابین کردنی ناوی کشت و کالی زه‌ویه‌کانی ده‌وروبهر، به‌لام تا ئیستا بۆ کشت و کالی به شیۆه‌ی ناو‌دیزی تازه‌که‌لکی ئی وه‌ر نه‌گیراوه.

۳- مه‌هاری ناوی چۆمه به‌ خیر و بیره‌کان، به‌رگری سیلاوی پایز و به‌هاران

۴- دابین کردنی هیزی کاره‌با (به‌لام به‌ داخه‌وه تا ئیستا بۆ کاره‌با که‌لکی ئی وه‌ر نه‌گیراوه.

۵- به‌دی هینانی ژوانگای سه‌ر سه‌وز و گه‌ش له ده‌وروبه‌ری شاری سنه.

۶- په‌روه‌رده‌ کردن و په‌رده‌دان به‌ ماسی؛ دابین کردنی (پروتوتین) ی پنی‌وسیت

کورت‌ه‌یی له تایبه‌ته‌کانی نهم سه‌دده:

۱- گشت ناوی که ده‌ژۆیته نهم سه‌دده‌وه ۲۲۴ میلیون گه‌زی چوار پالوو (موکه‌عه‌ب)ه

۲- ناوی که له سال‌دا قابیلی ته‌نزیمه ۱۰۵ میلیون گه‌زی چوار پالوه.

۳- نه‌وپه‌ژی درێژی سه‌دده که ۱۱/۵ کیلومیتره.

۴- کاتی ناو له لیوازه‌ی سه‌دده که‌وه سه‌رژێژ ده‌کا، (۲۸۰) میلیون گه‌زی چوار پالوو

(موکه‌عه‌ب) ناو ده‌گری.

۵- روبه‌ری ۹۳۴

۶- به‌رزی نهم سه‌دده ۹۰ گه‌زه.

۷- درێژی تاجی سه‌دده که ۳۰۰ گه‌زه^(۱).

نهم سه‌دده له پیش ئینقلاب‌دا ده‌ستی پنی‌کرا، به‌لام دوا‌ی ئینقلاب ته‌واوکرا، له حالی

حازردا ٦ جوړه ماسی له بنه مالهی که پور، بیجگه له ماسی خو مالی، تیدا ده زی.

شاری سنه: سلیمان خانی نارده لان، فدرمانره وای کوردستان کاتی شایه تی (شاصفی صفوی) له سالی (١٠٤٦.ک) پایته ختی فدرمانره وایی خوئی، له قه لای عاسته می حه سه ناوا گو یز او ه بو سنه و له سر ته پدی ناو شار، ناوه ندی حکومه تی نارده لانی داژژاند، نه ماسی سه ربه خوئی چه قاند.

تایبه ته جه جغرافیای کانی شاری سنه بدم جوړه یه:

١- دریزی له گرینو یچه وه ٤٧ پله یه

٢- پانی له خه تی ئیستوا وه ٣٥ پله و ١٩ ده قیقه می باکوری یه

٣- ٤٩٥ گه ز له تاران به رز تره

٤- له ٤ پله و ٤٤ ده قیقه می خو را وای تاران دایه، ته فاوه تی سه عاتی له گه ل تاران دا ١٨

ده قیقه و ٥٦ چرکه یه، کاتی تاران سه عاتی ١٢ بئ، سنه ساعتی ١١ و ٤١ ده قیقه و ٤ چرکه یه.

(زیگاو بان)

الف: له باکوره وه سنه تا دوژی یانه می دیواندره - بیچار (٩٠.ک) ه، له ویوه تا بیچار (٥٠.ک) ه، له ویوه تا دیواندره (٧.ک) ه، له دیواندره وه تا سه قز (٩٢.ک) ه، سنه تا بانه (٢٣٩.ک) ه
ب: له خو ره لاته وه به ره و تاران، گه رده می صلواتا و او ٥ تو نیلی ده بزی تا (دی گولان)، (٥١.ک) ه، له ویوه تا قوروه (٣٧.ک) ه، له قوروه تا (همه دان) (٩٠.ک) ه

ج: له باشوره وه گه رده نه می (مروری) ده بزی، تا کامیاران (٧٢.ک) ه، له ویوه تا کرماشان (٨٧.ک) ه

د: له خو را و او ه به ره و مریوان، گه رده می به ناوبانگی (تاریز) ده بزی، له حاست دی (تیرتیز) زیگانی، که به گه رده نه می (گازان) دا ده ژوا، به ره و باکور جیا ده بیسته وه، به لام ژاسته و ژاست شه قامی نه سللی به دی (نگل) و (سه و لاوا) دا ده ژوا و ده گاته مریوان، سنه تا مریوان (١٢٦.ک) ه

گه ره که کو نه کانی شاری سنه: گه ره کی جه و راوا، دو مه کان، سه رته پوله، قه لا چوالان، له باکوری خو راوا، گه ره که کانی ناوه قه لاقه تارچیان. له باشوری خو راوا، گه ره کی ناغازه مان،

جوله که کان، ندرمه‌نیه کان له باشوری خۆره‌ه‌لاتا، گه‌زه‌کی چوارباغ، پیرمحمد، له خۆره‌ه‌لات و باکوری خۆره‌ه‌لاتی شاردایه.

دیاره نیستا شاری سنه، زۆر گه‌وره‌بوه‌ته‌وه، له لای خۆراوا و باشوری خۆراوا تا داویتی کیزی میژویی و پر پیت و بهره‌که‌ت و زۆرجوان و دلفین و خه‌م زه‌وینی (ئاویدهر) چوه، دئی که میژی له باوش گرتوه، تا پادگانیش پدلی هه‌لخستوه، له لای باکور، گه‌زه‌کی فه‌یزاوا، تا پولیسی‌زا، گه‌یشتوه، له لای خۆره‌ه‌لاته‌وه تا هه‌باساوا و فدرجه‌زویشته، له لای باشوره‌وه تا سه‌ر چۆمی قشلاخ و نزیک (فرۆکه‌خانه) گه‌یشتوه.

کاره‌با: کاره‌بای شاری سنه، وه‌ک کاره‌بای گشت کوردستان له (مولدی کاره‌بای هه‌مه‌دان) و (سه‌ددی ندرمه‌سه‌وه) که‌لک و هه‌رده‌گرئی. چون هیچ شویتنکی کوردستان (مولدی کاره‌بای تیدا نیه).

شاری سنه له سالی (١٣٤٥)ی هه‌تاوی (١٥٠٦٦٤) که‌س، له سالی ١٣٥٥ هه‌تاوی (١٦٢٢٨٩) که‌س دانیشتی بوه. به‌لام به‌رابه‌ری سه‌رژوماری سالی ١٣٦٥ هه‌تاوی هه‌شیمه‌تی گه‌یشتوه‌ته (٢٠٣٩٧٥) که‌س.

خه‌لکی سنه وه‌ک خه‌لکی ده‌وربه‌ر په‌یژه‌وی ژیبازی زانای پایه‌به‌رز نیمام (محمدی شافیعێ)، به‌لام شاری سنه چند مالی جوله که و بزئی ندرمه‌نیشی تیدا یه.

ده‌سکردی پیاوان: نازک‌کاری وه‌ک ته‌خته‌نهرد و شتی تر، ده‌سکردی ژنان قالی و قالیچه‌ی تایبه‌تی سنه. ئەم شاره هه‌رچهند ناوه‌ندی پارێزگاری کوردستانه. به‌لام هیچ کارخانه‌یه‌کی گرنگی تیدانی یه. ئەم دوایی یه‌دا بزیار و ابوو کارخانه‌یه‌کی چیمه‌نتو (سیمان) له (دیوانده‌ره) له سه‌رچۆمی (قزل‌وه‌زان) دا به‌ری، به‌لام به‌چهند هۆیه‌کی ناوته‌نی له‌ویان گوێزاهه و به‌سردیانه ناوچه‌ی بیجار.

(کعبه الله) هه ولین مالی خواپه رستی له سهر عه رزا

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ^(۱) - هه ولین مالی که بو تاک په رستی و به کیه تی و داد، شاره زایی خه لک و زئی پیشاندانی ئاده می زاد، وه ک بزئی له زاناکان ده لین، له پیش ئاده ما دورست کراوه، فریشته یا جانی به ده ورا گه راوه^(۲) مالیکه له شاری پیروزی (مه ککه) و به مالی خودا ناسراوه، نه و ماله زور پیروز و به خیر و به که لکه، زه مزی به کیه تی و برابه تی خه لکه، پاشان هه زره تی ئاده م، درودی خوی لی بی هه موده م، به فرمانی خودای تاکی بی وینه، دور له نه مرو و سبه یئنی و دوینه، دیسان نه خسه ی مالی خوا (کعبه الله) ی کیشا، خه لکی بولای زاکیشا، مزگه وتی به سه نگر دانا، بو شه ژ له گه ل شه ی تانا، (کعبه الله) ی دورست کرد، شه ی تانی ده ر به ده ر کرد، چون (مالی خوا) به شکویه، تیشکی تیژ و کو کویه، له دور دل ده بزویننی، به دکاران ده تاریننی، پاشان به رز ته کاته وه، به ره و خویان ده باته وه، تاکاتی (شیش) و (ادریس)، نه م ماله هه ر ئاوا بو، به لام پاش طوفانی (نوح)، روژی له که ل ئاوا بو، سیلاوی ئاوا دای پو شی، نه تینی مانه جو شی، پاشان خودا وه ند ویستی، بنیزی خو شه ویستی، تا سهر له نوی مالی خوا، به بییری چاک و بزوا، بو خواپه رستی و نویزان، زامالیننی ده ردو ژان، دیسان ئاوا کاته وه، خه لکی زوی تی کاته وه، چون مزگه وتان گش کاتان، هه رجینی په رستی خوان، (وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا)^(۳) کزنوش هه ر بو خودایه، لادان له ری خه تایه، تو به نده و نه وه مه ولایه، که وا بو خو ت زامه نی، هاوه لی بو دا مه نی، بو فه رعانه و تن گانه، هه ر خوا، فریا زه سمانه. مزگه وت شوینی پاکانه، جینی بزوا و بییری جوانه، فی رگی ده رس و قورئانه، پاکه و زوانگی خویه، نزاله وی گبرایه - هو ی توانه وه ی تاوانه، شاهیدی به ننگانه. خودای گه وره له سهر زه وی (فدان آرام) ی ته و زات و (که لده. با بیلوم، بابل) ی کون و (هه ولیری) کوردستانی ئیستا که، هه زره تی ئیبراهیم به پیغه مبه ری هه ل ده بزویری، تا نه سپارده و فرمانی تاک په رستی خوی بی بسپیژی.

له م چه ر خه دا خه لکی ولات، بت په رست بون گش کات و سات، له زوی گو مرایسی و نه زانی، بتیان به خوی خوده زانی، بیان وابو له تن گانه، بت ده یان خاته فه رعانه. به لام ئیبراهیم

۱- سوره نی آل عمران گایه تی ۹۶

۲- تفسیر آلوسی ج ۱ و تاج الاصول ج ۱

۳- سوره فی اهلن ژایه تی (۱۸)

چرا بو، بو ژیبواران هه‌ل کرابو. ئیبراهیم ده‌چیته بتخانه، ده‌شکینتی بت دانه دانه، ده‌س له بستی گه‌وره نادا. تا له گومزایی یان لادا، کاتتی دیان بتان له‌تن، بئ ده‌س و ده‌سه‌لات وه‌ک په‌تن، ده‌لین بو‌ته کانمان شکاوه؟ له‌ عام شکومان زراوه، ئیبراهیم ده‌لئی وادیاره، بستی گه‌وره تاوانباره. نه‌وه‌ی ته‌وری له‌ سدرشانه، خاوه‌نی سوچ و تاوانه، ده‌لین خو‌ئنه‌وان نه‌زانن، بئ ده‌م و ده‌ست و زمانن، بئ ده‌سه‌لات و بئ وزه‌ن. له‌ سهرته‌هاتن به‌ گزه‌ن، ئیبراهیم ده‌فه‌رمی: *اَفْتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئاً وَ لَا يَضُرُّكُمْ. اَفِ لَكُمْ وَّلِيْمًا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ اَقْلًا تَعْقِلُونَ* (۱)

بئجگه له‌ خودای بئ وینه‌ی تاک، هه‌رچی هه‌یه تیکرا سه‌ریاک.

به‌نده و فه‌رمانبه‌ری خوایه، بئ خودا هه‌چیان له‌ ده‌س نایه، مانگ و روژ و نه‌ستیران، رام و فه‌رمانبه‌ری خوان، ئاده‌می هه‌رچی به‌ شکو بئ، عیلم و پاریزی وه‌ک کو بئ، ناگاته نه‌و مه‌قامه، یا نه‌و پله و مه‌زامه، که وه‌زه‌ن له‌ خه‌لکی لادا، یا ده‌سی شه‌یتنان با دا، مالیان له‌ قازانجان پزکا، یا خه‌مانیان له‌ دل ده‌رکا، بت که تاشرای خه‌لکه، که‌ی به‌ قازانج و به‌ که‌لکه، (نه‌مه‌رود) یش ئاده‌می زاده، ها‌کا مردن ده‌ستی با‌دا، که‌وابو هه‌ر خوایه باقی، نه‌وی دی نامینتی تا‌قی، ئیبراهیم خه‌قیان بئ ده‌لئی. وه‌ک روژ به‌یان له‌ که‌ل هه‌لئی. به‌لام نه‌وان حه‌ق نایسن، که‌رن، لالین، کو پرن، سیسن، ده‌لین خه‌لکینه هه‌ر اکهن، به‌ پشتیوانی خواکان واکهن، به‌ دژی ئیبراهیم زراوه‌ستن، مه‌نجه‌نیقی له‌ بو‌به‌ستن، به‌ گزی ئاور بی سو تینن، زیشه‌ی حه‌ق خوازی ده‌ریستن، به‌لام خودای بینای چاوان، ناگا به‌ ئاشکار و نیهان، ده‌لئی ئاور مه‌یسوتینه، وایش سارد به‌وه مه‌ی ته‌زینه.

(نه‌مه‌رود) له‌م و لاته‌ شابو، له‌ حاست حه‌ق چاوی نوسابو، ده‌یوت من خوام له‌ سه‌رزه‌وی، بئ جیاوازی به‌رزی و نه‌وی، ئیبراهیم فه‌رستاده‌ی خوایه، مو‌عجیزه‌ی گه‌وره‌ی له‌ لایه، (نه‌مه‌رود) به‌ نه‌رمی ده‌دوینتی، به‌لکو به‌ خوا تیمان بئینتی، ده‌لئی (نه‌مه‌رود)، خوا بناسه، هه‌ر زیگای خوایه سه‌ر راسه، گوئی له‌ فه‌رمانی حه‌ق گره، زوو له‌ ستم ده‌س هه‌ل گره، ورد ورد به‌ خو‌تا بزوانه، خو‌ت به‌ خوداوه‌ند مه‌زانه، نه‌تویش هه‌ر ئاده‌می زادی، کاتتی خه‌مبار ساتی شادی، هه‌ر خودای بئ وینه‌ خودایه، بئ خودا هه‌چت له‌ ده‌س نایه، (نه‌مه‌رود) ده‌لئی خوا کامه‌یه؟ ناگای له‌ واته‌ی خامه‌یه؟ ئیبراهیم ده‌لئی: *خوای من گیانان ده‌دا و گیان ده‌ستینتی، به‌نده به‌ نه‌رمی ده‌دوینتی.* (نه‌مه‌رود) ده‌لئی: *منیش وامه، له‌ زوی گه‌وجی نه‌و نه‌فامه، ده‌نیری دو (به‌ندی) دینن، سه‌ری یه‌ کیان ده‌په‌زینن، نه‌وی تریان ئازاد ده‌کا، به‌ گومانی خوایش هه‌ر واده‌کا، ئیبراهیم ده‌لئی: خوای من له‌ خو‌ر هه‌لاته‌وه، نه‌و روژه‌ی تیشک ته‌داته‌وه، ده‌ی بزوینتی و هه‌لئی دینتی، نه‌تویش وه‌ره*

خۆت بنوینه، لای روژاوا خۆر هه‌ل بینه، پاش ئەم و تاره ناوداره، (نەمرود) نای مینێ هێچ چاره
 قَبِيَّتِ الَّذِي كَفَرَ^(١) سەری سوژه و زه‌لیل و مات: که‌وته سەر ژنی هات و نه‌هات

(کوچی هه‌زهره‌تی ئیبراهیم)

قَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَى رَبِّي سَيَدِينُنِي^(٢) پاش ئەم ژوداوانه، هه‌زهره‌تی ئیبراهیم دڵ هه‌ل که‌نه‌ی
 ناو خزمه‌کانی ده‌بین، به‌ره‌و شاری (ناور)^(٣) که‌لدانی ژنی ده‌که‌وه‌ی، پاشان له‌وی‌وه ده‌چینه
 (حاران) پاشان له‌ویش کوچ ده‌کا و له‌گه‌ل (ساره) ی خیزانی و هه‌زهره‌تی (لوط) ی برازای به‌ره‌و
 (فلسطین) ژنی ده‌که‌وه‌ی، پاش ماوه‌یی هه‌زهره‌تی (ئیبراهیم) له‌ هه‌زهره‌تی (لوط) ی برازای جیا
 ده‌بینه‌وه، (لوط) به‌ره‌و شاره‌کانی (ساروم) و (عاموره) له‌ (ئه‌رده‌ن) ژنی ده‌که‌وه‌ی، هه‌زهره‌تی
 ئیبراهیمیش به‌ره‌و ولاتی (مصر) سه‌رده‌که‌وه‌ی، کاتێ ده‌گاته ولاتی (مصر) هه‌وایی پێ ده‌دری،
 که‌ شایه‌کی به‌دکاری ستمکاری لێ به‌^(٤)، ئه‌وه‌ی خودا نه‌ی لێ کردوه واده‌کا، به‌زۆر ژنی
 می‌دار داگیر ده‌کا، له‌م کاته‌دا (ساره) ی خیزانی (هه‌زهره‌تی ئیبراهیم) کراسی لای دژی بو، له
 سنوری (هه‌فتا) سالی تی به‌دزیو، به‌لام هه‌شتا موژده‌ی ئیسحاقی پێ نه‌دراو، به‌و حاله‌یش له
 جوانی دا تاکه، وه‌ک روژی ئاسمانه. پاکه، له‌ به‌ر ئەمه هه‌زهره‌تی ئیبراهیم ده‌لی: ئه‌گه‌ر ئه‌و
 ستمکاره‌ بزانی تو‌خواوه‌نی می‌ردی، داگیرت ده‌کا به‌ نام‌مردی، جا چاک وایه‌ بلێی، ئینه‌ خو‌شک
 و براین، چونکه‌ بۆ دین هه‌ر دو چراین، به‌م جوژه، کاتێ پاده‌ئینه‌ خاکی (مصر) مه‌رزه‌بانان هه‌وآل
 ده‌به‌ن بۆ (شا) و پیتی ده‌لێن، (ژنی) هاتوه‌ته‌ ولاتی تۆوه، نه‌ پەری نه‌ ئاده‌می نه‌ی کردوه به‌ بۆوه،
 به‌ تو نه‌ پێ لایه‌ق به‌ که‌س نی‌یه، شا ده‌نێژی و (ساره) خاتونی له‌ لاهازر ده‌کری، شا
 ده‌بینی که‌ ساره‌ خاتون، له‌ عه‌یب و عاران به‌ری یه، به‌ جوانی ده‌یان به‌ری یه، پاشان هه‌زهره‌تی
 ئیبراهیم، به‌ فه‌رمانی خودای عه‌لیم، په‌نا ده‌باته‌ به‌ر نوێژان، تالێ لادا ده‌رد و ژان، کاتێ (شا)
 (ساره) خاتون ده‌بینی، خۆی بۆ راگیر ناکری، له‌ هه‌یوه‌ تاهاکا به‌ری، (شا) ده‌ستی خه‌یاتی بۆ
 درێژه‌ ده‌کا، به‌لام خودا له‌ بنا ده‌ستی وشک ده‌کا، پاش دیتنی ئەم حاله، (شا) ده‌که‌وینه‌ پارانه‌وه‌ و
 لاله، ده‌لی له‌ خودات بیاری‌وه ده‌سم چایی، چیت ده‌وی فه‌رمان ده‌دم وایی، (ساره) خاتون له‌

١- سوره‌تی البقره ٢٥٨

٢- سوره‌تی الصافات ٩٩

٣- ناو شاری بوه له‌ هه‌راخی خۆراوای چومی ئورات

٤- شایه‌ ناوی (الهکسوس) بوه

خودای ده‌پازیته‌وه، خودا ده‌ستی (شا) وه‌ک خوئی لئی ده‌کاته‌وه، به‌لام دیسان (شا) دزه‌ی بو ده‌کا، خودای گه‌وره و پاریزه‌ریش له هه‌وه‌لی خرابتر لئی ده‌کا، (شا) ده‌لی (ژنه‌که) له خوداتم بو بیازیره‌وه، سویندم به خودات ئیتر وه‌زنت هین ناگه‌یینم، له‌وه زیاتر زه‌نگی به‌د ناویم نازرینم، (ساره) خاتون له خودا ده‌پازیته‌وه، شا ده‌ستی چا ده‌بیته‌وه، (شا) ده‌نیتری به‌دوی نه‌وه که‌سه‌ی که (ساره) خاتونی بو هیناوه، پتی ده‌لی یا خوا به‌خیر نه‌چیته دواوه، تو ئینسانت بو نه‌هیناوم، به‌لکو شه‌یتانیکت لئی هان داوم، بزۆ له ولاتی (مصری) ده‌رکه، هاجه‌ره‌ی که‌نیزیشمی پیشکه‌ش که، ساره خاتون پاشان به (هاجره) وه ده‌گه‌زیته‌وه بو‌لای حه‌زره‌تی ئیبراهیم، حه‌زره‌تی ئیبراهیم ده‌لی هه‌وال چی‌یه؟ (ساره) خاتون ده‌لی خودا له سه‌ری کرده‌وه، ده‌ستی نه‌و تاوانباره‌ی لئی دور خسته‌وه، نه‌و کلفه‌ته‌شی پیدام. تا بزۆینه‌وه بو فدان آرام^(۱). پاشان حه‌زره‌تی ئیبراهیم هاجه‌ره ماره ده‌بزی، خودا له هاجه‌ره حه‌زره‌تی (ئیسماعیلی) هین ده‌دا، هینشتا (ئیسماعیل) به‌ر مه‌مکانه‌ ده‌ین، له‌گه‌ل هاجه‌ره‌ی دایکیدا هه‌لیان ده‌گری، به‌ره‌وه سه‌رزه‌وی (حجاز) ده‌روا و له شوینی ئیستا که‌ی ناوی (زمزه‌م) دایان ده‌نی، هه‌مانه‌یکی نان و مه‌شکوله‌یی ناویان بو داده‌نی و به‌جی‌یان دیلی، دیاره له‌م کاته‌دا (مه‌ککه) نه‌که‌سیکی تیدا ژیاوه و نه‌ئاویکی لئی بوه، (هاجره) هاواری لئی ده‌کا و ده‌لی له‌م شوینه‌ چو‌ل و هین ناوه و ناوه‌دانیه‌دا بو به‌جیمان دیلی؟ مه‌گه‌ر خوافه‌رمانی داوه؟ حه‌زره‌تی ئیبراهیم ده‌فه‌رمی: به‌لی خوا فه‌رمانی وایه، که‌ ئیوه به‌جی بیلم له‌م سارایه، هاجه‌ره ده‌لی: به‌م جو‌ره خوانایه‌لی تیدا بچین، پاش نه‌وه حه‌زره‌تی ئیبراهیم لیان گوم ده‌ین، له‌ لای (الثنیه) زوده کاته (به‌یتوللا) و ده‌لی:

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ النَّخْرِ الْمَحْرَمِ. رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، فَاجْعَلْ أَفْتِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ^(۲) خواجه بزۆ له‌ مناله کانی خو‌م له‌ لای ماله به‌رزو به‌شکو‌که‌ت، له‌ ده‌ره‌ی قاقری (مه‌ککه) دا‌نیشته‌جی کرده‌وه، خواجه تا‌کو سه‌ری فه‌رمانبه‌ری له‌ سه‌رخاکی به‌نده‌گیت دا‌بنین و به‌ره‌وه نه‌وماله‌ نو‌یزو بخو‌نین، (خوا‌یه) به‌ دلا‌وایی خو‌ت دلی خه‌لکی، (کومه‌ل کومه‌ل) به‌ره‌وه نه‌وان، بو‌ته‌وافی ماله‌ که‌ت زا‌کیشه، هه‌ر به‌و جو‌ره له‌ به‌ره‌م و به‌ره‌که‌تی نه‌وماله، بزۆ و رو‌زیان بو‌بنیره، تا سو‌پاست بزۆمیرن، هاجه‌ره‌ی دایکی حه‌زره‌تی ئیسماعیل تا نه‌وکاته‌ی ناوی مه‌شکوله‌که‌ی ته‌واو ده‌بن، تا‌قه‌ت دینن و مه‌مکی ئیسماعیلی کو‌زی خو‌شه‌ویستی ده‌دا، به‌ پشتیوانی به‌دی هینه‌ری ئولفه‌ت پی‌ده‌ر،

۱- مسلم و بخاری و قصص الانبیاء، عبدالوهاب نجار

۲- سوره‌تی ئیبراهیم ۸ یه‌نی ۲۷

زۆزانی ته‌نیایی ده‌باته‌ سەر، پاش ته‌وه‌ ناوی مشکۆله‌ ته‌واو ده‌ی، تونیه‌تی زۆری بو‌دین، برسیه‌ تیش‌ تا‌قه‌تی لی‌ ده‌ستین، مەمکی شیري تیندا‌ نامین، ئیسماعیل له‌ تونیه‌ تیدا‌ خو‌ی ده‌ تلینیتته‌وه‌، له‌ حه‌یبه‌ تا‌ هاجره‌ نازانی زۆزه‌ یا‌ شه‌وه‌، کاتی بیدارییه‌ یا‌ شه‌وه‌، به‌م‌ شانه‌ و‌ شاندا‌ خو‌ی باده‌دا، به‌ره‌ و‌ خودا‌ هه‌زاده‌کا، به‌لکو‌ بگا‌ فریاد‌ ره‌سی، په‌ری فریشته‌ یا‌ که‌سی، ده‌چیته‌ سه‌رکیۆی (صفا) و‌ ده‌زوانی، هومید به‌ خودا‌ بزانی، که‌سی دیاره‌، کاتی که‌سینکی به‌رچاوانانی، ته‌نانه‌ت جریوه‌ی په‌له‌وه‌ریش‌ نایی، له‌ (صفا) داده‌ په‌زی، به‌ره‌و (مروه) ده‌ که‌ویته‌ زی، ماوه‌نی داوینی هه‌ل ده‌کا، بو‌رزگاری هه‌زا‌ ده‌کا، تا‌ ده‌ گاته‌ سه‌ر کیۆی (مروه)، له‌وی ایستی ده‌گری، زاده‌و‌یستی و‌ ده‌زوانی، بزانی که‌سی دیاره‌ بیدوین، تنوکی ناوی پین بگه‌ینی، (حه‌و) جار به‌ تاو، به‌ینی (صفا) و‌ (مروه) ده‌بزی، حه‌و ته‌مین جار له‌ سه‌ر (مه‌زه) قه‌رار ده‌گری، ده‌نگی ده‌بیس له‌ خواوه‌، له‌ سه‌ر (مروه) زاوه‌ستاوه‌، به‌ خو‌ی ده‌لی پین ده‌نگ به‌، به‌ره‌م شیرین وه‌ک هه‌نگ به‌، دیسان گوی ده‌گریته‌وه‌، ده‌نگه‌ که‌ ده‌بیسیتته‌وه‌، ده‌لی فریشته‌ی خوا‌ فریا‌که‌وه‌، به‌لینی خوایه‌ و‌ مه‌سه‌روه‌، تماشا‌ ده‌کا (جویره‌ئیلی) ئه‌مین فرستاده‌ی خوا‌بو‌ سه‌ر زه‌وین، به‌ بال، به‌ پا‌ دای له‌ زه‌وی، خه‌م و‌ په‌زاره‌ی کردنه‌وی ناو هه‌ل قولی خیرا‌ به‌ گوز، (زه‌مه‌م) به‌ قه‌له‌زو به‌ خوز، هاجه‌ره‌ کاتی چاوی که‌وت به‌ ناو، هه‌زای کردی به‌ گوز و‌ به‌ تاو، به‌ هه‌ر دو‌ ده‌ست ده‌وری ناوه‌ که‌ی هه‌ل ده‌داوه‌، تا‌ نه‌زاو به‌ گه‌زیتته‌ دواوه‌، به‌ مست و‌ لا‌گویل به‌ ده‌ست و‌ برد، له‌ ناو، مه‌شکۆله‌ی پزده‌ کرد.

په‌غه‌مه‌ر (ص) ده‌قه‌رمی: بارانی زه‌حم و‌ به‌زه‌یی خوا‌ به‌ سه‌ر دایکی ئیسماعیل دا‌ بیاری، ته‌ گه‌ر ناوی له‌ زه‌مه‌م هه‌ل نه‌ گو‌زایه‌، مه‌شکۆله‌ که‌ی له‌ ناو پز نه‌ کردایه‌، ده‌وری ناوه‌ که‌ی خز هه‌ل نه‌دایه‌، ئیستا‌ ناوی (زه‌مه‌م) کانیاوینکی زه‌وان ده‌بو، تا‌ دنیا دنیا به‌ جاری ده‌بو، کاتی خوا‌ نه‌م ناوه‌ی بو‌ هه‌لقولان، که‌شاوه‌ گول له‌ سه‌رچلان، حه‌زه‌تی (جویره‌ئیل) پینی ده‌لی ترست نه‌ی، مالی خوا‌ له‌م شوینته‌دا‌ ناوا‌ ده‌ی، هه‌ر نه‌م کۆزه‌ له‌ گه‌ل باوکی سه‌ر له‌نوی دای ده‌نینه‌وه‌، بو‌ تاک په‌رستی ده‌ی زازیننه‌وه‌، ئیوه‌یش‌ خاو و‌ خیزانی نه‌م ماله‌ن، دوور له‌ تیش و‌ ره‌نج و‌ ناله‌ن، ئیتر خوا‌ له‌ گه‌لتانایه‌ و‌ ده‌تان پاریزی، له‌و‌ کاته‌دا‌ (که‌به‌الله) ته‌ په‌ خاکینکی به‌رز بوه‌، که‌ له‌ زاست و‌ چه‌پ شوینی هیزشی سیلاو بوه‌، ماوه‌نی (هاجره‌) به‌م‌ حاله‌ زای ده‌بو‌زی، چون‌ خوا‌ی پاریزه‌ره‌، هیچ شتی پینی ناو‌یری، له‌ باتی نان و‌ ناو هه‌ر ناوی (زه‌مه‌می) به‌سه‌، له‌ چی ده‌ترسی نه‌و‌ که‌سه‌ی خودای که‌سه‌؟

پاشان خیلێ (جوهروم) ی هه‌زه‌ب زمان، چه‌ند (مه‌ل) ده‌بین له‌ سه‌ران، ده‌لین بیتو‌ نه‌ی

لهو بالئدانه له سدر ئاوده گهزان، هه چهند تا ئیستا ئیمه ئاویکمان لهم دره‌ی (مه ککه) دا نه دیوه، پاشان دو کسه ده نیرن، ده گه زینه وه و هه وائی ئاویان بو دینن، خێلی (جورهوم) کاتی دینه سدر ئاوی (زه م زه م)، ده بینن دایکی هه زه ته ئیسماعیل (هاجهره) له سدر ئاوه که یه، ده ئین ئیجازه ده ده‌ی له لای تو له ده وری ئه م ئاوه نیشه جی بین؟ (هاجهره) ده فه رمی: به ئی ئیجازه م هه ده، به لام ئاوه که ملکی منه و بیجگه له خوار دنه وه، مافتان به سدر ئاوه که وه نه بین، و تیان قبولمانه، پاشان به خاوو خیزانیانه وه، دین و له ده وری ئاوی (زه م - زه م) به نه‌ی ئی ده خه ن، (هاجهره) خاتون ئولفه تیان بیوه ده به ستی، به ره به ره (ئیسماعیلی)، کوژی گه و ره ده بین و له سدر پای زاده و یستی، له لای خێلی (جورهوم) فیزی زمانی عه زه بی ده بین، چون وه ک باسکرا هه زه ته ئی ئیبراهیم له ناو گه لیکی بنه چه کوردا هه لکو توه، به لام به فه رمانی خودا به ره و (مبصر) و (فهلستین) و (حجاز) زینکه و توه، هه زه ته ئیبراهیم لهم ماوه دا جار و بار - مانگی یه کجار - به سواری (بورات) له شامه وه ده چو بو شوینی به یتوللا و سه ری ده دان^(۱) فَلَئِمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيُ، کاتی ئیسماعیل چوه زیزی پیاوان، شان به شانی بایی بی و چان، زینگی تاک په رستیان ده گه ته به ر، به نه ر دیوانی مرو قایه تیدا ده چونه سدر، بایی زوی ته ده کا و ده ئی: يَا بَنِيَّ اِنِّي اَرَى فِي الْمَنَامِ اَنِّي اَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى. ئه‌ی کوژی خوشه و یستم، نوری چاوانم، له خه و فه رمانم پیدراوه، به ت که مه قوربانی، تماشا که و بیر که وه، بو زه زای خودا مه سه ره وه، بزوانه و لیکیده وه، ئیسماعیل ده ئی: يَا اَبَتِ اَفْعَلْ مَا تُوْمَرُ سَتَجِدُنِي اِنْ شَاءَ اللهُ مِنَ الصَّابِرِينَ^(۲) ئه‌ی خوشه و یستم، باوه، فه رمانت له سدر چاوه، چونت فه رمان پیدراوه، به زینه وه به ره و مه گه زه دواوه، به ویستی خودا له به ر فه رمانی خودا زاده و یستم، به گیان به دل به چاو، به هه ستم، هه زه ته ئیبراهیم له خوشیدا ناسه روی به ره و (مینا) زئی ده که وی، (ئیسماعیلی) کوژی ده زوا شان به شانی، تا له وی به فه رمانی خودا بی به قوربانی، شه یتان له داخا ها کا به ری، که ناتوانی زئی یان ئی به گری، شه یتان ها کا له داخا، شه ق به ری و به جی به ناخا، تیشکی خوا په رستیان ئه وه نده تیژ و به تین و تاوه، که شه یتان له حاستی کز و داماره، به لام شه یتان شه یتانه، که‌ی ده س به ر داری باشانه؟ کاری هه ر دنه و نازاوه یه تا ده مرئ، به م جو ره له سی شوین دا زئی به هه زه ته ئیبراهیم (د) ده گری، تا به قیل، ده ستی بادا، وه ک ئاده م له زئی لادا، به لام خه لیلی خودای زه حمان، ده س به جی به حه و به ر دانه، شه یتانی له وی تاران، له و کاته وه زه جمی شه یتان، فه رزه له سدر گشت حاجیان، کاتی

۱- تفسیری ابن کثیر و تاج الامول

۲- سوره‌ی الصافات، آیتانی ۳ - ۲ - ۱

باب و کوز پیکه وه، بۆ به نده گی خوا له زیکه وه، گهردن کهچی نه مری خودان، تا بۆ خودا فیدا کهن گیان، به جوت ناوی خودا دینن، تا نه مری خودا به جی بینن، ته ویلی ئیسماعیل له سهر خاکه، ته سلیم به نه مری خودای تاکه، له و ساته ی وای ئیبراهیم دینن له دواوه چه قوی به ملا بینن، خوای به زحم و به زهیی، ئیبراهیم تاوا ده دویینن که خه وه کت به راست گیزی و له نازمون ده رها تی، له سهرهاتی و به خیرهاتی

به م شیوه حه زره تی ئیسماعیل، له ناو خیللی عه ره بی (جورهوم) دا گه وه ده بی، کاتن نه م خیلله جوامیژی و لاوی و پیکه و تویی نه ویان بۆ ده ره ده که وی، که شه و زۆز له تیکۆشان بۆ کاری چاک و مرو فایه تی ناسره وی، کچیکی خویانی به ناوی (عماره) ی کچی (سعدی) ئی ماره ده بۆن، له م کاته دا (هاجهره) ی دایکی له تهمه نی نه ود ساله بی دا کۆچی دوا بی ده کا و له گوشه ی باکوری مالی (کعبه) ده نیژی، که ئیستا به (ججر) ی حه زره تی ئیسماعیل ناو ده بری و پلوسکی زه حه تی به سهردا ده زژی، پاش نه وه حه زره تی حاجهره کۆچی دوا بی ده کا، حه زره تی ئیبراهیم دیسان له شامه وه دی بۆ سهردانیان، له (عماره) ی ژنی ئیسماعیل، پرسیار ئیسماعیل ده کا، (عماره) ده لی خاله، هه ره پرسه ژیانمان چهند تاله، حه زره تی ئیبراهیم ده لی نه گه ره ئیسماعیل هاته وه، سلیمی بگه یه نه و بلن با گریزه نه ی درگا که ی بگوری، کاتن حه زره تی ئیسماعیل دینه وه، به بۆنی خوشی خوشه ویستی خودا له خۆدینته وه، ده لی ژنه که خیره، که سی نه مرو هاتوه ته ئیره، (عماره) ده لی: به لی پیره پیاوینکی نورانی، هاتوه سهردانمان به یانی، له تو و له ژیانمانی پرسی، منیش وتم ژیانمان زۆر تاله، مردن خوشتره له و حاله، هه روا سلای ده گه یاندی و ده یوت: پیت بلیم، گریزه نه ی درگا که ت بگوری، ئیسماعیل ده لی نه و پیاوه باو کم بوه، که نه مری به من فه رموه، تا ته لاقه ت به دم و لیت جیا بیه وه، به خوشی بۆ مالی باوکت بنیره وه، پاشان (عماره) ته لاق ده دا و ژنیکی تر هه ره له خیللی (جورهوم)، به ناوی عاتکه (بشامه - سلمه) ی کچی مَهْلَهْل ماره ده بری، دوا ی ماوه بی دیسان حه زره تی ئیبراهیم (د) بۆ سهردانیان دینه وه، زیکه وت واده بی، ئیسماعیل (د) له مال نایی، له (عاتکه) ده پرسن ئیسماعیل له کو ی یه؟ ده لی به ناوی خودا نه سره وتوه، بۆ وه ده س هینانی زۆزی ده رکه وتوه، ده فه رمی ژیانتان چۆنه؟ عاتکه ده لی: شوکور و سوپاس بۆ خودای به دی هینهر، زۆر به خوشی ژیان ده به یه سهر، له خواره نه مانی و خواره نه ویان پرسیار ده کا، عاتکه: ده لی: خواره نه نیمان گوشته و خواره نه وه مان تاوه، به زه حمی خوا حال و بالمان ته واوه، حه زره تی ئیبراهیم دوعای به رکه تیان بۆ ده کا، به دوعای حه زره تی ئیبراهیم له خواوه، له (مه که که) دا نه بی که س به گوشت و

تاوی تهنیا نه ژیاوه، لهو کاته دا له (مه ککه) دانه و یله نه بوه، نه گهر بیوایه دوعای تهویشی بو ده کردن. (عاتکه) نهم پیره نورانی یه به خیزدینن، به گفت و لغتی شیرینی میوانی ده کا و دهی دوینن، به لام خوشه ویستی خودا تهنیا سهری لهوئی ده شوا، میوانیه کهی قبول ناکا و ده ژوا، کاتی لاویشنن به (عاتکه) ده لن: کاتی ئیسماعیل هاته وه، سلامی بگه یه نه و پئی بلن: باگریزه نهی درگاکه ی قایم ژا بگری، چون هوی ته بایی ماله و ژهنگی خه مان له دل ده سرئ، پاشان وه ک پیوا باشان، به سلامه تی ده گهر یته وه بو شام، کاتی ئیسماعیل ده گهر یته وه به بونی خوشه ویستی خودا ده سه سینه وه، ده لنی که سن هاتوه ته نهم ماله: (عاتکه) ده لن: به لن پیره پیوا یکی نورانی بهو حاله، سلام و سفارشه که ی بو دگریته وه، ئیسماعیل له خوی ده بیته وه و ده لن، نهو پیواه باو کم بوه، مه بهستی له گریزه نه، توی، عه زیم، نه مری پی فدر موم که بت پاریم، دوا ی ماویسی: دیسان گه وری خوشه ویستان، حه زردتی ئیبراهیم (د) له شامه وه، بو دیتی ئیسماعیل (د) ده گهر یته وه، نهم چاره، به خت، یاره، حه زردتی ئیسماعیل ته یاره، له ژیر داریکی گه وره له نزیک (زه مزه م) تیران دا ده بژئ، تا ژاوی پیو بکا و نه چیری پی بگری، کاتی چاوی به باوکی ده که وی، له خوشی اندا ناسره وی، به ره و پیری ده چن و به هه مو هه ست و تهوینی هه ست له ملانی ده بی، یه کترین ماچ ده کهن و پینک شاد ده بنه وه، به خوشی به ره و مائل ده ژۆنه وه، حه زره تی ئیبراهیم ده لن: ئیسماعیل، کوژی ژیرم، خواناسی به ژا و ته گیرم، خودای گه وره ی پی وینه، فه رمانی پی داوم که پیت بیژم، له ویدا (ناماژه به ته په یه کی نزیک له خویان ده کا) بناغهی مالی (بو خوا په رستی) دا برژیم، نایا یار مه تیم نه ده ی؟ ئیسماعیل ده لن: با به گیان، به دل و به گیان، یار مه تیت نه دم، به هه ست به ده ست به دم، سوینا به خودا ده خوم، تا ماوم به ریباژ تاده رۆم، به م جوړه نهم دو گه وره پیواه تاره ق ده ریژن، به دهستی خویان بناغهی مالی خودا داده ریژن، ئیسماعیل له کیو به ردی به شان بو ده هینا، ژیکسی ده کرد و ده پیدا به ده س حه زره تی ئیبراهیمه وه، بایشی دیواری (کعبه) ی پی داده نا، وه ک خودای گه وره ده فه رمی: **وَإِذْ رَفَعْنَا لَهُمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ^(۱)** له م کاته دا که چوار دیواری به یو آلا به دهستی نهم پیغه مبه ره (د) به رز ده بوه وه، تیشکی به تینی کرده وه یان به ره و خودا سه رده که و ته وه، چین به چین نهم دوعایان ده خوینده وه: **رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ^(۲)**

خوایه نهم کاره مان لن قبول که و نهم دیاری یه مان لن وه بگریه، ژهنگی سوچ و

۱- سوره تی البقره ۱۳۷ -

۲- سوره تی البقره ۱۳۸ -

تاوانیشمان، له لاپه‌زه‌ی دلان بسزه، هه‌رتوژنه‌وای نزایانی، ناگا به هه‌مو کرده‌وه و کارانی، له‌م کاته‌دا ئیسماعیل (د) به‌ردینکی گه‌وره‌ی بو‌دینتی، تا‌حه‌زره‌تی ئیبراهیم بو‌دانانی دیواری (کعبه) له‌ سه‌ری ژاویتستی، که به‌ فرمانی خودا، به‌ پئی به‌رز و نزمی دیواره‌ که، ئەم به‌رده‌ به‌رز و نزم ده‌بوه‌وه، به‌ ویستی پروردگاری جیهان، بو‌ ئاموژگاری و په‌ندی داهاتوان، شه‌قلی پای حه‌زره‌تی ئیبراهیم، دوای هه‌زاران سال نه‌سواوه، موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌ره و هه‌رماوه، له‌ سه‌ر ئەم به‌رده‌ نه‌خشی به‌ستوه، بو‌یه به‌ مه‌قامی حه‌زره‌تی ئیبراهیم ناوی ده‌رچوه، ئایه‌تی پیروزی، **وَ اتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ آبْرَاهِيمَ مُصَلًّى** ^(۱) ئاماژه به‌م به‌رده‌یه، مانه‌وگا ئه‌و نه‌خشه تا ئیستا، بو‌ بینهران جنی تی‌فکرین و سه‌رنجه، چون ئەم ئاسه‌واره بانتر له‌ سه‌دان نه‌غدینه و گه‌نجه، ئیستا ئه‌و به‌رده (مه‌قامی حه‌زره‌تی ئیبراهیم) له‌ به‌رابه‌ری گوشه‌ی (حجرالاسود) دانراوه، بو‌ ئه‌وه به‌ هوی ده‌س تی‌ساوین، ئه‌و شه‌قله نه‌ کوژیته‌وه له‌ قاب گیراوه، نو‌یژ خویندن له‌ پشت ئەم مقامه، زور باش و خیرینکی گه‌وره‌یه نامه، فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌ره بیژه، خیری نو‌یژی له‌وی به‌ سه‌د هه‌زار نو‌یژه.

صَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مِائَةَ أَلْفِ صَلَاةٍ، وَ صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي أَلْفِ صَلَاةٍ وَ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ خَمْسِمِائَةَ صَلَاةٍ ^(۲) پاداشی نو‌یژی له‌ (مسجدالحرام) مزگوتی ده‌وری (کعبه‌للا) به‌ سه‌د هه‌زار نو‌یژه، نو‌یژی له‌ مزگوتی من (مزگوتی مه‌دینه) دا به‌ هه‌زار نو‌یژه، نو‌یژی له‌ (بیت‌المقدس) دا به‌ پینسه‌د نو‌یژه.

هه‌وه‌لین مزگوتی که له‌ ئیسلام دا به‌دی هاتوه

لَمَسْجِدًا أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ ^(۳)

حه‌زره‌تی محمد پیغه‌مبه‌ری خودا (د) به‌ مه‌به‌ستی ژاگه‌یاندن و په‌ره‌دان به‌و دینه، ویستی به‌ فرمانی خودا له‌ (مه‌ککه‌وه) کوچ (هجرت) بکا بو‌ مه‌دینه، بو‌ بژینی ئەم ژینگا دژواره، ابوبکری صدیق وه‌فادار، یاری غاره، هاوڕینی زه‌سولی سه‌رداره، جا پینکه‌وه دوسواره، له‌ به‌ره‌به‌یانی پینج شه‌مه‌مه، هه‌وه‌لین ژوژی مانگی (ربیع‌الاول)، له‌ مه‌ککه‌وه ژئی ده‌که‌ون، دوای سێ رۆژ مانه‌وه له‌ ئەشکه‌وتی (ئور) ^(۴) و پاش نو‌شه‌و و رۆژ ماندویه‌تی و گه‌رما و پشونه‌دان،

۱- سوره‌تی البقره‌ ۱۲۵

۲- به‌ ریوایه‌تی بخاری، مسلم، ترمذی، ابن‌ماجه، بیهقی

۳- سوره‌تی التوبه‌ ۱۰۸

۴- ئور ناوی کیویکه له‌ (پینج ک) باشوری خوراوی مه‌ککه‌دا که ئەشکه‌وتی به‌ ناویانگی ئور له‌ لوتکه‌ی ئەم کیوه‌دا

له ناکامدا نیوه روی دوشه‌مه، دوازده (۱۲)ی (ربیع‌الاول) «مانگی مه‌لود» که ۵۳ سال له تمه‌نی پرخیږ و بیرې تی پدڑی بو، (۲۸ یونیه‌ی سالی ۶۲۲.ز) پیغه‌مبهری مؤزده‌دهر، له گه‌ل ابوبکری صدیقی خوش خه‌بهر، ده‌گه‌نه دئی قبا^(۱) له‌وی پیغه‌مبهری خوشه‌ویست (د) ده‌بیته میوانی (صحابه‌ئی) به‌ناوی (کلثوم)ی کوری (الهدم) دوشه‌مه و سه‌ی شه‌مه و چوارشه‌مه و پنج شه‌مه له‌وی ده‌مینیته‌وه، له‌م چوار روزه‌دا بناغدی مزگه‌وتی (قبا) داده‌مه‌زرتینی، که تابه‌تی پیروزی لَمَسْجِدِ اُسَسِ عَلَی التَّقْوَى مِنْ اَوَّلِ یَوْمِ اَحَقُّ اَنْ تَقُوْمَ فِیْهِ ^(۲)

سه‌بارت به‌م مزگه‌وته هاتوته خواره‌وه، پاش چوار روزه‌ان خوشه‌ویستی خودا له‌گه‌ل یه‌کسه‌ده‌س له‌یاری له (قبا) وه‌بهره و (مه‌دینه) زئی ده‌که‌وی، کاتی نویژی (جمعه) ده‌گاته‌ناو خیلی (بنی‌سالمی کوزی عوف)، له‌مزگه‌وتی له (بطن‌الوادی) له‌گه‌ل نه‌و سه‌ده‌سه‌ده‌ه‌ولین (جمعه) ده‌خوینی، هه‌ولین خوتبه‌یش په‌صحابان زاده‌گه‌یه‌نی، پاشان سوار وشتره‌که‌ی به‌ناوی (قصواء) ده‌ی به‌درگای هه‌رمالیکی (انصار) داده‌زوا، پیشی پی‌ده‌گرن و له‌بهری ده‌مرن، ده‌لین قوریان هه‌تا هه‌تایه، به‌گیان و دل سهر و مالمان له‌زیتایه، ده‌فه‌رمی‌بهری به‌ره‌آلا‌که‌ن، چونی پی‌سپیدراوه واکه‌ن، وشتره‌که‌ده‌زوا له‌شوینی مزگه‌وتی نیستای (مه‌دینه) یخ‌ده‌خوا، که نه‌وکاته‌مشتاقی خورمای دومیرمندان، به‌ناوه‌کانی، (سه‌ل) و (سه‌یل) کورانی (عمرو)، له‌خیلی (بنی‌نجاری) خالوانی ده‌ی، پیغه‌مبهر لیتی دانابه‌زئی، (قصواء) هه‌ل ده‌ستی و ده‌زوا، دوا‌ی ماوه‌ئی به‌ره‌و دواده‌گه‌زیته‌وه و له‌شوینی هه‌وه‌لی خویدا یخ‌ده‌خواته‌وه، پیغه‌مبهری خودا لیتی داده‌به‌زئی، ابو ایوبی انصاری (هه‌وساری) وشتره‌که‌به‌ره‌ومالی خو‌ی زاده‌کیشی، پیغه‌مبهری خوشه‌ویست میوانی نه‌و قبول‌ده‌کا، له‌مه‌ولا هه‌زرت له‌مالی ابو ایوبی انصاری (خ) ده‌مینیته‌وه، تا‌کو (مزگه‌وت) و حو‌جره‌کانی خو‌ی ده‌کاته‌وه، پاشان شوینی مزگه‌وته‌که‌له (سه‌ل) و (سه‌یل) به‌ده‌دینار، زیر له‌مالی هه‌زرتی (ابوبکری صدیق) ده‌کرتی و ده‌س به‌دورست کردنی مزگه‌وته‌که‌ده‌کا، ته‌نانه‌ت بو‌خویشی خشتی بو‌ده‌کیشی، له‌مانگی ربیع‌الاول تا‌مانگی صفری (سالی هه‌وه‌لی کوزی) مزگه‌وته‌که‌ته‌واو دورست ده‌کرتی، که زور ساده‌و بی‌نه‌خش و نیگار بو‌ه، ته‌نانه‌ت له‌هه‌وه‌له‌وه‌میبه‌ری قسه‌کردنی لی دورست نه‌کراوه.

هه‌ل‌که‌وتوه، کاتی هجرت پیغه‌مبهری مه‌زن (د)، به‌فرمانی خودای ره‌جیم و ره‌حمان سی‌شه‌و روزان له‌گه‌ل ابوبکری صدیق له‌م غاره‌دا مانه‌وه، که تابه‌تی پیروزی و قانی اثین اذه‌مالی الغار ناماره‌به‌م روداوه‌یه.
 ۱- قبا دئی بو‌ه له (سی‌ک) باشوری مه‌دینه‌دا به‌لام نیستا له‌گه‌ل شاری مه‌دینه‌تیکه‌ل بو‌ه
 ۲- سورته‌تی

قبیله (روگه) ی موسلمانان

١- قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ (١)

پیغمه مبهری خوشه ویستی (د) پاش کوچی بو (مهدینه) شازده (١٦) یا حه قده (١٧) مانگ له (مهدینه) به رهو (بیت المقدس) نویژی ده خونیند. جوله که کان به مه زور شادبون، به لام پیغمه مبهر (د) له خودای ده ویست که فرمانی پی بدا، تا به رهو (کعبه الله) قبیله ی حه زره تی ئیبراهیم، پیشه وای تاک په رستان، نویژ بخوینی، زوریش به ره و ناسمان سه ری هه ل ده هینا و چاره زوانی سروشی موژده ده ری گوزانی قبیله ده بو، که خودای گه و ره نهم نایه ته ی بو نارده خواره وه و فهرموی: نیمه ده بینین که زوت به رهو ناسمان هه ل دینی، ته و، زه زایه تمان به جی هینای، قبیله که مان بو ت گوژی، ئیر (له نویژدا) به رهو لای (مسجد الحرام) زوت وه رگیزه، وه له هه رلانی بون زوتان به رهو (مسجد الحرام) (که کعبه الله ی له ناودایه) وه رگیزن، نهم نایه ته به زونی ده ری ده خاکه (مرگه و تان) له لای خودا زور به زیزن، لیز و شکو له وه گه و ره تر که زوانگای تیشکی به زه و زه حمی به دی هینه ری بونه وه رانه، (به يتوللا) خالی ناوه ندی جه غزی خوا په رستان و یه کیه تی موسلمانانه.

٢- وَإِذَا جَعَلْنَا النَّبِيَّ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْناً وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى، وَعَهِدْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَأَسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (٢)

(وه بیر خوتی بینه وه) که مالی خودا (کعبه الله مان به شوینی ته من و ته مان، بو خه لکی جیهان داناوه، له دریزی میژودا، وه یشومه ی به لا و برسیده تی و گرانی مان لی لاداوه، تا به نده گانی خودا له هه مو لایه که وه بینه، ته وافی، به دلی پر له کو ل و تاوات، به جی بینن مافی، ته و کاته یه کیه تیه کی وه ها پینک بینن، که داری خوشبه ختی ژیانیان، به ری ده سه لات و هاتی، دوا روژی گه ل بگری، به ری گیزه لوکه ی دوبه ره کی، ناژاوه و فه سادیان لی بگری، (جا بو بیره وه ری) له (مقامی ابراهیم دا) (٣) نویژگه یی بو خوت هه ل بیژیره، چون خاوینی مه رجی خوا په رستی یه

١- سوره تی البقره نایه تی ١٤٤

٢- سوره تی البقره نایه تی ١٢٥

٣- مقامی ابراهیم: بره تی به له و به رده ی که حه زره تی ئیبراهیم (د) کانی دانانی دیواری (کعبه) له جیی نه ردیوان، سه ری زاده وه ستا و به رده که یش به فرمانی خودا به یی نرم و به رزی دیوازه که به رزو نرم ده بو وه، له و کاته وه شه للی حه زره تی ئیبراهیم له سه ره و به رده به خشی به ستوه و نه کوزاوه ته وه، بو بیره وه ری و نامورگاری داهاتوان هه ر ماوه ته وه.

فدرمانمان به (ئیبراهیم) و (ئیسماعیل) دا، تا ماله کم (له بت و بت پهرستی و شتی چه پهل) بو ته و اف کهران و دانشتوان و نویژ خوینان پاک و خاوین بکه نه وه.

مزگه و ته کانی شاری سنه

۱- مزگه وتی حاجی شیخ محمد باقر: له گه ره کی قه تارچیان دایه. له په نای نهم مزگه و ته دا چند حوجره ی بو فقی لن دورست کراوه، ناو و حه وزی دهس نویژی نهم مزگه و ته به ناو بانگه. خوالن خوشبو (شیخ نظامی غیائی) ماوه یکی زور له یه کی له حوجره کانی نهم مزگه و ته دا، تاکاتی کۆچی دوایی (نزیک سالی ۱۳۵۰ هه تاوی) ژیاوه.

۲- مزگه وتی حاجی عبدالصمدی نادری: له شه قامی ئینقلاب، گه ره کی ناغازه مان دایه.

۳- مزگه وتی نایب شوکرالله: له گه ره کی قه تارچیان و لای خواراوی شه قامی تازه ی (مردوخ) دا هه لکه و ته، به ریز مه لا (محمودی ئاسنگهر) ماوه یه کی زور پیش نویژی نهم مزگه و ته بوه.

۴- مزگه و ته قوله: (مه لا مؤمن) له هه وه ئی سهره و ژوره ی گه ره کی قه تارچیان دایه. خوالن خوشبو (مه لا مؤمن) نهم مزگه و ته ی دورست کردوه، ماوه یه کی زوریش پیش نویژی نهم مزگه و ته ی کردوه، ماوه یه کیش خوالن خوشبو (مه لا مجیدی اصولی) دهرس و یژ و پیش نویژی نهم مزگه و ته بوه، که سالی (۱۳۵۹) کۆچی دوایی کردوه، خودا له هه مان خوش یی.

۵- مزگه وتی صارم نظام: نهم مزگه و ته له سنی زئی یسانه ی (امین الاسلام) و پیلکانه کانی حه مامی دوو خه زینه دا بوه، به لام ئیسته شوینه واری نه ماوه، له کاتی خویدا خاوه نی مه لا و فقه ئی بوه.

۶- مزگه وتی مه لا وه یسه: (ناغا حبیب الله) له سهر شه قامی مه لا وه یسی دایه. خوالن خوشبو (مه لا ویسی) نهم مزگه و ته ی دورست کردوه، به لام (ناغا حبیب الله) ناوی دوای ماوه یی ته عمیری تیدا کردوه، بویه به هه ردوناو مه شه ور بوه، خوالن خوشبو (مه لا عبدالله مدرس گورجی) ماوه یه کی زور پیش نویژی بوه، له ساله کانی ۱۳۴۵ تا ۱۳۵۵ هه تاوی به یارمه تی خه لکی خواناسی گه ره که که، به شیوه یه کی زور جوان، سهر له نوی دورست کراوه ته وه، خواله گشت باشان رازی یی.

- ۷- مزگوتی (شیخ بابا) له پشت کارخانهی فلزسازی ملکی و کوچہی ژوبه زوی مزگوتی مهلا وه بیسی دایه.
- ۸- مزگوتی (دایکی وه زیر) یا مزگوتی (خورشید لقاخانم) یا (مزگوتی مشیر دیوان) نهم مزگوته خوالی خوشبو خورشید له قاخانم دورستی کردوه.
- ۹- مزگوتی شهر یعه تمه دار له شه قامی نیمام خمینی - کولانی پیرومه دایه.
- ۱۰- مزگوتی (نذر محمد به گ) نهم مزگوته ئیستا که شوینه واریشی نه ماوه، به لام (إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) ^(۱) خودا پاداشی چاکان نادا به ناوا
- ۱۱- مزگوتی مهلا جهلال (دودرگا) له شه قامی تاله قانی پشتی دوخانیات دایه خوالی خوشبو مهلا محمد موده ریس گورجی ماوه یه کی زور دهرس ویز و پیش نویژی بوه. ئیستا به ریز (مهلا حسین مدرس گورجی) پیش نویژی نهم مزگوته یه.
- ۱۲- مزگوته هه ژاره، له شه قامی شوه دا، گه ژه کی جه وراوا و کولانی مزگوتی نهمین دایه.
- ۱۳- مزگوتی شاتر نه بوالحسن: (امام جومعه) له شه قامی برایانی نهم کی دایه
- ۱۴- مزگوتی شاتر سید محمد له شه قامی اکباتان، ژوبه زوی ئیداره ی (غده لله) ده غل و دان دایه
- ۱۵- مزگوتی مهلا صدرالدین له شه قامی تاله قانی، ژوبه زوی سالونی تهختی دایه.
- ۱۶- مزگوتی زه شید قه لایگی، له ناو بازاری والی و هده ولی گه ژه کی ناغا زه مان دایه. خوالی خوشبووان (شیخ برهان حمدی) (شیخ لطف الله) و (شیخ محمدامین) و (مهلا احمد منبری) زانای گه و ره. هه رکام ماوه یی له م مزگوته دا دهرس ویز و پیش نویژی و ژانومای خه لکی و لای پیشانده ری دین و ژین بوون، خودا له گشتیان خوش یی.
- ۱۷- مزگوتی محمد کریم داداشی، له شه قامی ئینقلاب و بازار دایه.
- ۱۸- مزگوتی دارو غه، له شه قامی تاله قانی، کوچہی دارو غه دایه.
- ۱۹- مزگوتی میرزا کریم، له ناخری شه قامی ئینقلاب و گه ژه کی (گه له خان) دایه بر
- ۲۰- مزگوتی عبدالله کوهرزاد (عبدالله وه زیر) (شیخ عبدالله کوسه) ژوبه زوی شه قامی فیردهوسی له کولانی خوار مزگوتی زه شید قه لابه کی دایه.

خوالی خوشبو (میرزا عبدالله کوزہزاد) باوکی (حبیب‌الله) تاجری مہ‌شہوری سنہ و باپیرہی حاجی (قہوام) و (سالار فاتحی حدیبی) و سندیجہ کانه، کہ له خیتلی کوزہزادی و کوزہزادی کوتال فروش کیلانہیی بوہ. ندم مزگوتہی دورست کردوہ، چون له سالی (۱۳۲۲.ک) خوالی خوشبو (شیخ عبدالله کوسه) لدم مزگوتہ‌دا بوہ و، له سالی ۱۳۲۳ هه تاوی کوچی دواپی کردوہ، به ناوی مزگوتی (شیخ عبدالله کوسه) ناوی دهرچوہ.

۲۱- مزگوتی ناغا کریم (پیرمحمد) شہقامی نینقلاب، گہزہ کی پیرمحمد کولانی رهمه‌زان زاده‌دایه.

۲۲- مزگوتی حاجی اسماعیل، له شہقامی چوارباغ گہزہ کی پیرمحمد پردی چہ‌قلی چہ‌قان

۲۳- مزگوتی مه‌لا سہ‌لیم، له شہقامی چوارباغ زوبہ‌زوی تہ‌کیہی خہ‌نیفہ فہ‌تاح‌دایه.

۲۴- مزگوتی بہ‌رزنجی شہقامی طالہ‌قانی - گہزہ کی فہ‌یزاوادایه.

۲۵- مزگوتی حاجی محمد (چوارباغ) (مزگوتی حریری) له چوارباغ‌دایه.

۲۶- (مزگوتی حاجی شیخ محمد) له شہقامی نینقلاب گہزہ کی ناغازہ‌مان‌دایه.

۲۷- (مزگوتی مه‌لا محمد شفیع) له شہقامی چوارباغ، گہزہ کی چوارباغ‌دایه

۲۸- (مزگوتی نصیرہ دیوان) له شہقامی طالہ‌قانی دایه.

۲۹- مزگوتی شمس‌الحاجیہ (فہ‌رہ‌نگیس‌خانم) له شہقامی وہ‌رزش. پہ‌نای دانشسہ‌رای سہ‌رہ‌تایی‌دایه.

۳۰- مزگوتی میرزا زین‌العابدین (زہ‌ینہ‌ئی) له شہقامی صلاح‌الدینی ایویی‌دایه.

۳۱- مزگوتی پیری نسا خانمی ئارده‌لان: له گہزہ کی سہ‌رہ‌تہ‌پولہ - کولانی یہ‌مین له‌شکر‌دایه، کچی محمد سولتان حاکمی سہ‌قر له (۱۲۹۰.ک) دورستہ‌کر‌دوہ.

۳۲- مزگوتی حاجی احمد بہ‌گ: له شہقامی تالہ‌قانی پہ‌نای موزایک‌سازی (تہ‌قر‌زوب) دایه

۳۳- مزگوتی خورشید له‌قا خانم: له شہقامی شوہ‌دا‌زوب‌اروی (شارہ‌وانسی) پیشودایه.

۳۴- مزگوتی عبدالله بہ‌گ: له شہقامی شوہ‌دا‌زوب‌اروی (پارکی محمدی) دایه.

۳۵- مزرگه‌وتی فاروقیه: له شه قامی (شوه‌دا) دایه.

۳۶- مزرگه‌وتی تاقه‌گوره: له شه قامی (شوه‌دا) گه‌زه‌کی (جه‌وراوا) کۆلانی
(حیره‌تی سه‌جادی)

۳۷- مزرگه‌وتی وه‌زیر: شه قامی تیمام خومه‌ینی، له گه‌زه‌کی قه‌لاچۆلان دایه.

۳۸- مزرگه‌وتی معتمد: (مدولانا) له شه قامی تیمام خمینی. گه‌زه‌کی قه‌لاچۆلان دایه.

۳۹- مزرگه‌وتی دارالسلام: له شه قامی (تاله‌قانی) گه‌زه‌کی فه‌یزاوا.

۴۰- مزرگه‌وتی شیخ سلیم: له شه قامی ۱۷-ی شه‌هریوهر (خه‌رمانان) دایه.

۴۱- مزرگه‌وتی میرزا فرج‌الله: له شه قامی ۱۷-ی شه‌هریوهر (خه‌رمانان) دایه.

۴۲- مزرگه‌وتی امین: شه قامی شوه‌دا دایه.

۴۳- مزرگه‌وتی مه‌لا قاسم: له شه قامی ۱۷-ی شه‌هریوهر، گه‌زه‌کی جه‌وراوا دایه.

۴۴- مزرگه‌وتی بابای نه‌خشبه‌ند: له شه قامی ۱۷-ی شه‌هریوهر (خه‌رمانان) کۆلانی بابای نه‌خشبه‌ند دایه.

۴۵- مزرگه‌وتی حاجی ابوالحسن: له شه قامی شوه‌دا، کۆلانی پشت مزرگه‌وتی
نه‌مین گه‌زه‌کی (جه‌وراوا) دایه

۴۶- مزرگه‌وتی حاجی فتح‌الله: له شه قامی ۱۷-ی خه‌رمانان) شه‌هریوهر دایه.

۴۷- مزرگه‌وتی حاجی سید مصطفی: له شه قامی (شوه‌دا) چوار زنی دایه.

۴۸- مزرگه‌وتی مه‌لا احمدی قیامه‌تی «حاجی علی» له ناو بازاری والی دایه: نه‌م

مزرگه‌وته خوالن خوشبو حاجی علی کۆزی تاغارضا علی حیبی سهندجی دورستی کردوه، به‌لام

چون (مه‌لا احمد قیامتی) ماوه‌یه‌کی زۆر له‌م مزرگه‌وته‌دا دهرس ویز و پیش‌نوێژ و ژانومای

خه‌لکی بوه و کومه‌کی زۆری به‌خه‌لکی کردوه به‌مزرگه‌وتی (مه‌لا احمد قیامه‌تی) مه‌شهور بوه

۴۹- مزرگه‌وتی حاجی سید ابراهیم: له شه قامی تیمام خمینی، گه‌زه‌کی

قه‌لاچۆلان دایه.

۵۰- مزرگه‌وتی دارالاحسان: (مزرگه‌وتی جامع) له سالی ۱۲۲۸ کۆچی مانگی

خوالن خوشبو (امان‌الله‌خان) حاکمی کردستان نه‌م مزرگه‌وته‌که‌م وینه‌ی دورست کردوه، نه‌م

مزرگه‌وته زۆر جوان و ژازاوه‌یه و گشت دیواره‌کانی کاشی کاری کراوه، نه‌م مزرگه‌وته زۆر

گه‌وره‌یه و له سەر ۲۴ کوله‌که‌ی به‌رد دانراوه و خاوه‌نی (۳۵) گومه‌زی‌یه، بیجگه‌ له‌وانه دوو

هه‌یوانی گه‌وره‌ی هه‌یه. یه‌کیکیان له‌لای زۆگه (قیبله) و نه‌وتریان له‌لای خۆر هه‌لاتیه‌وه‌یه.

نزیکی دوه‌شی قورئان به خه‌تیکی زۆر خوۆش له‌زوی کاشیه‌کانی ناو مژگه‌وت و هه‌یوان و ده‌وری کو‌له‌که‌کانی نوسراوه‌ته‌وه.

میرزا محمداصدق (ناطق)ی ئیسفه‌هانی سه‌باره‌ت به‌ ته‌واو بونی ئهم مژگه‌وته قه‌سیده‌یه‌کی به‌ فارسی و توه‌که‌ هه‌رنیوه‌ شیعرێ له‌ قه‌سیده‌که‌ی به‌ حیسایی (ابجد) سالی ده‌س پێ کردن به‌ دورست کردنی مژگه‌وته‌که‌ (١٢٢٧.ک) کوچی نیشان ده‌دا
ئهم قه‌سیده‌ له‌ بهره‌ ده‌مه‌زه‌ کانی هه‌یوانی به‌ر قبیله‌ به‌ دیریکی زۆر خوۆش هه‌ل که‌ندراوه‌.

خوالی خوشبو میرزا فتح‌الله (خورزه‌م)ی کوردستانی له‌ به‌رابه‌ری قه‌سیده‌ی (ناطق)دا قه‌سیده‌یه‌کی زۆر جوان و ژه‌وان و سواری و توه‌که‌ هه‌رکام له‌ نیوه‌ شیعرێ هه‌وه‌لی شیعه‌ کانی تاریخی دانانی (١٢٢٧) و هه‌رکام له‌ نیوه‌ شیعرێ ده‌هه‌میان (١٢٢٨) تاریخی ته‌واو بونی مژگه‌وته‌که‌ نیشان ده‌دا، که‌ ئهم قه‌سیده‌یش له‌ بهره‌ ده‌مه‌زه‌ کانی به‌ر هه‌یوانی خو‌ره‌لاتی هه‌ل که‌ندراوه‌، که‌ به‌ راستی (خوره‌م)ی شاعیری کورد له‌ به‌یابندا سیحری کردوه‌، هه‌ونه‌رو ژیزیی و بیرتیژی و ته‌لاده‌ستی و بلیمه‌تی کوردی و ده‌رخسته‌وه‌ خه‌تی ئهم نوسراوانه‌ یادگاری خوالی خوشبو شیخ حسن، کوژی شیخ عبدالمؤمنی دوهم مامه‌ی شیخ عبدالمؤمنی باوکی خوالی خوشبو شیخ محمد مردوخ (آیت‌الله)ی کوردستانی بوه‌.
حه‌وشه‌ی ئیستای مژگه‌وته‌که‌، هه‌وشه‌ی قوتابخانه‌ی تاینی بوه‌ و خاوه‌نی حوجره‌ی فه‌قی و دو‌ب‌اله‌خانه‌بوه‌.

والی ویستی هه‌وشه‌ی مژگه‌وت له‌ پێش هه‌یوانی ژو به‌ قبیله‌ (ژوگه‌) دورست بکا، به‌لام بوی نه‌کرا و هه‌روا به‌ ناته‌واوی ماوه‌، بهره‌ ده‌مه‌زه‌ کانی مژگه‌وت و قه‌لای حکومه‌تی و هه‌مامه‌ کانی شاری سه‌نه‌ له‌ کانی به‌ردی دینی (قس‌لان) ده‌ره‌اتوه‌
دینی (خلیچان) له‌ (٦.ک) باکوری سه‌نه‌دا (موقوفه‌ی) مژگه‌وت و مه‌لا و فه‌قی و مچه‌وربوه‌، به‌لام به‌ داخه‌وه‌ نه‌ له‌ مه‌لا و فه‌قی هه‌والی هه‌یه‌ و نه‌ له‌ موقوفه‌.

ئهم مژگه‌وته‌ دو‌ مناره‌ی بوه‌ که‌ به‌ هۆی که‌م ته‌رخه‌می لێ پرسیراوانی مژگه‌وت نزیکی بو، بروخین و به‌ربینه‌وه‌، به‌لام له‌ سالی ١٣٤٣ کوچی، زه‌مانی حکومه‌تی (ئاغا مظفرخان سه‌ردار انتصار حکمران) به‌ یارمه‌تی ئهو و به‌ ته‌لاشی خوالی خوشبو (ئایه‌ تو‌للا محمد مردوخ) هه‌ر له‌ شوینی دو‌ مناره‌ پێشوه‌ که‌دا و، هه‌ر به‌و شیوه‌ دو‌ مناره‌ی تازه‌یان سه‌ر له‌ نوێ به‌رز کردوه‌، ان‌الله‌ لایضیح‌ اجرا‌المحسین.

خوالتی خوشبو شیخ محمد مردوخ نهم شیعرانهی لهم باره وه و توه.

چو شد بنیاد این مسجد ز جور چرخ آشفته
 دل مجموع ملت شد گرفتار پریشانی
 مظفرخان سردار انحصار آن مظهر رأفت
 رسید از بهر تعمیرش ز تأییدات ربانی
 زمین همت نیکان و اقدامات این والی
 اساس دارالاحسان یافت رونق نوبت ثانی
 مثال سرو برجسته براین مسجد دو گلدسته
 که از رأفت همی سایند سر بر عرش رحمانی
 برای حفظ این مسجد نمایند این دو گلدسته
 بجای شهر طاوس روز و شب مگس رانی
 براین گلدسته ها بهر ندای مسلمین مردم
 بلال آسا مؤذن گشته سرگرم خوش الحانی
 بگفتا آیت الله از برای سسال تاریخش
 دلا بنیوش زین گلدسته گلبانگ مسلمان (۱۳۲۳)

(نامان الله خانی والی کوردستان) بو دانان و دورست کردنی نهم مزگوه ته و قه لای
 حکومتی و خانوه تایبه تیه کانی خوئی نه نداز یار، میعمار، کاشی کار، بهرد تاش، بهرد ههل کن،
 دار تاش، ته ناندت شاعیریشی له ئیسفه هانه وه ده هینا، نهک له بهر نه وه که له کوردستاندا نه وانه
 دهس نه ده که وتن، به لکو له بهر نه وه که (والیش) وه ک زور بهی هاوکورسیه کانی خوئی (هوره)
 بو، بو گه له که ی تاشرابو، ده ی ویست به جیهان نیشان دا که کورد له سیاسه تا ناتوانی له
 سه رپای خوئی زاوه ستی، هر چه ند له شه و بهر بهر ه کانییدا هیچ هیزی پنی ناوه ستی. به لام
 وه ک روژ بو گشت زاناییکی ژیری به ژا و ته گبیر ده رکه وتوه، نه و زانا و بلیمت و شاعیر و
 نوسر و دهنگ خوژش و هونر مند و پسپورانهی که له ناو کوردا ههل ده که وی، ته ناندت
 گه وره پیای وی وه ک (والی) له بهر بهر ییدا داده نه وی. جادوای ته و او بونی مزگوه ته که قه سیده ی
 (ناطق) وه ک باسی کرا، له بهردی بهر هدیوانی مزگوه ت ههل که ندرا، میرزا فتح الله (خوررم)

خوێژ و هۆنەر و شاعیری کەم و ینە کوردی کوردستانی، بۆ بیستی قەسیدە (ناطق) لە زیزی تاشاچیاندا دەین، دواى گەزانهوه بۆ ماله ههزارانه کەى خۆى قەسیدە کەى دادەنێ و بۆ والى دەنێرێ، والیش قەسیدە کەى دەنێرێ بۆ (ناطق)، کاتێ (ناطق) لە قەسیدەى (خوژرەم) ورد دەبێتەوه و تێ دەفکری، دەبینێ کە فساحەت و بەلاغەت و ژەوانى و هونەرى شیعری (قەسیدەى) خوژرەم، زۆر لە قەسیدە کەى ئەو بانتر و باشتره^(١)

(ناطق) لە ژوی مەردانە گى و ئینسافەوه بە والى دەلى: کاتێ کە هۆنەر و شاعیریکی پایە بەرز و هونەرمەندیکی وه ک (خوژرەم) لە کوردستاندا هەبو، هاتنی من بۆ کوردستان بێ جێ بو، ئە گەر من لە حەق و ژاستی لانە دەم، زینگی جوامیری و داد بەر نە دەم، هونەر و زیزی و وردە کاریی کە (خوژرەم) لە شیعرە کانییدا بە کاری بردوه، قەسیدە یی کە بیی تیژ و مەلى تیژبالی خە یالی ژازاندویه تیهوه، نە وینەى قەسیدەى مە و، نە دایکی زەمانە لە وهەا شوین و شەژایتیکدا، بلیمەت و هۆنەریکی وهەای بە خۆیه وه دیوه، بەم شیوه باشتروا یه، کە دەر و دیواری (مزگوتە کە) بە قەسیدەى خوژرەم برازینتەوه، (والى) بە قەسى (ناطق) فەرمان دەدا، کە قەسیدە کەى (خوژرەم) لە بەردى بەر هە یوانى حوجرەى فەقیکان هە لکە ندری، پاش دوو سێ روژان دواى ئەم ژوداوه، (ناطق) دە گەزیتەوه بۆ (اصفهان)، لە مەولا (خوژرەم) دە کەوێتە ژێر چاوه دیری (والى) و پایەى بەرزى بێ دەدری و دە کری بە شاعیری تاییه تی کوردستان^(٢)

٥- مزگوتی (دارالامان) مەشهور بە مزگوتی والى: ئەم مزگوتە لە سالی (١٢٦٨.ک) نامان الله خانی دوهم (غولامشاخان) کە لە قەمى (ضیاء الملک) ی لە خۆى نابو، بە مەبەستى پەردان بە مەزهبی (شیخی یه) و هینانی (میرزا کریم خانی کرمانی) ژابەرى شیخیه کان، دورست دە کا، ئەم مزگوتە زۆر گەوره و بەشکو دورست کراوه، بەر هە یوانیکی بەرە و خۆر هە لات، سێ بالاخانه و دوازدە حوجرە ی بو، دبی (خلیفه تەرخان) و (موچە ی حاجی ناوا) و تیکە باخی لە چەمى (میان هە مرۆوان) یا (میان ئە برۆوان) وه قفى ئەم مزگوتە ی کردوه، کاریزی تاییه تیشی بۆ ئی داوه، چون (والى) ئەم مزگوتە ی بۆ میرزا کریم خانی سەر سلسلە ی شیخیه کان دورست کردبو، هەروایش، دە ی و یست بی هینتە سنه و لەم مزگوتە دا دەس کا بە ژاگە یانندن و پەردە دان بە مەزهبی شیخیه، خە لکی دین پەروەر و بە شەرەف و

١- تاریخی کورد و کوردستانی ئایه توللا مەردوخ

٢- تاریخی کورد و کوردستانی ئایه توللا مەردوخ

نازای کوردی شاری سنہ، بہڑاہری نم زانا پایہ بہرزانہ، کہ وینہی کیوی ٹاویدر، بہری
 بقہی ژہشہبای بیذینی و نازاوی بہد نہ خلاق و گیزہ لوکھی دو بہرہ کیان، لہ خہ لکی خواناس و
 چہ وساوہی کوردی بہش خوراوی کوردستان گرتبو، ۱- خوالی خوشبو مہلا حمزہی حکاک
 ۲- بہریز شیخ عبدالقادر تہختی (مہاجر) ۳- عبدالرحیمی مہولہوی ۴- بہریزی مہلا محمدی
 میمہری ۵- پایہ بہرز شیخ عثمانی سراج الدین ۶- شیخ عبدالرحمنی کوزی پایہ بہری
 خواناسی، شیخ سراج الدین، کہ بہ چرای بہیانی ژوناکی خویان، شہ قاسمی ژیبوارانی ریگی
 شہریعت و ژیرہوانی شاری حہقیقہ تیان، ژوشن کردبہوہ، کاتی تینگہ یشتن و بہو ژاستیہ
 گہ یشتن، کہ ہاکا بومبای قورمیش کراوی ساعہ تی (پڑو پاگہ ندهی شینخہ کان) لہ بنا گویاندا
 بتہ قیتہوہ و دین و مہزہدب و بڑوایان لہ دەس بستینی، بتہ چہ و ژہ گہز و شہ ژہ فیان لہ بناغہ
 دہرینی، یہ ک دہنگ و یہ ک جی قورس تر لہ کیوی (ناویدر) خزین و، وہ ک ہنگ لہ سہر و
 ملی (والی) بی خہ بہر نالان، شورشیان گیزا و جہنگی مہ شہوری کاروانسہ رایان ری خست، بہ
 زوری یہ کیہ تی (والیان) لہ وکارہ پہ شیمان کردہوہ، نیتر والی دەستی تی نہ چو، چون بو خودا
 نہ بو، بہ ناتہ واری مزگوتہ کہی بہ جی ہیشت^(۱)

لہ سالی ۱۳۴۷ ی کوزی بہ فرمانی نمیر عہد دولہا خانی طہماسی لہ باکور بہرہ و
 باشوری شاری سنہ شہ قاسمی کیشرا و، کوتی فرہی حہوشہو حہوزی ناوہ کہی بہر خیابان
 کہوت، پاش نم تیکدانہ (محمد باقرخان)، سالار مفخم کہ رہ نیسی (بلدیہ) شارہ داری سنہ بو،
 ہہ یوانی مزگوتی چاک کردہوہ، لہ حہوشہی خورہ لاتی بہر ہہ یوانہ کہ یشتا، حہوزیکی
 چکولہی بہدی ہینا و سنی حوجرہ یشتی بڑ فقی لی دورست کرد، بہشی لای شہ قامہ کہ یشتی
 دیوار کہشی کرد کہ بہ شکلی نیستا کہ دہر ہاتوہ

۵۲- مزگوتی ہاجہرہ خاتون: ہاجہرہ خاتون ناوی خوشکی تیمام رہ ضایہ کہ لہ
 شاری سنہ کوزی دواپی کردوہ و لہم شوینہ دا نیژاوہ، پاشان پیای بی ناوی (لہ لہ یہ عقوب) لہ
 قہراخی گلکوی (ہاجہرہ خاتون) دا مزگوتیکی دورست کردوہ، کہ بہرہ بہرہ بہ ناوی
 (مزگوتی ہاجہرہ خاتون) ناویانگی دہر چوہ، خوالی خوشبو حاجی شیخ شوکراٹھ (باوکی حاجی
 شیخ عبداللہ) سہر لہ نوی نم مزگوتہی تہ عمیر کردوہ تہوہ، نم مزگوتہ تا ہاتنہ سہر کاری
 بنہ مالہی شاکانی پہلہوی (بہست) بوہ، یانی خہ لکی کاتی کہ لہ زولم و ستمی کار بہ دەستانی
 حکومت وہ گیان دہ ہاتن، پہنایان بہ مزگوتہ کہ دہبرد، پاشان بہ تکا و خوایشی حاجی شیخ

۱- دہر بڑہ خہ لکی سنہ تا نیستا نویرمان لہ ناو نم مزگوتہ دا نہ خویندوہ .

شوکرالله ده به خشران و نذیه ت نه ده دران. خوالی خوشبو شرف الملک (علی اکبر) خان دینی (ساتیلهی) به خوالی خوشبو (شیخ شوکرالله) به خشی. تا به به ره می نم دی، ژبانی شیخ به ژبوه بچی و پاش ماوه که ی له کار و باری مزگه و تدا باخت بکری. موقوفاتی تری زور هدی که به ره می نه مانه بو ژبانی دهرس ویزی دینی و پیش نویژ و مجهور و لیقه و ماوان و دامساوان تدرخان کراوه.

۵۳- **ئیمام زاده پیرو مهر (پیر عمر):** بوئ ده ئین (پیر عمر) کوری حه زره تی علی کوزی ایی طالبه، به لام برینکی تر ده ئین (پیر عمر) کوزی (یحیی) کوزی (ذی الدمه) حسین، کوزی زیدی شهید (ایب الحسین) کوزی (سید سجاد) علی اوسط (زین العابدین) کوزی سید الشهدا (امام حسین) کوزی حه زره تی علی علیهم السلامه. نم ژبوایه ته دورست تره.

ده ئین (پیر محمد) که گلکوزی له خوره لاتنی شاری سنه دایه، کوزی نم پیر عمره یه. سالی (۱۰۴۰.ک) سلیمان خانی نارده لان کوزی (میر علم الدین) له سهر گلکوزی (پیر عمر) له سالی (۱۱۱۶.ک) گومه زنی دورست ده کا، به لام حسنه لیخانی کوزی، نم گومه زگه ده روختین، به چ مه به ست؟ به جوانی بوم ژون نه بوه ته وه، پاشان (خان پاشای بابان) گومدز و حه وشه به کی چکوله ی بو دروست ده کا، دیسان (غلامخان) ده سی تی وهر ده داو حه وشه و باره گاکه ی گه و ره ده کاته وه و دنی قوچاخ و چهند دوکانی بو تدرخان (وه قف) ده کا، (سالی ۱۲۹۶.ک) میرزا صادق خانی مستوفی باشی کوردستان (اعزاز الملک) کوزی (میرزا محمدرضای) وه زیر سهر له نوئ تازه ی ده کاته وه، حه وشه که ی گه و ره تر ده کاته وه و ده حوچره ی لی دورست ده کا، سالی (۱۳۰۶.ک) ابراهیم خان (نظام الدوله) فدرمانزه وای کوردستان، دیسان ده س کاری ده کا و گومه زه که ی ناوینه کاری ده ژازینیتته وه^(۱).

۵۴- **مزگه وتی ئیمامی شافعی:** له شه قامی که مهربه ند، ته پدی نه ولیابه گ دایه.

۵۵- **مزگه وتی سه یلده لالی سه لامی:** له ته پدی نه ولیابه گ دایه.

۵۶- **مزگه وتی حه زره تی فاطمه ی زه هرا (ض):** له ته پدی نه ولیابه گ دایه.

۵۷- **مزگه وتی شوهدا:** له شه قامی ۱۷- ی شه ریوهر، له ته پدی شیخ محمداصا

دایه.

۵۸- **مزگه وتی طالقانی:** له ناخری شه قامی ئیمام خمینی دایه.

۵۹- **مزگه وتی محمدی:** له ناخری شه قامی ۱۷- ی شه ریوهر، ژوبه لوی پادگانی

نہر تہش دایہ.

۶۰- مزگوتی تہق تہقان: لہ ناخری شہ قاسمی ۱۷-ی شہریوہرہ ژوبہ ژوی پادگانی

نہر تہش دایہ.

۶۱- مزگوتی محمد حسن برفی: لہ گہڑہ کی جہوراوا پهنای حہمامی (ناریا)

دایہ

۶۲- مزگوتی زہسول اللہ (ص): لہ گہڑہ کی ٹیسلاوا دایہ.

۶۳- مزگوتی حہزرہ تی عہلی (ض) لہ گہڑہ کی قالی تہکان، کانی کوزہ لہ

دایہ.

۶۴- مزگوتی بیلالی حہبہشی (ض): لہ گہڑہ کی کانی کوزہ لہ، ژوبہ ژوی

نیدارہی ژینگہوبان دایہ.

۶۵- مزگوتی پیغہ مہر (ص): لہ گہڑہ کی قالی تہکان، کانی کوزہ لہ دایہ.

۶۶- مزگوتی ابو ذری غفاری (ض): لہ گہڑہ کی کانی گورگہلی، تہ پدی

تاقہ شای دایہ.

۶۷- مزگوتی حہزرہ ٹیبراہیمی خہلیل اللہ (ع): لہ شہ قاسمی کہ مہر بہندی،

گہڑہ کی عہببساوا دایہ.

۶۸- مزگوتی چوار یاری نہبی: لہ شہ قاسمی کہ مہر بہندی، گہڑہ کی عہببساوا

دایہ.

۶۹- مزگوتی حہزرہ تی عومہر (رضی اللہ عنہ): لہ شہ قاسمی کہ مہر بہندی،

گہڑہ کی عہببساوا دایہ.

۷۰- مزگوتی (حیدری کرار «ض»): لہ شہ قاسمی کہ مہر بہندی، گہڑہ کی

عہببساوا دایہ.

۷۱- مزگوتی ٹیمام خمینی: لہ شہ قاسمی کہ مہر بہندی، گہڑہ کی عہببساوا دایہ.

۷۲- مزگوتی (النبی): لہ ناخری شہ قاسمی ٹینقلاب، گہڑہ کی سپوراوا دایہ.

۷۳- مزگوتی ملک نیا: لہ قدراخی قہبرستانی پیر محمد، ژوبہ ژوی لقی نہوتی

ژومارہ ۱۸ دایہ.

۷۴- مزگوتی صدیقیہ: (۱) لہ شہ قاسمی ٹینقلاب، تہ پدی بہ ہار مہست دایہ.

۱-۴- مزگوتہ بہ ناوی پیروزی حہزرہ تی ابوبکر صدیق (رضی اللہ عنہ) خہلیقی تہوولی موسلمانان بہ صدیقیہ ناودہر کراوہ.

۷۵- مژگوه‌تی شیخ حبیب‌الله معاونی: له شهقامی ژاندارمیری، په‌نای شه‌وقافی

سنه‌دایه.

۷۶- مژگوه‌تی ناغا حبیب‌الله سنه‌یی: له ناخری شه‌قامی برایانی ننه‌کی دایه.

۷۷- مژگوه‌تی عبدالله - ی احمدنسب: له شهقامی ژاندارمهری، په‌نای

نیداره‌ی سه‌به‌ت دایه.

۷۸- مژگوه‌تی شیخ معتصم حسامی: له شهقامی فیرده‌وسی، گه‌زه‌کی ناغا

زه‌مان دایه.

۷۹- مژگوه‌تی هزاره‌تی ابویکری صدیق (رض): له شهقامی شهریفاوا،

گه‌زه‌کی زوروا دایه.

۸۰- مژگوه‌تی شیخ عبدالقادری گیلانی (خ): له ناخری شهقامی سعدی،

گه‌زه‌کی شهریفاوا دایه.

۸۱- مژگوه‌تی ته‌ده‌ب: له شهقامی شهریفاوا دایه.

۸۲- مژگوه‌تی ویله فریدونی: له شهقامی حه‌سه‌ناوا دایه.

۸۳- مژگوه‌تی خلیل‌الله: له ناخری شهقامی حه‌سه‌ناوا دایه.

۸۴- مژگوه‌تی که‌له‌که‌جار

۸۵- مژگوه‌تی تیمام محمدی غه‌زالی (خ): له بلواری شبلی، گه‌زه‌کی

خه‌سراوا دایه.

۸۶- مژگوه‌تی مه‌سناو: له ناخری شهقامی شبلی، گه‌زه‌کی مه‌سناو دایه.

۸۷- مژگوه‌تی النبی: له ناخری شهقامی که‌شاورز، قه‌راخی گورستانی شیخ

محمدباقر دایه.

۸۸- مژگوه‌تی طویی خانم: له گه‌زه‌کی قه‌تارچیان، کولانی نایه‌توللا دایه.

۸۹- مژگوه‌تی وه‌کیل السلطان: له گه‌زه‌کی قه‌تارچیان دایه.

۹۰- مژگوه‌تی حوسنی جیهان خانم: له گه‌زه‌کی قه‌تارچیان دایه.

۹۱- مژگوه‌تی تازاوا‌ی قه‌تارچیان: له گه‌زه‌کی قه‌تارچیان دایه.

۹۲- مژگوه‌تی کافیه‌ی احمد سلطان: ژوبه‌روی نوستانداری، نهم مژگوه‌ته به

پولنی خانمیکي پاریزکار و له خواترس به ناوی (کافیه) و به یارمه‌تی خه‌لکی نیمانداري سنه‌له

سالی ۱۳۵۳ هه‌تاوی دا دورست کراوه، خوا له گشت خیرخوازان و باشان خوش یی و پاداشی

به هشتیان پین بداته وه.

٩٣- مژگه وتی سید محمد شیخ الاسلام: (مژگه وتی دهره به بیان) له دهره ی حاجی نصرالله، په نای هه ماری ته غزیه دایه.

٩٤- مژگه وت و ته کیه ی شیخ هادی: له ناخری شه قامی نینقلاب (سیرویس) دایه له قهراخی کارخانهدی نارد دایه.

٩٥- مژگه وتی جامیعای حاجیاوا: له ناخری حاجیاوا دایه.

٩٦- مژگه وتی که میزی: له گهزه کی حاجیاوا دایه.

٩٧- مژگه وتی محمدی: له گهزه کی حاجیاوا دایه.

٩٨- مژگه وتی حاجی عه لیمورادی شه ریفی: له گهزه کی حاجیاوا دایه.

٩٩- مژگه وتی باقرخان ی وه کیل: له شه قامی ناویدهر، ژوبه ژوی که لانتهری

ژوماره ٢ دایه.

١٠٠- مژگه وتی سه بیید قطب: له بلواری شبلی، گهزه کی قازی به کان دایه.

١٠١- مژگه وتی خاتم الانبیاء: له حاجیاوا ژوبه ژوی شاره داری دایه.

١٠٢- مژگه وتی خالد بن وه لید (ض) له شاروچکه ی سه عدی دایه.

١٠٣- مژگه وتی ثالی محمد (ص): له باغی زاله دایه.

١٠٤- مژگه وتی ئیمام حسین: له گهزه کی فهره جه دایه.

١٠٥- مژگه وت نبووه ت: له گوزه پانی نبووه ت دایه.

١٠٦- مژگه وتی حه زره تی حمزه (ض): له گهزه کی تهق تهقان دایه.

١٠٧- مژگه وتی حه زره تی ئیسماعیل (ع) له ناخری شه قامی شوهه دا دایه.

١٠٨- مژگه وتی جامیعای فهره جه: له دینی فهره جه که ئیستا که نوساوه به شاری

سنه وه

١٠٩- مژگه وتی موباره کاوا: له ناخری شه قامی ناویدهر، گهزه کی موباره کاوا دایه.

١١٠- مژگه وتی ئیمام حسن (ض): له ناخری گهزه کی جه وراوا دایه.^(١)

حسینییه و ته کایا و خانهدقا

- ١- حسینییه‌ی سنه: له شه قامی طاله قانی دایه.
- ٢- ته کیه‌ی خه لیفه فه تاح: له گه‌زه کی چواباغ، زوبه‌زوی مزگه‌وتی مه‌لا سه‌لیم دایه.
- ٣- ته کیه‌ی شیخ حسین: له گه‌زه کی پیر محمد، کولانی سه‌رچاوه دایه.
- ٤- ته کیه‌ی شیخ عبدالکریم: له ته‌په‌ی نه‌ولیا به‌گ دایه.
- ٥- ته کیه‌ی سه‌ید وه‌فا سه‌لامی: له گه‌زه کی جه‌وراوا، زوبه‌زوی مزگه‌وتی (محمد حسین برفی) دایه.
- ٦- ته کیه‌ی شیخ عه‌بیاسی کرمانی: له گه‌زه کی عه‌بیاساوا دایه.
- ٧- خانهدقای شانیعمه‌توللای وه‌لی: له گه‌زه کی خه‌سراوا دایه.
- ٨- ئیمام‌زاده پیر محمد: له گه‌زه کی پیر محمد دایه.
- ٩- ئیمام‌زاده پیر حبیب‌الله: له گه‌زه کی چوارباغ دایه.
- ١٠- ئیمام‌زاده پیر عه‌زیزوللا: له گه‌زه کی ناغازه‌مان، قه‌راخی مزگه‌وتی حاجی شیخ محمد دایه.
- ١١- ئیمام‌زاده پیرومه‌ر (پیر عمر): له ناو مزگه‌وتی پیرومه‌ردایه
- ١٢- ئیمام‌زاده طاقه‌گه‌وره: له مزگه‌وتی تاقه‌گه‌وره دایه.

کلیسا

- ١- کلیسای ئه‌رمه‌نیه‌کان: له گه‌زه کی ناغازه‌مان دایه.
- ٢- کلیسای جوله‌که‌کان: شه قامی ئینقلاب: گه‌زه کی ناغازه‌مان، کولانی هه‌مامی

چینی

خوالى خوشبو مەلا عبدالعظيم مجتهدى

۱- عالمى خواناسى زەبىيانى دەرياي زانستى قورئانى. پىپۇزى پارىزكارى خوش بەيان، موجتەھىدى خوشەويستى كوردستان، لە حاستى ھەزاران خۇ بە كەم زان و نەوى، لە بەراپەرى زۆرداران و ھەق كوژان خۇزاگرو قەوى، زوخوش و بە ھەببەت و دلاواو كەرىم. خوالى خوشبو مامۇستا عبدالعظيم، كوزى خوالى خوشبو (مەلا عبدالمجيد) كوزى (مەلا حمزەى حكاك) كوزى (مەلا عەبباس) مەشھور بە (اياز) كوزى (مەلا حمزەى دووھم) كوزى (مەلا احمد) كوزى (مەلا حمزەى ئەوھل) كوزى (عەبباس بەگ) كوزى (سليمان بەگى بانە)^(۱) خودا بارانى رەھمەت بە سەرگشتياندا بيارىنى.

(مەلا حمزەى حكاك) زانايەكى دلسۆز و بە ناويانگ بوە، لە تەنگانە و فەرغانەدا بە ھاوار و بانگى خەلكەوہ چوہ، ئەم زانا پايەبەرزە لە دەريانى زانستا، گەمىەوانى شەرىعەت بوو. لە بواری خواناسيندا، رىبوارى رىي حەقىقەت بوو. بە تايبەت لە (حکمت و فلسفە و رياضيات و اسطرلاب و تشریح الافلاک) دا دەستىكى بالآى بوو، عىلمى پەزشكى، جفر، وفق و كىمىيائى زانیوہ، لە رىختە گەرى، وەسايلى (اسطرلاب) كەم وىنە بوە، لە گشت عىلمە كاندا نوسراوہ و كىتیبى نوسيوہ. بەلام گشت ئەو نوسراوانە لە شەرى ھەوہلى جىھانى دا (۱۹۱۴-۱۹۱۸ ز.) لە گەل گشت كىتیبە كانى (مەلا عبدالعظيم) ى نەوہى بەدەستى چەپەلى روسە خوانە ناسە بىن برواكان، دەسوئىندرى و لە بەین دەبىرى^(۲) ئەم روداوانە نیشان دەدا كە دەبىن، گەلى كورد، راجەنى و كۆشكى يە كىەتى پىك بىنى و ھىزى پرشكۆى بەرگى دامەزرىنى. (مەلا حمزەى حكاك) لە گەل پايەبەرز (شىخ عبدالقادرى مھاجر) خاوەنى تەھذیب الكلام و (حاجى مەلا احمد منبرى) و زانای گەورە (مەلا عبدالرحىمى مەولەوى) دۆست و ھاوبىرو بروا بوە و نىوانيان خوش بوە، ئەم زانا پايەبەرز و خواناسە بە فەرمانى جوانى قورئانى «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ^(۳)» لە گۆرە پانى حەقىقەتدا، بە تىشكى چىراى پرشنگدارى شەرىعەت، شەقامى رىبوارانى رىي خوداناسىنيان روژن دە كردهوہ، وەك كىۆى

۱- مەشھورى كوردى بابامەردوخ دەنوسى سليمان بەگ كە لە مەدینەى نورانى لە دىنا دەرچوہ لە بەمالەى شىخە كانى كاكو زە كرپا بوە.

۲- سەرچاوہ زانای پايەبەرز و عالمى خزمنگوزار و بەرىز مەلا صدیق مجتهدى صدرالاسلام كورى زانا و جىدارى خوالى خوشبو (مەلا عبدالعظيم) ە

۳- سورەتى البقرە ئايەتى

(ناویدر) بهری زه‌شه‌بای بی‌دینی و گیزه‌لۆکه‌ی دوبه‌ره‌کیان، له‌خه‌لکی هه‌ژار و کۆل نه‌ده‌ری گه‌لی کورد گرتبوو، به‌ره‌به‌ره، به‌ره‌و خودایان ده‌برده‌وه، له‌سالی (۱۲۷۱.ک) (غولام‌شاخان) حاکمی سنه‌به‌وه‌سوه‌سه و دنه‌ی کابرای به‌ناوی (میرزا عبدالصمد) مه‌زه‌به‌ی بوچی شیخیه‌قه‌بول ده‌کا و ده‌یه‌وئی (میرزا که‌ریم‌خانی کرمانی) تلیاکی، پێشه‌وا‌ی (شیخیه) کان پینته‌سنه و له‌مزگه‌وتی والی (دارالامان) یشدا بو‌بلا و کردنه‌وه‌ی ژاری مه‌زه‌به‌ی (شیخیه) دای مه‌زری‌ن. به‌لام خه‌لکی به‌شه‌ره‌فی کورد، که‌له‌سه‌رشه‌قامی پان و به‌رین و روشنی، سوننه‌ت و ژه‌وشتی جوانی هه‌نگاو به‌هه‌نگاوی هه‌زره‌تی محمد «صلی‌الله‌علیه‌وسلم»، سه‌دان سه‌ئه‌راوه‌ستاون به‌گه‌ر دێلی دوکه‌ل و بو‌چروکی مه‌زه‌به‌ی (شیخیه)، ژۆژی ژوناکیان لی بکاته شه‌وه‌ه‌نگ؟ خوانه‌کا، به‌م جو‌ره (خوالی خوشبو شیخی سراج‌الدین) شیخ عبدالرحمانی کۆری خو‌ی، له‌گه‌ل مه‌لا عبدالرحیمی مه‌وله‌وی به‌ژاو و ته‌گبیری ئەم زانا گه‌وران‌ه‌ی سنه، ده‌نیرته‌لای (غلام‌شاخان) که‌ده‌س له‌م کایه‌هه‌ل گره، به‌لام (والی) به‌گویتدا ناچی و وه‌لامیان به‌نا ده‌داته‌وه. (۱)

دوای ئەم کاره‌ساته، ژوداوی دل ته‌زینی (جەنگی کاروانسه‌را) به‌م شیوه‌ژوده‌دا. کاتی که‌خه‌لکی تو‌زه‌ی سنه‌تینگه‌یشتن که‌ئه‌گه‌ر به‌نه‌رمی و به‌تکا بچنه‌پیشه‌وه مه‌زه‌به‌ی و میلیه‌تیان، شه‌زه‌ف و ئابرو‌ی هه‌زار سه‌ئه‌ریان، له‌لیواره‌ی په‌رتگا و هه‌لدیری نابودی دایه، ئیتر سی‌لاوی خه‌لک هوروزمیان به‌رده‌سه‌ر حکومه‌ت و شار شه‌ه‌زا و نه‌زم تیکچو، چه‌ک به‌ده‌سه‌کانی (والی) وه‌ک مشکی ترسه‌نو‌ک خو‌یان خزانه‌ناو قه‌لا، له‌مه‌ته‌ریزه‌کانی قه‌لاوه‌خه‌لکیان به‌ر توپ‌دا، زۆریان له‌خه‌لکی حه‌ق به‌ده‌ست کوشت و بریکیشیان لوت و گوئی کرد. چلکاو خۆزه‌کانی والی، دوکان و بازاریان تالان ده‌کرد، که‌چی پاشان به‌سه‌ر خه‌لکی هه‌ژاریشان دا دیناو له‌سه‌ر نه‌وکاره‌لوت و گویتی هه‌ژاراتیان ده‌بژی. هه‌ر به‌م بیانوه‌وه (ئاغا مصطفی) کۆری (حاجی شعبان) که‌پیاویکی ده‌م ژاست و شو‌رشگیز بوو، ده‌به‌ستن به‌ده‌م توپه‌وه و شه‌هیدی ده‌که‌ن، دیسان چاوی ئازا پیاویکیش به‌ناوی (شیخ وه‌سیمی بازاری) ده‌ردینن. بویه‌به‌(شه‌ری کاروانسه‌را) ناویانگی ژویشته‌وه، چون ئاوری به‌ره‌ره‌کانی له‌کاروانسه‌رای بازاره‌وه به‌ره‌و کۆشکی (والی) بلێسه‌ی سه‌ندوه، پاش ئەم ژوداوه‌خه‌مناکه، که‌ماهیه‌تی حکومه‌تی بێگانه‌له‌وه باشت نه‌بوه و نای، خوالی خوشبو (مه‌لا حمزه) ده‌چینه‌وه بو‌دنی (کۆس عومەر)، خوالی خوشبو (شیخ عبدالقادری ته‌ختیش) له‌سنه‌کۆچ ده‌کا و ده‌چی بو‌شاری سوله‌یمانی، له‌وکاته‌وه به‌شیخ

عبدالقادری موهاجیر مه‌شهور بوه. لیره‌دا دهرده که‌وئی که نه‌خشی زانا و عالمه کانی کوردستان، چه‌نده دیاره و چه‌نده گه‌وره یه. هه‌روا زیز و شکۆ و ده‌سه‌لاتیان له‌ناو خه‌لکدا تا ئه‌وژاده یه که خه‌لک ناماده‌ن، تا له زئی فه‌رمانی به‌رحه‌قی ئه‌واندا گیان بده‌ن.

خوالی خو‌شبو مه‌لا عبدالعظیم له سالی (١٢٨٨.ک) له دایک بوه، قورئان و پیشه‌کیه کانی عیلمی لای باوکی زانای خویندوه. ماوه‌ئی له لای زانای به‌ناوبانگ (سید عبدالله ی چۆری) خویندویه‌تی، پاشان چوه‌ته خزمه‌ت زانای خواناس (مه‌لا احمدی نودشه‌یی) که یه‌کی بوه له فه‌قی چاکه کانی (مه‌لا حمزه‌یی) باوای، عیلمه کانی له خزمه‌تا ته‌واو ده‌کا و ئیجازه‌یی فه‌توا و دهرس ویزی له ده‌س وه‌رده‌گری. کاتی مامۆستای دلپاک و به‌زیزی، ئاسه‌واری هۆش و پاریزکاری و ژیری، تیگه‌یشتن و زیره‌کی و بییری، له نیو چاوان ده‌خوینتیه‌وه، ئیجازه‌یی پی‌ده‌دا که له فیگره‌ پیروژه که‌یدا بمیینه‌وه، دهرسی فه‌قیکانی بلتیه‌وه. پاش کوچی دوا‌یی مامۆستای دلسۆزی (سالی - ١٣٠٢.ک) به بانگ هیشتنی خوالی خو‌شبو (شیخ عومهر ضیاء‌الدین) ده‌چن بو بیاره، ماوه‌یی حه‌وت سالی زه‌به‌ق له بیاره به ناوچ موده‌ررسی دووه‌م له گه‌ل منوده‌ررسی ئه‌وه‌ه‌ل (مه‌لا عبدالقادری کانی که‌وه‌یی) فیگره‌یی گه‌وره و قوتابخانه‌یی پزشکۆ و زانکۆی عیلم و زانینی بیاره، به چاکی هه‌ل ده‌سوژینی. له‌م ماوه‌دا دیسان ئیجازه‌یی فه‌توا و دهرس ویزی له ده‌س (به‌ریز مه‌لا عبدالقادر) وه‌رده‌گری و ده‌گه‌زیتیه‌وه بو شاری سنه، له چه‌ند فیگره‌ و قوتابخانه، به تاییه‌ت له قوتابخانه‌یی مزگه‌وتی (طوبی خانم) تادوا کاتی مان و ئاخیرین له‌حزه‌ی ژیانی، به‌ده‌ست و دل، به زار و به گیانی، له سه‌ر شه‌قامی راستی راستان زاوه‌ستاوه، له ناوی ژیان به‌خشی قورئان، ناوی به شه‌رعی موسته‌فا داوه. دهرسی قورئان و دینی به فه‌قی و توه‌ته‌وه، درگای فیروبونی، له زئیوارانی زببازی دین و ژین کردوه‌ته‌وه.

خوالی خو‌شبو مه‌لا عبدالعظیم له پله‌ی به‌رزی (اجتهاد) زاوه‌ستاوه، ته‌قلیدی بو خۆی به پی‌ فه‌ز داناوه. له گه‌ل ئه‌وه‌یش به په‌یژه‌وانی خۆی سفارش کردوه له نیمامی شافیعی په‌یژه‌وی بکه‌ن. مه‌گه‌ر له‌و مه‌سه‌له‌لانه‌یی که له په‌زاوه‌کسانیدا نه‌نوسراوه، یا نوسراوه، به‌لام بو‌یان نه‌زانراوه.

خوالی خو‌شبو له گه‌ل حکومه‌تی وه‌ختا په‌یوه‌ندیکی نه‌بوه. به‌لکو بو ته‌وانه‌یی به پله و مه‌قام خو‌یان زاداوه. یا مال و سامان، زیز و پایه‌یی به‌وان داوه، زیز و پایه‌خی دانه‌ناوه. هیچ کاتی له ئه‌مر به چاکه و نه‌هی له خراپه‌کو‌تایی نه‌کردوه. شا و شالیار و میر، ده‌وله‌مه‌ند و هه‌زار و فه‌قی، له ترازوی عداله‌ت و یاسای شه‌رعی ئه‌و زانا گه‌وره و پاریزگاره‌دا موی‌لی نه‌داوه. زه‌حمه‌ت

و بەزەىى خودا بە خوزرەم و تاو بە ھەور و بەساو، بە سەر و ھە زانا يە كدا بۆژى. ئەم زانا خودا پىداو، دواى ۸۲ سال لە بەرە بە يانى رۆژى ھەينى ۲۳. ي مانگى ژە مەزانى سالى ۱۳۶۷ كوچى ۱۳۲۷/۴/۲۷ ھە تاوى لە شارى سە كوچى دواى كېرەو، لە گۆرستانى حاجى ماموستا (مەلا احمدى نودشەى) نىژراو، خوالى خوشبو ئەم بە ژاوانەى نوسيوە.

۱- ھدى الطالبين فى اصول الدين ۲- محاکمات بين اهل سنت و خوارج

۳- حواشى مدونه بر تهذيب الکلام ۴- حواشى بر شمسىه در منطق ۵- حواشى بر

جمع الجوامع در اصول ۶- حواشى بر فريض تحفه ۷- حواشى بر طلاق تحفه

۸- حواشى بر تشریح الافلاک و ربع مجيب ۹- رسائل در اثبات وجود واجب و جبر و اختيار

بە عربى و فارسى و احتياج بشر بار سال رسل و نیازمندی بە اجتهاد مجتهدين. و فتاوا در چهار

ربع شرع بەرى و فارسى ۱۰- شرح قصيده ابن فارض بفارسى ۱۱- رد بر وھايه

۱۲- رد الروافض فارسى و عربى ۱۳- رساله در ايمان ابوطالب ۱۴- حواشى بر مثنوى

۱۵- دعوت بجهاد در جنگ بين الملل اول ۱۶- حاشيه بر خلاصه الحساب ۱۷- تفسير آياتى

از قرآن مجيد ۱۸- شرحى آيە شريفه انا عرضنا الايه، بە لام تا ئىستا ھىچ کاميان لە چاپ

نە دراو^(۱).

خوالى خوشبو آيت الله محمد مەردوخ

جمال الدين محمد مەردوخ، مشهور بە (ئايە تولى مەردوخ - كوژى شىخ عبدالمؤمن كوژى

شىخ جمال الدين كوژى شىخ عبدالمؤمن، كوژى شىخ جمال الدين كوژى شىخ عبدالمؤمن - ي

ھەوەل كوژى شىخ جمال الدين - ي ھەوەل لە سالى ۱۲۹۸. ك لە داىك بوە. ئەم زانا پىسپۆرە

زۆرتى تەمەنى پىربارى خۆى لە مواتالا و پىرس و جو و باس و وتووێژ. نوسىنى پەژا، و تار و

كتیودا برەو تە سەر. ئاسەوار و پەژا و وتارىكى زۆرى دواى خۆى بو ئىمە بە يادگار بە جى

ھىشتو، بىجگە لە بۆيكيان گشتيانى لە ژيانى خۆيدا بە چاپ گە ياندو، خوالى خوشبو مروپە كى

خوش سيما و قسە خوش و ژوگەش و بە وقار، نەرم و نىيان، خواھنى بە يانكى ژەوان و

پىنوسىكى توانا بو، فارسى و ەربى زۆر بە جوانى و ژەوانى نوسيو، لە نوسىندا لاساى

كەسى نە كېرەو تەو. وتارى كە شىكى تايپە تى بو، لە باسى عىلمى و مەزھە پىدا شىوہ يە كى

۱- سەرچاوە پاڤە بەرز (مەلا صدیق صدرالاسلام) ي مجتهدى كوژى خوالى خوشبو مەلا عبدالمظيم

تایبیت به خوئی بوه، که به و شیوه زور و ابوه، لایه نه که ی خوئی بیده نگ ده کرد. خوش به ر خورد، خوش سو حبهت، حازر جواب و مواته کی به نه نفس (باوهر به خو) بوه.

هروه ک له پیشه کی کتیبی (جان نما) نوسیویه تی: تا ته مهنی ١٦ سالی که باوکی ماوه، به هوی کیو پیوان و سواری و تیره ننازی گویی به خویندن نه داوه. به لام کوچی دوا یی باوکی، ته کانیکی پیدا و له خهوی غه فله تی وه خه بهر هینا و دای چله کاند. له مه ولا ته سمیم ده گری که هه موشتی بو کتیبو فری دا. خوئی له سهر موتالا و خویندن و فیرون ساخ کردوه و شه و روژی خوئی ته رخانی فیرون و موتالا ده کرد، به هوی هوشی خوا پیدای و حافیزه و نیستعدادی ذاتی، ته لاشی بی و چان و تی کوشان، له ماوه یکی که مدا خوئی گه یانده سهر مه نزلی مه به ست و نوچکه ی که مال.

پایه بهرز (مردوخ) له زور به ی عیلمه نیسلامیه کاندا ناگایی بوه، له بریکیاندا شه پو لی داوه و مواته خه سس بوه، بزئی له عیلمه غه ریبه کانی زانیوه.

بی نه وه چوینته لای ماموستایی له هوندری نه قاشی (نه خشه کیشان) و شیعر و شاعریدا ته زده ست بوه، به لام که متر شیعی و توه و ئاسه واری شیعی زور که مه. ناوی بزئی له پهراوه کانی به م جو ره یه:

١- تاریخ کورد و کوردستان ٢- فهرهنگی مردوخ، به سی زمانی کوردی، فارسی، عده بی له دوبهرگی گه وره دا ٣- فقه محمدی له ٤ بهرگدا له مزه ده بی نیامی شافعی ٤- زرموز آفرینش به فارسی ٥- نداء الاتحاد فی مبحث الاجتهاد به عده بی ٦- منطق مردوخ ٧- سرما؛ هدایت به فارسی ٨- ندای اتحاد به فارسی ٩- نسیم رستگاری به فارسی ١٠- در جوار معتضین به فارسی ١١- جان نما به فارسی ١٢- جام جان و جین به فارسی ١٣- خلاصه الاحکا شرح منظومه کفایه الاسلام ١٤- چاره بدبختی ١٥- اصول مردوخ ١٦- نحو مردوخ ١٧- صر مردوخ

١٨- حساب مردوخ ١٩- هدف نما ٢٠- ناله اسلام ٢١- شطرنج نامه به فارسی

٢٢- شطرنج نامه به کوردی ٢٣- طب مردوخ ٢٤- گفتارها^(١)

آیت الله مردوخ له زه مه زانی سالی ١٣٩٥.ک به رابه ری ١٣٥٤ هه تاوی له ته مهنی ٩٧ سالیدا کوچی دوا یی کرده. سبه یتنی نه ور و ژه بینا به وه سیه تی خوئی خه لکی سنه تهرمی پیروزیان تا دینی (نه وه ژه) به شان هه ل گرت و له (نه وه ژه) نیژرا. من خو م له گه ل خه لکی دا تا

١- مشاهیری کورد با ماره دوخی روحانی به لام ده بیان پهراوی تری هه به که لیره دا ناوی لی نه براوه.

(نەۋەزە) زۆيىشىم دەتوانم بلىم زياتر لە دەھەزار كەس تەرمى پىرۆزىيان تا (نەۋەزە) بەزىز و شكۆ بەزىي كورد. خوالە گشت زانايە كى پارىزكارى خواناس ببورى و بەھشت جىيى بىت.

خوالىي خوشبو شىخ عبدالقادرى مھاجر

پىپۇر و زاناي بە دەنگ و باسان، عالمى بەرزى رىزى خواناسان، شەيتان و نەوسى لە دەس ھەراسان، نەستىرەي گەشەي ئاسوى كوردستان، پايەي ژيان و مايەي خوشبەختى، شىخ عبدالقادر زانايى تەختى، چون لە دەس سەم كۆچى كوردە، بە «شىخى مھاجر» ناوى دەرچوہ. شىخ عبدالقادرى مھاجر كۆزى شىخ محمد سەيد تەختى مردۆخى لە سالى ۱۲۱۱.ك لە سنە لە داىك بوہ. قورئان و پىشە كى عىلمە كانى لە خزمەت باوكى زانايدا خوئندوہ، پاشان لە خزمەت زاناكانى زەمانى خوئيدا عىلمە كانى تەواو كوردوہ، ئىجازە (ودم)ى فتوا و تەدرىسى ھەرگرتوہ. دوای مردنى باوكى لە فىرگەي (دارالاحسانى) سنە دەبىتە مامۇستاي دەرس و يىژ. ئەم زانا گەورە لە ئاخى سالى (۱۳۷۱.ك) بە ھوى (شەزى كاروانسەرا) و ئالۆزى ھەرىمى كوردستان، بە تايبەت شارى سنە لە بەر سىياسەتى نەژادكوژى و نەزانم كارى (غلامشاخانى والى)، كوردستانى ئىراني بەجى ھىشت و كۆچى كرد بو شارى سولەيمانى. لە لايدن خەلكى سولەيمانى بە تايبەت عالم و زاناكانى ئەويوہ پىشوازيە كى گەرم و گوژى لى دە كرى.

حاكىمى سولەيمانى پلە و پايەي عىلمى ئەم زانا گەورە، نەجابت و زىزى بنەمالە كەي، بو دەربارى دەولەتى عوسمانى لە نامەيە كدا، بە درىزى بەيان دەكا و نوسخەيى لە پەزاوى زەوان و جوانى «تقريب المرام» شەرحى (تەھذىب الكلام)ى تەفتازانى، وىزراي نامەيى بو (سولتان عبدالحميد)ى دەئىرى، بە قەزاي خودا نامە و پەزاوہ كە، ھاوژى لە گەل پىرۆزى قوشەنى عوسمانى لە خاكى روسيەدا، پىكەوہى دەگەنە دەس سولتان عبدالحميد. سولتان عبدالحميد، گەيشتنى شىخ عبدالقادر مھاجر بو خاكى كوردستانى عىراق، كە ئەوكاتە بەشى بوہ لە دەولەتى عوسمانى، بە فالى چاكى دەگرى و ئەو پىرۆزىيە لە بەرە كەتى ھاتنى ئەوخوالى خوشبوہوہ دەزانى، بەم جوړە ئەم نامە پز لە رىز و شكۆيە بو شىخ عبدالقادر دەئىرى: بعدالمقدمه السلام عليكم: قَدْ ظَهَرَ فَضْلُكُمْ مِنْ أَرْكُمْ وَ نَحْنُ تَقَالْنَا يَوْمَ قُدُومِكُمْ الْمُضَادِّ يَوْمَ دُخُولِ عَسَاكِرِنَا الْمَنْصُورَةِ بِلْدَةِ (سواستبول) فَهَا حَصَّضْنَا لَكُمْ شَهْرِيَّةً تَكْفِي مَعِيشتَكُمْ وَ إِنْ لَمْ تَكْفِ فَاتُكْتَبُوا لَنَا بَعْدَ قَرَأْنَا مِنْ غَوَائِلِ الْحَزْبِ.

شیخ عبدالقادر له عیلمه کانی که لام و فلسفه و حکمت دا بلیمهت بوه، له عیلمه کانی تری تهو رۆژه یشدا ئوستادی کهم وینه بوه.

ئه م نازا پیاوه له سوله یمانی تائه و رۆژه ی که چاوی دیویه تی و ئه ژنوی تهو ژمی تیدا ماوه و پشتی هیزی بوه، به دهرس و زانومایی و کتیب دانان و پهژاو و حاشیه نویسن و پرس و جو له مه سایی عیلمی دا خهریک بوه. له ئاکامدا له سالی (۱۳۰۵.ک) له ته مه نی ۹۴ سالییدا له سوله یمانی کۆچی دوا ی کردوه و له گورستانی (گردی سه یوان) نیزراوه، سه د رّه حمه تی خودای له سه ری ی.

ئاسه وار و نوسراوه کانی شیخ عبدالقادر موهاجیر:

۱- حاشیه له سهر شهرح عقاید عضدیه ۲- شرح رساله الزوراء ۳- کشف الفضاء درباره ذات و صفات باری تعالی ۴- حواشی تعلیقات لاری ۵- به لام مشهورترین کتیبی شهرحیکه له سهر (تهذیب الکلام) ی سعدی تفتازانی به ناوی تقریب المرام، ئه م کتیبه له زه مانی خودی شیخ عبدالقادری موهاجر دا له کتیبی درسی (حکمت و کلام) ی فه قیی ناوچه ی کورد نشینه کانی، ئیران و عیراق و تورکیه و سوریه بوه. ئیستا که ش ئه م کتیبه له زورتری ولاته موسلمانانه کاندا جیی چاوه دیری فه قی و ماموستا دهرس و یژه کانه.

تقریب المرام له گه ل حاشیه که ی به ناوی و سیمیه یا محاکمات له سالی ۱۳۰۲.ک له دوو بهرگا له قاهره پایته ختی مه رکه زی مصر ا چاپ کراوه. بیجگه له عیلم و زانستی ئه م زانا پایه بهرزه، خواناس و پاریزگار و له دنیا ته ریک بوه. دوا ی خو ی شیخ محمد و سیمی برای ته درسی فیزگهی (دارالاحسانی) وه ته ستو گرتوه. (۱)

خوالی خوشبو مه لا احمدی نودشه یی

۴- زانای خواناسی گه و ره. حق و یژه زور به سه و ره، خزم تگوزاری خه لکه، زور به قازانج و که لکه، له زمان و بیر و زاری، کۆکۆ عیلم ده باری، تابلایی پیاو چاک و ژیره، پشتیوانی فه قیره، ته ستیره ی گه ش و گوئی کوردستان، مه لا ته حمه دی نودشه ی هه ورامان. حاجی مه لا ته حمه د مه شه ور به (حاجی ماموستا) کوزی مه لا عبدا الرحمن، کوزی مه لا ته حمه دی مفتی سوله یمانی، په کئی بوه له مه لا چاک و زانا که م وینه کانی کوردستان، که جیی بیر و بزوا ی خه لکی کورد بوه،

ئەم زانا گەورە لە سالى ۱۲۲۸.ك لە دىنى (نودشە)ى ھەورامان لە داىك بوە، ئەم نىوہ شىعەرە:
(بود احمد خلف امجد عبدالرحمن)

مادە تارىخى لە داىك بونىە تى، كە دە كاتە (۱۲۲۸) لە غوزرەى صفرى سالى ۱۳۰۲.ك، لە شارى سەنە كوچى دوايى فەرموہ و لە سەرتە پەي (شەرە فولمولك) نىژراوہ، كە ئىستا بە تە پەي حاجى مامۇستا مەشھورە. حاجى مامۇستا دواى ئەوہ ئىجازەى فەتواو تەدرىسى وەر دە گرى ماوہ ئى لە شارى سولەيمانى دەمىننەتوہ، پاشان لەوئى كوچ دە كا و دەچىتەوہ بو دىنى (نودشە) و تا سالى ۱۳۰۰.ى كوچى، كاتى بە خىر و بىرى خۆى لە زىنى بارھىنانى قوتايى و دەرسى فەقى و زانومايى موسلمانان دەبردە سەر، پاشان لە سالى ۱۳۰۰ كوچى لە (نودشە) بار دە كا و دەچىتە شارى سەنە و لە مزگەوتى (مەولانا) دەي بە دەرس و يۆى فەقى، كە دەيان مەلاچاك و فەقىي پىن گە ياندوہ، سەدان زىبوارى زىنى راستانى تى گە ياندوہ، ئەم زانا پاىە بەرز و بەر يە بىجگە لەوہ كە بە عالمىكى گەورە و خزمەت گوزارى كۆمەلانى كوردەوارى دانراوہ، يە كى بوە لە خواناسە بە ناو بانگە كەنى دەورانى خۆى، شىخ سراج الدىن بە تايبەت زىز و شكۆيە كى زۆرى بو ئەم زانا گەورە داناوہ، ھەر بو يە بە خەلىفەى گەورەى خۆى ناو دىرى كردوہ^(۱) خودا لە ھەمو زانا و خواناسان و خزمەتگوزارانى خەلكى خوش بىن و بەزەزاي خۆى شاديان كا.

خوالى خوشبو شىخ ھەبىبو اللەى كاشتري

شىخ حىبب اللە كۆزى شىخ اسماعىل كۆزى شىخ محمد كۆزى شىخ عبدالغفور، لە سالى ۱۲۸۷ كوچى لە دىنى كاشتەر لە داىك بوە، قورئان و پىشە كىە كەنى عىلمى لە خزمەت باوكى دا خویندوہ و پاشان دەچىتە دىنى (لۆنى سادات)، دو سال لە خزمەت شىخ محمدى لۆنى كاكو زە كرىيى دا كەسبى عىلم و كە مال دە كا. پاشان دەچىتە دىنى (ماسان) ماوہ ئى لە قوتابخانەى پىروزی ئەوئى، پەرە بەزانست و عىلمى خۆى دەدا، پاشان لە سالى ۱۳۰۸ كوچى دەچىتە شارى سەنە و لە خزمەت (مەلا مەجىد نىبرى) سى سال دەمىننەتوہ و عىلمە كان تەواو دە كا، ھەر لە خزمەت ئەم مەلا چاكە يشدا ئىجازە (ودم)ى فەتواو دەرس و يۆى وەر دە گرى و دە گەزىتەوہ بو دىنى كاشتەر. لە ساپەى چاو دىرى باوكى دىسۆزى. ماوہ ئى بە موتالاي پەزاوى دىنى و تە عىلم و دەرسى فەقى و بارھىنانى زىبوارانى زىنگاي شەرع و قورئان، كاتى بە قىمە تى خۆى دەبەتە

سەر، پاشان به ئيجازهى باوكى به ره و كوردستانى عىراق زى ده كه وى و ده چيته (بياره)، چهند زوژى له خزمهت شيخ عمر ضياء الدين دا ده ميئيته وه و پاشان ده چيته (باغه كوڻ) له وى به خزمهت شيخ عهلى حسام الدين ده گه نى و ده بيته موريدى، پاش سالى له لايهن شيخ حسام الدين وه ئيجازهى خه ليفه يه تى پى ده درى (له سالى ١٣٢٠ ك) باوكى كوچى دوايى ده كا، له سالى ١٣٤٤ ك ده چيته شارى سنه و له قوتابخانهى (عبدالله به گ) ده بيته (موده ريس) دهرس ويژى عيلمى دينى، زورترى كات، ههشت فه قى له دوو حوجره دا بوه. تا ئاخيرين كاتى ژيان و دواى چركه ي مانى، له دهرس فه قى و ژانومايى زيبورانى زيگاي حه قيهت و موتالاي په زاوى دينى و ته فسيري قوزژان و شهرع و حه ديس، به تايبهت ناگايه كى زورى له عيلم و زانينى حه ديس دا بوه و به شيكى زوريشى له بهر بوه.

ئه م گه و ره پياوه، زوگهش و زمان خوښ و زاويژىكى گيرا و دل نشينى بوه، پاريزكار و خوداناس و له خوداترس بوه له ئاكامدا زوژى يه ك شه ممه جه ژنى قوربانى سالى ١٣٦٠ ك به رابه رى ١٣٢٠/١٠/٧ هه تاوى كوچى دوايى كرده وه و له گورستانى (شيخانى) سنه نيژراوه^(١) خودا له هه مو پاشان خوښ بى.

ناوچه ی سنه (کوردستانی ناوه ندی نیران)

۱- دیکۆی ئارینان به شی ناوچه ی سنه

دیکۆی ئارینان - به ناوی گه وره دیتی - ئارینانه وه ناوئراوه - یانی ئاردونان - چون نه م دتی زه وی به پیت و برشتی هه به و گه نم و ده غل و دانه و تله ی زور ده بی - کاتی که نه م دتی یان له و شوینه دا - به دی هیناوه و توویانه نه م شوینه جیی ئاردونانه - به م جوړه ناویان ناوه (ئاردونان) که به ره به ره به شکلی (ئارینان) ده ر هاتوو - نه م دیکۆیه خاوه نی حه فده دیتی گه وره و چکۆله به زوو به ره که یشی سی سه دوپینج کیلومیتره (۳۰۵) و له باکور و باکوری خۆراوای شاری سنه دایه. زنجیره کیوی ئاویده ر له خۆراوای نه م دیکۆ داهه لکه وتوو هکه سنوری سورشتی نیوان نه م دیکۆ و ناوچه ی مه ریوانی به دی هیناوه.

سنوری نه م دیکۆ به م جوړه به:

۱ - له باکوره وه به دیکۆ کانی سارال و حوسه یناوای باشوری -

۲ - له باشوره وه به دیکۆی ده وروبه ری سنه و دیکۆی ئاویده ر -

۳ - له خۆراواوه به ناوچه ی مه ریوان

۴ - له خۆر هه لاته وه به دیکۆی ده وروبه ری سنه وه نوساوه

ناو:

ناوی مووچه و مه زرای نه م دیکۆ به تیکرا له کانیواوه سارد و سووکه کانی کوردستان و ناوی چۆمیلکه و شیواوه کان به دی دیتی و کشت ئاوه کانی نه م (دتی کۆیه) له باکوره وه به ره باشور و شاری سنه زئی ده که ونوده ززینه ناو چۆمی قسلاخه وه که - سه ددی - قسلاخی - له به ردا - به ستراوه.

گیاوگژی

به زراییه یه کانی نه م شوینه وه ک گشت ناوچه ی کوردستان بژوینه و شاخ و داخوزه وی یه کانی له به ر گیاوگژی و پوش و پوار به ده ره وه نی یه. هه ر بوویه - نازه ل داری له م شوینه دابره وی هه به و ژبانی خه لکی زیاتر له زئی نازه ل داری و که می کشت و کاله دیکۆ به زتوه: بیجگه له گیاوگژی مرمالیات گیای به کارهاتوو پرتقازنجی گه ونیشی زوره.

گه نم و ده غل و دان

گشت زه ویه کانی تیکرا له قوئی و لاپال و ده شت و لیزو داوئنه ی کیهو به رزه کانی. گه نم - جو - نوک - نيسک. تووگوله به زوزه، ته زه کاری - باخی تری، و بادام - سیو - هه رمی، گوئز - تووشیرین - تووه فه ره نگی و، شتی تری به دیم و به راوده بی. خه لکی به شیوه ی کون و تازه، زه ویه کان زه عه مه ل دینن و بژیوی خوئیانی زور به زه حمه ت لی وه ده س ده یئن: بزیککی که میش له کاری ده وله تا داده مه زرین. به لام له سالدا زورتری کات.

جوانه کان بی کارن، به ناعیلاجی زئی شاره فارس و تورکه کان ده گرنه پیش و ده چن ده بنه کارگه زی کوره خانه کان، زوتریان ژن و منداله کانیشیان له گه ل خوئیاندا ده به ن تابه لکو بزئی زورکاربکه ن و هه ر جوئی بیته له زرباری قه رز و قوله بیته ده ر، نه گه ر - ده وله ت - وه ک پیوسته یارمه تی خه لکی بدایه و به قیمه تی هه رزان - (کوت) و (سه ممی) به ته واوی له ده س زه سی که شاهه رزان و هه رزیراندا دا بنایه، نیتتر خه لکی نیازیان نه بوو و ناعیلاج نه بوون که به خوئیان و ژن و مندالیان، به ره و کوره خانه کانی - هه مه دان و - کارخانه کانی نه راک و تاران و نیسفه هان و شاره کانی ترزی بکه ون:

نه گه ر ته نانه ت ده وله ت له ناوه ندی ناوچه ی کوردستاندا - به نه ندازه ی - شاری - نه راککی - کارخانه و کارگادا بنایه و نیجازه ی دانانی کارخانه - گه وره کان - وه ک کارخانه ی سیمان و زه ویی ئاهه ن (ناسن تواتنه وه) ی بدایه - ناوچه ی کوردستانیش وه ک ناوچه سه نه تیه کانی نیسفه هان و نه راک و یه زد. خه لکه که ی ده حه سانه وه و مه جبور نه ده بوون که له مال و منال بیترین و له ته مه نی گه نجی، تا کاتی پیری نه م شاره و شار - بو تیرکردنی زگی ژن و منداله زووته کانیان، بده ن له پاوه تا خاوه ن کارخانه کان دلیان به حالیان بسوتی و به کریمه کی زورکه متر، کاری زوریان بی بکه ن، تا هیزو و زه یان له بده ندا ده میتی بیان زه تینن ، پاشان به ده ستی خالی و پشتی کوم به ره و مالی زوخواویان بزئی یان بکه نه وه

من پیم وایه هیشتاکار به ده سته دلسوزه کانی ده وله ت به مه یان نه زانیوه، هیوادارم کاتی که نه م په رتوو که بچیته به رده سیان و هه رنه بی نه م زووبه زه بچوئنه وه، دلیان بسوتی و غیره تیان بزوی ده ستی نه رکی سه رشانی خوئیان بکه ن و، له زئی چاک کردنی

چۆنیه تی ئابوری - کوردستاندا به گورجی و خیرا و دلسوزانه هه نگاو بوپیشه وه هه لگرن. چون - به نده گانی خودا کاتی که وه هوش هاتنه وه - خودایان دیتنه وه بیرو بو خزمه تی هه ژاران خویمان فیدا ده که ن (وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۱)

ژنان

ژن له ناوچه ی کوردستاندا. له زۆرکاره کاندا پشتیوان و یارمه تی ده ری پیاوه. به تاییه ت له ناوایی و گونده کاندا ژنان له پیاوان زه حمه ت کیش تروچه و ساوه ترن. ژنی کوردستان هه میشه نمونه ی شه زه ف و شه رم و ئابرو و نازادی بووه و هه یه. ئاوا یه کاتی کوردستان تانیستابو ئه وه یکه له کاتی سه رمای سی تا چل پله ی زستان، خویمان و ژن و منداله کانیا ن له شه زی سه رما بیاریژن - که لکیان له گه ون و ته یاله و گه مره، ورگرتووه.

ئه رکی گرانی - ته پاله پیژان یاگه مره برین و شیاکه زێژان، زیاتر به ئه ستوی ژنانه وه یه نان کردن و هه ویرشیلان و ته نور داخستن و کاری نا و مال تیکرا ئه رکی سه رشانی ژنانه له کاتی پیوستیشا ژنان به یارمه تی پیاوانه وه ده چن - ده سکه نه ی نوک و نيسک و کار تری مه زرا ئه نجام ده دن. له گه ل ئه و گشت ماندویی و زه حمه ته یش - زۆر ساخ و نازاو و پوشته ن چل و پوشی ئاینی و شه زه فیان له به ر دایه، ده سکردی ژنانی ئه م دیکۆیه: قالی، قالیچه ی بیجار و هه وشاره

ناوه ندی دیکوی نارینان

له پیشدا دتی نارینان که ۱۵۰۷ که س دانیشتوی بوو - به ناوه ندی ئه م دیکۆیه. دانرا بوو. به لام چون دتی - سارو قامیش له ۵ ک شه قامی سنه - دیوانده ره و به ک ک ی سه ددی قشلاخ دا، هه لکه وتوووه. به جیی نارینان - به ناوه ندی دیکۆی - نارینان دیاری کرا زئی ویان

۱ - شه قامی سنه - به دیوانده ره - هو ی په یوه ندی دیکانی ئه م دیکۆ له زئی - ساروقامیشه وه به شاره کانی سنه و دیوانده ره یه.

۲ - شه قامی ساروقامیش که به ره و دیکۆی سارال درێژه ی هه یه و دیکانی ناوچه که

به ناوه ندی دیکو و شاره کانی سنه و مه ربوان و سه قز ، وه سل ده کا و ده نووستینی.
 له م دیکودا که ۱۷ دیتی له باوش گرتووه ۲ دی خاوه نی شه قامی نیسفالته، ۱۵ دتی
 خاوه نی زینگای خیزرژزه و ۵ دتی یش زینگای خاکبان هه به.
 دورترین دتی به ناوه ندی دیکو (ساروقامیش) دیتی - موغیناوا و نزیکرینیش دیتی
 سوفیانه که ۵ ک دوره.

قیرگه و وه سایی حه سانه وه ی خه لکی له م دیکودا، ۱۵ دتی خاوه نی قیرگه ی
 سه ره تایی به و دیتی نارینان قیرگه به کی نایینی تیدایه، که فه قتی ده رسی نایینی و کومه
 لایه تی بو په ره دان به یا ساجوا ته کانی نیسلام و شارزا کردنی خه لکی به ری و شوینی
 هه ردووژیانی تیدا فیرده بنه ۴ دتی قیرگه ی خویندن فیرکردنی تیدایه، ۱۵ دتی مزگه وتی
 هه به و به ک پاسگای ژاندارمه ری، ۳ دتی حه مام و ۳ دتی ناوه ندی ده رمانی و خاوتنی
 (بهداشت و درمان) و ۴ دی سندوقی نامه به ری تیدایه.

۹ دتی ناوی لوله که شی هه به و ۷ دتی خاوه نی به رق و ۵ دتی فروشگای هاویاری و ۴
 دتی لقی نه وت فروشی و ۷ دتی ناشی به رقی و به ک گه فتری ژن ماره بزین و ته لاق دانکی
 تیدایه.

دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه

۱ - نارینان: دیتی به که له دیکوی نارینان. ناوی دیکوی نارینان له ناوی نه م دتی
 گیراوه ته وه، له ۱۱ ک باکوری خوراوا ی سنه و هک باکوری شه قامی سنه مه ربوان دایه،
 کوستانی و سارده سیره، دانیشنوان ۱۵۰۷ مال ۲۶۱، سوتنی، کورد، ناوله چوم و کانیاو.
 به ره م: ده غل، دانه وبله، سیبایی، میوه، توتن، شوغل، کشت و کال. نازه ل داری زینگا،
 ماشین ره و، مزگه وت، قیرگه ی ناوه ندی و سه ره تایی - لوله که شی ناو. به رق ته له فون
 حوجره ی فه قتی - پوست، بنکه ی ته ندورستی، پاسگای ژاندارمری، حه مام - فروشگای
 هاویاری، نه وت فروشی، به قالی، قه ساوی چای خانه، ته عمیرگای ماشین، ناسنگه ری -
 ناش.

۲ - ناجگه ره: دتی به که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه. له ۶ ک باکوری
 خوراوا ی سنه ۴ ک باکوزی شه قامی سنه مه ربوان دایه: کوستانی و سارده سیره، دانیشنوان

۲۴۷ مآل ۴۱ سوننی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه ویتله. سپیایی، میوه، توتن، شوغل کشت و کال. نازه ل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه. به رق. لوله که شی تاو. به م دی ده لاین (هه شر - گه ره) شه خس - حه مام - پوبست - به قالی، قه ساوی، چای خانه. ناش.

۳ - تازاوا ی دووه یسه - دی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه. له ۱۶ ک باکوری خوراوی سنه و ۳ ک ساروقامیش و له نیوان دیکانی دووه یسه و چل گه دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۷۰ مآل ۱۱ سوننی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م. ده غل دانه ویتله، سپیایی، شوغل، کشت و کال نازه ل داری زینگا ماشین زه و مزگه وت،

۴ - تووواری - سه مه دی - دی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه: له ۲۵ ک باکوری خوراوی سنه و ۱۱ ک ساروقامیش و ۴ ک باکوری شه قامی سنه مه ریوان دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۵۸۳ مآل ۸۹ سوننی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه ویتله، سپیایی چنارستان، شوغل کشت و کال، نازه ل داری - زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه - شه خس، ناوی لوله که شی، ناش.

۵ - چل گه زی: دی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه. له ۱۷ ک باکوری سنه و ۵ ک ساروقامیش و ۷ ک خوراوی شه قامی سنه دیوانده ره دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۴۸ مآل ۲۴ سوننی، کورد، ناوله چوم و کانیاو، به ره م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - زینگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه، شه خس، ناوی لوله که شی،

۶ - چه تان: دی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه. له ۲۵ ک باکوری خوراوی سنه و ۲۳ ک ساروقامیش و له نیوان دیکانی. دو وه یسه هاکرور دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۸۶ مآل ۵۵ سوننی، کورد، ناوله چوم و کانیاو، به ره م: ده غل دانه ویتله - سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری - زینگا، ماشین زه و - مزگه وت، فیرگه، نه جازی، به قالی، ناش، فروشگای هاویاری،

۷ - دو وه یسه: دی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه. له ۲۰ ک باکوری خوراوی سنه و ۷ ک ساروقامیش و ۸ ک باکوری شه قامی سنه مه ریوان دایه

کوئستانی و سارده سیّره، دانیشتوان، ۶۱ مآل؛ ۹۲ سونتی، کورد، ناوله چۆمی فه رهاداوا و کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه وئله، سپیایی، شوغلّ، کشت و کالّ، نازهلّ داری، زیگا، ماشین زه و مزگه وت، فیرگه، فروشگای هاویاری، نه وت فروشی، به قالی، ناش.

۸ - ساتیلّه: دئی یه که له دیکۆی نارینان به شی ناوچه ی سنه له ۱۳ ک باکوری سنه و ۳ ک شه قامی سنه - سه قز دایه - کوئستانی و سارده سیّره، دانیشتوان، ۱۱۰، مآل ۲۱، سونتی، کورد، ناوله چۆمی ساتیلّه و کانیاو، به رهه م: ده غلّ، دانه وئله، سپیایی، شوغلّ، کشت و کالّ، نازهلّ داری، زیگا، ماشین زه و مزگه وت، فیرگه، ناسه واری مزگه و تیککی کۆن به ناوی (مزگه وتی حه زره تی عومه ر) له م دیدا تا چه ند سالّ له مه پیش مابوو. به لام به داخه وه نیستا که شوینه واری نه ماوه، به رق، لوله که شی، ناو.

۹ - ساروقامیش: دئی ناوه ندی دیکۆی نارینانی به شی ناوچه ی سنه یه. له ۱۴ ک باکوری سنه واک خوراوای شه قامی سنه - سه قز و ۱ ک سه ددی قشلاخ دایه - کوئستانی و سارده سیّره، دانیشتوان، ۹۴۹ مآل؛ ۱۶۶ سونتی، کورد، ناوله سه دد و کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه وئله، سپیایی، شوغلّ، کشت و کالّ، نازهلّ داری - زیگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایبی، ته له فون، به رق - ناوی لوله که شی، شیرکه تی هاویاری - نه وت فروشی ناسنگه ری - ناش.

۱۰ - سوره دزه: دئی یه که له دیکۆی نارینان به شی ناوچه ی سنه له ۴ ک باکوری سنه و ۳ ک شه قامی سنه مه ریوان دایه کوئستانی و سارده سیّره، دانیشتوان، ۳۶۲، مآل؛ ۶۳، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ، دانه وئله، سپیایی، میوه، ته ره کاری، زیگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایبی، به رق، لوله که شی، ناو. شه خس، به قالی

۱۱ - سوفیان: دئی یه که له دیکۆی نارینان به شی ناوچه ی سنه، له ۱۲ ک باکوری خوراوای سنه و ۵ ک ساروقامیش و ۴ ک باکوری شه قامی سنه مه ریوان دایه، کوئستانی و سارده سیّره، دانیشتوان، ۲۶۱ مآل؛ ۴۴ سونتی، کورد، ناوله چۆم و کانیاو. به رهه م: ده غلّ، دانه وئله، سپیایی، میوه، شوغلّ، کشت و کالّ، نازهلّ داری، زیگا ماشین زه و مزگه وت، فیرگه، ناوی لوله که شی، به رق، به قالی،

۱۲ - شه قه به ردی سه بید موچه یه ددین: ۲۹ ک سنه

۱۳ - قولقوله ی چه تان: دئی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه. له ۲۸ ک باکوری خوراوی سنه و ۲۰ ک ساروقامیش و له نیوان دیکانی چه تان و گا وده ره دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۱۱، مال: ۲۱، سونئی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین ره و، مزگه وت فیرگه: ده سکردی زنان، قالیچه، جاجم، به ره.

۱۴ - که له کان: دئی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه، له ۱۷ ک باکوری خوراوی سنه و ۹ ک ساروقامیش و ۸ ک باکوری شه قامی سنه مه ریوان دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۹۶، مال: ۶۳، سونئی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تاییی وژانومایی، به قالی - قه ساوی،

۱۵ - گه رماش: دئی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه، له ۱۹ ک سنه و ۴ ک باشوری شه قامی سنه مه ریوان و ۱۴ ک ساروقامیش دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۳۸، مال: ۴۷، سونئی، ناوله چوم و کانیاو، به ره م، دانه وئله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه، شه خس،

۱۶ - گاوده ره: دئی یه که له دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه، له ۲۹ ک باکوری خوراوی سنه و ۱۴ ک ساروقامیش و له نیوان دیکانی قولقوله و توواری دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۸۹، مال: ۴۳، سونئی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه، ناوی لوله که شی

۱۷ - موغیناوا (قه لا په یوه ند): دئی یه که ه دیکوی نارینان به شی ناوچه ی سنه، له ۲۷ ک باکوری خوراوی سنه و ۱۳ ک ساروقامیش و له نیوان دیکانی، خاک رۆزی، و چه تان دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۴۱، مال: ۴، سونئی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه، نه م دئی، به (قه لا په یوه ند) به ناو بانگه:

۱۸ - نه وه ژه: دئی یه که له دیکۆی نارینان به شی ناوچه ی سنه له ۱۴ ک خۆراوای سنه و ۸ ک باشوری شه قامی سنه مه ریوان دایه، کۆستانی و سارده سیّره، دانیشتان، ۱۰۸۰ مال، ۱۰۶ سوتتی، کورد، ئاوله چۆمی نه وه ژه و کانیاو، به ره مه، ده غل، دانه و تله، سپیایی، گشت جوّره میوه، ته ژه کاری، چنارستان، شوغل کشت و کال، ئازه ل داری، زیگا ماشین ژه ، مزگه وت، فیرگه، گلگۆی زانای به ناو بانگی کوردستان نایه توللاموچه ممه د مه ردوخ، له م دئی دایه،

۳- دیکۆی ئاویده ر به شی ناوچه ی سنه

دیکۆی ئاویده ر - که به ناوی کیوی میژویی ئاویده ر - ه وه ناوئراوه: خاوه نی ۱۸ دئی و موچه یه کو و قاوه خانه یه که - زووبه ره که ی ۱۹۴/۵ ک - ی چوار گوشه یه و ۸۵۷۷ کپه س دانیشتی هه یه، سنوری به م جوّره یه

۱ - له باکوره وه به: دیکۆی - نارینان و - ده وروبه ری سنه -

۲ - له باشوره وه به: دیکۆی نه ژان و زاوه زوی خوّره لات.

۳ - له خۆراواوه به: دیکۆی زاوه زوی خوّره لات و ناوچه ی مه ریوان (دیکۆی زاوه زوی خۆراوا)

۴ - له خوّره لات ه وه به: دیکو کانی - ده وروبه ری سنه و نه ژانه وه نوساوه: کیوی به رز

زنجیره کیوی به رز و ئاوداروزه نویره میژویی ئاویده ر، به شی زۆرتری نه م دیکۆیه ی بریوه ته به رخۆی -

کیوی - ئاویده ر - له باشوری خۆراوای شاری سنه داسه ر به رز و گه ش و به دیمه ن زاوه ستاوه، کیوتکی میژویی یه و هه زاران باس و رووداوی تال و شیرینی له سینه ی خۆیدا نویسه، یه کی له وانه، له په رتووکی جه غرافیای خۆراوای تیران - به پینووسی - عه ماده ددینی ده و له تشاهی - وه هانوسراوه:

حه زره تی زه زده شت له قه راخی (باشوری) گۆلی ورمی هاتووه ته دنیاوه، پاشان هه ر له وی خوای گه وره کردویه تی به پیغه مبه ر و سروشی بوئاردوه، به لام (وه ک گشت

پتغه مبه زان که به ده ست گه له که ی خوښانه وه زه نج و نازاریان دیوه) خه لکی ولات بیجگه له وه که گوئی بوئاگرن، نه زبه تیش نه دهن و ناچاری ده که ن نه و شوینه به جی بیلی نه ویش به فه رمانی خودا کوچ ده کا و دیته سه ر کیوی - ناوشی ده رینه (ناویده ر) ی کوردستان، ماوه به کییش له وی ده مینینه وه، له لایه ن خودای بی وینه و تواناوه - سروشی دووه می بودی و فه رمانی زاگه یاندنی - فه رمانه کانی خوی - به خه لکی - پی زاده گه یندری نه ویش خه لکی - کوردستان - بو،

تاک په رستی و باوه ز به زوژی دواپی، بیرو بزاواو و ته وکرده وه ی باش - بانگ - نه دیتزی، ده لی نه گه ر به ده نگه وه بین و نه وه ی خودا فه رمانی پیم داوه زه عه مه لی بین، نه وه هه رله م دنیا و له م سه رزه وینه، که وینه ی به هه شتی به رینه، ده بنه خاوه نی هیزوده سه لات، ریز و شکو و گه وره ی و هات ، له و جیهانیش به هه شتی رازاوه ی خوا. گشت خوشی و خیر و بیرتکی تیدایه، به لام نه گه ر خوله فه رمانی ده رچن و پشت له خوا هه ل که ن ، نه وه کزوداما و وزیرچه پوکه ده بن، جابه داخه وه لیره یش خه لک باشی به ده نگه وه نایه ن، دوا ی ماوه یی - زه زده شت (د) ناچار کرا که ناوشی ده رینه و ناوی ساردوسوکی کانی (شفا) به جی بیلی و پچی بوولانی کوردستانی (باکتریا) و له سه ر کیوی (هوگر) له نزیک ی ئیستا که ی شاری - دینه وه ر - خوی بگریته وه - دوا ی ماوه یی هه رله م شوینه - سی هه مین سروشی ی خودای گه وره ی بودی و فه رمانی خودا^۱ به خه لکی زاده گه یی، خه لکیش نیمانی پی دیتن، له مه ولا زه زده شت پتغه مبه ر له وی ده مینینه وه، هه ر به م هوپه وه نه و شوینه به (دینه وه ر) یانی دین و نایی خواوه ره و لیره جی گیر به، ناودیر ده کری.

دیی ناوه ندی دیکوی - ناویده ر - دیی خوش و به دیمه نی (حه سه ناوا) یه که ماوه یه کی زور پایته ختی فه رمانزه واکانی هوزی به هیزی نارده لان بووه، نه سه واری فه لایی له سه ر کیوی باشوری خوراوی حه سه ناوا ده لی: ماوه یی شوینی فه رمانزه وایی - نه رده لانه کان بووم، تا سلیمان خانی نه رده لان منی رووخاندو شوینی فه رمانزه وایی خوی گوژاوه بو (قه لای سنه):

تایبه تیه کانی دیی - حه سه ناوا - ۱ - له سه ر شه قامی سنه - ته وریوه ر دایه و زوربه ی زیگای دیکانی ده وریوه ری له م شه قامه جیاده بیته وه.

۲ - نه م دئی خاوه نی فیرگه ی سه ره تایی وزانومایی، مزگه وت. پاسگای ژاندارمه ری،
 چه مام - ناوه ندی بیهداشت (پاکی) و ده رمانی - ته له یفون، به رق، فروشگای هاویاری؛
 نه وت فروشی - به قالی، قه ساوی ناسنگه ری: ته عمیرگای ماشین، ناشی به رقی،
 قاوه خانه و شتی تره، ۳ - دئی یه کی به ناو بانگ و میزوویی یه: ۴ - شوینه که ی هه ل گری
 ناوه دانی و زور بوون و خویش بوونه.

سنوری دئی چه سه ناوا که له ۷ ک شاری سنه دایه به م جوړه یه:

۱ - له باکوره وه به شاری سنه وه ۲ - له باشوره وه به دئی وشکه دو له وه ۳ - له
 خوراواوه به زه وی دئی - ده ره ند و دئی - عه مبه ریزانه وه ۴ - له خوړه لانه وه به زه وی
 دیکانی - قه رادیان، خانه قا. گریزه - سرنجیانه ی خواروسه ره وه ونوساوه.

زیگا و بان - ریگای چه سه ناوا به: وشکه دو ل و چناره

۲ - ریگای چه سه ناوا به: گه نمان و - گه زنه

۳ - ریگای چه سه ناوا به دیکانی: کانی میشکانی. کیلانه مه لیکشانی خواروسه ری.

زینان. که له م ریگایسه ده بو دیکانی - دادانه و - که رجو - ده چی

۴ - ریگای چه سه ناوا به دیکانی - مه ره بزانه - دانه - که رجو -

له ۱۸ دئی نه م دیکویه ۳ دی شه قامی نیسفالنتی هه یه و ۶ دئی ریگای خیزریزه و ۸

دیش ریگای خاکی، ته نیادی یه کی، دئی، گوله، ریگای ماشینی نی یه.

دورترین دئی به - چه سه ناوا - دئی - که رجو - ۲۷ ک دووره - نزدیکترین دیش دئی -

ده ره نده ۶ ک دووره -

۱ - چه نگه ل بانی چه سه ناوا: له ۷ ک سنه و ۱ ک چه سه ناوا دایه.

۲ - چناره: دئی یه که له دیکوی ناویده ره به شی ناوچه ی سنه. له ۱۶ ک باشوری

خوراواوی سنه و ۲ ک خوراواوی شه قامی سنه کامیاران و ۱۰ ک چه سه ناوا

دایه - کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۱۸۹۱ مال ۳۱، سونتی، کورد. مزگه وت: سیرگه

۳ - چه سه ناوا: دئی ناوه ندی دیکوی ناویده ره، له ۶ ک باشوری سنه و ۵ ک

خوراواوی شه قامی سنه کامیاران دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۷۵۳ مال، ۳۲۸

سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه وتله، میوه، برنج گرده، سپیایی، شوغل:

کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایی. وزانومایی،

پاسگای ژاندرمیری، حمام، بنکهای تندرستی، پوست، تله‌فون، ناوی لوله‌کشی شم دئی له پیش دروست کردنی شاری سنه‌دا، ناوهند و حه‌شارگای نارده‌لانه‌کان بووه. له سهر کینوی نزیکی دینی حه‌سه‌ناوا، نه‌سه‌واری مه‌تیریز و قه‌لایه‌کی کوزن بهر چاو ده‌که‌وی. بهرق.

۴- ده‌ریه‌نلد: دئی‌یه‌که له دینکوی ناویدهر به‌شی ناوچه‌ی سنه، له ۱۲ ک باشوری خوراوای سنه و ۶ ک حه‌سه‌ناوا دایه کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۷۳، مال ۳۴، سونئی، کورد، ناو له کانیاو، به‌رهم، ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری، ریگا، ماشین‌ره و مزگه‌وت، فیرگه.

۵- دادانه: دئی‌یه‌که له دینکوی ناویدهر به‌شی ناوچه‌ی سنه، له ۲۲ ک باشوری خوراوای سنه و ۱۶ ک حه‌سه‌ناوا، له نیوان دینکائی عه‌مه‌ریزان، که‌رجو دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۹۰۹، مال ۱۹۸، سونئی، کورد، ناو له کانیاو، به‌رهم، ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری، ریگا، ماشین‌ره و مزگه‌وت، فیرگه، بهرق.

۶- زیندان: دئی‌یه‌که له دینکوی ناویدهر به‌شی ناوچه‌ی سنه، له ۲۰ ک باشوری خوراوای سنه و ۱۴ ک حه‌سه‌ناوا و له نیوان دینکائی کیلانه و ته‌ختایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۰۴، مال ۳۲، سونئی، کورد، ناو له کانیاو، به‌رهم، ده‌غل، دانه‌ویلله، مزگه‌وت، فیرگه.

۷- سهرسویه‌ی سهری: دئی‌یه‌که له دینکوی ناویدهر به‌شی ناوچه‌ی سنه، له ۱۷ ک باشوری خوراوای سنه و ۱۵ ک باکوری خوراوای شه‌قامی سنه کامیاران و ۱۱ ک حه‌سه‌ناوا دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۰، مال ۵، سونئی، کورد، ناو له کانیاو، به‌رهم، ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری، مزگه‌وت.

۸- سهرسویه‌ی خواری: دئی‌یه‌که له دینکوی ناویدهر به‌شی ناوچه‌ی سنه، له ۱۸ ک باشوری خوراوای سنه و ۱۲ ک شه‌قامی سنه کامیاران دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون ۴۳، مال ۸، سونئی، کورد، ناو له کانیاو، به‌رهم، ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری، ریگا، ماشین‌ره و مزگه‌وت، فیرگه.

۹- عه‌مه‌ریزان: دئی‌یه‌که له دینکوی ناویدهر به‌شی ناوچه‌ی سنه، له ۱۳ ک

باشوری خورواوی سنه و، ۷ ك حه سه ناوا دایه: کویستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۴۴۷ مال ۸۹ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م؛ ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، نازه ل داری، رینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه. به رتی -

۱۰ - قاوه خانه ی که ره سیی: له ۱۴ ك سنه و ۸ ك حه سه ناوا دایه

۱۱ - کانی میشکان: دتی به که له دیکوی نایده ر به شی ناوچه ی سنه. له ۱۵ ك باشوری خورواوی سنه و ۹ ك خورواوی شه قامی سنه کامیاران دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۴۳۳، مال ۷۷، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م؛ ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، نازه ل داری، رینگا؛ ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه، نه بولوه فا - معتمدی - کانی میشکانی - نوسه ر و زانای پایه به رز و خاوه نی په رتووکی - ارث در اسلام - و - اصول الفقه شافعی - به زمانی فارسی - خه لکی نه م د می په

۱۲ - که رجو: دتی به که له دیکوی ناویده ر به شی ناوچه ی سنه. له ۲۳ ك باشوری خورواوی سنه و ۱۷ ك حه سه ناوا و له نیوان دیکانی: که رماشع دا دانه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۱۶۹۴، مال ۳۱۱، سونتی، کورد، ناوله چوم و کانیاو، به ره م؛ ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال و نازه ل داری، رینگا؛ ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایی و زانومایی. ناو. به رتی .

۱۳ - که ره سیی: دتی به که له دیکوی ناویده ر به شی ناوچه ی سنه. له ۱۶ ك باشوری خورواوی سنه و ۱۰ ك حه سه ناوا و له نیوان دیکانی: کانی میشکان و دایه. کویستانی و سارده سیره دانیشتون ۵۰۲ مال ۸۶ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل، کشت و کال نازه ل داری، رینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه

۱۴ - که وئه: دتی به که له دیکوی ناویده ر به شی ناوچه ی سنه. له ۲۰ ك باشوری خورواوی سنه و ۱۴ ك حه سه ناوا دایه، کویستانی و سارده سیره دانیشتون ۳۵، مال ۷ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م، ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، نازه ل داری، رینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه،

۱۵ - کیلان: دتی به که له دیکوی ناویده ر به شی ناوچه ی سنه. له ۱۷ ك باشوری

خوړاواى سنه و ۱۱ ك حه سه ناوا و له نيوان دپكانى. كاني ميشكاه د ادايه كويستانى و سارده سيره، دانىشتوان، ۱۰۰۳، مال، ۱۷۱، سونى، كورد، ناوله كانياو، به رهه م، ده غل دانه وټله، سپياى، شوغل كشت و كال، نازه ل داري، زيتگا، ماشين زه و، مزگه وت، فترگه ي سه ره تاي و زانوماي.

۱۶ - گه زنه: دى به كه له ديكوى نايده ر به شى ناوچه ي سنه. له ۱۷ ك باشورى خوړاواى سنه و ۳ ك خوړاواى شه قامى سنه كامياران و ۱۱ ك حه سه ناوا دايه. كويستانى و سارده سيره، دانىشتوان، ۱۰۰، مال، ۱۷، سونى، كورد، ناوله كانياو، به رهه م، ده غل، دانه وټله، سپياى، شوغل، كشت و كال، نازه ل داري، زيتگا ماشين زه و، مزگه وت، فترگه.

۱۷ - گه نمان: دى به كه له ديكوى نايده ر به شى ناوچه ي سنه، له ۱۵ ك باشورى خوړاواى سنه و ۵ ك خوړاواى شه قامى سنه كامياران دايه. كويستانى و سارده سيره، دانىشتوان، ۲۵۴، مال، ۴۳، سونى، كورد، ناوله كانياو، به رهه م، ده غل، دانه وټله، سپياى، شوغل، كشت و كال، نازه ل داري، زيتگا ماشين زه و، مزگه وت، فترگه.

۱۸ - مه ليكشاني سه ري: دى به كه له ديكوى نايده ر به شى ناوچه ي سنه. له ۲۰ ك باشورى خوړاواى سنه و ۱۴ ك حه سه ناوا و له نيوان دپكانى. كيتانه و دايه. كويستانى و سارده سيره، دانىشتوان ۲۷۷ مال ۵۰ - سونى - كورد. مزگه وت، فترگه.

۱۹ - مه ليكشاني خواري: له ۲۰ ك باشورى خوړاواى سنه و ۱۴ ك حه سه ناوا دايه، كويستانى و سارده سيره، دانىشتوان، ۱۲۷، مال، ۲۸، سونى، كورد، ناوله كانياو به رهه م، ده غل دانه وټله، سپياى، شوغل، كشت و كال، نازه ل داري، زيتگا، ماشين زه و، مزگه وت، فترگه.

۲۰ - وشكه دول: دى به كه له ديكوى نايده ر به شى ناوچه ي سنه، له ۱۱ ك باشورى خوړاواى سنه و ۵ ك حه سه ناوا دايه و كويستانى و سارده سيره، دانىشتوان، ۲۱۴ مال، ۳۵، سونى، كورد، ناوله كانياو، به رهه م، ده غل، دانه وټله، سپياى، شوغل، كشت و كال، نازه ل داري، زيتگا، ماشين زه و، مزگه وت، فترگه.

۳- دیکۆی حوسه یناوی باشوری

دیکۆی تازه ی حوسه یناوی باشوری. له ۲۳ دئی پتک هاتوه و زوبه ره که ی ۲۸۹ کم - ی چوار گوشه یه و حه شیمه تی ۶۳۳۶ که سه. یانی له هه ر، کم - یکی چوار گوشه دا، ۱۶/۲۸ که س نیشته جئی یه.

ئه م دیکۆ له باکوری شاری سنه و له باشوری ده شتی (کانی نیمه زۆزه) داهه لکه وتوه و سنوریشی به م جوۆره یه:

۱ - له باکوره وه به دیکۆی حوسه یناوی باکوری ۲ - له خوۆره لانه وه به دیکۆی قوروچای له یلاخی ناوچه ی قوروه ۳ - له باشوره وه به دیکۆی ده وروبه ری سنه ۴ - له خووراوه به دیکۆی سارال و ئارینانه وه نوساوه -

ئه م دیکۆیه ناوچه یه کی کۆستانی و سارده سیره به لام هاوینان فینک و ئارانه، چۆمی قشلاخ که له به رزایی یه کانی. هه مروله. که ژێ که ران. باقلاوا. خرکه و گزانه وه سه رچاوه ده گزی و به شیوه ته نگه لان و هه لديره کانی (قه ساوخانه) له باکور به ره و باشورتی ده په زی و ده زۆزته ناو سه دی (قشلاخه وه)

شه قامی سنه. بو بیجار. دیوانده ره. سه قز، به هوی ئه م سه دده وه نزیکي سی (۳۰) کم پیچی خواردوه و دورکه و توه ته وه.

ئه م شه قامه به ناو توتیل و ده ره ی قه ساوخانه و به به ر دئی حوسه یناوا داده زوا - دیکانی ئه م دیکۆله داوتنی ته پولکه و شیووده ره، به ر خوۆره تاوه کائیدا به دی هاتون. ناوی دیکانی له چۆمیلکه و کانیاهه خودا پیتاوه کانی وه ده س دیت.

به ره می گرنگی ئه م دیکۆ. گه نم، جو، نوک، نيسک، سپایی، چنارستان به ره می تازه ل و مرومالياته، گه وره دیکانی بریه تین له مانه ۱ - باينچۆ ۲ - ماچکه.

دئی حوسه یناوا که حه شیمه تی ۱۰۰۳ که سه و له سه ر شه قامی سنه. سه قزدا هه لکه وتوه و ده توانی دیکانی پیکه وه په یوه ندبدا و نیازیان به جئی بیئی، به ناوه ندی ئه م دیکۆ دانراوه.

سنوری حوسه یناوا به م جوۆره یه -

۱ - له باکوره وه به دیکانی. باقراوا و منصور بلاغی ۲ - له باشوره وه به دیکانی - عه بپاساوا و دۆلبه ندی ۳ - له خوۆره لانه وه به دیکانی جه وریلان و باينچقلو ۴ - له

خوړاواوه به دتیی گزانی خواری وه نوساوه، زنگای خیزرزئی حوسه یناوا بو باینچو و کوچک چه رمو ده زوا که زورتری دیکانی له م زتوه هاتو چوده که ن. زنگا بو گشت دیکانی ده چی
۲- دتیی زنگای نیسفالته ت ۸ دتیی زنگای خیزرزئی، ۱۳ دتیی زنگای خاکی هه یه -

نزیکتین دتیی به حوسه یناوا دتیی عه بباس وایه که ۵ کم دوره - دورترین دتیی یش دتیی
عه لیخانی یه ۴۵ کم - دوره -

له م ۲۳ دتیی یه ۱۹ دتیی قوتابخانه ی سه ره تایی. یه ک دتیی فیرگی ی زانومایی ۵۰
که لاسی نوهزه تی خویندن فیر کردن، ۲۳ مزگه وت. یه ک زنگه فته ری جیهاد. پاسگا،
ناوه ندی خزمه تی ناوایی ۳ نخه مام، ۳ ناوه ندی ده رمانی و خاوتیی. ۱۳ سندوقی پوستی.
یه ک ناهه ندی ته له فون، ۱۴ دتیی لوله که شی، ۶ دتیی به رق، ۴ فروشگای هاویاری، ۳ نه وت
فروشی، ۷ پاش وشتی تری تیدایه.

ناوی دیکانی به زیزی نه لفوی

۱ - **باینچقلو**: دتیی یه که له دیکوی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه. له ۴۷ ک
باکوری سنه و ۵ ک حوسه یناوا دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۲۹، مال ۵۷،
سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و
نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه، ناوی لوله که شی، ناش

۲ - **باینچو**: دتیی یه که له دیکوی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه. له ۴۰ ک
باکوری سنه و ۱۴ ک حوسه یناوا دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۰۰۲، مال ۹۰،
سونتی، کورد، سه بید، ناوله کانیاو و چوم، به رهه م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، شوغل:
کشت و کال و نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه، شه خس، حه مام،
ده رمانگا، پوست، ناوی لوله که شی، نه جاری، فروشگای. هاویاری، ناش، گلکوی (باوه
شیخ احمد) له م دیدایه.

۳ - **بازی زوا**: دتیی یه که له دیکوی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه. له ۳۳ ک
باکوری سنه و ۸ ک حوسه یناوا، دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۷۷، مال ۴۴،
سونتی، کورد، ناوله کانیاو و چوم، به رهه م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، شوغل: کشت و کال

و نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، قیرگه، به قالی

۴ - تازاوی دوکتور واسیع «تازاوی عیساده ره» دئی به که له دیکوی حوسه یناوی باشوری ناوچه ی سنه. له ۴۷ ک باکوری سنه و ۱۴ ک حوسه یناوا، دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۸۶، مال ۱۵، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، زنگا ماشین زه و، مزگه وت، قیرگه.

۵ - تازاوی قه ره ول: دئی به که له دیکوی حوسه یناوی باشوری ناوچه ی سنه. له ۴۶ ک باکوری سنه و ۱۲ ک حوسه یناوا و له تیوان دیکانی قه ره ول دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۱۸۴، مال ۲۷، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو و چوم، به ره م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال و نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، قیرگه، شه خس، به قالی، ناش.

۶ - جه وریلان: دئی به که له دیکوی حوسه یناوی باشوری ناوچه ی سنه. له ۴۷ ک باکوری سنه و ۵ ک حوسه یناوا دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۲۸۱، مال ۴۸، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو و چوم، به ره م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، قیرگه، ناوی لوله که شی. به رق.

۷ - چه ره یله: دئی به که له دیکوی حوسه یناوی باشوری ناوچه ی سنه. له ۵۴ کم - ی باکوری سنه و ۱۲ کم - ی حوسه یناوا دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۳۹۲، مال ۶۷، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، ناوی لوله که شی، قه ساوی، به قالی، فروشگای هاویاری.

۸ - چرنو: دئی به که له دیکوی حوسه یناوی باشوری ناوچه ی سنه. له ۲۰ کم - ی باکوری سنه و ۳۳ کم - ی حوسه یناوا دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۲۹۶، مال ۴۶، سوتنی، کورد، ناوله چوم و کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، قیرگه.

۹ - حوسه یناوا: دی ناوه ندی دیکوی حوسه یناوی باشوری ناوچه ی سنه. له

۴۲ کم - ی باکوری سنه و له سه ر شه قامی ئیسفاله تی سنه دیوانده ره دایه، کویتسانی سارده سیره، دانیشتوان، ۱۰۸۴، مال ۱۸۱ سونتی، کورد، ناوله چوم و کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، چنارستان، ته ره کاری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مامه له مزگه وت، قوتابخانه ی سه ره تایی، فیرگه ی زانومایی، ده رمانگا، جهاد، پاسگا، حه مام، ددان سازی، پوست (نامه به ر)، ته له فون، لوله که شی، به رق، دارتاشی، نه وت فروشی، قه ساوی، ته عمیرگای ماشین، ئاسنگه ری، ئاش، ده فتری ژن مازه برین، جوشکاری و به قالی وشتی تری تیدایه. مه لای ده رس وتری هه به -

۱۰ - **خه لیفه ته رخان:** دئی به که له دیکوی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه. له ۴۳ کم - ی باکوری سنه و ۹ ک حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۱۵، مال ۳۴، سونتی، کورد، ناوله کانیاو و چوم، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رینگا ۳ کم. له شه قامی ئیسفالت دوره، مزگه وت، قوتابخانه، نه م دئی به ناوی یناوا چاکئی، که قسنه که ی له قه راخی چوم دایه، ناوزاوه (خه لیفه ته رخان) لوله که شی، به رق، نه وت فروشی.

۱۱ - **خاکروزی:** دئی به که له دیکوی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه. له ۵۶ کم - ی سنه و ۳۰ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۷۴، مال ۱۵، سونتی، کورد، ناوله چوم و کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رینگا، ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه، لوله که شی، شه خس

۱۲ - **دولبه ندی:** دئی به که له دیکوی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه. له ۳۸ کم - ی باکوری سنه و ۸ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۹۸، مال ۲۸، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رینگا، ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه.

۱۳ - **سه را باینچقلو:** دئی به که له دیکوی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه. له ۵۲ کم - ی سنه و ۱۰ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۲۵۰، مال ۴۴، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رینگا، ماشین ره و، مزگه وت، قوتابخانه.

۱۴ - شیخ وه سیم: دئی به که له دیکۆی حوسه یناواى باشورى ناوچه ی سنه. له ۵۴ کم - ی سنه و ۱۲ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۰۱، مأل ۳۵ سوتنى، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۱۵ - عه باساوا (هه باساوا): دئی به که له دیکۆی حوسه یناواى باشورى ناوچه ی سنه. له ۳۵ کم - ی سنه و ۵ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۵۰، مأل ۹، سوتنى، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۱۶ - عه لیخان: دئی به که له دیکۆی حوسه یناواى باشورى ناوچه ی سنه. له کم - سنه و کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۷۲، مأل ۱۳، سوتنى، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۱۷ - قلوره: دئی به که له دیکۆی حوسه یناواى باشورى ناوچه ی سنه، له ۵۰ کم - ی سنه و ۲۵ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۶۲، مأل ۱۱، سوتنى، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۱۸ - کوچک چه رهو: دئی به که له دیکۆی حوسه یناواى باشورى ناوچه ی سنه له ۴۴ کم - ی سنه و ۱۹ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۲۸، مأل ۴۶، سوتنى، کورد، ئاوله کانیاو و چۆم به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۱۹ - کرانى خوارى: دئی به که له دیکۆی حوسه یناواى باشورى ناوچه ی سنه له ۴۰ کم - ی سنه و ۶ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۱۵، مأل ۳۸، سوتنى، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۲۰ - ماچکه ی خوارى: دئی به که له دیکۆی حوسه یناواى باشورى ناوچه ی

سنه له ۵۴ کم - ی سنه و ۲۱ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویستانی و سارده سییره، دانیشتون، ۳۲۶، مال ۵۹، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو و چۆم، به رهه م: ده غل دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۲۱ - ماچکه ی سه ری: دئی یه که له دیکۆی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه له ۵۲ کم - ی سنه و ۱۸ حوسه یناوا دایه، کویستانی و سارده سییره، دانیشتون، ۳۱۳، مال ۵۶، سوتنی، کورد، ناوله چۆم و کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، چنارستان، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۲۲ - مامۆخی سه ری: دئی یه که له دیکۆی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه له ۳۱ کم - ی سنه و ۱۱ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویستانی و سارده سییره، دانیشتون، ۱۷۰، مال ۳۴، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زنگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۲۳ - مامۆخی خواری: دئی یه که له دیکۆی حوسه یناوا ی باشوری ناوچه ی سنه له ۲۸ کم - ی سنه و ۱۴ کم - ی حوسه یناوا دایه، کویستانی و سارده سییره، دانیشتون، ۲۳۱، مال ۳۶، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زنگا ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۴ - دیکۆی ده ور به ری شاری سنه

دیکۆی - ده ور به ری - ی سنه له ۳۱ دئی و ۳ مووجه پیک هاتوو، ۴۸۰ ک چوار گوشه رووبه رو ۱۶۴۲۷ که س دانیشتوی هه یه و سنوریشی به م جووره یه.

۱ - له باکوره وه به دیکۆی حوسه یناوا ی باشوری

۲ - له باشوره وه به دیکۆی نه زان

۳ - له خوراواوه به دیکۆی نازیشان و ناویده ر

۴ - له خووره لاته وه به ناوچه ی - قوره وه - (دیکۆی قورچای) به شی له یلاخه وه

نوساوه.

زه و به کانی نه م دیکۆیه به هوئی چۆمی قشلاخ و - سه ددی قشلاخ - و چۆمه وردیله

کانی تری نه م هه ریمه، برشت و به رهه می باشیان هه یه و بو کشت و کال زۆر به که لک و به هرن

ناوه ندی نه م دیکۆیه. دئی به دیمه ن و به پیتی سه لواتاوا - یه که زۆرتر له ۲۹۹۸ که سی دانیشتو هه یه و له م لاولای شه قامی نیسفالتی سنه - قوروه و - له داوتنی کتوی سه خت و پیچ پیچی (سه لواتاوادا) هه لکه وتوه - که زۆر کۆستان و به فرگر و رینگا یه کی چه توون و هه لدير بووه.

به لام نیستا که ۵ توئیلی گه وره و چکوله ی لی دراوه و تازهه تی بوهاتوو چۆی ماشین خوشتره - سنوری دئی سه لواتاوا، که له خۆر هه لاتی شاری سنه دا هه لکه وتوه به م جۆره یه:

- ۱ - له باکوره وه به دئی: ده وله تاوای (کۆرکۆر)
- ۲ - له باشوره وه به دئی: خه یاره و کانی کوچک
- ۳ - له خۆر هه لاته وه به دئی تازاوا و برایماواو گورگاوا - به شی دیکۆی قوروجای له یلاخ

۴ - له خۆراواوه به دیکانی - به رازان و - ده وله تاوای (کۆرکۆره) وه نووساوه دیکانی باکوری له زیگای شه قامی سنه به دیوانده ز و زیگای سنه به دیکانی: خلیجان و باوه زیزه وه بو ناوه ندی - دیکو و ناوه ندی ناوچه (شاری سنه) په یوه ندیان هه یه.

دیکانی باشوری خۆزاوا، له زیگای شه قامی سنه کرماشان و زیگای پشتوتنه یی - پولیسی زیگای کرماشان بو پولیسی زیگای هه مه دان، هاتو چۆیان بو یه که هه یه دیکانی باشوری نه م دیکۆیه له زیگای نیوان دیکان بیکه وه گزی دراوان و هاتوو چۆیان هه یه: دورترین دئی له سه لواتاواوه دئی: عیساده نزیکی ۳۰ ک نزیکتربنیشیان ده وله تاوای (کۆرکۆره) (۳) ک - دوره

له گشت ۳۱ دئی و ۱۰ مووچه و شوین - ۲۳ دئی فیرگه ی سه ره تایی و دئی فیرگه ی زانومایی، ۵ دئی که لاسی (نوهزه تی) خوتندن و فیرکردن، ۲۵ دئی مزگه وت، ۲ دئی شوینی ناوه ندی خزمه تی ناوایی، ۴ دئی ناوه ندی خاوتنی و ده رمانی، ۳ دئی ناوه ندی ته لیفون، ۱۶ دئی ناوی لوله که شی، ۲۰ دئی به رق، ۷ دئی لقی نه وت فروشی، ۶ دئی فروشگای هاویاری، ۷ دئی ناش، ۴ دئی حه مام وشتی تریشی. هه یه -

دئی سه لواتاوا خواهه نی فیرگه ی سه ره تایی و ناوه ندی (زانومایی) و مزگه وته. ناوی لوله که شی. به رق - ته له یفون. قه ساوی، به قالی. ته عمیرگای ماشین. که لاسی نوهزه تی

خویندن فیرکردن. ناوه ندی ده رمانی و خاوین زآگرتن. چای خانه و شوینی نان خووری یه^۱

ناوی دیکانی به ریزی ته لفوی

۱ - **ئاساوله:** دئی یه که له دیکوی ده وروبه ری سنه له ۴ ک باشوری خووره لاتی سنه و قه راخی شه قامی سنه - کرماشان - و ۱۴ ک سه لواتاوا دایه. داوینه و سارده سیره. دانیشتون ۱۰۸ مآل ۴۴ سونئی، کورد، ناوله چۆمی و کانیاو. به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، ده سکردی ژنان، قالی، قالیچه، جاجم، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۲ - **باخی حاجی مه حمود:** دئی کۆن بووه به لام ئیستا که موچه یه و له دیوه ده کیلدرئی

۳ - **باوه زیز:** دئی یه که له دیکوی ده وروبه ری سنه له ۹ ک باکوری سنه و ۴ ک خووره لاتی شه قامی سنه دیوانده ره و ۱۴ ک سه لواتاوا دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۹۱۲، مآل ۱۹۷، سونئی، کورد، ناوله چۆمی کانیاو، به رهه م: ده غل دانه وئله، سپیایی، تری، چنارستان، ته ره کاری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگا ماشین ره و، ده سکردی ژنان، جاجم، مزگه وت، فیرگه ی سه ره تایی و زانومایی. به رق - لوله که شی.

۴ - **به رازان:** دئی یه که له دیکوی ده وروبه ری سنه له ۹ ک خووره لاتی سنه و ۷ ک سه لواتاوا و ۳ ک باکوری شه قامی سنه قوروه دایه. داوینه و سارده سیره، دانیشتون ۱۹۲ مآل ۳۷ سونئی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه، ده سکردی ژنان، قالیچه، جاجم ته م دی به رازی زور بوه بوئه. ناویان ناوه - به رازان -

۴ - **تیرگه ران:** دئی یه که له دیکوی ده وروبه ری سنه له ۱۶ ک باکوری سنه و ۲ ک خووره لاتی شه قامی سنه دیوانده ره دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۱۹ مآل ۱۸ سونئی، کورد، ناوله چۆمی کانیاو، به رهه م: ده غل دانه وئله، سپیایی، توتن ته ره کاری شوغل: کشت و کال نازه ل داری، ریگا ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۵ - خانقای سنه: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه له ۵ ک خۆره لاتی سنه و ۱۷ ک سه لواتاوا دایه - دانیشتوان ۱۷۵ مال ۴۲، سوتنی، کورد، مزگه وت - فیرگه.

۶ - خه لیجان: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه له ۱۱ ک باکوری خۆره لاتی سنه و ۱ ک خۆره لاتی شه قامی سنه - دیوانده ره دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۷۳۱ مال ۱۴۵، سوتنی، کورد، ناوله چۆم و کانیاو، به ره م: ده غل دانه ویتله، سپیایی، چنارستان، ته ره کاری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین ره - مزگه وت، فیرگه.

۷ - خه یاره: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه له ۱۵ ک باشوری خۆره لاتی سنه و ۵ ک باشوری شه قامی سنه. قوروه و ۷ ک سه لواتاوا دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۵۹۲ مال ۱۳۵، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، گشت جوړه میوه یی - تری، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، باخه وانی، ده سکردی ژنان قالیچه، جاجم به ره، زینگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۸ - ده گایران: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه له ۶ ک خۆره لاتی سنه و ۱۶ ک سه لواتاوا دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۵۴۹ مال ۱۰۵، سوتنی، کورد. ناوله کانیاو. به ره م. ده غل و دانه ویتله - میوه - شوغل: کشت و کال، نازه ل داری - زینگا ماشین ره و. مزگه وت - فیرگه - به رق - لوله که شی.

۹ - دوشان: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه له ۷ ک باشوری خۆره لاتی سنه و ۲ ک خۆره لاتی شه قامی سنه کامیاران و ۱۹ ک سه لواتاوا دایه. داوینه و سارده سیره، دانیشتوان ۷۹۰ مال ۸۴۴، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل دانه ویتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۱۰ - ده وله تاوای کۆر کۆره: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه. له ک باکوری خۆره لاتی سنه و ک سه لواتاوا دایه. ته پۆلکه یی یه ، سارده سیره، دانیشتوان ۸۲۱ مال ۱۵۵، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال نازه ل داری، زینگا ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۱۱ - سه لواتاوا : دئی ناوه ندی دیکۆی ده وروبه ره، له ۱۵ ک خۆره لاتی

سنه و قه راخی شه قامی سنه قوروه دایه. کوستانانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۹۹۸، مال: ۵۳۳، سونتی، سه بید، کورد، ناوله چوم و کانیاوان، به رهه م: ده غل، دانه ویتله و سپیایی گشت جوړه میوه بی، به تایبه ت تری، ده سکردی ژنان قالی و قالیچه، جاجم، گه رده نه ی - سه لواتاوا که شه قامی سنه - قوروه ی پیدا ده ژوا - یه کیکه له ناخوشتین و هه لدرترین شه قامی کردستان، که ئیستا که به هوی نو (۹) تونیلی که لئی دراوه، بزی هاتوو چوی پیدا هاسان تر بووه. مزگه وت - فیرگه - به رق - لوله که شی - ته له فون - به قسه ی خه لکی نه م دی نه علیکی پیروزی پیغه مبه ر له م دیدا هه یه - (خوازاناتره)

۱۲ - عیسا ده ر: دی یه که له دیکوی ده وروبه ر سنه - له ۲۴ ک باکوری سنه و ۳ ک خوړه لاتی شه قامی سنه دیوانده ره دایه. کوستانانی و سارده سیره، دانیشتون: ۵۵، مال: ۱۰، سونتی، کورد، ناوله چوم و کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ده سکردی ژنان به ره، ژینگا ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۱۳ - فه ره جه: دی یه که له دیکوی ده وروبه ر سنه. له ۵ ک خوړه لاتی سنه دایه که ئیستا بوه ته به شی له شاری سنه.

۱۴ - فرو که خانه ی سنه: له سه ر چومی قشلاخ و له ۵ کم - ی خوړه لاتی سنه دایه

۱۵ - قار: دی یه که له دیکوی ده وروبه ری سنه، له ۷ ک باشوری خوړه لاتی سنه و ۲ ک خوړه لاتی شه قامی سنه کامیاران و ۱۷ ک سه لواتاوا دایه، کوستانانی و سارده سیره، دانیشتون: ۴۸۹، مال: ۹۱، سونتی، کورد، ناوله کانیاو به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ده سکردی ژنان، قالی، قالیچه، به ره، ژینگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه - لوله که شی - به رق.

۱۶ - قه رادیان: له ۲ ک سنه و ۱۸ ک سه لواتاوا دایه، کوستانانی و سارده سیره، دانیشتون: ۲۴۰، مال: ۲۲۶، سونتی، کورد، ناوله کانیاو. به رهه م: ده غل، دانه ویتله - شوغل کشت و کال - نازه ل داری - ژینگا ماشین ره و. مزگه وت. قوتابخانه - به رق - لوله که شی.

۱۷ - قشلاخ: دی یه که له دیکوی ده وروبه ری سنه - له ۳ ک خوړه لاتی سنه و قه راخی شه قامی سنه. قوروه دایه. داوینه و سارده سیره، دانیشتون: ۴۸۱، مال: ۹۵، سونتی،

کورد، ناوله کانیاو و چۆمنی قشلاخ به رهه م: ده غلّ دانه ویتله، سپیایی، شوغلّ: کشت و کال، نازه لّ داری، مزگه وت، فیرگه. لوله که شی - به رق.

۱۸ - قلیان: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه. له ۹ ک سنه و ۲۳ ک سه لواتاوا دایه. کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان ۶۶۲ مال ۱۰۹ سوتنی، کورد،

۱۹ - کانی کوچک: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه له ۱۹ ک باشوری خۆرره لاتی سنه و ۸ ک خۆرره لاتی شه قامی سنه کامیاران و ۱۱ ک سه لواتاوا دایه کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۴۲، مال ۲۴، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه ویتله، سپیایی، شوغلّ: کشت و کال، نازه لّ داری، ده سکردی ژنان، قالی، قالیچه، جاجم، به ره، ژنگا ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۲۰ - کۆله هه رد: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه، له ۱۲ ک باکوری خۆرره لاتی سنه و ۱۶ ک سه لواتاوا - دایه، کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۲۹، مال، ۱۹، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ، دانه ویتله، سپیایی، شوغلّ: کشت و کال، نازه لّ داری، ژنگا، ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۲۱ - کارخانه ی سه هوّل:

۲۲ - کوره ی یه خچالی:

۲۳ - گریزه: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه، له ۵ ک باشوری سنه و قه راخی شه قامی سنه کامیاران و ۱۶ ک سه لواتاوا دایه، داوینه و سارده سیره دانیشتوان ۲۴۲، مال ۲۸، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ دانه ویتله، سپیایی، شوغلّ: کشت و کال، نازه لّ داری، مزگه وت، فیرگه.

۲۴ - گه رمیده ر: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه، له ۹ ک سنه و ۲۱ ک سه لواتاوا دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۲۵، مال ۲۵، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غلّ، دانه ویتله، سپیایی، شوغلّ: کشت و کال، نازه لّ داری، ژنگا ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۲۵ - گزرده ره: دئی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه، له ۱۶ ک سنه و ۳۰ ک

سه لواتاوا دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۱۸، مال ۲۱، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رنگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۲۶ - مرزه: کۆن دتی بووه به لام تیسستاکه موچه یه و له ۱۶ ک سنه و ۲۰ ک سه لواتاوا دایه و له دیتوه ده کیتلدزی

۲۷ - مه رکه زی خه زمه تی ئاوییی: دانیشتون ۱۰۴ مال ۲۱

۲۸ - موباره کاوا: له ک سنه و ک سه لواتاوا و له نیوان دیکانی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۳۰ مال ۶ سونتی، کورد، ناوله کانیاو.

۲۹ - نایسه ر: دتی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه، له ۷ ک خۆره لاتی سنه و ۳ ک باکوری شه قامی سنه قوروه دایه. قۆبی و نارانه. دانیشتون، ۴۴۶، مال ۸۹ سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه ویتله، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ده سکردی ژنان، قالی چه، جاجم، به زه، مزگه وت، فیرگه. لوله که شی - به رق.

۳۰ - نه نه له: دتی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه، له ۳ ک باکوری خۆره لاتی سنه و قه راخی شه قامی سنه دیوانده ره دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۶۲، مال: ۳۱ سونتی، کورد، ناوله کانیاو و چۆم، به ره م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه. لوله که شی - به رق.

۳۱ - ویتله فه ریدونی: دتی کۆن بووه به لام تیسستاکه موچه یه و له دیتوه ده کیتلدزی

۳۲ - هانیس: دتی یه که له دیکۆی ده وروبه ری سنه، له ۱۸ ک باشوری خۆره لاتی سنه و ۶ ک باشوری شه قامی سنه، قوروه دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۶۸۷، مال ۱۳۴، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه ویتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رنگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۵ - دیکوی ژاوه روی خوره لات

دیکوی ژاوه روی خوره لات که له باشوری خوراوی شاری سنه داهه لکه وتوه، رووبه ره که ی ۲۶۳ ک چوار گوشه یه و دانیشنوانی ۸۸۷ که سه، یانی له هه رکم - یکی چوار گوشه دا ۳۳/۷۵ - که س فیشته جی یه ۴ سنوریشی به م جوره یه.

۱ - له باکوره وه به دیکوی - ناویده ر.

۲ - له باشوره وه به دیکوی کانی - سورسورو گاهه رو.

۳ - له خوراواوه به ناوچه ی مه ریوان

۴ - له خوره لاتنه وه به دیکوی نه زانه وه نوساوه.

نه م دیکوی یه له ناوچه ی یه کی کویستانی و سه ختا هه لکه وتوه، که زوربه ی به رزاییه کانی لییره واره و داروده وه نی به به ره می زوره، گشت جوره گیا و گزی بزیوی مه رومالیاتی هه یه وه موو جوره گول و گیایه کی بون خوش و به که لک و به دیمه نی تیدایه، به تاییه ت به هاران وینه ی به هه شتی نه براوه ی خوی بی وینه، رازاوه ته وه، که هه ر بیینه ری بی نیختیار، هه سستی بی خودی ده کاو، بو نه خش پی ده رو به ریوه به ری نه و گشت نه خش و نیگاره جوان و سه ر سوزهینه رو دلزقینه، سه ری به نده گی داده نه وینی و ده که وینه خاکی به نده گی و کزنوشی بوئه باو سویاس و شوکرانه ی نه براوه ی ده بزیوی

چون نه م هه ریمه سه خته لانه و زه وی کشت و کالی که مه، خه لکی بکار و نازا و نه سره وتووی هه رله میزینه وه، خه ریکی باغداری و باخه وانی بوون و گشت جوره داریکی میوه ی به قارانج و به که لک و به ره م و به ریان، به رهه میان هیناوه، بیجگه له وه که جوره گزیانی خوش و شه زافه تمه ندانه ی خویان به زه یوه ده به ن، نه م پارچه کوردستانه یشیان وینه ی به هه شتی خودارازاندوه ته وه، زورتری داره به ر کانیان بریه تیه له:

۱ - هه رمی ۲ - گوپژ ۳ - سیو ۴ - هه نجیر ۵ - توو ۶ - سنجو و شیلانه وشتی تر.

ماوه یه که، نووی فه زه نگی (تووه سوره) به رهه م دینن و زور باشیشی پی ده چارین، که سویاس بو خودا به هره و قازانجیکی زوری لی وه ده س دینن، بیجگه له وه که بازاری ناوچه کانی کوردستان و کرماشانیان له م میوه پز کرده، زور سالی وایش هه یه که بازاری میوه ی شاره کانی - تاران - کرمان - زاهدان - ساری - زه شت - شانازی به م - میوه به

هه شتییه ی کوردستان ده که ن

دئی: ته وریه ور که له باشوری خۆراوای شاری سنه دایه و زیاترله ۱۵۰۰ که س دانیشتیوی هه یه به ناوه ندی نه م دیکودانراوه و سنوریشی به م چۆره یه:

- ۱ - له باکوره وه به دئی - نه نده ر ۲ - له باشوره وه به دیکانی - شیان. گلین و خانه قا
- ۳ - له خۆراووه به دیکانی هه شه میز و ته کیه و ناوچه ی مه ریوان ۴ - له خۆره لاته وه به دیکانی هه شلی و ده رویشانه وه نووساوه.

ته وری وه ر = یانی: (ده وری به رد) چون نه م دئی له شویتیکی به رد به رداوی و سهخت و هه لیدردا هه لکه وتوو، ناوئراوه. (ده وری به رد) که به ره به ره بووه ته: ته وری وه ر، وشه ی - ژاوه رۆ: له دوو وشه ی - (ژاوه) و - (رۆ) تیکه له که - رۆ = یانی چۆم وشه ی (ژاوه) یش: به م مانایانه هاتوو:

۱ - ژاوه: ۱ ده نگی بۆق ۲: ناوی رۆون ۲ - چۆمی هه میشه رۆون ۳ - ژاوه ژاو: ۱ - ده نگی تیکلاری بۆقان: ۲ - زه نازه نا: ۴۱ - چۆمی تاییه ت له پیکهاتی دوو چۆمی: قشلاخ و گاوهرۆ: چۆمی به دی دئی که پئی ده لئین: (ژاوه رۆ) جائه و مه لبه نده ی که نه م چۆمه ی پیدا ده ژوا به ناوی نه م چۆمه وه ناوئراوه به (ژاوه رۆ) دیاره چۆمی (ژاوه رۆ) - چون به ناو شیوووده ره ی قول و به رد به رداوی، پیچ و پیچ و که وانی دا، زاده بوری به تاییه ت له به هاران دا هاشه و خۆره و گرمه ی وه ک موسیقیه کی ده نگ خوش ده نگ ده داته وه، ده نگی بوق و زه نازه نای گیاندارانی ناو نه م چۆمه به تاییه ت له شه واندا نارام به خشی گیان و شفاده ری زۆرنه خویشیانه، ناوه که یشی رۆون و خه لاتی تاییه تی خوی گه وره یه بوخه لکی کوردستان، چون نه م پارچه کوستانی یه، سهخت و هه لدیتره، گرنگترین رنگای ماشین زه وی رنگای ته وریه ور، به سنه یه، که له ده ره و گه رده نه ی قول و هه لدیتره وه زاده بوژی.

دورترین دئی به ته وریه ور، دیکانی - کانی شیلانه و خانه قایه - زیاترله ۱۸ ک. دوره نزدیکترین دئی یش نه نده ره: ۴ ک لئی دووره -

له ۱۷ دئی نه م دیکویه دا - ۱۱ دی فیرگه ی سه ره تایی، ۱۰ دی زانومایی - ۱ دی فیرگه ی تایی، ۱ دی که لاسی نوهزه ت. ۱۴ دی مزگه وت، ۱ دی پاسگای ژاندارمه ری - ۱

دی ناوه ندی ده رمانی و خاوتنی ۴ دی سندوقی پوستی ۲ دی ته له یفون ۱۰ دی ناوی لوله که شی - ۱ دئی به رق ۵ دی ناشی نارد ۳ دی فروشگای هاویاری ۳ دی نه وت فروشی تئیدایه.

ناوی دیکانی به زیزی ته لفوی

۱ - به رزاو: دئی به که له دیکۆی ژاوه رووی خوهره لات به شی ناوچه ی سنه. له ۲۱ ک باشوری خوړاواي سنه و ۱۲ ک ته وریوه ر و له نزیکی - که رسو دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۱۴ مال ۱۹ سوننی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: گشت جور میوه تی، ده غل سییایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رتگا ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۲ - په تلیده ر: دئی به که له دیکۆی ژاوه رووی خوهره لات به شی ناوچه ی سنه. له ۱۹ ک باشوری خوړاواي سنه و ۱۰ ک ته وریوه ر دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۸۳ مال، ۱۷، سوننی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سییایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رتگا ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۳ - ته وریوه ر: دئی ناوه ندی دیکۆی ژاوه رووی خوهره لات به شی ناوچه ی سنه به. له ۲۷ ک باشوری خوړاواي سنه دایه کویتسانی و سارده سیره، دانیشتون: ۱۴۳۹ مال ۳۰۶ سوننی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل دانه وئله، سییایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، رتگا ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۴ - ته کیه ی - هه شه میز: دئی یه که له دیکۆی زاوه رۆی خۆره لاتنی به شی ناوچه ی سنه. له ۳۲ ک باشوری خۆراوای سنه و، ۶ ک ته وریوهر - دایه - کوستانی، سارده سیره، دانیشتوان، ۱۴۷، مآل ۲۹ سوتنی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ژینگا، مزگه وت - قوتابخانه.

۵ - ته خته: دئی یه که له دیکۆی زاوه رۆی خۆره لات به شی ناوچه ی سنه. له ۲۱ ک باشوری خۆراوای سنه و ۱۴ ک ته وریوهر دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان، ۹۳۰ مآل ۱۸۲، سوتنی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ژینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۶ - ته کیه گلین: دئی کۆن بووه به لام ئیستا که موچه یه و له دیوه ده کیلدزی له ۳۱ ک سنه و ۹ ک ته وریوهر دایه.

۷ - خانقای گلین: دئی یه که له دیکۆی زاوه رۆی خۆره لات به شی ناوچه ی سنه. له ۲۵ ک باشوری خۆراوای سنه و ۱۶ ک ته وریوهر دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان، ۲۲۲، مآل ۴۷ سوتنی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ژینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۸ - ده رویشان: دئی یه که له دیکۆی زاوه رۆی خۆره لات به شی ناوچه ی سنه. له ۲۳ ک باشوری خۆراوای سنه و ۱۴ ک ته وریوهر دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان، ۳۰۳، مآل ۶۳ سوتنی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ژینگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۹ - ده ره که وه له: دئی یه که له دیکۆی زاوه رۆی خۆره لات به شی ناوچه ی سنه. له ۳۸ ک باشوری خۆراوای سنه و ۱۶ ک ته وریوهر دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان، ۹۳، مآل ۱۵ سوتنی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ژینگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۱۰ - شیان: دئی یه که له دیکۆی زاوه رۆی خۆره لات، به شی ناوچه ی سنه. له ۳۱ ک باشوری خوراوای سنه و ۴ ک ته وریوهر دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان، ۸۱۲، مآل ۱۶۹، سوتنی، کورد، ئاوله کانیاو، به رهه م: ده غل، سپیایی، دانه وئله: میوه،

شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۱۱ - کانی شیلانه: دئی یه که له دیکوی زاوه روی خوره لات له ۳۸ ک خوره لاتی سنه و ۱۶ ک ته وریوه رایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۳۷، مال ۵ سوتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۱۲ - کانی قوریانی: موچه یه و له دیوه ده کیلدری. له ۴۰ ک سنه و ۱۸ ک ته وریوه رایه.

۱۳ - گلین: دئی یه که له دیکوی زاوه روی خوره لات، به شی سنه. له ۲۷ ک باشوری خوراوی سنه و ۷ ک ته وریوه رایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۱۸۲۳ مال ۴۰۹ سوتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۱۴ - وه سی خوارئی: له ۳۵ ک سنه و ۱۳ ک ته وریوه رایه.

۱۵ - وه سی سه ری: دئی یه که له دیکوی زاوه روی خوره لات به شی ناوچه ی سنه. له ۳۲ ک باشوری خوراوی سنه و ۱۰ ک ته وریوه رو ۱۲ ک خوراوی شه قامی سنه کامیاران رایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۲۳۶، مال ۴۸ سوتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۱۶ - هه شلی: دئی کون بووه به لام نیستاکه موچه یه و له دیوه ده کیلدری، له ۲۳ ک سنه و ۱۴ ک ته وریوه رایه.

۱۷ - هه شه هیز: دئی یه که له دیکوی زاوه روی خوره لات به شی ناوچه ی سنه. له ۳۳ ک باشوری خوراوی سنه و ۷ ک ته وریوه رایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون مال سوتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۱۸ - هه لوان: دئی یه که له دیکوی زاوه روی خوره لات، به شی ناوچه ی سنه.

له ۳۲ ك باشوری خۆراوای سنه و ۷ ك ته وریوه ر دایه. کۆستانی و سارده سیره، دانیشتوان؛ ۵۴۶ مال؛ شوتنی، کورد، ناو له کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سیبایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ژینگا: ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۱۹ - هه نه ر: دئی به که له دیکۆی ژاوه روئی خۆره لات، به شی ناوچه ی سنه. له ۲۹ ك باشوری خۆراوای سنه و ۴ ك ته وریوه ر دایه، کۆستانی و سارده سیره، دانیشتوان؛ ۲۱۸، مال؛ ۳۷ سونتی، کورد، ناو له کانیاو، به رهه م: ده غل دانه ویتله، سیبایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ژینگا: ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۲۰ - هه نه راو: دئی به که له دیکۆی ژاوه روئی خۆره لات له ۳۶ ك باشوری خۆراوای سنه و ۱۴ ك ته وریوه ر دایه. کۆستانی و سارده سیره، دانیشتوان؛ ۸۳ مال؛ ۱۵ سونتی، کورد، ناو له کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه ویتله، سیبایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، ژینگا: ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۶ - دیکۆی نه ژان

دیکۆی نه ژان که له باشوری شاری سنه داهه لکه وتوه، له ۳۰ دئی و ۲ موچه ی تاییه ت پیکهاتوه، ۶۴۸ ك چوار گوشه روویه ریه تی و ۶۰۱۱ که سیش دانیشتوی هه به یانی له هه ر کم یکی چوار گوشه دا ۹/۲۷ که س نیشته جی به - سنوریشی به م جوهری خواره وه به:

۱ - له باکوره وه به دیکۆی ده ور به ری سنه .

۲ - له باشوره به دیکۆی نه میراوا و سورسوری کامیاران .

۳ - له خۆراواوه به دیکۆی ناویده ر و ژاوه روئی خۆره لات .

۴ - له خۆره لات ه وه به دیکۆی له یلاخی باشوری ناوچه ی قوروه وه نوساوه .

ناوه ندی نه م دیکۆ له پیشدا دئی نه نگوزان بووه به لام پاشان دئی - له نجاوایان - به ناوه ندی نه م دیکۆ دانا. ده لاین چون نه م دئی له ده ره به کدایه، که کانیاو و ناوی ژیرعه رزی زۆره، ناویان ناوه - نه هران (= چۆمان) که ورده ورده بووه ته (نه ژان) به لام زه نکگی هوئی تریشی بو بیت به م جوهره - چون له زاوردودا - مروی نازا و کۆل نه ده رتکی وه ک -

(سه نجه رخانی) تیداهه لکه وتووہ که له به رابه ری زوری زور داراندا زاوه ستاوه و له ناکامدا شه هید کراوه - بیان وتویی دئی - نیران - یانی نه م دئی شوینی نه زه ی نیره پیاوانه که له به رابه ری سته می زورداراندا ده نگی حه ق خوازی یان هه لئناوه، به م جوړه به ره به ره بوه ته - نه زان - که دیکوکهیش به ناوی نه م دیوه ناونراوه.

دیی له نجاوایش، له:

له نجه یه: وادیاره نه وانه ی که کاتی خوی نه م دئی یان ناودان کردوه ته وه له خوشیابه - لارو له نجه بوی زوشتوون. جاپیان و توهه له نجاوا، یانی به له نجه ناوه دان بووه ته وه. دئی له نجاوا: له هه وه لئی ته وه ره (میحوه ر) ی لقی گه رده نه ی (ده رکه) به ره و دیکانی: نه زان - سمان و قه سیران، که زور به ی دیکانی نه م دیکوکه له م ته وه ره داقه راریان گرتوو، هه لکه وتوو.

هوی په یوه ندی دیکانی نه م دیکو - شه قامی سنه به کرماشانه، که له باکوری خوراوا به ره و باشور له م دیکو وه زاده بووری.

له گشت ۳۰ دئی و ۲ شوینی نه م دیکوکه، ۲۱ دئی فیرگه ی سه ره تایی - که لاسیکئی خوتندن فیرکردن - ۲۵ دئی مزگه وت - ۱ دئی جیهادی سازه نده گی - پاسگایه کی ژاندارمه ری - ۲ دئی حه مام - ۴ دئی ناوه ندی ده رمانی و خاوتینی - ۳ دی سندوقی پووست - ۲۱ دئی ناوی لوله که شی - ۱۱ دئی به رق - ۲ دئی نه وت فروشی - ۲ فروشگای هاواری ۹ - دئی ناشی ناردی تیدایه - ناوی دیکانی به زیزی نه لفویی:

۱ - نه نگورژان: دئی یه که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۲۸ ک باشوری سنه و ک له نجاواو ۲ ک خوره لاتی شه قامی سنه - کرماشان دایه. داوتنه و سارده سیره، دانیشتون: ۳۰۰ مال: ۴۹ سوتنی، کورد، ناوله چومی و کانیاو، به ره م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، ده سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، به زه، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری مزگه وت، فیرگه.

۲ - بزلاته: دئی یه که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۲۴ ک باشوری خوراوای سنه و ۶ ک له نجاواو ۴ ک خوراوای شه قامی سنه - کامیاران دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتون: ۴۵۱، مال ۷۹، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، گشت

جوړه میتوه، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۳ - بوژیان: دتی په که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه، له ۳۰ ک باشوری خوړه لاتی سنه و ک ته وریوه رو ۱۵ ک خوړه لاتی شه قامی سنه-کرماشان دایه. کوردستان و سارده سیره، دانیشتون، ۱۴۹، مال ۲۶، سونتی، کورد، ناووله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۴ - ته جه ره: دتی په که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ک باشوری خوړه لاتی سنه و ۱۵ ک ته وریوه رو ۸ ک خوړه لاتی شه قامی سنه-کرماشان دایه. کوردستان و سارده سیره، دانیشتون، ۱۷۲، مال ۲۷، سونتی، کورد، ناووله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زیگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۵ - چناران: دتی په که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۱۷ ک باشوری خوړه لاتی سنه و ۹ ک خوړه لاتی شه قامی سنه-کامیاران دایه. کوردستان و سارده سیره، دانیشتون، ۱۲۲، مال ۲۴، سونتی، کورد، ناووله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۶ - چنو: دتی په که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه له ک باشوری سنه و ک ته وریوه رو ۲ ک خوړه لاتی شه قامی سنه-کرماشان دایه، کوردستان و سارده سیره، دانیشتون، ۱۸۳، مال ۲۷، سونتی، کورد، ناووله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۷ - حه سه ناوای گه زاو: موچه په

۸ - ده ره باخ: دتی په که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه له ۳۸ ک باشوری سنه و ک ته وریوه رو و له نیوان دیکانی: سیمان و دایه: کوردستان و سارده سیره، دانیشتون، ۶۳، مال ۱۰، سونتی، کورد، ناووله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وتله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زیگا: ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۹ - دوول باخ: دتی په که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۱۹ ک باشوری

سنه و ك ته وریوه ر دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۲۱، مال: ۴، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل دانه و تله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا: ماشین زه و. مزگه وت.

۱۰ - زه واران: دئی به که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه له ک باشوری سنه و ۳۳ ک ته وریوه رو ۱۰ ک شه قامی سنه - کامیاران دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۴۷، مال: ۱۰، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۱۱ - سه رنجیانه ی سه ری: دئی به که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۱۰ ک باشوری خوره لاتی سنه و ک ته وریوه رو ۵ ک خوره لاتی شه قامی سنه - کامیاران دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۲۳۲، مال: ۴۱، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، ته ره کاری، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۱۳ - سه رنجیانه ی خواری: دئی به که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه، له ۹ ک باشوری خوره لاتی سنه و ک ته وریوه رو ۴ ک شه قامی سنه - کامیاران دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۴۰۳، مال: ۶۳، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۱۴ - سیمان: دئی به که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه، له ۴۰ ک باشوری خوره لاتی سنه و ک ته وریوه ر و له تیوان دیکانی، سیمران و دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۹۰، مال: ۳۳، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۱۵ - سیمران: دئی به که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه، له ۳۲ ک باشوری سنه و ۳ ک خوره لاتی شه قامی سنه - کامیاران و ک ته وریوه ر دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۳۵، مال: ۲۵، سونتی، کورد، ناوله کانیاو، به ره م: ده غل، دانه و تله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. مزگه وت، فیرگه.

۱۶ - سو: دئی به که له دیکوی نه زان، به شی ناوچه ی سنه له ک باشوری ۲۳ سنه و

ک ته وریوهر دایه، کویتسانی و سارده سییره، دانیشتوان: ۵۲۷، مال: ۱۷، سوتنی، کورد،
 ناوئه کانیاو، به رهه م: ده غل: دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا:
 ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۱۷ - سه واریان: موچه یه و له دیوه ده کیلدری، له ۲۲ ک سنه دایه

۱۸ - شیلائه: دئی یه که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه له ۲۴ ک باشوری
 سنه و ۱ ک خوهره لاتی شه قامی سنه کامیاران دایه. کویتسانی و سارده سییره، دانیشتوان: ۸۵،
 مال: ۱۹، سوتنی، کورد، ناوئه کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و
 کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۱۹ - شینه: دئی یه که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه، له ۲۸ ک باشوری سنه
 و ۴ ک خوهره لاتی شه قامی سنه کامیاران دایه. کویتسانی و سارده سییره، دانیشتوان: ۱۴۲،
 مال: ۲۴، سوتنی، کورد، ناوئه کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و
 کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه.

۲۰ - عه سکه ران: دئی یه که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه له ۲۷ ک
 باشوری سنه و ک له نجاوا دایه، کویتسانی و سارده سییره، دانیشتوان: ۱۳۵، مال: ۲۲، سوتنی،
 کورد، ناوئه کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری،
 زینگا: ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۲۱ - عه لیاوا: دئی یه که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه له ۱۳ ک باشوری
 سنه و ک له نجاوا دایه، کویتسانی و سارده سییره، دانیشتوان: ۸۱، مال: ۱۴، سوتنی، کورد،
 ناوئه کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا:
 ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۲۲ - عه لیاوای: دئی یه که له دیکوی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۳۰ ک
 باشوری سنه و ۴ ک له نجاوا دایه، کویتسانی و سارده سییره، دانیشتوان: ۵۱، مال: ۱۱، سوتنی،
 کورد، ناوئه کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری،
 زینگا: ماشین ره و، مزگه وت، فیرگه.

۲۳ - قرآن: دئی یه که له دیکۆی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۳۱ ک باشوری سنه و ۲ ک خۆراوای شه قامی سنه. کامیاران و ک له نجاوا دایه، کۆستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۶۷، مال ۱۴، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. مزگه وت، فیرگه.

۲۴ - قه سریان: دئی یه که له دیکۆی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۳۶ ک باشوری خۆره لاتی سنه و ۱۰ ک خۆره لاتی شه قامی سنه کامیاران و ک له نجاوا دایه، کۆستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۸۶، مال ۳۶، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، توتن، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۲۵ - کوچک چه رهوو: دئی یه که له دیکۆی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۲۸ ک باشوری سنه و ک له نجاوا کۆستانی، سارده سیره، دانیشتوان: ۱۱۶، مال ۳۵، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۲۶ - کیلگ: دئی یه که له دیکۆی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۱۸ ک باشوری سنه و ۳ ک خۆره لاتی شه قامی سنه. کامیاران و ک له نجاوا دایه. کۆستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۷۵، مال ۱۳، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری. مزگه وت، فیرگه.

۲۷ - گه زاو: دئی یه که له دیکۆی نه زان به شی ناوچه ی سنه. له ۳۶ ک باشوری سنه و ۱۸ ک له نجاوا دایه، کۆستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۲۰۵، مال ۳۴، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، زینگا؛ ماشین زه و. مزگه وت، فیرگه.

۲۸ - له نجاوا: دئی ناوه ندی دیکۆی نه زانه له ۲۸ ک باشوری سنه و ۵ ک خۆره لاتی شه قامی سنه کامیاران دایه. کۆستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۲۱۶، مال ۳۶، سوتنی، کورد، ناوله کانیاو، به رهه م: ده غل، دانه وئله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، نازه ل داری، مزگه وت، فیرگه. ناوی لوله که شی - به رق -

«حاکمه کانی ناردەلان»

ناردەلان جەممی نەردەلە، بە خێلی والیە کانی کوردستان لە بنەمەلە (قوبادی نەردەل) دەئین. بەم (قوباد)ەیان وتو (بابا نەردەل). میژونوسان سەبارەت بە (قوبادی نەردەل) ئەم بیرو زایان دەربزیو:

۱- بزێ دەئین (قوبادی نەردەل) نەووی (خوسرەوی) ناشەوانی شاری (مەرۆ) بو، کاتی کە (یەزدی گوردی شای نیران) لە سالی ۳۱ کۆچی لە سوپای ئیسلام دەشکێ و بەرەو (مەرۆ) هەل دی. لە گەل خوسرەوی ناشەواندا دەبێ بە ناشا. بەلام خسرو هەرلەو ناشەدا یەزدگورد دەکوژی و لە جل و بەرگ و جەواھیرات و نەغدینە (شا) مأل و سامانیکی زۆر پیکەو دەنێ و (بارامی) کۆزی دەکابە بازرگان، دوای مردنی (خوسرەو) بارامی کۆزی لە سالی (۶۵) کۆچی لە شەزی نیوان والی خوراسان^(۱) لە گەل (ئەزاریقە) دەکوژی. قوبادی کۆزی بارام لە سالی (۸۶ ی) کۆچی دەبێ بە خزمەتگوزاری تایبەتی والی خوراسان. کاتی کە (ابومسلم) کوردی خوراسانی لە (مەرۆ) دا نوابانگ دەردەکا، لەزەمانی سفاخ (ابوالعباس عبدالله عباسی) قوباد لە سالی ۱۳۲ کۆچی لە گەل دارو دەسە کە ی خۆی لە مەرۆی خوراسان بەرەو (موصلی) کوردستان کوچ دەکا. پاش ماوێی لە (موصل) دا دەسە لات پەیدا دەکا و دەبیته حاکمی موصل و دیار بە کر. لە ناکامدا کۆزو نەو کانی تەواوی ناوچە کانی شارەزور. دەخەنە ژێر دەسە لاتێ خۆیان و دەست بە سەر شارباژێر (سولەیمانی ئیستاکی) دا، دەگرن و تا سالی ۵۶۴ کۆچی زنجیرە ی ناردەلان لە ناوچە کانی شارەزوردا حکومە تیان کردو. قەلای قایمی (زەلم) ناوەندی حکومە تە کە یان بو. قەلای (پلنگان) کە هەوارگە و شوینی خێلی کە لۆز و گۆران دەبێ، دەخاتە ژێر دەسە لاتێ خۆی و قەلایەکی تری زۆر قایمیش لە (پلنگان) دورست دەکا. لە شوینەواری ئەو قەلایە، تا دروازە یەکی گەرە ی لە بەرد دا بزاو. ماوێ تەو. ناردەلانە کان ماوێ ۴۲ سأل لە مەلەندی (پلنگان) حکومە تیان کردو. تا نوبە ی (کولول بەگ) هاتو.

۲- بزێ تر لە میژونوسان سەبارەت بە (قوبادی) سەر زنجیرە ی ناردەلان تاوا دەنوسن لە سالی (۵۹۸ ک) شامنسوری حاکمی (دوشتیک) بە دەستی تورکمانە کان دەکوژی و چوارکۆزی لە دوا بەجێ دەمینێ، یەکن لە کورە کانی بەناوی (فەرۆز) دوای کوشتی باوکی ناوی خۆی دەکوژی بە (قبادی ساسان) و پەنا دەبا بە سورخایی کۆزی (بەدری) جەسنەوی کە

له و کاته دا حاکمی شاره زور و دینه وهر بوه، ماوهی چهند سال (قباد) له نیوان خینلی گوران دا به ژیز و شکوژیانی ده باته سهر.

دوای بزانه وهی حکومه تی (حسنوی) قباد له سالی ۶۳۰ کۆچی له ده ورو بهری گول عومبهر و حه له بجه، کومه لئ له ده وری خوی کۆده کاته وه و به زوالهت بوگر تی نازه ربایجان، به لام له نیهان دا به مه بهستی تولهی خوینی باوکی، به ره و نهوی زی ده که وی. ئەم هه واله به (مظفرالدین) حاکمی ئه ربیل (هه ولیر) ده گا. ئەویش سوپایی بو بهرگری (قباد) ده نیژی له نزیکه قه لای (نوی) قباد سوپای (ارییل) ده شکینتی. له تاکامی ئەم پیروزی به زوژ به زوژ حه شیمهت و سوپای (قباد) زورتر و پته وتر ده بی. له لای خوره لاتی شاره زوریش چهند قه لا ده گرتی و هینزیکه گه وره پینک دینتی. دهستی ناخر له گه ل تورکمانه کانی نازه ربایجانی (بکۆزی باوکی) پینک دتی و ده سازی. ئەمجار له سالی (۶۳۶ ی) کۆچی که (هه لاکوخان) ی مغول دهس به سهر عیرا قدا ده گرتی، (یه شموت میرزا) کۆزی هه لاکۆ که له کرماشانه وه ده یه وی پچی بو عیراق (قباد) له گه ل خوی ده با و ده یکا به (ئه رده ل) ی تایبه تی خوی. چون قباد پیرینکی ژیر و به ته گبیر بوه (یه شموت) به (بابا ئه رده ل) دهی دوینتی، بهم شینوه (قوباد) به (بابا ئه رده ل) ناوبانگی ده زوا (یه شموت) حکومه تی شاره زوری پین ده به خشی، و له (سالی ۶۷۵ ی. ک) قوباد کۆچی دوایی ده کا و (کولول) کۆزه گه وره ی له جتی داده نیشی. بهم زیوایه ته ده بی ئاره لانه کان له بنه ماله ی (شامصور) بن نه ک له بنه ماله ی خوسره وی ئاشه وانی بکۆزی به زدی گورد. به لام زورتری میژونوسان ده لئین له پیش (شامصور). له ناوچه ی شاره زور و ده ورو بهری (ئاره لانه کان) فهرمانزه واییان کردوه و ئاسه واریان له دوا به جین ماوه. بزتی تر ده نوسن که ئاره لانه کان له بنه ماله ی (ئه رده شیری) باه کانن) چون زه گه زی ساسانیه کان ده چیته وه سهر کولکه و بنه چدی کوردانی (شوانکاره).

۱ - حکومه تی کولول به گی ئاره لانه کانی کۆزی قباد:

له سالی (۶۰۶ ی. ک) کولول به گ کۆزی پیر بوداق کۆزی میرئه بدال، بینا به زیوایه تی نه ووه ل له بنه ماله ی قوباد نه وه ی خوسره وه. به زیوایه تی دووه م کۆزی قوبادی کۆزی شامصوره (خوازاناره). له سالی (۶۰۶ ی. ک) له سهر ته ختی سهرۆکی کوردستان داده نیشی و له هه مو لاوه بهر به خاکی (ئاره لانه کان) ده دا. ناوچه کانی: سه قز، سیاکۆ، زه ررین

که مەر (گەر روس)، ناوچه‌ی علی شکر (اسفنداوا)ی ئیستا که ده گری و سنوری ولاتی ئارده لآن له خورهه لاتی همدان، خوراوای ههولیر، شارباژیر^۱ (سوله یمانی)، کزی، عه مادیه، زه وانندز تا موصل باکوری زه نجان، باشوری کرماشان و سه نفور، ۲۳ سال حکومه تی سهر به خوی بوه و پایته ختی له (زه لم)ه وه ده گوژیته وه بو قه لای (پلنگان) و له سالی () کوچی دوایی کردوه.

۲- حکومه تی خضر (خدر) به گی ئارده لآن کوژی کولول به گی ئارده لآن

له سالی ۶۲۹.ک خدر به گی ئارده لآن له جی بایی داده نیشی و ماوه ی ۳۴ سال حکومه تی کوردستان، به داد و عه دالت به ریوه ده با و له سالی (۶۶۳.ک) کوچی دوایی ده کا.

۳- حکومه تی ئه لیا س به گی ئارده لآن :

دوای خدر به گ (ئه لیا س به گی) کوژی له جی داده نیشی. ئه م ئه میره زور ئازا و عادل و به داد و شیایوی حکومه ت بوه. ماوه ی ۴۷ سال حکومه تی کردوه و له سالی (۷۱۰.ک) دنیای فانی به جی هیشتوه. خه لکی زور له ده س ئه م ئه میره زازی بون.

۴- حکومه تی خدر به گی دووه م کوژی ئه لیا س به گی ئارده لآن :

له تاریخی (۷۱۰.ک) خدر به گی کوژی له سهر ته ختی سه روکی داده نیشی. ئه م والی به به زواله ت ده رویش مه سه له ک بوه، زوژگاری خوی به نویژ و زوژو گوزه راندوه، به لام زور که م زه گ و بی غیره ت بوه. دولته تی عوسمانی به سوپایه که وه هیرش ده با ته سهر ولاتی ئارده لآن، به لام ئه م کابرا بو ئه وه خوینی نه زژی، بزئی له ولاتی ئارده لآن وه ک شارباژیر، ههولیر، کوئی، حهریر، عه مادیه، زه وانندز به خورایی (وه ک مالی دایکی بوین) ده دا به ده ولته تی عوسمانی. پاش ۳۶ سال حکومه تی سه رشوژی کوچی دوایی ده کا.

۵- حکومتی ئەمیر حسنی ئارده لآن کوری خدر به گی دووه م:

له تاریخی (۷۴۶.ک) ئەمیر حسن له سەر تهختی حکومت داده نیشی. ئەم سەر وکە، نازا و کۆل نەدەر بوە. ئەم ئەمیرە سێ جار له گەڵ دەوله تی عوسمانی به شهز هاتوه و هەر سێ جارە کهیش پیروزی بهم بوە. له یه ک فرسه خێ شاری ئیستا که ی سنه دا له سەر کینۆکی بلند قه لایه کی قایمی به دی هیناوه و له داوینی باکوری ئەم قه لادا دێ یه کی به ناوی خویه وه دورست کردوه که ئیستا ئەو دێ یه به دیشی (حه سه ناوا) ناوی ده رچوه. ماوه ی ۳۸ سال زۆر مەردانه حکومتی کردوه و له ربیع الاول (۷۸۴.ک) دا کۆچی دوا یی کردوه.

۶- حکومتی بالۆل به گی ئارده لآن کوزی ئەمیر حه سنی ئارده لآن:

له سالی (۷۸۴.ک) له سەر تهختی باوکی داده نیشی. ئەم پیاوه زۆر نازا و خود سه ر و خوی ن زۆر بوە. له سەر تاوانی کی چکوله فرمانی کوشتن و سه ربژین و نو قسان کردنی داوه. بهم جو ره خه لکی لێ وه ژه ز ده ی و چەند جار خه لکی وه گیان هاتو شورش ده کەن. به لام (برایم به گ) شالیاری ژیری کوردستان خه لکی ئارام ده کاتوه. پاش ۴۴ سال حکومت کۆچی دوا یی کردوه.

۷- حکومتی مندر به گی کوزی بالۆل به گی ئارده لآن:

له سالی (۸۲۸.ک) له سەر تهختی حکومتی کوردستان داده نیشی. ئەم حاکمه به پێچه وانە ی بابی ژیر و تیگه یشتو و با سه واد و خەت خۆش و تیر هاویژ بوە و دلی خه لکی به جێ هیناوه و دادی به هه ژاران داوه. دوا ی ۳۴ سال که نه خوش که وتوه (مه ئمون به گی) کوزه گه وره ی کردوه به جێ داری خۆی و له سالی (۸۶۲.ک) کۆچی دوا یی کردوه.

۸- حکومتی مه ئمون به گی کوزی مندر به گی ئارده لآن:

له سالی (۸۶۲.ک) به وه سه یه تی باوکی له سەر تهختی حکومتی کوردستان داده نیشی. ئەم

ئه‌میره زۆر ئازا و ژیر و به‌زاو ته‌گبیر بوه. به‌م جوۆره توانیویه‌تی که ته‌واوی ئه‌و ناوچانه‌ی که (خدر به‌گی دووه‌م) به‌ ده‌وله‌تی عوسمانی به‌خشی بو، به‌ زۆری بازوو، به‌ هیزی سوپای کوئل نه‌ده‌ری کوردستان له‌ چنگی ده‌وله‌تی عوسمانی ده‌ردیئێ و بوهر ناوچه‌یی ئه‌میرو سه‌ره‌سته‌تی دیاری ده‌کا. ئه‌و ناوچانه ئه‌مانه‌ن: شاربازێر (سوله‌یمانی)، اربیل (هه‌ولێر)، کوئی، هه‌ریر، عه‌مادیه، ژه‌واندز. له‌ سنوری ژه‌واندز دا بو پارێزگاری کوردستان هه‌رزه‌بانی داده‌نی و ماوه‌ی ٣٨ سال له‌ نیهایه‌تی ئازایی و مه‌ردانه‌گی حکومه‌تی کوردستان به‌ ژێوه‌ ده‌با. پاشان له‌ سالی (٩٠٠.ک) دا ولاتی پان و به‌رینی کوردستانی له‌ نیوان سن گه‌س له‌ کوۆره‌کانیدا دا به‌ش ده‌کا (که سه‌د بریا ئه‌و کاره‌ی نه‌کردبایه).

به‌شی به‌گه‌ بیگ : زه‌لم، گوئل عومبهر، شمیران، هاوار، هه‌ورامان، نه‌وسود.
 به‌شی سورخاب به‌گ : ناوچه‌کانی، هه‌شلی، مه‌ریوان، ته‌نوره، نشکاش، پلنگان، کلاش (جوانرۆ)، سه‌ده‌ژ، ناوچه‌ی علی شکر، میه‌ره‌بان.
 به‌شی محمد به‌گ : سروچک، قه‌رده‌اغ، شاربازێر، ئالان، اربیل، کوئی، هه‌ریر، عه‌مادیه، ژه‌واندز.

٩- حکومه‌تی (بیگه‌ به‌گ)

دوای ئه‌وه (مه‌ئمون به‌گی) باوکی کوچی دوایی ده‌کا (بیگه‌ به‌گ) زۆر به‌ دلپاکی و جوانی چاوه‌دیری براکانی ده‌کا و براکانیشی (سورخاب به‌گ و محمد به‌گ) زۆر زینزو شکۆی براگه‌وره‌ی خویان (به‌گه‌ بیگ) له‌ به‌ر ده‌ین، به‌م جووره‌ ماوه‌ی ٢٢ سال به‌ خووشی له‌ گه‌ل براکانیدا فه‌رمان ژه‌وایی ده‌به‌نه‌ سه‌ر. له‌ ئاکامدا له‌ سالی (٩٤٢.ک) کوچی دوایی ده‌کا.

١٠- حکومه‌تی مه‌ئمون به‌گی دووه‌م کوۆری به‌گه‌ بیگی ئارده‌لان

له‌ سالی (٩٤٢.ک) مه‌ئمون به‌گی دووه‌م له‌ جیتی باوکی داده‌نیشی. پاش ده‌ سال له‌ لایه‌ن (سولتان سلیمان خانی) عوسمانیه‌وه سوپایه‌کی بیست هه‌زار نه‌فه‌ری به‌ فه‌رمانه‌یه‌تی (حوسه‌ین پاشا حاکمی عه‌مادیه) به‌ توله‌ کاره‌کانی (مه‌ئمون به‌گی ئه‌وه‌ل) و به‌ سه‌به‌ستی کوشتن و تالان کردنی کوردان و داگیر کردنی کوردستان، ژێ ده‌که‌وی (مه‌ئمون به‌گی

دووهمیش) به چوار هزار سواره و به پیشوازیه و ده چن. له ناوچهی (شاره زور) له بهر به یانی (۸ ذی قعدةی سالی ۹۴۴ ک) دو سوپا تیک ده ژژین و تا ئیواره سوپای چوار هزار که سی کوردان له بهر بهر بیست هزار داگیر که ری سوپای عوسمانی دا، مهردانه شه زده کمن و زاده و هستن. خه لکیکی زور له هردولا ده کوژری. شه و (مه نمون به گ) له قه لای (زه لم) دا حشار دگری و بو هردو مامه کانی نامه ده نوسی و داوای یارمه تیان لی ده کا. به لام نامردانه هیچ کامیان به هاواریه و به نایمن. (مه نمون به گ) ناچار پاش مانگی زاوهستان چون (زمهاری) نامینن، شه وانه له قه لای ده چپته دهره و به و خو ده گه پینته مه نزلی (حوسه یین پاشای) فدرمه ندهی سوپا. نه ویش مه نمون به گ ده نییری بو (سهسته مول) و له وی زنجیر ده کسری و ده خریته به بند یخانه وه.

۱۱- حکومتی سورخاب به گ کوژی مه نمون به گی نه ووه ل و مامی مه نمون به گی دووه م

کاتی هه والی ده سگیری برازاکی پی ده گه بی هه ل به دهر فته ده زانی و له (سالی ۹۴۵ ک) هه ل نه کویتته سدر ولاتی برازاکی و ناوچهی (محمد به گی) برایشی داگیر ده کا و ده بیته حاکمی گشت کوردستان و له گه ل (طهماسب شای) صفوی ده سازی و له ناوچهی مریوان له سدر کیوینکی بهرز له باکوری ده شتی مریوان، قه لایه کی قایم بو روژی تهنگانه دورست ده کا، که ناسه واری ماوه ته وه به لام (محمد به گ) که سورخاب به گی برای زولمی لی کردبو په نا ده با بو (سولتان سلیمان خانی عوسمانی ۹۷۴ - ۹۲۶ ک) سولتان سلیمان خانی سوپایه کی (سپی هزار - ۳۰۰۰۰) نه فهری به فدرمانده یه تی (ژوستم پاشا سدر دار نه کره م) بو سدر کوت کردنی ده نییری (سورخاب به گ) به هه شته هزار چه کداره وه له ده شتی شاره زور بهر به سوپای عوسمانی ده گری و شهر دهس پی ده کا.

دوای هه شته روژ (۸ شهز، نزیککی حدوت هزار (۷) عوسمانی و سن هزار (۳) کورد ده کوژری. پاشان (سورخاب به گ) له قه لای زه لم ده خزی، سوپای عوسمانی دو سال (قه لای زه لم) گه مارو ده دا. به لام فدرمه ندهی عوسمانی له م ساوه دا زه خمی ده بی و ده مری. (شاطهماسبی) صفوی بو قازانچی خوی ۱۵ هزار سوپا، به سدر داری (حوسه یین به گ) ناوی به یارمه تی سورخاب به گ وه ده نییری و له دو فرسخی قه لای، سوپا نامادهی شهز ده پی. سوپای

عوسمانی له ترسا پاشه کشی ده کا و (سورخاب به گ) یش له قه لآ دپته ده رو و دو قوئی سوپای عوسمانی ده شکینن و ده یان کهنه ئاردی ناو دژۆ. پاش ئهم پیروزی یه (سورخاب به گ) پایته ختی خوئی له قه لای زه لم ده گوژیته وه بو قه لای (مدریوان). سورخاب به گ ۱۱ کوزی بو:

۱- حه سه ن به گ ۲- ئه سکه ندر به گ ۳- سولتان علی به گ ۴- یعقوب به گ ۵- بارام به گ ۶- ذوالفقار به گ ۷- اصلمش به گ ۸- شاسوار به گ ۹- صارم خان ۱۰- قاسم به گ ۱۱- بساط به گ.

سورخاب به گ به هوئی ئی هاتویی و مردانه گی سولتان عدلی کوزی خوئی ده کا به جی نشینی خوئی، حکومه تی زه واندز و عه ماده یش ده دا به کوزی پینجه می (بارام به گ) که (معه مه ده گی) مه شهوور به (مییری زه واندز) که ساوه یکی زور له به رابه ری سولتانی عوسمانی دا مردانه زاوه ستا و کولی نه دا و سه ری بو عوسمانی دانه نه واند له نه وه ی ئهم بارام به گه بوه.

سورخاب به گ دوای سنی سال فرمان زه وای و ده سه لات کوچی دوایی ده کا و سولتان عدلی به گی کوزیشی سنی سال دوای باوکی کوچی دوایی ده کا، (سولتان عدلی به گ) دوو کوزی میر مندالی به ناوی ۱- ته یمورخان ۲- هه لوخانی له دوا به جی ده میتنی.

۱۲- (حکومه تی بساط به گ کوزی سورخاب به گ)

له سالی (۹۷۵.ک) بساط به گ کوزی یازده هه می سورخاب به گ له سه ر ته ختی فرمانه زه وایی کوردستان داده نیشی. بساط به گ پیاویکی نازا و دلآوا و کاری و هونه ر مه ند بوه و زورتری کاتی خوئی له گه ل عالمه دینیه کاندای برده وه ته سه ر، خزمه ت و یارمه تی نه و به عیلم و زانیاری به ناوبانگ بوه. ئهم میره نزیکه ده سال حکومه تی کرده، له سالی (۹۸۵.ک) ته یمورخان و هه لوخان کوزانی (سولتان عدلی به گ) شورش ژئی ده خه ن و داوای میراتی باوکیان ده کهن، بساط به گ تا قه می چه کدار له ژیر فرمانی (سوراب به گی) ژن برای بو سدرکوت کردنیان ده نیری، ته یمورخان و هه لوخانیش هه ر به بیستی ئهم هه واله هه ل دین و تا قه زوین ناگر سینه وه، هانا ده به نه بهر شائیسماعیلی دووهم (شایه تی ۹۸۴ - مردن ۹۸۵.ک) پاش یه ک سالی زه به ق شا به هاواریانه وه نایی و له سالی (۹۸۶.ک) دا ده مرئی. ناچار

تهیمورخان و هدلوخان ده گهرینهوه بو کوردستان و کومه لئی له خویان خزده که نهوه و دهس ده کهن به تالان و بزوه، به لام شهوهی له لای بهنده خدیاله له لای خودا به تاله، هدر له م عه دو سه ده دا، بساط به گ ده مرتی و تهیمورخان بین دهردی سهر ده بین به فهرانزه وای کوردستان

۱۳- (حکومه تی تهیمورخانی ئه رده لان)

له سالی (۹۸۶.ک) تهیمورخان له سهر تهختی حکومه تی کوردستان داده نیش، تهیمورخان پاش شهوهی جینی خوی قایم ده کا، داب و نه ریتی حکومه تی کوردستان داده مه زرینی. له گه ل سولتان مورادخانی عوسمانی (۹۸۲-۱۰۰۳.ک) به مه بهستی به هیز کردنی خوی په یوه ند ده گرتی و په یمانی فهرانبهرداری له گه لا ده بهستی (سولتان مورادخان) له م خو فروشیه زور خوشحال ده بین و له قه سی (میری میرانی) بین ده دا و به ناوی (تهیمورخان پاشا) ناودیزی ده کا و هدر سال یه کسه ده هزار ناقچه زیری بو ده بزیته وه، تهیمورخان چوار کوزی بوه: ۱- سولتان عه لی به گ ۲- بوداغ به گ ۳- مورادبه گ ۴- میر علم الدین بدرخان. ناو براو ولاتی ژیر ده سه لاتی خوی به م جوړه له نیوان کوزه کانی خویدا بهش ده کا. حه سه ناوا و سنه و شاره زور و زه لم و قز لجه به کوزی گه وره ی (سولتان عه لی به گ) ده سپیری، ناوچه کانی قره داغ و کوی و حدریر به (بوداغ به گ) ده دا. مه لبه نده کانی سه قز و مه ریوان و سیاکو و خو زخوزه و تپله کو به (مورادبه گ) ده به خشی. ناوچه ی شارباژیژ (سوله یمانی نیستاکه) به کوزی چکوله ی میر علم الدین ده سپیری. پاشان بو خوی به مه بهستی په رده دان به که وشه نی فهرانزه وای خوی و دهس کیشان به سهر ناوچه کانی تری کوردستان دا، سوپایه کی زینک و پینک و ته یار پینک دینن و ناوچه کانی کرماشان، سه نقور و دینه وه، ده خاته ژیر ده سه لاتی خوی.

له سالی (۹۹۳.ک) هیزش ده باته سهر ناوچه ی ژیر ده سه لاتی (عومه ربه گی سه روکی که لور) (عومه ربه گیش) په نا ده باته بهر (شاویردی خانی والی لوزستان) شاویردی خانیش به سوپای لوز و که لور، زیگا به (تهیمورخان) ده گرتی (تهیمورخان) که هیشتا چه می شه زی نه هاتیوه دهست و فوت و فدی جهنگی نه ده زانی، کاتی گه زانه وه به ره و کوردستان، له ناکاو ده که ویتنه (که مینی) دوژمنه وه. تهیمورخان ناچار به هزار سواری که له گه لیا ده بین، بین باکانه گه ماروی دوژمن ده شکینن، به قه زای خودا ته سپی تهیمورخان له مه بدانی شه زدا ده پینکرتی و،

ته‌یمورخان ده‌که‌ویته‌ خواری و سوپای لوژستان ده‌ژۆین به‌ سهریا و ده‌سگیری ده‌که‌ن. به‌لام (شاویژدی خان) که‌ مرویه‌کی ژیر و دوره‌ندیش و به‌ ته‌جره‌به‌ ده‌بن، به‌ژیز و شکۆیه‌کی تایبه‌ته‌وه (ته‌یمورخان) ده‌باه‌ته‌ مالی خوئی و زۆری به‌خیز دینی. پاش چه‌ند روژ په‌زیرایی به‌قه‌در و ژیزه‌وه بو کوردستانی به‌ژۆی ده‌کاته‌وه. سێ‌سال دوا‌ی ئەم ژوداوه، به‌ دو هزار چه‌ کداره‌وه به‌ مه‌به‌ستی گرتنی ناوچه‌ی زه‌ژین که‌مه‌ر (بیجاری ئیستاکه‌) و تسیک شکاندنی هیزی (ده‌وله‌ تیارخان)ی سیامه‌نسور. که‌ حکومه‌ تیکی سهر به‌ خوئی له‌م ناوچه‌دا پینک هینابو، هیرش ده‌با، (ده‌وله‌ تیارخان) به‌ هزار چه‌ کداره‌وه ژینگای پێ ده‌گری، به‌لام زۆری پێ ناچێ (ده‌وله‌ تیارخان) ده‌شکۆ و خوئی ده‌خزینیته (قه‌لای زه‌ژین که‌مه‌ر) و چه‌شار ده‌گری، ته‌یمورخان ده‌ست به‌ردار نابێ و (قه‌لای) که‌مارۆ ده‌دا. پاش ماوه‌یی قه‌لای ده‌گری، به‌لام له‌ کاتی چونه‌ ناو قه‌لای، (ته‌یمورخان) به‌ گولله‌ ده‌کوژرێ (سالی ٩٩٨.ک). (هه‌لوخان)ی برای به‌ توله‌ی خوینی ته‌یمورخان، زۆریان لێ ده‌کوژێ و قه‌لای ساف له‌ ساف تالان ده‌کا. پاشان (ته‌رمی) براکه‌ی هه‌ل ده‌گری و ده‌بیاته‌وه بو قه‌لای مه‌ریوان.

١٤- (حکومه‌تی هه‌لوخانی ئارده‌لان)

هه‌لوخان پاش که‌ژانه‌وه بو کوردستان له‌ سهر ته‌ختی حکومه‌تی کوردستان پال ده‌داته‌وه. هه‌وه‌لی کاربه‌وه‌ ماوه‌ی دوو سالان په‌یوه‌ندی خوئی له‌ که‌ل حکومه‌تی عوسمانی ده‌پاریژی. شان ناوه‌ندی حکومه‌تی خوئی له‌ (قه‌لای زه‌لم) و (قه‌لای مه‌ریوان) ده‌گوژیته‌وه بو (قه‌لای لنگان)^(١).

هه‌لوخان بیجگه‌ له‌ قایم کردنی قه‌لای که‌ خانوبه‌ره‌ و بازار و مزگه‌وتیشی لێ دورست ده‌کا و سه‌ قه‌لای زه‌لم و مه‌ریوان و چه‌سه‌ناوایش ته‌عمیر ده‌کاته‌وه. هه‌لوخان میریکی نازاو کوئ به‌ده‌ر و به‌داد و ئینساف بو، ژیزی بو ژیر ده‌سه‌کانی داناوه، له‌ که‌ل حاکمه‌کانی هاوسنی خوئی له‌ ژینی په‌کیه‌تی و دوستی په‌وه ژیاوه.

به‌م چۆره‌ له‌ ژۆژگاری حکومه‌تی (هه‌لوخان)دا خه‌لکی کوردستان ژیساتیکی خوشیان بدوده‌ته‌ سهر. ولاتی ئاوه‌دان و خزینی پۆ له‌ زیر و زیو بوه. هه‌لوخان به‌هاران له‌ قه‌لای

١- له‌لای لنگان له‌ شوبنکی زور هاستم دابه‌ و ده‌ورانی شوبنی خه‌لکانی گوران و که‌لوژ ده‌بێ. له‌ به‌ر سه‌ختی به‌ (له‌لای لنگان) ناوی ده‌رچوه، بانی کوردی وینه‌ی پلنگی پیدا ژیاوه.

(پلنگان)، هاوینان له قه‌لای (حه‌سه‌ناوا)، پایزان له قه‌لای (مه‌ریوان)، زستانان له قه‌لای (زه‌لم) دا زای ده‌بوارد.

(هه‌لوخان) بهره بهره سوپایه کی ژیک و پینک و ته‌یار پینکه‌وه ده‌نی و له ئاکامدا له ژیر باری قورسی ژیر ده‌ستی و باج‌دان، به ده‌وله‌ته‌کانی ئیران و عوسمانی دیته ده‌رو ملی بو مله‌وژی ئه‌وان که‌چ ناکا، سه‌ریان بو دانانه‌وینی و گوی به‌هازه و گیقه‌یان نادا. به‌لکو ده‌یه‌وی درگای خوشبه‌ختی له گه‌له‌که‌ی بکاته‌وه، بو هه‌میشه دوژمن بهره‌و دوا بیاته‌وه، به‌م شیوه پینشه‌کی سه‌ربه‌خویی پینک دینی، پاشان له عالم و زانا به‌ناو بانگه‌کانی کوردستانی ده‌گیریته‌وه که به ده‌نگیه‌وه بوژون بو ناوه‌ندی حکومه‌ته‌که‌ی خویان، تا وه‌ک خور له دور بنوینن، کار و باری ئایینی و شوغلی پیروزی ده‌رس و یژی و قه‌زاوه‌ت به یاسای جوانی قورئان هه‌ل سوژینن، ئه‌م دو زانا پایه به‌رزانه ۱- شیخ عبدالغفاری دوه‌می مه‌ردوخ‌ی کوزی شیخ شمس‌الدین ۲- مه‌ولانا (یعقوبی قاری) باوه‌گه‌وره‌ی موالی و شیخ الاسلامه‌کانی سنه، وه‌ک زور له زانا دلسوزه‌کانی تر به ده‌نگیه‌وه ژویشتن، چون زانا بوون و له جه‌ق گه‌یشتن.

له سالی (۱۰۱۹ ک) حوسه‌ین خانی والی لوزستان به‌ دنه‌ی (شا‌عه‌بیاسی صفوی) (شایه‌تی ۹۹۶ - کوچ - ۱۰۳۸ ک) به سوپایه‌کی ده‌هه‌زار نه‌قه‌ریه‌وه هوروژم ده‌باته سه‌ر (ده‌وله‌تی شلکی) کوردستان له قه‌لای (حه‌سه‌ناوا). پاش چوار جار شه‌ژ و لیکدان هیژی حوسه‌ین خانی لوز تیک ده‌شکئ و به خوی و سوپاکه‌یه‌وه‌پاشه و پاش ده‌کشینه‌وه و هه‌ل دین. به فەرمانی هه‌لوخان تا چوار فەرسه‌خی هه‌لیان ده‌بژن و زوریان لئ ده‌کوژن، به‌لام به هوی هاو‌خوینیه‌وه له‌وه به‌و لاهه دوا‌یان ناکه‌ون و ده‌ئین: هه‌ر نه‌یی با بژیکیان بگه‌ژینه‌وه بو نیشتمان و غیره‌تی هاو‌خوینیان بیته‌کوئ و ددان بنین به‌وه‌دا که شه‌ژی برا‌کوژی بیجگه له خو‌کوژی شتن تر نی‌یه.

(شا‌عه‌بیاس) کاتی ئه‌م هه‌واله‌ی پئ ده‌گا ئاور ده‌گرئ و قینی کونه و نوئی بلیسه ده‌ستین و قوشه‌نیکی زوری پئ زور، بو‌شکاندنی بالی هه‌لو و تالان کردنی کوردستان و کوشتنی کوردان به‌ری ده‌کا، به‌لام و ته‌نی «سه‌د قه‌ل و به‌ردی» سوپای ته‌یاری شا‌عه‌بیاس له به‌راه‌به‌ری هه‌ره‌سی به هیژی یه‌ک دل و یه‌کجی کوردان‌دا، خوی ناگرئ و ده‌شکئ و به سه‌ر شوژی ده‌گه‌ژیته‌وه، ئه‌م‌جار شا بو‌خوی ده‌یه‌وی بواری تاقی بکاته‌وه، هه‌ر نه‌یی با به‌گزه ئه‌و قوماره بیاته‌وه.

شا به قوشه‌نیکی زور ته‌یاره‌وه دئ تا ده‌گه‌یی به‌دنی (مه‌یه‌م) له دیکوی ئه‌سه‌ف‌نداوا‌ی

قوروه، لهوی کابرای به ناوی (نالی بالی) له پیره پیاره تهق و چدف دیوه کانی ژوژگار له خیلێ ژیری بهزاو ته گبیری کوردی (زه ننگه نه) به شا ده لی، هه لو خان کیوه، نه بهرده، بزپوه، هه لوی تیژبالی کوردستانه، شیرێ توژهی ناوانه، نه گهر هه مویشمان تیگرا هه ستین، به شه رپتی ناوه ستین، جا چاک وایه، باشه ژگوز که یه لهو مه زرایه، به خوشی دای کوژینین نه وهه لایه. شاکه ده یزانی نه مجار، با قولیش هه ل کا داوینی ته ژ ده یی، له جاری پیشو وژتر و شه رزه تر ده یی. به (نالی بالی) ده لی: تو پیریکی به سۆزی، ژیر و به زاو دلسۆزی. به م شپوه (شاعه بیاس) هه ره له یوه ده گه ژیته وه بو ئیسفه هان. نالی بالیش به دیاری به کسی زوره وه ده چنی بو لای (هه لو خان).

له و کاته دا هه لو خان له قه لای مه ریوان ده یی (نالی بالی) به دیاری به که یه وه به ره وه مه ریوان زی ده که وئی. هه لو خان زوی خوش نیشان ده دا و (خان نه همه دخان) ای کوژی گه وه ی خوی به دیاری به کی شایانه وه، ده نیزی بو ده رباری (شاعه بیاسی صفوی)، شاعه بیاس زور شاد ده یی که نه چیره به پای خوی هاتوه ته به رانگه ی زای. وه هانه چیریکی قه له و که وتوه ته داوی. زوری یی ناچنی که (زه زین کلاوی) خوشکی خوی له (خان احمدخان) ماره ده بژی. به و مه رجه، نیشتمان و بیرو بزوا ی یی بفروشی. بو خواستی شاتن بکوشی، شاعه بیاسی ناسوپاس له نه ییتی دا به لینی یی ده دا، که حکومه تی سه ربه خوی کوردستانی یی بسپیژی. به و مه رجه کاتن گه زاوه بو کوردستان، (هه لو خانی) باوکی بو (ئیسفه هان) بنیژی.

خان احمدخان به هه وای نه وسانی و دنه ی شه یتانی، له خو بایی ده یی و له زنی ده ره ده چنی مافی باوکی له بهر چاو ناگری، خوی له بهر تیری تانه دا زاده گری، به لین به شا ده دا که پاش گه زانه وه م به خۆشی یی یا ناخۆشی باوکم ده نیزم بو ئیسفه هان. (خان احمدخان) به خوی و (زه زین کلاوی) خیزانی و ده سته یی له (قزل باشه کان)، ده گه ژیته وه بو کوردستان. هه لو خانی باوکی له م کاره ی (خان احمدخانی) کوژی خه م دای ده گری و هه زاره ده کا، له وه یکه پای (قزل باشی) بینگانه ی خسته کوردستان زور وه زه ز و دل ته نگ ده یی، ده لی ژوله جوانه مه رگ یی بوچی ژنیوت بیاخمان فیژ کرد. بو ریز و شکوی کوردانت ورد کرد زور عاسته مه له مه ولا گه وه یی و مافمان له ده س هه ل نه پروچقینن. تاجی سه ر به خویی و هه سانه وه مان له سه ر نه رفینن. پاشان هه لو خان له کوژه هه ل خله تاوه که یی ده توژی و ده زواته ناو قه لا و درگای قه لا له سه ر خوی داده خا. (خان احمدخانی) کوژی هه لو خان خه م دای ده گری، که چون فه رمانی شا به ژپوه به ری و باوکی ده س به سته بنیژی بولای شا. له ئاکام دا به هاوکاری بۆره پیاوی به ناو

مه‌لا یاقوب و، به نه‌خشهی دایکی خان احمدخان له ناو قه‌لازه وه‌به دانسی به‌رتیل به درگاوانانی خو‌فروش، درگای قه‌لا هه‌ل ده‌گری و، باوکی له شیرین خه‌ودا داده‌چله‌ کینن و هه‌ر نه‌و شه‌ویش ده‌س به‌سه‌ باوکی به‌ره‌و ئیسفه‌هان به‌ژی ده‌کا^(۱). شاعه‌بیاس زوری زیزی له ده‌گری و دوا ی شه‌ش مانگان، ده‌ی نیریته‌وه بو کوردستان^(۲).

۱۵- (حکومه‌تی خان احمدخانێ ئارده‌لان)

خان احمدخان له سالی (۱۰۲۵.ک) له سه‌ر ته‌ختی حکومه‌تی کوردستان پال ده‌داته‌وه. به‌ره به‌ره سوپا به‌کی بیست هه‌زاری به ناوی (نیزامی ئارده‌لان) پینک دینن. پاش ماوه‌یی به فرمانی شاعه‌بیاس، بو شه‌زی براكوژی کورده‌کانی (موکری) و (بلباس) (چون سه‌ریان بو فرمانی شاعه‌بیاسی کوردکوژ دانه‌ده‌نه‌واند) به بیست هه‌زار چه‌کداری سواره و پیاده به‌ژی ده‌ین و له گه‌لیان به شه‌زی و ده‌یان شکینن. ناچار نه‌وانیش خو ده‌هاوینه قه‌لای (زه‌واندزه‌وه). ماوه‌یی گه‌ماروی قه‌لا ده‌دا، پاشان قه‌لا ده‌گری و زوریان له ده‌کوژی و ساف له ساف تالانیان ده‌کا. پاشان (زه‌واندز) ده‌خاته ژیر ده‌سه‌لاتی خوی و (قه‌ره حسن به‌گی) کوژی بارام به‌گی کوژی سورخاب به‌گی ئارده‌لان له ناموزاکانی خوی ده‌کا به حاکمی (زه‌واندز). هه‌روا به ریز حکومه‌تی (خوشناوه‌تی) و (عه‌مادیه) به (خالده‌گ) و (عوسمان به‌گ) دو برای (قرا حسن به‌گ) ده‌سپیری. (خالده‌گ) پیاویکی نازاو چاک و به زیز و له میره هه‌لکه‌وتوه‌کانی ژوژگار بوه که حاکمه‌کانی (زه‌واندز) له بنه‌چه‌ی نه‌وبون. خالده‌گ به (میری خوشناو) به ناو یسانگ بوه خان احمدخان پاشان هین خوی زیزی (موصل) ده‌گری و دوا ی (۴۰) چل ژوژ (که‌رکوکیش) ده‌خاته ژیر ده‌سه‌لاتی خوی و حاکمینی بو دیاری ده‌کا. پاشان به‌غدایش هین خوی زیزی ده‌گری. خان احمدخان دوا ی نه‌م پیروزی به‌یانی سالی (۱۰۳۵.ک) به سه‌ر به‌ری ده‌گه‌زیته‌وه بو کوردستان. نه‌م سه‌فه‌ی خان احمدخان له هه‌وه‌له‌وه تا سالی (۱۰۳۵.ک)، هه‌وت سال و سنی مسانگ دریشه‌ی بوه. سنی سأل دوا ی نه‌م ژوداوه شاعه‌بیاس ده‌سری و (شاصفی) له جمادی الاخری سالی (۱۰۳۸.ک) ده‌ین به‌شا. (شاصفی یس) وینه‌ی شاعه‌بیاس زیزی

۱- تحفه‌ ناصری و عالم‌آرای عباسی.

۲- تاریخی کورد و کوردستانی مه‌ردوخ: ده‌نوسی هه‌لوخان به‌خواستی خوی چوه بو ئیسفه‌هان. (ستوره) ده‌نوسی هه‌لوخان تاکتی مردن له ئیسفه‌هان ده‌س به سه‌ر بوه و هه‌ر له‌ویش مرده. (عالم‌آرای عباسی) ده‌نوسی له (۱۰۳۶.ی.ک) دا به‌مه‌رگی کوئیر (سکه) له ئیسفه‌هان کوچی دوا یی کرده.

(خان احمدخان) له به‌ربوه.

(خان احمدخان) له (زه‌زین کلاو خانم) خو‌شکی شاعه‌بیاس کورزیکه ده‌بی به‌ ناوی (سورخاب به‌گ)، ئەم کورزه له ژیر چاودیری باپیره‌ی خو‌ی، سوارچاک و تیرهاوژ و خاوه‌ن هوش بار دێ. به‌لام نه‌ته‌ویسان و هه‌سودان له حاست پینکه‌وتویی ئەو میرزاده، خو‌یان پس ناگیری و لای (شاصفی) گو‌ی له مست دوزمانی لی ده‌که‌ن. شاصفی یش که به‌ خو‌یتی کوردان تونی ده‌ین له سالی (١٠٣٩ ک) فرمان ده‌دا که به‌ تاوانی خه‌یانته‌ چاوانی له گلینه‌ ده‌ر دین، (خان احمدخان) به‌ بیستی ئەم هه‌واله‌ عه‌قل و هوشی له لا نامینی و ماوه‌ی سالی شیت ده‌ین. به‌لام خودا له سالی (١٠٤٠ ک) شفای بو‌ده‌نیژی و چاکی ده‌کاته‌وه.

(خان احمدخان) له سالی (١٠٤١ ک) سوپایی پینک دینێ و له داخی (شاصفی) و به‌ مه‌به‌ستی تو‌له، شاره‌کانی سوتقور، کرماشان، هه‌مه‌دان، گه‌زوس، ورمی، خو‌ی ده‌گری و له هه‌رکام له‌م شارانه‌ حاکی له لایه‌ن خو‌یه‌وه داده‌نی و به‌ شیوه‌ی زه‌سمی سه‌ربه‌خو‌یی کوردستان، جه‌ژن ده‌گری و به‌ ناوی خو‌یه‌وه سه‌که لی ده‌دا و گشت پینش نو‌یژان و نیمام جو‌مه‌کان به‌ ناوی شای سه‌ربه‌خو‌ (مستقل)ی کوردستان ناوی ده‌بین. له‌م جه‌ژنه‌دا مه‌لا شیخ شمس‌الدین کورزی شیخ عبدالغفاری مردوخی خوتبه‌یه‌کی زور زه‌وان به‌ زمانی عه‌ره‌یی ده‌خو‌ینێته‌وه (سو‌لتانی عوسمانی)ش پیروزیایی پین ده‌لی و به‌ زه‌سمی ده‌ی ناسی و حکومه‌تی (موصل) و (که‌رکوکیشی) پین ده‌سپیری^(١).

(شاصفی) خو‌ی بو‌ناگیری و چاوی چنوکێ پیندا هه‌ل نایی و سوپایه‌کی ته‌یاری ده‌نیرینته سه‌ر، له‌ولایشه‌وه سو‌لتانی عوسمانی (سلطان مرادخان)، (مه‌نوچیرپاشا) به‌ دو هه‌زار چه‌کداره‌وه بو‌یارمه‌تی خان احمدخان ده‌نیژی. له ٢٧ ربيع‌الاولی سالی (١٠٤٦ ک) له قه‌راخ گو‌لی (زریوار)ی مه‌ریوان دو سوپا پینکه‌وه به‌ شه‌ژ دین. له بیست ربيع‌الثانی سالی هه‌زار (١٠٤٦ ک) سوپای عوسمانی ده‌شکج و (خان احمدخان) ناچار پاشه‌کشێ ده‌کا و شاری (موصل) ده‌کا به‌ پایته‌ختی خو‌ی، خان احمدخان ماوه‌ی هه‌وت سالان به‌ سه‌ر به‌خو‌یی (مستقل) حکومه‌ت به‌ژێوه ده‌با. دیسان له ٣ ی زه‌مه‌زانی سالی (١٠٤٦ ک) له نیوان سوپای (سو‌لتان مراد) و (شاصفی) له ده‌شتی مه‌ریوان دا، ناوری شه‌ژ بلیسه‌ ده‌ستین و زورێ له سوپای قزلباشی شاصفی ده‌کوژرێ و ئەوی تریشی، پاده‌کا به‌ پشتیا و بو‌ی هه‌ل دێ. دیسان له (ئه‌سفه‌نداوای) قوروه‌ی کوردستان هه‌ر دو سوپا به‌ شه‌ژ دین. به‌لام ئەه‌جار سوپای عوسمانی

دهشکی. پاش نهم پیروزی یه شاصفی حکومه تی کوردستان به سلیمان خانی ئارده لان کوزی میرعلم الدین نهوهی تهیمورخان دهسپیری.

۱۶- حکومه تی سلیمان خانی ئارده لان

له سالی (۱۰۴۶.ک) سلیمان خانی ئارده لان به فرمانی شاصفی له سهر تهختی حکومه تی کوردستان داده نیشی و پایتهختی کوردستان له دئی (حهسه ناوا) ده گوژیتهوه بو شاروچکهی سنه، که تائهم تاریخه خیلی (زیرینه کهوش) یا (کهوش زیرین) که خویان له بنه مالهی «توسی نهوزه ری که یانی» ده خویننهوه تییدا نیشه جی بوه.

سلیمان خان له سهر ته پولکهیی له ناوه راستی شاردا، قه لایه کی قایم و پستهوو به شکو داده زژی و ده یکاته شوینی فرمانزه وایی و حکومه تی خوی، نهم قه لا تا سالی (۱۳۴۷.ک) جیی فرمانزه وایی حاکمه کانی ئارده لان بوه، پاشان ماوهیی سوپای دهوله تی تیدا بوه وزه مانی به باشگای نه فسه ران ناو ده برا.

پاشا سلیمان خان له بدر نهوه قه لاکانی (زه لم) و (پلنگان) و (مه ریوان) و (حهسه ناوا) نه بیته سه نگه ری دوژمنان، گشتیان ده زوخینی. (خان احمدخان) له (۱۰۴۷.ک) به دوازده هزار سواره و پیادهی چه کداره وه به هیوای سندنه وهی کوردستان، له (موصل) هوه وه زژی ده که وی و له گه ل سوپای شاصفی به شه زدی. به لام به داخه وه دهشکی و ده گه زیته وه بو موصل. پاش شهش مانگ له سالی (۱۰۴۸.ک) له (موصل) کوچی دواپی ده کا و له نزیکی گلکوی پیروزی هه زره تی یونس پیغه مبه ر (د) ده نیژرئی. خودا له وه ها نازا پیاویکی به رز و خواناس بیورئی و لئی خوش بیته. ماوهی حکومه تی (خان احمدخان) دواپی (باوکی) (۲۳ سال) بوه که ۵ یا ۷ سال به ناری خوی سکه ی لی داوه و سهر به خوو مستقل ژیاوه. له خوام داواپه که له و تاوانه گه وره و بی نه ده بییهی که له گه ل هه لوخانی باوکی دا کردی بیوری و لئی خوش بیته. سلیمان خان له سالی (۱۰۶۶.ک) کوچی دواپی ده کا.

۱۷- حکومه تی کلبعلی خانی ئارده لان (۱۰۶۷ - ۱۰۸۲.ک)

له سالی (۱۰۶۷.ک) هدریمی کوردستان له نیوان کوزه کان و دوسته کانی سلیمان خان بهم

چۆره دابه‌ش ده‌کری:

- ١- سنه و ده‌ورو به‌ری خۆره‌ه‌لاتی به‌شی (کلبعلی خان) کوژی گه‌وره‌ی سلیمان خان
- ٢- مه‌ریوان به‌شی خه‌سره‌وخانی کوژی سلیمان خان.
- ٣- سه‌قز و سیاکو به‌شی سوراب سوئنان کوژی چکوله‌ی سلیمان خان.
- ٤- ناوچه‌ی پلنگان به‌شی مریدوه‌یس سوئنان.
- ٥- ناوچه‌ی شاره‌زور و شاربازۆر به‌شی محمدخانی گورجی.
- ٦- جوانرۆ به‌شی صفر سوئنان، به‌لام به‌ فه‌رمانی شا‌گشتیان ناچار ده‌بن که له ژیر چاودۆیری و فه‌رمانی کلبعلی خان دا‌کار و باری ناوچه‌کانی ژیر ده‌سه‌لاتیان به‌ زۆیه‌ به‌رن. پاشان کلبعلی خان له سالی (١٠٦٧.ک) گشت ئەو ناوچانه ده‌گریته ژیر ده‌سه‌لاتی خۆی و له حکومه‌تا سه‌ربه‌خۆ ده‌یی. ئەم حا‌کمه‌ ماوه‌ی شازده سال حکومه‌تی کوردستانی به‌ زۆیه‌ برده‌وه، له ئا‌کامدا سالی (١٠٨٢.ک) به‌ مه‌رگی (کو‌توپر) مرده‌وه.

١٨- حکومه‌تی خان احمدخانی دووه‌می ئارده‌لان

دوای کلبعلی خان (خان احمدخانی دووه‌می) کوژی، ده‌بن به‌ حا‌کمی کوردستان ئەم حا‌کمه ئه‌وه‌نده‌ عه‌ییاش و دلا‌وا و خودسه‌ر و ده‌س‌باز و به‌خشنده‌ بوه که به (خانه‌ زیرینه) ناوبانگی ده‌رچوه. له ئا‌کامی ئەم بێ‌ به‌ند و باری‌یه‌ی له مانگی ذی‌قه‌عه‌دی سالی (١٠٨٩.ک) به‌ فه‌رمانی شاسلیمانی صفوی (١٠٧٧-١١٠٥.ک) له حکومه‌ت لاده‌برئ و خه‌سره‌وخانی مامه‌ی له جینی داده‌نرئ.

١٩- حکومه‌تی خه‌سره‌وخانی ئارده‌لان

خه‌سره‌وخانی ئارده‌لان پاش ئه‌وه‌ی له سه‌ر ته‌ختی حکومه‌تی کوردستان داده‌نیشی خان احمدخانی یرازای به‌ ده‌س به‌سه‌راوی ده‌نیری بو ئیسه‌فه‌هان، به‌ پێچه‌وانه‌ی چاوه‌زوانی و هیوای خه‌لکی، ئەم میره ئه‌وه‌نده خه‌لکی هه‌ژاری هاو‌زمانی کورد، ده‌چه‌وسینیته‌وه و سه‌مه‌یان لێ ده‌کا، که خه‌لکی وه‌ گیان دین و برئ له ئازاپیاوان، بو دادخوا‌یی و هاوار ده‌چن بو ئیسه‌فه‌هان. به‌لام (شا) ده‌یان نیریته‌وه بو لای خه‌سره‌وخان و سفارشی بو ده‌نیری که زئ و زه‌سه‌ی خۆت

بگۆره و دادی خه‌لک بده و زوی خه‌لکی بکه خۆت و دلێان بینه‌وه جێ. به‌لام (خه‌سه‌ره‌وخان) له جاران تونئرو سته‌مکارتر و زوگرۆتری لێ ده‌ردی، تا قار و توژه‌یی خه‌لکی به‌سه‌ردا ده‌ژۆی، دیسان خه‌لکی لێ وه‌ده‌نگ دی.

ئه‌مجار (شاسلیمان) بانگی ده‌کا بو ئیسفه‌هان و له‌گۆزه‌پانی (شاهی) ده‌کوژتی و، کابرایێ به‌ناوی (ته‌یمورخانی ئاجی‌لو) که‌له‌خیلی ئارده‌لان نایێ ده‌کا به‌حاکمی سنه. به‌لام پاش شه‌ش مانگ له‌حکومه‌لا ده‌برتی و له‌سالی (١٠٩٩.ک) دیسان (خان احمدخان) ده‌کرینه‌وه به‌حاکمی سنه. له‌باتی ئه‌وه ئه‌م میره‌له‌کاره‌ساتی زاووردوی په‌ندی وه‌رگرتی، ژیی باشانی بو‌خۆی هه‌ل‌بۆاردی، له‌پیشو‌زیاترعه‌پیش‌تر و سته‌مکارتر و بێ‌کاره‌تری لێ ده‌ردی.

له‌سالی (١١٠٥.ک) (شاسلیمانی صفوی) ده‌مرتی و (شاسولتان حسین) ده‌بێ به‌شا. له‌سالی (١١٠٧.ک) به‌فرمانی (شاسولتان حسین) خان احمدخان له‌حکومه‌ت لا ده‌برتی و محمدخانی کوژی خه‌سه‌ره‌وخانی کوژراو، ده‌کرتی به‌حاکمی کوردستان. ماوه‌ی حکومه‌تی خان احمدخان له‌جاری دو هه‌م‌دا هه‌شت ساڵ و چه‌ندی بوه.

٢٠- حکومه‌تی محمدخانی ئارده‌لان

محمدخان کوژی خه‌سه‌ره‌وخان دوا‌ی ئه‌وه له‌سه‌ر ته‌ختی حکومه‌ت پآل ده‌داته‌وه. درگای عه‌داڵت و داد له‌خه‌لکی ده‌کاته‌وه. دلی گه‌ل به‌جێ دینی، هه‌زاران به‌خۆشی ده‌دوینێ، یاسای نه‌زم و ئاسایش و هه‌مینایه‌تی بو‌خه‌لکی داده‌مه‌زینێ؛ به‌لام له‌م کاته‌دا که‌حاکمی دادگر خه‌وی لێ که‌وتوه، خه‌لکی هه‌زاریش بو‌ی نوستوه. (سلیمان پاشای بابان)، هه‌رش ده‌کاته‌سه‌ر کوردستان، هه‌ورامان و سه‌قز و مه‌ریوان ده‌گرێ و (ته‌یمورخان به‌گی) کوژی (سوراب سولتان) کوژی (کلبعلی خانی) حاکمی سه‌قز و سیاکو، له‌گه‌ل (ابراهیم به‌گی ئه‌سکه‌نده‌ری) حاکمی مه‌ریوان ده‌کوژی و سوپای ئارده‌لان ده‌شکینێ. (شاسولتان حسین) عه‌بباس قلیخانی قاجار به‌ سوپای قزلباشه‌وه به‌ره‌و کوردستان به‌ژێ ده‌کا. تا به‌پشتیوانی سوپای ئارده‌لان هه‌ بێ و له‌گه‌ل (سلیمان پاشای بابان) به‌شه‌ژبێن، تا ئه‌و خا‌کانه‌ی که‌ داگیری کرده‌وه له‌ده‌ستی ده‌ریینه‌وه. به‌م جۆره له‌سالی (١١١٠.ک) ئاو‌ری شه‌ز بلیسه‌ده‌ستین و برا، برا ده‌کوژی، ژۆزه ژه‌شیش خوینێ هه‌ردوکیان ده‌مژێ. دوا‌ی دو‌ژۆ شه‌ز و لیکدان سوپای (سلیمان پاشا) ده‌شکێ. (قاسم سولتانی هه‌ورامی) که‌کونه‌قینی له‌ئارده‌لان هه‌کان ده‌بێ، له‌لای فرمه‌نده‌ی سوپای (قزلباش) دوو زمانی

نارده لانه کان ده کا و ده ئی: به هوی نه وه که (نارده لان) و (بابان) هه ردو کوردن، هاویرو بزوان، (نارده لان) له گه ل (بابان) دا شه زێ نه کردوه، به لکو تماشاچی شه زبوه، عه بیاس قلیخان به م دوزمانی یه، زقی هه ل دهستی و لیوی خوی ده مژئی و زوری له کوردان ده کوژی قاسم سولتانی دوزمانیش له گیان ده کا.

پاش ئەم ژوداوانه له سالی (۱۱۱۳.ک) جیهانگیر سولتان کوژی (کلبعلی خان) به مه بهستی وه دهس هینانی حکومه تی کوردستان، به دژی (محمدخانی) حاکمی کوردستان شورش ریک ده خاو، به دهستی شای صفوی له سهر کاری لاده با، به لام جیهانگیر سولتانی شورشگیر بیجگه له بهد ناوی هیچی پێ نابژی. له تاکامدا (محمدخانی گورجی) ده بێ به حاکمی کوردستان. (محمدخانی گورجی) له گه ل خه لکدا به خوشی و میهره بانی ده بزویته وه خوی به سوننی و په یزه وی نیمامی شافیعی داده ن، له جومعه و جماعه تا به شداری ده کا، بو ئاوه دانی سنه دلسوزانه تی ده کوژی. له قهراخنی بازاردا کاروانسه رایه کی ۶۶ حوجره یی دورست ده کا و سهر په رستی و (تولیت) ی به (قاضی عبدالکریم) باپیره گه و ره ی بنه ماله ی (موالی) کوردستان ده سپیری. به لام نه میش دوای سن سال له حکومه ت لاده بری (۱۱۱۶.ک). پاشان (حسن علی خان) کوژی (محمد مؤمن اعتماد الدوله) به فرمانی (شاحسین) ده بێ به حاکمی کوردستان (حسنعلیخان) به پیچه وانهی حاکمی پیش خوی، شینه یه کی زور توژه و زالم بوه خواردنی مالی خه لکی کورد و کوشتنی کوردانی پێ هه لال و زه و بوه. به ئاشکرا له دانیشتنی خوی دا به جنیوو دژمان، شکو و (مقدساتی) خه لکی کوردی ده شکان. به لام و ته ی خودا چهند جوانه، سه باره ت به م نه زانانه، که ده فهرمی (مَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ^(۱)).

وته ی گه زی ناحه ز وه ک گیایه کی پێ که لک و خیره که زیشه له ئه رزا، دانا کوتی و به سوکه بایی ده له رزی و له بن ده ردی. ئەم کابرا جنیو فروشه ییش له سالی (۱۱۱۸.ک) به بای مه رگ زیشه ی ژبانی هه ل ده که ندری و ده بری. پاشان حسین علیخانی برای ده کرئی به حاکمی کوردستان. نه میش له برا که ی خراپتر و زالم تر و جنیو فروش تر ده بێ، خه لکی ئازاو حه ق خوازی سنه له دهستی وه زه ز ده بن و له به رواری (۱۱۱۹.ک) له (شا)، داوا ده که ن که له سهر کاری لابه ری و نه ویش داوا خوازه کانیان به جی دینن. پاشان کابرایی به ناوی (که یخه سه ره وه گ) ده کا به حاکمی کوردستان. ئەم کابرایش له به ر نه قامی و نه زان کاری،

خەلک بە قەسە ی ناکەن و ژێر فەرمانی نازۆن. لە ئاکامدا لە خەجالەتی سەری خۆی هەل دە گرتی و کوردستان بە جێ دێلی. پاش ئەم ژوداوه، خەلکی، (شا) ناچار دە کەن کە (عەبیاس) قلیخان لە بنە مائە ی (احمدخانی) کوژی (هەلۆخان) لە بەرواری (۱۱۲۱.ک) لە سەر تەختی حکومەتی کوردستان دانی.

۲۱- عەبیاس قلیخانێ ئارده لان

لە سالی (۱۱۲۱.ک) عەبیاسقلی خانی ئارده لان حکومەتی کوردستان بە دەستەووە دە گرتی و خەلکی کوردهواری زۆری خۆشی لە پادا دە کەن و دنیایی بە خێری دینن. بە فەرمانی شا، بە سوپایەکی هەشت هەزار نە فەریه وە بەرەو (قەندھار و هرات) بۆ شەز لە گەل (مەریدووە یسی) ئە فغانی ژێ دە کەوێ. لە تاران، سەردەرچوان و ژیرانی سوپای کوردان، بە نەینیی بە سوارە جەنگجۆ و کوێ نە دەره کانی کوردستان دە ئین: شەزی قەندەھار، بیجگە لە کوژران و دەربە دەری، چ قازانج و ئاکامینکی بۆ گەلی هەژاری ئیمە ی تێدایە؟ ئەم ئاموژگاری یە بە کارە، ئەم و تە ئاودارە، جوژی لە دلی سوپای کوردان ئازین دین، کە بیجگە لە چەند کەسیکی ئە ژماردە کە سێ بە دەوری (عەبیاسقلیخان) هەو نەمینیی و گشتیان تاران بە جێ دین و دە گەزینە وە بۆ کوردستان. (شاسو ئتان حسین) بەم ژوداوه، (عەبیاس قلیخان) لە بەرچاو دە کەوێ و لە سەرکاری لادە با، و فەرمانی حکومەتی کوردستان، لە گەل لە قەمی خانی بە (علیخانی فەرراش) دا بو (علی قلی بە گی ئارده لان) کوژی (جیھانگیر سو ئتان) نە وە ی (کلبعلیخانی) دە نیری، ماوہی حکومەتی عەبیاسقلیخان هەشت سالی بوە.

۲۲- حکومەتی علیقلیخانێ ئارده لان

«وَتِلْكَ آيَاتُ مَا نُذَوِّلُهَا بَيْنَ النَّاسِ»^(۱). (دە سە لاتی) ئە و روژگارنە دەس بە دەس دە کە یین لە ناو خەلکانا، قانونی بە دی هینەری نەخش پێ دەری بونە وەر و دامە زراوہ، یاسای چەرخ و خولی زەمان و اتیکخراوہ، کە تا ئادەمی زاد ساردی و گەرمی کات و سات، ئازمونی هات و نە هات، زەوتی هەستان و کەوتن، شیوہی هەل خولان و نە سەرەوتن، برسێتیی و تیری، وە ژەزی

و سێری، تالی و خۆشی، خەم و پەرۆشی، کزی و داماوی، تەنگانە و ئی قەوماوی نەچیژی، ئارەقی ماندوویەتی و تیکۆشان نەریژی، ئاسۆی ئیش و کار نەبژی، جلی تەمبەلی و خویریەتی نەدژی، وە ک کو تەمی ئاوەسوی ئی نەبی، وە ک گۆزە لە کل دەر نەبی بە خوشبەختی و گەورەیی و دەسەلات ناگا، باری گەورەیی بە مەنزل نابا.

(علی قلیخان) ماوەیی لە بەردەس تەنگی و هەژاری لە دئی (شیخەلە) لە باشوری پردی سوننەتە و قەراخی خوراوای چۆمی خۆزخۆزە، گوشە گیری هەل دەبژی. روژانی بە بی ناوی و داماوی زاده بویری، خەلکی دئی زۆرجاران پیان دەوت بو هەتاماوی بەی ناوی روژگار دەبەیتە سەر. بچۆ بو شار، دەس بە کار بە لکو ژۆژی بیته سەرور، ئەویش لە وەلام دا دەپوت (ئەگەر خوداییدا لە شیخەلەیش دەیدا). کاتی پیاو ماقولانی کوردستان، ئەم هەوالە یان پین دەگا کە فەرمانی حکومەتی کوردستانی ئارده لان بە ناوی (علی قلیخان) وە نوسراوە، بەرەو دئی (شیخەلە) ژئی دە کەن و، بە ژیز و شکۆیە کی تاییە تەو (علی قلیخان) دەبسنەو بو سنە و لە سەر تەختی حکومەتی دادەنن. (۱۹ شەشە کانی) سالی (۱۱۲۹. ک) لەم کاتەدا خیلە کانی بەختیاری و لوژستان بە دژی (شا) هەل دەستن. (شا) بە علی قلیخان فرمان دەدا کە بە هیژی کول نەدەری کوردهو بەرە و لوژستان و بەختیاری بزوا و، لە گەل هاو خوینە کانی خویدا بە شەژی، تا تەخت و تاجی سولتان حسین لار نەبیتهو، ئاوری شەژی براکوژی بلیسە دەستین، پاش ماوەیی هیژی لوژ و بەختیاری دەشکین. زۆریان ئی دە کوژی و شەش هەزار دیلشیان ئی دە گیری (حاکمی لوژستان) دیتە مائی ئەمان. (علی قلیخانی والیش) ئەو و چەند کەسی تریش لەو میرانەیی کە بە دیل گیرابون، دە نیری بۆلای (سولتان حسین) بەلام تکایشیان بو دەگا.

(شا سولتان حسین) لە نازایی و جوامیری علی قلیخان زۆر خوشحال دەبی و تکاکەیی قبول دەگا و ژیزیکی زۆر لە حاکمی لوژستان و بەختیاری دەگری و بو شوینی خویانیان بەژی دە کاتەو و علی قلیخانیش دە گەریتهو بو سنە.

لە سالی (۱۱۳۲. ک) کە شایەتی (سولتان حوسەین) کەوتبە مە ترسیه وە و لاواز ببو (ئەفغانە کان و ئوزبە کە کان) هەرکام لە لایە کەو دە میان ژندبوە ئیران.

بژی لە پیاو سەرناسە کانی سنە دەچن بو سلیمانی و (خانە پاشای بابانی کوژی محمد پاشا) کە لە ناموزا کانی (سولەیمان پاشا) حاکمی ئەو کاتەیی سولەیمانی بو، بە دژی (علی قلیخان) دەعوتی دە کەن بو گرتنی کوردستان. ئەویش کە بو دەرفەت دە گەزا بە هیژیکی زۆر و تەیارە دیتو مەریوان دە گری و دە گاتە پینچ فرسەخی شاری سنە.

(علی قلیخان) بهره و ئیسفه هان هه ل دی، خه لکی سنه ییش له ترسی گیان و مالی خو یان بهره و پیری ده چن و ده ی هیئنه ناو شار و له جیی (علی قلیخانی) داده تین. ماوه ی حکومتی (علی قلیخان) سی سال بوه. خانه پاشا له سالی (۱۱۳۲.ک) کوردستانی خسته ژیر دهسه لاتی خو ی و له که رکوکوه تا هه مدانی له ژیر دهسه لاتا بو. ئەم میره به تیمان و داد بوه و دلی خه لکی زور پین مه زور بوه. خانه پاشا مزگهوت و مه دره سه په کی گه وره ی له شاری سنه دا به دی هینا. که پاشان (ئەمان الله خان والی گه وره ی کوردستان) له ده وره ی حکومتی خویدا له زوی رقه بهری (تعصب) وه ئەم مزگهوت و مه دره سه ده روختین و له شوینی ترا (دارالاحسان) دروست ده کا، که پاش تیگ دانی، ئەو شوینه ی کرده به باخ، که به باخی (فرده وس) مه شهور بوه. خانه پاشا دوای چوار سال له سالی (۱۱۳۶.ک) (علیخانی) کوژی له جینی خو ی ده کابه حاکمی سنه و بو خو ی ده گه زیته وه بو ولاتی بابان. (علیخان) له سالی (۱۱۴۲.ک) که ناوبانگی دهسه لات و پیروزیه کانی (نادرشای ئەفشار) (شایه تی ۱۱۴۸.ک - کوچ ۱۱۶۰.ک) که له وکاته سوپا سالاری (شا ته هماسوی دووهم) بوه و به (طه ماسب قولی) ناوبراوه، ده بیسن، پین شه ژو هه را (علی خان) سنه به جین دین و ده گه زیته وه بو خاکی بابان. پاشان به فرمانی شاو به په سه ندی (ته هماسوب قولی) «نادرشا» (عباس قولیخانی) ئارده لان ده کورتی به حاکمی کوردستان به لام زوری پین ناچن هه ر له ناخری ئەو ساله دا کوچی دوایی ده کا و براکه ی (سبحان ویردی خان) له جییدا ده پین به حاکم.

۲۳- سبحان ویردی خانی ئارده لان:

له سالی (۱۱۴۳.ک) دوای فهوتی براکه ی بو به حاکمی کوردستان، پیاویکی خواناس و پاریزکار بوه، نهرم و له سه رخو و هاو خوینی ژه چاو کرده. زورتر هاو نشینی عالم و زاناکانی چه رخی خو ی بوه. (نادرشا) به مه بهستی گرتی شیروان له ئیسفه هانه وه ژنی ده که وئی و له ۱۸ صفری سالی (۱۱۴۸.ک) ده گاته سنه و له تالاری (دارالایاله) داده به زنی و (باری عام)^(۱) ده دا. (سبحان ویردی خان) له خوار تالاره که وه ده سه و نه زه ر زاده وه ستی. (نادرشا) ده لسی ئیمه نه ها توین جیت پین لیژ که پین و لیت داگیر که پین. تالار گه وره یه، ئیمه له لایه که وه به کاری شایه تی زاده گه پین و تو له لایه کی تره وه کاری حکومتی خو ت در یژه بده. (سبحان ویردی

۱- باری عام یانی شجازه به هه مو که سی بدری که بو داد خوایی برونه لای شاو درده دل و نیازی خو یان به شاربگه پین.

خان) لە شوکرانەیی ئەو میهرەبانیه چوار ههزار مەنی ژۆنی (کوردی) و دهههزار تەمەن پارەیی نەخەد پێشکەشی دەکا.

(نادرشا) کاتێ سنه به جێ دێلێ، احمدخانی کۆژی (سبحان ویردی خان) و دهستهیی له ئازا پیاوه کانی کوردستان، وه ک، (الله ویردی به گ) (حسن به گی میراسکندری) به پێنسه د سواری شهزەر و له کل دهرهاتوو. له گه ل خۆی ده با و به ره و خوراسان و ههرات ژێ ده که وێ. پاشان نادرشا. دوای تاجگوزاری له دشتی (موغان) دا (شوالی ۱۱۴۸. ک) به شکایه تی خه لکی له سەرکاری لاده با و (مصطفی خانی) برای ده کا به حاکمی کوردستان. ماوه ی حکومه تی (سبحان ویردی خان) ۵ سال و ۸ مانگ بوه.

۲۴- مصطفی خانی ئارده لان

کاتێ کرا به حاکم. کابرایێ به ناوی (نظر علی به گ) له نزیکانی: نادرشا، به فەرمانی نادرشا، له گه ل خۆی ده با و ده یکا به جیگر، (معاون) ی خۆی. چل رۆژ به سەر حکومه ته که یدا تی په ژ ده یێ، له ناکاو پیاوی به ناوی (محمودی سارایی) خه لکی شاره زوری لێ په یدا ده بێ و به سیسه د سواره وه دیتو، خه لکی کوردستان، تالانی بێ ئەمان ده کا و ده گه ژیته وه، بێ ئەوه ی که (مصطفی خان) له خشه له خۆی بدا و ژاپه ژێ و به ری بگری و نه یه لێ خه لکی تالان بکا. له سزای ئەم خوێریه تیه دا خه لکی کوردستانیش. کاتێ ئەو بێ غیره تی و ترسه نۆکی یه ی لێ ده بینن، ده سگیری ده که ن و بۆلای نادرشای به ژێ ده که ن. نادرشایش نایکاته نامهردی و سزای ده نیته مшти و ده یکوژی. پاشان سەر له نوێ له سالی (۱۱۴۹. ک) سبحان ویردی خان ده کاته وه به حاکمی کوردستان، ئەم جاره سبحان ویردی خان چوارسال و ههوت مانگ حکومه ت ده کا.

له سالی (۱۱۵۳. ک) کاتێ نادرشاله هیندوستان ده گه ژیته وه و ده یه وێ به ره و (خواره زم) بروا، سبحان ویردی خان بۆلای خۆی بانگ ده کاو (احمدسولتانی) کۆژی سبحان ویردی خان که جوامیری و ئازایی و کوول نه ده ری خۆی له شه ژو هه لادا به «نادرشا» ناساندبو. (نادرشا) له قه می (خانی) پیده دا و ده یکا به حاکمی کوردستان.

۲۵- احمد خانی سی‌هه می ئارده لآن کوزی سبجان ویردی خان

احمدخان له سالی (۱۱۵۳.ک) له سهر تهختی حکومتی کوردستان داده نیشی. له هه وه لی خاکی (موصله) وه تا ئاخیرین خالی (هه مه دان) یسانی زۆرتری خاکی کورستانی ئییران و کوردستان عیراق، ده خاته ژیر ده سه لاتی خۆیه وه. له سالی (۱۱۵۴.ک) که نادرشا به ره و (داغستان) هیرشی خۆی دریزه پی ده دا. احمد خان له سهر حکومتی کوردستان هه ل ده پچرئی و له گه ل خۆی ده با و سبجان ویردی خانی باوکی بو جاری سی هه م (وه ک داشی ته خته نهر د) ده خاته وه سهر تهختی حکومتی کوردستان. به لام دیسان له (ربیع الاولی) سالی (۱۱۵۵.ک) به فرمانی نادرشا، ده گه زیته وه بو لای (نادرشا) و احمدخانی کوزی ده کریته وه به حاکی کوردستان. احمد خان (ابراهیمی وه کیل) ده کا به جیگر (معاون) ی خۆی. له م ساله دا گرانی له کوردستان داده که وئی (احمدخان) بو پاراستی گیانی خه لکی، هه رچی گه نم و جو و دانه و ئیله له هه ماری ده وه لاتی دا ده پی خالی ده کا و له ناو خه لکی برسی و هه ژاری کوردستاندا، دابه شی ده کا و خه لکی له مهرگ و نابودی ززگار ده کا. به زیکه وت هه ر له م ده مه دا نادرشا فرستاده ی خۆی بو خز کردنه وه ی ئازوخه و مالیات بو کوردستان ده ئیری.

فرستاده کاتن ده یته ده بینن هه مار خالی یه. باری درۆ و تۆمهت و تاوان بو (احمدخان) هه ل ده به ستی و له زاپورتی خۆیا بو نادری ده نوسی و (نادرشایش) زقی هه ل ده ستی و فرمانی کوشتی دهر ده کا. خان احمد خانیش، که له م فرمانه ئاگادار ده پی به خۆی و دو هه زار سوار له خزم و نزیکانی، به ره و خاکی عوسمانی زئی ده که وئی، له هه ر لایه که وه داده بو رئی، وه ک شاره زور، سلیمانی، موصل، دیاربه کر. له لایه ن خه لکی کورده و حکومته وه پیشوازی ئی ده کری. پاش مانگی ده گاته شاری (ئهسته مول) به فرمانی (سولتان محمودخانی عوسمانی) دهسته یی له پیاو ماقولان و دهم ژاسان و میران له گه ل (صدراعظم) به پیشوازی یه وه ده ژۆن و، له ئاخیرین پله ی ژیز و شکۆدا، له شوینی که له لایه ن سولتانه وه، سوئی دیاری کرابو، دای ده به زینن، پاش ماوه پی، به فرمانی سولتانی عوسمانی احمدخان ده کری به حاکی شاری (نادیرنه)^(۱) له ئاکام دا هه ر له خاکی عوسمانی دا کوچی دواپی ده کا.

له سالی (۱۱۵۶.ک) حاجی ده کری به حاکی کوردستان، به لام له بهر که م ته رخه می و بین هوشی و بی باوه ری له سالی زیاتر نامینیته وه. سبجان ویردی خان که له م

۱- آدینه ناوی شاریکه له بهشی ئورویایی تورکیه دا که دوا (ئهسته مول) گرتگترین شاره.

ماوه‌دا «بیگلهر به گئی» تاران دهیی بۆ جاری چواره‌م، ده کرێته‌وه به حاکمی کوردستان. له ۱۶ جمادی الاخری سالی (۱۱۶۰ ک) هه‌وآلی کوژرانی نادرشا به گویی خه‌لکی ده‌گا و خه‌لکی کوردستان به دژی سبحان و یردی خان هه‌ل ده‌ستن. به‌لام دواي حه‌وت مانگ له لایه‌ن (ابراهیم خان) برازای نادرشا، که داوای شایه‌تی ده‌کرد و ناوی (عادل شای) له خۆی نابو، حکومه‌تی کوردستان به (حسنعلیخانی ئارده‌لان) ته‌سپێردرا. له ئاکام‌دا سبحان و یردی خان له سالی (۱۱۶۱ ک) له هه‌مه‌دان کۆچی دواي ده‌کا و ترمه‌که‌ی ده‌برێته‌وه بۆ کوردستان و له‌سەر کۆی (شیدا) ده‌نیژی.

۲۶- حسنعلیخانی ئارده‌لان

(حسن علی خان) کورۆی (عباس قلیخان) دواي نه‌وه حکومه‌تی یه‌ ئه‌سپێردرا بۆ ئاوه‌دانی و پاراستنی سنوری کوردستان مایه‌ی له خۆی دانا.

له سالی (۱۱۶۲ ک) ئیمام قلیخانی زه‌نگه‌نه خێله کورده‌کانی که‌لۆز و گۆران و زه‌نگه‌نه و نه‌وانی تری ده‌ور به‌ری کرماشان، له خۆی خۆ ده‌کاته و هێرش ده‌باته‌ سه‌ر خاکی کوردستانی ئارده‌لان، ئاوری شه‌ژ له ناوچه‌ی (پێله‌وار) له نیوان کوردی ئارده‌لان و کوردانی ئیمام قلیخان‌دا بلیسه‌ ده‌ستین و وه‌زه‌ن به هه‌ر دوولا ده‌گه‌یین، له ئاکام‌دا سوپای (ئیمام قلیخان) ده‌شکێ و هه‌ر کام به لایه‌ کدا بلاو ده‌بنه‌وه و ئیمام قلیخانیش دزه‌ی بۆ ده‌کا و هه‌ل دێ، گشت توپخانه و که‌ر سه‌ی شه‌ژ و چادره‌کانیان ده‌که‌ویته‌ ده‌ست (حسن علیخان)، نه‌ویش دواي دا به‌ش کردنی خه‌نیمه‌تی جه‌نگ بۆ هه‌ر کام له‌م شارانه، کرماشان، سه‌نقور، کولیاپی، مه‌لایه‌ر، بروجرد، حاکمی داده‌نی و خۆی ده‌گه‌ژێته‌وه بۆ سه‌نه.

له محرمی سالی (۱۱۶۳ ک) میهر علیخانی بروجردی له لایه‌ن تاقمیکه‌وه زۆری بۆ دێ نه‌ویش، له حسن خان یارمه‌تی ده‌خوازی. حسن خانیش مه‌ردانه‌ به‌ هاواریه‌وه ده‌چێ، له‌و لایشه‌وه (کریم خانی زه‌ند) و (شیخ علیخان) و (اسکندر خان) به مه‌به‌ستی هێرش بۆ سه‌ر سوپای ئارده‌لان، سوپا زاده‌ کیشن و دین و له (مه‌لایه‌ر) پێک ده‌گه‌ن، ئاوری شه‌ژ گه‌ر په‌ ده‌ستین و له‌شکری زه‌ند ده‌شکێ و ۳۶ پیاوی ناودار و ۱۸ که‌سه‌ی تر له سوپای زه‌ند ده‌کوژری و نه‌وانی تریان هه‌ل دین، پاش ته‌م بیروزیه (حسن خانی ئارده‌لان) میهر علی ده‌باته‌وه بۆ بروجرد و حکومه‌تی ته‌وی و ده‌ورو به‌ری یه‌ ده‌سپێری و بۆ خۆی ده‌گه‌ژێته‌وه بۆ سه‌نه.

له به زواری (۱۱۶۶.ک) علیمرادخانی به ختیارای هیژی کو دکاته وه و هیرش ده با ته سهه
 کرماشان و کابرائی که خوئی به کوژی (شا سولتان حسین) ده خوینده وه و ناوی (شا سولتان
 حسین) ی دو وه می له خوئی نابو، ده کاته داری دهستی خوئی و به مه بهستی گرتنی کوردستان زئی
 ده که وئی، (حسن علیخان) به هیژیکی ته یاره وه له خه لکی کوردستان، به ربژی ده داته وه،
 که ریم خانی زه ندیش، که له گه ل (علیمرادخان) نیوانی ناین، به هیژی خوینه وه پال ده دا به هیژی
 کوردستانی نارده لانه وه. ئەمجار ههردو هیژی کوردستانی نارده لان و کوردی زند و دو قوئی
 زئی ده که ون و له ناوچهی (بیله واری) کوردستان، ههردو سوپا تینک هه ل ده که ون و ناواری
 شه ژ بلیسه ده ستینن، له ئاکامدا سوپای کوردستان و کوردی زهند، سوپای (علیمرادخان) تینک
 ده شکینن، علیمرادخان به کوشته یه کی زوره وه هه ل دی و گشت که ره سه و چه ک و سوته مهنی
 شه ژ به سوپای کوردستان و زهند ده بژی. دوا ی ئەم پیروزی یه (حسن علیخان) ده گه ژیته وه بو
 کوردستان و که ریم خانی زه ندیش ده چیته وه بو کرماشان. له م ژودا وه میژویی یه دا نه خشی
 یه کیه تی کوردان بو رزگاری ئیران زور ژیرانه و دلسوزانه به ژیه براوه.

له ئاخری ئەم سآله دا، ده و له تی عوسمانی (سلیم پاشا) بو حکومه تی بآبان (کوردستانی
 عیراق) دیاری ده کا و سلیمان پاشای برازای (سلیم پاشا) له حکومه ت لاده با. سلیمان پاشا په نابه
 (حسن علیخانی) نارده لان ده با و ماوه یی به هیوای یارمه تی زاده وهستی (سلیم پاشا) نامه بو
 (حسن علیخان) ده نوی که (سلیمان پاشا) م ته سلیم که، به لام (حسن علیخان) وه لامی (نا) ی
 ده داته وه. دیسان والی به غدا نامه یی بو (حسن علیخان) ده نوی ئە گه ر (سلیم پاشا) م پس
 نه ده یته وه باشی لی هه ل ناگرسن. به لام ئەم پیاوه جو امیره گوئی ناداتی و ده لی، ئەو پیاوه
 په نای به ئیمه هیناوه و ئیمه پیش خو مان به پیاو داناوه، خو له فهرهنگی مرو قایه تی و دین
 یارمه تی پناهینهران لازم و پیویسته. والی به غدا. ئومپراتوری (عوسمانی) له کاره ساته که تی
 ده گه ینن، ده و له تی عوسمانیش فرمان ده دا که حاکی به غدا، ده یی خیله کورده کانی ژیر
 ده سه لاتی خوئی وه ک (حاکی کو، حه ریر، موصل) که تیکرا زیاتر له بیست ههزار چه کدار
 ده بون کو بکاته وه و به یارمه تی (سلیم پاشایا) نه وه بنیزی. تا هیرش به رنه سهه ر خاکسی
 (کوردستانی نارده لان) (حسن علیخانی) به هاوکاری محمدا مین خانی حاکی گه ژوس (ببجار)

له دهشتی مه ریوان دا به ریان پی ده گری و شه ژ دهس پی ده کا. له ئاکامدا
 به هوئی گزه و خه یانه تی (ابراهیم به گی وه کیل که له گه ر ما گه رم و جهنگه ی شه ژ دا به خوئی و
 دارو دهسته که یه وه پشتی سوپای کوردستانی چو ل کرد و پالی دا به سوپای (سلیم پاشا) وه. هیژی

(حسن علیخان) ده شکۆ و ناچار به ره و سنه پاشه کشی ده کا. به لام هیزی والی (به غدا) وه دوای ده که وئی و (حسن علیخان) له شاری سنه یش ناگرسیته وه و به ره وه له یلاخ ده ژوا. سو پای (والی) به غدا ده ژۆیته شاری سنه و ماوه ی سیزده ژۆژان بو تالان و بزۆ و ژوشه دزی له شاری سنه ده مینته وه و مال و سامانیکی فره ی خه لکی کوردستان به تالان ده بن و ده ژۆن. پاشان (حسن علیخان) ده گه ژۆیته وه بو سنه و دل خووشی خه لکی ده داته وه و خراپیه کان چاک ده کاته وه (ابراهیم به گی وه کیل) پاش ئه م خه یانه ته گه وره ، له دئی (ئه له ک) له ناوچه ی (بیله واری) نیوان سنه و کرماشان قه لایه کی قایمی لئ دورست ده کا و تا ناوچه ی (ژه وانسه ر) ده خاته ژۆیر ده سه لاتی خوئی و دهس ده کا به ژاو و ژوت. له م کاته ناسکه دا ئه و پیاوه خو فرۆشه نامه یی بو (که ریم خانی زه ند) و (شیخ علیخانی زه ند) ده نویی که: چون (حسن علیخان) له ناخرین پله ی کزی و لاوازی و که م ده سی دایه، ئه گه ر ده تانه وئی توله ی ژا بردوی لئ بکه نه وه، نیستا کاتی دهس پیشکه ری و هیره شه، (که ریم خان) و (شیخ علیخانی) زه ندیش هه ل به خه نیمه ت ده زانن و له ۱۳ ژه مه زانی سالی (۱۱۶۴.ک) ده رفه تی لئ دینن به سو پایه کی بیست هه زار نه فه ری وه له خیله کورده کانی زه نگه نه و زه ند و ده ور به ری کرماشان، هیره ش بو کوردستانی ئارده لان ده بن (حسن علیخانیش) به وته ی کوردان که ده ئین «کاتی شه ژ شه ژ و کاتی گوریز گوریز مه ردی به» چون له وزه ی خوئی ژانابینی که به ری ئه و سیلاوه بگریی. ده ستور به خه لکی ده دا که له گه ل زانای گه وره و دلسوز «شیخ محمد و سیمی مه ردۆخی کوژی زانای به ناو بانگ (شیخ احمد)» بارگه و بنه تیک نیی و به ره وه هه ور امان ژۆ بکه ون. بو خووشی له شوینیکی نادیا ری قایم ده یی. که ریم خانی زه ند ده گاته سنه و دوا زده ژۆژ بو توله له م شاره ده مینته وه. وه ک میژو نوسان نوسیویانه، که ریم خانی زه ند که پاشان له قه می (وکیل الرعایا)ی له خوئی نابو، له ماوه ی ئه م ۱۲ ژۆژده ا هه رچی وه دهس هات به تالان بردی و هه ر که سیشی گیر که وت کوشتی «به م جو ره که ریم خانی زه ندی کوردی شیعه مه زه دب ژۆی مه غولی سه ی کرده وه» (حسن علیخان) پاش ژویشتی که ریم خان ده گه ژۆیته وه بو سنه به لام چون شاره جوانه که ی به ویرانه و خه لکه هه ژاره که یشی به کز و داماو ده بینیی، وا به قازانجی خه لک ده زانی که بو فه رمانی (نازادخانی ئه فغانی) که له و کاته دا له نازه ربایجان خوئی به شاهه خوینده وه، گوئی شل کا و خوئی به ناوه دان کردنه وه ی شار و کو کردنه وه ی هه لاتوان و گنیرانه وه ی هیمنی بو کوردستان ته رخان کا.

له به رواری (۱۱۶۷.ک) نازادخانی ئه فغانی له نیسه فه هان تالای شایه تی هه ل ده کا و

حسن علیخانیش بو ئیسفه‌هان بانگ ده‌کا. ئه‌ویش له‌ زوی دۆستی و دلپاکی و مردایه‌تیه‌وه له‌ گه‌ل تا قه‌م له‌ دۆستانی خۆی بهره‌ و ئیسفه‌هان زئی ده‌که‌وی. هه‌ر له‌م کاته‌یشدا (سلیم پاشای بابان) به‌ هیزیکێ چه‌ند هه‌زار که‌سی و به‌ دیاری و پیشکه‌شیه‌کی زۆره‌وه‌ خۆی به‌ نازادخان ده‌گه‌نێ و داوای ده‌سه‌لاتداری هه‌ریمی کوردستانی ئارده‌لانی لێ ده‌کا. نازادخانیش (ده‌سی خۆی نیه‌ و ماری پێ ده‌گرێ) دیاری زۆر و ده‌غه‌لی چاوی مه‌ردانه‌گی کویر ده‌کا و له‌ شیوه‌ی مرو‌فایه‌تی و دوستی لاده‌دا، له‌باتی ئه‌وه‌ی که‌ به‌ یارمه‌تی دۆستی کۆن و به‌وه‌فای خۆی «حسنعلیخانه‌وه» بچێ. ناجه‌وانمه‌ردانه «حسنعلیخان» ده‌گرێ و دوده‌سته به‌ «سلیم پاشای بابانی» ده‌سپێرێ و حکومه‌تی کوردستانی ئارده‌لانیسی پێ ده‌به‌خشی (سلیم پاشایش) خویریانه (حسنعلیخان) ده‌نیریته‌ به‌ندیخانه‌ی (قه‌لاچوالان)، پاشان داوای چه‌ند مانگ به‌ ئاماژه‌ی (سلیم پاشا) هه‌ر له‌و به‌ندیخانه‌دا ده‌کوژرێ. له‌م کاته‌دا (خالد پاشای بابان) که‌ ده‌بینی «سلیم پاشا» بوه‌ به‌ حاکمی کوردستانی ئارده‌لان له‌ وه‌زیری (به‌غدا) ده‌خوازێ که‌ حکومه‌تی کوردستانی بابانی بداتی. (سلیم پاشا) به‌ بیستنی ئه‌م هه‌واله‌ په‌نا به‌ نازادخان ده‌با. له‌م عه‌ده‌دا (که‌ریم‌خانی زه‌ند) ده‌رفه‌ت دینێ و هیزش ده‌کاته‌ سه‌ر کوردستانی ئارده‌لان و شاری سنه‌ و ده‌ور و به‌گه‌ تالان ده‌کا، خه‌لکی سنه‌یش داوای زۆیشتنی (که‌ریم‌خانی زه‌ند) (شایه‌تی ۱۱۶۳ مردنی ۱۱۹۳ ک) که‌ریم‌خانی ئارده‌لان برای (حسنعلیخان) به‌ حاکمی کوردستان هه‌لده‌بژێرن. ئه‌ویش مه‌ردانه‌ نایه‌لی (سلیم پاشای) خویری بگه‌زیته‌وه‌ بو‌ کوردستان.

۲۷- (حکومه‌تی که‌ریم‌خانی ئارده‌لان)

که‌ریم‌خان له‌ زه‌سم و یاسای حکومه‌تی سه‌ری ده‌رنه‌چوه‌ زۆر خویری و نالایه‌ق و ده‌سه‌وسان بوه‌، به‌م جوژه‌ بهره‌ بهره‌ ویرانی ولات و هه‌ژاری خه‌لکی بهره‌ ده‌ستینێ. (ابراهیم به‌گی وه‌کیل) که‌ خۆی به‌ (که‌ریم‌خانی زه‌ند) فروشتبو، جاریکێ تر بو‌ ویرانی زۆرتری کوردستان و لایردنی (که‌ریم‌خانی ئارده‌لان) په‌نا به‌ (که‌ریم‌خانی زه‌ند) ده‌باته‌وه‌. که‌ریم‌خانیسه‌د فرمان به‌ (یار وه‌یس خان) ده‌دا که‌ به‌ خۆی و سینه‌د سواره‌وه‌ بزوابه‌ یارمه‌تی هیزی دوسه‌د نه‌فه‌ری (برایم به‌گی وه‌کیله‌وه‌)، ئه‌م سوپا چکوله‌ له‌ نیوه‌زاستی زستان دا ده‌زواته‌ دینی (دوشان) له‌ ده‌ور و به‌ری سنه‌. که‌ریم‌خانی ئارده‌لان به‌ بیستنی ئه‌م هه‌واله‌ خویریانه‌ له‌ گه‌ل ده‌سته‌یی له‌ خه‌لکی سنه‌ هه‌ل دین بو‌ ناوچه‌ی (شامیانی) هه‌ورامان تا ناخری زستان زۆر به‌ سه‌ختی له‌وی

ده مینیتته وه، به لام له به هاردا په نا ده با به پاشای شاره زور، له ناکامدا هدر له وی ده مرئ.

بهم جوړه کوردستانی نارده لان بین حاکم ده مینیتته وه، تاکاتی که (خه سره و خان) کوژی خان احمدخانی سن هم کوژی سبحان ویردی خان له سالی (۱۱۶۵ ک) بو خوئی بین یارمه تی که سن حکومتیکی پینک هینا و خوئی به (والی) خوینده وه. به لام دواي سالی یانی له سالی (۱۱۶۶ ک) (سلیم پاشای بابان) به یارمه تی نازادخانی نه فغانی، (خه سره و خان) له حکومت لاده با و خوئی له جینی ده بی به حاکمی زوره کی کوردستان و چوار سال حکومت به ریوه ده با له سالی (۱۱۷۰ ک) خه سره و خان به یارمه تی (محمد حسن خانی قاجار) جاری تر ده بیته وه به حاکمی کوردستان و سلیم پاشا، ناچار ده گه زیتته وه بو کوردستانی بابان.

۲۸- حکومتی خه سره و خانگی گوره ی نارده لان

خه سره و خانگی دووهم (خه سره و خانگی گوره) کوژی خان احمدخانی سن هم یه کی بوه له دوسته کانی (محمد حسن خانی تورکی قاجار) که له سه فرو له مال، هاوکار و هاوژی و جینی زاز و نیازی بوه. له بهر نه وه (محمد حسن خانی قاجار) ده یکا به حاکمی کوردستانی نارده لان و له محرمی سالی (۱۱۷۰ ک) (عبدیاسی شاهسون) به دوسه د سواره وه به ده ستوری خانی قاجار به مه بهستی پشتیوانی و ژیزنان، له خه سره و خان، تا سنه له گه لیا ده زون و له سدر ته ختی حکومتی کوردستان داده نین.

خه سره و خانگی نارده لان میریکی کارزان و پیکه وتو و ژیر و نازا و دلوا بوه. خه سره و خان سدر له نوی شکو و ژیزی بو کوردستان گیراوه و خه لکی هه ژاری کوردیشی به نه وایی گه یاند. هه وه له قه لای (حه سه ناوای ناوهدان کرده وه و نه وینی کرد به ناوهدندی حکومتی خوئی. پاشان خه لکی (حه سه ناوا) یش ده با بو سنه و حه سه ناوا به جینی دینلی...

نازادخانی نه فغانی له ترسی (که ریم خان زهند) کوردی کوئل نه دهر و (محمد حسن خانی قاجار) تورکی نازا، نیسفه هان به جینی ده نیلی و له ژیزی هه مه دانسه وه به ره و نازهر بایجان ژئی ده که وی له نیوان زیدا به دنه ی نه ته ویسان به خوئی و دو هه زار سواره وه، به مه بهستی به ی ده س کردنی کوردستان به ره و سنه با ده داته وه. خه سره و خان پاش بیستنی تم هه واله ده چیتته (قه لای حه سه ناوا) و قه لای لن قایم ده کا و مه تر ژیزی لن ده گرتی و خوئی بو بهرگری سازه کا، به ولایتیسا ده نیری تا هیزی کورد یه ک بگری و ژئی له دوژمنان بیژی. نازادخان به دارو

دهسته که یه وه غار ددها و قه‌لا گه مارۆ ده‌دری. به‌لام جیی سه‌رنجه. چون ده‌بی ناواره یه‌کی ولاتان بویری چاوبی‌ریته کوردستان؟ ولامی ئەم پرسیاره زۆر جوان دیاره، ئەویش ئەمه‌یه، ژاسته یا گه‌مه‌یه که هاوشاریه کانی خوئی وه‌ک محمدزئید به‌گی وه‌کیل کوزی (ابراهیم به‌گ) و محمد صالح به‌گی وه‌کیل، به‌هۆی کونه قینه‌وه پال دده‌دن به‌بینگانه‌یه‌کی وه‌ک ئازادخانی ئەفغانه‌وه و ده‌بنه پیش قه‌ره‌ولو له‌م پهری وه‌غیره‌ت ده‌نیته به‌ری. ئەویش دوازده زۆزان گه‌مارۆی قه‌لا درێژه یی دده‌با به‌لام هەر ماندویه‌تی یی ده‌مینێ ٤ زه‌فه‌ر به‌قه‌لا نابا و داده‌مینێ. له‌م ماوه‌دا، ده‌سته ده‌سته سواری ده‌س به‌چه‌کی کوردان ده‌زژین. به‌گیان به‌مال به‌هاواری قه‌لاوه‌ دین. شیخ‌علی خانی زهند له‌هم‌مه‌دان ئەم هه‌واله‌ ده‌یسی، بئ مائیل بون به‌ره‌وه کوردستان زئی ده‌که‌وتی. ئازادخانی ئەفغانیش که‌حالیکی نه‌ماوه. له‌خۆزاکری کوردان وه‌ری به‌رداوه، به‌ره‌ و نازهر بایجان زئی ده‌که‌وتی ٤ قه‌لا به‌جی دینێ تا نه‌که‌وتی. خه‌سره‌وخان له‌قه‌لا دینه‌ ده‌رو ده‌که‌وتیته دواي هیزی ئازادخان. له‌م کاته‌دا هیزی (شیخ‌علی خانی زهندیش) له‌زئی (اسفنداواوه) دئی و پال دده‌با به‌هیزی خه‌سره‌وخانه‌وه. تا سنوری (گه‌ژوس) هیزی (ئازادخان) ژاوده‌نین. هیزی ئازادخان بو‌ئوه هه‌رچی زۆتر له‌بقه‌ زنگار بین و دل‌ه‌ژاوکی یان نه‌مینێ، هه‌مو که‌ره‌سه‌ی شه‌ژ به‌جی دین و پا‌ده‌کن به‌پشتیاندا و بۆی هه‌ل دین، خه‌سره‌وخان ده‌گه‌ژایته‌وه بو‌ سنه و هه‌والی ئەم کاره‌ساته بو‌محمدخانی قاجار ده‌نیستی محمدحسن‌خانیش له‌پادا‌شدا پله‌ی یی دده‌با و خه‌لاتی ده‌کا.

ناوری شه‌ژی قودره‌ت بو‌وه‌ده‌س هینانی شایه‌تی ئییران له‌نیوان خیل‌ه‌کانی (زه‌ندی کورد) و (قاجاری تورکدا) ماوه‌یه‌ک بو‌دایسا، خیلێ (ئارده‌لانی کوردیش) هه‌ر به‌و هیوايه جار‌جار سه‌ری هه‌ل ده‌هینا، له‌ژاستیدا سئ هیز له‌م ده‌ورانه‌دا بو‌گه‌یشتن به‌پله‌ی شایه‌تی ئییران و سه‌ربه‌خوایی به‌توندی ته‌لاشیان ده‌کرد: ١- خیلی قاجاری تورکی شیعه به‌ژابه‌ری (محمدحسن‌خانی قاجار) ٢- خیلی (زه‌ندی کورد) به‌راه‌بری که‌ریم‌خانی زهند ٣- خیلی کوردی سوننی ئارده‌لان به‌ژابه‌ری (هه‌لوخانی ئارده‌لان و احمدخانی کوزی). له‌م بگه‌ره و به‌رده‌دا که‌ریم‌خانی زهند گۆ له‌مه‌یدان ده‌باته‌ ده‌ر، پاش ئەوه‌یه‌که محمدحسن‌خانی قاجار، باوکی (محمدخانی قاجار) له ١١ جمادی‌الاولی سالی (١١٧٢.ک) له‌شه‌ژ له‌گه‌ل شیخ‌علی‌خانی زهنددا ده‌کوژتی، که‌ریم‌خان (سه‌ربه‌خوایی ته‌واو) ژاده‌گه‌یه‌نی و شاری «شیراز» ده‌کا به‌پایته‌ختی خوئی و خه‌ریکی دامه‌زراندنی دام و دزگای شایه‌تی خوئی ده‌بئی، خه‌سره‌وخان له‌ترسی که‌ریم‌خانی زهند خوئی کوده‌کاته‌وه و قه‌لا قایم ده‌کا و خوئی بو‌ژۆژی ته‌نگانه‌سازده‌کا، به‌لام به‌

پێچهوانەی گومانی خەسرەوخان، کەریمخانێ زەند لە گەڵ خەلاتیکی زۆردا فەرمانی حکومەتی کوردستانی بۆ دەنیری، لە سالی (۱۱۷۳.ک) کەریمخانێ زەند لە تارانەو بەرەو شاری (چەمەنی سولتانیە) لە نیوان زەنجان و ئەبەردا زێ دەکوئی، خەسرەوخان، احمدخانێ کوژی بە دیاری یەکی زۆرەووە بۆ خزمەتی شای زەند بەزی دەکا، کەریمخانیش زۆری ژێزی دەگری. لە بەرواری (۱۱۷۶.ک) سلیمان پاشای بابان بە مەبەستی هێرش بۆ سەر کوردستان دێتە مەریوان، خەسرەوخان بە دەستە یەکی کەمەووە بەری پێ دەگری و لە دەشتی مەریوان ئاوری شەژ بلیسە دەستینێ، سلیمان پاشا زۆری لێ دەکوژری و دەشکێ و ژاستە و ژاست هەل دی و خۆی دەخاتە پەنای (کەریمخانێ زەند) و بە زمانی لوسی خۆی، بوختانیکی زۆر بۆ خەسرەوخان، هەل دەبەستی و بە سێهەزار تەمەن بەرتیل فەرمانی حکومەتی کوردستان بە ناوی خۆی لە کەریمخان دەستینێ، لە سالی (۱۱۷۷.ک) سلیمان پاشا بەرەو کوردستان زێ دەکوئی و خەسرەوخان بۆ شیراز بانگ دەکری.

(سلیمان پاشا) دوای شەش مانگ ژاوەستان لە سنە بە قۆشەنی بابان و ئارده لانهووە بەرەو شارەزور هێرش دەبا و (احمدپاشای بابان) وەدەر دەنی و شارەزوریش دەخاتە ژێردەسەلاتی خۆیەو، لە سالی (۱۱۷۸.ک) سلیمان پاشا دەکوژری و بە فەرمانی (کەریمخانێ زەند) محمدپاشای برای سلیمان پاشا بە حاکمی شارەزور و علیخانێ کوژی سلیمان پاشا بە حاکمی کوردستان دیاری دەکری، کە تا ئەو کاتە بە فەرمانی کەریمخان نیشته جێی شیراز دەبی، پاش دوو سال (محمد رشید بەگی وەکیل) و (میرزا عبدالله وزیر) و (میرزا محمدصادقی مستوفی) دەچنە لای (کەریمخانێ زەند) و لە کارە خراپەکانی (علیخانێ بابان) شکایەت دەکەن و علیخان لە کار لادەبرتی و دەگەژیتەووە بۆ بابان.

لە سالی (۱۱۷۹.ک) جاریکی تر (خەسرەوخان) بە فەرمانی کەریمخان دەکریتەووە (بە والی کوردستان) لە سالی (۱۱۸۰.ک) دەگەژیتەووە بۆ کوردستان و حکومەت بە دەستەووە دەگری، لە سالی (۱۱۹۱.ک) بە فەرمانی سولتانی عوسمانی لە چەند لاووە هێرش دەکریتە سەر ئێران:

۱- وەزیری بەغدا لە رێی سەرپلی زەهابەووە

۲- (عبدالله پاشا) والی موصل و کەرکوک لە زینی (قەلاچولانەووە)، محمد پاشای حاکمی بابانیش کە لە لایەن کەریمخانێ زەندەووە حکومەتی شارەزوری پێدرابو، پال دەدا بە سوپای وەزیری بەغداووە وەزیری بەغدا لە دوازدە هەزار نەفەری کە لە گەلیا دەبن هەشت هەزار سواریان لە گەل (محمدپاشا) بەرەو مەریوان بەزی دەکا، شەژ هەل دەگرستی، هەر لە هێرشێ

هه وه لدا هیژی (مهراغه) و (گه ژوس)، که به یارمه تی خه سره و خانه وه هاتبون، ده شکین و هه ل دین.

(محمدپاشا) له ترسی (که ریم خانی زهند) ناویرئ پیشه وه ی بکا، له ترسی وه زیری به غذا یس ناویرئ به ره و دوا بگه ژیته وه ناچار له مهربان، دای ده کوتی خه سره و خان شهر حی ئەم ژوداوه بو که ریم خان ده نوی.

که ریم خان (صادق خانی) برای به چند فوج به ره و (بصره) و (نظر علیخان) له ژیی (مه ندلیه وه) به ره و (به غذا) و (کلب علی) و (علیراد خانی) زهند له ژیی کوردستانه وه به مه بهستی گرتنی ولات و بین دهس کردنی ده وه له تی عوسمانی به ژیی ده کا، (صادق خان) (بصره) و (نظر علیخان) به غذا ده گرتی. علیراد خانی ده گاته سنه و به هاوکاری سو پای کوردی ئارده لان له مانگی رجی سالی (۱۱۹۱ ک) به ره و مهربان ده جوئ. (محمدپاشا) بی شه ژ هه ل دی. سو پای (ئارده لان) و (زهند) تا دینی قزلبه پینج فرسخی (قه لاجوان) ده ژونه پیشه وه و له هه مولاه هیرش ده بنه سهر عیراقی عوسمانی. (محمدپاشا) که له قه لاجوان خوی شارده وه هه ل دی، به لام (حسن پاشا) وه زیری به غذا به هیژیکی زوره وه، به یارمه تی محمدپاشا وه دین و له ریگه دا (محمدپاشای هه لاتو) له گه ل خویان ده گیرنه وه، له کاتی سه فارایی هه ردو سو پادا (احمدپاشا) برای (محمدپاشا) له سو پای عوسمانی جیا ده بیته وه و پال ده دا به سو پای ئیرانه وه، به ره به یانی ئەو ژوژه سو پای ئیران خوی بو شه ژ ساز ده کا، به لام هه رچی تماشا ده کهن له سو پای عوسمانی که سی نابینری. بویان ده ره ده که وی که سو پای عوسمانی هه ر شه و هه لاتون و گوژه پانی شه ژیان چوئل کردوه.

خه سره و خان (احمدپاشا) ده کا به حاکمی شاره زور، (رضاقلیخانی) برایشی له گه ل چه ند سوار بو پشتیوانی (احمدپاشا) له وی به جی دین، دوا ی ئەم ژوداوه (محمدپاشا) خوی ده خاته ده باری (که ریم خانی زهند) و به رتیلیکی زور ده دا و فرمانی حکومه تی (بابان و شاره زور) به ناوی خوی له ده ربار وه ره گرتی و (احمدپاشا) له سهر کار لاده برتی. وه زیری به غذا کاتی ئەم هه واله ده بیسی نازه حه ت و خه مبار ده بی و (احمدپاشا) به هیژیکی چکله وه ده نیزیته وه بو (شاره زور). محمدپاشا ژاپوزتی کاره ساته که به دریزی بو (که ریم خان) ده نیری و داوی یارمه تی لی ده کا. به فرمانی (که ریم خان) علیرادخان به هیژیکی ته یاره وه به یارمه تیه وه ده چی، (احمدپاشا) به بیستنی ئەم هه واله به ره و به غذا ژیی ده که وی، (علیرادخانی) بی هیچ شه ژو قره نی به ره و شیراز ده گه لیته وه. دیسان (احمدپاشا) به هیژیکی ته یاره وه ده گه لیته وه بو

(شاره زور)، علیمرادخانیش دوباره به یارمه تی (محمد پاشاوه) دیته وه، به لام هیزی (زهند و محمد پاشا) ده شکئی. نه مجار (که ریم خانی زهند) (محمد شفیع خان) به دوازده هزار سواری جه نگیه وه به هاواری محمد پاشایه وه ده نیژی، محمد شفیع خان له پیشدا ده چیته کوردستانی نارده لان و خه سره و خان والی له گه ل خویدا ده با و به دوقوئی به ره و شاره زوری بابان هیرش ده بن، احمد پاشا دیسان بی شه زهدل دی و محمد پاشا بی دردی سهر له سهر ته ختی حکومه تی بابان داده نیشی. خه سره و خان و محمد شفیع خانیش ده گه زینه وه بو شوینی خویان

له بهرواری سی شه ممه ۱۳ ی صفری سالی (۱۱۹۳ ک) که ریم خانی زهند کوچی دواپی ده کا و ولاتی تیران ده شله ژئی و سهر خیله کان هه ر کام له لایه که وه سهر هه ل دینن. له لایه که وه (علیمرادخان) خوی به جی نشینی (که ریم خانی زهند) ده خوینیته وه. له لایه کی تره وه (ذوالفقار خانی افشار) خوی به میرات به ری نادرشا داده نی. له م کاته ناسکه دا به زاستی نارده لانه کان له هموان زیاتر شانسی زا به ری و سهر و کایه تی تیرانیان بو. به لام وه ک ده بینین خو به چکوله زانین و باوه ل به خونه کردن و سستی تیراده و له هموان کاری تر (دوبه رکی) نه ی هیشت کورده کانی نارده لان له پله ی به رزی زا به ریدا زا وه ستن. هه ر نه م خوره ی (دوبه ره کیه) بو، که دواپی که ریم خان بنه ماله ی زهن دی کوردی دافه تران و نازا پیاوینکی وه ک (الطفعلی خانی زهند)، که دایکی زه مانه لایکی نه وه نده نازا و ژیر و کوئل نه ده ری به خویه وه که م دی بو، به چوکدا هیتا و دهستی به ست و ناواره ی ولاتانی کرد و توانیه وه.

علیمرادخان له ئیسفه هانه وه به ره و (نه فشار) ژئی ده که وئی و احمد خانی کورئی خه سره و خانی نارده لانیش له گه ل خوی ده با، له ناو ژئی دا سهر خیله کانی کوردستانی عیراق و (محمد خانی کوردی قه یلی) و (احمد ناغای باش ناغا) و چه ند خیلئی تریشی پیوه ده نوسی. له م کاته دا (ذوالفقار خانی) نه فشار به قوشه نی خویه وه ده گاتی، له که وشه نی علی شکر (نه سفند او) ناوری شه ز بلئسه ده ستین. دواپی ماوه یی شه ز و کوشتاریکی زور، سوپای (نه فشار) هه ل دین و ده شکین و ذوالفقار خانیش به دیلی ده گیری و ده کوژری.

(علیمرادخان) پاش نه م پیروزیه (احمد خانی) کورئی (خه سره و خان) به ریز و شکوه بو کوردستانی نارده لان به ژئی ده کاته وه و داوای لی ده کا که خه سره و خان بستیری بو دیتی، خه سره و خان بانگ هیشتنه کی قبول ده کا و له نیوه زاستی زه م زانی سالی (۱۱۹۴ ک) له گه ل هه زار و پانسه د سوار له میرو پیاو ماقولو سهر خیله کانی نارده لان به ره و شاری (نه هه ر) که له م کاته دا قه رارگای علیمرادخان ده بی، ژئی ده که وئی، علیمرادخان بو خوی له گه ل سهر داره به ناو

بانگه کانی تا دو فرسخی نوردوه که می به پیشوازی خسره و خانی کوردی ناردده لانه وه ده چنی و به زیز و شکویه کی تاییه ته وه له گه ل خوی ده بیا بو تاران.

پاش چند زوزان تکای نازادی (الله قلیخانی حاکمی کرماشانی) لی ده کا، نه ویش له به ندیخانگه نازاد ده کا و به خه لاتو زیزو فرمانی حکومتی کرماشانه وه به زنی ده کاته وه. پاشان علیمرادخان له تاران بو قه زوینو له ویتوه بو ئیسفهان ده گنه زیتوه، که له م گه زانه وه دا خسره و خان و گه و ره کانی کوردستانی له گه لا ده بی.

محمد زه شید به گی وه کیل به ناو خه لکی کوردستانه وه له دهس خسره و خان لای علیمرادخان شکات و سکالا دهر ده بزنی، علیمرادخان که له شکوو ده سلات و جوامیری خسره و خان ثوقره به خوی ناگری، نه م هه له به خه نیمه ت ده زانی و دهر فه تی لی دینی و له والیه تی کوردستانی ده خا، پاشان (کوهزادخانی) کوزی (سبحان ویردی خانی ناردده لان) ده کا به حاکم و له گه ل ده سته بی له کورده کان به ره و کوردستانیان به زنی ده کاته وه. پاش ماوه ی خسره و خان هیرش ده با ته سه ر کوردستان (کوهزادخان) و (محمدره شید به گی وه کیل) هه ل دین و په نا ده به نه بهر محمود پاشای بابان.

دیسان له سالی (۱۱۹۶ ک) علیمرادخان (خسره و خانی ناردده لان) بو ئیسفهان بانگ ده کا و به راو ته گیری (محمدره شید به گی وه کیل) فرمانی حکومتی کوردستانی ناردده لان بو (زه زاقلیخانی) برای (خسره و خان) ده نوسری خسره و خان، له گه ل ده سته بی له دهس و پیوه ند و خزمه کانی خوی له زنی خونساره وه به ره و ئیسفهان زنی ده که وی. خان احمدخانی کوزیشی که نایب الایاله ده بی به فرمانی باوکی له گه ل ده سته بی له دهس و پیوه ند و خزمه کانی به ره و هه ورامان و شاره زور زنی ده که وی.

زه زاقلیخانی برایشی هه رچند فرمانی حکومتی بو نوسرابو به لام حاضر نایب برایه تی خسره و خان به حکومتی دهس نیشانده ی بیگانه بگوریته وه، به م جو ره به خوی و خاوو خیزانیسه وه ده زواو پال ده دا به احمدخانی برازایه وه، سئ روژ پاش زویشتنی نه وان (جده عفرخانی زهند) ده چیته شاری سنه و ده ست ده کا به بازار و نه زیه تی خه لکی، (زه زاقلیخان) پاش نه وه ی خیزانی خوی له شاره زور نیشته چی ده کا، به ره و ورمی ده گه زیتوه و خوی ده خاته دالده ی ئیمام قلیخان، (ئیمام قلیخان) له و کاته دا له به رابری علیمرادخان زاوه ستاوه و داوای شایه تی کردوه، ئیمام قلیخان زوری به خیر دینی و به شش هه زار سواره وه له گه ل زه زاقلیخان به ره و کوردستان زنی ده که وی، جده عفر خانی زهند کاتی هه والی پی

دەدری که ئیمام قلیخان لە سنه نزیک بوە تەو، هەر شوو درباز دەبی و سنه بە جی دێلی، ئیمام قلیخانیش، زەزا قلیخان بە حاکمی کوردستان دادەنی و خوێ بەرەو ئیسفەهان زێ دە کەسوێ، بەلام لە ناو رێدا میرو سەردارو سەرخیلە کانی، لەم ویستە ی پەشیمان دە کەنەو و بەرەو ورمێ دە گەزێنەو، زەزا قلیخان دوای چەند زۆژ حکومەت، بە دنە ی دوژمنی قین لە دلی خوێ (محمد زەشید بە گی وە کیل) لە لایەن (کۆزادخان) و (لطفعلیخان) و کومەتی لە کورده کانی کرماشان هیرشی بو دە بری، ئەمانە لە دەورو بەری سنه خیوەت لی دە دەن و ناوری شەز هەل دە گرسینن، زەزا قلیخان لەم شەهەدا برین دار دەبی و بو دەرمانی برینە کە ی بەرەو گەزوس (بیجار) هەل دی پاش شش مانگ هەر لەوێ کۆچی دوایی دە کا و دە مری.

علیمرادخان کاتی ئەم هەوآلهی پی دە گا، خەسرەو خان بانگ دە کا و دلخۆشی دە دا تەو و فەرمانی حکومەتی بو دە نوسن و جیگری حکومەتیش بە احمدخانی کۆزی دە سپیری، پاشان بە زێزکی تایبە تەو بەرەو کوردستانیان بە زێ دە کا، ئەوانیش دە گەزێنەو بو سنه و سەر لە نوێ، بآلی فەرمانرەوایی خوێان بە سەر کوردستانی ئارده لاندە کیشن.

ئەمجار (کۆزادخان) و (لطفعلیخان) کە وە ک نیسک بەرو پشتیان بو نە بو، دە زۆنە خزمەت خەسرەو خان و فەرمانبەری خوێان زاده گە یینن.

لە سالی (۱۱۹۹.ک) علیمرادخان کۆچی دوایی دە کا، سەر لە نوێ داوا خوازانی شایەتی لەم لاو لاو سەر هەل دینن، لەوانە ی کە بە داوای شایەتی سەریان هەل هینابو، تەنانەت هیزکی زۆریشیان لە خیلە کورده کانی کرماشان کو کردبوەو (الله قلیخانی زەنگەنە) بو، کە بو گە یشتن بە مەبەستی خوێ بە توپو کەرەسە ی جنگیەو دە چیتە (سەنقور) و لەوی (نەزەر علیخانی) کۆزی (سبحان و یردی خان) و (لطفعلی خانی) برای نەزەر علیخان و الله و یردی خانی کۆزی نەزەر علیخان و کۆزانی محمد زەشید بە گی وە کیل پآل دە دەن بە سوپاکە یەو، دینو ئەم نەخشە شەیتانیە بو الله قلیخان دە کیشن کە کوردستان بخاتە ژیر دە سە لاتی خوێو، خەسرەو خان لە والیەتی لایب، الله قلیخان لە گەل ئەو ی ئەمە کی زۆری خەسرەو خانی بە ئەستوو بو، بەلام هەوای شەیتانی چاوی وە فایی کۆیز دە کا، بە قەستی شەل لە گەل خەسرەو خان بەرەو کوردستانی ئارده لان زێ دە کەسوێ. والیش بە حەوسەد (۷۰۰) مسرویی شەز کەری کوئ نە دەرەو، بو ی دەر دە کەسوێ و پیش قەرەو لانی زەنگەنە لکە بە فرماندە یەتی الله و یردی خانی کۆزی نەزەر علیخان لە دینی میراوا لیتی کە وتبون دە خاتە کە مینەو و تاروماریان دە کسا. سەبەینی ئەو زۆرە لە سەنقور ناوری شەل بلیسە دە ستینن، الله قلیخان بە سبی (۳۰۰۰۰) هەزار

دهدری که تیمام قلیخان له سنه نزدیک بوه تهوه، هه ره شوو درباز دهین و سنه به جی دینلی، تیمام قلیخانیش، زهزا قلیخان به حاکمی کوردستان داده نئ و خوی به ره و ئیسفه هان زئی ده که وی، به لام له ناو رییدا میرو سهر دارو سهر خیله کانی، له م ویستهی په شیمان ده که نه وه و به ره و ورمی ده که زینه وه، زهزا قلیخان دوای چهند ژوژ حکومت، به دنه ی دوزمنی قین له دلی خوی (محمد زه شید به گی وه کیل) له لایهن (کوهزادخان) و (لطفعلیخان) و کومه ئی له کورده کانی کرماشان هیرشی بو ده بری، نه مانه له دهورو بهری سنه خیوه ت لی دهدهن و ناوری شه ژ هه ل ده گرسینن، زهزا قلیخان له م شه هدا برین دار دهین و بو ده زمانی برینه که ی به ره و گه ژوس (بیجار) هه ل دی پاش شش مانگ هه ره له وی کوچی دوایی ده کا و ده مرئ.

علیمرادخان کاتی ئەم هه وه الهی پی ده کا، خه سه ره و خان بانگ ده کا و دلخوشی ده داته وه و فه زمانی حکومتی بو ده نوسئ و جیگری حکومتیش به احمدخانی کوزی ده سپیری، پاشان به ژیزیکی تایبه ته وه به ره و کوردستانیان به زئی ده کا، نه وانیش ده که زینه وه بو سنه و سه ره له نوی، بالی فه زمانزه وایی خویان به سه ره کوردستانی ئارده لانداده کیشن.

نه مجار (کوهزادخان) و (لطفعلیخان) که وه ک نیسک به رو پشتیان بو نه بوه، ده ژونه خزمهت خه سه ره و خان و فه زمانبهری خویان زاده که نین.

له سالی (۱۱۹۹ ک) علیمرادخان کوچی دوایی ده کا، سه ره له نوی داوا خوازانی شایه تی له م لا و لاهه سه ره هه ل دینن، له وانهی که به داوای شایه تی سه ریان هه ل هینابو، ته نانه ت هیزیکی زوریشیان له خیله کورده کانی کرماشان کو کرد بوه وه (الله قلیخانی زه نگه نه) بوه، که بو که یشتن به مه بهستی خوی به توپو که ره سه ی جنگیه وه ده چیتته (سه نقور) و له وی (نه زه ره علیخانی) کوزی (سبحان ویردی خان) و (لطفعلی خانی) برای نه زه ره علیخان و الله ویردی خانی کوزی نه زه ره علیخان و کولانی محمد زه شید به گی وه کیل پال دهدهن به سوپا که یه وه، دینو ئەم نه خشه شه یتانیه بو الله قلیخان ده کیشن که کوردستان بخاته ژیر ده سه لاتی، خوی به خه سه ره و خان له والیه تی لایبا، الله قلیخان له گه ل نه وه ی ئەمه کی زوری خه سه ره و خانی به ئەستوه بو، به لام هه وای شه یتانی چاوی وه فایی کویر ده کا و به قهستی شه ل له گه ل خه سه ره و خان به ره و کوردستانی ئارده لان زئی ده که وی، والیش به سه وه سه د (۷۰۰) مرویی شه ژ که ری کو ل نه ده ره وه، بو ی ده ره ده که وی و پیش قه ره وه لانی زه نگه نه که به فرمانده یه تی الله ویردی خانی کوزی نه زه ره علیخان له دینی میراوا لینی که وتبون) ده خاته که مینه وه و تاروماریان ده کا، سه به ینیی نه و ژوژه له سه نقور ناوری شه ل بلیسه ده ستینی، الله قلیخان به سی (۳۰۰۰۰) هه زار

جه عفه رخانی زه نددا ده گیریته وه و ده لئی:

خه سره و خان دواى كارى جه عفه رخان شاره كانى مه لایر، تویسرکان، فراهان، گلپایه گان و چند شاری تریش ده خاته ژیر ده سلّاتی خوئی، له شاری گلپایه گان دو سن روژ ده مینیته وه و ده یه وی، به ره و ئیسفه هان ژئی که وئی، نه و شه وه ی که دبوا به یانیه که ی به ره و ئیسفه هان برۆیشتایه تن (میرزا احمد) وه زیری حکومتی کوردستان له دانشتئیکی تیک زایی دا، به حوزوری پیاو ماقولان و ده م زاسانی کوردستان به خه سره و خان ده لئی: نه مرو ئیتر له دوله تی ئیراندا، به ره گه لستی بو داواخوازی شایه تی به زیزتان نه ماوه، چون ته وای کوردستان، عیراقی عه جه م، کرماشان و لولستان له ژیر ده سه لاتی تودایه، خو (ئاغامحمدخانی قاجاریش) نه و هیزه ی نیه، که له به رابه ری هیزی نه مرو که ی تودا به ربه ره کانئی بکا و زا بوه ستی، ئیتر هه ل له وه باشتر هه ل ناکه وئی، ده رفه تیش له وه چاکتر ژئی ناکه وئی، جا ده س له ده س و قه وه ت له خودا، وه ره میژو تا وه ژو که وه روژ و شه و پشو مه ده و مه سره وه، به لکو گه لی چه وسیتراوی کورد بحسینیته وه، دواى هه زاران سال له ده می گورگی بسینیته وه، وه ره ئالای سر به خوئی و شایه تی هه ل که، فه رمانی سکه و خوتبه به ناوی خو ت ده رکه، به لام به داخه وه له هه مو بیستانیکدا که له ده زوی، له گشت باخیکدا مله ده جوئی، لیره یشدا که له ی بیستانی کوردستان، مله ی ناو باخ و بیستان کابرایه کی لاواز و سیسه، جافره گی ته رخان مه جلسه، به چاو، به ده س، به زار، به زیز و شان ده کا قه تار، ده لئی خانی خانان، گویم لئ بگره، توخوا به دنیا وه مه ره، هه واو هه وه س، تا بله ی فره س، هه ر که سی خوئی بداته ده س، هه واو هه وه س. زینگای حه سانه وه و خوشی ده چیته به س، خو ژییانی بی حه سانه وه، هه ر هه ل خولان و چه وسانه وه. رویشتن به ره و نه بونه، ته مهن به زایه چونه، جا نه م ووشه به ژواله ت زازا وه، نه م ژاره به هه نگوین دا پو شراوه، بیرو ژای خانی ئارده لانی گوژی، هوشو فکری دوا روژی دا جوژی، ئیتر بی مشوه زه ت به ژیران، بی پرس و جو له پیران، سر به خو نه خشه ی کاره که ی هه ل داوه، هه ر نه و شه وه به ره و کوردستان گه زا وه، به هوی دوستی و هاویاری، که هه بوی له گه ل (محمد حسن خانی قاجاری) نامه یی ده نوی بوئی، هه مو نه و ناو چانه ی که هینابویه ژیر ده سه لاتی خوئی، به ئاغا محمدخانی ده به خشی، ئاو له ئاو ته کان ناخوا و ناله خشی، ئاغا محمدخانی قاجاریش له پاداشی نه وه دا، که خانی ئارده لان خه سره و خان، دوژمنئیکی گه وره ی وه ک (جه عفه رخانی زه ند) ی بو له مه دیدان ده رکر دوه، دژکودالی، ناخوشی و تالی له سر ژئی لابر دوه، وه لامی نامه که ی به خوشی ده داته وه، دوستایه تی قه دیمی وه بییر ده خاته وه،

حکومه تی سه نقرۆ کولیاایشی پێ ده سپیری، ئەسپی تایبەتی خۆی، خەنجەری دەسک ئەلماس و دەستی جلی شاهانەیشی بۆ دەنیری، بەم جوړە ئەم میرە پێ ژاوو. تەگبیرە دەخەڵە تێنێ، لە ئاکامدا بە قەنداوی دەخنکێنێ، پاشان دو سێ جار ئاغا محمدخان، خەسرەوخان، بو تاران بانگ دەکەن و دەی لاوینن، تا پێکەوه دانیشن و تووژی تایبەتی خۆیان بەجێ بینن.

خەسرەوخان پاش ماوه پێ لەسالی (۱۲۰۴.ک) دا احمدخانی کوژی لەجێی خۆی دادەنێ و خۆی لە گەل (حسنعلیخانی) کوژی (مصطفی خان) و (میرزا احمدخانی) وەزیر، بەرەو تاران زێ دەکەوێ، لەیەک فرسەخی پایتەخت گشت وەزیران و پیاوماقولاڤانی دەوڵەت بە پێشوازی خەسرەوخانەوه دین، بە حرمدت و زینگی تایبەتەوه (بۆ ئەوه بە قەنداوی بخنکێنن) واردی کۆشکی شایانەیی دەکەن، کاتیکیش دەچیتە حوزوری ئاغامحمدخان لە سنور بە دەر زیزی لێ دەگیری، نزیکێ شەش مانگ لە تاران دەمیڤیتەوه، ژۆژ بە ژۆژ نرخێ بەرزتری بۆ دادەنرێ، لە پلان بەرەو ژورتر دەبرێ، تا کاتی ژاوەنجیر هەل نقرۆ، قەفەس نەشکێنێ و هەل نەفرۆ، بەم جوړە روژگار دەباتە سەر، تا شووێ سەری دەنیتە سەر، شووێ لە مجلسی شاهانەدا درمانی شیتی درخوارد دەدرێ، سزای کەم تەرخەمی لە دەست دەنرێ، بۆ بەیانی خانی ئاردهلان گشت حواسینکی خۆی لە دست دەدا و شیت دەپێ، کاتی ئەم هەواڵە بە کوردستان دەگا، سەرۆک خێڵەکان هەرکام لە لایە کەوه سەر هەل دینن، هەرکام بەلایە کاشت دەرفینن، لە فەرمانی خانی ئاردهلان دەچنە دەر، هەرکام بۆ خۆی لە ولات دەبیته سەرورەر، خەلکی موکریان و خێلی بلباس، گوێ بە فەرمانی احمدخان نادەن، دەیانەوێ دەستی احمدخانیش بادهن، احمدخانیش بە هەزار سوارەوه بۆ سەرکوت کردنیان زێ دەکەوێ، لە ناوچەیی (سارالی) دیواندەرە و دەشتی (هوبەتو) ئاوری شەڕ بلیسه دەستینێ، لە ئاکامدا خێلی بلباس دەشکێنێ، بەلام کاتیک کە دواي هەلاتوان دەکەون، (الله ویردی خان) کوژی (نەزەر علیخان) و نەوهی سبحان و یێردی خان لە کەمینی خۆیەوه، ناکاو احمدخان دەکا بە نیشانە و دەی پیکێ و احمدخان دەکوژی، محمدزەشید بەگی وەکیل هاوژی لە گەل (ئەمیراصلان خان) کوژی زەزا قلیخان بە جەنگ و گوریز، شەزە کە ئیدامە دەدەنو، تا ناوچەیی (سەقز) هەلاتوێ کان ژاوەنێن، پاش تەواو بونی شەزە کە، تەرمی احمدخان هەل دەگرنو دەگەزینەوه بۆ سنە، کارەسات بۆ ئاغامحمدخان دەنوسرێ ئەویش فەرمانی حکومه تی کوردستان، بە ناوی لطفعلیخان کوژی سبحان و یێردی خان مامەیی خەسرەوخان دەنوسن، خەسرەوخانیش لە سالی (۱۲۰۶.ک) هەر بەو نەخوشیە لە تاران کوچی دوايي دەکا.

۲۹- لطفعلی خانى ناردەلان

دوای کوشتی (خان احمدخان) کوژی خسره و خانى گهوره) له سالی (۱۲۰۵.ک) لطفعلیخان له سر تهختی حکومتی کوردستان داده نیشی و (حسنعلی خانى) کوژی خوئی به دیاری پهوه ده نیری بۆ ده رباری (ئاغامحمدخان) له سالی (۱۲۰۶.ک) دا، خیله کانی خوزستان به دژی شا شورش ده کهن بیه فرمانی (ئاغامحمدخان) (لطفعلی خان) له زیی کرماشان و لوزستانه وه به خوئی و سئ هزار چه کداره وه به ره و خوزستان زئی ده کهوی. نازاوه ده خهوی. (لطفعلیخان) زستان له خوزستان ده مینیته وه. ^(۱)

دپسان له سالی (۱۲۰۸.ک) خه لکی خوزستان شورش زئی ده خه ن. ئەم چاره پش به فرمانی شا، (حسینعلیخان) کوژی (لطفعلیخان) که نیشته جینی ده رباری شاهین، مەنوریه تی پئ ده سپنردری که شورشیان سرکوت کا، نهویش له ماوه په کی که م دا ناسایش و نه منیه ت ده گیزیته وه بۆ خوزستان و خوئی ده گیزیته وه بۆ تاران.

له م کاته دا (احمد سولتان حاکمی بانه) له گه ل سه رخیله کانی مەریوان و هه ورامان په یمانی په کیه تی ده به ستن، که خونه خه نه ژیر بالی حکومتی بابان و، گویش بۆ فرمانی (والی) ناردەلان شل نه کهن، بلکه بۆ خویان له سنوردا سر به خو بژین و چی یان پئ خوش پئ، به سر هدژارانی دا بینن. هه ر چه نده کاتی سه رما و سۆله بوه به لام (لطفعلیخان) به ره و (بانه) زئی ده کهوی و ده گاته دئی (قرنجه) ی مەریوان، خه لکی مەریوان له ترسان به ره و شاره زور ته ق وژه و بیان تی ده کهوی (احمد سولتان) بانه پش له ترسان خوئی ده خاته نیو خیلئ بلباسه وه (خانئ ناردەلان) (فتح علی سولتان) ناموزای (احمد سولتان) خه لات ده کا و حکومتی بانه ی پئ ده به خشن، پاشان له مانگی شه شه کانی سالی (۱۲۰۹.ک) لطفعلیخان له ناکا و ده مرئ و حسنعلیخانئ کوژی ده کرئ به حاکمی کوردستان.

۳۰- (حکومه تی حسنعلیخانئ ناردەلان)

حسنعلیخانئ ناردەلان فرمانی حکومتی کوردستان وه ره ده گری و له تاران وه بۆ سنه ده گه لیته وه.

نهم (والی به) خواناس و نه‌هلی عیبادهت و پاریزگار بوه بکاتی بیکاری له تاعهدت و عیبادهت دا باخت کرده، جار جارش بو ژاو چوه، دهسه لاتی حکومتی به (محمد زشید به گی وه کیلی) (۱) سپارد بو.

له سالی (۱۲۱۱.ک) ئاغا محمد خانی قاجار به ره و ئازهره بایجان زئی ده که وئی، حسنعلی خانی پینسه سواری هه ل ده بزیری و به ده نگیه وه ده چئی، تا له شه زئی (قره باغ) دا یارمه تی شادا، به لام له شه وی (۲۱. ذیقعه عده ی سالی ۱۲۱۱.ک) له قه لای (پناه آباد) (ئاغا محمد خان قاجار) ده کوژری. بو سبه ینئی که سوپا پی ده زانی گشتیان بلاوه ده که ن و هه ر کام به لایه کدا ده ژۆن.

به لام (حسنعلی خان) به پاداشی ته وه (که با پیره ی به دهستی خوین زژی) (ئاغا محمد خان) ده رمان خوار دکرابو. علیقلی خانی برای شابه جی ناهیلئی. خه لکی شار کاتی ده بین که شا کوژ راه و سوپا نه ماوه، له هه مو لاهه هیرش ده که نه سه ر خوین مژان و ته قه هه ل دهستی، له م بگره و به رده دا (حسنعلی خان) پای بریندار ده بی و علیقلی خان بوی ده ر باز ده بی، حسنعلی خان به برینداری ده که زیته وه بو کوردستان، به لام له پیش ته وه دا بگاته وه کوردستان (ئامان الله خان) کوژی که وه ره ی خه سه ره و خانی والی و (سبحان و یردی خان) کوژی محمد مؤمن خان و زاوای ئامان الله خان، هه ردو کیان ئاموزای حسنعلی خان له که ل کۆمه لئی له میره کانی کوردستان، که له ئوردوی شادا ده بی، پینکه وه په یمان ده به ستن و به مه بهستی دا گیر کردنی کوردستان، پیش دهستی ده که ن و خو ده که په تنه وه سنه، کاتی (حسنعلی خان) ده گاته وه نزیکه سنه سبحان و یردی خان و ئامان الله خان بو مریوان هه ل دین و له ویوه خو ده که په تنه (سه نقور) و له ویوه (ئامان الله خان) خو ی ده که په نیته تاران، حسنعلی خان ده گاته وه سنه و خه ریکی ده رمانی برینه که ی ده بی، پاش ماوه بی به زمانی لوس سبحان و یردی خان و هاوه له کانی ده که زیتنه وه بو سنه.

له مانگی قوربانی سالی (۱۲۱۲.ک) فتحعلی شای قاجار به جی مامه ی خو ی له سه ر ته ختی شایه تی داده نیشی. دوا ی سئ مانگ (محمد زه شید به گی وه کیل) که نه خوش ده بی، هه م بو درمانی خو ی، هه م بو ته وه هه نگاوه کانی ئامان الله خان به دژی حسنعلی خان شل کاته وه، ده چئی بو تاران، به لام ته وه ی لای به نده خه یاله له لای خودا به تاله، دوا ی هه شت ژۆزان محمد زه شید به گ ده مرئی و ته رمه که ی ده برینه وه بو سنه. حسنعلی خان به ته مه کی خزمه تی باوکی پله ی وه کالهت (جینگری) به محمد زه مان به گ، کوژی چکوله ی محمد زه شید به گ که میژدی

هاوشیره‌ی خانی ئارده‌لان بوه ده‌سپێژی، کوژه‌کانی محمدزه‌شیدبه‌گ، فتحعلی‌به‌گ کوژه‌گه‌وره، احمدبه‌گ و (نصرا‌الله‌به‌گ) له‌م‌هه‌لبۆاردنه‌ده‌تورین و له‌گه‌ل‌ده‌سته‌یی له‌پیاو‌ماقولانی شار، له‌محرمی سالی (۱۲۱۴.ک) به‌دژی حسنعلیخان و به‌پشتیوانی ئامان‌الله‌خان ده‌ژۆن بو تاران. تیکرا له‌چونیه‌تی حکومه‌تی حسنعلیخان و الی شکایت و داد و بی‌دادیان ده‌گاته‌ئاسمان، حاجی احمد وه‌زیری کوردستان که شوغلی (استیفای) درباری قاجاری بوه یارمه‌تی زۆریان ده‌دا. له‌ئاکامدا حسنعلیخان له‌لایه‌ن‌شاوه‌بانگ‌ده‌کری، دوا‌ی‌چهند‌ژۆژ له‌گه‌ل‌محمد‌زمان به‌گ‌دا‌په‌ره‌و تاران زێ ده‌که‌وی، له‌مانگی (صفری ۱۲۱۴.ک) کوچی. ئامان‌الله‌خان خه‌لات و فه‌رمانی حکومه‌تی کوردستان وه‌رده‌گری، به‌لام حسنعلیخان و محمد‌زمان به‌گ له‌سه‌ر‌کار لاده‌برین و فتحعلی‌به‌گی کوژی زه‌شیدبه‌گ پله‌ی جی‌گه‌ر (معاونت) ی پهن‌ده‌دری.

۳۱- ئامان‌الله‌خانی ئه‌وه‌ل‌والی ئارده‌لان

ئامان‌الله‌خانی ئه‌وه‌ل‌مه‌شهور به‌ئامان‌الله‌خانی گه‌وره‌کوژی خه‌سه‌ره‌وخانی گه‌وزه‌ی ئارده‌لان، دوا‌ی‌له‌سه‌ر‌کار‌لا‌بردنی حسنعلیخان له‌سالی (۱۲۱۴.ک) به‌فرمانی فتحعلیشاهی قاجار ده‌کری به‌الی کوردستانی ئارده‌لان، ئامان‌الله‌خان پیاویکی خاوه‌ن‌ئیراده‌و هیمه‌ت به‌رزو پۆلایین بوه، له‌دلّاوی و به‌خشه‌نده‌یی که‌م‌و‌ینه‌بوه، بو‌ئاوه‌دانی کوردستان ته‌لاشی زۆر‌کردوه، به‌دروست‌کردنی کۆشکی بێند، مزگه‌وت و مه‌دره‌سه، کاریز و حه‌مام، پرد و زینگاو بان، به‌دی‌هینانی باخ و باخات‌گوتی ده‌پشکوت و گه‌ش‌ده‌بوه‌وه، ئاسه‌واره‌کانی به‌ناوی ئاسه‌واری ئامان‌اللهی مه‌شهور بون، کۆشکی ژوره‌وه‌سی قه‌لای حکومه‌تی، قه‌لای گولستان، تالاری دلگوشا، کوشک و باخی خه‌سراوا، مزگه‌وت و حوجره‌ی دارالاحسان، قه‌لاو حه‌مام و بازار و دینی (قه‌سلان) چیمه‌نی سه‌ر‌کانی شفا، له‌ئاسه‌واری ئه‌و‌میره‌ژیره‌ده‌ژمێردین^(۱).

له‌به‌رواری (۱۲۱۶.ک) کوچی حسنعلیخان ئارده‌لان له‌تاران‌وه‌هه‌ل‌دی و خۆ‌ده‌گه‌پنینه‌ناو‌خێلی کوردی بلباس، له‌وی ده‌سته‌و به‌سته‌یی پینکه‌وه‌ده‌نی، بو‌شه‌ژ له‌گه‌ل‌ئامان‌الله‌خان

۱- تالاری دلگوشا به‌ده‌ستی چه‌په‌لی (شه‌ریفه‌دوله) حاکمی خوین‌خور و کورد‌کوژی ده‌ورانی قاجاره‌کان، که له‌به‌رخوین‌مزی و کورد‌کوژی، به‌(شه‌ریفه‌هه‌ساو) ناوبانگی ده‌ر‌کردبو، ویران‌کرا، (کوشکی گولستان) که نه‌قش و وینه‌ی زه‌نگاو‌ه‌نگی والیه‌کان و پیاوه‌به‌رزه‌کانی کوردستانی ئێ‌کیشرا‌بو، به‌فه‌رمان و ده‌ستی خه‌یانت‌کاری سه‌ره‌له‌شکر موه‌قه‌ده‌م خراپ‌کرا، پاش‌ماوه‌یی نه‌قش و نینگارو به‌رده‌هه‌ل‌که‌ندراوه‌کانی تریشی به‌ده‌ستی خایه‌نی سه‌رتیپ هوشمه‌ند به‌ته‌واوی له‌بین‌براه‌هم‌خایه‌تانه‌هه‌رچه‌ند ئاسه‌واری کوردانیان له‌شاری سه‌دا‌کوژانه‌وه‌به‌لام ئاوری دوزه‌خی سزاو‌تولی خه‌لکیان بو‌خوین‌گه‌شانه‌وه.

دینته دهشتی مه‌ریوان، له‌وی ئاوری شه‌زی براکوژی بلیسه ده‌ستینی، به‌لام زور زو حسن‌علیخان به‌دیل ده‌گیری و به‌تاوی ده‌شکنی، ئامان‌الله‌خان حسن‌علیخان ده‌نیری بو تاران، به‌مه‌اله‌ی وه‌کیل که له‌زه‌مانی حسن‌علیخان دا وه‌ها ده‌سه‌لاتیکیان وه‌دس هیتابو، که گشت کاره‌کان به‌زاو ته‌گیری نه‌وان هه‌لده‌سوژان، کاتێ ده‌بینن ئامان‌الله‌خان بو خوی کاره‌کانی وه‌ده‌س گرتوه و شتیکی بو نه‌وان نه‌هیشته‌وه‌ته‌وه، خه‌لکی کوردستان به‌دژی ئامان‌الله‌خان ده‌هاروژینن و له‌گه‌ل خۆیاندا ده‌یانکه‌نه‌هاوده‌س، پاشان نامه‌ییکی دورو درێژ له‌خراسی ئامان‌الله‌خان پرده‌که‌نه‌وه و ده‌نیزین بو تاران، له‌تاران‌ه‌وه‌ده‌ستور دیت که والی به‌خوی و دارو ده‌سته‌یه‌وه، هه‌روا وه‌کیلیه‌کانیش به‌خویان و هه‌واداره‌کانیان‌ه‌وه‌بین بو تاران، هه‌ردوولا ده‌چن بو تاران و هه‌رکام داواخوازی خوی به‌شا زاده‌گه‌تینی، به‌لام شا شیر بو نه‌مان‌الله‌خان داده‌دا و زوری میهره‌بانی له‌گه‌لا ده‌کا، دیسان شا بو نه‌وه‌ی هه‌م له‌نالی دایێ و هه‌م له‌بزار، حوکی جیگری (وه‌کاله‌ت) بو فتحعلی به‌گی وه‌کیل ده‌نوسی، پاشان ئامان‌الله‌خان له‌ژی‌ه‌وه‌له‌شا ئیجازه وه‌رده‌گری، نه‌گه‌ر جارێکی تر، خێلی وه‌کیلیه‌کان ئاژاوه‌بنینه‌وه، والی بتوانی ته‌ده‌بیان داداو له‌جێ خۆیانیان دانیشی نیت‌ه‌وه، پاش گه‌ژانه‌وه‌بو کوردستان زوری پێ ناچیت، وه‌کیلیه‌کان ئاژاوه‌ده‌نیت‌ه‌وه و ئاوری دوبه‌ره‌کی و کۆنه‌قین ده‌گه‌شیت‌ه‌وه، والی کاتێ به‌مه‌ده‌زانی، هه‌ر له‌شه‌ودا (فتحعلی به‌گی وه‌کیل) له‌گه‌ل هه‌رسی براکانی بو مه‌نزلی خوی بانگ ده‌کا، به‌پێی نه‌خشه‌ی پیشو به‌ئامازه‌ی والی پیاوه‌کانی والی، ده‌لاژین به‌سه‌ریان‌دا و هه‌رچواریان پێکه‌وه چۆله‌پێچن ده‌ده‌ن و ده‌یانخه‌نه‌به‌ندێخانه‌وه، هه‌ر نه‌و شه‌وه‌به‌فرمانی والی گشت هه‌واداره‌کانیشیان به‌ندو زیندانی ده‌کرین، پاش ماوه‌ی گشت ئاژاوه‌چیه‌کان به‌فرمانی والی ده‌کوژین، دواي نه‌م ژوداوه (نه‌مان‌الله‌خان) شوغلی جیگری (وه‌کاله‌ت) به‌محمد زه‌حیم به‌گی) کوژی (میهرعلی سولتان) که زاوا و ناموزای (محمد زه‌شیدبه‌گی وه‌کیل) ده‌بین، ده‌سپیری، ئامان‌الله‌خان دواي نه‌م کاره‌ساتانه‌ده‌هه‌سیت‌ه‌وه و نه‌منیه‌ت له‌کوردستاندا په‌ره پێ ده‌دا، به‌ره‌به‌ره‌ملک ده‌کرتی و زه‌وی ده‌ستینی، له‌ماوه‌یکی که‌مدا زورتری زه‌ویه‌به‌پرشت و به‌ره‌مه‌کانی کوردستان ده‌بیت‌ه‌ملکی والی، له‌سالی (۱۲۱۹.ک) (عبدالرحمان) پاشای بابان له‌حکومه‌تی بابان لا ده‌برئ و په‌نا به‌والی کوردستان دیتنی، نه‌ویش له‌گه‌ل خوی ده‌بیا بو لای فتحعلی (شایه‌تی ۱۲۱۱ کوچ ۱۲۵۰.ک)، فتحعلی‌شا کلکه‌وانه‌یه‌کی زور به‌قیمه‌ت، شمشیرێکی ژاژاوه‌به‌گه‌وه‌هرو دوزر، خه‌لاتی والی ده‌کا، زوریش ژین له‌عبدالرحمان پاشا ده‌گری، پاشان به‌زاو ته‌گبیر و مه‌شه‌زه‌تی پیاو ماقولان و ده‌مژاسانی ده‌ربار نه‌مه‌په‌سه‌ند

ده کری، که هیزیکی پنیویست به یارمه تیهوه بزواو له جینی خوی وه ک جاران نیشته جی بکاته وه، عبدالرحمان پاشایش به هیزیکه وه ده زواو له مریوان خوی لی مه لاس ده دا، وه زیری به غدا گوئی بیسی نهم تگییره ده بی و به هیزیکی ته یار و نازا له لای (قه سری شیرین) وه بهره و نیران زئی ده که وی، شاهزاده (محمد علی میرزا) که خاوهن ده سه لاتی کرماشان و کوردستان و خوزستان ده بی، له لایه ن شاهه ده ستوری پین ده درئی که زینگه به وه زیری به غدا بگری، دیسان فرج الله خانی سردار به سی هه زار (۳۰۰۰) چه کداره وه به ری ده کری، تا له گه ل نامان الله خانی والی کوردستان له زئی مریوانه وه هیرش به رنه سه رهاکی بابان. دیاره هه مو شه زیان بو لیقه شه زی مه لا بوه، نامان الله خانی له گه ل فرج الله خانی سردار، دووقولی هه رکام به سی هه زار (۳۰۰۰) شه ز که ره وه له تاخری مانگی جومادی الثانی (۱۲۲۱.ک) بهره و مریوان زئی ده که ون، کاتی ده که نه دینی (شیخ عطار) خه بریان پین ده درئی که وه زیری به غدا به خالید پاشای حاکی بابان، هه روا به سلیمان پاشای حاکی کو و حریری، فه رمان داوه که به خویان و ده هه زار چه کداری ته یاره وه بهره و مریوان زئی که ون و (عبدالرحمان پاشا)، که له وی خوی مه لاس داوه که مارو بده ن، (عبدالرحمان پاشایش) کاتی نهم هه واله ده بیسی، فرستاده نی بو لای والی کوردستان ده نیری و نهم هه واله ی پین ده دا، والی خیرا خوی به (عبدالرحمان پاشا) ده که نین و پیکه وه خویان بو شه ز ناماده ده که ن، وه زیری به غدایش به خویو خالید پاشا و سلیمان پاشا و سی هه زار (۳۰/۰۰۰) شه ز که ری کو ل نه ده ره وه، خویان به مریوان ده که نین و ناماده ی شه ز براکوژی ده بن، له قه راخ گو لی زریواری مریوان، ناوری شه ز ده ته نیته وه و شه زی براکوژی ژماره یه کی زور له هه ردو ولا ده سوتینی، به لام سه ره نه جام هیزی کوردی نیران به سه ر هیزی نه و لای عوسمانیدا پیروز ده بی، هیزی عوسمانی ده شکسی و بریکیشیان له گه ل سلیمان پاشادا به دلیل ده گیرین، سه لیم به گی برای (عبدالرحمان پاشای) بابانیش ده کوژی، (عبدالرحمان پاشا) دوی نهم پیروزیه ده که زیته وه بو شاره زورو له سه ر ته ختی حکومه تی خوی نیشته جی ده بیته وه، خانی ناره دلانیش له گه ل سه ردارا هه رکام ده خنه وه بو شوینی خویان، وه زیری به غدایش به دوسه میری به دلیل گیروای عوسمانیه وه، بو ده رباری فتحعلیشای قاچار به زئی ده کری، به لام شاهه زیری به غدا و هاوژیکانی به ژیز و نیه حترامه وه ده نیریته وه بو به غدا، له ناکامدا دوله تی عوسمانی ددان به حکومه تی عبدالرحمان پاشادا ده نی و له تاوانی خوش ده بی.

له محرمی سالی (۱۲۲۲.ک) (خان احمدخان) کوژی (رهزا قلیخان) ی کوژی (خان احمدخان) و برازای نامان الله خان و محمد زه حیم به گسی وه کیل و نیمام و یتردی به گ و

کومه ئی تر، دەس بە دەستی یە کەووە دەدەن و دەیانەوی داوی بۆ والی بێنەو، بەم جوړه که، له کاتی باری عام (نیجازه دانی چونی خەلک بۆلای والی) دا تەقە لە والی بکەنو بیکوژنو خۆیان لە جێیدا دانیشن، والی بەم داووە دەزانێ، داو نانەرە کان دەخاتە بەندیخانەو، بەلام بە هۆی خزمایە تیهووە لە تاوانی (خان احمدخان) و (محمدقلیخان) و داروودەستە کانیان دەبوری و نازادیان دەکا، بەلام لە تاوانی (محمد زەحیم بەگ و محمدعلی بەگ و نەزەر علی بەگ و ئیمام و یزدی، بە هۆی کۆتەقینەو، نابوری و فرمانی کوشتیان دەدا، (عبدالرحمان پاشا) دواى دوو سێ سال حکومەت سەر بە خۆیی زاده گەئینی و لە ژێر دەسەلاتی ئێران و عوسمانی هەردو دەچیتە دەر، بەم شیوہ لە مانگی شعبانی سالی (۱۲۲۵.ک) لە گەل (رئیس ئەفەندی) بە مەبەستی بەر بەرە کانی، لە گەل وەزیری بەغدا بەرەو ئەوێ زێ دە کەوێ، لە زەمە زانی سالی (۱۳۲۵.ک) دا لە دەرەو هۆی شاری بەغدا، ناوری شەز لە نیوان دوو سوپادا هەل دە گرسێ، دواى چەند ژۆژان هیزی کوردانی بابان پیروژ دەبن و وەزیری بەغدا دەشکێ، ئامان الله خان بە هیزی خۆیەو بەرەو مەریوان زێ دە کەوێ، شای قاجاریش بە محمدعلی میرزا فرمان دەدا که بە یارمەتی ئامان الله خانەو بژوا، هیشتا محمدعلی میرزا لە جینی خۆی نە جولا بوەو که هەوال گەشت (عبدالرحمان پاشا) لە زینی سەرپل زەهاب و کرماشانەو، بەرەو ئێران دێ، ئامان الله خان بێ مائل بون بەرەو ئەوێ زێ دە کەوێ، (محمدعلی میرزا) لە نزیکی زەهاب خۆی بە ئامان الله خان دە گەئینی، دواى دوو سێ روژ (عبدالرحمان پاشایش) دە گاتێ و ناوری شەز بلیتسە دەستینێ، دواى دوو ژۆژ شەز (عبدالرحمان پاشا) کاتێ دەزانێ که دەرە قەت نائی، پەنجاهەزار تەمەن بەرتیل دەداو شەز زاده ویتستینێ، پاشان هەراکام بەرەو وولاتی خۆیان دە گەزینەو، بەلام هەر لەم کاتەدا عبدالله پاشا، وەزیری بەغدا، بە سوپایەکی بێ ژمارەو بە مەبەستی تەمبێ پاشای بابان، زێی بێ دە گری و شەز هەل دە گرسێ، عبدالرحمان پاشای بابان دەشکێ و دیسان بەرەو کوردستان و کرماشان زێ دە کەوێ و خۆی دەخاتە پەنای محمدعلی میرزاو، ئەویش کارەسات بە گوئی (شا) دە گەئینی.

فتتحعلیشا فرمان دەدا که بژی لە میرەکانی خۆی لە گەل محمدعلی میرزا بە هاوکاری ئامان الله خانى والی کوردستان بە مەبەستی گرتنی بەغدا و گرتنی وەزیر، بەرەو بەغدا زێ بکەون و عبدالرحمان پاشا لە شوینی خۆی نیشتەجێ بکەنەو، هیزی یارمەتی دەری عبدالرحمان پاشا تا نزیکی بەغدا دەژۆنە پیشەو، وەزیری بەغدا دەزانێ لە بەرابەری شیران دا زاوستان، لە عەقل دورە، بەم جوړه تکاکاران ساز دەکا و شەز زاده گری و ناشتی دەخاتە نیوانەو، پاشان

عبدالرحمان پاشا بە خۆشیهوه ده گریته سەر شوینی خۆی و سەر له نوێ حکومهتی بابان به دهست ده گریتهوه، له ههوه ئی سالی (۱۲۲۷.ک) محمدعلی میرزا ده گهزیتهوه بو کرماشان، والیش هەر له م سألهدا پایه و بناغهی مزگهوتی (دارالاحسان) دادهزیژی، له مهولا به دل و به گیان خهریکی وه دهس هینانی خیر و خوش بهختی بو خه لکی کوردستان و ئاوه دانی نیشتمانی خۆشهویستی ده بی، له سالی (۱۲۳۲.ک) نامان الله خان به دیاری و پینکه شینکی زوره وه ده چی بو دهرباری فتح علی شا، شایش زوره زیزی ئی ده گری، پاش چهند زوزان له دانیشتیکی تایبه تی دا، له شا، ده خوازی که خه سروخانی کوزی به نوکهری قه بول کا و کچی خۆی به ناوی (حسنى جيهان خانم) ی بداتی، شا له م خوازیینه زور شاد ده بی، به لام ماره بزین و گوێزانه وهی ده خاته دواوه (بو ئه وه دوبهره کی بخته نیو کوزه کانی)، (محمدحسن خان) ی کوزی گه وره و نازای والی له م کاره ی باوکی دلگیر ده بی و زقی هه ل دهستی و ده ئی: با بم له چی که م بو! که بنه ماله که ی خۆی فروشت، به کلسکه وانه و پلاو و گوشت، به م جوړه زیگای خۆی جیا ده کاته وه، به نه ئی دارو دهسته ئی بو خۆی ده زازینته وه، به ره به ره له م لا و لاوه خه لکی پنه وه ده نوسن و هیزیی پینکه وه ده نی، له نا کاو هیرش ده باته سەر ناوچه ی زه هاو، له ویش سه رخیله کانی کوردستان بو لای خۆی زاده کیشی، له سەر سنوری ههردو کوردستان و مه لبه ندی لوزستان سوپا، پینکه وه ده نی، له وپوه به ره و کوردستانی ئارده لانی ژیر ده سه لاتی باوکی لاده کاته وه، باوکی چهند جار پیاو ماقولان و دم راستان، ده نیرته لای محمدحسن خان کوزی، به لام فایده ی نای و محمدحسن خان زام نای، له ناکامدا هه والی سهر که شی محمدحسن خان به گوئی دهرباری فتح علی شا ده گه ئی، عه بیاس میرزا نایب السلطنه نامه ئیکی بو ده نوسن، به لام ئه م نامه قازانجیکی نای، دیسان فتح علی شا، بابا علی خانی شاتر باشی به مه به ستی دل خوشی دانه وه بو لای محمدحسن خان ده نیری، به لام ئه ویش به دهستی خالی ده گه زیته وه، ناچار نامان الله خانی باوکی، سوپا و هیز کوده کاته وه و بو شه ز له گه ل کوزه که ی خۆی، زئ ده که وی، مه لا عه بیاسی شیخ الاسلامی سنه که ماموستای محمدحسن خان بو، له گه ل خۆی ده با و له دیی ”ناراوایی“ ره وانسەر سوپای باوک و کوز به رانه ری یه ک زاده ویستن والی له پیش هه مو کاریکدا چهند جار مه لا عه بیاس و بابا علی خانی شاتر باشی و چهند که سیکی تر، به جلدی قورانه وه ده نیری بو لای محمدحسن خان کوزی، به لکو شه ز به خوشی دا کوزی، به لام ئاوری شه ز بلیسه ده ستین، له ههردوولا سوارانی کول نه ده ری کورد خزم و هاو خوینن که له گیانی یه کتر بهر بون، دیاره ئه م شه زه شه زیکی میژوییه، چون فەرمانده ی یه کی له سوپا کان باوکه و ئه وی تریان کوزیه تی،

چه کداره وه دیتته مه‌یدان، به‌لام (خانی نارده‌لان) به‌حدوه‌زار چه‌کداری کاریده‌وه ناماده‌ی شه‌ژ ده‌بن، الله‌قلیخان به‌زوری سوپای خو‌ی و که‌می قوشه‌نی نارده‌لان. له‌خو‌بایی ده‌بن، هه‌وه‌ل میرزا یوسف که‌ری میرزا عبدالله، وه‌زیری نارده‌لان که‌به‌خدیانته پالیان به‌قوشه‌نی زه‌نگه‌نده‌وه دابو، له‌گه‌ل ده‌سته‌یی جه‌نگج‌ده‌چنه مه‌یدانی قوشه‌نی خه‌سره‌وخان، به‌لام له‌پیش نه‌وه‌دا که‌هیرش به‌رن له‌به‌بنیان ده‌بن، کاتی تم‌هه‌واله‌به‌الله‌قلیخان ده‌گه‌یی، به‌خو‌ی و سوپا زوره‌که‌یه‌وه دژژینه مه‌یدان، خه‌سره‌وخانیش بو‌خو‌ی دیتته مه‌یدان و ئاوروی شه‌ژ بلیسه ده‌ستینی، له‌ماویه‌کی که‌مدا سوپای زوری بی‌هیزی زه‌نگه‌نه‌ده‌شکی، الله‌قلیخانیش به‌ده‌ستی میرزا به‌گی که‌لور، به‌دیل ده‌گیری و ده‌کوژری، پاش تم‌هه‌پیروزه‌به‌خه‌سره‌وخان به‌ره‌و کرماشان زئی ده‌که‌وی، له‌به‌ک مه‌نزلی شاری کرماشان‌دا (حاج‌علیخان) مامه‌ی (الله‌قلیخان) که‌جیگری حکومت ده‌بن به‌دیاری پیشکه‌شیکی زورو به‌ترخه‌وه، به‌پیشوازی خانی نارده‌لان‌ه‌وه ده‌چی و فرمانبهری خو‌ی به‌خه‌سره‌وخان زاده‌گه‌بینی.

خه‌سره‌وخانیش مه‌ردانه دلخوشی ده‌داته‌وه و خه‌لاتی ده‌کا و فرمانی حکومتی کرماشانی بی‌ده‌به‌خشی، پاشان مالو سامانی (الله‌قلیخان) به‌نه‌خدینه و مه‌زو مالیاتی زوره‌وه له‌نیوان چه‌کداره‌کانیدا دابه‌ش ده‌کا، تم‌مجار بو‌هه‌رکام له‌شاره‌کانی تویرکان، نه‌سه‌دئاباد، سه‌نقور، دینه‌وه‌ر، که‌داخلی حکومتی الله‌قلیخان بو‌ه‌حاکمینی کوردی سندی له‌سه‌ر داده‌نی. مه‌هدی به‌گی شوقاتی (شاعیری درباری خه‌سره‌وخان) شه‌زی نیوان (خه‌سره‌وخان) و (الله‌قلیخان) به‌م جوره‌تاریف ده‌کا و ده‌لن:

له‌به‌رواری (۱۲۰۰ ک) جه‌عفه‌رخانی زه‌ند. دایک برای علی‌رادخان. که‌له‌ئیسفه‌هاندا داوای پاشایه‌تی ده‌کرد، به‌هیزی خو‌یه‌وه به‌ره‌وه‌مه‌دان زئی ده‌که‌وی و فرمان ده‌دا که‌خه‌سره‌وخان هه‌رچی زوتر بگاته‌لام، به‌لام خه‌سره‌وخان ده‌لن ولامی نه‌وه‌له‌گوزه‌پانی شه‌ردا ده‌ده‌مه‌وه، به‌م جوره‌پاش دوو ژوژان به‌سوپا و هیزی خو‌یه‌وه به‌ره‌وه‌مه‌دان زئی ده‌که‌وی و له‌گه‌ل هیزی جه‌عفه‌رخاندا ژوبه‌زو ده‌بن.

له‌ناکامدا هیزی جه‌عفه‌رخان ده‌که‌ویته‌گه‌مارزی هیزی کول نه‌ده‌ری کوردانه‌وه، خانی زه‌ند ناچار ده‌بن هه‌رچی جه‌واهیاتی ده‌وله‌تیه‌له‌گه‌ل به‌رگن له‌قورئانی پیروز بنیری بو‌لای خه‌سره‌وخان و داوای لئ بکا تا ژینگای بو‌بکاته‌وه و لئ بگه‌لئ تا بو‌هه‌ر شوینی ده‌یه‌وی بژوا، خه‌سره‌وخان به‌خاتری ژیزنان له‌قرآنی پیروز که‌ره‌سه‌ی شه‌زی لئ وه‌ده‌گری و به‌ره‌وه‌ئیسفه‌هانی به‌زی ده‌کا. مه‌هدی به‌گی شوقاتی چونیه‌تی شه‌زه‌که‌ی خه‌سره‌وخان له‌گه‌ل

نامان الله خانی گه وره له کاتی ژیانیدا دهسه لاتی ناوچه کانی جوانرو و خینی جانی به کوزی گه وره ی (محمد حسن خان) دابو، هه ل سوژانی کار و باری (ئه سفه ندا) وا و (چوار دو ل) یشی به (حسین قلیخان) ئه سپاردبو، به لام له کاتی نه خوشیه که پدا جینگری حکومتی به خه سره و خانی کوزی خوئی ئه سپارد که دوای خوئی ژه سمه ن بو به حاکی کوردستان.

۳۲- خه سره و خانی سن هه می ئارده لان

خه سره و خانی سن هه م مه شه ور به ناکام، له ته مهنی (۲۴) سالیدا، له سالی (۱۲۴۰ ک) ژه سمه ن له جینی باوکی بو به حاکی کوردستان، میرزا مرتضی قلیخان که ناز ناوی (مخلص) بو به بدرواری له سه ر ته خت دانیشتنی خه سره و خان و کوچی دوایی باوکی به م شیوه به یان کرده.

شیمی در وادی فکرت فتاده ز بهر مصرع انبدر تک و دو
پسی تاریخی سال فوت والی هم از بهر جلوس والی نو
خرد گشتا که از ملک (ایالت) (امان الله) شد و بنشست (خسرو) (۱)

خه سره و خانی ناکام ئه میرینکی به ناو بانگ بو به و جوامیرینکی دهس بلاو دلاوا بو به سالی (۱۲۴۳ ک) به هوی بی بارانی و که م ته رخه می حکومتی ناوه ندی، گرانیه کی سه خت و بی ئه مان له کوردستاندا داده که وئی، خه لکی له برسان وه ک گه لا ژیزانی پاییز هه ل ده ورین و ده مرن، خه سره و خان نزیکه په نجا تا سه ده هزار (۵۰ تا ۱۰۰) خروار گه نم و دانه ویله می له هه مارا ده بی، ته و او ی به سه ر مال به مالی شار و دی دا دابش ده کا و له هه رکامیان به لگه به ک ورده گری، که پاشان کاتی فه رعانه بایی بو ژه ده که نه وه، خه لکی کوردستان به هوی داد و دلاوایی خه سره و خان ده بوژینه وه و له خه م ده ژه خسین، پاش گرانی میرزا فرج الله ی وه زیر گشت ئه و به لگانه ده با ته خه مده ت خه سره و خان، بو سه نده نه وه ی قیسه تی ئه و گه نم و دانه ویلانه له خه لکی، به لام ئه و پیاوه جوامیره گشت ئه و قه بز و به لگانه له وه زیر وه ده گری و دیان سو تینن، به م جو ره خه لکی دل خوش ده کا و خوشی ده خاته و لاتمه وه.

له سالی (۱۲۴۶ ک) شامراد به گ مه شه ور به (میری ژه واندر) هیرش ده با ته سه ر ناوچه کانی، سه ر ده شت، موکری، سابلاخ، لاجان و گشتیان ده گری و ده یان خاته ژیر ده سه لاتی

۱- به حسابی ایجد (ملک ایالت) ۵۳۲ (امان الله) ۱۵۸ (خسرو) ۸۶۶، ده کا، که تیکرا ده بیته سالی (۱۲۴۰)، سالی مردنی والی و له سه ر ته خت دانیشتنی خه سره و خان.

خوینه وه، (فتحعلی شا) به زاوای گوئی له مهستی خوئی فدرمان ده دا که بین ماتل بون، بهر به هیرشی میری زه واندز بگری، چون (دار هۆرهی له خوئی نهیی ناقله شی) میری زه واندز بین شه ز پاشه کشی ده کا، به لام خه سره و خان تاکۆ و حه ریر به دواي دا ده زوا و ده یگری و سبی هه زار (۳۰/۰۰۰) تمه ن جهریمه ی لی ده ستین، له سالی (۱۲۴۷.ک) محمود پاشای بابان له سلیمان پاشای برای ده توری و په نا به ده و له تی ئیران ده با، به فهرمانی خه زوره ی خه سره و خان بۆ یارمه تی محمود پاشا، هیرش ده باته سهر خاکی بابان، پاش ماوه یی شه ز، سلیمان پاشا هه ل دی و خوئی ده خاته به غذاوه، خه سره و خان سه ره له نوی له سه ره ته ختی حکومه تی بابانی داده نیته وه، له سالی (۱۲۵۰.ک) نه خوئی چاوه قولکه (طاعون) له شاری سنه داده که وی و خه لکیکی زوری پی ده چی، خه لکی له ترسان شار خالی ده که ن و ده ده ن به ده شت و کیو و ده را، خه سره و خانیش به خاو و خیزانه وه له داوینی کیوی ئاویده را، له ناو یه کی له باخه خو شه کانیدا چادرو چیخ هه ل ده دا، به لام ته قدیر ته گبیر به تال ده کاته وه، خودا هه رکات بیه وی به نده بۆ لای خوئی ده باته وه، خه سره و خان له دهس مهرگ هه لات به لام مرگ به به ره و پیری یه وه هات، له دووه می مانگی ربیع الاولی هه زار و دوسه د و پنجا به نه خو شینی چاوه قولکه (طاعون) له ته مه نی (۳۴) سالیدا دواي ده سال حکومه تی کوردستان به ناکامی له دنیای فانی کۆچی دوايی کرد، ماه شه زه ف خانم که نازناوی مه ستوره یه و خیزانی دوهمی خه سره و خان بوه سه باره ت به مرگی خه سره و خانی میردی ده لی:

کارم همه ناله است و شیوهن بی تو	آماجگه بلا شده تن بی تو
جانا به صفای دوستی در چشم	عالم ماند به چشم سوزن بی تو
خویم همه شورش است و ماتم بی تو	بنیاد مرا کند زبن غم بی تو
بی روی توام نظر سوی گلشن نه	چون ساحت گلخن است عالم بی تو

۳۳- رضا قلی خانی والی ناردلان

رضاقلی خان کوزی گه و ره ی خه سره و خانی ناکام و حسنی جیهان خانم (والیه) ده سالانه ده بی که باوکی کۆچی دوايی ده کا، به داوا خوازی دایکی فهرمانی (والی یه تی) کوردستانی له لایه ن (فتحعلی شا) ی باوکی دایکیه وه بۆ ده ره ده چی، به لام خودی (والیه) به هاویری وه زیری لی هاتوی کوردستان میرزا فرج اللهی وه زیر، هه ل سوزانی کارو بار، وه نه ستو ده گری، رضا

قلیخانیش به جوانترین شیوهی که به قازانچی بنه مالدی قاجار ته او بی پوروردهی ده کا و باری دینتی، زوری پی ناچی، که شازاده ندرده شیر میرزا (رکن الدوله) حاکمی گه زوس به خه یالی دهس گرتن به سدر کوردستانی ناردده لاند، به ره و سنه و زئی ده که وی، (والیه) که نه وه ده بیستی سوپا کو ده کاته وه و هدر بو خویشی سدر داری سوپا، وه نه ستوده گری و به ره و گه زوس زئی ده که وی، له دیکانی زاخه و نالبلاغ خیوه ت ههل ددها و خوی بو شهز ناماده ده کا، (ندرده شیر میرزا) کاتی که بوی دهرده که وی، کوردانی ناردده لان بو شهز سمکول ده که ن، له ولایشه وه ژنیش فهرمهنده یانه، ده لی نه گهر بشکیم، ده لین ژن شکاندی، نه گهر پیروزیش بم ده لین ژنیکی شکاند، به هدر دو شیوه به د ناو ده بم و زهنگی پیاهو تیم ده ززی، به م جوړه په یام بو والیه ده تیری که من بو شهز نه هاتوم، به لکو بو شهز فی حوزور هاتوم، والیه تم قسه په سند ده کا و ندرده شیر میرزا له گهل دهور به ره کانی به حوزور قبول ده کا، کاتی گفت و لغتی والیه ده بیستی خواز بیستی کچی گه وره ی خه سره و خان، به نازناوی خانم خانهای لی ده کا و (والیه یش) قبولی ده کا، پاشان له نوردو گادا، کاری خیریان به جی دین، له سالی (۱۲۵۱.ک) فتحعلیشا کوچی دوایی ده کا و نه وه که ی به ناوی محمدشا ده چینه سدر تهخت و ده بی به شا، له ناخری تم ساله دا (والیه) نه چی بو تاران و خوشکی محمدشا بو رضا قلی کوژی خوی خواز بیستی ده کا، له سالی (۱۲۵۲.ک) بوی ده گوژیته وه بو کوردستان، له سالی (۱۲۵۶.ک) میرزا فهره ج اللهی وه زیر کوچی دوایی ده کا، ههژده (۱۸) مانگ دوای مردنی خه سره و خاننی ناکام محمدصادق خانی کوژی نامان الله خان به هه وای حکومت، له گهل عه بیاس قلیخاننی برابدا، که خوشیان له حکومتی رضا قلیخان نده هات، ده چنه تاران و ته لاشیکی زور نه دهن، به لام به هو ی بدره له سیتیکی گه وره ی وه ک (والیه) خانم به دهستی خالی ده گه ژینه وه بو کوردستان، محمدصادق خان دوای دوو سالان له تارانن وه به ره و کرماشان، بو لای مه نو چهرخان، معتمد الدوله والی کرماشان زئی ده که وی، کاتی که والیه له تاران خهریکی کاری (طوباخانم) ی بوکی ده بی محمدصادق خان دهر فته دینتی و به دوسه دسواری کاری، له کرماشانه وه به ره و سنه زئی ده که وی. رضا قلیخاننی پازده (۱۵) ساله که له تارانن و خهریکی به زمی ژن هینانه، خیرا به ره و سنه ده گهل یته وه، به لام محمدصادق خان له پیش رضا قلیخاندا ده گاته سنه و هه واداره کانی له خوی کو ده کاته وه، هاوژی کانی والی له بیستی تم هه واله ده شله ژین، به لام حسین قلیخان کوژی نامان الله خان و برای خه سره و خاننی ناکام، به هو ی هوش و لی هاتویی خوی، ریزه کانیان به ک ده خاو هومید و ناواتیان سدر ده خا، بی مائل بون له خزمهت رضا قلیخاندا زوژی دوایی به ره و سنه زئی ده که ون، محمدصادق خان له

قه‌لای (دارالاماره) دا حدشار هه‌ل ده‌گرئ و دروازه‌ی شار به نیگبانه‌کان ده‌سپیری، کاتی
 حدشیمه‌تی هه‌وادارانی رضاقلیخان ده‌گه‌نه‌شاری سنه، ماوه‌ی سه‌عاتی له‌نیوان هیرش به‌ران
 و به‌رگریکه‌ران‌دا، ته‌قه‌داده‌مه‌زری و له‌هه‌ردوولا بریک ده‌کوژرین، به‌لام هه‌وادارانی والی
 به‌ره‌به‌ره‌تنگ به‌هوادارانی محمدصادق‌خان هه‌ل ده‌چن و خه‌لکی شاریان پیوه‌ده‌نیشن، له
 ناکامدا (دارالاماره) گه‌مارۆ ده‌ده‌ن و دروازه‌ده‌شکینن و ده‌چنه ژوره‌وه، محمدصادق‌خان و
 دوروبه‌زه‌کانی ده‌گیرین و زوری له‌هه‌ردوولا ده‌کوژرئ، له‌ئاخری سالی (۱۲۵۶.ک)
 رضاقلیخان له‌گه‌ل والیه‌ی دایکی نیوانی تیک ده‌چن، دایکیشی نایکاته نامردی ئەم‌راپورته‌به
 شا‌زاده‌گه‌تینی، شایش رضاقلیخان بو‌تاران بانگ ده‌کا و له‌سه‌رکاری لاده‌با. میرزا
 (هدایت‌الله) وه‌زیری حکومتی کوردستان ده‌سه‌لاتی هه‌لسورانی کاروباری کوردستانی
 ئارده‌لانی پی ده‌هرئ، ئه‌ویش دوای گه‌زانه‌وه‌بو‌سته، عه‌بیاس قلیخان مامه‌ی رضاقلیخان ده‌کا
 به‌جینگری حکومت، به‌لام پاش سن مانگ له‌سه‌رکاری لاده‌با و جینگری حکومت به
 محمدصادق‌خانی برای ده‌سپیری، به‌م جوړه رضاقلیخان پی‌ته‌وه‌ی لایه‌کی به‌لایه‌کدا بکه‌وی
 هه‌ژده (۱۸) مانگ له‌تاراندا ده‌خولیته‌وه، تا به‌تکای (طوبا) خانمی ژنی دوباره به‌حکومه‌تی
 کوردستانی ئارده‌لان ده‌گاته‌وه، رضاقلیخان (طوبا) خانمی ژنی له‌گه‌ل (ئامان‌الله به‌گی وه‌کیل)
 و ده‌سته‌یی له‌کوردستانیه‌کان بو‌سنه‌ده‌نیریته‌وه، به‌لام خزی پاش چوارمانگ به‌خه‌لات و
 فرمانی تازه‌وه‌ده‌گه‌زیته‌وه، والیه‌خانمی دایکی وازی لی‌ناهیتن و دیسان له‌ژنی گه‌روسه‌وه
 به‌ره‌و تاران زنی ده‌که‌وی، والی (ئامان‌الله‌خانی دووه‌م) مه‌شهور به‌غولام‌شای برای به‌دوادا
 ده‌نیری، به‌لام له‌باتی ته‌وه‌که‌دلی دایکی به‌ره‌و رضاقلیخانی برای ژابکیشیت، خزیشی ده‌یی به
 هاوژنی و هاییری دایکی، ئەم‌جار هه‌ردوکیان به‌دوقۆلی ده‌چنه تاران و ته‌وه‌ی که‌ناین بیلین
 ده‌یلین، له‌ناکامدا ناوچه‌ی ئەسفنداوای قوروه له‌هه‌ریمی کوردستانی ئارده‌لان جیا ده‌کریته‌وه،
 ئەم‌جار والیه‌خانم و ئامان‌الله‌خان له‌وئی حکومتی سه‌ربه‌خو به‌زیوه‌ده‌بن، به‌ده‌ستوری شا
 (قه‌نبرعلیخان، سعادلوله) کوزدی مافی ده‌چپته‌سنه و گشت هه‌واداره‌کانی والیه‌خانم، وه‌ک:
 میرزا هدایت‌الله وه‌زیر، محمدصادق‌خان، حسنعلیخان، عه‌بیاس قلیخان، ابوالفضل‌خان، مه‌لا
 محمدمه‌دی قاضی، علی‌محمدبه‌گی کوزی احمدبه‌گ و چهند که‌سی تریش، سنه‌یان پی به‌جی
 دیلی و ده‌یانباته ئەسفنداوا بو‌خزمه‌تی والیه‌خانم، رضاقلیخان پاش ئەم‌راوداوه‌دو (۲) سال
 حکومت به‌زیوه‌ده‌با به‌لام له‌سالی (۱۲۶۲.ک) به‌هۆی تیکۆشانی دایکی له‌سه‌رکار لاده‌برئ
 و ئامان‌الله‌خانی برای له‌جینی ئەوه‌ده‌گرئ به‌حاکمی کوردستانی ئارده‌لان، له‌کاتی گه‌زانه‌وه‌بو

کوردستان، میرزا هدایت‌اللهی وهزیری، له نیو ریډا، نه‌خوش ده‌که‌وئی و ده‌مرئی، غولام‌شا خان^(۱) به‌گه‌یشتنه‌وئی بو کوردستان خزم و هه‌واداره‌کانی رضاقلیخان برای به‌شکنجه و نازار و ده‌رکردن و لئ‌دان داده‌گری، نامان‌الله به‌گی وه‌کیل که‌هه‌مه‌کاره‌ی رضاقلیخان وه‌کیل ده‌یین به‌خزم و دارو ده‌سته‌ی خوینه‌وئی هه‌ورامان ده‌گریته‌به‌ر، له‌شوینیکدا به‌ناوی (حه‌وشی بارانی) چادره‌هل‌ده‌دا، مه‌لاعه‌بیاسی شیخ‌الاسلامیش له‌گه‌ل‌که‌س و کاره‌کانی خوئی ده‌چی بو هه‌وشار و له‌وئی نیشته‌جی ده‌یین، له‌به‌رواری (جمادی‌الثانی سالی ۱۲۶۲.ک) نامان‌الله به‌گ، هه‌شیمه‌تی هه‌ورامان له‌گه‌ل‌خوئی ده‌خا و ده‌دا به‌سدر دئی هه‌سه‌ناوادا، (طوبا) خانمی ژنی رضاقلیخانیش بو‌ئوئی بانگ ده‌کا، تاله‌دردی سه‌ری غولام‌شاخان دور‌که‌وینته‌وه، به‌لام غولام‌شا پی ده‌زانئ و نایه‌لی (طوبا) خانم له‌جینی خوئی بیزوئی، بو‌خویشی به‌هیزیکه‌وه بو‌شه‌ز له‌گه‌ل‌نامان‌الله به‌گ و هه‌ورامیه‌کان، زوو ده‌کاته هه‌سه‌ناوا، هه‌ورامیه‌کان به‌بیستنی نهم هه‌واله‌تیکرا، نه‌و پی وه‌فایانه‌پشتی نامان‌الله به‌گ به‌ر ده‌ده‌ن و پال ده‌ده‌ن به‌غولام‌شاخانه‌وه، ئیتر نامان‌الله به‌گی وه‌کیل ته‌نیا ته‌سدا‌الله به‌گی کوژی و فتح‌علی به‌گی برازای و چه‌ند که‌سی تری له‌گه‌لا ده‌مینینه‌وه، غولام‌شاکاتی ده‌گاته هه‌سه‌ناوا، په‌یامی نه‌مان بو‌قه‌لانیشنه‌کان ده‌نیژی، نامان‌الله به‌گی وه‌کیل و هاوژیکانی، به‌به‌ئینی غولام‌شا له‌قه‌لا دینه‌خوارو ده‌چنه‌خزمه‌تی والی، غولام‌شا له‌سه‌ره‌تاوه به‌سیاست زوی خویشان پی‌نیشان ده‌دا، به‌لام پاشان فه‌رمانی کوشتنی نامان‌الله به‌گ ده‌رده‌کا، (طوبی) خانم چه‌ند جار له‌ده‌س غولام‌شاخان لای محمدشای برای داد و بی‌داد ده‌کا، محمدشا له‌م‌باره‌وه‌گوئی پی‌نادا، به‌لام له‌ناکامدا ئیجازه‌ی پی‌ده‌دا که‌پچینه‌ته‌سفه‌نداوا و له‌وئی بو‌خوئی ژیانیکی سه‌ره‌به‌خوژا بپویری، زوژی یه‌کشه‌مه‌مه (۱۵)ی ژه‌مه‌زانی سالی (۱۲۶۲.ک) (طوبی) خانم له‌گه‌ل‌که‌س و کار و هه‌واداره‌کانی خوئی، ده‌گه‌نه‌دنی قه‌سلان، مانگی دوای ته‌مه‌نامان‌الله خان (غولام‌شا) له‌سه‌رکار لاده‌بری و رضاقلیخان پاش (۵) مانگ ده‌ره‌به‌دري، به‌فه‌رمان و خه‌لاتی کوردستان شاد ده‌بیته‌وه، له‌پیش ته‌وه‌ی بگریته‌وه بو‌سئه، دستور ده‌دا که‌هه‌واداره‌کانی غولام‌شاخان بگرن و له‌به‌ندیخانه‌یان توند‌که‌ن، به‌م‌شیوه‌میرزا جه‌عفه‌ری وه‌زیر، اسماعیل به‌گی داروغه، میرزا محمدزه‌زای موعمه‌د کوژی میرزا عبدالکریم، له‌به‌ندیخانه‌ده‌خرین، بتریکی تریش وه‌ک: حوسه‌ین قلیخانئارده‌لان، نه‌جه‌ف‌قلیخان، کوژی محمدحسن خان، میرزا فه‌تاح کوژی میرزا فرج‌اللهی وه‌زیر به‌ره‌و

۱- چون له‌حرمسرای قه‌صلی شادا له‌دایک بوه و قه‌صلی سایش هه‌لقه‌ی غولامی خوئی له‌گوئی کرده‌وه له‌قه‌می غولام‌شای پی‌داوه، به‌غولام‌شای ناوی ززاوه، هه‌ربویه‌پاشان له‌دوازه‌ی سایش لاده‌دا و مه‌زه‌بی شیخه‌بو‌خوئی هه‌ل‌ده‌بزیژی.

شارەزور ھەل دین و دەتارین، رضاقلیخان والی لە یازدەھێ مانگی زی قەدەھێ سالی (۱۲۶۲ ک) بو جاری سێ ھەم دە گەزیتەو ھە بو سە، ھەر بە گە یشتەو ھێ بو سە ئەو کە سانەھێ کە لە کوشتنی (ئامان اللہ بە گ) دا دەستیان ببو ھە ک: جە عەفەر قلیخانێ ئار دە لان، خو شکەزای ئامان اللہ خانێ گەرە، میرزا اسماعیلی داروغە، میرزا ابراھیمی منشی کۆزی حاجی مصطفی ھەر کام بە شیو ھێ تە مبی دە کا و بە سزایان دە گە یینێ، پاشان بو ئامان اللہ بە گی کۆزارا، سەر لە نوی (بە سیاسەت) عەزاداری دە گری و جلی زەش لە بەر دە کا و ئە سەر و اللہ ی کۆزی منشی لە جیتی باوکی دە کا بە جیگر (و ھ کیل) ی خو ی، پاش دوو سال ھوکمرانی نە تە ویسان بە (محمدا) زادە گە یینێ کە رضاقلیخان لە گە ل بە ھەمەن میرزای برای محمدا، کە لەو کاتە دا حاکمی ئازەر بایجان دە یی، پە یو ھەندی ھە یە، لە دربارەو ھە (خەسرە و خانێ گرجی) مە شھور بە (خواجە) لە گە ل سوارە کانی (زین العابدین خانێ شاسەون) و (سلیمان خانێ) ئە فشار ئە سپار دە ی گرتی بە ھەمەن میرزا و دە سگری رضاقلیخان دە کری، بە ھەمەن میرزا بە مە دە زانی و خیرا دزە ی بو دە کا و خو ی بە درباری تاران دە گە یینێ، خەسرە و خانێ گورجی بەرە و کوردستان دێ و پە یام بو رضاقلیخانێ ئار دە لان دە نیڕی، چون لە کەوشەنی تودا، بزێ کارم یی ئە سپێردراو ھە دیتی تۆم یی و یستە، رضاقلیخانێ لە ھە مولا یی خە بەر گیلە گیل، خۆ دە کا بە ناو سوپای خەسرە و خاندا، بە جیتی پیشوازی لە کە مین بو ی دە ر دە پە زن و خو ی دە سگری دە کەن و ھاوژیکانیشی زوت دە کە نەو ھە، پاشان لە گە ل (عەبیاس قلیخانێ) کوردی گە زوسی دە نیردری بو تاران، رضاقلیخان لە توپخانە ی تە جریش (شمیران) ی ئیستا کە دە س بە سەر دە کری، خەسرە و خانێ گورجی دە چیتە سە و دە س دە کا بە فەرمانرەوا یی، سالی (۱۲۶۲ ک)، کۆمە لێ لە پیاو ماقولان و دە م ژاسانی کوردستان، غیر تیان دە جو ی و بە لایەنگری رضاقلیخان دە چنە تاران و لە مزگەوتی شادا بە سبت دادە نیشن، بە لام کە سێ نالی خالە کەرتان بە چە ندی، لە شە شێ مانگی شە شە کانی سالی (۱۲۶۴ ک) دا محمدا کۆچی دوایی دە کا، خە لکی کوردستان کە لە ژەفتارە ستمکارانە کە ی خەسرە و خانێ گورجی بیگانە و، لە بە ئینە پوچە لە کانی حاجی میرزا ئاغاسی و ھە گیان ھاتبون، یی ئەو ھە رضاقلیخان خە بەرینکی بیست، لە گە ل فەوجی گە رۆس دا دە ژۆنە تە جریش، کە ئە و کاتە دێ بو بە لام توپخانە ی دولە تی لی بو ھە، دە ژژین بە سەر توپخانە دا و رضاقلیخان بە زۆر ئازاد دە کەن و بەرە و کوردستان دە گە زیتەو ھە، خەسرە و خانێ گورجی ترسە نوک بە بیستنی ئە م ھە و اللە بە خو یو دوو عەرادە تۆپ و فەوجی سەر بازو ھە لە زنی گە لۆسەو ھە بەرە و زنجان بو ی ھە ل دێ، رضاقلیخان کاتێ دە گاتەو سە بو گشت ئە ی کە سانە کە زحمتیان بو کیشاوە و لە بە ندیخانە یان

دهر هیناوه، سو پاس ده نیری و خه لات ده ژمیری، فه وچی گه روسیش نازاد ده کا و هه ر کام بو نیشتمانی خو یان ده گه ژینه وه، نه مجار بو خو ی خه ریکی دامه ز راندنی نه زم و به ژ یوه بر دنی یاساو کوا کردنه وه ی هیزی بی و یست ده بی.

کاتی (ناصرالدین شا) (شایه تی ۱۲۶۴ - مردن ۱۳۱۳.ک) له گه ل نه میر کبیر له ته ور یزه وه ده گه ژینه وه بو تاران، غلام شا به پیشواز یانه وه ده چی و له سولتانیه به خزمه ت شاهه گه بی، (رضاقلیخانیش) له لایهن خو یه وه، محمد علیخانیه سه قزی و میرزا الله قلی داروغه کوژی میرزا عنایت الله، به دیاری و سه وقاتیه کی زوره وه به ژ ی ده کا، هه ر به گه یشتی (شا) به تاران، غلامشاخان له دیوه خانی میرزاتی خانی نه میر کبیر به ست داده نیشی، دوا ی شه ش مانگ تی کوشانی بی و چان بو وه ده س هینانی حکومه تی کوردستان، خه لات و فه رمانی حکومه تی کوردستان وه ده س دینی و رضاقلیخان له سه رکار لاده بری، رضاقلیخان زور نازا، نه به ز، کو ل نه ده ر و به هیژ و به قه وه ت بوه، به تایه ت له زوری ده ست و باسکدا که م وینه بوه، وه ک ده گیر نه وه، مجموعه ی مسی به ده ست لو له کرده له پز تاوی غاردا، به سه ر په نجه داویه له به هی به لقی داره وه نیوه ی به هیکه ی به پنجه له ت کرده و رفاندویه تی، نیوه که ی تری هه ر به لقه که وه ماوه ته وه، هه ر به و جو ره قالی به دوو قامک داد زیوه، نه م نه میره زوریش دلوا بوه. رضاقلیخان له (طوبی خانمی) خوشکی محمدشای قاجار، سی کوژی چاکی، به ناوبانگی، به کار هاتوی بوه، ۱- خه سه ره و خان یفتخار الاولاد ۲- حاجی محمد علیخان، سه ردار مکرم (ظفر الملک) که ره نیسی فه وچی کوردستان و سی بلوکی گرنگی کوردستان، ماوه یکی زور له ژیره ده سه لاتیدا بوه، ۳- حاجی ابوالحسن (فخر الملک) که ته مهنی خو ی له تاراندازا بواردوه و له پیوانی به ناو بانگی زه مانی خو ی بوه، رضاقلیخان له سالی (۱۲۸۱.ک) له ته مهنی (۴۴) سالیدا له تاران کوچی دوا بی کرده. میرزا محمدی ساوچی سه باره ت به کوچی دوا بی ناو ده لی:

در آغاز اردیبهشت جلالی	بهشت برین گشت ماوای والی
چه والی که بود خاتم نیکمردان	چه والی نبود حاتمش از موالی
امیری مسلم به جود و به مردی	بهشتی مسلم ز نیکو خصالی
بخشید به نیک و بد هرچی بدش	ز زرین قدح تا به جام سفالی
به جنت شد آنگاه رضوان بگفتش	هنياء لك العيش يا ذال معالي
به تاریخ او نکته سنجان تاریخ	بگفتند (آه و دریغ از والی) (۱)

۳۴- نامان الله خانى دووهمى ئارده لآن

نامان الله خانى دووهم (غولام شاخان) كوژى خهسره و خانى ناكام كه له قهمنى (ضياء الملك) ى پيدرا، پاش نه وه كه بو جارى دووهم به فهرمانى (ناصرالدين شاي قاجار) كرا به حاكمى كوردستان ئارده لآن، ژوژى سنى شه ممه چوارده ى ربیع الثانى (۱۲۶۵.ك) ده گه ژايته وه بو سنه و كار و بارى حكومهتى كوردستان دگرپته دهست، (الله قلى) كوژى ميرزا عنايت الله ده كا به پيشكار و محمدعليخانى سقزى به چيگري خوى داده نى، به داخه وه زورترى ئهم حكومه تانه، گوئى له مستى شا ستمكاره كان بون، خو ئه گهر هه ل كه وتين گه و ره پياويكى ژير، سهرى هه ل هينان، يا بو ماوه يكي كه ميش له ژير فهرمان و حوكمى (عوسمانى) يا (شاي ايران) ده رچوبى، دو قولى قوليان بو هه ل مالىوه و هه ر به خويان، گزه كه يان دامر كاندوه و شور شه كه يان بو ماوه نى خه واندوه، كه به بزوای من هوى سهر نه كه وتنى ئهم شورشانه له م دو هو سهره كيه دايه ۱- دو به ره كى و يه ك نه گرتنى هيزى كوردان ۲- فيل بازي و ستمكارى هاوسنيكان، به لام ته گهر زانا ژيره كان، پياوه به زاو و ته گبيره كان، بزوایان به خودا ببوايه، مافى خويان له مافى گلدا بدپايه، نه وه دو به ره كيه يان لاده برد، دلسوزانه يه كيان ده گرت، جا ئه و كاته دوژمنى فيل باز، له گلاره پانى تيك هه ل چوندا ده به زى، ستمكارى بدكاريش له جنى خوى ده ته زى، به م جوړه له سالى (۱۲۶۶.ك) ده وه له تى عوسمانى له ده وه له تى ئيران ده خوازي، كه شورشى بابانه كانى بو دامر كينى، غولام شايش به ده ستورى (ناصرالدين شا) به هيزى خويه وه، هيرش ده باته سهر شارى سلیمانى، له لای عوسمانيشه وه هيزى بو سهر كوت كردنى كوردانى بابان، به رى ده كرى، له ئاكامدا، (پاشاي بابان) گه مارو ده درى و ده سگير ده كرى، غولام شاخان له سالى (۱۲۶۷.ك) شوغلى و وزارت به ميرزا محمدرضاى معتمد كوژى ميرزا عبدالكريم معتمد ده سپيڤى، به فهرمانى ميرزا تقى خانى ئه ميركبير، يه ك فهوج (هزار) سرباز، له دينكانى كوردستان كو ده كاته وه، بو بار هينان و فير كردنيان سرهنگ تا ستوانيان بو ديارى ده كه ن، كه فهرمهنده يه تى ئه و فهوجه به برا چكوله ى خوى سرهنگ خان احمدخان ده سپيڤى، له تاخرى سالى (۱۲۶۷.ك) شا ده چى بو ئيسفه هان، به ده ستورى ميرزا تقى خان ئه ميركبير، والى له گه ل برى له پياو ماقولان و فهوجه سهر يازه كه يدا به ره و ئيسفه هان زى ده كه وى، له شوينى به ناوى (چيمه نى على ئاوا) به حشيمه تى شاه ده گه نى و جنى په سه نى شا قه رار ده گرى، غولام شاخان له م سه فه ره دا به نهينى له گه ل (ميرزا ئا قا خانى نورى) دا كو ده بيته وه و كه ين و

به پینیان له نیواندا زاده بوری، که له کاتی (صدراعظمی) خویدا یارمه تی زوری غولام شای داوه، پاشان والی ده گه زیته وه بو سنه، له ناخری سالی (۱۲۶۸.ک) حسن سولتان باوکی روسه م سولتانی هه ورامی له ژیر فرمانی شاهه رده چیه، غولام شاخان به نیجازه ی تاران، به سوپایه کی گه وره، تیگه ل له فوجی (ههزاره رباز) چوار توپو دو ههزار چکداری چریک^(۱) به ره و هه ورامانی تخت زئی ده که وی، نه جهف قلیخانی کوزی محمد حسن خانی ناموزای خوی له گه ل (ابولقاسم به گی یاوه)، به دهسته یی چریک و پینج دهسته سه رباز و سواره ییکی زور له کورده، کورد کوزه کان، له زئی (جوانزو و پاوه) وه بو هه ورامانی له ژن و شه ز له گه ل (محمد سعید سولتان) باوکی (جه عهقر سولتان)، به زئی ده کبا، والی کورد کوژ برای خوی (احمد خانی سرهنگ) بو گرتنی هه ورامان، له زئی (ده ربه ندی دزلیه وه) له پینشه وه ده نیری و فرمانی هیرشی پی ده دا، حسن سولتان که له پینشدا چه کداره هه ورامیه کانی خوی بو پاریزگاری و بهرگری هیرشی والی، له ده ربه ندی دزلیدا دامه زانده بو، له گه ل هیرش به رانی احمدخان ژو به ژو ده پی و تیگ هه ل ده چن، پاش چه ند ساعت تهقه، هه ورامیه کان ده ربه ند به جی دینن و هیزی خان احمدخان دریند به دسته وه ده گری، والی به خوی و هیزه که یه وه، دوایی ده گاتی، احمدخانی سه رهنگ پی ماتل یون له (ده ربه ندی دزلیه وه) به ره و (حه وش ی بارانی)، که جه شارگی حسن سولتان و چه کداره کانی ده پی زئی ده که وی، زوری پی ناچن، چه کداره کانی حسن سولتان بهر به هیزی احمدخان ده گرن، والیش ده گاتی و ناوری شه ز بلنسه ده ستینی و زوری له هه ردولا ده کوژری، (حسن سولتان) به یاسای (جهنگ مردی و گوریز مردی) به خوی و خاو و خیزان و هیزی، که له گه لیا ما بو به ره و شاره زور، کوردستانی بابان پاشه کشی ده کا، به لام (نه جهف قلیخان) له چۆمی (سیروان) ده په زیته وه و هیرش ده کاته سه ردئی (نه وسود)، که هیزی محمد سعید خانی تیدا ده پی، پاش شه زیکی نابه رابه ر و مال ویران کهر، له ناکامدا هیزی (محمد سعید سولتان) پاشه کشی ده کا و نه جهف قلیخانی کورد، نه وسود ده گری، له شه زه دا حه فتا (۷۰) سه ربازی ده وله تی و بیست و شهش (۲۶) چریکی خان احمدخان ده کوژری، به لام هه ر شه و خان احمدخان له ترسی محمد سعید سولتان چول ده کا و هیزی خوی ده باته وه بو خاکی جوانزو، دیسان محمد سعید سولتانیس له ترسی هاتنی یارمه تی والی بو (نه جهف قلیخان) ده په زیته وه بو کوردستانی ژیر ده سه لاتی عوسمانی، غولام شاخان پاش کوشت و کوشتاری

۱- هه ولین جاره که له تاریخی کورداندا ده بینم که چریک بو سه رکوت کردنی کوردهان هه توه ته گوره پانی شه ز و به ره ره کانیوه. (نوسه)

هه‌ورامان، به خدیالی خۆی دامه‌زاندنی نەزمی ئەوی، بەرەو مەریوان رێ دە‌که‌وی و نامەنی بو پاشای بابان دە‌نیری که هە‌لاتو هه‌ورامیه کانم بو بە‌زی کاتەو، بە‌لام حاکی (سولیمانی) بە‌زیزان (عزیرئاغای مە‌رف) و (نقیب‌الاشراف)، بە سێ هەزارتمەن بە‌رتیل و پێشکە‌شە‌وه بو^{لل} والی دە‌نیری و داوای لێ دە‌کا که له تاوانی، حسن‌سولتان و محمدسعیدسولتان بیوری، دیاره‌ وایش لیان دە‌بوری و ئیجازە‌یان پێ دە‌دا که بگە‌ژێنە‌وه بو هه‌ورامان.

خێلی جاف که زۆرتریان نیشته‌جینی کوردستانی عیراق بون، هه‌مو سالی بو هه‌وارو له‌وه‌زاندنی مە‌زو مالیاتی خۆیان، هاوینان دە‌هاتنه‌ ئیران و پاییزان بی قره‌ دە‌گە‌زانە‌وه بو شوینی خۆیان، بە‌لام له‌ سالی (۱۲۶۸.ک) پاش هاتنیان بو کوردستانی ئیران، به‌ پێچه‌وانه‌ی یاسای کوردایه‌تی، له‌ ناوچه‌کانی سه‌رسنور تاده‌ور و به‌ری سنه‌، ده‌ست ده‌که‌ن به‌ زاو و روت و ئە‌زیه‌ت‌دانی خە‌لکی، غولام‌شاخان به‌ ئیجازه‌ی شاه‌هیزیکی شه‌ش هه‌زار (۶۰۰۰) نه‌فه‌ری سوارة و پیاده‌، له‌ گە‌ل (فه‌وجی گە‌زوس) و چکداری چریکدا به‌ره‌و ناوچه‌ی سارال‌زی دە‌که‌ون، له‌ دنی (ته‌وریزخاتون) بنه‌ی لێ ده‌خەن، خان احمدخانی سه‌ره‌نگ و ئېسماعیل‌خان و نه‌جه‌ف قلیخان، له‌ گە‌ل ده‌سته‌نی سه‌رباز و سوارة‌ی (مه‌نمی) و (سورسور) و (گشکی) و چه‌کداره‌کانی چریک و جوانزۆ، به‌ره‌و مەریوان زی دە‌که‌ون تا له‌ویوه‌ هیرشیان بو به‌رن، خودی غولام‌شاخانی له‌ گە‌ل فوجی کوردستان و گە‌زوس و سوارة‌ی تابه‌تی خۆی، له‌ خالی سارال‌ه‌وه‌ هیرش ده‌که‌نه‌ سه‌ریان، یانی له‌ باکور و باشوره‌وه‌ جافه‌ کان ده‌خه‌نه‌ گە‌مارۆ‌وه، به‌لام لای خۆرئاوایان بو چۆل ده‌که‌ن تا له‌ویوه‌ به‌ره‌و کوردستانی عیراق پاشه‌کشی بکه‌ن. به‌م چۆره‌ خێله‌کانی جاف که زیاتر له‌ ده‌هه‌زار چادر بوون، ده‌که‌ونه‌ به‌ر ژه‌هیله‌ی هیرش و زاو نانه‌وه، کاتی ده‌بینن ده‌ره‌قه‌ت نایین ده‌سته‌ ده‌سته‌ بۆی هه‌ل دین و له‌ سنور ده‌په‌ژێنە‌وه، خان احمدخان له‌ سنوری مەریوان زی‌یان پێ ده‌گرێ و نزیک‌ی سبی (۳۰) پیاو ماقولیان ده‌سگیر ده‌کا و بریکیان لێ ده‌کوژی، زیاتر له‌ سبی هه‌زار (۳۰) سه‌ر مە‌زو مالیاتیان لێ ده‌گە‌ژێنە‌وه و تالانی بی ئە‌مانیان ده‌کا و تا سه‌ر سنور وازیان لێ ناهینێ، ئە‌م سه‌فه‌ره‌ پۆ له‌ شه‌زه‌ دو مانگ و بیست رۆژ ده‌خایه‌نی، له‌ سالی (۱۲۷۰.ک) میرزا (عبدالصمد) ناوی له‌ خە‌لکی هه‌مه‌دان، که پۆ و پاگه‌نده‌چی مه‌زه‌بی شیخیه‌کان ده‌بی، له‌ لایه‌ن ژه‌هه‌به‌ری شیخیه‌کان (حاجی عبدالکریم‌خانی کرمانی) ده‌چێته‌ سنه‌ و به‌ زمانی لوس و پارا و، به‌ فیل و چاو به‌سی غولام‌شاخان به‌ره‌و مه‌زه‌بی شیخیه‌زاده‌کیشی، غولام‌شاخانی پۆ‌وپاگه‌نده‌ و قسه‌ و یاسه‌ پوچه‌له‌کانی ئە‌وانی له‌د‌ل ده‌نیشی و مه‌زه‌بی شیخیه‌قه‌بول ده‌کا، دیسان به‌ دنه‌ی میرزا

(عبدالصمدی) همه دانی ده به وی حاجی عبدالکریم خان زهه‌بری شیخیه کان به ریته سنه و مزگه وتی دارالامان، که غولام شاخان، هر به و مه به سته له سالی (۱۲۶۸.ک) له سنه دروستی کردبو، بکا به مه کو و ناوه ندی ئیرشادی، حاجی عبدالکریم خانی کرمانی، بو مه زه‌هی شیخیه، ماموستا نایینه، سنیه، شافیه دلسوزه کانی کوردستان، پاش بیستنی ثم هه واله، داده چله کین و زور به توندی له والی وه رهس ده‌بن و دلیمان وه ژان ده که وی، هرچی تی ده کوشن که به ناموزگاری، والی له زئی لادهر، بیننه وه سه‌ر زئی، به لام کار له کار ترازاه و والی له زئی لایداوه، خه لکی شار، به زابه‌ری مه لاکه کانی کوردستان وه ک مه لاکه مزه‌ی حه کاک، شیخ عبدالقادی موهاجیر، کاره ساته که به به‌ریزی پایه به‌رز شیخ عوسمان سراج‌الدین له بیاره زاده گه یینن، به‌ریزیان شیخ عبدالرحمانی کوزی خوی، له گه‌ل زانای خواناس و هونه‌ری گه‌ره‌ی کورد ماموستا مه لاکه عبدالرحیمی مه‌وله‌وی، بولای غولام شاخان ده‌نیری، تاله هه‌له‌ی لادا و زینگای زنگاری بو بدوزینه‌وه، به قسه‌ی خوش به‌ره و خودای به‌ریته‌وه، له کهژ و هه‌لدیر، له کویره زئی پز له دز و جرده‌ی بگیزینه‌وه، به لام چون مری غولام شاخان، هر پایه کی هه‌یه، به ده‌ستی خالی ده‌گه‌زینه‌وه، به م جوړه خه‌لکی، جار له گه‌ل جار شیل گیر تر ده‌بن، زوژی چوار شه‌مه، شازده‌ی مانگی ربیع‌الاول (مه‌لودی سالی (۱۲۷۱.ک) ته‌واوی خه‌لکی شاری سنه به، ره‌بری مه‌لا و زانا و عالمه خواناسه، گیان له به‌ر ده‌سته کان به پیاو ماقولو تاجر و بازاری و کارگر، ژن و پیاوی سنه وه له گوژستانی شیخان، که له خوراوای شاری سنه و له شویینکی به‌رزدابو و، ده‌نگی خه‌لکی باشر به گشت شار، ده‌گه‌یشت کوزه‌بنه‌وه، په یامی خویان بو والی ده‌نیرن، که والی ته‌نیا سه‌ره‌به‌رست و به‌ر پر سیاری خه‌لکه، ئیتر مافی ده‌س وه‌ردانی له مه‌زه‌بدا نیه، هه‌لسوزانی کار و باری مه‌زه‌یی، ئه‌رکی سه‌رشانی مه‌لا و زانا نایینه‌کانه، به‌م شیوه ده‌یی میرزا عبدالصمدی (شیخی)، شاره‌وه‌ده‌ر کرئ و له سنه ده‌ر کریت، ئه‌گه‌ر والی زاگه‌یاندهری مه‌زه‌هی شیخیه‌یه، خو کوردستان زاگه‌یاندهری شیخیه‌ی ناوی، ئه‌گه‌ر والی پا بچه‌قینن، ئیمه، زانا و مه‌لاکان هاوژئی له گه‌ل خه‌لکی سنه، ناچارین نیشتمانی خوشه‌ویستمان به‌جی بیلین، والی له باتی نه‌وه بیته‌وه هوش و بیر له داهاتوی خوی و توژه‌یی خه‌لکی بکاته‌وه، سور ده‌بیته‌وه و توژه‌ده‌یی و هه‌زه‌سه له خه‌لک و زه‌ه‌زه‌ه‌ه‌نده‌ره کانیاان ده‌کانه‌م کاره‌ساته هه‌ستی مه‌زه‌هی و غیره‌تی درویشه‌کانی قادری ده‌بزوینن، به‌هانه ده‌داته ده‌ست نازاهه چیه‌کانی ناوشار، ئه‌وانیش له هه‌له‌ی والی ده‌رفه‌ت دینن، بی ئیجازه‌ی ماموستا و زابه‌ره کانیاان ده‌زژینه‌ ناو بازار، هر دوکانیکی شیعه ده‌گه‌نن تالانی ده‌که‌ن و هر شیعه‌نی ده‌بینن ده‌ی

کوژن^(۱). ئاوری شهز و تالان دوکانی سوننی کانیس ده گریتهوه و تهز و وشک تیکرا ده سوتی. خاوهن دوکانه کان گشتیان، خو ده گه یسنه باخی (فردوس) و هاوار ده گاته والی. (والی) له م دوبه رکیه ده رفهت دیتی و داخی دلی خوئی به خه لک ده ژینتی. دو توپ له سه ر قه لای حکومه تی که به سه ر بازار و کاروانسه رادا ده ژوانتی، داده به سترئ و خه لکی شورشگیری سنه بهر توپ ده درین، بزئی بریندار ده بن و بزیکیش ده کوژرین، بازار و کاروانسه رایش چو ل ده کرین. به لام مه شورینی (والی) کون به کون به دوا ی خه لکی کوردی ئیماندارا ده گهرین، چل که س ده گون و به فەرمانی والی گوئی و لوتیان ده کهن و له قه لآ به ریان ده ده نه وه. شیخ عبدالقادر له مه لا چاکه کان و زانا به ناوبانگه کانی کوردستان و ژه نیسی خیلئ مه ردوخیه کان بوه. هه ر ئه و ژوژه به دیتنی ئه و هه موو جنایهت و خه یانهت و پیاوکوژی به ی (غولام شا خان) به خاو و خیزان و خزم و دهس و پیوه نده کانیه وه، به ره و (سوله یمانی) که ئه و کاته له ژیر حوکمی عوسمانیه کاندای بوه، بارگه و بنه تیک ده نی و کوچ ده کا، والی، پاش کوچی ئه م زانا پایه به رزه، وه ک گورگی هاره ده که ویتته گیانی خه لکی هه ژاره، ژوړئی له هانده رانی ئه م شورشه ده کوژئی و به سزایان ده گه یینی.

له ناوه ژاستی مانگی شعبانی سالی (۱۲۷۶.ک) میرزا ابوالقاسم مستوفی تفرشی پله ی وهزیری کوردستانی پی ده درئ، میرزا محمدرضا معتمدیش له پله ی وهزیری لاده برئ و بو تاران بانگ ده کرئ پاش مانگنی (غلامشای والیش) له سه ر کار لاده برئ و نجفقلی خانی ئاموزای (غلامشاخان) که له و کاته دا حاکمی جوانرو ده پی به جیداری حکومهت داده نرئ.

۳۵- (نجفقلی خانی ئارده لان)

نجفقلی خان کوژی محمدرضا حسن خان و نه وه ی ئامان الله خانی گه وره، هه رچه ند ئه م مهیره گوئی گران بوه، به لام ژور زیرک و خاوهن هوش و وریا ده پی و ساله ها له ئاره زوی حکومه تی کوردستاندا ژوژ ژوماری کردوه. پاش دو مانگ خه لات و فەرمانی حکومه تی سه ر به خوئی بو دی و یه کسالی ژه به ق به ئاره زوی خوئی حکومهت کوردستان هه ل ده سوژینتی و، هه رچی سامان و نه غدینه ی ژابوردوی، ده پی له ماوه ی ئه م ساله حکومهت په یدا به ناو خه لکی هه ژاردا دال به خشی ده کا و ده یبه خشیته وه، نجفقلیخان له ئاخری سالی (۱۲۷۷.ک) له سه ر کار لاد برئ و

دژوا بو تاران، له ووی به ناوی (سدرکیشک باشی) مظفرالدین میرزا (ولیعهد) بهره و نازه ربایجان ده ژوا به لام پاش سالی ههر له ووی کوچی دوایی ده کا.

پاش عه زلی نجفقلیخان جاریکی تر غولام شاخان ده کریتته وه به حاکی کوردستانی نارده لان، له پینجه می شه شه کانی سالی (۱۲۷۷.ک) غولام شاخان کوژه که ی خوی که له قه می خانی خانان بو، به فرمانی شا به ناوی جیگری حکومت، له تاران وه له گه ل ده سته ئی له خه لکی کوردستان بهره و سنه زئی ده که وئ، غولام شاییش له تاران وه بو سنه ده گه ژیتته وه، دیسان پله ی وزیر ی به میرزا محمدرضا ده سپیری، ماوه ی سئ سالی تر به خوشی حکومت ژاده بویری، له بهرواری (۱۲۸۰.ک) کو مه ئی له پیاوما قولانی سنه وه ک، مه لافتح الله ی قاضی، مه لامحمد (امین الاسلام)، مه لالطف الله (شیخ الاسلام) ده ژۆن بو تاران و له دهس ظلم و زوری غولام شاخان و (میرزا محمدرضای وزیر ی)، له لای مظفرالدین شاداد و بیداد ده کهن، به م جوژه برئی له زولم و زوری والی و دام و ده زگا که ی که م ده کریتته وه، له سالی (۱۲۸۱.ک) جاریکی تر سرخینه کانی هه ورامان وه لامی شاناده نوه و شورش زئی ده خهن، به غولام شاخان فه رمان ده درئ که دیسان کورد کوژی دهس پهن بکاته وه و سرکوتیان بکا، به م جوژه غولام شاخان به هیزیک گه و ره وه له زئی جوان ژو بهره و هه ورامانی له ون زئی ده که وئ، پاش نه وه که ده گاته پاوه، (که نه م خاله ناخری خاکی جوان ژو و هه وه ئی خاکی هورامانی له و نه) به عه لی اکبر (شرف الملک) له گه ل کو مه ئی چریک و چهند ده سته سه رباز فه رمان ده دا، که له پیشه وه برۆن و ریگا تا قی بکه نه وه، نه ویش به خوی و سوپا که یه وه زئی ده که وئ و له قه راخ چومی سیروان، له گه ل هه ورامیه کاندای تیک هه ل ده که وئ و شه ژ گه رم ده بی، پاش ماوه بی هه ورامیه کان هه ل دین، (شرف الملک) ده په ژیتته وه بو نه و په زی چومی سیروان و هوالی پیروزی خوی بو غولام شا ده تیری، غولام شاییش خوی به (شرف الملک) ده گه تینی. محمد سه عید سولتان حاکی هه ورامان، که شه ژ به پیچه وانده ی قازانجی خه لکه که ی ده زانی، له ترسی شکان و ویران بونی ولاته که ی، پایته ختی حکومت ته که ی خوی (نه و سود)، به جی دئلی و به خوی و خاو و خیزانیه وه ده ژوا بو شاره زور، پاش سئ مانگ کو مه ئی له پیاوما قولان، بو تکا ده نیری بولای غولام شاخان، غولام شاخانیش برتیلیکی زوری لن ده ستینی و نیجازه ده دا، که بهره و هه ورامان بگه ژیتته وه و له شوینی خویدا نیشته جئ بی، والیش بهره و سنه ده گه ژیتته وه، مظفرالدین شا له م کاره باشی والی خوشحال ده بی و سوپاستامه یه کی بو ده تیری و له قه می ضیاء الملکی پهن ده به خشی.

له ناخری سالی (۱۲۸۳.ک) والی له گه‌ل میرزا زه‌گنی وه‌زیر و چه‌ند که‌سینگی تر به ئیجازه‌ی شاه‌ده‌روا بو تاران، دوا‌ی مانگنی والی هه‌ر له‌تاران نه‌خۆش ده‌که‌وی و له‌شاکامدا زۆری سێ شه‌ممه‌ نو‌ی (۹) جمادی‌الثانی سالی (۱۲۸۴.ک) له‌ته‌مه‌نی چل و پینج (۴۵) سالی‌دا کو‌چی دوا‌ی ده‌کا.

مزگه‌وتی دارالامان (والی) سنه له‌ ناسه‌واری غولام‌شاخانه، به‌لام چون ئه‌م کاره‌ی غولام‌شاخان بو خودا نه‌بوو، تا ئیستا بو نمونه‌ ته‌نانه‌ت نو‌یژیکی تیدا نه‌خویندراوه، دیاره‌ به‌ره‌یوانی مزگه‌وته‌که‌، که‌ ئیستا خه‌لک نو‌یژی تیدا ده‌خوینن له‌ مزگه‌وته‌که‌ جیا‌یه، یانی دوا‌ی کیشانی شه‌قام، به‌ خوره‌لاتی مزگه‌وته‌که‌دا بری له‌ جه‌وشه‌ی مزگه‌وته‌که‌ ده‌که‌ویته‌ به‌ری، خیرخو‌ازانی موسولمان ئه‌م به‌ره‌یوانه‌یان بو نو‌یژی تیدا دروست کردوه، غولام‌شاخان تینکرا بیست‌سال حکومه‌تی کردوه، پاش مه‌رگی غولام‌شاخان میرزا زه‌کی وه‌زیر زور تی ده‌کۆشی تا خانی خانانی کو‌ری غولام‌شاخان بکا به‌ حاکمی کوردستان، به‌لام ئه‌و کاره‌ی بو ناچینه‌ سه‌ر، دو‌له‌تی ناوه‌ندی که‌ چاوه‌زوانی ده‌رفه‌ت ده‌ین، به‌هۆی خو‌یژیه‌تی و دو‌به‌ره‌کی بنه‌ماله‌ی ئارده‌لانه‌کان هه‌لی بو هه‌ل ده‌که‌وی و شازاده‌ فه‌ره‌اد میرزای (معمه‌دالدوله‌)ی مامه‌ی شا، بو حکومه‌تی کوردستان دیاری ده‌کا، ئه‌ویش له‌ ذی‌قعه‌ده‌ی سالی (۱۲۸۴.ک) به‌ ناوی حاکمی کو‌رستانی ئارده‌لان له‌ سه‌ر حکومه‌تی کوردستان داده‌نیشی.

۳۶- سه‌ردار رشیدی ئارده‌لان

دوا‌ی تری‌ن پیاوی که‌ له‌ بنه‌ماله‌ی ئارده‌لانه‌کان بو ژیا‌نه‌وه‌ی ده‌سه‌لات و شکۆی زابوردویی بنه‌ماله‌ی ئارده‌لان، هه‌روا بو وه‌ده‌س هینانه‌وه‌ی حکومه‌تی کوردستان تی کۆشا و خۆی ماندو کرد، عه‌بیاس‌خانی سه‌ردار زه‌شیدی کو‌ری علیخانی حاکم، کو‌ری علی‌اکبرخان (شرف‌الملک)، کو‌ری محمده‌صادق خان کو‌ری ئامان‌الله‌خانی گه‌وره‌ بوه، سه‌ردار زه‌شید، هه‌رچه‌ند وه‌ک میژو نوسه‌کان ده‌لین، له‌ سیاسه‌ت و تگبیری و لاتا زور کاری و لئ‌هاتو نه‌بوه، به‌لام له‌ تازایی و بی‌باکی و کۆل نه‌ده‌ریدا دا‌یکی زه‌مانه‌ کو‌ریکی وای که‌م به‌ خۆیه‌وه‌ دیوه، ماوه‌یکی زور کوردستانی کردیوه (گۆزه‌پانی) له‌شکر که‌شی و ده‌سه‌لاتداری خۆی، سه‌ردار زه‌شید له‌ هه‌وه‌لی شه‌زی هه‌وه‌لی جیهانی (۱۹۱۴ - ۱۹۱۸ زاینی) به‌ یارمه‌تی زوسه‌کانی تزاری له‌ سنه، له‌ سه‌ر ته‌ختی حکومه‌ت داده‌نیشی، به‌لام زوری بی‌ناچی ده‌گیری و ده‌خریته

به ندیخانه، تازمانی شالیاری سید ضیالالدین طباطبائی هر له به ندیخانه دا ده مینیتته وه، سردار رهشید له ماوهی دهسه لات و شکوی خویدا، ماوه بی کرماشان ده خاته ژیر دهسه لاتنی خوی و اعظم الدولی زه ننگه نه به تولهی تروری شه زه الف الملکی دوهم ده کوژی، له سالی (۱۳۴۰ ک) بو کوردستان ده گه ژیتته وه و له گه ل سرداری به هیژ و توانای سنجایی و وه کیلی جوانرو، په یمانی یه کیه تی ده بهستی، به و هیوا به که سر له نوی دهسه لات و شکوی زابردوی کوردستانی نارده لان بو بنه ماله کورده کی بژینیتته وه، به لام له م کاته دا که له شینه ی له بن په پدا ده بی، (جافرسان) جعفر سولتانی هورامی لی راست ده بیته وه، سردار زهشید ناچار ده مینتی که زور به زوویی بدا به سریدا و نه یه لی پهل دهرکا و پهره بستینی، به م شیوه به خوی و چوار هزارو پینسه ده کداری جوانرویی، سهنجایی، به ره و هورامان هیرش ده با، له به رزایی (شمشیر) دا زی به چوار هزار چه کداری جافرسان ده گری، به م جوړه ناوری شه ژ له نیوان کورد و کوردا هه ل دایسی و کو م لیکنی زور له هر دو لا ده کوژی، به لام له و برا کوژی به بیجگه له کزی هیژی خو مالی و بزهی لیوی نه ته ویسان بو هیچ لایه کیان پیروزی پیوه نه بو، سر لشکر ته میر نه حمد له هوه لی شایه تی زه زا شاهه فرمانی پی ددری، که سردار رهشید خانی نارده لان له به یں به ری و نه یه لی دهسه لاتنی گول کا، له پیشدا دیت و له ساده یی و که م تجربه یی و خو پهرهستی، سه رخیله له خوا و له خه لک بی خه به ره کان. باشترین که لک وهرده گری، به م شیوه که کو نه قین له نیوانیان دا ده ژینیتته وه ناوری دو به ره کی ده گه شینتی ته وه، زیشه ی کورد به کورد دهر دینتی، کوشکی حکومتی کوردستان هر به دهستی کورد دهر و خینتی، نه وانیش بی نه وهی ناوری بو دوا بدنه وه، یا بیر له پاشه زوژی گه له کیان بکه نه وه، بی نه وهی به رژه وهن و قازانجی گه لی کوردی هه ژار له بهر چاو بگرن، وه ک که له باب به دنه ی دان پیله دهریان سینکدا هه ل ده پزژین، دوژمنی هان دهریشیان، بی نه وهی ته نانهت تنوکه خوینیکنی له که پو هاتی، له دوور سه بریان ده کا، تا یه کیان، یه کیان ده به زینتی، پاشان به چه قو قو کی کول، سه ری هه ردو کیان ده په زینتی، به م نه خسه ته میر نه حمدی په نامه کی له گه ل جافرسان (سردار معتضد) و حسین خان (زهشید الملک)، مه جیدخان (سردار بیجلال) و مه محمود خانی دزلی، هه روا له گه ل نو مایه نده ی وه کیلی جوانرو په یوند ده گری، په یمانیان لی دهستینتی و به قورنان سویندیان ده دا، تا ناخرین تنوکی خوینیان، له گه ل برای بزیره پستی، هاو زه گزی خوینان، شه زی سر و مالی بکه ن، له گه ل هیژی دوله تیدا هاو کاربن، زوی خوینان له میژودا زهش که ن، دوا ی نه م کارانه له مانگی شه شه کانی سالی (۱۲۴۲ ک) هیژی ده وله تی له سنه و کرماشانه وه، به ره و قه لای

میردان، لانی شیران، حدشارگهی سردار زهشیدی نارده لان شاری "زهوانسه رزی ده کهون و هیرش ده به نی، ماوه پی له به رابه ری هیرشی یه ک له دوی یه کی چه کداره به کری گیراوه کانی هه ورامیه کان و هیزه کانی میرنه حمده دی، هیزی سردار زهشید که له هه مو لاوه گه مارۆ درابون و نازوخه و که ره سه ی جه نگیان پی نه ده گه یشته، به ناچاری پاشه کشی ده کا و خوی ده هاو یته کوردستانی عیراقوهه، پاشان له مروسی نهر، باوکی کوردان، (مه لک محمودی برزنجی)، داوای یارمه تی ده کا، به لام به داخوهه شیخ محمود به قازانجی گه له که ی نازانی هیزی که نیازی پی ویست تری پی یه، بیخاته مه ترسی شه ز له گه ل ئیرانه وه، به م جو ره به یارمه تیه وه ناچی، سردار زهشید پاش ماوه پی له تاران وه نه منی ده که نه وه و بو ئیرانی بانگ ده که ن، به لام کورد تانیستا دوزمنی خوی نناسیوه، نه ویش باوه ز ده کا و ده گه ز یته وه، گه زانه وه ی بو ئیران و ده زگیر کردنی یه کی ده پی، ده گیری و له بندیخانه ی قه سری قاجاردا زندانی ده کری، تا له زوداوی دل ته زینی خه رمانانی سالی (۱۳۲۰ هه تاوی) به رابه ر به زوژی شاره وه ده ر کردنی (ره زاشا) ی خوین مژ له ئیران، له بندیخانه نازاد ده کری، به لام نیجازه ی ۱، رچون له تارانی پی نادری، له تاران دهس به سر ده کری، تا له سالی (۱۳۴۲ هه تاوی) له تاران کوچی دواپی ده کا، خوا له گشت نازا پیاونکی ئیماندار ی وه ها خوش بیت.

ناوچه‌ی قوروه

ناوچه‌ی قوروه، که یه‌کینکه له ۸ ناوچه‌کانی پاریزگای کوردستان له باشوری خوره‌لاتی ئەم پاریزگا دا، له نیوان ۳۴ پله و ۵۵ دەقیقه تا ۳۵ پله و ۳۵ دەقیقه‌ی پانی باکوری خەتی نیستوا و ۴۷ پله و ۱۱ دەقیقه تا ۴۸ پله و ۱۱ دەقیقه درنیژی خوره‌لاتی گرینوبیچرا هه‌لکه‌وتوه. ئەم ناوچه سنوری به‌م جوژه‌یه:

- ۱- له باکوره‌وه به دیکوکانی (خه‌سرواوا) و (ئه‌جه‌فاوا)ی بیچار.
- ۲- له باشوره‌وه به ناوچه‌ی (سه‌تقوز)ی کرماشان و (ئه‌سه‌داباده)ی کوردنشینی (هه‌مه‌دان).
- ۳- له خوراواوه به ناوچه‌ی سنه.
- ۴- له خوره‌لاته‌وه به ناوچه‌کانی (که‌بوده‌راه‌ه‌نگ) و (ئه‌سه‌داباد)ی هه‌مه‌دانه‌وه نوساوه.
- ژوبه‌ری ئەم ناوچه ۴۲۶۸ ک - ی چوارگۆشه‌یه و ناوه‌ندی‌شی شاری (قوروه‌یه) که له ۹۳ ک - ی سنه دایه‌وه. ۱۹۰ گه‌ز له زوی ده‌ریاوه به‌رزه. ناوچه‌ی قوروه له‌م یازده دیکۆ پینکه‌اتوه.
- ۱- دیکۆی ده‌وروبه‌ری (دیگولان)، دیی (حه‌سه‌ناوا) که له ۴۷ پله و ۲۷ دەقیقه‌ی دریزی و ۳۵ پله و ۱۶ دەقیقه‌ی پانی دایه، به‌ناوه‌ندی دانراوه.
- ۲- دیکۆی (دلبه‌ران) که دیی (دلبه‌ران) له ۴۷ پله و ۵۹ دەقیقه‌ی دریزی خوره‌لات و ۳۵ پله و ۱۵ دەقیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی دانراوه.
- ۳- دیکۆی (به‌نه‌جه‌ه‌لی) دیی (کانی گه‌نجی) له ۴۷ پله و ۳۷ دەقیقه‌ی دریزی خوره‌لات و ۳۵ پله و ۱۴ دەقیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی دانراوه.
- ۴- دیکۆی (قوزوچا) که دیی (قوزوچا) له ۴۷ پله و ۱۷ دەقیقه‌ی دریزی خوره‌لات و ۳۵ پله و ۲۲ دەقیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی دانراوه.
- ۵- دیکۆی (قسلان) که دیی قسلان له ۴۷ پله و ۴۹ دەقیقه‌ی دریزی خوره‌لات و ۳۵ پله و ۱۵ دەقیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆیه دانراوه.
- ۶- دیکۆی (به‌هر) که دیی (قه‌لا) له ۴۷ پله و ۴۸ دەقیقه‌ی دریزی خوره‌لات و ۳۵ پله و ۸ دەقیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه.

- ۷- دیکۆی (له‌ک) که دینی گیاکلوه له ۴۷ پله و ۴۴ ده‌قیقه‌ی درئیزی خورده‌لآت و ۳۵ پله و ۲۷ ده‌قیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه.
- ۸- دیکۆی (له‌یلاخی باشوری) که دینی (بَلْوانساوا) له ۴۷ پله و ۱۹ ده‌قیقه‌ی درئیزی خورده‌لآت و ۳۵ پله و ۸ ده‌قیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه.
- ۹- دیکۆی (له‌یلاخی باکوری) که دینی (بسه‌ده‌ستی) له ۴۷ پله و ۲۳ ده‌قیقه‌ی خورده‌لآت و ۳۵ پله و ۴۲ ده‌قیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه.
- ۱۰- دیکۆی (چوار دۆلی خورده‌لآت) که دینی (وه‌ی نساوا) له ۴۸ پله و ۵ ده‌قیقه‌ی خورده‌لآت و ۳۵ پله و ۲ ده‌قیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه.
- ۱۱- دیکۆی (چوار دۆلی خوراوا) که دینی (دزه) له ۴۷ پله و ۵۸ ده‌قیقه‌ی درئیزی خورده‌لآت و ۳۵ پله و ۴ ده‌قیقه‌ی پانی باکوریدایه، به‌ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه.

کینه‌کانی ناوچه‌ی قوروه

زۆرتری ناوچه‌ی قوروه ده‌شتی، لماوی و نهرم و بیزشت و خۆشاوه، بۆ کشت و کال زۆر باش و به‌که‌لک و به‌خیزوپیژه، به‌لام چهند پال و پال له زنجیره کینه‌کانی زاگروس، خورده‌لآت و باشور و خوراوا و باکوری خوراوای داگرتوه، به‌ده‌وری ناوچه‌ی قوروه دا، دور له چاوی نه‌ته‌ویسان په‌رژینی کردوه، خه‌لاتی خواجه بۆیه پیتی تایه‌تی له ده‌غڵ و دانی خستوه.

الف - کینه‌کانی باکور و باکوری خوراوای قوروه:

۱- زنجیره کینه زوراوای، که لوتکه فنجه‌که‌ی ۲۴۴۷ گه‌ز به‌رزه له نیوان دیکانی (گول‌قه‌باخ) و (حه‌سار چه‌رموی بیجار و (که‌وله) و (زاخه‌ی سه‌ری) دیوانده‌ره، له باکوری خوراواوه بهره و باشوری خورده‌لآت، رۆبه شاری قوروه، ده‌زوا و دینی (کلکه) به‌جی دیلن و پال ده‌دا به زنجیره کینی به‌ناوبانگی ۲۶۴۲ گه‌زی (په‌مه‌حمود) هوه. له‌مه‌ولا بهره و خورده‌لآت و خوراوا پال و پالی زۆری له ده‌بیته‌وه، به‌لام زنجیره‌ی ناوه‌ندی هه‌ر به‌جوژه بهره و قوروه به‌خاکی دیکانی: کانی کون، موباره‌کاوا، به‌رگوشاد، خوراسانه، ناغیلاخ دا په‌لی هه‌له‌خستوه و ژاسته و ژاست به دیکانی: پشت ته‌نگ، شیرکوژی سه‌ری، سولتاناوای ته‌مه‌لی، یونسواوا، سندوقاوا، شاره‌کی سه‌رمی، گاودانه‌زار، نه‌قاره‌خان، کانی درێژ، شاپلاخی، نیسام‌زاده چل سوار، ده‌وله‌تاوا، سالاراوا، تیه‌کۆ، بریاخان، زه‌فه‌راوا دا ده‌زوا، له کامدا، له خاکی دیکانی: شه‌یدا و قشلاخی خواکه‌زه‌م و ناخی که‌مال، داده‌کوژی.

دیکوی بهور

دیکوی «بهور»^(۱) له ۱۰ دئ و موچه‌یه‌کی تایهت پینکها‌توه و له باشور و باشوری خوره‌لاتی قوروه‌دا هه‌لکه‌وتوه، زوبه‌ری ئەم دیکویه ۲۰۳ ک - ی چوار گۆشه‌یه و هه‌شیمه‌تی ۶۸۷۶ که سه، یانی له هه‌رک یکی چوار گۆشه‌دا ۲۲/۸۷ که سه نیشه‌جی‌یه. سنوریش به جۆره‌یه:

۱- له پاکوره‌وه به‌شاری قوروه و دیکۆکانی: دلپه‌ران و په‌نجه‌عه‌لی.

۲- له باشوره‌وه به دیکوی چوار دۆلی خورئاوا و ناوچه‌ی سه‌نقوری کرماشان.

۳- له خوره‌لاته‌وه به دیکوی چوار دۆلی خورئاوا.

۴- له خورئاواوه به دیکوی په‌نجه‌عه‌لی یه‌وه نووساوه.

و شه‌ی «بهور» ناوی لوتکه‌ی کۆیکه له زنجیره‌ کێوه‌کانی کوردستانی ناوه‌ندی که له باشوری ئەم دیکۆدا به‌ره و خوره‌لات کشاوه. هه‌لکی کوردی ناوچه‌که پنی ده‌لین: «بهور» یانی «به‌فر» چون زۆرتری سال لوتکه‌ی ئەم کێوه به‌فری پنه‌ ده‌مینج به «بهور» ناوی که‌وتوه‌ته سه‌ر زمانان به‌لام له نوسراوی فارسیه‌کاندا به‌هه‌له (بهور) یان لی بوه ته‌ به‌در؟ دینی «قه‌لا» به ناوه‌ندی دیکوی «بهور» دانراوه. چون له ده‌ورانی کۆندا قه‌لایه‌کی به‌ناویانگ له‌م شوینه‌ دا‌بوه، بۆیه ئەم دینی به «قه‌لا» ناوی ده‌رچوه. هه‌لکی ئەم دینی به ده‌ستی زۆر له هه‌ورامانه‌وه، زه‌پینچه‌که دراوان و له‌م دینی نیشه‌جی کران. هه‌ر بۆیه ئیستاگه‌یش به‌زاویژی «هه‌ورامی» پینکه‌وه ده‌وین، به‌لام کراسی سه‌وزی سوتنی گه‌ریان له به‌ر دا‌زنداوه.

پاشان کراسی سووری شینه‌گه‌ریان به به‌ر‌بزاوه. بزنی ده‌لین ئەم کاره‌ ناله‌باره له زه‌مانی (نادرشادا) کراوه، بزنی تر ده‌لین له زه‌مانی شا‌کانی قاجار دا‌زوی داوه^(۲) به‌م جۆره‌ که فه‌رمانزه‌واکانی ئارده‌لاتی کوردستانی ئەو سه‌رده‌مه به مه‌به‌ستی به هیزکردنی ده‌سه‌لاتی خویان له به‌شی خوره‌لاتی کوردستان و، دا‌بین‌کردنی ئاسایش له سنوری کوردستان و هه‌مه‌دان دا، بزنی له پیاوه‌ ئازا‌کانی هه‌ورامانیان کۆچ پنی داوه و له دینی (قه‌لا) نیشه‌جی‌یان کردون. هه‌روه‌ک (نادرشا) و زۆره‌ی (شا) کانی ئیران؛ بۆ قایم‌کردنی سنور و به‌رگری له

۱- ئەمه نو‌هیکه‌ی ته‌رزو ته‌ورنیه

دل چکین گۆشته‌ خو‌ کۆی به‌ورنیه

۲- گوزارشی پارێزگای کوردستان.

دیسان شهزکهری ههردوولا زیاتر یا کوژ و باوک، یا برا و برا، یا مام و ناموزا، یا خزم و خوین رهسی یه کتر بون، محمدحسن خان وه ک شیریی ژق ههستاو هیرش دهباته سهه سوپای باوکی و چندکسه ده کوژی، نه مجار ههردوولا تیک دژژین و زوژی له یه ک ده کوژن و بژیک بریندار دهبن، میرزا عبداللهی وهزیر، محمدسوئانی ئارده لان، ئاغاحسنی داروغه، میرزا باقری کوژی میرزا لطف الله، له لایه نگرانی ئامان الله خان ده کوژرین، میرزا فرج اللهی وهزیر کوژی میرزا احمد، میرزا عبدالکریم معتمد، اسماعیلی برای و میرزا عبدالرحمانی کوژی و میرزا لطف اللهی کوژی میرزا عبدالله و میرزا فضل اللهی کوژی میرزا علی بریندار دهبن، له دهستهی محمدحسن خانیش بژی ده کوژرین و بژی بریندار ده کرین، میرزا لطف الله که ناموزای میرزا فرج اللهی وهزیر و پیاویکی زور نازا. دهبن له مه ته ریزی خوینه وه به گوللهیی محمدحسن خان ده پینکی و له زینی بهر ده داته وه و به دیلی ده گری، دیسان محمدصادق خان باوکی شهزه ف الملک یه کی تر له کوژه کانی ئامان الله خان له م بگه وه بهرده دار بریندار دهبن، سوپای کوژی والی دواي نه وه که سرداره که بان به برینداری نه سیر ده کری، ده شکین و گوژه پانی شهزه به جی دینن و شهزه ته و او دهبن و ده بژیته وه، ههردوو کوژه برینداره کانی محمدحسن خان و محمدصادق خان ده خرینه سهه (تهختی ره وان) و ده برینه وه بو سنه، به لام دواي مانگی محمدحسن خان له ته مهنی (۲۲) سالی دا کوچی دواي ده کا، به لام محمدصادق خان چاده بیته وه، له شوین شهه کاره ساته دلته زینه والی ماوهیی شیت دهبی و له جیدا ده که وی، سالی دواي شهه ژوداوه به ده ستوری فتح علی شا، ئامان الله خان له گه ل پیاوگه لیکي ماقول و دهه راستا ده چی بو ماره بژین و گوژانه وهی حسنی جیهان، بو خه سه ره و خانی کوژی، که به وتهی میژونوسان شهه گشت شهزو کوشت و کوشتاره ی له سهه کرا،^(۱) ده چی بو تارانو دواي مانگی ده گه زینه وه بو سنه، ئامان الله خان که نه خوشی (جهرگ) ی له گه لا بوه دواي گه زانه وه له تاران، نه خوشیه که ی زور ده ستینی، له ناکامدا دواي بیست و جهوت (۲۷) سال حکومت له زستانی سالی (۱۲۴۰.ک) کوچی دواي ده کا و له سنه ده نیژری.

ئامان الله خان بیجگه له پلهی فرمانره وایی پیاویکی نازا و سیاست مه دار و میریکی زانا بوه، به لام ههزار حه یف شه وه مو خو و خه ده باشه ی له خزمهت بیگانه دا به کار برده،

۱- به لام به بیرو بروای من، محمدحسن خان له بهر شه وه له باوکی باخی نه بو که حسنی جیهانی بو شه و نه هیناوه، نه لکو له بهر شه وه بو، که تیکه لی له گه ل به ماله ی قاجار به کانی. به نوکه ری و سه رشوری بو خوی و به ماله که ی ده زانی، هه ربویه سه ری خوی دانا، به لام سه ری بو بیگانه دانه ته واند. (نوسه را)

۱- ثوریه: دئی‌یه که له دیکۆی «به‌در» مه‌لئه‌ندی قوروه‌له، له ۹ ک باشووری خوراوای قوروه و ۱۰ ک قه‌لا و له نیوان دیکانی موشریوا و تازاوا دایه، سارده‌سیره - دانیشتون: ۴۶۴ مال: ۸۶ سونی - کورد - ئاوله کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و دانه‌ویلله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌لداری زینگا: ماشین زه‌و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - مزگه‌وت و قوتابخانه‌کانه‌به‌ردی ثوریه به‌ ناوبانگه، ده‌رمانگا - پۆست - لوله‌کەشی - به‌قالی - قه‌ساوی - ناش. به‌رق.

۲- ئاسه‌فاوا: دئی‌یه که له دیکۆی «به‌در» مه‌لئه‌ندی قوروه، له ۱۰ ک باشووری قوروه و ۷ ک قه‌لا و له نیوان دیکانی وه‌یه‌ج و میناوا دایه - دانیشتون: ۴۲۳ مال: ۷۸ - سونی - کورد - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و دانه‌ویلله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌لداری. زینگا: ماشین زه‌و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام - لوله‌کەشی - ناش - به‌رق.

۳- پیرسلیمان: دئی‌یه که له دیکۆی «به‌در» مه‌لئه‌ندی قوروه، له ۱۱ ک باشووری قوروه و ۷ ک قه‌لا و له نیوان دیکانی میناوا و ئاسه‌فاوادایه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۱۶۳ مال: ۲۷ سونی - کورد - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و دانه‌ویلله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌لداری - زینگا: ماشین زه‌و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت - قوتابخانه - حه‌مام - لوله‌کەشی - به‌رق.

۴- تازاوا‌ی سه‌ر‌ئوریه: دئی‌یه که له دیکۆی «به‌در» مه‌لئه‌ندی قوروه - له ۱۲ ک باشووری خوراوای قوروه و ۱۰ ک قه‌لا دایه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۲۵۴ مال: ۳۷ - سونی - کورد - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و دانه‌ویلله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌لداری - زینگا: ماشین زه‌و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۵- سه‌نگیناوا: دئی‌یه که له دیکۆی «به‌در» مه‌لئه‌ندی قوروه، له ۷ ک باشووری قوروه و ۵ ک بۆژه‌له‌اتی قه‌لا دایه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۷۳۷ مال: ۱۲۲ - سونی - کورد - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و دانه‌ویلله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌لداری - زینگا: ماشین زه‌و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام - ده‌رمانگا - پۆست - لوله‌کەشی - به‌رق - به‌قالی - قه‌ساوی.

۶- سه‌رتیپاوا: دئی‌یه که له دیکۆی «به‌در» مه‌لئه‌ندی قوروه، له ۸ ک باشووری قوروه و

۵ ک باشوری دینی قه‌ل‌دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۵۰ - مال: ۲۲ - سوننی - کورد -
 ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل و دانه وینله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری -
 زیگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام -
 پزست - لوله‌کشی - به‌قالی - به‌رق.

۷ - قه‌ل‌ا: دئیی ناوه‌ندی دیکوی «به‌در»ی مه‌ل‌بندی قوروه - له ۲ ک باشوری
 قوروه دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۲۴۵ مال: ۳۵۶ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو -
 به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌وینله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - زیگا: ماشین زه -
 ده‌سکردنی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی و زانومایی -
 ده‌فتری تهل - ده‌رمانگا - حه‌مام - پزست - لوله‌کشی - نه‌وت فروشی - قه‌ساوی - به‌قالی
 - دارتاشی - ناسه‌نگه‌ری - ناش - فروشگای هاویاری - به‌رق.

۸ - مویشیراوی ئوریه: دئی‌یه که له دیکوی «به‌در»ی مه‌ل‌بندی قوروه، له ۱۴ ک
 خوراوی قوروه و ۱۲ ک خوراوی قه‌ل‌دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۰۲ - مال: ۵۷ -
 سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌وینله و سپیایی - شوغل: کشت و کال،
 ناژه‌ل داری - زیگا: ماشین زه - ده‌سکردنی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و
 قوتابخانه - حه‌مام - به‌رق.

۹ - میناواوی حیاته‌گه‌وره: دئی‌یه که له دیکوی «به‌در»ی مه‌ل‌بندی قوروه، له ۹ ک
 باشوری قوروه و ۷ ک قه‌ل‌دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۴۰ - مال: ۷۳ - سوننی -
 کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل و دانه وینله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و
 ناژه‌ل داری - زیگا: ماشین زه - ده‌سکردنی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت -
 قوتابخانه - لوله‌کشی - ناش - به‌رق.

۱۰ - وه‌یه‌ج: دئی‌یه که له دیکوی «به‌در»ی مه‌ل‌بندی قوروه، له ۷ ک باشوری
 خوراوی قوروه و ۵ ک خوراوی قه‌ل‌دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۷۱۸ - مال: ۱۳۷ -
 سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌وینله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و
 ناژه‌ل داری - زیگا: ماشین زه - ده‌سکردنی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت -
 قوتابخانه - حه‌مام - ده‌رمانگا - ددان‌پزشک - لوله‌کشی - به‌رق - فروشگای هاویاری -
 نه‌وت فروشی - به‌قالی - قه‌ساوی - ناش.

پیشه کی دیکوی په نجه عهلی

دیکوی (په نجه عهلی) که له ۴۵ دئ و ۳ شوینی تاییهت پینکها توه. له خورهلآت و باکوری خورهلآتی قوروه دایه، ژوبه ره که ی ۵۹۰ ک - ی چوار گوشه یه و حدشیمه تی ۱۷۸۹۴ کدهسه. یانی له هدرک - یکی چوار گوشه دا ۳۰/۳۲ کدهس نیشته جن یه سنوری نهم دیکو بهم جوړیه:

- ۱- له باکوره وه به دیکوی (له ک).
- ۲- له باشوره وه به ناوچهی سه نقوری پاریزگای کرماشان.
- ۳- له خوراواوه به دیکوکانی دهوویه ری شاری دینی گولان و له یلاخی باشوری.
- ۴- له خورهلآتوه به دیکوکانی (قدسلان و بهدر) و شاری (قوروه) وه نوساوه. دینی (کانی گه نجه) که له سدر شقاسی (سنه) بۆ (قوروه) دایه به ناوه نندی نهم دیکو دانراوه.

ناوی نهم دیکو له ناوی (کینوی په نجه عهلی) که له باشوری نهم دیکو دایه گیراوه توه چون نهم کینوه خاوه نی پیتیج لوتکه یه و به شکلی په نجه یی دهست ده نوینی، ناوی (په نجه ی) به سدر دا براوه، چون حه زره تی (عهلی) ش زه مزی (زاوهستان و هیزه) به په نجه ی حه زره تی (عهلی) یان شو به اندوه و ناویان ناوه (په نجه عهلی).
(کانی گه نجه) کوردی یه، یانی (کان و مه عده نی گه نج و خه زینه) یه، سنوری دینی (کانی گه نجه) بهم جوړیه:

- ۱- له باکوره وه به دیکانی - چه م قلو - کانی چایی.
 - ۲- له باشوره وه به دیکانی - تازاواوی خلیل - تازاواوی سدر اوقات (قحط).
 - ۳- له خورثاواوه به دیکانی - کامشگران (کلار یزان) و کازماوا.
 - ۴- له خورهلآتوه به دیکانی شه هاییه، ناونگان - شانوره - وه نوساوه.
- نزیکتیرین دی به (کانی گه نجه) دینی - چه مقلوه، یه ک کیلومتر دوره، دورترین دیش، دینی (سدر اوی شیخ حه سنده) ۳۵ ک ی لی دوره. ^(۱)
- ناوی دیکانی به زیزی نلف و بی بهم جوړیه:

۱۔ ٹاونگان: دئی یہ کہ لہ دیکوی تازہی «پہنجه علی» مہلبہندی قوروہ، لہ ۱۱ ک قوروہ و ۱۰ ک کانی گہنجی دایہ - سارده سیزہ - دانیشٹوان: ۹۸۷ مال: ۱۶۴ - کورد - شیہہ - ٹاو: لہ کانیو - بہرہم: دہغل و سپیایی و دانہ و نیلہ - شوغل: کشت و کال و نازہل داری - زینگا: ماشین زہو - دہسکردی ژنان: قالیچہ، جاجم، گلیم - مزگہوت و قوتابخانہ سدرہ تایی - زانومایی - مامانی - حممام - دہرمانگا - پزست - بہرق - دارتاشی - فروشگای ہاویاری - نہوت فروشی - بہقالی - قہساری - قاوہخانہ - ناش - لولہ کەشی.

۲۔ ٹاوباریک: دئی کون بوہ بہلام ٹیستا کہ موچہ یہو دہ کینڈری.

۳۔ ٹہحمہ داوای پہنجه: دئی یہ کہ لہ دیکوی «پہنجه علی» مہلبہندی قوروہ، لہ ۴۰ ک قوروہ و ۲۰ ک کانی گہنجی دایہ - سارده سیزہ - دانیشٹوان: ۱۶۹ - مال: ۶۳ - کورد - سونئی - ٹاو: لہ کانیو - بہرہم: دہغل و سپیایی و دانہ و نیلہ - شوغل: کشت و کال و نازہل داری - زینگا: ماشین زہو - دہسکردی ژنان - قالیچہ، جاجم، گلیم - مزگہوت و قوتابخانہ - حممام - لولہ کەشی - بہقالی - ٹاسنگہری - ناش - بہرق.

۳۔ ٹہمیراوای قہ لالان: دئی یہ کہ لہ دیکوی «پہنجه علی» مہلبہندی قوروہ، لہ ۳۳ ک قوروہ و ۱۱ ک کانی گہنجی دایہ - سارده سیزہ - دانیشٹوان: ۲۹۲ - مال: ۵۴ - کورد - سونئی - ٹاو: لہ کانیو - بہرہم: دہغل و سپیایی و دانہ و نیلہ - شوغل: کشت و کال و نازہل داری - زینگا: ماشین زہو - دہسکردی ژنان: قالیچہ، جاجم، گلیم - مزگہوت و قوتابخانہ - بہرق.

۴۔ بالوانہی خالدی: دئی یہ کہ لہ دیکوی «پہنجه علی» مہلبہندی قوروہ، لہ ۲۶ ک قوروہ و ۸ ک کانی گہنجی دایہ - سارده سیزہ - دانیشٹوان: ۲۵۴ - مال: ۴۷ - کورد - سونئی - ٹاو: لہ کانیو و چوم - بہرہم: دہغل و سپیایی و دانہ و نیلہ - شوغل: کشت و کال و نازہل داری - زینگا: ماشین زہو - دہسکردی ژنان: قالیچہ، جاجم، گلیم - مزگہوت و قوتابخانہ - لولہ کەشی - بہرق.

۵۔ پیربابہ علی: دئی یہ کہ لہ دیکوی «پہنجه علی» مہلبہندی قوروہ، لہ ۳۲ ک قوروہ و ۱۳ ک کانی گہنجی دایہ - کویستانی یہ - سارده سیزہ - دانیشٹوان: ۴۷۹ - مال: ۱۰۰ - کورد - سونئی - ٹاو: لہ کانیو و چوم - بہرہم: دہغل و سپیایی و دانہ و نیلہ - شوغل: کشت و کال و نازہل داری - زینگا: ماشین زہو - دہسکردی ژنان: قالیچہ، جاجم، گلیم - مزگہوت و قوتابخانہ - حممام - پوست - لولہ کەشی - بہقالی - ناش - بہرق.

۶- تازاوا‌ی که‌ریماوا: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبه‌ندی قوروه، له ۲۵ک قوروه و ۵ک کانی گهنجی دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۵۲ - مال: ۲۹ - کورد - سوننی - ئاو: له کانیوا و چوم - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و نازه‌لداری - زینگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۷- بالوانه‌ی موخته‌مه‌دی: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبه‌ندی قوروه - له ۲۶ک خوراوا‌ی قوروه و ۷ک کانی گهنجی دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۴۹ - مال: ۶۲ - کورد - سوننی - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و نازه‌لداری - زینگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌قالی - ناش - به‌رق.

۸- تازاوا‌ی خه‌لیلاوا: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبه‌ندی قوروه - له ۲۴ک قوروه و ۶ک کانی گهنجی دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۹۲ - مال: ۳۴ - کورد - سوننی - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و نازه‌لداری - زینگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - پوژست - لوله‌کشی - به‌قالی - به‌رق.

۹- تازاوا‌ی سه‌راوقات: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبه‌ندی قوروه - له ۲۶ک قوروه و ۴ک کانی گهنجی دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۵۵ - مال: ۷۴ - کورد - سوننی - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و نازه‌لداری - زینگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - قه‌سای - ناش - به‌قالی - به‌رق.

۱۰- ته‌قیواوا: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبه‌ندی قوروه - له ۲۷ک قوروه و ۷ک کانی گهنجی دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۷۷ - مال: ۳۹ - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و نازه‌لداری - زینگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۱۱- تازاوا‌ی جامه‌شوران: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبه‌ندی قوروه - له ۳۰ک باشوری خوراوا‌ی قوروه و ۱۰ک کانی گهنجی دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۷۶۸ - مال: ۱۳۷ - کورد - سوننی - شیعه - ئاو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و

سپایی و دانه‌وئله - شوغل: کشت و کال و نازل داری - زینگا: ماشین زه - دهسکردی
ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگوت و قوتابخانه - حمام - لوله‌کشی - قه‌سای - ناش -
به‌رق.

۱۲- چوارگا: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبندی قوروه - له ۲۷ ک
قوروه و ۸ ک کانی گهنجی دایه - سارده سیزه - دانیشتران: ۱۸۲ - مال: ۳۵ - کورد - سونتی
- شیعه - ناو: له کانیاو - به‌رهم: دهغل و سپایی و دانه‌وئله - شوغل: کشت و کال و نازل
داری - زینگا: ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگوت و قوتابخانه -
پزست - به‌رق.

۱۳- چاغریلاخ: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبندی قوروه - له ۵۰ ک
قوروه و ۳۱ ک کانی گهنجی دایه - سارده سیزه - دانیشتران: ۵۰۰ - مال: ۸۸ - کورد -
سونتی - شیعه - ناو: له کانیاو - به‌رهم: دهغل و سپایی و دانه‌وئله - شوغل: کشت و کال و
نازل داری - زینگا: ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگوت و
قوتابخانه - دهرمانگا - لوله‌کشی - نهوت فروشی - قه‌سای - ناش - به‌رق.

۱۴- چومقلو: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۰ ک
خوزراوای قوروه و ۱ ک کانی گهنجی و ۱ ک باکوری شه‌قامی قوروه و سنه‌دایه -
قویی‌یه - سارده سیزه - دانیشتران: ۵۲۵ - مال: ۱۰۱ - کورد - سونتی - ناو: له کانیاو -
به‌رهم: دهغل و دانه‌وئله و سپایی و چنارستان - شوغل: کشت و کال و نازل داری -
زینگا: ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگوت و قوتابخانه - حمام -
پزست - به‌رق - فروشگاهای هاویاری - نهوت فروشی - به‌قالی - قه‌سای - ناسنگری -
ناش.

۱۵- حوسه‌یناوا‌ی کونگره: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه -
له ۳۶ ک باشوری خوزراوای قوروه و ۱۵ ک کانی گهنجی له داوینی خوزره‌لاتی کینی
پهنجه‌علی دایه - سارده سیزه - دانیشتران: ۳۸۵ - مال: ۷۱ - کورد - سونتی - ناو: له کانیاو -
به‌رهم: دهغل و سپایی و دانه‌وئله - شوغل: کشت و کال و نازل داری - زینگا:
ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، مزگوت و قوتابخانه - به‌رق.

۱۶- سه‌راوقات: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۴ ک
خوزراوای قوروه و ۲ ک کانی گهنجی و ۲ ک باشوری شه‌قامی قوروه سنه و دایه -

سارده‌سیره - دانیشتوان: ۲۵۲ - مال: ۵۴ - کورد - سوننی - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل و دانه‌ویل و سیبایی و چنارستان - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری زینگا: ماشین زه و ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - همه‌مام - ده‌رمانگا - به‌قالی - ناسنگه‌ری - ناش به‌زق.

۱۷- سلسله: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۳۴ ک خوزراوی قوروه و ۱۴ ک کانی گهنجی و قه‌راخی شه‌قاسی قوروه سه‌نقوز دایه - قوی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۴۴۰ - مال: ۷۵ - کورد - سوننی - ناو: له چوم و کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل و سیبایی و دانه‌ویل و چنارستان و هه‌نگوین - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - ده‌رمانگا - به‌قالی - قه‌سای - ناش - به‌رق.

۱۸- سدرایی شیخ حه‌سه‌ن: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۵۵ ک خوزراوی قوروه و ۳۵ ک کانی گهنجی و ۱ شه‌قاسی قوروه و سه‌نقوز دایه - کویستانی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۲۳۱ - مال: ۴۱ - کورد - سوننی - ناو: له کانیاو و چومی مه‌علی - به‌ره‌هم: ده‌غل، سیبایی، دانه‌ویل و چنارستان - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌قالی - قه‌سای - ناش - به‌رق.

۱۹- شانوه‌ره: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۱۵ ک خوزراوی قوروه و ۲۵ ک کانی گهنجی و ۲ ک باشوری شه‌قاسی قوروه سه‌نقوز دایه - قوی‌یه، سارده‌سیره - دانیشتوان: ۷۲۸ - مال: ۱۴۵ - کورد - سوننی - ناو: له کانیاو و کاریز - به‌ره‌هم: ده‌غل و سیبایی و دانه‌ویل و بۆنجه - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری - زینگا: ماشین زه و ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - همه‌مام - ده‌رمانگا - به‌قالی - لوله‌کشی - به‌رق - نه‌وت فرۆشی - ناسنگه‌ری - ناش.

۲۰- شه‌هابی‌یه: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۲ ک خوزراوی قوروه و ۲ ک کانی گهنجی دایه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۲۵۳ - مال: ۵۴ - کورد - سوننی - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل و دانه‌ویل و سیبایی - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل‌داری - زینگا: ماشین زه و ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - همه‌مام - پۆست - به‌رق.

- ۲۱- شیخ ته‌قه: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۱۹ ک خوراوا‌ی قوروه و ۱۳ ک کانی گهنجی و ۴ ک باشوری شه‌قاسی قوروه سنه دایه - گوزایی‌یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۶۷، مال: ۵۱، کورد، سوننی، ناو: له کانیوا: به‌ره‌هم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویله، شوغل: کشت و کال و نازهل داری، زیگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - پوست - به‌رق.
- ۲۲- شو‌جاعاوا: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۷ ک خوراوا‌ی قوروه و ۵ ک کانی گهنجی و ۶ ک باشوری شه‌قاسی قوروه سنه دایه، سارده سیره، دانیشتوان: ۲۰۲، مال: ۴۰، کورد - سوننی - ناو: له کانیوا - به‌ره‌هم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زیگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۲۳- عه‌لیاوا یه لغور ئاغاج: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۳۲ ک خوراوا‌ی قوروه و ۱۳ ک کانی گهنجی و ۱۳ ک شه‌قاسی قوروه دیگولان دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۵۹ - مال: ۶۷ - کورد - سوننی - ناو: کانیوا و چوم - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زیگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالی و قالیچه - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌رق.
- ۲۴- فه‌خراوا: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۳۴ ک باکوری خوراوا‌ی قوروه و ۱۵ ک کانی گهنجی دایه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۱۵ - مال: ۴۴ - کورد - سوننی - ناو: له کانیوا - به‌ره‌هم: ده‌غل و سپیایی و پهنجه - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زیگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۲۵- قاملو: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» مه‌لبه‌ندی قوروه - له ۳۴ ک قوروه و ۱۵ ک کانی گهنجی و ۱۰ ک باشوری شه‌قاسی قوروه سنه دایه - قوپی‌یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۶۴۷ - مال: ۱۲۸ - کورد - سوننی - ناو: له کانیوا - به‌ره‌هم: ده‌غل و سپیایی و چنارستان - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زیگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - حمام - دهرمانگا - فروشگای هاریاری - به‌قالی - قه‌ساوی - نه‌وت فروشی - ناستگه‌ری - به‌رق.
- ۲۶- قه‌ره‌بلاغ پهنجه: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له

۲۵ ک خوزراوای قوروه و ۱۶ ک کانی گه‌نجی و ۲ ک باشوری شه‌قاسی قوروه سونقوز دایه - کویستانی په - سارده سیزه - دانیشتوان: ۵۵۷ - مال: ۱۰۲ - کورد - سوننی - ناو: له کانیوا و چوم - به‌ره‌م: ده‌غل و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - مزگه‌وت و قوتابخانه - هم‌مام - لوله‌کشی - ناسنگری - ناش - به‌رق.

۲۷ - گه‌ریملواوی عدلی ویردی: دئی‌یه که له دیکوی «په‌نبجه‌عدلی» ناوچه‌ی قوروه - له ۳۷ ک خوزراوای قوروه و ۱۸ ک کانی گه‌نجی دایه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۲۰۰ - مال: ۷۶ - کورد - سوننی - ناو: له کانیوا و چوم - به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - مزگه‌وت و قوتابخانه - هم‌مام - به‌قالی - لوله‌کشی - ناسنگری - ناش - به‌رق.

۲۸ - گونگره: دئی‌یه که له دیکوی «په‌نبجه‌عدلی» مه‌لپه‌تدی قوروه - له ۳۳ ک خوزراوای قوروه و ۱۴ ک کانی گه‌نجی و له نیوان زنجیره کینه‌کان په‌نبجه‌عدلی و که‌مه‌ره زه‌ره دایه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۱۲۱۰ - مال: ۲۲۴ - کورد - سوننی و شینه - ناو: له کانیوا و چوم - به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق - لوله‌کشی.

۲۹ - کاکوی سهری: دئی‌یه که له دیکوی «په‌نبجه‌عدلی» ناوچه‌ی قوروه - له ۵۲ ک خوزراوای قوروه و ۳۲ ک کانی گه‌نجی و ۲ ک قه‌راخی شه‌قاسی قوروه سونقور دایه - کویستانی په - سارده سیزه - دانیشتوان: ۲۵۰ - مال: ۵۲ - کورد - سوننی - ناو: له کانیوا - به‌ره‌م: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه و - ده‌سکردی ژنان: قالی و قالیچه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌قالی - ناش - به‌رق.

۳۰ - کاکوی خوارئی: دئی‌یه که له دیکوی «په‌نبجه‌عدلی» ناوچه‌ی قوروه - له ۴۱ ک خوزراوای قوروه و ۲۳ ک کانی گه‌نجی و ۲ ک قه‌راخی شه‌قاسی قوروه سونقور دایه - کویستانی په - سارده سیزه - دانیشتوان: ۲۷۴ - مال: ۴۶ - کورد - سوننی - ناو: له کانیوا - به‌ره‌م: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویله و توتن - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه و - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتابخانه - هم‌مام - به‌قالی - نه‌وت فروشی - ناسنگری - ناش - به‌رق.

۳۱- که یود خانی سهرئی: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۳۱ ک خوزاوای قوروه و ۱۱ ک کانی گهنجی و ۹ ک باشوری شه‌قاسی قوروه سنه و له نیوان دیکانی: که بودخانی خواری و سادقاوا دایه - ده‌شایی وسارده سیزه - دانیشتران: ۴۷۰ - مال: ۸۷ - کورد - سونئی - ئاو: له کانیار - به‌ره‌م: ده‌غل و سیبایی و دانه‌ویل و توتن - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - به‌قالی - ئاش - به‌رق.

۳۲- کامشگهران: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۰ ک خوزاوای قوروه و ۱ ک کانی گهنجی و له نیوان دیکانی: کانی گهنجی و مه‌حمووا دایه - کویستانی‌یه - سارده سیزه - دانیشتران: ۶۹۳ - مال: ۱۱۵ - کورد - سونئی - ئاو: له کانیار و چوم - به‌ره‌م: ده‌غل و سیبایی و دانه‌ویل - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - پوژست - به‌رق.

۳۳- کانی گهنجی: دئی‌یه ناوه‌ندی دیکوی «پهنجه‌علی». ناوچه‌ی قوروه، له ۱۱ ک خوزاوای قوروه و له سهر شه‌قاسی قیره‌تاری دینگولان قوروه و له نیوان دیکانی: کانی چوم‌قلو و کامشگهران دایه - ده‌شایی‌یه، سارده سیزه - دانیشتران: ۴۴۰ - مال: ۷۹ - کورد - سونئی - ئاو: له کانیار و چومی تهلوار - به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویل - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه و قیره‌تار - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - پاسگای ئینتیزامی - حمام - به‌قالی - پوژست - لوله‌کشی - به‌رق - فروشگای هاریاری - قه‌ساری - چاپخانه.

۳۴- کازماوا: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۴ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۵ ک کانی گهنجی و له سهر شه‌قاسی قوروه سنه و له نیوان دیکانی: ته‌ماسوبولی و کانی گهنجی و مه‌حمووا دایه - گوزایی‌یه، سارده سیزه - دانیشتران: ۲۳۲ - مال: ۵۲ - کورد - سونئی - ئاو: له کانیار و چوم - به‌ره‌م: ده‌غل و سیبایی و دانه‌ویل - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - به‌قالی - قه‌ساری - به‌رق - چاپخانه.

۳۵- کمالاوی شه‌هاییه: دئی‌یه که له دیکوی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۵ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۶ ک کانی گهنجی و له نیوان دیکانی: چوارگا و شه‌هاییه دایه - گوزایی‌یه، سارده سیزه - دانیشتران: ۲۱۰ - مال: ۴۳ - کورد - سونئی و شینه - ئاو: له

کانیاو و چوم - بهرهم: دهغل و سپیای و دانه ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینکا: ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - پزست - بهرق.

۳۶- کانی چای: دئی په که له دیکوی «په نجه عدلی» ناوچه ی قوروه - له ۲۵ ک باکوری خوراوی قوروه و ۶ ک کانی گنجی و له نخوان دیکانی: تازاوی شه هایبه و شو جاعاوا دایه - گوزایی یه، سارده سیره - دانیشتون: ۱۷۹ - مال: ۳۶ - کورد - سوننی و شیمه - تاو: له کانیاو و چوم - بهرهم: دهغل و سپیای و دانه ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینکا: ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - پزست - بهقالی - بهرق - قه ساوی.

۳۷- کچی کورد: دئی په که له دیکوی «په نجه عدلی» ناوچه ی قوروه - له ۲۲ ک باکوری خوراوی قوروه و ۲۳ ک کانی گنجی و له نخوان دیکانی: عه باساواو پای ته مر دایه - گوزایی یه، سارده سیره - دانیشتون: ۲۹۸ - مال: ۵۸ - کورد - تاو: له کانیاو و چومی کچی کورد - بهرهم: دهغل و سپیای - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینکا: ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - دهر مانگا - بهقالی - لوله گهشی - بهرق.

۳۸- لاله بی: دئی په که له دیکوی «په نجه عدلی» ناوچه ی قوروه - له ۳۵ ک باکوری خوراوی قوروه و ۱۶ ک کانی گنجی دایه - سارده سیره - دانیشتون: ۴۸۹ - مال: ۷۹ - کورد - سوننی - تاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل و سپیای و دانه ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینکا: ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - قوتابخانه - دهر مانگا - بهقالی - لوله گهشی - نهوت فرزشی - قه ساوی - تاش - بهرق.

۳۹- شیراوی په نجه: دئی په که له دیکوی «په نجه عدلی» ناوچه ی قوروه - له ۵۵ ک باشوری خوراوی قوروه و ۳۶ ک کانی گنجی دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۸۰ - مال: ۵۰ - کورد - سوننی و شیمه - تاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل و سپیای و دانه ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینکا: ماشین زه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - بهقالی - تاش - بهرق، ثم دئی له داوینی باشوری کیزی (په نجه عدلی) دایه.

۴۱- مه‌سعوداوا: دئی‌یه که له دینکۆزی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۳۲ ک خوراوی قوروه و ۱۳ ک کانی گهنجی دایه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۱۸۱ - مال: ۴۰ - کورد - سونتی - ناو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - زینگا: ماشین زهه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - قوتا‌بخانه.

۴۲- مه‌حموداوا: دئی‌یه که له دینکۆزی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۳ ک باکوری خوراوی قوروه و ۳ ک کانی گهنجی دایه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۹۹ - مال: ۱۸ - کورد - سونتی - ناو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - زینگا: ماشین زهه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتا‌بخانه - به‌قالی - به‌رق.

۴۳- وشکه‌ مروی خوارئی: دئی‌یه که له دینکۆزی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ک باکوری خوراوی قوروه و ۲۰ ک کانی گهنجی و له نیوان دینکانی: وشکه‌ مروی سه‌ری و عدلیاوا دایه - گوزایی‌یه، سارده‌سیره - دانیشتون: ۱۶۴ - مال: ۳۲ - کورد - سونتی - ناو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - زینگا: ماشین زهه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت، قوتا‌بخانه - مامان - همام - ده‌رمانگا - پو‌ست - لوله‌کشی - ناش - به‌رق.

۴۴- وشکه‌ مروی سه‌ری: دئی‌یه که له دینکۆزی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ک باکوری خوراوی قوروه و ۲۰ ک کانی گهنجی و له نیوان دینکانی: وشکه‌ مروی خوارئی و سوراب حاجی دایه - گوزایی‌یه، سارده‌سیره - دانیشتون: ۵۳۵ - مال: ۱۰۰ - کورد - سونتی - ناو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - زینگا: ماشین زهه - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگه‌وت و قوتا‌بخانه - همام - پو‌ست - به‌قالی - لوله‌کشی - به‌رق.

۴۵- یالغور ناغاج: دئی‌یه که له دینکۆزی «پهنجه‌علی» ناوچه‌ی قوروه - له ۲۷ ک باکوری خوراوی قوروه و ۷ ک کانی گهنجی دایه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۱۰۱۱ - مال: ۱۸۴ - کورد - شیعه و سونتی - ناو: له کانیوا - به‌رهم: ده‌غل و سپیایی و دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - زینگا: ماشین زهه - مزگه‌وت - قوتا‌بخانه - همام - ده‌رمانگا - به‌قالی - مامانی - به‌رق - قه‌سای - ناش.

چوار دولی خورههلات

دینکوی چوار دولی، له ۱۵ دنی پینکها توه و له خورههلاتی قوروه دا هه لکه وتوووه، روبه ری شه م دینکوییه ۴۱۸ ک - ی چوار گوشه یه و حه شیمه تی ۱۱۴۹۲ که سه، یانی له هه رک - یکی چوار گوشه دا ۲۷/۴۹ که س نیشته جی به و سنووریشی به م جزیره یه:

۱- له باشوره وه به دینکوی (دلهران).

۲- له باشوره وه به پاریزگای (هه مه دان).

۳- له خورههلاته وه به پاریزگای (هه مه دان).

۴- له خوراواوه به دینکوی (چوار دولی خوراواوه) نوساوه.

«چوار دولی» ناوی خیلکی نازا و ره سه نی کورده که به هوی بهر بلاوی، زوریان له چوار (دول) و شیوا خیه تیان لی داوه و هه لیان داوه. به (خیلی چوار دولی) ناوهران، جا کاتی شه م ناوچه خوشه بان بونیشته جی بونی خویان هه لپژاردوه. به ناوچه ی (چوار دولی) ناوی رویشته. دنی «وهی نسا» به ناوهندی دینکوی دانراوه. که سنوری به م جزیره یه:

۱- له باکوره وه به دینکانی (نارنجه ک) و (دوسه ر).

۲- له باشوره وه به دینکانی (ناو باریک) و (سورچه) و (داش بلاغ) و پاریزگای (هه مه دان).

۳- له خورههلاته وه به دنی (ناقبلاغ).

۴- له خوراواوه به دنی (دزه) ی ناوهندی چوار دولی خوراواوه نوساوه.

نزیکتین دنی به (وهی نسا) دنی (ناو باریک)، به ماوهی ۴ کم.

دورترین دنی (داش کسانه) به ماوهی ۱۵ کم.

شه قامی قوروه به هه مه دان به م ناوچه دا ده پوا. ^(۱) ناوی دینکانی به ریزی نه لقبون.

۱- ناقل‌بلاغ: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دۆلی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له ۴۰ کم باشوری خوره‌لانتی قوروه و ۱۰ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: داش‌بلاغ و وهی نساو دایه - کویستانی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۹۳۶ - مال: ۱۶۲ - شینهه - تورک - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سیبایی، تری - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه‌ک سهره‌تایی‌وزانومایی - همام - به‌قالی - لوله‌کشی - به‌رق - دارتاشی - فروشگای هاویاری - نه‌وت فروشی - قه‌سای - ناسنگری.

۲- ناو باریک: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دۆلی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له ۳۱ کم باشوری خوره‌لانتی قوروه و ۴ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: سورچه و وهی نساو دایه - داوخته‌یه - تاران - دانیشتون: ۹۳۶ - مال: ۱۶۲ - سوننی و شینهه - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - همام - لوله‌کشی - به‌رق.

۳- به‌هلرلو: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دۆلی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له ۴۷ کم خوره‌لانتی قوروه و ۲۷ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: نه‌ی‌بند و داش‌کسان دایه - کویستانی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۸۳۹ - مال: ۲۹۶ - شینهه - تورک - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویل، سیبایی، تری - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه‌ک سهره‌تایی - زانومایی - همام - دهرمانگا - پوست - به‌قالی - لوله‌کشی - به‌رق - دارتاشی - فروشگای هاویاری - نه‌وت فروشی - قه‌سای - ناسنگری - ناش.

۴- باباشیداله: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دۆلی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له ۴۰ کم خوره‌لانتی قوروه و ۲۰ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: نارنجک و داش‌کسان دایه - کویستانی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۶۷۶ - مال: ۱۱۴ - شینهه - کورد و تورک - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سیبایی، دانه‌ویل، تری - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۵- جوداقیه: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دۆلی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له ۳۳ کم خوره‌لانتی قوروه و ۱۴ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: قوچاخ و داش‌کسان دایه - کویستانی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۵۰۰ - مال: ۸۵ - شینهه - کورد - ناو: له کانیاو -

بدرهم: ده‌غل، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگموت و قوتابخانه - هم‌مام - ددان پزشک - به‌قالی - به‌رق - نموت فروشی - قه‌ساوی - ناش.

۶- داش کسان: دئی‌یه که له دینکوی «چار دولی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له ۳۵ کم خوره‌لانتی قوروه و ۱۵ کم وهی‌ن‌سار و له نیوان دینکانی: به‌هارلو و جوداقیه دایه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۶۴۱ - مال: ۱۱۱ - شیعه - کورد - تورک - ئاو: له کانیاو و چوم - بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی - زینگا: ماشین زه - مزگموت و قوتابخانه - هم‌مام - پو‌ست - به‌قالی - به‌رق - دارتاشی - قه‌ساوی - ناش.

۷- دوسهر: دئی‌یه که له دینکوی «چار دولی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له ۲۰ کم خوره‌لانتی قوروه و ۷ کم وهی‌ن‌سار و له نیوان دینکانی: تازاوا، که‌مه‌ره، زه‌نگاوا دایه - قزبی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۵۲۳ - مال: ۱۰۲ - شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: قیره‌تاو - مزگموت و قوتابخانه - چایخانه - هم‌مام - به‌رق - نموت فروشی - قه‌ساوی.

۸- داش بلاغ: دئی‌یه که له دینکوی «چار دولی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له سهر شه‌قام قوروه و هم‌مدان و ۳۳ کم خوره‌لانتی قوروه و ۵ کم وهی‌ن‌سار و له نیوان دینکانی: وهی‌ن‌سار و هم‌مه‌کس دایه - کورنستانی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۱۶۹ - مال: ۳۲ - شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهم: ده‌غل، میوه، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - مزگموت و قوتابخانه - چایخانه - هم‌مام - به‌رق - دهرمانگا.

۹- زه‌نگاوا: دئی‌یه که له دینکوی «چار دولی» خوره‌لانتی ناوچه‌ی قوروه - له ۳۰ کم خوره‌لانتی قوروه و ۷ کم وهی‌ن‌سار و له نیوان دینکانی: که‌مه‌ره، دوسهر دایه - گوزایی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۱۹۷ - مال: ۳۳ - سونتی، شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگموت و قوتابخانه - هم‌مام - به‌رق - پو‌ست - به‌قالی.

۱۰- سورچه: دئی په که له دیکوی «چوار دولی» خوردهلاتی ناوچهی قوروه - له ۳۶ کم خوردهلاتی قوروه و ۸ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: ناواریک و داش بلاغ دایه - کویستانی په - سارده سیر - دانیشتون: ۵۴ - مال: ۱۰ - شینه - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیای، دانهویله - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینکا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - بهرق.

۱۱- سولتاناوا: دئی په که له دیکوی «چوار دولی» خوردهلاتی ناوچهی قوروه - له ۳۹ کم خوردهلاتی قوروه و ۱۱ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: سورچه و ناواریک دایه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۴۱ - مال: ۳۶ - سوننی - شینه - کورد - تورک - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانهویله، سپیای - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالی - زینکا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - نهوت فروشی - بهرق.

۱۲- گه‌ناوی سهرتی: دئی په که له دیکوی «چوار دولی» خوردهلاتی ناوچهی قوروه - له ۳۷ کم خوردهلاتی قوروه و ۹ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: شاغبلاغ و گه‌ناوی خواری - کویستانی په - سارده سیره - دانیشتون: ۱۵۳۵ - مال: ۲۵۶ - شینه - کورد - تورک - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانهویله، سپیای - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالی - زینکا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه سدره‌تایی - حه‌مام - دهر مانگا - فروشگای هاویاری - نهوت فروشی - به‌قالی - قه‌ساوی ناش - بهرق.

۱۳- گه‌ناوی خواری: دئی په که له دیکوی «چوار دولی» خوردهلاتی ناوچهی قوروه - له ۳۴ کم خوردهلاتی قوروه و ۶ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: وهی نساو - کویستانی په - سارده سیره - دانیشتون: ۵۱۴ - مال: ۸۶ - شینه - کورد - تورک - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانهویله، سپیای - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالی - قالیچه - زینکا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - فروشگای هاویاری - بهرق.

۱۴- نارنجک: دئی په که له دیکوی «چوار دولی» خوردهلاتی ناوچهی قوروه - له ۳۰ کم خوردهلاتی قوروه و ۱۰ کم وهی نساو و له نیوان دیکانی: بابا شه‌یده‌لهو، زه‌نگاوا دایه - کویستانی په - سارده سیره - دانیشتون: ۱۰۳۳ - مال: ۳۵۱ - شینه - کورد، تورک - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیای، دانهویله، میوه - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری

- ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - به‌رق.

۱۵- وه‌ی نسا: دینی ناوه‌ندی دیکوی «چوار دولی» خوره‌لالتی ناوچه‌ی قوروه

- له ۲۸ کم خوره‌لالتی قوروه و له سهر شه‌قیمی قیره‌تاوی قوروه و همه‌دان دایه - داوینته

وسارده‌سیره - دانیشتون: ۱۹۱۰ - مال: ۳۵۱ - سوتنی، شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو -

به‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان:

قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه‌گسره‌تای - زانومایی -

حمام - ده‌رمانگا - تله‌فون - به‌رق - لوله‌کشی - پو‌ست - دارتاشی - به‌قانی - قدساوی -

نهوت فروشی - ئاسنگه‌ری - ئاش - چایخانه.

چوار دۆلی خوراوا

دیکو «چواردۆلی خوراوا» له ۲۹ دینی و ۲ شوینی تایبەت پینکھاتوه و زوبەرە کە ۲۵۸ ک - ی چوار گۆشەیه و حەشیمەتی ۱۴۱۱۶ کەسە و لە باشوری خۆرەلانی قوروه دایە و سنوریشی بەم جۆرەیه.

۱- لە باکورەوه بە دیکۆکانی (دلبەران) و (چوار دۆلی خۆرەلانی) و (بەدر).

۲- لە باشورەوه بە پارێزگاگانی (هەمدان) و (کرماشان).

۳- لە خوراواوه بە دیکۆی (بەدر).

۴- لە خۆرەلانیتهوه بە دیکۆی (چوار دۆلی خۆرەلانی) و (نوساوه).

زەوی ئەم دیکۆیە زۆر بە برشت و بە خێر و بێرە و ئاوی ژیر زەوی زۆرە و لە چەند گەزدا دەگا بە ئاو. (چوار دۆلی) ناوی خێلێکی ئازا و کاری کوردە کە لەم ناوچە دا ژیاون جا بە ناوی ئەوانەوه ئەم مەلپەندە ئاو نراوه، بەلام ئیستایشکی دو دیکۆ دەر هاتوه، دینی (دزە) کە حەشیمەتی ۲۳۰۹ کەسە و دەس زەسی بە سەر گشت دیکاندا هەیە، بە ناوەندی ئەم دیکۆ دانراوه. سنوری (دزە) بەم جۆرەیه:

۱- لە باکورەوه بە مەزرای (تاخ کەند) و دینی (کازماوا).

۲- لە باشورەوه بە دینی (سندوقاوا).

۳- بە خوراواوه بە دینی (حوسەیناوا) و (مەیمەنداوا).

۴- لە خۆرەلانیتهوه بە دیکۆی (چوار دۆلی خۆرەلانی) و (نوساوه).

زینگای قوروه بۆ هەمدان لە باکوری ئەم دیکۆیە دەپەزێ، نزیکترین دینی بە (دزە)، (سندوقاوا) و (ئاختەپە) یە. هەرکام بە ماوهی ۲ کم - دورترین دینی، دینی (تەکیە سەری) یە بە ماوهی ۲۵ کم.

خەلکی کوردی دینی (دزە) زۆر ژیر و کاری و ئازا و بەغیرەتن، لە پێش ئینقلابدا سەری شیخ نشینەکانی کەنداوی (فارس) بە تایبەت (کویت) یان دەدا، کاتی دێیان کە (شای) خایەن کوردستانی فۆزی داوه و، هیچ کارخانەی کارزا و سەنەتییکی بۆ خەلکی هەژارە کوردستاندا دانەناوه، بۆ ئەوەی چاوی ئەم دەستی خەلکی ئەبن و، لای مال و مندالیان سەری شەرم دانەخەن، چاکی مەردایەتی. لێ هەل دەکەن و، قوڵی کوردایەتی لێ هەل دەمالن و

به فهرمودهی قوزنان (انْ اَرْضِيْ وَاِسْعَةً فَاَيَاتِيْ فَازْهَبُوْنَ) ^(۱) بۆ که سب و کار پشت به خودا ده‌به‌ستن و تا (کویت)وشیخ نشینه کانی (که‌نداوی فارس) لئی ناویستن، پاشان به دهستی پز و به‌زوی سور، به‌رهو مال ده‌گه‌زینه‌وه، ولاتی لئ ئاوه‌دان ده‌که‌نه‌وه و له به‌ر و بسوی ده‌هه‌سینه‌وه.

ناوی دیکانی به‌ریزی نه‌لف و بن به‌م جوهره‌یه:

- ۱- ناخته‌په: دئ کون بوه به‌لام ئیستا چۆله و له لاهه ده‌کیلدرئ.
- ۲- بزمه‌ته‌په: دئ به‌که له دیکۆی «چوار دولی» خوراوا‌ی مه‌لبه‌ندی قوروه - له ۳۰ کم باشوری خۆره‌لاتی قوروه و ۸ کم دزه و له نیوان دیکانی: حه‌سه‌ناوا کۆنه و شه‌هابه‌دین دایه - قۆبی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۴۲۹ - مال: ۷۷ - شیعه، سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و ئازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام - پۆست - نه‌وت فروشی - ناش.
- ۳- پلوسرکان: دئ به‌که له دیکۆی «چوار دولی» خوراوا‌ی ناوچه‌ی قوروه - له ۱۵ کم باشوری خۆره‌لاتی قوروه و ۱۲ کم دزه و ۶ کم باشوری ئیسفالتی قوروه هه‌مه‌دان و له نیوان دیکانی: سه‌رکه‌ل و مه‌به‌مه‌می سه‌ری دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۵۲۷ - مال: ۹۹ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، توتن، میوه - شوغل: کشت و کال و ئازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام - پۆست - ده‌رمانگا - به‌رق - پۆست - به‌قالی قه‌سای - ناش.
- ۴- ته‌کیه‌ی ژورو: دئ به‌که له دیکۆی «چوار دولی» خوراوا‌ی ناوچه‌ی قوروه - له ۴۷ کم باشوری خۆره‌لاتی قوروه و ۲۵ کم دزه و له داویتی کینوی (خۆ سه‌ره) دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۷۵ - مال: ۵۳ - شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام - لوله‌کشی - به‌رق.

- ۵- ته‌کیه‌ی خوارئی: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوزاوا‌ی ناوچه‌ی قوروه - له ۴۶ کم باشوری خۆره‌لانی قوروه و ۲۴ کم دزه و له نیوان دیکانی: ته‌کیه‌ی سه‌ری و شیروان دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۳۶ - مال: ۴۳ - شینه - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۶- حاجیاوا‌ی سه‌یده: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوزاوا‌ی ناوچه‌ی قوروه - له ۱۴ کم باشوری خۆره‌لانی قوروه و ۱۳ کم دزه و ۳ کم باکوری ئیسفالتی قوروه هه‌مه‌دان و له نیوان دیکانی: که‌مه‌ره و شوکراوادایه - قۆپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۴۷ - مال: ۴۹ - سونئی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه، تری - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - هه‌مام - پۆست - به‌رق - نه‌وت فرۆشی - قه‌سای - ناش.
- ۷- هه‌سه‌ناوا‌ی موچه‌مه‌د نه‌زه‌ر: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوزاوا‌ی مه‌لپه‌ندی قوروه - له ۳۴ کم باشوری خۆره‌لانی قوروه و ۱۲ کم دزه و له نیوان دیکانی: شه‌ه‌به‌دین و برمه‌ته‌په دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۴۰۴ - مال: ۶۲ - سونئی و شینه - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۸- حوسه‌یناوا‌ی زله‌جو: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوزاوا‌ی ناوچه‌ی قوروه - له ۲۲ کم باشوری خۆره‌لانی قوروه و ۶ کم دزه و ۷ کم باشوری ئیسفالتی قوروه هه‌مه‌دان و له نیوان دیکانی: دزه و مه‌یه‌می خوارئ دایه - داویننه یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۰۴ - مال: ۳۴ - سونئی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌که‌شی - پۆست - ناش - به‌قالی - به‌رق.
- ۹- درمه: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوزاوا‌ی ناوچه‌ی قوروه - له ۴۶ کم باشوری خۆره‌لانی قوروه و ۲۴ کم دزه و له نیوان دیکانی: قاورمه‌ده‌ره و ته‌کیه‌ی خوارئ دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۰۰ - مال: ۲۲ - سونئی، شینه -

- کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکر دی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۱۰ - دزه: دینی ناوه‌ندی دیکوی «چوار دولی» خوراوای ناوچهی قوروه - له ۲۲ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و له نیوان دیکانی: تازاوا و سندوقاوا و ۶ کم شه‌قामी قیره‌تاو دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۳۰۹ - مال: ۴۴۴ - سوننی و شینه - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکر دی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۱۱ - زه‌زینه: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دولی» خوراوای ناوچهی قوروه - له ۳۴ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۲ کم دزه و له نیوان دیکانی: مدیمه‌ناوا و گه‌لالی دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۵۹۹ - مال: ۱۰۲ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، میوه، دانه‌ویلله، توتن - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکر دی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۱۲ - سه‌رکه‌ل: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دولی» خوراوای ناوچهی قوروه - له ۲۱ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۲ کم دزه و له نیوان دیکانی: پلوسرکان‌مه‌به‌می سهری دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۸۶ - مال: ۴۶ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله، توتن، تزه‌کاری - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکر دی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۱۳ - سیاه‌گله: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دولی» خوراوای ناوچهی قوروه - له ۳۷ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۵ کم دزه و له نیوان دیکانی: مه‌لا و هلی و تاهوته‌به له ناوچهی (ته‌سه‌دئاباد) و له سنوری قوروه ته‌سه‌تاباد دایه - سارده سیره - به‌لام نیستا چوله و له‌لاوه ده‌کیندری.
- ۱۴ - سوت‌په: دئی‌یه که له دیکوی «چوار دولی» خوراوای ناوچهی قوروه - له ۳۳ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۰ کم خوراوای شه‌قामी قوروه به‌همه‌مدان و ۱۱ کم دزه و له نیوان دیکانی: سیاگله و شه‌ها‌به‌ددین دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۸۷۰ - مال: ۱۳۰ - سوننی، شیهه - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، داونه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکر دی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا:

ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۵- سه‌ندوقاوا: دئی‌یه که له دیکوی «چار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۲۶ کم باشوری خوره‌لانی قوروه و ۴ کم دزه و له نیوان دیکانی: دزه و برمه‌ته‌په دایه - قزپی‌یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۱۷۹ - مال: ۱۹۲ - سوننی، شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زیگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۶- شوکراوای مه‌یه‌م: دئی‌یه که له دیکوی «چار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۲۲ کم باشوری خوره‌لانی قوروه و ۱۲ کم دزه و له نیوان دیکانی: وه‌لی و مه‌یه‌می خورای دایه - قزپی‌یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۳۸ - مال: ۲۶ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زیگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۷- شه‌هابه‌دین: دئی‌یه که له دیکوی «چار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۳۰ کم باشوری خوره‌لانی قوروه و ۹ کم خورای شه‌قامی قوروه - هه‌مدان و ۸ کم دزه و له نیوان دیکانی: سوته‌په و برمه‌ته‌په دایه - قزپی‌یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۴۴۰ - مال: ۶۳ - سوننی، شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زیگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۸- شیروانه: دئی‌یه که له دیکوی «چار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۴۳ کم باشوری خوره‌لانی قوروه و ۲۱ کم دزه و له نیوان دیکانی: ته‌کیه خورای و گه‌لالی دایه - کویستانی‌یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۷۱۸ - مال: ۱۳۱ - سوننی، شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زیگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۹- قوغان تازه: دئی‌یه که له دیکوی «چار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۲۳ کم باشوری خوره‌لانی قوروه و ۹ کم دزه و له نیوان دیکانی: پلوسرکان و زله‌جو دایه - کویستانی‌یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۴۷ - مال: ۲۵ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زیگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۰- قاورمه ده ره: دئی په که له دیکوی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۴۵ کم باشوری خوره لاتی قوروه و ۲۳ کم دزه و له نیوان دیکانی: درمه و و شیروانه دایه - کویستانی په - سارده سیزه - دانیشتون: ۴۳۰ - مال: ۸۵ - شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زیگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۱- قه لای جافرخان: دئی کۆن بسوه که له دیکوی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۲۶ کم باشوری خوره لاتی قوروه و ۱۳ کم دزه دایه به لام نیستا چوله و له لاره ده کیلدری.

۲۲- که مره: دئی په که له دیکوی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۱۷ کم باشوری خوره لاتی قوروه و ۹ کم دزه و له نیوان دیکانی: زهنگاوا و تازاوا و له ۴۰ کم باکوری شاری نهسه داوا و ۱ کم باکوری نیسفالتی قوروه - هه مه دان دایه - قۆپی په - سارده سیزه - دانیشتون: ۲۴۰ - مال: ۴۳ - شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه - زیگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۳- گهرمخانی: دئی په که له دیکوی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۲۷ کم باشوری خوره لاتی قوروه و ۵ کم دزه و له نیوان دیکانی: زه زینه و مه یسه نه تاوا دایه - داوینه په - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۹۹ - مال: ۳۸ - سوننی، شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی، تری، میوه - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زیگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه بهرق.

۲۴- گه لالی: دئی په که له دیکوی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۴۰ کم باشوری خوره لاتی قوروه و ۱۸ کم دزه و له نیوان دیکانی: شیروانه و شه هابه دین دایه - کویستانی په - سارده سیزه - دانیشتون: ۷۷۰ - مال: ۱۳۶ - شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زیگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۵- مه یه می خوارتی: دئی په که له دیکوی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۲۴ کم باشوری خوره لاتی قوروه و ۸ کم دزه و له نیوان دیکانی: مه یه می سدری و زله جو دایه - کویستانی په - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۳۰۶ - مال: ۲۱۳ - سوننی

- کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، میوه - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۲۶- مه‌یه‌می سه‌رئی: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۲۸ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۲ کم دزه و له نیوان دیکانی: مه‌یه‌می خورای و وه‌لی دایه - کویستانی‌یه - سارده سیره - دانیش‌توان: ۸۱۷ - مال: ۱۵۹ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۲۷- مه‌جیداوا ئه‌رده‌لان: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۳۷ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۷ کم دزه‌دایه - سارده‌سیره - دانیش‌توان: ۶ - مال: ۲ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی - زینگا: ماشین زه.

۲۸- مه‌یه‌مه‌نه‌تاوا: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۲۵ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۶ کم دزه و له نیوان دیکانی: زله‌جو و گهرمخانی دایه - داوینیه - سارده سیره - دانیش‌توان: ۲۴۵ - مال: ۳۸ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو و چۆم - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۲۹- مه‌جیداوا: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۳۷ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۷ کم دزه و له نیوان دیکانی: نیعه‌تاوا و داوینی کویستانه‌کانی چین به‌گ و پیرسوله‌یمان دایه - کویستانی‌یه - سارده سیره - دانیش‌توان: ۱۴ - مال: ۳ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۳۰- نازماوا: دئی‌یه که له دیکۆی «چوار دۆلی» خوراوا ناوچهی قوروه - له ۱۶ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۶ کم دزه - دایه - - - دانیش‌توان: ۵۳۷ - مال: ۱۰۱ - - - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و ناژه‌ل داری - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

- ۳۱- نیعمه‌تاوا: دئی‌یه که له دیکۆزی «چوار دولی» خوراواى ناوچهی قوروه - له ۳۵ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۵ کم دزه و له نیوان دیکانی: مه‌جیداوا و ولیاوا دایه - کویستانی‌یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۲۲ - مال: ۳۷ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو و چۆم - به‌رهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.
- ۳۲- وه‌لیاوا: دئی‌یه که له دیکۆزی «چوار دولی» خوراواى ناوچهی قوروه - له ۳۴ کم باشوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۴ کم دزه و له نیوان دیکانی: نیعمه‌تاوا و شوکراوا دایه - کویستانی‌یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۶۸ - مال: ۳۰ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

دلبران^(۱)

دیکۆ دلبران له خۆره‌لات و باکوری خۆره‌لاتی قوروه دایه و له ۱۴ دئی و ۱ شوینی تاییهت پینکها توه، ژویه‌ره که‌ی ۳۴۳ ک - ی چوار گۆشه‌یه، هه‌شیمه‌تی ۱۷۸۴۴ که‌سه، یانی له هه‌ر کم - یکی چوار گۆشه‌دا ۵۲ که‌س نیشته‌جێ‌یه و دینی «دلبران» به‌ ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه، که‌ ناوی دیکۆ که‌، له ناوی ئەم دئی گیراوه‌ته‌وه. سنوری دیکۆی دلبران به‌م جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به‌ دیکۆکانی (قسلان) و پارێزگای (هه‌مه‌دان).

۲- له باشوره‌وه به‌ دیکۆکانی (به‌ده‌ر) و هه‌ر دو (چوار دۆلی).

۳- له خۆراواوه به‌ دیکۆی قسلان و شاری قوروه.

۴- له خۆره‌لاته‌وه به‌ پارێزگای (هه‌مه‌دان) هوه‌ نوساوه.

دیاره «دلبر» یا «دولبر» له کوردیدا یانی دلزفین، به‌ خۆشه‌ویستی ده‌وتری که‌ دلی خۆشه‌ویسته‌که‌ی تری زفاندبێ، جا چون ئەم شوینه زه‌نگینه، وه‌وی سه‌رزه‌وینه، دلی نه‌وییه‌ ئه‌ویندارانی جوانی و پاک‌ی برده‌وه، به‌ره‌می خۆشی و خۆشه‌ختی بۆ که‌له‌که‌ی ویستوه، به‌ (دلبران) ناوی ده‌رچوه. سنوری دینی (دلبران) به‌م جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به‌ دینی باوه‌گۆزگۆز - توغانی . باوه‌گۆزگۆز و مالوجه.

۲- له باشوره‌وه به‌ دینکانی قۆچاخ و مه‌جین.

۳- له خۆراواوه به‌ دینکانی خریله و شیخ هه‌یدر.

۴- له خۆره‌لاته‌وه به‌ دینی باغلوچه و پارێزگای هه‌مه‌دان هوه‌ نوساوه.

له شه‌قامی قوروه بۆ هه‌مه‌دان تا دینی دلبران به‌ درێژی ۷ ک ئیسفالت کراوه‌به‌ تازه‌یی ده‌ولت بێریاری داوه که‌ له دیکۆی (دلبران) دا (کارخانه‌ی) ئاسن تواننه‌وه (ذوب آهن) دانی. به‌م شیوه له خوام گه‌ره‌که‌، هه‌موه‌یز و هه‌ره‌که‌ هه‌زه‌به‌دا به‌ لاوه‌کان، له دئی گولان و دلبران - قوروه‌ی سه‌رتۆپی کوردستان، تا بۆ ئاوه‌دانی و پینشکه‌وتی نیشتمان، تینکۆشن و به‌ دنیای به‌سه‌لمینن، که‌ زه‌وزه‌وه‌ی ژیا‌نی خه‌لکی کوردی ئەم ناوچه، به‌ خۆتندن و به‌ کار و بیر، به‌ لاوانی دلسۆز و ژیر، به‌ مینشک و زا، به‌ ده‌ست و ده‌م، به‌ هه‌ست و هه‌زه‌پیتوس و

۱- دلبران: ناوی شاعیره‌یکی گه‌وره‌ی کوردی خه‌لکی ئەم دیکۆیه که‌ نازناوی خۆی بۆ بیره‌وه‌ری ناوی خۆشی ئەم

دیکۆ گرتوه‌ته‌وه. (نوسه‌ر)

قهلمه، یز داها تویه کی زوشن و بهشکۆ، له خۆل و گهزانه. یانهی کار و تینکۆشانه کانی
گهوههره چالی دهغل و دانه، به کورد و تورک به دو قۆلی، فزینی دهن کرازی کۆلۆلی، ههر
دو چون یه کن ههژان، خه لکی ئەم لاو لای به هارن.
ناوی دینکانی به ریزی ئەلف و بێ بهم جوهره یه:

۱- تیمامزاه حوسهین: شه خسینکه له نزیکه دینی خزیله دایه.

۲- باوه گوژگوژ: دئی یه که له دینکۆی «دولبهران» ی ناوچهی قوروه - له ۳۰ کم
باکوری خۆرهلاتی قوروه و ۱۰ کم دولبهران و له نیوان دینکانی: توغان و ناجی چای
هسله دایه - قۆبی یه - سارده سیزه - دانیشنوان: ۲۳۶ - مال: ۳۹ - سوننی - کورد - ئاو: له
کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه و یله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری - دهسکردی
ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - هه مام - پۆست -
لوله کەشی - بهرق - ناش.

۳- باغلوچه: دئی یه که له دینکۆی «دولبهران» ی ناوچهی قوروه - له ۲۳ کم باکوری
خۆرهلاتی قوروه و ۳ کم دولبهران و له نیوان دینکانی: دولبهران و نهی بهند دایه -
کوستانه یه - سارده سیزه - دانیشنوان: ۴۳۶ - مال: ۶۸ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو -
بهرهم: دهغل، دانه و یله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری - دهسکردی ژنان:
قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - هه مام - پۆست - لوله کەشی -
بهرق - بهقالی - ناش.

۴- خزیله: دئی یه که له دینکۆی «دولبهران» ی ناوچهی قوروه - له ۱۰ کم باکوری
خۆرهلاتی قوروه و ۱۰ کم دولبهران و له نیوان دینکانی: شیخ جافر و مهجین و دیوزهند
دایه - تهپۆلکهیی یه - سارده سیزه - دانیشنوان: ۸۳۵ - مال: ۱۳۹ - شیعه - کورد، تورک -
ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه و یله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه ل داری -
دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - هه مام -
پۆست - فروشگای هاویاری - نهوت فرۆشی - قه ساوی - ناش - بهرق.

۵- دلبهران: دینی ناوهندی دینکۆی «دولبهران» ی ناوچهی قوروه یه و له ۲۰ کم
باکوری خۆرهلاتی قوروه و له نیوان دینکانی: توغان و باغلوچه دایه - تهپۆلکهیی یه -
سارده سیزه - دانیشنوان: ۵۲۷۳ - مال: ۸۵۶ - کورد، تورک - سوننی، شیعه - ئاو: له کانیاو

- بدرهه: دهغل، دانه ویله، سپیایی، تری - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی
 ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانهی سه ره تایی و
 زانومایی - پاسگا - حه مام - دهر مانگا - پزست - ته له فون - لوله کەشی - بهرق - دار تاشی -
 فرشگای هاویاری - نهوت فروشی - به قالی - قه ساوی - ته عمیرگای ماشین - ناسنگری -
 تاش.

۶- دیپوزه ند: دئی به که له دیکوی «دولبه ران» ی ناوچهی قوروه - له ۵ کم خوره لاتنی
 قوروه و ۱۵ کم دولبه ران دایه - قویی به - سارده سیره - دانیشتون: ۱۴۳۹ - مال: ۱۶۲ -
 شیعه - کورد، تورک - ئاو: له کانیاو و کاریز - بدرهه: دهغل، دانه ویله، سپیایی - شوغل:
 کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه -
 مزگهوت و قوتابخانه - حه مام - پزست - فرشگای هاویاری - بهرق - نهوت فروشی -
 به قالی - قه ساوی - تاش.

۷- شوکراوا: دئی به که له دیکوی «دولبه ران» ی ناوچهی قوروه - له ۱۳ کم
 خوره لاتنی قوروه و ۲۰ کم دولبه ران و له نیوان دیکانی: قاسمارا و حاجیاوا دایه - قویی
 به - سارده سیره - دانیشتون: ۹۳۸ - مال: ۱۲۳ - شیعه - کورد، تورک - ئاو: له کانیاو -
 بدرهه: دهغل، دانه ویله، سپیایی، تری، میوه، چنارستان - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری
 - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - مامانی
 - حه مام - دهر مانگا - به قالی - بهرق - فرشگای هاویاری - نهوت فروشی - قه ساوی.

۸- شیخ جه عفر: دئی به که له دیکوی «دولبه ران» ی ناوچهی قوروه - له ۹ کم
 باکوری خوره لاتنی قوروه و له ۱۴ کم دولبه ران و له نیوان دیکانی: نه میناوا، خزیه دایه -
 قویی به - سارده سیره - دانیشتون: ۱۳۱۹ - مال: ۲۰۵ - شیعه - تورک - ئاو: له کانیاو -
 بدرهه: دهغل، دانه ویله، سپیایی، تری - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی
 ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - حه مام - دهر مانگا -
 پزست - لوله کەشی - بهرق - فرشگای هاویاری - قه ساوی - تاش.

۹- توغانی باوه گوزگوز: دئی به که له دیکوی «دولبه ران» ی ناوچهی قوروه - له
 ۲۴ کم باکوری خوره لاتنی قوروه و ۴ کم دولبه ران و له نیوان دیکانی: باوه گوزگوز و
 دولبه ران دایه - ته پزله کبی به - سارده سیره - دانیشتون: ۸۴۱ - مال: ۱۳۳ - شیعه -
 کورد (عه بدولمه له کی) - ئاو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانه ویله، سپیایی - شوغل: کشت و

کال و نازهل‌داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین رهو - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - پوزت - لوله‌کەشی - به‌رق - فروشگای هاویاری - نهوت فروشی - به‌قالی - قه‌ساوی - ناش.

۱۰- قزلیجه که‌ند: دئی‌یه که له دینکزی «دولبه‌ران»ی ناوچه‌ی قوروه - له ۳۲ کم باکوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۲ کم دولبه‌ران و له نیوان دینکانی: مالوجه و باوه‌گوزگوز دایه - ته‌پولکه‌یی به - سارده سیره - دانیشتون: ۱۲۲۰ - مال: ۲۱۷ - شیعه - تورک - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، تری - شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - پوزت - لوله‌کەشی - به‌رق - فروشگای هاویاری - نهوت فروشی - قه‌ساوی - ناسنگه‌ری - ناش.

۱۱- قوچاخ: دئی‌یه که له دینکزی «دولبه‌ران»ی ناوچه‌ی قوروه له ۲۵ کم باکوری خوره‌لاتی قوروه و ۷ کم دولبه‌ران و له نیوان دینکانی: نه‌ی‌به‌ند و باغلوچه و جوداقیه دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتون: ۷۹۱ - مال: ۱۳۱ - شیعه - تورک - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - ده‌رمانگا - لوله‌کەشی - به‌رق - فروشگای هاویاری - نهوت فروشی - ناسنگه‌ری - ناش.

۱۲- قاسماوا: دئی‌یه که له دینکزی «دولبه‌ران»ی ناوچه‌ی قوروه - له ۱۶ کم خوره‌لاتی قوروه و ۱۸ کم دولبه‌ران و له نیوان دینکانی: مه‌جین و شکواوا و دیوزه‌ند دایه - قوپی به - سارده سیره - دانیشتون: ۳۰۴ - مال: ۴۵ - شیعه - تورک - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، میوه - شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - پوزت - به‌رق - به‌قالی.

۱۳- مالوجه: دئی‌یه که له دینکزی «دولبه‌ران»ی ناوچه‌ی قوروه - له ۳۰ کم باکوری خوره‌لاتی قوروه و ۱۰ کم دولبه‌ران و له نیوان دینکانی: دولبه‌ران و قزلیجه که‌ند دایه - ته‌پولکه‌یی به - سارده سیره - دانیشتون: ۳۲۸۲ - مال: ۵۳۴ - شیعه - تورک - ناو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، تری، میوه - شوغل: کشت و کال و نازهل‌داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - ده‌رمانگا - ته‌له‌فون - لوله‌کەشی - به‌رق - دارتاشی - فروشگای هاویاری - نهوت فروشی -

به‌قالی - قه‌ساوی - ناسنگه‌ری - ناش.

۱۴ - مه‌جین: دئی‌یه‌که له دیکوی «دولبران»ی ناوچه‌ی قوروه له ۱۵ کم خوره‌لاتی قوروه و ۱۰ کم دولبران و له نیوان دیکانی: خزیه و زه‌نگاوا و حاجیاوا دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۷۶ - مال: ۶۴ - شیعه - تورک - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه، مه‌وج - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق - به‌قالی.

۱۵ - نه‌ی‌به‌ند: دئی‌یه‌که له دیکوی «دولبران»ی ناوچه‌ی قوروه له ۳۷ کم باکوری خوره‌لاتی قوروه و ۹ کم دولبران و له نیوان دیکانی: باغ‌لوجه و به‌هارلو دایه - کوستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۵۵۴ - مال: ۹۱ - شیعه - تورک - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - هه‌مام - پوزت - به‌رق - به‌قالی - ناش.

دیکوی دی گولان

دیکو دهریبری شاری «دی گولان» له ۲۰ دئی و چند شوینی تاییهت پینکها توه و له خورهلانی قوروه دا هلکهوتوه، ژوبره کهی ۲۹۵ ک - ی چوار گوشه یه، حه شیمه تی ۸۵۷۰ کهسه، یانی له ههر کم - یکی چوار گوشه دا ۲۹ کس نیشته جی به و دپی «حسه ناوا» به ناوندی دانراوه. سنوری نهم دیکو یه بهم جزیره یه:

۱- له باکوره وه به دیکوکانی (له یلاخی باکوری) و (له ک).

۲- له باشوره وه به دیکوی (له یلاخی باشوری).

۳- له خوراوا وه به دیکوی (قوزوچا).

۴- له خورهلان توه به دیکوی (په نجه علی) یه وه نوساو.

دیوار شاری «دی گولان» ناوندی به شی له یلاخ و له چوار چیره ی نهم دیکو دایه. دی گولان:

۱- له دو وشه ی (دئی) و (گولان) تیکه له، یانی دینی خاوه ن گول، چون خاکی نهم شوینه به تاییهت له به هاراندای به گول و گزه و گیای زهنگا و زهنگ ده غه ملی و ژوانگایه کسی دلرقتن و تماشایی وها به دئی دیتن، که به زمانی بن زمانی نینسان ده دوتن، ههست و نوین و ویزدانی ده بزوتن و چاری دلی ده کاته وه، خرای به ره حسم و به زهیی و بیر ده خاته وه، نهم دیان ناو ناه (دی گولان) که به ره به ره (گولان) بوته (گولان).

۲- وهک و تراوه (۱۵۰۰) سال له وه پینش نهم شوینه تاییه تی کهسانی بو که (گول) بوون، بهم هزیه وه ناوی (دی گولان) ی به سهرا براوه (خا زانانتر).

۳- له دو وشه ی (دئی) و (که ل) تیکه ل بن: یانی دینی که له پیوان، چون نهم شوینه پیاری مهن و دم زاست و به غیرهت، دورستان کردوه و لئی ژیاون، بیان وتوه (دی که لان) به ره به ره بوته (دی گولان).

دینی (حسه ناوا) که له سهر شقامی نیسفالنی (سنه) بو (دی گولان) دایه و باشتر ده توانی به دیکانی دهریبری زاهاگا. به ناوه ندی نهم دیکو دانراوه، سنور نهم دئی بهم جزیره یه:

۱- له باکوره وه به دینی (تاو پاریک).

۲- له باشوره وه به دیکانی (سه عیداوا) و (توبره زیز).

۳- له خوزراواوه به شاری (دی گولان).

۴- له خوزه‌لاته‌وه به دینی ته‌یمه‌ز قولی - (ته‌ه‌اسب قولی) به نوساوه.

دینی حه‌سه‌ناوا تا (دی گولان) ک و تا (قوروه) ۳۵ کم - ه، نزیکترین دی به (حسه‌ناوا) (سه‌عیداویه) به ماوهی ۴ کم دورترین دیش (یای ته‌مه‌ره) به ماوهی ۳۰ که زمانی خه‌لکی ته‌م دیکویه کوردی به و مه‌زه‌ه‌بیان شافیعی به.
ناوی دیکانی به ریزی ته‌لف و بی به‌م جو‌ره به:

۱- تاشه جو (آسیاب جو): دی به که له دیکوی «حه‌ومه‌ی دینگولان» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۲۵ کم باکوری خوزراوای قوروه و ۱۶ کم حه‌سه‌ناوا و له نیوان دیکانی: ته‌رزه‌ند و ته‌حه‌داوا دایه - ده‌شتایی به - سارده سیره - دانیشتون: ۲۵۴ - مال: ۳۵ - سوننی - کورد - تاو: له چومی ته‌رزه‌ند - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی - شوغل: کشت و کال و تاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام - به‌قالی - تاسنگه‌ری - تاش - به‌رق.

۲- ته‌رزه‌ند: دی به که له دیکوی «حه‌ومه‌ی دینگولان» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۲۳ کم باکوری خوزراوای قوروه و ۱۴ کم حه‌سه‌ناوا و له نیوان دیکانی: تاشه‌جو و عه‌باس جو دایه - قوپی به - سارده سیره - دانیشتون: ۴۶۷ - مال: ۸۷ - سوننی - کورد - تاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی - شوغل: کشت و کال و تاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۳- تاو باریک: دی به که له دیکوی «حه‌ومه‌ی دینگولان» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۴۴ کم باکوری خوزراوای قوروه و ۱۰ کم حه‌سه‌ناوا و له نیوان دیکانی: حه‌سه‌ناوا و ته‌رزه‌ند دایه - ده‌شتایی به - سارده سیره - دانیشتون: ۴۹۳ - مال: ۸۷ - سوننی - کورد - تاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی - شوغل: کشت و کال و تاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌که‌کشی - فروشگای هاویاری - نه‌وت فروشی - به‌قالی - به‌رق.

۴- بای ته‌مه‌ر: دی به که له دیکوی «حه‌ومه‌ی دینگولان» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۴۵ کم باکوری خوزراوای قوروه و ۳ کم حه‌سه‌ناوا و له نیوان دیکانی: عه‌لیاوا و کچی کوردوده‌لک دایه - قوپی به - سارده سیره - دانیشتون: ۷۲۸ - مال: ۱۱۹ - سوننی - کورد - تاو: له

کانیاو و چۆمی ئه زه نده - به ره هم: ده غل، دانه وینله، سپیایی و توتن - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکر دی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه - لوله که کشی - نه وت فروشی - به قالی - به رق.

۵- ته لوار: دئی یه که له دیکوی «حه ومه ی دینگولان» ی ناوچه ی قوروه، له ۵۵ کم باکوری خوراوی قوروه و ۱۷ کم حه سه ناوا و له نیوان دیکانی: به گه جان و دئی زه شید دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۵۲۳ - مال: ۹۰ - سونی - کورد - ناو: له کانیاو - به ره هم: ده غل، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکر دی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه - لوله که کشی - ناش.

۶- توبه ره ژییژ: دئی یه که له دیکوی «حه ومه ی دینگولان» ی ناوچه ی قوروه، له ۲۹ کم باکوری خوراوی قوروه و ۱۰ کم حه سه ناوا و له نیوان دیکانی: عه لیاوای موسیر و ته هه ماسب قولی دایه - گوزایی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۳۶۸ - مال: ۶۹ - سونی - کورد - ناو: له کانیاو - به ره هم: ده غل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکر دی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه - لوله که کشی - به رق - دار تاشی - قه ساوی - ناش.

۷- تازاوا ی ته هه ماسب قولی: دئی یه که له دیکوی «حه ومه ی دینگولان» ی ناوچه ی قوروه، له ۲۵ کم باکوری خوراوی قوروه و ۶ کم حه سه ناوا و له نیوان دیکانی: دینگولان و چراغاوا دایه - دواینه یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۸۲ - مال: ۳۱ - سونی - کورد - ناو: له کانیاو و چۆم - به ره هم: ده غل، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - ده سکر دی ژنان: قالیچه، جاجم، قالی - زینگا: ماشین زه و - مزگه وت و قوتابخانه به رق.

۸- چه شمه دینگولان: دئی کۆن بوه به لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدری.

۹- چه شمه به رده زه شه (سنگ سیاه): دئی کۆن بوه به لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدری.

۱۰- حاجیاوا: دئی کۆن بوه به لام ئیستا چۆله له لاوه ده کیلدری.

۱۱- حاجی په موق: دئی یه که له دیکوی «حه ومه ی دینگولان» ی ناوچه ی قوروه، له ۵۱ کم باکوری خوراوی قوروه و ۱۷ کم حه سه ناوا و له نیوان دیکانی: شه عبانی و کروه ندان دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۵۸۳ - مال: ۹۵ - سونی - کورد - ناو: له کانیاو - به ره هم: ده غل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری -

دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - لوله کهشی - ناش - بهرق.

۱۲ - حوسه یینی: دئی به که له دیکوی «حومهدی دینگولان»ی ناوچهی قوروه، له ۴۳ کم باکوری خوراوای قوروه و ۹ کم حهسه ناوا و له نیوان دیکانی: دینگولان و دئی زهشید دایه - قزپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۴۹۵ - مال: ۹۲ - سوننی - کورد - تاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مودج، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - همام - نهوت فروشی - بهقالی - ناش - بهرق.

۱۳ - حهسه ناوا: دئی به که له دیکوی «حومهدی دینگولان»ی ناوچهی قوروه، له ۳۴ کم باکوری خوراوای قوروه و له نیوان دیکانی: سه عیداوا و تاو باریک دایه - قزپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۹۴ - مال: ۴۹ - سوننی - کورد - تاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، توتن، سپیایی - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مودج، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - همام - نهوت فروشی - بهقالی - لوله کهشی - بهرق - فروشگای هاویاری - چایخانه - ناش.

۱۴ - ده له ک: دئی به که له دیکوی «حومهدی دینگولان»ی ناوچهی قوروه، له ۳۷ کم باکوری خوراوای قوروه و ۱۸ کم حهسه ناوا و له نیوان دیکانی: سوره جو و بای تهمر دایه - قزپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۳۵۳ - مال: ۶۱ - سوننی - کورد - تاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مودج، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - فروشگای هاویاری - نهوت فروشی - بهرق.

۱۵ - دی زهشید: دئی به که له دیکوی «حومهدی دینگولان»ی ناوچهی قوروه، له ۵۱ کم باکوری خوراوای قوروه و ۱۷ کم حهسه ناوا و له نیوان دیکانی: تهلوار، حاجی بهموق و حوسه یینی دایه - قزپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۹۹ - مال: ۵۵ - سوننی - کورد - تاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مودج، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۶ - سوره جو: دئی به که له دیکوی «حومهدی دینگولان»ی ناوچهی قوروه، له ۳۷ کم باکوری خوراوای قوروه و ۱۸ کم حهسه ناوا و له نیوان دیکانی: قاضی جزو و

نه همه داوا دایه - گوزایی به - سارده سیزه - دانیشتوان: ۲۴۳ - مال: ۳۸ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه و نیله - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مروج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - حه مام - لوله کەشی - به قالی.

۱۷ - سه عید او: دئی به که له دیکۆزی «حهومهی دیگولان» ی ناوچهی قوروه، له ۳۸ کم باکوری خوراوای قوروه و ۴ کم حهسه ناوا و له نیوان دیکانی: حهسه ناوا و مهجیداوا دایه - گوزایی به - سارده سیزه - دانیشتوان: ۲۴۴ - مال: ۴۵ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مروج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - حه مام - لوله کەشی - به قالی - ناش - بهرق.

۱۸ - ته هه ماسب قولی: دئی به که له دیکۆزی «حهومهی دیگولان» ی ناوچهی قوروه، له ۱۵ کم باکوری خوراوای قوروه و ۶ کم حهسه ناوا و له نیوان دیکانی: توبره زیز و عه پاس جز دایه - قزی به - سارده سیزه - دانیشتوان: ۳۲۷ - مال: ۶۱ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مروج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - چایخانه - لوله کەشی - بهرق.

۱۹ - عه لیاوای موشیر: دئی به که له دیکۆزی «حهومهی دیگولان» ی ناوچهی قوروه، له ۳۱ کم باکوری خوراوای قوروه و ۱۲ کم حهسه ناوا و له نیوان دیکانی: توبره زیز و جهوانه رداوا دایه - قزی به - سارده سیزه - دانیشتوان: ۵۳۲ - مال: ۹۶ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه و نیله، چنارستان - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مروج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - حه مام - لوله کەشی - بهرق - به قالی - ناش.

۲۰ - عه پاس جو: دئی به که له دیکۆزی «حهومهی دیگولان» ی ناوچهی قوروه، له ۲۶ کم باکوری خوراوای قوروه و ۷ کم حهسه ناوا و له نیوان دیکانی: ته هه ماسب قولی و ناسراوا دایه - دوایته به - سارده سیزه - دانیشتوان: ۵۲۸ - مال: ۸۹ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه و نیله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مروج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - حه مام -

پوست - به قالی - چایخانه - ناش - بهرق.

۲۱- قاضی جو: دئییه که له دیکوی «حهومدی دینگولان»ی ناوچهی قوروه، له ۲۷

کم باکوری خوراوای قوروه و ۸ کم هسه ناوا و له نیوان دیکانی: سورخه جو و فه خراوا
دایه - گوزایی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۳۲۸ - مال: ۵۵ - سوننی - کورد - ئاو: له
کانیاو چومی ئه رزهند - بهرهم: ده غل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و
ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و
قوتابخانه - لوله کەشی - به قالی - بهرق.

۲۲- قه لای ئه حمه داوا (ئه عزم خان): دئی کون بوه

۲۳- کاروه ندان: دئییه که له دیکوی «حهومدی دینگولان»ی ناوچهی قوروه، له ۴۶

کم باکوری خوراوای قوروه و ۱۲ کم هسه ناوا و له نیوان دیکانی: حاجی به موق دینگولان
دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۱۱۶ - مال: ۱۹۹ - سوننی - کورد - ئاو: له
کانیاو - بهرهم: ده غل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی
ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - فروشگای هاویاری
- به قالی - ناش - بهرق.

۲۴- که ریمواوا: دئی کون بوه به لام نیستا چوله و له لاهه ده کیلدری.

۲۵- ناصراوا: دئییه که له دیکوی «حهومدی دینگولان»ی ناوچهی قوروه، له ۳۹ کم

باکوری خوراوای قوروه و ۲۹ کم هسه ناوا و له نیوان دیکانی: عه باس جو و ئه رزهند دایه
- کویتانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۱۲ - مال: ۳۶ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو و
چومی ته هماسب قولی - بهرهم: ده غل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و
ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و
قوتابخانه - فروشگای هاویاری - به قالی - ناش - بهرق - پوست - دهر مانگا - حه مام -
ناسنگه ری - ناش.

قوروچا

دیکوی (قوزوچا) که له ۳۳ دنی پینکها توه له خوره لات و باکوری خوراوای شاری قوروه دایه، زوبه ره که ی ۵۳۷/۵۷ ک - ی چوار گوشه یه و حدشیمه تی ۱۰۶۶۴ که سه، یانی له هدر کم - یکی چوار گوشه دا ۱۹/۸۲ کهس نیشته جی یه، سنوری ندم دیکو بهم جزه یه:

۱- له باکوره وه به دیکوی له یلاخی باکوری.

۲- له باشوره وه به دیکوی له یلاخی باشوری.

۳- له خوراو او به ناوچهی سنه.

۴- له خوره لات توه به دیکوکانی (دینگولان) و (له یلاخی باکوری) وه نوساوه. دینی (قوزوچا) که به ناوه نندی ندم دیکوی دانراوه، سنوری بهم جزه یه:

۱- له باکوره وه به دیکوکانی (تاته زهشید) و (کاویشه).

۲- له باشوره وه به دینی سهراوی حاجی په موق.

۳- له خوراو او به دینی تازاوای قوزوچا.

۴- له خوره لات توه به دینی (شه عبانی) وه نوساوه.

خاکی ندم ناوچه به تایبیت خاکی ندم دنی (ته لای دهسو شاره) و هدرزه زره یی له خاکه که ی له قیمت نایی، به هوی لی هاتویی و تیگوشانی فه لا به کار و دلسوزه کانی ندم دنی، هه مو سالی میزانیکی بهرچاو و به کار هاتو باش، پیاز و یدره لماسی چاک ره عمه دل دیتن و بو شارک سنه و دهوریدری به زنی ده کهن.

(قوزوچا) له دو وشدی (قوز) و (چا) تیکه له - قوز: یانی هدرگ و (چایی) یانی سارد. چون ناوی چومیکه به ناو ندم اتی ده پیزی، به تایبیت کاتی باران له به هاراندی (قوزاوه) و ناوه که ی سارده، ندم چومه به (قوزوچایی) ناوی دهرچوه - که ناوی دیکه و ناوی دیکو که یش له ناوی چومه که گیراوه توه.

۲- (قوری) و (چایی) ده کری، کاتی ندم دینی یان دورست کردین تازه (چایی داهاتی) و لهو کاتهدا چایی یان لی نابن بهم زیکه وته ناوی (قوری چای) به سدرای برایی، به راویژی

خه‌لکی کورد (قوزوچا) دهوتری. (خوازاناتره).^(۱)

ناوی دینکانی به ریز ئه‌لف و بنی به‌م جوهره‌یه:

۱- ئیبراهیما وا: دئی‌یه که له دینکۆی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۵۵ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۸ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: هه‌لیزاوا و ده‌وله‌تاوی و کوزکوزه دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۸۶ - مال: ۳۱ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۲- ئه‌سله‌مه‌رز: دئی‌یه که له دینکۆی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۸۰ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۲۰ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: سه‌راوسوره و گه‌ناو دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۴۵۵ - مال: ۷۳ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۳- ئاخبلآخ: دئی‌یه که له دینکۆی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۵۵ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۲۳ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: کانی عه‌ینه‌لی، کانی گولزار دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۶۸ - مال: ۱۳ - شیعه - تورک - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، تری - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۴- باخچه مه‌ریه‌م: دئی‌یه که له دینکۆی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۷۲ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۶ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: چرخه‌به‌یان و کانی گولزار دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۴۲ - مال: ۲۶ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۵- به‌همه‌ناوا: دئی‌یه که له دینکۆی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۶۴ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۲۹ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: دایه - داوینه‌یی یه - سارده سیزه -

دانیشتوان: ۲۸۴ - مال: ۵۱ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانهوینله، توتن، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بدرق.

۶- تاته زه شید: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۶۷ ک باکوری خوراوی قوروه و ۳ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: کاوشه و تازاوا قوزوچا دایه - قوبی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۰۵ - مال: ۵۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، سپیایی، دانهوینله - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین ره - مزگهوت و قوتابخانه - بدرق.

۷- تازاوا قوزوچا: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۸۷ ک باکوری خوراوی قوروه و ۳ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: قوزوچا و تاته زه شید و چهرخه بیان دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۰۹ - مال: ۵۶ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانهوینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بدرق.

۸- چهرخه بیان: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۷۱ ک باکوری خوراوی قوروه و ۹ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: تازاوا و باخچه مریم دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۶۹ - مال: ۳۱ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانهوینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری، ههنگوین - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بدرق.

۹- چه خماخ دهره: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۶۰ ک باکوری خوراوی قوروه و ۱۶ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: زاخه و چیلک دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۸۴ - مال: ۵۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانهوینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین ره - مزگهوت و قوتابخانه - بدرق.

۱۰- چیلک: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۶۵ ک باکوری خوراوی قوروه و ۲۰ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: چه خماخ دهره و گورگاوا دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۴۷ - مال: ۲۸ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانهوینله، مرغداری - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان:

قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۱ - حه‌ساری ئه‌سه‌له‌مه‌رز: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۸۲ ک باکوری خوزاواي قوروه و ۲۵ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: گزمه‌ده‌زه و سه‌راوی باینجقلو دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۸۷ - مال: ۱۳ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی، هه‌نگوین - شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل داری و مرغداری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۲ - حه‌قه: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ک باکوری خوزاواي قوروه و ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: سه‌راوسوره و گاودانه‌زار دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۱۲ - مال: ۳۸ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین رهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۳ - خزرله‌ک: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۸۸ ک باکوری خوزاواي قوروه و ۲۸ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: حه‌قه و قه‌لاپولا دایه - ته‌پزلکه‌یی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۳۰۱ - مال: ۵۷ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۴ - زاخه: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۷۵ ک باکوری خوزاواي قوروه و ۱۸ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: چیلک و کاروه‌ندان دایه - داوینته یه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۳۸۷ - مال: ۷۲ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۵ - سه‌راوی حاجی په‌موق: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۵۰ ک باکوری خوزاواي قوروه و ۲۰ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: کاروه‌ندان و قوزوچا دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۵۵۴ - مال: ۹۴ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و ئازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۶- سهراب سورہ: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۸۵ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۲۱ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: تهسله مهرزو و گه ناو دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۴۰ - مال: ۶۲ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهه: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۷- شه عبانی: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۵۷ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۱۰ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: حاجی په موق و موباره کاوادا یه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۴۰۳ - مال: ۶۶ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهه: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۸- ثالی پینه ک: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۸۵ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۱۶ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: ناگران و باخچه مریم دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۲۶ - مال: ۶۸ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهه: دهغل، دانه وینله، سپیایی، ههنگوین - شوغل: کشت و کال و نازهل داری و مریشکداری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۱۹- قشلاخی جو: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۷۶ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۱۶ ک قوزوچا دایه - تهپزلکه یی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲ - مال: ۱ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهه: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۰- قه لاپولا: دئی یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۷۳ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۱۷ ک قوزوچا دایه - تهپزلکه یی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۴۳ - مال: ۴۳ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهه: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۱- قورچا: دئی ناوهندی دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۶۴ ک باکوری

خوزراوای قوروه دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۲۳۷۸ - مال: ۴۱۳ - سوننی ۴۱۳ - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری، مریشک‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - مامان - ده‌رمانگا - پوست - ته‌له‌فون - لوله‌کشی - به‌رق - نه‌جاری - فروشگای هاویاری - نه‌وت فروشی - به‌قالی - قه‌ساری - چایخانه - ناسنگری - ناش - به‌رق.

۲۲ - کاوشه: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۶۷ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۳ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: موباره‌کاوا و تاته‌زه‌شید دایه - قویبی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۹۵ - مال: ۱۶ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۲۳ - کانی عه‌ینه‌لی: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۷۰ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۰ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: قوزوچا و ناغیلاخ دایه - قویبی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۷۸ - مال: ۱۸ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۲۴ - گورگاوا: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۸۸ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۴۵ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: چیلک و کانی‌پان دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۴۱۸ - مال: ۷۸ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۲۵ - کوّله به‌یان: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۷۵ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۲۰ ک قوزوچا و له نیوان دیکانی: چهرخه به‌یان و ئالی پینه‌ک و میره‌کی دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۰۱ - مال: ۱۹ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۲۶ - کانی‌پان: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۶۵ ک باکوری

خوزراوای قوروه و ۱۴ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: ئیبرایماوا گورگاوا دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۴۴ - مال: ۴۵ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانه‌وینله، سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۷- کانی گولزار: دئی به که له دینکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۶۸ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۸ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: ئاغیلاخ و کوله‌هدرد دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۶۰ - مال: ۴۸ - کویستانی به - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانه‌وینله، سیبایی، هه‌نگوین - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۸- گه‌ناو: دئی به که له دینکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۷۶ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۵ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: قشلاخ‌جو، گۆمه‌ده‌ره، ئه‌سله‌مرز دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۵۵ - مال: ۳۰ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانه‌وینله، سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مدوج، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۹- گۆمه‌ده‌ره: دئی به که له دینکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۷۵ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۲۰ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: ناوگران و ئه‌سله‌مهرز دایه - دوایتنه به - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۷۸ - مال: ۵۷ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، سیبایی، دانه‌وینله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مدوج، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۳۰- میره‌کی: دئی به که له دینکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۷۴ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۰ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: کوله‌به‌یان و قوچه دایه - قۆبی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۵۳۷ - مال: ۱۰۵ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهه: دهغل، دانه‌وینله، سیبایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مدوج، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۳۱- موچه‌مه‌داوای خه‌زره: دئی به که له دینکوی «قوزوچا»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۷۳ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۵ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۸۶ - مال: ۱۹ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بدرهه: دهغل،

دانه‌وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه - زیگا: ماشین رهو - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۳۲- ناوه‌گران: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۸۶ ک باکوری خوراوا‌ی قوروه و ۲۰ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: ماچکه‌خواری، گۆمه‌ده‌ره دایه - کویستانی یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۱۹۳ - مال: ۳۶ - سونتی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری، مریشکداری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مەوج - زیگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۳۳- هلیزاوا: دئی‌یه که له دیکوی «قوزوچا»ی ناوچهی قوروه، له ۵۲ ک باکوری خوراوا‌ی قوروه و ۱۵ ک قوزوچا و له نیوان دینکانی: ئییرایماوا و کانی پان دایه - کویستانی یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۲۸۳ - مال: ۵۲ - سونتی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مەوج، کلیم - زیگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

قهسلان

دینکۆی (قهسلان) که له ۱۶ دئی پینکها توه و له و باکوری ناوچهی قوروه دایه، زوبهره کهی ۴۲۸/۵ ک - ی چوار گوشه یه و حه شیمه تی ۶۰۰۲ که سه، یانی له هدر کم - یکی چوار گوشه دا ۱۴ کهس نیشته جی یه. وشه ی (قسل) له کوردی (زاویژی کوردی سیورانی) یانی (ناههک)، (قسلان) وهک (زبران) و (نهرمان) به مانا شوین و جینی (قسل)ه، چون ئەم دینی بهردی (ناههکی) و کانی بهرده (مهز مهزی) زوره. ناویان ناوه قسلان، یانی جینی بهردی قسلی و کانی - بهرده مهز مهز - بهم شیوه چون وشه ی (قسلان) وشه یه کی میژوی یه، دینکۆ که پیشیان به ناوی دینی قسلانه وه ناوناوه. سنوری ئەم دینکۆ یه بهم جوهره یه:

۱- له باکوره وه به دینکۆی (لهک).

۲- له باشوره وه به دینکۆی دهو رو بهر.

۳- له خوراوا وه به دینکۆی (په نجه عدلی).

۴- به خوره لاتمه وه به دینکۆی (دلپهران) و پاریزگای (هه مه دان) وه نوساوه.

دینی قسلان: ماوه یی هاوینته هه واری خانه کانی ئارده لانی کوردستان بووه (ئامان الله خان) ی والی بهرده مهز مهزه کانی ئەم دینی بز بهر هه یوان و شاتشیننه کانی حه وش و ئەم لاو لای درگا و کۆله که کانی مزگه وتی دار احسانی سنه به کار برده وه. سنوری دینی قسلان بهم جوهره یه:

۱- له باکوره وه به دینکۆی (ئاجی چای) (عدسکه راوا) و (مه نسوراوا).

۲- له باشوره وه به دینکۆی (ئه میناوا ی قسلان).

۳- له خوراوا وه به شاری بیجار و دینی (موزه فه راوا).

۴- له خوره لاتمه وه به دینکۆی شیخ (جه عفره) ه - وه نوساوه.

ناوی دینکۆی بهریزی ئەلف و بی بهم جوهره یه:

۱- ئە میناوا ی قسلان: دئی یه که له دینکۆی «قسلان» ی ناوچه ی قوروه، له ۱۳ ک

باکوری قوروه و ۷ ک قسلان و له نیوان دینکۆی: زیویه و شیخ جه عفر و قسلان دایه - قۆپی یه - سارده سپره - دانیشتون: ۳۱۱ - مال: ۵۶ - سوننی - کورد - ئاو: له چۆمی ئامیناوا و کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری -

دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق -
 حه‌مام - پزست - لوله‌کشی.

۲- ئاجی چای: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۲۰ ک باکوری
 خوره‌لاتی قوروه و ۱۰ ک قسلان و له نیوان دینکانی: قسلان و زه‌زیناوا دایه - قزپی‌یه -
 سارده سیره - دانیشتون: ۴۰۳ - مال: ۶۷ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل،
 دانه‌ویل، سیبایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج،
 گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق - حه‌مام - پزست - لوله‌کشی -
 به‌قالی.

۳- ئه‌للا یاری: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۲۷ ک باکوری
 خوره‌لاتی قوروه و ۱۸ ک قسلان دایه - قزپی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۸۱ - مال:
 ۳۳ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویل، سیبایی - شوغل: کشت و
 کال و ئاژه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و
 قوتابخانه - بهرق - ده‌مانگاه - پزست - لوله‌کشی.

۴- ئوچ بلاخ: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۴۳ ک باکوری
 قوروه و ۲۳ ک قسلان و له نیوان دینکانی: مه‌هددی خان و قهره‌ئاغل دایه - قزپی‌یه -
 سارده سیره - دانیشتون: ۲۸۲ - مال: ۵۰ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل،
 سیبایی، دانه‌ویل - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم
 - زینگا: ماشین ره - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق - لوله‌کشی - ئاش.

۵- دیره‌کلو: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۴۵ ک باکوری
 خوره‌لاتی قوروه و ۳۵ ک قسلان و له نیوان دینکانی: قهره‌بلاخ خان و نادرشه و قهرئاغل
 دایه - قزپی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۴۲ - مال: ۳۲ - شیعه - تورک - ئاو: له کانیاو -
 به‌ره‌هم: ده‌غل، سیبایی، دانه‌ویل - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - دهسکردی ژنان:
 قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق - حه‌مام - به‌قالی.

۶- زیویه: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۷ ک باکوری قوروه و
 ۵ ک قسلان و له نیوان دینکانی: قسلان و موزه‌فهره‌راوا دایه - قزپی‌یه - سارده سیره -
 دانیشتون: ۲۷۴ - مال: ۴۸ - سوننی - کورد - ئاو: له چوزم و کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل،
 دانه‌ویل، سیبایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم

- زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق - همام - پوزت - لوله‌کشی.
- ۷- زه‌زیناوا: دئی‌یه که له دیکوی «قسلان»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۳۴ ک باکوری خوزاوا‌ی قوروه و له ۲۰ ک قسلان و له نیوان دیکانی: نه‌لایاری و عه‌سکه‌راوا و ناجی‌چای دایه - قزپی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۶۷ - مال: ۱۵ - شیعه - تورک و کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سیبایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق - همام.
- ۸- شوراب حاجی: دئی‌یه که له دیکوی «قسلان»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۲۰ ک باکوری قوروه و ۱۵ ک قسلان و له نیوان دیکانی: شوراب خان و چوارگا دایه - کویستانی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۴۷۱ - مال: ۹۱ - سوننی و شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سیبایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زهه - بهرق - همام - پوزت - لوله‌کشی - به‌قالی - ئاش - نهوت‌فروشی.
- ۹- شوراب خان: دئی‌یه که له دیکوی «قسلان»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۳۳ ک باکوری خوزاوا‌ی قوروه و ۱۸ ک قسلان و له نیوان دیکانی: شوراب حاجی و سیلاوی دایه - قزپی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۴۰۶ - مال: ۸۰ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سیبایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق - همام - پوزت - لوله‌کشی - به‌قالی - ئاش - نهوت‌فروشی.
- ۱۰- عه‌سکه‌راوا (مه‌نسوراوا): دئی‌یه که له دیکوی «قسلان»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۳۳ ک باکوری خوزاوا‌ی قوروه و ۱۵ ک قسلان و له نیوان دیکانی: زه‌زیناوا و نه‌لایاری و مه‌هدیخان دایه - قزپی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۳۷ - مال: ۶ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سیبایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.
- ۱۱- قسلان: دینی ناوه‌ندی دیکوی «قسلان»ی ناوچه‌ی قوروه، له ۱۰ ک باکوری قوروه و نیوان دیکانی: زینویه و سه‌ریشاوا و نه‌میناوا دایه - قزپی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۱۲۱۵ - مال: ۲۱۸ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو و چۆمی محه‌للی - به‌رهم:

ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، چنارستان - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - قوتابخانه سدره‌تایی و زانومایی - به‌رق - دارتاشی - لوله‌کشی - به‌قالی - تاش - نهوت فرزشی - تاسنگری.

۱۲ - قدره‌تاغل: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۴۵ ک باکوری قوروه و ۳۳ ک قسلان و له نیوان دینکانی: ئوچ بلاخ و دیزه کلو دایه - قزبی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۹۳ - مال: ۴۴ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۱۳ - قدره‌بلاخ خان: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۳۵ ک باکوری خوره‌لاتی قوروه و ۲۰ ک قسلان دایه و له نیوان دینکانی: نادرشه و دیزه کلو دایه - قزبی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۵۵۶ - مال: ۱۰۲ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، تری، میوه، چنارستان - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق - لوله‌کشی.

۱۴ - مه‌هدی خان: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۳۴ ک باکوری قوروه و ۲۰ ک قسلان و له نیوان دینکانی: عه‌سکه‌راوا و ئوچ بلاخ دایه - قزبی یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۳۷۴ - مال: ۶۷ - سوننی - کورد - ئاو: له چومی شور - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق - لوله‌کشی.

۱۵ - موزه‌فقه‌راوا: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۷ ک باکوری خوره‌لاتی قوروه و ۵ ک قسلان و له نیوان دینکانی: زینویه و سرنشاوا دایه - قزبی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۴۲۰ - مال: ۷۸ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و تاژهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زه - مزگه‌وت و قوتابخانه - به‌رق.

۱۶ - نادرشه: دئی‌یه که له دینکزی «قسلان»ی ناوچهی قوروه، له ۴۰ ک قوروه و ۳۴ ک قسلان و له نیوان دینکانی: ئوچ بلاخ و قدره‌بلاخ خان دایه - کونستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۵۷۱ - مال: ۱۲۰ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلله،

سپایی، تری - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق - لوله‌کشی - به‌قالی.

دیکوی له ک

دیکوی (له ک) که له ۲۱ دئ و ۲ شونښی تایبعت پینکها توه و له باکوری ناوچه‌ی قوروه دا هه‌لکه وتووه، زوبه‌ره که‌ی ۴۶۷ کم - ی چوار گوشه‌یه و حدشیمه تی ۶۰۷۴ که‌سه، یانی له هر کم - یکی چوار گوشه‌ی دا ۱۳ که‌س نیشته‌جن یه. دینی (گیل‌کلو) به ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه، چون خینلی کورد (له ک) له‌م مه‌ل‌به‌نده دا نیشته‌جن بون به ناوی دیکۆی (له ک) ناو بانگی ده‌رچوه، سنوری ئەم دیکۆیه به‌م جوړه‌یه:

۱- له باکوره‌وه به ناوچه‌ی بیجار.

۲- له باشوره‌وه به دیکۆی قسلان.

۳- له خوراواوه به دیکۆی له‌بلاخی باکوری.

۴- له خوره‌لاته‌وه به پاریزگای (هه‌مه‌دان) وه نوساوه.

چۆمه‌کانی (شور) و (تەلوار) بزئ له زه‌ویه‌کانی خینلی (له ک) ناوی دیری ده‌که‌ن و پاشان به‌ره‌و ناوچه‌ی بیجار تی ده‌په‌رن، زه‌ویی ئەم دیکۆیه زور پز خیر و بیره. سنوری دینی (گیل‌کلو) به‌م جوړه‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دینی عه‌بدو‌ل‌اوا له ناوچه‌ی بیجار.

۲- له باشوره‌وه به دینی (تازا‌وای گیل‌کلو).

۳- له خوراواوه به دینکانی (حه‌سه‌ن خان) و (جافر خان).

۴- له خوره‌لاته‌وه به دینکانی (شادی‌اوا و شوژاب هه‌زاره) وه نوساوه.

نزیکترین دی به (گیل‌کلو) دینی (حه‌سه‌ن خان) ه ۵ ک دوره.

دورترین دینش - دینی (عه‌ره‌بشایه) ۲۵ ک دوره.

زینگای و بان: زینگای فه‌رعی (قوروه) (بیجار) به دیکۆی (له ک) دا ده‌ژوا و بووه‌ته هوی ه‌یوه‌ندی زورتری دینکان به ناوه‌ندی دیکۆ و به شاری قوروه وه، له‌م ۲۱ دئ یه دینس زینگای نیسفالنت (قیره‌تاو) ۱۵ دینی زینگای خاکی، ۲ دینی زینگای سه‌لته یان هه‌یه.

ناوی دینکانی به ریزی ئەلف و بئ به‌م جوړه‌یه:

۱- نه‌حمه‌داوای باش: دئی‌یه که له دیکوی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۶۸ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۲۱ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: عه‌ره‌بشا و نیاز‌بلاغ دایه - کویستانی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۳۲۱ - مال: ۵۵ - سوننی و شیعه - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - جه‌مام - لوله‌کشی - به‌قالی - ناش - به‌رق.

۲- تازاوای گیلکلو: دئی‌یه که له دیکوی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۳۵ ک باکوری خوزاوای قوروه و له ۶ ک گیلکلو دایه. دئی کۆن بووه، به‌لام ئیستا که چۆله و له لاوه ده‌کیندری.

۳- جه‌عفر: دئی‌یه که له دیکوی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۴۲ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۷ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: جه‌سه‌ن خان و فه‌رها‌داوا و مه‌نتش دایه - ته‌پۆلکه‌یی یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۳۵۷ - مال: ۶۶ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - جه‌مام - لوله‌کشی - فروشگای هاویاری - نه‌وت فروشی - به‌قالی - ئاستنگه‌ری - به‌رق.

۴- چه‌مه‌قلوی شه‌یدا: دئی‌یه که له دیکوی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۶۰ ک باکوری خوزاوای قوروه و ۲۰ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: نه‌جه‌فاوا ته‌میراوا دایه - کویستانی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۵۵۳ - مال: ۸۶ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی، چنارستان، میوه - شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - قه‌ساری - به‌رق.

۵- حوسه‌یناوا: دئی‌یه که له دیکوی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۲۸ ک باکوری قوروه و له ۹۰ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: فیروزاوا و عه‌به‌دولاوا دایه - قزبی یه - سارده‌سیره - دانیشتوان: ۱۴۳ - مال: ۳۵ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌هم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و ئازهل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - جه‌مام - به‌رق.

۶- جه‌سه‌ن خان: دئی‌یه که له دیکوی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۲۰ ک خوزاوای

قوروه و ۵ ک گیلکلو و له نیوان دینکانی: جه‌فدر و گیلکلو دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۶۵۶ - مال: ۱۰۳ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه، توتن - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی و زانومایی - لوله‌کشی - به‌قالی - ناش - به‌رق - قوتابخانه‌ی شبانه‌روزی - به‌زیز "مه‌لا ناهر نه‌زه‌غ" دهرس ویز و پینش نویژی تم دئی‌یه.

۷- سیلاو: دئی‌یه که له دینکزی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۲۸ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۳ ک گیلکلو و له نیوان دینکانی: مدنته‌ش و شوراب خانه دایه - قوپی یه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۴۵۷ - مال: ۸۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌قالی - ناش - به‌رق.

۸- (شوکراوا) چراغواو: دئی‌یه که له دینکزی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۴۹ ک خوراوای قوروه و ۸ ک گیلکلو و له نیوان دینکانی: حوسه‌یناوا و عه‌بدولوا دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۳۵۷ - مال: ۶۸ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌قالی - ناش - به‌رق.

۹- شادیاوا: دئی‌یه که له دینکزی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۴۷ ک خوراوای قوروه و ۶ ک گیلکلو و له نیوان دینکانی: عه‌بدولوا و شوراب هزاره دایه - کویستانی یه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۱۵۰ - مال: ۲۵ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌رق - مه‌لا عدلی فه‌یزی خه‌لکی شونی یانه دهرس ویز و پینش نویژی تم دئی‌یه.

۱۰- شوزاب هزاره: دئی‌یه که له دینکزی «له‌ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۳۵ ک خوراوای قوروه و ۱۰ ک گیلکلو و له نیوان دینکانی: شادیاوا و گزل قایه دایه - ته‌پولکھی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۳۱۷ - مال: ۵۴ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی، پونجه - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردی ژنان:

قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌قالی - حه‌مام - ناسنگه‌ری - به‌رق.

۱۱ - عه‌باساوا: دئی کۆن بوه به‌لام ئیستا چۆله و له لاوه ده‌کیلدری.

۱۲ - عه‌زه‌ب شا: دئی‌یه که له دیکوی «له‌ک»ی ناوچهی قوروه، له ۵۵ ک خۆزاوای قوروه و ۲۵ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: نه‌حه‌داوای باش و موحه‌مه‌د سالح دایه - قۆبی یه - سارده‌سیزه - دانیش‌توان: ۲۷ - مال: ۴ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو (له‌ب‌شور) - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالی، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - به‌رق.

۱۳ - عه‌بدو‌لاوا: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌ک»ی ناوچهی قوروه، له ۴۰ ک باکوری خۆزاوای قوروه و ۵ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: جه‌فه‌ر و گیلکلو دایه - قۆبی یه - سارده‌سیزه - دانیش‌توان: ۶۵۶ - مال: ۱۰۳ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌قالی - ئاش - به‌رق.

۱۴ - فیروزاوا: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌ک»ی ناوچهی قوروه، له ۴۶ ک باکوری خۆزاوای قوروه و ۶ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: شادیاوا و چراغاوا و گیلکلو دایه - ته‌پۆلکه‌یی یه - سارده‌سیزه - دانیش‌توان: ۲۵۷ - مال: ۴۱ - سوننی - کورد - ئاو: له چۆم و کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌قالی - ئاش - به‌رق.

۱۵ - فه‌رها‌داوا: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌ک»ی ناوچهی قوروه، له ۴۹ ک باکوری خۆزاوای قوروه و ۹ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: عه‌باساوا و نه‌جه‌فاوا و گیلکلو دایه - ته‌پۆلکه‌یی یه - سارده‌سیزه - دانیش‌توان: ۱۷۱ - مال: ۳۱ - سوننی - کورد - ئاو: له چۆم - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت - نیروی ئینتزاسی - لوله‌کشی - به‌قالی - به‌رق.

۱۶ - که‌مالاوا: موحه‌مه‌د سالح: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌ک»ی ناوچهی قوروه، له ۵۲ ک باکوری خۆزاوای قوروه و ۱۲ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: موحه‌مه‌د سالح و

چراغاوا و گیلکلو دایه - قوپی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۱۴۷ - مال: ۲۶ - سونتی - کورد - ئاو: له چوم و کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانهوینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاهاخانه - لوله کدشی - بهرق.

۱۷- گزلقایه: دئی یه که له دینکوی «لهک» ی ناوچهی قوروه، له ۵۵ ک باکوری خورهلانی قوروه و ۱۵ ک گیلکلو و له نیوان دینکانی: نیازبلاغ و سوراب ههزاره دایه - قوپی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۱۹۳ - مال: ۳۰ - سونتی - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانهوینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاهاخانه - بهرق.

۱۸- گیلله لی (گیلکلو): دئی یه که له دینکوی «لهک» ی ناوچهی قوروه، له ۴۱ ک باکوری قوروه و نیوان دینکانی: ههسهن خان و عهبدولاوا دایه - تهپۆلکهیی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۵۶۴ - مال: ۱۰۱ - سونتی - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانهوینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاهاخانه - همام - لوله کدشی - فروشگای هاویاری - نیروی ئیتتیزامی - نهوت فرۆشی - بهدقالی - ئاش - بهرق، مهلا سلیمانی سهردهشتی دهرس ویز و پینش نوژیی ئهم دئی یه.

۱۹- مامه ساله (موحه مهاد صالح): دئی یه که له دینکوی «لهک» ی ناوچهی قوروه، له ۴۹ ک قوروه و ۸ ک گیلکلو و له نیوان دینکانی: کهمالاوا و فیروزاوا و عهربشا دایه - کورستانی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۴۹ - مال: ۱۰ - سونتی - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانهوینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاهاخانه - لوله کدشی - بهرق.

۲۰- مهنتهش: دئی یه که له دینکوی «لهک» ی ناوچهی قوروه، له ۴۹ ک باکوری خوراواوی قوروه و ۸ ک گیلکلو و له نیوان دینکانی: ملیکارا و جههعفر و سیلاوا دایه - تهپۆلکهیی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۱۸۳ - مال: ۳۴ - سونتی - کورد - ئاو: له کانیاو و چومی یالفوزتاغاج - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانهوینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاهاخانه - لوله کدشی - بهدقالی - بهرق.

۲۱- مه له کاوا: دئی په که له دیکوی «له ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۵۰ ک باکوری خوراوی قوروه و ۱۰ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: عه باساوا و مه تتهش دایه - گوزایی په - سارده سیره - دانیشتوان: ۴۲۷ - مال: ۸۳ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو و چومی یالفوز ناغاج - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - حه‌مام - دهرمانگا - لوله کەشی - به‌قالی - ناش - به‌رق.

۲۲- نه چه فاوا: دئی په که له دیکوی «له ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۵۲ ک قوروه و ۱۵ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: چه مه قلو - فهداوا دایه - کویستانی په - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۰۸ - مال: ۳۵ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - نهوت فروشی - به‌قالی - به‌رق.

۲۳- نیاز بلاغ: دئی په که له دیکوی «له ک» ی ناوچه‌ی قوروه، له ۵۷ ک باکوری قوروه و ۱۷ ک گیلکلو و له نیوان دیکانی: گزل قایه و نه‌حمه داوای باش دایه - قوی په - سارده سیره - دانیشتوان: ۴۳۵ - مال: ۷۱ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتابخانه - مامان - حه‌مام - لوله کەشی - نهوت فروشی - ناش - به‌رق.

له یلاخی باکوری

دینکوی (له یلاخی) باکوری له ۲۶ دئی پینکھاتوه و له باکوری خوزاوا ی قوروه دایه زویدره که ی ۴۸۲/۵ ک - ی چوار گوشه یه و حدشیمه تی ۷۰۷۳ که سه، یانی له هر کم - یکی چوار گوشه ۱۴ / ۶۵۱ کس نیشته چی یه. دئی (بله دهستی) به ناوهندی نهم دینکو دانراوه. سنوری له یلاخی باکوری به م جزیره یه:

۱- له باکوره وه به دینکوی (خه سراوا) ی ناوچه ی بیچار.

۲- له باشوره وه به دینکوی (دینگولان).

۳- له خوزاوا وه به دینکوی (قوزوچا) و به ناوچه ی سنه.

۴- له خوزه لاته وه به دینکوی (له ک) و دینکوی (خه سراوا) ی بیچاره وه نوساوه.

دئی (بله دهستی) چون له سدر شه قامی (فدرعی) (دئی گولان) بز بیچار و حوسه یناوا ی سنه دا هلکه وتوه و دینکائی دور به ری به ناسانی ده توان له م زینگاوه په یوه ندی خونان به ناوهندی دینکوی و شاری قوروه وه بگرنه. به ناوهندی نهم دینکو دانراوه، سنوری دئی بله دهستی به م جزیره یه:

۱- له باکوره وه به دینکائی (قولقوله) و (بریاخان).

۲- له باشوره وه به دئی (کاکه جز).

۳- له خوزاوا وه به دئی (قوزچم).

۴- له خوزه لاته وه به دینکائی (ناخی که مال) و (قشلاخی خوا که ره م) وه نوساوه.

خاکی نهم دئی زور به بزشت و چاکه به لام به داخوه وه ک زور به ی دینکائی (کوردستان) به هویی که م ترخه می (لن پرسراوان) ی ولات بهن به ره م و به ره ماوه توه، قسره و له بهر و نیستاه توه. نهم مه لیه نده که گولی سدر ته لی ولاته، هه مو بسته خاکنیکی پز له گه وه هری هاته، ناوی به ناویانگی له یلاخه، باخی پز بهر و گه شی ناوشاخه.

تا دینگولان ۳۰ ک - ه و تا قوروه ۷۰ ک - ه، نزیکترین دی به (بله دهستی) دئی (کاکه جز) به ۸ ک دوره - دورترین دیش دئی (سراو شاره کی سه ری) به ۳۹ ک دوره. له م ۲۶ دئی به - ۸ دئی زینگای نیسفالته - ۱۳ دئی زینگا خاکی - ۵ دئی زینگای پیاده زهوی هه یه.

ناوی دینکائی به ریزی تلف و بهن به م جزیره یه:

۱- ناخی که مال: دئییه که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۷۰ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۲ ک بله دهستی و له نیوان دیکانی: کاکه جز و قشلاخی خواکرم دایه - داوینده - سارده سیزه - دانیشتوان: ۲۳۷ - مال: ۲۳ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جام، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - ناش - ناسنگری - بهرق.

۲- نه میراوای: دئییه که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۷۵ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۷ ک بله دهستی و له نیوان دیکانی: نه میناوا و زه فدر اوا دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۲۱۸ - مال: ۳۷ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جام، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - ددان پزشک - بهرق.

۳- بایه: دئییه که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۸۳ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۳ ک بله دهستی و له نیوان دیکانی: قوچهم و قهلا پولاً دایه - داوینده یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۱۳۹ - مال: ۲۵ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جام - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۴- بریاخان: دئییه که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۸۵ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۰ ک بله دهستی و له نیوان دیکانی: قولقوله و قشلاخی خواکرم دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۱۹۳ - مال: ۲۹ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جام، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانه - ناش - بهرق.

۵- بله دهستی: دینی ناوهندی دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۷۰ ک باکوری خوراوای و له نیوان دیکانی: قولقوله و کاکه جز دایه - ته پوزلکه بی یه - سارده سیزه - دانیشتوان: ۸۷۷ - مال: ۱۷۴ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جام، گلیم - زینگا: ماشین زه - مزگهوت و قوتابخانهی سدره تایی و زانومایی - دهفته ری جیهاد - پاسگا -

مامانی - حه‌مام - دهرمانگا - پزست - لوله‌کەشی - به‌رق - فروشگای هاویاری -
 نهوت‌فروشی - به‌قالی - قه‌ساوی - ناش - ده‌فته‌ری ژن ماره‌بزی.

۶- به‌گه‌جان: دئی‌به‌که‌له‌دیکۆی «له‌یلاخی باکوری» ناوچه‌ی قوروه، له‌ ۵۸ ک
 باکوری خۆراوای قوروه و ۱۲ ک بله‌ده‌ستی و له‌ نیوان دینکانی: تازاوا و ته‌لوار دایه -
 قۆبی یه - سارده‌ سیزه - دانیشتون: ۷۹۴ - مال: ۱۲۸ - سوننی - کورد - ناو: له‌ کانیاو -
 به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان:
 قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - مریشکداری - حه‌مام -
 فروشگای هاویاری - قه‌ساوی - ناش - به‌رق.

۷- تیلله‌کو: دئی‌به‌که‌له‌دیکۆی «له‌یلاخی باکوری» ناوچه‌ی قوروه، له‌ ۸۷ ک باکوری
 خۆراوای قوروه و ۱۷ ک بله‌ده‌ستی و له‌ نیوان دینکانی: شکر یلاخی و شه‌میراوا دایه -
 گۆزایی یه - سارده‌ سیزه - دانیشتون: ۱۶۲ - مال: ۲۷ - سوننی - کورد - ناو: له‌ کانیاو -
 به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان:
 قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - مامانی - به‌رق - قه‌ساوی
 - ناسنگه‌ری - ناش.

۸- تازاوا ی گامیشان: دئی‌به‌که‌له‌دیکۆی «له‌یلاخی باکوری» ناوچه‌ی قوروه، له
 ۶۰ ک باکوری خۆراوای قوروه و ۱۸ ک بله‌ده‌ستی و له‌ نیوان دینکانی: به‌گه‌جان و خاناوا
 دایه - قۆبی یه - سارده‌ سیزه - دانیشتون: ۳۰۹ - مال: ۶۱ - سوننی - کورد - ناو: له‌ کانیاو -
 به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان:
 قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - مریشکداری - حه‌مام -
 دهرمانگا - ددان‌پزشک - پزست - ته‌له‌یفون - ناسنگه‌ری - به‌قالی - به‌رق - لوله‌کەشی.

۹- کانی درپژ (چشمه‌دران): دئی‌به‌که‌له‌دیکۆی «له‌یلاخی باکوری» ناوچه‌ی
 قوروه، له‌ ۹۱ ک باکوری خۆراوای قوروه و ۲۱ ک بله‌ده‌ستی و له‌ نیوان دینکانی: نه‌قارخان
 و قه‌لاگا دایه - قۆبی یه - سارده‌ سیزه - دانیشتون: ۲۰۰ - مال: ۲۹ - سوننی - کورد - ناو:
 له‌ کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری -
 ده‌سکردی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کەشی -
 به‌رق.

۱۰- خاناوا: دئی‌به‌که‌له‌دیکۆی «له‌یلاخی باکوری» ناوچه‌ی قوروه، له‌ ۶۹ ک

باکوری خوزراوای قوروه و ۱۷ ک بله‌دهستی و له نیوان دینکانی: قشلاخی خواکه‌ره‌م و تازاوا‌ی گامیشان دایه - داوینته یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۵۷ - مال: ۲۶ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردي ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌رق.

۱۱- ده‌وله‌تاوا: دئی‌یه که له دینکزی «له پلاخی باکوری» ناوچه‌ی قوروه، له ۸۴ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۴ ک بله‌دهستی و له نیوان دینکانی: نه‌قاره‌خان و سی‌وسی مه‌رد دایه - ته‌پولکه‌یی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۵۵ - مال: ۸ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردي ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌قالی - به‌رق.

۱۲- سالاراوا (کانی مه‌ژ): دئی‌یه که له دینکزی «له پلاخی باکوری» ناوچه‌ی قوروه، له ۸۹ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۱۹ ک بله‌دهستی و له نیوان دینکانی: قه‌لاگا و شابلاخی دایه - کویستانی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۴۵ - مال: ۲۵ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردي ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌رق.

۱۳- چسپی‌وسی مه‌رد: دئی‌یه که له دینکزی «له پلاخی باکوری» ناوچه‌ی قوروه، له ۷۹ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۹ ک بله‌دهستی و له نیوان دینکانی: قه‌لاگا و ده‌وله‌تاوا و گامیشان دایه - ته‌پولکه‌یی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۱۴۸ - مال: ۲۵ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - ده‌سکردي ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌رق.

۱۴- سه‌راوشه‌هره‌ک سه‌رخی: دئی‌یه که له دینکزی «له پلاخی باکوری» ناوچه‌ی قوروه، له ۱۰۶ ک باکوری خوزراوای قوروه و ۳۹ ک بله‌دهستی و له نیوان دینکانی: سه‌یران و شه‌رک خواری دایه - قوی یه - سارده سیزه - دانیشتون: ۳۰۳ - مال: ۵۴ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و

ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاخانه - نهوت فروزی - ناش - بهرق.

۱۵- شابلاخی (کانی گهوره): دئییه که له دینکزی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۹۷ ک باکوری خوراوای قوروه و ۲۷ ک بله دهستی و له نیوان دینکانی: تيله کوز و خودالان و سالاروا دایه - داوینته یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۳۴ - مال: ۶۴ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاخانه - لوله کەشی - بهرق.

۱۶- شهیدا: دئییه که له دینکزی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۷۴ ک باکوری خوراوای قوروه و ۲۰ ک بله دهستی و له نیوان دینکانی: چه مقه لو شهیدا و نیاز دایه - داوینته یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۲۷ - مال: ۲۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاخانه - بهرق.

۱۷- زه فهراوا: دئییه که له دینکزی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۶۴ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۴ ک بله دهستی و له نیوان دینکانی: خانوا و میراوا دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۲۳ - مال: ۲۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی، چنارستان - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاخانه - لوله کەشی - دهرمانگا - ناش - بهرق.

۱۸- عه لیاوی لوچ: دئییه که له دینکزی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۸۰ ک باکوری خوراوای قوروه و ۲۱ ک بله دهستی و له نیوان دینکانی: تازاوای و گامیشان دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۸۹ - مال: ۴۸ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو و کاریز - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله، چنارستان - شوغل: کشت و کال و ناژهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتاخانه - لوله کەشی - دهرمانگا - چهمام - دارتاشی - بهقالی - قه ساوی - ناش - بهرق.

۱۹- قوچه م: دئییه که له دینکزی «له یلاخی باکوری» ناوچهی قوروه، له ۶۴ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۲ ک بله دهستی و له نیوان دینکانی: بایه، موبارکاوا دایه -

گوزایی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۵۹ - مال: ۶۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیوا - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانهوینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالی، قالیچه - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق.

۲۰ - قولقوله: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچه ی قوروه، له ۸۰ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۰ ک بله دهستی و له نیوان دیکانی: پایه و بریاخان دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۰۵ - مال: ۴۳ - سوننی - کورد - ناو: له کانیوا - بهرهم: دهغل، دانهوینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - مامایی - پزست - بهرق.

۲۱ - قه لاگا: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچه ی قوروه، له ۷۷ ک باکوری خوراوای قوروه و ۸ ک بله دهستی و له نیوان دیکانی: سیوسن مردد و سالارواو دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۵۹ - مال: ۲۹ - سوننی - کورد - ناو: له کانیوا - بهرهم: دهغل، دانهوینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالی، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - لوله کeshی - مریشکداری - بهرق.

۲۲ - قشلاخی خواکه زهم: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچه ی قوروه، له ۸۳ ک باکوری خوراوای قوروه و ۱۳ ک بله دهستی و له نیوان دیکانی: خانوا و بریاخان دایه - کویستانی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۱۱ - مال: ۴۵ - سوننی - کورد - ناو: له کانیوا - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانهوینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالی، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه - لوله کeshی - درمانگا - به قالی - قه ساوی - چایخانه - تدمیرگای ماشین - ناش - بهرق.

۲۳ - کاکه جو: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچه ی قوروه، له ۶۲ ک باکوری خوراوای قوروه و ۴ ک بله دهستی و له نیوان دیکانی: بله دهستی و به گه جان دایه - قوی به - سارده سیره - دانیشتوان: ۵۵۶ - مال: ۷۱ - سوننی - کورد - ناو: له کانیوا - بهرهم: دهغل، دانهوینله، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالی، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهو - مزگهوت و قوتابخانه ی سهره تایی، زانومایی - درمانگا - لوله کeshی - نهوت فروشی - قه ساوی - ناش - بهرق.

۲۴ - موباره کاوای ناسنگهران: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باکوری» ناوچه ی

قوروه، له ۶۰ک باکوری خوراوای قوروه و ۵ک بله دهستی و له ننیوان دیکانی: بله دهستی و قوچهم و کایی وشه دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۶۴ - مال: ۲۹ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سییایی، دانه و نیله - شوغل: کشت و کال و ئازهل داری - دهسکردی ژنان: قالی، مەوج، گلیم - زیگا: ماشین رهو - مزگهوت و قوتابخانه - لوله کەشی - بهرق.

له یلاخی باشوری

دیکوی (له یلاخی باشور) له ۳۳ دنی پیکهاتوه و له باشوری خوراوی قوروه دا هه‌لکه وتوه و زوبه‌ره‌که‌ی ۴۱۴ ک - ی چوار گۆشه‌یه و حدشیمه‌تی ۱۶۹۳۰ که‌سه، یانی له هر کم - یکی چوار گۆشه‌دا ۴۰/۸۹۱ که‌س نیشته‌جی، سنوری له یلاخی باکوری به‌م جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دیکۆکانی (قوزوچا) و (دینگولان).

۲- له باشوره‌وه به ناوچه‌ی سه‌نقوز کولیاپی کرماشان و دیکوی موژه‌ژی ناوچه‌ی سنه.

۳- له خوراواوه به دیکوی (سه‌لواتاوا) و (نه‌زان‌ی ناوچه‌ی سنه).

۴- له خۆره‌ه‌لاته‌وه به دیکوی (په‌نجه‌عه‌لی) یه‌وه نوساوه.

دینی (بلواناوا) که له سدر شه‌قامی (قیره‌تاوی) (دینگولان) بۆ (موژه‌ژ) دایه و حدشیمه‌تی

۳۰۹۷ که‌سه، به ناوه‌ندی ئەم دیکۆ دانراوه و سنوری به‌م جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دیکانی (کلکه) و (مله).

۲- له باشوره‌وه به دیکانی (به‌کراوا) و (غولاماوا).

۳- له خوراواوه به دیکانی (سه‌را و دومهل) و (زامل) و (مه‌یوناوا).

۴- له خۆره‌ه‌لاته‌وه به دیکانی (قادرمدز) و (گورگانه) و (گردی میرانی‌سه‌رئ) وه

نوساوه.

(بلواناوا) تا (دینگولان) ۱۸ کم - ه و تا شاری قوروه ۵۸ کم - ه.

نزیکتیرین دنی به (بلواناوا) دینی (کلکه) یه به ماوه‌ی ۲ ک، دورترین دیش، دینی

(میانگور) ان به ماوه‌ی ۲۰ کم.

مه‌لپه‌نده له یلاخ: مه‌لپه‌ندیکی کویستانی، ناو و هه‌وا سافی، له‌وه‌ژ خۆشه، زه‌وی ئەم

مه‌لپه‌نده بۆ کشت و کال، زۆر به‌ بزشت و پیت و به‌ره‌که‌ته، بۆ ئاژه‌ل‌داریش زۆر به‌ که‌لک و

به‌هره‌یه.

شوغلی خه‌لکی ئەم مه‌لپه‌نده کشت و کال و ئاژه‌ل‌داری یه - زمانیان کوردی سۆزانی یه،

مه‌زه‌بیان (شافعی) یه، خه‌لکی له یلاخ بۆ دینداری و پایه‌بندی به‌ سیز و بزوا‌ی دینی،

په‌یره‌وی له قوزتان و به‌رنامه‌ی شیرینی، گوئی دان به‌ وته‌ی پینشه‌وایان تاینی، زوشتین به

شوینی پیغه‌مه‌ری خۆشه‌ویستی تاخر زه‌مانا، ناوبانگی باشیان دنیای بز کرده -

نه تهویسانی دین و گه لیان و ژر کردوه.

ناوی دینکانی به ریزی تلف و بن بهم جو زه یه:

۱- بلواناوا: دئی به که له دینکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۵۸ ک خوراوا ی قوروه و له نیوان دینکانی: سرنجیانه و هواریان و له سهر شه قامی قیره تاوی (دینگولان) سنه دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۰۹۷ - مال: ۵۸۶ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم - قوتا به خانه ی ناوهندی سهره تایی و زانومایی - پاسگا - حه مام - ددان پز شک - پزست - دهر مانگا - تله یفون - لوله کeshی - بهرق - دار تاشی - فروشگای هاویاری - نهوت فروشی - به قالی - ته عمیرگای ماشین - تاش.

۲- به کراوا: دئی به که له دینکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۹ ک خوراوا ی قوروه و ۴ ک بلوانا و له نیوان دینکانی: بلواناوا و گردی میرانی سهری دایه - داوینته یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۸۶ - مال: ۴۸ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتا به خانه - لوله کeshی - بهرق.

۳- باشماخ: دئی به که له دینکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۵۲ ک خوراوا ی قوروه و ۱۵ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: بهر ده زهش و جوامیراوا دایه - داوینته یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۴۲۶ - مال: ۲۶۸ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی، تری، میوه - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتا به خانه ی سهره تایی و زانومایی - فروشگای هاویاری - نهوت فروشی - بهرق.

۴- بهر ده زه شه: دئی کۆن بوه نیستا لاهه ده کیندری.

۵- تازاوا ی چراغاوا: دئی به که له دینکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۴۸ ک خوراوا ی قوروه و ۱۶ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: دینگولان و چراغاوا دایه - دهشتایی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۳۶ - مال: ۵۷ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ناژه ل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگهوت و قوتا به خانه - بهرق - نهوت فروشی -

ناش - ناسنگه‌ری.

۶- جوامیراوا (چوانمردآباد): دئی‌یه که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۴۹ ک خورواوی قوروه و ۱۷ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: مه‌جیداوا باشماخ دایه - داوینته‌یه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۳۱۱ - مال: ۵۹ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، میوه - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام - لوله‌کشی - به‌رق - دارتاشی - به‌قالی - قه‌ساوی - چایخانه - ناش - ناسنگه‌ری.

۷- چراغاوا: دئی‌یه که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۵۵ ک خورواوی قوروه و ۱۳ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: سنیس، سرنجانه و تازاوا دایه - داوینته‌یه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۵۵۴ - مال: ۱۰۸ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - حه‌مام - لوله‌کشی - دارتاشی - به‌قالی - قه‌ساوی - چایخانه - دارتاشی - به‌رق - ناش - ناسنگه‌ری.

۸- زامل: دئی‌یه که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۶۴ ک خورواوی قوروه و ۱۸ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: نه‌شکه‌وتان و گه‌زگه‌زاره خورای دایه - کویستانی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۳۰۷ - مال: ۶۳ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - به‌رق.

۹- سه‌روآله: دئی‌یه که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۶۶ ک خورواوی قوروه و ۱۸ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: هندی بلاغ، نیس و به‌همه‌ناوا دایه - کویستانی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۴۵۶ - مال: ۸۱ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و نازه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مەوج، گلیم - زینگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کشی - دارتاشی - ناش - به‌قالی - قه‌ساوی - به‌رق.

۱۰- سیس: دئی‌یه که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۵۷ ک خورواوی قوروه و ۱۶ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: بلوانا و به‌همه‌ناوا دایه - قوپی‌یه - سارده‌سیره - دانیشتون: ۱۴۹۰ - مال: ۲۹۱ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌رهم:

ده‌غل، دانه‌ویلنه سپیایی، توتن، ترئ، هه‌نگوین - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زیگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کەشی - به‌رق - نه‌وت فروشی - فروشگای هاویاری - ده‌رمانگا - چاپخانه.

۱۱ - سه‌رنجیانه: دئی‌یه که له دینکۆی «له‌یلاخی باشوری»ی ناوچهی قوروه، له ۵۰ ک خوراوای قوروه و ۷ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: دینگولان و بلواناوا دایه - قۆبی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۳۴۹ - مال: ۲۷۴ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زیگا: ماشین زه‌و قیره‌تاو - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کەشی - به‌رق - هه‌مام.

۱۲ - سورال: دئی‌یه که له دینکۆی «له‌یلاخی باشوری»ی ناوچهی قوروه، له ۶۲ ک خوراوای قوروه و ۲۱ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: سه‌راودوکه‌ل، هندی بلاغ و سیس دایه - کوستانی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۱۹۷ - مال: ۳۲ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی، توتن، ترئ، قه‌یسی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زیگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - لوله‌کەشی - هه‌مام - پۆست - به‌رق - دارتاشی - نه‌وت فروشی - به‌قالی - قه‌ساوی - ناش.

۱۳ - سه‌راودوکه‌ل: دئی‌یه که له دینکۆی «له‌یلاخی باشوری»ی ناوچهی قوروه، له ۶۳ ک خوراوای قوروه و ۱۹ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: سورال و زامل و گه‌زگه‌زاره‌ی خواری و کلکه دایه - کوستانی‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۵۷ - مال: ۲۷ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلنه - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مه‌وج، گلیم - زیگا: ماشین زه‌و - مزگه‌وت و قوتابخانه - پۆست - به‌رق - به‌قالی.

۱۴ - شیخ هه‌یده‌ر: دئی کۆن بوه، به‌لام ئیستا لا له‌وه ده‌کینلدری.

۱۴ - شاجۆ: دئی‌یه که له دینکۆی «له‌یلاخی باشوری»ی ناوچهی قوروه، له ۵۰ ک خوراوای قوروه و ۱۳ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: گورگانه و گردی میرانی سهری دایه - داوتنه‌یه - سارده سیره - دانیشتون: ۳۵۵ - مال: ۶۹ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌رهم: ده‌غل، دانه‌ویلنه، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل داری - ده‌سکردی ژنان:

قالیچه، مەوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - پۆست - لوله‌کەشی - به‌قالی - به‌رق.

۱۵- صادقاوا: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ک خۆزاوای قوروه و ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: قادرمه‌ز و که‌بودخانی خواری دایه - قۆبی یه - سارده‌سیزه - دانیشتون: ۴۸۳ - مال: ۸۹ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مەوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه‌حه‌مام - ده‌رمانگا - لوله‌کەشی - پۆست - به‌قالی - ئاسنگه‌ری - ئاش - به‌رق.

۱۶- غولاماوا: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۶۹ک خۆزاوای قوروه و ۱۱ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: به‌کراوا و بلواناوا و مه‌یموناوا دایه - کویستانی‌یه - سارده‌سیزه - دانیشتون: ۸۱ - مال: ۱۶ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، سپیایی، دانه‌ویلله - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، چاچم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - به‌رق.

۱۷- قادرمه‌ز: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۵۵ک خۆزاوای قوروه و ۱۲ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: گورگانه و مله‌دایه - قۆبی یه - سارده‌سیزه - دانیشتون: ۴۵۵ - مال: ۹۱ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، چاچم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - پۆست - به‌رق - فروشگای ه‌ویاری - نه‌وت‌فروشی - قه‌ساوی - ئاش - به‌رق.

۱۸- کانی شاقولی: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۵۰ک خۆزاوای قوروه و ۱۶ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: مراداوا و گردی میران خواری دایه - داوینته‌یه - سارده‌سیزه - دانیشتون: ۲۱۴ - مال: ۴۱ - سوننی - کورد - ئاو: له کانیاو - به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و ئاژه‌ل‌داری - ده‌سکردی ژنان: قالیچه، مەوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - به‌رق.

۱۹- که‌بودخانی خواری: دئی‌یه که له دیکۆی «له‌یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه، له ۴۰ک خۆزاوای قوروه و ۱۵ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: صادقاوا و به‌رده‌زه‌ش دایه - گۆزایی یه - سارده‌سیزه - دانیشتون: ۱۱۹ - مال: ۲۱ - سوننی - کورد -

ناو: له چومی کاکوی و کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی، توتن - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مەوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - مامانی - حەمام - دەرمانگا - لوله کەشی - بەقالی - نهوت فرۆشی - ناسنگه‌ری - ناش - بهرق.

۲۰- کلکه: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۵۳ ک خوراوی قوروه و ۵ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: سرنجیانه، مسله دایه - داوینته یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۱۱۴ - مال: ۲۱ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مەوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - بهرق - نهوت فرۆشی - ناش.

۲۱- گه‌زگه‌زاری سه‌ری: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۷۸ ک خوراوی قوروه و ۲۰ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: گه‌زگه‌زاری خوارئ و میانگوزان دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۳۶۷ - مال: ۵۶ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - لوله کەشی - بهرق.

۲۲- گه‌زگه‌زاری خوارئ: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۷۵ ک خوراوی قوروه و ۱۷ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: گه‌زگه‌زاری سه‌ری و زامل دایه - کویستانی یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۲۷۶ - مال: ۵۳ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - حەمام - بهرق.

۲۳- گردی میرانی خوارئ: دئی به که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۴۴ ک خوراوی قوروه و ۱۳ ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: گردمیرانی سه‌ری و نه‌بیاوا دایه - داوینته یه - سارده سیره - دانیشتوان: ۸۰۹ - مال: ۱۶۱ - سونتی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مەوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - حەمام - پۆست - فرۆشگای هاویاری - نهوت فرۆشی - بهقالی - ناش - بهرق.

۲۴- گردی میرانی سهرتی: دئی په که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۴۳ک خوراوی قوروه و ۱۴ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: گردمیرانی خورای و به کراوا دایه - داوینته په - سارده سیره - دانیشتون: ۱۲۸۵ - مال: ۲۸۵ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مروج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگوت و قوتاخانه - فروشگای هاویاری - نهوت فرۆشی - بهرق.

۲۵- گورگانه: دئی په که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۴۷ک خوراوی قوروه و ۵ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: بلواناوا و شاجز دایه - داوینته په - سارده سیره - دانیشتون: ۲۱۹ - مال: ۴۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، دانه وینله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مروج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگوت و قوتاخانه - لوله کەشی - بهقالی - بهرق.

۲۶- مهجیداوا: دئی کون پوه، بهلام نیستا له لاه ده کینلدری.

۲۷- موباره کاوای که لله زهش: دئی په که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۵۳ک خوراوی قوروه و ۱۳ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: مهجیداوا و سهرنجیانه دایه - داوینته په - سارده سیره - دانیشتون: ۷۳۴ - مال: ۱۲۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مروج، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگوت و قوتاخانه - دهرمانگا - پوزت - لوله کەشی - بهقالی - ناش - بهرق.

۲۸- مله (کویره): دئی په که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۴۶ک خوراوی قوروه و ۱۲ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: قادرمهز و کلکه دایه - داوینته په - سارده سیره - دانیشتون: ۹۳ - مال: ۲۲ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم: دهغل، سپیایی، دانه وینله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم، گلیم - زینگا: ماشین زه و - مزگوت و قوتاخانه - بهرق - لوله کەشی - حدام - بهقالی - قهساوی - چاپخانه - ناسنگری - ناش.

۲۹- موراداوا: دئی په که له دیکوی «له یلاخی باشوری» ی ناوچه ی قوروه، له ۶۴ک خوراوی قوروه و ۷ک بلواناوا و له نیوان دیکانی: هواریان و کانی شاقولی دایه - داوینته په - سارده سیره - دانیشتون: ۳۲۰ - مال: ۶۱ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - بهرهم:

دهغل، دانهویله، سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - زینگا: ماشین زهه - مزگهوت و قوتابخانه - پزست - بهقالی - ئاسنگه‌ری - بهرق.

۳۰- میانگوران: دئی‌یه که له دینکۆی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه - له ۵۴ ک خوزراوای قوروه و ۲۰ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: گه‌زگه‌زاری سه‌ری و نه‌میراوا و نه‌زان دایه - داویته یه - سارده سیره - دانیشتون: ۳۳ - مال: ۵ - سوننی - کورد - داویته یه - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: دهغل و دانهویله - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زهه - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - بهرق.

۳۱- مه‌یمنوناوا: دئی‌یه که له دینکۆی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه - له ۶۵ ک خوزراوای قوروه و ۷ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: غولاماوا و سوفیاوا دایه - کورستانی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۲۱۵ - مال: ۳۲ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: دهغل و دانهویله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زهه - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - لوله‌کشی - بهرق.

۳۲- نه‌بیواوا: دئی‌یه که له دینکۆی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه - له ۵۰ ک خوزراوای قوروه و ۱۵ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: گردمیرانی خوارئ و لاله‌یی دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۷۱۷ - مال: ۱۲۲ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: دهغل و دانهویله و سپیایی - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زهه - دهسکردی ژنان: قالیچه، مهوج، گلیم - مزگهوت و قوتابخانه - بهقالی - ناش - بهرق.

۳۳- هه‌ندی بلاغ: دئی‌یه که له دینکۆی «له یلاخی باشوری» ی ناوچهی قوروه - له ۶۱ ک خوزراوای قوروه و ۲۰ ک بلواناوا و له نیوان دینکانی: سه‌رواله و گه‌زگه‌زاری خوارئ دایه - قوپی یه - سارده سیره - دانیشتون: ۶۵ - مال: ۱۰ - سوننی - کورد - ناو: له کانیاو - به‌ره‌م: دهغل، سپیایی، دانهویله، توتن - شوغل: کشت و کال و نازهل داری - زینگا: ماشین زهه - دهسکردی ژنان: قالیچه، جاجم - مزگهوت و قوتابخانه - نه‌وت‌فروشی - بهقالی - بهرق.

ناوچهی کامیاران

ناوچهی کامیاران به کیکه له ۸ ناوچه به خیر و بیره کانی پارێزگای کوردستان و سنوری بهم

جوړه یه:

۱- له باکوره وه به ناوچه کانی سنه و مەریوان

۲- له باشوره وه به پارێزگای کرماشان

۳- له خۆرهلته وه به ناوچهی قروه و پارێزگای کرماشان

۴- له خۆراواوه به ناوچهی پاوه وه نوساوه.

زوبەری ئەم ناوچه ۲۰۳۵. ٤ چوارگۆشه یه و حەشیمه تی ۱۰۳۰۳۵ کەسه، ۲۹۹۱۴

کەسیان له شار، ۷۳۱۹۱ کەسیان نیشته جێی دین، شارستانی کامیاران له باشوری پارێزگای کوردستاندا، له شەش دیکۆ پینکھاتوه.

۱- دیکۆی ئەمیراوا: کە له ۲۲ دئی و ۱۴۷۷ مآل پینکھاتوه و له باکوری خۆرهلته تی

کامیاران دایه. زوبەری ئەم دیکۆ ۳۱۶/۲۵. ٤ چوارگۆشه یه، حەشیمه تی ۸۵۰۵ کەسه، دئی موژەژ کە درێژی خۆرهلته تی له گرینویچه وه ۴۷ پله و ۹ دەقیقه یه و پانی باو و ریشی له خەتی ئیستیواوه ۳۵ پله و ۲ دەقیقه یه، به ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه.

۲- دیکۆی بیلەوار: کە له ۳۰ دئی و ۱۳۰۰ مآل پینکھاتوه و له خۆرهلته تی

کامیاران دایه، زوبەری کە ۱۹۲/۴۲. ٤ چوارگۆشه یه و حەشیمه تی ۷۴۰۷ کەسه، دئی شیروانه کە درێژی خۆرهلته تی له گرینویچه وه ۴۸ پله و ۴ دەقیقه یه، پانی باو و ریشی له خەتی ئیستیواوه ۳۵ پله و ۱ دەقیقه یه به ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه.

۳- دیکۆی ژاوه رۆ: کە له ۳۰ دئی و ۲۵۱۱ مآل و سێ موچه پینکھاتوه و له باکوری

خۆراواوی کامیاران دایه، زوبەری ۴۵۳/۷۵. ٤ چوارگۆشه یه و حەشیمه تی ۱۴۰۴ کەسه و شاروچکە ئی گشکی به ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه.

۴- دیکۆی سورسور: کە له ۵۲ دئی و ۲۵۱۰ مآل پینکھاتوه و له باکور و باکوری

خۆرهلته تی کامیاران دایه، زوبەری ۵۰۷. ٤ چوارگۆشه یه و حەشیمه تی ۱۲۱۵۷ کەسه، دئی یوسفاوا، کوانە ی خوارێ کە له ۴۶ پله و ۵۹ دەقیقه ی درێژی خۆرهلته تی گرینویچ، ۳۴ پله و ۵۸ دەقیقه باکوری خۆراواوی خەتی ئیستیوا دایه، به ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه.

۵- دیکۆی شاھۆ: کە له ۳۸ دئی و ۱۴۲۹ مآل پینکھاتوه، له خۆراواوی باکوری

کامیاران دایه و ژوبه ره که ی ۲۰۹/۵ ک چوارگوشه یه، حه شیمه تی ۸۴۴۰ که سه، دینی وهرمه دنگ، که له ۴۶ پله و ۵۳ ده قیقه دریزی خوره لاتی گرینویچ، ۳۴ پله و ۴۸ دقیقه پانی باکوری خه تی نیستیوادایه، به ناوه ندی ئەم دینکۆ دانراوه.

۶- دینکۆی گاوه رو: که له ۲۱ دینی و ۱۹۹۱ مأل پینکھاتوه له باکوری خوراوای کامیاران دایه و ژوبه ره که ی ۲۶۷ ک چوارگوشه یه و حه شیمه تی ۹۹۶۴ که سه، دینی کوله ساره که له دریزی خوره لاتی گرینویچه وه ۴۶ پله و ۵۶ ده قیقه یه، له پانی باکوری خه تی نیستیواوه ۳۴ پله و ۵۸ ده قیقه یه، به ناوه ندی ئەم دینکۆ دانراوه.

کیوو بهرزاییه کانی ناوچهی کامیاران

ناوچهی کامیاران له ۲ بهشی باکور و باشور پینکھاتوه که گه رده نهی به ناو بانگی (مرواری) و زورتی کیوه کانی له بهشی باکوردا هه ل که وتون، گرنگرین کیوی ئەم به شه بهم جو ره یه:

۱- کیوی (هه لتوشان): له نیوان دینکانی لایهن، هه لتوشان، کانی کون و که چه له دایه. زاداری هه لتوشان له سه ر ئەم کیوه چه قاوه.

۲- کیوی (به فره چال): له خوره لاتی دینکانی وزمانه ی سه ری، مرواری و کازماوادایه.

۳- کیوی (سورسور) و (سولتان کو): له نیوان دینکانی مه دیدانه، پشت ته نگ و سوره تو دایه. زنجیره کیوی ۲۲۸۸ گزی (داین) له باشوری دینی سه رکه شکه میر، ده ره به ندی عه زیز و باکوری دینی بلوچه دایه که شه قامی کامیاران بو سه نقور به داوینی باشوری ئەم کیوه دا تی ده په ژئی.

۴- زنجیره کیوی (به رده سور): له نیوان دینکانی تاینه، سه ربناو، نه جه فاوا و کوله ساره دایه.

۵- کیوی (که مه ره کو): له نیوان کوله ساره، سه رچی، به مینانی سه ری دایه.

۶- کیوی (شه یتانه): له نیوان دینکانی کوانه، تاینه و یوسفاوادایه.

۷- کیوی ۲۹۵۰ گزی (هه وار به رزه): له نیوان هه ر سه نشور، سه رچی، و هه ردو به مینان دایه که به ره و خوراوا ده ژوا و به نیوان دینکانی دولاو، نزاردا تی ده په ژئی و له

سدر چۆمی سیروان داده کوژی.

۸- کیتیوی (دۆلّاو): له نیوان دینکانی دۆلّاو، نشوری سهری و دول کهرۆدایه.

۹- کیتیوی (چه مهرگا): له نیوان دینکانی کوله ساره، شاهینی، شهسه داوا (عه سراوا)

دایه.

۱۰- کیتیوی ۲۳۸۳ گهزی سیاسین: له نیوان دینکانی په شاپاد و فارساوادایه.

۱۱- کیتیوی (ههزار ههزار): له نیوان ههردو ئافرینان، ماسان، شاهینی و عه سراباد

دایه.

۱۲- کیتیوی حاجی کوژ: له نیوان دینکانی به خته خان و توانکەش دایه.

۱۳- کیتیوی کانی پشکه: له نزیکه گهرده نهی مرواری دایه.

۱۴- زنجیره کیتیوی کوچه ژشت و کیوی به کسه وه: له نیوان دینکانی شاهینی،

کانی سبی (گهشکی)، گاوانه، چۆزسانه، زیویه، بزۆش، گلپانه و په شاپادایه.

چۆمه کانی ناوچه کامیاران

۱- چۆمی مرواری: له گهرده نهی به ناوبانگی مرواری له خۆره لاتی دینی (بوانه) و

کیتیوی داربه سهر و باشوری دینی به خته خان و باکوری کیتیوی (حاجی کوژ) هوه سهرچاوه ده گرتی،

به نیوان دینکانی (توانکەش) و (باخله) داتی ده په ژتی و دینی (بیار) و شاری (کامیاران) به چی

دیلتی، له حاست دینی (زه ژین چۆ) ئاوی (کوژه پوان)، کوستانی (حه سه ن هه لکان) و ئاوی

دینکانی (کانی ههنگه) و (محمد) اوا و ئاوی کوستانی (شیخ میرزا) و ئاوی کیتیوی (سیاکه مەر) و

دینی (ههشلی) له گه ل خۆی ده با و ده ژوا و له حاست دینی (کولیجه) تیکه ل چۆمی کوژگا و ده بین و

ده ژوا

۲- چۆمی کوژگار: له خۆراوای کیتیوی حاجی کوژ و بهرزایه کانی نیوان ههردو

(کوژه دهره) و کوستانی (تهختی زهنگی) له خۆره لاتی کوستانی به ناوبانگی (شاهۆ)

سهرچاوه ده گرتی و به ره و باشوری خۆره لات داده په ژتی، له حاست دینی کولیجه تیکه ل

زازاوه، ده بین و ده ژوا.

۳- چۆمی زازاوه: له خۆره لاتی دیکوی (پشت دهر بهندی) ناوچه ی کرماشان

سهرچاوه ده گرتی و به ره و باکوری خۆره لات داده په ژتی و له باشوری پردی زازاوه

چۆمه کانی مرواری و کۆبگار له گه‌ل خۆی ده‌با و به‌ره‌و باشور ده‌زوا.

دیکۆی ئەمیراوا به‌شی ناوچه‌ی کامیاران

دیکۆی ئەمیراوا که له ۲۲ دئی و ۱۴۷۵ مآل پینکها تووه و حدشیمه‌تی ۸۵۰۵ کهسه و زووبه‌ره‌که‌ی ۳۱۶/۲۵ ک چوار گۆشه‌یه، یانی له هه‌ر ک.یکی چوار گۆشه‌دا ۲۶/۸۹ کهس نیشته‌جێ یه.

ئهم دیکۆ له باکوری خۆره‌لاتی کامیاران و باشوری خۆره‌لاتی شاری سنه‌دا هه‌لکه‌وتوه، سنوری به‌م جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دیکۆی نه‌زان ۲- له باشوره‌وه به دیکۆی سورسور ۳- له خۆره‌لاته‌وه به دیکۆی له‌یلاخی باشوری ناوچه‌ی قوروه و بژێ له ناوچه‌ی سنه‌نقوری کولیاپی ۴- له خۆراواوه به دیکۆی گاوه‌رۆه‌نوساوه

دئی موژه‌ژ که له سه‌ر رینگای ئیسفالتی دینگولان بۆ کامیاران هه‌لکه‌وتوه و زیاتر له ۱۴۵۰۰ کهس حدشیمه‌تی هه‌یه به ناوه‌ندی ئهم دیکۆ دانراوه، سنوری به‌م جۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دیکانی، مارنج، گایده‌ر و مه‌حموداوا

۲- له باشوره‌وه، به دئی کوچک چه‌رموو له دیکۆی سورسور

۳- له خۆراواوه به دیکانی، په‌نیران و کانی سواران

۴- له خۆره‌لاته‌وه به دئی ئەمیراواوه نووساوه

رینگای دینگولان بۆ کامیاران به ناوه‌زاستی ئهم دیکۆدا، له خۆره‌لاته‌وه به‌ره‌و خۆراوا ده‌زوا، بوه‌ته هۆی په‌یوه‌ند خه‌لکی دیکانی ئهم شوینه، نزیکترین دئی به موژه‌ژ دئی مارنجه که ۲ ک دور، زمانی خه‌لکی ئهم دیکۆ کوردی سۆرانیه، دینیان ئیسلامه، مه‌ذهبیان سوننی، په‌یوه‌ی رییازی پێشه‌وای مه‌زن، ئیمام موحه‌مه‌دی شافعیی زه‌زای خودای له سه‌ر بیت، ناوی دیکانی به‌زیزی ئه‌لقوین به‌م جۆره‌یه:

۱- ئه‌حمه‌داوا: دئی په‌که له دیکۆی ئەمیراوا به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۶۰ ک باکوری کامیاران و ۷ ک موژه‌ژ و له نیوان دیکانی کتيله‌گولان، خه‌راوا و ده‌گه‌ن، دایه. کۆپستانی و سارده‌سیره. دانیشنوان ۳۸، مآل ۶، سوننی، کورد. ناو: له کانیوا. به‌ره‌م، ده‌غل و دانه‌وێله، سه‌پایی، شوغل، کشت و کال، رینگا، ماشینی زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه

- ۲- **ته شکه وتان:** دئی یه که له دیکوی ته میراوا بهشی ناوچهی کامیاران، له ۵۹ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۶ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی، قوژیده ره و ژامل دایه، کویتانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۰۹، مال ۴۱، سوتنی، کورد. ناو، له کانیاو، به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه.
- ۳- **ته میراوا:** دئی یه که له دیکوی ته میراوا که ناوی دیکو له ناوی ته م دئی گیراوه ته وه، له ۵۶ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۳ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی، کینله گولان، موژه ژ و محموداوا دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۸۶، مال ۷۰، سوتنی، کورد. ناو، له کانیاو. به ره هم، ده غل، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه.
- ۴- **په نیران:** دئی یه که له دیکوی ته میراوا بهشی ناوچهی کامیاران. له ۵ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۳ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی: موژه ژ و قورخ دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۴۴۱، مال ۷۶، سوتنی، کورد. ناو، له کانیاو. به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه.
- ۵- **خیراوا:** دئی یه که له دیکوی ته میراوا بهشی ناوچهی کامیاران، له ۶۰ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۷ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی ته میراوا، خیراوا، احمداوا محموداوا دایه. کویتانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۸۰، مال ۵۷، سوتنی، کورد. ناو، له کانیاو، به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، رینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه.
- ۶- **دانان:** دئی یه که له دیکوی ته میراوا بهشی ناوچهی کامیاران. له ۳۸ ک باکوری خوره لاتی کامیاران. ۱۵ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی سیاناو، مه جیداوا، فه قی سلیمان دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۳۲۴، مال ۴۵، سوتنی، کورد. ناو، له کانیاو به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه.
- ۷- **ده گهن:** دئی یه که له دیکوی ته میراوا بهشی ناوچهی کامیاران. له ۶۱ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی احمداوا، سوفیاوا، کینله گولان دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۵۸، مال ۴۳، سوتنی، کورد. ناو، له کانیاو. به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. رینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه.
- ۸- **زه مشت:** دئی یه که له دیکوی ته میراوا بهشی ناوچهی کامیاران. له ۵۷ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۴ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی ته میراوا کینله گولان، محموداوا دایه.

کوئستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۳۹۱، مأل ۶۵، سونتی، کورد، ناو، له کانیاو، بدرهه م، دهغل، دانه ویله، سپیایی، شغل، کشت و کال، نازه ل داری، دهسکرد بهره و جاجم، ریگا، ماشین رهو، مزگهوت، فیرگه.

۹- سیاناو: دی به که له دیکوی ۵ میراوا بهشی ناوچهی کامیاران، له ۴۰ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۱۳ ک شه قامی کامیاران کرماشان و له نیوان دیکانی، دانان، کوئیک، سمران دایه، کوئستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۱۳، مأل ۳۱، سونتی، کورد، ناو، له کانیاو، بدرهه م، شغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین رهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۰- سوفیاوا: دی به که له دیکوی ۵ میراوا بهشی ناوچهی کانیاران له ۶۱ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۸ ک موژه ژ دایه، کوئستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۷۲، مأل ۹، سونتی، کورد، ناو، له کانیاو، بدرهه م، دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین رهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۱- قوزیلده ره: دی به که له دیکوی ۵ میراوا بهشی ناوچهی کامیاران، له ۵۸ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۵ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی، شهشکوتان، مهیموناوا، زه مشت و زامل دایه، کوئستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۸۰، مأل ۴۸، سونتی، کورد، ناو، له کانیاو، بدرهه م، دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین رهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۲- قورخ: دی به که له دیکوی ۵ میراوا بهشی ناوچهی کامیاران، له ۴۷ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۱۰ ک شه قامی کامیاران، کرماشان دایه، کوئستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۶۸۸، مأل ۱۰، سونتی، کورد، ناو، له کانیاو، بدرهه م، دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین رهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۳- کانی سواران: دی به که له دیکوی ۵ میراوا بهشی ناوچهی کامیاران، له ۴۸ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۵ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی قورخ، هوانله، مارنج و گراوا، دایه، کوئستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۰۹، مأل ۴۰، سونتی، کورد، ناو، له کانیاو، بدرهه م، دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، ریگا، ماشین رهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۴- گائیلده ره: دی به که له دیکوی ۵ میراوا بهشی ناوچهی کامیاران، له ۵۵ ک باکوری خوره لاتی و ۴ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی، شه میراوا، مارنج، محموداوا، موژه ژ دایه.

کوستان و سارده سیره. دانیشتوان ۱۶۶، مأل ۳۴، سونتی، کورد، ناو: له کانیاو. بدرهم: دهغل، سپیایی. شوغل؛ کشت و کأل. ناژهل داری. زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۵- کویک: دئی به که له دیکوی نه میراوا به شی ناوچهی کامیاران. له ۴۵ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۸ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی قورخ، دانان، مه جیداوا و ۶ ک شه قامی کامیاران کر ماشان دایه. کوستان و سارده سیره. دانیشتوان ۲۲۰، مأل ۳۵، سونتی، کورد. ناو: له چوم و کانیاو. بدرهم: دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل؛ کشت و کأل، ناژهل داری. زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۶- کئله گولان: دئی به که له دیکوی نه میراوا به شی ناوچهی کامیاران. له ۵۹ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۶ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی زه مشت، نه میراوا، محموداوا دایه، داوینه و سارده سیره، دانیشتوان ۳۴۴، مأل ۶۲، سونتی، کورد. ناو: له کانیاو. بدرهم، دهغل، سپیایی. شوغل، کشت و کأل، ناژهل داری. زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۷- مارنج: دئی به که له دیکوی نه میراوا به شی ناوچهی کامیاران. له ۵۵ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۲ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی موژه ژ، گائیده ره، محموداوا دایه. کوستان و سارده سیره. دانیشتوان ۱۰۵۵، مأل ۱۸۸، سونتی، کورد. ناو: له کانیاو. بدرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کأل، ناژهل داری. زینگا ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۱۸- مه محموداوا (ئاسمان دهره): دئی به که له دیکوی نه میراوا به شی ناوچهی کامیاران له ۷۱ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۸ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی وهرمه کان، نه میراوا و کئله گولان دایه. کوستان و سارده سیره، دانیشتوان ۲۱۳، مأل ۴۰، سونتی، کورد. ناو: له کانیاو. بدرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کأل، ناژهل داری، مزگهوت، قوتا به خانه.

۱۹- موحه ممه داوای گریان: دئی به که له دیکوی نه میراوا به شی ناوچهی کامیاران، له ۶۶ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۳ ک موژه ژ و له نیوان دیکانی زه مشت، گائیده ره و موژه ژ دایه. کوستان و سارده سیره. دانیشتوان ۳۰۲، مأل ۵۷، سونتی، کورد. ناو: له کانیاو. بدرهم: دهغل و دانه ویله، سپیایی. شوغل؛ کشت و کأل، ناژهل داری. زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، فیرگه.

۲۰- موژه ژ: دئی ناوهندی دیکوی نه میراوا به شی ناوچهی کامیاران و له نیوان دیکانی مارنج، نه میراوا، په نیران دایه. کوستان و سارده سیره. دانیشتوان ۱۳۹۶، مأل

۲۵۷، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو، بدره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. له سهرشه‌قیمی قیره‌تاوی کامیاران به دئی گولان‌دایه. مزگه‌وت، فیرگه‌ی سهره‌تایی و رانومایی. به‌رق، لوله‌کشی، تله‌یفون، نانه‌وایی، پوست، حه‌مام. دینی موژه‌ژ ئیستا به شکلی شاروچکه دهره‌تاومروژ به روژ به‌ره و خوئی و ناوه‌دانی ده‌ژوا. یاخوا گشت دئی‌یه‌کی کوردستان وه‌ک موژه‌ژ خوش و گه‌ش و ناوه‌دان بیئت.

۲۱- وه‌رمه‌کان: دئی‌یه‌که له دیکوی شه‌میراوا به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۶۱.ک باکوری خوره‌لاتی کامیاران و ۸.ک موژه‌ژ و له نیوان دیکانی خیراوا، سه‌کاریز، مه‌موداوادایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۲۸۷، مال ۵۴، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو، بدره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زیگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۲- هه‌واره‌یان: دئی‌یه‌که له دیکوی شه‌میراوا به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۶۲.ک باکوری خوره‌لاتی کامیاران و ۹.ک موژه‌ژ و له نیوان دیکانی سو‌فیواوا، ده‌گن، مراداوادایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۲۲۱، مال ۲۹، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو، بدره‌م، ده‌غل، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زیگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

دیکوی بیله‌واری خوره‌لات به‌شی ناوچه‌ی کامیاران

دیکوی بیله‌واری خوره‌لات له خوره‌لاتی شاری کامیاران دا هه‌لکه‌وتووه و له ۳۰ دئی ناوه‌دان و چهند دئی کۆن (۱۳۰۰ مال) پینکه‌اتووه و هه‌شیمه‌تی ۷۴۰۷ که‌سه، ژوو به‌ره‌که‌ی ۱۹۲/۴۲.ک چوارگۆشه‌یه، یانی له هه‌ر.ک یکی چوارگۆشه‌دا ۳۸/۴۲ که‌س نیشته‌جی‌یه. سنوری شه‌م دیکو به‌م جوژه‌یه.

۱- له باکوره‌وه به دیکوی سورسور

۲- له باشوره‌وه به ناوچه‌ی کرماشان.

۳- له خوره‌لاته‌وه به ناوچه‌ی کرماشان

۴- له خوراواوه به شاری کامیاران و دیکوی شاهووه نوساوه و پالی داوه، شه‌م دیکۆ که له خوره‌لاتی شاری کامیاراندا هه‌لکه‌وتووه، به‌شی زۆرتری، که‌ژ و کیو دایگرتووه، چۆمی رازاوه‌ر، له کیو و به‌رزایی شه‌م شوینه‌وه سه‌رچاوه ده‌گری.

دیی شیروانه که ۶۶۳ کهس حه شیمه تی هه یه وله دهشتی به بژشت و به ره می خوره لاتی کامیاران و له سدر شه قامی دیکانی دهور و بهردا هه لکه وتوه، به ناوه ندی ئەم دیکو دانراوه و سنوریشی به م جوړه یه:

۱- له باکوره وه به دیکانی (گورگاوئی) و (یه غواسی)

۲- له باشوره وه به دیکانی: (زه زین جو) و (دارتوو)

۳- له خوراواوه به دیکانی (جافراوا) و (زه زین جو) و شاری کامیاران.

۴- له خوره لاته وه به دیی (وه ندهرنی) یه وه نوساوه، ئەم دیکو دا ئەم تایه تانه هه یه، ۳۰

دی فیگرگی سهره تایی، ۳۲ دی مزگه وت، ۲ دی حه مام، ۲ دی ناوه ندی خاوینی و ده رمانی، ۷

دی سندوقی پوست، ۱۸ دی ناوی لوله که شی، ۱۰ دی بهرق، ۳ دی فروشگای هاویاری، ۲ دی

نهوت فروشی، ۶ دی ناشی ئارد، دوکانی به قالی و چهند دی ته عمیرگای ماشین و شتی تری

هه یه. ناوی دیکانی به ریزی ئەلفویین به م جوړه یه.

۱- ئە عزه ماوا: دی یه که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران، له ۶ ک باکوری

خوره لاتی کامیاران و ۴ ک شیروانه و ۳ ک خوره لاتی شه قامی کامیاران سنه دایه. داوینه و

سارده سیره. دانیشتون ۲۰۲، مأل ۳۳، سوتنی، کورد. ئاو، له کانیاو، به ره م، ده غل، سپیایی.

شوغل، کشت و کال، ئازه ل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیگرگه، حه مام، لوله که شی، بهرق

۲- باخله: دی یه که له دیکوی بیله وار، به شی ناوچه ی کامیاران. له ۵ ک باکوری

خوره لاتی کامیاران و ۴ ک شیروانه و قه راخی شه قامی کامیاران سنه دایه. داوینه و

سارده سیره. دانیشتون ۱۹۲، مأل ۳۲، سوتنی، کورد. ئاو، له کانیاو، به ره م، ده غل، دانه ویله،

سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئازه ل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیگرگه، دارتاشی،

بهرق. له نیوان ئە عزاماوا، بیار و یوانه دایه.

۳- باتمان: دی یه که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران، له ۶ ک باشوری

خوره لاتی کامیاران و ۱۰ ک شیروانه و له نیوان دیکانی عه لیاوا، خان، گه ناو دایه، کویستانی

و سارده سیره، دانیشتون ۷۷۰، مأل ۱۴۰، سوتنی، کورد. ئاو، له کانیاو، به ره م، ده غل،

دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئازه ل داری. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیگرگه.

۴- بلوچه: دی یه که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران. له ۱۳ ک باکوری

خوره لاتی کامیاران و ۹ ک شیروانه و ۷ ک خوره لاتی شه قامی کامیاران سنه دایه، کویستانی

و سارده سیره. دانیشتون ۱۹۹، مأل ۳۰، سوتنی، کورد. ئاو، له کانیاو، به ره م، ده غل، دانه ویله،

سپییای. شوغل، کشت و کال، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۵- **بوانه:** دئی‌یه که له دیکوی بیله‌وار به‌شی ناوچه‌ی کامیاران له ۱۰.ک باکوری خوره‌لانی کامیاران و قه‌راخی شه‌قیمی کامیاران سنه‌دایه. قۆپی و سارده‌سیره، دانیش‌توان ۲۴۸، مأل ۴۲، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌رهم، ده‌غل، دانه‌ویله، سپییای. شوغل، کشت و کال نازه‌ل‌داری. زینگا، قیره‌تاو، به‌رق، لوله‌ک‌شی، فروش‌گای هاویاری، ع‌اش، له نیوان مرواری، باخله، یه‌خته‌خان دایه.

۶- **بیبار:** دئی‌یه که له دیکوی بیله‌وار، به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۴.ک باکوری خوره‌لانی کامیاران و ۵.ک شیروانه و قه‌راخی شه‌قیمی کامیاران سنه‌دایه. داویننه و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۲۶۴، مأل ۴۱، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌رهم، ده‌غل، دانه‌ویله، سپییای. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، قیره‌تاو، مزگه‌وت، فیرگه، به‌رق، لوله‌ک‌شی. له نیوان باخله، توبه‌ره‌زیژ و شیروانه‌دایه.

۷- **پشت ته‌نگ:** دئی‌یه که له دیکوی بیله‌وار به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۳۰.ک باکوری خوره‌لانی کامیاران و ۲۷.ک شیروانه و له نیوان دیکانی سوره‌توو باقلاوادایه. کوپستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۴۱، مأل ۶، سوننی. کورد، ئاو، له کانیاو. به‌رهم، ده‌غل و دانه‌ویله، سپییای. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت.

۸- **جافراوا:** دئی‌یه کون بووه که نیستا چۆله و له لاهه زه‌ویه کانی ده‌کینداری

۹- **چالی قه‌برستان:** شوینه‌واریکی میژویی‌یه.

۱۰- **چه‌قه به‌ره‌للا:** دئی‌یه که له دیکوی بیله‌وار، به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۶.ک باشوری کامیاران و قه‌راخی شه‌قیمی کامیاران، کرماشان‌دایه. قۆپی و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۱۷۳، مأل، ۳۱، سوننی، کورد. ئاو، له کاریز. به‌رهم، ده‌غل، سپییای. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. مزگه‌وت، فیرگه، مامرداری، زینگا، قیره‌تاو، لوله‌ک‌شی، له نیوان، باتمان، عه‌لیاوا، قه‌لای شاخانی دایه.

۱۱- **چه‌شمه که‌وو (کانی که‌وه):** دئی‌یه که له دیکوی بیله‌وار به‌شی ناوچه‌ی

کامیاران. له ۱۶.ک باشوری خوره‌لانی کامیاران و ۲۰.ک شیروانه و له نیوان دیکانی، ده‌وله‌تیار، چپوتاشان، سالاروا دایه. کوپستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۲۸۲، مأل ۳۹، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌رهم، ده‌غل، دانه‌ویله، سپییای. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه، لوله‌ک‌شی.

۱۲- حاجی شوره: دئی یه که له دیکوی بیله وار، به شی ناوچهی کامیاران. له ۸ ک خوره لاتی کامیاران و ۴ ک شیروانه و له نیوان دیکانی، شیروانه، دارتو، وهنده رنی دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتوان ۲۹۷، مأل ۵۵، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

۱۳- خزان: دئی یه که له دیکوی بیله وار، به شی ناوچهی کامیاران. له ۱۷ ک خوره لاتی کامیاران و ۱۳ ک شیروانه و له نیوان دیکانی، وهنده رنی سهری، هیناندهر دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتوان ۴۹۵، مأل ۹۰، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله. سیبایی. شوغل، کشت و کال و نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

۱۴- خورخوزه: دئی کون بووه که نیستا چوله و له لاهه ده کیلدری.

۱۵- خانماوا: دئی یه که له دیکوی بیله وار به شی ناوچهی کامیاران. له ۴ ک خوره لاتی کامیاران و ۵ ک شیروانه و ۱ ک خوره لاتی شه قامی کامیاران سنه دایه. داوینه و سارده سیره. دانیشتوان ۲۹۲، مأل ۵۳، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگهوت، فیرگه، حه مام، لوله کەشی، بهرق، ناش.

۱۶- دهره دریز: دئی کون بووه که نیستا چوله و له لاهه ده کیلدری

۱۷- دهره بندی عزیز: دئی یه که له دیکوی بیله وار، به شی ناوچهی کامیاران، له ۱۹ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۱۵ ک شیروانه و له نیوان دیکانی مهیدانه دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۰۱، مأل ۱۴، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین زه، مزگهوت.

۱۸- داره توو: دئی یه که له دیکوی بیله وار به شی ناوچهی کامیاران. له ۸ ک خوره لاتی کامیاران و ۴ ک شیروانه و له نیوان دیکانی، وهنده رنی خواری، ساکنه، حاجی شوره و هه شلی دایه، کویتانی و سارده سیره. دانیشتوان ۲۴۲، مأل ۳۵، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

۱۹- زه زین جوو: دئی یه که له دیکوی بیله وار به شی ناوچهی کامیاران. له ۲ ک باشوری خوره لاتی کامیاران و ۵ ک شیروانه و قهراخی شه قامی کامیاران سنه دایه. داوینه و سارده سیره. دانیشتوان ۲۳۹، مأل ۴۱، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو و چوم. بهرهم، دهغل،

دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، مزگهوت، فیرگه، ریگا، قیره تاو، لوله کەشی، بەرقي. له نیوان خانماوا، کامیاران و شیروانه دایه.

۲۰- ساکنه: دئی به که له دیکوی بیله وار بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۰ ک خوره لاتی کامیاران و ۶ ک شیروانه و له نیوان دیکانی، وهنده رنی سهرو خوار و داره تودایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۸۲، مال ۳۲، سوننی، کورد. تاو، له کانیاو، بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۲۱- شیروانه: دئی ناوهندی دیکوی بیله واری خوره لاته، له ۴ ک خوره لاتی کامیاران و قهراخی شقامی کامیاران سنه دایه. داوینته و سارده سیره. دانیشتوان ۶۶۲، مال ۱۲۸، سوننی، کورد. تاو، له چۆم و کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه، مامرداری، لوله کەشی، بهرقي، نهوت فروشی، فروشگای هاویاری، قه ساوی، به قالی، ناش. له نیوان زه زین جو، بیار و حاجی شوره دایه.

۲۲- عه لیاوا: دئی به که له دیکوی بیله وار بهشی ناوچهی کامیاران: له ۴ ک باشوری خوره لاتی کامیاران و ۶ ک شیروانه و له نیوان دیکانی خانماوا، بانان و ۲ ک شقامی کامیاران سنه دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۶۳، مال ۹، سوننی، کورد. تاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، لوله کەشی.

۲۳- که زه پوان: دئی به که له دیکوی بیله وار، بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۵ ک خوره لاتی کامیاران و ۱۱ ک شیروانه و له نیوان دیکانی، گهرماو، چه شمه که وو، محمداوا دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۴۳، مال ۳۴، سوننی، کورد. تاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه، لوله کەشی، نهوت فروشی.

۲۴- کانی ههنگه: دئی به که له دیکوی بیله وار بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۵ ک خوره لاتی کامیاران و ۱۲ ک شیروانه دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۷۱، مال ۱۱، سوننی، کورد. تاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. ریگا، ماشین زهه، مزگهوت.

۲۵- کازماوا: دئی به که له دیکوی بیله وار بهشی ناوچهی کامیاران له ۱۶ ک باکوری

خوره لاتی کامیاران و ۱۲. ک شیروانه و له نیوان دیکانی، دهر به ند، کانی هه نگه و مرواری دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۸۰، مأل ۱۴، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت.

۲۶- گه رماو: دی به که له دیکوی بیله وار، به شی ناوچه ی کامیاران. له ۱۱. ک خوره لاتی کامیاران و ۱۰. ک شیروانه و له نیوان دیکانی مامهن، کهره پوان، محمداوادایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۴۸، مأل ۸، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه، لوله که شی.

۲۷- گورگاوئی: دی به که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران. له ۶. ک خوره لاتی کامیاران و ۴. ک شیروانه، له نیوان مامهن، وه ندرنی خوار و یه غواسی دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۱۹، مأل ۴، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، لوله که شی.

۲۸- مامهن: دی به که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران. له ۸. ک خوره لاتی کامیاران و ۴. ک شیروانه و ۶. ک شه قامی کامیاران سنه دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۳۲۴، مأل ۸۵، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو، به ره هم: ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه، به رق، لوله که شی، فروشگای هاویاری، ناش، به قالی. له نیوان، یه غواسی، نه عزه ماوا و گه رماو دایه.

۲۹- مرواری: دی به که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران له ۱۲. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۱۱. ک شیروانه و له نیوان دیکانی، کازماوا، بوانه، لایدن و قه راخی شه قامی کامیاران سنه دایه، کویتانی و سارده سیره. مله ی مرواری بو به فرگری و بوژان و سدر ما به ناوبانگه. دانیشتون ۳۴۹، مأل ۵۶، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال. نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه، لوله که شی، به رق.

۳۰- موچه ممه داوا: دی به که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران. له ۱۶. ک خوره لاتی کامیاران و ۱۲. ک شیروانه و له نیوان دیکانی، بلوچه، گه رماو، کهره پوان دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۱۳۶، مأل ۲۱، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به ره هم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۳۱- **وهنده رنی سهرئی:** دئی په که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران، له ۱۲ ک خوره لاتی کامیاران و ۸ ک شیروانه و له نیوان دیکانی ساکنه، داره تو، هه شلی دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۳۸۵، مال ۷۰، سونی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگه وت، قوتابخانه (فیرگه)، لوله که شی.

۳۲- **وهنده رنی خوارئی:** دئی په که له دیکوی بیله واری به شی ناوچه ی کامیاران، له ۸ ک خوره لاتی کامیاران و ۴ ک شیروانه و له نیوان دیکانی، ساکنه، داره تو و حاجی شوره دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۳۰۲، مال ۵۵، سونی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه، لوله که شی. به قالی.

۳۳- **هه شلی:** دئی په که له دیکوی بیله وار، به شی ناوچه ی کامیاران. له ۱۲ ک خوره لاتی کامیاران و ۸ ک شیروانه و له نیوان دیکانی، داره تو، وهنده ری سهر و دئی خوان دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۰۴، مال ۳۳، سونی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه.

۳۴- **یه غواسی:** دئی په که له دیکوی بیله وار به شی ناوچه ی کامیاران. له ۵ ک خوره لاتی کامیاران و ۲ ک شیروانه و له نیوان دیکانی، محمداوا، مامهن و گورگاوئ و ۴ ک شه قامی کامیاران سنه دایه. قوپی و سارده سیره. دانیشتون ۴۰۲، مال ۶۸، سونی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگه وت، فیرگه، دهر مانگا، لوله که شی، به رق.

دیکوی ژاوه روی به شی ناوچه ی کامیاران

دیکوی ژاوه روی به شی کامیاران له ۳۰ دئی و ۲۵۱۱ مال و ۳ موچه ی تایبته به دی هاتوه و له باکوری خوراوی شاری کامیاراندا هه لکه وتوه. هه شیمه تی ۱۴۰۴۸ که سه ژوو به ره که ی ۴۹۳/۷۵ ک چوارگوشه یه، یانی له ههر. ک. یکی چوارگوشه دا ۲۸/۴۵ که س نیشته جی یه
ژاوه روی: ناوی خیلکی به ریز و نازای کوردی هه ورامی یه که له ده ورامی کونه وه له م

ناوچه خوښه دا، ژیاون (ژاوه روی)،

سنوری ئەم ناوچه بەم جوړه یه: هیللی له شه قامی سنه مەریوانه وه ده ژوا، تا ده گاته دووناو، له ویوه به ره و باشور ده ژوا و بژی له بەرزاییه کانی کیتیو شاهۆ، تا نزیکي بیست کیلومتری شه قامی کامیاران مەریوان دیتته وه، له ویوه به ره و خوڤه لات به شوین ئاوو دهره ی چومی گاورۆ دا ده ژوا، ئەم هیلله له خوڤاوی ئەم چۆمه ده پەژیتته وه و به ره و باکور با ده خواوو ده ژوا، تا ده گاته شوینی، پینک گه یشتنی چومی قشلاخ و گاوهرۆ، هه روا به خوڤاوی شاری سنه دا ده ژوا، تا له سر شه قامی سنه بۆ مەریوان ده پەژیتته وه، له ده ورائی کۆنمه وه بەم ناوچه یان وتوه ژاوه رۆ، به دانیشته کانیسیان وتوه ژاوه رۆیی، وادیاره چومی ژاوه رۆ، که له بەرزاییه کانی خوڤاوی شاری سنه و بژی له بەرزاییه کانی ناوچه ی مەریوان (باشوری خوڤه لاتیی) سه رچاوه ده گری، ئەم چۆمه که به یه کئی له لقه کانی سیروان ده ژمیردری به ناوی ئەم هۆزه وه ناو نراوه، سنوری ئەم دیکۆ بەم جوړه یه:

۱- له باکور ه وه به دیکۆ کانی، گاوهرۆ، پایگه لانی مەریوان

۲- له باشوره وه به دیکۆی شاهۆ و به شی له مه لبه ندی کرماشان (ناوچه ی پاوه)

۳- له خوڤه لات ه وه به دیکۆی گاوهرۆ

۴- له خوڤاواوه به ناوچه ی پاوه وه نوساوه و پالی داوه

زنجیره کیتی به ناوبانگی شاهۆ زۆر به ی ژووبه ری ئەم شوینی داگرتوه. بەرزاییه کانی ئەم زنجیره کیتوه به دارو ده ونی جوانوو ژازاوه و گول و گیاو گزی بۆن خوش و به که لک دا پۆشراوه. هه ربه م هۆیه وه زۆر له میژه که ناژهل داری ئەم ناوچه دا باوی بوه و به به ره و بووه. بیجگه له ناژهل داری کشت و کال و باخه وانی ئەم ناوچه دا به ره ی سه ندووه: شارۆچکه ی گشکی به ناوه ندی ئەم دیکۆ دانراوه و سنوری بەم جوړه یه: ۱- له باکور ه وه به دنی شانیشینی ۲- له باشوره وه به دینی که لاتنی، ته ختی زه نگی، کۆزه دهره ی سه ری، ۳- له خوڤاواوه به دیکانی گاو دانه ی شه ریف، گاو دانه ی حوسه یین و لۆنی کۆن ۴- له خوڤه لات ه وه به دینی ئافریانی خواری به شی دیکۆی گاوهرۆ وه نوساوه. خاکی ئەم دیکۆ زۆر به برشت و به پیت و به ره که ته، که بۆ په ره دان به کشت و کال و ناژهل داری، زۆر چاک و به به ره و به ره مه، نه گه ره ک پیویسته ده ولت ئاوژی له فه لاکان بداته وه و جوتیاره کان یارمه تی بدا. چه ند به رابه ری ئیستا که به ره می لئ هه لده گیری، بیجگه له وانه له قه دیمه وه ده سه کردی قالی، قالیچه، کلاش و که وچک، ته شی، که به شکلیکی جوان دورست ده کران و ناوچه کانی کوردنشینان له که وچکی

ژه‌نگاوی و کهوشی بِن فەزی بینگانه، بِن نیاز کردبوو. به‌ناو بانگ بوو. به‌داخوه ئیستا، باوی که‌وچک دروست کردن، ئەو دەسکرده جوانه‌ی کورده‌واریان له باو خستوو. به‌لام ماوه‌یه‌که کلاشی هه‌ورامی باوی هاتوه‌ته‌وه و به‌خوشیه‌وه بره‌وی زۆره، ناوی دیکانی به‌ریزی ئەلفویی به‌م جۆره‌یه.

۱- بزوش: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۷.ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۱۴.ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی، گلیان و کاشتر و گسارزخان‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۱۰۵۵ مأل ۲۰۱، سوتنی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۲- په‌شاباد: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۲.ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۹.ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی، شاهینی، گولیان‌دایه، کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۶۶۸، مأل ۱۰۹، سوتنی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۳- پلنگان: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۴۵.ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۲۲.ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی، دژن، تسفین، زمان‌گریوه‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۹۴۹، مأل ۱۷۶، سوتنی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۴- ته‌ختی زه‌نگی: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۲۵.ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۲.ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی، که‌لاتی و سه‌رشیلانه کۆره‌ده‌ره‌ی خۆاری‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۴۳۹، مأل ۸۰، سوتنی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۵- ته‌نگی وه‌ز: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۴۰.ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۱۷.ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی، یوزیده‌ر کاشتر و فیروزاوا‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۲۸۲، مأل ۵۱، سوتنی، کورد. ئاو، له چۆم و کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۶- تیله‌کۆ: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۵.ک باکوری

- خؤراوای کامیاران و ۱۲. ک گهشکی و له نیوان دیکانی مهیسوراوا و زیویه و گازرخانی دایه. کویستانی و ساردهسیره. دانیشتوان ۸۰۳. مال ۱۵۳. سوننی. کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.
- ۷- چورسانه: دئی یه که له دیکوی ژاوه روی بهشی ناوچهی کامیاران. له ۲۶. ک باکوری خؤراوای کامیاران و ۳. ک گهشکی و له نیوان دیکانی، لونی سادات، زیویه و گاوانه دایه. داوینه و ساردهسیره. دانیشتوان ۳۳۸. مال ۶۲. سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.
- ۸- دژن: دئی یه که له دیکوی ژاوه روی بهشی ناوچهی کامیاران له ۴۶. ک باکوری خؤراوای کامیاران و ۲۳. ک گهشکی، له نیوان دیکانی پالنگان، زمان گریوه و گواز دایه. کویستانی و ساردهسیره. دانیشتوان ۵۱۶. مال ۹۲. سوننی، کورد. ئاو، له کانیا. بهرهم، دهغل، دانه وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت، فیرگه.
- ۹- زیویه: دئی یه که له دیکوی ژاوه روی بهشی ناوچهی کامیاران، له ۲۸. ک باکوری خؤراوای کامیاران و ۵. ک گهشکی، له نیوان دیکانی مهیسوراوا، تیله کو، چورسانه دایه. کویستانی و ساردهسیره. دانیشتوان ۳۳۷. مال ۵۵. سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه وینله. سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. مزگهوت، فیرگه، زینگا، ماشین زهه.
- ۱۰- سیتیویه: دئی یه که له دیکوی ژاوه روی بهشی ناوچهی کامیاران. له ۳۸. ک باکوری خؤراوای کامیاران و ۱۵. ک گهشکی و له نیوان دیکانی میرگسار و پیریداغ دایه. کویستانی و ساردهسیره. دانیشتوان ۶۳. مال ۱۴. سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه وینله. سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.
- ۱۱- سه رشیلان: دئی بووه بهلام نیستا چوله له لاوه ده کیلدری.
- ۱۲- شاروچکمی گهشکی: ناوهندی دیکوی ژاوه روی ناوچهی کامیارانه. له ۲۳. ک باکوری خؤراوای کامیاران و له نیوان دیکانی کوژه ده ره ی سه زئی و که لاتی و گاوانه و له سه ر شه قامی کامیاران مه ریواندایه. دانیشتوان ۶۹. مال ۱۰. سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. مزگهوت، فیرگه.
- ۱۳- شاهینی: دئی یه که له دیکوی ژاوه روی بهشی ناوچهی کامیاران، له ۲۰. ک باکوری خؤراوای کامیاران و ۵. ک گهشکی و له نیوان دیکانی گهشکی، نافرانی خواری، په شاباد دایه. کویستانی و ساردهسیره. دانیشتوان ۲۱۶۲. مال ۳۸۶. سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو و چوم.

بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری، ده‌سکرد، قالی و قالیچه، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۴- **ده‌سراوا (ده‌سه‌داوا):** دئی‌یه‌که له دینکوی ژاوه‌روی ناوچه‌ی کامیاران، له ۳۳.ک باکوری خوراوای کامیاران و ۱۰.ک گه‌شکی و له نیوان دینکانی ماسمان و شاهینی، دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۲۶۵، مال ۵۰، سونتی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری، زینگا، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۵- **فه‌پروژاوا:** دئی‌کۆن بوه به‌لام ئیستا چۆله و له لاهه ده‌کینلدری.

۱۶- **کۆبگار:** دئی‌کۆن بوه به‌لام ئیستا چۆله و له لاهه ده‌کینلدری.

۱۷- **که‌زه‌گه‌ل:** دئی‌یه‌که له دینکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۶.ک باکوری خوراوای کامیاران و ۸.ک گه‌شکی و له نیوان دینکانی کۆبگار و ماریان و حوسه‌پناوادیه. داوینه و سارده‌سیره. دانیشتون ۱۶۳، مال ۲۵، سونتی، کورد. ئاو، له کانیاو و چۆم. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۸- **کانی‌چهرمگی گه‌شکی:** دئی‌یه‌که له دینکوی ژاوه‌روی به‌شی کامیاران، له ۲۶.ک باکوری خوراوای کامیاران و ۱.ک گشکی، کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۲۱۴، مال ۴۰، سونتی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م ده‌غل، دانه‌ویله، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری. مزگه‌وت.

۱۹- **کاشته‌ر:** دئی‌یه‌که له دینکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۹.ک باکوری خوراوای کامیاران و ۱۶.ک گه‌شکی و له نیوان دینکانی گازرخانی، ته‌نگی‌وه‌ر و پۆژیده‌ر دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۵۳۷، مال ۱۰۱، سونتی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۰- **که‌لاتی:** دئی‌یه‌که له دینکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۲۶.ک باکوری خوراوای کامیاران و ۳.ک گه‌شکی و له نیوان دینکانی ته‌ختی زه‌نگی، لۆنی کۆن و گه‌شکی دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۳۱۳، مال ۵۲، سونتی، کورد. ئاو، له کانیاو و چۆم. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۱- **کۆژده‌ره‌ی خوارنی:** دئی‌یه‌که له دینکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۷.ک باکوری خوراوای کامیاران و ۶.ک گه‌شکی و له نیوان دینکانی کۆبگار و سه‌رشیلانه و

کوره‌دهری سه‌ری‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۳۷۲، مال ۵۸، سوننی، کورد. ناو، له‌چۆم و کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله. سپیایی. شوغل، کشت و کال، ناژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت. فیرگه.

۲۲- کۆزه‌ده‌ری سه‌ری: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوهروی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۷. ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۶. ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی کۆزه‌ده‌ری خواروی و کزه‌گه‌ل و گه‌شکی دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۵۸، مال ۴۱، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله. سپیایی. شوغل، کشت و کال، ناژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت. فیرگه.

۲۳- گازه‌رخانی: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوهروی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۶. ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۱۳. ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی، فه‌یروزاوا، تیه‌له‌کو، بزۆش‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۵۹۱، مال ۱۱۱، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله. سپیایی. شوغل، کشت و کال، ناژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت. فیرگه.

۲۴- گاودانه‌ی حوسه‌ین: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوهروی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۲۵. ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۲. ک گه‌شکی دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۱۴۴، مال ۳۰، سوننی، کورد. ناو، له کانیا. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ناژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۵- گاودانه‌ی شه‌ریف: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوهروی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۲۶. ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۳. ک گه‌شکی دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۲۲، مال ۴، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ناژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۶- گولیان: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوهروی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۴. ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۱۱. ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی میرگسار کاشته‌ر بزۆش‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۲۷۹، مال ۴۷، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ناژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۷- لۆنی‌سادات: دئی‌یه‌که له دیکوی ژاوهروی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۲۹. ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۶. ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی لۆنی کۆن، چۆر‌سانه‌و

مه‌یسوراوا دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۴۷۴، مآل ۷۴، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کآل، ئاژه‌ل‌داری، رینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۲۸- **لونه کۆنه:** دئی‌یه که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۲۵ ک کامیاران و ۴ ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی لۆنی سادات و که‌لاتی و گه‌شکی دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۲۶۷، مآل ۵۰، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کآل، ئاژه‌ل‌داری. مزگه‌وت، فیرگه.

۲۹- **ماویان:** دئی‌یه که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران و ۱۱ ک خوراوای کامیاران و ۸ ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی، گه‌ره‌گه‌ل، حوسه‌یناوا، تیانه‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۱۳۰، مآل ۲۳، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کآل، ئاژه‌ل‌داری. رینگا، مزگه‌وت، فیرگه.

۳۰- **میرگسار:** دئی‌یه که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۵ ک باکوری خوراوای کامیاران و ۱۲ ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی سیویه، گوئیان‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۱۷۵، مآل ۲۶، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کآل، ئاژه‌ل‌داری. رینگا، مزگه‌وت، فیرگه.

۳۱- **مه‌یسوراوا:** دئی‌یه که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۵ ک باکوری خوراوای کامیاران و ۱۲ ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی تیله‌کۆ، زیویه، لۆنی سادات دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۴۱۱، مآل ۷۱، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کآل، ئاژه‌ل‌داری. رینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت، فیرگه.

۳۲- **یوزی دهره:** دئی‌یه که له دیکوی ژاوه‌روی به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۴۱ ک باکوری خوراوای کامیاران و ۱۸ ک گه‌شکی و له نیوان دیکانی، ته‌نگی‌وه‌ر، زمان‌گریوه‌دایه. کویتانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۶۶۱، مآل ۱۱۹، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کآل، ئاژه‌ل‌داری. رینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

دیکوی سورسور به شی ناوچه‌ی کامیاران

دیکوی سورسور له ۵۲ دتی و ۱ موچه و ۳ شوینی تاییدت و ۲۵۱۰ مأل پینکها توه، ژووبه‌ره که ۵۰۷.ک چوارگوشه‌یه و ۱۱۹۱۸ کهس دانیشتی هه‌یه. یانی له هه‌ر.ک. یکی چوارگوشه‌دا ۲۳/۵ کهس نیشته‌جی‌یه. ئەم دیکۆ له باکور و باکوری خۆره‌لاتی کامیاراندا‌یه و سنوری به‌م جوۆره‌یه:

۱- له باکوره‌وه به دیکۆکانی ئەمیراوا و نەژان

۲- له باشوره‌وه به دیکۆکانی بیله‌وار (شیروانه) و شاهۆ (وه‌رمه‌ه‌نگ)

۳- له خۆراواوه به دیکۆی ژاوه‌روۆی خۆره‌لات و گاوهرۆ.

۴- له خۆره‌لاته‌وه به ناوچه‌ی سونقوری مه‌لبه‌ندی کرماشانه‌وه نووساوه

چۆمی گاوهر و که‌یه کێکه له شاخه‌گرنگه‌کانی چۆمی به ناوبانگی سیروان به ناو مه‌زراکانی

ئەم دیکۆدا تێ ده‌په‌ژێ، بێ نه‌وه‌ی که‌لکی پیوستی ئی وه‌ربگیرێ، له سنور ده‌په‌ژێته‌وه:

ئیش و کاری خه‌لکی ئەم شوینه وه‌ک زوربه‌ی خه‌لکی کوردستان کشت و کال و

ناژه‌ل‌داری و کریکاریه.

سورسور: له وشه‌ی سور تینکلاو کراوه که سوربه‌م مانایانه هاتوه:

۱- به‌ره‌نگی خوین

۲- پۆ خوئی (سویر)

۳- ناشکرا و دیار

۴- پێ چه‌قین، پێ داگر

۵- زه‌پ و ژاست و تن

۶- به‌زه‌م، نان به‌خشین، خه‌ته‌نه سوران، سورانه‌ی خه‌رمانان

۷- دیواری ده‌وری باخ

۸- کۆی گه‌نم له خه‌رماندا^(۱) ده‌کری له وشه‌ی سور: دروسکرایێ، یانی چه‌رخاندن و

خولاندن، گشت ئەم مانایانه دورستن: چون ئەم شوینه وه‌ک زۆرتری شوینه‌کانی کوردستان،

به‌هاران به‌گۆلی سور ده‌رازیته‌وه، وه‌ک خوئی‌یش به‌ تام و مه‌زه‌یه، دیاره‌ سه‌ره‌رز و دیارن،

هه‌ر وه‌ها له سه‌رمافی خۆیان سور و پێ داگرن. له وتاریشدا ژااستن، له کاتی نان دانیشدا به

ده‌ه‌دن و نازان. باخه کانی‌شیان پەرژین ده‌که‌ن تاریوی فیله‌باز به‌ره‌مه‌کانیان ندرقیننی، کۆگای گه‌نمیشیان سوره و ژییانی خۆیشیان مەردانه هه‌ل ده‌سورینن:

دیی یوسفاو (کوانه‌ی خواری) که له سه‌ر شه‌قامی سنه کامیاران دا هه‌لکه‌وتوه، به‌ناوه‌ندی نهم شوینه دانراوه، که سنوری به‌م جوړه‌یه

۱- له باکوره‌وه به‌دی گاشان

۲- له باشوره‌وه به‌دی که‌چه‌له

۳- له خۆراواوه به‌دی‌کانی کوانه‌ی سه‌ری سه‌ربتاو: ته‌جه‌قاوا له‌دی‌کۆی گاه‌رو

۴- له خۆره‌لاته‌وه به‌دی‌کانی وامسانه و وشترمله‌وه نوساوه.

شه‌قامی نیسفالتی سنه به کامیاران که له باکوره‌وه به‌ره‌و باشور به‌م شوینه‌دا، داده‌بوری، بوه‌ته‌هۆی په‌یوه‌ندی دی‌کانی به یوسفاو و کامیاران و شاره‌کانی ده‌ره‌وه، دورترین دی که ۴۵ ک له یوسفاووه دووره‌دی (پشته‌نگه)، نزیکترین دی‌ش گاشانه‌که ۱ ک دوره

له‌م دی‌کۆدا تیکرا ۳۴ دی قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی و ۲ دی فی‌رگه‌ی رانوما‌یی، ۳۴ دی مزگه‌وت، ۲ دی ناوه‌ندی خزمه‌تی ناوایی، ۲ دی پاسگای نیستزاسی، ۱ دی سه‌مام، ۴ دی ناوه‌ندی ده‌رمانی و خاوی‌ن راگرتن، ۱۵ دی سندوقی پۆست، ۲ دی ناوه‌ندی ته‌له‌فون، ۲۰ دی ناوی لوله‌که‌شی، ۱۱ دی به‌رق، ۳ دی فروشگای هاویاری، ۲ دی نه‌وت فروشی، ۱۴ دی ناش و شتی تریشی هه‌یه.

نهم دی‌کۆ له ۴۸ دی دی‌کۆی پیشووی گاه‌رو و ۳ دی دی‌کۆی سه‌سه‌ناوا پیکهاتوه، ناوی دی‌کانی به‌ریزی نه‌لفوین به‌م جوړه‌یه.

۱- نیستگای موخابه‌راتی هه‌لتوشان.

۲- برایماوا: ته‌نیا مائیکه له ۳۳ ک باکۆزی کامیاران و ۱۰ ک یوسفاو له نیوان دی‌کانی فدقی سلیمان. نشوری خوار و هه‌باساوادایه.

۳- بان سه‌عیدی خواری: دی‌یه‌که له دی‌کۆی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۴۹ ک باکۆزی کامیاران و ۲۵ ک یوسفاو له نیوان دی‌کانی، دار هه‌مرۆ، باخورمی سه‌رئی، بان سه‌عیدی سه‌ری‌دایه. کوپستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۶۴، مأل ۱۵، سوتنی، کورد، ناو، له‌چۆمی گاورو و کانیاو. به‌ره‌م ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، توتن. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. ژینگا، ماشین‌زه‌و. مزگه‌وت.

۴- بان سه‌عیدی سه‌رئی: دی‌یه‌که له دی‌کۆی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران: له

۴۲. ک باکوری خوره‌لاتی کامیاران و ۱۹. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، بان سه‌عیدی خوارتی، ترازوله و شیخ زهش‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۲۱۴، مال ۳۸، سونتی، کورد. ناو، له چۆم و کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت. فیرگه.

۵- **باخوزمی سهری:** دئی‌یه‌که له دیکوی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران: له ۵۳. ک باکوری کامیاران و ۳۰. ک یوسفاوا و نیوان دیکانی، داره‌رمی، شیخ زهش، باخوزمی خوارتی‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۲۴۷، مال ۴۵، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو و چۆمی گاوهرۆ. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. قوتابخانه.

۶- **باخوزمه‌کۆنه:** دئی‌کۆنی بووه به‌لام نیستا چۆله و له لاهه‌ده‌کینلدری.

۷- **پیرمقدار:** دئی‌یه‌که له دیکوی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۳. ک باکوری خوره‌لات کامیاران و ۱۰. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، خامیسان، وشکه‌دۆل، وشترمل‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۴۱۰، مال ۷۴، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله. سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. فیرگه.

۸- **تازاوا:** دئی‌یه‌که له دیکوی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۳۱. ک باکوری خوره‌لاتی کامیاران و قه‌راخی باکوری چۆمی گاوهرۆ و له نیوان دیکانی، پیرمقدار، وشکه‌دۆل و وشترمل‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۸۰، مال ۱۵، سونتی، کورد. ناو، له چۆم و کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. فیرگه.

۹- **تاینه:** دئی‌یه‌که له دیکوی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۳۲. ک باکوری خوره‌لاتی کامیاران و ۹. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی کوانه، سه‌ریناو، نه‌جفاوادایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۳۸۲، مال ۶۴، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۰- **تازاوا‌ی دۆل‌که‌رۆ:** دئی‌یه‌که له دیکوی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۴۰. ک باکوری کامیاران و ۱۷. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی دۆل‌که‌رو، فه‌قی سلیمان، نشوری سهری‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۷۴، مال ۱۴، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. کشت و کال، نازه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت.

۱۱- ترازوله: دئی په که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۳۴.ک باکوری خوره لاتی کامیاران و قهراخی چومی گاوهر و له نیوان دیکانی بان سه عیدی سه ری، سوره توو و صالحاوادایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۱۸۱، مأل ۳۱، سونتی، کورد. ناو، له چوم و کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۱۲- خامیسان: دئی په که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۳۷.ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۱۴.ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، سه یفاوا، پیرمقدار و وشکه دول و ۱۰.ک شه قامی کامیاران سنه دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۹۷۰، مأل ۲۸۹، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۱۳- داره رمی: دئی په که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۴۷.ک باکوری خوره لاتی کامیاران و قهراخی باکوری چومی گاوهر و ۲۵.ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی بان سه عیدی خواری، باخوری سهری و سه یفاوادایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۷۲، مأل ۱۳، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو و چوم. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۱۴- دولو: دئی په که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۵۴.ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۲.ک قهراخی چومی گاوهر و ۳۰.ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی دیرمولی و زلانه دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۱۰۲۰، مأل ۲۰۶، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو و چوم. بهرهم، دهغل، دانه ویله، گشت جوره میوه نی. شوغل، کشت و کال، باخهوانی، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت، فیرگه.

۱۵- دول کهرۆ: دئی په که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران له ۴۰.ک باکوری کامیاران و ۱۷.ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی تازاوا، سارده شتی برایماوا، قران دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۳۶۰، مأل ۶۴، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا، ماشین رهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۶- دیرمولی: دئی په که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۴۶.ک باکوری کامیاران و ۱۰.ک خوراواای شه قامی کامیاران سنه و ۲۳.ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی سارده شتی برایماوا، دولو، کوچک چهرمودایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۰۹،

مأل ۴۸، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. ریگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۱۷- سه ریینه دوئل: دی یه که له دیکوی سورسور به شی ناوچهی کامیاران، له ۶۸ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۴۵ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی خوسره واوای ته مجه دی، که لله پا و نه میر عومهران دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۱۳۵، مأل ۲۵، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. ریگا، ماشین زهه، مزگهوت. فیرگه.

۱۸- سه رجه مأل: دی کونی بوه له دیکوی سورسور به شی ناوچهی کامیاران، له ۴۴ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۲۱ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی باخوزمی خوارنی و سهرکاریز و کوچک چه ره مو دایه. کویتانی و سارده سیره به لام نیستا چه و له و له لاهه ده کیلدری.

۱۹- سه رده شتی برایماوا: دی یه که له دیکوی سورسور به شی کامیاران له ۴۲ ک باکوری کامیاران و ۱۹ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی دیرمولی و دوئل که رودایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۸۲، مأل ۱۵، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. ریگا، ماشین زهه. مزگهوت

۲۰- سه رکاریز: دی یه که له دیکوی سورسور به شی ناوچهی کامیاران له ۴۹ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و له نیوانی دیکانی کوماین، وه ره مه کان و نیهر وه له ۲۶ ک یوسفاوا دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۱۵۰، مأل ۲۶، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۲۱- سهوره توو: دی یه که له دیکوی سورسور به شی ناوچهی کامیاران له ۱۵ ک شه قامی کامیاران سینه ۳۲ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۹ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی سألحاوا، ترازوله، مه یدانه دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۴۱، مأل ۹، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۲۲- سه یفاوا: دی یه که له دیکوی سورسور به شی ناوچهی کامیاران له ۳۸ ک کامیاران و ۱۵ ک یوسفاوا دایه. کویتانی و سارده سیره. دانیشتون ۶۰، مأل ۱۰، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به رهه م، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری، ریگا.

ماشین زهه، مزگهوت.

۲۳- سیمین دهزه: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۳۰ ک باکوری خۆره لاتی کامیاران و ۷ ک خۆره لاتی شه قامی کامیاران سنه و ۷ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی و شکه دۆل، که نگره دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۹۴، مال ۱۸، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو و چۆم. بهرهم، دهغل، دانه و یله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۲۴- سالحاوا (صالحاوا): دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۲۸ ک باکوری خۆره لاتی کامیاران و ۱۲ ک یوسفاوا و ۸ ک خۆره لاتی شه قامی کامیاران سنه و له نیوان دیکانی و زمانه ی خوارچی، سوره تو، ترازوله دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۴۱، مال ۷، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه و یله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه، مزگهوت.

۲۵- شیخ زهش: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۴۶ ک باکوری خۆره لاتی کامیاران و ۲ ک باشوری چۆمی گاهه رو و ۲۳ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، باخۆرمی سه ر و بان سه عیدی سۆز دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۱۱، مال ۳۳، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو و چۆم. بهرهم، دهغل، دانه و یله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت، فیرگه.

۲۶- فه قی سلیمان: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران له ۳۳ ک باکوری خۆره لاتی کامیاران و ۱۰ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی تازاوا ی دۆل که رو و برایماوا دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۴۶، مال ۹، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه و یله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت.

۲۷- قاوه خانه ی لایه ن:

۲۸- قه لاگا: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران له ۷۶ ک باکوری خۆره لاتی کامیاران و ۵۳ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی گهرگه ری سه ری حاجیاوا ی گه و ره دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۳۵۵، مال ۵۹، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه و یله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۲۹- قه لاگای کوماین: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۵۸. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۳۵. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، کوماین و باخوزمی سدری دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۴۰، مال ۲۵، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بدرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زیگا، ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

۳۰- کانی له یلی: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران له ۱۵. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۷. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، ناساوله، هه لوشان، و لایه ن دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۶۰، مال ۱۱، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بدرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زیگا، ماشین زه، مزگهوت.

۳۱- کانی که شه: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۲۲. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۷. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، وزمانی خوار و سدر و ۶. ک خوره لاتی شه قامی کامیاران سنه دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۵۵، مال ۲۴، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بدرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زیگا، ماشین زه. مزگهوت. فیرگه.

۳۲- که چه له: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۲۴. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۱. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی یوسفاوا و وامسانه و ۱. ک شه قامی سنه کامیاران دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۹۰، مال ۲۱، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بدرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زیگا، ماشین زه، مزگهوت. فیرگه.

۳۳- که نگره: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۲۸. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۴. ک شه قامی کامیاران سنه و له نیوان دیکانی سیمین دهره و وامسانه دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۲۸۰، مال ۴۴، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بدرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زیگا، ماشین زه، مزگهوت، فیرگه.

۳۴- کوچک چه رموو: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۴۰. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۱۷. ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، سدرجه مال، سه یفان و خامسان دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۳۸، مال ۷، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو.

بهرهم، دهغل، دانه ویله، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، ریگا، ماشین رهو. مزگهوت. فیرگه.

۳۵- کوماین: دئییه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۵۶ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۲ ک باکوری چومی گاوهرۆ و له نیوان دیکانی قه لاگای کوماین و باخۆرمی سهرئی دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۵۰، مال ۴۷، سونئی، کورد. ناو، له کانیاو. بهمهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ریگا، ماشین رهو. مزگهوت. فیرگه.

۳۶- گاو شان: دئییه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۳۰ ک باکوری کامیاران ۷ ک یوسفاوا و ۱ ک خوره لاتی شه قامی کامیاران، سنه دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۸۰، مال ۴۵، سونئی، کورد. ناو، له کانیاو. بهمهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ریگا، ماشین رهو. مزگهوت، فیرگه. له نیوان دیکانی هه باساوا، وشترمل دایه.

۳۷- گه زگه زئی سهرئی: دئییه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۷۲ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۴۹ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی قه لاگا، وهرمه کان و گه زگه زئی خوارئی دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۵۵۷، مال ۹۷، سونئی، کورد. ناو، له کانیاو. بهمهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ریگا، ماشین رهو. مزگهوت. فیرگه.

۳۸- گه زگه زئی خوارئی: دئییه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۶۸ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۴۵ ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی، گهرگه ری سهر، نوسره تاوا و نیهر دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۳۱۵، مال ۶۵، سونئی، کورد. ناو، له کانیاو. بهمهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ریگا، ماشین رهو. مزگهوت. فیرگه.

۳۹- لایه ن: دئییه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۴ ک باکوری کامیاران و قه راخی شه قامی کامیاران سنه دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتون ۴۷۰، مال ۸۶، سونئی، کورد. ناو، له کانیاو. بهمهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ریگا، ماشین رهو، مزگهوت، فیرگه. له نیوان دیکانی هه توشان و کانی له یلی دایه.

۴۰- مه یلانه: دئییه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۲۷ ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۹ ک یوسفاوا و ۹ ک شه قامی کامیاران، سنه دایه. کویستانی و

سارده سیره. دانیشتوان ۱۳۳، مال ۲۲، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو و چۆم. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ژینگا، ماشین زهو، مزگهوت. فیرگه. له نیوان دیکانی سالحاواو و زمانه ی خورا و سر دایه.

۴۱- مه حمود گهزه ک: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۶۲.ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۲.ک باکوری چۆمی گاوهر و له نیوان دیکانی نوسره تاوا و خدیفه باپیر و سه من باد دایه. داوینه و سارده سیره. دانیشتوان ۲۵۰، مال ۴۱، سونتی، کورد. ناو، له چۆم و کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. ژینگا، ماشین زهو. مزگهوت. فیرگه.

۴۲- نشوری سه ری: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۴۴.ک باکوری کامیاران و ۴.ک خوراوی شه قامی کامیاران سنه و ۲۱.ک یوسفاوا، له نیوان دیکانی، نشوری ناوه راست و دۆل که رودایه. کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۱۰، مال ۱۸، سونتی، کورد. ناو، له چۆمی نشور و کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل کشت و کال، نازهل داری. ژینگا، ماشین زهو. مزگهوت. فیرگه.

۴۳- نشوری نیوه راست: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۴۳.ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۲۰.ک یوسفاوا دایه. کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۳۸۰، مال ۶۶، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ژینگا، ماشین زهو. مزگهوت. فیرگه.

۴۴- نشوری خوار ی: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۴۲.ک باکوری کامیاران و ۱۹.ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی بریماوا و یه مینانی خواری دایه. کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۴۹۰، مال ۹۲، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ژینگا، ماشین زهو. مزگهوت. فیرگه.

۴۵- نیه ر: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۶۵.ک باکوری کامیاران و ۴۲.ک یوسفاوا، له نیوان دیکانی، سه کاریز، گه زگه ری خوار ی دایه. کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۲۰، مال ۲۷، سونتی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازهل داری. ژینگا، ماشین زهو. مزگهوت. فیرگه.

۴۶- نوسره تاوا: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۶۴.ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۴۱.ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی نیه ر، گه زگه ری خوار ی و

محمود گزه ک دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۱۶، مال ۱۸، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۴۷- وامسانه: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۲۶. ک باکوری کامیاران و ۱. ک خوره لاتی شه قامی کامیاران. سنه دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۵۵، مال ۹، سوننی، کورد. ئاو، له چۆم و کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه. له نیوان دیکانی، که چه له، یوسفوا و که نگره دایه.

۴۸- وزمانه ی سه ری: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۲۲. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۹. ک خوره لاتی شه قامی کامیاران سنه و ۱۲. ک یوسفوا و له نیوان دیکانی، مهیدانه، کانی گه شه و ده ربه ندی عه زیز دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۰۴، مال ۲۹، سوننی، کورد. ئاو، له چۆم و کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۴۹- وزمانه ی خوارئی: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران، له ۲۸. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۹. ک یوسفوا و له نیوان دیکانی سألحاوا و مهیدانه و کانی گه شه دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۵۰، مال ۷، سوننی، کورد. ئاو، له چۆم و کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۵۰- وشترمل: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۲۸. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۶. ک خوره لاتی شه قامی کامیاران سنه، له نیوان دیکانی تازاوا، پیرمقدار و گاوشان دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۹۰، مال ۳۵، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۵۱- وشکه دۆل: دئی یه که له دیکوی سورسور بهشی ناوچهی کامیاران. له ۳۳. ک باکوری خوره لاتی کامیاران و ۱۰. ک یوسفوا و له نیوان دیکانی پیرمقدار و خامسان، تازاوا دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۳۰، مال ۶، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۵۲- هه‌لتوشان: دئی‌یه که له دیکۆی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران، له ۱۷.ک باکوری کامیاران و قه‌راخی شه‌قامی کامیاران سنه و ۷.ک یوسفاوا دایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۱۶۰، مأل ۲۷، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. ریگا، ماشین‌ره‌و. مزگه‌وت. فی‌رگه. له نیوان دیکانی، ئاساوله، کانی له‌یلی و لایه‌ن دایه.

۵۳- یه‌مینانی سه‌رئی: دئی‌یه که له دیکۆی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۵.ک باکوری کامیاران و ۱۱.ک یوسفاوا و ۶.ک شه‌قامی کامیاران سنه و له نیوان یه‌مینانی خوارئی، تاینه و کوله‌ساره‌دایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۱۴۰، مأل ۲۶، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. ریگا، ماشین‌زه‌و. مزگه‌وت. فی‌رگه.

۵۴- یه‌مینانی خوارئی: دئی‌یه که له دیکۆی سورسور به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۳۴.ک باکوری کامیاران و ۴.ک خوراوای شه‌قامی کامیاران سنه و ۱۲.ک یوسفاوا و له نیوان دیکانی برایماوا، هه‌باساوا، یه‌مینانی سه‌رئی دایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۵۹۰، مأل ۹۶، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. ریگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فی‌رگه.

۵۹- یوسفاوا (کوانه‌ی خوارئی): دینی ناوه‌ندی دیکۆی سورسوره له ۲۳.ک باکوری خۆره‌لاتی کامیاران و له نیوان دیکانی کوانه، وامسانه، که‌چه‌له و قه‌راخی شه‌قامی کامیاران دایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیشتون ۸۵، مأل ۱۲، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. ریگا، ماشین‌ره‌و. مزگه‌وت. فی‌رگه.

دیکۆی شاهۆ به‌شی ناوچه‌ی کامیاران

دیکۆی شاهۆ که له خۆراوا و باشوری خۆراوای شاری کامیاران دا هه‌لکه‌وتوه، له ۳۸ دینی ناوه‌دان و کۆن و ۱۴۲۹ مأل پینکه‌اتوه و زووبه‌ره‌که‌ی ۲۰۹/۵.ک چوارگۆشه‌یه و ۸۴۴۰ کس دانیشتوی هه‌یه، یانی له هه‌ر.ک. یکی چوارگۆشه‌دا ۴۰/۲۸ کس نیشه‌جی‌یه. سنوریشی به‌م جوړه‌یه:

۱- له باکوره وه به دیکانی، سورسور و گاوه رۆ

۲- له باشوره وه به ناوچهی کرماشان

۳- له خۆره له توه به دیکۆی پیله وار

۴- له باشوری خۆره له توه به ناوچهی کرماشان

۵- له خۆراواوه به ناوچهی کرماشانه وه نووساوه، ئەم دیکۆیه بۆی له دهشتی به بۆشت و تهخت و خۆشاو و به پیت و بهره که تی کامیارانی بۆ داوه، کیوه بهرزو به دیمه نه کانی، پوان، شاخشکه ن، خدری زیندو، تورگه دار، له خۆراوای ئەم دیکۆدا به سام و قنج زاوه ستاون.

ناوی چومیلکه کانی ئەم دیکۆی بهره و باشور تی ده پهرن و له حاستی هه ر دنی به ناوی ئەو دیوه ناوده برین، ئەم چومیلکانه دواي ئەوه له زهوی دیکانی ماراو، گورگان، عه بدولمه لیکي، تی په رۆی و گه یشته باشوری خۆراوای کامیاران، زینگای بۆ ئاواله دهین و به پانایی چۆمه که دا بلاو ده بیته وه، لیره دا ناوه ندی کوردستان به جی دێلی و ده چینه کوردستانی باشوری (کرماشان) وه، په کێ له تاییه ته کانی ئەم چۆمه ئەوه په که خیزی ورد و ماسه ی فراوانه، ئەگه ر وه ک ئەشی و پێویسته که لکی لێ وه ربگیرێ، ده توانی بیته کانی خێرو پیرو به سه ر خه لکی ناوچه کانی کوردستان و کرماشان دا بۆزی، کیوو، ده ره و دۆله سه ر سه وزو له وه ر خۆشه کانی خۆراواو باکوری ئەم دیکۆیه، بۆ به ره م هینانی مه زو مالیات و په ره دان به ئاژه ل داری، زۆر باش و به که لکن، شوغلی خه لکی ئەم شوینه، ئاژه ل داری، کشت و کال و باخهوانی په، گه نم و جۆ و نوک و دانه و پیله ییش به عه مه ل دینن، ته ره کاری و سه وزی کاری دیننه ناوو به ره می گشت جۆره میوه ئی به تاییه ت: هه رمێ، سیو، ترێ و گیلایان فره و فراوانه، ده سه کردی ژنان، قالی، قالیچه، جاجم، به رماله.

وشه ی شاهۆ: وشه یه کی میژوویه که به پیشتیوانی خوا له باسی مه ریان (زریبار) دا باسی له سه ر ده کم، زیاتر له هه شه ده ساله که وشه ی شاهۆ بووه ته ناو بۆ ئەو مه له بنده ی که کیوی به ناوبانگ و بهرزو و به سام و دیمه نی شاهو، وه ک ژه گی ژیان به ناویدا بلاو بوو ته وه. ئەم دیکۆیه داوینی باشوری کیوی شاهۆی له باوش گرتوو، به م هۆیه وه ئەم دیکۆیه ناوی شاهۆی به سه را بۆ دراوه.

دیی (وه ره مه ههنگ) که به ناوه ندی ئەم دیکۆ هه لبۆر دراوه، له دوو وشه ی (وه رم) یانی گوئ و (ههنگ) یانی مینش ههنگوین، تیکلاوه، چون ئەم شوینه گوئ و گیای زۆر و ههنگداریش له وی برهوی بووه، بیان وتوه (وه ره مه ههنگ)، ده یشکری وه ره مه، گه رمه بوی و

کاتی خوی گرمه‌هنگ و یژرائین و پاشان بده بهره بوویی به وهرمه‌هنگ. دیسان هنگ ههر وه ک به مانای میش ههنگوین هاتووه، به مانا کومه‌لیش هاتووه، بده جوره یانی گول و گولزاری کومدل یا گرمه‌ی کومدل، دینی وهرمه‌هنگ له ۶.۶ ک خوراوای شاری کامیاران دایه. سنوری بدهم جوره‌یه.

۱- له باکوره‌وه به دینی ئاسنگه‌ران

۲- له باشوره‌وه به دیکانی سهرچهم و قهره‌وه‌یس

۳- له خوراووه به دینی ئەله‌ک

۴- له خوره‌لاته‌وه به دینی توبه‌ره‌زیز و شاری کامیارانه‌وه نوساوه، دوورترین دئی به وهرمه‌هنگ^(۱) دینی کلوجه‌یه ۱۸.۸ ک دوره، نزیکتین دیش (سه‌ید ئیسماعیله) ۱.۱ ک دوره.

دینی وهرمه‌هنگ ئەمانه‌ی هه‌یه: مزگه‌وت، فیرگه‌ی سهره‌تایی، ناوه‌ندی خزمه‌ت، به‌رق، ته‌له‌فون، سندوقی پۆست، ناوی لوله‌کەشی، ئاش. دوکانی به‌قالی، چایی خانه و شتی تر تیکرا له‌م دیکۆدا ۱۶ دئی فیرگه‌ی سهره‌تایی، ۱۲ مزگه‌وت، ۲ دئی ناوه‌ندی خزمه‌تی ناوایی، ۲ دئی ناوه‌ندی خاوینی و ده‌رمانی، ۶ دئی سندوقی پۆستی، ۲ دئی ته‌له‌فون، ۱۲ دئی لوله‌کەشی ئاو، ۱۰ دئی به‌رق، ۱ دی فروشگای هاویاری، ۱ دئی نه‌وت فروشی، ۴ دئی ئاشی ئارد و شتی تری هه‌یه.

دیکانی خوراوا و باشوری ناوه‌ندی ئەم دیکۆ له‌ ریگای شه‌قامی کامیاران، کرماشان و ریگای شاری کامیاران به‌ دینی وهرمه‌هنگ، ده‌توانن هاتو چو بکه‌ن و پیکه‌وه په‌یوه‌ند بگرن. دیکانی باکوریش له‌ ریگای کامیاران مه‌ریوان، به‌ وهرمه‌هنگ و شاری کامیارانه‌وه په‌یوه‌ند بگرن.^(۱) ناوی دیکانی به‌ ریزی ئەلفویی بدهم جوره‌ی خواره‌وه‌یه.

۱- ئەله‌ک: دئی به‌که له‌ دیکۆی شاہو به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۱.۱ ک خوراوای کامیاران و ۱۱.۱ ک خوراوای شه‌قامی کامیاران سنه و ۵.۵ ک وهرمه‌هنگ و له‌ نیوان دیکانی، وهرمه‌هنگ و ئاسنگه‌ران دایه. داوینه و سارده‌سیره. دانیشنوان ۱۲۰۰، مال ۱۷۱، سوننی، کورد. ئاو، له‌ کانیاو. به‌رهم، ده‌غل، دانه‌وینله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، زینگ، ماشین‌زه، مزگه‌وت، فیرگه.

۲- ئەله‌که‌کۆن: دئی به‌که له‌ دیکۆی شاہو به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۵.۱ ک باکوری خوراوای کامیاران و ۵.۵ ک وهرمه‌هنگ و له‌ نیوان دیکانی، ئەله‌ک، ماراو، ده‌ره‌ویانی

خواری دایه. کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۸۰، مأل ۳۰، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. برهه م، ده غل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگه وت. فیرگه.

۳- **ئاسنگران:** دئی به که له دیکوی شاهو به شی ناوچهی کامیاران له ۱۰ ک باکوری خوراوی کامیاران و ۵ ک شه قامی کامیاران سنه و ۵ ک وهرمه هنگ و له نیوان دیکانی نه له ک و توبه ریژ، گومبه دی سهری دایه. داوینه و سارده سیره. دانیشتوان ۳۰۰، مأل ۵۴، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. برهه م، ده غل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. ده سکردی ژنان، قالیچه و قالی. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۴- **باخ:** دئی کون بوه به لام ئیستا چوله و له لاوه ده کیلدری.
۵- **به لان:** دئی به که له دیکوی شاهو به شی ناوچهی کامیاران. له ۵ ک باشوری خوراوی کامیاران و ۲ ک خوراوی شه قامی کامیاران سنه و ۶ ک وهرمه هنگ و له نیوان دیکانی وهرمه هنگ، سهرچهم و چهقه بهرله دایه. داوینه و سارده سیره. دانیشتوان ۴۹۰، مأل ۸۲، سوننی، کورد. ناو، له چومی کامیاران و کانیاو. برهه م، ده غل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. ده سکردی ژنان، جاجم، بهره، زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه.

۶- **پوشته:** دئی به که له دیکوی شاهو به شی ناوچهی کامیاران. له ۳۱ ک خوراوی کامیاران و ۲۵ ک وهرمه هنگ و له نیوان دیکانی سهراب کام، سهرشیلانه و خهراجیان دایه. کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۳۶۰، مأل ۵۹، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. برهه م، ده غل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگه وت. فیرگه.

۷- **پهنجه قهوی:** دئی به که له دیکوی شاهو به شی ناوچهی کامیاران له ۱۰ ک باکوری خوراوی کامیاران و ۱۰ ک وهرمه هنگ دایه، کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۵، مأل ۲، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. برهه م، ده غل، دانه ویله، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و.

۸- **تاوانکەش:** دئی به که له دیکوی شاهو به شی ناوچهی کامیاران. له ۱۰ ک باکوری کامیاران و ۱۶ ک وهرمه هنگ و ۱ ک شه قامی کامیاران سنه و له نیوان دیکانی یه خته خان. پهنجه قهوی و باخله دایه. کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۲۲۰، مأل ۳۷، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. برهه م، ده غل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگه وت. فیرگه.

۹- تووبه ره زینژ: دئی یه که له دیکوی شاهو بهشی ناوچهی کامیاران. له ۴. ک باکوری خوراوای کامیاران و ۳. ک وهرمه‌هنگ و ۲. ک خوراوای شه‌قامی کامیاران سنه و له نیوان دیکانی ناسنگه‌ران، وهرمه‌هنگ دایه. قوپی و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۷۱۵، مأل ۱۲۴، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۰- تیانه: دئی یه که له دیکوی شاهو بهشی ناوچهی کامیاران له ۱۲. ک خوراوای کامیاران و ۶. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان. سه‌راب‌کام و ماریان، کوبگار دایه، داوینه و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۱۰۰، مأل ۱۷، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله. شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت، فیرگه.

۱۱- ته‌ماکوچار: دئی کون بووه به‌لام نیستا چوله و له لاوه ده‌کینلدری.

۱۲- چالاور: دئی کون بووه به‌لام نیستا چوله و له لاوه ده‌کینلدری.

۱۳- چیاگوینی: دئی کون بووه به‌لام نیستا چوله و له لاوه ده‌کینلدری.

۱۴- حوسه‌یناوا: دئی یه که له دیکوی شاهو، بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۴. ک باکوری خوراوای کامیاران و ۲۱. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی، نافرانی خواری، ماریان، خاناوو، کهرگه‌ل دایه. داوینه و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۳۰، مأل ۳، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، فیرگه.

۱۵- خوئی زیزگه: دئی کون بووه به‌لام نیستا چوله و له لاوه ده‌کینلدری.

۱۶- خاناوو: دئی یه که له دیکوی شاهو بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۷. ک باکوری خوراوای کامیاران و ۲۳. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی، پهنجه‌قه‌وی و حوسه‌یناوا و نافرانی خواری دایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۶۷، مأل ۱۱، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت، فیرگه.

۱۷- دهره‌ویانی سه‌ری: دئی یه که له دیکوی شاهو ناوچهی کامیاران له ۱۹. ک خوراوای کامیاران و ۱۳. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی، پوشته و دهره‌ویانی خواری دایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۳۱۵، مأل ۵۴، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت، فیرگه.

۱۸- **ده رویانی خوارتی**: دئی یه که له دیکوی شاهو بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۹. ک خوراوای کامیاران و ۱۳. ک وهرمه ههنگ و له نیوان دیکانی؛ نه له که کون و دهره رویانی سدری دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۴۲، مال ۴۳، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۱۹- **سه رچه م**: دئی یه که له دیکوی شاهو بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۱. ک باشوری خوراوای کامیاران و ۵. ک وهرمه ههنگ و له نیوان دیکانی؛ وهرمه ههنگ و قهره ویس دایه. قویی و سارده سیره. دانیشتون ۱۶۰، مال ۲۷، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو و چوم. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۲۰- **سه رابکام**: دئی یه که له دیکوی شاهو بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۲. ک خوراوای کامیاران و ۷. ک وهرمه ههنگ و له نیوان دیکانی نه له ک و تیانه، گومبه دی خواری دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۲۵، مال ۳۹، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. قوتابخانه.

۲۱- **سه بید ئیسما عیل**: دئی یه که له دیکوی شاهو بهشی ناوچهی کامیاران. له ۸. ک خوراوای کامیاران و ۸. ک وهرمه ههنگ دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۵۵، مال ۸، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۲۲- **سارماوا**: دئی کون بووه به لام ئیستا چوله و له لاوه ده کیلدری.

۲۳- **سه رسه یفوللا**: دئی کون بووه به لام ئیستا چوله و له لاوه ده کیلدری.

۲۴- **شیرکه تی (هاویاری) سیهام زراعی کامیاران** له ۶. ک خوراوای کامیاران دایه. دانیشتون ۱۷۰، مال ۲۷، سوننی، کورد.

۲۵- **عیوزی**: دئی کون بووه به لام ئیستا چوله و له لاوه ده کیلدری.

۲۶- **عه بدولمه لیککی**: دئی یه که له دیکوی شاهو ناوچهی کامیاران. له ۱۵. ک خوراوای کامیاران و ۶. ک وهرمه ههنگ و له نیوان دیکانی؛ قهره ویس، سه رچه م و ماراوادایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتون ۲۶۰، مال ۴۸، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زهه. مزگهوت. فیرگه.

۲۷- **قهره وه ویس**: دئی یه که له دیکوی شاهو بهشی ناوچهی کامیاران. له ۱۵. ک

خۆراوای کامیاران و ۸. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی سهرچهم و عه‌بدولمه‌لیکی و قه‌لای حه‌مه‌حه‌سه‌ن‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۵۲، مأل ۱۰، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت. فیگره.

۲۸- قه‌لای مه‌حه‌مه‌د حوسه‌ین: دئی‌یه‌که له دیکوی شاهۆ به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۲. ک خۆراوای کامیاران و ۶. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی قه‌ره‌وه‌یس، قه‌لای شاخانی و کولیجه‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۳۴۰، مأل ۶۳، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال. ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. فیگره.

۲۹- قول: دئی‌یه‌که له دیکوی شاهۆ به‌شی ناوچه‌ی کامیاران له . ک خۆراوای کامیاران و . ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۲۱۵، مأل ۴۰، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. فیگره.

۳۰- کانی کوردان: دئی‌کۆن بووه به‌لام ئیستا چۆله و له لاوه ده‌کیلدری.

۳۱- کۆسان: دئی‌کۆن بووه به‌لام ئیستا چۆله و له لاوه ده‌کیلدری.

۳۲- کولیجه: دئی‌یه‌که له دیکوی شاهۆ به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۵. ک خۆراوای کامیاران و ۹. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی قه‌لای حه‌مه‌ حوسه‌ین و دارچادمان‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۴۱۲، مأل ۶۳، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. فیگره.

۳۳- گورگاوتی: دئی‌یه‌که له دیکوی شاهۆ به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۰. ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۱۶. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی مامه‌ن و وه‌نده‌رنی خواری‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۶۰۰، مأل ۱۰۴، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. فیگره.

۳۴- گومبه‌دی سه‌رنی: دئی‌یه‌که له دیکوی شاهۆ به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۸. ک باکوری خۆراوای کامیاران و ۶. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی په‌نجه‌قه‌وی، ماریان و ئاسنگه‌ران و ۶. ک شه‌قامی کامیاران سه‌نه‌دایه. کویستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۱۱۵، مأل ۲۱، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال،

نازه‌ل داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. فیرگه.

۳۵- گومبه‌دی خوارئی: دئی کون بووه به‌لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدرئی.

۳۶- ماسی زاو: دئی بووه به‌لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدرئی.

۳۷- ماراو: دئی یه‌که له دیکوی شاهۆ به‌شی ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۶. ک خوراوای

کامیاران و ۹. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی ئه‌له‌که کۆن، سدرجه‌م و عه‌بدولمه‌لیکی دایه.

کوێستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۱۱۰۳، مأل ۱۸۶، سونئی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م،

ده‌غل، دانه‌ویله، سپیای. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت. فیرگه.

۳۸- وهرمه‌هنگ: دینی ناوه‌ندی دیکوی شاهۆیه. له ۶. ک خوراوای شه‌قامی

کامیاران سنه‌دایه. قوپی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۷۰۰، مأل ۱۱۵، سونئی، کورد. ئاو، له کانیاو.

به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیای. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل داری. زینگا، ماشین‌زهو.

مزگه‌وت. فیرگه.

۳۹- هه‌سیلی قادر: دئی کۆن بووه به‌لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدرئی.

۴۰- یه‌خته‌خان: دئی یه‌که له دیکوی شاهۆ ناوچه‌ی کامیاران. له ۱۲. ک خوراوای

کامیاران و ۱۸. ک وهرمه‌هنگ و له نیوان دیکانی کانی له‌یلی، خاناو و تاوانکه‌ش دایه.

کوێستانی و سارده‌سیره. دانیشتوان ۱۷۹، مأل ۳۱، سونئی، کورد. ئاو، له کانیاو. به‌ره‌م ده‌غل،

دانه‌ویله، سپیای، شوغل، کشت و کال، نازه‌ل داری، زینگا ماشین‌زهو، مزگه‌وت. فیرگه.

دیکوی گاوه‌روۆ به‌شی ناوچه‌ی کامیاران

دیکوی گاوه‌روۆ، له باکوری خوراوای شاری کامیاران دا هه‌لکه‌وتوه و له ۲۱ دئی ئاوه‌دان و

کۆن و ۱۹۹۱ مأل پیکهاتوه و ژووبه‌ره‌که‌ی ۲۶۷. ک چوارگۆشه‌یه، یانی له هه‌ر ک. یکی

چواگۆشه‌دا ۲۷/۳ که‌س نیشته‌جی یه و سنوری به‌م جوړیه:

۱- له باکوره‌وه به دیکۆکانی سورسور و ژاوه‌روۆی خۆره‌لاتی به‌شی سنه.

۲- له باشوره‌وه به دیکۆکانی شاهۆ و بیله‌وار و ژاوه‌روۆی به‌شی کامیاران.

۳- له خۆره‌لاته‌وه به دیکۆی سورسور

۴- له خوراووه به دیکۆی ژاوه‌روۆی کامیاران و ناوچه‌ی مه‌ریوان (دیکۆی پایگه‌لان) هوه

نوساوه، زوربه‌ی ژووبه‌ری ئه‌م دیکۆیه شاخ و داخ و کیوی به‌دیمه‌ن و سام دایگرتوه،

زهوی شیای کشت و کالی که مه، به لام دارو دهون و گیاو گژی به که لک و بۆن خوشی زورتری کیوه کانی داگرتوه. بهم جوړه خه لکی ئەم شوینه زورتر، خه زیکی باخهوانسی و نازه ل دارین و له ز یوه ژبانی به شه زه فی خو یان ده به نه سهر و به سهر به رزی ده ژین.

ئاو

ئاوه خودا دادیه کانی ئەم شوینه وه ک هه موو ناوچه کانی کوردستان، به شکلی چومیلکه و کانیوان به داوینی کیوه کاندایه خوار و ده ژینه چومی گاوه رووه. بئ نه وهی که لکی پیوستی ئی وهر بگیری، ده زوا و له سنور ده په زینه وه. به لام نه گهر ده ولت ئاورینی دلسوزانه ی له خه لکی بدایه ته وه و له بهر ئەم چوماندها، وه ک ده بی سه ددی خاکی یا بستونی به ستایه، به جوړیکیشی به ستایه که به رقی ناوچه کانی ئی وه ده ست به اتایه، ئەو کاته زوژی هاتی گه ل له که لی سهر به خو بی ولاته وه هه ل ده هات، پیوستیه کانی ژبانی خه لکی له ناو خودا ههر به دهستی گه ل پینک ده هات، ئیتر هه ناوی خه لکی به تیر و ته شدری نه ته ویسی نگریس کۆن کۆن نه ده بو، چی دی ژیر باری منه تی که س و ناکه سان نه ده چو.

دیی کۆله ساره که له باکوری خوراوی شاری کامیاران دایه و ۱۱۴۸ که سی دانیشتوو هه به چون به ئاسانی ده توانی خالی په یوه ندی دیکانی ده ور به ری قه رار بگری. به ناوه ندی دیکوی گاوه رو داتراوه و سنوریشی بهم جوړه به:

۱- له باکوره وه به دیکانی په مینانی خوار و سهر و تاینه، له دیکوی سورسور.

۲- له باشوره وه به دئی ماسان

۳- له خوراواوه به دیکانی نه سراوا و سهرچی

۴- له خوره لاتوه به دیکانی نه جه فاوا و کوانه له دیکوی سورسوره نو ساوه.

ئەم دیکۆ، شاخاوی و کویستانی به، به تاییهت به شه کانی باکور و خوراواو خوره لاتی کینو و که ژو و تەلان و به ندهن دایگرتوه، ته نیا باشوری بئ که ژو دهشت و نهرمانه و بۆ کشت و کال گهنم، جو و دانه و یله، ته زه کاری و سهوزی زور به بزشت و پیت و به ره که ته، دورترین دی به کۆله ساره دئی تهنگی سهره ۱۰. ک. ی ئی دوره، نزیکترین دئیش ماسان و نه جه فاوا به ۴. ک. ی ئی دوره.

ئەم دیکۆ به تیکرا ئەم ئیمکانا تانه ی هه به. ۱۳ دی فیرگی سهره تایی، ۲ دئی فیرگی ناوه ندی، ۲ دی قوتا به خانه و حوچره ی دینی، ۵ دی یانه ی خویندن فیرکردن، ۱۴ دی مزگهوت، ۱ دی پاسگای ژاندار مەری، ۲ دی ناوه ندی ده رمانی و خاوینی، ۱ دی ته له فون، ۵ سندوقی

پوست، ۱۵ دئی ناوی لوله کەشی، ۶ دئی بەرق، ۲ دئی فروشگای هاویاری، ۳ دئی نەوت فروشی، ۱۰ دئی ناشی هەیدە.^(۱)

گاوهرۆ: ناوی چۆمی گەورە ی گاوهرۆیە، چون کاتی بەهاران ئاوه کە ی ئەوه نەدە زۆرە، تەنانت گایش دەتلینی، بەم جۆرە ناوی گاوهرۆی بە سەرا بژاوه، هەروا ناوی دیکۆیە کە کە ئەم چۆمی پیندا دەژوا، دیکۆی گاوهرۆ، پارچە بە کس کویستانی و ساردەسیرە، زور بە ی دیکانی لە کانیاوه سارد و سوکە کانی کویستانە بە خێر و بیژە کانی، بژی تر لە دیکانیشی لە ناوی چۆمی گاوهرۆ و چۆمی ئەمیراوا، بۆ کەشت و کال کە لک وەر دەگرن. بەر هەمی گەرنگی ئەم دیکۆ، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، بەر هەمی مەز و مالیاتە،

چۆم

۱- چۆمی گاوهرۆ، کە لە سەنقوری کولیا یی بەوه سەر چاوه دە گری و دیکۆی سورسور بە جی دینی و دەچیتە خاکی گاوهرۆوه، دیکانی ئاودیری دە کا و بەرە و خوراوازی دە کەوی و لە ناکامدا تیکلاو چۆمی قشلاخ دە تی.

۲- چۆمی ئەمیراوا: ئەم چۆمە لە بەرزاییە کانی باکوری نیوان دیکۆی لە یلاخ و ئەم دیکۆیە سەرچاوه دە گری و چەند دئی دەور و بەری خوی ئاودیری دە کا و لە ۴. ک باشوری دئی فەقی سلیمان دەرژیتە چۆمی گاوهرووه.

گشت دیکانی ئەم بەشە لە دەورو بەری ئەم دوو چۆمە بە پیت و بەرە کە دا بە دی هاتون، شەقامی سەنگەر هاشان بە بەشی خوراوا ی ئەم دیکۆ دا دە بووری، لە هاوانیان دا ماشین دە توانی بچیتە گشت دیکانی ئەم بەشەوه، ناوی دیکانی بە ریزی ئەلقوی بەم جۆرە یە:

۱- ئاسا و لە: دئی یە کە لە دیکۆی گاوهرۆ بەشی ناوچە ی کامیاران. لە ۲.۵ ک باکوری کامیاران و ۱. ک خوراوا ی شەقامی کامیاران سنە و ۵. ک کولەسارە و لە نیوان دیکانی، نەجە فاوا، کانی لە یلی دا یە. کویستانی و ساردەسیرە. دانیشتوان ۳۲۴، مأل ۵۱، سوننی، کورد. ئا، لە کانیاو. بەر هەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن. شوغل، گشت و کال، ئازە ل داری. زینگ، ماشین زەو. مزگەوت. فیرگە.

۲- ئافریانی سەری: دئی یە کە لە دیکۆی گاوهرو بەشی ناوچە ی کامیاران. لە ۲.۰ ک باکوری خوراوا ی کامیاران و ۱.۲ ک کولەسارە و لە ۹. ک خوراوا ی شەقامی کامیاران سنە و لە نیوان دیکانی؛ خانوا، کانی لە یلی دا یە. کویستانی و ساردەسیرە. دانیشتوان ۱۰۳، مأل ۲۰.

سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زیگا، ماشین زه. مزگهوت. فیگره.

۳- **ئافریانی خوارئی:** دئی کۆنی بوه له دیکۆی گاوه رو به شی ناوچهی کامیاران. له ۱۹. ک باکوری خوراوی کامیاران و ۱۲. ک کوله ساره و ۱۲. ک خوراوی شه قامی کامیاران سنه و له نیوان دیکانی شاهینی، حوسه پناوا و خانوادایه. کوستانی و سارده سیره. به لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدری.

۴- **ئانار له:** دئی کۆنی بوه له دیکۆی گاوه رو به شی ناوچهی کامیاران. له ۵۰. ک باکوری خوراوی کامیاران و ۳۰. ک کوله ساره و له نیوان دیکانی پیرباغ، سیویه دایه. کوستانی و سارده سیره، به لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدری.

۵- **پیرباخ:** دئی کۆنی بوه له دیکۆی گاوه رو، به شی ناوچهی کامیاران. له ۵۰. ک خوراوی کامیاران و ۳۱. ک کوله ساره و له نیوان دیکانی ئانار له، سیویه، میرگوسار دایه. به لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدری.

۶- **تای:** دئی یه که له دیکۆی گاوه رو به شی ناوچهی کامیاران له ۴۴. ک باکوری خوراوی کامیاران و ۱۵. ک کوله ساره و له نیوان دیکانی هندیمن، فهره جاوا، سرچی دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۵۴۰، مأل ۳۹۶، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه وینله. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زیگا، ماشین زه. مزگهوت، فیگره، لوله که شی.

۷- **تهنگی سه:** دئی یه که له دیکۆی گاوه رو. به شی ناوچهی کامیاران له ۶۱. ک خوراوی کامیاران و ۴۰. ک کوله ساره و له نیوان دیکانی نیرو میحراب دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۸۳۰، مأل ۲۵۹، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه وینله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری. زیگا، ماشین زه. مزگهوت. فیگره، لوله که شی.

۸- **حه رین:** دئی کۆن بوه به لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کیلدری.

۹- **سه رجی:** دئی یه که له دیکۆی گاوه رو به شی ناوچهی کامیاران له ۳۹. ک باکوری خوراوی کامیاران و ۱۰. ک کوله ساره و له نیوان دیکانی تای و کوله ساره و فارساوا دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۱۰۰، مأل ۲۰۷، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، ده غل، دانه وینله، میوه، سپیایی. شوغل، کشت و کال، باخه وانی، ئاژه ل داری. زیگا، ماشین زه. مزگهوت. فیگره.

۱۰- سه رزیزو: دئی په که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچه ی کامیاران. له ۵۱. ک خوراوای کامیاران و ۳۵. ک کوله ساره و له نیوان دیکانی، نیه، پیرباغ و گواز دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۷۰۰، مال ۱۳۹، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیای. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگه وت. فیرگه.

۱۱- سه ربناو: دئی په که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچه ی کامیاران. له ۲۴. ک باکوری کامیاران و ۷. ک کوله ساره و ۱. ک خوراوای شه قامی کامیاران سنه دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۶۷، مال ۱۲، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو و چوم. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیای. زینگا، ماشین زه و، مزگه وت، فیرگه. له نیوان دیکانی که چه له، نه چه فاوا و ئاسوله دایه.

۱۲- سمویدهر: دئی کون بووه به لام ئیستا چوله و له لاه ده کیلدری.

۱۳- فارساوا: دئی په که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچه ی کامیاران. له ۴۸. ک باکوری خوراوای کامیاران و ۱۸. ک کوله ساره و له نیوان دیکانی تای، فه ره جاوادایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۵۸۰، مال ۹۵، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیای. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگه وت. فیرگه.

۱۴- فه ره جاوا: دئی په که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچه ی کامیاران. له ۴۹. ک باکوری خوراوای کامیاران و ۱۹. ک کوله ساره و له نیوان دیکانی هه ندیم، فارساوا و تای دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۳۰۰، مال ۶۴، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیای. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگه وت. فیرگه.

۱۵- کوله ساره: دئی ناوه ندی دیکوی گاوه رو یه. له ۳۰. ک باکوری کامیاران و ۸. ک شه قامی کامیاران سنه و له نیوان دیکانی، ماسان، عه سراوا و سه رجی دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۱۵۰، مال ۱۸۸، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیای. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگه وت. فیرگه.

۱۶- ماسان: دئی په که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچه ی کامیاران. له ۳۱. ک باکوری خوراوای کامیاران و ۵. ک کوله ساره و ۶. ک خوراوای شه قامی کامیاران سنه و له نیوان دیکانی کوله ساره. عه سراوا و نه چه فاوا دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۵۵۰، مال ۸۷، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سپیای. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگه وت. فیرگه.

- ۱۷- میحراب: دئی یه که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچهی کامیاران. له ۶۰ ک خوراوی کامیاران و ۴۱ ک کوله ساره و له نیوان دیکانی: نیه، وهسی خوارتی و سه رزیژدایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۸۰۰، مال ۱۷۰، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه. مزگهوت. فیرگه.
- ۱۸- نه جه فاوا: دئی یه که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچه کامیاران. له ۲۶ ک باکوری کامیاران و ۳ ک خوره لاتی شقامی کامیاران سنه و ۵ ک کوله ساره و له نیوان دیکانی سه ریناو، ماسان و ناساوله دایه. داوینه و سارده سیره. دانیشتوان ۳۹۰، مال ۶۸، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه. مزگهوت. فیرگه.
- ۱۹- نزار: دئی یه که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچهی کامیاران. له ۵۰ ک باکوری خوراوی کامیاران و قهراخی چومی سیروان و ۲۵ ک کوله ساره و له نیوان دیکانی: دولاو، تای و هندیمن دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۳۴۰، مال ۶۷، سوننی، کورد. ناو، له چومی گاوه رو و کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه. مزگهوت. فیرگه.
- ۲۰- نیه: دئی یه که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچهی کامیاران. له ۵۹ ک خوراوی کامیاران و ۳۹ ک کوله ساره و له نیوان دیکانی: تهنگی سه، میحراب، سه رزیژدایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۱۳۰۰، مال ۲۳۹، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه. مزگهوت. فیرگه.
- ۲۱- هه نده یمن: دئی یه که له دیکوی گاوه رو به شی ناوچهی کامیاران، له ۴۹ ک باکوری خوراوی کامیاران و ۱۹ ک کوله ساره و له نیوان دیکانی: تسای، فارساوا و فه ره جاوا دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۴۱۵، مال ۷۹، سوننی، کورد. ناو، له چومی تای و کانیاو. بهرهم، دهغل، میوه، دانه ویله، سیبایی. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه. مزگهوت.

ناوچهی مەریوان

ناوچهی مەریوان: که له خۆراوای پارێزگای کوردستان و سنوری هەردو کوردستان دا هەلکەوتووە سنوری بەم جوۆره یه:

۱- له باکورهوه به دهره‌ی شلیری کوردستانی عیراق و ناوچه‌ی سەرشیوی سه‌قز

۲- له باشورهوه به ناوچه‌ی پاوه، به‌شی کوردستانی کرماشان.

۳- له خۆرهلآتوه به ناوچه‌ی سنه

۴- له خۆراواوه به کوردستانی عیراقهوه نوساوه.

(هه‌وا)

۱- هه‌وای ناوچه‌ی مەریوان له شوینه به‌رزو سه‌رشاخه‌کاندا سارده‌سیر و وشکه

۲- له قه‌راخی گۆلی زریواردا نماوی و سارده

۳- له قه‌راخی چۆمه‌کاندا هه‌وا ئارانە

(روبه‌ر)

روبه‌ری ناوچه‌ی مەریوان به‌رابه‌ری پێوانه‌ی کۆن (۳۸۲۸.ک.ی) چوارگۆشه‌یه، به‌لام

به‌رابه‌ری پێوانه‌ی تازه‌ی پارێزگای کوردستان، به‌هاوکاری (سه‌رجه‌نگه‌لداری) کوردستان

(۴۲۲۱.ک.ی) چوارگۆشه‌یه

(شاخ و که‌ژه‌کانی مەریوان)

زنجیره‌کیوه‌کانی ناوچه‌ی مەریوان، که له کۆیستانه به‌ربلاوه، سه‌ر له ئاسمان دراوه‌کانی

(چهل‌چمه) جیابونه‌ته‌وه به‌م جوۆره یه.

الف: زنجیره‌ی زیرینی کێوی به‌ناوبانگی هه‌زار میزگه، که لوتکه‌ی به‌رزی ۳۱۲۶گه‌زی

(سوڵتان ئوغزتو) به‌رزترین لوتکه‌ی باکوری خۆرهلآتی مەریوانه، ئەم زنجیره، که بو‌خۆی

لقیکه له زنجیره‌کیوی (چهل‌چمه) سن‌لقی گه‌وره‌ی به‌م شیوه‌ی ئه‌ده‌یته‌وه.

۱- زنجیره‌کیوی (پشتی شه‌هیدان) که به‌ره‌و خۆراواکشاوه، شاری مەریوان، له باشورو و

(دهره‌ی شلیر) له باکوریدا هەلکەوتووە، تیره‌شانه‌کانی (پشتی شه‌هیدان) به‌سنوری هەردو

کوردستان دانراوه، به‌رزترین نوچه‌کی ئەم زنجیره‌بریه‌تی یه له: لوتکه‌ی ۲۶۱۸گه‌زی (شاخه

رەش) لە نیوان دیکانی، کانی تەمرخان، تۆراختە پە، ئیساولە، لوتکە ی شاخە بەرانی، هەزار ماله، مارۆ، ئەسپی شێرە، چالە پان، کونە شەم شەم، ئەشکەوتی بە ناوبانگی کونە شەم شەم، تیکرا لە ناو ئەم زنجیرە کێو دا سەریان هە ئیناوە و پەنای خەلکیان داو و شیریان بو خاون مأل داداوە.

۲- زنجیرە ی باکوری خۆراوا، ئەم زنجیرە شان بە شانی زنجیرە ی هەوێل بە باکوری (دەرە ی شلیردا بەرەو باکوری خۆراوا کشاوە، تیزە شانە کانی بە سەر هەردو پارچە ی کوردستان دا دەزوانی، ئەم دو زنجیرە زیرینە، لە لای خۆر هەلات و باکور و باشورە وە (دەرە ی شلیریان) لە نامیز گرتو، بەری بای ئاژاوە یان ئی گرتو، ئەم زنجیرە ناپسێتە وە، تا بە (کەلی خان) دەنوسیتە وە

۳- زنجیرە ی باشوری خۆر هەلات: ئەم زنجیرە کێو وینە ی دیوارێکی خودایی، ناوچە ی مەریوانی لە ناوچە ی (دیواندەرە) جیا کردووە، بۆی لە دیکانی سەرشیوی مەریوان، لە داوینێ باشوری دا هەلکە و تون.

ب: لە دو لقی هەوێل و سێ هەم، چەند پەل و شاخە ی ئی بوە تەو، کە بەرەو باشور و خۆراوا پەلیان هەل خستو و تاکو (ژەزاو) زویشتون، لە ئاکامدا لە سەر (چۆمی سیروان) داکوژاون، بری لە لوتکە بەرزە کانی ئەم زنجیرە بریە تین لە مانە:

۱- لوتکە ۲۶۸۷ گەزی کێوی (سولتان احمد) لە نیوان دیکانی، قە تەو، ئەند، شیخ شەربەتی، میدول و دەرە وەزان دا

۲- لوتکە ۲۴۶۳ گەزی لە باکوری (گەردەنە گاران) دا

۳- زنجیرە یی کە لە باشوری (کەلی گاژانە وە) بەرەو باشور تا سەر چۆمی (ژەزاو)، نزیکێ دئی (لەنگریزە) بە ناوەندی ناوچە ی (مەریوان) دا کشاوە، بەزیز بۆی لە کێو ناو دا رە کانی بەم جوهرە یە.

۱- لوتکە ی ۲۵۹۷ گەزی (پیر الیاس) ۲- کێوی بەرزی ۲۶۱۳ گەزی (سێ کوچکە) لە نیوان دیکانی نشکاش و بەرە سێ دا ۳- کێوی بەرزی (شانشین) لە نیوان دیکانی، دەرە، کورە دەرە، وە نینە ی خواری دا ۴- کێوی (هەرەس مأل) لە نیوان دیکانی، هەنگە ژال، (گولانە) دا، ۵- کێوی ۲۱۸۰ گەزی (کە نۆلان) لە نیوان دیکانی (شیخە کویرە)، (چۆر) و (نەنە) دا ۶- کێوی ۲۹۵۳ گەزی (پیاژە) لە نیوان دیکانی مامول، ئەلمانە، ئەنجومەنە، نەنە، چۆر دا ۷- کێوی ۲۷۰۵ گەزی (چلە خانە) لە نیوان دیکانی بلچە سور، مامولە، گلیە، سیدەرە، پیر خضران، لاویسان،

هەلیزاوادا.

۸- کێوی ۲۶۵۰ گەزی (هەزارخانی) لە نیوان دیکانی، هەزارخانی و گلیه‌دا ۹- کێوی ۲۶۷۰ گەزی (کوره‌میانه) لە نیوان دیکانی نێزل، میانه، سه‌ولاوا، نسل، گوشتخانی، نگل، بەرگەرۆ، کوزاوا، نه‌یاوا و له‌نگرێزه‌ دایه‌.

۱۰- زنجیره‌ کێوی (کۆسالان) لە نیوان دیکانی زه‌زاو، محموداوا، دوژوووه‌، هه‌هورامانی ته‌خت، ژیاوار، وه‌رگه‌وه‌ر، مازی‌بن و ده‌گاگا دایه‌. چۆمی سیروان وینه‌ی خرخالی زیزین، به‌ پای ئەم زنجیره‌ کێوه‌دا ئالاوه‌. خه‌لاتی به‌دی هینهری بونه‌وه‌ره‌و نه‌خشاوه‌.

چۆمه‌کانی ناوچه‌ی مەریوان

۱- چۆمی گرده‌لان که‌ له‌ باکوروه‌ به‌ره‌و باشور داده‌په‌ژێ و له‌م چۆمیلکانه‌ پینکها‌توه‌
الف: (چۆمی ها‌له‌ کۆکان) که‌ له‌ کویستانه‌کانی باکوری دینی (به‌رده‌زه‌شه‌) و ده‌ره‌ی (تورکان) سه‌رچاوه‌ ده‌گرێ، دیکانی (به‌رده‌زه‌شه‌)، (دوپلوره‌)، به‌جێ دینێ و چۆمیلکه‌ی (تریسکه‌) که‌ له‌ کویستانی (چاله‌زه‌شی) باشوری (قه‌مچیان) سه‌رچاوه‌ ده‌گرێ و دینی (توه‌سوران) به‌جێ دینێ، له‌ خوار دینی (گه‌وینله‌) وه‌ له‌ گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌ژوا، له‌ خوار دینی (وشکلان) ئاوی (به‌ردی شیره‌) له‌ گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌ژوا، له‌ ژاست و چه‌په‌وه‌، ئاوه‌کانی (شاسوار) و (قامیشه‌له‌) له‌ گه‌ل خۆی ده‌با و به‌ به‌رناودینی (چناره‌) دا تی‌ده‌په‌ژێ، چۆمیلکه‌ی (زه‌ویران) که‌ له‌ کویستانه‌کانی (شاخه‌زه‌ش) و (کونه‌ شه‌م شه‌م) له‌ باکوری دیکانی (نیساوله‌) و (کینلی که‌رانه‌وه‌) سه‌رچاوه‌ ده‌گرێ و هه‌رسی دیکان به‌جێ دینێ، له‌ نیوان دیکانی (ده‌ره‌په‌مه‌دان) و (دوووه‌سه‌دا)، له‌ گه‌ل خۆی ده‌باو، به‌ نیوان دیکانی (ماسیده‌ره‌) و (وینله‌) و (گوماره‌ له‌نگ‌دا) تی‌ده‌په‌ژێ و له‌ حاست دینی (کولیت) چۆمیلکه‌ی (باخان) له‌ گه‌ل خۆی ده‌با و ده‌ژوا.

له‌ پشت دینی (کانی کوزه‌له‌) چۆمیلکه‌ی (عه‌سراوا) که‌ له‌ پشت دیکانی (پینله‌) و (زه‌شه‌دی) وه‌ سه‌رچاوه‌ ده‌گرێ، له‌ گه‌ل خۆی ده‌با و دینی (گوئه‌وینجه‌) به‌جێ دینێ و ئاوی دیکانی (نشکاش) و (وسنه‌) و (ده‌ری) و (سه‌رکه‌ل) و (خیراوا) له‌ گه‌ل خۆی ده‌با و (شیخه‌ کویره‌) به‌جێ دینێ، ئەم‌مجار ئاوی دیکانی (چۆر و نه‌نه‌) له‌ گه‌ل خۆ ده‌با، له‌ حاست دینی (هه‌لوژان) ئاوی چۆمیلکه‌ی (ئه‌لمانه‌) له‌ گه‌ل خۆ ده‌با و له‌ نیوان دیکانی (قه‌لاجی) و (باراماوا) چۆمی (زریوار و

شیان) له گەڵ خۆی دەبا و له نیوان دیکانی (تفلی) و (تازاواى تفلی) ئاوی دیکانی (ههزارخانی) و (ئەنجومەنە) و (سپیارە) و (تەخان) له گەڵ خۆی دەبا و له نیوان دیکانی (دووژو) و (گەرەکی) و له باشوری (سەولاًوا) دەژژیتە ناو چۆمی (زەزاو)ەو، که چۆمی زەزاو بو خۆی له چۆمە کانی (گولچیدەر)، (چاویلکان)، (کانی با)، (ئەویههنگ) و (بیساران) بە دی هاتو.

ئەمجار بەرە و خۆراوا و پاشان بەرە و خۆرهللات بادهخوا، لەمەولا پێی دەوتری چۆمی (سیروان)

ب - (چۆمی گولچیدەر) له باکورهوه بەرەو باشور دیتە خوار و لەم چۆمیلکانە پینکها تو.

۱- چۆمی گولچیدەر، له کویستانە کانی (ههزار میرگه) و (کانی ئەختەرانهوه) سەرچاوه دەگرێ و دیکانی (ههواره گەرمه) و (گولچیدەر) و (عەلی هەمەدان) و (تەینال) و (میدول)، بەجێ دینێ و دەزاوا، چۆمیلکە (عبدالصمد) که له کویستانە کانی (سنانە سەر) و (تەمەر لە سەر) هوه سەرچاوه دەگرێ و دیکانی (عبدالصمد)، (تەنگباغ)، (شانشین)، (صوفی بله) و (تازاوا) بەجێ دینێ لە خوار (میدولەوه) له گەڵ خۆی دەبا و دەزاوا، ئەمجار بە ناوی (چۆمی قەتەوهند) بە نیوان قەتەوهند و (بەهاراوا) دا دەزاوا، ئاوی (شیخ شەربەتی) له گەڵ خۆی دەبا و دەژژیتە ناو چۆمی (کاکۆزە کەریا) و.

ج - چۆمی کاکۆزە کەریا (چۆمی چاویلکان)

چۆمی چاویلکان له کویستانە کانی (حاجیوا) و (خەنجەری سەری) و لوتکە (هانەشەیتان) و (شەقەبەرد) سەرچاوه دەگرێ و دیکانی (ول) و هەردو (چاویلکان) و (شیخ زەکریا) و (کاکۆزە کەریا) بەجێ دینێ و ئاوی دەره و شکه، بە ناوی چۆمی (کاکۆزە کەریا) له گەڵ خۆی دەبا و دەزاوا و له نیوان (جانەوهره) و (بەهاراوا) دا دەژژیتە ناو چۆمی کانی باوه.

د - چۆمی کانی با: له کویستانە کانی (دەرویش ئەولیا) و (عەلی کەتانهوه) سەرچاوه دەگرێ و دیکانی (فلوریجە) و (دەرەهەرد) بەجێ دینێ، له حاست (دی بونیاد) پێی دەوتری چەمی (دی بونیاد)، دیکانی (دی بونیاد) و (جانەوهره) بەجێ دینێ و له حاست دینی بەهاراوا پەرسنی ناوه کانی (چاویلکان) (گولچیدەر) (کانی با) دەبنە یەک. لەمەولا بە ناوی (چۆمی گەورە) بەرە و خۆراوا، دەزاوا و له نیوان دیکانی (جەلیلە) و (بلیاندره) چەمی (حسن قره) که له بەرزایە کانی دینی (ناوگولان) سەرچاوه دەگرێ و بە دیکانی (ناوگولان) و (دەرەوہەزان) و (سعدوسلمانە) و (حسن قره) و (شیخ عەتار) دا دیتە خوارێ، له گەڵ خۆی دەبا و دەزاوا و بەرەو باشور بادهخوا، ئەمجار بە نیوان هەردو (وەنینه) و (بلیاندره) دا دیتە خوار و له حاست دینی (مولینان)، ئاوی

دیکانی (بەردەسپی) و هەردو (وەنینه) و (کوردەدەرە)، (هەنگەژال)، (گولان) و (لاویسان) لە گەڵ خۆی دەبا، پاشان ئاوی (شاهیدەر) و (پیرخضران) و (چۆن) لە راست و چەپەووە لە گەڵ خۆی دەبا و دەزوا، دیسان لە حاست دینی (شاهین) ئاوی دیکانی (گلیه)، (بیدەر)، (نیزل)، (سورکول) لە گەڵ خۆی دەبا و دەگاتە نیوان دیکانی (باقلاوا) و (شاهین)، لەو ئی ئاوی (قەلاشینخان) و (قەلاچوخە) و (سورەبان) و (پلورە) و (تازاوا)ی قەلاچوخە) و (گزر دەره) و (وشکین) و (زەنوزی) و (تیژتیژ) و (تالەوهران) لە گەڵ خۆی دەبا و دەزوا، دیکانی، (خانەقای جوجو) و (بنیدەر) بەجی دێلی و ئاوی (میانه) لە گەڵ خۆی دەبا و (دریلە) بەجی دێلی، چەمی (شوەیشە) کە لە کویستانەکانی (سولتان احمد) و دینی (برۆدەرە) وە سەرچاوە دەگری و دیکانی (گەنەبز) و (عەلیاو) بەجی دێلی و ئاوی دیکانی (خوروسە) و (ئەلکە) لە راست و چەپەووە لە گەڵ خۆی دەبا، بە بەرناودینی (شوەیشە) دا دیتە خوار، لە نیوان دیکانی (خانەقای حەسەن گاکۆ) (گورگینە)، ئاوی (توداری مەلا) و (تودارە ژوتە) کە بە نیوان (تازاوا)ی عیساوا) و (عیساوا) و (خۆشاو) دا دیتە خوار، هەر و ئاوی دیکانی (سپیران) و (کەلاتی) و (بزان) و (قاسماوا) و (دادانەمی کەمانگەر) و (زەشنەش)، لە نیوان دیکانی (دانیکەش) و (نگل) لە گەڵ خۆی دەبا و دەزوا.

ئەمجار دیکانی (نگل) و (بەرگەر) و (لەنگرێزە) بەجی دێلی و لە نیوان دیکانی (لەنگرێزە) و (مازی بن) ئاوی دیکانی (ئەویهەنگ) و (بیساران) لە گەڵ خۆی دەبا، کە ئێرەدا پستی دەلین چەمی (دوئاو)، لە حاست دینی (مازی بن) ئەم چۆمە بەرەو خۆراوا بادهخوا و بە نیوان دیکانی (نەیاوا) و (کوزاوا) و (دەگاگا) و (زەزاو) دا دەزوا، بە بەر دینی (دووژو) دا کە ماوەیی یەکی زۆر خانەقای بەریز (شیخ عثمانی) ئی بو دەزوا و لە حاست دینی (احمدوا) چوار (ک.ی) خۆراوا (سەولوا) لە گەڵ چۆمی (گردهلان) دەبنە یەک، لە مەولا بە (سیروان) ناو دەبری، (سیروان) بەرەو خۆرەلات دەزوا و لە حاست دینی (بندۆل) بەرەو خۆراوا، بادهخوا و دیکانی (رەووە)، (هەر)، (سەرپیر)، (هەورامانی تەخت)، (بلیەر)، (ژیوار)، (سڵین)، (وەرگەوەر)، (گەنجەناو) و (هەباساوا) بەجی دێلی، لە نیوان دیکانی، (ئەسپەرێز)، (رودبار)، (ناو) و (نوین) لقی خۆرەلاتی (سیروان) کە لە چۆمەکانی (گاوەرۆ) و (قشلاخ) کە ئیستا سەددی سەدی لە بەردا بەسراوە پینکھاتو، یانی لقی خۆرەلاتی (سیروان) لە گەڵ لقی خۆراوا دەبنە یەک، لە مەولا (سیروان) بەرەو باشور بادهخوا و بە نیوان دیکانی، (هەجیج) و (گیلوان) دا تی دەپەژی و چۆمی (دەریان) کە لە لوتکەمی بەرزی ۳۱۸۸ گەزی خۆراوا (شاهۆ) سەرچاوە دەگری، لە گەڵ خۆی

دەبا، دیسان لە حاست دینی (زلکە) ئاوی (نودشە) دەبا و دەزوا و دیکانی (ورا) و (شەزکان) بەجی دینێ، لە دینی (دوتاو) چۆمی (پاوە) کە لە کویستانی ۳۲۲۵ گەزی (شاهۆی ناوەندی) لە باکوری دیکانی (شمشیر) و (دوريسان) هوه سەرچاوه دە گری، لە گەل خۆی دەبا و بەرە و باشور با دەخوا، بە نیوان دیکانی (نیسانە) و (هەروی) و (شینخان) و (سولتانساق) دا تێ دەپەزی و چۆمی (نەوسود) لە گەل خۆی دەبا و بەرە و خۆرەلات لادە کاتەوه، نەرمە نەرمە بە سنوری هەردوو کوردستاندا دەزوا و دیکانی (بەلەزان) و (زێ) و (هەرتا) و (ژالەیی عشان بەگ)، (ژالەیی قوباد بەگ)، (ژالەیی رەحمان بەگ)، (لاتوان)، (ورامچە)، (هەنجیرک)، (گوریگۆز)، (بادزۆل)، (سیمان)، (دەگاگا)، (دارە زەش) و (دروۆلەیی خوارێ) بەجی دینێ و لە نیوان دیکانی (دروۆلەیی خوارێ) و (کانی سالار)، چۆمی (لیلا) کە لە لوتکە ۳۱۶۹ و ۳۰۶۷ گەزی (شاهۆی) خۆرەلات و کێوی (شاکێو) لە باکوری شاری (جوانرۆ) وه سەرچاوه دە گری، لە گەل خۆی دەبا و لە سنوری کوردستانی ئێران دەپەزیتەوه و دژژیتە ناو کوردستانی عیراقەوه.

(چۆمی قزڵجە) لە م چومیلکانە بەدی هاتو

الف - چۆمی هەنجیران، لە باشوری کێوی هەزار مائە و کێوی (چالەپان) هوه سەرچاوه دە گری و دینی (هەنجیران) بەجی دینێ و ئاوی (هانە شینخان) لە گەل خۆی دینێ و لە پشت دینی (گاگەل) هوه تیکەل چومیلکەیی (گاگەل) دەیین

ب - چۆمی (گاگەل) لە کویستانی (۲۱۳۲ و ۲۰۹۲) گەزی (گەوناوی) و بەرزایی دیکانی (محمەد) و (سینی سەرتی) سەرچاوه دە گری و بە دینی (گاگەل) دا تێ دەپەزی و لە گەل چۆمی هەنجیران دەبنە یەک، لە مەولا بەناوی چۆمی (قزڵجە) بە نیوان دیکانی (بیلو) و (کیکن) دا تێ دەپەزی و (میراوا) و (چالای حاجی) بەجی دینێ و ئاوی (بەردە زەشە) لە گەل خۆی دەبا، ئاوه کانی (خاو) و (ساوجیی) دینە سەرو و بە سنوری هەردوو کوردستاندا بەرە و باشور دەزوا و موچە کانی (باشماخ) و (بایەوه) بەجی دینێ و دەژژیتە کوردستانی عیراقەوه.

(گۆلی زریوانی مەریوان)

ئەم گۆلە لە سێ کیلومیتری خۆراوای شاری مەریوان دایە و ئاوه کەیی شیرین و زەنگی ناسمانی یە و ۱۲۸۵ گەز لە زوی دەریاوه بەرزە.
 حەجمی ئاوه کەیی لە ۳۲/۵ ملوین گەزی چوار پالۆ (مکەب) لە گۆراندا یە.

دریژی ئەم گۆلە شەش (۶) (ك.ه) و پانی (۱۷۰۰) تا سێ هەزار (۳۰۰۰) گەزە^(۱).
 قوڵترین شوینی ئەم گۆلە ۵/۸۵ گەزە، گۆزانی روی ناوہ که نزیکێ گەزی بەراورد، کراوہ.
 روبەری ئەم گۆلە (۷۲) حەفتاو دو هینکارە و کەوشەنی ئاوەریژە کەمی ۱۳۷. ک.ی.
 چوارگۆشە یە.

ئاوی ئەم گۆلە لە کانیاوہ کانی بنی گۆلە کە بە فەرمانی بەدی هینەری بونەوہەر هەل
 دەقوڵین، بەدی هاتوہ.

پنویستە بزانیین هیچ چۆمی نارژیتە ئەم گۆلەوہ، بەلام ئاوە کەمی ئەوہندە زۆرە کە چۆمی بە
 ناوی چۆمی (زریوار) لە بەری دەروا و بەرەو باشور، شاری مەریوان بە جێ دێلێ و موچە و
 مەزرای دیکانی بیلە، بەرقەلا، ریخەلان، کانی دینار، دەرزبان، بالک، نژمار، خەشمگین و
 زە کریان بە جێ دێلێ و چۆمی (شیان) و چۆمیلکەمی (دزلی) لە گەل خۆی دەبا و دەزوا و لە نیوان
 دیکانی (بارماوا) و (قەلاجی) تیکەل چۆمی سیروان دەبن و دەزوا.

شاری مەریوان

(شاری مەریوان) کە ناوەندی ناوچەمی مەریوانە، تاییبە تە جە جەوغرافیاکانی بەم جۆرە یە:

- ۱- دریژی خۆرەلاتی لە (گرینیوچە) وە ۴۶ پلە و ۱۰ دەقیقە یە.
- ۲- پانی باکوری لە خەتی (ئێستواوہ) ۳۵ پلە و ۳۴ دەقیقە یە و ۱۲۷۳ گەز لە زوی دەریاوہ
 بەرزە، ئەم شارە کە بە بزواو لیکدانەوہی من ئە گەر پنی زا بگەن و وە ک خۆمائی بزازیتریتەوہ،
 زۆر لە شاری (ژنیف)ی سوئیس، خۆشتر، دلگیرتر و سرنج راکیشتر دەبن. چون ئەم شارە لە
 (۳.ک.ی) گۆلی سەرسەوزو تەلایی و بە دیمەن و دلرقین و میژویی و تەماشایی (زریوار) دا
 هەلکەوتوہ، کە لە باکور و باشورەوہ زنجیرە کیۆہ، سەرسەوزە، لێژەوار یە، پزۆچرە کانی، بەرزو
 بە تەرزێ مەریوان، (گۆلی زریواریان) لە ئامیز گرتوہ، شاری مەریوانیش بە سەربزێ لە
 (گۆلی زریوار) و بەشی زۆری، چیمەن زار و دەشت و کیۆہ بە سام و جوانە کانی دەور و بەردا،
 دەزوانی. جائەم هەموو زوانگا دلرّفینەمی کردگار، هەمو سینەریکی وردی بە کار، گشت
 زانایەکی بە پارێز و ژیر، زۆرتری پیاوانی بە زاو تە گبیر، دەخاتە مائی بیرو تئی فکرین، بو
 دیتنەوہی زەمزی مان و ژین، ئەوکاتە چاوی دل هەل دەبزی، توزو تەم لە ئاوینەمی دل دەسزێ،

۱- مەرھەنگی جەوغرافیایی ئێران دەنوسی دریزی گۆلی زریوار هەشت (۸) ک.ه. و قوڵترین شوینی بە بیست گەز دە گا

پەیی بە خەق دەبا و دەیزانی، هەر پەسەندی بیەوێ دەتوانی، باش باش لە و مەسە لە ناگایە، کار لە سەر تو، بەرە کەت لە خودایە، خۆ برای تیگە یشتوی بە کار، هەلیان دەسەنگینی ئەمرۆ و پار، وەک گزنگی هەتاو کە لە کەل هەلی، سەرنج دەدا و دیتە و تار و دەلی، ئەو هەمو خەلات و بەراتە نەبراو، ئەو هەمو خێر و بیڕە نەپساو، ئەو هەمو نەخش و نیگارە جوانە، ئەو هەمو کانیاو و کانه باشانە، ئەو هەمو گوڵ و گیا زەنگاو زەنگە، ئەو هەمو کەژوکۆ بە سام و بی دەنگە، ئەو هەمو دار و دەوێ و باخانە، ئەو هەمو میزگ و گیاجاری بەر بنار و چاوانە، ئەو هەمو بازو هەلو تیزبالی، ئەو هەمو هۆنەر، خوویزو بە کەمال، ئەو هەمو قامیش و نەیی و پوشانە، ئەو هەمو پینوس و نوسراو بەشانە، لە گەل زەرراتی (بۆنەوەر) دینە زمان، شاهیدی دەدەن بە دل و بە گیان، کە خودا (کوردستانی) بە بەهشت ناو ناو، کە فریشتەیی (کوردی) لە سەر داناو، هەر وەک سوروشی بە سوزی سوبحانی، ئایەتی بە تین و پیروزی قورئانی، (جَنَّاكَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ه^(۱) ئاماژە بە هەزاران تافگە و چۆم و جۆبارە، کە لە دەشت و دەری کوردستانا ئاژینە، یانی کەژەم و بەزەیی خودا لە دەوری پەرژینە.

ناوچەیی مەریوان بەرەبەری سەرژوماری سالی ۱۳۴۵ هەتاوی ۸۸۵۱۰ کەس حەشیمەتی بوە کە ۴۳۲۲ کەسیان نیشتەجینی شارو ۸۴۱۷۷ کەسیان نیشتەجینی دی بوون سالی ۱۳۵۵ هەتاویش ۱۲۰۴۵۱ کەسی حەشیمەت بوە، کە ۱۲۶۱۰ کەسیان لە شارو ۱۰۶۸۴۱ کەسیان نیشتەجینی دی بوون، بەلام سەرژوماری سالی ۱۳۶۵ نیشان دەدا کە حەشیمەتی ناوچەیی مەریوان گەشتو ۱۵۳۱۴۶ کەس، کە بەرەبەری سەرژوماری (ناماری ئێران) ۵۰۴۳ کەسیان نیشتەجینی شارو ۱۴۸۰۸۳ کەسیان نیشتەجینی دی بوون، بەلام سەرژوماری پارێزگای کوردستان نیشان دەدا کە ۳۲۰۸۸ کەسیان نیشتەجینی مەریوان بوون، بەلام بە هۆی بومباران و شەری داسەپاوی (صدام حسین) بەسەر ئێراندا زۆرتریان پەرەوازی دیکان بوون و ۱۲۱۰۴۸ کەسیان نیشتەجینی دی بوون.

پەرۆردە و فێرکردن: بە داخەو پەرۆردە و فێرکردنی مەریوان ئەوەندە نازەساو کەم و کورتە کە نوسەر شەرم دەکایی نوسی، بەم جۆرە تەنیا جەدوێنی کە ئێدارەیی کۆلی فێرکردن و پەرۆردەیی پارێزگای کوردستان، پایزی سالی ۱۳۶۶ داویەتە دەروە بە خوینەرانی نیشان دەدەم تا بە جوانی لیکیدەنەو و تی بگەن کە ئەم گەلە تاچ زادەیی چەوسینراو تەو.

مزگه‌وته کانی مەریوان

مزگه‌وت، تیکده‌ری نه‌زمی ته‌به‌قات
 به‌دی هینه‌ری یاسای موساوات
 له‌غه‌یری تودا نه‌م دیوه‌ یه‌کجار
 سه‌ری ده‌وله‌مه‌ند له‌جی پئی هه‌ژار

خودای دل‌اوای دل‌وقان، به‌خشنده‌ی میهره‌بان، کاتێ ویستی تاک په‌رستی بژێتیه‌وه، به‌رنامه‌ی ژبانی پرله‌حه‌سانه‌وه‌هه‌ستیتیه‌وه، له‌ژێ لاده‌ران، بینه‌وه‌ سه‌رری، جه‌ماوه‌ر جه‌م بن له‌شارو له‌دی، له‌ده‌وری خالی (ته‌وحیدا) جه‌م بن، بت و بتخانان برون و گوم بن، به‌نده‌ی پالاوته، (محمدامین)، فرستاده‌ی خوای (ربّ العالمین)، له‌ناوگه‌لانداهه‌لی ده‌بژیری، فه‌رمانی جوانی خوێ پێ ده‌سپیری، هه‌وه‌لین کاری، گش ناسه‌واری، هه‌مو فه‌رموده‌ و ئاموژگاری، پێ له‌به‌رهم و به‌به‌رو بویه، راست و زاوه‌ستا و به‌رزو به‌شکوویه، هه‌وه‌لین فه‌رمانی (حی سبجان)ی بو‌پینغه‌مه‌بری ئاخ‌زه‌مانی، (اقرأ)، یانی بخوینته‌گیانه، لیمیان حالی به‌تێ بگه‌ و بزوانه، جا بو‌ئانجامی ئه‌و فه‌رمانانه، پێویسته‌ مزگه‌وت جا قوتابخانه، فه‌رموده‌ی "باری" چه‌نده‌ جوانه

(وَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا)

فه‌رموده‌ی قورئان ئه‌وه‌نده‌ ئاوداره، به‌رهم و به‌ری له‌هه‌موان دیاره، کاتی کۆنۆشان هه‌ربو‌خودایه، هاوار له‌غه‌یری خوا نازه‌وايه، کاتێ هه‌مو شت هه‌ر به‌ده‌س ئه‌وه، به‌نده‌چ نیازی به‌ئهم و ئه‌وه.

مزگه‌وته کانی شاری مەریوان

- ۱- مزگه‌وتی جامیعه، له‌شه‌قامی ئیمام خمینی مه‌یدان اصلی
- ۲- مزگه‌وتی ئیمامی غزالی، گه‌ره‌کی جانگه‌لیان
- ۳- مزگه‌وتی دارالسلام، روبه‌روی ئیداره‌ی رینگه‌وبان
- ۴- مزگه‌وتی النبی، شه‌قامی ولی جناب
- ۵- مزگه‌وتی بابا‌علی (کونه‌دیو) خیابان کونه‌دیو
- ۶- مزگه‌وتی هه‌ژاره شه‌قامی ئیمام خمینی مه‌یدان اصلی

- ۷- مزگه وتى ئيمامى شافيعى له ژور ژاندارمهريوه
- ۸- مزگه وتى محمديه له پال فيرگه ي ناوه ندى طالقانى دايه.
- ۹- مزگه وت ته كيه شه قامى (عبه حبيب)
- ۱۰- مزگه وتى شيخ عبدالقادر شه قامى عبه حبيب
- ۱۱- مزگه وتى چوارباغ شه قامى پشت هيلال احمر
- ۱۲- مزگه وتى مه لا محمدي مل چور شه قامى هيلال احمر
- ۱۳- مزگه وتى حضرت عثمان (ض) گه زه كي له يلاخه كان
- ۱۴- مزگه وتى حه زره تى ابوبكر صديق (ض) شه قامى (دار سيران)
- ۱۵- مزگه وتى هه ورامى شه قامى هه وراميه كان
- ۱۶- مزگه وتى سيد قطب گه زه كي (بلچه سور)
- ۱۷- مزگه وتى دارالاحسان له په ناي (پومبى به نيزين)
- ۱۸- مزگه وتى طالقانى ژوبه روى (پومبى به نيزين)
- ۱۹- مزگه وتى ۲۳ ميترى شه قامى ئيمام خمينى پاساژ احمد چاوه
- ۲۰- مزگه وتى تازاوا گه زه كي تازاوا
- ۲۱- مزگه وتى سلمان فارسى جاده ي كه مه ربه ندى چوارزاي شبرنگ
- ۲۲- مزگه وتى خليل الله پشتى بيمارستان
- ۲۳- مزگه وتى بلال حبشى شه قامى شهيد چراغى
- ۲۴- مزگه وتى دار سه يران آخري شه قامى باهنر
- ۲۵- حسينييه له پشت بانگى كشاورزى يه وه^(۱)

ريگاوبان

ريگاى مهريوان بو سنه به دريژى ۱۲۶ كيلوميتر به م جوړه يه

- ۱- شه قامى قيره تاوى (ناريز) كه به ديكانى جوجه سازى، به رقه لا، كانى دينار، قه لاجى، تفلى، سه ولاوا، زه زاو، به رگه رو، نكل، شوه يشه، به گه رده نه (ناريز) دا ده روا تا ده گاته سنه.
- ۲- شه قامى (گارآن) كه به ديكانى، تازاوا، كوليت، باخان رگه رده نه ي پنيچ پيچى، ژور

چە تون و بەرزى ۲۰۶۲ گەزى گاران، شىخ عەتار، جەلیلە، جانەوەرە، قەلاشىخان، تىژتىژ، كەلەخوار تىژتىژەووە دەچیتەووە سەر شەقامى (ئارىز) و بەرەو سەنە دەزواو دەگاتە شارى سەنە. شەقامى مەریوان بۆ سەقز بە درىزى ۱۲۰ ك بەم جوړەبە، لە شارى مەریوانەووە بەرەو باکور بە نىوان دىكانى موسك، تازاوا، عەسراوا، كانى كوزەلە، ماسیدەر، گومارە لەنگ، وىلە، دووەيسە، ھەروا بە ناو، دىكانى چنارە، گويلە، توە سوران، قەمچيان و بە بەر دىنى ئاگجەدا، تى دەپەرى و دەگاتە بەشى سەقز، لەمەولا بە بەر دىنى كانامەت (نەمت) دا، زەت دەبى و دەگاتە بستم كە لىرەو زىگایى بە دەرەى بە ناو بانگى (ناوخوان) دا بەرەو سنورى كوردستانى عىراق دەزوا و دەگاتە (میشیاو)، ئەمجار بە بەر دىكانى خۆشەدەرە، دەگاگا، سوتە، دوئاو، تالەجەر، حەسەن سەلاران، قشلاخى پرد، كەچەل منگان، خورده لوكى، كاريزەدا دەزوا و دەگاتە سەقز شەقامى مەریوان بۆ كامياران بە درىزى ۲۰۰ ك كە بە دىكانى جوجەسازى، كانى دینار، قەلاجى، سەولاوادا دەزوا و لە خوار دىنى زەزاووە لە شەقامى مەریوان سەنە لادەدا و بەرەو باشور بە دىكانى دەگاگا، سەرومال، ژرىزە، فەقێكان، كانى حەسەن بەگ، سورەتو، دەكانان، تقيىن، زمان گریو، گاوانە، كانى سەبى (گشكى)، ماویان، توبرە ریزدا، دەزوا و دەگاتە كامياران.

پیاوانى بە ناوبانگى ناوچەى «مەریوانى كوردستان»

۱- سیدحسەن كۆزى سید ھەدایت اللہ، كۆزى سید ھەدایت، كۆزى سید یوسف جان، كۆزى سید یعقوب جان (مەشھور بە ملا ابوبكرى مصنف) لە بنەمألەى سیدبایزیدى كۆزى سید محمد زاھدى مشھور بە (پیرخضر شاھۆ) بە دورستى لە كوێ و كەسى لە داىك بونى بۆمان ژون نەبوەتەو، بەلام چون نەوھى (مەلا ھەدایت) ە و مەلا ھەدایە تیش براى (مەلا الیاسى) خاوەنى دىنى (كەلاتى) لە دىكانى (كەلاتە: زان) بو، وادەرە كەوێ كە لە (كەلاتى) و دواى سالى (۹۰۰ ك) لە داىك بوین.

مەلا ابوبكر لە بنەمألەى عیلم و پارىزگارى و ئەدەب و خواپەرەستى دا پەرۆدە كراوە و بارھینراوە.

بۆ وەدەس ھینانى گەوھەرى زانین، لەم دى بۆ ئەو دى و لەوشار بۆ ئەم شارو لە ولاتى بۆ ولاتىكى تر گەزراوە، لە ئیترانەووە چوہ بۆ (مصر) و لە (مصر) ەووە بۆ (حجاز) و (مەككە) ى موكەزەمە و (مەدینەى) مەووەرە چوہ، یاخوا خوا ناویان ھەر بەرز بکاتەو، ماوہیە كیش لە

شاری مەدینه و ھاوسیه تی حەزرەتی پیغەمبەری خوۆشەویست (د) ماوه تەوہ. پاش ئەم زحمەت و تیکۆشانە، ئەم گشت گەژان و حەول دانە، بە کوۆلە باریکی لە قیەمەت نەھاتوی عیلم و ھۆنەر و تەجربە، بو خزمەت بە گەلی خواناس و ھەژاری، بو فیژکردن و رانومایی خەلکی کوردەواری، بە راستی بە دل و بە ھەستی، دە گەریتەوہ بو نیشتمانی خوۆشەویستی، لە فیژگە و قوتابخانە ئی مزگەوتی سوراکە بە فەرمانی (میرحمزە ی بابانی کوردی) لە پێش سالی (ھەزاری) کوچی دا دورست کرابو، بە ناوی مامۆستای دەرس و یژ دیاری کرا. ماوہی ھەژدە سالی ژەبەق لە پلە و پایە ی بەرزی دەرس و یژی و فیژکردن و بارھینانی فەقی و ژانومایی و شارەزایی ژیبوارانی ژینگای حەقیقەت و راستی دا ماوہ، سەدان زانا و مامۆستای بارھینا، دەیان خواناسی لە سەرگەردانی دەرھینا، ھەرلەم قوتابخانە و مزگەوتە دا ھەزاران ژیبواری رینگای حەقیقەتی بە حەق گەیاندا. بەندی دل و ھەناوی فیلبازانی، لە ژێ لادەوانی پساندا، خوالی خوۆشبو ھەرلەم قوتابخانە و مزگەوتە دا ئەم پەژاوانە ی نوسیوہ:

- ۱- پەروای (وضوح) لە چوار بەرگدا بە زمانی عەرەبی کە شەرحی پەژوای (محرری) ئیمای رافیعی یە (خ) و لە مەزھەبی ئیمامی شافیعی دەدوێ. بەلام تا ئیستا چاپ نە کراوہ.
- ۲- پەراوی (ریاض الخلود) بە زمانی فارسی و ھەشت بابە و ھەر بابی پینج فصلە کە لە سالی ۹۸۹ کوچی دەستی پێ کردوہ و ھەر لەو سالە یشدا تەواوی کردوہ. وە ک دە فەرمی:

در آن دم کاین معانی روی بنمود

ز هجرت نهصد و هشتاد و نه بود

- ۳- کتاب طبقات الشافعیە بە زمانی عەرەبی کە لە سالی ۱۳۵۶ کوچی لە بەغدا لە چاپ دراوہ.

- ۴- پەراوی (آفتاب) کە لە تارینی حەزرەتی پیغەمبەری مەزنددا (درودی خودای لە سەری) بە شیعری فارسی ھۆنیویە تەوہ، کە پاس «بسم الله» بەم شیعەرە دەس پێدەکا:

آفتاب رخ تو نور هدی

طلعتت شرح نص کرمننا

- ۵- پەراوی (سیراج الطریق) کە لە خواپەرستی و پالۆتە کردنی نەوس و خوو و خەدە ی جوانی ئیسلامی دەدوێ^(۱)

زانای پایە بەرز (مەلا ابوبکر) لە سالی (۹۹۴ کوچی دا) کوچی دوای دەکا و ئەم دوخستە کیە

له نه خوۆشی مردنی خویدا ده فەرمی:

چنان بر روی جانم بر گشادند بجانان مژده وصلم بدادند
ملک تشریف حاضر شد در آن دم رقم زد در فغانم (خیرمقدم)

۹۹۴

دو، وشەى (خیرمقدم) بە حیسابى (ابجد) دبیته ۹۹۴ که بەرەبەرى میژوی (مەردوخ) لەم سالدە لە دنیا دەرچووە بەلام زانای بە ناوبانگ مەلا (عبدالکریم مدرس) لە پەراوی (علمائنا فی خدمە الدین) دا، دەنوسی لە سالی ۱۰۱۴. ک بیست سأل پاش ئەم تاریخە (مەلا ابوبکر) کۆچی دوایی کردووە (خوا زاناترە)

مامۆستا مەلا عەبدوڵکەریمی مودەرریس لە پەراوی (علمائنا) دا دەنوسی: مەلا ابوبکر لە دەورانى حکومەتى (هەلۆخان) دا بوە، (هەلۆخان) بە هۆی ریز و شکۆی که بو ئەم گەورە پیاوہی داناوہ، سەر لە نوێ مزگەوت و قوتابخانە و حوجرەى "مزگەوتى سورى" بو تازە دەکاتەوہ، (هەلۆخان) عەقیدە و بێر و بروایە کى زۆرى بە عیلم و پارێزگارى و کەرامەت و باشى ئەم زانا کەم و ینە بوە، دەلین شوێى هەلۆخان دەچى بو خزمەتى (مەلا ابوبکر)، دەبینى که مەلا ابوبکر بى چرا، خەرىکى نوسین و موتالایە، کاتى سەرنج دەدا و دەروانى، دەبینى تیشکى حوجرە کەى روشن کردووە، تیشکىکە، که لە (پایەى) ژێر چراکەوہ هەل دەستى و حوجرە کەى روشن دەکاتەوہ، لێرەوہ (هەلۆخان) باوہز و عەقیدەى بە (مەلا ابوبکر) چەند بەرەبەر دەبیتهوہ، پاشان سى دانگى دینى (نەنە) لە قەراخى خۆرەلاتى چۆمى (گردلان) ی بى دەبەخشى. مەلا ابوبکریش سى دانگى خۆى لەزەوہ کانى داوینى کینو، هەلەدەبژیرى و لە قەراخ کۆپرە کانى نى که ناوى "چۆز" چۆز پێدا دەهات، دینى دورست دەکا، که بەو هۆیەوہ ئەو دى بە (چۆز) ناوبانگى دەردەچى، که پاشان ئەم دى بە وەقفى (ئەولاد و فەقى و میوانى) دەکا.

ئەم زانا خواناسە فەرموێتى وەسیەت بى بە وشەى (سید) قاولە منالە کانى من مەکەن، ناوى (مەلا) بو ئەوان بەسە، چون ریز و شکۆ و پلەى زانین و پارێزگارى، لای سەروى پلە و شکۆى نەزاد و نەسەبەوہیە. خۆشەختانە ماوہیە کى زور کۆزە کانیشى بە قسەى باوکیان زویشتن بە رینگادا، بەلام پاشان لە وەسیەتە کەى لایان دا، خوالى خۆشبو ۵ کۆزى بەم نیشانانە بوە.

۱- کۆزى زانا و گەورەى بە ناوى (مەلا عبدالکریم) که لە خزمەت باوکى خواناس و بە ناوبانگى خۆى و لە لای بەریزى پایەبەرز (مەلا احمد مجلى) دەرسى عیلمى ئیسلامى تەواو

کردوه و به پایه گه یشتوه، سه فه ریکی بو شاری (وان) له کوردستانی تورکیه کردوه. له ئاکام دا سالی (۱۰۵۰.ک) کوچی دوایی کردوه و له پهنای گلکۆی باوکی خوالی خوشبویدا نیژراوه، ئەم پەراوانە ی نو سیوه.

الف - تفسیری قورئان تا سورە ی (النحل) له ۳ بەرگدا ب - اوضح، واضح، متوسط له تفسیری قورئاندا ج - انذار الاخوان له پەند و ئامۆژگاری دا، خوالی خوشبو (مەلا جامی چۆری) کوژی ئەم زانا گەورە بوە، ساداتی چۆری که ئیستا له شاری مەهابادان هەروا ساداتی (قەلا چۆلان) و (چوارتا) له ناوچه کانی کوردستانی عێراقدا، دیسان خوالی خوشبو سید حسن چۆری زانای بە ناویانگ و فه قیتی خوالی خوشبو (قزلیجی) له ئەولادی مەلا جامین.

۲- مەلا محمدی باوای ساداتی دینی چناره له ناوچه ی (دەر بەندی خانی) کوردستانی عێراق، ساداتی کەس نەزان (شیخانی کەس نەزان) ناوچه ی سه قز که شیخ نجم الدین کوژی شیخ شمس الدین لەم شاخه جیا بونه ته وه.

۳- مەلا یوسف جان: باوای ساداتی تاو جوزی که (سید عبدالرحیم مولوی) به ناویانگ لەم شاخه یه

۴- مەلا محمود جان: مەلا مورادی بازبان که له دینی ژه شه کانی ناوچه ی ئالان نیژراوه هەروا مەلا عبدالقادر دەرس و یژی به ناویانگی بیاره (خوا له هەمویان رازی یی) لەم زنجیره زیرین

۵- مەلا حسین: باوای بری له سهیدانی دینی چور^(۱)

شیخ عثمان سراج الدین - ی نه قشبه نندی

شابازی تیژبالی دهشتی هه ورامان، هه لوی بهرزه فزی سه رشاخان، سوارچاکی گۆزه پانی شرع و قورئان، مه له وانی به گۆزی ده ریای تاك په رستی، بارانی به خوزی مه زرای ههستی، پیری دلپاکی کۆزی پیاو باشان، خالی ناوه ندی جه غزی خۆشه ویستان، په یوه ندی گهلانی گهرمین وکوستان، رۆزی رووناکی ئاسمانی کوردستان، شه می سه رشه قامی شه وه زنگی زیواران، له ناوو شوهرت و خیرا، نه وه ی له وزی هات خیرا سه ندی، به زیز و پایه بهرز و به شکۆ، شیخ عثمان سراج الدینی نه قشبه ندی. ئه م زانا خوانا سه گه و ره و به دینه - شیخ عثمان سراج ده دینه - ئه ویش کۆزی خالد به گ - کۆزی عبدالله به گ کۆزی محمد به گ، کۆزی سه ید ده ویش کۆزی سه ید موشریف، کۆزی سه ید جومه، کۆزی سه ید ظاهر ناویکه. ^(۱) شیخ عثمان له ۱۱۹۵ کۆچی له «نه وئله» له دایک بوه. ^(۲) دواى خویندنی قورئان و عیلمه خواروه کان، بۆ وه دهس هیتانی عیلم و که مان، گۆزینی حال و بال، دهین به فهقی و شاره کانی: خه رپانی، خورمان و سوله یمانی ده دا له پاوه؛ پاشان به زا و ته گبیری پیاو باشان، به ره و شاری «به غدا» هه ستاوه، له وئ له «ته کیه ی شیخ عبدالقادی گهلانی» دامه زراوه، له گه ل فیر بوندا قورئان و عیلمه کانی ده کرده بهر، بزئ کاتی خویشی به یاد خودا و عیبادت ده برده سه ر.

کاتی «مه ولانا خالدی شاره زوری» که تیشکی ده یواند له نزیک و له دوری، بۆ هه وه لین جار ده زوا بۆ شاری به غدا، فهقی عثمان له وئ، چاوی به «مه ولانا خالد» ده که وئ، عاشقی وتاری ئاودار و کرداری بایی داری دهین و له بهری ده مرئ. چون قورئان و سونه تی به ده سته وه یه؛ ئه میش ده سستی پتوه ده گری، به دلی پزله کول و پالوته وه ئه ژنۆی فهقی به تی له بهرده م دانه دا، ئه ویش سه رمه شقی جوانی زیواری بۆ دانه دا، کاتی مه ولانا ده زوانی، که فهقیکه ی؛ فهقی ئازا و به کاره که ی گه رده نه ی ئازموونی به زیوه و له هه ورازان سه رکه وتوه، گشت کۆسپ و به ره له سستیکی له سه رزی لابرده، تاریکی تیدا نه ماوه و تیشکی خودای لی نه شتوه، زئی هات و نه هاتی به نده گی دیوه، زیگر و جه رده ی سه رزی مه به ست و

۱- یادی مهردان بهرگی دوهم.

۲- یادی مهردان، بهرگی دوهم.

مافی ناسیوه، ئەمجار «مەولانا» وا دەلێ: با چرای وەك زۆزی «عثمان» لە لای «تەویله» وە هەلێ، بەم جوۆره ئیجازە ی پێ ئەدا کە بێتتە «خەلیفە» و جیداری، بۆزانومیی و چاودیری گەلێ پاکێ کوردەواری. تا بە نزا و دوغای شەوان، بە دل، بە دەست، بە پینووس و زاری، بە نیشکی نوێژ و زۆزوانی، بە هاواری بە یانانی، بەك لە هەزاران لایەری، دەرد و مەینەتی هەژاری، لە خوای مانگ و زۆز و زەمان، زاگری، زەوی و ئاسمانان، پیاژیتەوه بی و جان، کە گری بوو چکە ی ناو گەلی کورد، بکاتەوه بە دەست و برد، وزه و زات و قەوتیان دا، بە زەحم و تەنیایی خودا جودا.

پاش وەرگرتنی ئیجازە دەگە زیتەوه بو تەویله، چون ئەوینداره، هەر لە دوی مەبەست وێله. لە مەولای نێتر، تا ئەو کاتە ی مەلی نێزبالی گیانی، بە دەنگی خوێش و دل زەفینی قورئانی، یا اِنَّهَا النَّشُّ الْمُطْمَئِنَّةُ آر جمی الی رَبِّكَ رَاضِيَةً مَرْضِيَةً، بە رهو خودا دەگە زیتەوه، تا ناخرین ساتی ژبانی دواچرکە ی مانی، کە پەپولە ی زۆحی بە بانگی نارام پێدەری دلان، بە بۆنی خوێش و موزدە ی گولی سوری سەر چلان، یانی بە فەرمانی «فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَاَدْخُلِي جَنَّتِي» نایەنی پیرۆزی قورئان دەجە سیتەوه؛ شەوو زۆزان هەموکات، گشت نان و چرکە و گشت سات: لە سەر شە قامی «نَمُ اسْتَقَامُوا» شین بوو، بانگەوازی بو دین بوو، بۆ شەرع و دین پەرژین بوو، لە ئاکام دا شەوی سن شەممە سێزەدی، شە شەلانی سالی ۱۲۸۳ کۆچی لە تەمەنی ۸۸ سالیدا، لە دنیا دەر چوه و بە لیکای خودا گەیشتوه. زەزا و زەحمەتی خودایان لە سەر بی.

مەلا حامدی بیتسارانی «کاتب الاسرار» لە قەصیدە یە کدا ناوای دەلاو زیتتەوه و دەلێ:

امشب که جهان پرناله و فریاد است گویی که قیامت شد تا باز چه افتاده است
لەم دو شیعەرە ی شدا ناماژە بە لە دایک بوون و لە دنیا دەر چوون و تەمەنی دەکا و دەلێ:

در فکر شدیم کایا تاریخ چه بنویسیم ناگاه خرد گفتا «قطب ره»^(۱) ارشاد است (= ۱۲۸۳)
تاریخ ظهورش نیز چون «مظهر کل» (= ۱۱۹۰) باشد پس سن شریف او هشت از پس هشتاد است^(۲)

ئەم خواناسە گەوره دەیان زێبوازی زیزەوی حەقیقەتی تی گە یان دوه، سەدان گەوره پیاوی بە پلەویا یە

۱- «قطب ره ارشاد است» بە حسابی ابجد دەبێتە ۱۲۸۳؛ «مظهر کل» بە حسابی ابجد دەبێتە ۱۱۹۰ کە سالی کانی

لە دایک بوون و لە دنیا دەر چوونی دیاری دەکا.

۲- مشاهیر کرد، ج ۱، ص ۲۲۵ و ۲۲۶

گه یاندوه، که لیره دا نامازه به بزکیان پیوسته: ۱- شیخ محمد بهاء الدین کوزی گه وری ۲- شیخ عمر ضیاء الدین کوزی چوارمی ۳- حاجی شیخ عبدالرحمن (ابوالوفا)^(۱) کوزی دوهه می ۴- شیخ احمد کوزی سیهه می ۵- مهلا حامدی بیسارانی^(۲) (کاتب الاسرار) نووسر و هاوده می و هاووزای نایه تی شیخ ۶- زانای پایه بهرز مهلا احمد نودشی ۷- مهلا عبدالرحیمی مهوله وی ۸- حاجی شیخ شوکرالله شهبازی سنه ی ۹- حاجی شیخ محمد باقر غیاث الدین سنه ی ۱۰- حاجی شیخ محمد سمرانی که نازناری «حافی» بوه ۱۱- حاجی سید بایزیدی خانقایی ۱۲- مهلا محمودی دسه یی ۱۳- سید بهاء الدینی طألشی ۱۴- حاجی غفوری پاوه یی ۱۵- حاجی شیخ محمد رضا حسینی لونی ۱۶- شیخ محمد صادقی مازی بنی ۱۷- شیخ محمد قره داغی ۱۸- شیخ محمد صادقی سر و آبادی ۱۹- مهلا محمد بانه یی ۲۰- مهلا مصطفی چه مباله یی.^(۳)

شیخ محمد بهاء الدینی نقشبندی کوزی گه وری و جی نشینی خوالی خوشبو شیخ عثمانی سراج الدین، له سالی ۱۲۵۲ کۆچی له «تهویلّه» له دایک بوه، دواي تهوه ی باوکی به زیزی له سالی ۱۲۸۳ کۆچی له دنیا دهر چوه، له تهه نی ۳۱ سالی دا، به راهری وه سیه تی باوکی له سر ته ختی شاره زایی دانیشتوه و ماوه ی ۱۴ سالان، به زانومایی له زئی لادهران و ته ربیه تی موریدان و زئی پیشاندانی زیواران و خزمت به شرع و دین، خوشه ختی و حدسانه وه و زینی خه لکی خهریک بوه. له سالی ۱۲۹۱ کۆچی حه جی مالی خودای کردوه، له تاکام دا له سالی ۱۲۹۸ کۆچی له تهه نی ۴۶ سالی دا له دنیا دهر چوه.^(۴)

شیخ عمر ضیاء الدین (فهوزی):

خواناسی گه وری هه ورامان، ناجی سه ری گشت سه روه ران — زابه ری دین و مایه ی

۱- له ۱۲۵۳ له دایک بوه و له ۱۲۸۳ له ته کیه ی عبدالقادر گه یلاتی له به خدا له دنیا دهر چوه.

۲- له ۱۳۲۰ کۆچی له دئی بیساران له دایک بوه و له سالی ۱۳۱۲ کۆچی، له دنیا دهر چوه.

۳- مشاهیر کرد، ج ۱، ص ۴۲۵ و ۴۲۶

۴- مشاهیر کرد، ج ۱، ص ۴۴۷ و ۴۴۸

ژین - به زیزی پایه بهرز، شیخ عمر ضیاء الدین - کوزی خوالی خوشبو شیخ عثمان سراج الدین، شهوری دوشه مه ۲۶ مانگی جمادی الاولی، سالی ۱۳۵۵ له «تهویلّه» له دایک بوه. ثم زانا خواناسه، له ژیر چاوه دیری، باوکی دلسوز و برای به سوزی «شیخ محمد بهاء الدین» دا په وروده کراوه و بۆ دین و خوداناسین بارهینراوه، قورئان و عیلمه کانی له «تهویلّه» به جوانی خویندوه، به جوژی که له مه سایی شهرعی و اصول ئیسلامی و تفسیر و حدیس و ئهده بیاتی فارسی و عهزه بی دا، به پلهی بهرزی که مال گه یشتوه، پاشان، دزک ودائی ههواوه ههوه سی له سه رری لاداره، خوش و خالی دهروونی فزی داوه، دهرسی قورئان و سوننه تی پیغه مبهری (د) به ئاوی ژیان به خش زانیوه، زیی خودا و پیغه مبهری به زیی په بزهوان و زیوارانی شه قامی حه قیقه ت ناسیوه. گوئی بۆ فرمائی خودا زاگرتوه، ههنگاویه ههنگاو به دوی پیغه مبهردا زویشتوه، پاشان وینهی پیابو پاشان، دواي ئهوه باوکی له دنیا ده رچوه «تهویلّه» ی به جی هیشتوه و چوته «بیاره». له وی «خانه قایه کی» بۆ ذکر موزیدان و «مه درسه یه کی» بۆ زانست و دهرسی فهقی بان، دروست کرده. خو ی سه ره رشتی خانه قه که ی کرده، چه ندین مه لاجاکی (وهك عبدالقادرى كانی که وهی) بۆ دهرسی فهقی بانگ هیشتوه، که نزدیکی یه که سه ده، ثم مه درسه، تیشکی عیلم و زانین و قازانجی خو ی به دنیا گه یاندوه، ثم زانکوی عیلم و زانینه، ثم مه درسه به تیشک وینه، هزاران زانای گوره ی و بارهینراوه، له هه له و هه لدیری فریوی لاداره.

خوالی خوشبو شیخ عمر ضیاء الدین، ده سه لاتیکی گوره ی به سه روتار و نووسینی عه ره بیدا بوه و به فارسی و کوردیش شیعی و توه و نازناوی «فوزی» له شیعر دا بۆ خو ی هه لبژاردوه. ئه مه نمونه یین له شیعره کانی که به زاویژی سورانی هونیویه ته وه:

کولاهی صححه تم ناین که عیله ت تاجی ذیلله تمه	کهوای عیزه ت له بهر ناکم که قیلله ت بهرگی ره حه تمه
له عیش و نوشی حه یوانی ئه من چیکم که ئینسانم	خه یالی بن به قا بۆ جی که ذیکری یار خیلله تمه
به شه ر ئه سلن نه بو ناوی مه لکه زینگی نه بو قه تمه ن	له عرش و حله تا و ابو که ره حه ت جیی مه حه بیه تمه
عه یاده ت بۆ که سن چاکه گرفتاری طه بیعه ت بن	که من مه فتوونی جانانم چ باکی نهره و عیله تمه ؟
نه گه ر دل بهر بلاوینن هه مه دره و به لا خو شه	خودا ناکه مره مه یلی نا، چه فه رقی سو قم و صیحه تمه
که دیم خوین جارییه ئه سز له جه رگ و دل وه کو سه یلاب	و تم ئه م شاهیده به س بۆ حساباتی قیامه تمه
قه ضای ئه ره هر چی بووین من ره ضام گه خو شه یا ته لئه	له گه ل مه یل و ئیراده ی حه ق جه حه نهم عه یینی جه ننه تمه
قو صو ورم زۆره، کارم سه خته، ده ردم کارییه «فهوزی»	ئه وا ته نها ئومیند و مه خله صم عشق و مه حه بیه تمه

فه قیهسی مه دره مهی ته وحیدم نه مزۆ
 فه ریدی دایرهی ته فریدم نه مزۆ
 ره خا نابم که نه غیبار بینه مه جلیس
 که چه وگانی قه ضای ته بمیدم نه مزۆ
 نی یه بزۆن و نیسانه تا بناسری
 به عسۆی من دافیمی ته ره بیدم نه مزۆ
 له ته نزیها نییه هیچکه س ره فیتقم
 چرای کاروانی زۆی ته جریدم نه مزۆ
 چلۆن کا حهدی باقی عهیدی فانی
 به عصیان ماره زۆی ته حیدم نه مزۆ
 عه لایق دهردی بن ده زمانه «فه وزی»
 ره نیسی عه سکه ری ته جریدم نه مزۆ

له شیعره فارسییه کانی «فه وزی»:

خرقه را در گرو مهر تو دادن اولی
 جان شیرین به ره عشق نهادن اولی
 سبحه و شانه و اسباب نیاید به نظر
 جان و دل را به ره یار نهادن اولی
 گوی به رویم همه درهای جهان بسته شود
 که به رویم در لطف تو گشادن اولی
 عزت و منزلت و مجد نجویم هرگز
 همچو خاشاک به راه تو فتادن اولی
 ثروت و قدرت و هستی ندهد فائده ای
 همه را دادن و عشق تو ستادن اولی
 گر نه مقصود بودی مهر و وفا در عالم
 «فه وزیا» از شکم دهر نژادن اولی

له شیعره هه ورامیه کانی «فه وزی»:

قیبله! وهردهنم، قیبله! وهردهنم
 چه نی دل و گیان شه رطین که ردهنم
 جمه ساوه ژاراو دووریت وهردهنم
 مهیل نه دووه کهس تا رۆی مه ردهنم
 دژ بهند مهینه تان موصیبهت کریان
 تانی تامل، ئازیز چه ده ستش بزبان
 پای سه برش هالا شکه ست ناوهردهن
 په وکه شهو تا رۆویردش نهی فه ردهن:
 فه لکه داخ وه دل چه سته مدا به ردی
 ژاراو دووریمی ئازیز پیایم وهردی

قیلمه! مایه مردم، قیلمه مایه مردم
 داغ دوری تووه گاکو مایه مردم
 وه مهیل تووه رووه چوئل که مردم
 ژار دوری و دهر د هیجران گشت و مردم
 یانن نازیم عشق تووم نه سر
 وه عشق تووه هاشیم وه مه حشر
 توخوا به وه فنا و مهیل وهرینت
 بنمانه قامت وهی قامت وهرده
 تاجه و روده دم وه بین مدارا
 بهرئ نه و قامت داغ وه گل برده
 چونکه دیکر توون مایهی هه یاتم
 قدقامت و اچوون هر سات نه و مسارا
 وهشی و شادی و شوق مایهی نیشاطم

جه مهاتهدا با تووم جه یاد بو

جه و عاله مهاتهدا دل وه تو شاد بو

شیخ علاالدین نه قشبه بندی :

شیخ علاالدینی نه قشبه بندی، کوزی شیخ عمر ضیاء الدین، کوزی شیخ عثمان سراج الدین؛ له سالی ۱۲۸۱ کۆچی له تهویلّه له دایک بوه. له خزمهت «شیخ محمد قهره داغی» دا عیلمه کانی تهواو کردوه و له خزمهت باوکی به زیزیشی داله پلهی پاریزگاری و ناموزگاری سهرکه وتوه. دهرسی خواناسین و زیوار بهزی شارهزا کردنی و هرگرتوه، له زنی و هرگرتنی داب و نه ریتی دین زیازهتی کیشاوه، نهوسی بۆ فه زمانه بیری شهریهت و بزینی شه قامی جه قیقهت بارهیناوه. پاشان ئیجازه ته ریهتی له دهس باوکی به زیزی و هرگرتوه. دواي نه وه که له سالی ۱۲۱۸ کۆچی باوکی پایه به ززی کۆچی دوايي دهکا و شیخ نجم الدینی برای به جیداری باوکی له خانه قای «بیاره» داده نیشی، شیخ علاالدین ده چینه «دووژه» ی مهربان، لهوی «خانه قای» ی بۆ صوفیان و مزگوت و مه دره سه ی بۆ خویندنی فهقی دروست دهکا. له سالی ۱۳۲۹ کۆچی شیخ نجم الدین له دنیا دهرده چنی و شیخ علاالدین ده گه زینه وه بۆ «بیاره»، له جاران باشتر خانه قا و مه دره سه ی بیاره به زیوه دهبا؛ شیخ علاالدین بیجگه له ئیرشاد له عیلمی گیاشناسی و زهوان شناسی و ئینسان شناسی دا ئاگایه کی زۆر بوه، به شیوه یی که زۆرتری ئه و نه خوشیا نه ی «رۆحی و به دهنی» دهرمان ده کرد و چاکیش ده بوونه وه.

ئهم زانا خواناسه، نا ئاخیرین کانی ژیان و دوا چرکه ی مانی، بۆ خودا ههنگاری هه ئیناوه، خه لکی

بەرەو خودا زا کیشاوێهێرەحمەت و بەزەوی خودای بەسەردا باری، وینەیی بارانی بەهاری. لە ئاکامدا ساڵی ١٣٧٣ کۆچی نەورۆزی ساڵی ١٣٣٢هەتاوی لە بیارم بەرەو لیکای خودا زۆیشتوێه، زۆحی شەپڕینی بە جیهانی حەسانەوێه گەیشتوێه. لە ئەندازە و ژومارە بەدەر بەزە و زەحمەتی خودای لەسەر.

(ناری) کاکەحەمەیی بیلو:

مەلا مەحمود مەشهور بە کاکەحەمە، نازناوی (ناری) یە، کۆزی مەلا احمد کۆزی مەلا عبدالرحمن. لە ساڵی ١٢٩٠ کۆچی لە دینی «کتیکن» کە دینی یە کە لە دیکۆی خاومیراواکەر یوان، لە دایک بوێه. دواي ئەوێه: قورئان و پێشەکیە کانی عیلمی لە خزمەت باوکی دا خویند، بۆ کە سببی عیلم و زانین، زوربەیی حوجرە عیلمیە کانی کوردستانی ئەم دیوێه و ئەود یوی گەرمین و کویستانی، داوێه لە پاوێه، ئازاوەک شەمال، بۆ دەرس و کەمال، شازە کانی: بانێه، مەهاباد، پێنجوین، سولە یمانی، وان و هەولیر گەزاوێه، لە ئاکامدا بۆ دیتنەوێه گەوھەری زانین، رینی دەکەوینتە شازە جوانە کە ی (زەواندز). ماوێه ی لە خزمەت زانای پایە بەرز، علامە (اسعدافندی خیلانی) دا، دەمیتنەوێه. هەر لەویش ئیجازە ی لە خزمەتاوێه رەدەگرتی و دەگەزیتەوێه بۆ مەریوان، لە دینی (کتیکن) لە جیتی باوکی دەبێ بە مەلای دەرس و یژی ئەوێه. پاش سێ سالان دلەورکی، ژن دینی و دادەمرکی، لە ساڵی ١٣٢٥ کۆچی، بە دەعوێه (حەسەن بەگی) ئاغا ی دینی (بیلو) دەچی بۆ بیلو و دەبێ بە مەلا و دەرس و یژی ئەوێه. لە ئاکامدا لە ساڵی ١٣٦٣ کۆچی هەر لە دینی بیلو، جلی پزەمەینەت و دەردی زیان دەدزی، مەلی گیانی بەرەو جیهانی حەسانەوێه دەفزی. هەزاران زەحمەتی خودای لەسەربێ، لە بارگای خودا روسور و بی دەردی سەربێ، بەهەشتی بەرین شوینی حەسانەوێه. لیکای خودا جیگە ی گەزانەوێه، ئەم خوالی خوشبوێه زۆرتری شورەت و ناری لە دینی بیلو، بەرز بوێه تەوێه، بۆ یە ناو بانگی بە کاکەحەمە ی بیلو نووسراوێه تەوێه، ناری موریدی شیخی حیسام الدین بوێه، ژبانی وێه زۆرتری هۆنەران و زانایان بە دەس کورتی و هەزاری بەسەرچوێه، بەلام زۆر قانع و رازی و خاوەنی عیززەتی نەفس بوێه. ناری، شاعیرێکی وردبێن و توانا ناو براوێه، ئەدیبێکی بەهوش و زیرەک ناسراوێه، شیعەرە کانی لە زەوانی و سواری دا کە مۆینە یە، لە ساخی و پرشنگداری و شەفافی دا ئاوتنە یە، لە ریزکاری شیعری و ناسکی خەیاڵ، دوززی ناو سەدەفە و ئاوی زەلال.

ئەمەیش خوینەر و ئەوێش بۆی لە شیعەرە جوانە کانی «ناری»:

نه فەس سه متوره، سینه م ساز و دل نهی
 به ذکری تووه کو صۆفی هه میسه
 چ شیرینه له گهه شه هدی حوضورا
 نه گهر سایه ی سه ری تو بێ به تاجم
 غه زهل قه ط نابزێ هه رگیز به بالآت
 هه واپه ی مایه ی نه و جی فیراقت
 له مه یخانه ی غه ی آلی شه وقی تو دا
 له وشکی وانه مامی باخی نه ظمم
 به طه ی یاره ی سه بووری که ی ده بن طه ی؟
 به نه شه ی یادی تو دل مه ته بن مه ی
 به پووشی ریشی صۆفی بوو شکۆفه ی

به سه ر چوو دوور له تو باخی غه ی بالآت

نه بوونی مانه بوونی مانه خونچه ی

یه کن له کوزه کانی ناری که فه قن ده بن نامه یین بو باوکی دهنووسن که چه ند شیعی بو بنیترێ. نه ویش له وه لāmیدا

دهنووسن:

طالب که هه موو له حظه خریداری غه زهل بن
 طالب نه وه یه، طالبی دیوانی خودا بن
 فه زه ندی مه لا، روژه! نه بن سه رفی حه یاتی
 بن جیلوه یه ته سیحی که ف و جه ذبه ی صۆفی
 گهر شوربی دهوا، حا قبه تی نه فعی نه یین هیچ
 نه فسووسه ببین مورفی هوما فه رعی به قالاو
 زه حه ت، به خودا مه یلی له سه ر عیلم و عه مه ل بن
 طالب نه وه یه غه رفی غه ی بالآتی نه زهل بن
 بو دیقته تی «بیضاوی» و ته فسیری «جمل» بن
 تا فیکری مه ی و دهنگی نه ی و سازی نه مه ل بن
 لای خه سه ته وه کو زه هره، نه گهر هه یینی عه سه ل بن
 زۆر موشکله گهر بازی سپی، فه رعی به قه ل بن

گهر دوری، نه تو! وارشی ئادابی پدهر به

نه زدی که پدهر یار و هه م ناغۆشی نه جه ل بن

چاوه که م! بزین به دايم کار و پيشه م زاری به
 شۆرش و نالینی که س یین وه جه و یین هیلله ت نییه
 من هه ر نه و روژه ده سم شۆری له رو حی خو مه که دیم
 گهر ده پرسى بزچى بن نه شه و مه لوول و عاجزی؟
 که م به خه نده یین به لام و حه یفه تانه م لى مه ده
 حا کسێ چاوت له گهه م من مایلی غه دداریه
 نامی من، فه ریادی بولبول، ئینشی بن غه م خواریه
 حه ضره تی خونخواری نه برۆت مه شه ری خونخواریه
 روومه تی زه رد مه زیم! شاهیدی بن یاریه
 لیم گه زێ تو یی وخوا نه م چاره ده رد م کاریه

دل له شامی پهر چه می روتتا به دایم بن خه وه چونکه کیشکچی به شموذا هاده تی بیداریه
 حکمه تی پز مه سته له ی کولست له بز کن حمل ده بن؟ هه ره حیفه صد نیشاره و ره می تیدا جاریه
 خالی روخارت همدایت به خسه شرحی زولفه کت «قاضی» ناسا حاشیه ی نه گریجه کانت «لاری» به
 زووت وه کوناتهش، موژت وه شیشه، نه برۆت قیبه کیش

میره وه حهت زولف و که بابت جه رگی پاره ی «ناری» به

مودده تیکه من گورفتارم به دس سهوداته وه بووم به داوی چینی زولف و پهر چه می تاتاته وه
 گه ره پرسی حالی په روانه ی دلم دوور بن له رووت واله سوزشدا له سایه ی شه و چرای گوناته وه
 میشی رۆحم نافرتی بهس باوه شینی که به ناز چونکه پابه نده به شه هدی زوومه تی زیباته وه
 مه نمی قوللابی موژت ناکم له راکیشانی دل چون نه سیری زولفی خاوی خزیه تی، نه بیاته وه
 وا سه رم دانا به عه زمی به رده بازی رینگه کت مهره می دهردی سهری من وا به گه ردی پاته وه
 شامی چاوت مولکی صبر و طاقه تی بردم به زۆر موصحه فی رووی تزه گزی باچن نه گه ره نمداته وه
 چاوی خوین خاوی به خوینم فیره وه ک لیتی به می لی که زین ئیوه و خودا، نهو شوخه با بیخواته وه
 شین و واوه یلایه، ناشاری قیامت هه لده سی گولبه دن نه مزووه وه مه شریق نه گه ره لاکاته وه
 له ب شه که را! فه رموو به زولفت باوه شینی بهس بکا میشی رۆحم گه ره بنیشیتوو به قه ندی چاته وه

خه ططی دهرسی عیشی «ناری» وه ک رقومی خاله کت

وا به له وحی گه ردنی بیتگه ردی وه ک میناته وه

له بستایشی پیغه مبهری گه وره (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

سووره تی «یس» که وه صفی حه ضره تی له ولا نه کا نه ملی دل مایل به جیلوه ی سووره تی «طه» نه کا
 ناسمان وه ک موشته ری هه ردم به میزانی وه فا که سبی هه ره شامی به یادی دوله تی نه سری نه کا
 گه ره ته صبور کامه سیحی ته ختی هه رش نه عظه می تا نه به د ته رگی به یانی ره فعه تی عیسا نه کا
 نووری هه شقی که وته سه ره طوروی دلی موسا مه گه ره واله سه ره سیبه ی به شهوقی دل یه دی به یضا نه کا
 خاکی به ره دهرگاهی قه صری گه ره به سه ره دا کا که سن تا نه به د نه فرهت له تاجی قه بصهر و دارا نه کا
 بز خه لیلان گه ره نه سیمی گولشمنی لوطفت بین ناری نه مروودی به سه حنه ی جَنَّةِ الْمَأْوَىٰ نه کا
 طاقی کیسرا بز به به رقی نووری حوسنی شهق نه بنی؟ سه یلی حوکمی ناری فارس زا بیل و زیسوا نه کا
 نه رگسی مه ستی سیاهت هه ینی مازاغ البصر شه می بن سایه ی و جوودت شه رحی گزونا نه کا
 نادمی خاکی، به سه ره زومره ی مه له کدا بن گومان تۆی سه به ب، نازش به روتبه ی هَلَمَّ الْأَسْمَاءُ نه کا

کاشفی و اللیلە طووزەوی پەرچەمی شەبەزەنگی تۆ
 نایەتی میمراجی پایە ی قاب قەوسە پینت عەجەب
 عەکسی ئەلفی قامەت و ئەبەرۆتە گەر نون و القلم
 با و جوودی پەزەتەوی میپهری جەمالی ئەنوەرت
 سەلسەبیلی لوتفی تۆبێن شک لە عەزەوی مەحشەرا
 چی لە دەولەت کانا ئەسیری بەندی عەشقی احمدی
 «ناریا» وەصفی جەمالی حەزەرەتی خَیْرَالبَشر

نافتابی طەلەت تەفسیری و الصُّحی ئەکا
 وەصفی ئیمرازت لە تەختی نازی ^{۱۰۵۵}اوادنی ئەکا
 صدقی مەضمونی کەلامت کەشفی ماکا ^{۱۰۵۵}وحنی ئەکا
 کئی خەیاالی قەصری خولد و سایەیی طویی ئەکا
 تەشەلەب فارغ لە بادە ی جامی ^{۱۰۵۵}عَطینا ئەکا
 عەشقی مەحمودی بە عاشق کەسبی نەستخنا ئەکا
 کە ی بە صد دەفتەر هەتا مەحشەر بەشەر نینشا ئەکا

له تاريفی موز شیدی خوی (شیخ حسام الدین) دا دەلی:

بە تۆلی گەر لە مەولاد دێ بە قوربانیت نەبێ نایب
 کەسێ مەقصودی کەسێ دەولەتی قوربێ حەقیقەت بێ
 رەواجی نەقدی بێ سەکە ی و جوودی کەس لە حالەدا
 ظوهوری نووری طووری مەعریفەت بۆ چاوی بێ نوورم
 فەلەک مەشهورە لاقی نەبێنداری رەفەتی ئەسما
 سەرم سەمتورە سەنەم نە ی، سوراخی دێدە، ئەشکە مە ی
 لە بۆگۆن شۆری بولبول، شۆزشی طوطی لە بۆشە کەکەر
 بە لالە ی مەعریفەت تەعبیری قەطمە ی «باغە کۆن»^(۱) ی دێ

بە دێ گەر دێ موطیع و بەندە فرمانت نەبێ نایب
 غولامێ بۆ غولامانی غولامانیت نەبێ نایب
 هەتا مەقبولێ سەزافانی دەریانیت نەبێ نایب
 بە تۆزی سورمە زەنگی خاکێ دامانیت نەبێ نایب
 و جوودی بۆ سەریری سەطحی ئەیوانت نەبێ نایب
 مەزە ی مە ی بانەویدی نە ی لە دیوانت نەبێ نایب
 لە شەوقی لە علی لیبوی شە کە مەرنە فشانیت نەبێ نایب
 هەتا مەجماری بە سطلی فەبضی ئیحسانت نەبێ نایب

لە رۆژی کە شە کە شادا «ناریا» هەرگیز نە جانی دێ

«حسام الدین» کە فیلسی باری عەصیانت نەبێ نایب

پێنج خشتەکی لە سەر غەزەلی حافظ:

نە ی بلووری گەردەنت نایبە یی قودرەت ناسا
 سیهیری دوو چەتری زولفەت مە ی مە نەت بە خشی هوما
 «ای فروغ مە حُسن از روی رخشان شما»
 «آبروی خوبی از چاه زرخدان شما»

۱- دێ پە کە لە دیکانی شارەزووری کوردستانی گەرمین کە پانە ی شارەزایی شیخ حسام الدین بوە.

چینی نه گریجهت به سهر له وحی جه بینا دامه ده رشته یی زولفت به عزمی گرتنی من با مه ده
بوزیارهت هاتووم چاووم له سهر ریم لامه ده «عزم دیدار تو دارد جان بر لب آمده»
«باز گردد یا درآید چیست فرمان شما»

موده تن بوو تۆبه همدا بووی به قه تلم موشته ری کوشتمت ناخر به ناحق بووم له وه صلت بین به ری
چاکی خوت هه لکه به سه ما رامه بووره سه سه ری «دور دار از خاک و خون دامن چو بر ما بگذری»
«کاندرین ره گشته بسیارند قربان شما»

بینه گه ردش تو خودا شیشه ی بلوورین ده به ده م گه ز صوراحی پونه که ی بۆمن ده سا چی بکه م له غه م؟
چونکه هر ئیوهن ده که ن نه مزوله دل ده فعی نه له م «عمرتان بادا مُدام ای ساقیان بزم جم»
«گرچه جام ما نشد پُر می به دوران شما»

دوور له به زمی یاری جانی زامی خه ستم هاته سو روو له من که تو خودا نیشم هه به قاصید! مه زۆ
چونکی من بۆمه ضرعی بیستوومه که س نابین به تو «ای صبا با ساکنان شهر یزد از ما بگو»
«کای سر حق ناشناسان گوی چوگان شما»

عشق من نسبت به ارباب وفا مستور نیست در جهان ما را به جز خاک درت منظور نیست
جسم اگر محروم باشد، باز دل مهجور نیست «گرچه دوریم از بساط قرب، همت دور نیست»
«بندۀ شاه شما ایم و ثنا خوان شما»

من گه دایی کۆی حوسنی تۆم کوانن نیتمه تن که عبه که چ نابین ببینم من له تو گه ره حمه تن
بگره ده ستم که وتووم تۆببو خودا بین زه حمه تن «ای شهنشاه بلند اختر خدا را همتی»
تا ببوسم همچو گردون خاک ایوان شما»

رووله من که له حظه بین ئه ی نه ونه مامی مشک بو حه یفه نیستفنا مه تاکه ی وا به مه خرووری مه زۆ
بهس دلی بشکینه «ناری»، مه صله حهت وا چاکه تو «می کند حافظ دعایی بشنو و آمین بگو»
«روزی ما باد لعل شکر افشان شما»

ئه مه ییش نمو ونه یه که له په خشانن «ناری» که بو شیخ باباعه لی کوزی
خوالن خوشبو (ملک محمود) که له قاهره خه ریکی

خویندن بوه، نویسیوه:

«ئهی قیبله بی ئه ربایی وه! شامعی شه بستانی صهفا، رهونه قی دیوانی ئه دیبانی له بیبانی ده بستانی هونه به رهوه و ئه هلی عورها، تاجی و جووهی شورها، صددری عومومی نوقه با، فه خری جمعیعی نوجه با، لالهیی گولزاری عهلی، گولبونی باغ و چه مهنی ناقسی ئه قطاب و وهلی، کانی گوهرچ نووری به صهر، ئه فسهری سهر، که وکه بی فه رخنه سیه، تا کو له سهر دهوره یی ئه م چه رخه بیتو، بگهزی شمس و قه مهر، جیسمی ره نووفت به ئه له م عاجز و ئه فسورده نه بی، ذاتی له طیفه به هم و میجنه ت و غم هه مده م و په ژمورده نه بی. بو منی بن بهرگ و نهوا، به عنی به قانونی وه، ویردی زه بانم ئه مه یه، ذیکری جه نامم ئه مه یه، مه ظهیری ئه لطانی خودایی، له حموادث بهری و بن غم و بن دهرد و به لایی، له هه مو مه حفل و مه جلس فه رخ ئه نگیزی دلی ئه هلی دل و عوقده گوشایی، به دل ئاسوده له ناز و له گریشه و نه ظهیری دل بهری شیرین که مهر و سیمبه ر و جیلوه گه ر و شوخ و زوله یه خاصه تی میصری و تورکانی خه تابیی. به خه طا په نجیه یی ته رسابه چه یا موخه چه یی وهك جگه ری من به ده می جامه یی توپاره نه کا، تۆبه غولامی قه دی وهك عه رعه ر و دوو نه رگسی جادووگه ر و فه تان و جه فاییشه و خوانخواه نه کا. بینه وه سهر به حشی گله و عیلله تی بن مه رحمه تی، به عنی ده لیلیم ئه مه یه شیوه خه طی ئه حسه نی تو، نیسه تی پیره هنی تو، مه طله بی عوششاقه نه بو، ده ولته تی موشتاقه نه بو، گهنجی دلی یاره نه بو، ئافه تی ئه خیاره نه بو، کونجی هه واخواه نه بو، ره نجشی به دخواه نه بو، مه خفی و پوشیده نه بی، چاکه له رووتا که ئه گه ر رووته وه یا طاقی دوو ئه بروته وه کوه که عه وه هایه، به سه ری تۆدله که ی من به مه ئه ل قیبله نمایه، له هه موو به خشش و جوودی قه له مت، قانع و راضی به سلاویك و دو عایه.»

مه لا باقری مئرسی (بالکی) مەریوانی:

زانای بهرز و به نرخ و ناو، تاریخی که ی ده بی تهواو، دل پاك و ساف وهك ئاوینه، له چه رخی خویدا که موینه؛ ده ریای عیلم و هوش و که مال، له زانکۆیا مزگه مۆت و مال. سوار چاکی ئه م مه یدانه، عالمیکی هه لکه و قوی به رزه، که ده رای له سهر من و گشت فه قیکانی فه ززه؛ ناوی پیرۆزی جوانی، خزمه تکاری قورئانی، زانا مه لا باقری مئرسی (بالکی) مەریوانی.

نهم زانا به دینه، زۆزی ههینی ههژدهی (۱۸) مانگی شه‌ش‌لانی سالی ۱۳۱۶ کۆچی، له دینی «نزار» له (۵۰) ک باشوری خۆراوای سنه له دایک بوه. دواي خویندنی قورئان و پیتشه‌کی عیلمه‌کان، به دواي فیرونی عیلم و کهسی که مال و گهوه‌ری زانیندا، نهم دئی بۆدئ و نهم شار بۆشار، کتیبی تیک ناوه و سه‌فه‌ری کرده، ماوه‌یین له خزمهت زانا «مه‌لا اسعدی بۆریده‌ری» و زانا کانی نری کوردستاندا، دهرسی خویندوه و گهوه‌ری زانستی وه‌ده‌س هیناوه، پاشان چوه‌ته شاری سنه و له خزمهت عالمی به‌یز «مه‌لا محمد مولانا» کوزی «مه‌لا عارف» کوزی «مه‌لا اجمندی نۆدشه‌یی» عیلمه‌کانی ته‌واتو کرده و ئیجازه‌ی مه‌لایه‌نی وه‌رگرتوه، چوه‌ته دینی «چۆز» و بوه به مه‌لا و پیش‌نوێژی ئه‌وی. نا سالی ۱۳۴۱ له‌م دئی ماوه‌ته‌وه. شه‌ش سالی زه‌به‌ق له کتیبخانه‌ی گه‌وره‌ی بنه‌ماله‌ی زانا یانی چۆز، که‌لکی وه‌رگرتوه، پاشان چوه‌ته دینی «بالک» و ماوه‌ی په‌نجای (۵۰) سال له‌م دیدا ماوه‌ته‌وه. له‌و ماوه‌دا سه‌دان زانای پایه‌به‌ری ئیجازه‌داوه، له‌ زیزی تیبی زاستان، له‌ سه‌ر شه‌قامی زاستی خودای داوان زاوه‌ستاره، ده‌توانم بلیم هیچ زانایه‌کی باشی ئاینی هاوچه‌رخي ئیمه نه‌بوه که نه‌چوبیتته خزمه‌تی و له‌ ده‌ریای پزله‌ دوز و گه‌وه‌ری زانستی ئه‌و زانا گه‌وره، ئاوی ژبانی هه‌له‌ نه‌گوزاین، سه‌ده‌فی پزله‌ دوزی دهرنه‌هیناین یا له‌ لای فه‌قیکانی کۆله‌باری عیلم و که‌مالی، بۆ یانه‌ی شه‌زه‌ف و مالی سه‌سانه‌وه‌ی نه‌بردیته‌وه. نهم زانا که‌موتنه‌ له‌ عیلمه ئیسلامیه‌کاندا (نه‌قلی و عه‌قلی)، خاوه‌نی پایه‌یله‌به‌کی زۆر به‌رز بوو، به‌تایبه‌ت له‌ عیلمه عه‌قلیه‌کاندا و شه‌ی «علامه» به‌ بالای بزایوو، له‌ سه‌ر شه‌قامی عیلم و زانست تیشکی خۆر بوو، چرا بوو، دهرسی «اصول»، «کلام»، «فلسفه» و «حکمه‌ت» ی له‌ به‌ر ده‌وته‌وه، من خۆم کاتی په‌راوی «دۆ‌ال‌جلالیه» م، له‌ هاوینی سالی ۱۳۳۶ هه‌تاوی له‌ خزمه‌تا ده‌خویند، ده‌م‌دی گشت دهرسه‌کانی له‌ به‌ر ده‌وته‌وه. نهم زانا گه‌وره تا ناخرین کاتی ژبانی و دوا چرکه‌ی مانی، وه‌ک شه‌م له‌ زینی عیلم و زانین و دهرس و بارهینانی فه‌قی و شاه‌زایی دا تواوه، زۆزی جومه‌ه، حه‌فده‌ی به‌فرانباری سالی ۱۳۵۰ هه‌تاوی، به‌رانبه‌ری ۱۹ ذی‌عه‌ده‌ی سالی ۱۳۹۲ کۆچی، به‌ره‌و باره‌گای خودا گه‌زاوه، مه‌لی گیانی به‌هیز بآئی زینی هه‌زاران سالی به‌ ساتن بزی، دای له شه‌قی بالان و به‌ره‌و به‌هه‌شتی سه‌سانه‌وه هه‌له‌فری. یا خودا گلکۆی پزله‌ عه‌تر و عه‌مه‌به‌رین، زه‌زای خودای له‌ سه‌ر بێن، زانای شه‌ریعه‌ت زاهد و سالک، مامۆستا مه‌لا باقر بالک، هه‌زار و سیه‌سد و نه‌وه‌د و دو بوو، نۆزده‌ی ذی‌عه‌ده‌ وه‌فاتی فه‌رموو.

هیچ‌کس دهرناچن له‌م به‌ند و داوه له‌ سه‌ر قه‌به‌ره‌که‌ی ئه‌مه‌ نوسراوه^(۱)
مامۆستا مه‌قاله و په‌زاو و کتیبی زۆری نویسه‌وه، به‌لام ده‌توانم بلیم له‌ سه‌ر زۆربه‌ی کتیبه‌ عیلمیه‌کان

په زاویزی نویسه. نوسراوه کانی بهم جوژه به:

- ۱ - دررالجلالیه، له عیلمی حکمت و کهلام دا، که له دو بهرگا له سالی ۱۴۱۴ کۆچی، له تورکیه له چاپ دراوه.
- ۲ - وضع و استعاره به شهرحهوه.
- ۳ - دیوانی شیعی.
- ۴ - باسی نکاح و ته لاق.

بیسارانی:

یا خوا خوایه، ئەم په زتا ئەوپهزی کوردستان ناوا کهی، هەر چۆنی شیای گهوره بینه له گهڻ خهڻکی کوردا وا کهی، هەر لایه کی ده بینه پزله هۆنەر و هونه رهنه و زانا به. ژوماره ی بلیمهت و پسپۆر و زانای له بزانهوه نایه، په زاوی سورشتی په زپهزی جوان و پیرۆزی، نارارات، پیره مه گرون، چل چه مه و نه که رۆزی، هیمه تی به رزی گشت بلیمهت و هۆنەر و زانا، له مه له بندی سه رته تی مەریوانا، وه گشت هەریمی کوردستان به خاکی به گوز و کانی وه ک دوزی، خاوه نیسی، ئەم خه لانه ی به بالای تو ی « کوردی» بزی، په کچ له و بز به شانه، ناو چه ی جوانی مەریوانه، که زوانگی باشان و لانی شیرانه، ئاسه وار و ئەنتیکه ی ئەهه نده له سه ره، له وه ی قه له م و زمان و دهس و دهه به ده ره، به لام ئەهه نده ی دپته وه بیرم، په ک له سه دان زانات بز ده ژمیرم.

یا هو

تریفه ی شیعر و وتاری، پاشماوه ی ئاسه واری، ورشه ی دێ هه ره وه کو مانگ له نزیک و دور به ناویانگ، هۆنهری کورده واری، زینب واری زینی زنگاری به وه و به شیعی جوانی، دوری خستو تاران، دزک و دالی زین و بانی، دیو و درنج و شه ی تانی. خواناس مه لا مصطفی بیساران، نه هه زار نه سه ده نه جار، بارانی زه حمه تی خودای به سه ردا باری، به سه رتو و گشت باشانا، چون خوی گه وه

۱- پشه کی دیوانی شیعی ماموستا، به قه لمی مه لا هاری کوزی زانای ماموستا مه لا باقر و ج ۲ مشامیر کردی بابا مردوخ.

پیتی جوانه.

مه‌لا مصطفی بیسارانی، کوزی مه‌لا احمد له ۱۰۵۲ کۆچی له دایک بوه و له سالی ۱۱۱۳ کۆچی له دنیا ده‌ر چوه. (میتزوی نه‌ده‌بی کوردی - ماموستا علا‌الدین سجادی) به‌لام په‌زاوی «پیرشالیار» ده‌نوسی.

بیسارانی، ناوی «مه‌لا احمد» کوزی مه‌رلا محمود بوه و له ۱۶۵۰ز، له دایک بوه و له ۱۷۰۶ز، له دنیا ده‌ر چوه. مجله‌ی گه‌لاویتی کوردیش ده‌نوسی: «۱۷۶۰ز» له دنیا ده‌ر چوه، به‌لام بینا به‌ لیک‌دانه‌وه‌ی خوالی خوشبو «سید ظاهری سیدزاده هاشمی»، به‌ زیوایه‌تی مشاهیر کرد، مه‌لا مصطفی کوزی مه‌لا قطب‌الدین کوزی مه‌لا شمس‌الدین، خه‌لکی دینی بیسارانی ژاوه‌رۆی مریوانی کوردستانه و تا نزدیکی سالی ۱۰۹۰ کۆچی ژیاوه.

مه‌لا مصطفی له‌ دینی بیساران له‌ دایک بوه و هه‌ر له‌ ویش ده‌ستی به‌ خوتندن کردوه و پاشان بو‌ خوتندنی عیلمه‌کان، چوه‌ته «نۆدشه» و «پایگه‌لان». له‌ تا‌کام داله‌ شاری سنه‌ عیلمه‌کانی ته‌واو کردوه، پاشان گه‌زاه‌ته‌وه‌ بو‌ بیساران، که‌ تا‌ نا‌خرین کاتی ژبان‌ی و دو‌اچرکه‌ی مانی، خه‌ریکی نه‌مر به‌ چاکه‌ و نه‌ی له‌ خراپه‌ بوه. بو‌ خودا خه‌ریکی خزمه‌ت به‌ خه‌لک بوه.

مه‌لا مصطفی بیسارانی، وه‌ک زۆر شاعیرانی تر شه‌یدای دیمه‌نی جوانی بوه. نه‌وینی دل‌زفینیتیکی «پایگه‌لانی»، بوه‌ته سه‌ر چاوه‌ی شیعری بیسارانی، زۆر به‌ زۆر ژیلهامی گه‌ش‌ه‌ی سه‌نده‌ و به‌ دل‌به‌ریدا شیعری هه‌لبه‌ستوه، به‌ جزئی سکا‌لای دلی خۆی هه‌ل‌زشتوه، که‌ نه‌ به‌لی گۆلی دلی خوشه‌ویسته‌که‌ی گه‌ردی لی‌بنیشی، چون‌ نه‌وی به‌ «شا» و خۆی به‌ گه‌دا له‌ قه‌له‌م داوه، وه‌ک ده‌لی:

قیب‌لهم په‌ حه‌یفه‌ن وینه‌ی تو‌شاین بگه‌یرو‌نه‌ دن‌ خه‌شمی گه‌دایس
 نه‌گه‌ر گونامه‌ن وه‌نه‌م که‌ری بار یه‌ سه‌ر، یه‌ شمشیر، یه‌ ته‌ناف، یه‌ دار
 وه‌گه‌ر نه‌ حه‌یفه‌ن، به‌ واته‌ی به‌دگۆ نه‌ په‌رده‌ مانۆزازی من و تو
 کاتی ناشیتش ده‌لی:

شیرین زولف لول، شیرین زولف لول فیدای زولفت بام، گا، گرژن، گالول
 گا چون سیاومار په‌ شیعون مه‌لول گا وینه‌ی لاولو، مه‌په‌چسۆنه‌ تول
 گا تا، تان نه‌ده‌س گه‌ردشی شه‌مان گا خه‌فنه‌ن ساکن نه‌ ده‌ورانی خال
 گاهه‌ن په‌ شیعون، گاهه‌ن گرهنجه‌ن گاگا گه‌به‌نه‌ند، مه‌مای زنجه‌ن

قیسەم چیش مەبو تاین جهوزولفە جهوزولف وەشیولول سەر کلفە
 وەزیم نەگەردەن عومەر ویسەردەم تەجدید بو، دەفع هونان وەردەم
 لە دوری ذی یسارایش دەلی:

جهو ساوه دیدەم دور کەفتەن جه تو لیلاییش لیلین، لیلایتر مەبو
 زۆشنی بسات وەنەم بیسەن تار زندگیم تالەن وینە ی ژاری مار
 کەسێ کە بەی تەور حالی جهستەش بو پیسە جوای تۆناوات راستش بو
 خاسش مەر ئیدەن مەرگەش مێهمان بو مەگەر ئەوبە مەرگ دەردەش دەرمان بو

فرج اللہ - ی زکی :-

کۆزی کوێخارە حیمی مەریوانی یە. لە نزیکێ سالی ۱۳۰۰ کۆچی لەدایک بوە، دواي خویندنی
 عیلمە ئیسلامیەکان لە ناوچەکانی کوردستان، دەچی بۆ قاهرە پایتەختی ولانی «مصر» لەوی نیشته جی
 دەبی. پاشان چاپخانەیی بە ناوی «چاپخانە ی کوردستان» لە قاهرە دایر دەکا. ئەمجار بە هاوکاری و
 یارمەتی بزێ لە زانا یە بەرز و بەزێه کانی کوردی دانیشتوی قاهرە و وینە ی بەزیز شیخ محی الدینی
 صبری (کانی مشکانی) کتیب و روژژمیر و پەزاوی بەکەلک و قازانجی پین چاپ دەکەن. بەم جۆرە
 خزمەتیکێ گەورە و نەبزاوە خیریکێ بی ژومار و نەپساو، پێشکەش بە عیلم و زانین و ئەدەب دەکەن.
 بەتایبەت ئاسەواری زانا کوردەکان دەبووژیننەو، داواخوازانی موتالا و ئەدەب دەحەسیننەو. سەدان
 پەزاوی ئیسلامی و دەیان کتیبی ئەدەبی و نووسراوی کوردەکانیان پین چاپ کردووە. بۆ نمونە:
 ۱- شروحي تلخیص له ۴ بەرگا؛ ۲- شروحي شمسیه؛ ۳- شروحي عقاید؛ ۴- المحاکمات فیما
 جرى بين علماء مصر والعراق من الاستعارات؛ ۵- شرفنامه ی بدلیسی؛ ۶- تهذیب الکلام تألیف
 شیخ عبدالقادر مهاجر؛ ۷- گلنبوی برهان لە منطق دا؛ ۸- گلنبوی اداب - دەیان کتیبی تر کە لەم
 چاپخانە دا لە چاپ دراون - کە تا زۆزی دواپی خیری نابزیتەو، ناوباشی خواوینی ئەم خیرانە
 ناکوژیتەو - لە خوام داوایە کە ناوبراو لە گەل گشت دەس و دەم بە خیران لە بەهەشتی بەریندا
 بەحەسینتەو - لە ئاکام دا هەر لە قاهرە سالی (۱۳۵۰ یا ۱۳۵۱) کۆچی دواپی کردووە.^(۱)

دیکوکانی ناوچهی مەریوان بەم جورەیی خوارەووەیە

دیکوی بیساران: لە باشوری خۆرەھەلاتی مەریوان و خۆراوای کێوھەکانی ئاویدەری سنەدایە و لە ۵ دی پێکھاتووە، رۆبەری ۸۰ ک چوارگوشەیە و ھەشیمەتی ۶۴۵۰ کەسە، یانی لە ھەر (ک) یەک چوارگوشەدا، (۸) کەس نیشتەجێیە، سنوری ئەم دیکو بەم جورەییە،

۱- لە باکورەووە بە دیکوی ژاوەرووی خۆراوا، ۲- لە خوراواوە بە دیکوی پایگەلان، ۳- لە باشورەووە دیسان بە دیکوی پایگەلان، ۴- لە خۆرەھەلاتەووە بە ناوچهی سنەووە نوساوە،

دیی بیساران بە ناوەندی ئەم دیکوی دانراوە کە ناوی دیکوکە لە ناوی ئەم دی گێراوە، سنوری دیی بیساران بەم جورەییە:

۱- لە باکورەووە بە دیکوی ژاوەرووی خۆراوا ۲- لە باشورەووە بە دیی (ژان) و دیکوی پایگەلان ۳- لە خۆرەھەلاتەووە بە ناوچهی سنە و دیی (سەرھۆبە)ی ژاوەرووی خۆراوا ۴- لە خۆراواوە بە دیکانی نەسنار، ھەرسین، یوژنانەووە نوساوە، دیکانی بە ریزی الف و ب بەم جورەییە:

۱- **بی ساران:** دیی ناوەندی دیکوی بیسارانە لە ۱۴۸ ک باشوری خۆرەھەلاتی مەریواندایە کوێستانی و ساردە سیرە، دانیشتوان ۳۲۸۵ مأل ۶۵۸ سونتی، کورد. ئاو، لە چۆمی بیساران و کانیاو - بەرھەم دەغل و دانەوێلە، سپیایی، میوہ، توتن. رینگا ماشین رەو. مزگەوت و قوتابخانە، زیارتگایەکی بە ناو «باوہ شیخ» لێیە

۲- **ژان:** دییە کە لە دیکوی بی ساران لە ۱۴۷ ک باشوری خۆرەھەلاتی مەریوان، لە ۶ ک بی ساران، کوێستانی و ساردە سیرە، دانیشتوان ۱۴۱۰ مال، ۲۵۵ سونتی، کورد ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل و سپیایی، گۆیز، میوہ، شوغل، کشت و کال و ئازەل داری - رینگا، ماشین رەو، مزگەوت و قوتابخانە. لە نیوان بیساران و یوژنان دایە

۳- **یوژنان:** دییە کە لە دیکوی بی ساران لە ۱۴۰ ک باشوری خۆرەھەلاتی مەریوان لە ۱۰ ک بی ساران، کوێستانی و ساردە سیرە، دانیشتوان ۳۸۶ مال، ۶۷ سونتی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل و سپیایی، کە تیرە، بنیشت، میوہ، شوغل: کشت و کال و ئازەل داری - باخەوانی، رینگا ماشین رەو - مزگەوت و قوتابخانە. لە نیوان، نسنار، ژان، ئاریان دایە

۴- **نەسنار:** دییە کە لە دیکوی بی ساران لە ۱۴۱ ک باشوری خۆرەھەلاتی مەریوان لە ۱۵ ک بی ساران دایە، کوێستانی و ساردە سیرە - دانیشتوان ۸۳۳ مال، ۱۵۹ سونتی، کورد - ئاو،

له کانیواو، بەرھەم دەغڵ، سپیایی، میوه. شوغڵ: کشت و کال و ئاژەل داری، رینگا: ماشین رەو، مزگەوت و قوتابخانە، مامانی دەولەتی تێ دایە. لە نیوان: یوژنان، ژان و ھەرسین دایە

۵- ھەرسین: دی یە کە لە دیکوی بێ ساران لە ۱۳۳ ک باشوری خورھەلاتی مەریوان لە ۱۰ ک بێ ساران دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتون ۵۳۶ مال، ۱۰۳ سونتی، کورد، ئاو، لە کانیواو، بەرھەم، دەغڵ، سپیایی، توتن، گوئیز - ھەرمی، شوغڵ، کشت و کال و ئاژەل داری، باخەوانی، رینگا، ماشین رەو، مزگەوت و قوتابخانە - شەریکە ی ھام یاری (تەعاونی) قاوہ خانە، مامانی دەولەتی. ناشی ئارد. لە نیوان خواشت، بوریدەرو نسنار چەشمیدەر دایە

دیکوی پایگە لان

دیکوی پایگە لان لە ۸ دی لە دیکوی ھەورامانی تەخت و یە ک دی لە دیکوی سەولواو و ۱۶ دی و ۲ مووچە لە دیکوی ژاوەروی خوراوا پیکھاتوو، دینی پایگە لان کە بە ناوەندی ئەم دیکو دانراو، چون ھەر لە کۆنەوہ جینی کۆز و شوینی جەماوەری گەورە پیاوان و دەم ژاسانی ئەو سەردەمە بووہ بیان و تووہ - پای گە لان - یانی گە لانی ناوچە بە ھۆی ئەم دیوہ یە کیان گرتووہ و لە سەر پای خۆیان ژاوەستان، کەوا بوو ئەم دینی پای پێداون و لە سەر پارایگرتوون، لە بەر ئەوہ بە شکلی دینی یە کی میژویی دەرھاتوہ - دیکو کە پیشیان بە ناوی ئەوہ و ناو دێر کردوہ، ئەم دیکویە کە لە باشور و باشوری خورھەلاتی مەریوان دا ھەلکە وتوہ ۲۵ دینی لە باوہش گرتوہ و ۱۸۳۲۲ دانیشتوی ھەید، ژووبە ر کە پشی ۳۷۶/۷۵ ک چوار گۆشە یە، یانی لە ھەر (ک) چوار گۆشە دا ۴۹/۸۲ کەس نیشتە جێ یە، زمانیان کوردی سۆرانی - ھەورامی، ئاینیان ئیسلام، ریبازیان بیرو بزوای سونتی، قورتانی، پێشەوای مەزھەبیان ئیمام محمدی شافعی یە، خوای ئی رازی یە.

چومیلکە کانی ئەم دیکو باسەفا و دلفینە بەرەو باشور دەرون و دەرژینە ناو چۆمی سیروانەوہ، دینی پایگە لان کە ناوەندی ئەم دیکویە سنوری بەم شێوہ یە:

۱- لە باکورەوہ بە دیکانی ژان و بوژنان ۲- لە باشورەوہ بە دینی کۆلان

۳- لە خوراوہ بە دینی ژنین و سورەتوو، ۴- لە خورھەلاتوہ بە دیکانی گواز و تەنگی

سەرەوہ نوساوہ

۵- لە تیکرای ئەم ۲۵ دی یە - ۲۲۲ دی خواوہنی قیرگە ی سەرەتایی و یە ک دینی قوتابخانە ی

رانومیای تێدایه و دینی حوجره‌ی فهقی و مددره‌سه‌ی دینی هه‌یه، ۲ دئی که لاسی خویندن فێرکردن، ۲۲۰ دئی مزگه‌وت. دینی ده‌فته‌ری جیهاد - دینی ناوه‌ندی خزمه‌تی ئاواسی - دینی پاسگای ژاندارم، ۱۰ دئی حه‌مام - ۱۸ دئی ناوی لوله‌کەشی، ۲ دئی به‌رق، ۴ دئی فروشگای هاویاری، ۷ دئی نه‌وت فروشی، ۱۲ دئی به‌قالی، ۵ دئی قه‌ساوی، ۱۸ دئی ناشی ئاردی به‌رقی تێدایه له‌ گشت دیکانی ئه‌م دیکۆیه ۵ دئی رینگای خیزریژ، ۱۴ دئی رینگای خاکی و ۵ دئی رینگای پیاده‌ ره‌وی هه‌یه، نزیکترین دی به‌ پایگه‌لان دینی ژنین (۲.ک.ه)، دورترین دئی یش دینی ئه‌سپه‌ریزه که ۲۸.ک له‌ پایگه‌لانوه‌ دوره - شه‌قامی مەریوان بو کامیاران زۆرتری دیکانی باشور و باکوری خۆراوای به‌ ناوه‌ند و شاره‌کانه‌وه په‌یوه‌ند ده‌دان، ناوی دیکانی به‌ زیزی ئه‌لف و بێ به‌م جوهره‌یه:

۱- ئاریان: دئی به‌که له‌ دیکۆی پایگه‌لان، له ۵۲.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۳.ک پایگه‌لاندايه، کویستانی‌یه، سارده‌سیره، دانیشتوان ۵۰۹ مال، ۱۰۷ سوننی - کورد - ئاو، له‌ کانیاو، به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویلله - سپیایی - میوه - توتن، شوغل کشت و کال - ئاژه‌ل‌داری - رینگا ماشین ره‌و، مزگه‌وت - قوتابخانه

۲- ئه‌سپه‌ریژ: دئی به‌که له‌ دیکۆی پایگه‌لان له ۸۲.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۲۷.ک پایگه‌لان و ۵.ک خالی پینک گه‌یشتی چومه‌کانی هه‌ورامان و (سپروان) دایه، کویستانی و ئارانه، دانیشتوان ۴۴۲ مال ۸۰ سوننی، کورد، ئاو، له‌ کانیاو چۆمی پایگه‌لان - به‌ره‌م ده‌غل و دانه‌ویلله، میوه - توتن، په‌موو، شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، ئاسنگه‌ری، دارتاشی، بنایی، ده‌سکردی ژنان - جاجم، رینگا ماشین ره‌و، مزگه‌وت و قوتابخانه، زیارتگایه‌کی به‌ ناوی سه‌بید ئیسماعیل تێدایه

۴- پایگه‌لان: دینی ناوه‌ندی دیکۆی پایگه‌لانه، له ۵۵.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریواندايه. کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۲۱۲۳ مال، ۴۰۴ سوننی، کورد، ئاو، له‌ کانیاو و چوم، به‌ره‌م: ده‌غل و دانه‌ویلله و سپیایی، میوه، که‌تیره، گوێز، شوغل، کشت و کال و ئاژه‌ل‌داری، باغداری، رینگا: ماشین ره‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه، پاسگا، لوله‌کەشی، ناش، فروشگای هاویاری، نه‌وت فروشی مامان، پیاو چاک

۵- تفسین: دی به‌که له‌ دیکۆی پایگه‌لان، له ۶.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۵.ک پایگه‌لان دایه، کویستانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۲۶۶ مال، ۵۴ سوننی، کورد، ئاو له‌ کانیاو و چوم. به‌ره‌م - ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی - میوه، شوغل، کشت و کال - باغداری، رینگا

ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه. لوله کهشی، ناش

۶- جولانده: دئی یه که له دیکوی پایگه لان، له قهراخ چۆمی سیروان و ۶۵ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۱۰ ک پایگه لاندایه، کوستانی و ئارانه، دانیشتوان: ۳۱۱، مأل ۵۴، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو چۆمی سیروان، بهرهم، دهغل، دانه ویتله، ئاژه ل داری، دهسکردی ژنان، گۆرهوی، زینگا ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۷- چه شمیده: دئی یه که له دیکوی پایگه لان، له ۴۸ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۷ ک پایگه لان دایه، کوستانی و سارده سیره - دانیشتوان: ۱۹۰۶، مأل ۳۶۲، سوننی، کورد، ئاو، له چۆمی پایگه لان و کانیاو، بهرهم، دهغل و دانه ویتله، میوه، شوغل، کشت و کال - باخه وانی، ئاژه ل داری - مزگهوت، قوتابخانه.

۸- ده شته قه لیبی: دئی یه که له دیکوی پایگه لان، له ۷۵ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و قهراخی چۆمی سیروان و ۲۰ ک پایگه لان دایه. کوستانی و سارده سیره. دانیشتوان ۵۶، مأل ۱۵، سوننی کورد. ئاو، له چۆمی سیروان و کانیاو. بهرهم، دهغل، سیبایی، شوغل، کشت و کال. ئاژه ل داری، کلاش چنینه. شال کردن، زینگا ماشین زهه، مزگهوت و قوتابخانه.

۹- ده ل: دئی یه که له دیکوی پایگه لان، له ۸۰ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و قهراخی چۆمی سیروان و ۲۵ ک پایگه لان دایه. کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۶۴۰، مأل ۳۱۰، سوننی، کورد، ئاو، له چۆم و کانیاو، بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سیبایی شوغل، کشت و کال، بنیشت گرتن له داری قهزوان و خوش کردنی، کلاش چنینه، شال کردن، زینگا، ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۱۰- ده له مه رز: دئی یه که له دیکوی پایگه لان، له ۷۵ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و قهراخی چۆمی زه زاو و ۲۰ ک پایگه لان دایه، کوستانی و ئارانه، دانیشتوان: ۶۷۶، مأل ۱۱۵، سوننی، کورد، ئاو، له چۆمی زه زاو و کانیاو، بهرهم، دهغل، سیبایی، شوغل، کشت و کال. ئاژه ل داری، شال (بوزو) کردن. پردیکی کۆنی تیدایه که به ئاجور و بهرد دورست کراوه، زینگا ماشین زهه، مزگهوت. قوتابخانه.

۱۱- دیوه زناو: دئی یه که له دیکوی پایگه لان، له ۶۴ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و قهراخی چۆمی سیروان و ۹ ک پایگه لان دایه. کوستانی و ئارانه. دانیشتوان ۹۴۹، مأل ۱۶۵، سوننی، کورد، ئاو، له چۆم و کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویتله، سیبایی. شوغل، کشت و کال و ئاژه ل داری، شال نانه وه و کلاش چنینه. زینگا ماشین زهه. مزگهوت. قوتابخانه.

۱۲- دزه وەندی سەری: دئی یە کە لە دیکۆی پایگە لان. لە ۶۴ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۹ ک پایگە لان دایە. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان: ۲۵۴، مأل ۶۵، سوننی، کورد. ئاو، لە کانیاو. بەرەم، دەغل، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، زینگا ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۳- دزه وەندی خوارئی: دئی یە کە لە دیکۆی پایگە لان. لە ۶۵ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۱۰ ک پایگە لان دایە. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان: ۲۹۲، مأل ۶۰، سوننی، کورد. ئاو لە کانیاو. بەرەم، دەغل، شوغل، کشت و کال، مزگەوت و قوتابخانە.

۱۴- دی کانان: دی یە کە لە دیکۆی پایگە لان. لە ۶۱ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۶ ک پایگە لان دایە. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان: ۱۴۰، مأل ۲۷، سوننی، کورد. ئاو لە کانیاو. بەرەم، دەغل و دانە و یلگە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، مزگەوت و قوتابخانە.

۱۵- ژووار: دئی یە کە لە دیکۆی پایگە لان. لە ۸۱ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و قەراخی چۆمی سیروان و ۲۶ ک پایگە لان دایە. کویستانی و ئارانە. دانیشتوان: ۶۴۰، مأل ۱۲۴، سوننی، کورد. ئاو، لە چۆم و کانیاو. بەرەم، دەغل و گشت جۆرە میوه یە کسێ سارده سیرێ. شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری - کلاش چنن و شال نانه وە. زینگا، ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە.

۱۶- زوم: دئی یە کە لە دیکۆی پایگە لان. لە ۸۲ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۲۷ ک پایگە لان و قەراخی چۆمی سیروان دایە. کویستانی و ئارانە، دانیشتوان: ۴۴۶، مأل ۸۸، سوننی، کورد. ئاو لە کانیاو، بەرەم، دەغل، سپیایی، میوه، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، قوتابخانە، زینگا، ماشین زەو.

۱۷- ژریژە: دئی یە کە لە دیکۆی پایگە لان. لە ۶۸ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۱۲ ک پایگە لان دایە. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۷۵۸، مأل ۱۳۳، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرەم، دەغل، سپیایی، میوه، شوغل، کشت و کال. ئاژەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە ی سەرە تایی، ژانومایی، دەرمانگا، بێهەداشت. بەرق. لوله کەشی.

۱۸- ژنین: دئی یە کە لە دیکۆی پایگە لان. لە ۵۳ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۲ ک پایگە لان دایە. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۷۳۸، مأل ۲۳۵، سوننی، کورد. ئاو، لە کانیاو، بەرەم دەغل، دانە و یلگە، سپیایی، میوه. شوغل، کشت و کال. ئاژەل داری، زینگا،

ماشین زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌کەشی، بەرق.

۱۹- سەر و مأل: دئی‌یه‌که‌ له دیکوی پایگه‌لان، له ۷۰.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۱۵.ک پایگه‌لان کوێستانی و سارده‌سێره، دانیشتوان: ۵۸۶، مأل: ۹۳، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەره‌م، ده‌غل، دانه‌وێله، سپیایی، شوغل کشت و کال، ئازە‌ل‌داری، زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۲۰- سووره‌توو: دئی‌یه‌که‌ له دیکوی پایگه‌لان له ۶۳.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۸.ک پایگه‌لان. کوێستانی و سارده‌سێره، دانیشتوان: ۷۶۸، مأل: ۱۴۰، سوننی، کورد، ئاو له کانیاو، بەره‌م، ده‌غل، دانه‌وێله، سپیایی، میوه، بنیشت، شوغل، کشت و کال، ئازە‌ل‌داری، زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۲۱- «سی فه‌قیکان»: دئی‌یه‌که‌ له دیکوی پایگه‌لان له ۶۷.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۱۲.ک پایگه‌لان‌دایه. کوێستانی و سارده‌سێره. دانیشتوان: ۲۵۴، مأل: ۵۱، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو، بەره‌م، ده‌غل و سپیایی. شوغل، کشت و کال و ئازە‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت و قوتابخانه.

۲۲- کانی حوسه‌ین به‌گ: دئی‌یه‌که‌ له دیکوی پایگه‌لان له ۶۶.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۱۱.ک پایگه‌لان‌دایه - کوێستانی و سارده‌سێره، دانیشتوان: ۲۳۵، مأل: ۵۸، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو، بەره‌م، ده‌غل و سپیایی. شوغل، کشت و کال و ئازە‌ل‌داری. زینگا ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۲۳- کولج: دئی‌یه‌که‌ له دیکوی پایگه‌لان. له ۶۸.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۱۳.ک پایگه‌لان‌دایه. کوێستانی و سارده‌سێره، دانیشتوان: ۵۲۷، مأل: ۹۲، سوننی، کورد. ئاو له کانیاو، بەره‌م، ده‌غل و سپیایی، بنیشت، شوغل، کشت و کال و ئازە‌ل‌داری. زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۲۴- که‌ کلیاوا: دئی‌یه‌که‌ له دیکوی پایگه‌لان له ۷۰.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۱۵.ک پایگه‌لان‌دایه. کوێستانی و سارده‌سێره. دانیشتوان: ۴۴۸، مأل: ۷۰، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو، بەره‌م، ده‌غل، دانه‌وێله - سپیایی - گوێز، شوغل، کشت و کال، ئازە‌ل‌داری - زینگا ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت قوتابخانه.

۲۵- گوواز: دئی‌یه‌که‌ له دیکوی پایگه‌لان له ۶۱.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۶.ک پایگه‌لان‌دایه - کوێستانی و سارده‌سێره، دانیشتوان: ۶۲۲، مأل: ۱۲۸، سوننی، کورد. ئاو، له

کانیاو. بەرھەم، دەغڵ و دانەوێڵە، سپیایی. میوه. شوغڵ. کشت و کال، ئازەڵداری. زینگا ماشینزەو. کانیکێ ناوی گەزای تێدایە کە بۆ نەخۆشی پێستی زۆر بە کەلکە: مزگەوت. قوتابخانە.

دیکۆی خاومیراوا

دیکۆی خاومیراوا: کە باکور و باکوری خۆراوا و خۆراوای شاری مەریواندا ھەلکەوتە، ۴۸ دینی لە نامیزگرتو، ۱۲۴۱۵ دانیشتوی ھەیە، زووبەرە کەیشی ۳۸۹ ک. چوارگۆشە، یانی لە ھەر ک. یکی چوارگۆشەدا ۳۱/۹۱ کەس نیشتەجێ، یە، سنوری ئەم دیکۆ بەم جۆرە یە.

۱- لە باکورەو بە دەری شلیری کوردستانی عێراق، ۲- لە باشورەو بە شاری مەریوان و دیکۆی زریوار، ۳- لە خۆراواو بە کوردستانی عێراق، ناوچەی باکوری خانەقین، ۴- لە خۆرھەلاتەو بە ناوچەی سەرشیووەو نوساو.

یەکنێ لە زنجیرەکی کێو زێزینەکانی چلچەمە کە لەم دیکۆدا بآلی راکیشاو، کویستانی بەرزو بە دیمەنی، ھەزار میزگە یە، کە لە ھەرپەژە گولیکیدا ھەزار بەلگە و لە ھەر تنوکە ئاویکی کانیاو، سارد و سوکە کانیدا سەدان نیشانە، لە ھەر ئەشکەوت و ژووەز و کەژ و بەربناریکی دا، لە ھەر قەلپەز و چۆم و جۆباریکیدا دەیان دەلیل بە زمانی بئێ زمانی، دەچریکینی، نوستویی کزە خەو و خەبەر دینێ، جا ئەم خاکە پزە گول و چیمن و ئاو، کە لە باپیرە گەورە بەجێ ماو، دەسکردی خەلاتی خواپە و جوانە، لانکەکی ژبانی گەلی کوردانە، جا نامە تازا بەو بۆی زاپەژە، میژوت بینە سەر لاپەژە، کان و کانیاوانی دەرخە، سەرت لە سەر سەران سەرخە، دەنی شەپقانان لە خۆت لادە، دەستی نەتەویسان بادە، لە گەل براکەت بە باشی رێ کەو، بە دووئۆلی و ژا، پێکەو، تیکوشە تا شەو زەنگ دەژواو دیوێزە ھەلدی، روژی خوشی و خوشبەختی لە کەل ھەلدی.

چۆم:

چۆمی - قزنجە کە لێکی لە کویستانەکانی چالەپان بە ناوی چۆمی (ھەنجیران) بە دینی ھەنجیراندا دینتە خوار و لە زور دینی - گاگەل - چۆمی گاگەل کە لە کویستانی ۲۰۹۲ گەزی - گەوناوی، سەرچاو دەگرێ لە گەل خۆی دەباو بە ناوی چۆمی قزنجە، بەرەو خۆراوا دادەپەژێ و لە کوردستانی ئێران تێ دەپەژێ و کوردستانی عێراقیش دەگریتەو و لە دینی (بایەو)

دەرژێته ناو کوردستانی عێراقهوه، دێی بەردە زەشه که بە ناوهندی ئەم دیکو دانراوه سنوری بەم جوړهیه:

۱- له باکورهوه به دیکانی - بیلو و میراوا

۲- له باشورهوه به دیکانی یهنگیچه و لیوی خواری ۳- له خوراواوه به دیکانی - میران -

لیوی خوار و سه‌عداوا، ۴- له خۆره‌لاتهوه به دیکانی - محمده، سیفی خوارهوه پالی داوه.

ناوی دیکانی بەرزێته لقی بێ بەم جوړهیه.

۱- ئەسکۆلی سه‌ری: دێیه که له دیکۆی خا و میراوا، له ۳۲.ک باشوری خۆراوای

مەریوان و ۲۲.ک بەردە زەشه و ۸.ک خۆراوای سنوری کوردستانی ئێران و عێراق دایه،

کوێستانی و سارده‌سیره، دانیشتان، ۲۶، مالن ۷، سوننی - کورد - ناو له کانیوا - بەرهم، ده‌غل،

دانه‌ویله، سپیایی. بەرهمی لیژه‌واری. شوغل، کشت و کال نازهل‌داری. زینگا، ماشین زه‌و،

مزگه‌وت، قوتابخانه

۲- ئەسکۆلی خواری: دێیه که له دیکۆی خا و میراوا، له ۳۰.ک باشوری خۆراوای

مەریوان و ۲۰.ک بەردە زەشه و ۹.ک خۆراوای مەرزى هەردو کوردستاندایه. کوێستانی و

سارده‌سیره، دانیشتان، ۳۵۰، مالن ۵۷، سوننی، کورد. ناو، له کانیوا، بەرهم، ده‌غل، دانه‌ویله،

سپيایی. شوغل: کشت و کال، نازهل‌داری. زینگا، ماشین زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه

۳- ئاسناوا: دێیه که له دیکۆی خاومیراوا له ۲۴.ک خۆراوای مەریوان و ۱۶.ک

بەردە زەشه و کوێستانی و سارده‌سیره. بەلام ئیستا چۆله.

۴- باشماخ: دێیه که له دیکۆی خاومیراوا. له ۱۹.ک باکوری خۆراوای مەریوان و ۹.ک

بەردە زەشه و ۲.ک سنوری هەردوو کوردستان و ۸.ک شارە خشیلاته‌که‌ی پینجوتین دایه،

داوینی کیو و سارده‌سیر و لیژه‌واره، دانیشتان، ۶۹، مالن ۱۴، سوننی، کورد. ناو له کانیوا.

بەرهم، ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی و بەرهمی لیژه‌واری، برنجی گرده، توتن، شوغل کشت و

کال، نازهل‌داری.

زینگا، ماشین زه‌و. پاسگای مەرزەبانی، مزگه‌وت، قوتابخانه، ناوی ئەم دێی سەردەمی

«باشه» بووه

۵- بایه‌وه: دێیه که له دیکۆی خاومیراوا، له ۲۱.ک باکوری خۆراوای مەریوان ۱۱.ک

بەردە زەشه و ۲.ک سنوری هەردوو کوردستان دایه. کوێستانی و سارده‌سیر و لیژه‌واره، بەلام

چۆله و له لاوه ده‌کیلدی

- ۶- بەردەزەشە: دینی ناوەندی دیکوی خاومیراویە و لە ۱۰ ک باکوری خۆراوی مەریوان و لە داوینی کیودایە و ساردەسێرە. دانیشتوان: ۷۹۲، مائ ۱۳۶، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو و کاریز، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، برنجی گەردە، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری، رینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.
- ۷- بناوەچلە: دینیە کە لە دیکوی خاومیراوا لە ۲۱ ک باکوری مەریوان و ۱۴ ک بەردەزەشە دایە کویستانی و ساردەسێرە. دانیشتوان: ۳۰۴، مائ ۴۰، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، رینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.
- ۸- بیلو: دینیە کە لە دیکوی خاومیراوا لە ۱۹ ک باکوری مەریوان و ۱۲ ک بەردەزەشە دایە. کویستانی و ساردەسێرە، لێزەوارە. دانیشتوان: ۷۷۴، مائ ۱۱۸، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە و سپیایی. توتن - بەرھەمی جەنگەلی، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری. رینگا ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.
- ۹- پیرانشا: دینیە کە لە دیکوی خاومیراوا لە ۳۱ ک باشوری خۆراوی مەریوان و ۲۱ ک بەردەزەشە و ۳ ک سنوری هەردوو کوردستان دایە. کویستانی و ساردەسیر و لێزەوارە. بەلام ئیستا چۆڵە و بە شکلی مەرزا دەکێلدری. پاسگای مەرزەبانی تێدایە. رینگا ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.
- ۱۰- پیرانە کۆنە: دینیە کە لە دیکوی خاومیراوا لە ۲۰ ک باشوری خۆراوی مەریوان و ۲۰ ک بەردەزەشە، لە داوینی کیودایە و ساردەسیر و لێزەوارە. دانیشتوان: ۶۲، مائ ۱۲، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، برنجی گەردە، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری. رینگا ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.
- ۱۱- پیرسەفا: دینیە کە لە دیکوی خاومیراوا لە ۸ ک باکوری خۆراوی مەریوان و خۆراوی گۆلی زریوار و ۱۵ ک بەردەزەشە، لە داوینی کیودایە و سارد و نماوی یە، دانیشتوان ۴۱۸، مائ ۷۵، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، برنجی گەردە، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری. رینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.
- ۱۲- جەژنیاوا: دینیە کە لە دیکوی خاومیراوا لە ۳۰ ک باکوری خۆراوی مەریوان و ۱۸ ک بەردەزەشە دایە. کویستانی و ساردەسیر و لێزەوارە. دانیشتوان: ۲۷۲، مائ ۴۰، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری، رینگا ماشین زەو، مزگەوت.

۱۳- چالاو: دئی یه که له دیکوی خاومیراوا له ۲۶.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۱۵.ک بەردەزەشە دایه. کویستانی و سارده سیره و لیژەوارە، دانیشتوان: ۱۳، مأل: ۲، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو - بەرهم، دەغل و دانەوێله، سپیایی، شوغل کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت.

۱۴- خاوا: دئی یه که له دیکوی خاومیراوا له ۲۷.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۱۲.ک بەردەزەشە. کویستانی و سارده سیره. لیژەوارە، دانیشتوان: ۲۶۱، مأل: ۴۷، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۵- خانمە کوئە: دئی یه که له دیکوی خاومیراوا له ۲۳.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۱۶.ک بەردەزەشە دایه. کویستانی و سارده سیره و لیژەوارە، دانیشتوان: ۱۰۷، مأل: ۱۴، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو. بەرهم، دەغل، سپیایی، شوغل، کشت و کال و ئازەل داری. زینگا، مزگەوت.

۱۶- خانم شیخان: دئی یه که له دیکوی خاومیراوا له ۳۳.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۲۱.ک بەردەزەشە و ۱.ک سنوری کوردستانی ئیران و عیراق دایه. کویستانی و سارده سیره، لیژەوارە، بەلام ئیستا چۆله و بە شکلی مەزرادە کیلدری.

۱۷- خەلوزە: کویره دئی یه که له دیکوی خاومیراوا له ۲۷.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۱۶.ک بەردەزەشە و ۲.ک سنوری کوردستانی ئیران و عیراق دایه. کویستانی و سارده سیره و لیژەوارە. ئیستا چۆله.

۱۸- دەره وەزان: دئی یه که له دیکوی خاومیراوا، له ۳۰.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۱۸.ک بەردەزەشە دایه، کویستانی و سارده سیره و لیژەوارە، دانیشتوان: ۴۰۰، مأل: ۶۲، سوننی، کورد. ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل و دانەوێله و سپیایی، شوغل، کشت و کال و ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت و قوتابخانە.

۱۹- دئی کون: دئی یه که له دیکوی خاومیراوا له ۳۰.ک مەریوان و ۲۰.ک بەردەزەشە دایه، ئیستا چۆله.

۲۰- دەره مەژ: دئی یه که له دیکوی خاومیراوا له ۲۴.ک مەریوان و ۱۸.ک بەردەزەشە و ۲.ک کوردستانی عیراق دایه. کویستانی و لیژەوارە و ئارانە. دانیشتوان: ۶۳، مأل: ۱۰، سوننی، کورد. ئاو، له چۆم و کانیاو. بەرهم دەغل، دانەوێله، سپیایی، شوغل کشت و کال، ئازەل داری،

مامەلەي مەرزى. زینگا، ماشين زەو، مزگەوت.

- ۲۱- **دۆلەي:** دىيەكە لە دىكۆي خاوميراوا. لە ۲۷.ك باكۆري خۆراواي مەريوان و ۱۷.ك بەردەزەشە ۳.ك سنوري ئيران و عىراق دايمە. كوستانى و ساردەستىر و لىزەوارە.
- ۲۲- **زەسولاوا:** دىكۆن بوە لە ۲۲.ك مەريوان و ۱۵.ك بەردەزەشە دايمە، ئىستاچۆلە.
- ۲۳- **سەردۆش:** دىيەكە لە دىكۆي خاوميراوا، لە ۲۶.ك خۆراواي مەريوان و ۱۶.ك بەردەزەشە دايمە. كوستانى و ساردەستىر، لىزەوارە. دانىشتوان: ۱۰۵۴، مالى ۱۷۰، سوننى، كورد. ئاو، لە كانياو. بەرھەم، دەغل و دانەويئە و سپيىي. توتن، شوغل كشت و كالى و ئازەل داري. زىنگا ماشين زەو، مزگەوت. قوتابخانە، لولەكەشى، بەرق.
- ۲۴- **سەعداوا:** دىيەكە لە دىكۆي خاوميراوا. لە ۱۷.ك باكۆري خۆراواي مەريوان و ۷.ك بەردەزەشە دايمە، كوستانى و ساردەستىر و لىزەوارە، دانىشتوان: ۳۰، مالى ۶، سوننى، كورد. ئاو لە كانياو. بەرھەم: دەغل و دانەويئە و سپيىي، توتن، برنجى گرده. شوغل، كشت و كالى و ئازەل داري. زىنگا، ماشين زەو، مزگەوت و قوتابخانە.
- ۲۵- **سىفي خوارى:** دىيەكە لە دىكۆي خاوميراوا. لە ۱۵.ك باكۆري مەريوان و ۸.ك بەردەزەشە دايمە، كوستانى و ساردەستىر، دانىشتوان: ۶۱۸، مالى ۸۷، سوننى، كورد. ئاولە و كانياو. بەرھەم: دەغل و دانەويئە و سپيىي، توتن. شوغل، كشت و كالى و ئازەل داري. زىنگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.
- ۲۶- **سىفي سەرى:** دىيەكە لە دىكۆي خاوميراوا. لە ۱۷.ك باكۆري مەريوان و ۱۰.ك بەردەزەشە دايمە. كوستانى و ساردەستىر. دانىشتوان: ۱۰۱۰، مالى ۱۵۳، سوننى، كورد. ئاولە و كانياو. بەرھەم: دەغل و دانەويئە و سپيىي. شوغل: كشت و كالى و ئازەل داري. زىنگا ماشين زەو، مزگەوت و قوتابخانە. لولەكەشى، بەرق.
- ۲۷- **ساوجى:** دىيەكە لە دىكۆي خاوميراوا. لە ۲۵.ك خۆراواي مەريوان و ۱۵.ك بەردەزەشە و ۲.ك سنوري كوردستانى ئيران و عىراق دايمە. داويتە و ساردەستىر و لىزەوارە. دانىشتوان: ۶۸۰، مالى ۱۱۱، سوننى، كورد. ئاو، لە كانياو. بەرھەم: دەغل و دانەويئە و سپيىي. شوغل، كشت و كالى و ئازەل داري. زىنگا، ماشين زەو. مزگەوت و قوتابخانە. لولەكەشى، بەرق.
- ۲۸- **شەزگە:** دىيەكە لە دىكۆي خاوميراوا. لە ۳۵.ك باكۆري خۆراواي مەريوان و لە ۲۰.ك بەردەزەشە دايمە. كوستانى و ساردەستىر و لىزەوارە. دانىشتوان: ۱۹۸، مالى ۲۸، سوننى، كورد. ئاو، لە كانياو. بەرھەم دەغل و دانەويئە و سپيىي. شوغل، كشت و كالى و ئازەل داري.

مزگەوت، قوتابخانە.

۲۹- فەقی یوسف: لە رابوردو دا دئی بوە بەلام ئیستا کە وێرانە.

۳۰- قەڵانجە: دئی کۆنە و بە شکلی مەزرا دەرهاتو.

۳۱- قولقوڵ: دئی یە کە لە دیکۆی خاومیراوا، لە ۲۸. ک مەریوان و ۱۵. ک بەردەزە شەدایە کویستانی و ساردەستیر و لێزەوارە. لە نیوان ساوجی و خانمە کۆن دایە. دانیشوان ۳۵۱، مأل ۵۳، سوننی، کورد. ئاو، لە کانیاو. بەرھەم، دەغل و سپیایی. شوغل کشت و کأل و ئازەل داری. زینگا، ماشین زەو. مزگەوت، فیرگە.

۳۲- کانی میران: دئی یە کە لە دیکۆی خاومیراوا، لە ۱۵. ک باکوری خۆراوای مەریوان و ۵. ک بەردەزە شە و لە نیوان بەردەزە شە و لیوی سەرئی دایە، داوینە و ساردەستیر و لێزەوارە. دانیشوان ۴۱۶، مأل ۶۵، سوننی، کورد. ئاو، لە کانیاو و چۆم. بەرھەم: دەغل و دانەوێلە، سپیایی، برنجی گەردە، توتن. شوغل، کشت و کأل و ئازەل داری. زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە (قوبلاو) کە لە خاکی ئەم دیدا (کانی، زیزی سپی) هە یە. هەرچەند خاکی بە پیت و بەرھەمی کوردستان، هەر هەنگاویکی دەسە و شار و زیری سپی و سورە. بەلام بە گەرمە قاو بلاو، کە بە تاییبەت ئەم دئی یە، کانی زیری سپی ئی یە (خوا زانائەرە).

۳۳- کانی (سپیکە): دئی یە کە لە دیکۆی خاومیراوا، لە ۱۰. ک باکوری خۆراوای مەریوان و ۱۲. ک بەردەزە شە و ۱۴. ک باکوری خۆراوای گۆلی زریوار دایە. داوینە و ساردەستیر و لێزەوارە. دانیشوان ۲۵۶، مأل ۴۰، سوننی، کورد. ئاو لە کانیاو و کاریز. بەرھەم دەغل و دانەوێلە و سپیایی. برنج، توتن. زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۴- کانی کەو: دئی یە کە لە دیکۆی خاومیراوا، لە ۲۹. ک باشوری مەریوان و ۱۹. ک بەردەزە شە و ۶. ک سنوری هەردوو کوردستان دایە. کویستانی و ساردەستیر و لێزەوارە. دانیشوان ۱۷۰، مال ۳۱، سوننی، کورد. ئاو لە کانیاو. بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، برنج گەردە. شوغل، کشت و کأل، ئازەل داری. زینگا، ماشین زەو، مزگەوت قوتابخانە.

۳۵- کاریزە: دی یە کە لە دیکۆی خاومیراوا، لە ۳۲. ک خۆراوای مەریوان و ۲۰. ک بەردەزە شە دایە و لێزەوار و ساردەستیر و کویستانە. بەلام ئیستا چۆلە.

۳۶- کینکن: دئی یە کە لە دیکۆی خاومیراوا، لە ۲۷. ک باکوری خۆراوای مەریوان و ۱۵. ک بەردەزە شە دایە. کویستانی و ساردەستیر و لێزەوارە. دانیشوان ۲۲۰، مأل ۳۸، سوننی، کورد. ئاو لە کانیاو. بەرھەم، دەغل، دانەوێلە. شوغل، کشت و کأل. دەسکردی ژنان، قالیچە، قالی.

زینگا ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۳۷- کانی چناره: دئی کون بوه و له ۳۳.ک مەریوان و ۲۳.ک بەردەزەشه دایه. بەلام ئیستا چۆله.

۳۸- گاگەل: دئی یه که له دیکۆی خاومیراوا، له ۳۵.ک باکوری مەریوان و ۲۲.ک بەردەزەشه دایه. کویستانی و ساردهسیر و لیزهواره. دانیشتون: ۴۵۴، مأل ۷۸، سوننی، کورد. ئاو له کانیواو. بەرهم، دهغل و دانهویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال، ئازهل داری. زینگا ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۳۹- لیوی خوارئی: دئی یه که له دیکۆی خاومیراوا، له ۲۳.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۱۳.ک بەردەزەشه دایه. کویستانی و ساردهسیره. دانیشتون: ۴۸، مأل ۸، سوننی، کورد، ئاو، له کانیواو. بەرهم، دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال. ئازهل داری. زینگا ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۴۰- لیوی سەرئی: دئی یه که له دیکۆی خاومیراوا، له ۲۴.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۱۴.ک بەردەزەشه دایه. کویستانی و ساردهسیر و لیزهواره. بەلام ئیستا چۆله.

۴۱- مرانه: دئی یه که له دیکۆی خاومیراوا، له ۲۲.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۱۲.ک بەردەزەشه و ۲.ک سنووری هەردوو کوردستان دایه. کویستانی و ساردهسیره. بەلام ئیستا چۆله.

۴۲- مَحْمَدَه: مەحمەدە: دئی یه که له دیکۆی خاومیراوا، له ۱۶.ک باکوری مەریوان و ۹.ک بەردەزەشه دایه، داوینی کیو و ساردهسیره. دانیشتون: ۲۲۹، مأل ۳۸، سوننی، کورد. ئاو، له کانیواو بەرهم، دهغل، دانهویله و سپیایی. شوغل، کشت و کال. ئازهل داری. زینگا ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۴۳- میراوا: دئی یه که له دیکۆی خاومیراوا، له ۲۵.ک باکوری خوراواي مەریوان و ۹.ک بەردەزەشه دایه. کویستانی، ساردهسیر و لیزهواره. دانیشتون: ۲۰۲، مأل ۲۷، سوننی، کورد. ئاو له کانیواو. بەرهم، دهغل، دانهویله، سپیایی. شوغل، کشت و کال: ئازهل داری. زینگا ماشین زهه. مزگهوت، قوتابخانه.

۴۴- مێرگه دریز: دئی یه که له دیکۆی خاومیراوا، له ۲۸.ک مەریوان و ۱۷.ک بەردەزەشه دایه. کویستانی و ساردهسیر و لیزهواره. له نیوان ساوجی و کیکن و دهرهوهزان دایه. دانیشتون ۲۲۶، مأل ۳۷، سوننی، کورد. ئاو، له کانیواو. بەرهم: دهغل، دانهویله، سپیایی. شوغل، کشت و

کال نازه‌ل داری. زینگا، ماشین‌زهو و مزگه‌وت، قوتا‌بخانه.

۴۵- نه‌چی: دئی‌یه که له دیکوی خاومیراوا له ۳۰ ک باکوری مریوان و ۱۴ ک بهره‌زه‌شه و ۵ ک سنوری هردوو کوردستانی نیران و عیراقه‌دایه، داوینئی کیوه، سارده‌سیره لیره‌واره. دانیش‌توان: ۲۶۶، مال ۴۸، سونئی، کورد. ئاو، له کانیاو بهره‌م، ده‌غل، دانسه‌ویلّه، سپیایی. شوغل، کشت و کال نازه‌ل داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت، قوتا‌بخانه.

۴۶- هانه‌شینخان: دئی‌یه که له دیکوی خاومیراوا له ۲۷ ک باکوری مریوان و ۲۴ ک بهره‌زه‌شه و ۶ ک سنوری کوردستانی نیران و عیراق دایه. کوستانی و سارده‌سیر و لیره‌واره. دانیش‌توان: ۳۰۲، مال ۳۸، سونئی، کورد. ئاو له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانسه‌ویلّه، سپیایی، توتن. شوغل، کشت و کال، نازه‌ل داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت، قوتا‌بخانه.

۴۷- هه‌نجیران: دئی‌یه که له دیکوی خاومیراوا له ۳۵ ک باکوری مریوان و ۴ ک سنوری کوردستانی نیران و عیراق دایه. کوستانی و سارده‌سیر و لیره‌واره. دانیش‌توان: ۷۶۵، مال ۱۳۸، سونئی، کورد. ئاو، له کانیاو. بهره‌م، ده‌غل، دانسه‌ویلّه، سپیایی، توتن. شوغل کشت و کال، نازه‌ل داری، زینگا ماشین‌زهو. مزگه‌وت، قوتا‌بخانه. پاسگای مه‌رزه‌بانی، شه‌م دئی له داوینئی کوستانی چاله‌پان دایه.

۴۸- یه‌نگیجه: دئی‌یه که له دیکوی خاومیراوا، له ۱۵ ک باکوری خوراوای مریوان و خوراوای گۆلی زریوار و ۱۰ ک بهره‌زه‌شه دایه، له داوینئی کیو و سارده‌سیره. دانیش‌توان ۵۰۹، مال ۷۹، سونئی، کورد. ئاو، له کانیاو، بهره‌م، ده‌غل، دانسه‌ویلّه، سپیایی. برنجی‌گرده. شوغل، کشت و کال نازه‌ل داری. زینگا، ماشین‌زهو. مزگه‌وت، قوتا‌بخانه.

دیکوی (زه‌زای)

له باشوری خوره‌لاتی مریوان دا هه‌لکه‌وتوه و له ۱۳ دئی گه‌وره و چکۆله پینکها‌توه، زوبه‌ره‌که‌ی ۱۷۴ ک چوارگۆشه‌یه و هه‌شیمه‌تی (۱۰۳۰۲) که‌سه، یانی له هه‌ر «ک». یکی چوارگۆشه‌دا ۵۹/۲۰ که‌س نیشته‌جی‌یه، سنوری شه‌م دیکۆ به‌م جۆره‌یه.

۱- له باکوره‌وه به‌ دیکۆکانی - کۆماسی و سه‌ولاوا ۲- له باشوره‌وه به‌ دیکۆکانی - هورامانی ته‌خت و پایگه‌لان. ۳- له خوره‌لاته‌وه به‌ دیکۆکانی - که‌لاته‌رزان و زاوه‌روی خوراووه‌نوساوه، شه‌م دیکۆیه له شیو و ده‌ره‌ی چۆمی (نگل) یا (چه‌می ماسیان) دا هه‌لکه‌وتوه

و زۆرتری ئاوه کان، لەم شوینەدا کۆ دەبنهوه و بەره و خۆراوا لە سنور دەپەرینەوه، شوغلی گرنگی خەلکی کشت و کال و باخداری و ئازەل داری و بەرهمی گرنگی میوه و بەرهمی لێرهواری یه.

دیی زه زاو به ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه، سنوری ئەم دی بەم جوړه یه:

۱- له باکورهوه به خانهقای زه زاو و محموداوا ۲- له باشورهوه به کیوه کانی (کوسالان) که به سنوری (زه زاو) و (هه ورامانی تهخت) ده ژمێردی ۳- له خۆراواوه به کیوه کانی (کوسالان)، که دیکانی وەرگه وێر و (زه یواری) هه ورامانی تهخت، له داوینی خۆراوای دا هه لکه وتون ۴- له خۆره لاتمهوه به دیکانی (کۆراوا) و (زه زاو) نه یاوا) وه نوساوه. ناوی دیکانی به زیزی ئەلفو یی بەم جوړه یه:

۱- **تهرخاناوا:** دی یه که له دیکۆی زه زاو له ۳۷.ک خۆره لاتمی مەریوان و ۹.ک زه زاو دایه. کویستانی و سارده سیره. دانیشتوان: ۷۴۳، مأل ۱۳۹، سوننی، کورد. ئاو له کانیوا. بەرهم، دهغل، دانه وێله، سپیایی، توتن. شوغل، کشت و کال، ئازەل داری. زینگا ماشین زه و. مزگهوت. قوتابخانه. سندوقی پوست و دوکانی ورده فروشی تیدایه.

۲- **خانهقای زه زاو:** دی یه که له دیکۆی زه زاو له ۴۱.ک باشوری خۆره لاتمی مەریوان و ۳.ک زه زاو دایه. کویستانی و ئارانیه. دانیشتوان ۱۸۷، مأل ۳۴، سوننی، کورد. ئاو له کانیوا. بەرهم، دهغل، دانه وێله، سپیایی، توتن. شوغل، کشت و کال، ئازەل داری. زینگا، ماشین زه و. مزگهوت، سندوقی پوست.

۳- **دووژوووه:** دی یه که له دیکۆی زه زاو له ۳۷.ک باشوری خۆره لاتمی مەریوان و ۱۱.ک زه زاو دایه. کویستانی، قهراخی چۆم، ئارانیه، دانیشتوان: ۵۲۲، مأل ۹۰، سوننی، کورد. ئاو له چۆمی زه زاو و کانیوا، بەرهم، دهغل و دانه وێله، توتن، سپیایی، شوغل، کشت و کال و ئازەل داری. زینگا ماشین زه و. له کیوی خۆراوای ئەم دی دا ئەشکهوتی به ناوی ئەشکهوتی عدوالان (ئەبدالان) هه یه، مزگهوت، قوتابخانه، ماوه یی خانهقای شیخ عوسمانی سیراجه دینی، لەم دیدا بهر قەرار بووه، بەلام «و تِلْكَ الْآيَاتُ نَدَّوْلَهَا بَيْنَ الْاَسِ»

۴- **ده گاگا:** دی یه که له دیکۆی زه زاو له ۵۲.ک باشوری خۆره لاتمی مەریوان و ۸.ک زه زاو دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۴۴۸۵، مأل ۲۵۵، سوننی، کورد. ئاو له کانیوا بەرهم، دهغل و دانه وێله و سپیایی، توتن، گوێز، شیلانه (قه یسی) و گشت جوړه میوه ی لێرهواری. شوغل، کشت و کال و ئازەل داری. مزگهوت و قوتابخانه، نهوت فروشی، دوکان و

و کال، ناژه‌ل‌داری، ریگا، ماشین‌زه و مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۱- مازی‌بن: دئی‌یه که له دیکوی‌زه‌زاو، له ۵۴.ک باشوری خوره‌لاتی مریوان و ۱۰.ک زه‌زاودایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان: ۷۳۴، مال: ۱۱۳، سوننی، کورد. ئاو له کانیاو. به‌ره‌م ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، میوه، توتن. شوغل، کشت و کال، ناژه‌ل‌داری، ریگا، ماشین‌زه و مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌کشی، ئاو، نه‌وت‌فروشی، ئاش، دوکانی ورده‌فروشی.

۱۲- نسل: دئی‌یه که له دیکوی‌زه‌زاو به‌شی سه‌ولاوای مریوان، له ۴۸.ک باشوری خوره‌لاتی مریوان و ۵.ک زه‌زاودایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان: ۶۷۱، مال: ۱۱۸، سوننی، کورد. ئاو له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی، میوه، توتن. شوغل، کشت و کال، ناژه‌ل‌داری، ریگا ماشین‌زه و مزگه‌وت، قوتابخانه، ئاش.

۱۳- نه‌یاوا: دئی‌یه که له دیکوی‌زه‌زاو به‌شی سه‌ولاوای مریوان، له ۸.ک باشوری خوره‌لاتی مریوان. ک زه‌زاودایه. کوستانی و سارده‌سیره. دانیش‌توان: ۴۳۱، مال: ۸۸، سوننی، کورد. ئاو له کانیاو. به‌ره‌م، ده‌غل و دانه‌ویله، سپیایی. شوغل کشت و کال، ناژه‌ل‌داری، ریگا ماشین‌زه و مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌کشی، سندوقی نامه‌ربه‌ر، ئاش، چای‌خانه، دوکانی ورده‌فروشی تپدایه.

دیکوی زریوار

(زریوار) یا (زریبار) له دوو شهی (زری) و (بار) یا (وار)، تینکه‌له، (زری) له کوردیدا به‌م مانایانه هاتوه، ۱- زه‌وی ژیر ئاو ۲- قه‌راخی ده‌لیا، (بار) یانی قه‌راخی ئاو، (وار) یانی شوین و جینگا، به‌سه‌ریه که‌وه (زریوا: زریبار) یانی گۆل (ده‌ریاچه). چون‌ئه‌م شوینه له ده‌ورانی کۆندا (شار) بوه، به‌لام به‌قاری خوداروچوه و وه‌ک ده‌ریای لی هاتوه، ناوی خرابی له جیهاندا زراوه ناوی (زریوار)ی به‌سرا بّراوه، دیکوی (زریوار) له ۶ دی پینکه‌هاتوه، ئه‌م دیکویه له خوراوی شاری مریوان دایه، به‌شی زوریشی لی‌زه‌واره، سه‌سه‌وز و شین و به‌دیمه‌ن و جوانه، ده‌سکردی به‌زه‌یی خوا بۆ به‌ندگانه، به‌شه‌که‌ی تریشی گۆلی زریوار و ده‌شته‌ خو‌شاوه، به‌ برشته‌کانه، ده‌ور به‌ری گۆله‌ خشیلانه، دل‌فینه‌که‌ی (زریوار)ی مریوانه، که‌ ئه‌گه‌ر ده‌ولت بیوستایه‌، چون له گۆلی (ژنیف) زورجوانتر و دل‌رفین‌تره، هه‌رسال هه‌زاران گه‌رال و ئه‌وینداری سورش و جوانی، بۆلای خوی راده‌کیشا به‌ناسانی.

چون زریوار نگینی کلکەوانەیی کێفە، جوانتر و دلر قینتر لە دەیان گۆلی ژنیفە، روبەری ئەم دیکۆیە دووسەد (٢٠٠ ک.ی) چوارگۆشەییە و ١٠٤٠٤ کەسی دانیشتو هەییە، یانی لە هەر ک.یکێ چوارگۆشەدا (٥٢) کەس نیشته جێیە سنوری ئەم دیکۆیە بەم جوړەییە ١- لە باکوړه وه به دیکۆی - خاومیراوا ٢- له باشوره وه به دیکۆکانی سەرکەل و سه و لاوا ٣- له خوراواوه به کوردستانی عێراق ٤- له خۆره لاته وه به دیکۆی سەرکەل و شاری مەریوانه وه نوساوه، ئەم دیکۆیە ناوی ژیرزه مینی و گز و گیای قتیاتی مەر و مالیاتی زۆره.

دیی (نئی) بە ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه (نئی) لە کوردیدا بە دو مانا هاتوه،

١- مانای (نا)، چون گهوره پیاوانی که ئەم شوینەیان ناوا کردوه ته وه، ژیر باری زور و ملهوزی نه چون و نه یان له خراپه و ستم کردوه، ناویان ناوه (نئی = نا) ٢- به مانای (نهی) = قامیش) هاتوه، جا چون له قراخی گۆلی زریوار دایه و قامیشی زۆره، ناوی (نئی) یان له سەر داناوه، سنوری (نئی) بەم جوړەییە ١- له باکوړه وه به گۆلی زریوار ٢- له باکوړی خوراواوه به دیی (کانی سانان) ٣- له خوراواوه به دیکۆکانی (سیاناو) و ئیسکولی سەر و خوارو دهره مەز ٤- له باشوره وه به دیکۆکانی (وله ژیر) (که له که جان) (ئه حمه و ناوا) و سیاناو ٥- له خۆره لاته وه به دیی (به رقه لاهه) نوساوه - باکوړ و خۆره لات و باشوری ئەم دیکۆ دهشت و گۆرایسی به، شوینەکانی تری کێوه، پزله دار و ده وهن و لێزه واره کان دایان گرتوه، نزیکترین دیی به (نئی) دیی کانی سانانه، که (٢ ک.ی) یان نیوانه، دورترین دیی یش، درگاشیخانه، که ١٢ ک.ی یان نیوانه،

له په زاوی (ریاض الخلود) دانراوهی (مه لانه بوبه کری

موسه نیف) لاپه زه ی (٢٧ و ٢٨) که هیشتا چاپ نه کراوه و ده سنوسه به نه قل له په راوی (مکارم الاخلاق) ی ئیمام جعفر صادق (رض) له تاکامی ستم و بین عداله تی دا، روداویکی هیناوه که وه ک قورنانی پیروز ده فهرمی القذکان فی قصصهم عبرة لاولی الالباب^(١) خوای بین وینه ده فهرمی به سه رهاتی ژابوردوان و لیکدانه وی بهرز و نزمی ژبانیان په پزله له په ندو ناموزگاری بو خاوهن هوشان.

له کویستانه بهرزو به ته رزه که ی شاره زور، شاروچکه یی بوه که بیان و توه (سه دوومی صغری) له شکلی شاری (سدوم) که هه زره تی (لوط) پینغه مبهردا بوه، له م شاروچکه دا شایه کی فدرمانزه وا و به ده سه لات بوه، که له عدل و داد و ئینساف و مرو قایه تی و جوامئیری به ره مئیکی نه بوه، له م ناوه یش دا پردی بوه له سەر چۆمئ که (کلۆم) یان هئ و توه. (شا) له سەر

ئەم پرده باج سینی کی دانابو، تا هەر که سینی پێدا برویشتانی باجی له بێه ندانی، به هه لکه وتی زه مان به فرمانی خودای میهره بان، روژی ئاور پهرستی (مجوسی یه کی خواپهرست) که ژنه که ی خوی سوار که ری کرد بو. ده گاته حاسی ئه و پرده، ده یه وی پێیدا ژا بورتی، باج سین ده لئی پینج دره م بینه. ئاور پهرست ده لئی پینج دره م نی یه، باج سین ده لئی پینج نی یه هه وت ده رینه. ئاور پهرست ده لئی من که پینج نی یه هه وت له کوئی بینه م. باج سین ده لئی کلکی که ره که ت پینج دینار دینی و کلکی که ره که ی ده پینج، که ره له تاوی دره د و ژانی خوی، هه ل ده خاته وه و ژنه به رده داته وه. ژنه دو گیان ده یی و مناله که ی له بار ده چی، ئاور پهرست ده چینه لای (شا) و به سه ره اتی خوی و ژنه که ی بو ده گیریته وه، له باتی ئه وه (شا) له خوی بینه وه و به خوشی بیدوینی و حه قی بو بستینی، (شا) ده لئی ئه ی ئاور پهرست چ خه مته، که ره که ت به باج سین بسپیره تا کاری پێ بکا و سه ره له نوئی کلکی بۆ ویته وه، هه روا ژنه که یشت به باج سین کان بسپیره، تا هم ژبانی به ریوه به رن و هم سکی بۆ که نه وه، جا ئه و کاته ژنه که و که ره که ت پێ به نه وه، چون دیاره تو پیاوکی هه ژاری نه رم و به وقاری، با ته نانه ت توژی، کاره که ت لی نه ئالوژی، ئەم پیاوه به ناوه، دوا ی ئه و و لامه تاله و تفته بێ ناوه، پێ ده که نی و لئوی ده بزوینی، سه ره به ره و ئاسمان به کزی هه لدینی، ئەم نزایه زه مزه مه ده کا و ئەم دوعایه ده خوینی، خوایه ئە گه ر فرمانی تو ئە مه یه و ژه زای تو ی له سه ره و بۆ منت کرده خه لات، منیش گه ر دنم که چه و ژه زام به فرمان و قه زات، خوایه ئە گه ر نا، فرمانی خۆتم نیشان بده و قه زای خۆتیا ن پێ بنوینه، ئاور پهرست هیشتا نزاکه ی نه بۆ ابوه وه، تینی ده رونی نه کو ژا بوه وه، که سوار نیکی چه کدار، له به رده می خۆیدا ده بینی، ده لئی ئه ی سوار له کو یه دئی و کارت چی یه، سوار: ده لئی من فرشته ی ئاسمانی چوارم، پشتیوانی هه ژارم، به فرمانی خودا هاتوم، تا ریشه ی زۆردار ده رینم، تو له ی تو و هه زاران هه ژاریان لی بستینم. فریشه ده لئی بۆ وانه، شار ژو خاو و ویرانه، کاتێ ده ژوانی شار ژو چه و ده ریایه، که ئەم زه مانه پێی ده لئین (زری به حر) زری وار، هیشتا پایه ی کۆشکه کانی له ژیر ده ریادا ماوه ته وه، به م جو ره به م شاره یان و ته (سه دوم صغری)^(۱) ئەم باسه له ژوانگای عه قله وه درۆ نه ده کرئی، هه ره ک قهومی لو ط چون به هوی زیاده ره وی له خراپه و ستم و تاوان، ده س دریزی به مال و ناموسی هه ژاران، به ر ژه هیله ی قاری خودا

۱- ناوی شاری بوه که هه زه تی لو طی یه مبه ر بو ناویان روانه کراره جا چون کرده وی خه لکی ئەم شاره وینه ی کرده وی چه پهلێ ئه وان بوه هه ره که ئه وان به عه رزا چونه خواره وه ته مانیش به قاری خودا گرفتار بون بونه به م شاره یان و ته سه دوم صغری (نوسه ر)

کەوتیشتن و نوقمی دەریای سزا بوئین.

۲- لە ژوانگای بەلگە و دەلیلهوە ئەم ژوداوە جێی باوەڵە، چون هەر وەک خوالێ خوشبو مەلا ابوبکر دەفەرمت هیشتا شوینەواری مائە کانیاں لە ژیر ئاودا هەرماوە و لەم دوایەشدا مەلوانان لە ژیر ئاوی گۆلی زریواردا خشتی سورە و کراو (ئاجور) یان لێ دەرهیناوە، و هەواییان لە دیوار و شوینەواری خانو بەرە داوە. ئەمە وادە گەیییێ کە ئەم شوینە لە دەورانی کۆندا شار بووین، بەلام بە هۆی ژوداویکی گەورەیی وەک (بومەلەرزە) لەرزیییتو بەزەویدا چۆنیەتێ خوارەو و شوینە کەیی ئاوە، دای پۆشیمبیت

۳- دواي هەزاران سال دەم بە دەم خەلکی ئەم شوینە (ژوداوە کەمان) بو دەگیرنەو، تەنانەت لە سەر تەپەیی باکوری خوراوی شاری مەریوان، کە بە سەر (زریوار) دا دەروانی، قەبریکی لێ یە پێی دەلێن (قەبری دەرویش)، کە خەلک دەچنە سەری، لە نزیکیی قەبرە کە، بەردیکی لێ یە کە بە شکلی کۆپانی کەر هەل کەندراوە، بە وتەیی خەلکی ئەو بەردە کورتانی کەرە کەیی دەرویشە، کە بو عیبرەت و پەندی داها تۆان بە شکلی بەردی لێ هاتو، هەر بەو جۆرە بە وتەیی خەلکی ئەم دەرویشە هەر ئەو مەجوسییە، کە بە دوعا و نزای ئەو، شاری سەدوم نوقمی زەوی بو، بو هەمیشە ئاسەواریاں لە سەر ئەرز لاچوو، ئاوی دیکانی بە زریزی ئەلفوین بەم جۆرە یە.

۱- ئەحمەداوا: دێیە کە لە دیکۆی زریواری مەریوان، لە ۸. ک باشوری مەریوان و ۱. ک نێ دایە. کویستانی و ساردەسیر و لێزەوارە، دانیشتوان ۹۸، مائ ۱۵، سوننی، کورد. ئاوە، لە کانیاو و چۆم، بەرهم، دەغل، دانەوێلە، سیبایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو. مزگەوت، لە نیوان وەیسە و سیاناو دایە.

۲- تۆتمەلەر: دێیە کە لە دیکۆی زریواری مەریوان، لە ۱۱. ک باشوری مەریوان و ۷. ک نێ دایە. کویستانی و ساردەسیر و لێزەوارە. دانیشتوان ۲۴۴، مائ ۴۶، سوننی، کورد. ئاوە، لە کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێلە، سیبایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە. لە نیوان دەره گاشیخان و وەیسە دایە.

۳- درگا شینخان: دێیە کە لە دیکۆی زریواری مەریوان، لە ۱۲. ک باشوری مەریوان و ۸. ک نێ دایە. قۆپی یە. ساردەسیر و لێزەوارە، دانیشتوان ۸۵۷، مائ ۱۵۳، سوننی، کورد. ئاوە، لە چۆمی (دەرزیاں) و کانیاو - بەرهم، دەغل، دانەوێلە، سیبایی، توتن. بەرهمی لێزەواری. شوغل، کشت و کال، ئازەل داری. زینگا، ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە، حوجرەیی فەقیی بە

ناویانگە. بەرق، لوله کەشی، ناش، ئاسنگەری. لە نیوان - توتدەر - سەرنژمار، و زلکەدایە.

۴- دەره تەفی: دئیە کە لە دیکۆی زریواری مەریوان لە ۹. ک خۆراوای مەریوان و ۵. ک گۆلی زریاردایە، قۆبی یە، ئاران و نماوی یە، دانیشتوان: ۷۴۷، مأل ۱۲۵، سوننی، کورد. ئا و لە کانیوا، بەرھەم دەغل، دانەوئیلە، سپیایی، برنجی گەردە، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری. زینگا، ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە. مەلا مەحمودی دەره تەفی خەلکی ئەم دئی بوە و لە سالی (۱۳۴۰. ک) ھەرلەم دئی یش کوچی دواي کردووہ. لوله کەشی، بەرق، پوست، نەوت فروشی.

لە نیوان کانی سانان، سەردۆش، پیرصفادایە.

۵- دولاش: دئی کۆن بوە و ئیستا کە مەزرایە و دە کێلدی.

۶- سیانوا: دئیە کە لە دیکۆی زریواری مەریوان لە ۹. ک باشوری خۆراوای مەریوان و ۵. ک نی دایە، کوستانی و ساردەسێر، دانیشتوان: ۴۵۷، مأل ۹۲، سوننی، کورد. ئا و لە کانیوا و کاریز. بەرھەم، دەغل، دانەوئیلە، سپیایی، توتن. شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە. لە نیوان ئەحمەداوا، ئیسکۆلی خواری دایە.

۷- کالی خواری: دئیە کە لە دیکۆی زریواری مەریوان لە ۸. ک باشوری مەریوان و ۵. ک نی دایە. داوینە و دەشتایی یە. ساردەسێر و لێژەوارە. دانیشتوان: ۴۱۹، مأل ۷۲، سوننی، کورد. ئا و لە کانیوا و کاریز. بەرھەم، دەغل، دانەوئیلە، سپیایی، توتن. شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری. زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، بەرق. لە نیوان، ولەژیر و کالی سەری و دەیسەدایە.

۸- کالی سەری: دئیە کە لە دیکۆی زریواری مەریوان لە ۸. ک باشوری مەریوان و قەراخی شەقامی مەریوان سنە و ۵. ک نی دایە، داوینە و دەشتایی یە. ساردەسێر و لێژەوارە. دانیشتوان ۴۸۵، مأل ۷۹، سوننی، کورد. ئا، لە کانیوا. بەرھەم، دەغل، دانەوئیلە، سپیایی، توتن. شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری. زینگا، ماشین زەو. مزگەوت، قوتابخانە، بەرق، ناش. لە نیوان کانی دینار، دەرزبان و کالی خواری دایە.

۹- کانی سانان: دئیە کە لە دیکۆی زریواری مەریوان لە ۷. ک خۆراوای مەریوان و ۳. ک خۆراوای گۆلی تماشایی - زریوار دایە، داوینە و نماوی و ساردەسێر، دانیشتوان: ۹۱۳، مأل ۱۸۳، سوننی، کورد. ئا، لە کانیوا و کاریز. بەرھەم، دەغل، دانەوئیلە. سپیایی، توتن، برنجی گەردە. شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری. زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، پوست، لوله کەشی، بەرق. لە نیوان دەرتەفی - نی - سەردۆش دایە.

۱۰- کله که جان: دئی یہ که له دیکوی زریواری مہریوان، له ۵. ک باشوری مہریوان و ۲. ک نی دایه. داوینه و سارده سیره. دانیشتوان ۲۷۵، مال ۴۹، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، برنج، توتن. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه، بهرق، لوله که شی. له نیوان نی و وله ژیر دایه.

۱۱- کولان: دئی یہ که له دیکوی زریواری مہریوان له ۳. ک باکوری مہریوان و ۷. ک نی ۳. ک شه قامی مہریوان بانه دایه، داوینی کیو و سارده سیره، دانیشتوان ۵۸۶، مال ۹۱، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری. زینگا، ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه. بهرق، لوله که شی. له نیوان سیوی خواری و داسیران دایه.

۱۲- نی: دئی یہ که له دیکوی زریبار که له بهر قهره بانفی و هه لکه وتوویی، به ناوه ندی هم دیکویه دانراوه، له ۴. ک مہریوان دایه. کویتسانی و سارده سیره. دانیشتوان ۲۵۱۷، مال ۴۱۱، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، میوه. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه، قیره تاو. مزگهوت، قوتابخانه ی سهره تایی و ژانومایی. بهرق، لوله که شی، حه مام، دهر مانگا، پوست، فروشگای هاویاری، نهوت فروشی.

۱۳- وله ژیر: دئی یہ که له دیکوی زریباری مہریوان، له ۶. ک باشوری مہریوان و ۳. ک نی دایه، داوینه و سارده سیر و لیژه واره، دانیشتوان ۲۰۶۴، مال ۳۹۴، سوننی، کورد. ناو، له کانیاو. بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، برنج. شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه ی سهره تایی و ژانومایی، بهرق، لوله که شی، فروشگای هاویاری، نهوت فروشی. له نیوان که له که جان و کالی خواری دایه.

۱۴- وه یسه: دئی یہ که له دیکوی زریواری مہریوان، له ۱۰. ک باشوری مہریوان و ۹. ک نی دایه، کویتسانی و سارده سیره، دانیشتوان ۷۲۰، مال ۱۵۷، سوننی، کورد. ناو، له چومی شیان و کانیاو، بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازه ل داری، زینگا ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه، لوله که شی، فروشگای هاویاری، هم دی له نیوان توتمدره و نه حه داوادایه.

دیکوی ژاوه روی خوراوا

دیکوی ژاوه روی خوراوا که له ۱۶ دی پینکها توه و له باشوری خوره لاتنی مەریوان دا هەلکە و توه، ژوبەرە کە ی ۲۴۵. ک چوارگۆشە یە و ۸۹۶۲ کەس حەشیمە تی هە یە، یانی له هەر ک. یکی چوارگۆشە دا ۲۸/۲۵ کەس نیشتە جێ یە، زۆرتری ژوبەری ئەم دیکۆ یە، شاخ و داخی بەرزو بە سام و دیمەنی لێزە واری دایگرتو، کە مرۆ، له دیتنی هەربستە شوینینکی ئەم خاکە پاکە سەری سوپاس و شوکرانە ی خۆی، له سەر خاکی بەندە گی، بۆ بەدی هینەری نەخش پێدەری دادەنن، بەو نیشتمانە نەخشینە و بەو خەلاتە جوانە دلفینە ی، کە فەرمان پێدەری پنی بەخشیو، خۆی رادەنن، (دیی ئەویەهنگ) بە ناوەندی ئەم دیکو دانراوه، کە بە ریوایدنی پیران و ژیرانی ئەم ناوچە (مزگوتی عبداللہی) لەم دیدا بە دەستی، پرخیڕ و بیژی - عبدالله - کوژی حەزرەتی (عومەر) خەلیفە ی دوھەمی ئیسلام (ژەزای خودایان لەسەرین) دورست کراوه. سنوری ئەم دیکۆ یە بەم جۆرە یە:

۱- له باکورە وە بە دیکۆ ی کە لاتەرزان ۲- له باشورە وە بە دیکۆ ی بیساران ۳- له خوراوا وە بە دیکۆ ی زەزاو ۴- له خوره لاتەتو وە بە ژاوه روی خوره لاتەتو وە نوسا وە.

وشە ی (ژاوه رو) کە بە مانای (دەنگە دەنگ و هاژە هاژە ناو، بۆ دو دیکۆ ی ژاوه روی خوره لات، بەشی کامیاران، ژاوه روی خوراوا بەشی مەریوان، هەروا بە چۆمی کە بەم دۆبەشە دا دەژوا (ژاوه روی) پێ دەوتری، قامی مەلان له سەر چلان، فیتوی گاوانی ناو هیلان، زیژە ی جوژرە له لاپالان، زریو، پاساری ناو مالان، قاسپە ی کە وان له سەر شتان، فۆکە ی کوژکوژ له پێ دەشتان، شەقە ی شابالی دال و هەلۆ، چریکە ی باز و صقر له کۆ، هاژە ی ئاوان له شە تاوان، زریو، تەستیرە ی ئاسمانان، هۆوی شوانان له ئیوانان. تیکرا دەلین هەستە له خەو، تیکۆشە بۆی بە روژ و شەو، کاتێ خودای بەرز ی و نەوی، ئەم بە هەشتە ی پێ بەخشیوی، مافی دیاری چارەنوست، درا بە دەست و پینوست، ناوی دیکانی بە لیزی ئەلقوی بەم جۆرە یە.

۱- ئەوی هەنگ: دی یە کە له دیکۆ ی ژاوه روی مەریوان. له ۱۱۴۵. ک باشوری خوره لاتنی مەریوان دایە، کە له بەر خوشی و شوینی تایبەت و گەورە یی بە ناوەندی دیکۆ ی ژاوه روی خوراوا دانراوه، ئەوی: یانی ئەوی، هەنگ هە یە، دە یی له دەورانی کۆن دا، له بەر بۆینی و گۆل زۆری و ناوخوشی هەنگی زۆربوین، یا ئەوی: بە مانا: ئاوه: یانی ئاوی ئەم دی وە ک هەنگوین شیرینە (خوا زاناترە) کوستانی یە، ساردە سیرە، دانیشتان، ۲۲۶۲، مأل ۴۶۸.

سوننی، کورد. ئاو، لە چۆمی ئەویه‌نگ و کانیاو، بەرهم، دەغل، دانه‌ویلە، سپیایی - توتن، پەمو، شوغل، کشت و کال، ئازەل‌داری. دەسکردی ژنان، جاجم‌پەژە، زینگا، ماشین‌زەو، ئەم دێ دوو مزگەوتی تێدا، بە مزگەوتیکیان بە مزگەوتی عەبدوڵلا بە ناوبانگە. کە خەلکی دەلێن مەبەست، عەبدوڵلای کۆلی حەرزەتی عومەرە، زەزای خویان لە سەری، بەم جۆرە خەلکی ئەم دێ لە زەمانی صحابان‌دا، ئیمانیاڵ هیناوه و ، بەرنامە ئیسلامیان بە جوانی بە زێو بەردووه، قوتابخانە سەرەتایی و ژانومانی، مەدرەسە ئایینی و حوجرە ی فەقی، پاسگای ئیتزەمی، حەمام، ناوەندی بێهەشت و دەرمان، لوله‌کەشی ئاو، دارتاشی، فرۆشگای هاویاری، نەوت فرۆشی و ٣ ئاشی تێدا

٢- بزێن: دێیە کە لە دیکوی ژاوه‌روی مەریوان. لە ١١٠ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ١٨ ک ئەویه‌نگ دایە، کۆستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان ١٩٨، مأل ٤٠، سوننی، کورد، ئاو، لە چۆمی بزێن و کانیاو، بەرهم، دەغل، دانه‌ویلە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازەل‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت.

٣- تازاواوی عیساوا: دێیە کە لە دیکوی ژاوه‌روی، لە ١٠٦ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ٢٥ ک ئەویه‌نگ دایە، کۆستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان ٣٠٤، مأل ٦١، سوننی، کورد، ئاو، لە کایناو، بەرهم، دەغل، دانه‌ویلە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازەل‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

٤- خۆشاو: دێیە کە لە دیکوی ژاوه‌روی مەریوان. لە ١١٠ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ١٨ ک ئەویه‌نگ و ٧ ک باشوری شەقامی مەریوان سنە دایە، کۆستانی و ساردەسێر و لێزەوارە. دانیشتوان: ٢٨٦، مأل ٥٠، سوننی، کورد، ئاو لە چۆمی تووازو کانیاو، بەرهم، دەغل، دانه‌ویلە، سپیایی، چنارستان، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازەل‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

٥- خواشت: دێیە کە لە دیکوی ژاوه‌روی، لە ١٣٢ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ٣٠ ک ئەویه‌نگ دایە، کۆستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان ٢٨٥، مأل ٥١، سوننی، کورد، ئاو لە چۆم و کانیاو، بەرهم، دەغل، دانه‌ویلە سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

٦- سپیران: دێیە کە لە دیکوی ژاوه‌روی مەریوان، لە ١٠٩ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان سنە دایە، کۆستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان ٤٩٩، مأل ٧٩، سوننی، کورد، ئاو،

له کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، تری، چنارستان، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۷- سەرھووویە: دئی‌یە که له دیکۆی ژاوه‌روی مەریوان، له ۱۵۰ ک باشوری خۆرهلاتی مەریوان و ۶ ک ئەویهه‌نگ دایه، کویستانی و سارده‌ستیره. دانیشتوان، ۷۸۵، مأل ۱۶۵، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی میوه، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ‌داری، باخه‌وانی، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۸- سالیان: دئی‌یە که له دیکۆی ژاوه‌روی مەریوان، له ۱۴۵ ک باشوری خۆرهلاتی مەریوان و ۶ ک ئەویهه‌نگ دایه، کویستانی و سارده‌ستیره. دانیشتوان ۳۸۱، مأل ۶۰، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۹- سپی‌بن: دئی‌یە که له دیکۆی ژاوه‌روی مەریوان، له ۱۳۱ ک باشوری خۆرهلاتی مەریوان و ۲۷ ک ئەویهه‌نگ دایه، کویستانی و سارده‌ستیره، دانیشتوان، ۳۰۰، مأل ۳۹، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، سپیایی، میوه، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۰- عیساوا: دئی‌یە که له دیکۆی ژاوه‌روی مەریوان، له ۱۰۸ ک باشوری خۆرهلاتی مەریوان و ۲۰ ک ئەویهه‌نگ دایه، کویستانی و سارده‌ستیره، دانیشتوان ۹۱۲، مأل ۱۶۶، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ‌داری، دەسکردی ژنان، بەزە، زینگا ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۱- که‌لاتی: دئی‌یە که له دیکۆی ژاوه‌روی مەریوان، له ۱۱۱ ک باشوری خۆرهلاتی مەریوان و ۱۸ ک ئەویهه‌نگ دایه، کویستانی و سارده‌ستیره، دانیشتوان ۶۱۴، مأل ۱۳۵، سوننی، کورد، ئاو، له چۆمی که‌لاتی و کانیاو، بەرهم: دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، تری، گوێژ، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۲- له‌نگه‌زیزه: دئی‌یە که له دیکۆی ژاوه‌روی مەریوان، له ۵۰ ک باشوری خۆرهلاتی مەریوان و ۲۱ ک ئەویهه‌نگ و له قه‌راخی چۆمی کۆماسی دایه، کویستانی و سارده‌ستیره، دانیشتوان ۳۱۸، مأل ۶۱، سوننی کورد، ئاو، له چۆمی کۆماسی و کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە، ئاش:

۱۳- نه جی: دئی یه که له دیکۆی ژاوه رۆی مەریوان، له ۱۲۹.ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۲۰.ک ئەویههنگ دایه، کویستانی و سارده سیره دانیشتوان، ۲۷۵، مأل ۵۲، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانه ویتله، سپیایی، میوه، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۴- وه یسهز: دئی یه که له دیکۆی ژاوه رۆی مەریوان، له ۱۴۰.ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۱۰.ک ئەویههنگ دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۳۸۹، مأل ۸۷، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانه ویتله، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۵- هوویه: دئی یه که له دیکۆی ژاوه رۆی مەریوان، له ۱۴۹.ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۵.ک ئەویههنگ دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۱۱۵۵، مأل ۱۳۵، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا و چۆم، بهرهم، دهغل، دانه ویتله، گشت جوهره میونی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، که تیره، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه، نهوت فرۆشی، شیرکەت تعاونی (هاویاری)، چای خانه، دوکانی ورده فرۆشی.

۱۶- وه تره زه مین (فه تره زه مین): دئی یه که له دیکۆی ژاوه رۆی مەریوان، له ۱۱۵.ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۱۵.ک ئەویههنگ و له نیوان که لاتمه و سوپیران دایه. کویستانی و سارده سیره، دانیشتوان: ۱۰۰، مأل ۱۷، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانه ویتله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، زینگا، ماشین زهه،

دیکۆی سەرشیوی مەریوان

دیکۆی سەرشیوی مەریوان له ۳۱ دئی و موچهی دیکۆی پیشوی چالی سور و ۵ دئی و موچهی دیکۆی پیشوی گولچیدەر پینکها توه. ژووبه ره که ی ۵۵۰.ک، چوار گوشه یه و هه شیمه تی ۷۱۶۲ که سه یانی له هه ر.ک چوار گوشه دا ۱۲/۴۷ که س نیشه جی یه، ئەم دیکۆیه که له باکوری خۆره لاتی شاری مەریوان دا هه لکه وتوه سنوری به م جوهره یه: ۱- له باکوره وه به ده ره ی شلیر (کوردستانی عراق) ۲- له باشوره وه به دیکۆکانی کۆماسی و سه رکه ل ۳- له خۆراوا وه به دیکۆکانی کۆماسی و سه رکه ل ۴- له خۆره لاتمه وه به دیکۆی گولچیدەر وه نوساوه.

(سەرشووی) لە دوو وشەیی: (سەر) و (شوو) تێکەڵە، کە بە شکلی یەک وشە دەر هاتوووە و بۆه بە ناو بۆ دوو مەلەبەندی کۆیستانی هاوسنور، یە کێکیان بەشی ناوچەیی سەقزە، کە بەرزترین و پڕتاوترین و بە خێر و بێزترین کۆیستانی کوردستان، ئەم بەشەدا هەلکەوتووە، ئەوی تریشیان ئەم دیکۆیە یە، کە بەشی ناوچەیی مەریوانە (سەر)یان سەرتی کە بەدەن پێوەی زاوستانە - یان - لای سەرووی (شوو)، یانی دەرە و دۆل، بەلام لە زاوینژی موکریانی (شوو) یانی - جل شۆردن، ئەم مەلەبەندە کۆیستانتیکی بەرزو و لەوە زۆر خوش و ئاودارە، کە چۆمەکانی خۆر خۆزە و صاحب لە باکویریەو و چۆمی قزل وەزان (تەلای دێژ)، لە لای خۆرەلاتیەو، چۆمی سیروانیش لە لای باشوریەو سەرچاو دەگرن، کە لە هەر لایە کەوێ بیگری لە لای سەرووی شیوە کانیەو هەلکەوتووە، یان چون ئەم مەلەبەندە ئاودارە و لەبەر ئاوی زۆری بە (چل چەمە) ناوبانگی دەرکردووە، وەک ئەوێ وایە کە هەمیشە سەری بە شوری، یا ئەم مەلەبەندە وەک سەر وایە بۆ ناوچەکانی تر، هەر وەک بەدەن بێ سەر ناژی، مەلەبەندەکانی دەورو بەریشی بێ ئەم مەلەبەندە ناژین، چون ئەگەر ئاوەکانی چل چەمەیان بۆ نەچن، نە زەویەکانیان تێر ئاوی پاراوەبن، نە خۆیشیان تێر ئاوی دەخۆنەو، لە وانەیە بلێم هەم زەویەکانیان لە تونبەتیدا وشک دەبن، هەم خۆیشیان لە تونبەتیدا دەخنن، خۆزگە ئەوانەیی کە لەم خەلاتە خۆدایە کەلک وەر دەگرن، زیز و شکۆی ئەم شوینەیان لەبەر بیوایە، یانی لەو کانیانەو کە ئاویان لێ دەخوارنەو، بەردیان تی نەخستایە و لیلیان نەکردایە، دێی چنارە کە ۴۴۶ کەسی حەشیمەت هەبە و لە سەر شەقامی مەریوان - سەقزەدا هەلکەوتووە، دەسی بە دیکانی دەورو بەری دەگا، بە ناوەندی ئەم دیکۆ دانراو. *ناوی دیکانی بە زیزیی و لێوچیی بەم جۆرە ی:*

۱- **ئاگجە:** دێیە کە لە دیکۆی سەرشووی مەریوان لە ۷۷. ک باکویری خۆرەلاتی مەریوان و ۴۵. ک چنارە دایە، کۆیستانی و ساردەسێرە، دانیشتان: ۹۴، مأل: ۱۲، سوننی - کورد، ئاوی، لە کانیان، بەرەم: دەغڵ، دانەوێڵە و سپیایی، شوغڵ: کشت و کال، ئازەل داری، زینگاماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲- **باخان:** دێیە کە لە دیکۆی سەرشووی مەریوان لە ۲۱. ک باکویری خۆرەلاتی مەریوان و ۳۳. ک چنارە و لە قەراخی شەقامی ئیسفالتی مەریوان سنەدایە، کۆیستانی و ساردەسێرە، دانیشتان: ۳۲۸، مأل: ۶۷، سوننی - کورد، ئاوی، لە چۆمی باخان و کانیان، بەرەم: دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، تەلەیفون، پاسگا.

۳- باوەشیخ محمدرحیم: دئی کۆن بوە و ئیستا چۆلە.

۴- بەردە زەشە: دئی یە کە لە دیکۆی سەرشیوی مەریوان لە ۲۰ ک باکوری خۆرەلاتی مەریوان و ۱۷ ک چنارەدایە، کوێستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان: ۲۳۲، مأل ۳۴، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زو، مزگەوت، قوتابخانە.

۵- بەلکەر: دئی یە کە لە دیکۆی سەرشیوی مەریوان لە ۲۰ ک باکوری خۆرەلاتی مەریوان و ۳ ک باکوری شەقامی ئیسفاتی مەریوان سنەو ۳۲ ک چنارەدایە، کوێستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان: ۲۲۷، مأل ۳۷، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، شوغل: کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۶- پاسگای کەلی گازان: لە ۱۰ ک مەریوان و ۲۶ ک چنارەدایە.

۷- تازەدئی: دئی کۆن بوە و ئیستا چۆلە.

۸- توراخ تەپە: دئی یە کە لە دیکۆی سەرشیوی مەریوان لە ۵۰ ک باکوری خۆرەلاتی مەریوان و ۱۸ ک چنارە و لە نیوان کانی تەرخان، قەمچیان و ئیسولەدایە، کوێستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان: ۲۹۲، مأل ۴۳، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، مزگەوت، قوتابخانە، پاسگای مرزی، ئەم دئی لە داوینی کۆی ۲۶۱۸ گەزی شاخەزەش دایە، ئەشکەوت و شاخی «کۆنە شەمشەم» لە نیوان ئەم دئی و دئی ئیسولە دایە.

۹- تووەسورە: دئی یە کە لە دیکۆی سەرشیوی مەریوان لە ۴۷ ک باکوری خۆرەلاتی مەریوان و ۱۵ ک چنارە و لە نیوان، قەمچیان، شاسوار و گەوێلەدایە، کوێستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان: ۱۴۹، مأل ۲۸، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۰- چالی سوور: دئی یە کە لە دیکۆی سەرشیوی مەریوان، لە ۴۳ ک باکوری خۆرەلاتی مەریوان و ۵ ک چنارە و لە نیوان دەرە پەمەدان، چنارە و کیتی کەراندایە، کوێستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان: ۴۰۲، مأل ۷۲، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیوان، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، سپیایی، توتن، ماوەی دیکۆی سەرشیو بە ناوی ئەم دئی و بە چالی سوور، ناودەبرا، مزگەوت، قوتابخانە، زینگا، ماشین زەو.

۱۱- چنارە: دئی یە کە لە دیکۆی سەرشیو مەریوان، کە بە ناوەندی دیکۆی سەرشیو

دانراوه، ۳۲. ک باکوری خۆرهلەلاتی مەریوان و لە سەرشەقامی مەریوان بۆ قامچیان و سەقز دایە، کویستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان، ۴۴۶، مأل ۷۱، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، لولە کەشی، بەرق.

۱۲- دەره پەمەدان: دئیە کە لە دیکۆی سەرشووی مەریوان، ۳۹. ک باکوری خۆرهلەلاتی مەریوان و ۷. ک چنارە و لە نیوان گۆلە، دووہ یسە و ماسیدردایە، کویستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان، ۶۰، مأل ۱۱، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، چۆم، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، رینگا، ماشین زەو، مزگەوت.

۱۳- دەره ئەسپی (دەره ئەسپی): دئیە کە لە دیکۆی سەرشووی مەریوان، ۱۶. ک باکوری خۆرهلەلاتی مەریوان، ۲. ک ئیسفالتی مەریوان سنە و ۱۵. ک چنارە و لە نیوان بلکەر و کولیت دایە، کویستانی و ساردەسیرە (دئی کون بوە ئیستا چۆلە) ئەم شوینە لە دەورانی کۆندا چون لەور خۆش بوە (ئەسپی ئی تالیم دراوہ) بەو ھۆیەو بە «دەره ئەسپی» ناو دێر کراوہ.

۱۴- دووہ یسە: دئیە کە لە دیکۆی سەرشووی مەریوان، ۲۹. ک باکوری خۆرهلەلاتی مەریوان و ۳. ک چنارە دایە، کویستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان، ۴۲۸، مأل ۸۱، سوننی، کورد، ئاو، لە چۆم و کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، رینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، حەمام.

۱۷- دوو پلورە: دئیە کە لە دیکۆی سەرشووی مەریوان، ۴۲. ک باکوری خۆرهلەلاتی مەریوان و ۱۵. ک چنارە و لە نیوان، بەردەرەشە، قەمچیان، گەوێلە و تۆسوران دایە، کویستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان، ۱۸۴، مأل ۲۷، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو و چۆم، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، بەرھەمی لێزەواری، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، چۆمی، دەرتورکان، کە لە کویستانی (ئەسپی شێرە) وە سەرچاوہ دەگری، بە ناو دئی (دوو پلورە) دا دیتە خواری، ئەم دئی ۳. ک لە سنور دورە.

۱۸- زویران: دئیە کە لە دیکۆی سەرشووی مەریوان، ۶۲. ک باکوری خۆرهلەلاتی مەریوان و ۳۰. ک چنارە و لە نیوان، ناوگولان، گلە و کیلی کەران دایە، کویستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان، ۳۳۵، مأل ۶۳، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو و چۆم، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۹- ساووسلمانە (سەعد و سەلمانە): دێیە کە لە دیکۆی سەرشیی مەریوان
 لە ۳۲.ک باکوری خۆرەلاتی مەریوان و ۴۷.ک چنارە دایە، کوێستانی و ساردەسێرە، دانێشتوان
 ۲۱۶. مأل ۳۵، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و
 کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۰- شاسوار: دێیە کە لە دیکۆی سەرشیی مەریوان لە ۴۰.ک باکوری خۆرەلاتی
 مەریوان و ۸.ک چنارە و لە نیوان، توەسوران، گەوێلە، کیلی کەران دایە، کوێستانی و
 ساردەسێرە، دانێشتوان ۱۴۵، مأل ۲۱، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە،
 سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە

۲۱- عیسوکی (ئیسوکی): دێیە کە لە دیکۆی سەرشیی مەریوان لە ۵۲.ک باکوری
 خۆرەلاتی مەریوان و ۲۰.ک چنارە و لە نیوان: کیلی کەران، تۆراختە پە و زەویران دایە،
 کوێستانی و ساردەسێرە، دانێشتوان ۲۷۵، مأل ۵۵، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغل،
 دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۲- قەمچیان: دێیە کە لە دیکۆی سەرشیی مەریوان لە ۵۲.ک باکوری خۆرەلاتی
 مەریوان و ۲۰.ک چنارە و لە نیوان گۆگجە، تۆراختە پە، توەسوران و بەردە رەشە دایە،
 کوێستانی و ساردەسێرە، دانێشتوان ۱۴۰، مأل ۲۰، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو و چۆم، بەرھەم،
 دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، رینگا، ماشین زەو، مزگەوت،
 قوتابخانە.

۲۳- قاوەخانە قەمچیان:

۲۴- قامیشەلە: دێیە کە لە دیکۆی سەرشیی مەریوان لە ۳۹.ک باکوری خۆرەلاتی
 مەریوان و ۷.ک چنارە و لە نیوان دیکانی وشکەلان، چنارە، قەلاشیخان و هەنجیران دایە،
 کوێستانی و ساردەسێرە، دانێشتوان ۲۷۸، مأل ۴۴، کوێستانی و ساردەسێرە، سوننی، کورد، ئاو،
 لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا،
 ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، پاسگای مەرزەبانی، لەم دێدا ئەشکەوتی بە ناوی
 ئەشکەوتی

۲۵- کانی تەمرخان: دێیە کە لە دیکۆی سەرشیی مەریوان لە ۶۰.ک باکوری
 خۆرەلاتی مەریوان و ۲۸.ک چنارە و لە نیوان گۆگجە، تۆراختە پە، قەمچیان دایە، کوێستانی و
 ساردەسێرە، دانێشتوان ۱۳۵، مأل ۱۵، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو و چۆم، بەرھەم، دەغل،

دانه ويئله، سىپايى، شوغل، كشت و كآل، ئازەل دارى، مزگەوت، ريگا.

۲۶-كوليت: دىيە كە لە دېڭكۆي سەرشىيوى مەريوان، لە ۱۵.ك باكورى خۆرەھەلاتى مەريوان و ۱۵.ك چنارە و ۲.ك، شە قامى كۆنى مەريوان سنە و لە نيوان دېڭكۆي، باغان، وە لينان، بلكەردايە، كوستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان؛ ۱۶، مآل؛ ۱، سونى، كورد، ئاۋلە كانياۋ و چۆم.

۲۷-كوليتى حوسە يىناۋا: دىيە كە لە دېڭكۆي سەرشىيوى مەريوان لە ۱۰.ك باكورى خۆرەھەلاتى مەريوان و ۱۰.ك چنارەدايە، كوستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان؛ ۱۴۱، مآل؛ ۲۵، سونى، كورد، ئاۋ؛ لە كانياۋ، بەرھەم، دەغل، دانه ويئله، ميوە، شوغل، كشت و كآل، ئازەل دارى، ريگا، ماشىن زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۸-گەلە: دىيە كە لە دېڭكۆي سەرشىيوى مەريوان، لە ۵۶.ك باكورى مەريوان و ۵۲.ك چنارە و ۲۰.ك شە قامى ئيسفالتى مەريوان سنە دايە، كوستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان؛ ۴۰۹، مآل؛ ۷۸، سونى، كورد، ئاۋ؛ لە كانياۋ، بەرھەم، دەغل، دانه ويئله، سىپايى، شوغل، كشت و كآل، ئازەل دارى، ريگا، ماشىن زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۹-گوگجە: دىيە كە لە دېڭكۆي سەرشىيوى مەريوان، لە ۷۲.ك باكورى خۆرەھەلاتى مەريوان و ۴۰.ك چنارە و لە داۋىنى كىنوي بەرزى ۲۵۶۲ گەرە (مام ئەلىياس) و لە نيوان؛ ئاگجە، كانى تەمرخان و قەمچيان دايە، كوستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان؛ ۳۲۱، مآل؛ ۴۹، سونى، كورد، ئاۋ، لە چۆم و كانياۋ، بەرھەم؛ دەغل، دانه ويئله، سىپايى، بەرھەمى ئازەل و مەژو مالىيات، شوغل، كشت و كآل، ئازەل دارى، ريگا، ماشىن زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۰-گەويئە: دىيە كە لە دېڭكۆي سەرشىيوى مەريوان، لە ۴۵.ك باكورى خۆرەھەلاتى مەريوان و ۱۰.ك سنورى كوردستانى ئىزان و عىراق دايە. كوستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان؛ ۳۷۴، مآل؛ ۶۶، سونى، كورد، ئاۋ؛ لە كانياۋ، بەرھەم؛ دەغل، دانه ويئله، سىپايى، توتن، شوغل؛ كشت و كآل، ئازەل دارى، ريگا، ماشىن زەو، مزگەوت، قوتابخانە، پاسگاي مەرزەبانى.

۳۱-گومارە لەنگ: دىيە كە لە دېڭكۆي سەرشىيوى مەريوان، لە ۲۵.ك باكورى خۆرەھەلاتى مەريوان و ۷.ك شە قامى ئيسفالتى مەريوان سنە دايە، كوستانى و ساردەسىرە، دانىشتوان؛ ۳۹۸، مآل؛ ۶۴، سونى، كورد، ئاۋ؛ لە كانياۋ، بەرھەم، دەغل، دانه ويئله، سىپايى، توتن، شوغل، كشت و كآل، ئازەل دارى، ريگا، ماشىن زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۲-كىلى كەران: دىيە كە لە دېڭكۆي سەرشىيوى مەريوان، لە ۷۵.ك باكورى خۆرەھەلاتى مەريوان و ۲۵.ك چنارە و لە نيوان چالى سورو ئيسولە و شاسوار دايە، كوستانى

و سارده‌سپیره، دانیشتوان، ۳۵۲، مأل ۶۴، سوننی، کورد، ئاو، له‌کانیاو و چۆم، بەرهم، دەغل، دانه‌وئێله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئازەل‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۳- ماسیدەرەیی خواریی: دئی‌یه‌که له دیکۆی سەرشیوی مەریوان. له ۲۶. ک باکوری خۆرهلاتی مەریوان و له ۶. ک چناره و له نیوان گومارە‌لەنگ، دەرە‌پە‌مە‌دان و وئێله‌دایە، کوستانی و سارده‌سپیره، دانیشتوان، ۳۴۸، مأل ۴۶، سوننی، کورد، ئاو، له‌کانیاو، بەرهم، دەغل، دانه‌وئێله، سپیایی، شوغل، کشت و کأل، ئازەل‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۴- وئێله: دئی‌یه‌که له دیکۆی سەرشیوی مەریوان. له ۲۷. ک باکوری خۆرهلاتی مەریوان و ۵. ک چناره و ۸. ک شەقامی ئیسفاتی مەریوان سنه‌دایە، کوستانی و سارده‌سپیره، دانیشتوان، ۲۹۸، مأل ۴۰، سوننی، کورد، ئاو، له‌کانیاو، بەرهم، دەغل، دانه‌وئێله، سپیایی، شوغل، کشت و کأل، ئازەل‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۵- وشکەلان: دئی‌یه‌که له دیکۆی سەرشیوی مەریوان، له ۴۱. ک خۆرهلاتی مەریوان و ۹. ک چناره و له نیوان دیکانی، کولیت، گەوئێله و قامیشه‌لەدایە، کوستانی و سارده‌سپیره، دانیشتوان، ۱۳۸، مأل ۲۱، سوننی، کورد، ئاو، له‌کانیاو و چۆم، بەرهم، دەغل، دانه‌وئێله، سپیایی، شوغل، کشت و کأل، ئازەل‌داری، زینگا، ماشین‌زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۶- وەلینان: دئی‌یه‌که له دیکۆی سەرشیوی مەریوان، له ۲۲. ک مەریوان و ۲۴. ک چناره‌دایە، کوستانی و سارده‌سپیره، دانیشتوان، ۷، مأل ۱، سوننی، کورد.

دیکۆی سەرکه‌ل بەشی ناوچه‌ی مەریوان

دیکۆی سەرکه‌ل له ۳۶ دئی‌پنکھاتوه و ژوبەرە‌که‌ی (۳۱۱. ک) ی چوارگۆشه‌یه‌وه‌شیمه‌تی ۱۷۹۷۰ که‌سه، یانی له هەر. ک. یکی چوارگۆشه ۵۷/۷۸ که‌س نیشته‌جێ‌یه، ئەم دیکۆ له خۆرهلاتی باشوری شاری مەریواندایە و سنوریشی بەم جۆره‌یه: ۱- له باکووره‌وه به دیکۆی سەرشیوی مەریوان ۲- له باشوره‌وه به دیکۆی سه‌ولاوا ۳- له خۆرهلته‌وه به دیکۆکانی گولچیدەر و کۆماسی ۴- له خۆراواوه به دیکۆکانی خامیراوا و (زریوار)ه‌وه‌نوساوه. چۆم و ئاوه‌کانی ئەم دیکۆیه‌به‌رو باشوری خۆراوا دادە‌پە‌ژن و چۆمه‌کانی (گاژان) و (مەریوان).

له گەل خۆیان، دەبەن و بەرەو باشور بادەخۆن و دەژژینە ناو چۆمی (سیروانە) وە.

بەشی زۆرتری کەژ و کێوی ئەم دیکۆیە جلی سەوزی داری پز بەر و بەرھەمی لێژەواری وە ک، دارەبەن (قەزوان)، توو، ھەرمی، گویز و گۆیژ و شتی تریشی پۆشیو، شوغلی خەلکی ئەم دیکۆیە وە ک گشت کوردستان کشت و کال و ئاژەل داری و باخداری و باخەوانی یە، ئەویش بە شیوەی سوننەتی «باوی کۆن» تەژە کاری و تووتیش بە عەمەل دین، بەرھەمی خەلکی گەنم و دەغل و دانەویڵە و گشت جۆرە میووەیەکی لێژەواریە. زمانی خەلکی کوردی سۆرانی (ژاویژی مەریوانی) و (ھەورامانی) یە، دینیان ئیسلامە، مەزھەبیان سونییە، پەیرەوی ریبازی پێشەوای گەورە ی ئایینی (ئیمام محمدی شافعی) د.

دینی کانی دینار چون لە سەر شەقامی سنە بو مەریوان دایە و دەس ژەسی بە گشت دیکانی دەور و بەرھەمی، بە ناوەندی ئەم دیکۆ دانراو، سنوری دینی کانی دینار بەم جۆرە یە: ۱- لە باکوڕەو بە دینی بەلک و کێو کانی باشوری خۆرھەلاتی شاری مەریوان، کە بە سنوری نیوان کانی دینار و دیکانی لەنجاوا و تازاوا دەژمێردرین ۲- لە باشورەو بە دیکانی نژمار و دەرزبان ۳- لە خۆراواو بە دیکانی زیخەلان و جوجەسازی باھێجرەت ۴- لە خۆرھەلاتەو بە دیکانی سەرکەل و شارانی و بەلک و سەرکەلەو نو ساو.

ئەم دیکۆ خاوەنی ئەم شانە ی خوارەو یە ۱- قوتابخانە ی سەر تایی لە ۲۹ دیدا ۲- فیرگە ی رانومایی لە ۴ دیدا ۳- مەدرسە (جوچرە ی فەقی) لە ۲ دیدا ۴- کە لاسی نۆھزەت (خویندن، فیرکردن) ۵- مزگەوت لە گشت دیکاندا ۶- حەمام لە یە کدیدا ۷- ناوەندی خاوینی و دەرمانی لە ۳ دیدا ۸- سندوقی پۆستی لە ۱۰ دیدا ۹- تە لە یفون لە یە کدیدا ۱۰- ئاوی لولە کەشی لە ۱۳ دیدا ۱۱- بەرق لە ۱۵ دیدا ۱۲- فرۆشگای ھاویاری لە یە کدیدا ۱۳- نەوت فرۆشی لە ۳ دیدا

۱۴- بەقائی، قەسای، نانەوایی و قاوہخانە و خەیاتنی و تەعمیرگای ماشینی و ئاسنگەری لە بری دیکانیدا ھە یە ۱۵- ناشی ئارد لە ۱۶ دیدا

شەقام، شەقام ئیسفالتنی سنە کە بە سەولواو دا دەچن بو مەریوان، بە ناوہ ژاستی ئەم دیکودا دادەبوری و رینگای بژی لە دیکانی دینەو سەر ئەم شەقامە. لە قاوہخانە ی سنری یانە ی (بی یە کەژە) وە تاکانی دینار (۱۰.ک) و تاشاری مەریوانیش (۱۵.ک) و، دیکانی باشوری خۆرھەلاتی ئەم دیکۆیە، کە لەم رینگاوە دەتوانن ھاووچو بکەن بریەتین لەمانە: ۱- چۆز ۲- نەنە ۳- شینخە کونزە ۴- دەری ۵- میرک ۶- شارانی ۷- خیراوا ۸- نشکاش ۹- خۆشکین ۱۰-

نۆمار ١١- سەرئۆمار ١٢- دەرزیا

بەلام دیکانی باکور و باکوری خۆراوا لە رینگای سنه بۆ مەریوان کە لە کەلی گازیانهوه بەرەو مەریوان دەژوا، دەتوانن هاوئوچو بکەن، لە ٢٤ دینی ئەم شۆینه ٢ دئی رینگای ئیسفالت، ١٥ دئی رینگای خیزرئۆ ١٧ دی رینگای خاکی، بەلام ٤ دئی رینگای ماشین زهوی نی یه، دورترین دئی به کانی دیناره دئی گوڵه وینجه یه که ٢٥.٤ نیوانیانه، نزیکترین دیش دەرزیا نه که ١.٤ نیوانیانه، دیکانی ئەم دیکۆیه به ریزی ئەلفو یی بەم جوړه ی خواره وه یه:

١- ئاواره کانی مەریوان (جووجه سازی): دئی یه که لە دیکۆی مەریوان لە ٦.٤ مەریوان و ٤.٤ کانی دینار دایه. کویستانی و سارده سیر و لیزه واره، دانیشتون، ٦٢٥، مأل ٩٩، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو. ئیستا له گەل کانی دینارا تیکلاو بوه ته وه.

٢- بالک: گه و ره دئی دیکۆی سەرکەلی مەریوان لە ١٠.٤ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ٢.٢ ک کانی دینار و له نیوان دیکانی سەرکەل، کانی دینار، بهرقه لاو له نجاوادایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتون، ٨٥٠، مأل ١٦٩، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو و چۆمی دەرزیا، بهرهم، دهغل، دانه و ئیله، سپیایی، بهرهمی دارستانی و پندی گه زو، مازوو، میوه، شوغل، کشت و کال نازه ل داری، رینگا له ٥.٤ ک شه قامی مەریوان، زه زاو دایه، مزگه وت و جو جره ی فه قتی به ناوبانگه، قوتابخانه، لوله کەشی، بهرق.

ماموستای گه و ره و زانای به ناوبانگی کوردستان، ماموستا مەلامحمد باقری مودریس ماوه ی په نجا سال له م دیدا ده رسی فه قتی و توه ته وه، خه لکی بۆ ریی به رزی ژیا ن و خواناسین بانگ کردوه، خه ریکی نوسین و ته دریس و باره ییان و فیرکردن و په ره دان به زانستی ئایینی ژیبوارانی ژینگای دین و ئازادی بووه، هه ر سال ده یان فه قتی و زانای به گوژ و له خۆ بو ردوو، به پای پیناده له ناوچه بهر بلاوه کانی کوردستانی ئیران و عیراق و سوریه و تورکیه وه، به ره و بالک ژئی ده که وتن، بۆ وه ده س هینانی گه وه ره ی خۆشه ختی، فیربوون و تیگه یشتن و خواناسین، وه ک په پوله له ده وری چرای پرشنگداری کۆده بوونه وه، له ده ریای زانستی یی په ی ئەو زانا هه لکه وتوو، کۆگا کۆگا، گه وه ره ی به نرخی زانستیان هه ل ده گه رته وه، پاشان به کوله باری عیلم و هونه ر و زانست و پاریزکاری، به ره و یانه ی ژاگه یان دنی بهرنامه ی ئایینی، خزمه ت به گه ل و نیشتمان و دینیان ده رو یشتنه وه.

٣- بهرقه لا: دئی یه که له دیکۆی سەرکەلی بهشی مەریوان، له ٥.٤ ک باشوری مەریوان و ٣.٣ ک کانی دینار و ١.٤ ک شه قامی قیره تاوی سنه - مەریوان دایه، داوینته و سارده سیره، لیزه واره،

دانیشتوان: ٧٣٢، مأل ١٣٣، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئاژەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، لولە کەشی، بەرق.

٤- بیلە: دئی یە کە لە دیکۆی سەرکەل بەشی مەریوان لە ٢.٢ ک خۆرھەلاتی مەریوان و ٦.٤ کانی دینار دایە، کویتانی و ساردەسیرە، دانیشتوان: ٨٤٠، مأل ١٣٦، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو و چۆم، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، شوغڵ، کشت و کال، ئاژەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، لولە کەشی، بەرق.

٥- بیلە: دئی یە کە لە دیکۆی سەرکەل بەشی مەریوان لە ٢.٢ ک باکوری خۆرھەلاتی مەریوان و ٥.٥ ک باکوری شەقامی نیسفالنی مەریوان سنە و ٦.٤ کانی دینار دایە، کویتانی و ساردەسیرە، دانیشتوان ٥٢٥، مأل ١٠٠، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، شوغڵ، کشت و کال، ئاژەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

٦- تازاوا: دئی یە کە لە دیکۆی سەرکەل بەشی مەریوان لە ٦.٤ ک باکوری خۆرھەلاتی مەریوان و ١٣.٤ کانی دینار دایە، کویتانی و ساردەسیرە، دانیشتوان ١٦٨، مأل ٣٠، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، شوغڵ، کشت و کال، ئاژەڵ داری، مزگەوت، قوتابخانە.

٧- تەرخاناوا: دئی یە کە لە دیکۆی سەرکەل بەشی مەریوان، لە ١.١ ک خۆرھەلاتی مەریوان و ١٠.٤ کانی دینار و لە نیوان دیکانی بیلە و شاری مەریوان دایە، کویتانی و ساردەسیرە، دانیشتوان ٥٤٧، مأل ١٠٢، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئاژەڵ داری زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، لولە کەشی، بەرق.

٨- چاوک: دئی یە کە لە دیکۆی سەرکەل بەشی مەریوان، لە ١٢.٤ ک باکوری مەریوان و ١٩.٤ کانی دینار و لە نیوان دیکانی سەلەسی گەورە، کولان و داسیران دایە، کویتانی و ساردەسیرە، دانیشتوان ٣٩٨، مأل ٦٠، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئاژەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، لولە کەشی، بەرق.

٩- چۆز: دئی یە کە لە دیکۆی سەرکەل بەشی مەریوان، لە ١٥.٤ ک باشوری خۆرھەلاتی مەریوان و ٩.٤ کانی دینار و لە نیوان دیکانی نەنە، شێخە کوێرە و میرەک دایە، کویتانی و

سارده سیره، دانیشتوان: ۱۰۱۳، مأل ۱۸۶، سوننی، کورد، ئاوه له کانیاو و چۆم، بەرهم، دهغل، دانه و ئیله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژه له داری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت و حوجره ی فەقیی ههیه، ئەم دئی کانگای زانایان بووه، زانای بە ناوبانگی کورد خوالی خوشبوو «مه لا ابوبکری مصنف» ههروا خوالی خوشبوو «سهید ههسنی چۆ» که یه کی بووه له گهوره فهقیکانی زانای پایه بەرز مه لا عه لی قزلبجی، ته مه نی خوی له ریی پهروه ده کردن و بارهینان و فیرکردن و تی گه یاندنی سەدان زانای بە ناوبانگ برده ته سه ره خه لکی ئەم دئی بوه (خوا له گشتیان زازی یی)، که له باسی زانایانی زانکۆی ترجاندا باسمان ئی کردووه، کاتی ئەم دئی دورستکراوه کانیه کی تیدا بووه که ئاوه که ی چۆرچۆر هاتووه، ئیتر ناویان ناوه چۆرچۆر که به ره به ره بوه ته چۆر، «خوا زاناته».

۱۰- **حه سه ن ئاوه**: دئی یه که له دیکۆی سەرکەلی به شی مەریوان له ۷.ک باکوری خۆره لاتی مەریوان و ۱۴.ک کانی دینار، له نیوان دیکانی هه ره دو عه سراو، زه شه دئی و تازاوا دایه، داوینه یه، سارده سیره، دانیشتوان: ۲۷۲، مأل ۴۹، سوننی، کورد، ئاوه له کانیاو، به ره هم، دهغل، دانه و ئیله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژه له داری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۱- **خیراوا**: دئی یه که له دیکۆی سەرکەلی مەریوان له ۱۶.ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۱۰.ک کانی دینار، و ۷.ک باشوری ئیسفاتی مەریوان سنه دایه، کویستانی و سارده سیر و لیزه واره، دانیشتوان: ۳۱۵، مأل ۶۳، سوننی، کورد، ئاوه له کانیاو و چۆم، به ره هم، دهغل، دانه و ئیله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژه له داری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۲- **ده ری**: دئی یه که له دیکۆی سەرکەلی به شی مەریوان له ۱۳.ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۷.ک کانی دینار و ۷.ک باشوری ئیسفاتی مەریوان سنه دایه، کویستانی و سارده سیر و لیزه واره، دانیشتوان: ۵۸۲، مأل ۱۱۵، سوننی، کورد، ئاوه له کانیاو و چۆم، به ره هم، دهغل، دانه و ئیله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژه له داری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه، لوله که شی، ئەم دئی یه له نیوان دیکانی نشکاش و شیخه کویره و خیراوا دایه.

۱۳- **ده رزیان**: دئی یه که له دیکۆی سەرکەلی به شی مەریوان له ۷.ک باشوری مەریوان و ۱.ک کانی دینار و له نیوان دیکانی کانی دینار، نژمار و بالک دایه، قوپی و سارده سیر و

ئىزەوارە، دانيشتوان: ۴۵۷، مالى: ۱۰۰، سوننى، كورد، ئاۋ، لە چۆمى دەريزان و كانياۋ، بەرھەم؛ دەغل، دانەۋىلە، سىيىي، توتن، بەرھەمى دارستانى، شوغل، كشت و كال، ئاژەل دارى، زىنگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۴- رەشەدى: دىيەكە لە دىكۆى سەرکەل، بەشى ناۋچەى مەريوان. لە ۱۱. ك باكورى خۆرھەلاتى مەريوان و ۴. ك شەقامى مەريوان سنە و ۱۸. ك كانى دىنار داىە، كوستانى و ساردەسىرە، دانيشتوان: ۵۱۲، مالى: ۹۳، سوننى، كورد، ئاۋ؛ لە كانياۋ، بەرھەم، دەغل، دانەۋىلە، سىيىي، توتن، شوغل، كشت و كال، ئاژەل دارى، زىنگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۵- ريخەلان: دىيەكە لە دىكۆى سەرکەل، بەشى ناۋچەى مەريوان. لە ۶. ك باشورى مەريوان و ۴. ك سەرکەل و لە نيوان دىكانى ولەژىر، ھەردو كال و كانى دىنار داىە، قۆبى و ساردەسىرە، دانيشتوان: ۵۱۲، مالى: ۹۳، سوننى، كورد، ئاۋ؛ لە چۆم و كانياۋ، بەرھەم، دەغل، دانەۋىلە، سىيىي، توتن، بىرنجى گىرە، شوغل، كشت و كال، ئاژەل دارى، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۶- سەرەكەل: دىيەكە لە دىكۆى سەرکەل كە ئەم دىھستانە بە ناۋى ئەم دىۋە ناۋنراۋە، لە ۱۶. ك باشورى خۆرھەلاتى مەريوان و ۱۰. ك كانى دىنار داىە، قۆبى و ساردەسىرە و ئىزەوارە، دانيشتوان: ۱۶۲، مالى: ۲۸، سوننى - كورد، ئاۋ، لە كانياۋ، بەرھەم، دەغل، دانەۋىلە، سىيىي، شوغل، كشت و كال، ئاژەل دارى، مزگەوت.

۱۷- سەرنژمار: دىيەكە لە دىكۆى سەرکەل بەشى مەريوان. لە ۹. ك كانى دىنار و لە نيوان دىكانى درگاشىخان، زەلكە و نژمار داىە، كوستانى و ساردەسىرە، دانيشتوان: ۵۰۸، مالى: ۸۸، سوننى، كورد، ئاۋ؛ لە كانياۋ، بەرھەم، دەغل، دانەۋىلە، سىيىي، توتن، شوغل، كشت و كال، ئاژەل دارى، زىنگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۸- سەلەسى خوارى: دىيەكە لە دىكۆى سەرکەل، بەشى مەريوان. لە ۹. ك باكورى خۆرھەلاتى مەريوان و ۳. ك شەقامى ئىسفالنى مەريوان - سنە و ۱۶. ك كانى دىنار و لە نيوان دىكانى چاۋك، سەلەسى گەورە، رەشەدى و حسن ئاۋلە داىە، كوستانى و ساردەسىرە و ئىزەوارە، دانيشتوان: ۱۱۶، مالى: ۲۰، سوننى، كورد، ئاۋ؛ لە كانياۋ، بەرھەم، دەغل، دانەۋىلە، سىيىي، شوغل، كشت و كال، ئاژەل دارى، زىنگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۹- سەلەسى سەرى: دىيەكە لە دىكۆى سەرکەل، بەشى مەريوان. لە ۱۰. ك باكورى خۆرھەلاتى مەريوان و ۵. ك باكورى شەقامى مەريوان سنە داىە، كوستانى و ساردەسىرە و ئىزەوارە، دانيشتوان: ۳۵۹، مالى: ۵۷، سوننى، كورد، ئاۋ؛ لە كانياۋ، بەرھەم، دەغل،

دانه وینله، سیبایی، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زهه، مزگوت.

۲۰- شارانی: دئی یه که له دیکوی سدرکلی، بهشی مریوان له ۱۰ ک باکوری خوره لاتی مریوان و ۴ ک کانی دینار و له نیوان دیکانی، سدرکلی و میره ک دایه، کویستانی و سارده سیر و لیزه واره، دانیشتون: ۳۴۹، مال ۷۱، سونتی، کورد، ناو، له کانیواو، بدرهه م، دهغل، دانه وینله، سیبایی، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زهه، مزگوت، قوتابخانه.

۲۱- شیخه کویره: دئی یه که له دیکوی سدرکلی، بهشی سدرکلی مریوان، له ۱۷ ک خوره لاتی مریوان و ۱۱ ک، کانی دینار و له نیوان دیکانی چۆر، دهری، خیره ک و خیراوا دایه، کویستانی و سارده سیر و دانیشتون: ۳۸۶، مال ۶۸، سونتی، کورد، ناو، له کانیواو و چۆم، بدرهه م، دهغل، دانه وینله، سیبایی، توتن، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زهه، مزگوت، قوتابخانه.

۲۲- نه سراوای کونه: دئی کۆن بوه به لام ئیستا چۆله و له لاوه ده کینلدری

۲۳- نه سراوای تازه: دئی یه که له دیکوی سدرکلی، بهشی مریوان له ۱۰ ک باکوری خوره لاتی مریوان و ۳ ک باکوری ئیسفالتی مریوان سنه و ۱۷ ک کانی دینار و له نیوان دیکانی زه شه دئی و حه سن ناو له دایه، کویستانی و سارده سیر و لیزه واره، دانیشتون ۴۹۸، مال ۵۲، سونتی، کورد، ناو، له کانیواو، بدرهه م، دهغل، دانه وینله، سیبایی، توتن، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زهه، مزگوت، قوتابخانه.

۲۴- قاوه خانهی بیه کۆزه: یا (سئ رینی بیه کۆزه) که ئیستا که ده ولت ناوی ناوه سئ رینی حیزب لالا، له سدر شه قامی مریوان - سنه و ۱۵ ک مریوان و ۱۰ ک کانی دینار دایه

۲۵- قاوه خانهی بالک: له ۸ ک مریوان و ۱ ک کانی دینار و له سدر شه قامی مریوان سنه دایه.

۲۶- کانی دینار: گه وره دئی دیکوی سدرکلی، که له بدر قه ره بالفی و هه لکه و تووی کراوه به ناوه ندی نه م دیکۆیه، له ۷ ک باکوری خوره لاتی مریوان و له سدر شه قامی ئیسفالتی مریوان سنه دایه و سنوری به م جۆره یه:

۱- له باکوره وه له گه ل دئی بالک و کۆه کانی باشوری خوره لاتی مریوان، که سنوری نیوان نه م دئی و دیکانی له نجاوا و تازاوايه.

۲- له باشوره وه له گه ل دیکانی نژمار و ده رزیان.

۳- له خوراواوه له گه ل دیکانی ریخه لان و جوجه سازی (دئی باهیجهرهت) که دوای شهرتی

تیران و عیراق بەدی هاتوو، زۆربەیی دانیشتوان ئەم دمی خوشک و برا کوردە کۆچەریە کانی کوردستانی عیراقین، کە لەوی بە خوشی گرساوە تەو و بە بۆنەیی براو خوشکە، ھاوژمانە کانی ئەم دیویان حەساوە تەو. ٤- لە خۆرەلاتەو لە گەل دیکانی بالک و سەرکەل دا ھاوسنورە، کویستانی و ساردەسیر و لێرەوارە. دانیشتوان ٢٢٧٥، مأل ٤٠٢، سوننی، کورد. ئاو؛ لە کانیواو. بەرھەم؛ دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت، و کال، ئاژەل داری. مزگەوت، مەدرەسەیی سەرەتایی، راھنومایی، کە لاسی نۆھزەت. بەرق. تەلەیفون. لولە کەشی. فرۆشگای ھاویاری. نەوت فرۆشی، دەولەتی، بەقالی، قەساوی، ناوایی، تەعمیرگای ماشین، ئاسنگەری، وینەگەری، نان خۆری، درومان، ئارایشگا، ئاش ھەبە.

٢٧- کانی کوزەلە: دئیە کە لە دیکۆی سەرکەل، بەشی ناوچەیی مەریوان، لە ١٣. ک خۆرەلاتی مەریوان و ٢٠. ک کانی دینار و لە نیوان دیکانی، گولەوینجە و گویزە کویرە و ١. ک باشوری ئیسفالتی مەریوان سنە دایە، کویستانی و ساردەسیر و لێرەوارە، دانیشتوان: ٢٣٧، مأل ٤٠، سوننی، کورد، ئاو؛ لە کانیواو و چۆمی گاران، بەرھەم؛ دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژەل داری، مزگەوت، قوتابخانە، چون ئەم دیکۆ لە سەر کانی و ئاوی دورسکراوہ کە پری بووہ لە (کوزەلە) ناویان ناوہ کانی کوزەلە.

٢٨- گولەوینجە: دئیە کە لە دیکۆی سەرکەل، بەشی مەریوان، لە ١٦. ک خۆرەلاتی مەریوان و ٣. ک باشوری شەقامی ئیسفالتی مەریوان سنە و ٢٣. ک کانی دینار و لە نیوان دیکانی کانی کوزەلە، وەلینان و نشکاش دایە، کویستانی و ساردەسیر و لێرەوارە، دانیشتوان ٣٦٠، مأل ٦٤، سوننی، کورد، ئاو؛ لە کانیواو، بەرھەم؛ دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، ئاژەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

٢٩- گویزە کویرە: دئیە کە لە دیکۆی سەرکەل بەشی مەریوان، لە ١١. ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان - سنە و ١٨. ک کانی دینار و لە نیوان دیکانی لەنجاو و وەسنە دایە، کویستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان: ٧٨٥، مأل ١٤٠، سوننی، کورد، ئاو؛ لە کانیواو، بەرھەم؛ دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئاژەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

٣٠- لەنجاو: دئیە کە لە دیکۆی سەرکەل، بەشی ناوچەیی مەریوان، لە ٩. ک خۆرەلاتی مەریوان و ١٦. ک کانی دینار دایە، کویستانی و ساردەسیرە، لە نیوان دیکانی گویزە کویرە، تازاوا و بیلکە دایە، دانیشتوان: ٨٢٠، مأل ١٤٧، سوننی، کورد، ئاو؛ لە کانیواو، بەرھەم،

دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، شوغڵ، کشت و کال، ئازەڵ داری، باخەوانی، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۱- میرەک: دئیە کە لە دیکوی سهرکەل بەشی مەریوان، لە ۱۱ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۵ ک کانی دینار و لە نیوان دیکانی نەنە، چۆز، شارانی و وشکین دایە، کوێستانی و ساردەستیرە، دانیشتوان: ۳۸۳، مأل ۶۶، سوننی، کورد، ئاو، لە چۆم و کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۲- نژمار: دئیە کە لە دیکوی سهرکەل، بەشی مەریوان، لە ۸ ک باشوری مەریوان و ۲ ک کانی دینار و لە نیوان دیکانی دەرزبان، شارانی و سەرژمار دایە، کوێستانی و ساردەستیر و لێزەوارە، دانیشتوان: ۱۰۴۰، مال ۲۰۳، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ و دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، لولە کشی، بەرق.

۳۳- نیشکاش: دئیە کە لە دیکوی سهرکەل بەشی مەریوان، لە ۱۳ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۷ ک باشوری شەقامی مەریوان سنە و لە نیوان دیکانی دەری، وەلینان و گولەوینجە دایە، کوێستانی و ساردەستیر و لێزەوارە، دانیشتوان: ۲۴۷، مأل ۵۲، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ و دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۴- نەنە: دئیە کە لە دیکوی سهرکەل بەشی مەریوان، لە ۱۱ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۱۴ ک کانی دینار و لە نیوان دیکانی درگاشیخان، چۆز، میرەک، ئەلمانە و هەلوژان دایە، کوێستانی و ساردەستیر و لێزەوارە، دانیشتوان: ۷۳۸، مأل ۱۳۰، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، بەرق، لولە کشی.

۳۵- وەسنە: دئیە کە لە دیکوی سهرکەل بەشی مەریوان، لە ۱۳ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۲ ک باشوری شەقامی نیسانی مەریوان و سنە و لە نیوان دیکانی نیشکاش، گویزە کوێزە، خێراوا و سهرکەل دایە، کوێستانی و ساردەستیر و لێزەوارە، ئاو، لە کانیاو، دانیشتوان: ۱۷۱، مأل ۳۱، سوننی، کورد، بەرھەم، دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەڵ داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۶- وشکین: دێ به که له دیکوی سه رکەل بهشی مەریوان له ۱۸.ک باشوری خۆرهلای مەریوان و ۱۲.ک کانی دینار و له نیوان دیکانی زه کریان، میره ک، وهره نانی دایه، کویتانی و سارده سیژ و لیژه واره، دانیشتوان ۲۰۵، مال ۳۸، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سیبایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئاژهل داری، زیگا، ماشین زه و، مزگهوت، قو تا بخانه.

دیکوی سهولایوا، بهشی ناوچهی مەریوان

دیکوی سهولایوا که له باشوری شاری مەریوان دا هه لکه وتوه و له ۲۱ دی پیکهاتوه، زوبه ره که ی ۲۸۵.ک چوارگۆشه یه و هه شیمه تی ۱۵۶۵۸، که سه، یانی له هه ر.ک. یکی چوارگۆشه دا ۵۴/۹۷ که سه نیشته جی یه، سنوری ئەم دیکۆ به م جوړیه:

۱- له باکوره وه به دیکۆکانی سه رکەل و زریوار

۲- له باشوره وه به دیکۆکانی زه زاو و هه ورامانی ته خت

۳- له خۆرهلایته وه به دیکۆی کۆماسی

۴- له خۆراواوه زۆرتری به کوردستانی عیراق و بزیککی به ناوچه پاوه وه نوساوه.

چون ئەم ناوچه زۆرتری کیو و کهژی بهرز و به دیمه نی لیژه وار و سه سه وز دای پۆشیوه، شوغلی خه لکی ئاژهل داری و باخه وانیه، هه وای ئەم دیکۆ وه ک زۆرتری دیکۆکانی مەریوان ئارانته.

به هوی ره خنه و دزه ی هه وای گه رم و نماوی مه دیترا نه، ئەم به شه بارانی زۆری لئ ده باری، به م شیوه هه وای ئاران و دلرفینی هه یه. دئی (قه لاجی) به ناوه ندی ئەم دیکۆ دانراوه و سنوری به م جوړیه:

۱- له باکوره وه به دیکانی قه لاگا و کۆلان و هه لوژان

۲- له باشوره وه به دیکانی، بندۆل و تفلئ

۳- له خۆراواوه به دئی باراماوا

۴- له خۆرهلایته وه به دیکانی تازاوا ی تفلئ، تخان و قه لاگاوه نوساوه

ئەم دئی له سه ره قامی قیره تاوی مەریوان سه نه دایه، دورترین دئی به قه لاجی دئی ده ره کی یه که ۴۰.ک دوره، به لام نزیکترین دئی، قه لاگایه، که کیلومتری دوره، هوی ناوانی

(سهولاوا) هۆیه کی میژویی به که بیر و بزوا له م بارهوه به م جوړه یه:

۱- بروایه ک ده لئی هەر وه ک له دیکوی زریواردا له باسی نو قم بونی شاری (سه دوم)، له زمانی ئەفسانهیی خه لکدا، شای ئەم شاره ناوی (فیلقوس) بو، ئەویش (کچی) یا (خۆشکیکی) به ناوی (سهول) بو که حکومه تی ئەم ناوچه ی به ده ست بوه و ئەم دئی به ناوه ندی و پایته ختی حکومه تی خۆی داناوه، به م هۆیه ئەم دئی ناوی به (سهول) ناوا ده رچوه.

۲- بری تر بیان وایه چون ئەم ناوچه داری (گزی چاری) زۆربوه، ئەم داره ییش له داری (سهرو) ده چۆ ئەم دئی یان به (سهولاوا) ناوناوه، به لام (سهول) و (سهرو) زۆر لیک دورن.

۳- بری و تویانه چون ناوی ئەم دئی (سویر) بو به راویژی مەریوان (سول) بوه ناویان ناوه (سولاوا) به لام به ره به ره (سول) بوه ته (سهول) اوا.

۴- سهور به مانای (سهبر) پشمین هه روا به مانای (سهبر) له سه ره خو و ئارام و هیمن هاتوه، که وایو (سهوراوا) یان ناوناوه که به ره به ره بوه ته (سهولاوا).

۵- سهول: ناوی گولیکی ئالی بالابه رزی به تهرز و جوانه، کاتی مه به ست پيدا هه لوتن و تاريفی لاوینکی پینکه وتویی جوان بی، دهوتری ده لئی سهول، ده کری کومه له پیاوینکی لاوی پینکه وتو ئەم دئی یان ناوه دان کردیته وه، به م شیوه ناوی سهولاوی به سهرا بڑاین، ناوی دیکانی به ریزی ئەلقو بی به م جوړه یه.

۱- ئەحمه داوای خوارئی: دئی به که له دیکوی سهولاوی به شی مەریوان، له ۲۹. ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۸. ک قه لاجی و له نیوان گورگی، تغلی، ته خان و سپیدار دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشوان ۱۰۷۸، مأل ۹۹، سوننی، کورد، ناو، له کانیوا، به ره م، ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازه ل داری، زیگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۲- ئەلمانه: دئی به که له دیکوی سهولاوی به شی مەریوان، له ۲۶. ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۱۳. ک قه لاجی و له نیوان دیکانی ئەنجومه، هه لوژان و نه نه دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشوان ۸۹۴، مأل ۱۴۳، سوننی، کورد، ناو، له کانیوا، به ره م، ده غل، دانه ویله، سپیایی، توتن، تری، شوغل، کشت و کال، ئازه ل داری، زیگا، ماشین زه و، مزگه وت، قوتابخانه، به رقی، لوله که شی.

۳- ئەنجومه نه: دئی به که له دیکوی سهولاوی به شی مەریوان، له ۳۲. ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۱۱. ک قه لاجی و له نیوان دیکانی ئەلمانه، هه زارخانی و سپیدار دایه،

کوێستانی و سارده‌سێره، دانیشتوان: ۱۳۵۲، مأل: ۲۳۰، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ ده‌غل، دانه‌ویله، توتن، گوێز، شوغل، کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، لوله‌کەشی، بەرق.

۴- بندۆل: دئی‌یه‌که له دیکوی سه‌ولای به‌شی مەریوان له ۳۳.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۸.ک قه‌لاجی و له نیوان دیکانی قه‌لاجی، باراماوا و ده‌ره‌کی دایه، کوێستانی و سارده‌سێره، دانیشتوان: ۲۲۹، مأل: ۵۸، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ ده‌غل؛ دانه‌ویله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه، ئەم دئی چون له داویتی ده‌ره و شیوو دۆل‌دا دورست کراوه ناویان ناوه بن‌دۆل.

۵- باراماوا: دئی‌یه‌که له دیکوی سه‌ولای به‌شی مەریوان له ۲۵.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۷.ک قه‌لاجی و له نیوان دیکانی قه‌لاجی، بندۆل، ده‌مه‌یو و زه‌که‌ریان دایه، قۆبی و قه‌راخی چۆمه، ئاران، دانیشتوان: ۵۴۰، مأل: ۹۶، سوننی، کورد، ئاو؛ له چۆمی مەریوان و کانیاو، بەرهم؛ ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۶- تازاواي تفلی: دئی‌یه‌که له دیکوی سه‌ولای به‌شی مەریوان له ۲۴.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۳.ک قه‌لاجی و له نیوان دیکانی قه‌لاگا، ته‌خان و تفلی دایه، کوێستانی و ئاران، دانیشتوان: ۳۴۹، مأل: ۶۰، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌کەشی ئاو، دوکانی ورده‌فرۆشی، قاوه‌خانه، شیرکه‌تی هاویاری.

۷- ته‌خان: دئی‌یه‌که له دیکوی سه‌ولای به‌شی مەریوان له ۳۰.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۹.ک قه‌لاجی و له نیوان دیکانی سپیاو و تازاواي تفلی دایه، کوێستانی و سارده‌سێره، دانیشتوان: ۲۳۷، مأل: ۴۶، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۸- تفلی: دئی‌یه‌که له دیکوی سه‌ولای مەریوان له ۲۵.ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۴.ک قه‌لاجی و له نیوان دیکانی تازاواي تفلی و بندۆل و قه‌راخی چۆمی مەریواندایه، کوێستانی و ئاران، دانیشتوان: ۷۲۱، مأل: ۱۰۲، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو و چۆم، بەرهم؛ ده‌غل، دانه‌ویله، توتن، تری، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌کەشی، بەرق.

۹- دهره کئی: دئی‌یه که له دیکوی سه‌ولای مریوان، له ۵۰ ک باشوری خوره‌لاتی مریوان و ۴۰ ک قه‌لاجی و له نیوان دیکانی دهمه‌یو و بندۆل‌دایه، کویستانی و سارده‌ستیره، دانیشتون ۱۰۲۶، مال ۲۰۳، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، به‌ره‌م؛ ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، توتن، میوه، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، ده‌سکردی ژنان، به‌ن ژستن و شال نانه‌وه، مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌کشی، به‌رق.

۱۰- دهره‌ناخی: دئی‌یه که له دیکوی سه‌ولای مریوان له ۲۴ ک باشوری خوره‌لاتی مریوان و ۱۶ ک قه‌لاجی و له نیوان دیکانی زلکه و وشکین دایه، کویستانی و نارانه، دانیشتون ۴۷۳، مال ۸۶، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، به‌ره‌م؛ ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، ژینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه، سندوقی نامه‌به‌ر.

۱۱- دزلی: دئی‌یه که له دیکوی سه‌ولای به‌شی مریوان له ۳۴ ک باشوری مریوان و ۱۹ ک قه‌لاجی و له نیوان دیکانی دهمه‌یو، دهرکی، درگاشیخان و له داوینی کویستانه‌کانی (دالانی) و (قه‌لازمان) دایه، کویستانی و سارده‌ستیره، دانیشتون ۲۵۴۲، مال ۴۶۰، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م؛ ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، ده‌سکردی ژنان، گۆره‌وی، جاجم، ژینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتابخانه، لوله‌کشی، به‌رق. ئەم دئی‌یه کیکه له به‌لگه، هه‌ره‌گه‌وره‌کانی، هیز و ده‌سه‌لاتی نه‌خش و نیگاری خودا له کوردستاندا، به‌و جۆره که ئەم دئی‌یه له چوار لاره، که‌ژه سه‌به‌ره‌زه‌کان، کیوه به‌خیر و بی‌هه‌ره‌کان و ته‌لانه به‌دیمه‌نه سه‌خته‌کانی کوردستان، ده‌وریان داوه، وینه‌ی شه‌وینداری ئوقره نه‌گرتو، خو‌شه‌ویسته‌که‌ی خو‌یان له باوش گرتووه‌ته، تا له چاوی چلکنی نه‌ته‌ویسی پیا‌ریزن، شه‌قامی مریوان دزلی به‌دریژای نو (۹ ک) به‌ناو شیوو دهره و هه‌لدیریکی قول و عاسته‌م دا‌دروا، که نه‌گه‌ر سوپاتی ته‌یمور له‌م دهره‌دا بکه‌و تایتته‌گه‌مارووه باوه‌رت نه‌بوایه‌که تاقیکی بین قزقه‌سه‌ لی دهره‌بچوایه، کاتی به‌فر و باران هاتوو چۆی پیدای زور سه‌خته به‌رزایه‌کانی خوراوی ئەم دئی‌یه به‌سنوری کوردستانی ئیران و عیراق دانراوه.

۱۲- دهمه‌یو: دئی‌یه که له دیکوی سه‌ولای مریوان له ۵۲ ک باشوری خوره‌لاتی مریوان و ۴۲ ک قه‌لاجی و نیوان دیکانی دهرکی، دزلی و باراماوا دایه، کویستانی و نارانه، دانیشتون ۴۶۳، مال ۸۷، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، به‌ره‌م؛ ده‌غل، دانه‌ویله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، ده‌سکردی ژنان، بۆزو ژستن و شال نانه‌وه، ژینگا، ماشین‌زه‌و،

مزگهوت، قوتابخانه.

۱۳-زه کهریان: دئی یه که له دیکوی سهولای مریوان له ۲۴.ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۹.ک قه لاجی و له نیوان دیکانی وشکین، دهره ناخی و قه لاجی دایه، کوستانی و نارانه، دانیشتون ۴۱۴، مال: ۷۳، سوننی، کورد، ئاو: له چومی (وشکین) و کانیاو، بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری، زینگا، ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه، ئاش، چای خانه و سندوقی نامه بهر.

۱۴-زه لکه: دئی یه که له دیکوی سهولای مریوان له ۲۳.ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۱۵.ک قه لاجی و له نیوان دیکانی دهر ناخی، نژمار و درگاشیخان دایه، کوستانی و نارانه، دانیشتون: ۱۷۹، مال: ۳۱، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری، زینگا ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۵-قه لاجی: دئی یه که له دیکوی سهولای مریوان له ۲۵.ک باشوری خوره لاتی مریوان و نیوان دیکانی باراماوا، قه لاگا و بندول دایه، کوستانی و سارده سییره، دانیشتون ۱۸۳۰، مال: ۳۵۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری، زینگا، ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه، لوله که شی ئاو، چای خانه، مدهر سهی سهرتایی و ژانومایی، که لاسی خویندن فییر کردن، ته له یقون، بهرق، فروشگای هاویاری، به قالی، قه ساوی، دار تاشی، ئاسنگه ری، ته عمیرگای ماشین، درومان، ئاشی بهرقی، (قه لا) یانی شوینی قایم و مدهر یز، بو خو پاراستن له دوژمن و بهرگری له شه زه ف، (جی) یانی شوین، یانی نهم جینگه شوینیکی قایم و مدهر که مه، ههروه ک قه لاگایش یانی جینی قه لا.

۱۶-قه لاگا: دئی یه که له دیکوی سهولای مریوان له ۲۷.ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۲.ک قه لاجی و له نیوان دیکانی گولانه، قه لاجی، تازاواي تفلی دایه، کوستانی و سارده سییره، دانیشتون: ۱۳۸۲، مال: ۲۲۸، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، تری، شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری، زینگا، ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه، چای خانه، بهرق، لوله که شی.

۱۷-گورگه یی: دئی یه که له دیکوی سهولای مریوان له ۳۳.ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۸.ک قه لاجی و له نیوان دیکانی نه حمه واوا، مه لامیرزا و دووروه دایه، کوستانی و سارده سییره، دانیشتون: ۵۹۲، مال: ۱۱۰، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری، زینگا، ماشین زه، مزگهوت، قوتابخانه.

سندوقی نامه بهر، بهرق، لوله که شی.

۱۸- گولانه: دی یه که له دیکوی سه و لاوای مریوان له ۲۵.ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۱۲.ک قه لاجی و له نیوان دیکانی: قه لاگا، هه لوژان و قه لاجی دایه، کویستانی و سارده سییره، دانیشتوان ۲۱۹، مال ۳۵، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: ده غل، دانه و یله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری، زیگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۹- موباره کاوا (سپی دار): دی یه که له دیکوی سه و لاوای مریوان و له ۳۴.ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۱۳.ک قه لاجی و له نیوان دیکانی: هه زارخانی، ته خان و نه نجومه نه دایه، کویستانی و سارده سییره، دانیشتوان: ۱۸۸، مال ۳۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: ده غل، دانه و یله، سپیایی، توتن، شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری، زیگا، ماشین زهه، مزگهوت.

۲۰- هه زارخانی: دی یه که له دیکوی سه و لاوای مریوان له ۳۶.ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۱۵.ک قه لاجی و له نیوان دیکانی: نه نجومه نه و سپیدار دایه، کویستانی و سارده سییره، دانیشتوان: ۸۱۰، مال ۱۴۹، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: ده غل، دانه و یله، سپیایی، توتن، گو یز، شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری، زیگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه، ئاش، بهرق، لوله که شی.

۲۱- هه لوژان: دی یه که له دیکوی سه و لاوای مریوان له ۲۵.ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۱۲.ک قه لاجی و له نیوان دیکانی: نه لمانه، گولانه و نه نه دایه، کویستانی و سارده سییره، دانیشتوان ۱۳۳، مال ۲۲، سوننی، کورد، ئاو: له کانیاو، بهرهم: ده غل، دانه و یله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری، زیگا، ماشین زهه، مزگهوت.

دیکوی که لاتهرزان به شی ناوچهی مریوان

دیکوی (که لاتهرزان) که له باشوری خوره لاتی شاری مریواندایه و له ۲۳ دی پیکهاتوه و ژوبه ره که ی ۵۱۲/۷۵.ک چوار گوشه یه و حه شیمه تی ۱۲۴۴۰ که سه، یانی له هه ر.ک. یکی چوار گوشه دا ۲۴/۳۶ که س نیشه جی یه، سنوری نه م دیکو به م جو ری ه:

۱- له باکوره وه به دیکو کانی گولچیده و کوماسی

۲- له خوراواوه به دیکو کانی سه و لاواو ره زاو

۳- له باشورهوه به دیکۆکانی بیساران و ژاوهروی خۆراوا

۴- له خۆرهلاتهوه به دیکۆی سارالی بهشی دیواندهرهوه نوساوه

دئی میژویی نیگل که له سەر شهقامی قیرهتاوی سنه بو سهولاوا و مەریوان دا هه لکه وتوه،

به ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه، سنوری نیگل به م جوړهیه:

۱- له باکورهوه به دیکانی میانه و دژیله

۲- له باشورهوه به دئی لهنگریزه

۳- له خۆراواوه به دئی بهرکهرو

۴- له خۆرهلاتهوه به دیکانی (دانیکهش) و (ژهشنهش) هوه نوساوه

بهرگ (جهلد) یکی قورئانی پیروز که به خهتی کوفی زورجوان له زهمانی حەزرهتی

(عوسمانی بن عفان) «رضی الله عنه» نوسراوه تهوه، ئاسهواری له قیمةت نه هاتوی کوردستانه،

که خۆشبهختانه له دئی نیگل بێ دەس لێ دراوی ماوه تهوه، ئەمه بو خۆی شاهیدی له سەر ئەوه

دهدا که کوردان، هەر له بهر به یانی ئیسلامهوه به دل و به گیان، له ناخی دلّه وه ئیمانیا هیناوه،

قورئانی پیروزیشیان به بهرنامهی کار و کردهوهی باشی خۆیان داناوه، زورتری داب و نه ریتی

کوردهواری، له سهراوهی روشن و دیاری، ده ریبای پز له گه وه هری قورئانه وه هه ل

گو یزراوه، له بناوانی فەرموده ده لژفینه پز له حیکمه ته کانی پیغه مبهری مهزن وه هه لگیراوه: ئەم

قورئانه بو ته خیر و بیر و بهر هکت و به سهر خه لکی ئەم دیدا رژاوه، ناوی دیکانی به ریزی

ئه لفو بێ به م جوړهیه:

۱- بته دار: دئی به که له دیکوی که لاتهرزان، بهشی ناوچهی مەریوان، له ۶۹.ک باشوری

خۆرهلاتی مەریوان و ۹.ک نیگل و له نیوان دیکانی دژیله، خانه قای جو جو و زه وه نهج دایه،

کو یستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۱۹۲، مال ۲۹، سوننی، کورد، ئاو: له کانیوا، بهر هه م:

ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری، مزگه وت، قوتابخانه.

۲- بهرکه رو (بهر قور و) دئی به که له دیکوی که لاتهرزان بهشی ناوچهی مەریوان له

۶۰.ک باشوری خۆرهلاتی مەریوان و ۵.ک نیگل و ۱.ک چۆمی که لاتهرزان و نیوان دیکانی

نیگل مگو شخانی دایه، کو یستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۷۵۰، مال ۱۵۷، سوننی، کورد، ئاو: له

کانیوا، بهر هه م: ده غل، دانه ویله، سپیایی، توتن، گو یز، شوغل: کشت و کال، ئاژه ل داری، زینگا،

ماشین ژه و، مزگه وت، قوتابخانه.

۳- بیده ره: دئی به که له دیکوی که لاتهرزان، بهشی ناوچهی مەریوان له ۹۰.ک باشوری

خۆرهلانی مەریوان و ۳۰ ک نیگل و ۳ ک نیسفالتی مەریوان سنه وله نیوان دیکانی نزل، گلیه و سورکول دایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان ۱۱۱، مال ۱۷، سوتنی، کورد، ئاو، له کانیوا، بەرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، گوێز، شوغل؛ کشت و کال، ئاژهل داری، زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، قوتابخانه.

۴- په یچون: دئییه که له دیکوی که لاتهرزان بەشی مەریوان، له ۷۲ ک باشوری خۆرهلانی مەریوان و ۱۲ ک نیگل و ۵ ک نیسفالتی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی بنه دار، قاسماوا و دادانهی که مانگهردایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان ۳۶۸، مال ۵۹، سوتنی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئاژهل داری، زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، قوتابخانه.

۵- تیژ تیژ: دئییه که له دیکوی که لاتهرزان بەشی ناوچهی مەریوان، له ۸۶ ک باشوری خۆرهلانی مەریوان و ۲۶ ک نیگل و قهراخی شه قامی نیسفالتی مەریوان سنه، له زیی گارانوه و ۳ ک نیسفالت و له نیوان دیکانی شوهیسه، گوزه ردهره و ئه لکه دایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان ۳۶۷، مال ۵۹، سوتنی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئاژهل داری، مزگهوت، قوتابخانه، بەرق، ئاش، مامانی.

۶- توودارد زووته: دئییه که له دیکوی که لاتهرزان بەشی ناوچهی مەریوان، له ۱۰۳ ک باشوری خۆرهلانی مەریوان و ۴۳ ک نیگل و ۵ ک شه قامی نیسفالتی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی گهنه بو، توداری مهلا و عه لیاوا دایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان ۶۲۹، مال ۱۰۱، سوتنی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، میوه، چنارستان، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئاژهل داری، زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، قوتابخانه.

۷- تووداری مهلا: دئییه که له دیکوی که لاتهرزان بەشی ناوچهی مەریوان، له ۱۰۲ ک باشوری خۆرهلانی مەریوان و ۴۲ ک نیگل و ۳ ک شه قامی نیسفالتی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی توداره زوته و ئارینانی سنه دایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان ۶۴۵، مال ۱۱۶، سوتنی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، میوه، چنارستان، شوغل؛ کشت و کال، ئاژهل داری، زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، ئهم دئی تووداری متولیشی پین ده لێن.

۸- خانه قای حوسه پین گاگر: دئییه که له دیکوی که لاتهرزان، بەشی ناوچهی مەریوان، له ۸۱ ک باشوری خۆرهلانی مەریوان و ۶ ک نیسفالتی مەریوان سنه و له نیوان

دیکانی شوه‌بیشه و قاسماوا و له ۲۱.ک نیگل دایه، کوستانانی و سارده‌سیر و لیزه‌واره، دانیشتوان: ۱۲۲، مأل: ۲۱، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویلله، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت.

۹- خوروسه: دئی‌یه که له دیکوی کهلاته‌رزان به‌شی ناوچه‌دی مەریوان له ۹۰.ک باشوری خوره‌لاتی مەریوان و ۱.ک باشوری شه‌قامی مەریوان سنه و ۳۰.ک نیگل و له نیوان دیکانی عه‌لیاوا و عیساوا دایه، کوستانانی و سارده‌سیر و لیزه‌واره، دانیشتوان: ۵۱۰، مأل: ۸۶، سوننی، کورد، ئاو؛ له چۆمی عه‌لیاوا و کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، توتن، چنارستان، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۰- دادانه‌ی که مانگەر: دئی‌یه که له دیکوی کهلاته‌رزان به‌شی ناوچه‌دی مەریوان له ۷۶.ک باشوری خوره‌لاتی مەریوان و ۱۶.ک نیگل و ۶.ک شه‌قامی نیسفالنی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی که‌رگینه، زه‌شنه‌ش و په‌یچون دایه، کوستانانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۴۴۱، مأل: ۸۴، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۱- دانیکه‌ش: دئی‌یه که له دیکوی کهلاته‌رزان به‌شی ناوچه‌دی مەریوان له ۶۹.ک باشوری خوره‌لاتی مەریوان و ۲.ک باشوری چۆمی کهلاته‌رزان و ۹.ک نیگل و له نیوان دیکانی درّیلله، نیگل و زه‌شنه‌ش دایه، کوستانانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۵۷۵، مأل: ۱۰۷، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو و چۆم، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، توتن، گوێزه شوغل؛ کشت و کال، زینگا ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۲- درّیلله: دئی‌یه که له دیکوی کهلاته‌رزان به‌شی مەریوان له ۶۷.ک باشوری خوره‌لاتی مەریوان و ۱۵.ک نیسفالنی مەریوان سنه و ۷.ک نیگل و له نیوان دیکانی بنه‌دار و دانیکه‌ش دایه، کوستانانی و سارده‌سیره، دانیشتوان: ۱۲۲، مأل: ۲۴، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل‌داری، زینگا، ماشین‌زهو، مزگه‌وت، قوتابخانه.

۱۳- دهره‌وشکه: دئی‌یه که له دیکوی کهلاته‌رزان به‌شی مەریوان له ۱۲۱.ک باشوری خوره‌لاتی مەریوان و ۶.ک خوره‌لاتی شه‌قامی نیسفالنی مەریوان سنه و ۵۱.ک نیگل و له نیوان دیکانی قه‌لاشیخان و چاویلکانی حاجی دایه، کوستانانی و ئاران، دانیشتوان: ۴۷۴، مأل: ۹۰، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویلله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال،

ناژەڵ داری، رینگا، ماشین رەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۴- رەشەش: دئی یە که لە دیکۆی که لاتهرزان بەشی مەریوان لە ۶۸ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۸ ک نیگل و ۲ ک باشوری ئیسفالتی مەریوان سنه و لە نیوان دیکانی دانیكەش و دادانە ی که مانگەر دایە، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۰۴، مأل ۵۴، سوننی، کورد، ئاو، لە چۆم و کانیاو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ناژەڵ داری، رینگا، ماشین رەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۵- زەونج: دئی یە که لە دیکۆی که لاتهرزان بەشی مەریوان لە ۶۸ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۸ ک نیگل و لە نیوان دیکانی میانە، خانقای جوجو، بنەدار، نيزل دایە، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۷۶۵، مأل ۱۱۹، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، گوێژ، گوێز، تری، هەرمی، توو، شوغل، کشت و کال، ناژەڵ داری، رینگا، ماشین رەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۶- شویشه: دئی یە که لە دیکۆی که لاتهرزان بەشی مەریوان لە ۸۰ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۳ ک شەقامی ئیسفالتی مەریوان سنه و ۲۰ ک نیگل و لە نیوان دیکانی تیژتیژ، خانەقای حوسەین گاگردایە، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۸۹۴، مأل ۱۶۷، سوننی، کورد، ئاو، لە چۆمی تیژتیژ و کانیاو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، میوه، توتن، شوغل، کشت و کال، ناژەڵ داری، رینگا، ماشین رەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۷- عەلیاوا: دئی یە که لە دیکۆی که لاتهرزان بەشی مەریوان لە ۹۰ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۳ ک باکوری ئیسفالتی مەریوان سنه و ۳۰ ک نیگل و لە نیوان دیکانی گەنەبو و خوروسە دایە، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۵۸۴، مأل ۱۶۷، سوننی، کورد، ئاو، لە چۆمی عیساوا و کانیاو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ناژەڵ داری، دەسکردی ژنان، گلیم، رینگا، ماشین رەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۸- قاسماوا: دئی یە که لە دیکۆی که لاتهرزان بەشی مەریوان، لە ۸۳ ک باشوری خۆرەلاتی مەریوان و ۸ ک ئیسفالتی مەریوان سنه و لە نیوان دیکانی خانەقای جەسەن گاگرو پەبیچون و تالەوهران و ۲۲ ک نیگل دایە، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۵۸۱، مأل ۱۰۴، سوننی، کورد، ئاو، لە کانیاو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ناژەڵ داری، رینگا، ماشین رەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۹- کەرگینه: دئی یە که لە دیکۆی که لاتهرزان بەشی مەریوان لە ۸۲ ک باشوری

خۆره‌لاتی مەریوان و ۲۲. ک نیگل و ۷. ک باشوری شەقامی نیسفالتی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی دادانەئە کەمانگەر، بزانی و خانەقایی حەسەن گاکردایە، کویستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان: ۱۸۰، مال: ۳۳، سوننی، کورد، ئاوی، لە چۆم و کانیاو، بەرھەم: دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۰- گەنەبو: دێیە کە لە دیکۆی کە لاتەرزانی بەشی مەریوان، لە ۹۵. ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۳۵. ک نیگل و ۷. ک باکوری نیسفالتی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی عەلیاوا، تودارە زۆتە و قەلاشیخان دایە، کویستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان: ۵۲۳، مال: ۷۳، سوننی، کورد، ئاوی، لە کانیاو و چۆمی برودەر، بەرھەم: دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۲- نیزل: دێیە کە لە دیکۆی کە لاتەرزانی بەشی مەریوان، لە ۷۵. ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و ۱۵. ک نیگل و ۱۵. ک نیسفالتی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی میانە، بیدەرە، گلیە و زەوەنج دایە. کویستانی و ساردەسێرە، دانیشتوان: ۴۴۱، مال: ۷۵، سوننی، کورد، ئاوی، لە کانیاو، بەرھەم: دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، گوێز، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە

۲۳- نیگل: گەرە دێی ناوەندی دیکۆی کە لاتەرزانی. لە ۶۰. ک باشوری خۆره‌لاتی مەریوان و قەراخی چۆمی کە لاتەرزانی و له نیوان دیکانی، دانیکەش و بەرقوێو دایە. کویستانی و ساردەسێرە. دانیشتوان: ۲۰۰۰، مال: ۳۳۸، سوننی، کورد، ئاوی، لە چۆم و کانیاو، بەرھەم: دەغڵ، دانەوێڵە، سپیایی، گوێز، تری، توتن، شوغڵ، کشت و کال، ئازەل داری، مزگەوت، قوتابخانەئە سەرەتایی و رانومایی، پاسگای نینتزامی، حەمام، دەرمانگا، بێھداشت، دارتاشی، نەوت فرۆشی، شیرکەتی ھاوکاری، بەقالی، قەساوی، چایخانە، ناشی ئاور، ئاسنگەری. ئەم دێی کە لە سەر شەقامی مەریوان سنەدایە. قورئانیکی میژویی و دەس نوسی دەورانی یاران - (صحابە) - ی پێنەمبەری مەزنی (د) تێدایە. لە ژوانگای میژویی کوردستانەو زۆر بەنرخ و سەرئەنج راکێشە. بۆ ئەو دەشی کە خەلکی کورد بە ناوی میراتی ئاینی و فەرھەنگی، زیزی ئی بگرن، وە ک گیان یی پارێزن و بێ کەنە کە سوبحانی و چاوی دڵ و دەرونی یی برێژن، لە بەرتیشکی زوشنیارێنگای هات و نەهاتی داھاتوی خویانی یی بدۆزنەو، لە چالی بی دەسەلاتی پئی پینەو در وەبە هیزی گیان پیندەری بکەونە سەرلوتکەئە شکۆ و سەر بەستی ھەزدوو ژیان. جا ئەو کاتە، کە دیو زەمی زەشی زۆر زەشی، ستەمی و دوو بەرەکی و دەس کورتی لە ناو

کۆمەڵ دەروا و دەتاری. زۆر و حورمەت و دەسەلات، خۆشی و خوشبەختی و هات، لە لایەن باری یەو دەباری، جا تو خودا ئەی گەلی بەش خوراوی هەژاری کوردەواری، ورن لە زۆری زۆریازی قورئانی خودادا یەک بگرن. تابه سەر بەرزی بۆین و بە دین و شەژە فەو بەمرن.

دیکوی کوماسی بەشی ناوچەیی مەریوان

دیکوی کوماسی که لە خۆرەهلاتی شاری مەریوان دا هەلکەوتووە و لە ۳۲ دی پینکھاتو، زو بەرە کە ۲۲۵/۷۵ ک، چوار گۆشە یە و حەشیمە تی ۸۵۳۵ کەسە، یانی لە هەر (ک) ییکی چوار گۆشە دا ۲۵/۴۲ کەس نیشته جی یە، سنوری ئەم دیکۆ بەم چۆرە یە:

۱- لە باکۆرەو بە دیکۆکانی گۆلچیدەر و سەرشیوی مەریوان

۲- لە باشۆرەو بە دیکۆکانی زەزاو و کەلاتەرزان

۳- لە خۆرەهلاتو بە دیکۆکانی گۆلچیدەر و کەلاتەرزان

۴- لە خۆراواو بە دیکۆکانی سەولاًو سەرکەلەو نو ساو

ئەم ناوچە لەوێر خۆشە، زەنویرە، لێرەوارە، کویستانە، نەخشای دەستی خوا یە، خالی سەرگۆنای کوردستانە، کەژی بەزرو بە سام و دیمەنە، پۆلە خێر و بیرو چیمەنە، سەرچاوی کان و کانیاوان و چۆمە، ئەی خوینەری نامە، نامە من بو تۆمە، هۆی ئەو کە ئەم بەشە بو بە (کوماسی) ناو دێر کراو، بەزەحم و بەزەهی خودا نەخشاو، ئەمە یە، راستە نە گەمە یە،

۱- کوماسی، لە دو وشەیی (کۆ) و (ماسی) تیکەلە، وشەیی (کۆ) بە مانای کۆگا، کۆمەل، خەرمان، یە کبون، جەم بون، هاتو، وشەیی (ماسی) فیعلی مازی لە وشەیی (ماسین) بە مانای قەلەویون و خێر و بەرە کەت زۆر بونە، جا چونکە لە دەورانی پیشودا بیرو بۆرا و ورەیی خەلکی لە سەر بناغە و جەغزی باریە تی و هەرەووز و دەسەوام و کاری جەماوهری، دلپاکی و ئیمانی راستەقینە بە خودا و مرو قایە تی دەسوزا، بەدی هینەری بونەو بەرەمی مەز و مالیاتیانی چەند بەرەبەر دە کردو، بەلآو وەیشومەیی لە هەمان دور دەخستو، کۆگای گەنم و جۆی کەمی بو دە ماسانن، دوژمنی ئاو و خاکی بو دە تاسانن. ۲- کۆ بە مانای کێو، (ماس) بە مانا (ماست) بی و (ی) بو نسیبەت بی، یانی بەرەمی سپیایی ئەو نەندە زۆرەو کێو هەلداو تەو، من بو خۆم لە مەزدارکانی کویستانی ناوچەیی مەهاباد م بیستو کە زۆر بەی سال مەزەکانیان دو نسیان دەدی، چون بو خودا بون، خودا کۆگا خێری بە سەردا دەبارانن، بەلآو ویشومەیی بو

ده تارانندن.

۳- کۆ، یانی کۆمەل، کۆگا، (ماسی) یانی (ماسی) چۆمان، وا دەرده کەوی لە دەورانی پیشودا چۆمی پیرخضران ماسی زۆر و کۆکۆ بویی، بەلام ئیستا بە هۆی گۆزانی ناووههوا، نهو جوړه نه مایی، من بو خۆم له بیرمه^(۱)، له دئی قشلاخی سهری لای مهرخوز، رۆژی قوو داکهوت، که قاز و قولنگ نه مشه و ماسی یان له گۆم بزیوه، کاتی دیمان کۆگا کۆگا، ماسیان له قهراخ گۆمی بهر ناودی هه لداوه تهوه، که بیجگه له ناو دئی قشلاخ چهند دئی تریان دهنگ کرد تا نهو ماسیانه یان هه لگر تهوه، بهلام ئیستا نه چۆمی قشلاخ بهو جوړه ماوه، نه ماسی کۆکۆ قولاخی داوه.

۴- کۆ یانی: (کهو) و (ماسی) ده کری ماسی له شکلی کهو، یا کهو له شکلی ماسی، لهم ناوچه دا بوییت (خوا زاناره) به ده لیلی نهوه که چۆمی پیرخضران به (چه می) ماسیان به ناوبانگه، وا دەرده کەوی که زه مانی ئەم چۆمه چهند جوړه ماسی تیندا بویین. دئی (پیرخضران) به ناوهندی ئەم دیکۆ دانراوه.

هۆی نهوه که ئەم دئی به (پیرخضران)^(۲) ناودیر کراوه، ئەمه یه، جا ژاسته یا گه مه یه، که مه لا ابوبکری مصنف، له په ژاوی (سراج الطریق) دا ئاوا ده نوسی: سید محمد ظهیر الدین، له نهوه ی نیمام علی الرضا کۆزی نیمام موسایه، که ئەم زه مانه ناوبانگی به (پیرخضری شاهۆ) ده رچه، لهو زه مانده دا (نزیکی سالی ۶۶۷.ک) له مه ککه وه کۆچی کردوه و هاتوه ته (گه نجه و ییه) که ئیستا پئی ده لئین (شاهۆ) چهند رۆژان له دئی (قوتلو ئاوا) که ئیستا پئی ده لئین (پیرخضران) ده مینیته وه، ئاسه وار و نیشانه ی پیاو چاکی و که ژامه تی ئی دەرده کەوی، هه و آل به ئه میر (مقرب الدین) میری ناوچه ی (گه نجه و ییه) که ئەوکاته له (پاوه) پایگه لان ده یی ده درئی، ئەمیر (مقرب الدین)^(۳) ده ستور ده دا و (سه یید محمد) حازر ده کری، به حوزوری (قاضی نجیب) و کۆمەلئی له زانایان پر سیاری عیلمی ئی ده کری (سید محمد) به جوانی وه لام ده داته وه، گۆی

۱- ئەم روداوه له ساله کانی ۱۳۱۹ و ۱۳۲۰ هه تاوی زۆی داوه.

۲- هه ر له و رۆژه دا که سه یید محمدی (پیرخضر) کۆچی دوا یی ده کا، خودا کۆزیک ی پئی ده دا که به ناوی باوکیه وه به سه یید محمد (پیرخضری دووه م) ناودیر ده کری به م هویه وه ناوی ئەم دی به (پیرخضران) یانی شوبنی دو پیاو باشی خودا به ناوی پیرخضر مه شه ور ده یی، یانی ئەلف و نونی دوا یی ووشه ی (خضر) بو (تشیه) به پاشان سه یید محمد پیرخضری دووه م ده چپته دئی (صفاخانه) و هه ر له و ئی کۆچی دوا یی ده کا، سه یید و ئیله کوری ئەم سه یید محمد (پیرخضری) دوومه یه

۳- ئاباقخان کۆزی هه لاکو خانی مه غول مه شه ور به (انکیانو) له سالی (۶۶۷) ی کۆچی ده یی به حاکی ولاتی فارس و چوار سالان له سه رته ختی فه رمانه وای ماوه ته وه و شیخی سه عدی له چهند قه سیده دا تاریفی له م میره کردوه، ئەمیر مقرب الدین له لایه ن ئاباقخانه وه ده کری به فه رمانه وای ناوچه ی گه نجه و یه ی کوردستان که ئیستا به شاهۆ ناو ده بری

سەر بەرزى له گۆره پانی ئازمون دەباتەو، پاشان بە فرمانی (قاضى نجیب) دوسەد خەروار دار. له شوینى بە ناوی (تل عرض) له لیژنە دەدری، (سید محمد و سى مریدی) تی دەخری، پاش سى روژان ئاوری ئەو شوینە، دەبی بە تیشکی روی ئاوینە، له بەر ئەو، خەلکی (تل عرض) ناو دەنن بە (تل نور) یانی تەپۆلکەى نور، کاتی خەلکی له (سید محمد) نزیک دەبنەو، دەبین (سید محمد) نوێز دەخوینی، دەلین (شاهو) شا ئەو، بەم جوړه گەنجویه یان ناو نا، شاهو، کاتی نزیکتر کەوتنەو، دیان بەردە میان چاوه کانی و ئاوو و سەوزە لانی، وتیان (سبحان الله) ئەمە ئاسە واری (خضره) له تو دەرکەوتەو، بەم جوړه (سید محمد) بە (پیر خضر) ئاوبانگی دەرچو، کاتی ئەم هەوآله بە ئەمیر (مقرب الدین) دەدری بە خوێ و سوپاکە یەو، دەچیتە خزمەتی (سید محمد) و دبی قوتلۆ ئاوی پی دەبە خشی و وه قفی خوێ و مندآله کانی دەکا. (۱)

دیکوی کوماسی بەشی ناوچەى مەریوان، ناوی دیکانی بە ریزی ئەنفوی بەم جوړه یە.

۱- بابا: دئ یە کە له دیکوی کوماسی بەشی ناوچەى مەریوان، له ۵۰ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۱۸ ک پیرخزان و له نیوان دیکانی، سیوەر و بلیاندەر و ۳ ک ئیسفالتی مەریوان سنە دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان ۹۵، مأل ۱۷، سونتی، کورد، ئاو، له کانیو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئازەل داری، مزگەوت.

۲- باقلاو: دئ یە کە له دیکوی کوماسی بەشی ناوچەى مەریوان، له ۷۵ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۱۵ ک پیرخزان و ۱۴ ک شەقامی مەریوان سنە دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان ۲۳۷، مأل ۴۱، سونتی، کورد، ئاو، له کانیو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئازەل داری، مزگەوت.

۳- بایندەرە: دئ یە کە له دیکوی کوماسی بەشی ناوچەى مەریوان، له ۴۷ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۱۲ ک پیرخزان و له نیوان دیکانی خانەقای جوڤو، پە یچون و زەو هنج دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان ۸۷، مأل ۱۳، سونتی، کورد، ئاو، له کانیو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، سپیایی، شوغل، کشت و کأل، ئازەل داری، مزگەوت.

۴- بەردەسپی: دئ یە کە له دیکوی کوماسی، بەشی مەریوان، له ۳۲ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۱۸ ک پیرخزان و له نیوان دیکانی وەنینهی خواریو سەر و شیخ عەتار و له ۱ ک باشوری شەقامی ئیسفالتی مەریوان سنە دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتوان ۵۳۰، مأل ۱۰۴، سونتی، کورد، ئاو، له کانیو، بەرەم، دەغل، دانەوێلە، توتن، شوغل، کشت و کأل،

ئاژەڵ داری، ژینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۵- بلچە سور: دئی یە کە لە دیکۆی کوماسی بەشی ناوچەیی مەریوان، لە ۵۵ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۱۸ ک پیرخزان و ۱۳ ک شەقامی مەریوان سنە و لە نیوان دیکانی مامۆڵە و گولان دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتون: ۳۱۴، مأل ۵۸، سوننی، کورد، ئاو؛ لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ داری، ژینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۶- بیه دەرە: دئی یە کە لە دیکۆی کوماسی، بەشی ناوچەیی مەریوان، لە ۶۰ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۹ ک پیرخزان و لە نیوان دیکانی سورکۆل و گلیە و نیزێل دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتون: ۲۸۲، مأل ۴۵، سوننی، کورد، ئاو؛ لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ داری، ژینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۷- پیرخضران (خزران): دئی ناوەندی دیکۆی کوماسی بەشی ناوچەیی مەریوان، لە ۵۱ ک خۆرەلاتی مەریوان و لە نیوان دیکانی هەلیزاوا و چوین دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتون: ۳۰۵، مأل ۵۴، سوننی، کورد، ئاو؛ لە چۆم و کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، میو، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ داری، باخداری، ژینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۸- تالە وەران: دئی یە کە لە دیکۆی کوماسی بەشی ناوچەیی مەریوان، لە ۸۰ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۲۰ ک پیرخزان و ۹ ک باشوری خوراوای شەقامی مەریوان سنە و لە نیوان دیکانی زوزی، وشکین و قاسماوا دایە، کوستانی و ساردەسیرە و لێزەوارە، دانیشتون: ۲۹۷، مأل ۵۵، سوننی، کورد، ئاو؛ لە کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئاژەڵ داری، ژینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۹- تازاوای قەلاچوخە: دئی یە کە لە دیکۆی کوماسی بەشی مەریوان، لە ۸۵ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۳۴ ک پیرخزان و ۳ ک خوراوای شەقامی مەریوان سنە و لە نیوان دیکانی گوزەردەرە و سورەبان دایە، کوستانی و ساردەسیرە، دانیشتون: ۱۷۳، مأل ۲۸، سوننی، کورد، ئاو، لە چۆمی قەلاچوخە و کانیاو، بەرھەم، دەغل، دانەوێڵە، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال و ئاژەڵ داری، ژینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۱۰- چوین: دئی یە کە لە دیکۆی کوماسی بەشی ناوچەیی مەریوان، لە ۵۷ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۶ ک پیرخزان و ۱۵ ک باشوری شەقامی مەریوان سنە و لە نیوان

دیکانی پیرخزران و زوزی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۳۵۷، مأل ۴۵، سوننی، کورد، ئاودله کانیاو و چۆم، بەرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئاژهل داری، ژینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۱- **خانه قای جوجو:** دئی به که له دیکوی کوماسی بهشی ناوچهی مەریوان، له ۸۰ ک خۆره لاتی مەریوان و ۲۱ ک پیرخزران و ۱۵ ک باشوری خۆراوای شه قامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی زهه ونج، باینده ره و باقلاو دایه، دانیشتون ۸۵، مأل ۱۴، سوننی، کورد، ئاودله کانیاو، بەرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئاژهل داری، ژینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۲- **زه نوزی:** دئی به که له دیکوی کوماسی بهشی ناوچهی مەریوان له ۶۸ ک خۆره لاتی مەریوان و ۱۷ ک پیرخزران و ۸ ک باشوری خۆراوای نیسفالنی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی وشکین، شاهین و تاله وهران دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۲۷۲، مأل ۴۸، سوننی، کورد، ئاودله کانیاو، بەرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئاژهل داری، ژینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه هه به.

۱۳- **سینه ره:** دئی به که له دیکوی کوماسی بهشی ناوچهی مەریوان له ۵۵ ک خۆره لاتی مەریوان و ۱۸ ک پیرخزران و ۲ ک شه قامی مەریوان سنه دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۹۵، مأل ۳۱، سوننی، کورد، ئاودله کانیاو، بەرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئاژهل داری، ژینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۴- **سوره بان:** دئی به که له دیکوی کوماسی بهشی ناوچهی مەریوان له ۹۱ ک خۆره لاتی مەریوان و ۴۰ ک پیرخزران و ۳ ک خۆراوای شه قامی مەریوان سنه دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۱۷۲، مأل ۳۴، سوننی، کورد، ئاودله کانیاو، بەرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئاژهل داری، ژینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۵- **سورکول:** دئی به که له دیکوی کوماسی بهشی ناوچهی مەریوان له ۶۵ ک خۆره لاتی مەریوان و ۱۵ ک پیرخزران و له نیوان دیکانی شاهین، نیزل و بیده ره و ۱۲ ک شه قامی مەریوان سنه دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون، ۴۰۱، مأل ۶۰، سوننی، کورد، ئاودله چۆم و کانیاو، بەرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، گویز، توتن، شوغل، کشت و کأل، ئاژهل داری، ژینگا، ماشین زهه، له م دیدانه خوشی گولی بیندراوه.

۱۶- شاهیدەر: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بهشی ناوچهی مەریوان، له ۵۱.ک خۆرهلاتی مەریوان و ۵.ک پیرخزان و ۷.ک شهقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی مولیان، وەرۆ و ههلیزوادایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان، ۵۵۶، مأل ۸۳، سونتی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۷- شایه ن: دئی کون بووه بهلام ئیستا که چۆله و له لاه ده کیلدی.

۱۸- قه لا چوخ: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بهشی ناوچهی مەریوان، له ۹۰.ک خۆرهلاتی مەریوان و ۳۹.ک پیرخزان و له قهراخ شهقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی قه لاشیخان، تازاوا و سورهبان دایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان، ۲۲۹، مأل ۳۷، سونتی، کورد، ئاو؛ له کانیوا و چۆمی قه لاشیخان، بهرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، مزگهوت، زینگا، ماشین زهو، قوتابخانه.

۱۹- قه لا شیخان: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بهشی ناوچهی مەریوان له ۹۶.ک خۆرهلاتی مەریوان و ۴۵.ک پیرخزان و له قهراخ شهقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی قه لا چوخ و دهرهوشکه دایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان، ۲۰۷، مأل ۳۷، سونتی، کورد، ئاو؛ له کانیوا و چۆمی خوی، بهرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، قوتابخانه.

۲۰- کوزه دهره: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بهشی ناوچهی مەریوان، له ۳۸.ک خۆرهلاتی مەریوان و ۱۳.ک پیرخزان و ۶.ک باشوری شهقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی وهنینهی خوار وهنگه ژاله دایه، دانیشتوان، ۳۳۳، مأل ۵۸، سونتی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، قوتابخانه.

۲۱- گولان: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بهشی ناوچهی مەریوان، له ۴۶.ک خۆرهلاتی مەریوان و ۱۲.ک پیرخزان و ۹.ک باشوری شهقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی لایسان، ههنگه ژال و ههلیزوا دایه، کوستانی و ساردهسیره، دانیشتوان، ۱۷۳، مأل ۳۷، سونتی، کورد، ئاو؛ له چۆم و کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانهویله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، زینگا، ماشین زهو، مزگهوت، قوتابخانه.

۲۲- گوزه دهره: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بهشی ناوچهی مەریوان له ۸۰.ک

خۆرەهلانی مەریوان و ۲۹.ک پیرخزان و ۲۱.ک باکوری خۆرەهلانی سنه و له نیوان دیکانی تازاواي قەلاچوخ، وشکین و تالەوهەران دایه، کویستانی و ساردهستیره، دانیشتوان ۴۹۹، مأل ۸۱، سوننی، کورد، ئاو؛ له چۆم و کانیاو، بەرهم؛ دەغل، دانەویئە، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۳- گلیه: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بەشی ناوچهی مەریوان له ۷۵.ک خۆرەهلانی مەریوان و ۲۰.ک پیرخزان و له نیوان دیکانی نیزل، بیهدهره و سورکول دایه، دانیشتوان ۹۶۵، مأل ۱۳۲، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ دەغل، دانەویئە، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۴- لاویسان: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بەشی ناوچهی مەریوان له ۴۷.ک خۆرەهلانی مەریوان و ۷.ک پیرخزان و ۱۲.ک باشوری شەقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی گولان، پیرخزان و هەلیزاوا دایه، کویستانی و ساردهستیره، دانیشتوان ۲۱۹، مأل ۳۶، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ دەغل، دانەویئە، سپیایی، توتن، گوێز، شوغل؛ کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۵- مولینان: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بەشی ناوچهی مەریوان له ۵۰.ک خۆرەهلانی مەریوان و ۷.ک پیرخزان و ۶.ک باشوری شەقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی شاهیدەر، وەرۆ و هەلیزاوا دایه، کویستانی و ساردهستیره، دانیشتوان ۱۸۴، مأل ۳۴، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ دەغل، دانەویئە، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۶- مامولە: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بەشی ناوچهی مەریوان له ۴.ک خۆرەهلانی مەریوان و ۱۵.ک پیرخزان و له نیوان دیکانی بلچەسور و داوینی کئیوی ۲۵۵۳ گەزی (بیازە) دایه، کویستانی و ساردهستیره، دانیشتوان ۸۹، مأل ۱۴، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ دەغل، دانەویئە، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۷- وەرۆ: دئی یه که له دیکۆی کۆماسی بەشی ناوچهی مەریوان له ۴۱.ک خۆرەهلانی مەریوان و ۱۰.ک پیرخزان و ۵.ک باشوری شەقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی مولینان و شاهیدەر دایه، کویستانی و ساردهستیره، دانیشتوان ۹۶، مأل ۱۸، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بەرهم؛ دەغل، دانەویئە، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو،

مزگەوت، قوتابخانە.

۲۸- وشكىن: دىيەكە لە دېكۆي كۆماسى ناوچەي مەريوان، لە ۶۹ ك خۆرەلەتى

مەريوان و ۱۸ ك پىرخزان و ۷ ك شەقامى مەريوان سەنە و لە نىوان دېكەنى گوزەردەرە و ئالە وەرەن دايە، كۆيستانى و ساردەستىرە، دانىشتوان ۳۱۹، مالى ۵۳، سوننى، كورد، ئاۋ: لە كانياۋ و چۆم، بەرھەم: دەغل، دانەويئە، سىپايى، توتن، شوغل، كشت و كال، ئازەل دارى، زىگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۹- وەنېنەي سەرتى: دىيەكە لە دېكۆي كۆماسى بەشى ناوچەي مەريوان، لە ۳۸ ك

خۆرەلەتى مەريوان و ۱۳ ك پىرخزان و ۴ ك باشورى شەقامى مەريوان سەنە و لە نىوان دېكەنى شىخەتار و بەردەسپى دايە، كۆيستانى و ساردەستىرە، دانىشتوان: ۲۱۰، مالى ۴۱، سوننى، كورد، ئاۋ: لە كانياۋ، بەرھەم: دەغل، دانەويئە، سىپايى، شوغل، كشت و كال، ئازەل دارى، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۰- وەنېنەي خوارى: دىيەكە لە دېكۆي كۆماسى بەشى ناوچەي مەريوان لە

۳۶ ك خۆرەلەتى مەريوان و ۱۲ ك پىرخزان و ۴ ك شەقامى مەريوان سەنە و لە نىوان دېكەنى بەردەسپى و كوزەدەرە دايە، كۆيستانى و ساردەستىرە، دانىشتوان: ۱۸۰، مالى ۳۰، سوننى، كورد، ئاۋ: لە كانياۋ، بەرھەم: دەغل، دانەويئە، سىپايى، توتن، شوغل، كشت و كال، ئازەل دارى، زىگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۱- ھەلىزاۋا: دىيەكە لە دېكۆي كۆماسى بەشى ناوچەي مەريوان، لە ۴۶ ك

خۆرەلەتى مەريوان و ۵ ك پىرخزان و ۹ ك شەقامى مەريوان سەنە و لە نىوان دېكەنى لاويسان و پىرخزان دايە، كۆيستانى و ساردەستىرە، دانىشتوان: ۳۵۵، مالى ۶۶، سوننى، كورد، ئاۋ: لە چۆمى كۆماسى و كانياۋ، بەرھەم: دەغل، دانەويئە، سىپايى، توتن، شوغل، كشت و كال، ئازەل دارى، زىگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۳۲- ھەنگەزال: دىيەكە لە دېكۆي كۆماسى بەشى ناوچەي مەريوان، لە ۴۰ ك

خۆرەلەتى مەريوان و ۱۲ ك پىرخزان و ۸ ك باشورى شەقامى مەريوان سەنە و لە نىوان دېكەنى كوزەدەرە، گولان و لاويسان دايە، كۆيستانى و ساردەستىرە، دانىشتوان: ۱۱۹، مالى ۲۵، سوننى، كورد، ئاۋ: لە كانياۋ و چۆمى بەردەسپى و كوزەدار، بەرھەم: دەغل، دانەويئە، سىپايى، توتن، شوغل، كشت و كال، ئازەل دارى، زىگا، ماشين زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

دیکوی گولچیده ره به شی سهرشیوی مریوان

دیکوی گولچیده ره له ۲۹ دئی پیکهاتوه و له خوره لاتئی شاری مریوان دا هه لکه وتوه، ژوبه ره که ی (۴۸۱ ک) ی چوارگوشه یه و ۵۵۴۸ کس حه شیمه تی هه یه، یانی له هه ر.ک. یکی چوارگوشه دا ۱۱/۵۳ کس نیشته جی یه، سنوری ئەم دیکوی به م جوړه یه:

۱- له خوره لاتوه به دیکوی سارالی دیوانده ره

۲- له باکوره وه به دیکوی سارال

۳- له خوراواوه به دیکوی سهرشیوی مریوان

۴- له باشوره وه به دیکوکانی کوماسی و که لاتهرزانه وه نوساوه

پاش ئەوه له (۳۱) ی خهرمانانی سالی (۱۳۵۹) هه تاوی هیزی هه وایی عیراق به فهرمانی صدام حسینی خوین مؤزورتی شاره سنوریه کانی ئیرانی خوشه ویست به تایبته کوردستانی بومباران کرد. زورتی خه لکی هه ژاری کوردی مریوان، ساواره بون و له په نای دئی جانده وه دا، دئی یه کی تازه یان هه ره به ناوی جانده وه ره پیک هینا، ئەم دئی چون له قه راخی شه قامی مریوان بۆ سنه، لقی گازان دایه، به ناوه ندی ئەم دیکو دانراوه و سنوری به م جوړه یه:

۱- له باکوره وه به دئی قه ته وه ند و جانده وه ری کون.

۲- له باشوره وه به دئی سیوره.

۳- له خوره لاتوه به دئی کاکوزه کریا، قادراوا و دهره ویان.

۴- له خوراواوه به دئی شیخ شه ره تی و جه لیله وه نوساوه.

ناوی دیکانی به ریزی ئەلقوی به م جوړه یه:

۱- **ثالی هه مه دان (علی همدان):** دئی یه که له دیکوی گولچیده ره له ۶۳ ک

خوره لاتئی مریوان و ۲۵ ک جانده وه ره و له نیوان دیکانی ته ینال و گولچیده دایه، کویستانی و سارده سیره، دانیشتهان، ۱۲۰، مأل ۲۰، سوننی، کورد، ئاو، له کانیوا، به ره م ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری، مزگهوت، زینگا، ماشین ره و.

۲- **بیله ره شان:** دئی یه که له دیکوی گولچیده ری مریوان له ۴۱ ک خوره لاتئی

مریوان و ۲۰ ک جانده وه ره و له نیوان دیکانی شیخ عه تار، حه سه ن قره و جه لیله دایه، دانیشتهان، ۱۳۴، مأل ۲۷، سوننی، کورد، ئاو، له کانیوا و چۆم، به ره م ده غل، دانه ویله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژه ل داری، مزگهوت، قوتا به خانه.

۳- پلورە: دئی یە که له دیکۆی گولچیدەر بەشی ناوچەیی مەریوان، له ۵۳ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۸ ک جانەوهره و ۶ ک خۆراوای شەقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی سورەبان، وشکین و سیوهر دایه، کوێستانی و سارده سێره، دانیشتوان، ۲۹۹، مأل ۵۳، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۴- تەنگ باغ: دئی کونه . ئیستا که له دئی شانشینەوه ده کێلدری.

۵- تازاوای سوفی بله: دئی یە که له دیکۆی گولچیدەری مەریوان، له ۶۳ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۸ ک جانەوهره و له نیوان دیکانی سوفی بله و دئی بونیاد دایه، کوێستانی و سارده سێره، دانیشتوان ۱۱۹، مأل ۲۲، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، مزگهوت.

۶- تە یئال: دئی یە که له دیکۆی گولچیدەر بەشی ناوچەیی مەریوان، له ۵۷ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۱۲ ک جانەوهره و له نیوان دیکانی ئالی هەمەدان و میدۆل دایه، کوێستانی و سارده سێره، دانیشتوان ۱۷۱، مأل ۳۴، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۷- جانەوهره: دئی ناوندی دیکۆی گولچیدەر، له ۴۵ ک خۆرەلاتی مەریوان و قەراخی شەقامی کۆنی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی قەتەوهند، سیوهر، کاکوزە کەریا و دەرەویان و شیخ شەریه تی و جەلیله دایه، کوێستانی و سارده سێره، دانیشتوان ۸۱، مأل ۱۵، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو و چۆم، بەرهم، دەغل، دانەوێله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، مزگهوت، قوتابخانه، پاسگا، لوله کەشی.

۸- جەلیله: دئی یە که له دیکۆی گولچیدەر بەشی ناوچەیی مەریوان، له ۴۱ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۵ ک جانەوهره و ۲ ک باشوری شەقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی سیوهر، بیدرەشان و شیخ عەتار دایه، کوێستانی و سارده سێره، دانیشتوان ۱۹۶، مأل ۳۲، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئازەل داری، مزگهوت.

۹- چاؤلکانی حاجی: دئی یە که له دیکۆی گولچیدەر بەشی ناوچەیی مەریوان، له ۶۰ ک خۆرەلاتی مەریوان و ۱۵ ک جانەوهره و ۶ ک شەقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی کاکوزە کەریا و دەرەوشکە دایه، کوێستانی و سارده سێره، دانیشتوان ۴۰۰، مأل ۶۸، سوننی، کورد، ئاو، له چۆمی ول و کانیاو، بەرهم، دەغل، دانەوێله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال،

ناژهل داری، ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۰- چاویلکانی وهزیر: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۶۳ ک خوره لاتی مریوان و ۱۸ ک جانه وهره و ۷ ک باکوری شه قامی مریوان سنه و له نیوان دیکانی؛ کاکوزه کهریا، ول و دهره هدر دایه، کوستانی و سارده سییره، دانیشنوان ۲۱۲، مال ۳۷ سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، گوئز، شوغل؛ کشت و کال، ناژهل داری، ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۱- حه سه ن قره: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۶۱ ک خوره لاتی مریوان و ۱۶ ک جانه وهره و ۲ ک شه قامی مریوان سنه و له نیوان دیکانی شیخ عه تار و بی زه شان دایه، ئاو له کانیاو، کوستانی و سارده سییره، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ناژهل داری، ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۲- دهره هدر: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۵۸ ک خوره لاتی مریوان و ۱۳ ک جانه وهره و له نیوان دیکانی چاویلکانی وهزیر دایه، کوستانی و سارده سییره، دانیشنوان ۱۱۵، مال ۱۶، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ناژهل داری، ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۳- دهره وهزان: دئی کون بووه بیستا چوله و له نزیکی ناوگولاندایه و ده کیلدری.

۱۴- دئی بونیاد: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان، له ۵۱ ک خوره لاتی مریوان و ۶ ک جانه وهره دایه، کوستانی و سارده سییره، دانیشنوان ۲۱۶، مال ۳۶، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کال، ناژهل داری، ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۵- سوفی بله: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی مریوان له ۶۵ ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۲۰ ک جانه وهره و له نیوان دیکانی شانشین، تازاوا و ئالی هممه دان دایه، کوستانی و سارده سییره، دانیشنوان ۱۸۴، مال ۳۶، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، ناژهل داری، ریگا، ماشین زهه، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۶- شانشین: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۶۸ ک خوره لاتی مریوان و ۲۳ ک جانه وهره و له نیوان دیکانی سوفی بله و عبدالصمد دایه، کوستانی و سارده سییره، دانیشنوان ۱۲۸، مال ۲۳، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل،

دانه ویتله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگهوت.

۱۷- شیخ عه تار: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۳۱ ک خوره لاتی مریوان و ۱۰ ک جانه وهره و له قهراخ شه قامی مریوان سنه دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۳۰، مال ۵۶، سوننی، کورد، ناو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویتله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، مزگهوت، قوتابخانه، تله یفون، لوله که شی.

۱۸- شیخ شهر به تی: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۵۱ ک خوره لاتی مریوان و ۶ ک جانه وهره و ۳ ک شه قامی مریوان سنه وله نیوان دیکانی قه ته وند و جه لیله دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۸۴، مال ۴۵، سوننی، کورد، ناو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویتله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگهوت، قوتابخانه.

۱۹- عه بد و سسه مه ۵: دئی کونه و له چاویلکانی حاجی یه وه نزیکه و ده کینلدری.

۲۰- قادر اوای دهره ویان: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۵۳ ک خوره لاتی مریوان و ۸ ک جانه وهره و له نیوان دیکانی پلوره و سوره بان و قه لاشیخان دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۵۶، مال ۲۳، سوننی، کورد، ناو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویتله، سپیایی، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگهوت.

۲۱- قه ته و نلد: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۵۰ ک خوره لاتی مریوان و ۵ ک جانه وهره و ۵ ک باکوری شه قامی مریوان سنه وله نیوان دیکانی تینال و شیخ شهر به تی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۸۴، مال ۱۵، سوننی، کورد، ناو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویتله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زه و، پاسگای ژاندارمیری به ناوی پاسگای قه ته وند له قهراخ شه قامی مریوان سنه دایه، مزگهوت، قوتابخانه.

۲۲- کاکو زه که ریا: دئی یه که له دیکوی گولچیدر بهشی ناوچهی مریوان له ۵۵ ک خوره لاتی مریوان و ۱۰ ک جانه وهره و ۳ ک شه قامی مریوان سنه و له نیوان دیکانی چاویلکانی وه زیر و جانه وهره دایه کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۳۳، مال ۵۴، سوننی، کورد، ناو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویتله، سپیایی، توتن، شوغل، کشت و کال، نازهل داری، زینگا، ماشین زه و، مزگهوت، قوتابخانه.

۲۳- گولچیدر: دئی یه که له دیکوی گولچیدری مریوان که ناوی ندم دیکو له ناوی

نەم دئی گیراوه تەو، له نیوان دیکانی ئالی هەمەدان و کانی تەمرخان دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشوان، ۲۹۲، مأل ۴۵، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دەغل، دانه و ئیله، سپیایی، توتن، شوغل؛ کشت و کأل، ئازەل داری، زینگا، سەخت و ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە، دئی گولچیدهری سەرتی چۆله.

۲۴- گۆرچیچە: دئی یە که له دیکوی گولچیدهر بەشی ناوچەیی مەریوان، له ۶۳.ک خۆرەلاتی مەریوان و ۱۸.ک جانەوهره و له نیوان دیکانی دەرەهەرد و تازاواي قازی عدلی دایه، کوستانی و سارده سیره، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دەغل، دانه و ئیله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کأل، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت.

۲۵- میدۆل: دئی یە که له دیکوی گولچیدهر بەشی ناوچەیی مەریوان له ۵۴.ک خۆرەلاتی مەریوان ۹.ک جانەوهره و له نیوان دیکانی تەینال و قە تەوهند دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشوان، ۱۰۷، مأل ۲۳، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دەغل و دانه و ئیله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کأل، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە

۲۶- ناوگولان: دئی کونیک بووه که ئیستا چۆله و له نیوان دیکانی دەرەهەزان و زەویران و ۶۰.ک مەریوان دایه.

۲۷- نەو بەهار: دئی یە که له دیکوی گولچیدهر بەشی ناوچەیی مەریوان له ۴۰.ک خۆرەلاتی مەریوان و ۵.ک جانەوهره و له نیوان دیکانی جانەوهره و قە تەوهند دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشوان، ۱۲۸۱، مأل ۲۱۷، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دەغل، دانه و ئیله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کأل، ئازەل داری، زینگا، ماشین زەو، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۸- ول: دئی یە که له دیکوی گولچیدهر بەشی ناوچەیی مەریوان له ۶۷.ک خۆرەلاتی مەریوان و ۲۲.ک جانەوهره و له باکوری خۆرەلاتی شەقامی مەریوان سنه و له نیوان دیکانی چاویلکانی وەزیر و خەنجەری سەرتی دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشوان، ۸۸، مأل ۱۷، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیوا، بەرهم؛ دەغل، دانه و ئیله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کأل، ئازەل داری، مزگەوت، قوتابخانە.

۲۹- هەوارە گەرمە: دئی یە که له دیکوی گولچیدهر بەشی ناوچەیی مەریوان له ۷۵.ک خۆرەلاتی مەریوان و ۳۰.ک جانەوهره و له نیوان دیکانی گولچیدهر و (عبدالصمد) دایه، کوستانی و سارده سیره، بەلام ئیستا که چۆله و له داوینی کوستانی هەزارمیرگە دایه.

به‌لام له کاتی وشکیدا زۆر به زه‌حمت ماشین ده‌توانی به‌ته‌نیا زینگای خیزریژ و خاکی دا، به‌که‌م و کوژی نیازی خه‌لکی به‌ژۆه به‌ری، ناوی دیکانی به‌زیزی نه‌لفوین به‌م جوهره‌یه.

۱- بولگه‌ر: دئی‌یه‌که له دیکوی هه‌ورامانی تهخت به‌شی ناوچه‌ی مه‌ریوان، له ۷۵.ک باشوری خۆره‌لاتی مه‌ریوان و ۱۵.ک هه‌ورامانی تهخته‌له نیوان دیکانی هه‌ورامانی تهخت و سلین دایه، کوستانی و ئارانه، دانیشتوان: ۱۰۰۹، مائ ۱۸۲، سونتی، کورد، ئاو: له چۆمی سیروان و کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، میوه به‌تایبته گویژ، شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، باخه‌وانی، جۆلابی، زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۲- ژوه‌و، وه‌ری: دئی‌یه‌که له دیکوی هه‌ورامانی تهخت به‌شی مه‌ریوان، له ۶۱.ک باشوری خۆره‌لاتی مه‌ریوان و ۲۰.ک هه‌ورامانی تهخت و له نیوان دیکانی که‌ماله و سه‌رپیر دایه، کوستانی و ئارانه، دانیشتوان: ۴۱۷، مائ ۸۷، سونتی، کورد، ئاو: له چۆمی سیروان و کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، میوه، شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، باخه‌وانی، دارتاشی، زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۳- ژویوار: دئی‌یه‌که له دیکوی هه‌ورامانی تهخت به‌شی ناوچه‌ی مه‌ریوان، له ۸۰.ک باشوری خۆره‌لاتی مه‌ریوان و ۲۰.ک هه‌ورامانی تهخت و قه‌راخی سیروان دایه، کوستانی و ئارانه، دانیشتوان: ۱۴۰۰، مائ ۲۴۱، سونتی، کورد، ئاو: له چۆمی سیروان و کانیوا، به‌ره‌م، ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، شال‌نانه‌وه، زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، فیرگه.

۴- سه‌رپیر: دئی‌یه‌که له دیکوی هه‌ورامانی تهخت به‌شی ناوچه‌ی مه‌ریوان، له ۶۱.ک باشوری خۆره‌لاتی مه‌ریوان و ۲۰.ک هه‌ورامانی تهخت دایه، کوستانی و سه‌رده‌سیره، دانیشتوان: ۶۹۹، مائ ۱۳۵، سونتی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، میوه، گویژ، شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، باخه‌وانی، کلّاش چنین و شال‌نانه‌وه، زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت، قوتا‌بخانه.

۵- سلین: دئی‌یه‌که له دیکوی هه‌ورامانی تهخت به‌شی مه‌ریوان، له ۷۷.ک باشوری خۆره‌لاتی مه‌ریوان و ۱۷.ک هه‌ورامانی تهخت و قه‌راخی چۆمی سیروان دایه، کوستانی و ئارانه، دانیشتوان: ۸۹۰، مائ ۱۶۲، سونتی، کورد، ئاو: له چۆم و کانیوا، به‌ره‌م: ده‌غل، دانه‌ویل، سپیایی، میوه، شوغل، کشت و کال، ئاژه‌ل‌داری، کبری که‌شی، کلّاش چنین و شال‌نانه‌وه، زینگا، ماشین‌زه‌و، مزگه‌وت (مزگه‌وتی کۆنی ده‌ورانی اصحابی تیدایه).

۶- که لاجی: دئی یه که له دیکۆی هورامانی تهخت بهشی شارستانی مەریوان له ۸۸ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۴۸ ک هورامانی تهخت و له نیوان دیکانی: نوین، ناوو، هه باساوا دایه، کوستانی و ئاران، دانیشتوان ۵۳۹، مأل ۱۰۷، سوننی، کورد، ئاو، له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، گشت جۆره میوه یی، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل داری، باخهوانی، شال نانه وه، ورده و آله فروشی، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۷- که ماله: دئی یه که له دیکۆی هورامانی تهخت بهشی مەریوان له ۶۰ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۳۰ ک هورامانی تهخت و له نیوان دیکانی زوه و، وهری و هه سیان دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۵۵۹، مأل ۱۱۱، سوننی، کورد، ئاو، له کانیوا، بهرهم، دهغل، دانه ویله، سپیایی، میوه، شوغل، کشت و کال، ئازهل داری، دار تاشی، شال نانه وه، کلّاش چنن، ئاسنگه ری، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۸- گه نهجه ناو (گیجه ناو): دئی کۆن بوه و ئیستا که موچه یه.

۹- مەر چه لمی: دئی کۆن بوه و ئیستا موچه یه و له لاوه ده کیند ری.

۱۰- ناو: دئی یه که له دیکۆی هورامانی تهخت بهشی شارستانی مەریوان له ۹۲ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۳۲ ک هورامانی تهخت و له نیوان دیکانی هه جیج و نوهین دایه، کوستانی و ئاران، دانیشتوان ۱۰۰۰، مأل ۱۷۱، سوننی، کورد، ئاو، له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، گشت جۆره میوه یی به تایبه تی (هه نار)، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل داری، کرئی که شی، کلّاش چنن، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۱۱- نوه یین: دئی یه که له دیکۆی هورامانی تهخت بهشی شارستانی مەریوان له ۸۷ ک باشوری خۆره لاتی مەریوان و ۲۷ ک هورامانی تهخت و ۴ ک چۆمی سیروان دایه، کوستانی و ئاران، دانیشتوان ۸۰۵، مأل ۱۵۳، سوننی، کورد، ئاو، له کانیوا و چۆمی سیروان، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، گشت جۆره میوه یی، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل داری، شال نانه وه، کرئی که شی، زینگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیرگه.

۱۲- وه رگه ویر: دئی یه که له دیکۆی هورامانی تهخت له ۸۴ ک باشوری مەریوان و ۲۴ ک هورامانی تهخت هایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتوان ۲۰، مأل ۳، سوننی، کورد، ئاو، له کانیوا، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، شوغل؛ کشت و کال، ئازهل داری، زینگا، ماشین زهه، ئەم دئی له سه رچۆمی سیروانه.

۱۳- هورامانی تهخت: دئی ناوه ندی دیکۆی هورامانی تهخته، له ۶۱ ک

باشوری خوره لاتی مریوان و ۱۵. ک نهوسود دایه، که بو بیره وهری دیکو که یشیان به دیکوی هورامانی تهخت، ناودیر کرده، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۲۱۶۹، مأل ۴۵۹، سوننی، کورد، ئاو، له کانیاو و چوم، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، گشت جوره میوه یی، شوغل؛ کشت و کال، ئاژه ل داری، باخهوانی، دار تاشی، ئاسنگه ری، دهسکردی ژنان: جاجم، شال، بهزه، زیگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیگره، شوینه واری قه لایه کی کون به ناوی پیرزوسته می تیدایه.

۱۴- هه باساوا: دئی یه که له دیکوی هورامانی تهختی مریوان، له ۸۴. ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۲۴. ک هورامانی تهخت و له نیوان دیکانی وهرگه ویر، که لچی و سلین دایه، کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۱۳۵، مأل ۲۳، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، ئاژه ل داری، زیگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیگره.

۱۵- وه یشیان: دئی یه که له دیکوی هورامانی تهختی مریوان، له ۶۰. ک باشوری خوره لاتی مریوان و ۲۰. ک هورامانی تهخت و له نیوان دیکانی که ماله زوهو، وهری هورامانی تهخت دایه؛ کوستانی و سارده سیره، دانیشتون ۳۶۷، مأل ۷۳، سوننی، کورد، ئاو؛ له کانیاو و چوم، بهرهم؛ دهغل، دانه ویله، سپیایی، شوغل؛ کشت و کال، ئاژه ل داری، زیگا، ماشین زهه، مزگهوت، فیگره.

نه وسهر چاوانه‌ی که نه‌م په‌راوه‌ی لی‌هه‌ل گویند

۱- فرهنگ جغرافیایی ایران- بهرگی ۵ و ۱۱

۲- تاریخ ماد: تألیف: دیاکونوف، وهرگیتراوی: کریم کشاورز

۳- جغرافیای تاریخی، سرزمینهای خلافت شرقی. تألیف: لسترنج. وهرگیتراوی: محمود عرفان

۴- جغرافیای غرب ایران، تألیف: عمادالدین دولتشاهی. کرد کرمانشاهی.

۵- جغرافیای غرب ایران، تألیف: ژاک دومرگان، وهرگیتراوی: دکتر کاظم ودیمی

۶- جغرافیای عمومی کردستان، تألیف: سید یدالله نجفی

۷- دایرة‌المعارف فارسی، له ژیر چاودیزی «دکتر مصاحب» له ۲ بهرگدا

۸- تاریخ و جغرافیای کردستان، موسوم به سیرالاکراد. تألیف: عبدالقادر بن رستم بابانی. به اهتمام محمدرئوف توکلی

۹- تاریخ مشاهیر کرد. تألیف: بابامردوخ روحانی، بهرگی ۱ و ۲ و ۳

۱۰- مادها، تألیف: جلیل ضیاءپور

۱۱- کردها، ترکها، هرپها. تألیف: ادموندز، وهرگیتراوی: ابراهیم یونسی

۱۲- حدیقه ناصریه: در جغرافیا و تاریخ کردستان. به قلم علی اکبر طایع نگار. به تصحیح محمدرئوف توکلی

۱۳- تاریخ اردلان، تألیف: مستوره اردلان

۱۴- دوران بی‌خبری (خارت آثار فرهنگی ایرانیان) گنج زیویه و دردنامه روستائیان، تألیف: رشید کبکسروی، بهرگی ۱ و ۲

۱۵- تاریخ کورد و کوردستان، تألیف: آیت... محمد مردوخ

۱۶- شرفنامه‌ی: فارسی و کوردی، وهرگیتراوی: هه‌ژار

۱۷- تاریخ کامل، تألیف: عزالدین علی کوبی محمد کوزی عبدالکریم جزیری مشهور به ابن‌الهر کوردی: فارسی و هرپی

۱۸- تاریخ اورشلیم (بیت المقدس)، تألیف: دکتر سید جعفر حمیدی

۱۹- کورد و کوردستان، تألیف: محمد امین زکی

۲۰- کردها و کردستان، تألیف: دوک کینان، وهرگیتراوی: ابراهیم یونسی

۲۱- فرهنگ آبادیهای کشور: استان کردستان

۲۲- تاریخ بانه، تألیف: محمدرئوف توکلی

۲۳- بنه‌ماله‌ی زانیاران، تألیف: زانا و نوسه‌ری گموره‌ی کورد مه‌لا عبدالکریم مدرس

۲۴- یادی مگردان، تألیف: مه‌لا عبدالکریم مدرس

- ۲۵- علماؤنا فی خدمة العلم و الدین، تألیف: مهلا عبد الکریم مدرس
- ۲۶- تاریخ التمدن الاسلامی، تألیف: جرجی زیدان، بهرگی ۲
- ۲۷- احسن القصص، بهرگی ۴، تألیف علی فکری
- ۲۸- ضحی الاسلام، تألیف: احمد امین، بهرگی ۲
- ۲۹- أشد الغایة فی معرفة الصحابة، تألیف: عزالدین: ابن اثیر کوردی
- ۳۰- الاصابة فی تمييز الصحابة، تألیف: ابن حجر المسقلانی
- ۳۱- گوزارش پاریزگای گوردستان له ۷ بهرگدا
- ۳۲- کردستان در دوران انقلاب، تألیف: عباس شاهنده
- ۳۳- تواریخ، تألیف: هرودوت یونانی، وهرگپراوی: وحید مازندرانی
- ۳۴- نظری به تاریخ و فرهنگ سقر- تألیف: عمر فاروقی
- ۳۵- وحشت سقر، تألیف: حاجی مصطفی تیمورزاده
- ۳۶- زندگی من، تألیف: افتخار سلیمانکندی (عبدالله ناهید)
- ۳۷- بستان السیاحة، تألیف: حاج زین العابدین شیروانی
- ۳۸- تفسیر عربی روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم والسبع المثانی، تألیف: زانای گه وروی کورد: سید محمود آلوسی
- ۳۹- تفسیر عربی ابن کثیر (کوچ ۷۷۴ کوچی)
- ۴۰- التاج الجامع للاصول فی احادیث الرسول، تألیف: الشیخ منصور علی ناصف
- ۴۱- فرهنگ معین
- ۴۲- المنجد فی اللغة و الاعلام، تألیف: لويس معلوف
- ۴۳- تفسیر روح البیان، تألیف: شیخ اسماعیل حقی البرسوی (کوچ ۱۱۳۷ کوچی)
- ۴۴- سالنامه ایران سال سیزده، مقاله ای به قلم نویخت، بحث سوره (یس)
- ۴۵- میژوی نهده بی کوردی، تألیف: علاء الدین سجادی
- ۴۶- تاریخ فرهنگ و ادب مکریان، تألیف: خوالی خوشبو ابراهیم افخمزاده
- ۴۷- مونوگرافی سقر، تألیف: کاوه مصطفی
- ۴۸- ههنبانه بۆرینه، تألیف: عبدالرحمن شرفکندی (ههژار)
- ۴۹- تاریخ بختیاری، تألیف: سردار اسعد
- ۵۰- عالم آرای عباسی، تألیف: اسکندربیک ترکمان